00087490

NOT TO BE ISSUED
OUT OF THE LIBRARY.

BOMBAY BRANCH
OF THE
ROYAL ASIATIC SOCIETY.
TOWN HALL, BOMBAY.

Digitized with financial assistance from
Hermès India
a project facilitated by the Rotary Club of Bombay
on 10 August, 2018

EZECHIEL SPANHEMIUS SERENISSIMO ELECTORI PALATINO
A CONSILIIS STATUS ET P.T. IN TRACTU INFERIORIS RHENI RESIDENS.

Viva pollicitus sub imagine reddere pictor
Quod priſcæ Veneris Roma, quod Atthis habet:
Promiſſam nec dextra fidem miranda fefellit.
Hic qui Spanhemium cernis, utramque vides.

Nicolaus Heinſius Dan. fil.

EZECHIELIS SPANHEMII

DISSERTATIONES

DE

PRAESTANTIA

ET USU

NUMISMATUM

ANTIQUORUM.

EDITIO SECUNDA,

Priori longe auctior, & variorum Numiſmatum iconibus illuſtrata.

AMSTELODAMI,
Apud DANIELEM ELSEVIRIUM.
cIↄ Iↄc LXXI.

87490
LIBRARY OF THE BOMBAY BRANCH OF THE ROYAL ASIATIC SOCIETY
7a-6-9
Amsterdam
1671

00087490

COSMO III
ETRURIÆ
MAGNO DUCI
OPTIMO PRINCIPI
LITTERARUM PATRONO

EZECHIEL SPANHEMIUS.

COgitanti mihi jam olim, quæ divinitus data ſint, ad perpolienda interiorum litterarum ſtudia, duo continuo occurrebant, quorum alterum voluntatis, alterum fortunæ videbatur. Primum equidem, ut peracri ingenio & ſtudio flagranti homines, ad revocandam oblitteratam aut prope evaneſcentem, injuria temporum an poſterorum incuria, antiquitatis memoriam, parem animi propenſionem ac diligentiam conferrent. Alterum, ut iidem in ſtatores ac patronos optimarum artium in-

 cide-

ciderent, qui non modo Reipubl., ſed doctrinarum inſuper ac litterarum procuratione feliciter ſuſcepta, idoneis adminiculis inſtructos, in tanti boni poſſeſſionem mitterent. Etenim quum obviis non ſolum, ſed abditis præterea è fontibus haurienda ſit omnis illa ſapientiæ veterum ubertas ac præſtantia, nequidquam ſane aderit egregia & incenſa ſtudio etiam incredibili voluntas, ni ſimul ad fontes ipſos, unde illæ manant, adeundi copia & facultas ſubſequatur. Adeo ut dum vel deſunt frequenter litteris ingenia, aut ingeniis patroni, minus mirum videatur, curſum illum, quo ferri eadem ſtudia videbantur, ſubinde retardatum; aut multa etiamnum ſupereſſe, unde ille aliquando incitari propius ad metam poſſit. Quamquam nec diſſimulare liceat, quanta vel noſtra memoria in omni diſciplinarum genere acceſſio facta ſit; ſive eam reputemus, quæ ſaluti corporis ac integritati conſulit; ſeu quæ ſtructuram ejuſdem ac artificium rimatur; aut quæ oculorum aciem, intentam illam nec caligantem, ad ſidera convertit; aut quam non adeo Deæ Telluris, quam Veritatis canonem, & initiandi occultis quibuſque myſteriis ducem ac magiſtram dixeris; aut denique quæ tota in perſcrutandis penitius naturæ arcanis, earumque cauſſis & rationibus verſatur; dum adſunt etiamnum, bono litterarum ac ſcientiarum fato, qui commoda præbeant, juvent opibus, exem-

plo

plo excitent; qui nullum deeſſe vel præſidium vel ornamentum patiuntur. Quo in genere ornandarum artium, ea quæ ex variis artibus ac diſciplinis collecta, vulgo uno eruditionis nomine appellatur; qua omnis antiquitatis memoria, omnis jucunditas ſtudiorum ac elegantia continentur, vel præcipuam in ſe curam & cogitationem haud immerito convertit. Nam quum pœne infinita ſit copia & varietas ſubſidiorum, ex quibus illa comprehenſio tot rerum abſtruſarum ac ſimul ſcitu digniſſimarum paratur, quis non videt rem haud immenſi ſolum laboris, ac inexhauſtæ diligentiæ, ſed ſingularis præterea felicitatis ſuſcipere, qui hujus nominis menſuram implere pro dignitate cogitat? Unde mihi quidem nulli ſatis eruditi videntur, quibus non jam noſtra, juxta Tullium, ſed antiqua illa ignota ſunt; ſeu ea jam felix aliorum ſolertia detexerit; ſeu nondum è ſuperiorum temporum caligine ac tenebris emerſerint. Adeo ut qui arctioribus finibus eruditionis nomen circumſcribunt; qui illam tam amplam & late patentem doctrinæ ac elegantiæ veterum ſupellectilem, velut in medio poſitam, ac jam totam è priſcis ruderibus ac monumentis erutam putant, nihil hic aliud quam ſuam inopiam ac inſcitiam prodant. Longe cautius itaque ac ſapienter meo judicio faciunt, qui in viam illam ſemel ingreſſi, quæ ad arcem doctrinæ ac eruditionis tendit, omnia quibus prodita in hoc gene-

re veterum induſtria, præſidia ac adjumenta ſtudioſe conquirunt; ac modo ad Lapides & Saxa, ſed ut viæ indices, non vero ut ad ſcopulos adhæreſcunt; modo vetuſti Æris, Argenti, Auri defoſſas etiamnum opes, velut ad Metalla, ſed quam cupide ac jucunde damnati, perſcrutantur; modo jam congeſtos multorum annorum ſpatio ac ſumptu, ſed adhuc reconditos id genus Theſauros, ad illuſtrandas ornandaſque litteras, large liberaliterque conferunt. In quo equidem propoſito, arduo juxta & laudabili, ne continuo deficiant, facit omnino eximia & plane ſingularis eorum beneficentia, qui fovendis ingeniis & locupletandis bonis artibus nati, ſe viæ duces, etſi multis obſtructæ difficultatibus præbent; ac non modo plauſu eos & cohortatione excitant, ſed inſuper gratia, *opibus*, & patrocinio, ad optatam metam alacres & incolumes perducunt. Cujus vero gentis hæc laus potior, quam Tuæ, PRINCEPS OPTIME (patieris enim, ut eodem titulo Te compellem, quo maximum fortunatiſſimumque Cæſarem ſua ac poſtera ætas, & ea, quam hoc opere celebramus, memoria coluit) quæ licet decoribus aliis ac ornamentis largiter ſane adfluens, tamen hanc laudem, quæ à reſtitutis vel ornatis litteris petitur, ut peculium ſuum, ut lautiſſimum idemque maxime dilectum patrimonium, ſuo quodam jure ſibi vindicat. Quis enim adeo in intima barbaria conſe-

nuit,

nuit, ut neſciat hanc unam eſſe gentem MEDICEAM, quæ Majorum noſtrorum memoria, profugas & egentes Muſas, domum feliciter deduxit; neque ut hoſpites ſolum tecto decoro non minus quam ſplendido, ſed velut ab antiquo familiares, in intimum contubernium & curarum levamentum continuo accepit, immo imperii in parte eaque non infima, neque vero id dementer aut improvide, collocavit. Errabant ſcilicet miſeræ ac nudæ virgines, patriis laribus pulſæ ab inimica gente & barbara, multiſque inde jactatæ littoribus, donec Italiam & in ea Etruriam juſſæ divinitus capeſſere; ad Arni Tui ripam ſecundo curſu appellerent; ubi ſedem fortunarum ſuarum, ubi tabernaculum vitæ conſtituerent; ubi tandem CUSTODES AC NUTRITORES DEOS nactæ, non lucem modo ac alimenta, ſed decus in poſterum & ſplendorem omnem recuperarent. Quod admirandum beneficium quoties animo reputo, toties occurrit auctor divini hujus conſilii, gentilis Tuus, immo aſtrum illud Tuæ gentis ſplendidiſſimum, LAURENTIUS MEDICES, nullis tacendum ſæculis, quod omnia ſæcula immortalibus meritis ſibi devinxit, nomen. Cum quo viro vel Heroë (quid enim illi ad Heroïs fortunam aut virtutem defuit?) quem ex antiquis conferam, qui vel in Reipubl. procuratione omnes implerit numeros optimi regendæ civitatis ducis; aut in doctrina-

rum ac optimarum artium ſtudiis, auctoritate ac patrocinio magis eluxerit, haud equidem reperio. Si enim Conditores & Conſervatores urbium, aut Artium inventores ac patronos, ut dignos ſempiterna hominum memoria, divinis honoribus colendos ſibi antiquitas credidit; quis illo Heroë, ſi utramque laudem ſpectes, immortali gloria, & ÆTERNA ſæculorum MEMORIA, ſæpe hoc ære expreſſa, dignior? Ut mittam patriam eo moderante conſtitutam ſapienter, & temperatam præclaris legibus ac inſtitutis; aut pacatam ejus conſiliis & auctoritate Italiam; nonne ejus auſpiciis deducta illa nova Græcorum Colonia, quæ Reſurgentes in Italia Athenas condidit? quæ propagatis mox trans Alpes finibus, humanitatem omnem ſtudiorum & ingenii cultum, depulſis ignorantiæ ac inſcitiæ tenebris, in Orbem quaſi poſtliminio reduxit? Quis alius proinde (ut hoc mihi rurſus ex hac priſci æris uſura mutuari liceat) non ſolum URBIS SUÆ, aut vero ITALIÆ, ſed etiam Græciæ ſeu ACHAIÆ, meliori quam Hadrianus aut Maxentius titulo, RESTITUTOR vel CONSERVATOR audiet? quis juxta Severum, ſed quam Severo humanior! FUNDATOR non PACIS duntaxat, ſed artium ac diſciplinarum, quibus Pacis commoda effloreſcunt? quis cum Pio, AMPLIATOR non modo CIVIUM, ſed omnium paſſim liberalium ingeniorum? quis deni-

denique, quod Honorio tribuit eadem memoria, TRIUMFATOR GENTIUM, ſeu rectius, mentium BARBARARUM dici meruit? Quando vel major aut jucundior illuxit, poſt longam tot ſæculorum noctem, poſt ſævas etiam tempeſtates, poſt illuviem ac ſordes ſuperiorum ætatum, FELICITAS & LÆTITIA TEMPORUM; BEATA TRANQUILLITAS; NOVUM SÆCULUM, immo GLORIA ET REPARATIO TEMPORUM? & quam juſtius ejus imaginem ornaret illa publici gaudii ſignificatio, PRINCIPIS PROVIDENTISSIMI SAPIENTIA; aut unius nominis commutatione, GLORIA SÆCULI VIRTUS LAURENTII? Quamquam quis uberiorem fructum divinæ illius beneficentiæ ac virtutis tulit, liberis ac gentilibus, vel ſummo rerum imperio potitis; vel ditionum amplitudine, opibus, potentia, adfinitatibus, honoribus, auctoritate, prudentia, ſummam inter homines gloriam & felicitatem conſequutis? Quotam proinde partem laudis, quam & vivus obtinuit, & poſt funera à grata poſteritate meruit, Etruſcus ille Auguſti familiaris vel adeptus eſt jam olim, vel commeruit? Sed contineo me in celebrandis ejus laudibus, quas præclara illa, quæ in gloriam temporum ac litterarum decus, fovit & aluit quondam ingenia, æternitati ſcriptorum ſuorum dudum conſecrarunt. In ea ſolum conquieſcam, quæ hujus loci quodammodo pro-

propria, & qua factum, ut eodem illo ſtudio incenſus, quo in reſtituendis litteris ac reparanda vetuſtatis memoria, flagrabat incredibili, ſuam in conquirendis per Orbem Terrarum antiquis Nummis, celebratam jam in hoc ipſo opere, & adſertam luculenter à domeſticis juxta ac peregrinis teſtibus, induſtriam ac liberalitatem convertit. Ille ille Princeps fuit, qui ſe vindicem neglectæ hujus aut ignotæ vetuſtatis tulit; qui ſe priſcæ illius MONETÆ, neque vero unius gentis aut memoriæ, ad inſtar maximorum quondam Cæſarum, RESTITUTOREM profeſſus, inhiare reconditis opibus, præclarum, nec in vulgari laude poſitum cenſuit. Hinc ut optimorum & antiquiſſimorum codicum, ſic Auri, Argenti, Æris veterum ſignati immenſa vis & copia ab eo cupide collecta; & deinceps ejus exemplo excitati, vel auctoritate commoti, viri ſuarum quique civitatum vel nationum principes, aut elegantiæ fama conſpicui, qui geminam ſupellectilem, prout tempora aut facultates ferebant, delectatione vel reverentia antiquitatis, aut ad decus & ornamenta ſuorum temporum, ſtudioſe compararent. Adeo ut ex qua olim provincia, ornamenta dignitatis & inſignia ſummi honoris ac imperii, urbs gentium domina mutuata primum legitur; ex eadem rurſus, monumenta priſci Romanorum ſplendoris & gloriæ, ab interitu ac oblivione tandem aliquando vindicata

dicata reperias. Quum autem non adeo Tuorum popularium, quam propria ſit & peculiaris hæc laus Tuæ gentis, & quaſi per manus tradita à majoribus hæreditas, cuinam alii quam Tibi inſcribi debuit hic liber, qui illius æris commendatione defungitur? Quamquam & alia ſunt adhuc propiora, neque magis in rem præſentem, quæ me ad publicam hujus officii & gratæ mentis ſignificationem, mira quadam conſenſione impellebant. Ac præ cæteris quidem poſſem memorare, natam mihi quodammodo primam ponendæ in hoc argumento opere fiduciam, ex quo verſare licuit Gazam Tuam, omni hoc antiquæ ſupellectilis genere ad miraculum locupletem; dum ante annos aliquot agerem in illa verè florentiſſima ditionum Tuarum Metropoli. Quam uberem enim & copioſam notationum ſegetem mihi affatim ſuppeditare videbantur, tot abſtruſæ, quæ mihi tunc patebant, opes; tot inciſæ à ſæculis pœne innumerabilibus antiquitates ac memoriæ? Quanta me proinde voluptate perfuſum putas? quum ad ſtudium, quo flagrabam ſane haud mediocri, cognoſcendæ percipiendæque vetuſtatis, tantam mihi repente oblatam facultatem, tam inſperatum gaudium, vix jam illius compos agnoſcerem. Cujus rei equidem ac felicitatis meæ, vel abunde, ut arbitror, noſtris hominibus, ac forte etiam poſteris, fidem faciet hic liber, paſſim Gazæ illius Tuæ opibus locupletatus, neque aliunde

ſane uberioribus aut præſtantioribus præſidiis inſtructus; ut vel eo nomine, quocunque oculos circumferrem, haud alii quam Tibi deberetur. Quid jam referam non proprias modo hujus libri, aut argumenti, in quo verſatur, ſed alias inſuper, eaſque graves variaſque rationes meas; quarum mihi eſſe non poteſt nonniſi perjucunda & perhonorifica recordatio? Neque enim ita ſum omni ambitione vacuus, ut non mirifice recreer memoria illius temporis, quo me in Domus Tuæ clientelam, præter communem mihi cum Muſarum alumnis & cultoribus ſortem, ſumma Parentis Tui (quod nomen omnes honorum titulos complectitur,) ſumma Patrui, ſumma etiam Tua benignitas coram non ſemel conteſtata tradidit. Ac Parentis quidem Tui nuper admodum è numero hominum exempti, ſapientiam incredibilem; juſtitiam ſummam; divinam rerum ac perſonarum memoriam; prudentiam, quanta in Rectorem cadere poteſt, mira inſuper urbanitate, facilitate, humanitate conditam; omnium denique, quibus Reipub. utilitas ac felicitas paratur augeturque, providam & peritam mentem, gratulabatur ſibi nuper juxta Italiam reliquam, immo juxta Europam univerſam Etruria. Cujus proinde interitu, acerbo ſibi & luctuoſo, angeretur mirum in modum, neque lugendi finem reperiret; ni omnem illam moleſtiam jucundus Tui adſpectus continuo abſtergeret; ni moderandi ac re-

gendi

gendi ſui traditas Tibi habenas, ac ideo eadem bona, quorum poſſeſſione beata nuper & felix audiebat, ſarta ſibi tectaque intelligeret. Singularis enim hæc Tuæ familiæ ac ſimul populorum Tuorum felicitas, ut in ſublatorum è vivis Heroum locum ac fortunam, Heroës filii ac nepotes continuo ſuccederent; atque ita in ſinum Tuum & complexum, orba Parente publico Reſpubl. opportune confugeret; omnes curas doloreſque in Tui incolumitate deponeret; ac FORTUNAM OBSEQUENTEM, nova gaudia, non divinatione, ceu ex veteri haruſpicum ſuorum diſciplin, aut futuri præſentiens, ſed velut jam eorum conſcia & compos ſibi polliceretur. Quæ enim alia à Te poterat expectare, aut præſidia ſalutis, aut ornamenta dignitatis; quem à prima ætate tantam ad res optimas propenſionem voluntatis adferentem; ita ſaluberrimis, neque iis pervulgatis regnandi artibus imbutum; ita omnibus doctrinis ac diſciplinis excultum, quæ regendæ Reipubl. ſcientiſſimos decent, aut efficiunt; ita mirifica quadam virtutis indole, ab ineptiis omnibus, aut illecebris, quibus illa vel ætas, vel fortuna capitur, alienum, omneſque adeo voluptatum aditus ſibi ſtudioſe intercludentem; ita denique per Majorum ſuorum veſtigia, non citato ſolum greſſu, ſed expedito curſu decurrentem, ut ſane quocunque Te converteres, haud alius Princeps juventutis, fortunæ juxta ac animi bonis paratior

 in

inveniretur. Memini equidem, quum primum exorientis illius Tuæ lucis fama ac ſplendore inductus, Tui conſpectu & collocutione cupidiſſime fruerer; tam lætam ac effloreſcentem laudum ſegetem; tot ornamenta virtutis & gloriæ, populis primum ac ditionibus Tuis, dein bonis artibus ac earum cultoribus continuo gratulatum; & hujus etiam mei vel gaudii, vel judicii conſcios ac teſtes, clariſſimos & ampliſſimos viros habuiſſe, ad quos illius ſenſus propius quodammodo pertingebat. Dicam ingenue, neque ad Tuarum voluptatem aurium, quæ hoc acroama refugiunt: neque ad æmulationem exempli; quam diſpar enim ſemper aut inferior remanebit! ſed dicam ad gloriam hujus ætatis ſempiternam. Mirabar ſcilicet tam excellentis naturæ præſtantiam, quæ inter tot delectationum aucupia, & fortunæ ſplendidiſſimæ indulgentiſſimæque, undique Te quieſcentem etiam ac dormientem ambientis amplexus, Te ad vigilias & ſudores revocabat; ad verum decus; ad omnes illas curas & cogitationes, in quibus demum magnus, immo major fortuna ſua animus acquieſcit. Nihil molle proinde ac muliebre in cultu; nihil in moribus diffluens; nihil in laboribus remiſſum; in contentione otioſum; in otio languidum: omnia graviter; verecunde; induſtrie; attente; fortiter: ſicut partim accipiebam a viris graviſſimis, pueritiæ Tuæ paullo ante moderatoribus; partim

tim ipſe coram intuebar. Dicam quod majus eſt; juvat enim meminiſſe: non jam ſtupebam vulgata quondam, ſed annoſis fabulis, utinam hiſtoriis & annalibus noſtrorum temporum, obturatas ſcilicet aures ad Sirenum cantus; oculos ad Circes haud unius præſtigias clauſos; animum ad queſtus amantis, aut ſi quid adhuc dulcius, inconcuſſum; aut alioquin pectus ad vitium ætatis, mollitiem cœli, inſidias Aularum, licentiam denique Floralium inacceſſum: Non hæc, inquam, ſtupebam amplius; quamquam non protrita certe, non in alia horridioris etiam cœli, aut cujuſcunque tandem ordinis juventute facile hodie conſpicua. Verumenimvero ſtupebam totus, quum viderem rurſus idem pectus (illis enim intereram HILARITATIBUS TUORUM TEMPORUM) conceſſis etiam cœlitus gaudiis; optata, ſed quæ vota ſuperaret, felicitate; influentibus in ſinum quovis auro pretioſioribus bonis; quæ alias & temperantes commovent, & fortes emolliunt, & currentes remorantur; ſic tamen incaleſcens, ſic adfectum, ſic iis indulgens, ut nihil ſimul de gravitate propoſiti, de curſu laudis, de contentione laboris; de amore, conſuetudine, patrocinio veterum & avitarum neceſſitudinum, caſtiſſimarum ſcilicet virginum, remittendum ſibi aut detrahendum putaret. O FIDEM & CONSTANTIAM, ita jam tum reputabam, non AUGUSTAM ſolum, ſed invictam!

Ô SAPIENTIAM PRINCIPIS, hodie propemodum exclamem, pluſquam Mediceam! immo ô TEMPORA, ſed quam FELICIA! ô Mores, ſed quam laudabiles! quam vere digni prædicatione omnium gentium & linguarum! Et hæc tamen, etſi tam præclara ac inuſitata, laterent adhuc forte intra Apennini Tui ambitum, aut eos demum adficerent, qui ejuſdem mecum felicitatis compotes evaſiſſent: quamquam quid de ORIENTE vel AUGUSTO, vel certe Auguſtis proximo, & in hoc altiſſimo gradu poſito, non ubique gentium diffuſum, non expoſitum oculis longe etiam diſſitorum? At poſtquam Te nuper ad perluſtrandas regiones exteras, heroïcus quidam animi motus impulit; poſtquam inſtar clariſſimorum Cæſarum, quam ſæpe memorant hæc monumenta, PROFECTIONEM trans Alpium juga, & ad disjunctas multis marium ac terrarum ſpatiis gentes, cupide ſimul ac animoſe ſuſcepiſti; cui non nota jam & explorata illa Tua, immo Etruriæ Tuæ bona, illum divinum animum Tuum reddidiſti? Quid vero tam præter conſuetudinem noſtrorum aut ſuperiorum etiam temporum? quid tam inuſitatum in Tui ordinis ac nationis Principe? quam tantos curſus conficere; tot adire pericula; quam teſtes advocare omnes oras atque omnes exteras, cultiores certe & humaniores gentes, maria omnia, Tuæ illius aviditatis immen-

ſæ,

ſæ, Tuæ celebrandæ omnium ſæculorum memoriâ, voluntatis ac induſtriæ. Excivit enim Te novo & ſingulari exemplo, non alterius cœli clementia; ubi enim major cœli temperies, quam in Tua Italia? non alibi ſpectanda locorum amœnitas & elegantia; quænam enim cum Floræ Tuæ venuſtate ac ſplendore, aut cum villarum Tuarum magnificentia conferenda? non omnium rerum, quas vitæ cultus paratuſque flagitat, ubertas; quid enim in eare eximium, quid appetendum delicatiſſimi etiam faſtidii hominibus, quod iſta Tua Regia affatim & large non ſuppeditaret? non quietis deſiderium; ubi enim locus quietis & tranquillitatis plenior eo, in cujus ſinu & gremio adoleviſti? non ut in majori quadam hominum aut locorum celebritate verſareris; ubi enim major ac illuſtrior, quam in *Italiæ* Tuæ luce, quam in illa frequentia *popularium* Tuorum ac advenarum florenti, occurrebat? non ut Te externis moribus oblineres; quid enim jam Tuis cultius aut emendatius? non ſcientiæ denique, ex qua regendæ Reipubl. peritia paratur, adipiſcendæ cupiditas; ubi enim uberior, quam in Tuos Penates, quam in Majorum Tuorum Imagines, quam in Parentis Tui vitam & facta intuenti, copia illius & uſura ſuppetebat? Una Te excivit, COSME SAPIENTISSIME, (neſcio enim quam lubentius in Te cognomina virtutis ac induſtriæ, quam fortunæ ac potentiæ venerer,) divini

vini conſilii vis quædam incredibilis; ut non adeo per gentes exteras novus hoſpes, quam per animos hominum ſcrutator intimus peragrares; ut ad Rempubl. capeſſendam, non ſcientiam magis domi partam, aut alienis præceptis in otio ac umbra diſciplinæ imbutam mentem, quam uſum per Te foris quæſitum, immo Tuis maximis periculis ac laboribus collectum conferres; ut non adeo per preſſa Majorum Tuorum veſtigia, obvio jam & facili, ut rebaris, greſſu procederes; quam ipſe novam viam & laudis & honoris & virtutis, quæ Tua eſſet tota & propria, in cujus ſocietatem nemo ſe offerret, contento illo ſtudio & curſu conficeres. Dicamne adeo, ut non tam externos ritus, cærimonias, ac conſuetudines locorum (quamquam neque hoc ſupervacaneum) curioſe circumſpiceres; quam ut de inclinationibus rerum ac imperiorum; de vario cultu habituque ingeniorum; de finibus utilis ac honeſti, quos ſibi præſcribunt populi multiplices varioſque, & univerſo genere virtutum ac officiorum, unde pendet omnis bene beateque vivendi diſciplina, ſcienter judicares; ut proinde non Tuorum ſolum familiarium, aut cæteroquin qui in Tua fide acquieſcunt, ſed indiſcriminatim omnium ætatum, ordinum, nationumque mentes ſenſumque pertractares. Ita nihil in procuratione civitatis egregium; nihil conſilio & ſapientia excellens; nihil præclarum in arte,

aut

aut ſcientiæ & virtutis opinione eximium, aut elegantia conſpicuum; nihil in inveſtigandis rerum cauſſis & rationibus occultum, quo non oculos illos Tuos vere lynceos oblectare; non animum inſatiabilem paſcere; non percontando, indagando, perſcrutando, intime & enucleate noſſe volueris. Et hæc quidem tanti videbantur, ut Te à Tuis penatibus, focis, caritatibus, ſuavitatibus omnibus diſtraheres; ut non jam Apennini Tui pruinas ac nives perferre, ſed altiſſimorum montium juga æterno gelu obſeſſa, atque nivibus impervia ſuperare; adire modo ad aſperas & incultas terras, inhoſpitales oras; algere; æſtuare; turbines ac tempeſtates, quaſi obſecundare Tuæ laudi & gloriæ cogerentur, ſubire; Oceanum, quo nihil longius, nihil ultra, nihil magis clauſum populares olim Tui noverant, prope ut anguſtum, certe ut pervium Tibi ac apertum navigare; omnes denique moleſtias longæ ac difficilis peregrinationis ſuſcipere, ludus Tibi & jucunditas fuerit. Qua in re utique Hadriani, doctiſſimi providentiſſimique Principis, videris mihi haud valde diſſimilis; cujus cum in omnium artium ac minutiſſimarum etiam rerum cognitione exquiſitam quandam ſedulitatem ac induſtriam prædicant hiſtoriæ; tum ſtudium in peragrando Orbe Terrarum, quo omnes retro Principes vicit, abunde etiamnum conteſtantur tot regionum, quas adiit,

ADVENTUS, huic memoriæ opportune conſignati. Neque de Tuis ſane ulla ætas aut memoria conticeſcet. Manent fixa ubique eorum veſtigia; neque adeo ære, columnis, tabulis, aliiſque publicis & magnificis operibus, quam monumentis litterarum ſempiternis, poſteritati propagata. Neque Tu proinde expectas, aut ego tantum mihi adſumo, ut tanquam unus præ cæteris delectus LÆTITIÆ PUBLICÆ tot populorum interpres, plauſus hic & acclamationes referam, quibus Te tantum ac tam inſperatum hoſpitem; tot Heroum (nec vana fides) progeniem & expreſſam ſimul imaginem; ſpem ac lumen Italiæ, immo ampliſſimarum PROVINCIARUM SALUTEM, ſubſidium, columen; tot adfluentem fortunæ bonis; tot cumulatum animi dotibus excepit ſtudiis forte & conſiliis diviſa, ſed Tui amore & cultu, & referendæ gratiæ cupiditate conjunctiſſima Europa. Non dicam proinde, quod jam Faſtis ac Annalibus omnium pœne gentium traditum; qua frequentia hominum; quo concurſu omnium ordinum; qua feſtivitate locorum; quo apparatu (ubi ſcilicet vetare Tibi non licuit) Magiſtratuum; quo maximorum etiam Regum ſplendore, Tuum ADVENTUM eundemque FELICISSIMUM, Tranſalpinæ nationes certatim ſibi celebrandum duxerint. Reputarem forte lubentius eruditorum ac præſtantium paſſim ingeniorum ora at-

que oculos in Te converſos, immo inuſitata gaudia & admirationem ſummam; dum miſſis aliis, quæ Te circumfluunt decoribus, clariſſimum in Te MEDICEÆ gentis ſidus, Muſarum proinde delicias ac præſidium, PATRIUM ac propitium litterarum DEUM; eumque modo in Academiæ ſpatiis, modo in circulis ſuis & umbraculis, Muſeis, Bibliothecis, in colloquiis & congreſſibus litterariis, præſentem ubique & manifeſtum, alacritate ac pietate pari intuebantur. Videbas concurrentes undique, aut quaſi duci ſuo ac imperatori obviam procedentes laureatos milites, qui currum Tuum fauſtis ominibus, & vocibus, non contumelioſis illis aut indicibus militaris licentiæ, ſed plenis gaudii & amoris, ſed totidem Tuæ laudis & gloriæ, Tui illius curſus ac itineris præconibus, incredibili ſtudio & contentione proſequerentur. Immo egreſſas vidiſti paſſim delubris ſuis manſuetiores Deas, non tam ut clientes patronum debito pridem cultu, quam ut familiares jucundis aliquando officiis neceſſarium ſuum complecterentur; neque eas adeo commotas ad Tui conſpectum, antiquæ neceſſitudinis & grati animi fideli memoria, quam ſpe & exſpectatione erectas, amplioribus per Te commodis, in ſumma tranquillitate & otio perfruendi. Ita Te tot maximis gratulationibus, nec minoribus periculis perfunctum; tot ſpo-

liis onuſtum, non quidem devictarum gentium, quod commune Tibi cum Alexandris & Pompeiis cognomen adſereret, at vero ſcientiæ rerum nobiliſſimarum; patientiæ laborum invictæ; conſtantiæ; veræ fortitudinis; quæ non jam MAGNOS, ſed MAXIMOS præſtant: non opibus etiam aut potentia, quæ bona jam in Te ſuperfluebant, gloria tamen & celebritate auctum, REDUCEM excepit patria, cujus mox ſaluti & incolumitati provideres; cujus imminentem orbitatem Tui conſpectus, Tua TUTELA ſolaretur; in cujus decus & ſplendorem conferres lumen illud animi, virtutis, conſiliique; adeo inſignem regendæ Reipubl. partam domi & foris auctam, ac jam tantis tamque ornatis politioris Orbis judiciis teſtatam comprobatamque facultatem. Cujus equidem felicitatis cogitatione non poſſum non vehementer adfici, quam Tibi undique potentiſſimi Reges Cæſareſque, quos proxima neceſſitudine adtingis, congratulantur; qua Provinciæ Tuæ ſe efferunt & exultant, ac illa in primis fortunatiſſima pulcherrimaque Tuarum Provinciarum Metropolis. Delectat enim me incredibiliter REDUX, ſeu verius conſtans & MANENS urbis illius FORTUNA, in qua bono ac ſingulari meo fato, ſedem mihi aliquamdiu locare licuit; & quam non ut eloquentiæ ſolum in Italia principem, procreatricem, ac populari gloria du-

dum

dum inclytam; ſed vel maxime ut domum hum a-nitatis; urbanitatis ſedem; Muſeum Italiæ; offic i-nam prudentiæ; exemplar bene moratæ & ben e conſtitutæ civitatis; ut Florem denique omnis ve-nuſtatis ac elegantiæ, & abſens ſuſpiciebam pridem, & coram facile intellexi. Tangit me tot excellen-tium ingeniorum, quibus eadem abundare conſue-vit, tot clariſſimorum civium, qui eam jugiter il-luſtrant, perennis quædam ac jucunda recordatio; in quorum ego conſuetudine plena officii, elegan-tiæ, ſuavitatum, vel præcipuum peragratæ nuper I-taliæ fructum collocare ſemper ſoleo.. Sed adficit me vel inprimis ac recreat Patrui Tui, LEOPOL-DI Cardinalis, intuitus; Tibi, ſat ſcio, non minus cognatione ſanguinis, quam conſiliorum ſocieta-te ac *fide conjuncti*. Quanta enim ſunt, (quæ nec aliena ducis à Tua laude) quæ illum circumdant or-namenta gloriæ? quanta ſapientiæ, gravitatis, tem-*perantiæ*, prudentiæ, decorum denique omnium, quæ tantæ amplitudini conveniunt, immo quam pœne incredibilis ubertas ac adfluentia? Quis in tanto ſplendore generis ac fortunæ, vel graviora o-nera rerum publicarum leviori pondere ſuſtinet? vel qualecunque otium honeſtioribus oblectamen-tis tranſigit? vel dignitati & gloriæ, traducto ab o-mni alia cogitatione animo, liberalius ac fidelius ſervit? Quis in eo potiſſimum, quod mirabili qua-

dam contentione ſuſcepit, litterarum patrocinio, ac Medicea de interioribus doctrinarum ſtudiis & laborioſis doctorum hominum vigiliis bene merendi conſuetudine, majorem vel diligentiam, vel auctoritatem, vel beneficentiam præſtat? Cujus etiam & perpetuæ quidem voluntatis obſides totidem, nemo, ut opinor, infitiabitur, ejuſdem auſpiciis in lucem è tenebris, è ſitu certe ac tineis educta, præclara veterum aut recentium ingeniorum monumenta. Quo in numero vel primas tenent ea, quorum divulgata nuper notitia, induſtrio ac felici calamo familiaris Tui, Laurentii Magalottii, præter ſummam elegantiam, ornati plurimis & exquiſitis artibus, non modo præclara & ignota antea naturæ arcana; nova & pulcherrima inventa; ſed viam etiam non contritam & materiam uberem, ad occultiſſimarum rerum cognitionem perveniendi, ſtudioſis hominibus patefecit. Adeo hoc unum ſupereſſe videbatur conteſtandæ inuſitatæ popularium Tuorum induſtriæ, ut unde adſcenderant noſtra ætate novi perſcrutatores orbium cœleſtium, qui velut jam SIDERIBUS RECEPTI, motus eorundem & naturam propius indagarent, numerum inirent accuratius; neque jam ficto ſpectaculo (quamquam & in hac Nummorum memoria obvio) unum aliquod Julium ſidus, ſed plures Stellas MEDICEAS, nube, quæ illas per tot ſæcula obte-

texerat, diſcuſſa, toti Orbi manifeſto conſpiciendas darent; ex ea, inquam, urbe prodirent hodie, qui elementorum ac rerum infra illos cœli vertices & globos defixarum vim, adfectiones & mutationes varias ac mirabiles, ſublata, qua involutæ fuerant hactenus, caligine, Etruſci illius GENII & AUSPICIS ductu, in aperta ac manifeſta luce collocarent. Quam incitatum præterea ejus & flagrans, quod hic ſine piaculo præterire non licet, in vetuſtatis reliquiis colligendis ac reparandis ſtudium? quanta in priſcis Marmoribus, Signis, Statuis; quanta potiſſimum in antiquis Numiſmatibus congerendis, quibus jam Gazam inſtruxit pari copia ac delectu nobilem, cupiditas ac ſolertia! Immo quam liberalis eorundem cuſtodia! quanta in iiſdem non delectationis ſolum cauſſa, aut ad Muſei ornamentum & admirationem antiquitatis, in quo tamen acquieſcit multorum & maxime beatiorum hominum induſtria, ſed ad quæſtum Muſarum uberrimum, ſeu ad uſum & elegantiam ſtudiorum conferendis, alacritas & beneficentia? Quid enim, ne aliunde arceſſam ejus rei probationem, ab eo prætermiſſum, quo tranſmiſſis veterum, eorumque haud vulgarium Nummorum ectypis, ornatior hic liber in hominum manus denuo perveniret? aut cæteroquin, quod humanitatis ac benevolentiæ genus (dicam verecunde, quia ad laudem meam facit inſigni-

ſigniter) derelictum; immo non ultro & frequenter, non blande ſimul occupatum, quo me aut ornaret præſentem, aut abſenti qua litteris, qua litterariis etiam muneribus, ſummam ſtudii ac beneficæ voluntatis propenſionem declararet? Vel quam familiaris illa, neque hic reticenda ſalutatio, qua me nuper ex Urbe Æterna, per Ludovicum Strozzam, omni laude abunde cumulatum, quæ vel virum ingenio, judicio, ac rerum uſu cum paucis præſtantem, vel cæteroquin res maximi Regis in Aula Tua procurantem decent, mihi autem perenni quadam officiorum neceſſitudine conjunctum, impertiri voluit; ac ſimul certiorem reddi, ſe in ea Urbis habitatione, non dimiſſurum è manibus oblatam continuo facultatem, Muſeum ſuum nova ſelectiſſimorum Numiſmatum acceſſione ſubinde locupletandi. O non jam Gazam, ſed mentem auream! O ſplendorem etiam inſolitum! quippe non jam quæſitum vel hauſtum è concha Tyria, aut Tiaris (etſi utrumque hæc penus quoque ſuppeditat) gentilibus, aut aliis etiam conſpicuis, quæ illum undequaque ambiunt, & laudis & honoris inſignibus, ſed ex Gazis immenſis, immo ex luce omnium retro gentium ac ætatum. Adeo ut vel hoc uno auſpice ac auctore, non metuendum amplius videatur, ut ea ſtudia, quæ morbum alii ac inſaniam vocant, quam vere ac ſapienter ipſi viderint; ille vero tum

præ-

præſidium litterarum, tum remiſſionem animi omnium honeſtiſſimam ac liberaliſſimam ſtatuit, debita laude ac ſperato fructu deinceps careant. Quis enim audeat impune ſugillare, aut reſarcientem ſollicite tam pretioſas haud unius naufragii, quo tot antiquitatis Theſauri perierunt, Tabulas, non jam VICTRICIBUS ſed victis quaſi FATIS ereptas; aut colligentem cupide hæc ſola RELIQUA VETERA, tot incendiis, ruinis, caſibus nondum ABOLITA; aut conſulentem diligenter, non jam Etruſcæ ſeu popularis quondam diſciplinæ, futuri ſcilicet divinatricis, Oracula; ſed artem ſeu MEMORIAM verius præteriti temporis LUCIFERAM; ſed APOLLINEM MONETALEM; ſed FIDEM anteactarum rerum MAXIMAM; FELICEM denique ac PERPETUAM RESTITUTÆ vetuſtatis, ceu tot perſonarum, tot actorum, tot operum CUSTODEM, REPARATIONEM, SALUTEM. Ita quocunque me vel animo vel cogitatione converto, non ſuadent modo ſingula, ſed compellunt, ut non alteri, quam MEDICEÆ genti dicaretur hic liber, illeque in Tuo nomine, MAGNO, ſeu verius MAXIMO ejuſdem gentis ſimul & imperii STATORE appareret; quo incolumi liberalibus diſciplinis, antiquitatis ſtudiis, honeſtis artibus perfugium, aſylum, domicilium; immo ſplendorem, decus, æternitatem, non ſpondere jam ſed gratulari licet. Ita vigeas

ac floreas, PRINCEPS OPTIME, jucunda Nepotum Tui ſimilium, hoc eſt, qui per Tuum illum curſum conſilii gloriæque gradiantur (quid autem vel ad fortunam majus, vel ad naturam melius, vel ad utramque optatius precari iiſdem licet!) multitudine circumfuſus; & quæ in auſpicatiſſimis hiſce principatus Tui exordiis, miro omnium ordinum conſenſu, SUSCEPTA ſunt VOTA, ea DECENNALIBUS, ſeu quod paſſim priſco ære haud minus ſignatum noſti, VICENNALIBUS ac TRICENNALIBUS MULTIPLICATA grata SOLVAT poſteritas. Pr. Id. Decemb. CIↃ IↃ CLXX.

LECTORI.

QUum Romæ eſſem ante ſexennium, natus ac editus ſimul in ea luce primus partus hujus libri. Vix domum ex Italia reducem rogavit continuo, qui tum apud nos agebat, typographus, ut eundem hic loci quoque divulgandi copia ſibi fieret. Neque enim delatum in has oras quidquid hujus fœtus in Urbe Æterna prodierat; cujus videndi deſiderio multi tamen è noſtratibus aliiſque tranſalpinis hominibus tenerentur, quibus vellet hac in parte ſatisfactum. Annui facile, ut eadem opera meliorem illum, ſaltem auctum novis incrementis darem. Id enim à me efflagitare videbantur, partim judicia doctorum hominum, quæ jam publice exſtabant de eo quamquam immaturo partu, ornata illa valde ac benevola; partim privati amicorum hortatus, ut quod in me jam ante receperam, dependerem; partim ſtudium vel ita juvandi bonarum artium diſciplinas incredibile. Ita factum, ut vix elapſis aliquot à reditu meo menſibus, jam pars operis haud contemnenda typis deſcriberetur; ut ſperarem brevi integrum, qualecunque illud erat, in novam lucem emittendum. Sed aliter res cecidit. Dum enim ea tempora repente apud nos exorta, quæ me totum aliis curis diſtraherent, typographus vero de ſedis mutatione ac alio vitæ genere inſtituendo cogitat, jacuit liber aliquamdiu, donec occaſione itineris herili mandato ad Bredanos de Pace Conventus, & inde in Bataviam ante triennium, & quod excurrit ſuſcepti, Elſevirius noſter eum elegantibus ſuis formis totum denuo tranſſcribendi provinciam opportune in ſe reciperet. Sed neque ita omnis hæc res tam cito, ut ego equidem ſperaveram, ac ſpem ſimul aliis feceram; confecta; dum aut rurſus alia mihi ſuſcipienda itinera; aut domum reditionem excepit longi & moleſti morbi pertinacia; aut libri ipſius ratio, vel propter cælaturam nummorum eidem inſerendorum aliaſque difficultates, curſum operarum & ſimul exſpectationem meam in longum protraheret. Quæ ideo præfanda hoc loco cenſui, ut omnibus ratio con-

ſtaret longioris moræ, & facerem iis ſatis, qui aut editionem urgebant quotidianis ferme convitiis; aut fidem datam ſubinde interpellabant; aut omne illud tempus aliis curis tranſactum, in ejuſmodi opere limando politius, male conſumptum poſſent arbitrari. Ita enim hodie vivitur. Ubi ultro ac ſponte tuam ad aliquam materiam illuſtrandam locaſti induſtriam, continuo quaſi ad condictum vocaris, neque ullum comperendinatum indulgent moroſi creditores, quin velut nexum ſibi & vadatum ſiſti è veſtigio jubeant. Adeo quidem, ut per eos non liceat tibi amplius, non dicam otiari, ſed aut alia agere haud paullo graviora, certe quæ tui muneris curſus & ratio poſtulat; aut etiam valetudini tuæ conſulere; aut vero lucubrationes tuas, non dicam in decimum, ſed ne quidem in unum aut alterum annum perpolire. Aliter quidem illi veteres, qui ſibi aliiſque gnavi ac induſtrii homines videbantur, præclare utique de ſuis ac poſterorum temporibus meriti, ſi per plures Olympiadas geſtarent ejuſmodi fœtus, quos intra decimum diem mira hujus ſæculi fecunditas parturiret. Sed nolo hic tecum expoſtulare, mi Lector, *cujus gratiam mihi haud uno nomine ambiendam novi. Quid ſaltem boni ex ea mora, huic ſecundæ fœturæ interpoſita, contigerit, diſces. Factum ſcilicet opportune, ut dum medio illo tempore, binæ in Galliam obitæ legationes facultatem mihi largiuntur videndi quidquid in eo genere eximium ac ſelectum recondit in ſplendidiſſima illa Galliæ metropoli vere regia & admirabilis maximi Regis Gaza, aut aliorum etiam Muſea, quorum nomina plena dignitatis ac induſtriæ alibi enarramus, haud levis vel pœnitendæ acceſſio huic operi contigerit. Ut nihil dicam de ſubminiſtratis ſubinde ex Italia à viris ſummæ amplitudinis nec minoris humanitatis aut elegantiæ veterum Nummorum ectypis, quæ ornarent hunc librum, ego ea viciſſim mea explanatione illuſtrarem. Non deprædicabo hic ſingulorum beneficentiam, ſuis locis à me haud obſcure quidem vel parce celebratam, ſed tamen longe infra tam propenſam ac perpetuam in me aut in hæc ſtudia voluntatem. Adeo ut hanc moram, quæ alioquin ingrata mihi*

ſhi ac forte itidem tibi contigerat, non ſine fœnore, aut etiam anatociſmo compenſatam ſcias. Neque tamen hoc agam operoſe, ut vel induſtriam meam tibi glorioſè prædicem; vel de inſtituto hujus libri multis te præmuniam, quod vel ex proximi breviarii intuitu conſtare tibi poterit; vel ea etiam ſollicitè diluam, quæ mihi aut gratiam tuam, aut patrocinium forte poſſent obſtruere. Equidem non vereor, quicunque tandem aliter ſentiant, ne has antiquitates nimis magnificè extuliſſe videar, haud diſſimilis illorum nundinalium circumforaneorum, qui expellendis morbis omnibus unum pharmacum venditant; aut cæteroquin non infrequentium id genus hominum, qui dum artem aliquam ſibi ornandam ſuſcipiunt, hoc unum agunt, ut eam non ſolum omnibus aliis anteponant, ſed ex eâ cæteras omnes, etiam alieniſſimas profluere, multâ contentione ac ſtudio adfirment. Ut jam in proſcenium non adducam ſacros illos oratores, quos, (lepida quippe capita!) ego ac tu non ſemel riſimus; qui Divi alicujus ceu Herois laudationem adgreſſi, reliquos omnes ſuo loco ac gradu motos, velut vilem turbam, in ordinem cogunt. Ne ego hujus culpæ adfinis deprehenderer, videbar mihi bellè toto hoc opere caviſſe; immo quàm ſejuncta hic ab iis, quos modò enumeravi, omnis mea ratio fuerit, ſtatim ſub initium libri, plenè ſatis ac dilucidè declaraſſe. Neque verò illos moror, qui cùm ſua tantùm circumſpiciant; in iis ſe jactent, quæ ſe ſcire aut docere profitentur, alia omnia, quæ ignorant, nullâ contentione animi, nulla ſaltem valde laborioſâ animadverſione digna arbitrantur. Fruantur ſane illi ſuis delitiis, ſuis amoribus; neque nos habebunt repugnantes, aut vero infitiantes valde præclara eſſe & laudabilia, in quibus eorum ſe exercet induſtria. Sapiant etiam ſoli, ſi velint, modò nos ſinant inſanire cum viris hujus aut ſuperioris memoriæ longè clariſſimis & graviſſimis; neque noſtra nobis otia, noſtra oblectamenta ad unum nutum ſuum & arbitrium præſcribere aut recoquere cogitent. An inania ſint, an infructuoſa, annon laborioſis multorum vigiliis, an verius ſomniis anteponenda; an omni non jucunditate ſolùm, quam forte largientur

tur, ſed utilitate quadam pœne incredibili, quam omnino denegabunt, vacua, hoc libro conati ſumus demonſtrare. Verum de eorum judiciis haud valde nos decet laborare; utpote omnium eorum opinione, quibus cara eſt elegantia ſtudiorum ac litterarum ſalus, abolitis pridem ac damnatis. Quam juſtius angor ea cura, ne iis fecerim ſatis, qui forte nonniſi exquiſita & mirabilia de hoc opere ſibi pollicebantur; quippe jam gnari aut facile intelligentes, quam multa contineat hæc memoria in cærimoniis veterum occulta; in hiſtoria nobiliſſimarum gentium mutila, in litteris interioribus ignota; in omni antiquitate recondita. Quam multa inde educi poſſint, ſi non ad principia ſcientiæ naturalis ac civilis haurienda, ad morum tamen ac regendæ Reipubl. normam & leges, ad hiſtoriam quoque plantarum aut animalium illuſtrandam ſpectantia; ad notitiam præterea temporum, Romanorum faſtos, æras variarum gentium; ad urbium ac regionum appellationes, origines, prærogativas, ſacra, ludos, fœdera, conventus, magiſtratus; ad ortus & imagines tantæ ac tam antiquæ nobilitatis, & clariſſimorum omnis memoriæ civium, opportuna valde ac unice quidem comparata: quam multa denique modo expreſſa & fixa, modo preſſa leviter veſtigia eadem induſtria ſuppeditet, unde ulterius in eo litterarum curſu procedere, aut digitos ad veros fontes intendere continuo liceat. Quorum omnium ſpecimina quædam, haud vulgaria illa vel contrita, hoc opere exhibere contendimus. Videbam quippe apertum & patentem campum, novam laudis ac induſtriæ ſemitam, per quam progredi continuo liceret ad notitiam multarum rerum adhuc abſtruſarum, certe quæ nondum pro earum pretio ac litterarum dignitate fuerunt hactenus pertractatæ. Quotuſquiſque enim eſt ex eorum numero, ſi duos treſve ad ſummum excipias, qui vel noſtra vel patrum memoria, in congerendis aut exponendis his antiquitatibus laborarunt, quem (dicam libere, quia de mortuis loquor) liberalior quidam genius adflaverit; qui eximium aliquid ac ſingulare præſtiterit, quod diligentiæ non ſolum haud vulgaris & multi uſus harum rerum, quorum utrumque plures ſuo jure ſibi vindi-

vindicant, ſed præterea eruditionis paullo reconditioris, ac ingenii interioribus litteris non tincti ſolum ſed imbuti laudem poſſit apud poſteros obtinere? Verſantur quidem in omnium manibus ſoli ferme, qui hactenus ſtudioſos antiquitatis his myſteriis initiant, Antonii Auguſtini Dialogi, viri, ſi quiſquam alius ſua ætate, Romanæ & antiquitatis & jurisprudentiæ ſtudiis exculti egregie & perpoliti, judicii autem, quod pluris adhuc facio, exacti valde ac limati. Verum, quamquam culti ſint illi valde ac luculenti: annon tamen ſitim potius horum ſtudiorum excitant, quam explent? annon toti ferme in Romanis, iiſque, qui hodie pro vulgaribus habentur, aut vero patriis nummis enarrandis verſantur, infinitam autem illorum ſylvam, ſeu eos non viderit, (etſi jam tum Romæ, ubi diu floruit, ac alibi in Italia magna extaret eorum copia) ſeu plures demum poſtea reperti, qui Græcas, Aſiaticas, Africanas antiquitates ac memorias recondunt, non attingunt iidem, ne dum exponunt aut illuſtrant? Neque verò tantum ego mihi tribuo, ut me hic exquiſitum aliquid præ cæteris & ſuis omnibus numeris abſolutum perfeciſſe mihi videar. Neſcirem ipſe primas hujus induſtriæ leges, & quomodo comparatum ſit omne hoc ſtudiorum genus, varietate quadam & comprehenſione infinitum, ſi tale quid animo inſediſſet meo. Viam tantùm ſum ingreſſus, quæ paullo longius tendit, in quam plures ſemitæ confluunt, & quæ plures etiam comites ſecum trahit, ſed per quam alii procedent poſt me felicius, quibus cùm eadem quæ mihi, aut major etiam opportunitas, tum uberior inſtructus eruditionis, aut in immortalibus illis litterarum ac doctrinarum ſtudiis conſeneſcendi largius otium ac perpetua quædam felicitas contigit. Amorem in bonas artes mirificum; diligentiam præterea, quanta per alias curas aut invaletudinem licuit, præſtitiſſe me non negabo, ne plane tuam exſpectationem fruſtraretur hic liber; & cujus etiam rei teſtes proferre poſſem tot venerandæ antiquitatis monumenta, è ſuperiorum temporum caligine, in qua adhuc deliteſcebant, eruta hic tandem & enarrata. Modeſtiam certe & æquitatem nemo æquus, ut opinor, deſiderabit, dum à viris magnis, aut cæteroquin

harum

harum deliciarum ante nos promis condis, diſſentimus; ſed procul ab omni pruritu obtrectationis, invidiæ, æmulationis, aut cujuscunque tandem gloriolæ inde captandæ ſtudio, ducente nos eò rerum tractandarum ſerie; idque ut frequenter, ſic diſſimulatis fermè nominibus, aut iiſdem debitâ laude & prædicatione ornatis. Neque illæ fateor de ſummis Chriſtianæ fidei capitibus, de juſtitiâ aut injuſtitiâ, de ſummo bono, aliiſque id genus graviſſimis rebus diſputationes, è quibus ſalus hominum ac fortunæ pendeant, de iis tamen, quæ ad omnem litterarum ac eruditionis ubertatem & elegantiam pertinent, & in quibus, ut proclive à ſcopo aberrare, ita paratior veniæ locus, nec internecina odia metuenda continuò veniunt. Neque verò ab eo propoſito me deterrere debuit clariſſimorum nominum ſplendor; in quorum quippe veſtigia, etiam ubi à verâ ſemitâ deflectunt; pedem ſolent illico ponere iiſdem ſtudiis dediti, qui ideo in rectam viam veniunt comiter deducendi. In quo ita verſati ſumus hactenus, ac verſabimur in poſterum, quamdiu mens ſana nobis ſupererit, ut omni aliâ induſtriæ ac eruditionis laude carere lubenti animo cogitemus, modò illa humanitatis ac pudoris nobis conſtet; & mihi cùm à naturâ ingenitæ, tum ab optimo parente inditæ, tum perpetuo quodam meo ſtudio cultæ, ſingularis nempe erga litterarum ac ſcientiarum principes, voluntatis & obſervantiæ. Neque ægrè ferrent, qui ex iis ad plures abiêre, quod ea quæ procul ab eorum oculis fuere ſubmota, meliore ea in re fato uſi, patefecerimus; in quæ ſi ante nos incidiſſent, Deus bone! quantùm inde luminis, quantum adjumenti, ad omne litterarum genus illuſtrandum adtuliſſent. Nobis uberem quendam operæ fructum tuliſſe videbimur, ſi noſtro qualicunque labore, aliorum exacuerimus induſtriam, quò paullo diligentius incumbant in eadem ſtudia; ac inde non mirificam ſolùm voluptatem ob imagines tot illuſtrium omnis memoriæ hominum, aut exquiſitam artificum elegantiam, capiant; ſed præterea penum ſuam doctrinæ ac eruditionis inſigniter locupletandam norint. Quid cæteroquin novâ iſtâ hujus libri editione à nobis præſtitum, qua acceſſione eadem aucta, haud opus, ut arbitror, hic plu-

ribus

ribus commemorare. Pro una Diſſertatione, quia ita nimis longa videri potuiſſet, novem exhibemus, ſervata nihilominus eadem ordinis & materiarum ſerie, ſed ſimul novis ſingula & luculentis, prout equidem ſperamus, certe ut voluimus ac laboravimus, obſervationibus teſtata comprobataque. Multa proinde aut plenius pertractata, quæ leviter antea adtigeram; aut emendata interdum, quæ, prout homines ſumus, ſecus forte ac properanter notaveram; aut primum neque parce hic inſerta, quæ omnino in prioribus omiſeram. Additæ etiam paſſim variæ Nummorum veterum icones, ita rogante typographo, qui primus ſecundæ hujus fœturæ in lucem edendæ onus in ſe receperat; etſi ego ab iis abſtinere omnino conſtitueram. Aberant enim à Romana editione, & diverſa hic nobis conſilii ratio ab iis, qui dum aut antiqua id genus numiſmata in loculis ſuis habent recondita, aut provinciam ſortiti ea de alieno Muſeo divulgandi, optimo horum ſtudiorum fato & cum æterna ſua laude, eadem proferunt in publicos & communes uſus ſingulorum, qui his antiquitatibus delectantur. Nobis neque hactenus licuit eſſe tam beatis; neque tale quidpiam ab initio operis propoſitum. Unus hic ſcopus, ut quid de toto hoc ſtudiorum genere eſſet ſtatuendum; quantum præter dignitatem *aut* jucunditatem *quandam incredibilem, per omnem doctrinarum ac litterarum varietatem,* utilitatis *haberet reconditum; quam plus contineret in receſſu, quam vulgo hactenus creditum; quam immeritò proinde neglectum jaceret paſſim aut ignoratum, non verbis tantum, ſed documentis omni exceptione majoribus declararem; idque iis maxime, quæ inſpecti nobiliores in hoc genere Theſauri, at vulgo parum noti, ſuppeditare nobis videbantur. Ad quos equidem mihi quum pateret aditus, ſingulari meo & incredibili ſtudio, percellebat continuo oculos tantus defoſſi Auri, Argenti, Æris, tot reconditarum divitiarum fulgor; quas in tua etiam commoda, & litterarum ornamentum, quocunque tandem modo erogandas arbitrabar. Illud quidem eum, quo inflammabar, ardorem, ſubinde reprimebat, quod dum aut multa fugiente quaſi oculo,*

aut aliud etiam agendo, pro cuſtodum nempe vel comitum ingenio aut dignitate, aut pro anguſtia temporum, intueri compellerer; aut alioqui præ copia & varietate in delectu & notatione ſingulorum laborarem, nunquam large ſatis meam cupiditatem explere, aut ſatis idonee ac attente eo ſpectaculo, quo adficiebar mirifice, perfunctus mihi viderer. Unde etiam veniam haud difficulter, ut ſpero, largieris, mi LECTOR, *ſi dum aut petenti conceſſa, aut ultro etiam tranſmiſſa Nummorum id genus ſignata quædam ſimulacra, eaque ex vetuſtis illis quidem & ſinceris; quos videram antea, ſed attritis ſæpe & exeſis archetypis expreſſa, inde à cælatore haud valde illo præſtanti in hac arte, ſed qualem loci ratio ferebat, cuſa, minus elegantiæ ac venuſtatis, aut vero accurationis interdum habere videntur. Major utique fateor eorum, & quam iis gratulamur felicitas, qui domi poſſident eas opes; quibus proinde recurrere continuo ad prototypos licet; inde emendare, reſtituere, & majori adeo cura, fide, diligentia cælatos divulgare conceditur. Cujus notæ, ut de iis nihil dicam, quæ & patrum & noſtra & recenti adhuc memoria prodiere, & luculento Patini noſtri, quo largiter ac ſplendide ornabit has artes, opere, alia inſuper ex mirabili Gaza illa* REGIA PARISIENSI, *in quam ut in vaſtum mare aliæ minores aquæ quotidie influunt, brevi itidem, ut ſperamus, habiturus es,* LECTOR, *felicibus eorum curis, in quos incumbit hodie ejus cuſtodia; qui nempe Regis longe maximi fortunatiſſimique gloriam iis etiam monumentis ad decus noſtrorum temporum ſibi propagandam putant. Et habebunt iſta quidem, regiis utpote auſpiciis ac impenſis, ſummis autem & perennibus ſtudiis viri, ut alia mittam decora, fidei ac induſtriæ pœne incredibilis, quo non uſu magis ac præſtantia, quam ſplendore ac venuſtate ſingulari, oculorum tuorum ſimul ac animi voluptati admirabiliter ſerviant. Unde ne omnino inferior ea laude Germania quoque noſtra cenſeatur, curabunt quandoque admirandis* DOMUS AUGUSTÆ *aliorumque hujus Imperii Procerum præpoſiti, ſeu quos Tullius hic vocat,*

myſta-

myſtagogi; & juxta eos vir pluribus doctrinis excultus, Ericus Mauricius, juris in Academia patria antiſtes, his quoque ſtudiis valde deditus; qui felici, ut coram nuper referebat, fato, plures veterum eorumque ſelectiſſimorum Numiſmatum centurias nactus, accuratiſſimo ſtudio & artificio ſuperiori ſæculo depictas ab homine, ſicut eidem videbatur, ſumme talium avido ac perito; idque ex nobiliſſimis quibuſque, quæ tum florebant, antiquitatum id genus promptuariis. In cujus etiam laudis ſocietatem veniet ſuo jure Belgium, quamdiu aut ſuperſtites in eodem erunt Goltziorum, Chiffletiorum & Rubeniorum æmuli ac hæredes; aut in horum lucubrationibus divulgandis ſuam induſtriam conferet, qui propriis opibus abundat, Johannes Georgius Grævius; vir non ſingulari ſolum humanitate, facilitate, ingenio, ſed, quod te jam non fugit, inter Atlantes hodie, qui cœlum illud litterarium in iis oris alacriter fulciunt. Neque vero ſuas, quas poſſidet etiamnum, opes invidebit nobis diutius horum ſtudiorum parens & procreatrix Italia; non diligentes illi cuſtodes Gazæ, puta aut MEDICEÆ, *aut* ESTENSIS, *aut* FARNESIANÆ, *aut in Urbe Æterna* REGIÆ *rurſus ſeu Heroïdis* CHRISTINÆ, BARBERINÆ, BUONCOMPAGNI, CAMILLI MAXIMI, *aliorumque id genus ταμιείων, de quorum inexhauſta quadam opulentia vel fidem tibi abunde faciet hoc opus inde paſſim locupletatum. Quo ita conſpirantibus ſtudiis & operis tandem aliquando reſtituantur illæ artes, quæ quondam in honore florebant & celebritate hominum verſabantur, ac unde liberalibus artibus ac doctrinis, novus quidam ſplendor, nova continuo accreſcent incrementa. Neque minus interea noſtram hanc qualemcunque de tuis ſtudiis bene merendi voluntatem, tua benevolentia, tuo etiam patrocinio complecti dubitabis; & eo quidem lubentius, quod his præſidiis & adjumentis deſtituto alia omnino conſilii ratio fuerit ineunda, quo his antiquitatibus prodeſſem, earumque ſtudium pro virili parte promoverem. Accedit, quod præter cuſos illos Nummos, quos aut caſus mihi obtulit, aut diligentia mea ac aliorum benigni-*

tas ſuppeditavit, magnam hic habeas præterea ac prope immenſam aliorum copiam, ex omni antiquitate ac memoria petitam; eamque non æri quidem inciſam, quod neque licuit nobis, neque adeo ſemper aut peræque neceſſarium, etſi præclarum ſemper, hic primum tamen, quod unum erat reliquum, in tuos ac litterarum uſus à nobis haud perfunctorie deſcriptam ac enarratam. Adeo ut vel eo nomine lectorem poſſit hic liber adlicere, ac varietate quadam majori delectare; dum, quod ferme aliorum, qui hactenus in ea palæſtra ſe exercuere, inſtitutum fuit, non unius gentis aut ætatis, Græcos puta aut Barbaros ante Romanorum Imperatorum tempora ſignatos, aut Conſulares, quos vocant, aut Cæſarianos, eoſque vel unius generis aut metalli paſſim hic leges; verum omnium illorum temporum, nationumque, nullo notæ & magnitudinis diſcrimine, ſuo tamen ordine & loco partim expreſſos, partim explanatos. Qua in re equidem, lubrica valde aliorum veſtigiis, id diligenter ac ſollicite egimus, ut nullos Nummos, niſi vetuſtos & probos, eoſque vel à nobis inſpectos, accurate, quantum per negotiorum aut occaſionum momenta licebat, deſcriptos; vel interdum ab iis, quorum aut publice teſtata, aut alioquin abunde perſpecta nobis fides ac induſtria, ſubminiſtratos, non vero ex promiſcuis aut perperam expreſſis, ut ſæpe experti ſumus talium antiquitatum indicibus & commentariis depromptos, vulgaremus. Occurrent proinde inter noſtros frequenter ab aliis jam cuſi, aut enarrati, prout certe ratio hujus operis omnem illam memoriam, ſeu adhuc deliteſcentem, ſeu jam repertam promiſcue efflagitabat; qui tamen hic aut emendatiores divulgati, aut novis obſervationibus aucti, aut à pravis interpretationibus vindicati reperientur. Qua occaſione etiam haud injucundum tibi, aut ſtudiis tuis omnino infructuoſum cenſui, ſi varia neque ea ignobilia auctorum veterum loca, varioſque ritus & conſuetudines cultiſſimarum gentium, quæ adhuc in quadam obſcuritate verſari videbantur, majori certe luce indigere, paullo diligentius, quam hactenus factum, explanarem ac illuſtrarem. Sed de his plus ſatis, ac ſane præter inſtitutum indu-

induſtriæ noſtræ hic tibi adeo magnifice venditandæ. Conſultius utique & opportunius foret, æquitatem hic tuam interpellare, ſi in griphis & ænigmatibus ſolvendis, non OEdipum me ubique aut vatem χρησμολόγον *præſtiterim; quod neque mihi ſemper licuit per aciem ingenii haud valde perſpicacis, neque per reconditæ alicujus, quæ in me eſſet, doctrinæ ſupellectilem. Neque vero illos errores tango, quos fatalis vel deſcriptorum vel operarum incuria huic libro ſubinde etiam adſperſit; qui nec frequentes adeo, pro ratione editionis me abſente & procul poſito procuratæ; neque ita leves interdum, ut non tenebras legenti offundant, quas conſultus in fine operis elenchus haud magno labore diſcutiet. Interim vale, mi* LECTOR, *& quibus verbis te jam Romæ compellaſſe memini, hic loci haud minus adpoſite repetendis,* PRÆSTANTIAM *hujus mercis, non ex inſtitoris præconio, ſed ex* USU *ejuſdem æſtimare adſueſce.*

SERIES ET ARGUMENTA
DISSERTATIONUM.

DISSERTATIO I. Occaſio & ſcopus Operis. pag. 1
Prima Commendatio Numiſmatum à DIGNITATE 1. ob *Antiquitatem*. Veterum Reliquiæ quales & quanti jam olim habitæ. 2. ob *Durationem*. Comparatio Nummorum cum aliis monumentis. 3. ob *Argumenti Nobilitatem*. 4. ob *Splendorem* & *Auctoritatem* Nummos tractantium Cæſarum, Regum, Principum, & Illuſtrium virorum per Italiam, Siciliam, Hiſpaniam, Germaniam, Belgium, Galliam, Angliam &c. 4
Altera à VOLUPTATE 1. de *Materia* Nummorum. 2. ob *Artis* ſeu cœlaturæ præſtantiam. 3. ob *Imagines* Illuſtrium Græcorum, & Barbarorum, quorum ſeries obiter traditur. Item Romanorum. De Nummo Ovidii Naſonis. 4. ob alia *Veſtigia* priſci ævi. 30
DISSERT. II. Commendatio Tertia ab UTILITATE. 49
Primo in GRAMMATICIS 1. Circa *Formas* litterarum Græcarum, Romanarum. Selecta quædam de iis. Item Phœnicum, Hebræorum, Samaritanorum, Gotthorum, aut Hiſpanorum veterum. 51
2. Circa *ſcribendi* rationem antiquam apud Græcos. 68
3. Circa *Adfectiones* & *Permutationes* litterarum. Unde illæ ortæ. Exempla è Nummis Græcis & Romanis. 4. Circa *Compendia* litterarum. 72
5. Circa *Orthographiam*. Varia Nomina Græca & Romana è ſelectis Nummis emendata. De Edeſſa ad Catarractam contra Triſtanum, Salmaſium. Alia. 81
II. In MORALI & CIVILI ſcientia Symbola Virtutum in Nummis. Auguſtarum & Principum *Officia* & *Artes* ex iiſdem Nummorum ſymbolis & Inſcriptionibus deductæ & illuſtratæ. 93
DISSERT. III. III in NATURALI Scientia, ad Hiſtoriam *Animalium* & *Plantarum*. 122
1 Circa *Proprietates* Animalium. De *Columbis* in Nummis Erycinorum, *Elephante* λυχνοφόρῳ in aliis &c. 123
2. Circa *Formas* eorundem. Selecta quædam ex Nummis & Auctoribus de *Hippopotamo* Nili & Ægypti Symbolo; *Elephante* phalerato; *Camelis* Saginariis & Dromadibus. *Rhinocerote*; *Monocerote*, an in Nummo P. Ligorii. Judicium de operibus ejuſdem Ligorii. Item de *Hyæna*; *Crocodilo* ac variis ejus Speciebus; *Alce*; *Caprino* genere, *Pygargis*, *Capris Indicis*; *Damis Africanis*; *Ariete Sylveſtri*; *Cerva Cornuta*; *Panthera* & *Pantheriſco*, Bacchi ſymbolis; *Biſonte*, an in Nummis Andriorum, contra virum doctum; *Draconibus* & *Serpentibus* alatis & terreſtribus, in variis Nummis Ægypti, Græciæ, Macedoniæ, Thraciæ, &c. *Glaucone* ſeu Æſculapio in Nummo Abonoteichitarum; Æſculapio *Epidaurio*; *Aſpide*; *Paguro*. 129
Item de Piſcibus, ſeu *Delphinis*, cum variis ſeſſoribus in Nummis; *Pelamidibus*; *Polypo* &c. *Apro Marino*, *Phagro*. 192
3. Circa *Fabuloſa* Animalia. De *Capricorno*; *Sphinge Ægyptia*, ac ei adfinibus Cebis, Satyris, Sphinge *Thebana*, & cur eadem in Nummis Chiorum. De *Sirenibus*, earum etymon indicatum. De *Stymphalide* noviter declarata in nummo; *Scylla*; *Cerbero*; *Chimæra*; *Hydra*; *Gry-*

Grypho; *Pegaſo*; *Centauris*; *Minotauro*; *Phœnice*. 208

Circa *Monſtra* & Hieroglyphica Animalia in Nummis. Exempla è ſingulari Nummo Nicæenſium declarato, & aliis. Teſtimonia Aldrovandi & Bocharti de Utilitate Nummorum in hiſtoria Animalium. 245

DISSERT. IV. Utilitas in *Plantarum* Hiſtoria. De *Silphio* Cyrenaïco; *Loto* Ægyptia, & variis ejuſdem ſymbolis ac inſignibus in Nummis Ægyptiis; *Nuce Pinea*, & ejus uſu in Myſteriis Gentilium; *Laricibus*; *Roſa* vel *Balauſtio* ſeu flore Punici ſylveſtris ac ejus uſibus, locis φυλωνύμοις; Rhodiorum ſymbolis &c. Item de *Malo Medico* & *Arcu Parthico*, in ſingulari nummo; de *Malis Heſperidum*, & qualia eadem. 253

Item ſelecta quædam de *Ramis Palmæ*, eorum uſu, appellatione Σαρίς. Item de *Palmis* varii generis in Nummis, Siculis, Creticis, aliiſque plantis Cretæ, ac nummis Hierapytnæ & Camaræ in eadem: item *Palmis* Cypriis Alexandrinis, Thebaïcis, Syriacis, Phœniciis, & harum nominibus explicatis Σύκαις, Συκοβαλάνοις, *Thamar*, Τραγήμασι, Δακτύλοις. Quando & unde iſti de palmulis. Item de *Palmis* Judaïcis, iiſque Communibus & Caryotis, ſeu Nicolais. Etymon utriuſque vocis expenſum. De Vinis Palmeis. De *Prunis Damaſcenis*. 299

Item de *Manna* & *Virga* Aaronis; *Ramo Thuris*; *Calamo Odorato*; *Hypogloſſo* ſeu *Lauro Alexandrina*; *Ficu Ruminali*; *Ilice* cum ſue Lanuvina, *Nymphæa Alba*; *Apio* Selinuntiorum; Herba *Commagene*. 333

DISSERT. V. Utilitas IV. in HISTORIA, & Cauſæ ejuſdem. 340

I. In *Hiſtoria Externa* Græcorum & Barbarorum, Circa *Natales* Regum. De Origine Macedoniæ Regum ab Hercule. Cur *Cornua* in Nummis tributa Alexandro & Succeſſoribus: Item quibus Diis, Oceano, Fluviis, Heroibus; eaque Arietina, Taurina, Hircina. Ratio & exempla ſingulorum explicata & illuſtrata. De *Moſe* Cornuto, & Filia Jobi *Keren Happuc*. De ludicra *Cornuum* appellatione. 343

Circa Nummos *Seleucidarum* & *Lagidarum* cum variis Cognominibus *Nicatoris*, *Nicephori*, *Soteris*, *Epiphanis*, *Cerauni*, *Dionyſi*. Aliqui primum è ſelectis Nummis eruti. Item de Cognomine ΘΕΟΥ ſeu *Dei* & *Deæ* in variis nummis Græcis & Romanis, eoque Regibus, Reginis, Romæ, Senatui, Cæſaribus conceſſo. Origo, exempla, & ratio ſingulorum noviter oſtenſa & illuſtrata. 373

De Nummis *Antiochi* & *Abgari* cum cognomine *Magni*. Unde poſterior ita dictus. De Nummis *Arſarcidarum* cum Comâ, Tiarâ; de *Mitra* Arabum; *Pileis* Parthicis. Iidem cum cognominibus *Regis Regum*, *Philellenis*. Unde & quibus eadem tributa. De cognomine *Philoromæi* in Nummis Ariarathis & Ariobarzanis &c. Item *Philoclaudii* in Nummo Herodis. De nummo Agrippæ Junioris cum *Feſtis Tabernaculorum* & *Pentecoſtes* &c. De Nummo Herodis *Ethnarchæ*. 420

De Nummis *Tigranis* & *Tryphonis*, cum cognomine ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ, ac unde. De *Tiara* in Nummo Tigranis; ſeu *Cidari* Perſarum, Chriſtianorum, &c. 450

De

De *variis* Nummis Regum & Reginarum, *Ponti* & *Boſpori*, Mithridatis, Pharnacis, Aſandri, Sauromatis, Amaſtris. Singularia quædam de poſtrema. Item Regum *Thraciæ*, *Pergamenorum*, *Siciliæ*; uſu & origine *Diadematis* apud Græcos & Romanos: *Carum* Caſſandri & Hidriei; de *Attalo Bianoris.* 460

De Nummis *Regum* aut *Illuſtrium* adhuc *ignotorum*; *Heroum* ſeu Conditorum; Solymi; *Eurypyli*, Pergamenorum cum Fluviis ſingulares Nummi declarati. *Sapientum* item, ut *Homeri*; ejuſdem Nummi ac Marmor antiquum: *Pythagoræ*. Item de aliis *Inſignibus* aut *Prærogativis* in Nummis urbium Græciæ aut Aſiæ. De *Prytanibus* Smyrnæorum. 476

Diſsert. VI. Utilitas in *Hiſtoria Romana* ante Cæſares. De uſu Nummorum *Conſularium* & opere F. Urſini. 496

1. Ad *Notitiam* Familiarum ſeu Gentium Romanarum, earumque diſcrimen. 2. *Prænominum* & *Cognominum* earundem Familiarum. De *Proprio* Nomine apud Romanos; Prænominibus *Mulierum*; Uſu & varietate *Prænominum* Romanorum; *Nominum* apud Græcos, *Cognominum* Romanorum. Item de *Origine* Cognominum, Nummis *Pompeii*, *Chryſippi*, *Arati*, *Sullæ Felicis* & *Epaphroditi*. Singula è Nummis deducta & illuſtrata. 3. ad *Originem* Familiarum. De inſignibus Gentilitiis in Nummis. 497

4. Ad *Magiſtratus* & *Dignitates* Quiritum. De more addendi eadem Gentilitiis aut Cognominibus. Selecta quædam de *Tribunitia* Poteſtate; *Pontifice Maximo* & Græca Ἀρχιερέως appellatione &c. aliiſque Sacris, Urbanis, Patritiis, Plebeiis, Extraordinariis, Militaribus, Maritimis imperiis. Speciatim de *Legatis Proprætore* ſeu *Auguſti*; *Proconſulibus*, Cypri, Bithyniæ, Achaiæ, Africæ, Aſiæ; *Legatis Conſularibus*, Syriæ &c. *Provinciis Conſularibus*; *Conſulari Poteſtate*. De Titulis Ἄρχοντος Ἡγεμόνος Διοικητῶν. 533

5. Ad *Geſta* Illuſtrium Romanorum. De falſis Imaginum *titulis*; Tropæis; Triumphis *Fort. P. R. Ludis Apollinaribus*, *Cerealibus*, *Floralibus*, Templorum dedicationibus; Baſilica Æmilia; Roſtris; Puteali, aliiſque. 573

De *Legum* latarum titulis, Tabellariæ &c. in Nummis, ac unde. De aliis *Operibus* publicis inſtauratis aut refectis, *Viis*, Pontibus, Arcubus. De *Legionibus* M. Antonii, Nummis ejuſdem & Cleopatræ. *Sellis Curulibus* cum Coronis, & quibus aut quare dicatæ. 579

Diſsert. VII. Utilitas in *Hiſtoria Auguſta*. 1. Ad *Seriem Cæſarum* & *Auguſtorum*. De Nummis Clodii Macri, Peſcennii Nigri, Gordianorum, Q. Herennii Etruſci. De Gallienis; XXX Tyrannis. Item Herennio & Timolao; Waballatho; Domitio Domitiano &c. Carauſio, aliis. De Delmatio; Tiberio & Sebaſtiano Tyrannis; Glycerio; Theodeberto. 589

II. Ad *Seriem* & *Hiſtoriam Auguſtarum*. De appellatione *Auguſtæ*, *Conſularis*, *Cæſariſſæ*; ac honoribus Mulierum apud Romanos. 602

Auguſtarum ſeries è nummis illuſtrata. De Livia ſeu Julia; Auguſta Juliæ Auguſti filia; Antonia *Sacerdote*, & *ſacerdotiis* Mulierum; Caii ſororibus, Julia Druſilla filia; Agrippina Matre, *Mulis* iiſque albis in luxu Mulierum; Agrippina, Meſſalina

lina Claudii; Octavia, Poppæa Neronis; Domitilla Veſpaſiani; Julia Titi filia; Domitia Longina Domitiani. 606

De Nummis ſequentium *Auguſtarum*, & ſpeciatim de Nervæ uxore; Fauſtinis & Lucilla cum habitu Cybeles; Titianâ Pertinacis; Julia Domna Severi, & de cognomine *Domni* & *Domnæ*; Plautilla Caracallæ; Elagabali Matre & Uxoribus; Cognomento *Juliæ*, & à quibus Auguſtis uſurpatum. De Salluſtia Barbia Orbiana nova ſententia ex Nummis. De Paulina vulgo Maximini; Sabinia Tranquillina Gordiani; Otacilia Severa Philippi; Salonina Chryſogone Gallieni; Zenobia; Julia Procla *Heroide*; Helena & Fl. Theodora Conſtantii; Flavia Max. Conſtantini; Conſtantina Galli; Honoria Valentiniani III Sorore; Euphemia Juſtini &c. 621

III. Ad alias *Neceſſitudines* Auguſtorum. De Caio, Lucio, Marcello, filiis aut nepotibus Auguſti; M. Antonii liberis; Juba; Agrippa *ſub Armis*; Druſo & filio Germanico; Nerone & Druſo Germanici liberis; Druſo Tiberii filio; Druſi ejuſdem gemellis; Claudii liberis & nummis Britannici; Vitellii liberis; Domitiani infante Cæſare; Trajani & Hadriani Parentibus *Divis*; Antinoo *Heroë*, item *Deo Bono* ſeu *Propitio*; Galerio Pii, Vero Marci filiis; Commodi liberis; Valerianis Junioribus &c. 640

DISSERT. VIII. IV. Ad *Titulos* & *Honores* Auguſtorum. 660

I. Circa *Titulos ſecundi Faſtigii*, ſeu *Cæſaris*; *Principis Juventutis*; *Nobiliſſimi*, *Sacerdotis*, *Cooptati in Omnia Conlegia*, ſeu de *Sacerdotiis* Candidatorum imperii. Singulorum Origo & ratio è nummis & auctoribus declarata. 661

II. Circa *Titulos primi Faſtigii*. Mos eos conferendi. De Titulis *Cæſaris*, *Auguſti*. Unde & quando iſte tributus, quomodo Græcis dictus. Singularia quædam de *Diademate* Auguſtorum, item Cæſarum; de appellationibus ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ & ΣΕΒΑΣΤΟΥ. De Titulo *Imperatoris*, *Βασιλέως*; quot modis ille tributus Auguſtis, an & Cæſaribus. 674

De Titulo *Pontificis Maximi*; conjunctis Sacerdotii & Imperii Juribus; de *Aſiarchis* & *Sacerdotibus* Aſiæ, eorum muneribus, numero, appellationibus. De *Flaminibus perpetuis*, ſeu διὰ βίου, & ſacerdotiis *hæreditariis*. De Pontificatu Cæſarum. *Ἀρχιερεῖς* Chriſtianorum. 691

De Titulo *Tribunitiæ Poteſtatis*, & ejus Prærogativis. De *Conſulatu* Auguſtorum perpetuo, *Proceſſu* & pompa *Conſulari* è Nummis & Auctoribus. De *Proconſulatu* Cæſarum, qualis & unde declaratus; in Nummis ſignatus contra Caſaubonum. De Titulo *Patris Patriæ* cum adfinibus *Patris hominum*; *Patris* inſtar Jovis; *Patris Orbis*, *Caſtrorum*, *Exercituum*, *Senatus*; *Matris Senatus*, *Caſtrorum*, *Patriæ*. *Filio Caſtrorum*, &c. De Titulo *Pii* & varia ejus acceptione. Item *Pietatis Auguſtæ*, *Romanæ*, *Senatus*. De *Pii* cognomine in Antonino. Πιὸς in Nummis Græcis. De Titulo *Felicis*, *Felicitatis Temporum*, *Reipubl.* frequenti in Nummis Cæſarianis; Item Romæ, Coloniarum; Daciæ. De nummo Græco Commodi. 700

De Titulo *Domini*, quando in Nummis Auguſtorum ſignatus. De Titulo *Dominæ* uxoribus tributo. De *Dominicis* Palatiis Cæſarum. De Titulo

Cenſoris ſub Cæſaribus & nummo L. Vitellii. Ejus tituli ratio ab Auguſti temporibus declarata. De *Præfectis morum*; *Cenſoria Poteſtate*; *Cenſore Perpetuo*; Cenſoriæ Domus prærogativis; Silentio de Cenſoribus in hiſtoria Auguſta & libris Juriſconſultorum; Cenſurâ Valeriani; Vitellio bis Cenſore. Qualis Cenſura Cæſarum. De Cenſoribus Municipiorum. 729

De Titulis Auguſtorum à *Diis* petitis, ut *Olympii*, *Herculis*, *Romani*, *Romuli*, *Jovis* & *Herculii*, item *Jovis* & *Herculis*. Eorum exempla è ſelectis nummis Hadriani, Pii, Commodi, Diocletiani, Maximiani, Licinii. De Titulis *Victoriarum* ſeu devictarum Gentium, *Germanici*, &c. De Titulis *Francici* & *Alemanici*; de *Francia* in nummo Conſtantini & etymo illius nominis contra Libanium. Item de Titulis *Domitoris*, *Triumphatoris* aut *Exuperatoris* Gentium. De Titulis *Adfinitatis* aut *Adfectus*, ut Antoninorum, ſeu *Divi Antonini* in libris Juriſconſultorum, Severi *Pertinacis*, ejuſdem *Marci Filii*, Maxentii *Patre*, *Socero*, *Cognato*. 742

DISSERT. IX. Utilitatis veterum Lapidum & Nummorum brevis comparatio. 757

Circa *Acta* Auguſtorum in Nummis contenta. De nummis vulgo *Spintriis Tiberianis*, nova de iis conjectura. De Schematis Philænidis &c. Philænidis Samiæ Epigramma. 760

De *Coloniis* deductis ſub prioribus XII Auguſtis, cum appellationibus *Juliæ*, *Auguſtæ*, *Claudiæ*, *Flaviæ*; iiſque in Hiſpaniâ, Macedoniâ, Thracia, Ponto, Palæſtina, Africa &c. De *Flavia Neapoli* Samariæ, Juſtini Martyris Patria, aliis. De *Coloniis* ſequentium Auguſtorum, cum appellationibus *Ulpiæ*, *Ulpianæ*, *Trajanæ*, *Æliæ*, *Hadrianæ*, *Severianæ*, *Septimiæ*, *Antoninianæ*, *Alexandrinæ*. De *Rheſaina*, *Neſibi*, *Alexandria Troade*, *Boſtris*, *Conſtantiniana Dafne*, aliis. Judicium de Commentariis Triſtani Sanctamantii. Mos Urbium in adoptandis nominibus Imperatoriis. Singula è ſelectis Nummis deducta obiter & illuſtrata. 765

De aliis *Prærogativis* Urbium, ſeu de *Sacris* & *Aſylis* Urbibus, Templis, Agris; à quibus hæ & unde in Nummis ſignatæ. De Nummis Doræ & Sidonis Ναυαρχίδος, aut poſtremæ cum Europâ Tauro vecta. De *Liberis* Urbibus, Amiſo, Cæſarea Palæſtinæ, Laconibus, Rhodiis, Tarſo, Seleucia ad Calycadnum, Smyrna &c. Exempla è ſelectis Nummis. De *Autonomis* Urbibus, unde ita in Nummis toties appellatæ. De Tyriis & Antiochenſibus Autonomis, & Æris locorum inde petitis. De ΟΜΟΝΟΙΑ ſeu *Concordia* itidem ſignata in variis nummis Urbium Græciæ & Aſiæ. Exempla ex iiſdem. Ratio & Cauſæ expenſæ & declaratæ. 778

De *Munificentia* Auguſtorum in abolitione Vectigalium, Tributorum, aut aliorum onerum. De *Quadrageſima Remiſſa* à Gallia, juxta ejus Nummum; aut à Caio *Ducenteſima*. De Viceſimis & vectigalium Redemptoribus. 796

De *vehiculatione Italiæ Remiſſa* à Nerva juxta ejus Nummum. Idem ſigillatim expenſus. Selecta quædam de *Rei Vehicularia* apud Romanos nominibus, origine, modo, præpoſitis, oneribus, remiſſione, cautelis, animalibus. De *Calumnia Fiſci Judaïci*, in

alio nummo Nervæ. 800

De *Reliquis Abolitis* ab Hadriano, juxta ejus Nummum. Idem ſigillatim expenſus; de Indulgentiis Cæſarum, ſeu Tributorum relaxationibus, Indictionum origine; exemplis & more ejuſmodi abolitionum. De *Liberalitatibus* & *Congiariis* Cæſarum: mos & exempla è nummis adſerta. Occaſiones eorundem indicatæ. De *Largitione* Conſtantii, in ejus nummo. 811

De *Profectionibus* ſeu *Adventu* Auguſtorum in Provinciis. Feſta inde & Gratulationes. De *Reſtitutis* Provinciis. Exempla è ſelectis Nummis. De *Regibus Datis* ab Auguſtis, juxta alios Nummos; à Pio Quadis. De Lazis. 825

De *Expeditionibus* Cæſarum; Provinciis Devictis; Victoriâ Germanica, Carpica; Triumpho Quadorum; Conſtantii de Magnentio; *Fatis Victricibus* in nummo Diocletiani. De *Adlocutionibus* Auguſtorum. De More earundem, & prærogativæ primi Faſtigii. *Exercitus* varii in ſelectis nummis, *Dacicus*, *Germanicus*, *Britannicus*, *Syriacus*, *Cappadocicus*, *Mauretanicus*, *Noricus*, *Hiſpanienſis*, *Illyricianus*, *Vaccenſis*, *Iſcanicus*. Item *Virtus*, *Gloria*, *Fides*, *Conſenſus Exercituum* in aliis. De *Vallo* Romano in nummo Licinii. 834

De *Pace Auguſti* in variis Nummis, *Pace Publica*, *Fundata*, *Pace Germanici Vitellii* in ſelecto nummo. De *Ludis Sæcularibus*; Philippus Auguſtus, Chriſtianus an Gentilis, De *Operibus* Cæſarum publicis; Ædibus Deorum & Dearum: Templo Jovis Capitolini ſub Veſpaſiano refecti, item Divi Auguſti, Pacis. De Arcubus Trajani Pontibus, aliiſque ejus operibus. De Amphitheatro ſub Gordiano refecto. De Arcu vulgo *Portugalliæ*. 848

Specimen Utilitatis in CHRONOLOGIA 1. ad *Faſtos* & *Acta* Cæſarum ordinanda. 2. ad *Seriem* & *Æras* Regum Barbarorum. De Annis Regni Ariarathis, Ariobarzanis, Agrippæ junioris, è ſelectis Nummis. 3. ad *Æras Seleucidarum*; item Æras variarum Urbium, ut *Antiochiæ*, *Aſcalonis*, *Gazæ*, *Gadarorum*, *Aradi*, *Amiſi*, *Tyri*, *Sidonis*. Earum origo & ratio è nummis illuſtrata. 4. ad *Æras Imperatorum*, & *Periodos Decennales* eorundem. 5. ad *Æras Coloniarum*. Exempla è Nummis. De *Colonia Tyro* in Actis Concilii Calchedonenſis. Locus eorundem noviter expenſus, & declaratus, contra Scaligerum. 6. ad peculiares *Æras*, ut à *Novo Templo* Jovis Capitolini, in aliquot nummis Græcis ſub Flaviis. 859

Specimen Utilitatis in GEOGRAPHIA 1. ad *Origines*, *Hiſtoriam* & *Privilegia* locorum. De *Conditoribus* Urbium in nummis & eorum Apotheoſi. Selecta quædam de *Primatu* & jure *Metropoleos* Urbium; de diſcrimine aut communione utriuſque; de *Primis Metropolibus* Aſiæ, Lydiæ, &c. Singula è præclaris nummis obiter illuſtrata. 2. ad *Situm* locorum cum adſcriptis *Fluviorum*, *Maris*, *Montium*, *Regionum*, ad quas aut in quibus poſita eadem loca, nominibus. Ratio & exempla è ſelectis itidem Nummis oſtenſa: ac ſpeciatim de *Magneſia à Sipylo*; *Argæo* monte; *Cæſarea ſub Paneo*, aliis. 3. ad *Notitiam* locorum obſcuriorum, aut

aliunde etiam ignotorum. Exempla iterum è ſelectis Nummis. 4. ad *Orthographiam* locorum. Depravatio nominum Geographicorum, ac XL nomina id genus è Nummis obiter reſtituta. 5. ad *Formationem* Ἐθνικῶν ſeu Gentilium. Exempla è nummis. Sex *Canones* circa ſcripturam nominum Geographicorum in Nummis obſervandi, ad quos omnis eorundem ratio & diverſitas debeat exigi. Iidem *Canones* ſigillatim deducti & illuſtrati. 882

Concluſio operis, cum laude Italiæ & illuſtrium in ea ingeniorum. 914

DIS-

DISSERTATIO PRIMA.
DE
PRÆSTANTIA ET USU NUMISMATUM ANTIQUORUM.

OCTAVIO FALCONERIO
S. D.
EZECHIEL SPANHEMIUS.

ROgaſti me aliquoties, pro noſtra conſuetudine, OCTAVI FALCONERI, ut quid de Nummis Veterum ſentirem, mandare litteris non dubitarem. Quum enim videres, me hac omni priſcæ illius ætatis memoria non leviter delectari; hinc de ejus vel uſu, vel pretio diſſerendi, haud una hic in Urbe ſeſe obtulit occaſio. Præbuit vero illam ſæpius ipſa Nummorum, quos te vel comite, vel duce, nonnunquam inſpexi, contemplatio; qua inter alia itineris Italici oblectamenta, oculos animumque, tanquam jucundiſſimo ſpectaculo, ſubinde licuit explere. Ea quippe mihi contractæ tecum neceſſitudinis ratio & felicitas fuit; ut cum alias, tum hic quoque, plurimum te ſenſus illius voluptatis adficeret, quam me longe maximam & prope incredibilem percipere, prædicabam. Quod vero frequenter ſuadebas, ut eam diffundi latius paterer, in eo ſane haud illibenter obſequi tuæ voluntati cogitabam: qui ut amantes ſolent, iis quibus uterque no-

ſtrum capiebatur illecebris, ſuum apud omnes pretium conſtare cupiebam. Ita factum, ut hic multa verſari mihi ante oculos confidentius adfirmarem; quibus nullo vel levi certe negotio poſſem eos à ſententia dimovere, qui omnem hanc operam, ut inutilem aut otioſam derident. Quamquam me non ab ea quidem de his noſtris ſtudiis fiducia, ſed tamen ab omni de iiſdem apud vos diſputandi conſilio, haud una quædam ratio deterrebat. Equidem, ut ingenue quod res eſt fatear, à ludibrio parum abeſſe judicabam, ſi in ipſa luce & ſede hujus induſtriæ, tot exercitatis in ea ingeniis, & quibus paſſim univerſa, quos vocant, Antiquariorum natio adſurgit, ego uſu longe & peritia inferior, quidpiam de ea commentari adgrederer. Idem quippe mihi videbatur incumbere, quod prudentiſſimo viro apud Tullium in ſimili cauſſa occurrebat, *ut ſi jam mihi diſputandum ſit de his noſtris ſtudiis, nolim equidem apud ruſticos, ſed multo minus apud vos.* Accedebat viatoris intuitus, hoc eſt muſeo & omni litteraria ſua ſupellectile exulis; quotidianæ & potiores forte interpellationes; publici, quod ſalutare propter viam nefas ſemper judicavi, reverentia; ipſa denique inſtituti itineris, ad capiendum, non ad oſtentandum ingenii cultum, ſalubrior quædam & opportuna recordatio. Ita non omittere quidem, ſed premere omne illud propoſitum cogitabam, quo pudori tuo ſimul ac meo ſapienter conſulerem; ni vis major acceſſiſſet, quæ mihi omnem noviſſimi hujus conſilii rationem conturbavit. Fas enim mihi ſit, uno CHRISTINÆ AUGUSTÆ imperio, ab omni me reprehenſionis moleſtia liberare, & in ſola obſequii gloria, univerſam inſtitutæ hujus commentationis vel laudem vel veniæ ſpem collocare.

Lib. II. de Oratore.

Variæ

Variæ ſunt, ut noſti, & ſicut fieri amat in æſtimandis priſcæ ætatis reliquiis, ita de Nummis veterum longe inter ſe diſcrepantes hominum ſententiæ. Alii enim incredibili illorum ſtudio incenſi, ac proinde in colligendis iis aſſidui, nulli nec ſumptui, nec diligentiæ parcunt, ut luculentum quendam illorum vel numerum, vel delectum inſtituant. Unde poſtea eoſdem, tanquam pici aurum ſuum, adſervant; immo eorum poſſeſſione, non ſecus ac ingentis Theſauri cuſtodia, continuo efferre ſeſe ſolent ac oblectare. Alii vero, quibus geminam felicitatem, aut peculium domeſticum non conceſſit, aut loci ratio invidit, eoſdem tamen ad ornamentum veteris elegantiæ, & varietatem quandam litterarum, aliquo uſu edocti, plurimum conferre non diffitentur. Major autem pars, quod ultro fateor nec indignor, omnem hanc operam in coacervandis, vel excutiendis id genus monumentis poſitam, ut inanem, aut etiam importunam, longe à ſe abeſſe patiuntur. Horum vero duo ſunt genera: Unum eorum, qui recentis ſolum monetæ avidi, veteris incurioſi, omnem Glauci & Diomedis permutationem averſantur, & æreos aliquot ac ærugine obſitos, ſplendidis aureis redimere, abſonum & inconſultum ducunt. Alterum eorum, qui de temporis potius, quam pecuniæ jactura ſolliciti, univerſam in Nummis id genus excutiendis contemplationem & curam, ut omni cum delectatione, tum utilitate vacuam, conſulto prætermittunt. Ad ejuſmodi vero ſententiam, non una quoque hos vel ratio, vel cauſſa impellit; Prior, inſita illa humanis, & frequentius maximis etiam ingeniis, conſuetudo dicam an labes, ut quæ ignorant, contemtu ſtrenue ulciſcantur; & ea ſolum apud eos commendationem habeant, ad quæ vulgo il-

 los,

los, aut *vitæ inſtitutum*, aut *naturæ* propenſio revocavit. Diverſa rurſus aliorum ratio eſt, qui vel uſu, vel opportunitate ad tractanda id genus monumenta deſtituti, non contemtu, ſed mera ignoratione reconditæ in iis utilitatis, in ſequiorem ſententiam de illis eorumque æſtimatoribus adducuntur. Cum poſtremo hoc hominum genere, hic mihi rem eſſe, & me in eorum gratiam, quidquid hoc eſt laboris ſuſcipere, ingenue hic in limine profiteor. Nec enim priorum arcæ, aut peculio, modum ſtatuere vel debeo, vel poſſum; aut alias homines, omnis remotæ Antiquitatis contemtum profeſſos, ad meliorem ſententiam, vel mentem potius revocare conſtitui. Minus quoque id mihi propoſitum hoc loco, ut immodica aut præpoſtera hujus æris æſtimatione, cæteris litterarum præſidiis ac ornamentis ſuum detraham pretium; vel ut hoc induſtriæ genus, ceu neceſſarium vitæ inſtrumentum, ſingulis hominum ordinibus, tractandum & excolendum promiſcue ſuadeam. Unus hic mihi ſcopus, ut præclaram antiquitatis partem ab interitu, & eorum judicia, qui plurimum illi ſolent tribuere, à ludibrio vindicem; tum ut ab iis, qui veteris elegantiæ & eruditionis amore vel ſtudio ducuntur, egregiam & laudabilem in eadem verſanda operam collocari poſſe ac debere, apertum manifeſtumque faciam.

COMMENDATIO A DIGNITATE.

I. *Ob Antiquitatem.*

ATQUE ut hinc initium ducam, unde Nummis pretium continuo accedit, ipſa hujus induſtriæ DIGNITAS, mirum quam multiplici nomine ſe commendet. Si *Antiquitatis* enim habenda hic ratio, quem non moveat clariſſimis monumentis teſtata conſignataque vetuſtas? Quamquam non is ego ſum, qui præſentium faſtidio, vete-

veterum tantum deſiderio tenear, & jacentes quaſque ac ſepultas vetuſtatis reliquias, pro reconditis Theſauris continuo habendas putem. Nimia hic nonnunquam, fateor, aut ſupervacanea quorundam cura, quibus venuſta omnia quæ vetuſta, & ſola antiquitas aut rubigo pretium, non uſus aut elegantia conciliat. At ſi Rudera tamen varia, Columnæ, Statuæ, Lapides, Urnæ, Pateræ, Fibulæ, Lampades, Simpula, Annuli, Teſſeræ, aliaque veteris Romanorum vel Elegantiæ, vel Supellectilis monumenta commendationem adhuc habent; quid de Nummis ſtatuendum ſit, in quibus non muta illa ferme aut mortua, ſed ſpirans adhuc quaſi & rediviva univerſa ſeſe offert Antiquitas, facile per ſe quiſque poteſt arbitrari.

Magna utique, Octavi eruditiſſime, antiquitatis in omni hoc Monumentorum genere reverentia, non hujus ſolum, aut ſuperioris ætatis, ſed remotioris etiam cujuſque mentes inceſſit. Hinc Annales veterum evolventi, tot paſſim ſeſe offerunt ſtudioſe quæſita jam olim, & retenta cupidius priſcæ omnis memoriæ veſtigia. Qualia frequenter quidem legimus, Oſſa Gigantum, Arma reliquamve Heroum ſupellectilem vel memoriam, Belluarum Membra, Victoriarum præmia aut inſtrumenta, quibus vel Deorum Templa, vel Prætoria Principum, vel elegantiorum hominum Atria paſſim exornabant. Apud Gaditanos Pygmalionis aurea Oliva; apud Argivos Atrei Phiala; apud Arcadas Corium Apri Caledonii; apud Beneventinos Dentes ejuſdem animalis; apud Delphos Pindari Sella; apud Metapontinos Sedes Pythagoræ; apud Tingitanos Parma Antæi; apud Olympios Arca Cypſeli; apud Agrigentinos Taurus Phalaridis; apud Lacedæmonios Ovum Ledæ, aut Haſta Ageſilai;

Antiqua ſupellectilis pretium apud ipſos veteres.

lai, apud Thurinos Sagittæ Herculis; apud Lemnios Thorax & Arcus Philoctetis; apud Athenienſes Ancora à Mida Gordii filio reperta; apud alios Pelopis Enſis; Teucri Baltheus; Achillis Haſta; Enſis Memnonis; Timothei Cithara; Torquis Helenæ; Iphigeniæ Gladius; Monile Eriphyles; Sella Dædali; Lucerna Epicteti; Roſtra navium, tanquam errorum Ulyſſis monumenta; Niciæ Clypeus; Scutum Euphorbi; Magni Alexandri Scuta & Thoraces; aliaque id genus diligenter & religioſe adſervata leguntur, quæ ex Tullio, Strabone, Mela, Joſepho, Plutarcho, Athenæo, Pauſania, Æliano, Juſtino, Philoſtrato, Dione, Gellio, liceret hic pluribus commemorare: ſcilicet

Relliquias, veterumque vides monumenta virorum.

Nec alia fuit jam olim, ut noſti, Æternæ urbis Religio, circa Heroum ſuorum memoriam ac monumenta; qui Navim Æneæ, Ficum Ruminalem, Caſam Romuli ſtramentitiam, Lituum, Cotem Nævii Auguris, ut alia mittam, haud minus cupide vel accurate à Majoribus vestris recondita meminiſti; adeo etiam ut iidem Procopio tradantur alicubi præ aliis ejuſmodi rerum ſtudioſi. Immo vero haud aliter ac Vatum parentis olim Patria, ſic id genus quoque Reliquiæ, acri haud unius urbis æmulatione multiplicatæ nonnunquam; unde apud Dionem legas duas Cappadociæ civitates, utramque Comanæ nomine, gladium Iphigeniæ habere & oſtentare, quem verum illius eſſe autumant. Agnoſcis, ut opinor, incunabula illius moris, qui haud abſimiles Reliquias, ceu totidem monumenta Chriſtianorum veterum, pari ſtudio & cultu, ac eodem nonnunquam in iis venditandis & multiplicandis fato, paulatim conſecravit. Neque vero ut vides, Urbs una forte aut Regio, ſed communis quaſi Gentium conſenſus, ſuum olim.

Gotth. lib. IV. cap. 22.

Lib. XXXV.

olim antiquariæ ſupellectili pretium appoſuit. Græcos quidem homines, qui cæteris ad humanitatem & elegantiam præluxere, omni illa vetuſtatis memoria præ cæteris etiam delectatos, lætum quippe antiquitatibus genus, ipſi veteres ſatis ſuperque tradidere. Hinc non ſemel prædicant illorum in iis colligendis induſtriam; in dedicandis religionem; in viſendis alacritatem; in conſervandis ſtudium; in retinendis conſtantiam; adeo ut nullum ex priſcis id genus ornamentis, vi aut pretio eripi ſibi volentes paterentur: *Nulla unquam civitas*, inquit Tullius, *tota Aſia & Græcia ſignum ullum, tabulam pictam, ullum denique ornamentum urbis, ſua voluntate cuiquam vendidit.* Urbem nempe integram unum aliquod vetuſtum opus nobilitabat; unde propter ſolum Cupidinis ſignum viſebantur olim Theſpiæ; *nam alia viſendi cauſſa nulla eſt.* Immo quid dicerent hodie urbani homines, ſi novi Romæ hoſpites, omiſſa omni aliorum illius decorum commemoratione, in laudanda ærea & equeſtri M. Aurelii Statua potiſſimum acquieſcerent? At audiant urbanitatis omnis parentem, agentem de urbe Græcarum omnium nobiliſſima pulcherrimaque, Syracuſis nempe, apud quas pictura quadam perantiqua equeſtris Agathoclis *nihil nobilius, nihil quod magis viſendum putaretur.* Non quæ alibi idem Orator extollit illius urbis ornamenta; non celebris Arethuſa; non fora maxima; non pulcherrimæ porticus; non ornatiſſima prytanea; non ampliſſima curia; non egregia templa; non amœniſſimus portus; non ipſe ex omni aditu vel terra vel mari præclarus ad adſpectum ſitus, (qui ante biennium nimio opere me delectavit) parem loco celebritatem aut gratiam conciliarunt. Una picta vetuſti operis tabula idonea viſa eſt, quæ præ decoribus aliis, advenarum oculos

In Verrem V.

In Verrem IV.

oculos in ſe converteret. Hinc certum jam olim illud hominum genus in celebrioribus oppidis, qui novos hoſpites ad viſendas res vetuſtate aut raritate notabiles deducerent; eaſdemve explicarent, quos ἐξηγητὰς aut τῶν ἐπιχωρίων ἐξηγητὰς paſſim vocantem videas Pauſaniam. Alias Siculis dictos eoſdem Myſtagogos, ex Tullio inſuper diſcimus: ut qui vulgo hic in Urbe aut in aliis Italiæ oris funguntur eo munere, dignitatem

In Verrem IV.

hinc ſuam ac titulos diſcant; *Hi qui hoſpites,* inquit, *ad ea quæ viſenda ſunt ducere ſolent, & unumquodque oſtendere, quos illi Myſtagogos vocant.* Ita ſugillat forte aliquis, aut recentius putat eorum inſtitutum, qui domos hodie & pinacothecas, inſtructas omni antiquaria ſupellectile exornant ſummo ſtudio, nec minoribus impendiis; qui in Sacrariis recondunt; qui peregrinos & hoſpites ad eadem ultro ac libenter admittunt. Eadem fuit jam olim ſollicitudo nobiliſſimorum cujuſque urbis civium, ut domos haberent ornatiſſimas omni hoc veteris elegantiæ genere; ut vaſibus vel Corinthiis vel Deliacis, gemmis, ſignis æneis, marmoreis, eburneis, pictis tabulis aut textilis operæ, aliiſve ornamentis priſci & elegantis operis, famam loco, & ſibi laudem apud exteros pariter ac cives conciliarent. De Sthenio Ther-

In Verrem II.

mitano civitatis ſuæ nobiliſſimo Tullius: *Etenim Sthenius ab adoleſcentia paullo ſtudioſius hæc compararat, ſupellectilem ex ære elegantiorem & Deliacam, & Corinthiam, tabulas pictas, etiam argenti benefacti, prout Thermitani hominis facultates ferebant ſatis; quæ cum eſſet in Aſia adoleſcens ſtudioſe ut dixi comparabat, non tam ſua delectationis cauſa, quam ad invitationes adventuſque noſtrorum hominum amicorum ſuorum atque hoſpitum.* Idem alibi de Heii principis Mamertinorum domo plena vetuſtiſſimorum ſigno-

In Verrem IV.

rum; *Meſſanam ut quiſque noſtrum venerat, hæc viſere ſolebat,*

bat, omnibus hæc ad viſendum patebant quotidie; domus erat non domino magis ornamento quam civitati. Nonne credas deſignari, aut Palatium Farneſianum vel Barberinum; (ut tot alia hic mittam præclaris id genus Cimeliis inſtructa) aut Florentiæ Pinacothecam Maximi Principis, aut Mutinæ Gazam Heroum Eſtenſium, aut Mediolani Muſeum Manfredi Septalæ, viri ornatiſſimi, quæ ut referta omni hoc veteri ornamentorum genere, & omnibus ad viſendum patent quotidie, & ſingularem quandam domino non ſolum, ſed loco etiam celebritatem commodant. Ne vero artis olim aut materiæ, non autem vetuſtatis præcipuam quandam rationem habitam quis putet, en locupletem tibi teſtem eundem Tullium, in ea Oratione qua expilatam à Verre Siciliam conqueritur. In id enim videas Oratorem incumbere totis viribus, ut ſpoliatione vetuſti cujuſque operis, ceu immanium criminum ſerie, invidiam reo potiſſimum creet; *Nam domus*, inquit, *erat ante iſtum prætorem nulla paullo locupletior, qua in domo hæc non eſſent, etiamſi præterea nihil eſſet argenti; Patella grandis cum ſigillis ac ſimulacris Deorum: patera qua mulieres ad res divinas uterentur; thuribulum: hæc autem omnia* ANTIQUO OPERE *& ſummo artificio facta.* Alibi, ut in vetuſtate id genus monumentorum præcipuam religionem poſitam oſtenderet; *Sthenius vero non ſolum negavit, ſed etiam oſtendit id fieri nullo modo poſſe,* UT SIGNA ANTIQUISSIMA *monumenta P. Africani ex oppido Thermitanorum incolumi illa civitate, imperioque populi Romani tollerentur.* In Verrem II.
Item alio loco; *Qui acceſſiſtis Ennam vidiſtis ſimulacrum Cereris è marmore, & in altero templo Liberæ; ſunt & perampla atque præclara, ſed* NON ITA ANTIQUA. *Ex ære fuit quoddam modica amplitudine ac ſingulari opere cum facibus* PERANTIQUUM, *omnium illorum quæ ſunt in eo fano,*

no, multo ANTIQUISSIMUM; *id ſuſtulit.* Conſule
Lib. XXXIII. c. 12. Plinium: ars cælandi apud Romanos ubi paullatim exoleviſſet, ſua tamen ætate, ut ille refert, vel SOLA VETUSTATE *cenſebatur.* Et poſt duos togatos prodeat
Tertull. de cult. Fœm. l. 1. palliatus Carthaginenſis; *quædam & potui vaſcula ex ære ſervat* MEMORIA ANTIQUITATIS. Immo ne forte otioſorum hominum propriam hanc voluptatem quiſpiam arguat, en tibi Magnum Alexandrum, quem eadem rerum antiquarum cupiditate flagraſſe,
Lib. 1. c. 4. auctor Philoſtratus; unde & Curtio, *cognoſcendæ* VETUSTATIS *avidus* vocatur. Eandem in illius æmulo J. Cæſare agnovit Tranquillus, qui eum tradit *Gemmas, toreumata, ſigna, tabulas,* OPERIS ANTIQUI *ſemper animoſiſſime comparaſſe.* Quod ſtudium etiam ad hujus
In Augusto. hæredem tranſiit, de quo idem refert Hiſtoricus, illum Prætoria ſua omiſſis ornamentis aliis, *rebus* VETUSTATE *& raritate notabilibus excoluiſſe.* Quo ſpectaſſe etiam hic obſervo officium illorum τῶν ἐπὶ τοῖς θαύμασι ſeu *Admirandis Præpoſitorum,* (quos vulgo hodie Principum Antiquarios vocant) quorum Pauſanias in Arcadicis meminit, occaſione dentium Apri Caledonii, quos ex Arcadia ab eodem Auguſto Romam delatos ſcribit.
Gotth. l. 1. c. 15. Neque iidem tamen, qui Procopii ætate Beneventi adhuc viſebantur; quippe quos ille à *Diomede* in eam urbem tranſlatos refert. Adeo ut quum alibi apud eundem Tranquillum legimus, Auguſtum Antiquarios & Cacozelos pari faſtidio proſequutum, non rerum vetuſtarum, ſed verborum antiquorum ſectatores, facile quivis apud eum adſequatur. Quæ obiter, nec aliena ab hoc loco à me referuntur, ut intelligant tandem, qui omne hoc rerum antiquarum ſtudium, illiuſque cultores vilipendunt, quibus & quantis dicam ſcribant.

Quod

Quod vero hic potiſſimum agitur, inter tot res vetuſtate ſpectabiles, priorum ætatum Numiſmata locum jam olim haud ignobilem habuere. Hinc apud Dionem, oratorem illum & philoſophum elegantiſſimum, lego, Homerum antiquas voces nonnunquam adhibuiſſe, ὥσπερ νόμισμα ἀρχαῖον ἐκ θησαυρῦ ποθὲν ἀδεσπότου. *Sicut* NUMISMA *aliquod* VETUS *ex Theſauro quopiam domino carente depromptum.* Ita eundem illum Auguſtum ut omnia alia ſelectiori vetuſtatis memoria, ſic Nummis etiam antiquis & exoticis delectatum, non obſcure licet colligere; qui illo quoque munuſculorum genere amicos ſuos ſolitus fuit nonnunquam proſequi. Unde hac de re Tranquillus; *Saturnalibus & ſi quando alias libuiſſet, modo munera dividebat veſtem & aurum & argentum; modo* NUMMOS *omnis notæ, etiam* VETERES REGIOS AC PEREGRINOS. Ita ut hac ratione plures ad tractanda id genus monumenta invitaret, ne de ævi ſui infelicitate uſurpari poſſet aliquando illud Symmachi, *Spectatorum* VETERIS MONETÆ *ſolus ſuperſum.* Præ reliquis autem, & inſtar omnium teſtis hujus moris luculentus Juriſconſultus, qui Numiſmatum aureorum vel argenteorum VETERUM, QUIBUS PRO GEMMIS uti ſolent, uſumfructum legari poſſe definivit.

Circa Nummorum Studium. | Orat. XII. | Lib. III. Ep. II. | Pompon. D. de uſufruct.

Difficile vero hic fateor ſuam ſingulis tot Gentium & locorum Nummis ætatem, aut Antiquitatis prærogativam, uni alterive adſignare. Nec id agimus hoc loco. In Romanorum, aut Romani Orbis Nummis, res minus habet difficultatis; qui aut ſub Cæſaribus, Imperatorum vultu ſignati, aut ſtante Republica, præſtantiſſimorum civium ætatem ferme præ ſe ferunt. In Nummis vero Græcorum & Aſiaticorum, ante admiſſum Romani imperii jugum cuſis, res incerta & minus vul-

De Antiquitate Nummorum.

vulgata; quum magna eorum pars certis locorum inſignibus, nulla, aut obſcura temporis nota ſit diſtincta. Ita ut de iis non immerito poſſit uſurpari, quod de quadam Herculis ſtatua refert Pauſanias, adeo vetuſtam eſſe, ut ætatem illius nemo poſſit prodere. At certe plurimos ex iiſdem Nummis, liberis adhuc Græcorum rebus, h.e. florente Perſarum imperio percuſſos, ex Nummis cum Macedonum aliquot, Philippo, & Alexandro vetuſtioribus; tum Græcorum, qui antiquiorum Magiſtratuum nominibus ſignati; præterea Siculorum aliquot vetuſtiſſimorum, liquidum mihi fit ac manifeſtum. Cujus etiam vetuſtatis haud leve indicium arguunt antiquæ in iis ſcripturæ veſtigia, quæ ſuo loco indicabuntur. Nec enim de primæva Nummorum antiquitate nobis hic ſermo, & an infra Palamedis tempora ſignatæ pecuniæ origo referri debeat, ut Philoſtrato in Heroïcis placuiſſe memini. Illud ſaltem hinc mihi facile, ut ſpero, largientur, non uſque adeo contemnendam, aut *alibi facile obviam videri adſurgentem ſupra duo millia annorum vetuſtatem.*

Lib. v.

2. Ob Durationem.

Antiquitatis enim illam in Nummis prærogativam ac dignitatem, *Duratio* certe eorundem maxime arguit. Nummos immortalitatis ſtudium & cura invenit, ſicut ſepulchrorum monumenta & Elogia; ut de iis alicubi differentem Tullium noſti. Neque enim alia cuſtodia rerum geſtarum memoriæ fidelior; ut quod de litteris in genere Livius, ad Nummos potiori quodam jure referre mihi liceat.

Tuſculan. I.

Hæc ævi veteris cuſtos famoſa vetuſtas.

Intellexere hoc (quod etiamnum hodie in publicis operibus aut ſolennibus, ſequior ætas feliciter æmulatur) quicunque propagandi ad poſteros nominis immenſa & laudabili quadam cupiditate flagrarunt. Hine vultus

vultus ſuos, aut res geſtas, dignas ſæculorum memoria, Libris quidem, Columnis, Saxis, Tropæis, Tabulis, Statuis; ſed tanquam iis non confiſi, Nummis quoque conſignari voluerunt: ut certiori quodam æternitatis pignore, ſe ſuaque ab oblivione vindicarent. Hanc certe mentem aperte declarant illa Principum verba vel edicta apud Caſſiodorum; *Verum hanc liberalitatem noſtram alio decoras obſequio, ut figura vultus noſtri metallis uſualibus imprimatur,* MONETAMQUE *facis de noſtris temporibus* FUTURA SÆCULA *commonere. O magna inventa prudentum!* Hæc nempe monumenta ſuæ formæ ac nominis, non tanquam dimittenda cum vitæ tempore, ſed quaſi cum omni poſteritate adæquanda relinquebant. Quo ſpectat Ducis illius Græci apud Athenæum facinus, qui ubi nummos curaſſet ſpargi ad perpetuam memoriam, in campis & ruïnis Corinthi, tum demum tanquam voti jam reus, mori non dubitavit. Inde etiam crebræ illæ ac ſolennes, quæ occurrunt in Nummis veterum Formulæ, ÆTERNITATI AUGUSTI; ÆTERNÆ MEMORIÆ; PERPETUITATI AUG. ROMÆ quoque ÆTERNÆ; quibus, quam Divorum honoribus ac Templis nequidquam quærebant immortalitatem, his monumentis quodammodo ſunt apud poſteros conſequuti. Lib. VI. cap. 7.

Sic auferre rogis umbram conatur, & ingens
Certamen cum morte gerit, curaſque fatigat
Artificum, inque omni te quærit amare METALLO.

Nec enim eos hic vel ratio, vel eventus fefellit. Alia quippe opera in eorum gloriam inciſa vel erecta, præclara quidem illa & diuturna, materiæ tamen aut temporum injuria, breviori quadam annorum circumſcriptione fuerunt oblitterata. *Et tamen illis omnibus,* inquit Tertullianus in Apologetico, *& ſtatuas defunditis, &* *ima-* *Durationis illorum Comparatio cum aliis Monumentis.*

imagines inſcribitis, & Titulos inciditis IN ÆTERNITATEM. Magnificæ etiam ſunt illæ voces, quibus extructiones civibus pro Repub. defunctis decernendas
Philip. XIV. ſtatuit alicubi Tullius; *Erit igitur extructa moles opere magnifico; inciſæ litteræ divinæ virtutis teſtes ſempiternæ; ita pro mortali conditione vitæ immortalitatem eſtis conſequuti.* Hæc ipſa tamen nonne demolita eſt & obſcuravit oblivio, invidit aut abolevit poſteritas? *Templa, Theatra, Arcus, Tropæa,* (ut paucis rem hic potiſſimum obviam complectar) quot aut qualia hodie ſuperſunt? Nec de antiquiſſimis Græcorum Tropæis hic loquor, quæ olim non è ſaxis, ſed è vulgaribus lignis conſtitiſſe refert
Lib. XIII. Diodorus, eo animo ne inimicitiarum monumenta eſſent diuturna. Illa potius opera reputemus, quæ non ad *temporariam moram*, ut Theatrum Scauri, de quo ma-
Lib. XXVI. c. 15. gnifice adeo Plinius alicubi loquitur; ſed ad *æternitatis deſtinationem* erant erecta: ut male tamen pleraque ſpem illam æternitatis implerunt, quorum vix ruinæ aut veſtigia ab aliquot jam ſæculis conſpiciuntur! *Librorum* veterum obnoxium tot injuriis fatum, & deploratam ſæpius, nec tamen ſatis unquam lugendam jacturam, quis illiteratus adeo aut neſcit, aut ita ferreus quotidie adhuc non ingemiſcit! Alexandrina incendia, & notam Urbis calamitatem omitto; vel una Photii Bibliotheca, quantum ab octingentis annis perierit monumentorum id genus, nimis luculenter teſtatum facit. Unde & illa jam olim querela diſertiſſimi rerum
Livius l. II. Romanarum ſcriptoris, qui ſi quæ in Commentariis Pontificum, aliiſque publicis privatiſque erant monumentis, incenſa Urbe pleraque tradit interiiſſe. *Picturæ*, quæ vix ſæculorum aliquot edacitatem effugiunt, ita ad diuturnitatem memoriæ longe adhuc minus habent præſidii. Hinc obſoletas jam ævo ſuo inſignes

gnes aliquot pictas Tabulas, queritur non ſemel Pauſanias, in ea vetuſtiorum operum, quam paſſim inſtituit, commemoratione. Unde Tullius quoque, Rempublicam ſuorum temporum confert alicubi picturæ non ſolum evaneſcenti vetuſtate, ſed coloribus etiam & extremis lineamentis deſtitutæ. Apellis utique nomen novimus, opera ignoramus; neque ſcilicet jam ulli patet ad viſendum In Attic. & Arcad. In Fragm. de Repub.

Linea quæ veterem longe fateatur Apellem.

Non illa Venus Anadyomene amatores amplius adlicit; non Alexander ille cum fulmine, mortali Alexandro felicior; non miles ejus Antigonus, alibi quam in Nummis ſuperſtes; non alia denique decantata Protogenis, Parrhaſii, Zeuxidis, hoc eſt præſtantiſſimorum Artificum miracula, oculos hodie noſtros oblectant. Vix aliqua eorum veſtigia Romæ ſupererant ævo Petronii, qui inſpecta quædam id genus, ut ſingulare ſpectaculum commemorat: *Nam*, inquit, *& Zeuxidis manus vidi, nondum vetuſtatis injuria victas, & Protogenis rudimenta.* Fragmenta aliquot tenuia & obſcura picturæ veteris, quæ in Aldobrandinis Hortis, Palatio Farneſiano, & apud ſummæ cum amplitudinis, tum comitatis virum, Camillum Maximi, etiamnum hic occurrunt, dolorem potius & deſiderium, quam voluptatem & ſolatium ſpectatoribus adferunt. *Statuæ, Signa, Lapides, Marmora*, ut præſtantia & diuturnitate materiæ ad memoriam æternitatis comparata, ſic propitio magis fato, ſæculorum vim & oblivionem temporum eluſiſſe videntur. Habet adhuc, fateor, in hoc genere Italia, & Roma vel maxime, quo præclaram etiamnum & jucundam priſtini decoris ſpeciem advenarum oculis ſubjiciat. Laocoon Vaticanus jam Plinii tempore, pro ſupremo Artis conatu habitus; Hercules cum Farneſianus,

nus, tum Capitolinus; Venus Medicæa; Seneca & Gladiatores Borgheſiani; illa M. Aurelii ſtatua Equeſtris; aliaque nonnulla ſingularis & divinæ cujuſdam præſtantiæ opera, ad publicum ſtuporem & exemplum etiamnum hic ſuperſunt. Sed præterquam quod manca multa ſint ex iis & mutila, quot & quanta ſunt, ſi cum veterum Statuarum numero & amplitudine conferantur? Certe de ſolis Statuis æreis notat alicubi Senator, *eas parem populum urbi dediſſe, quam natura procreavit*: Tertullianus vero in Apologetico; *nondum enim tunc ingenia Græcorum atque Tuſcorum fingendis ſimulacris urbem inundaverant*. At vide quid de Statuarum id genus fato diſertiſſimus Orator & Conſul, jam olim pronuntiarit; *Illæ autem aureæ & innumerabiles ſtrage & ruina publico gaudio litaverunt*. Hinc ſingulas ſtatuas conſecrari quidem ut æternas, obſervat alicubi Dio Chryſoſtomus; ſed eaſdem cum vario fato, tum longinquitate temporis intercidere agnoſcit. Quod ipſum præclare alicubi etiam expreſſit Euſebius, qui hominibus ad ſolatium mortis, & æternitatis contemplationem, quæſitas Imagines, Statuas, ac Monumenta id genus commemorat; quæ tamen omnia caduca & brevi eſſent interitura. Unde apud alterum Dionem Mæcenas, Auguſtum ab aureis & argenteis Statuis erigendis dehortatur; quod parum illæ ſoleant eſſe diuturnæ, certe quas tempeſtate, vi, vetuſtate interire alicubi Tullius agnoſcit. Non ſolum de Jove Olympio Phidiæ, aut Venere Praxitelis hic loquor; non de immenſa illa Statuarum multitudine, quibus aut Urbis fora, aut Viæ publicæ, aut privatorum Villæ collucebant; non de innumerabilibus illis Deorum ſimulacris, quæ eodem cum Diis ſuis fato periere. Illos ſidereos Coloſſos Solis, Neronis, Commodi, qui quo cœlo propiores,

[Margin notes: Variar. lib. III. c. 15. — Plinius in Paneg. — Or. XXXVII. — De vit. Conſtant. lib. I. c. 2. — Lib. LII. — Philip. IX.]

res, æternitatis quoque ſpem minus dubiam habere videbantur, aut plane interiiſſe, aut eorum aliquot laceros & diſſipatos artus jacentes intuemur. Mitto direptas Urbis à non uno Cæſare Conſtantinopolitano Statuas, aut certis quibuſdam locis incluſam & definitam earum copiam, aliis ferme gentibus inconceſſam. Nummi vero integri magis, incorrupti, cum materiæ beneficio, tum artis compendio; amplitudine vero locorum, in quibus eruuntur, numero præterea & varietate longe hic præponderant. De *Lapidibus* vero, quibus vulgo inſcripta veterum Elogia, & impreſſa etiam, neque apud ſolos Ægyptios, antiquiſſima memoriæ monumenta, agemus alibi. Quamquam illud venuſtiſſimi Poëtæ haud ignoras, Tacit. Annal. x I.

Tabida conſumit ferrum, lapidemque vetuſtas.

aut alterum Vatis Burdegalenſis,

Miramur periiſſe homines, monumenta fatiſcunt,
Mors etiam Saxis, nominibuſque venit.

Ut certe conſulentibus hic nobis ſubinde antiqua illa Marmora, quæ nullo ævo aut macie ſeneſcere poſſe videbantur, nullibi liqueat manifeſtius, quam verus ſaltem ille Vates fuerit qui & Saxo multam nocere ſenectam adſeruit. Tale equidem, non hic vendito Monumentorum id genus, in quod unum nihil ſenectæ, nihil flammis, nihil poſteritati liceat, denique *A quibus omne ævi ſenium ſua fama repellit.* Veriſſime Suada Romana: *Nihil enim eſt aut opera, aut manu factum, quod aliquando non conficiat & conſumat vetuſtas.* Sempiternum ea ratione dicimus, qua pro mortali vitæ conditione, fatalis terminus ſi non tolli funditus, ad immenſum tamen tempus ætatis produci videtur. Adeo ut immortalem illam vitam, quam ſibi nequidquam ſecundus augurabatur Ptolemæus, ſolam hactenus eidem Num- Cicero pro Marcello. Athen. Deip. l. x I I.

Nummi præſtiterint, in quibus ille ſe adhuc hodie conſpiciendum præbet. Incredibilem alias Nummorum multitudinem, carie quoque, & caſibus variis conſumptam, aut etiamnum ſepultam non diffiteor, & ſi ad veterum ſignatam pecuniam ſubducatur, minimam illam & contemnendam forte, Cl. Salmaſio alicubi id aſſerenti lubens concedam. At ſi rurſus eadem cum reſiduis aliis monumentis veterum conferatur; ſi Nummorum, qui in Europa Aſiaque, aut jam reperti, aut quotidie è terræ viſceribus eruuntur, numerus reputetur; ſi antiquitatis eorundem ratio qualiſcunque habeatur; incredibilem adhuc quandam, & prope infinitam illorum tum copiam, tum varietatem, omnes, qui vel mediocrem eorum uſum habent, mirari ultro & fateri cogentur.

Ep. 2. de Cruce.

3. *Ob Argumenti Nobilitatem.*

Nec Dignitatem illa Nummorum *Argumenti* in iis expreſſi *Nobilitas* minus arguit, vel oſtentat. Sacram artem Statuariam vocat alicubi in deſcriptionibus ſuis, ille qui Philoſtrato comes addi ſolet *Calliſtratus*. SACRAM MONETAM vero, & Nummi ipſi continuo reclamant, & Conſtitutiones Principum abunde loquuntur. Hinc celebris jam olim illa lex Cornelia, aliaque ſtatuta, perpetuo quodam Gentium conſenſu ſtabilita, quibus à temerariis contrectatoribus & falſariis immunis eadem vindicatur. Immo nec *Sacram* ſolum ſed DIVINAM etiam videas eandem nuncupatam ſub Chriſtianis Principibus: ut in veteri libello incerti Auctoris adjuncto veteri Notitiæ Imperii, qui augendi ærarii & conſervandæ Monetæ rationem exſequitur: & in quo unum caput occurrit cum lemmate: *Felix inchoatio* SACRÆ DIVINÆQUE MONETÆ. Ne mirum jam videatur ſi tanta Numinis illius veneratio Chriſtianorum adhuc mentibus inſedit; neque

aliud

aliud videas ex omni Divorum ordine tot aris coli, aut tot ſupplicum votis fatigari. Hinc eadem jam olim Monetæ in Nummis veterum, quæ Æquitatis effigies; ut ex æquo nempe religio utriuſque & reverentia traderetur. Mitto JUNONIS etiam, & APOLLINIS MONETALIS expreſſa, & adorata olim ſimulacra; ut vel ex iiſdem Nummis adhuc hodie colligimus. Talem utique circa illos religionem, ſignati in iiſdem Principum ac Dominorum vultus paſſim conciliarunt. Unde jam olim ingenioſiſſimus vates, de ſimili Cæſarum imagine ad ſe tranſmiſſa:

Argentum felix omnique beatius auro,
Quod, fuerit pretium cum rude, numen habet. In Ponto lib. II. El. 8.

Factum enim haud inconſulto, ut inter alias dominationis artes, hæc quoque ſit à Regibus paſſim & Cæſaribus admiſſa; *ut imago Principum ſubjectos videretur paſcere per commercium, quorum conſilia invigilare non deſinunt pro ſalute cunctorum.* Ita colendam eorum imaginem facile ſinguli credidere, quorum nutu & auſpiciis florens reſpublica, & incolumes privatorum fortunæ ſervabantur. Immo ea ratione proviſum, ut tanquam præſentes ubique & manifeſti in eorum etiam oculos incurrerent, qui longius alias à Principum ſuorum conſpectu ſubmoti, in diverſis terrarum partibus ſub eorum tutela ac imperio acquieſcebant. Quo etiam ſpectant illa ejuſdem Poëtæ exulis, & Auguſtum, Liviam ac Tiberium abſentes in argenteis eorum imaginibus recolentis, (Caſſiodor. lib. VI. Ep. 7.)

Nos quoque veſtra juvet, quod, qua licet, ora videmus;
Intrata eſt ſuperis quod domus una tribus.
Felices illi qui non ſimulacra, ſed ipſos
Quique Deûm coram corpora vera vident.

Quod quoniam nobis invidit inutile fatum,
Quos dedit ars votis, effigiemque colo.

Hinc *æternales illos vultus violare*, religio quædam veterum (utinam pariter omnium recentium) antiquariorum mentes inceſſit. Unde ille apud Artemidorum Stratonicus, putabat ſe Regem calcitraſſe, qui progreſſus invenit aureum ejus numiſma, quod ignarus forte calcaverat. Capitale certe fuiſſe Tiberianis temporibus, apud Senecam & Suetonium legimus, effigiem illius Cæſaris Nummo vel Annulo impreſſam, latrinæ aut lupanari intuliſſe. Quod egregie illuſtrat ille apud Philoſtratum locus, qui doctorum virorum effugit diligentiam; ubi in claro Pamphyliæ oppido impietatis nonnemo damnatus legitur, qui ſervum verberibus adfecerat ferentem forte drachmam argenteam, in qua expreſſa erat Tiberii effigies. Quo referri etiam debet infelix caſus juvenis illius ex equeſtri ordine, qui ultimo ſupplicio deſtinatus à Caracalla legitur, quod nummum ſignatum ejus *imagine in lupanar intuliſſet*, *ut obſervat Dio in Excerptis Peireskii. Plures id genus* omitto majeſtatis poſtulatos, ob imaginem Cæſarum promiſcuis uſibus violatam; cui etiam diademata ſua & tiaras ſoliti olim ſubjicere Orientis Reges; ut non de uno Arſacida ac Tigrane narrant rei Romanæ Scriptores. Hinc vultus Nummis ſignare, inter præcipua olim Majeſtatis arcana receptum; quod Severum Clodio Albino ſingularis privilegii loco conceſſiſſe, tradit Herodianus; ac inter præcipuos honores matri Helenæ à Conſtantino exhibitos refert Euſebius. Unde etiam Rufino imperium adfectante Claudianus,

Oneiroc. lib. II. c. 33.

Lib. I. de vit. Apollon.

Lib. III. de vit. Conſtant. c. 47.

——— *& quod poſt vota daretur,*
Inſcribi propriis aurum fatale figuris.

Exagitat nempe veſanam Rufini illius ſuperbiam, qui

qui ad ſupremum Cæſareæ Majeſtatis apicem nihil ſibi
reliquum fecerat, quam ut Nummis aureis ſuam impri-
meret effigiem; quod tamen ea ætate ſolis Romano-
rum Imperatoribus in toto orbe uſurpabatur. Ean-
dem etiam veſaniam in Procopio Auguſti faſtigium
ambiente Valentiniani temporibus, notaverat jam
ante Ammianus, qui tradit ejus aſſeclas nullo præter
petulantiam adjumento confiſos, AUREOS *ſcilicet* Lib. xxvi.
*Nummos effigiatos in vultum novi Principis, aliaque ad ille-
cebras aptantes*. Hanc enim tum unicam toto orbe Au-
guſti faſtigii prærogativam docet nos alter Procopius,
qui tradit præter Cæſares, ſolis Francorum Regibus
ſub Juſtiniano primum conceſſum, nummos aureos
ſua ornare effigie; non autem idem licuiſſe Perſarum,
aliorumque Barbarorum Regibus vel Tyrannis. Locus
hanc in rem eximius, & quem operæ pretium erit ad-
ſcribere; ubi narrat Francis Germania profectis ſtabi-
lem Galliarum poſſeſſionem adſeruiſſe Juſtinianum, &
ab eo tempore Germanorum Reges Maſſilia & vicinis
locis potitos Arelate Circenſibus præſediſſe, additque,
Νόμισμα δὲ χρυσοῦν ἐκ τῶν ἐν Γάλλοις μετάλλων πεποίηνται. Οὐ τοῦ Gotth. lib.
Ῥωμαίων αὐτοκράτορος (ᾗπερ εἴθισται) χαρακτῆρα ἐνθέμενοι II.
τῷ στατῆρι τούτῳ, ἀλλὰ τὴν σφετέραν αὐτῶν εἰκόνα, καίτοι νόμισμα
μὲν ἀργυροῦν ὁ Περσῶν βασιλεὺς ᾗ βούλοιτο, ποιεῖν εἴωθε· χαρα-
κτῆρα δὲ ἴδιον ἐμβαλέσθαι στατῆρι χρυσῷ, οὔτε τὸν αὐτῶν ἄρχοντα
θέμις, οὔτε δὲ ἄλλων ὁντιναοῦν βασιλέα τῶν πάντων βαρβάρων, καὶ
ταῦτα μᾶλλον ὄντα χρυσοῦ κύριον. ἐπεὶ οὐδὲ τοῖς ξυμβάλλουσι
προΐεσθαι τὸ νόμισμα τοῦτο οἷοί τε εἰσιν, εἰ καὶ βαρβάρους τοὺς ξυμ-
βάλλοντας εἶναι ξυμβαίη. Unde manifeſte licet eruere,
primo ſingularem hanc fuiſſe prærogativam Roma-
norum Cæſarum, nummos aureos ſua ſignare effigie.
Secundo, eam Francorum Regibus firmatis in poſſeſ-
ſione Galliarum à Juſtiniano, eximii privilegii loco

ab eodem Cæſare primum conceſſam: Tertio, nemini Barbarorum, nequidem Regum Regi, vel iis etiam apud quos aurum naſcebatur, idem licuiſſe. Quarto, rationem hujus moris eam fuiſſe; quod nullus uſus futurus fuiſſet nummi ejuſmodi aurei cum illorum Regum effigie; cui nullus utpote in commercio locus, ne quidem ubi negotium erat cum Barbaris, *in toto orbe Romano relictus erat*. Hic poſtremorum verborum ſenſus, quem non per omnia expreſſit noviſſimus Procopii interpres, & qui paulo intricatior legitur in verſione Grotiana, ut ſicut fieri ſolet in opere poſthumo, quædam ibi obrepſiſſe contra mentem aut ſcripturam viri magni exiſtimem. Vetus alias hæc illorum Galliæ tractuum prærogativa, ut Romanorum Præfectis liceret in iis monetam auream & argenteam cudere; ſicut
Lib. IV. de Lugduni Præſidibus commemorat alicubi Strabo. Nec ſacram tamen ſolum hanc priſci ævi memoriam æterni illi vultus, ut alia quoque iiſdem Nummis contenta arguere *mihi & comprobare videntur. Religio veterum (ut paucis res prope innumerabiles complectar)* & univerſa Sacrorum apud eos ratio; Ritus ſolennes Belli ac Pacis; Victoriarum vel Inſtrumenta vel Præmia; Gentium ac Urbium Heroës, & Inſignia; Figuræ Virtutum aut Vitiorum ſymbolicæ; Animalium, aut Plantarum nobiliorum Effigies; Fabricæ denique & Opera publica, quaſi ad memoriam æternitatis vel extructa vel inſtaurata. Ampla utique, & digna materia, quam non ignobiles manus tractent!

4. *Ob ſplendorem, & Auctoritatem Nummos tractantium.*

Et ſane vel hinc potiſſimum ſplendor eximius, & decus quoddam peculiare hujus Nummorum tractationis exſurgit. Quum enim pleraque alia veneranda vetuſtatis monumenta excolantur paſſim privatorum ſtudiis, neſcio quomodo ſupra aliorum faſtigium, hæc ipſa

ipſa vel ſors ſua, vel Dignitas evexit. Adeo ut ex quo elegantiores quæque artes ac diſciplinæ, è ſitu vetuſtatis erutæ, nitorem aliquem & cultum admiſere; nulla ex iis aut Candidatos nobiliores, aut patrocinium ſplendidius conſequuta videatur. Ut certe, ſi honos alit artes, & gloriâ homines ad ſtudia incenduntur, nulla jam hiſce, de quibus agimus, potiora, & in majori quadam celebritate verſari fatearis. Equidem longa res foret Cæſarum, Regum, Principum, Illuſtrium Togatorum, & ampliſſimi cujuſque ordinis Virorum nomina recenſere, qui in Nummorum veterum delectum & curam certatim quaſi incubuere. Quot aut quam luculenta exempla hæc veſtra Italia, harum artium Parens & altrix ſuppeditat? Ita quidem intelligo, extitiſſe Avorum veſtrorum memoria Domum MEDICÆAM, æternam illam Muſarum Hoſpitem, quæ ut humanitatem omnem & eruditionem ſinu ſuo excepit ac aluit, ita prima quoque ſuam veterum Nummis dignitatem adſeruit. Non meum illud ſolum, ſed viri docti hac de re teſtimonium; *Si Nummos antiquos in pretio primum habitos à* MEDICÆIS *contendero, nemo repugnabit opinor.* Fidem his adſtruit Philippus Cominæus, teſtis ut alienigena, ita oculatus & exceptione major; qui aliquot millium aureorum Numiſmatum, & argenteorum copiam quandam immenſam, ſuo tempore jam à Medicæis collectam, ac Italiæ in hoc genere præſtantiſſimam refert. Unde & illum Urbis ſuæ Principem ac Mæcenatem quondam ſuum LAURENTIUM Medicæum commendabat jam olim eo nomine decus illud veſtrum ac ſimul elegantiorum litterarum Politianus; *Quamquam & vetuſtas Codicum &* NUMISMATUM *fides, & in æs aut Marmor inciſæ antiquitates, quæ tu nobis Laurenti ſuppeditaſti, plurimum etiam præter*

Italorum.

Laurent. Pignor. Epiſt. Symbol. XVI.

Lib. VII. c. 9.

In Præfat. Miſcellan.

præter librorum varietatem noſtris commentationibus ſuffragantur. Hæſit vero eadem vel crevit potius in FRANCISCO Magno Etruriæ Duce ſollicitudo, ſub quo congeſtus ille vel adauctus Nummorum veterum Theſaurus, quem inter Europæ primarios, ſumma cum voluptate Florentiæ ante biennium inſpeximus. Hæret hæc eadem in LEOPOLDO Etruriæ Principe, qui ut flagranti omnium præſtantiſſimarum artium ac diſciplinarum amore, & aſſiduo patrocinio, ita Nummorum quoque veterum peritia ſingulari, & eximio quodam delectu excellit. Nihil famæ hic damus, ſed documentis iis, quæ comitas ejus faſtigio non minor, nobis aliquotiens ſuppeditavit. Hanc Domus Mediceæ gloriam feliciter æmulata eſt Domus ESTENSIS, Heroum an Muſarum neſcio utrum felicior parens; quæ has cognatas veterum Cæſarum Effigies, ſuis quoque imaginibus inſerendas credidit. ALPHONSUM certe Mutinæ Ducem, nuper admodum terris ereptum, memini collectos id genus à Majoribus Nummos, præclaros & luculentos, ſumma cum peritiæ & delectationis ſignificatione, coram mihi viſendos exhibuiſſe.

Et ducis implevit viſus veneranda vetuſtas.

Geminum ſtudium in EUGENII IV. Purpurato Nepote, celebraverat jam ante Æneas Sylvius, Pii II nomine & dignitate celebrior; *Antonius*, inquit, *S. Marci Cardinalis Eugenii Quarti Summi Præſulis Nepos, incredibile eſt quam multa Numiſmata veterum conquiſierit Imperatorum & Principum, amator & hic vetuſtatis eſt.* In hujus quoque laudis ſocietatem venere ſuperiori ſeculo, ALEXANDER FARNESIUS, & JACOBUS BUON COMPAGNI, quorum ſtudio Muſea inſtructiſſima omni id genus ſupellectile, præcipua fama floruere & florent etiamnum. Nec inferior in hoc laudis

Not. ad Ant. Panor. Apoph.

dis genere Urbis lumen ac decus, FRANCISCUS BARBERINUS, in quem ſumma omnia honoris, fortunæ, virtutis, ac doctrinæ ornamenta facto agmine confluxere. Ut alios omittam inferioris quidem ordinis, magnæ tamen amplitudinis & exiſtimationis viros ſuperiori ſæculo conſpicuos, *Andream Lauredanum*, diligentiſſimo Sigonio non ſemel eo nomine laudatum, & *Sebaſtianum Erizzo* Venetos, *Annibalem Caro*, Picenum, *Carolum Molſam* Mutinenſem, *Vincentium Pinelli* Genuenſem, Comitem *Joannem de Lazara* Patavinum, Marchionem *Niccolini*, & *Carolum Strozza* adhuc ſuperſtitem Florentinos, & nuper Urbi ac Muſis ereptum *Caſſianum à Puteo*, alioſque magno numero propriis juxta ac his alienis veterum imaginibus inſignes. Tres certe hic omittere non poſſum, & genere claros, & Nummorum ſupellectile ac peritia in Urbe celebres etiamnum ac florentes, *Feliciam Rondanini*, Parentis & Filii purpura, ſed ingenii, ſapientiæ, & eruditionis dotibus longe magis fortunatam; *Camillum Maximi*, in quo antiquæ juxta & elegantes artes præclarum hoſpitium ac præſidium habent; & *Franciſcum Gottifredi*, ſpectatæ adeo in talibus fidei ac induſtriæ, ut omnis Antiquariorum Natio faſces illi meritiſſime ſubmittat.

Nec extra Italiam veſtram, minus aut ſplendoris, aut dignitatis, hæc veteris ævi memoria videtur etiam conſequuta. ALPHONSUM illum, non tam regni amplitudine, quam ingenii gloria celebrem, collecta per Italiam Cæſarum Numiſmata, in eburnea arcula diligenter adſervaſſe, iiſdemque ſupra modum delectatum accepimus. Dignitate quidem inferiorem eadem dedit Hiſpania, ſed quem religio foret præterire hoc loco, *Antonium Auguſtinum* Tarraconenſem Archiepiſcopum, quo nemo adhuc forte felicius hanc ornavit

Extra Italiam.

Anton. Panormitan. Apopht. Alfonſ.

Hiſpanorum.

D pro-

provinciam, aut lucem illi ac dignitatem ſuam lucu-lentius adſeruit. Alios quoſdam dignatione præci-puos, ut *Martinum Arragonenſem* Ducem Villæ Formo-ſæ, & *Ferdinandum Velaſco* magnum nuper in Caſtilia Equitum Magiſtrum, addictos etiam huic elegan-tiæ, memorant docti aliquot Hiſpaniæ Antiquarii. Ut prætercam hoc loco *Vincentii Lactanoſæ* cum lauda-tam abunde à peregrinis teſtibus; tum erudite adſer-tam vernaculo opere in omni hoc ſtudiorum genere ac delectu induſtriam. Et cur in viciniori vobis Siciliæ mitto, aut Buteræ Principem *Fabritium Francoforte*, Aurei Velleris Equitem, è cujus admirabili Nummo-rum veterum Theſauro, longo annorum ſpatio colle-cto, ingentes divitias hauſiſſe ſeſe fatetur Paruta dili-gens patriorum Numiſmatum collector; aut *Jacobum Bonanni* Montalbani Ducem, ac *Vincentium Mirabellam*; ſuper claritatem natalium, plurimum laudis & famæ in hoc litterarum genere propriis *ingenii monumentis* conſequutos; aut denique *Antonium Chiaramonte*, *Joſe-phum* & *Franciſcum Faiia*, alioſque ejuſdem tractus amo-re & ſtudio hujus antiquariæ ſupellectilis haud leviter commendatos? Germania vero RODOLPHUM II, & FERDINANDUM II Cæſares, LEOPOLDUM præterea Archiducem proxime defunctum, præclaros utique & luculentos hujus memoriæ vindices ac æſti-matores vidit. Plures ex eadem Gente ſeſe offerunt, & primi quidem ab Auguſto faſtigii Proceres, geminæ laudis æmuli, ac inter alios duo ſuperſtites, FRIDE-RICUS GULIELMUS BRANDENBURGICUS, & CAROLUS LUDOVICUS PALATINUS, E-lectores; de quo poſtremo plura dicerem hoc loco, niſi in eo Principis non ſolum, ſed etiam Domini perſo-nam revererer. Hoc unum modeſtiſſime dicam, eum col-

Vid. Muſeo de la Medal. Hiſpan.

In Itinerariis quibuſdam Hiſpaniæ.

Siculorum.

Germanorum.

collectam à Majoribus lautiſſimam Nummorum veterum ſupellectilem, & nova ſubinde acceſſione locupletare, & præclarum his artibus, ut omnibus aliis egregiis & laudabilibus, pretium inter paucos ſtatuere. Accedit hodie in eadem vicinia avitæ Stirpis Princeps, DURLACENSIS Marchio, quem ab annis aliquot eadem circa Nummos Veteres cura & ſollicitudo feliciter inceſſit, ut ſciret nempe,

quid Auſoniæ ſcriptum crepet igne Monetæ?

Ne jam in eundem album referam, vel *Marcum Velzerum* Auguſtanum Duumvirum, vel noſtratem *Marquarilum Freherum*, aliaque minorum quidem gentium, nec ignobilia tamen aut indecora Germaniæ ſuæ ornamenta. Sed ut ad illuſtriores hujus elegantiæ cultores redeam, en tibi Danorum ſolio feliciter hodie inſidentem FRIDERICUM III, præter alia decora, eruditum quoque his artibus, ac omnis hujus antiquitatis, ut perhibent, diligentiſſimum inveſtigatorem. Nec vero prætereundum arbitror, licet è remotiori adhuc Pannonia, & ſuperiori præterea ſæculo accerſendum, ingenii operibus nobilem *Joannem Sambucum*, inter primos hujus memoriæ adſertores, jure quodam ſuo referendum. Belgium ARESCHOTANI Ducis, in colligendis antiquis Nummis operam ac induſtriam ſingularem, Lipſii præconio jam olim laudatam, celebravit; quam vel ex vulgato illorum Theſauro, cuivis licet hodie æſtimare. *Lævinum* etiam *Torrentium* dedit eadem regio, omnis hujus elegantiæ non expertem; ut arguunt viri alias Infularum ornamentis conſpicui monumenta; *Marcum Laurinum* præterea, Huberti Goltzii Mæcenatem, ob ſummam de his ſtudiis bene merendi voluntatem, non ab eodem ſolum, ſed etiam ab elegantis eruditionis Juriſconſulto haud perfunctorie

Danorum.

Pannoniorum.

Belgarum.

I. Ræ vard. Præfat. ad Leges XII Tabularum. rie commendatum: *Moriar*, inquit, *ſi præter te quemquam habemus reliquum, per quem aliquam antiquæ Romanorum Reip. imaginem poſſimus agnoſcere. Continget tibi haud ſcio an nemini, ut tua in conquirendis per omnem terrarum orbem* NUMISMATIBUS INDUSTRIA, *non grata modo eruditis hominibus, ſed etiam popularis futura ſit.* Sic alios inſuper ejuſdem tractus, cum ſplendore munerum aut natalium, tum egregia in his ſtudiis facultate inſignes, vel ex idoneo ipſius Goltzii, clari quoque his artibus & monumentis teſtimonio, luculenter colligimus. Quibus certe liceat mihi adnumerare, cum *Nicolaum Roccok* Equitem, Andrea Schotto perhibente, rei omnis antiquariæ ac Numiſmatum peritiſſimum; *Gaſparem Gevartium* proxime defunctum; haud parum nobilitatos his artibus *Rubenios*; *Schinkelium* præterea *de Valcour*, & eidem cœlo inſertum, *Jo. Jacobum Chiffletium*: ne complures alios huc advocem ex eadem gente, noſtro aut ſuperiori ſæculo, illo ſtudio haud Gallorum. mediocriter incenſos. Gallia vero, ut vetuſtiores mittam Proceres, Regium Principem GASTONEM AURELIANENSEM, florentem nuper omni hac laude, in eamque ſerio incumbentem ſuſpexit. Ut jam de Viris felicis memoriæ nec de fæce, quod in enumerandis claris Oratoribus Tullio ſuo Atticus exprobrabat; hauſtis, *Gulielmo Choul*, *Joſepho Scaligero*, *Paulo Petavio*, *Fabritio Peireskio*, *Jacobo Sirmondo*, *Joanne Triſtano*, aliiſque præclaris in ea Gente & ampliſſimi ordinis Viris nihil dicam, qui in ornanda & excolenda id genus vetuſtate egregiam & luculentam operam poſuere. Nec minus hodie vel ſuperſunt in eadem gente, vel exornant hanc memoriam, Viri vel eo nomine ſæculorum memoria digni, quales aut Regii ſanguinis tradux HENRICUS BORBONIUS, Dux Vernolii, elegans

elegans omnis hujus induſtriæ fautor & admirator; aut conſultiſſimus divini atque humani juris *Gullelmus Lamonio* Senatus Princeps; aut non Ærarii ſolum, ſed præcipuarum Regni curarum Adminiſter, fama fortunaque celeberrimus *Joannes Baptiſta Colbertus*; aut vetuſtate familiæ ſuæ digniſſimus *Achilles Harlæus*; aut inter Ærarii Curatores adlectus probatæ pridem fidei ac induſtriæ *Sevius*; aut qui ingenium illuſtre altioribus ſtudiis dedit *Ludovicus Henricus Lomenius* Briennæ Comes; aut Æduorum Senatus una cum *Philiberto de la Mare*, & *Joanne Baptiſta Lantino* lumen ac ornamentum *Bohierius*. Equidem mea etiam expectatione majorem animo cepi voluptatem, cum viderem coram non ſemel, Viros, cum auctoritate, tum ſapientia, aut ingenii laude florentes, omnem hanc ſupellectilem ex auro, argento, ære, elegantiorem ſtudioſe comparare; domos eadem habere inſtructas, quæ, quod de principe Mamertinorum Tullius, non domino magis ornamento ſunt quam civitati. Neque vero opus apud te prædicare Virum utrique noſtrûm, cum amicitia tum ſtudiorum id genus communione conjunctum, eundemque omnium conſenſu principem in hoc elegantiæ genere, *Petrum Seguinum*, D. Germani Antiſtitem; aut præterea non adeo Gazæ & Bibliothecæ Regiæ cuſtodia, quam præclaris animi ac doctrinæ dotibus ſpectatum *Carcavi*; aut denique non reticendum, qui hanc Spartam feliciter jam exornavit & propediem decorabit ulterius *Carolum Patinum*. Britannia quoque ejuſdem gloriæ æmula, & CAROLUM Regem nuper defunctum, hac omni veterum elegantia ſe oblectantem, & *Bukingami Ducem* ac *Arundellii Comitem*, primarios Regni viros; *Robertum* item *Cottonum*, alioſque id genus ex equeſtri ordine, hujus antiquariæ *Britannorum.*

 ſupel-

ſupellectilis ſedulos & indefeſſos ſcrutatores, etiamnum recordatur. Unde præclarum illud viri inter Britannos doctrina & eruditione celebris de Jacobæis Hortis vulgatum alicubi teſtimonium. *Quem locum, ſi vicinam Pinacothecam, Bibliothecæ celeberrimæ conjunctam, ſi* NUMISMATA ANTIQUA *Græca & Romana, ſi ſtatuas, & ſigna ex Ære & Marmore conſideres, non immerito Theſaurum antiquitatis, & ταμιεῖον inſtructiſſimum nominare potes.* Omnium vero inſtar hoc loco, CHRISTINA AUGUSTA, quæ ut ſuperiorum ætatum decora & ornamenta; ita ſingularem quoque hujus induſtriæ amorem ac peritiam, ex ultimo Septentrione ſecum in Urbem invexit. Quod ut documentis aliis publice, & benigna oris ſignificatione, mihi aliquotiens privatim aperuit; ita incomparabilis in hoc genere Nummorum Theſaurus, ſummo ſtudio recens ab ea congeſtus, ad memoriam poſteritatis loquetur. Eant itaque venuſti & elegantiores homines, qui contemtu & ludibrio has artes, *ut minus decoras, aut quaſi in ſitu & ſquallore verſantes, proſequuntur. Si tan*tis enim ac tam ſplendidis nominibus & exemplis non adſurgunt, nihil certe de hujus induſtriæ DIGNITATE, de ſua vero exiſtimatione aut verecundia, non parum forte detrahere cenſebuntur.

Patritius Junius in Not. ad Epiſt. Clement. ad Corinth.

Suedorum.

COMMENDATIO ALTERA A VOLUPTATE.

NEC utique inferiorem huic elegantiæ veteri commendationem, incredibilis quædam VOLUPTAS conciliat. Quam innoxia enim illa & multiplex, immo quam ſuavis & jucunda in Nummorum id genus contemplatione, vel ipſo adſpectu prodit ſeſe & oſtentat! Non hic ego illam intelligo, quæ ex *Materiæ* pretio vel pulchritudine exurgit; quæ alias vel ſola in Nummorum tractatione, ſingulare quoddam habet lenocinium voluptatis.

I. *A Materia Nummorum.*

Feſti-

Feſtiva quidem illa apud Lucianum Mercurii ſollicitudo, qui dubius in quodam conſeſſu Deorum varii operis & metalli, an materiæ vel artis prærogativam in iis ſpectaret, à Jove reſponſum refert, æquiores quidem eſſe artis partes, auro tamen vel materiæ primas tribuendas. Mitto hæc aucupia, quibus aut vulgus, aut certe cum vulgo ſapientes animæ capiuntur, erectæ autem & cordatæ mentes moveri parum conſuevere. Ἐκπλήττει γὰρ ἰδιώτην μὲν τὸ τῆς ὕλης κάλλος, τεχνίτην δὲ τὸ τῆς τέχνης αὐτῆς, ut ait magnus Galenus in præclaro de Uſu Partium Commentario: Noſti utique, quod fictiles olim Deos & Heroas, antiquiſſimi Majores veſtri eadem religione coluerint, qua eorum poſteri aureos illos, æreos, & gemmeos quandoque (qualem Pompeii imaginem in triumpho ejus prælatam legimus) ſunt proſequuti. Unde ferrei antiquorum Laconum, aut coriacei etiam priſcorum Romanorum Nummi, quibus & uſos etiam Lacedæmonios accepimus, vix minorem hodie gratiam aureis & argenteis recentiorum temporum, apud veros harum rerum æſtimatores conſequerentur. Quamvis nec amovenda ſit ab hoc loco, ut indecora aut minus opportuna omnis ejuſmodi delectatio; dum vel Electri veterum, vel Æris illius Corinthii, quo ad inſaniam uſque Romani veteres delectabantur, obvia adhuc in Nummis materia nonnunquam ſpectatur;

Æraque ab Iſthmiacis auro potiora favillis.

Laudat alicubi Plutarchus æris in Statuis quibuſdam colorem floridum, ſitui ac æruginis haud obnoxium. Talis utique in hac veteri Nummorum ſupellectile, cum ſingularis cujuſdam venuſtatis laude, ſpectatores ſæpius adficit ac delectat. Ita ut hic quoque locum habeat, quod de cælatis operibus jam olim agnovit Plinius, *ut alibi ars, alibi materia eſſet in pretio*: immo

In Jove Tragœdo.

Lib. I. Pag. 403. edit. Græc. Baſil.

Nicol. Damaſcen. Excerpt. p. 522.

De Pyth. Oraculo.

L. XXXIII. c. I.

mo utraque etiam manifeſta & frequens in hoc cenſu arguatur.

2. Ob *Artis Præſtantiam.* Potiores tamen partes illa *Artis* commendatio ſibi vindicat hoc loco, quæ ut in omni elegantiæ genere ſpectabilis, ita hic quoque ſingularis & admiranda frequenter occurrit. Meminiſti forte apud Dionem illum oris aurei, ut voluptatem ex conſpectu Statuæ Jovis Olympii ſuaviter alicubi extollat; ut non homines ſolum, ſed bruta etiam illius ſpectaculo adfici, immo adflictis malorum oblivionem conciliari ſtatuat: illamque virtutem incredibilem non auro, vel ebori, ex quibus conſtabat illud Phidiæ miraculum; ſed divinæ cujuſdam artis præſtantiæ continuo adſcribat: *tale lumen*, (ut Romanis eum verbis loquentem inducam) *& tanta gratia illi ab arte inerat.* Gemina plane in hunc ſenſum, & commendationem hujus ſimulacri apud Galenum legas loco ſupra laudato. Neque vero id continuo mirabitur, qui noverit haud aliam contemplationem non hujus ſolum, ſed omnium retro ætatum oculos vel mentes expleviſſe lubentius, quam ubi Ars ſuam cum Natura æmulationem, ad ejuſdem non ruinam vel interitum, ſed ad reſtaurationem potius & propagationem, omni opera convertit. Unde factum, ut felix illa hujus almæ Parentis imitatio dicam, an provocatio, ad ſummum faſtigium paulatim evecta, in varias quoque ſimilitudinum formas, plaſticam; ſtatuariam; picturam; encauſticam; cælandi ſignandique artem, magno gentium conſenſu, paſſim diffuſa fuerit & traducta. Quum vero in quovis hujus memoriæ genere, ſingularis veterum vel induſtria, vel felicitas fuerit; hinc non immerito quidquid ex ea penu ad noſtra uſque tempora incolume tranſiit, ſummam jucundiſſimæ delectationis materiam præbet.

Orat. XXXVII.

In

In ea vero lauta, & beata ſupellectile, eo majori quoque voluptate, aut admiratione continuo perfundimur, quo artis elegantiam major quædam (qualis in Nummis occurrit) ejuſdem ſubtilitas probat. Adeo ut non extra dubium ſit omnino, quod apud Plinium juniorem nuper legebam, Statuas, Signa, Picturas, hominum decoras, animalium quoque & arborum, nihil magis quam amplitudinem commendare. Nec enim aut Timanthi Cyclops, aut Myrmecidis quadrigæ, aut Callicratis formicæ, aut Pauſii tabellæ, aliaque opera compendio minus quam præſtantia artis, apud veteres celebrantur, vel inferiorem æſtimationem mole ſua ſpectabilibus Signis & Tabulis conſecuta ſunt. Protogenis tabulam magnæ quidem amplitudinis & elegantiæ, illis tamen Apellis ſummæ tenuitatis lineis potiſſimum nobilitatam legimus; & auctore eodem Plinio ſeniore, Phidiam non magis Jovis illius Olympii, aut Minervæ ingentia ſimulacra, quam in hujus ſcuto Amazonum vel Gigantum cum Diis prælia expreſſa, & in ſoleis Lapitharum & Centaurorum certamina commendarunt. Quod ipſum de præſtanti illo artifice tradit Cæſar Julianus in Epiſtolis, eum non ſolum celebritatem conſequutum ex imagine Olympica aut Athenienſi, verum etiam quod in exigua ſculptura magnæ artis opus incluſerat. Idem quoque Theodoro præſtantiſſimo artifici eveniſſe accepimus, *qui dum ipſe ſe ex ære fudit, præter ſimilitudinem mirabilem, fama magnæ ſubtilitatis celebratur.* Enimvero ſupremos quaſi artis conatus illa opera haud immerito judicarunt, in quibus plus intelligitur revera quam pingitur; & ut ejuſdem Auctoris verba huc detorqueam, quam ars ſumma ſit, ingenium tamen eſt ultra artem. *Mirus profecto homo*, inquit in ſimili argumento

[Margin: Lib. 1. Ep. 20.]

[Margin: Lib. XXXVI. cap. 5.]

Met. lib. VIII. mento Madaurenſis Philoſophus, *imo ſemi Deus, vel certe Deus, qui magnæ artis ſubtilitate tantum efferavit argumentum.* Unde Gigantum oſſa, aut Solis, vel Commodi Coloſſea capita minus forte hodie nos delectant, quam expreſſa horum in Gemmis & Numiſmatibus, exigua quidem illa & tenuia, ſed ſingularis cujuſdam & divinæ præſtantiæ ſimulacra. Hinc de illis idem Plin. lib. XXXIV. c. 8. Plinius: *Gemmæ ſuperſunt & in arcto coarctata rerum naturæ majeſtas, multis nulla ſui parte mirabilior.* Neque aliter Lib. XVII. de Uſu Partium pag. 556. edit. Baſil. Græc. commendatum alicubi à Galeno videat ſuæ ætatis artificem, à quo Phaëton cum quadrigis Annulo ita ſcite inſculptum, ut cujuſque equi & frœnum, & os, & dentes ac pedes anteriores pulcre dignoſcerentur. Gemina vero plane hæc Nummorum laus, in quibus expreſſas juxta & coarctatas ſimilitudines varias, ſingulari cum voluptate, & induſtriæ non vulgaris commendatione, periti hujus arbitri & æſtimatores paſſim contemplantur;

Tantus honos operi, fineſque incluſa per arctos
Majeſtas!

In Phocione. Quo referri poteſt illud Plutarchi, ὥσπερ καὶ ἡ τοῦ νομίσματος ἀξία πλείστην ἐν ὄγκῳ βραχυτάτῳ δύναμιν ἔχει, *ſicut Nummi etiam æſtimatio magnam in exiguo pondere vim habet.* Adeo ut in præſtantiores ex iis Nummos, optime meo judicio cadat, quod de quodam Apellis opere olim dictum, *plura oſtendere verius quam promittere*; immo forte quidquid de vocali Memnonis ſigno; Hectoris apud Ilienſes ſtatua ſpectatores ad tangendum provocante; Myronis & Praxitelis operibus, tanquam In Iconibus. ſpirantibus ſingulis, apud Plinium, aut utrumque Philoſtratum lego, & de quibus in genere divinus Vates,

Stabunt & parii lapides, ſpirantia ſigna.

Hanc laudem certe plurimi ſibi vindicant etiamnum ſuper-

ſuperſtites Græcorum, & Siculorum vel inprimis, ac Italiæ veſtræ, ut Neapolitanorum, Poſidoniaton, Yeliton, & Tarentinorum Nummi, aliique venuſtate non minus, quam vetuſtate ſpectabiles. Romanorum vero ea laus adhuc potior, quorum Nummi ab Auguſto ad Antoninorum uſque & Severi etiam tempora, magna cum artis & elegantiæ admiratione, ac in omni metallorum genere varietate intuentium oculos oblectant;

Vidi artes, veterumque manus, variiſque metallis
Viva modis, labor eſt auri memorare figuras.

Infra eam ætatem venuſtas illa, ut fateor, defecit, & una quaſi cum Imperio Romano conſenuit; ita ut ab uſibus aliis potius, quam ab elegantia commendationem mereantur ſequentium Cæſarum Numiſmata. Nec omni tamen voluptate ſpectatorem plane defraudant, qui delectum aliquem in iis habendum meminerit, nec Nicomachum infeliciter fuerit æmulatus, *qui multas gemmas habuiſſe traditur, ſed nulla peritia electas.* Plin. lib. Perierat Plinii ætate æris fundendi ſcientia, immo ars XXXVII. quoque argentum cælandi; nec minus proinde, eo- cap. I. dem auctore, attritis etiam & quæ diſcerni non poterant cælaturis, pretium & voluptas illa ætate conſtabant.

3. Eandem tamen ex Nummis delectationem, præter Materiæ, aut Artis elegantiam, quam poſtremam non *Ob Imagines Illuſtrium.* omnes forte perinde capiunt, tot *Illuſtrium Imagines* in iis conſpicuæ, mirum in modum augent & extollunt. Nobilitata quidem legimus aliquot præſtantiſſimorum Artificum opera, ſolis induſtriæ illecebris; niſi aliquis aut temulentæ mulieris, aut canis vel formicæ conſpectui, novum aliquod & ſingulare voluptatis genus ineſſe arbitretur. At quam decoræ, nec alibi etiam obviæ contemplationis ſpeciem Nummorum Veterum

tractatio, vel adſpectus præbet? Convenio hic ego te, OCTAVI jucundiſſime, utrum ſuavius aliquod ex omni veterum Supellectile ſpectaculum, aut mente poſſit fingi, aut oculis uſurpari, quam omnis quaſi memoriæ Heroas, & illos Orbis olim Dominos, Nummorum beneficio ſuperſtites & ſpirantes videre; vultus ſaltem illorum & ora, poſt tot ſæculorum decurſum, coram adhuc intueri?

Os ſacrum, quod in ære colis, miraris in auro,
Cerne libens.

Rudera utique varia, aut aliæ vetuſtatis reliquiæ, quæ certe non leviter hic me delectant, præ hac tamen voluptate, ut ingenue fatear, vileſcere mihi quodammodo videntur. Legiſti enim aliquoties, quæ anxia veterum cura & ſollicitudo fuerit, ut præſtantium Civium aut Deceſſorum ſuorum imagines domi haberent expreſſas; ut illo amiſſæ virtutis vel ſolatio, vel recordatione ſe oblectarent. Hinc illæ ſimilitudines, quæ primo, teſte *Plinio*, *illuſtrem* ob cauſam exprimi tantum ſolitæ, propagatæ paulatim diffuſius; ita ut clarorum hominum effigies in Templis, Atriis, Liminibus, Cubiculis, Bibliothecis, aliiſque publicis & privatis locis certatim tandem adſervarentur. Adeo ut honorem illum non Clientes ſolum Patronis, Magiſtris Diſcipuli, aut Majoribus Nepotes; ſed privatis etiam Principes frequenter exhiberent; quod Varroni ab Aſinio Pollione primum tributum narrat Plinius, & laudabili dein æmulatione ab ipſis quoque Cæſaribus nonnunquam factitatum accepimus. Commemoratur certe inter alia Auguſti decora, quod memoriam illorum virorum, quibus Roma creverat, impenſe coluerit, & Statuis aliaque ratione renovari curaverit. Quæ magnorum hominum reverentia Alexandrum Seve-

Lib. VII. c. 30.

Sueton. in Aug.

Severum longius adhuc provexit, qui non ſolum Deceſſorum ſuorum, ſed Ciceronis, Virgilii, aliorumque id genus Semonum imaginibus, ſacra etiam facere conſueverat. Haud minus flagrarunt hoc ſtudio, duo clariſſima litterarum & Urbis lumina, Varro & Atticus, qui præſtantium Virorum imagines, libris ſuis complexi leguntur, ut poſteris iidem conſpiciendi traderentur. Nec te effugit opinor, ut geminum illud ſtudium in Capitone ſuo extollat alter Plinius: *Eſt*, inquit, *omnino Capitoni in uſu claros colere, mirum eſt qua religione, quo ſtudio imagines Brutorum, Caſſiorum, Catonum domi ut poteſt habeat*. Unde factum noſti, ut nobiles dicti ſint *homines multarum imaginum*, ignobiles vero qui *imagines non habebant*, nec *imagines majorum* poterant oſtentare, ut de ſe non ſemel profitetur novus homo Marius in hiſtoria Jugurthina. Neque enim promiſcuum fuiſſe jus illud imaginum apud Quirites veſtros, ſed curulium Magiſtratuum proprium, licet aliunde ex Tullio colligere, qui de ſua ædilitate loquens, conſequutum ſe docet, *togam prætextam, ſellam Curulem, Jus* IMAGINIS *ad memoriam poſteritatemque prodendæ*. Has autem Imagines poſitas in prima ædium parte docuit nos præ aliis Valerius. Ut jam nec mirum videatur, quod de Epicuri diſcipulis narrat alicubi idem Tullius, eos Magiſtri imaginem in Tabulis, Annulis, Poculis expreſſam habuiſſe. Quod ipſum quoque Meletio Antiocheno Antiſtiti contigiſſe obſervo apud alterum Chriſtianorum Tullium, qui haud aliter ejus imaginem in Annulis, Cælaturis, Poculis, Parietibus, ubique tandem ab Antiochenis depictam aut cælatam commemorat.

Lamprid. in Alex. Sev.

Lib. I. Epiſt.

In Verrem V.

Lib. V. c. 8.

Lib. IV. de Finib.

Chryſoſt. Homil. LXXVII. in S. Melet. t. V. p. 538. edit. Savil.

Nec inanis utique ea Voluptas, quæ in magnorum hominum contemplatione poſita, aut vacua pulcher-

rimo fructu cenſeri debet. Conſulere majorum imagines Pætum ſuum jubet alicubi Tullius, ut virtutis incitamentum, & gloriæ præmium. Audi eundem pro Archia; *Quam multas nobis Imagines non ſolum ad intuendum, verum etiam ad imitandum fortiſſimorum virorum expreſſas ſcriptores & Græci & Latini reliquerunt, quas ego mihi ſemper in adminiſtranda Republica proponens, animum & mentem meam ipſa cogitatione excellentium hominum conformabam*, Princeps autem Romanæ hiſtoriæ in bello Jugurthino; *Nam ſæpe audivi Q. Maximum, P. Scipionem, præterea civitatis noſtræ præclaros viros ſolitos ita dicere; cum majorum Imagines intuerentur, vehementiſſime ſibi animum ad virtutem accendi; ſcilicet non ceram illam, neque figuram tantam vim habere; ſed memoria rerum geſtarum eam flammam egregiis viris in pectore creſcere.* Unde laudatus ille paulo ante Alphonſus, Cæſaris adſpectu ex Nummis non oblectari ſe ſolum mirum in modum, ſed ad virtutem quoque continuo accendi prædicabat. Si claudicantis enim cujuſdam apud Syracuſanos Statua, ita adficiebat ſpectatores, ut ulceris dolorem ſentire viderentur; potior certe hic quædam voluptatis ratio, & commotio animorum aliquanto opportunior occurrit in tot Heroum, quos Nummi exhibent, adſpectu.

Meminiſti forte diſſerentem in Academiæ ſpatiis Ciceronem (libenter enim Principis ingeniorum, tibique familiaris auctoritate utor & exemplis) quantum adfici ſolitus fuerit conſpectu illorum locorum, in quibus clari homines multum fuerant verſati: *Venit enim*, inquit, *mihi Platonis in mentem, quem accepimus primum hic diſputare ſolitum; cujus etiam illi hortuli propinqui, non memoriam ſolum mihi adferunt, ſed ipſum videntur in conſpectu meo ponere. Hic Speuſippus, hic Xenocrates,* (De Finib. lib. IV.)

hic

hic ejus auditor Polemo, cujus ipſa illa ſeſſio fuit, quam videmus: Fatetur etiam ibidem illud uſuvenire, ut acrior quædam & attentior, ob memoriam locorum, de claris viris ſubeat cogitatio; & refert ſe Metapontum aliquando profectum, non ante ad hoſpitem divertiſſe, quam Pythagoræ locum, ubi vitam ediderat, ejuſdemque ſellam vidiſſet. Nec diverſum tale quid ad Urbem adeuntibus quotidie contingit, ſi qui veteris memoriæ plane non ſunt incurioſi, qui, quod ille de Athenis, ita quocunque hic ingrediuntur, in aliquam hiſtoriam veſtigium ponere non ignorant; Hic Scipio, hic Cæſar, curru Capitolium ingreſſi; hic Tullius pro Roſtris perorabat. Quod ſi tamen res accuratius ſubducatur, quis non illud imitationis ſtudium, quod in hoc ipſo ſpectaculi genere requirit ibidem Tullius, contemplationi vultus eorundem hominum, potius quam nudæ loci memoriæ, aut ſedilis adſpectui tribuat? quorum alterum nullum rei geſtæ veſtigium, aut aliquam viri notitiam præbet; alterum, ipſum Auctorem præclari facinoris aut conſilii, vere in conſpectu ponit, *ſic vultus ſic ora ferebat.* Neque enim quempiam opinor, thorax vel equus fortis ducis inſpectus (qui tamen ad victoriam momentum aliquod conferunt) ad bellicam virtutem accendent, ut ipſius ducis armati & equitantis poſita ob oculos effigies; neque etiam Pythagoræ ſedes, ut ſedentis ejuſdem in Nummis habitus, ſapientiæ amorem valebit excitare. Nec id diffitebitur omnino, qui expreſſam videt in monumentis id genus, ipſam antiquæ clarorum hominum virtutis, & magnitudinis imaginem. Quo in loco ſubit me recordatio Phœnicii illius apud Philoſtratum, qui in Vinitoris cujuſdam deſcriptione, Palamedem, & reliquos belli Trojani Duces, quaſi præſentes videre ſeſe In Heroicis.

& agno-

& agnoſcere prædicabat. At certe luculentius Nummi id præſtant, in quibus non Athletas in Olympicis victores; non Rhetores, aut Sophiſtas; non de Urbe ſolum aliqua benemeritos Cives, quibus ſtatuas, aut imagines olim decretas, apud Pauſaniam alioſque legimus; ſed clariſſimos omnium ætatum Imperatores; populorum Duces, & Conditores Gentium, licet etiamnum cupidis & attentis oculis intueri.

Eſt aliquid ſpectare Deos, & adeſſe putare,
Et quaſi cum vero Numine poſſe loqui.

Reges, & Duces in Nummis Græcorum.

Hic enim occurrunt, Macedonum *Amyntæ, Philippi, Alexandri, Perdiccæ, Antipatri, Caſſandri, Philippi* poſteriores, & *Perſei*; hoc eſt præcipua Regum apud eos ſeries. Ægyptiorum *Ptolemæi*, dicti, *Soteres, Philadelphi, Philopatores, Cerauni, Latheri, Phyſcones, Euergetes*; Aſiæ, *Antigoni*; Syrorum ac Phœnicum, *Seleuci, Antiochi, Demetrii, Alexandri, Tryphones*, iique *Soteres, Callinici, Nicatores, Dionyſii, Magni, Dii, Epiphanes, Euergetes, Philopatores, Philometores, Sedetes, Eupatores, Commageni*; Carum *Menandri, Pexodari, Mauſoli, Idriei*; Ponti vel Boſpori *Mithridates, Euergetes* & *Eupatores, Pharnaces, Aſandri, Sauromates*; Bithyniorum *Nicomedes, Pruſiæ*; Cappadocum *Archelai, Ariobarzanes, Ariarathes*; Thracum *Lyſimachi, Seuthes, Cotyes, Rhæmetalces, Rheſcypores*; Pergamenorum *Philetari, Attali*; Siculorum *Hierones, Gelones, Dionyſii, Agathocles, Hieronymi*; Epirotarum *Pyrrhi, Alexandri*; Lacedæmoniorum *Ageſilai, Polydori*; Carthaginenſium *Amilcares, Hannibales*; Arabum *Manni, Aretæ*; Cyrenenſium *Ptolemæi*; Numidarum *Jugurthæ*; Mauretanorum *Jubæ*; Sicyoniorum *Arati*; Judæorum *Herodes*; Edeſſenorum *Abgari*; Armeniorum *Tigranes*; Parthorum etiam *Arſaces* & *Vologeſes*. Quibus accedunt Vandalorum *Hilderici*; Gotthorum *Athalarici*,

Theo-

Theodahati, *Theodeberti*, *Alarici*, *Witiges*, *Totilæ*, *Attilæ*. Inurbanus ſit certe & omnis expers innoxiæ voluptatis, qui ad tot Regum & auguſtorum vultuum conſpectum, tangi ſeſe continuo intimi gaudii ſenſu non agnoſcit. Nobilius certe & latius patens ſpectaculum fatearis altero ejuſdem generis, quod commendat alicubi Tullius; qui depictas in tabulis imagines Siciliæ Regum ac Tyrannorum non ſolum docet pictorum artificio delectaſſe, ſed etiam commendatione hominum, & cogitatione formarum. De me equidem memini, ad inſolitum me tanquam, & incredibile ſpectaculum exiliiſſe propemodum, quum id genus Heroas ac Duces, ex priſca Annalium memoria haud ignotos, in inſtructiſſimo talibus maximi Principis ac Mæcenatis mei muſeo, oculis mihi arbitrari primum licuit,

Dum vagor adſpectu, viſuſque per omnia duco.

Mitto jam Semi Deos alios, ac antiquiſſimos Urbium Conditores aut Benefactores, *Caſtores*, *Herculem*, *Abderum*, *Phalantem*, *Minoa*, *Hectorem*, *Diomedem*, *Cyrum*, *Eurypylum*, *Byzam*, *Tarantem*, *Solymum*, *Cyzicum*, *Soſandrum Pergamum*, *Tmolum*, *Tomum*, *Docimum*, *Nemauſum*, alioſque plures, quos Heracleenſium, Cnoſiorum, Ilienſium, Ætolorum, Cyrretum, Abderitarum, Byzantinorum, Tarantinorum, Cilicum, Cyzicenorum, Smyrnæorum, Pergamenorum, Sardianorum, Tomitanorum, Docimenſium, Nemauſenſium nummi, mihi aliquoties in Italia veſtra inſpecti, ad poſteritatis memoriam etiamnum tradunt. Mitto præterea clariſſimas & è Reginarum quidem vel Amazonum ſerie Feminas, *Phædram*, *Smyrnam*, *Cumam*, *Amaſtrin*, *Berenicem*, & *Arſinoëm* non unam, *Jotapen*, *Phtiam*, *Pythonicum*, *Philiſtidem*, *Cleopatras* aliquot, *Zenobiam*, earumque faſtigio minorem, nec minus tamen celebratam

Conditores aut Benefactores Urbium.

Sappho. Nec enim ſceptris ſolum & rebus geſtis inclytos, ſed pacis etiam & ingenii artibus ſpectatos vultus, Nummi aliquot ſelectiores nobis exhibent. Ita priſcos illos Legiſlatores, *Zaleucum*, *Charondam* (ſi fides habenda viro docto) *Pittacum*, *Lycurgum*, in vetuſtiſſimis Locrorum, Catinæorum, Mytilenæorum, & Laconum Nummis adhuc hodie videmus expreſſos. Nec minori certe voluptate adficient inſpecti in Nummis Samiorum *Pythagoras*; Tarentinorum *Archytas*; Syracuſanorum *Archimedes*; Megarenſium *Euclides*; Laodicenſium *Dracus*; Mytilenæorum *Alcæus*; Teiorum *Anacreon*; Coorum *Hippocrates*; Colophoniorum *Pytheus*; Magneſiorum quoque *Marcus Tullius*. Ut intuentem adhuc hodie venerandos id genus vultus in Nummis æreis, ejuſdem Tullii rurſus cogitatio ſubierit, qui æream Demoſthenis imaginem olim à ſe inſpectam profitetur, alibi vero Ariſtotelis; unde & in ſedecula poſita ſub illius *imagine* apud ſuum Atticum tradit ſedere ſeſe malle, quam in aliorum ſella curuli. Immo *Ovidium* quin etiam & *Pollionem* Menandri cujuſdam Parrhaſii induſtria ad noſtra uſque tempora, in duobus æreis Nummis, feliciter tranſmiſit; quorum alterum in Pinacotheca Chriſtinæ Auguſtæ, alterum te duce, apud Feliciam Rondanini, præſtantiſſimam Matronam, inſpexi; quem etiam inde in noviſſima Naſonis ſui editione expreſſit Vir præter alia decora, hujus quoque antiquitatis diligentiſſimus inveſtigator Nicolaus Heinſius noſter. Integrum vero hic habes cum averſa parte, qualem nummus ille inter rariſſimos repræſentat.

Legiſlatores.

Sapientes, aut artibus clari.

Orator.

Lib. IV. Ep. ad Att. 9.

Ut levis terra ſit huic Parrhaſio, qui ſacros vultus Muſarum Venerumque omnium Sacerdotis intercidere non eſt paſſus, quos bona cum Auguſti venia,

omnes

omnes Muſis Gratiiſque initiati in ſacrariis ſuis recondant. Unde eidem Vati quærenti jam olim,

Si quis habes noſtros ſimiles in imagine vultus; Lib. I.

habere ſeſe adhuc hodie cupide conteſtentur, & eo Triſt. El. 5.
quidem ſtudio, quo ipſe commemorat ſuam gemmæ jam olim inſculptam ab amico imaginem,

Effigiemque meam fulvo complexus in auro.

Pollionis quidem Nummum nomine Vedii ſignatum, non diffiteor à quibuſdam ad Auguſtum referri; qui tamen Franciſcum Gottifredi, optimum talium arbitrum in alia diſcedentem novi. Goltzii quidem Nummus præfert ΟΥΗΔΙΟΣ ΠΟΛΛΙΩΝ, Auguſtæ vero Reginæ tantum ΠΟΛΛΙΩΝΟϹ, ut iſte ad Aſinium Pollionem referendus eidem videatur. Nec mirum forte aut inſolitum videri poſſet, hunc honorem huic Pollioni *Cæſareæ* tributum, ſicut ſignatum in altera Nummi parte, quam Urbem ab Herode magno conditam, vel reſtauratam novimus; quem Romæ Pollionis hoſpitio uſum, & principem amicorum eundem habuiſſe, apud Joſephum legiſſe memini. Neque tamen deſunt quæ meum hic adſenſum etiamnum cohibeant & de quibus alibi. Alias alterius quoque Pollionis meminit non ſemel idem Joſephus, huic Herodi itidem ſumme chari & reverendi: ſed cui utpote Phariſæo nemo opinor hunc nummum imputabit. Ut prætercam certe alios Polliones, celebres adhuc in ſequentibus Romanorum Faſtis, illumque Aſiæ ſub

Lib. xv. c. 13.

Lib. xv. Antiq. c. 1.

[a] Orat. I. & IV. ſacr. [b] Eccleſ. Hiſt. l. II c. 15.

M. Aurelio Proconſulem, cujus [a] Ariſtides & [b] Euſebius meminere. *Homerum* præterea hic mitto, quem Amaſtrianorum aliquot, Smyrnæorum & Chiorum etiam Nummi, ſed non uno vultu, exhibent: ita ut præ viri vetuſtate ad artificis ingenium effictum, Plinio alicubi id aſſerenti, fides omnino ſit præſtanda. Quod etiam aliquot vetuſtioribus ſupra traditis Heroum aut Philoſophorum vultibus accidiſſe, haud immerito crediderim; qui morem illum non Romæ ſolum receptum ex Plinio novi, ſed alibi etiam, & Athenis quidem uſurpatum, ubi Æſchyli imaginem in Theatro diu poſt ejus obitum factam, ex Pauſania didici. Quod ipſum clarius alias tangit eximius Ciceronis locus, ubi argumentum à Deorum imaginibus petitum refellens Academicos ita ulterius perſtringit: *Nam quid eſt quod minus probari poſſit, quam omnium in me incidere imagines, Homeri, Archilochi, Romuli, Numæ, Pythagoræ, Platonis, nec ex forma qua illi fuerunt. Quomodo ergo, & quorum imagines? Orpheum Poëtam docet Ariſtoteles nunquam fuiſſe, & hoc Orphicum carmen Pythagorei ferunt cujuſdam Cecropis. At Orpheus id eſt imago ejus, ut vos vultis, in animum ſæpe incurrit.* Non piguit locum integrum adtuliſſe, quem ante dies paucos, oblata forte de hoc veterum more cum induſtrio antiquario controverſia, obiter adlegaſſe memini. Huc vero referri etiam debent Nummi illi ærei maximi & rudioris ac minus vetuſti operis, vulgo *Contorniati* Antiquariis dicti; in quibus idem *Homerus, Pythagoras, Socrates, Diogenes, Milo, Salluſtius, Virgilius, Horatius, Seneca, Apollo Thyaneus, Apuleius,* aliique id genus jam olim expreſſi occurrunt. Amovendi vero ex hac ſerie novitii illi Nummi & moderni inventi, *Dido, Priamus, Menelaus, C. Marius, Scipio Africanus, Hannibal, Marcellus, Cicero, Virgilius,* & *Auguſta*

Lib. XXXV. c. 2.

In Atticis.

Lib. I. de Nat. Deor.

uſtæ aliquot apud Æneam Vicum depictæ; in quibus nempe, nec veri, nec vetuſtatis ulla ſeſe offert commendatio. Quod ut obvium rei Nummariæ veterum vel leviter peritis, non monerem hoc loco, niſi tyronibus & minus exercitatis, fucum in his quotidie fieri, non ſemel animadvertiſſem. Hanc vero voluptatem, ex omni illa contemplatione ortam, vel Fulvii Urſini Illuſtrium Imagines abunde prædicant; quorum pars præcipua ita e Nummis expreſſa, ut altera locupletior ex adductis obiter Græcorum aut Barbarorum vultibus, erui adhuc poſſit, & ad publicam elegantiam exponi.

Majores autem veſtros, illos terrarum Rectores, nonne hic paſſim, & frequentius etiam in Nummis ſpectamus: *Cæſareos video vultus.* Illi ſunt utique, quorum conſpectu cupidi talium maxime ſe oblectant; immo quorum beneficio Roma priſcos Civium ac Dominorum vultus ſibi adhuc læta ante oculos ponit, *Romani in Nummis.*

Et centum Dominos novæ monetæ.

Hinc illi contemplari etiamnum & agnoſcere conceditur, magnanimos ſuos *Julios*, *Auguſtos*, *Trajanos*, *Conſtantinos*; truces *Tiberios*, *Caligulas*, *Nerones*, *Domitianos*, *Caracallas*; mites *Titos*, *Nervas*, *Pios*, *Marcos*; molles *Othones*, *Commodos*, *Elagabalos*; univerſam denique Cæſarum ſeriem, familiam, indolem; *Cæſares.*

En Cæſar agnoſcet ſuum
Gnoriſma nummis inditum. Prudentius.

Sicut cum eruditiſſimo amiciſſimoque Marquardo Gudio noſtro omnino legendum illo loco crediderim, ubi *Numiſma nummis* hactenus legitur. Non aliter ac Libanius cornua imagini Ius appoſita, vocat τοῦτο τὸ γνώρισμα τοῦ Ἰοῦς. ſed hoc obiter. Nec vero Auguſtarum adſpectu minus forte delectatur, dum obviæ eidem in *In Antiochico.* *Auguſtæ.*

Nummis occurrunt erecti vultus *Liviæ*, *Octaviæ*; infauſti *Agrippinæ*; inverecundi *Meſſalinæ*, *Poppææ*, *Fauſtinæ*; probioris *Sabinæ*, *Mæſæ*, *Mammææ*; & ut alterius Romæ faſtigia hic non omittam, ſanctioris adhuc oris *Helenæ*, & *Eudoxiæ*. Mitto primos Conditores ſuos ac Reges, *Romulum*, *Numam*, *Ancum Martium*, *Servium Tullium*; quorum priores ex ingenio artificum effictos, ſupra ex Tullio tradidi. At enim ſequentium temporum ac Reipublicæ decora, Nummi vere nobis repræſentant, *Regulos*, *Marcellos*, *Scipiones*, *Servilios*; & libertatis ipſius Numina, *Brutos*, *Catones*, *Caſſios*; ac nominis fortunæ & magnitudini pares *Syllas*, *Pompeios*; & Quiritium olim amores, *Druſos*, *Germanicos*; & Civium faſtigio majores *Antonios*, *Lepidos*, *Agrippas*; quos pari ſtudio ac felicitate, qua olim illi ſupra laudato junioris Plinii familiari, colere etiamnum ac domi habere conceditur. Adeo ut hoc demum impleverint id genus Numiſmata, quod de Varronis opere has ipſas complexo Illuſtrium Romanorum imagines, augurabatur Plinius major; *inventione muneris etiam Diis invidioſus; quando immortalitatem non ſolum dedit, verum etiam in omnes terras miſit, ut præſentes eſſe ubique & claudi poſſent*. Quis vero tam inficetus adeo & inurbanus, qui leve id Nummorum beneficium arbitretur, aut uſu carere pulcherrimæ voluptatis, præclarum forte & conſultum ducat?

Reges. *Illuſtres.* Lib. XXXV. c. II.

3. *Ob alia argumenta Nummorum.*

Nec tot alia *priſci ævi Veſtigia*, quibus præter Effigies id genus, Nummi veniunt inſigniti, leviori gaudio ſpectatorem perfundunt. Hic enim non ſus forte, aut pecus, vel ratis, aut navis etiam roſtrum ſolum ſeſe offerunt; quibus notis ſignatos antiquiſſimos Romanorum Nummos accepimus. Longe potior voluptas ex Nummis florentis Reipublicæ, & ſequentium temporum,

[i]jorum, quales hodie tractamus, exſurgit; quam præ[t]er commemoratam ſupra antiquitatis commendationem, argumenti varietas & illecebræ abunde conciliant. Indignabatur quidem Zeuxis, quod argumenti novitatem, non artis præſtantiam in ipſius Tabulis laudarent ſpectatores; quorum utrumque pari, ut jam intelligimus, jure, licet in Nummis id genus æſtimare. Quid jucundius enim homini veteris memoriæ non plane incurioſo, quam non hic tractare *pocula adorandæ rubiginis*, ſed priſcos illos rerum dominos, modo ſacra facientes cum omni Sacrorum apparatu & ſupellectile; modo Vota ſuſcipientes pro ſalute Reipublicæ, aut Imperii æternitate; modo diſtribuentes donativa & Congiaria; modo Reliqua ceu Fiſco debita remittentes; modo Annonam procurantes; modo Circenſes, aut Sæculares ludos, vario ſpectaculorum genere celebrantes; modo Templa, Portus, Thermas, Circos, Theatra, *Vias*, *Aquæductus*, *Arcus*, aliaque victura opera molientes aut ampliantes; modo peragrantes, & reſtituentes Provincias; modo deducentes Colonias; modo Libertatem publicam adſerentes; modo Juſtitiæ, Concordiæ, Abundantiæ, Felicitati, Lætitiæ, Securitati, Tranquillitati denique Temporum, varia ratione conſulentes, omnibus denique Pacis artibus florentes intueri? Quid ſuavius iterum, quam eoſdem militari gloria conſpicuos, aut ad Expeditionem accinctos; aut proficiſcentes ad Exercitum & adloquentes è ſuggeſtu milites; aut Fidei jusjurandum ab iis exigentes; aut Diſciplinam reſtaurantes; aut captivos Reges, & proſtratas ad ipſorum pedes Provincias oſtentantes; aut Regna adſignantes; aut ſublimes in Triumphali curru, & à Victoria coronatos; aut inter ſigna militaria Gloriam Sæculi vel Romanorum diffun-

Lucian. in Zeuxi.

fundentes; aut gratulantem illis Adventum Romam, vel aliam quamvis Orbis partem: aut eoſdem denique poſt impletum mortalitatis terminum, Divorum honoribus videre decoratos. Mitto varium adhuc ſpectaculum, quod inſuper omnigena Nummorum Græcorum & Romanorum ſupellex præbet, Deorum ſimulacra; Herculis labores; Urbium inſignia & origines; Fluviorum figuras; Provinciarum effigies; Animalium formas; Plantarum imagines; Armorum genera; Legionum nomina; Veſtium ſpecies; Coronas omnis generis; alia præterea de quibus opportunior adhuc in ſequentibus dicendi erit locus. Quis autem non gemina voluptate adficiatur, in contemplanda expreſſa tot pulcherrimarum & reconditarum in Nummis rerum effigie, qua Lucianus olim Rhodi picturas in Porticu depictas adſpiciens, tangebatur; *quam ex contemplatione*, inquit, *capiebam*, *heroïcas illas fabulas memoria repetens*. Ego equidem, quid honeſta ſit ac ſuavis animorum remiſſio non intelligo, ſi illam non provocat ejuſmodi contemplatio, quæ res tot Annalium curam meritas, nobis aliquanto manifeſtius ob oculos ponit; ubi denique

Suſpendit picta vultum mentemque tabella.

Immo eo magis innoxia ex hoc monumentorum genere, quam ex iiſdem Annalibus petenda; quo ejuſmodi delectatio, turpi ſpectaculo fœdæ voluptatis, ſævitiæ, inſaniæ eorumdem temporum & hominum quandoque non inquinatur.

DIS-

DISSERTATIO SECUNDA.
DE
PRÆSTANTIA ET USU
NUMISMATUM
ANTIQUORUM.

NEque tamen laus ſua illi contemplationi ac decus abunde conſtaret, niſi ex ea non ſolum mirifica quædam oblectatio, ſed UTILITAS etiam incredibilis emergeret. Hanc enim Philoſophiæ legem tradit eleganter Themiſtius, nihil omnino ſolius oblectationis gratia perficere, ſed ubique cum eo quod jucundum eſt, utile quoque admiſcere. Neque Sapientis id ſolum, ſed Artificum etiam proprium agnoſcit Tullius; qui negat Phidiam, Polycletum, Zeuxidem ſuas artes ad voluptatem direxiſſe; & alibi etiam has ipſas reliquias veteris memoriæ, ad nudam earum notitiam transferre, vocat curioſorum. Eam vero Utilitatem, multiplex illa tot rerum, quas modo enumeravi, in Nummis Veterum ſupellex, & tot eximia conſignatæ in iis vetuſtatis veſtigia, vel me tacente, arguere ſatis & prædicare videntur. Adeo quidem, ut hæc res nemini poſſit eſſe dubia, niſi qui eadem opera, omnem priſcæ ætatis notitiam aut ſupervacuam, aut à ſe alienam putet. Immo eo felicius hujus antiquæ ſupellectilis uſum & præſtantiam quiſque intelligit, quo magis interioribus veterum ſtudiis & varietate quadam litterarum inſtructus, ad Nummorum id genus tractationem accedit. Ita enim lucem præclaræ aut reconditæ Antiquitati, facem Hiſtoriæ

Orat. XII.

De Finib. l. I.

De Finib. V.

 aut

aut Geographiæ veteri; integritatem mutilis vel corruptis Auctorum locis, non aliunde certius, aut luculentius peti fatebitur; denique eorum beneficio licere adhuc hodie,

Tecum Graia loqui, tecum Romana vetuſtas.

I. IN GRAMMATICIS. Ac primo quidem ipſa ſeſe offert Litterarum Doctrina, quocunque tandem *Technices*, aut *Exegetices* nomine, Grammaticorum filiis nuncupetur. Seu enim genuinas litterarum apud veteres formas ac ætates; ſeu earum vim & adfectiones varias; ſeu ipſam vocum ſcriptionem ac proprietatem conſulamus, non aliunde nobis certius, quam in Nummis aut Marmoribus antiquis præſidium occurrit. Nec certe ratio hic aut eventus fallit. Subſidia quippe reliqua, dubiam ſemper transſcriptorum Exemplarium fidem, hæc autem ſola primigeniam Autographorum dignitatem præ ſe ferunt. Norunt præterea, qui ſcriptos veterum libros verſant, quam corrupti ſint non ſolum, ſed recentiores plerique, pauci admodum ſupra octingentorum aut mille ad ſummum annorum vetuſtatem adſurgant. Pandectas Florentinas; Virgilium cum Medicæum, tum Vaticanum; Terentium Politiani judicio omnium Codicum à ſe inſpectorum antiquiſſimum; Verſionem LXX Interpretum, & Gloſſaria aliquot Bibliothecæ Palatinæ, magna quidem cum vetuſtatis veneratione, Florentiæ, & hic in Urbe non ſemel inſpeximus. At eoſdem tamen infra Juſtiniani ævum (ut largiamur aliquot illi coætaneos, aut paullo forte vetuſtiores) longe certe infra Nummorum vetuſtatem, qui ferme hic deficiunt, exaratos, cuivis obvium fit ac manifeſtum. Unde ſola quædam hic ſupereſt ad primævam illam & incorruptam Nummorum ac Lapidum auctoritatem provocatio decretoria, Criticis & Grammaticis

maticis majorum Gentium, haud ſemel feliciter uſurpata.

In tradendis certe aut explicandis *Litterarum* apud veteres *formis*, unicum & ſingulare occurrit monumentorum id genus beneficium. Nec leve illud eſſe reputandum, & doctiſſimorum hujus ævi Virorum, quæ in hac palæſtra ſe exercuit, induſtria, & res ipſa loquitur. Hinc enim & indubiæ linguarum origines, & primæ litterarum formationes, & varia ætatum diſcrimina, & innumeri librariorum aut quadratariorum errores, aliaque recondita eruditæ vetuſtatis arcana feliciter eruuntur. Adeo ut quæ in hoc genere, ab eruditis aut præclare reperta, aut timide pronunciata, aut perperam etiam tradita, lucem continuo ex Nummis, aut emendationem mutuentur. Ita Alphabeti veteris Græcorum cum Phœnicio collatio à magnis viris inſtituta, procedet ſecurius, ut ſingularum litterarum apices & ductus originis ſuæ fidem faciant. Nec aliter jam olim Herodotus genuinas veterum Cadmæorum ſeu Phœnicum litteras colligit ex priſcarum Inſcriptionum monumentis, *ἴδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήϊα γράμματα ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρίποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὅμοια ἐόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι.* Quare jam incautius loquutum patebit illuſtrem Salmaſium in Notis ad Inſcriptionem Herodis Attici, qui formas litterarum Græcarum ſemel à Ionibus receptas, perpetuo in eadem facie ad noſtra uſque tempora manſiſſe, nihilque in iis immutatum contendit. Atqui vel Græcorum Nummos conſulenti, non una certe, ſed diverſa variarum litterarum facies, ac pro ætatum diſcrimine, multiplex eadem occurret; dum non ſolum ε pro Ε; ſed Ϫ pro Ζῆτα; Γ pro Π; C & Ε pro Σῖγμα; ω pro majuſculo Ω, aliaque id genus frequenter ſeſe offerunt. Ut mit-

Circa Formas litterarum Græcarum, & Latinarum.

Lib. v.

mittam quadrata ⊟ pro Θῆτα, & □ Ομικρὸν, quæ mihi in Nummis necdum obſervata, in marmoribus aliquot Farneſianis & Magni Etruriæ Ducis, non ſemel inſpeximus. Sic non unam literæ ξὶ figuram diverſam à vulgari, cum in Nummis aliquot Græcorum haud ſemel notavimus, tum in præclaris aliquot Inſcriptionibus Athleticis, nuper hic in Urbe repertis, Ξ Σ Σ. Sic Σ pro Ξ videas in nummo Alexandri Severi apud Cl. Seguinum. ΑΥΤ. Μ. ΑΥΡ. ϹΕΥ. ΑΛΕΣΑΝΔΡΟϹ. Antiquiores itaque Græcorum litteras à poſterioribus non *numero* ſolum ſed *forma* etiam haud ſemel diſcrepantes, indubia inſuper plurium adhuc teſtium fide liceret hic mihi comprobare. Ἀρχαίων certe γραμμάτων ſeu *vetuſtarum litterarum* mentionem aliquoties reperio apud graviſſimos auctores, quibus inſcripta antiquiſſima aliquot Græcorum monumenta conteſtantur.
Lib. III. Diodorus Siculus Aram tradit extare ad Sinum Areticum, cum inſcriptione quadam antiquis & ignotis quidem litteris exarata. Idem alibi refert Argonau-
Lib. IV. tas Regi Libyæ æreum Tripodem donaſſe, inſcriptum quidem antiquis litteris, & ad ſua uſque tempora permanentem apud Heſperitas. Nec aliter ejuſdem au-
Lib. I. Antiq. ctoris coævus Halicarnaſſenſis, docet L. Memmium adſerentem, viſum à ſe Tripodem ſacratum in Jovis templo, in quo inſcriptum litteris antiquis Oraculum legebatur. Alio vero loco Columnam Græcis litteris
Lib. IV. inſcriptam commemorat idem Auctor, qua fœdus cum Latinis continebatur, Romæ adhuc ſuo tempore ſuperſtitem in templo Dianæ, & Græcis characteribus
De Socratis Genio. inſignitam, quibus olim Græcia utebatur. Plutarchus in Alcmenæ ſepulchro inſcriptionem exſtare dicit litteris vetuſtiſſimis ac ferme Ægyptiacis, quas vocat τοὺς τύπους ſeu formas illius Grammaticæ, quam Proteo re-

gnante

gnante didicit Hercules. Dio vero Chryſoſtomus, viſum à ſe refert in templo Junonis Olympiæ raptum Helenæ inſculptum, καὶ ἐπίγραμμα ἐπιγεγραμμένον ἀρχαίοις γράμμασι. Accedat his Philoſtratus, qui Eretrienſium antiqua apud Medos ſepulchra, Græcis litteris, ſed quales alibi non videntur, inſcripta diſerte commemorat, γράφοντες τὸν Ἑλλήνων τρόπον. Καὶ οἱ τάφοι ἢ οἱ ἀρχαῖοι σφῶν ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνος γέγραπται. Καὶ τὰ γράμματα Ἑλλήνων μὲν ἀλλ' οὔπω ταῦτα ἰδεῖν φασι. Cui loco rurſus lucem fœneratur Herodotus, qui tradit alicubi Græcos Eretrienſes (quos male Eretrios vocat Interpres Philoſtrati) in Mediam ſub Dario Hydaſpis filio tranſportatos, ad ſua uſque tempora linguam conſervaſſe vernaculam, φυλάττοντες τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Hæc itaque Eretrienſium colonia in illo tractu, longe poſterior prima Ionici Alphabeti apud Græcos admiſſione. Unde jam ex illis Auctorum Nummorumve teſtimoniis ſatis liquet, cum ante, tum poſt receptas à Ionibus Phœnicum litteras, non ſemel eorum formam apud Græcos immutatam; nec in iiſdem veſtigiis perpetuo remanſiſſe. Neque prætereundum illud Ξ pro Ζῆτα uſurpatum, (quod ab illuſtri Scaligero in accurato ſuo Diagrammate prætermiſſum) non legi ſolum in antiquiſſimis Marmoribus Arundellianis, ſed aliquoties in priſcis nummis cum vocibus ΞΑΓΑΡΙΣ ΚΥΞΙΚΗΝΩΝ, quod male Ortelius pro Ξ uſurpatum eo loco credidit, quaſi *Xagaris* aut *Cyxicum* legi in iiſdem debeat. Pro Ζ enim illud, non pro Ξ ibi poſitum, cum ratio illorum nominum ſatis arguit, tum obvia in aliis Nummis Ξ figura pro Ζ, ut in vocibus, ΞΗΝΟΝΟϹ; item ΞΩΖΙΜΟΣ, ſicut legitur cum alibi, tum in duobus nummis Laodiceorum, quorum priorem videas in Pinacotheca Reginæ Suedorum; poſteriorem ſignatum

Orat. XI. De vit. Apollon. lib. Lib. III.

tum in honorem Appii *Proconſulis*, quem non ita pridem vulgavit Cl. Seguinus. Alias non *diffiteor* Ξ pro Ξ occurrere in nummo recentiori cujuſdam Alexandri, qualem inſpexi etiam in Gazâ Chriſtinæ Auguſtæ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, & in altero Alexandri Severi apud eundem Seguinum. Niſi illud pro Z ibidem ſumas; ita enim vox eadem effertur in Nummo Apameenſium Pontificis, percuſſo temporibus Philippi ſenioris, ΑΛΕΖΑΝΔΡΟΥ. Confuſæ nempe duæ illæ litteræ Z & Ξ in ea voce, ob ſonum haud multo diverſum, quod ſæpius contigiſſe in iiſdem nummis paulo infra monebimus. Quod caute tamen accipiendum, ne quis cum doctiſſimo Seldeno, alterum ζῆτα ſolenne, multo recentius putet; quum frequens illius uſus in antiquiſſimis Nummis, ΑΙΖΑΝΕΙΤΩΝ, ΖΕΦΥΡΙΩΝ, aliiſque, paſſim occurrat. Falli præterea ex Nummis patebit eruditos, qui C altero Σίγμα vulgo vetuſtiùs ſtatuunt; quod ex quodam Agathonis apud Athenæum loco, à *Viris magnis Joſ. Scaligero* in Euſebianis, & Iſaaco *Voſſio* ad *Melam*, erudite jam obſervatum vidi. Nec id tam arcus Scythici argumento, quam indubia teſtium fide, mihi fit manifeſtum; qui in ampla illa Græcorum Nummorum copia, Σ paſſim in antiquioribus obſervo; alterum vero C rarius ante Domitiani tempora uſurpatum, ſequentium demum ætatum proprium & peculiare, ut vix poſtea prioris illius Σ veſtigia eadem Nummorum ſupellex præbeat. Unde male vir doctiſſimus ad Ammianum C ab Agathone tanquam vetuſtum Græcorum σῖγμα deſignari credidit, aut Scaligerum reprehendit arguentem Ciaconium, qui Stibadium ſimile dixerat arcui Scythico. Stibadium enim nihil aliud quidem quam illud Σῖγμα ſub C figura traditum, ſed infra Agathonis ætatem vulgo uſur-

go uſurpatum, ut ad illud Poëta non reſpexerit illo apud Athenæum loco. Ut mirer etiam τὸν πάνυ Salmaſium, qui tam multa de antiquis Græcorum litteris haud uno in loco diſputavit, alicubi in Solinianis adnotaſſe, *ſigma Græcum antiquum formatum ut* C *Latinum*. Alias vero C illud pro γάμμα nonnunquam vetuſtiſſimos olim Græcos uſurpaſſe, liquere videtur ex antiquis Gelenſium in Sicilia Nummis, in quibus CЕΛΑΣ promiſcue & ΓΕΛΑΣ adhuc hodie legitur. Unde etiam aliquam inde lucem poſſet mutuari, quod C apud priſcos Romanos G vicem ſerius recepti impleviſſe. cum Gellius aliique tradidere, tum Nummi inprimis fidem faciunt, in quibus inter alia legas OCULNIUS pro OGULNIUS, & in Nummo quodam Caii Cæſaris, G. CÆSAR GERMANICUS; *Gaius* nempe pro *Caius*. Ε vero aliud *ſigma* adhuc recentius; quamvis non ſolum ſub Philippo Imperatore, cujus Nummum adfert Scaliger, fuerit receptum, ſed jam ante in aliquibus Antoninorum Numiſmatibus occurrat, immo etiam in nummo quodam Auguſti (quem apud Cl. Seguinum vidiſſe memini) à Peparethis percuſſo. Lapſum vero hic patet eundem Scaligerum, qui S Latinorum, Græcorum etiam litteris inſertum olim credidit, fide Nummi inſcripti, ΛΛΡΙΑΝΟS SEMNOS ΚΑΙCΑR. Atqui eadem ratione non illud S ſolum, ſed R, V, aliaque Romanis propria, inter ſolennes Græcorum litteras referre potuiſſet, quæ frequenter in Græcorum Nummis ſub Cæſaribus cuſis occurrunt, ut ANTΩNINOS; LIΘ; LEONBASILEUS ROMEON; EUPUΠUΛOC; ΑΥΓVCΤOS; ZEYS; CMYRNAIOC; aliaque id genus plurima. Factum id vero, non quod illæ litteræ revera in Alphabetum Græcorum eſſent unquam admiſſæ, (hoc enim omnes Num-

Tom. I. pag. 838.

In Sicilia Parutæ.

mi veteres conſtanter explodunt) ſed ex frequenti utriuſque linguæ commercio & commixtione, & maxime Romani ſermonis ſimul ac imperii ſub Cæſaribus amplitudine, Unde non litteræ ſolum, ſed voces integræ Romanorum cum Græcis mixtæ nonnunquam & confuſæ, idque frequenter in Coloniarum Nummis, ut in ΚΑΡΡΗΝΩΝ ſub Trajano Decio; COL. AUR. KAP. KOMM. P. F. in alio Ilienſium ſub J. Cæſare BIΣ ΝΕΩΚΟΡΩΝ, in altero Claudii ΚΑΙΣΑΡ. ET. H. CAESAREAE. Unde etiam explicanda Nummi

Tab. xxv. Græciæ. ſcriptura apud Goltzium ΦLIΓENSE, quam male ad Philippopolim refert. Spectat vero ad *Philippos*, aut familiari Coloniarum more *Philippenſe* oppidum Macedoniæ, cujus incolæ *Philippenſes*, ad quos exſtant D. Pauli & B. Polycarpi Epiſtolæ, & apud quos deductam ab Auguſto Coloniam liquet ex reſiduis urbis illius nummis, inſcriptis COL. AVG. IVL. PHILIPP. ſeu *Colonia Auguſta Julia Philippi* vel *Philippenſis*. Ita enim in rariſſimo nummo Medicæo ejuſdem tractus, ſignato temporibus Nervæ, COL. IVL. CASSANDRENS, hoc eſt *Colonia Julia Caſſandrenſis*, in aliis autem COLONIA AVGVSTA PATREN. ſeu *Patrenſis*, & in nummo Antonini Pii perſpicue apud illuſtrem Sevium, COL. CAES. ANTIOCHENSIS, unde illuſtratur Capitolinus, qui in vita ejuſdem Pii *Antiochenſe oppidum* arſiſſe docet, à quo proinde inſtauratum denuo hinc licet percipere. Ex priori autem nummo liquet *Caſſandrea* pro *Caſſandria* apud Melam reponendum, ſecus quam exiſtimabat vir doctiſſimus. En vero Coloniæ ejus Philippenſis Nummum, ſub Claudio percuſſum, depromptum è Muſeo Viri Ampliſſimi, Joachimi Camerarii noſtri.

Alium

Alium ejuſdem generis ſignatum ætate Veſpaſiani, habet Gaza Medicæa (quem male itidem eruditus illius cuſtos ad Philippopolim referebat), & ſub Auguſto Goltzius. Unde utique D. Lucas luculenter illuſtratur, cui eadem urbs COLONIA vocatur in Actis; ἐκεῖθεν εἰς ΦΙΛΙΠΠΟΥΣ, ἥτις ἐστὶ πρώτη τῆς μερίδος τῆς Μακεδονίας πόλις, ΚΟΛΩΝΙΑ. *Et illinc* PHILIPPOS, *quæ eſt* PRIMA *partis Macedoniæ civitas*, COLONIA. Vulgo enim Metropoles eædem ac Coloniæ; ſicut conjunctam videas paſſim utramque prærogativam in nummis Antiochiæ, Tyri, Sidonis, Damaſci aliiſque pluribus, quæ mox enumerabuntur, pleraque ſuæ gentis capita: callido nempe Romanorum conſilio, quo unius urbis fide, reliqua Provinciæ oppida, in obſequio facilius retinerent. Linguam autem Matricis Romæ, ut alias notum, & quod hic veniebat ſpectandum, novi quidem inferebant Coloni; ita tamen ut ſimul veterem loci ſermonem continuo non abolerent, ſed modo uterque publico uſu & commercio frequentaretur, modo etiam quædam utriuſque permixtione in unum eundemque cum idiomate juxta & ſcriptura coaleſceret. Ex quo equidem more, aliarum quoque gentium Coloniis pridem recepto, nata illi paulatim cum dialectorum varietas quædam & confuſio, tum inprimis Romanarum vocum in linguis exoticis Græca, Phœnicia, Syriaca, Arabica, aliiſque frequentia. Ejus autem rei documenta nullibi illuſtriora aut magis con- Cap. XVI. v. 12.

ſpicua videas, quam in hac ipſa Nummorum penu, inſpecta mihi non ſemel in præclaris Principum & illuſtrium Antiquariorum Cimeliarchiis, in qua occurrunt quamplures Romanorum Coloniæ in Græciam, Epirum, Thraciam, Macedoniam, Pontum, Bithyniam, Palæſtinam, Phœniciam, Syriam, Meſopotamiam, Arabiam, Africam Proconſularem, Mauretaniam (ut jam Hiſpaniam, Galliam, Germaniam, Britanniam, aliaſque mittam) deductæ. Signatæ autem illæ publica cujuſque loci auctoritate, modo Romana Metropoleos lingua, ut COL. AEL. CAPIT. ſeu *Colonia Aelia Capitolina*, ac eodem modo cum adjuncto COLONIÆ nomine, *Alexandria, Troas, Berytus, Boſtra, Caſſandrea, Claudiopolis, Corinthus, Deultus, Heliopolis, Laodicea, Leptis, Oricos, Papia, Patræ, Pella, Ptolemais, Sephyrus, Sinope, Stobi, Tyrus*, aliæque urbes Græci licet & peregrini idiomatis. Modo autem Græco ſeu vernaculo ſermone notatæ, ut EMICΩN KOΛΩNIAC. ſive *Colonia Emeſa*, & ſimiliter *Edeſſa, Neſibis, Rheſæna, Theſſalonica*, ac plures cum Græca itidem KOΛΩNIAΣ appellatione. Modo promiſcue cum Vernacula, tum aliquando Romana lingua prolatæ, ut COLONIA ANTIOCHEA vel ANTIOCHENSIS, & aliquando KOΛ. ANTIOXEΩN, & ad illius exemplum *Cæſarea, Carræ, Damaſcus, Sidon* & aliæ id genus modo antiquæ, modo Romanæ linguæ uſum in publicis illis retinentes monumentis. Præterea cum bilingui nonnunquam in eodem nummo inſcriptione, quod arguunt Cretenſium aliquot nummi apud Cl. antiquarios Triſtanum & Seguinum, ubi nempe una ejuſdem nummi area Græcam, altera autem Latinam epigraphen continet; cujus generis etiam occurrunt antiqui aliquot Macedonum Nummi hinc MAKE, aut MA-

KE-

ΚΕΔΟΝΩΝ inſcripti, illinc AESILLAS proprio viri nomine. Denique aliquando in eadem Nummi area & inſcriptione permixtis ſimul ex utraque lingua vocibus ac litteris, ut paulo ante in Nummis *Carrenorum* & *Philippenſium* notabamus, & exemplum adhuc præbent *Damaſcus Colonia Metropolis*, ſeu KOL. DAMA. METRO. ſicuti occurrit ſcripta in Nummo Treboniani, quem videas in Muſeo Reginæ Chriſtinæ. Poſtremum autem hunc morem, utramque linguam ac ſcripturam una permiſcendi, noſti frequenter etiam obvium in lapidibus antiquis, ubi præter crebras Romanorum voces, periodi etiam integræ Græcis litteris expreſſæ non ſemel leguntur. Certe Latinorum V pro Græcorum ὑψιλὸν in recentioribus Græcorum nummis paſſim receptum videas, ſignatis ætate Alexandri Severi, Philipporum & ſequentium. Ita vel Ⅎ inverſum, Digamma à Claudio receptum in Romano alphabeto, de quo Tacitus, Suetonius, & Quintilianus meminere, in Nummo ejuſdem Claudii occurrit; quem hujus antiquariæ ſupellectilis ſtrenuus indagator Petrus Seguinus nuper illuſtravit. F alias Latinorum loco Φ Græcorum, ut quidem videtur, crebro obſerves in nummis Faliſcorum Magnæ Græciæ, qui FAΛΕΙΩΝ paſſim inſcribuntur, ut F pro Φ in eo tractu vel inde liqueret uſurpatum. Niſi potius Digammatis Æolici veſtigia in eadem vocis hujus ſcriptura eruamus, quam conſtanter adeo præferunt omnes nummi antiqui hujus Urbis, quorum adhuc luculenta copia ſuppetit. Faliſcorum nempe conditor apud antiquos auctores Ovidium, Plinium aliosque, & à quo gens ac terra denominata, Græcus gente *Haleſus*, ceu Ἄλεισος, more autem veteri Græcorum H, adſpiratis vocibus præponendi ΗἄλεισοΣ, juxta Æolas vero Digamma

In Gaza Chriſtinæ, Palatina & Medicæa.

ſuum vocalibus cum lenibus tum aſperis præmittentes: Ϝάλεισ@. Hinc Romanis antiquitus *Haleſii* & *Faleſii* dicta illa gens, poſtea vero, *Falerii*, vel *Faliſci*, ut utroque illo nomine alias haud unius gentis eos nonnunquam vocat Livius. Sciendum enim, cum H vulgo locum F, tum S vicem R occupaſſe in veteri Romanorum ſcriptura, ut narrant veteres Grammatici; unde juxta Plinium, *Oppidum Formiæ Hormiæ ante dictum*, & *Valeſii*, *Vetuſii*, aliique id genus olim dicti, qui *Valerii* & *Veturii*, poſtea nuncupati. Appoſite autem in hanc rem Servius qui ad illud Virgilii, *æquoſque Faliſcos*, hæc notat, *Faliſcos Haleſus* (non Haliſcus) *condidit. Hi autem immutato* H *in* F *Faliſci dicti ſunt; ſicut Febris dicitur, quæ ante Hebris dicebatur. Nam poſteritas in multis nominibus* F *pro* H *poſuit*. Plana itaque omnia è Livio, Plinio, Servio, & priſcæ Græcorum ac Romanorum ſcripturæ veſtigiis; unde factum ut non Romanis ſolum *Falerii* & poſtea *Faliſci*, ſed Græcis Romanarum rerum ſcriptoribus, illorum more Φαλίσκοι vulgo ſint appellati: ſi vero Feſtum conſulamus, Faliſcos non jam ab Haleſo, ſed à voce ἁλὸς ſeu ſale deducentem, eundem rurſus in Græca vocis ſcriptura uſum agnoſces Digammatis Æolici, vocali & quidem adſpiratæ, conſueto more, præpoſiti. Neque vero illud prætereundum, non Φαλίσκους, ut vulgo apud auctores, ſed ϜΑΛΙΣΚΙΟΥΣ conſtanter vocari hanc gentem in nummis antiquis. At norunt in veteri Geographia vel leviter exercitati, haud inconſuetum unius Urbis aut Gentis nomen non uno modo prolatum videre, & quidem (quod huc inprimis facit) aliter ab incolis, aliter vero ab exteris unam eandemque gentem ſæpenumero nuncupatam. Illuſtre exemplum occurrit in urbe Gaza, quam Syris adhuc ſuo tempore non Γάζαν, ſed Ἄζαν vocari obſer-

Lib. III. c. 5.

Ad lib. VII. Æneïd.

Obſervat Stephanus, & cujus gentile foret Γαζαῖοι & Γαζηνοὶ, apud indigenas vero Γαζῖται. Nummi tamen hujus loci (ne quid diſſimulem) qualem certe citat Goltzius, præferunt ΓΑΖΑΙΩΝ; alii autem quos Auguſtæ adnotaſſe memini in illuſtribus Cimeliarchiis, cum Chriſtinæ Templo & Urbis nomine ΓΑΖΑ ΜΑΡΝΑ. Unde, ut & Ill. P. Se-vii. obiter hoc dicam, præclare illuſtrantur quæ de MARNÆ Jovis apud hos Gazæos cultu cum idem Stephanus in hac voce, aliique tradidere, tum inprimis D. Hieronymus, qui hanc Ædem alicubi cum celebri illo Serapio conjungit; *Serapium Alexandriæ, & MARNÆ Templum GAZÆ in Eccleſias Domini ſurrexerunt.* In Eſaïam lib. VII. Alias vero, de quo jam hic agitur, crebra legas apud Stephanum exempla prædictæ varietatis in formatione τῶν ἐθνικῶν, (quam certe clariſſime evincunt nummi antiqui) inde profectæ, quod gentilitia illa nomina modo peculiari loci & regionis typo, modo aliter apud extraneos, juxta artem nempe & exempla ſimilium formationum efferrentur: alia nempe, ut ſæpe innuit, τύπῳ τῆς χώρας, alia τῆς τέχνης. Nihil itaque *inſolitum*, ut In voce vides, *Falerios* aut *Faliſcos*, Romanis aliiſque dictos, qui Γάγγρα & alibi. ΦΑΛΕΙΟΙ indigenis, ſeu κατὰ τὸ ἐπιχώριον, vocabantur, ſicut antiqui gentis nummi extra dubium ponunt. Quod in his Faliſcis minus adhuc mirum, qui illud apud Strabonem legit, hoc loco utique non præter- Lib. V. eundum, τῶν Φαλίσκους πόλιν ἰδιόγλωσσον, *Faliſcos urbem peculiari lingua utentem.* Et quod hic præterea notandum, eandem eſſe juxta quoſdam, quæ hodie vocatur indigenis *Galeſe*; in qua voce, certe cum primi conditoris nomen, tum Æolici Digammatis in Γάμμα ſæpe converti olim ſoliti, ut vere alicubi obſervat ὁ πάνυ Salmaſius, clara licet veſtigia deprehendere: Mirari vero potiori jure quiſpiam poſſet, cur Æolicum illud Digam-

gamma ab iis retentum, quum Argivus perhibeatur eorum conditor Haleſus, Dorica proinde lingua veriſimiliter uſus. Verum eximendo huic ſcrupulo vel una opinor ſufficit Strabonis auctoritas, qui non ſolum illud Faliſcorum τὸ ἰδιόγλωσσον obſervat, ſed etiam alibi docet, non aliam eſſe Doricam dialectum, quam Æolicam antiquam, & non extra Iſthmum ſolum, ſed in Iſthmo etiam poſitas gentes Æolicas fuiſſe. Ut mittam Pindarum, quod jam notavit ad eum locum magnus Caſaubonus, Æolice ſe ſcribere profitentem, quem alias Dorico ſermone uſum conſtat. Et ad alia quidem properabam, quum occurrit rurſus Æolici illius Digammatis veſtigium in nummo FAΣTIΩN, inſcripto apud Goltzium; quod plane Græcanicum negantem videas ejus interpretem Nonnium, ſi quidem littera F, ſit prorſus illis ignota, unde pro Fαστιῶν, legendum putat Εστιαίων. Agnoſcis utique, mi OCTAVI, non cujuſvis eſſe, veterum illorum monumentorum, quibus tot erudita priſcæ litteraturæ ac ſapientiæ myſteria continentur, interpretationem pro dignitate ſuſcipere, minus autem decere, ignorationem continuo in temeritatem vertere, obſcura quævis aut incomperta ad lubitum mutandi aut refingendi. Quaſi vero liceret eadem arte graſſari in primæva illa & incorrupta priſcæ ætatis monumenta, Nummos nempe & lapides antiquos, (quod à Viris magnis factum aliquoties nollem) qua uti ſolet gens Criticorum, in libros editos aut deſcriptos olim à librariis codices, multis proinde erroribus obnoxios. Et quam caſte adhuc, quam ſobrie, quanta cum cautela id ſibi indulgendum putant, non magiſtelli quidem aut è trivio Critici, ſed ii demum qui nominis hujus præſtantiam ac officium vere adſequuntur. Laudandus eſt quidem Nonnius ab

Lib. VIII.

Tabul. XVII. Græciæ.

ob egregia de hac antiquaria ſupellectile bene merendi voluntate, nec vulgari diligentia, licet non eadem continue facultas fuerit, quidquid alii magnifice de illo ſentiant; ſicut alibi citra viri contumeliam luculenter demonſtrabitur. Unde ut ad Goltzianum nummum revertamur, fruſtra in illo hanc vocem ϜΑΣΤΙΩΝ. expungere continuo voluit Nonnius, ob ignotum ſibi uſum illius Æolici Digammatis. Refertur nempe à Goltzio inter Bœotiæ urbes locus ſignati hujus nummi, haud dubie ob adſcripta eadem Thebani Clypei & Canthari ſymbola, quæ in Thebarum aliorumque Bœotiæ locorum nummis vulgo conſpiciuntur. Æolica autem lingua uſos olim Bœotos, & Æolibus adſcribendos, niſi ex Strabone aliiſque conſtaret, vel unus Varro adhuc hodie argueret, cui *Æoles Bœotii* nuncupantur. Sed de his alibi opportunius. Equidem multa id genus alia in Romanorum litteris poſſent ex Nummis erui, in quibus ex levi etiam litterarum diſcrimine A, E & V ac ſimilibus, de ipſâ ætate plurimarum Inſcriptionum, & omni ſcripturæ veteris ratione, ſecure poteſt pronuntiari. Ut jam mittam, V antiquam fuiſſe Romanorum litteram; & C apud Romanos veteres pro G obtinuiſſe, ut paulo ante monebamus, & Nummi maxime fidem faciunt, quod occupavit jam in ſuis Dialogis vir elegantis eruditionis Antonius Auguſtinus. Ita errare ex iiſdem liquebit Pomponium, qui *D. de origine juris* tradit Appium Claudium, eumque non veterem illum ſed recentiorem litteram R invenisse, quod cum eodem longe antiquior Romæ, Romuli item ac Remi appellatio, tum ætatum omnium Numiſmata ærea ac argentea omnino refellunt, ut jam monuit idem Auguſtinus.

Lib. III. de L. L.

Immo non Romanorum ſolum aut Græcorum litteræ,

Circa litte-

tes Phœni- ræ, ſed antiquiores etiam *Phœniciæ*, illarum archetypa
cum. ex Nummis luculenter poſſunt illuſtrari. Tales utique occurrunt plurimi Punicis, aut Phœniciis litteris ſignati, tum in Africanis nummis Carthaginis, aliiſque & Hiſpanicis præterea nonnullis; tum Panormi, Syracuſarum, Dionyſii; tum Tyri, Sidonis aliorumque; quos partim Urſini imagines, & Parutæ ac Leonardi Agoſtini Sicilia, partim majori adhuc numero Principum & Antiquariorum Theſauri adſervant, ita ut ex iis demum petendum videatur, quæ forma Phœniciarum aut Punicarum litterarum olim fuerit; an aliquod inter illas, Aſiaticas nempe, & Africanas diſcrimen, an cum Samaritanorum litteris plane eædem, quod à Viris longe doctiſſimis extra controverſiam poni video; an denique Græcorum litteræ, Phœniciis illis, vel Samaritanis plane ſimiles, an vero longe diverſæ, ut Cl. Salmaſio placuiſſe memini. Quum enim vix alia quod ſciam, aut vetuſtiora veteris ſcripturæ Phœniciæ ſuperſint veſtigia, nec *Moſchi Sidonii*, aut Sanchoniatonis *Phœnicia* monumenta, aut libros Punicos Regis Hyempſalis liceat hodie conſulere; non immerito horum Numiſmatum fide, tanquam præſentibus tabulis, de omni hac præclara & recondita materia tranſigi poſſe videtur. Ex quibus itaque haud indubie mihi liceat colligere, priſcas Phœnicum litteras, ad Hebraïcam magis, aut Chaldaïcam, quam vocant formam, quam ad Samaritanicam deflectere; multum certe inter poſtremam hanc, & Phœniciam ſcripturam obverſari. Id utique manifeſtum varios utriuſque characteris Nummos excutienti, quales certe plurimos arbitrari mihi non ſemel, & exſcribere etiam licuit. Vel fidem faciet vetuſtus nummus Sidonis, Phœnices olim Metropoleos, cum Triremi ſolito Sidoniorum

ſym-

ſymbolo, & Græca epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΙΔΩΝΙΩΝ, ac præterea Phœniciis aut Hebraïcis litteris הלפץ, qua voce Hebræis Clivus aut Arx notatur. Sic alius occurrit Tyri nummus צור inſcriptus, quæ litteræ non ſunt explicandæ ZUR, hoc eſt Συρίας, ut vidi placere viris longe eruditiſſimis, ſed צור *Tſor* ipſum Tyri in ſacra ſcriptura nomen. Hæc autem omnia mirum quantum à Samaritanorum litteris diſcrepent. Nec arguet forte aliquis, poſt uſum Aſſyriaci characteris ab Eſdræ temporibus, ut vulgo exiſtimant, apud Hebræos receptum, ſimilem quoque priſcarum litterarum mutationem vicinis Phœnicibus potuiſſe quoque contingere. Præterquam enim, quod & diverſa hic ratio utriuſque gentis fuerit, nec minus id incurrit in doctiſſimorum virorum ſententiam, qui ex hac ipſa Hebraïci characteris mutatione, ab eo tempore immane aliquod diſcrimen inter Phœnicum & Hebræorum litteras, Auguſtini etiam ævo exſtitiſſe credidere. Non diffiteor equidem Punicos Africæ, Siciliæ, aut Hiſpaniæ etiam Nummos, à Phœniciis Tyri, & Sidonis numiſmatibus, aut Hebræorum etiam vel Chaldæorum primævis litteris, diverſos characteres non ſemel præferre. Hanc differentiam vel mutationem, obſervaſſe jam olim animadverto, doctum Hiſpanum, qui patriæ ſuæ antiquitates erudite congeſſit, & in eruendis Punicis ejuſdem tractus litteris, non ignobilem operam poſuit. Nec mirum utique, aut inſolitum videri debet, decurſu temporis, & locorum mutatione, Punicis litteris contigiſſe, ut earum figuræ apud barbaros interpolatæ, à prima origine non parum deſciverint; ita tamen ut non incommode ex eadem poſſint illuſtrari. Id enim novimus, cum paſſim apud gentes alias cultiores uſuveniſſe, tum Græcis

In Gaza Medicæa.

Bern. Aldret. Antiguid. de Eſpañ.

ipſis in patrio ſolo contigiſſe, ut ſupra demonſtravi. Ignoraſſe vero obſervo, hanc in Nummis ſuperſtitem Phœnicii & Punici characteris ſupellectilem, Virum inter noſtrates ſingulari doctrina ac eruditione, qui figuras litterarum Punicarum, & modum omnem ſcriptionis plane interiiſſe credidit, exceptis aliquot Carthaginenſium Nummis. Sed majus ludibrium debent ii qui aut Tabulam Eugubinam apud Gruterum Punicis litteris exaratam, aut Punicas litteras ad lubitum effictas, vel è Græcis expreſſas nobis aliquoties obtruſere. Verum hæc obiter, & ad alia properantes, qui ſupremum talium arbitrium ſummo Bocharto ultro deferimus, qui ad Punica illuſtranda omni alio ingenii, eruditionis, & ſolertiæ incredibilis, ſolo hoc Nummorum præſidio deſtitutus acceſſit. Ex quibus præterea adſertam ſibi luculenter in præclaro opere Phœnicii ſermonis cum Hebraïco adfinitatem probaſſet ulterius, nec minorem curam impendiſſet primigeniis his & genuinis *illius linguæ reliquiis illuſtrandis*, quam ſparſis, aut *interpolatis* apud Græcos, & Latinos auctores vocibus eruendis. Neque enim amovenda ab hoc loco Nummorum id genus vetuſtorum, & optimæ quidem notæ auctoritas, cui in adſerenda Samaritanici characteris vetuſtate, primas & ſolas quaſi partes vulgo ſolent tribuere.

Thom. Reineſ. de ling. Pun.

Theſ. Ambroſ. Inſtruct. delle lingue ſtraniere.

Circa litteras Hebræorum, & Samaritanorum.

Quum enim Phœnicii non ſolum, ſed cum *Hebraïci*, tum *Samaritanici* etiam Nummi occurrant, ex iis controverſia non levis de utriuſque ſcripturæ antiquitate & prærogativa, inter harum litterarum principes agitari conſuevit. Adeo quidem ut in eo, quod hinc pendet examine, de ſacro & primævo veteris Fœderis charactere, pars utraque ad Nummos continuo ſoleat provocare. Horum certe fiducia Scaliger aliique prementes

mentes eadem veſtigia, Villalpandus, Capellus, Morinus, & Waltonus noviſſime in Apparatu Bibliorum Londinenſium, hodiernæ Samaritanorum ſcripturæ patrocinantur; immo omnem hanc litem veterum Nummorum, quos exhibent, fide omnino confectam volunt. Memini equidem, quum ante tria luſtra, puer etiamnum de illo argumento publice aliquid poſt principem harum litterarum Virum, Joannem Buxtorfium, cum aliqua doctorum venia commentarer, doctiſſimum Bochartum, ad quem miſeram præcocem illum fœtum, vel ſolo Nummorum teſtimonio probari ſibi impugnatam mihi Scaligeri & Capelli ſententiam, blandis alias litteris ſignificaſſe. Quum tamen altera ſententia à me tum adſerta, præter rationes & auctoritates alias, Nummorum etiam veterum patrocinium obtendat; quum Samaritanorum (quales certe plurimos ab eo tempore hic in Urbe, & Florentiæ, inſpexi alibi evulgandos) recentiores plerique videantur, aut dubiæ admodum vetuſtatis; & præterea antiqua Phœnicum in Nummis ſcriptura longius ab illis diſcedat, Hebraïcæ haud ita diſſimilis, iiſdem adhuc, aut fortioribus etiam telis liceret forte prius judicium propugnare; ac alterius ſententiæ patronis graviſſimi & vetuſtiſſimi ſcriptoris judicium opponere, in quod nuper incidebam; *quemadmodum & Hieroſolymis Babylonica expugnatione deletis*, OMNE INSTRUMENTUM JUDAÏCÆ LITTERATURÆ *per Eſdram conſtat reſtauratum*. Sed hoc jam non agimus, aut hujus rei arbitrium magnis utrinque auctoribus ſubnixæ, volumus hic nobis vindicare. Illud ſaltem hinc abunde manifeſtum, quæ ſingularis ſit Nummorum veterum auctoritas & prærogativa, quorum teſtimonio de litteris Moſi à Deo traditis, & primæva aut antiqua Ve-

Tertull. lib. 1. de cultu femin.

teris Inſtrumenti ante Eſdram ſcriptura, viſum eſt eruditis omne litis arbitrium deferre.

Circa ſcribendi rationem.

Unum præterea nec ingratum, ut opinor, Phœniciæ originis, non in litteris ſolum Græcorum, ſed in *ſcribendi* etiam *ratione*, monumentum, lubet hic ex Nummis accerſere. Notum Phœnices, vel teſte Herodoto, juxta morem Hebræis, Syris, Arabibus, Ægyptiis, aliiſque Orientalibus uſitatum, dextra ſiniſtram verſus litterarum ductus inſtituiſſe. Eandem quoque ſcripturæ rationem in antiquis Gotthorum ſaxis, annotavit antiquitatis patriæ reſtaurator Olaus Wormius. Id autem alias à Græcis omiſſum, ut motui naturali minus conſentaneum, aut aliis de cauſſis, quas nihil adtinet hoc loco commemorare. Antiquiſſima tamen illius Phœnicii moris veſtigia nonnulla obſervarunt jam eruditi, in ea Græcorum ſcriptura βȣςροφηδὸν dicta, quæ ex parte eam referebat, & qua Solonis olim Leges, & Inſcriptio quædam Olympica apud Pauſaniam, deſcripta leguntur. Aliud præterea hujus rei exemplum idem auctor mihi ſubminiſtrat, qui antiquæ Agamemnonis Statuæ, nomen à dextra in lævam excurrentibus litteris inſcriptum fuiſſe alibi obſervat. Sed clariora adhuc hodie, & genuina ejuſdem æmulationis argumenta ſeſe offerunt, in antiquiſſimis aliquot Græcorum Nummis, & Siculorum vel maxime, in quibus ƧΑΛΕΓ pro Γέλας, ΝΟΙΑϘΕΜΙ pro Ἱμεραίον, ΝΩΙΑΤƧΕΓΕƧ pro Σεγεςαίων, ΝΩΙΤΝΩΝΙΛΕƧ pro Σελινοντίων, ΝΑΤΙΜϘΟΝΑΠ pro Πανορμίται, ΑΝΙϘΑΜΑΚ pro Καμαρίνα, & in nummo Inſulæ Liparæ Cimeliarchii Palatini ΠΙΛ pro ΛΙΠ ſeu Λιπαραίων, ac in nummis Magnæ Græciæ ΛΥΑΚ pro ΚΑΥΛ ſeu Καυλωνιάτων, ΑϜ ſeu Ϝαλείων, aliaque id genus Phœnicum more ſiniſtrorſum non ſemel ſcripta leguntur. Hoc autem

Litter. Run. cap. v. & xxv.

Iliac. I.

non

non temere hic à me obſervari intelliget, qui præter Cadmæam litterarum Græcarum originem, Phœnices & colonos eorum Carthaginenſes tot annos Siciliam inhabitaſſe, vel apud Thucydidem aut Diodorum legit, adeo ut nullibi plura illius linguæ aut gentis ſuperſint veſtigia. Quod ipſum de hac inſula Vir doctiſſimus in reconditæ eruditionis opere, alicubi adfirmat, *Itaque Phœnicum ibi veſtigia pene tam multa, quam in ipſa Phœnice.* In Præfat. Colon. Phœn. Alicubi quoque nonnulla ejuſdem ſcripturæ exempla ſeſe offerunt, ut quodam in Nummo Epheſiorum ΝΩΙϽƎΦƎ ϽΙΜƎΤꟼΑ Ἄρτεμις Ἐφεσίων, & quibuſdam id genus; quod caſu etiam nonnunquam aut incuria monetariorum potuiſſe contingere, haud difficulter largiar. Hinc ſaltem Nummos veterum tractantes, litterarum in iis apices & ductus diligenter excutere meminerint, ne quod aliquibus accidiſſe memini, pro Græcis litteris averſis, peregrinas nobis & exoticas confidenter obtrudant. Quæ res etiam fefellit Virum de hac antiquitate optime alias meritum, Joannem Triſtanum, qui in Nummo quodam Cæſareæ *Coloniam* illam pro Flavia, Alphæam dictam feſtive comminiſcitur, errore ex litteris ΑΛΦ in Nummo inverſis pro ΦΛΑ. ſeu Flavia; id enim nomen illi Urbi adhæſiſſe, ob deductam in eam Coloniam à Veſpaſiano, quod vel Plinius docere illum potuiſſet, & alii Nummi cum adjuncta FLAVIÆ appellatione abunde arguunt, COL. PR. FLAVIA CÆSAREA. Eandem quoque ſcripturam notabam nuper in nummis *Tripolitarum*, cum in Muſeo Regio Pariſienſi, tum in altero Collegii Claramontani, inſpecto mihi ſingulari comitate Cl. Viri Gabriëlis Coſſartii, Sirmondi ex aſſe hæredis. Inſcripti enim illi itidem, præter ſignatam urbem ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ, cum iiſdem litteris averſis

Com. Hiſtor. T. II. pag. 168.

Lib. V. cap. 13.

ΛΑΦ pro ΦΛΑ. Unde FLAVIÆ etiam nomen nobili huic urbi Phœniciæ adjunctum diſcimus, haud minus ac *Cæſareæ Palæſtinæ*, & alteri ejuſdem tractus, *Neapoli Samariæ*, præterea *Samoſatis*, *Chalcidi*, *Sinope*, *Develto*, *Eumeniæ*, *Critiæ*, quas ſingulas in præclaris earum Nummis adhuc ſuperſtitibus ΦΛΑ. aut FLAVIÆ vel ΦΛΑΟΥΙΟΠΟΛΕΩϹ etiam nomen præferre (recepto ſcilicet Coloniarum, aut inſtauratarum urbium more) aliquoties obſervaſſe memini. Alias vero, haud abſimili cum Triſtano errore, plurimos in tractandis Inſcriptionibus Græcis verſatos novi, dum vel in averſas id genus, aut inverſas etiam litteras incidunt; in quibus tradendis ad barbaras litteras parum opportune nonnulli confugerunt.

De priſcis litteris aut Nummis Hiſpanicis. Quo loco etiam de *priſcis Gothorum*, aut *Hiſpanorum litteris*, non inutilis, aut injucunda ſeſe offert diſquiſitio. Quum enim plurimi Nummi cum ærei, tum argentei rudioris alias operis, & ignotis utplurimum litteris ſignati occurrant, & in Hiſpania vel maxime, hinc non una de iis occurrit Antiquariorum ſententia. Antonius Auguſtinus præter Punicos & Gotthicos Hiſpaniæ Nummos, aliquot ex iis veteri patriæ linguæ charactere exaratos credidit. Olaus Wormius diverſam ſententiam amplexus, eoſdem à Gotthis in Hiſpania ſignatos, & clara litteraturæ Gotthicæ vel Runicæ argumenta præferre exiſtimat. At rurſus viri docti, qui non ita pridem in illuſtrandis Nummis patriis verſati, Antonii Auguſtini prementes veſtigia, omnes id genus peregrinis aut barbaris litteris inſculptos, priſcis Hiſpanicis annumerant. Unde quum apud Livium, *argenti Oſcenſis*, & *ſignati Oſcenſis* ab Oſca antiqua Urbe Hiſpaniæ denominati, mentionem non ſemel injectam reperiſſent, Nummos illos argenteos in Hiſpania

Dialog. VI.

Litter. Runic. cap. 10.

Vide Muſeo de las Medall. Eſpañ.

nia

nia obvios, in quibus paſſim equus cum jaculo decurrens cernitur, pro illo priſco *ſignato Oſcenſi* protulere. Rationes vero quibus nituntur, petitæ aut è numero, & multitudine Nummorum, qui in Hiſpania quotidie effodiuntur; aut è characteribus ignotis; aut è communi illo in iis Symbolo equitis decurrentis. Hæc autem, ut ingenue fatear, percuſſos quidem in Hiſpania Nummos id genus, ſed non ab Oſcenſibus magis, quam à Gotthis Hiſpaniæ per tot annos incolis, ſuadere mihi & evincere videntur. Potior illa auctoritas aliquanto, meo judicio, quam ex Oſcæ Nummis ſub Auguſto & Tiberio ſignatis, & ex Hiſpanico familiæ Afraniæ apud Fulvium Urſinum numiſmate oſtendunt, cum eadem capitis imberbis & decurrentis equitis in altera parte effigie, & ignotarum in iiſdem litterarum figura. Quod ipſum firmare videntur, quæ de non una litterarum forma apud Hiſpanos veteres, priſci auctores tradidere; ex quorum numero Strabo, illos nec uno ſcribendi genere, nec una lingua uſos jam olim adſeruit. Lib. 3. *Si tamen meum qualecunque judicium liceat hic* obiter interponere, aliquot ex iis ad Punicos veteris Hiſpaniæ Nummos, pleroſque autem rudiores ad Gotthicos ejuſdem tractus referre conſultius exiſtimarem. Neque enim ſoli Gaditani, aut vicini tractus Nummi, Punicis accenſendi, ut ſtatuunt Viri docti; quaſi Pœnorum in Hiſpania imperium & lingua non ulterius ſeſe diffuderit. Utriuſque vero veſtigia non in Bætica ſolum, ſed Tarraconenſi etiam Provincia obſervarunt eruditi, & vel una Carthago nova, Pœni Amilcaris in eadem opus, abunde oſtentat. Gotthis vero adſcribendos pleroſque illos argenteos cum equite decurrente, aut geminis ſymbolis, potius quam antiquis Oſcenſibus, multa ſuadere mihi videntur. Talia nempe, diuturna

Vid. Sam. Boch. de Colon. Phœn. l. 1. c. 3. 5.

turna Gotthorum in Hiſpania ſedes, quæ litteras eorum & linguam in eandem invexit, & eam Nummorum id genus copiam in eodem tractu ſubminiſtrat; cum adſpectus in iis rudioris & recentioris operis, & cum Gotthicis aliis Nummis Galliæ aut Italiæ conſenſus; tum plurimarum litterarum cum Runicis aut Gotthicis adfinitas. Neque obſtare debet haud diſſimilis figuræ, cum priſcis aliquot Hiſpaniæ nummis contemplatio; quum pateat adinſtar bigatorum & denariorum veterum, aliorumque id genus priorum temporum, aureos & argenteos Gotthorum nummos paſſim percuſſos. Talium certe ingentem quandam copiam, cum alibi, tum maxime in Cimelio Sereniſſimi Electoris Palatini verſare mihi non ſemel licuit. Neque tamen hæc à me adferuntur, ut me moroſum aut iniquum alterius ſententiæ patronis præbeam.

Circa litterarum Adfectiones & Permutationes.

Litterarum etiam *adfectiones* varias in earum alternatione vel permutatione, nummi ſuppeditant, quæ ad ſcripturæ veteris rationem capiendam aut explicandam immane quantum conferunt. Nec enim hic, quod vulgo nonnulli exiſtimant, caſui continuo, aut errori adſcribenda plurima, quæ in iis à recepto ſcribendi uſu aliena ſæpe videntur. Confuſas enim nonnunquam, & permutatas varias litteras apud ipſos veteres licet obſervare, cum ex fontibus aliis, tum vel maxime ex ſcripturæ veteris veſtigiis, aut recentioris additamentis, aut pronuntiatione litterarum ſimilium inter ſe & adfinium. Primo quidem ex *ſcripturæ veteris veſtigiis*, ut in variis Græcorum nummis frequens E pro H, ut ΜΕΤΡΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, & vel maxime in antiquis nummis Athenienſium, in quibus vulgo videas initiales litteras ΑΘΕ, pro ΑΘΗ, ſeu ΑΘΗΝΑΙΩΝ, quod mirabatur Goltzii commentator Nonnius. At vel inde liquet,

liquet manifeſto, quam vere jam olim à Platone ſit adſertum, non ἦ ſed ἒ, in veteri Athenienſium ſcriptura uſurpatum; οὐ γὰρ ἦ ἐχρώμεθα, ἀλλὰ ἒ τὸ παλαιόν: ne quis id in vetuſtis illis nummis fabrili errore putet contigiſſe. Neque aliter in priſcis Thebanorum nummis, ΘΕΒΗ pro ΘΗΒΗ, expreſſum itidem occurrit; & in nummo Phæſti urbis Cretæ, ΘΕΣΕΥΣ pro ΘΗΣΕΥΣ. Sic inſuper Ι pro Υ, in ΚΙΖΙΚΗΝΩΝ, Ο pro Ω, ut in ΙΜΕΡΑΙΟΝ, ΚΑΜΑΡΙΝΑΙΟΝ, ΛΙΠΑΡΑΙΟΝ, ΛΕΟΝΤΙΝΟΝ, ΜΟΤΙΑΙΟΝ, ΣΕΛΙΝΟΝΤΙΟΝ, & paſſim in vetuſtiſſimis quibuſque Siculorum Nummis, quorum uberrima longe & elegantiſſima adhuc copia ſuppetit. More itidem veteri, ut iterum notavit Plato, qui ὥρας priſcis Athenienſibus ὅρας dictas in eodem libro obſervat; & quam ſcripturam etiam frequenter repræſentat vox ΗΡΟϹ, in nummis Antinoi, & in altero Pergamenorum, ΕΥΡΥΠΥΛΟϹ ΗΡΟϹ. Sic Diphthongi iterum juxta antiquæ conſuetudinis veſtigia ſæpius omiſſæ, ut Ι pro ΕΙ, Ο pro ΟΥ; ſicut & nummi ΜΑΡΩΝΙΤΩΝ, ΣΥΡΑΚΟΣΙΩΝ, aliique id genus docent, quorum gentilitia vulgo Μαρωνείτης, Συρακούσιος. Ratio autem petenda ex Athenæo & priſcis Grammaticis, qui eandem ſcripturam Græcis olim uſitatam tradunt, antequam ſexdecim litteris, quibus conſtabat vetus Alphabetum à Cadmo inductum, octo à Ionibus adderentur. Optime itaque adnotavit Marius Victorinus, ante repertas Η & Ω Græcos diu litteras adhibuiſſe Ε & Ο; unde etiam factum, ut poſt eaſdem litteras in communi uſu receptas, diu etiam & ab Atticis maxime in monumentis publicis antiquior ſcribendi ratio ſit uſurpata; quod recte agnovit alicubi Salmaſius, & Nummorum id genus tractatio, clariſſime jam ante oculos ponit. In eo tamen deceptus

In Cratylo.

Goltz. Tab. VII. Inſ. Græciæ.

Lib. I. Grammat.

K vir

In Notis ad Inſcript. Herod. Att.

vir magnus, quod ὑψιλὸν vetuſtis illis ſexdecim litteris Cadmæis inſerat, quam litteram tamen à Palamede ex gruum volatu repertam & prioribus additam tradunt veteres, & ipſe in ſuperioribus etiam agnoverat. Sed de his alias, qui in illa diſputatione de priſcis Græcorum litteris ab eodem contra Scaligerum inſtituta, repugnantia id genus varia, & minus accurata eidem feſtinanti excidiſſe, pluribus hic poſſem evincere. Et ut de hoc argumento mereamur ulterius, ſic H apud vetuſtiores Græcos, non litteræ, quod eruditis notum, ſed adſpirationis ſignum extitiſſe, adſpiratis proinde vocalibus vulgo Romanorum more præpoſitum, probant etiamnum nummi antiquiſſimi Siciliæ Urbis Himeræ, in quibus H illo officio fungitur; inſcriptis utique HIMEPAION & HIMERA; quum alii rurſus more ſcilicet poſtea recepto, IMERA & IMEPAION, præferant. Nec aliter in nummis Selinontiorum ejuſdem Inſulæ, HΥΨΑΣ pro ΥΨΑΣ, in aliis itidem Nummis obvio, Fluvio nempe in eo tractu celebri, & ſpecioſi pueri forma expreſſo: quod aliis Siculis familiare obſervat alicubi Ælianus. Eodem referenda ſcriptura in nummo HIΣMENIΩN apud Goltzium, quam ignoratione vetuſti hujus moris fruſtra refingere voluit Nonnius, & ex qua liquet adſpirandam hanc vocem Ἰσμήνης apud Auctores, Stephanum alioſque, quæ cum leni vulgo in iis occurrit. Ut certe vel inde, cum ſcripturæ illius veteris veſtigia, tum luculentum nummorum id genus vetuſtatem adſequaris. Ita apud Romanos pari ratione K pro C, C pro G, & E pro Diphthongo Æ, aliaque ejuſdem generis in Cæſarum Nummis juxta & Saxis non ſemel leguntur, ex priſca utique ſcribendi apud eos conſuetudine retenta.

Vid. Nummos Parutæ.

Lib. 11. Var. Hiſt. c. 33.

Tab. Græciæ XVII.

Vid. Quintilian. lib. 1. cap. 7.

Secundo orta nonnunquam illa litterarum permutatio

tatio *ex recentioris Scripturæ additamentis*, ut Η viciſſim pro Ε in Nummo ΗΛΕΙΩΝ; ΕΙ pro Ι in ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, ΤΟΠΕΙΡΟΥ, ΝΕΙΚΟΠΟΛΙΣ, & ſexcentis id genus: Ω pro Ο in ωΡΘΩΣΙΕΩΝ alibi ΟΡΘΩΣΙΕΩΝ; Ζ pro Σ in ΖΜΥΡΝΑΙΩΝ. Hoc enim poſtremum caſu non contigiſſe, abunde licet ex Luciano colligere, apud quem in feſtivo litterarum Dialogo, σῖγμα queritur de illata vi ſibi facta à ζῆτα in hac ipſa voce Σμυρναίων, δεῖ πᾶσαν, inquit, ἀφελομένῳ τὴν Σμύρναν. Unde etiam præter Nummos aliquot Medicæos ita inſcriptos ΣΥΝΚΛΗΤΟΝ ΖΜΥΡΝΑΙωΝ, & in nummo Domitiæ ΟΜΟΝΟΙΑ ΖΜΥΡΝ. ΕΦΕ. & in altero præterea, quem in Muſeo Regio Pariſienſi notabamus, cum Senatus & Liviæ effigie ac inſcriptione ΣΕΒΑΣΤΗ, ΣΥΝΚΛΗΤΟΣ ΖΜΥΡΝΑΙΩΝ ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, eadem ſcriptura occurrit cum in una Inſcriptione Græca apud Gruterum (quod in Indice prætermiſſum) aliiſque quibuſdam Latinis ZMYRNÆORUM, tum in altera etiam Athletica Romæ p. 314. 1. nuper cum geminis aliis reperta. Ejuſdem exempla memini etiam me vidiſſe in voce Sozimi, in quodam nummo Valeriani apud Illuſtrem Sevium, inſcripto ΖΟΣΙΜΟΥ. Ut prætersam inſpecta illuſtri Busbequio Amaſiæ numiſmata, cum eadem ſcriptura Ζ, loco τῦ Σῖγμα. Sic Σ rurſus pro Ζ ſicut ΣΕΥΣ ΣΕΡΑΠΙΣ itidem legitur in Græco nummo Veſpaſiani, quem adſervat eadem Gaza Medicæa, quod inter retenta antiquæ ſcripturæ veſtigia haud minus venit referendum. Non aliter nempe ac illum Getarum quidem Deum, Pythagoræ vero famulum modo Ζάμολξιν, modo Σάμολξιν etiam ſcriptum videas in Codicibus antiquis. Iones nempe poſt additas ſuperiores litteras prioribus ſexdecim, & Alphabeto viginti quatuor litterarum inſertas,

 ſertas,

ſertas, eaſdem poſtea tanquam proprias libenter quavis occaſione admiſere; unde præterea O in OY; T in Θ, & K in X, ſæpe ab illis aliiſque converſa; ut ex priſcis Nummorum & Lapidum monumentis non obſcure licet etiamnum colligere. Poſtremum videas in nummo Sardianorum inſcripto ΝΕΩΧΟΡωΝ apud Cl. Seguinum, & in altero Bizyenorum Gazæ Mediceæ, ubi ΧΑΙ pro ΚΑΙ pari ratione legitur. Unde nata illa confuſio in ſcriptura urbis Calchedonis, quæ modo Κ, modo Χ præfert in ſcriptis codicibus, conſtanter vero in antiquis nummis ΚΑΛΧΗΔΩΝ, ut hanc veram eſſe & genuinam nefas ſit amplius dubitare, quam etiam præfert Codex antiquus Canonum Eccleſiæ univerſalis à Cl. Juſtello vulgatus: unde profectum obſervo errorem librariorum, qui varios codices & auctores antiquos obſedit & adhuc obſidet, ubi Καρχηδονίων ceu Carthaginenſium, pro Καλχηδονίων ſeu Calchedoniorum, proclivi utique unius litteræ ϱ & λ, permutatione facta non ſemel occurrit mentio. Alias vero pro Ζ ſimplici, Dorum illud ſeu Æolum Σδ videas in veteri nummo Trœzeniorum apud Goltzium, inſcripto non ΖΕΥΣ quidem, ſed ΣΔΕΥΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ. Tab. x. Græciæ.

Tertio *ex pronuntiatione litterarum inter ſe adfinium aut ſimilium*; ex quibus frequentem & promiſcuam multarum litterarum commutationem, cum alibi, tum in Nummis maxime licet obſervare. Unde jam olim monuit Quintilianus; *quæri ſolet in ſcribendo præpoſitiones* SONUM *quem junctæ efficiunt, an quem ſeparatæ obſervare conveniat*; alibi vero concludit, *ego (niſi quod conſuetudo obtinuerit) ſic ſcribendum quoque judico* I *quomodo* SONAT. Ex ſono itaque promiſcuo & cognatione variarum litterarum, nata crebro illa ſcripturæ varietas, quam non Codices ſolum antiqui, ſed haud paullo Lib. 1. c. 7.

iiſdem

iiſdem vetuſtiores Nummi aut Lapides ſatis ſuperque arguunt. Ita id crebro accidit Γ & N, quæ eundem ſonum ante K efficiunt, unde ſæpius ΑΝΚΥΡΑ ΣΥΝΚΛΗΤΟΣ in Nummis efferuntur, quæ alias ΑΓΚΥΡΑ vel ΣΥΓΚΛΗΤΟΣ ſcribi ſolent; ſicut viciſſim Γ pro N, ut in vetuſtiſſimis Epochis, ἐγκυβέλοις pro ἐν. Ita N in M finale, & K in Γ converſa in iiſdem Marmoribus Arundellianis videre eſt, quomodo & alibi eandem Ancyram, loco Ἀγκύρας dictam aliquoties legas Ἀγγύραν, ut apud Nicephorum Bryennium non ſemel. Quo Lib. 11. cap. 7, & 8. referri etiam poſſunt exempla ſuperius adlata ex Nummis, ubi E pro H, O pro Ω, I pro EI, aut viciſſim occurrunt. Sic B etiam & Π haud ſemel confuſa, neque ſolum Macedonum Dialecto, qua Φέλγες dicebantur Βέλγες, ſed & monente alibi eodem Stephano Byzantio, Βρεττανίδες Inſulæ dictæ quoque Πρεττανίδες, & regio Lampſacena Ἀπαρνὶς prius, poſtea abuſive Ἀβαρνὶς nuncupata. Unde lucem etiam poſſet mutuari Nummus ille à Cl. Galliæ Antiquario vulgatus, cum epigraphe ΒΡΟΥΖΗΝΩΝ, quam ad Pryſam Bithyniæ referebat, niſi omnino levi trajectione Ρ & Ο, ΒΟΡΥΖΗΝΩΝ legendum ex Stephano exiſtimarem, quod in margine libri continuo notaveram, antequam vidiſſem id Cl. quoque Coſſartio obſervatum. Maritimi enim Pruſenſes, ad quos ex ejuſdem ſymbolis videbatur ſpectare hic nummus, non Πρυσηνοὶ, ſed Προυσιεῖς dicti, ut in veteri nummo apud Goltzium, ΠΡΟΥϹΙΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟϹ ΘΑΛΑϹϹΑΝ; unde illuſtratur Memnon apud Photium, qui eandem urbem vocat Προυσιάδα τὴν Cod. CCXXIV. cap. 42. Ἐπιθαλάσσιον, ad diſtinctionem nempe cognominis urbis ejuſdem tractus, ceu ΠΡΟΥϹΙΕΩΝ ΠΡΟϹ ΥΠΙΩ, ut vocantur in præclaris itidem Nummis *Pruſienſes* ad fluvium *Hipium*, non ut vulgo apud Geographos, *Hippium*,

pium, aut ut Scaliger adfert ſimilem nummum in Euſebianis ΙΠΙΩ. Alia vero adhuc fuit urbs ejuſdem Provinciæ, non jam Προυσιὰς ſed Προῦσα dicta ad montem nempe Olympum, cujus gentile Προυσαεὺς (ut à Νίκαια in eadem gente Νικαεὺς, vel ut conſtanter habent nummi Νικαιεὺς) & ad quam rurſus ſpectant aliquot nummi inſcripti ΠΡΟΥϹÆΩΝ. Quæ certe, ut obiter hoc dicam, haud exiguam lucem adferunt illuſtrationi harum urbium, quarum nomina & ſitum haud ſemel confundunt Geographi, & viri etiam doctiſſimi.

Ad has vero de quibus agimus hoc loco, ſimilium inter ſe litterarum frequentes in Nummis permutationes, haud minus ſpectant crebra ejus rei exempla obvia in denariis ac nummis Romanorum. Hinc nempe V pro B, ſicut oſtendit DANUVIUS in Nummo pulcherrimo Trajani; V pro O, quas jam olim invicem per-
Lib. 1. c. 4. mutatas tradidit Quintilianus, & neque id in Græcis ſolum, ſed in Latinis etiam nominibus. Hinc illa ſcri-
L. 2. tit. 39. ptura adhuc obvia in nummis aliquot Coloniæ LAU-
lib. 12. DICEON & LAODICEON; unde adſeri poteſt vetus ſcriptura in Codice Juſtinianeo, ubi pro *Laudicenorum*, Alciatus, aliique eum ſequuti Juris interpretes *Laodiceorum* omnino legendum hactenus putaverunt, & ita rurſus legenda in D. de cenſibus *Laudicea*; non ut ſcribitur *Laudicia*, vel in *Laodiceam* neceſſario commutanda. Sic *Laucoon* etiam & *Laumedon* vulgo legi in veteribus libris adnotavit jam ad Hiſtoriam Auguſtam illuſtris Salmaſius. O viciſſim pro V in Nummis J. Cæſaris; DIVOS JULIUS, in aliis ÆGYPTOS, & in denariis Gentium Romanarum VOLTEIA, VOLCANO, eadem ratione qua CONSOLES, HERCOLI aliquoties in ſaxis: X pro S, ut in nummo familiæ Seſtiæ SEXTIUS, & lapidibus MILEX, TIGRIX:

Ut

Ut non mirum amplius, ſi illas litteras s & x, ſæpe confuderit poſterior librariorum natio, & *luxu* pro *luſu*, aliaque id genus non ſemel in optimis auctoribus obtruſerit, quod notarunt jam eruditi, s poſt x, PAXS in quatuor Nummis æreis Galbæ, Vitellii, Veſpaſiani & Domitiani, ſicut in lapidibus CAPPADOXS, FELIXS. Eandem quoque jam ante ſuppeditaverant antiqui denarii apud Urſinum, inſcripti AXSIUS, ALEXSANDREA, & non ſolum in gente Egnatia MAXSUMUS, ſed etiam in denario Gentis Juliæ, qui deeſt in Fulviana collectione, & reperitur apud Chriſtinam Auguſtam, ut modo didici ex erudito æſtimatore hujus elegantiæ Thoma Chiffletio; P in B, ut FORTUNA OPSEQUENS in Nummo Antonini Pii, & in Marmoribus APSENS, OPSIDES, OPTINENT. Sic E longum cum duobus apud antiquiores ſcriptum reperies, ut FEELIX in Nummo Syllæ. Ita geminum A in antiquis aliquot Nummis unius producti vicem obtinet, ut in VAALA, VAARUS, inter denarios gentis Corneliæ, & geminatum I in nummo quodam Galbæ (quem jam viderat olim Politianus) VIIRTUS; ut liqueat quam vere ſit alicubi à Quintiliano monitum, vocalem producendam Romanos olim geminaſſe. Quod vero idem obſervat, Ciceronis demum temporibus, & paulo infra, s in medio geminata, id certe aliis quoque litteris videas contigiſſe, ut quæ ea ætate geminari cœptæ, in antiqua ſcriptura vulgo cum una efferrentur, ſicut apparet in vetuſtis denariis, cum vocibus, SISENA, SULA, CINA, pro *Siſenna*, *Sullâ*, *Cinna*. Sic juxta aliam ejuſdem Fabii obſervationem, diu *nempe ſervatum, ne conſonantibus adſpiraretur, ut in* GRACCIS *&* TRIUMPIS; ita plane citra omnem adſpirationem ſcripta reperies eadem nomina Lib. 1. c. 6.

mina GRACCUS, TRIUMPUS, ac præterea CILO, PILIPPUS, TAMPILUS, YPSÆUS, pro *Gracchus, Triumphus, Philippus, Tamphilus, Hypſæus,* ut vulgo poſtea receptum. More iterum veteris illius ſcripturæ, finales M & S, interceptas præferunt antiqui denarii, in quibus occurrunt, ALBINU. LICINIU. NASIDIU. CAPTU. pro *Albinus, Licinius, Naſidius, Captum*, & præterea in Nummo Coloniæ Romanæ in Sicilia ASSORU, pro *Aſſorus*. Sic præterea Diphthongum, EI pro I, priſcam Romanorum ſcripturam vulgo adhibuiſſe, aut loco I, promiſcue uſurpaſſe, quod vulgo notum abunde etiam evincunt elegantes iſtæ nummorum veterum reliquiæ, in quibus legas paſſim LEIBERTAS, EIDUS, PREIMUS, SERVEILIUS, OPEIMIUS, PLEBEI; URBANÆ, PREIVER. ſeu *Preivernum*; quod & paſſim occurrit in antiquis marmoribus, & vetuſtis inprimis Plebiſcitorum ac legum formulis. Ita pro Diphthongis, AE & OE crebro, AI & OI veteribus Romanis placuiſſe, cum aliunde ſatis, tum luculenter ex eadem penu conſtat antiquaria, in qua CAISAR, AIMILIUS, COILIUS, aliquoties ſeſe offerunt. Rurſus vero E ſimplex loco Diphthongi AE, occurrit nonnunquam, ut videbam nuper in argenteo nummo Veſpaſiani apud illuſtriſſimum Colbertum, PACI. ORB. PERPET. AC. ET. ceu *perpetuæ ac æternæ*, quamvis per me liceat id fabrili errori adſcribere; OU vero loco V ſimplicis, Romanis olim uſurpatum, arguunt itidem denarii antiqui cum ſcriptura FOULVIUS, FOURIUS, pro *Fulvius, Furius*, ſicut nonnunquam in Marmoribus JOUDEX, COURATOR, aliaque id genus. Promiſcua etiam fuiſſe in veteri ſcribendi ratione, O & AU, expreſſa in antiquis denariis PLAUTIA, & PLOTIA, & Quirini educator FOSTULUS, in denario gentis Pom-

Pompeiæ, alias *Fauſtulus*, apud auctores, luculenter adhuc conteſtantur: F vero pro PH, crebro uſurpatum patet in ſcriptura ſequioris ævi, ex duobus Nummis æreis maximis Chriſtinæ Auguſtæ, uno Numeriani, TRIUMFUS QUAD., altero Honorii, TRIUMFATOR GENTT. BARBAR.; quo etiam referri debet nummus Helenæ Juliani Cæſaris conjugis à Cl. Triſtano deſcriptus, cum epigraphe ISIS FARIA. Immo eandem etiam ſcripturam præfert Nummus Domitiani apud Occonem, JOVI JUVENI TRIUMFATORI; & Conſtantis Imperatoris nummus apud Savotum, OB VICTORIAM TRIUMFALEM; & poſtremo adhuc antiquior nummus æreus in Muſeo Cl. Seguini inſcriptus II MM CC FFILIPPUS AUGG., ad denotandos nempe duos *Imperatores Cæſares Philippos Auguſtos*, Patrem & Filium. Nec aliam vulgo ſcripturam præferunt nummi Phocæ Imperatoris, niſi DN. FOCAS. Ut illud jam magis obvium prætercam, ob eundem quoque *ſonum* litteras K & C promiſcue adhibitas, quod vel nummi aliquot docent cum voce KARTHAGO, & aureus Cari Imperatoris, in Gaza Galliarum Regis mihi nuper inſpectus, IMP. C. M. AUR. KARO.

Huc referri etiam debent *Compendia ſcribendi* apud veteres uſitata, ex peculiari quadam litterarum inter ſe copulatione. Talia certe plurima in vetuſtiſſimis Græcorum juxta & Latinorum Nummis occurrunt, quibus Scripturæ apud veteres ratio non parum etiam illuſtratur. Singularis id genus artificii ductus, maxime in aliquot Tyri, Amiſi, Panormi, aliiſque ineditis Græcorum Nummis notavi ſæpius, in quibus quinque & ſex litteræ in unam eleganter ſociatæ & contractæ ſeſe offerunt. Nec præter uſus alios, inanis ea obſervatio illis *Circa compendia ſcribendi.*

videbitur, qui ex antiquis litterarum id genus compendiis, aut non intellectis aut neglectis, plurimos Librariorum errores paſſim in priſcos auctores irrepſiſſe, aut Inſcriptiones varias perperam hactenus traditas, compertum habent. Ita, illud compendium litteræ ȣ pro *ου* diphthongo, non ſcripti ſolum Græcorum libri, ſed Nummi etiam aliquot præferunt, ut recentiorum ſæculorum librariis, origo illius imputari non debeat. In nummis certe Alexandri Severi reperio,
Triſtan. Tom. II. pag. 401. ΤȣΧΗ ΚΑΡΧΗΔωΝ, & in altero Gordiani ΜȣCΩΝΙΟΥ ΙΕΡΕΟC ΝΥCΑΕΩΝ, ut apud Erizzum videre licet; ac præterea in minori quodam nummo æreo obſervabam apud Cl. Seguinum ΤΟΔΕ ΕΛΑΦΡΟΤΕΡΟΝ.

Circa Ortographiam. Sed præter has litterarum apud veteres cum *formas*, tum *adfectiones* varias, quibus nimium forte immoramur, ipſa vera & recta ſcribendi ratio, vulgo *Ortographia*, non aliunde rurſus ſecurius, quam ex Nummis aut Lapidibus petenda. Nec enim alia ſuperſunt, ut ſuperius monebamus, in quibus integra & primæva veterum ſcriptura ad noſtra uſque tempora ſit tranſmiſſa. Hinc de Ortographiæ apud veteres Latinos ratione agens Quintilianus, argumentum ejuſdem invictum petit ex ſcriptura Columnæ Roſtratæ, *quod manifeſtum eſt*
Lib. 1. c. 7. *etiam ex Columna Roſtrata, quæ eſt Duellio in foro poſita.* Unde hoc ipſum ſingulare Nummorum beneficium, & eruditi uno ore prædicant, & ii ipſi agnoſcunt, qui monumenta id genus parcius alias attigere. In Nominibus quidem propriis, aut appellationibus hominum & locorum tradendis, certa quædam & obvia iis ex Nummis lux adfulget, aut medicina parata. Ita Reginæ Deorum SISPITÆ cognomen adhæſiſſe, quod perperam quibuſdam ſollicitare placuit, aut in SICISPI-

TAM

TAM transferre, rariora quædam Antonini Pii numiſmata oſtendunt, cum Inſcriptione JUNONI SISPITÆ; qualia in Cimeliis cum Medicæo tum Barberino inſpeximus, & ex quibus illuſtratur Capitolinus in vita hujus Cæſaris, qui tradit ab eo *templa Lanuvina reſtituta*: Dea enim Lanuvii hæc Siſpita, ut vulgo notum. Siſpes nempe antiquis idem quod ſoſpes, unde clare in hanc rem Feſtus; *Siſpitam Iunonem, quam vulgo Soſpitam appellant, antiqui uſurpabant*. Ita enim legendum, non *ſoſpitam*, & *ſoſpitem*, ut libri editi vulgo præferunt, aperte hic Nummus docet, quod jam occupaſſe Fulvium Urſinum poſtea animadverti. Firmat hoc vetus inſcriptio inedita, in qua non Junonis ſolum *Siſpitæ*, ſed Jovis *etiam Siſpitis* mentio,

M. AMIVS M. F. PAL. BALBVS
SACERDOS IVNONI REG. SISP
ITAE LANVMVIANAE FECIT
VIVENS ET AMIO IVNIO FI
LIO SACERDOTE IOVI SISP.
ET AMINE MATRI PIISIM.
IN FR. P. XIIX. IN AGR. PED. XXVI.

In qua inſcriptione, ut obiter hoc moneam, à me cum variis id genus ineditis ad Cl. Reineſium tranſmiſſa, vitiatum Familiæ nomen à deſcriptore, & AMPIUS pro AMIUS reponendum, in ſuis ad me litteris vir ille doctiſſimus contendebat. Quod tamen eruditiſſimo Marquardo Gudio noſtro, optimo talium arbitro, dijudicandum relinquimus; qui in præclara illa & ſelecta, quam nimium premit, veterum Inſcriptionum collectione, AMIUM & AMMIUM pro eadem Familia ſæpe ſe obſervaſſe, haud ita pridem indicabat.

Hinc emendanda videretur ejuſdem vocis ſcriptura

Lib. I. de divinat. cum apud Ciceronem, *Templum eſt à Senatu Junoni ſoſpitæ reſtitutum*, tum apud Ovidium,

Faſt. I. *Soſpita delubris dicitur aucta novis*;

Lib. VIII. & XXIV. præterea apud Livium, qui ejuſdem *Soſpitæ Junonis* aliquoties meminit; & inſuper apud Silium Italicum,

Lib. XIII. *Lavino generate, inquit, quem ſoſpita Juno.*

Lib. VI. Metam. ſicut apud Apuleium, *ſis meis extremis caſibus Juno ſoſpita*: in quibus locis utique *ſiſpitæ* vocem reponendam liqueret ex indubiis id genus Nummorum Lapidumve monumentis, ni *Siſpitæ*, genuinæ & antiquæ vocis loco, *Soſpitam* vulgo invaluiſſe innueret Feſtus. Neque tamen antiquos ſolum *Siſpitam* uſurpâſſe, quod ille videbatur indicare, ſignatum ſub Antonino Pio numiſma cum eadem ſcriptura ſatis ſuperque evincit. Ut mittam levius illud, JUPPITER cum duplici P in Nummis tradi; aut cognomen Herculis DEUSONIENSIS juncta voce, non duabus DEUS ONIENSIS, ut exiſtimabat Goltzius, quod jam ad Sidonium vidit doctiſſimus Sirmondus. Mitto *Topicas* alias *Deorum*, *Dearumque* appellationes, de quibus infra opportunior dicendi erit locus.

In Barbarorum vero, Romanorumque Nominibus, multa corrupta hactenus apud Auctores tradita, veterum nummorum fide reſtituenda; qualia ΜΙΘΡΑΔΑΤΗΣ, pro quo vulgo ille terror majorum veſtrorum Μιθριδάτης apud Joſephum, Plutarchum, Appianum, Dionem, aliosque adhuc hodie legitur. Adnotavit id jam olim ad Dionem ex nummis Vir doctus, neque tamen cum eo improbanda continuo Romana Mithridatis appellatio, ubi nec nummorum, nec lapidum, nec ſcriptorum librorum auctoritas eam convellit, & eandem præterea firmare videntur geminæ formationis exempla, quæ in iiſdem nummis Ἀκέσχας, Καπάνη, Μασα-

Μασσαλία, *Agrigentum*, *Catina*, & *Maſſilia*, ſuppeditant. Sic *Seleuci*, & *Demetrii* ΝΙΚΑΤΟΡΕΣ dicti ex nummis, ut recte Strabonis & Appiani Codices præferunt, non verò *Nicanores*, ut cùm apud Goltzium, tum apud Joſephum, Diodorum, Polybium, Juſtinum, Ammianum, alioſque vox illa conſuevit uſurpari. ΚΑΣΣΑΝΔΡΟΥ genuina itidem lectio ex Nummis ejuſdem conſtat, non ΚΑΣΑΝΔΡΟΥ, ut præter alios, apud eundem Polybium, Joſephum præterea non ſemel perperam legitur. Thraciæ etiam Regis verum ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ, ſeu *Rhœmetalcis* nomen una cum vultu eruitur ex nummo Auguſti, Triſtano jam ante, & mihi cum Florentiæ, tum hic in Urbe inſpecto; quod perperam apud Dionem alioſque hactenus traditur. Unde & Ῥυμητώλκης Roberti Stephani ad Dionem, & ad Capitolinum Caſauboni Ῥυμετάλκης, vel Rimethalces de Rege Boſporano ejuſdem nominis, eadem opera exulare jubentur. Ita alterius Regis Thraciæ, ΡΗΣΚΥΠΟΡΙΣ nempe genuinum nomen probavit noviſſime ex rariſſimo ejus nummo Cl. Seguinus, qui veram illius ſcripturam apud Tacitum, corruptam apud Velleium & Suetonium arguit; in quo *Rhaſcupolis* aut *Traſcypolis* vulgo legebatur. Quibus addere mihi liceat Jul. Cæſarem, in cujus libris de Bello civili idem nomen occurrit depravatum, *ex Macedonia* C C. *quibus Raſcipolis præerat*. Unde exemplo hujus *Râſcupolis*, Thraciæ Regum nomina ſæpe ita terminaſſe, & apud Pauſaniam proinde Ἀζρύπολιν legendum, (quod alias ex Livio conſtat) haud ita vere colligentem videbam nobilem & eruditiſſimum ſenem, in noviſſimo Exercitationum ad Græcos Auctores opere. Tractus vero & Gentis ejuſdem Reginam ΡΟΔΟΠΗΝ, cum præclarus nummus Chriſtinæ Auguſtæ, tum geminus nuper à Cl. Seguino vul-

Lib. 11.

Lib. XIII. c. I.

Lib. III.

gatus exhibet; unde alterius Thracicæ mulieris nomen
Lib. II. apud duos amatoriæ fabulæ ſcriptores Helidorum &
Lib. VIII. Achillem Tatium nuper emendabam, ubi Ῥόδωπις vulgo pro Ῥοδόπη legitur. At enim Regi Regum *Vologeſi* genuinum nomen reſtituere mihi liceat auctoritate eximii & rariſſimi nummi, Romæ non ita pridem reperti, in quo ΒΟΛΑΓΑϹΟΥ ſcriptum occurrit: unde corrigendi iterum Joſephus, Dio, Ariſtides, Iamblichus apud Photium, Stephanus, Zonaras aliique, apud quos vel Βολογαίσης, vel Βολογέσης; vel Βολόγεσος, vel Βολόγεσος vocari ſolet, & apud Lucianum & Xiphilinum Οὐολόγισος & Οὐολόγαισος, nomine ad Romanam Vologeſis appellationem formato. Ab eo denominata
Lib. XXIII. urbs Vologeſſia apud Ammianum, Stephani Βολογεσσιάς. De tota vero præclari illius nummi inſcriptione paullo infra. *Abgari* etiam familiare Edeſſæ Regulorum nomen ΑΒΓΑΡΟΥ, non ut hodie apud Appianum Ἀκβάρος vel apud Dionem & Herodianum Αὐγάρου, ſcribendum, nec ut alii voluerunt *Abagarus*, aut apud aliquot Taciti codices *Abbarus*; nummi Antonini Pii; Severi & Gordiani, in quibus ΑΒΓΑΡΟϹ ΒΑϹΙΛΕΥϹ, abunde docent. Ut mittam inſcriptionem à Sirmondo, in Notis ad Sidonium vulgatam, cum eodem nomine Ἀβγάρου, & antiquiſſimum Euſebii codicem Bibliothecæ Mazarinæ. Unde miror nuperum Euſebii editorem, qui principatum hodie harum litterarum cum paucis tenet, & cui hæc eadem erant perſpecta, quam olim Ἄγβαρου vel Ἀκβάρου ad Dionis Excerpta lectionem adſeruerat, paſſim etiam in Euſebiano textu & in Adnotatis prætuliſſe; quamvis & alteram *Abgari* non contemnendam fateatur, & una etiam aut altera vice in textum Euſebii admiſerit. Neque enim video, cur promiſcua Reguli illius Scriptura in eodem

dem Auctore tradi debuerit, aut cur Nummorum, Lapidum, & Codicum etiam vetuſtorum auctoritate firmata, pluribus libris manu exaratis, non debeat hic longe præponderare. Argumentum enim à voce quadam Arabica ἄκβαρος, quod potentiſſimum notat, non eam vim habere poteſt, ut indubia & coæva teſtimonia, quæ vulgo lites id genus ſolent decidere, & in tradendis priſcæ ſcripturæ veſtigiis, omnium confeſſione primas tenent. Ut mittam Orientalium, aut Barbarorum nomina Græce tradita, ab origine paſſim nonnihil deflectere, ut ſexcentis exemplis probari id poſſet, & præter recentiores, à [a] Strabone & [b] Plutarcho jam olim obſervatum novi. Emendanda vero præ aliis Dionis Excerpta, in quibus Αὐγάρου τοῦ τῆς Αἰδέσσης ἄρχοντος, pro Ἀβγάρου τοῦ τῆς Ἐδέσσης. item nova editio Procopii, in qua Αὔγαρος Ἐδέσης τοπάρχης vocatur, pro Ἄβγαρος Ἐδέσσης. Poſtremam hanc lectionem adſerunt itidem Nummi haud vulgares, cum ſcriptura ΕΔΕΣΣΑΙΩΝ, item ΕΔΕΣΣΗΝΩΝ vel ΕΔΕΣΣΕΩΝ; quales in Theſauro Medicæo aliiſque præclaris Gallorum ac Italorum Cimeliis adnotavi. Quo referendus etiam Nummus vulgatus, ſed corrupte à Cl. Triſtano, cum inſcriptione ΜΗΤΡ. ΔΕCCΗΝΩΝ, & quem continuo tribuit cuidam Urbi ad Nili ſcilicet Catarractas & Æthiopiæ confinia poſitæ, cujus unus Ariſtides meminerit ſub nomine Δέσσης, & quam fuiſſe illius tractus Metropolim, liceat ex hoc nummo colligere. Vix crederem in magno & præclaro alias opere, ſecurius dormitaſſe nobilem antiquarium, & plura errorum portenta, quod illibenter dico, paucis adeo verbis congeſſiſſe. Mitto ſomnium & ſupinum errorem, de ſitu illius urbis ad Æthiopiæ limites relegatæ; quæ nempe Ariſtidi Smyrna Romam terra proficiſcenti, ſuperato Helle-

[a] Lib. XVI.

[b] Lib. de Iſid.

Bell. Perſi. lib. II. cap. 12.

Tom. II. pag. 405.

Sermon. Sacr. II. Helleſponto ac Hebro fluvio, ut narrat ipſe itineris rationem, occurrerat πρὸς τῷ καταῤῥάκτῃ, in qua æger decubuit aliquandiu; ita ut vix centeſima demum die (non vigeſima, ut deceptus à Cantero interprete Triſtanus exiſtimabat, qui pro ἑκατοστῇ videtur legiſſe εἰκοστῇ, tota rei narratione reclamante) qua domo diſceſſerat, Romam ſit ingreſſus. Credidit utique Triſtanus, non alium Καταῤῥάκτην, quam de Nili Catarractis poſſe intelligi, & fugit eum communis illa appellatio, cum fluviorum magno impetu è montibus deſilientium (quales illo Καταῤῥάκτου nomine in Creta, Pamphylia, Norico, alibi notarunt jam olim veteres Geographi, & quo nomine Marſyam, qua declivis eſt & rectis aquis fertur, pridem vocaverat Herodotus) tum clauſtrorum quorundam ceu obicum, quibus vel arte vel natura fluminis alicujus alveus impeditur, aut confragoſus itidem redditur. Neque enim audiendus vir ſummus, qui Solinum, Catarractas Nili de ejus clauſtris interpretantem, vel ideo falſi arguit, quod Catarractæ non dicantur de clauſtris *id genus*, ſed de *torrentibus* ipſis aut fluviis, qui ruunt potius quam fluunt; quod pluribus non uno loco Plinianarum Exercitationum conatur adſtruere, unde & caſtigantur eidem Gloſſæ antiquæ, quibus Καταῤῥάκτης *obex* explicatur. Sed quam dicam intendet novo Xenophonti, graviſſimo nempe

Lib. VII. περ. ἀναβάσ. & elegantiſſimo auctori Arriano, qui diſerte illo Καταῤῥάκτων nomine vocat, non Tigrim fluvium, ſed obices quoſdam, & munitiones in illo fluvio à Perſis ideo erectas, ut eorum frequentia difficilem per Tigrim navigationem facerent, & ne quis navali claſſe in eorum regionem penetraret, quos omnes obices ab Alexandro disjectos docet, τοὺς Καταῤῥάκτας τοὺς κατὰ τὸν ποταμὸν ἀφανίζων. Conſule integrum locum, & fateberis haud

omnia

omnia dicta è tripode, quæ ab Oraculis etiam imperioſe proferuntur. Bene itaque Gloſſæ, καταῤῥάκτην per *obicem* reddunt; quæ vox nempe Græcis promiſcue dicitur tam de fluviis cum impetu & fragore ex alto ruentibus, quam de clauſtris eorum ſeu obicibus, arte aut natura factis, quorum nempe opera præceps itidem aut confragoſus curſus excitatur. Unde jam, ut ad Triſtanum & Ariſtidem redeam, non Δέσση eo loco, qualis revera nulla exſtabat eo nomine, ſed Ἐδέσση ibidem reponendum; quæ Urbs in Macedonia ad Erigonum fluvium poſita, cujus Livius aliique meminere, Ariſtidi è Thracia Romam tendenti occurrebat, & à qua altera illa Syriaca aut Oeſrhœnana Edeſſa, in nummo expreſſa, appellationem ſortita eſt. Diſerte id tradit Stephanus, & quidem, quod inprimis hic notandum, dictam poſtremam ob aquarum impetum à Macedonica illa Edeſſa, Ἔδεσσα πόλις Συρίας, διὰ τὴν τῶν ὑδάτων ῥύμην οὕτω κληθεῖσα ἀπὸ τῆς ἐν Μακεδόνι. Quam poſtremam proinde appoſite vides ab Ariſtide ad Catarractam (*quod idem infert*) collocari; ut haud neceſſe fuerit vel Ortelio qui in errorem induxit Triſtanum, Deſſam aliquam ex corrupto Ariſtidis loco colligere, vel Triſtano ad Nili Catarractas continuo delati, ad quas alio quidem tempore & alia occaſione penetrarat idem Rhetor, ſicuti liquet ex ejus Ægyptiaca. Egregia utique & memoranda hoc loco inſtituti itineris ratio, Smyrna Romam terra proficiſcentis, ſuperato ut diximus Helleſponto, ac Hebro fluvio gelu concreto, aliiſque moleſtiis, quas narrantem illum videas, devoratis, ad Nili Catarractas & Æthiopiæ confinia continuo progredi; ægrum aliquandiu ad ea loca decumbere, & tandem (en longas ſcilicet ambages tantæ ac tam impeditæ peregrinationis) vix vigeſima die, qua do-

mo diſceſſerat, in Urbem æternam appellere. Vidiſtine unquam tam ſuaves ludos, aut circumductum per majora itinerum compendia ægrum & jam male adfectum viatorem? Ut certe mirari haud parum ſubeat, in editis nuper Cl. Holſtenii ad Ortelium Adnotatis, non ſolum eruditiſſimo viro, & qui tam multum operæ collocavit in Geographia antiqua illuſtranda, non ſuboleviſſe hunc Ortelii errorem, ex corrupto Ariſtidis loco, ſed inſuper ab eodem lectorem ad Triſtanum, optimum ſcilicet illius interpretem, remitti. Sed ut ad Nummum redeam, tam præclaræ obſervationis fontem, Ægyptiacâ illâ Deſſâ, ultra Glacialem Oceanum, & omnes mundi fines relegatâ, legendum omnino in illo ΕΔΕϹϹΗΝΩΝ, ſicut in ſimilibus nummis corrupte ab Occone (quod illi in citandis Græcis nummis ſolenne eſt) productis ſub eodem nomine ΔΕϹϹΗΝΩΝ. Id vero cum per ſe ſatis obvium, tum firmat etiam alius Nummus Medicæus ejuſdem Alexandri Severi, cum eadem turritæ & ſedentis mulieris effigie, neque una ſed duabus ſtellis, ac epigraphe ΜΗ. ΚΟ. ΕΔΕϹϹΗΝΩΝ, ſeu *Metropolis Colonia Edeſſenorum.* Neque enim ſolum vere Metropolis illius tractus, & Abgarorum, de quibus agebamus, Regia Edeſſa, ſed Coloniæ etiam dignitate ornata; ut liquet, cum ex hoc numiſmate, tum ex alio Muſei Patiniani percuſſo ſub Caracalla, & inſcripto ΚΟΛ. ΕΔΕϹϹΑ. Hinc præterea etiam emendanda corrupta hujus vocis ſcriptura in Codice Juſtin. ubi *Ædeſenæ Curiæ* pro *Edeſſenæ* vulgo legitur. Eandem vero Αὐγάρου genuinam lectionem, de qua paullo ante agebamus, nequidquam adſeruit nuperus editor Epiſtolæ Conſtantini Porphyrogennetæ, ubi agit de vulgata illa Servatoris imagine ad hunc Abgarum miſſa. Solemnem alias novi illam litterarum Β

L. 5. C. de Coh.

& V

& v apud Græcos juxta & Romanos permutationem. Sed hac de re plus ſatis, qui fortunas Græciæ in ea poſitas non arbitramur. Sic rurſus male apud eundem Procopium ὁ'δονάθης Zenobiæ maritus, aut apud Agathiam ὁ'δέναθος inſcribitur, qui ΟΔΕΝΑΘΗΣ in præclaris ejuſdem nummis notari ſolet. Bell. Perſ. lib. 1. cap. 5. Lib. 12.

Nec ignotum alias varia *illuſtrium Romanorum* nomina apud Auctores antiquos paſſim ex nummis emendanda; ut *Meſcinius*, non *Meſſinius*; *Arrius* non *Aritus*; *S. Saranus*, non *Serranus*; *Aquinus* non *Aquinius*; *Numidius Quadratus*, non *Vinidius*; *Naſſica*; *Meſſalla*, cum duplicatis litteris; *Betilienus Baſſus*, pro *Bellienus*; *Tamplus* pro *T. Ampius*, aliaque id genus plurima, quæ in Ciceronis, Taciti aliorumque Codicibus corrupta ut plurimum leguntur, & ex parte jam adnotarunt eruditi nummorum collectores. Idem vero Cæſaribus aliquot beneficium nummi præſtant, quorum auctoritate *Hadrianus* non *Adrianus*, ut vulgo tamen doctiſſimorum Virorum editiones Hiſtoriæ Auguſtæ præferunt; *P. Helvius Pertinax*, non *P. Ælius*, aut *Helius*, ut præter alios ad Euſebium exiſtimat Pontacus; *Marcus Clodius Pupienus*, non *Caius Maximus Clodius Pupienus*, ut contendebat ad Capitolinum Salmaſius. Iis poſſunt accenſeri *Cœlius Balbinus*, non *Clodius Balbinus*; *Opelius Macrinus*, non *Opilius*, aut juxta alios *Popilius*; *Odenathus*, non *Odenatus*; *Poſtumus*, non ut vulgo *Poſthumius*; *Bonoſius*, non *Bonoſus*; *Vetranio*, non *Veteranio*, cui tamen patrocinatur ad Ammianum doctiſſimus Valeſius: & alia quædam id genus, quæ ut in re magis obvia, præripuit nobis non unius antiquarii diligentia. Ita ex iiſdem nummis accepimus *Delmatium Cæſarem*, non *Dalmatium*, ut vulgo apud Auctores; Gordianum *Antonium*, non *Antoninum*; ut volebat Capitolinus. Quibus accedunt ex

Auguſtarum ſerie *Matidia* non *Mattidia*; *Julia Soæmias*, non *Sæmiamira*; *Otacilia* non *Otacilla*, ſicuti vulgo deſcribitur; *Conſtantina* Galli uxor, non *Conſtantia*, ut apud Zozimum tamen alioſque vocatur. Inde etiam eruitur Gordiani conjugem *Sabiniam Tranquillinam*, non ut vulgo hactenus *Sabinam*, fuiſſe nuncupatam: ut liquet ex præclaris aliquot nummis mihi inſpectis cum integra illa epigraphe, de qua erit adhuc alius dicendi locus. Sic vexatum eruditis nomen alterius Antonini, *Elagabalum* ſcribendum, & apud Herodianum, alioſque reſtituendum, (ut viderunt jam alii) pro quo *Heliogabalum* vulgo, vel *Alagabalum* cum Onuphrio, obtruſere. De quo nomine non hic repetam, quæ in Adnotatis ad Juliani Cæſares, contra doctiſſimorum virorum ſententiam olim monuimus. Ipſa vero *Geographica* Urbium, aut Regionum nomina fœde paſſim in libris veterum corrupta, quam ex Nummis, vel lucem, vel medicinam mutuentur alibi ſuo loco trademus. Ut jam alia hic non tangam, *adloqui*, & *adlocutio*, *adſignare*, *adſerere*, *conlegium*, *fecunditas*, *felicitas*, ſine diphthongo, contra *ſæculum* (non ut quibuſdam modernis Criticis placuit *ſeculum*) Romanorum more ſcribenda. Ita certe nummi conſtanter, ADLOCUTIO; REGNA ADSIGNATA; ADSERTOR LIBERTATIS; COOP. IN CONL. ſeu cooptatus in Conlegium; FECUNDITAS AUGUSTÆ; SÆCULI vel TEMPORUM vel AUGUSTI FELICITAS; & SÆCULARES LUDI, aut SÆCULUM AUREUM: ſicut priorem ſcripturam præferunt etiam lapides, ADLECTI, ADTENDERE, non ut vulgo hodie *allecti*, *attendere*. Sed leviora hæc forte & Grammaticis relinquenda, ad rectam tamen, & accuratam ſcribendi formam ſpectantia, quam & in Vernaculis linguis

& in

& in Romana etiam, integris voluminibus tradere, præclaris omnium ætatum & gentium viris, viſum eſt haud inconſultum. Quod ubi Fabius, luculentis certe Cæſaris aut Tullii exemplis ivisſet adſertum, addit præterea; *Aut ideo minus Meſſala nitidus, quia quoſdam totos libellos non de verbis modo ſingulis, ſed etiam de* LITTERIS *dedit. Non obſtant hæ diſciplinæ per illas euntibus, ſed circa illas hærentibus.* Lib. 1. c. 7.

NEC vero ad ornandam MORALEM aut CIVILEM DOCTRINAM, parum etiam conferunt hi reconditi priſcæ memoriæ juxta ac elegantiæ Theſauri. Ridebunt hic forte homines, niſi indignentur lubentius, qui veterem illam Sapientiæ, cum ſtudiis eruditæ antiquitatis communionem ignorant. At ridebis ipſe viciſſim, præſtantiſſime OCTAVI, convicti toties ac depulſi erroris dementiam; qui aliter erga optimas artes adfectus, illis ducibus interiores diſciplinarum aditus penetrari, haud difficulter largieris. Noſti equidem, præclaris olim morum Magiſtris ac Cenſoribus, varia placuiſſe ſubſidia, quibus ſingulis hominum ordinibus officii ſui leges inſpiciendas traderent. Hinc fabulis non ſolum, præceptis, legibus, ſed Symbolis etiam quibuſdam, nobiliſſimam vitæ artem non ſemel leguntur complexi. Adeo quidem, ut hæc poſtrema, tanquam ad imbuendos ſaluberrimis monitis animos intuentium magis opportuna, in graviſſimarum rerum tractatione, frequentius etiam uſurpaſſe videantur. Morem illum utique non Ægyptiis ſolum, ſed Græcis aliiſque familiarem, ut alios mittam, docet eximius apud Iamblichum locus. Quid autem ſunt obſecro, pleraque illa melioris notæ Numiſmata Veterum, niſi totidem Symbola, vel documenta potius, ad omnem

2. IN ETHICA ET POLITICA.

Lib. de vit. Pyth. c. 23.

vitæ uſum feliciter comparata? Et Romanorum quidem laus hæc fateor præcipua, qui primas etiam in hoc veteris memoriæ ſtudio ac delectu, vulgo apud antiquarios tenent. Quum enim in Græcorum, aut Barbarorum Nummis, frequentius ſitus, originis, religionis quandoque occurrant argumenta, Romani optimo & arcano quodam conſilio, non diurnos ſolum actus Principum, ſed ipſam agendorum normam, promiſcuis & quotidianis Nummorum uſibus, teſtatam conſignatamque voluere. Hoc enim abunde tot præſtantiſſimarum Virtutum effigies paſſim in iis traditæ oſtendunt; quæ nihil aliud, quam pictura quædam loquens, (ut Poëſin vocavit nonnemo) veram optimi Status & Vitæ laudabiliter actæ imaginem continuo ante oculos ponit. Unde illas ipſas regnandi artes, una cum ſacris Cæſarum vultibus, in iis paſſim haud temere expreſſas intuemur; ut individuam quandam illarum cum ſuprema poteſtate ſocietatem, iidem religioſe fovendam *ſibi* & retinendam ſcirent. Qua *in re non minus appoſite, illæ Virtutes, quæ maxime Principes decent, & quibus publica ſalus potiſſimum incumbit,* frequentius etiam traditæ; ita ut qui JUSTITIAM, ÆQUITATEM, CLEMENTIAM, CONSTANTIAM, FIDEM, INDULGENTIAM, LIBERALITATEM, MUNIFICENTIAM, PROVIDENTIAM, & bellicæ Virtutis argumenta crebro in Nummis Cæſarum legit; ſpeculum quoddam in iis Principum, & graviſſimi muneris requiſita, eadem opera agnoſcere ſeſe fateatur. Sed de his paullo infra. Ubi vero Auguſtarum Nummos conſulet, ſolemnes Matronarum Virtutes ac præcipua decora; FECUNDITATEM, PUDICITIAM, PIETATEM, CONCORDIAM, earundem oculis opportune quoque ſubjeciſſe veteres intelliget. Ut qui in frequentes

id ge-

id genus inſcriptiones ac effigies incidit, obvias in Nummis Auguſtarum, eadem opera videat, quid ſæcula haud alias nimis verecunda, & vulgo fœdis adulationibus ſordida, laudandum tamen unice aut expetendum crediderint in ſequiori ſexu, cujuſcunque tandem ſit faſtigii; immo quid præ cæteris deceat regales nurus. Id nempe quod inter Metelli proſpera enumerat gravis Auctor, *Uxorem* PUDICITIA AC FECUNDITATE *conſpicuam conciliavit*; aut quo Agrippinæ Germanici conjugis elogium complexus eſt Annalium ſcriptor; *inſigni* FECUNDITATE, *præclara* PUDICITIA; & ubi eandem alibi cum altera Tiberii nuru contendit, & *conjux Germanici Agrippina* FECUNDITATE *ac Fama* (pudicitiæ nempe) *Liviam uxorem Druſi præcellebat*. Ut non mirum ſit FECUNDITATIS templum in Auguſtæ Poppææ gratiam olim in urbe erectum, aut quod ſua PUDICITIÆ ſacra & ſacerdotes occurrant in priſcis aliquot Auctorum Lapidumve monumentis. Equidem illud inſolitum forte ſæculi noſtri moribus vides hic mecum, mi OCTAVI; inter præcipuos nempe & ſolemnes Auguſtarum, hoc eſt primi inter mortales faſtigii Titulos, non Formam, non Ingenium, non Munificentiam, dotes certe haud contemnendas; non alia fortunæ aut animi bona; ſed unam ferme PUDICITIAM, aut in Conjugem liberoſve PIETATEM, vel FIDEM, crebro adeo celebrari. En rudium ſcilicet temporum, & minime urbanorum hominum ſimplicitatem! Quid non alia erant, primoribus non urbis tantum ſed orbis feminis, majora aut antiquiora decora, queis earum fama apud præſentes aut apud poſteros memoria nominis commendaretur? An ſola hæc illarum monumenta, digna quod ille ait in alia cauſſa, quæ *ſculpta ſaxis aut ære priſco manerent?*

Val. Max. lib. VII. cap. I.

nerent? Ita ne hodie vulgari hac laude, adulatio publica erga rerum an hominum dominas, egregie tum perfuncta ſuo munere videretur? Adeo quidem ut nec in tacita *ſanctitatis* illius conſcientia (ſic enim vocabant eam Matronarum hujus ordinis virtutem illo ævo) acquieſcendum ſibi crederent, ni publicis illa quoque tabulis, ad aliarum vel exemplum vel infamiam traderetur. Ut mihi quidem jam haud ita mirum videatur, cur non alia magis quam PUDICITIÆ *laude*, eminentiſſimam ſui ævi, Auguſtorum certe Matrem & Conjugem extollat non ſemel ipſe impudicitiæ præco & magiſter, aut de eadem alibi innuat,

Plures perſtitere ſanctitatem Dominæ tueri. Tacit. Annal. XIV.

Eſſe pudicarum te Veſtam, Livia, Matrum.

Cur denique Valerius Maximus Pudicitiam compellans ut individuam ejuſdem Liviæ comitem; *Tu Palatii auguſtos Penates, ſacratiſſimum* JULIÆ *genialem torum aſſidua ſtatione celebras.* Illud certe videas ea Teſtium ac Nummorum fide, conſtare illos abunde voluiſſe ſcilicet non Plebeiæ ſolum, ne dum etiam Patritiæ, quibus erectæ olim Aræ ac ſacella, ſed AUGUSTÆ quoque PUDICITIÆ ſacra jam & certamen adeſſe. Non utique aliam eſſe legem in ſolio, aliam privato in toro, ſicuti exiſtimabat Regia illa Conjux, ſed *inimica* FIDEI, *& hoſtis* PUDICITIÆ, haud minus ac ignobilis illa piſtoris uxor apud Apuleium. Qui vero huic memoriæ Regnantium fortunam aut munia lubenter adeo commendabant, iidem quoque talibus auſpiciis Sæculo & Reipublicæ SECURITATEM, GLORIAM, LIBERTATEM, TRANQUILLITATEM, GAUDIUM, ROMAM RENASCENTEM, FELICIA TEMPORA, Imperio denique ÆTERNITATEM fauſtis ominibus & repetitis votis augurabantur. Non diffiteor equidem, deſtituiſſe non ſemel

mel hæc auguria, exitialem haud unius Neronis indolem, aut infauſtam plurium Fauſtinarum libidinem. Hinc non continuo tamen arguendus ampliſſimus Ordo, penes quem amiſſa etiam Republica, ſignandi æris facultas manſit, qui ſpes ſuas & vota monumentis id genus conſignabat, immo, qui his veluti tabulis, quum aliter per illorum temporum immanitatem non liceret, Principes & eorum Conjuges officii ſui, ſub commendationis ſpecie, frequenter admonere non dubitabat. Nec ea de re ſinit me dubitare, illuſtris apud Dionem locus, qui in vita Caligulæ refert eum habita Lib. LIX. ad Senatum Oratione, in qua Tiberii vitia perſtringebat, & de ſe multa pollicebatur, Patres veritos ne mutaretur, Senatuſconſulto juſſiſſe eam quotannis recitari. Neque cum Nerone aliter ſe geſſerunt Patres, qui ubi in ſua acta jurare Collegam prohibuiſſet, referente Tacito, acceptum id *magnis patrum laudibus, ut* Annal. lib. *juvenilis animus levium quoque rerum gloria ſublatus, majo-* XIII. *res continuaret*. Unde rurſus plane hic appoſite Plinius, in præclaro Panegyrico; *Sed parendum eſt Senatuſconſulto, quo ex utilitate publica placuit, ut Conſulis voce ſub titulo gratiarum agendarum, boni Principes quæ facerent, recognoſcerent, mali quæ facere deberent*. Agnoſcis opinor idonea trium Conſularium fide, præclaram totius Ordinis mentem & arcanam quandam hujus inſtituti rationem. Spes nempe ei erat nonnulla poſſe vi blandæ hujus artis illam Caligularum, quam Suetonius hic vocat, ἀδιατρεψίαν expugnari; & fore aliquando, ut vel verecundia immeritæ laudis, vel deſiderio pulcherrimi præmii, vel reverentia poſterorum tangerentur. Recuſaſſe certe Tiberium accepimus, delatum ſibi Patrum judicio PATRIS PATRIÆ cognomen, quod nec in Nummis ejus apparet; gnarus nempe quam ma-

le arduas tituli illius partes quandoque eſſet impleturus; immo ne tot parricidiorum reum aliquando ſe ipſum hac appellatione proderet. Opportune certe, ne audiret Senatus ob eandem illius Cæſaris monetæ impreſſam,

crudelis, tu quoque falſis
Ludis imaginibus?

Nec alia mens Antonino Caracallæ, non diſſimilis ſævitiæ Principi, quem refert Dio in Excerptis Conſtantinianis, DEUM aut HERCULEM ea de cauſſa dici noluiſſe, quod nihil appellatione illa dignum agere in animum induxerat. Accedit, quod frequentius hæc publici gaudii argumenta, in optimorum Principum imaginibus occurrant; quæ in iis tanquam ſuperſtitum præmia, & ſequentium ſimul incitamenta proponuntur. Ut nempe, *eorum virtutes poſteri non ſolum legerent, ſed etiam imitarentur*; quod ipſum de nobiliſſimorum olim civium titulis ac imaginibus aiebat vir priſci moris Torquatus. Immo non defuere nonnunquam deterioribus Dominis, ſua vel belli vel pacis decora, digna etiam quandoque, quæ hac publica civium gratulatione commendarentur.

Pag. 742. — Valer. Max. lib. v. c. 8.

Quod vero hic præcipuum, vel hinc petere iiſdem licuit, quibus *inconſulta erat* cum Nerone *perpetuæ famæ & ÆTERNITATIS cupido*, quibus artibus demum ad eam ſibi eniti liceret. Vidiſſent utique vel in Nummis illis, quos tractabant aſſidue, regia virtutum via id gloriæ faſtigium demum attingi: ſolas quippe vel veteri Romanorum lege, in iis conſecrari meruiſſe; non autem Libidinem, Impudentiam, Contumeliam, quibus publici cultus monumenta erexiſſe Athenienſes (præter Clementem in Protreptico) refert ſimul & arguit Tullius. Adeo ut nec Dicæarchi illius rationem ſibi

Lib. II. de Legib.

ſibi habendam intelligerent, quem tradit Polybius duas excitaſſe aras in portu, unam IMPIETATIS, alteram INIQUITATIS, iiſque ut Deabus rem divinam feciſſe. Immo docuiſſent ipſos iidem, quos tam cupide ſectabantur, Magiſtri, certa PROVIDENTIÆ DEORUM deſtinatione, vocatum Principem, in quem felicia Orbis ac Imperiorum fata transferantur; unde bene ac ſapienter de optimo Cæſare dixerit facundiſſimus Conſul, *jam te* PROVIDENTIA DEORUM *primum in locum provexerat*. Non caſu proinde volvi res mortalium; non ſemotam à rebus noſtris curam divini numinis: eamque non unius tamen gentis, aut ſectæ, ſed tot *ſapientiſſimorum* alias hominum (Epicuri ſcilicet de grege) ſententiam, qui nullo Rectore moveri hunc orbem credidere, hoc publico & frequenti judicio principis gentium populi, & quidem auro, argento, æri totiens inciſo, manifeſte ſatis luculenterque damnari:

Lib. XVI. SYMBOLA ET INSCRIPTIONES. In Nummis CÆSARUM. Tacit. Annal. VI.

Quo pateat Mundum divino nūmine verti,
Atque ipſum eſſe Deum, nec forte coiſſe Magiſtra.

Atque ita non poſſe amplius illam ſupremi Numinis Providentiam in res humanas impugnari, aut alias in controverſia vel dubitatione hominum verſari, citra manifeſtam publicæ majeſtatis offenſionem, & impium non in Deos magis quam in Patriam conatum. Si vero Mundus PROVIDENTIA regitur, (quod certe Globi illi, & Clavi, & Inſcriptiones Nummorum clariſſime jam conteſtantur, & nefas amplius dubitare) ergo adminiſtrandam OPTIMO PRINCIPI Rempublicam; ſicut etiam præclare colligebat decus olim Romanæ togæ. Neque alias ſupremum rerum humanarum arbitrium ab unius CÆSARIS nutu pendere; quamvis rerum & gentium dominus, & princeps ac parens generis

Si regitur Providentia Mundus, adminiſtranda certe bonis viris erit Reſpublica. Quintil. l. XII. c. 2.

neris humani vulgo audiat; immo licet hic aperte verſetur ante oculos,

Ponenduſque ſua totus ſub imagine mundus.

In Nummo Severi apud Triſtanum. Eſſe quippe alium JOVEM IMPERATOREM, cujus ſint auſpicia ſuis majora, quibus ipſe reverentiam & obſequium debeat; & cui idcirco, nec alii, teneatur legibus majeſtatis ac repetundarum. Eſſe vigilem gentis humanæ CUSTODEM, STATOREM, & CONSERVATOREM Deum, immo ſingulari privilegio CONSERVATOREM ac TUTATOREM AUGUSTI; cui ſua nempe & publica ſalus ſecure ac feliciter incumbit. DEOS itaque hominum, & quidem bonorum juxta Symmachum, non vero homines Deorum eſſe CUSTODES; ac vel hinc revinci eorum veſaniam, quos exagitat alicubi ſanctiſſimus Martyr; *non vident nefas eſſe, cogitare vel dicere homines eſſe Deorum* CUSTODES. Neque eo tamen ſecius flagitari ipſius AUGUSTI PROVIDENTIAM, qua vere ſacra vice, non Urbem, aut Italiam, ſed terras ac maria gubernat,

Lib. VIII. Ep. 6.

Juſtin. Apolog. II.

Qua regit AUGUSTIS *parentem legibus* ORBEM.

Cujus intuitu proinde non otioſus moderetur habenas imperiorum, ſed continuo ad Clavum ſedeat, tanquam ORBIS RECTOR. Neque enim alia certior Principis effigies, quam periti Gubernatoris, juxta eloquentiſſimum Philoſophorum, & proinde ad cujus imaginem in eodem formando continuo & lubenter ſeſe recurrere profitetur. Doceat proinde ut verus gubernator (quæ non mea, ſed alterius longe diſertiſſimi viri verba ſunt) littora ac portus; quæ tempeſtatum ſigna; quid ſecundis flatibus, quid adverſis ratis poſcat: denique

Plato in Politico.

Queis regere immenſi ſummam, queis habere profundi
Endo manus validas potis eſt moderanter habenas.

Subli-

Sublime enim juxta & arduum eſſe illud regendi onus; vere Auguſtum Clavum quem adfixus & hærens nuſquam omittat providus RECTOR, non cœlo ſereno nimium confiſus, non turbido perculſus timidius; non feſſos oculos, aut labantem dextram labori ſubducens; non alium patiens inire ſua munera, qui incautum projiciat in undas

Præcipitem, ac ſocios nequidquam ſæpe vocantem.

Caveri poſſe infelicem caſum, ſi non Clavo illi ut gravis nimium, aut aliud agens ſuperincumbat; ſi premere & laxare habenas ſponte potius quam juſſus norit; ſi non credat temere fallacibus auris; ſi præterita, inſtantia, futura expendat provida mentis & luminum acie, non vero dimittat pari oblivione cum Vitellio, atque ideo haud diſſimili cum illo exitu. Maxime vero ſi fixos oculos ſub aſtra teneat, inde auguretur felicem curſum, æquatas auras, quietos fluctus, fida æquora, & BONÆ SPEI optatos tandem portus. Sic optimum certe AUGUREM decere; ſic Clavum illum, aut Globum in RECTORIS dextra conſpicuum & venerabilem gentibus, SECURITATEM quandam PERPETUAM, non ORBIS ſolum, aut REIPUBLICÆ, aut TEMPORUM, ſed ipſius AUGUSTI continuo portendere, cujus SPONSOREM etiam ipſum habeat JOVEM. Sic Triremem illam velis ac remis gnaviter impulſam, aut BONO EVENTU facilem illi TRAJECTUM polliceri, aut poſt longam jactationem & graviſſimas nonnunquam tempeſtates, TRAJECTUS & FELICITAS in Nummis per Triremem.

Summa etiam cùm vis violenti per mare venti
ENDOPERATOREM *Claſſis ſuper æquora verrit,*

merſatam, ſed non demerſam profundo, DIVINA OPE, FELICITER emergere. Immo ſic demum probari haud vanam SAPIENTIAM PROVIDENTISSIMI In Nummo Conſtantini Junioris.

SIMI PRINCIPIS, à qua ſola pendet tot vectorum vita & populorum ſalus; non vero fallacem illam, quam in Cæſare vix remigis, haud unquam munere RECTORIS defuncto laudabat impuri oris ſucceſſor; *ubi ad* SAPIENTIAM PROVIDENTIAMQUE *flexit, nemo riſum tenere.* Neque tamen minus debere ludibrium, qui non ſolum gubernaculum cum CLAUDIO improvide omittunt; ſed pro Clavo, aut clavam lubentius aut Thyrſum, aut Citharam, aut Rudem, aut Quadrigarum non Triumphalium, ſed Circenſium habenas, majorine flagitio an infamia cum CAIO, NERONE, COMMODO adſumunt; & ad poſterorum memoriam adpingi ſuis imaginibus haud dedignantur. Quaſi nempe aut conficiendis ſolum monſtris vacare deberent, ipſi non monſtra ſolum ac portenta hominum, ſed immaniſſimæ omnium belluæ, dignæ quæ ante alias caderent in arena: aut quaſi non Præſidis, ceu agonothetæ cum Hadriano vel Alexandro, ſed hiſtrionis, citharœdi, aurigæ, arenarii partibus, in auguſto illo theatro generis humani fungerentur. Si vero providus, hoc eſt diſſimillimus ab iis RECTOR, Clavum etiam videat in FORTUNÆ manibus, non MULIEBRIS adeo vel REDUCIS etiam, quam MANENTIS illius aut OBSEQUENTIS trabalem ſciat; quo vincta quodammodo arte & vigilantia Rectoris, inſtabiles ſuas vices dediſcere tandem cogatur. Hanc itaque legem eſſe Regiam, à ſe in auſpicio muneris non tam æri, quam memori animo infigendam; *ut non dominationem & ſervos, ſed* RECTOREM & CIVES *cogitaret*; ſcilicet Cæſaribus, tanquam liberis regenda Patrimonii jura, quod dixit alius gravis Auctor, patriam permiſiſſe; hinc patrocinium ORBIS vel TUTELAM ſuſcipere ſeſe magis, quam

Variæ illæ FORTUNÆ inſcriptiones in nummis Cæſarum.

Tacit. Annal. XII.

quam Imperium norit, ut nec irritum ſit augurium optimi vatis,

Et penes AUGUSTOS *Patriæ* TUTELA *manebit.*

Cum VESPASIANO proinde opportunius, quam cum VITELLIO audiat TUTELA hominum; non vero ſolum ÆGYPTII REGIS TUTOR cum M. LEPIDO; cum Tito proinde vere agat *Tutorem Imperii*, cum Trajano, diem ſuſcepti Imperii eum eſſe, quo TUTELAM generis humani in ſe feliciſſime tranſlatam intelligat; cum Tiberio vel Macrino ſub initium Principatus, ſed utroque candidius apud Patres profiteatur, delatum ad ſe Imperium, cujus TUTELAM receperit aut paratus ſit ſuſcipere. Alia enim jam erant Reipublicæ tempora, quam ea ad quæ reſpiciebat Tullius, dum alicubi exclamat; *quis unquam tantis opibus, tantis rebus geſtis fuit, qui ſe populi Romani Victoris dominique omnium gentium* TUTOREM *dicere auderet!* Aderant, Marce Tulli, qui ſe utinam TUTORES ſemper, non DOMINOS cupidius nuncupaſſent; ubi ſemel in eorum procurationem, Deorum munere, an ira in res humanas iiſdem conceſſam, Orbis ſimul cum Urbe tranſierat. Primam itaque & præcipuam illius curam, ad DEOS AUSPICES providenter referendam à grato Principe, à quibus ille non unius Populi aut Provinciæ, ſed totius quaſi generis humani conſtitutus eſt procurator. *Manet Vobis*, inquiebat olim eximius Præſul ad laudatiſſimum Regem, *regnum adminiſtrandum, &* DEO AUSPICE PROCURANDUM. Non ergo RELIGIONEM ſumendam obtentui ab AUGUSTO, aut à PIO Principe, quicunque tandem ornetur illis nominibus; minus autem habendam ludibrio à PONTIFICE MAXIMO; cujus ſit PIETATI in PATRIOS ac SOSPITATORES DEOS, eorundem cultu

TUTELA AUGUSTI in Nummis Vitellii & Veſpaſiani.

Philipp. VI.

DIS AUSPICIBUS in Nummo Severi.

Remig. in Ep. ad Clodovæum.

RELIGIO AUG. in Nummis M. Aurelii.

cultu & reverentia præire; ſcientia ſimul ac proviſu rerum divinarum ac humanarum, venerandas partes AUGUSTI ſacrorum Præſidis implere. Hanc certam demum eſſe, cujus alias mentio in Ecloga quadam Græca LEONIS Auguſti IMPERII ac SACERDOTII CONCORDIAM, repetitam è memoria Heroïcorum temporum, ut liquet ex principe Philoſophorum, nec bene unquam aut ſalubriter in duobus Dominis cohærentem. Neque res diſſociabiles miſceri, ut qui in terris procurat nulli hominum dubias DEORUM vices, præſit eorundem miniſterio; aut ne cui SALUS incumbit totius REIPUBLICÆ, quod in ea præcipuum & maxime validum importune ſubducatur. Unum eſſe ROMÆ ET IMPERII corpus, unius animo, quod ille aiebat, regendum: non reſcindendum proinde in duas partes miſere lacerum, aut improvide disjunctum. Neque tamen honorem illius SACERDOTII eſſe adeo firmamentum potentiæ, quam FIDEI etiam ſuæ ac MODERATIONIS in eo faſtigio documentum. Alienum itaque à SACERDOTE, nihil cum DOMITIANO Deorum honoribus relinquere; templis aut effigie Immortalium per SACERDOTES & FLAMINES coli mortalem velle; Miniſtrum ſe JOVIS CAPITOLINI ſimul & Collegam jactare; DARE POPULO SUFFIMENTUM, & ſe thure placari velle. Nec minus dedecere Sacerdotem, pollutas ſanguine ſuorum civium manus, ſed religioſe profiteri cum mitiſſimo Cæſare, PONTIFICATUM MAXIMUM ſe vel ideo capeſſere, ut puras illas ſervet ac innocentes. Sacri etiam alterius honoris, TRIBUNITIÆ nempe POTESTATIS, debere eundem haud injucunde meminiſſe, cujus beneficio non ſolum reliqua Imperia præmineat, ſed haud

Tit. III. th. 8.

CONCORDIA IMPERII ex Nummo Conſtantini M. & in aliis juncta paſſim Imperii & Sacrorum inſignia.

ROMÆ ET IMPERIO in Nummo Gentis Caniniæ apud Seguinum.

minus

minus ac ſubjecta ſibi oppida, ut INVIOLABILIS ET SACROSANCTUS Numinibus æquetur. Æquum eſſe proinde, gratas illi POTESTATI vices rependere, intercedendo pravis dominationis cupidinibus, non vero importunis aut intempeſtivis rogationibus QUIETEM Urbis præpoſtere laceſſendo. Decere potius Vindicem & Cuſtodem plebis, cui *plenum* ÆQUI *ponderis pectus*, cum Bilance ſeu ÆQUITATE quadam univerſæ vitæ & ſingularum actionum, aſſiduis in omni procuratione muneris ac negotii JUSTITIÆ officiis; tum *veluti* FRUGI *parentem & prudentem & divitem*, proviſu commeatuum ac vigili ANNONÆ cura, effuſo ſubinde pleno ac benigno copiæ cornu, ceu FRUGIBUS & ALIMENTIS Urbi ac ITALIÆ diffuſis (ut verbis utar optimi Nummorum id genus interpretis), REMISSIONE nonnunquam graviorum onerum, VEHICULATIONIS puta aut RELIQUORUM, (Salutari incendio debitorum ſyngraphis potius quam corporibus conſumptis), & tandem SUBLATA non FISCI modo JUDAÏCI, ſed cujuſcunque rei ac ordinis CALUMNIA, ſic demum BEATÆ Urbis TRANQUILLITATI, & ÆTERNÆ civium CONCORDIÆ providere. Immo nec Pane ſolum gradili, ſed interdum optatis CIRCENSIBUS, Equeſtri DECURSIONE, Græcorum QUINQUENNALIBUS, ac ſolito annorum decurſu, SÆCULARIBUS Quiritium LUDIS, ſimul abundantiæ ac HILARITATI TEMPORUM feliciter conſulere. CONSULEM enim ſeſe eſſe, idque non Faſtis ſolum, aut promiſcuis SENATUS CONSULTIS, ſed *uſualibus metallis* ad memoriam omnium temporum paſſim conſignari. Neque enim ſedem illam honoris à ſe ornari magis, quam ſibi inde victurum decus accedere;

In Nummis aliquot Urbium Græcarum ΑϹΥΛΟϹ ΚΑΙ ΙΕΡΟϹ.

QUIES AUG. in Nummo Maximiani.

Aurea FRUGES ITALIÆ pleno diffudit copia cornu: Horatius.

dere; eum eſſe titulum AUGUSTI *quem ſe decorare fatentur*; eum habitum, quo Aulæ Curia jungitur; qui ſocios Proceres nectit cum PRINCIPE, ut de communione utriuſque muneris loquitur elegantiſſimus vates. Hinc PIETATIS SENATUS cum ſui ordinis Principe, immo cum ſuo PATRE felix & pulcherrimum certamen; hinc EQUESTRIS ORDINIS & POPULI ROMANI in fovendo & amando ſuo Conſule CONSENSUS, alacritas, ſtudium. Quod vero Conſularem decet, norit etiam ſe CENSOREM PERPETUUM: Unum itaque in Senatu generis humani delectum præ cæteris AMPLIATOREM CIVIUM, corrigendis publicis moribus, æſtimandis ſingulorum fortunis, probandis omnium ordinum ingeniis: de quo etiam vere uſurpetur, *vitam Principis* CENSURAM *eſſe, eamque* PERPETUAM. Turpe enim ſibi ac ignominioſum fore, ſi idem CENSOR ſit & auctor corrupti moris,

Claudianus.

PATER SENATUS in Nummo Commodi.

In Nummis Domitiani.

In Nummo Antonini Pii.

Delicti fias idem reprehenſor & auctor.

Si det veniam corvis, ut columbas vexet; ſi dum forte cum Planco vel Paullo vis ſibi aut vita CENSORIS deeſt, *ſit ejus* CENSURA *neque* AUGUSTO *honori, nec Reip. uſui.* Neque tamen ſub *Calvo* NERONE, alium exitum haberi poſſe graviſſimi & ſanctiſſimi muneris, (licet ille *maximus & ſanctiſſimus* CENSOR audiat duorum Hiſpanorum præconio) dum ſolæ vigent artes graſſandi ad honores, adulatio fœda & accuſatio turpior; eoſdem amittendi probitas & fama proſpera; agendi cenſum cupiditas & rapina inſatiabilis; de vita & moribus ſingulorum ſtatuendi, publica libido ac væcordia Principis. Illud ergo de ſe & ſua CENSURA, ſed à Satyrico dictum putet,

De Domitiano Quintil. & Martial.

FELICIA TEMPORA, *quæ te*
Moribus opponunt, habeat jam Roma pudorem.

Nec

Nec enim ſperandum ab eo, cui munitus ſemper adverſus omnem pudorem vultus, ut POTESTATIS illius CENSORIÆ, quam unus jam exercet, ſi non terrore, ſaltem verecundia coërceatur. Fruſtra ergo illum aut illi ſimiles caſuros in graviſſimam alterius Cenſoris reprehenſionem; *Cujus eſt pudoris, quinimo inverecundiæ, cujus quod agere te videas, in eo alterum reprehendere? maledicti & criminis loco dare ea, quæ in te poſſint reciprocata viciſſitudine retorqueri.* Si vero ab officiis liberæ quondam Reipublicæ convertat oculos ad ſuum illud ſingulare CÆSARIS vel AUGUSTI faſtigium, intelliget continuo inſtrumenta illius ſecura eadem eſſe, quæ honeſta; exſpectatione rerum bonarum erigere civium animos (in bona enim opinione ſitam virtutem parentium, juxta Principem Politicorum) SPEM proinde populorum de ſe conceptam, apta certe nec fallaci opinione CRESCENTIS Virtutis augere; inſignem lauro Apollinea CONCORDIAM AUGUSTORUM, MILITUM, EXERCITUUM, PROVINCIARUM, & ſacram eorundem FIDEM, ut PUBLICA non minus quam privata bona, tueri religioſe; HONOREM ac VIRTUTEM individua utriuſque communione etiam ambitioſe colere; opes denique Imperii, non ad cupiditatem privatam, ſed ad LARGITIONES in Cives & LIBERALITATES publicas, hoc eſt ad præclaram gratificandi facultatem conferre, idque dextris non parcentibus. Nullam quippe majorem eſſe FELICITATEM AUGUSTI, ut etiam præclare dictum à Conſule, quam feciſſe FELICES; addam ego ex contemplatione hujus monetæ, reputare locupletatas ab uno homine Tribus, immo audire LOCUPLETATOREM ORBIS TERRARUM; DATIS iiſque repetitis CONGIARIIS inopiæ Plebis & MUNIFI-

Arnob. contra Gentes l. II.

Ariſt. Polit. lib. III. c. 3.

LARGITIO in Nummo Conſtantii Reginæ Chriſtinæ.

NIFICENTIÆ Principis eadem opera providere. Id enim eſſe Deorum muneribus uti ſapienter, importunam pauperiem, ſemper publicæ exitioſam concordiæ, deportare in remotiſſimas inſulas hominibus vacuas, non alere in ampliſſima & copioſiſſima Terrarum Urbe. Reputare tamen non unam illam urbem, ſed totum Reipublicæ corpus, ut ex Platone tradit etiam in Officiis Tullius ſuæ procurationi commiſſum: PROFECTIONEM proinde in ſubjectas Provincias ſuſcipere *cunctarum* PROVINCIARUM *parentem*; jacentes erigere: ductus in iis aquarum, derivatione fluminum, moles oppoſitas fluctibus; PORTUS, VIAS, TEMPLA, aliaque publica opera, tanquam præſentem ubique Divum, provide & ſollicite curare, illumque à ſublevatis Provinciis, aut CIVITATIBUS ASIÆ RESTITUTIS deſumptum. ASIÆ, AFRICÆ, ACHAIÆ, MACEDONIÆ aliarumque RESTITUTORIS titulum, Aſiaticis, Africanis, Achaïcis, Macedonicis, ab iiſdem vel CAPTIS vel DEVICTIS petitum, longe anteponere. Præclarum certe, in hanc laudis cum TRAJANO, ADRIANO, PIO, MARCO communionem venire, ſub quibus *cunctæ floreant Provinciæ*; ad quorum PROVIDENTIAM nunquam fruſtra *Provincialium ſollicitudinem confugiſſe*, ſi tacerent eorum Annales, loquerentur hæc monumenta in longos annos; quæ incendia, terræ motus, inundationes, aliaque incerta caſuum, in GLORIAM SÆCULI & in FELICEM REPARATIONEM eorundem locorum vertiſſe illos, publice adhuc conteſtantur;

Vid. Ariſt. Polit. l. II. cap. 4.

Capitol. in Pio. Ammian. Marcel. lib. XIV.

Ut ſeſe pariter diffudit in omnia regni
Membra vigor, vivuſque calor redit urbibus ægris.

Inde Principem eaſdem jacentes bellorum injuria aut

iniqui-

iniquitate fatorum deductis COLONIIS refovere, & communione Romani juris, ſimul propagare civitates, & augere Romanum nomen,

Urbibus augere terras, junctiſque juvencis
Mœnia ſubcinctus curvo deſcribet aratro.

Sit certe hæc LAUS JULIA, ut felicibus auſpiciis liceat CORINTHUM adire volentibus, vel ut infauſta quondam Romano imperio CARTHAGO, jam niſi SALVIS AUGUSTIS FELIX & incolumis eſſe nec ſi poſſet etiam velit; hoc eſt SALVA *Roma*, *quia* SALVUS *eſt* ALEXANDER. Neque tamen adeo reddere priſtino nitori æmulas quondam civitates, aut late diffuſas imperii partes, quam REDUCEM ſe votis poſcentibus, aut ipſam arcem imperii, & caput rerum URBEM RESTITUTAM. Æquum enim eſſe APOLLINEM, non ACTIUM jam vel PROPUGNATOREM, ſed SALUTAREM ac PALATINUM, ſuam ſervare non ſolum ſed ornare ſedem,

LAUS JULIA. CORINTHUS in Nummis J. Cæſaris.

Et PALATINAS *videt æquus arces.*

In PARENTIS itaque vel CONDITORIS laudem ac Decus cum ROMULIS aut Camillis adoptari (neque alias vulgo ab iis disjuncta RESTITUTORUM nomina) dum multis caſibus, nec uno etiam funere defunctam RESURGENTEM vel RENASCENTEM ROMAM, tanquam iterum recidiva Pergama, novo & lætiori cultu exornat,

SURGE *precor veneranda Parens, & certa ſecundis*
Fide Deis, humilemque metum depone ſenectæ.

Claudianus ad Romam.

Quo vero PUBLICA ſimul & AUGUSTI SALUS inſiſtat pluribus munimentis, audiat ille non PATRIÆ ſolum, ſed LIBERORUM etiam PATER. Habeat itaque Filios PRINCIPES JUVENTUTIS, ſenum aliquando futuros; qui jam virili animo non minus ac

toga, ſub eo magiſtro ponant imperii tyrocinia, ut quos BONO REIP. NATOS, non optet adeo quam reddat patre meliores. Hinc ut NOBILISSIMOS decet, modo in SACERDOTIA COOPTATI; modo CONSULES DESIGNATI; modo conſortes TRIBUNITIÆ POTESTATIS; Ceremoniis Deorum, ſaluti Reipublicæ, commodis Populi providere jam à teneris (velox enim fertur CÆSARIBUS ante pilos prudentia, & ante diem Virtus) ac invigilare adſueſcant. Sint hæc rudimenta AUGUSTÆ SPEI, in quam ſurgunt opportune ORIENTES illi Aſcanii; in quam feliciter creſcit illa PROPAGO IMPERII, ne alienis artibus & curis obſeſſum male & occupatum animum, ut degenerem ac imparem adferant aliquando ad ipſum AUGUSTI faſtigium. Ita tamen ne unquam in illis principatus meditamentis, terminos ætatis & conceſſa filiis cum DOMITIANO egrediantur; ne cum illo domini ſui deſertore, ſpreto Occidente ORIENS colatur, *exortus* licet, *uti æthereus ſol*: ſed ut cum MARCO in ſummis Patris obſequiis, PIETATEM filii in auctorem ſuæ dignitatis, cum PERPETUA ejuſdem SECURITATE rependant. Parentem vero non ſolum ſeſe vel Principem, ſed IMPERATOREM etiam meminiſſe; Bellicam proinde gloriam Pacis artibus miſcere, & *paci bonum ac timendum armis*; ut dicat adhuc aliquis, intuens hic ejus imagines non ſemel utraque lauru præfulgentes,

In Nummo Plautillæ.

Tacit. Hiſtor. IV.

Et MARTIS *vultus*, *&* APOLLINIS *eſſe putavi.*

Hinc coram illum videas, modo Caduceum cum MERCURIO PACIFERO præferre, modo haſtam cum VICTRICE MINERVA vibrare; tum DISCIPLINAM proprium decus Romani militis reſtaurare diligenter, tanquam conditorem ejus firmatoremque, ut

de

de Trajano loquitur Plinius; ADLOCUTIONIBUS ardorem COHORTIUM, EXERCITUUM, ſignis & Vexillis eorum circundatum ulterius accendere, Coronis Virtutem militum remunerari; VICTORIA duce EXPEDITIONES adgredi militares; ita tamen ut eadem TERRA MARIQUE PARTA, & JANO CLAUSO in PACE quadam ÆTERNA non vero in æternis bellis, ORBIS TERRARUM requieſcat,

Pax miſſa per ORBEM

Ferrea belligeri compeſcat limina JANI.

Quo ſic diffuſa per omnes terrarum angulos PAX AUGUSTA doceat; unum eſſe hominem qui MARTEM non PROPUGNATOREM magis, quam PACIFERUM referat; cujus TUTELA, quod de Numa Livius, per omne regni tempus haud minor PACIS quam Bello; cujus vigiliis & curis PACATUS ORBIS ſuam QUIETEM, ſua imputet otia; & cui proinde ex æquo amorem ac venerationem debeat;

ORBI QUIETEM, SÆCULO PACEM *ſuo*

Hæc ſumma virtus; petitur hac cælum via.

Neque vero PACE inferius donum, tot REGNA, quod ſuo Heroi tribuit Curtius, aut reddita, aut dono data: non agros proinde, non Urbes amicis vel ſupplicibus ARMENIIS aut PARTHIS vulgo à Cæſaribus conceſſa (neque hæc munera decebant rerum Dominos), ſed cupidius REGNA illis ADSIGNATA, & Regnis frequenter REGES DATOS:

His TRIBUIT REGES, *his obſide fœdera ſanxit.*

Nunquam certe obverſatur mihi faſtigium Romani Principis ſublimius; nunquam Majeſtas ejus ſolito adhuc venerabilior, ac vere in apice ſuo poſita; quam ubi illum video ſemper æmulo, nunc ſupplici Arſacidæ

dæ regium capitis decus circumdare; ipſumque REGEM REGUM Româ non ſemel petitum ac DATUM,

jus imperiumque Phraates
Cæſaris accepit genibus minor.

Novum utique genus inſolitæ LIBERALITATIS ac MUNIFICENTIÆ! muneris loco, id quod nullum inter homines majus eſt aut nobilius donum, obvia manu largiri. O immenſam propemodum exclamem, & cœleſtis æmulam beneficentiæ laudem! ô raram ſummæ fortunæ MODERATIONEM an MAGNIFICENTIAM! Tiaras ac Diademata haud aliter quam laureas aut querneas Coronas vel dare, vel reſtituere; pulcherrimum VICTORIÆ aut PARTHICÆ aut GERMANICÆ, aut DACICÆ præmium, per tot diſcrimina quæſitum, modo ſociis, modo etiam victo & gravi paullo ante hoſti ultro concedere;

In Nummis Tiberii & Commodi.

quoties hic prælia ſumpſit
Pro ſociis? quoties DONO *conceſſit amicis*
REGIBUS, *Auſonio quæſitas ſanguine terras!*

Ubique vero domi ac foris, in Reſcriptis ac Imaginibus, TRANQUILLITATEM animi & CONSTANTIAM omni perturbatione vacuam, firmo mentis & corporis habitu præ ſe ferre;

Noſtræ Tranquillitati preces oblatæ. *Cod. Theod. l. 1. tit. 21.*

TRANQUILLUM *vultu, ſed Majeſtate ſerena,*
Mulcentem radios ſummittentemque modeſte;

metus certe, cupiditatis aut iracundiæ adfectibus immoto. Virtutem enim unicam vere ſemitam tranquillæ vitæ, non Satyrici magis fide, aut MARCI exemplo, quam ipſo uſu rerum & arcano dominantium ſenſu probari. In CLEMENTIÆ vero ac INDULGENTIÆ fama, quaſi audimus gravem illum ac ſanctum

Impe-

Imperatorem, *nihil quidquam* IMPERATOREM *Romanum melius commendat gentibus*, ſecurius adhuc præſidium, quam in muris CASTRORUM aut PRÆTORIANORUM FIDE reponere. Hinc enim nec aliunde erumpere fauſtas illas & repetitas ſæpius in abſentem Patrum voces, ANTONINE CLEMENS DII *te ſervent*, ANTONINE CLEMENS DII *te ſervent*. Ultionem certe, ſolam exigui & infirmi animi voluptatem, probari non poſſe legitimis CÆSARIS hæredibus, quam non cœleſtes aliæ belli ac pacis artes, ſed agnoſcente Cæſare vix illo inferiore, ſola CLEMENTIA Deum fecit. Neque vel captandæ civium benevolentiæ, vel ſecuritati retinendæ leve inſuper momentum conferre, blanda quadam ſpecie RESTITUTÆ LIBERTATIS, moleſtam Quiritium Nepotibus ſervitutis imaginem, ac intutum Principi tyrannidis odium opportune ſubducere. Sic poſſe quod ille aiebat, LIBERTATEM ac DOMINOS miſceri, quod utrumque (ſed quam pulchre!) confundunt non ſemel illorum imagines: neque enim ſub OPTIMO PRINCIPE, res eſſe omnino disjunctas, libertatem ac Principatum. Finem vero TUTELÆ illius vel Procurationis; non eſſe commodum proprium, quod rejiciebat Plato, nec jura concedunt: non ſuam unius laudem aut voluptatem: ſed nobiliorem longe & latius diffuſum, GLORIAM nempe & GAUDIUM ROMANORUM; LÆTITIAM & REPARATIONEM TEMPORUM; UTILITATEM PUBLICAM; TELLUREM STABILEM aut STABILITAM; SALUTEM REIPUBLICÆ, PROVINCIARUM, immo GENERIS HUMANI; NOVUM SÆCULUM & FECUNDUM; immo ÆTERNAM non SÆCULI amplius, ſed IMPERII FELICITA-

M. Aurelius apud Vulcatium in Avid. Caſſio.

Ut enim tutela, ſic procuratio Reip. ad eorum utilitatem qui commiſſi ſunt, non ad eorum quibus commiſſa eſt, gerenda eſt. *Cicer l. 1. de offic. ex Platone.*

TATEM. Non ergo *ſapientes ſolum docere*, quod aiebat gravis Auctor, ſed totam hanc memoriam aperte reclamare, *finem juſti imperii* UTILITATEM *obedientium* & SALUTEM *æſtimari*. Relinqui itaque Furiis ſuis exagitandum illud Cæſarum propudium, queri palam ſolitum de conditione ſuorum temporum, quod nullis publicis calamitatibus inſignirentur; qui ſui non memoriam, ſed oblivionem imminere proſperitate rerum inverecundi profitebantur. An meminiſti Heroas apud Græcum vatem navem Deæ munus ingreſſos, ſollicite manibus remos intorquentes, quo velleris aurei opima ſcilicet ſpolia reportarent? Quam vero jucundius Principem videre, cui aurum à Deo infuſum ex Platonis ſententia, ſedentem ad Clavum Reipublicæ; quo ſecundo curſu AUREI SÆCULI beata & FELICIA TEMPORA, pulcherrimum certe donum generi mortalium daret;

Ammian. Marcellin. l. xxx.

Vid. Ariſtot. Polit. l. 11, c. 3.

hæc quibus AUREA *poſſunt*
SÆCULA *cantari, quibus & Deus ipſe canatur.*

Auream certe hanc eſſe AUGUSTI FORTUNAM, non quæ in privato Principis larario colitur, aut velut fauſtum imperii omen tranſit ad ſucceſſorem; ſed quam ubique diffuſam commendat PUBLICA Imperii FELICITAS. Mercedem autem tot beneficiorum, non Coronas ſolum aureas vel querneas, ob SERVATOS ſocios aut CIVES, non tantummodo ramum vel Lauri, vel Palmæ, vel Olivæ, ut DOMITORI GENTIUM BARBARARUM, aut FUNDATORI PACIS & QUIETIS; non TRIUMPHI duntaxat honorem, aut Statuas Equeſtres, Arcus, Tropæa, Columnas, Clypeos, præclara licet illa vel inſignia GLORIÆ, vel MEMORIÆ præſidia frequentia in iiſdem Nummis; ſed potiora adhuc longe,

Accla-

Acclamationes Populorum frequentes, FELICEM illius immo FELICISSIMUM ADVENTUM, quem venti quippe fugiunt & cœli nubila, ore adhuc magis & mente, quam ſacrorum apparatu celebrantes; gratiorem omnibus laureis OPTIMI PRINCIPIS, aut PATRIS PATRIÆ appellationem: VOTA pro AUGUSTI SALUTE & incolumitate alacriter SUSCEPTA PRIMIS DECENNALIBUS, & SECUNDIS MULTIPLICATA cupidius; à cujus nempe SALUTE velut filo pendere ſtatum Orbis Terrarum intelligunt, nec fictis proinde vocibus exclamant; AUGUSTE *Di te nobis ſervent, veſtra* SALUS *noſtra* SALUS *vere dicimus, jure dicimus.* Ejuſdem vero defuncti communi ſummis & imis lege, pleni quidem annis ſed quaſi adoleſcentis deſideratum cum PIO apud præſentes nomen; MEMORIAM vero apud poſteros FELICEM; ÆTERNITATEM in omnium ſemper animis ac ore victuri, & decretis à volentibus non ab invitis Patribus, immo miro omnium ordinum ac ætatum conſenſu (ut de PIO & MARCO referunt auctores) ſupremis DIVORUM honoribus, conſecratam priſtinæ virtutis famam.

Lib. VII. C. Theod. t. 20.

Cum jucunditate à Senatu Divus eſt appellatus cunctis certatim adnitentibus. *Capitol. in Antonino Pio.*

O quæ cura Patrum! quæve Quiritum,
Plenis honorum muneribus tuas
AUGUSTE *virtutes in ævum*
Per titulos memoreſque Faſtos!

Neque illum enim modo proximum tempus, lucemque præſentium temporum (quod de Oratore ſuo Fabius, de PRINCIPE verius loquuntur & prædicant hæc monumenta), ſed omnem poſteritatis memoriam ſpatium vitæ honeſtæ & curriculum laudis exiſtimare;

Et cum tempora temporibus præſentia confert
Præteritis,

addam & cum futuris lubentius. Hoc eſſe quippe apparatiſſimum ſolenne ſui funeris, huic æri totiens commendatam & eodem ære quæſitam, ÆTERNAM Civium ac ſociorum MEMORIAM: neque adeo laudationes pro more ſuſceptas ab hæredibus aut propinquis, quam in mortuum, TITUM puta aut illi ſimiles, grates & laudes ultro congeſtas ab ampliſſimo ordine, *quantas ne vivo quidem unquam, aut præſenti.* Eas proinde inferias diſſimillimo illius fratri, aut geminis eidem CAIIS, COMMODIS, aliiſque relinquendas, quæ in *abolenda omni* MEMORIA, titulis & imaginibus delendis, ut juſta Manibus eorum debita, magno Patrum conſenſu decernuntur. Hanc enim Tyrannorum certiſſimam eſſe infamiam, ut ubique famæ illorum monumenta diruantur; *ut Heracliani vocabulum nec privatim nec publice ulla* MEMORIA *teneat*; ſed illacrymabiles iidem ignotique longa nocte urgeantur. Inclytæ vero & jucundæ recordationis Principes, graviſſimæ illius TUTELÆ oneribus feliciter ſoluti, & AUGUSTA illa ſtatione cum immortali laude peracta, cœleſtem animam, quod ille dixit de laudatiſſimo CÆSARE, cœlo tandem reddant. Ibi vere jam AUGUSTI, neque antea certe BEATISSIMI, liberi invidia, procul à contentionibus & vicibus rerum humanarum, famam in tuto collocatam intelligant; ibi conſequantur eam, quæ poſt fata præſtari verius ſolet ac lubentius, venerationem; & qua pridem

Sueton. in Domitiano.

Lib. XV. C. Theod. tit. 9.

Ecce Palatino crevit reverentia monti.

Hic demum reperiant ſuavem illam REQUIEM OPTIMORUM MERITORUM; hic SIDERIBUS RECEPTI, cum illo deceſſore ſuo JULIO, primo auctore ſublimis illius, ante inter homines, mox inter cœlites faſtigii; vertantur in totidem ſidera, (quippe

ſunt

ſunt ſtellæ Procerum ſimiles) quæ auratis bis ſex radiis lucida, in clariſſima cœli parte fulgeant;

Huc fortes animæ, dignataque nomina cœlo,
Corporibus reſolutæ ſuis, terraque remiſſæ,
Huc migrant ex orbe.

Ibi denique ex opinione eorundem temporum, non otioſi cum DIS GENITALIBUS ævum degant, ſed ut Propitii VOTIS mortalium adſueſcant vocari; ut ULTORES jurandas ARAS per eorum numina ſtatui ſibi videant; ut vigiles ex illo vertice orbem proſpiciant communem, cœleſtique PROVIDENTIA, quod humana vel precaria antea faciebant, rebus humanis fata decernant. Hæc omnia vero Princeps non hauriat ſolum in umbra vel porticu, nondum ipſe protractus in lucem ac verum diſcrimen; non à Doctoribus intempeſtivæ nonnunquam cum Muſonio, inanis ut plurimum SAPIENTIÆ, certe nullo uſu rerum aut parte idonea publici muneris, fidem conſultorum & moderantium auctoritatem conſequutis. Hæc à Patribus audiat, è quibus AUGUSTI naſcuntur; intelligat ab univerſo illo Ordine, cujus Conſiliis ÆTERNÆ URBIS incolumitas firmatur; æri videat inciſa, perpetuis SENATUSCONSULTIS, ne unquam cogitet de abolendis ſanctis illis & immotis Principatus ſui legibus; ſciat denique SALUTAREM MONETAM inſervire promiſcuis ſingulorum uſibus, ut ab omnibus officii ſui partes repoſci ex æquo & exſpectari intelligat:

Senatus Populuſque non diviſis locis, ſed in una ſede Propitium Deum dixit. *Capitolin. in Marco Aurelio.*

O nunc ARGENTUM, *& Marmor vetus,*
ÆRAQUE *& artes Suſpice!*

Quis enim caſſus adeo lumine, ipſam non tam Principum, quam Principatus imaginem haud agnoſcit in his Nummis? quis non videt hic Ænea felicior, cœlata in

ta in omni metallo vere fortia Patrum, vel Nepotum verius facta? ac proinde *neque animum pictura paſcit inani.*

Dubius equidem pendeo, ſuaviſſime OCTAVI, an alibi Poëtarum fabulæ, vel Sapientum præcepta, vel Ægyptiorum hieroglyphica, obſcura illa aut vere inania ſimulacra, luculentius adumbrarint OPTIMI PRINCIPIS & FELICIS REIPUBLICÆ effigiem & exemplar. Illud vero ſcio plurimum eiſdem vel Poëtis vel Sapientibus lucis & ſplendoris acceſſurum, ſi liberet hic in varia ſingularum Virtutum Symbola accuratius inquirere. Jucunda quidem nec inutilis pluribus artibus ac diſciplinis contemplatio; ſed quam in antiquariorum libris vel theſauris obviam, licet hujus elegantiæ cupidis inde continuo petere. Monuiſſe id obiter liceat, SPEM in Nummis, non herbam trifolii, ut exiſtimabat Ant. Auguſtinus, ſed revera lilium, ut monuerunt alii, opportuniori Symbolo præferre; quod ex monumentis plaſticis Romæ nuper cum eodem illo SPEI habitu effoſſis, certo mihi demum licuit. Unde lucem quoque mutuatur Artemidorus, eamque viciſſim commodat his Nummis, qui Coronas ex liliis plexas, ut certum rem in ſpes differendi ac prolatandi augurium notat. FIDEM etiam & CONCORDIAM, duplicis Dextræ illiuſque implicatæ ſymbolo, non immerito in iiſdem Nummis ſignari: hoc eſt, *datas* FIDEI *manus*, ut in Thyeſte loquitur Seneca, & ante illum Ovidius,

Oneirocrit. lib. I. c. 79.

> *Jura*, FIDES *ubi nunc commiſſaque* DEXTERA DEXTRÆ,

Tacit. Annal. XII.

aut ſicut alibi innuit Annalium ſcriptor; *Mos eſt Regibus, quoties in ſocietatem coëant*, IMPLICARE DEXTRAS. Neque enim ſummum illud apud Romanos

ſolum,

ſolum, ſed apud Barbaros quoque pignus Fidei & Securitatis: ut rem alias obviam egregie illuſtrat hic Joſephi locus, agens de colloquio Artabani Parthorum Regis, & Romani Præſidis; *Et* DEXTRAM *dedit, tanquam maximum confidentiæ argumentum apud omnes illos Barbaros; neque enim* FIDEM *fallet quiſquam ex iis, datâ ſemel* DEXTRA, *neque* FIDEM *habere dubitabit, tale ſecuritatis Pignus ab iis nactus, à quibus injuriam ſibi metuere poterat.* Ut non mirum *renovari* DEXTRAS pro Fidei aut Fœderis redintegratione uſurpaſſe Regem Regum apud Germanicum; aut jam olim à Numa FIDEI ſolemne inſtitutum, cui Flamines manu ad digitos uſque involuta rem divinam facerent: hinc denique ſicut alias corporis partes ſingulis Numinibus, ita DEXTRAM FIDEI à Phyſicis conſecrari, ut notat Servius. Sed hæc trita: illud non ita forte, hinc etiam morem illum vetuſtiſſimum jam olim promanaſſe, ut ad abſentes Legiones & Exercitus, tanquàm præſens hoſpitii & concordiæ teſſera, DEXTRÆ mitterentur. Tacitus; *Miſerat Civitas Lingonum* VETERE INSTITUTO *dona legionibus*, DEXTRAS *hoſpitii inſigne:* alibi vero, *Centurionemque Siſennam* DEXTRAS CONCORDIÆ *inſignia, Syriaci* EXERCITUS *nomine ad prætorianos ferentem variis artibus adgreſſus eſt.* Quæ mire certe illuſtrant plures illi Nummi, in quibus duæ Dextræ junctæ, cum inſcriptione CONCORDIA aut FIDES EXERCITUUM; aut ſimiles Dextræ impoſitæ perticis ſignorum militarium; aut Manus aliàs addita imagini Auguſti ab aliqua Colonia, cum in Fidei procul dubio ſymbolum, tum in hoſpitii id genus memoriam.

Lib. XVIII. cap. 12.

Tacit. Annal. 1.

Liv. lib. 1.

Ad lib. III. Æneid.

Hiſtor. lib. 1.

Ut neque mirum cuipiam videatur, eodem Symbolo implicatæ utriuſque Dextræ, AMOREM, PIETATEM aut CARITATEM MUTUAM duorum AUGUSTORUM, ſignari in nummis Pupieni & Balbini; hoc eſt, ut de ſocero ſuo & illius conjuge loquitur idem Tacitus, *vixeruntque mira* CONCORDIA *per* MUTUAM CARITATEM. Illud forte magis inſolitum, PATIENTIAM, Chriſti potius quam Stagiritæ ſectatorum lauream, & vulgo privatæ magis quam regiæ ſortis decus, commendari in gentili & ſupremi in terris faſtigii Principe. Id vero arguit nummus Hadriani, à Cl. Seguino nuper admodum vulgatus, in quo ſedens occurrit cum patera & haſta mulier, inſcriptæ autem litteræ PATIENTIA AUGUSTI COS. III. Quo jure vero, aut qua fronte, eam ſibi laudem vindicarit

In Vir. Agricol.

carit Hadrianus, non quærimus hoc loco; & nota viri indoles parum ſedata, nec dolorum in extremis, nec injuriarum umquam tolerans nimium videtur refellere. Ut hoc etiam addam, MUNIFICENTIAM apud Romanos, ævo Cæſarum maxime, eam Principum laudem proprie denotaſſe, quam in Muneribus, ſeu ſpectaculis edendis, & ſolenni ludorum apparatu publice oſtentabant, & quam in Officiis Tullius *munerum largitionem* vocat, *Indulgentiam* autem præter alios in Antonino Pio Capitolinus. Quæ res, vel ex Nummis Antonini Pii & Severi obvia, in quibus Elephantis Symbolo eadem exprimitur; & clarius ex præclaro & rariſſimo nummo Gordiani Pii, inſpecto mihi inter alios nummos Gazæ Mediceæ, in quo amphitheatrum & homo Elephanti inſidens, & pugnans cum Tauro occurrunt, cum inſcriptione MUNIFICENTIA GORDIANI. Hinc ut Elephantis hoc loco, ſic eo ſenſu Leopardorum Munificentia apud Symmachum, qui inde non parum illuſtratur; *ſacras mihi litteras Julius Agens in rebus exhibuit* LEOPARDORUM MUNIFICENTIAM *continentes*; alibi vero cupit MUNIFICENTIAM *Libycarum largitione mutari*. Cujus tamen vocis genuina illa, nec alias arcana ſignificatio non obſervata, eruditis aliquot in explicatione veterum auctorum non ſemel impoſuit.

Lib. VII. epiſt. 59.

Lib. II. epiſt. 46.

DISSERTATIO TERTIA.

DE
PRÆSTANTIA ET USU
NUMISMATUM
ANTIQUORUM.

QUamquam vix mihi fructus otii datus eſſe videatur, ad utriuſque noſtrum præclara ſtudia pro dignitate celebranda, non committam tamen, ut quaſi in limine ſuſcepti operis inchoata nobis tractatio conticeſcat. Neque enim te fugit, cum in infinita quadam varietate litterarum, tum in artibus aliis ac diſciplinis verſari hanc omnem memoriam, quæ nobis hic velut *poſtliminio* excitanda, & in nova quadam luce collocanda veniebat. Quando autem hoc oneris mihi ſemel impoſui, & erecti expectatione homines plura hic videntur à nobis flagitare, dabo operam, ut in hac etiam mea vel vitæ occupatione, vel otii penuria, quantum fieri poterit, noſtris ſimul ſtudiis & eorum obſequar voluntati. Tu vero, nobiliſſime OCTAVI, omnium optime judicabis, an quod ab initio operis ſuſcipere ac polliceri viſus ſum, dum ampliſſima huic ſtudio præmia vel ad uſum vel ad delectationem propoſita prædicavi, ſim hoc labore noſtro, nec mediocri quadam exercitatione conſequutus.

Haud dubitas equidem NATURALI etiam SCIENTIÆ lumen aliquod ex antiquis Nummis adfulgere, ſeu

ſeu proprietates animalium, aut formas eorundem; ſeu plantarum etiam figuras conſulamus. Hinc enim videre in iis licet Animalia ob inſitas ſingulis proprietates, ſuo quæque numini ſacra, *Aquilam* & *Capram* Jovi; *Pavonem* Junoni; *Gallum* Mercurio & Æſculapio; Cybele ac Soli *Leonem*; *Pantheram*, *Tigrim* & *Caprum* Baccho; *Porcum* & *Dracones alatos* Cereri; *Serpentem* Æſculapio; *Ibim* & *Anſerem* Iſidi; *Cornicem* & *Cygnum* Apollini; *Delphinum* & *Equum* Neptuno; *Cervum* & *Canem* Dianæ; quæ ex Poëtis non ſolum, ſed Antiquariis etiam vulgo jam nota. *Cervum* alias non Dianæ ſolum, ſed fratri ejuſdem ob curſus velocitatem ſacrum, prolatis aliquot nummis noviſſime docuit elegans hujus mercis propola Petrus Seguinus; unde apposite plane flammea illi veſtigia tribuit Veronenſis veſter, *Circa Proprietates Animalium.*

Flammea prævertet celeris veſtigia cervæ. Catull. in Epith. Pelei.

Gryphas etiam Apollini ſacros haud magis ex Philoſtrato, Heliodoro, aliiſque colligas, quum vel ex ſignato eodem ab urbibus vulgo Apollini devotis, ut in nummis ΑΚΤΙΩΝ, vel juncto etiam cum tripode in numiſmate ΚΥΤΟΡΙΩΝ, apud Goltzium; aut alias ex Gallieni nummis, in quibus Gryphus depingitur cum epigraphe Apollini Cons. Aug. ſeu *Conſervatori Auguſti.*

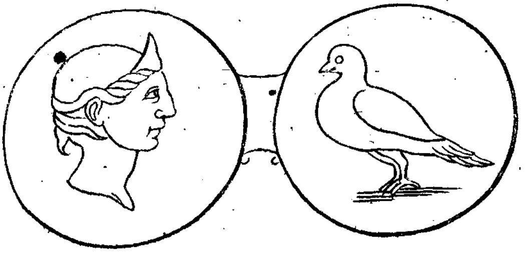
Corvum præterea & *Delphinum* in ejuſdem Apollinis tutela exſtitiſſe, recte ad Manilium notavit magnus Scaliger, ex nummis Quindecim virum, in quibus ſignatur Tripus cum Corvo in inferiori parte, & Delphino in ſuperiori. Sed de hoc nummo paullo infra, de Corvo vero ſacrato Apollini, ut aliunde, ita ex Plutarcho liquet ac Porphyrio. Sic *Noctuam* Minervæ plerique Athenienſium, & Tarentinorum aliquot Nummi ad- De Iſid. De Abſtin. l. III.

judicant: de cujus tutelæ ratione vide diſſerentem alicubi Dionem Pruſæum. Noctuam certe ſapientiæ Symbolum arguit præterea nummus aureus magni Conſtantini, in quo eadem in cippo cum epigraphe SAPIENTIA PRINCIPIS PROVIDENTISSIMI. Hinc Noctua impoſita columnæ Trajani in nummo ejuſdem Seguini, quo providentia illius Principis, duraturo apud poſteros indicio notaretur. Ut minus jam mirum videatur, ſub Noctuæ Symbolo eandem Minervam apud Ægyptios depictam, quod tradidit alicubi Philoſtratus. Ita quoque, *Columbas* Veneri, Cypriorum nonnulli nummi rariores addicunt. Quo referri etiam poſſunt inſignes Erycinorum in Sicilia, & duo inter alios apud Parutam depicti, cum Columba in utroque, & cum Veneris, tum biformis ſenis effigie.

Orat. XII.

Lib. II. de vit. Apoll. c. 9.

Qui-

Quibus nummis ſingularem quandam lucem fœnerantur duo præclari ſcriptores [a] Athenæus ac [b] Actianus; ex quibus intelligimus feſtum fuiſſe apud Erycinos dictum Ἀναγωγία, proficiſcentis nempe Veneris, quod nullæ tum eſſent Columbæ, alias circa templum illius Deæ frequentes; alterum vero, ſolemne dictum Καταγωγία ſeu revertentis Deæ, quo Columba nuda & purpurea prævolabat rurſus ad Deæ fanum, ſequebantur aliæ. Signant utique rei memoriam cum columba illa priori nummo expreſſa in corona laurea, tum vel maxime hinc Erycina, illinc itidem Columba in poſteriori depictæ. Quo ſpectare etiam obſervo alium Nummum Erycinorum Gazæ Mediceæ, in quo illinc caput virile ornatum ſpolio leonino, hinc Pharetra, Clava, & Columba conſpiciuntur; quorum illa ad Herculem Erycis in eo tractu victorem, hæc ad ſacrum Veneri locum, & Feſti ac Columbæ hujus memoriam omnino ſunt referenda. Alias eodem Καταγωγίȣ nomine, ſed alterius generis feſtum Epheſiis celebratum legas in *Actis Martyris* Timothei apud Photium. Mitto vero tricipitem *Cerberum*, quem Plutoni vindicat Trallianorum Nummus pulcherrimus Mediceus. Cauſas vero adferent Mythologi & Symbolorum interpretes, nec enim nugari hic vacat. *Serpentem* vero & *Draconem* Felicitatis, Victoriæ, Salutis ſymbolum frequenter fuiſſe, non apud Ægyptios ſolum, ſed apud Græcos etiam & Romanos, tot Nummi clariſſime oſtendunt, ut mirer eruditiſſimum Gevartium id inficias iviſſe. Res enim obvia ex priſcis monumentis; quamvis non id promiſcue cum Joanne Triſtano, ad omne Serpentum genus retulerim, ſed ad illos maxime, quos ἀγαθȣ̀ς δαίμονας, ſeu pro bonis

[a] *lib.* IX.

[b] lib. Var. I. c. 15. & Animal. IV. 2.

Col. CCLII. Pag. 1401.

Geniis habitos, ex Servio diſcimus, & de quibus Lucanus meus,

Vos quoque qui cunctis innoxia numina terris,
Serpitis aurato nitidi fulgore Dracones.

Verum de his agetur mox uberius. Sic *Elephantis* diuturnitas vitæ præ cæteris animalibus Ariſtoteli tradita, ÆTERNITATIS nomine ac Symbolo in iiſdem non ſemel adumbratur. Inde haud ignotus ille Pori Elephas apud Philoſtratum, cui torquem aureum ab Alexandro injectum, eundemque ultra quadringentos annos refert vitam produxiſſe. Occurrunt præterea iidem Elephantes lychnum ceu facem proboſcide geſtantes, in præclaris aliquot Nummis Antiochi Dionyſii; miniſterio haud alieno à reliqua hujus animalis induſtria tot ſcriptoribus decantata, & de qua inter alios Manilius,

De vit. Apoll. lib. 1. cap. 6.

Cumque Elephante loqui, tantamque aptare loquendo
Artibus humanis varia ad ſpectacula molem.

Certe ſpectaculo hic minus admirando, quam eoſdem videre funambulos in Theatris Romanorum; aut alias pila ludentes; aut in munere gladiatorio Germanici, ſolennibus epulis admotos, earundem promuſcidum opera, ut moderatos convivas, cibum ac potum decenter ſibi miniſtrantes. Nota res ex Seneca, Suetonio, Æliano, aliiſque id genus probatis aut oculatis auctoribus. Sed quod magis appoſitum, ut vel indè pateat, unde morem illum horum λυχνοφόρων Elephantum acceperit Julius Cæſar, de quo diſerte tradit Suetonius, *adſcenditque ad lumina quadraginta* ELEPHANTIS *dextra atque ſiniſtra* LYCHNYCHOS *geſtantibus*.

L. XLVIII. Idem narrat Dio, quoad illos δαδούχους Elephantas, πολλῶν δὲ ΕΛΕΦΑΝΤΩΝ ΛΑΜΠΑΔΑΣ ΦΕΡΟΝΤΩΝ, ἐκομίσθη, *Multis autem* ELEPHANTIS FACES

FE-

FERENTIBUS *deductus eſt*, quamvis in eo diſſentiant, quod ille in Capitolium, hic domum à cœna deductum ea pompa Cæſarem narrent. Unde jam opinor, minus erit ingratum id genus λυχνοφόρον Elephanta producere, qualem cum Gaza Palatina & Medicea, tum ſuis & majorum meritis ampliſſimus Joachimus Camerarius noſter mihi ſubminiſtravit, harum quoque lautitiarum cupidus ſectator.

Neque vero mirum in Syriæ Regis nummo ſignatum videre Elephantem, qui apud veteres legit, ſucceſſores Alexandri paſſim uſos Elephantis, & teſte Agatharchide, inſtitutam quondam Elephantum à Philadelpho venationem; aut vero apud [a] Athenæum & [b] Plutarchum obſervavit, Seleucum inter hujus Antiochi Deceſſores, dictum Ἐλεφαντάρχην, ob copiam datorum illi Elephantum; haud aliter nempe ac de Rege Pegu in India memorant nonnulli, vocari illum Regem alborum Elephantum. Unde & Strabo illuſtratur, qui in regione Syriæ prope Laodiceam quingentos Elephantas ab eodem Seleuco ali ſolitos narrat. Ex quo nummo illud præterea colligas, Suetonio *Lychnuchos* & Dioni λαμπάδας in ſimili Elephantum miniſterio dictos, nihil aliud revera, quam δᾷδας ſeu faces exſtitiſ-

Cap. I. apud Photium Cod. CCL.

[a] Lib. VI.

[b] In Demetrio.

Lib. XVI.

ſe;

ſe; quas utique voces, λυχνούχους, λαμπάδας, φανούς, δᾶδας, promiſcue veteribus uſurpatas, ex [a] Athenæo diſcas & [b] Polluce. Neque debuit certe, ut obiter hoc addam, *lychnuchus* ille Ciceronis *ligneolus*, tantum negotii eruditis antiquariis faceſſere, in cujus explicatione æſtuantes videas Cl. Smithium & Fortunium Licetum, ac poſtremum inprimis miras loci illius emendationes tentantem in opere de lucernis antiquorum poſtremæ reviſionis. At conſuluiſſent Athenæum, qui diſerte Ξυλολυχνούχου, ſeu *Lychnuchi ligneoli*, ut verbum ſonat, dicit Alexin meminiſſe, neque illum diſſimilem *Obeliſcolychno*, cujus Theopompus meminerit, & de quo videndus etiam Pollux. An vero felicius eidem Liceto, aliiſque ſucceſſerit, λυχνοφόρους, non jam Elephantas, ſed Dracones ex Nummis antiquis itidem producere, infra alio loco diſcutietur. Alias vero tædas ſeu faces accenſas, non jam in Elephantis promuſcide conſpicuas, ſed Vulpium caudis adligatas juxta Samſonis factum, apud Ovidium legiſti proculdubio; unde & Vulpes Lycophroni ac Heſychio λαμπουρὶς dicta videtur, ut erudite obſervat doctiſſimus Bochartus.

[a] Lib. XV. [b] Lib. VIII. cap. 18. & lib. X. c. 26. Lib. XV. Lib. IV. Faſt.

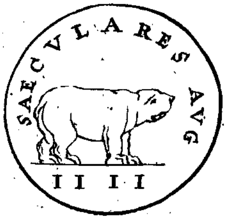
Capricornus, qui non tantum inter ſigna cœleſtia, ſed Auguſti etiam Sigilla & Nummos locum invenit, in iiſdem & altero Nummo Hadriani rariore abundantiam & felicitatem notat. *Apes* ob multiplicem induſtriam & mellis præſtantiam, Sapientiæ etiam & dignitatis ſymbola, plurimi Græcorum, Romanorumque Nummi arguunt; quorum aliquos illuſtravit non ita pridem hujus veteris elegantiæ optimus interpres, Petrus Bellorius noſter. *Aquilam* præterea mitto, perpetuum quoddam Providentiæ, Divinitatis & Imperii, geminas autem Aquilas Orientis & Occidentis in iiſdem ſym-

ſymbolum, *Phœnicem* æternæ & novæ vitæ, *Upupam* aut *Ciconiam* Pietatis, *Cornicem* Concordiæ, *Bovem* autem Fertilitatis, aliaque id genus magis trita, quorum etiam cauſam quis ignorat? Quamvis aliàs *Boves* miſeriæ ſymbolum ob perpetuos illius animalis labores, & in ſomnis viſos malum portendere, duo ſomniorum interpretes cum Eſſæus apud Joſephum, tum Aſtram- Lib. Ant. pſychus in Oneirocriticis contendant. XVII. C. 15.

FORMAS vero *Animalium* terreſtrium, aëreorum, *Circa* FORMAS *Animalium.* aquatilium, vulgo minus notas, aut de quibus diſſentiunt nonnunquam priſci & recentiores Naturæ conſulti, iidem Nummi in conſpectu ponunt. Sic HIPPOPOTAMUM Philippi & Otacillæ Numiſmata, ſatis arguunt, quare idem Equi non ſolum, ſed Bovis nonnullis veterum, aliis Porci Marini etiam nomine nuncupetur. Ita enim in iis expreſſus eſt, ut cauda & dentibus Aprum, pedibus autem diviſis & mole corporis, Bovem referat, cætera fœde ſimus, & ad Ariſtotelis potius, quam Herodoti aut Diodori deſcriptionem comparatus. Neque tamen recentioribus accedo, qui proinde à ſola magnitudine *Equi Marini* vel *Fluviatilis* verius nomen illi inditum credunt; quum diſerte Ariſtoteles & jubam inſtar Equi, & vocem ejuſdem ſeu Hiſt. Animal. lib. II. cap. 12. hinnitum, interiora denique Equo & Aſino ſimilia referat; unde etiam Hippopotami nomen illi adhæſiſſe crediderim. Accedit inſuper alia maxillarum, ventris, ac pedum, niſi quod diviſæ ſunt ungulæ, cum Equo ſimilitudo, quam illi quoque tribuit Achilles Tatius: ἐςὶ μὲν ΙΠΠΟΣ τὴν γαςέρα καὶ τοὺς πόδας πλὴν ὅτι σχίζει τὴν Lib. IV. de Clitoph. ὁπλὴν, hoc eſt, *quod ad ventrem pedeſque attinet Equus eſt, niſi quod diviſas habet ungulas*, non ut vulgo Interpretes, *bifidas*. Unde quoque de eadem bellua Calpurnius,

Eclog. VII. *& EQUORUM nomine dignum*
Sed deforme pecus, quod in illo naſcitur amni,
Qui ſata riparum venientibus irrigat undis.

Sed præter Achillem illum, diligentem utique ac domeſticum pictorem hujus animalis, patebit res clarius ex ſequenti ejus ſchemate, obvio jam in Cimeliis Antiquariorum.

En, juxta optimos auctores, caput hujus belluæ rotundum & grave; reſimum roſtrum; cauda Apri; juba ac venter velut Equi; ungulæ inſtar Boum diviſæ, neque tamen eædem ſolum bifidæ, ut vulgo Plinius, Ammianus, aliique etiam è recentioribus tradidere. Sed gravior adhuc error Ammiani, qui eaſdem bifidas, ut ibi legitur, ungulas ad ſpeciem Equorum tribuit huic feræ in nuperis editionibus; ac proinde loco, ut omnino crederem, in tam abſurdo mendo vel corrupto, vel hiulco. Equidem novi Equum prodigii loco Julio Cæſari natum, fiſſis in duas partes prioribus ungulis, ſi fi-
Lib. XXXVII. des habenda Dioni Caſſio. Sed hoc nihil ad Ammia-
Lib. XXII. num, cujus hæc verba vulgo referuntur; *Hippopotami quoque generantur in illis partibus ultra animalia cuncta ratione carentia ſagaciſſimi, ad* SPECIEM EQUORUM *bifidas habentes ungulas, caudaſque breves.* Quis poſtremò hæc graviſſimo auctori credat excidiſſe? Non ego certe: unde loco *Equorum*, libenter *Boum* legerem; utique appo-

appoſite ad rei veritatem, & ad Nummorum ſimul ac auctorum fidem. In eo enim non ad Equorum, ſed ad Boum ſpeciem accedit Hippopotamus, quod diviſas habeat ungulas, in quo maxime ab Equis differt, ut bene notavit Achilles Tatius. Sic Plinius; *Major in altitudine in eodem Nilo bellua Hippopotamus editur ungulis bifidis*, QUALES BOBUS. Et pridem Ariſtoteles; *Equo fluviatili, quem gignit Ægyptus, juba Equi*, UNGULA QUALIS BOBUS. Mole quoque corporis maximo Bovi ſimilem tradit laudatus modo Achilles, non Heros quidem Phthius, ſed Alexandrinus Sophiſta. Unde factum etiam, ut non tam inter Equos, quam inter Boves relatum fuerit à multis ſcriptoribus hoc animal. At ſciolus aliquis antiquarius, habita ratione nominis hujus feræ, aliorumque cum Equo communium, locum Ammiani ab aliquot jam ſæculis videtur interpolaſſe, cui acceſſit poſtea infelix Gelenii in eodem ſupplendo induſtria. Agnovit quoque lectionis vitium doctiſſimus Ammiani editor, ſed non ſanavit; neque verum Æſculapium velim me hic omnino præſtare, ubi nullum à ſcriptis libris remedium. Siquis malit proinde, levi diſtinctione poterit locum juvare, *ultra animalia cuncta ratione carentia ſagaciſſimi, ad ſpeciem Equorum, bifidas habentes ungulas, caudaſque breves*: ut hæc poſtrema non ad *ſpeciem Equorum* referantur, ſed ſingula ſejunctæ ſint proprietates hujus animalis, quibus Equum juxta, Bovem & Aprum refert. Alias frequentem ejus figuram videas non in Nummis ſolum ſæcularibus, ſed in aliis percuſſis in Ægypto, maxime in quibus Nilus adumbratur. Unus enim ille, ut notum, ex portentoſis maxime Fluvii illius incolis; unde præter vulgaris honorem arundinis, qui illi cum fluminibus aliis ſolennis, adjacens Hippopotamus, tanquam

Lib. VIII. c. 25.

Lib. II. Hiſtor. Anim.

quam germanus illius & peculiaris fœtus, *Parentem* arguit in nummis aliquot HADRIANI cum inſcr. NILUS.

Neque abſimiles occurrunt aliquot Nummi Trajani. Circumſtantes etiam nonnunquam pueros obſerves; ſicut eoſdem quoque præfert Statua Nili Vaticana, & ejuſdem fluvii *πηχυγόνȣ* effigies apud Philoſtratum; quos aliás in Ægyptiis NILI picturis familiares notaſſe jam olim Heliodorum, & *νάνȣς τȣ̃ Νείλȣ* dictos alibi memini me legiſſe. Sed præter modo adlegatos, videas quoque Niloticum hunc vel Ægyptium Elephantem, ut vocatur Achilli Tatio hæc bellua, Hebræorum autem *Behemoth* juxta doctiſſimum Bochartum, in præclaris aliquot Nummis Ægyptiis Claudii ac Neronis Gazæ Mediceæ. Alias *Equos* revera *Marinos*, ſuperiori nempe parte equina, inferiori autem in piſcem deſinentes videas cum in denariis Atratinorum gentis Semproniæ apud Urſinum, tum in variis maritimorum locorum Nummis. Omitti vero hic nequit ſine nota inſignis error eruditi Antiquarii, qui ludis ſæcularibus à Philippo Imp. celebratis, h. e. millenario ab U. C. quo ſuperior Nummus percuſſus, cum feræ hujus effigie, eandem nunquam ante Romæ ſpectatam confidenter adſeruit. At præter [a] Capitolinum, [b] Lampridium aliosque, Plinium & Ammianum conſulere potuiſſet, qui

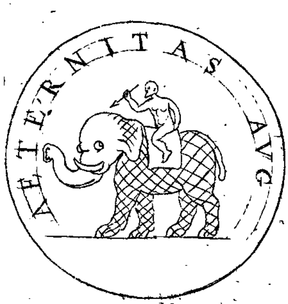
Jo. Himmelar. ad Numiſ. Areſch. Tab. XLI.

[a] In Anton. Pio.

[b] In Elagabalo.

qui ædilitate Scauri (hoc eſt tribus & ultra ante Philippum ſæculis) primum Romæ conſpectum hoc animal, ac per plures dein ætates in urbem deductum tradunt. Quod vero addit idem Marcellinus ſua ætate non potuiſſe eandem feram amplius inveniri, adſentitur ei quoque Themiſtius; quamvis proxime ante Ammiani ætatem, Cari nempe ac filiorum temporibus, decoraſſe adhuc Hippopotamum amphitheatricas voluptates, liqueat ex adlato paullo ante Calpurnii loco. Neque ſequutis Ammianum ætatibus, fefellit Editorum induſtriam, qualiſcunque prædicata hujus animalis ſagacitas. Lib. XXII. Orat. X.

Neque minori voluptate adficiunt obvii paſſim in iiſdem Nummis ELEPHANTES, modo bijuges, modo quadrijuges curribus juncti, non terroris amplius, ſed triumphalis pompæ apud Majores veſtros argumenta. Hinc productus etiam paullo ante δᾳδοῦχος Elephas, & ex ſimili miniſterio, J. Cæſari olim exhibito, obiter illuſtratus. At vero non prætereundus hoc loco ornatus ac loricatus ad pugnam Elephas; unde veterum quorundam auctorum loca de hoc more haud parum lucis fœnerantur. Exhibet vero eum inter alios ſequens Philippi nummus.

Non repetam hic quæ in genere de bellico hujus animalis uſu, qui ab Indis ad reliquas gentes dimanavit, ex auctorum veterum lectione omnibus obvia ſunt & expoſita. Illud forte majus erit operæ pretium admonere, inde factum, ut non minus quam homines, ferro etiam munitus Elephas in aciem procederet. Quum enim ob ingentem corporis molem jaculorum & telorum ictibus pateret bellua, in qua potiſſimam victoriæ fiduciam videbantur collocare, qui earum opera in bello utebantur, hinc morem etiam illum receptum crederem, ut lorica præmuniretur. Tales Elephantes olim ab Antiocho Eupatore in aciem contra Judæos educti, ut notum ex Auctore Macchabæorum; Καὶ εἶδεν Ἐλεάζαρ ὁ Σαυαρὰν ἓν τῶν θηρίων τεθωρακισμένων θώρακι βασιλικῷ, καὶ ἦν ὑπεράγον πάντα τὰ θηρία, καὶ ὤφθη ὅτι ἐν αὐτῷ ἐστιν ὁ βασιλεύς· *Videns vero Eleazar dictus Sabaran, unam ex beſtiis loricatis indutam lorica regia, quæ erat ſuperior omnibus aliis beſtiis, & viſa eſt illi Regem ferre.* Inſtructos eodem modo contra Cæſarem Scipionis Elephantes ex Hirtio quoque diſcimus; *ornatuſque ac loricatus Elephantus quum eſſet, quæ pars ejus corporis nuda ſine tegmine relinqueretur, ut eo tela conjicerentur.* Accedit Heliodorus, qui morem illum vulgo receptum clare innuit, Ὅσοι δὲ καὶ διεδίδρασκον ἄπρακτοι, καὶ οὐδὲν δράσαντες τοὺς Ἐλέφαντας ἀπεχώρουν. τὸ γὰρ θηρίον πέφρακται, καὶ σιδήρῳ παραγινόμενον εἰς μάχην. *Quicunque effugiebant nullo facinore edito, nec ullo detrimento Elephantis illato diſcedebant. Bellua enim ferro munita eſt, cum ad prælium accedit.* At vero morem illum eruditis notum non jam ſolum evincit, ſed nobis etiam ante oculos ponit ſuperior Elephas; unde inſuper diſcimus, non jam partem aliquam, ſed totum etiam corpus eo modo inſtructum ac præmunitum. Talis nempe Regis Indorum Elephas, quem phaleris aureis

Lib. II. cap. VI. v. 43.

De Bello Africano.

Lib. IX.

r[illegible]is toto corpore contextum narrat Curtius; *Longior ubi expeditio eſt, Elephanti vehunt currum; & tantarum belluarum corpora tota contegunt auro.* Elephanti comitem hic obiter adjungimus CAMELUM, & ex eo quidem genere, quod Græci DROMADES vocant. Quum enim vulgo notum ſit ex veterum & recentiorum hiſtoriis, alios eſſe Camelos in Oriente, quibus vulgo ad onera ferenda, alios autem quibus ad curſum tantum utantur, hinc utriuſque generis ſignati in antiquis Nummis. Priores quidem ſaginarios illos & ἀχθοφόρυς innuere videntur varii & obvii Trajani nummi cum inſcriptione ARABIÆ aut ARABIÆ ADQUISITÆ, cujus generis unus infra adducetur. Arabicos autem Camelos ſatis arguit, quod non duos inſtar Bactrianorum, ſed unum tantum præferant gibbum; qualis etiam Camelus è dromadum ut videtur genere obvius in denario gentis Æmiliæ, cum inſcriptione Aretæ Arabum Regis. Unde certe liquet vere jam olim ab Ariſtotele, & inde à Plinio diſcrimen illud Bactrianorum & Arabicorum Camelorum obſervatum, à Solino autem perperam inverſum, *Arabici bina tubera in dorſo habent, ſingula Bactriani.* Alterius vero ſpeciei Camelos, ad curſum comparatos, atque inde Græcis δρομάδες dictos, graciliores proinde ac minoris ſtaturæ exhibet ſequens nummus ſingularis raritatis ſub Caracalla percuſſus, cujus ectypum petenti mihi lubenter indulſit Cl. Patinus.

Lib. VIII.

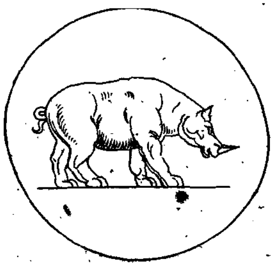
Lib. II. Hiſt. Anim. c. I.

Dolendum equidem fugientes omnino & exeſas inſcriptionis litteras, locum ſignati hujus Nummi hodie nobis invidere. Neque enim obvium illum aut vulgarem in Antiquis Nummis, facile licet ex adpicto animali colligere. At illo interim beneficio fruamur, quod Dromadem ejuſmodi Camelum exhibeat, cum nudo ſeſſore protenſa dextra neſcio quid innuentem. Mira autem ſunt, quæ de velocitate hujus animalis, qua Equos longe dicitur ſuperare, narrant cum antiqui autores, Diodorus, Strabo, Philoſtratus, tum recentiores, Leo Africanus, Marmolius, aliique, qui ſua nobis itinera, Aſiatica nempe aut Africana reliquere; puta unius diei ſpatio ultra centum milliaria Dromades id genus conficere, idque modico viatico octo vel decem dies per deſerta continuantes. Hinc non immerito Dromas Talmudicis dictus גמלא פרחא ſeu *Camelus volans*, & juxta Gloſſam Magiſtrorum, quia eſt curſu velox inſtar avium volantium, ut obſervat in Lexico ſuo Talmudico doctiſſimus *Buxtorfius. Haud aliter nempe ac Græci & Romani celeres ſuos Equos nonnunquam *Pegaſos*, *Volucres Aquilas*, aliiſque id genus nominibus appellarunt, qua de re infra.

De RHINOCEROTE haud ignota quoque veterum ac recentiorum controverſia; quorum alii fabuloſis eundem annumerant; alii vero unum, alii duo cornua, eademque modo in naribus, modo in capite, modo in humeris etiam poſita voluerunt. Viſum vero Romæ hoc animal Flaviorum temporibus, non ex Plinio ſolum, Suetonio, aut Martiali diſcimus; ſed præterea ex Nummo Domitiani; ex quo patet luculenter, illud ſæcularibus Ludis exhibitum, ac in ejus rei memoriam ibi expreſſum, cum unicornu è naribus prominente. Unde mirari ſubit nuperum Hiſtoriæ Animalium

mullium ſcriptorem, qui cum duobus cornibus in his ipſis Domitiani Nummis depictum refert: ſed illum in hunc errorem induxiſſe videtur Aldrovandus, & utrumque Pierius, qui hoc ipſum de duobus Rhinocerotis cornibus nummo illo expreſſis ante eos tradiderat, verum quod jam auguratus eſt Aldrovandus, Elephante nobis pro Rhinocerote obtruſo. Certe ſatis Pierium alioſque ei adſentientes arguunt, cum productæ jam ante ſuperiori ſæculo hujus nummi Icones ab Antonio Auguſtino, & Sebaſtiano Erizzo, tum ſequens ejuſdem effigies illis conſentanea. Joan. Jonſton. Hiſt. Quadrup. Lib. II. Hieroglyph.

Ut omnino inde corruptum conſtet Martialis locum vexatum jam viris doctis, ubi geminum cornu huic feræ videtur tribuere: de quo præter alios conſulendus Cl. Bochartus in præclaro opere de Animalibus ſacris, ne actum procul dubio hic agamus; neque enim liber ille nobis ad manum, dum hæc commentamur. Certe in hunc errorem haud impingere potuit Poëta teſtis illius ſpectaculi oculatus, quale nummus iſte Domitiani repræſentat, qui juxta Plinium, Ælianum, alioſque unum cornu alio loco eidem feræ tribuit,

Quantus erat cornu, cui pila taurus erat.

Alias ſequutis etiam temporibus, & præter ſæcularium ſolemnitatem, ornaſſe non ſemel Rhinocerotas Ro-

S manas

manas ludorum editiones, liquet aliunde ex Auctoribus Hiſtoriæ Auguſtæ, Capitolino in Pio & Gordianis, ac Lampridio in Elagabalo. Immo ſub Trajano etiam idem animal Romæ conſpectum, fidem facit Nummus ab Occone deſcriptus, quinto illius Auguſti Conſulatu. Ut pateat inde luculenter, quam vere à [a] Plinio ac [b] Æliano ſit adſertum, formam illius belluæ Romanis eſſe notiſſimam, quippe apud quos ſæpe ſit in amphitheatris viſa. Si fides vero habenda eſt Pyrrho Ligorio, notatur ab eodem in uno Domitiani Numiſmate Rhinoceros cum Elephante, ut videbam nuper in antiquariis ejus collectionibus ineditis, quas adſervat Bibliotheca Auguſtæ Chriſtinæ.

[a] Lib. VIII. c. 20.
[b] Lib. XVII. c. 44.

Neque vero in iiſdem diverſum ab eo MONOCEROTA memini me vidiſſe, quem à ſe tamen in Nummo veteri inſpectum apud hunc ipſum Ligorium teſtatur Aldrovandus, cornu cantharo humi ſtanti inſerentem, cum inſcr. ΝΥΣΣΕΩΝ. Suſpicatur vero percuſſum illum ab Indis Nyſæis, in Bacchi ſui cultum, ac memoriam victoriarum Alexandri Magni, & reperti in eo tractu id genus Unicornis. Eundem quoque Nummum vulgavit Medicus quidam Gallus ſcripto vernaculo, ac eidem Alexandro Indorum Triumphatori tribuit; paullo tamen aliter expreſſa nummi epigraphe, ΝΥΚΕΩΝ. Vir autem doctiſſimus, magnum lumen Germaniæ noſtræ litteratæ, recentem illum Nummum ſtatuit, peculiari illi deſtinata commentatione in variæ eruditionis opere. In ea autem id agit pluribus, ut eundem adſcribat non Indicæ illi Nyſæ, ſed haud paullo viciniori Nicææ, ſitæ in Liguriæ & Galliæ finibus, ac legendam proinde auguretur inſcriptionem ΝΙΚΑΙΕΩΝ. Fundus illi hujus obſervationis Julius Scaliger, qui in ea Urbe viſum à ſe narrat

Laurent. Catelanus l. de Unicorni.

Thom. Reineſius var. lect. l. II. c. 2.

Exerc. CCV.

cornu

cornu hujus Monocerotis; unde quoque illud ab eodem Heroë Scaligero, aut ab alio forte conſcio geminæ voluptatis, ad perpetuam rei memoriam æri inciſum putat ſuperiori ſæculo, ac intuitu Græcorum illius urbis aboriginum, ſignatum Græco illo nomine ΝΙΚΑΙΕΩΝ. Neque dubitat vir eruditiſſimus hanc ſuam de Nummo illo ſententiam, ut extra omnem contentionis aleam proponere; immo pro qua paratus ſit forti animo *tanquam Danais pro navibus Aiax* depugnare. Non vero is ego ſum, quibus digiti pruriant hanc pugnæ aleam ſubeundi, aut vero qui geſtiam inde capere ſolatium, quod cum victus ero, cum Aiace ferar decertaſſe. Optaſſem equidem mihi copiam fieri illius Nummi, aut iconis inde expreſſæ; ut de eo liceret certius aliquid ſtatuere, maxime de ætate illius & occaſione, qua percuſſus fuit; & an ad remota illa Alexandri M. tempora, aut ad alia eum ſubſequuta, an vero ad elapſum modo ſæculum omnino referri debeat. Sed non licuit mihi hactenus Galli illius Medici ſcriptum conſulere, quo Nummi illius iconem dedit inſpiciendam, aut eundem in penu antiquaria Pyrrhi Ligorii à me hic inſpecta obſervare, à quo primum Nummi hujus notitia videtur dimanaſſe. Illud tamen in Lectoris gratiam, & ad majorem quandam lucem hujus rei haud alienum erit præmonere, magnam utique fuiſſe ſuperiori ſæculo, quod tu non ignoras, Pyrrhi hujus Ligorii in colligendis undique reſiduis priſci ævi monumentis diligentiam, ac in iiſdem delineandis, deſcribendis, in certum ordinem redigendis, & pro captu etiam interpretandis, incredibilem quandam neque ſatis unquam prædicandam ſedulitatem. Hinc optimos & publicos illius induſtriæ præcones nactus jam olim ſibi conjunctos arcta id genus ſtudiorum communione,

Judicium de Operibus Antiquariis Pyrrhi Ligorii ineditis.

 nione,

nione, Antonium Auguſtinum, Fulvium Urſinum, Onuphrium Panvinium, Annibalem Caro, & his ætate proximum Laurentium Pignorium, omnia clariſſimæ famæ nomina. Sed certiores adhuc ejus rei teſtes exſtant Herculeæ Viri lucubrationes antiquariæ etiamnum ſuperſtites, in quadraginta & plura volumina digeſtæ; quæ integræ adhuc in Taurinenſi Bibliotheca, & hic in urbe magna ſui parte in ſupellectile libraria Chriſtinæ Auguſtæ, Farneſiana, & Barberina, inſtar præſtantiſſimi cujuſdam Theſauri, adſervantur. Complectuntur vero illæ, tum conſueto litterarum ordine & libris totidem, Geographicam locorum hominumque priſci ævi enarrationem, inſertis paſſim Lapidum ac Nummorum monumentis; tum præterea Commentarios ſingulares in Græcorum & Cæſarum aliquot Nummos; ac inſuper Tractatus quoſdam peculiares ad illuſtrationem Romanæ omniſque remotæ antiquitatis comparatos; De Religione & Dis Gentilium, Heroibus & Viris Illuſtribus, Ponderibus, Menſuris, Statuis, Monetis, Funeribus, Re Nautica, Veſtiaria, Claris Familiabus Romanorum, de eorum Magiſtratibus, ac tandem diſtinctis quibuſdam Tiburis, Villæ Hadrianæ, aliorumque id genus vel Rituum vel locorum explicationibus. Dum vero eaſdem fama & commendatione eruditorum hujus ac ſuperioris ſæculi mihi pridem notas, obiter verſare licuit aliquoties, facile deprehendi multas latere in iis optimas priſci ævi reliquias, quibus vel imprimis prioribus Inſcriptionum aut Nummorum veterum collectionibus ingens & præclara quædam acceſſio fieri poſſet; ac inde in omne litterarum & doctrinæ genus utilitas non levis redundare. Multa enim id genus hodie etiam haud amplius obvia, ibi recondi adverſus injuriam tempo-

rum;

rum; multa etiam ab aliis ſecus aut properanter deſcripta, accuratius ibi aut fidelius, quam vulgo in editis legi; præter conſpicuam ſingularis cujuſdam in colligendis iis, ac ubi opus fuit delineandis, induſtriæ laudem. Sed neque illud viciſſim diſſimulabo, plura paſſim occurriſſe congeſta in tam vaſta mole, quæ aut dubiæ fidei, aut confeſſæ videbantur novitatis; magnam inprimis Nummorum ſegetem ipſa locorum aut inſcriptionum notatione quam oppido ſingularem. Et quidem erratum videbam frequentius in Græcis id genus monumentis vel tradendis vel explicandis; adjunctas certe iiſdem interpretationes, nullum ferme uſum Græcarum aut interiorum alias litterarum manifeſto nimis arguere. Varia ejus rei exempla poſſem huc adferre, quæ ſubinde ſeſe mihi ac dolenti quidem ingerebant, & quæ ſuo loco nonnunquam ac ordine, ſed cum pace ejus viri, cujus oſſa quieſcant molliter, lectorum oculis ſubjiciemus. Sive itaque fatum illud ſit omnium vaſtarum collectionum, in quibus vulgo πολλὰ μὲν ἐσθλὰ, πολλὰ δὲ λυγρά; ſive ea ſit conſueta humani ingenii pluribus intenti imbecillitas; ſive fucus ab aliis bono ac diligenti viro factus ſit; ſive nimio omnia vetera ac nova promiſcue congerendi ſtudio laborarit; ſive revera majore animo ac labore improbiori, quam idoneo proviſu priſcæ eruditionis & ſolertiæ illius judicatricis inſtructus, rem tantam ſit adgreſſus; illud certo mihi conſtat, quod nec fidem ubique decoquat, nec ubique mereatur, & in ampliſſima meſſe,

Infelix lolium ac ſteriles dominentur avenæ.

Unde etiam, ſi mei voti res eſſet, mallem ego à viris eruditis ac in litteris id genus ſubactis, ſpicilegia inde colligi bonæ frugis magna fide & cura, publico

uſui eximie profutura; ex quo ſua Ligorio ſedulitatis ac induſtriæ laus maneret illibata; quam ut tota illa qualis exſtat farrago promeretur; quæ vel incautis poſſet imponere, avidis ad quamcunque ciborum novitatem; vel etiam ut eſt ſæculi genius, auctoris ſui celebritati ac meritiſſimis alias laudibus haud parum valeret detrahere. Atque candidum hoc meum de immenſis laboribus Pyrrhi hujus Ligorii judicium, probatum quoque tuo calculo, citra ullam ejus contumeliam prolatum velim; neque certe in alium finem, quam ut inde conſtet, quouſque fidei ejus ac auctoritati, quam maximam publica jam illi fama conciliavit, ſit tribuendum, de qua hic etiam quæſtio vertebatur, & forte ſæpius in proceſſu operis mentio erit facienda. Alterum vero hic monendum quoque videbatur, quod nihil traditum videam à viro doctiſſimo, de altera Nummi illius parte, qui iſtum Monocerota nobis repræſentat. Illud tamen valde fuiſſet opportunum, ut inde lux major adfulgeret, quando aut qua occaſione idem ille ſit percuſſus. Proximum eſt, viros doctos, ſed in id genus antiquitatibus parum exercitatos, ad Nyſam Indicam levi fundamento confugiſſe, & ad victorias ab Alexandro Magno de illa gente reportatas; in quo haud difficulter Cl. Reineſio adſentimur. Multa quidem exſtant & teruntur manibus Procerum ac antiquariorum Herois hujus Numiſmata, proba illa quidem & genuina; ſed quæ expeditionum ejus Indicarum meminerint, fateor me nondum reperiſſe. Et quum præter Nyſam hanc Indicam, plures alias, & quidem novem urbes ejuſdem nominis Stephanus Byzantinus commemoret, ſitas in Eubœa, Thracia, Cilicia, aliiſque id genus regionibus haud paullo vi-

ſo vicinioribus, haud neceſſe fuit proinde dilabi ad ultimos terrarum Indos, & percuſſos inde Nummos accerſere. Accedit opportune, quod ceu antiquus ſit ac genuinus Nummus ille ab iis deſcriptus, ceu ad veteris alicujus normam novo ſignatus metallo certe, ΝΥΣΣΕΩΝ levi aut obvio errore legerint iidem, aut eum obtruderint, pro ΝΥΣΑΕΩΝ. Occurrunt enim plures Nummi, quod etiam fugiſſe videtur virum doctiſſimum, & optimæ quidem notæ, cum hac inſcriptione ΝΥΣΑΕΩΝ. Percuſſi illi vulgo ſub Hadriano, Pio, Marco, Commodo, Valeriano, modo cum Dei Luni effigie, modo cum Cerere in bigis ſerpentum, modo cum Quadrigis, aliiſque id genus ſymbolis. Ad quam vero Nyſam referri debeant, & an ad unam ſinguli an ad diverſas, non ita liquet: niſi quod plures illi, qui Luni effigiem repræſentant, Nyſæ Euboicæ transſcribendi mihi videantur. Colligebam id primo obtutu ex Nummo Valeriani, quem nuper cum ſelectis aliis vulgavit Cl. Seguinus, in quo eadem inſcriptio ΝΥϹΑΕΩΝ cum figura hujus Luni, infra vero Bovino Capite; quod ille ingenioſe ad varias bicornis Lunæ cum Tauro ſimilitudines, ego omnino ad Eubœam referebam, cujus ſymbolum paſſim in nummis noveram ſimile Tauri caput, & in qua Stephanus urbem Nyſam hujus nominis tradit exſtitiſſe. Quo ſpectare etiam memineram Nummos Magni hujus Alexandri, probos illos neque dubiæ fidei, cum adjunctis variis id genus ſymbolis Taurini Capitis, Sphingis, Roſæ, Pegaſi, quæ nempe ab Euboicis, Chiis, Rhodiis, Corinthiis, ſignatos eoſdem arguunt. Sed res patebit clarius ex ſequenti ſchemate, cujus priorem Alexandri Nummum Gazæ Palatinæ, poſte-

De variis Nummis Nyſæorum.

poſteriorem Nyſæorum Cl. Seguino acceptum ferimus.

Ad diſtinctionem itaque Nyſæ Euboicæ ab aliis urbibus ὁμωνύμοις, additum familiare Inſulæ ſymbolum Taurini capitis; ſicut vulgo etiam in Nummis Urbium Siciliæ, tria crura notum regionis inſigne ſolent denotare. Neque vero alias mirabitur quiſquam in eo Græciæ tractu cultum hujus Luni, quem non apud Aſſyrios ſolum Carrenos, ſed apud Græcos etiam ac Ægyptios familiarem, ex Spartiano liquet in vita Caracallæ. Haud aliter nempe ac maſcula Venus vel virilis apud Cyprios colebatur, ſub maſculo itidem nomine Ἀφροδίτυ, ut me docuit Servius, & juxta ejus gloſſam, *ſecundum eos qui dicunt utriuſque ſexus participationem habere Numina.* Unde & viciſſim Bacchus ἀνδρόγυνος occurrit apud Suidam. Sed hæc alterius loci. An vero Nummus ille de quo agimus, deſcriptus à viris doctis cum Monocerote cornu cantharo inſerente, (modo conſtaret de illius valore) ad hanc vel aliam Nyſam referri deberet, haud ita poſſem adfirmare. Ob Bacchi tamen memoriam, Cantharo, ut volebat etiam Aldrovandus, abunde indicatam, eundem Thracum Nyſæ eo caſu lubentius imputarem, apud quos Liberi Patris cultum

Ad lib. 11. Æneid.

cultum familiarem, haud minus quam apud Nyſæos Indos, probant alia Nummorum monumenta illius tractus, cum iiſdem etiam Canthari aut reliquis ſymbolis hujus Dionyſii. Geminus inter alios Nummus Thraciæ Pautaliæ, in quo Lyæus ille cum Cantharo; ſicut alias fratri ejus Herculi Scyphum quoque ſuum varii Græcorum Nummi adjudicant, juxta divini vatis de eodem teſtimonium, *cui ſacer implevit dextram ſcyphus.* Sed magis adhuc faciunt ad præſentem Nummum illi, in quibus ut Monoceros hoc loco, ita alia animalia è cyathis id genus bibentia conſpiciuntur. Talis Nummus Ilienſium Mediceus, in quo hinc Commodi effigies, illinc Aquila bibens è cyatho, cum adſtante Ganymede & inſcr. ΙΛΙΕΩΝ. Hæc vero ſi non probant omnino Nummi, de quo agitur, antiquitatem, (quod neque hic intendimus ſtatuere) illud ſaltem evincunt haud incommode, neque illius inſcriptionem, neque ſymbolum etiam animalis cyatho cornu inſerentis, novum alias eſſe aut inſolitum in priſcis id genus monumentis; multo minus opus fuiſſe recedere adeo à lectione ΝΥΣΣΕΩΝ, aut ad alteram ΝΙΚΑΙΕΩΝ confugere, quum eandem iſtam ΝΥΣΑΕΩΝ præferant alias optimi & antiqui Nummi. Unde liquet etiam, quam minus adhuc ſit neceſſe, alteram illam conjecturam ΚΥΚΕΩΝ, ſeu de potu miſcello hic amplecti, cum ab omni uſu ejuſmodi inſcriptionum plus ſatis alienam, tum merito ab eodem viro doctiſſimo prolatam valde dubitanter. Alias plures quoque occurrunt Nummi ΝΙΚΑΙΕΩΝ, Nicææ nempe non Liguriæ ſed Bithyniæ, & (quod hic non minus appoſite) cum ſignato etiam Patris Liberi in iiſdem cultu; qui etiam προπάτωρ illius urbis vocatur alicubi Dioni Chryſoſtomo. Addam & illud inſuper, haud novum Orat. XXXV.

eſſe, ut quotidie eruantur monumenta priſci ævi, & ipſius etiam Herois Alexandri, quorum altum alias apud veteres ſilentium; neque continuo proinde ſuſpecta ſit aut labans eorundem fides, ut colligere videbatur vir eruditiſſimus. An vero nulla plane mentio ſit hujus Monocerotis apud Ariſtotelem, ut idem cenſet, nondum ita liquere mihi videtur. Dubium certe illud in ancipiti reliquit Cæſar Scaliger, annon eum forte nomine ὄνου Ἰνδικοῦ Μονοκέρωτος deſignarit Stagirita. Eaſdem certe legas Monocerotis vel Aſini Indici deſcriptiones apud Cteſiam, Plinium, Ælianum, ut non diffitentur viri docti. Et quamvis quæ vulgo figura Monocerotis deſcribitur, ab Aſinina ſatis recedat, ut haud difficulter concedam Cl. Reineſio, nihilominus vel ſolus ille mugitus gravis ſeu aſininus, quem illi tribuit Plinius, facile impellere potuiſſet Ariſtotelem, ut illi Aſini Monocerotis ſeu Unicornis appellationem tribueret. Firmare id poſſet luculenter meo judicio exemplum Hippopotami ſuperius adlati; cui cum alias figura ab Equina ſatis ſit diverſa, & magis ad Bovinam accedat, ob hinnitus tamen aut ſoni cum Equo ſimilitudinem, Equi etiam nomen idem tribuit Ariſtoteles. Neque alias ignotum fuiſſe veteribus aliquem id genus Monocerota, non ex clariſſimis ſolum apud Gentiles ſcriptoribus liquere videbatur, ſed quod aliquanto majoris erat auctoritatis, ex priſca ſacrorum librorum fide, certe ex gravi LXX Græcorum Interpretum teſtimonio, qui illud Hebræorum ראם conſtanter per vocem Μονοκέρωτος expreſſere. Hinc illa quoque Hebræorum traditio, quæ Monocerota Joſuæ ſymbolum adſignavit. Unde & illud inſuper colligitur huic loco maxime conſentaneum, haud mirum certe fore vel inſolitum, ſi expreſſa foret in aliquo Nummo veteri figura

vel

vel memoria hujus animalis. Equidem videas paſſim inſolitas id genus feras aut minus obvias, ad memoriam poſterorum, aut ſpectaculi novitatem, frequenter in iiſdem conſignari; quod jam indicavimus Hippopotami aut Rhinocerotis exemplo, & mox ulterius evincetur. Sed quæcunque tandem ſit traditio de hoc animali, aut vi ejus ſalutari; quam hic in medio relinquimus, illud certe conſtat, male hunc Unicornem cum priori illo Rhinocerote confundi à tot claris ſcriptoribus, aut huic illud Hebræorum ראם ſecus tribui ab iiſdem, quod viderunt jam eruditi. Alias vero non Unicorne, quod tamen innuebant vetuſti illi Interpretes, ſed Bicorne à Moſe ac Davide deſcribi hoc animal, & de Capra utroque cornu obvios feriente intelligendum, adſerentem novi Cl. Bochartum in noviſſimo opere, quod ab erudito lectore conſulendum. Et hæc obiter ad majorem quandam lucem, illius in qua verſamur diſquiſitionis, nulla me cum viris doctis committendi prurigine, qua utique non laboramus; neque alias quadam de Nummo nobis haud inſpecto certo aliquid ſtatuendi fiduciâ. Sed vel ita illis & argumento ſimul fuit inſerviendum.

HYÆNAM quoque ſolenni celebritate Ludorum ſæcularium, Romæ conſpectam, Philippi Senioris Nummi aliquot rariores repræſentant; quod alias ignotum Europæ animal tradidit Julius Scaliger. Præcipua nempe hæc fuit ſequioribus ſæculis, cum ſæcularium, tum aliarum editionum munificentia, ut à peregrinis iiſque ignotis ut plurimum animalibus, muneribus ſuis dignitatem ac famam conciliarent Editores; ubi Elephantum, Tigrum, Leonum, Leopardorum, Hippopotami, aliarumque belluarum Libycarum vulgaris jam voluptas evaſerat. Hinc temporibus etiam

Com. in Hiſt. Anim. Ariſtot. VI. c. 32.

ſuis gloria ac celebritas quæſita. Vopiſcus, *memorabile maxime Cari, Carini, & Numeriani hoc habuere imperium, quod ludos Romanos novis ornatos Spectaculis dederunt*. Ita maxime Principum Natalibus feras inſolitas ex India aut Æthiopia præter Ægyptias vulgo accerſitas, cum aliunde, tum ex Euſebio liquet in Natalibus Maximini Cæſareæ celebratis. Idem de Prætoriis etiam aliiſque ludis legas aliquoties apud Symmachum; *Ludos Prætorios properamus, quorum ornatus peregrina deſiderat, ut novo cultu Romana ſplendeſcat editio*. Cujuſmodi inſolitas amphitheatricas voluptates eleganter deſcribit alicubi Calpurnius,

Hiſt. Eccleſ. l. VII. c. 6.

Lib. IX. Epiſt. 125.

Eclog. X.

Ordine quid referam? vidi genus omne ferarum,
Hic niveos lepores, & non ſine Cornibus apros;

& quæ plura id genus in ſequentibus commemorat. Alibi tamen CROCODILOS in præcipua hujus voluptatis parte apud Romanos exſtitiſſe, vulgato licet eorum adſpectu, liquet ex eodem Symmacho; *Præ cæteris autem quæ Romana ſpectacula deſiderant*, CROCODILOS *functio theatralis efflagitat*. Ut non mirum proinde ſæpius in nummis Cæſarum expreſſam itidem figuram hujus animalis, alias haud ignotam; aut ejus imagine cum Nilum tum Ægyptum frequenter in iiſdem adumbrari, ut vidit jam olim Plinius. Res obvia ut cum aliunde, tum ex vulgatis jam Nummis Auguſti & Coloniæ Nemauſenſis, in memoriam ſubacti illius Regni.

Lib. x. Ep. 39.

Lib. XXXVI. cap. 2.

Neque

Neque vero piguit obvium alias & familiarem in Cimeliis ac libris antiquariorum Nummum huc adferre, ut inde illuſtretur Heſychius, cui explicatur vox δενδρίτης κροκόδειλος, qualem utique haud male videtur innuere Crocodilus iſte palmæ adligatus; nec diffitetur, quem poſtea conſului, doctiſſimus Bochartus in præfatione Hierozoi. Haud enim omnes fluviatiles ſeu è Nilo Crocodili, quamvis ob eos in Indo fluvio repertos, continuo Nili fontes in illo terrarum tractu, ſed irrito labore, ſibi inveſtigandos crederet Alexander, uti narrat Arrianus. Equidem diſerte alibi fluviatiles ac terreſtres Crocodilos diſtinguit idem Heſychius, & diu ante illum Ariſtoteles, ſicut jam monuerunt Viri magni. Tales utique, ut hoc addere mihi liceat, qui in antris & puteis, quo manſueſcerent, apud Dioſpolitas Ægyptios educati, & præcipua quadam apud eos relligione culti, ut me docuit Stephanus Byzantius; cujus locus obiter adducendus eſt ac emendandus, εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι μικραὶ (nempe urbes dictæ Dioſpoles) ἐν Αἰγύπτῳ τέσσαρες, ὧν ἐν τῇ μιᾷ τιθασεύουσι τοὺς ΚΡΟΚΟΔΕΙΛΟΥΣ, ἐν ἄντροις καὶ φρέασι σέβοντες ΜΗΔΕ, ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ γινομένους μηδ᾽ εἰ σφόδρα λέγοιντο. Negantem audis aperte ποταμίους fuiſſe, ſeu è Nilo Crocodilos illos Dioſpolitanos, quæcunque de iis in contrarium traditio exſtaret. Ex quo loco præterea illuſtrandus, cum eruditiſſimus Clemens, qui Dioſpoli itidem apud Ægyptios in æde ſacra præter alia expreſſum quoque Crocodilum narrat; tum ſanctiſſimus Martyr Cyprianus, CROCODILI *& Cynocephali, & lapides & ſerpentes à vobis coluntur.* Non autem communis omnium Ægyptiorum Deus, ſicuti reliqua illa animantia, quæ ut toti genti ſacra recenſet alicubi Geographus, ſed juxta Ovem. Lupum, Simiam, aliaque id genus, topicus

Lib. VI. — In voce Κροκόδειλος. — In voce Διὸς πόλις. — Lib. V. Strom. — Ad Demetrianum. — Strabo lib. XVII.

 cus

In Jove Tragœdo. cus tantum quorundam Ægypti locorum, ut ex Luciano præterea diſcas; aliis Tentyritarum exemplo internecinum cum Crocodilis bellum gerentibus. Varia autem Crocodilorum apud Ægyptios nomina; neque unam ſpeciem exſtitiſſe, vel inde liquet, quod ſicuti δενδρίτης Heſychio Crocodilus ſuperiori nummo, ut videtur expreſſus, ita occurrebat mihi nuper apud Damaſcium in vita Iſidori, Σοῦχις ὄνομα ἢ Κροκοδείλου καὶ εἶδος, *Souchis vero nomen & ſpecies Crocodili.* Unde emendabam Strabonem, cui Σοῦχος idem vocatur, & quem apud Arſinoitas cultum docet. Illam enim terminationem in *is*, Ægyptiis familiarem cum aliunde novi, tum ex pleraque locorum ita deſinentium apud eos terminatione, Stephano Byzantio frequenter indicata: unde Strabonis potius quam Photii Codices in ea voce emendandos liquet. At vero haud male ita dictos id genus Crocodilos liceret ſtatuere, quod non in paludibus ſolum, ſed etiam in antris ac ſpeluncis, Dioſpolitarum exemplo, ut paulo ante è Stephano videbamus, alerentur. סכה *ſouccha* certe Hebræis, (quibus multa cum Ægyptiorum idiomate communia notarunt eruditi) antrum & ſpelunca, unde & *Succhæos* ſeu Troglodytas, inter militantes Ægyptiorum Regi Chronicorum auctori commemoratos, deduceret in ſuo Phaleg doctiſſimus Bochartus. Haud aliter vero ac Dioſpoli loco ſupra adlegato Stephanus, ita alibi quoque idem docet in fonte quodam Zareta prope Calchedonium mare, parvos id genus Crocodilos educari ſolitos. Cæterum vel ex ſuperiori nummo, aliiſque id genus ſub Auguſto, aut vero in celebritate ſæcularium ſub aliis Cæſaribus percuſſis, abunde liquet quanta fuerit hujus feræ apud veteres celebritas; unde & præcipua ludis Romanorum ſolennitas, & nobiliſſimo Re-

Lib. XVII. II Chronic. XII. 3. In voce Ζάρητα.

gno

gno inſigne paſſim peti meruit. Unde & nobilis illius civitas Arſinoë, dicta urbs Crocodilorum, aliaque haud procul Thebis Ægyptiis, juxta Strabonem. Neque aliter Equi Theſſaliam, Arabiam Cameli, Africam Leones ac Elephantes; Syracuſas, Neapolim, Meſſinam, Tarentum, aliaſque maritimas civitates Delphini deſignare ſolent, in Nummis eorundem locorum; ut præcipui nempe illorum vel fœtus vel accolæ. Ut jam mittam Hiſpaniam, cujus index veluti ac teſſera Cuniculi; ſicut liquet ex obvio Nummo, ſedentis cum oleæ ramo mulieris & adſtante Cuniculo, peculiari HISPANIÆ Symbolo. Qui Nummus optimus interpres *Cuniculoſæ* Catulli *Celtiberiæ*; & mire inſuper illuſtrat, quæ de nomine ipſius Hiſpaniæ, quaſi à copia Cuniculorum deducto, ex lingua Phœnicum erudite obſervat doctiſſimus Bochartus, in præclaro opere Geographiæ ſacræ. Sed hæc obiter, de quibus nempe agetur accuratius ſuo loco, ubi ad regionum ac Urbium illuſtrationes è Nummis petendas deveniemus. Ut vero in viam redeamus, à qua me tamen vix crederem aberraſſe, HYÆNÆ, de qua paullo ante agebamus, contentæ in Nummis figura docere poteſt, quam cum Porco, unde illi nomen, communionem habeat: cujus inter alia, vis in Magicis præ reliquis olim animantibus celebrata, unde & in hanc rem Lucano *dura nodus* HYÆNÆ commemoratur: quem locum perperam à viro magno ad Solinum explicatum alibi vindicabimus. Sed ferimus ægre, non eſſe jam nobis ad manus vel Nummos vel Icones inde depictas, cum figura ſagacis hujus feræ, quam hic opportune lectorum oculis ſubjiciamus. Præter vero Auctores alios, meminit quoque Porphyrius in aureo libello, calliditatis Indicæ, quam vocat, Hyænæ; qua, humana voce ſimulata ſolet incautos opprimere.

Lib. XVII.

Lib. III. de Abſtin.

Alias vero haud minus ex noſtro quoque Septentrione, quam ex Oriente aut Meridie quæſita tandem id genus ſpectaculis celebritas. Teſtes præ aliis ALCES, feræ olim Hercyniæ ſylvæ, quas ad amphitheatrales pompas à Gordiano cum pluribus id genus deſtinatas, Philippus ſucceſſor Ludis ſæcularibus exhibuit. Capitolinus; *Fuerant ſub Gordiano Romæ Elephanti* XXXII. ALCES X. *Tigres* X. *Leones manſueti* LX. *Leopardi manſueti* XXX. *Hyænæ* X. *Gladiatorum Fiſcalium paria mille*, *Hippopotamus unus*, *Rhinoceros unus*, *Archoleontes* X. *Camelopardali* X. *Onagri* XX. *Equi feri* XL. *Et cætera animalia innumera & diverſa*, *quæ omnia Philippus Ludis Sæcularibus vel dedit vel occidit.* Unde etiam inter Nummos Philippi ſæculares, aliquos cum Alce aut Cerva deſcripſerunt viri docti; neque tamen quod ſciam inde producta ejus icone. Unum videas apud Erizzo, cum figura inſoliti animalis; quod ille quidem, ut incertum & hirco ſimile contentus fuit obiter indicare, ego vero ad Alcem illorum temporum referre omnino non dubitarem.

Jul. Cæſ. lib. VI. Comm.

Occo pag. 447.

Multa ſunt quæ me movent, ut hanc fuiſſe veterum Alcem exiſtimem, de qua tot ſunt alias ac tam variæ ſcriptorum noſtri ac priſci ævi dividiæ, quas hic meas non facio. Neque vero illæ ſolum occurrunt de nomi-

ne aut aliqua proprietate hujus animalis, ut paullo ante de Hippopotamo aut Rhinocerote videbamus, ſed de tota ejus figura; quam nempe alii Capræ, alii Jumento, alii Cervo, alii Mulæ etiam conſimilem faciunt. Contulit obiter inter ſe eas dividias, puta Julii Cæſaris, Plinii, ac Pauſaniæ, Magnus Solini interpres; neque quidquam præterea. Minus adhuc moror turbam reliquorum, qui non aliam vulgo Alcem, quam *Elend* dictam noſtratibus, nonnullis Magnum Animal volunt agnoſcere. Nec enim me illorum numerus junctæque umbone phalanges deterrent; quin feram hanc in ſuperiori Nummo depictam, pro vera veterum Alce auſim haud cunctanter venditare. Primum illud eſt, quod modo ex Capitolino conſtabat; nempe hac ſolennitate Milliaris Sæculi à Philippis celebrata, Alces quoque exhibitas. Inſcriptio autem Nummi hinc Philippum, illinc SÆCULARES AUGG. Patris nempe & Filii arguit, & memoriam ſpectaculi id genus Circenſis. Nec vero ad aliud iſte Nummus referri poteſt ſecurius, quam ad Alcem; ſi conſulas totam ſeriem deſcriptorum *Animalium*, quæ ut præcipuas eorundem *Sæcularium* celebritates, & diverſis data miſſionibus commemorat Capitolinus. Alterum, vix notam hactenus Romanis feram, quantum licet aliunde colligere, meruiſſe maxime ſignari ad recordationem illius feſtivitatis; ſicut de Rhinocerote ſub Domitiano; de Hyæna vero, Hippopotamo, Elephante, Crocodilo, Leone etiam, aliiſque vulgo jam notis, videmus ex eadem Nummorum penu contigiſſe. Certe ſequutis inde temporibus, inductas ſæpius ad ſpectacula Romanorum Alces, ut adſpectu & raritate ſingulares, docuit me præterea Calpurnius; ubi

inuſitatas ac ſolennes Cari & liberorum ejus deſcribit Editiones,

Ordine quid referam, vidi genus omne ferarum,
Hic niveos lepores, & non ſine cornibus apros.
Manticoram, & ſylvis etiam quibus editur ALCEN.

Per ſylvas nempe, Hercyniam videtur innuere, quarum incolæ olim Alces, juxta Cæſarem. Tertium verò & præcipuum, occurrere non pauca in hac figura cum Alce veterum communia, in quantum patitur incerta & diverſiſſima illorum de hoc animali narratio. Vides utique illius, juxta Cæſarem, ad primum ſtatim adſpectum, *conſimilem Capris figuram & eandem magnitudine antecedentem*, imo etiam aliquo modo juxta Plinium, reliquam corporis formam à jumento haud alienam. Nam quod adſunt cornua & crura cum nodis & articulis, quæ in Alce Cæſar haud agnoſcit, in eo liquet ex Plinio ac Solino, eum vel Alcen cum Machli illi haud diſſimili confudiſſe, de qua iſti tradunt nullum illum ſuffraginum flexum; aut vero fœminam cum mari miſcuiſſe, cui priori ſolum cornua demit Pauſanias. (In Eliacis.) Nec mirum præterea, ſi de fera adhuc Romanis parum nota ſecus quædam, aut inter ſe diverſa, antiquiores ſcriptores tradiderint; quod iiſdem in aliis magis obviis accidiſſe, neque tu ignoras, & vel adlata paullo ante exempla Hippopotami, Rhinocerotis aliorumque id genus ſatis arguunt. Palmarium vero illud, quod Capræ haud abſimilem Cæſar agnoſcat, ac eadem majorem; quorum utrumque figuræ hujus adſpectus ſatis meo judicio ante oculos ponit. Unde liquet etiam haud opus nunc eſſe emendatione illuſtris Salmaſii, qui Capras hic apud Cæſarem in Capreas mutat; cum ad priores magis, quam ad poſteriores accedat ſuperior effigies. Neque illam mutationem evincit addita

mox

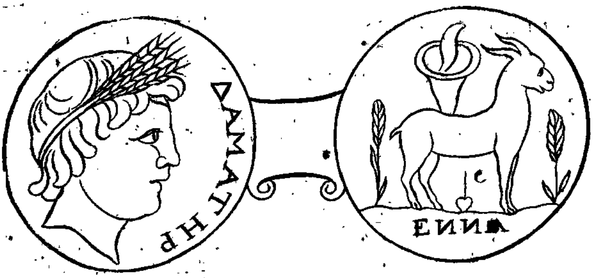
mox à Cæſare pellium varietas, quam præmiſſa ab eodem Capreæ figura per ſe ſatis indicaſſet; ut non fuiſſet neceſſe proinde Cæſari eadem diſtinguere, *habere conſimilem Capris figuram, & varietatem pellium.* Alias apud Comicum, *Caprigenum genus*, de Capreis dictum videas; Plautus in Epidico.

qui varie valent
Caprigenum hominum non placet mihi, neque pantherinum genus.

Illud enim *Caprigenum genus*, de *Capreis* intelligendum non de *Capris* ſatis liquet, in quibus utique haud occurrit illa varietas pellium, ad quam adludit Comicus. Cur vero recentiores magnum ſuum Animal, ſeu Germanorum *Elend*, Alcis nomine indigitarint; aut eandem cum Alce veterum ſtatuant, ipſi viderint. Nunquam certe feras tota ſpecie, ut liquet, diverſas in unam eandemque, ſicut in unum nomen tam facile ſociabunt; facilius certe, *jungentur jam Gryphes equis.* Vel ſola inſuper ab iis prolata iconum hujus feræ diverſitas, in quantum iis fides ſit habenda, ſatis arguit. Sed non ſcribimus hic Hiſtoriam Animalium, aut vero tantum nobis otii, ut de iis inter ſe, aut quod factu difficile, cum veteribus conciliandis, multum jam laboremus.

Alias ſelecta quædam è CAPRINO genere Animalia, neque vulgo obvia eadem antiquaria ſupellex nobis ſubminiſtrat. Quamvis enim, quod tradit alicubi Plinius, in omnibus animalibus placida & fera reperiantur, CAPRÆ *tamen in plurimas ſimilitudines transfigurantur*; dari enim Capreas, Rupicapras, Ibices, Oryges, Damas, & quæ plura hujus generis ibi commemorantur. Unum animal eodem referendum, neque ſuperiori valde diſſimile ſuppeditat Lib. VIII. cap. 53.

Tab. LXXX. nº. I. nummus Ennæ urbis Siculæ apud Parutam, cum inſcriptione ΔΑΜΑΤΗΡ in una, & ΕΝΝΑ in altera parte.

Cererem in priori Nummi area ſignatam non ſolum, ſed inſcriptam haud mirabitur, qui hanc Urbem Templo & ſimulacro ejuſdem nobilem apud [a] Ciceronem, [b] Strabonem alioſque paſſim legit, & iſta quidem apud Melam, *Famam habet ob* CERERIS *Templum* ENNA. Unde & ENNEA CERES dicta Claudiano,

[a] V. in Verrem.
[b] Lib. VI.

Lib. I. de Rapt. Proſerp.

Ennea Cereri proles optata virebat.

Neque Doricæ etiam dialecti cauſam in hac voce ΔΑΜΑΤΗΡ requiret, qui novit eam Siculis familiarem, nec aliam certe quærendam in urbe Syracuſanorum Colonia, quos more conſueto coloniarum, Metropoleos ſuæ Corinthi dialecto uſos conſtat. Animal autem, quod exhibet averſa Nummi area, è Caprino ſimul ac Cervino genere ſatis arguit magnitudo inſtar Cervi, varietas pellis, Caprina cornua, barba ſeu villus è mento dependens, pedes denique biſulci. Quamvis enim noſtrates Capreæ ac Damæ vulgo minores occurrant, at notum aliunde plures dari majores, & Cervo magnitudine pares. Tales utique Afrorum vulgares illæ *Gazellæ*, juxta vocem Arabicam, غزال, de quibus inter alios conſuli poteſt Marmolius, Gallice nuper admodum

Vid. Steph. περὶ πόλ.

modum converſus à Gallorum interpretum principe Ablancourtio, & firmant inſuper aliæ voces, quibus promiſcue Capream, Damam, & Cervum notant, ut liquet ex Arabum Lexicographis, & vidit etiam harum litterarum decus Samuel Bochartus. Neque etiam minores ex eodem Caprearum aut Damarum genere qui Veteribus *Hippelaphi*, *Tragelaphi*, & *Pygargi*, nuncupantur. Hippelapho certe ſeu Equi-cervo haud diſſimilem figuram tribuit Ariſtoteles, formam nempe E- Lib. II.
qui & Cervi, unde illi nomen, jubam tenuem à capite Hiſt. Anim.
ad armos, villum inſtar barbæ dependentem magni- cap. I.
tudinem Cervi, Cornua Capris proxima, pedes biſulcos. Apud Arachotas autem, h. e. gentem Indiæ vicinam reperiri tradit, ſicut Tragelaphum ſeu Hircocervum Plinius non alibi, quam juxta Phaſin amnem, ſed Lib. VIII.
quem & in Syria & in Arabia etiam exſtare author eſt cap. 33.
Diodorus. At vero haud male quis ad PYGARGUM Lib. II.
referre poſſet ſuperiorem effigiem, quem ab albis natibus nomen hoc ſortitum liquet, ut ex antiquo Juvenalis Scholiaſte obſervarunt jam viri docti. Rationes autem hujus rei dari poſſent, prima quidem quod inter Caprearum etiam & Damarum genera à veteribus recenſentur, ut obſervarunt etiam viri doctiſſimi Geſnerus & Bochartus, & quidem à Plinio diſerte loco ſupra adlegato, ubi de variis ſylveſtrium Caprearum generibus agit; *ſunt & Damæ &* PYGARGI *& Strepſicerotes*. Unde eoſdem etiam cum Capreis, Cervis, Hinnulis conjungunt Herodotus ac Ælianus. De priori Hiſt. Anim.
mox videbimus. Poſterior autem Ἄτολμα ἢ νεβροὶ καὶ l. VII. c. 19.
πρόκες καὶ ζόρκες τε καὶ πύγαργοι· *Timida autem animalia ſunt Hinnuli, & Cervi, & Capreæ, & Pygargi.* Altera, quod animal fuerit in Africa obvium, teſte Herodoto; Κατὰ Lib. IV.
τοὺς Νομάδας δέ ἐστι τουτέων οὐδὲν, ἀλλ' ἄλλα τάδε ΠΥΓΑΡΓΟΙ,

τοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βυβάλιες, καὶ ὄνοι. *Quorum nihil apud Afros paſtorales eſt, ſed alia veluti* PYGARGI, *& Capreæ, & Bubali, & Aſini.* Nota autem vetuſta & continua Africæ & Siciliæ commercia, vicinia, linguæ communione, coloniarum frequentia introducta continuo & ſtabilita. Unde & cum aliarum rerum, tum animalium etiam rariorum facilis vectura, & ad rei memoriam, quod alias ſolemne, nummis etiam conſignari meruit. Hinc Plinius quoque Pygargos refert inter ea animalia, quæ *tranſmarini ſitus mittunt.* Non par autem hic vel Hippelaphorum, vel Tragelaphorum ſeu Hircocervorum ratio, quorum poſtremos multi, quamvis immerito, fabuloſis adnumerant. Si quis tamen malit figuram ſuperiori nummo expreſſam ſimpliciter è majorum Damarum ſeu *Gazellarum*, quas vocant, genere ſtatuere, quibus adhuc hodie Africam feracem conſtat, haud equidem reluctabor. At vero aliam rurſus CAPRAM haud vulgarem eique inequitantem nudum barbarum videas in ſequentibus nummis Himeræ urbis itidem Siculæ.

Capra

Capra hæc, ut cernis, cum prolixo cornu in tergum reflexo, in priori Nummo aure longa & demiſſa, jumenti inſtar ſeſſorem ferens, & ad curſum comparata. Hanc autem continuo fatearis ex earum genere, quas in Oriente tradunt reperiri, cum longis auribus, & quidem palmæ longitudine, quibus jumenti aut cameli loco vehi ſoleant tenuiores homines, & quibus vulgo MAMBRINÆ aut CAPRARUM INDICARUM nomen inditum. De longis ac demiſſis auribus fidem faciet Ariſtoteles, ἐν δὲ τῇ Συρίᾳ τὰ πρόβατα τὰς οὐρὰς ἔχει Lib. VIII. τὸ πλάτος πήχεως, τὰ δὲ ΩΤΑ αἱ ΑΙΓΕΣ σπιθαμῆς καὶ πα- Hiſt. Anim. λαιστῆς, καὶ ἔνιαι συμβάλλουσι τὰ ὦτα κάτω ἀλλήλαις; hoc eſt cap. 28. juxta Gazam, *In Syria oves ſunt cauda lata ad cubiti menſuram*, CAPRI AURICULIS *menſura palmari & dodrantali, ac nonnullæ etiam quibus inferne aures inter ſe coëunt*: quæ poſtrema minus recte expreſſit Gaza, *ac nonnullas demiſſis ita ut ſpectent ad terram*. Jumenti autem vicem præſtare illas Capras docebit Leo Africanus, *Ego quondam juvenili fervore ductus horum animalium dorſo inſidens ad quartam milliaris partem delatus fui*. Clarius autem ſcriptor Italus apud Geſnerum, *Capra Mambrina in regione Damiata dicta, fert equitantem, ſellam, frenum & cætera quibus equi inſtrui ſolent, admittit*. Neque vero in Syria ſolum & vicinis locis, ſed in Africa etiam reperiri tradunt Capras id genus, quas vulgo *Adimmayn* vocant, & quo referenda videtur ſuperioribus nummis expreſſa, ob viciniam & commercia utriuſque gentis Siculæ & Africanæ. Marmolio certe, luculento ſcriptori rerum Africanarum, deſcribitur ADIMMAYN, animal cicur inſtar Arietis, vituli magnitudine, cum demiſſis itidem & longis auribus infantes ſeſſores admittere, ac ultra milliare deferre. Quo referendum etiam proverbium Arabum doctiſſimo Bo-

charto

charto commemoratum, *Capellæ poſt Camelas*; de anguſtia nempe poſt copiam; quod ubi Camelis ſolerent vehi, redacti ſint ad Caprarum vecturam. Neque vero eam omnino inſuetam aliis Gentibus, certe in ludis Equeſtribus & militiæ rudimentis, tyronibus ac pueris frequentatam ex Anthologia & Juvenali erudite jam obſervavit idem vir magnus modo laudatus. Ut non mirum etiam Hirco inſidentem videre Cupidinem in denario Gentis Fonteiæ. Pernicitatem vero ejuſmodi Caprarum, quam ſuperior videtur etiam arguere ad curſum incitata, vel ex Oppiano licet colligere,

De Venat. lib. II.

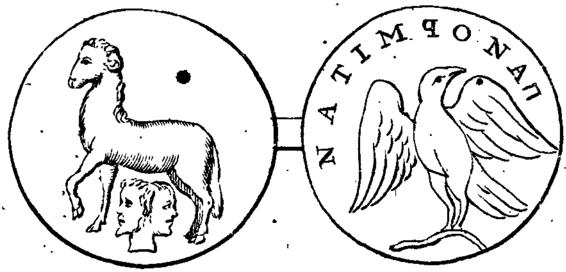
> *Αἰγῶν δ' αὖτε πόλλ' προβάτων τε πανάγρια φῦλα.*
> *Οὐ πόλλων τούτων οἴων λασίων τε χιμάῤῥων*
> *Μείζονες, ἀλλὰ θέειν κραιπνοὶ θοεροί τε μάχεσθαι.*

Caprarum vero etiam ſunt Oviumque admodum fera ſæcula. Non multo hiſce noſtris ovibus hirſutiſque Capris majores, ſed ad currendum pernices validæque ad pugnandum. Sic inter Capras ſylveſtres, Ibices mirandæ pernicitatis docet

Lib. VIII. cap. 53.

Plinius. Unicornem vero eandem Capram ſuperius depictam non mirabitur, qui vel Orygem Capreæ genus unicornu, vel Capras ſylveſtres ſeu Rupicapras cum uno cornu è media fronte ac dorſum verſus inflexo, in Carpatho monte, Segeſtana, Bulgaria reperiri obſervabit apud veteres aut recentiores Hiſtoriæ Animalium Scriptores; cujus generis etiam animalia vel *Reem*, vel *Carcand*, ceu *Charſan* Arabibus dicta docet ſupra laudatus Bochartus, quem conſulere poterit eruditus lector. Sic unicornu etiam animal in Æthiopia obvium deſcribit commemoratus aliquoties Marmolius, inſtar jumenti cum hircina barba, & cornu in media fronte longitudinis trium pedum. Sed en tibi adhuc ex eodem tractu duos Panormitanorum nummos, prio-

priorem cum utraque nummi area, poſteriorem cum averſa tantum parte, quibus Damæ rurſus aut Arietis genus peculiare ſignatum itidem occurrit.

Geminum priori Nummum poſſidet Gaza Medicea, & cujus ſignatum priori parte animal Arieti aut Hircocervo tribuebat eruditus ejus cuſtos. Quod poſtremum firmare poſſet Bellonius, cui Tragelaphus ſeu Hircocervus animal ſine barba cum cornibus Caprinis, ſed retortis ſicut Arieti, & cui præterea roſtro, fronte, & auriculis Ovem referre traditur. Sed obſtant præter alia, cum pili longi ac nigri, quos eidem, colli prona ſupinaque parte tribuit, ut barbatus videatur, ac inſuper circa ſtomachum, armos, pectus, juxta eam quam producit effigiem; tum autem Plinii & aliorum diverſa de hoc Tragelapho traditio, quæ nec Bellonii figuræ, nec ſuperiori nummo expreſſæ poteſt competere.

Plinius ubi de Cervis egiſſet ſuperiori capite continuo
Lib. VIII. cap. 33. ſubdit; *Eadem eſt ſpecie, barba tantum & armorum villo diſtans, quem Tragelaphum vocant, non alibi quam juxta Phaſim amnem naſcens.* Barbam itaque & armorum villum in Tragelapho agnoſcit, unde illi nomen, cætera Cervo ſimilem; alium proinde ab hoc Panormitanorum animali; quod ſine barba & illo armorum villo, ac præterea cum cornu non Cervino, ſed Arietis inſtar retorto. Aliud Hircocervi genus deſcribit nobis Nicolaus Menardus, Animal nempe Cervo ſimile magnitudine, capite, ore, agilitate, pilis, cornibus autem in tergum reflexis inque extremo contortis, pedibus ingenti Hirco ſimile, & quod in remotis Africæ partibus reperiri tradit. At nec Arietinum aut Ovinum caput, nec varietatem pellium illi adſcribit, quorum utrumque præfert ſuperior nummus. Scilicet quemadmodum in Caprarum genere, aliæ ad Cervorum naturam ac formam accedunt, ita aliæ rurſus ad Ovium figuram, cum quibus alias magna illi animali ſocietas & communio intercedit; unde & communes Hebræis aliiſque Orientalibus voces, quibus utrumque animal deſignatur. Ita *Muſmones* in Sardinia reperiri obſervat Strabo,
Lib. V. Arietes nempe quibus pilus Caprinus loco lanæ, Γίνονται δ' ἐνταῦθα οἱ τρίχα φύοντες αἰγείαν ἀντ' ἐρέας Κριοὶ, καλούμενοι δ' Μούσμονες· *Naſcuntur ibi Arietes, qui lanæ loco pilum ferunt caprinum, & vocantur Muſmones.* Ne vero ſuperius Panormitanorum animal idem cum hoc Muſmone ſtatuamus, (quod alias ſuadere poſſet Inſulæ vicinia & ovinum ac arietinum caput) obſtat rurſus maculis diſtincta pellis, quæ non Capram ſed Capream refert, & qua rurſus Africanum Capreæ aut Damæ genus nobis adumbratur, etiam haud alienum ab iis animalibus, quæ vulgo hodie Barbariæ Damas indigitant.

Ne-

Neque diſſimilis figura alterius Animalis ſuperius etiam depicti cum cornu Arietino & Hinnuli ſeu Capreoli itidem pelle, pluribus maculis diſtincta, & à Venatore apprehenſi, quale rurſus Siculo Gelonis Nummo acceptum ferimus. Communis nempe aliis quoque animalibus illa cum Capreis aut Capreolis pellium varietas. Plinius alicubi inter Indiæ animalia refert, *Et feram nomine Axin, Hinnuli pelle pluribus candidioribuſque maculis ſacram Libero Patri.* Lib. VIII. c. 21. Agmen hic claudant poſtremo loco, tum peculiaris adhuc ARIES ſignatus itidem in Panormitanorum nummo, tum CERVA cornibus auratis inſignis, obvia inter Saloninæ Gallieni Conjugis numiſmata.

Priorem haud dubito referre ad ſylveſtres illos Arietes, quales rurſus apud paſtorales Afros exſtare tradit Herodotus; Καὶ βασσάρια, καὶ ὕαιναι, καὶ ὕστριχες, καὶ ΚΡΙΟΙ ΑΓΡΙΟΙ. *Et baſſaria, & hyænæ, & hyſtriches, &* ARIETES AGRESTES. Lib. IV. In poſteriori ſeu CORNUTA CERVA ne multum immorer, fecit Cl. Triſtani diligentia, Tom. III. Pag. 101. à quo jam obſervata, quæ peti ea de re poterant è poëtarum fabulis, puta Cerva Telephi, Herculis, Iphigeniæ loco ſubſtituta, quas χρυσοκέρως vulgo nobis deſcribunt Sophocles, Euripides, Pindarus aliique. Quibus addi poteſt Phrixi Cerva juxta Valerium Flaccum,

Ipſa comes ſetis fulgens, & cornibus aureis. Lib. VI.

 Nota

Nota autem lis, quam eo nomine Sophocli, graviſſimo alias auctori, intendit Ariſtoteles in libro de Poëtica, quod Cervæ nempe cornua tribuat, qui alibi Cervis
Lib. III. de partib. Animal. c. 2. feminis cornua demit. Atticis autem τὴν ἔλαφον, pro Cervo uſurpari, obſervarunt jam eruditi, atque ita quædam Ariſtotelis aliorumque auctorum loca, qui Cervis eo genere prolatis, cornua tribuunt, explicanda. Haud aliter nempe ac vel πάρδαλις, τίγρις, apud Græcos, vel *Panthera*, *Tigris* apud Romanos, aliæque familiares in Orientis linguis femininæ terminationes, promiſcue de utroque ſexu ſumuntur. Repertas tamen nonnunquam cornigeras Cervas teſtantur cum Gunterus in ſuo poëmate, tum Julius Scaliger, &
Lib. III. Poët. c. 9. poſtremus quidem ſuis temporibus ſervatum adhuc captæ id genus Cervæ caput.

Capreas vero aut Caprigenum genus, de quo paullo ante agebamus, excipere poterit PANTHERINUM, quod cum Caprigeno ob varietatem pellium, conjungentem ſupra vidimus Comicum. Varia autem hujus generis animalia ſignata occurrunt in antiquis Nummis, & iis maxime quibus Libero Patri comites adjunguntur. Notum quippe ſacras vulgo huic Deo, Tigrides, Lynces, Pantheras, & poſtremas inprimis, quas
Imag. lib. I. Bacchi proinde ſymbolum vocat Philoſtratus, πάρδαλις τοῦ θεοῦ σύμβολον, & in quas proinde converſas Bacchi nutrices vulgo fabulantur Poëtæ. Hinc Panthera juxta
Lib. II. de Vit. Apoll. cap. I. eundem Philoſtratum in Pamphilia reperta cum torque aureo, & Armeniis litteris REX ARSACES DEO NYSÆO. Nota etiam ratio ejus rei, petita ex natura & indole illius animalis, quod vino inprimis deditum
Lib. IV. Cyneg. v. 319. narrant, unde & vinoſum vocatur Oppiano,

Θηρσὶ φιλακρήτοισιν ἐμήσατο παρδαλίεσσι.

Feris vinoſis excogitavit Pantheris.

Adeo

Adeo etiam ut non alia arte in eo capiendo utantur venatores, quam appoſito illi potu, ex quo continuo ſolet ebriari, quod fuſe narrat idem Oppianus, & firmant inſuper Arabum hiſtoriæ. Hinc mos ille Veterum in Bacchi ſimulachris Pantheriſcum ad pedes ejus ſtatuendi, in quem Deus ille vinum è Scypho effundit, quem dextra tenet, ſiniſtra autem Thyrſum; Docet id nos Herodotus agens de veterum verſatilibus ſcenis in quibus illo habitu depictum vulgo Bacchum tradit; ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ θύρσον κατέχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ Σκύφον· παρακαθίζεται δὲ Πανθήρισκος πρὸς τοῖς τοῦ Διονύσου ποσίν. & paullo poſt, ἐκ δὲ τοῦ Σκύφου οἶνος ἐγχυθήσεται ἐπὶ τὸν ὑποκείμενον Πανθήρισκον. *Siniſtra quidem manu Thyrſum tenens, dextra autem Scyphum. Adſidet vero ad Bacchi pedes Pantheriſcus &c. Ex Scypho autem vinum in ſubjectum Pantheriſcum effundetur.* Hunc autem morem luculenter illuſtrant varii nummi ſuperſtites, in quibus Bacchum eodem plane modo depictum adhuc hodie videas, & quibus luculenti commentarii vicem præſtat ſuperior locus, cujus ignoratione minus eoſdem adſequebantur eruditi antiquarii. Tres hujus generis, eoſque præclaros inprimis & luculentos hujus rei indices, ſignandos hic duximus.

Περὶ αὐτοματοποιητ.

Prior nummus cum inſcriptione DIS AUSPICIBUS ſub Severo percuſſus, & jam à Cl. Triſtano vulgatus, cui

Tom. II. pag. 62.

cui ſimilem cum in Gaza Chriſtinæ Auguſtæ, tum alibi me vidiſſe memini. Exhibet autem hinc Herculem cum Clava, illinc Bacchum juxta Heronis deſcriptionem, ſiniſtra Thyrſum, dextra Scyphum tenentem, è quo in ſubjectum Pantheriſcum vinum effundit. Sed dum dubitat Triſtanus, an juxtaOcconem, Canis ſit nummo illo expreſſus, an Tigris, an Leopardus, an Panthera, & eum tandem tanquam de Cane explicat, minus feliciter in ejus interpretatione verſatur. Plures
Tom. II. p. 77. 207. 208. 236. alias occurrunt nummi apud eundem Triſtanum, qui Bacchum cum Thyrſo & ad pedes ejus Pantheriſcum exhibent, quamvis ſine Scypho. Alter vero ſupra expreſſus, & cum Bacchi habitu, Heronis deſcriptioni itidem conſentaneo, ab Abonoteichitis in Paphlagonia ſub Antonino Pio percuſſus, cujus ectypum Cl. Patini beneficio nunc primum vulgamus. Poſtremus vero Catinæ in Sicilia ſignatus, in Tabulis Parutæ occurrit, cum inſcriptione in anteriori nummi parte ΚΑΤΑΝΑΙΩΝ. In eo autem ejuſdem moris veſtigium licet obſervare, Bacchum nempè vehiculo inſidentem cum bijugibus Pardis, ſiniſtra quidem Thyrſum, dextra autem Scyphum tenentem, è quo vinum non jam in Pantheriſcum, ſed in Pantheram aperto ore illud appetentem fundit. Ad quod etiam reſpexiſſe videtur Oppianus agens de Panthera.

Lib. III. Cyneget. Τοὔνεκεν εἰσέτι νῦν οἴνῳ μέγα καγχαλόωσι.
Δεχνύμεναι στομάτεσσι Διωνύσου μέγα δῶρον.
Qua cauſa etiam nunc vino valdè exultant,
Capientes ore Liberi Patris magnum munus.

Unde etiam lucem fœneratur præclarus gentis Vibiæ denarius apud Urſinum, qui illinc Bacchum, hinc Pantheram exhibet cum Thyrſo, & Larvam inſuper Aræ impoſitam, ſolita Bacchi & Liberalium ſymbola; & quo

quo ſpectat itidem alius denarius gentis Cariſiæ, cum ſimili fera ac Thyrſo. Neque vero etiam parum hæc illuſtrat ſequens nummus quantivis pretii, apud Cl. Patinum nobis inſpectus, & cujus ectypum eidem rurſus acceptum ferimus.

Percuſſus hic Nummus ſub Veſpaſiano, & quidem Nicomediæ, Metropoli Bithyniæ, ut liquet ex nummi inſcriptione, quæ præfert in priori parte litteras ΝΕΙΚΟΜ., in averſa autem quam expreſſimus Græcum nomen *Plancii Vari*, provinciæ illius Proconſulis. Hunc enim hujus Vari magiſtratum jam ante colligere mihi licuerat, ex duobus rariſſimis nummis, quorum alterum videram in Gaza Medicea, alterum in Muſeo Chriſtinæ Auguſtæ. Prior itidem cum capite Veſpaſiani, & in averſa parte cum Herculis inſignibus, Clava, Pharetra, Arcu, ac inſcript. ΛΑΝΚΙΟΥ ΟΥΑΡΟΥ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ, ſeu *Plancio Varo Proconſule*. Alter vero, quem ob attritas vetuſtate litteras legendum & explicandum mihi tradiderat antiquariorum apud vos princeps Franciſcus Gottifredi, Veſpaſiani itidem caput & præterea locum ſignati nummi ΝΕΙΚΟΜΗΔ. ſeu *Nicomedienſium* præferebat, parte autem averſa caput turritum & inſcr. . . . ΝΚΙΟΥ ΟΥΑΡΟΥ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ, hoc eſt rurſus, *Plancio Varo Proconſule*; ut exeſas aliquot ac fugientes in priori voce litteras haut difficulter ſupplebam, etiam ante viſum nummum Patinia-

nianum. Idem nempe hic Plancius Varus cum eo cujus Tacitus alicubi meminit, quem Prætura functum, Dolabellæ Othone mortuo accuſatorem narrat exſtitiſſe. Sed corrupte apud Tacitum *Plautius* pro *Plancius* hactenus vocatur, qui ex indubia trium, quos modo
Lib. II. tradidi Nummorum fide emendandus venit; *Dolabella*
hiſt. c. 63. *audita morte Othonis urbem introierat. Id ei* PLANCIUS VARUS *pretura functus ex intimis Dolabellæ amicis apud Flavium Sabinum Præfectum urbis objecit.* Ita & Tacito ſua verba & huic Plancio ſuam gentem, qui in alienam irrepſerat, reſtituimus. Diverſæ enim Gentes ſeu Familiæ *Plancia* & *Plautia*. *Vari* autem cognomen multis Gentibus olim apud Romanos commune, ut Arriis, Attiis, Quinctiliis, Vibiis, aliiſque, ac ut hic liquet, Planciis. Vides autem quibus artibus in Veſpaſiani gratiam irrepſerit vir prætorius ac Bithyniæ, quod nummi ſuperiores arguunt, ſub eodem Cæſare Rector. Bithynia enim una è Populi Provinciis, ad quas regendas ſub Proconſulis nomine mittebantur viri Prætorii,
Lib. LIII. ut ex Dione conſtat, & qua dê re alius occurret in ſequentibus dicendi locus. Animal autem eodem nummo ſignatum, haud aliud quàm Græcorum πάρδαλις, Romanis vulgo PANTHERA. Id utique ſatis arguit cum varia, & maculis diſtincta pellis, unde orientalibus נמר *Namer*, & *Variæ* Romanis dictæ eædem feræ, tum Cantharus ille, quem unguibus apprehendit, vinoſis ut modo vidimus Pantheris apprime conveniens. Familiare inſuper in Aſia feræ genus, ac vel inprimis
Cod. CCL. Caria & Lycia, ut liquet ex Agatharchide apud Pho-
cap. 35. tium, ac præterea ex Æliano, cui πάρδαλις, Καρικὴ καὶ Λυ-
Lib. XVII. cap. 43. κιακὴ vocatur. Inde petita ejus in Romanis ſpectaculis celebritas & frequentia, de qua conſuli poteſt Plinius; ut mittam Ciceronis eo nomine apud Cœlium accuratas

ratas ac ſollicitas preces. Hinc in ſimilis forte editionis memoriam, ſub Varo Bithyniæ Præſide, eadem fera ſuperiori nummo à Nicomedienſibus ſignata, ſicut utique ſimili occaſione nobiles id genus feras huic memoriæ vulgo impreſſas vidimus. Neque enim Romæ ſolum, ſed paſſim in Provinciis, ac Metropolibus inprimis, theatricas id genus voluptates locum habuiſſe vulgo notum. Quanquam hac in parte, Nicæam Theatrorum voluptatibus, Nicomediam vero doctrinæ ubertate præſtantiorem tradat alicubi Libanius. Mitto vero illos, qui magnum inter παρδάλεις & Pantheras diſcrimen quærunt, quos prolixus Græcorum & Romanorum ſcriptorum conſenſus abunde refellit. Illud vero indicaſſe obiter haud ſupervacaneum puto, ita ſignari vulgo in nummis antiquis Pardos, aut Pantheras, vel Pantheriſcos, aut etiam Tigres, ut non continuo maculis illis diſtinctum corpus præferre videantur, quibus tamen vel virgatis juxta Tigres, vel orbiculatis juxta Pantheras, hæc animalia conſtat inſignita. Quod monetariorum incuriæ omnino tranſſcribendum, qui nonnunquam minus accurate figuram horum animalium tradidere. Unde factum, ut vulgo antiquariorum etiam principes, obvia id genus in nummis animalia promiſcue ſoleant de Tigridibus, Pantheris, aut Leopardis etiam interpretari, ac Pantheras ut plurimum nobis pro Tigridibus obtrudere, ſicut aliàs eaſdem hodie Pantheras paſſim cum Leopardis confundi notum.

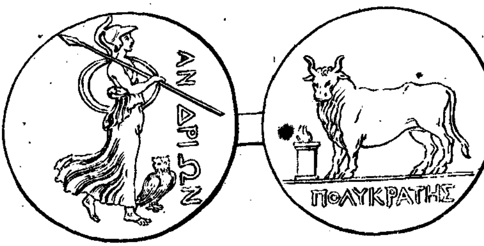
Tom. II. de Vita ſua.

BISONTIS alias caput, bovis feri ac ſetoſi, neque inſueti etiam in Romanorum ſpectaculis, ut vel ex Xiphilino liquet, ex duobus nummis Andriorum meminiſ protuliſſe in ſua Veſontione Cl. Chiffletium, præter alia Viri decora, his quoque ſtudiis excellentem.

In Severo.

In priori quidem Taurum vides cornipetam cum inſcriptione ΑΝΔΡΙΩΝ, quod de loco ſignati nummi accepit Chiffletius, in poſteriori vero caput Tauri feri ac jubati cum Lyra, utrinque autem Tridente, in altera autem nummi parte caput juvenile ſine ulla inſcriptione. An vero utroque illo Nummo Biſon ſit ab Andriis expreſſus, quod exiſtimabat Chiffletius, fateor haud mihi continuo perſuaſum: Equidem obvius & unicus quidem occurrit apud Goltzium nummus horum Andriorum, illinc cum Pallade, hinc cum ordinario Tauro ad victimam parato.

Nihil habet hic Taurus à vulgari diverſum & ab ordinariis iconibus hujus animalis, neque conſonum ſetoſis illis ac jubatis Tauris ſylveſtribus, quos Biſontes antiqui nuncuparunt. Accedit, mirum videri poſſe, quid huic Græcæ Cycladum Inſulæ commune ſit cum Biſonte, quem ſolum Hercyniæ ſylvæ & plagæ Septentrionalis hoſpitem Plinius, Solinus, aliique è recentioribus tradunt, niſi ſcirem in Thracia poni quoque

que ab Oppiano, & præterea Pauſaniam de Biſontis æreo capite Delphos miſſo à Dropione Pæoniorum Rege, & poſita illi è regione ab Andriis loricata Andrei conditoris ſui ſtatua, nonnulla quæ Chiffletius refert, commemorare: Alias vero in Pæonia, non Biſontem quidem, ſed *Bonacum* aut *Bonaſum*, Bovem itidem ferum & cum juba equina obvium refert Ariſtoteles, cui ſuperior effigies poſſet eadem ratione adaptari, ni cornua in ſe flexa & contorta, acumine terram ſpectantia, cum Philoſophus tum Plinius iidem Bonaſo tribuerent. Luculentum Suidæ teſtimonium, optimi ſuperioris nummi ac ſimilium hujus Inſulæ interpretis. Docet enim ille Minervam Taurobolum ab his Andriis cultam, occaſione Tauri apud eos exilientis; ut poſtea vidi Nonnium quoque obſervaſſe, non indicato tamen Suidæ loco. Exſtat vero ille in voce Ταυροπόλον, quem erit operæ pretium hic adferre. *Etiam Minerva Taurobolos in* ANDRO *colitur. Anthropius enim dato Atridis* TAURO, *juſſit ubicunque is è navi exiliiſſet, ædem Minervæ condere, & ſic eos proſpera navigatione uſuros. Ille vero in* ANDRO *exiliit.* Καὶ Ἀθῦνα δὲ Ταυροβόλος ἐν ΑΝΔΡΩ. ὁ γὰρ Ἀνθρώπιος δοὺς ΤΑΥΡΟΝ τοῖς Ἀτρείδαις, ἐκέλευσεν ὅπου ἂν ἐκ τῆς νεὼς ἅληται, ἱδρύσασθαι Ἀθηνᾶν. Καὶ οὕτως εὐπλοήσειν. ὁ δὲ ἐν ΑΝΔΡΩ ἐξήλατο. Nihil hic ut vides de Biſonte, ſed omnia de ordinario Tauro, plane ad fidem ſuperioris Nummi. Neque etiam reperiri apud Andrios Biſontes, vel Pauſanias, vel alii referunt, ſed tantum miſſo aliunde Delphos capite æreo bovis illius feri ac indomiti, poſitam è regione ab Andriis ſui conditoris, ad indicandam Viri ferociam ac robur, loricatam ſtatuam. Sed ne in ſimilem errorem inducat viri ſagacis alias ac eruditi auctoritas, ſciendum neutrum illum Nummum ab eodem productum, & paullo

 ante

ante expreſſum, ad Andrios vel ad Biſontem quicquam
ſpectare. Prior, non quidem cum Tauro illo indomi-
to, ut exiſtimabat, ſed cum Vacca & lactente vitulo, ad
Apolloniam Illyrici urbem referendus. Dyrrachii e-
nim & Apolloniæ ſolita illa ſymbola, utraque nummi
parte ſignata. ΑΝΔΡΙΩΝ autem, non loci (quod in
errorem induxit Cl. Chiffletium) ſed Prætoris aut
Magiſtratus nomen, ſicut alterum ΘΕΟΦΙΛΟΥ, ſub
quibus nummus percuſſus, & cui geminum plane cum
iiſdem ſymbolis ac nominibus videas inter Apolloniæ
Tabul. nummos apud Goltzium. Omiſſas autem nonnun-
Græciæ II. quam obſervo in utriuſque cum Dyrrachiæ tum A-
polloniæ nummis ſolitas illas loci ΔΥΡ. aut ΑΠΟΛ.
initiales litteras (quas præfert nummus Goltzianus)
adſcriptis ſolum, præter conſueta inſignia, Prætorum
nominibus ΑΝΔΡΙΩΝ, ΑΡΙΣΤΩΝ, ΑΓΙΑΣ, ΦΙ-
ΛΩΝ. & ſexcentis id genus. Utrumque autem ſym-
bolum, cum Vaccæ cum lactente vitulo, tum quadra-
tæ Arculæ, ab antiqua patria ceu Corcyræis, quorum
Thucidid. erant Coloniæ Dyrrachium & Apollonia, juxta mo-
lib. 1. rem deſumptum: ſicuti eadem omnino videas in num-
Plin.
Tab. I. in- mis Corcyræorum apud Goltzium. Poſterior autem
ſul. Græc. Nummus cum Tauri jubati capite ac pendente utrin-
Tab. IX. in- que Tridente, ad Euboeam ſpectat, ut vel ex Goltzio
ſul. Græc. liquet, aliiſque obviis nummis illius Inſulæ. Neque
illi valde diſſimilis Delphorum nummus apud eundem
Goltzium, inde explicandus (ſilet hic enim ut ſæpe
Goltzii interpres Nonnius) quod Caryſtii ex Euboea
In Phoci- Bovem æreum Delphis dedicarint, auctore Pauſania:
cis. niſi hunc poſtremum ad Biſontis illud æreum caput
Delphos tranſmiſſum à Pæoniorum Rege placeat lu-
bentius referre. Videtur enim aliquid ferinum magis
ac indomitum ſpirare, quam Euboicus ille Taurus à
Chif-

Chiffletio pro Biſonte Andriorum productus, aut illius Inſulæ ſimiles apud Goltzium.

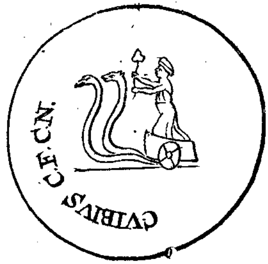

Dracones etiam alatos & coronatos exhibent aliquot Nummi ſelectiores, de quorum cum Aquilis & Elephantibus pugna Nicander & Plinius meminere; & quos diverſos proinde ab iis intelligimus, quos alias Chamædracontes veteres nuncuparunt. Duos certe cum alatos, tum coronatos & barbatos Dracones videas currum ducentes in rariſſimo Trajani nummo Mediceo, quem ſignatum in Ægypto, ex ipſius nummi adſpectu, & additis aliis ſymbolis, liquet. Frequentes enim illos Nummos mitto, cum obvio eodem miniſterio, in quibus nempe mœſta frugum mater dracones vehiculum ducentes regit, plane juxta Claudiani deſcriptionem libris de Raptu Filiæ,

ſinuoſa draconum
Membra regens volucri qui pervia nubila tractu.

Volucres illi quidem vulgo, non autem alati, quales nempe Libycos Scorpiones alicubi deſcribit Geographus, πτίλωτὰς ſimul & ἀπτέρους, quorum etiam Lucianus meminit, niſi quod membraneas alas inſtar cicadarum aut veſpertilionum iis tribuat. Alatos tamen eoſdem Cereris dracones exhibent etiam nummi quidam ſelectiores. Utriuſque generis cum volucrium, tum alatorum ſimul hic habes ectypa. Strabo lib. XVII. De Dipſaditas.

Alatos etiam ſerpentes non alibi, quam in Arabia reperiri tradidit jam olim Herodotus, cui vicinam addit *Lib. III.* Æthiopiam Joſephus. *Lib. XV.* An vero fabuloſum ſtatuendum ſit omne hoc volucrium aut alatorum ſerpentum & Draconum genus, quæcunque veterum aut recentiorum occurrant ea de re teſtimonia, ipſi viderint, qui hoc ſibi diſquirendum putant. Lubentius certe referas in hanc fictorum claſſem, Draconem illum cum humano capite, qualem vidiſſe memini depictum in nummo quodam Amphipolitarum. Familiares nempe olim in Macedonia, cujus incolæ hi Amphipolitæ, Dracones, magnitudine ſimul ac manſueta natura ſingulares: ut de Pellæis obſervat Lucianus, *In Pſeudomant.* & unde natam contendit illam fabulam de Olympiadis cum Dracone concubitu, & nato inde Alexandro. Cujus rei expreſſam videas memoriam cuidam Nummo ex eorum genere, quos vulgo *Crotoniatas* vocant Antiquarii, in quo Olympias in lectiſternio decumbit inter duos ſerpentes. Eo refert etiam Nonnius nummum Macedonum apud Goltzium, in quo mulier ſeminuda eſcam ſerpenti porrigit: quod vulgatum alias ſalutis ſymbolum in priſcis id genus monumentis. Neque diverſus à manſuetis illis Draconibus Ajacis Locrenſis Draco domeſticus ac cicur, inſtar canis illi adhærens, ut tradit

dit Philoſtratus. Sacri quippe Dracones Heroibus, ut aliunde liquet ex Plutarcho in Cleomene. Iſte vero Draco Amphipolitarum humano capite ſingularis adhuc magis & mirandus. Si exſtarent hodie libri illi, quos de hac primaria Macedonum urbe Zoilum ſcripſiſſe auctor eſt Suidas, tum vibicibus illis, quas optimo vatum voluit inurere hic flagellator, libenter careremus, tum haberemus forte hoc ſymbolum magis explicatum. Neque ſic tamen diſſimulabo, illud me Oraculum facile credere illius loci, quo miniſterio frequenter videas functos id genus Æſculapios an Apollines, genuinos ſcilicet & fraudulentos. Hinc apud Delphos Draco ſub Tripode vocem edens juxta Lucianum, ſicut alias ab Æginetis Tripos aureus ad eoſdem miſſus inſiſtens ſuper tricipitem ex ære ſerpentem. Hinc plures etiam illi Nummi, in quibus occurrunt Tripodes Dracone vel ſerpente involuti, ſicut Troadis, Nicomediæ, Amaſtrianorum, Myndiorum, Lylibæi, Crotonis, aliorumque locorum; aliquando etiam ſupra Tripodem erecti. Neque enim illa Pithii ſolum ſerpentis vulgaria ſymbola, ſed domeſtici etiam illarum urbium vates, quos videas in Auguſtis Cimeliis Chriſtinæ, Palatino, ac Mediceo. Quo ſpectat eximie mos ille Arabum, quem refert Philoſtratus; qui à brutis animantibus captabant auguria, Draconum corde vel hepate in cibis adſumpto. Ut illum etiam Draconum in veterum auguriis uſum haud immerito obſervatum ab Origene videam in præclaro opere contra Celſum; ὁ δὲ Δράκων ἐπεὶ καὶ τούτῳ χρῶνται τῷ ζώῳ οἱ οἰωνοσκόποι, *Draco autem, quandoquidem & illo animali utuntur Augures.* Apollo nempe idem cum Æſculapio, juxta Macrobium, hinc ſacri utrique Dracones ac ſerpentes, & proinde iidem modo vaticiniorum, modo ſalutis ſymbola, in

De vita Apoll. lib. VII.

In vit. Apoll. lib. I. cap. 4.

priſcis

priſcis id genus monumentis. Immo hinc alter Draco ille, χρησμὸς etiam αὐτόφωνος; cujus caput è linteis humana itidem ſpecie, arte cujuſdam impoſtoris Alexandri, non ſuis ſolum Paphlagonibus, ſed Romanis etiam aliiſque mire illuſit aliquandiu. Legiſti procul dubio non ſemel apud Lucianum lepidam renati illius Æſculapii narrationem; quam præclare certe illuſtrat nummus alicubi à Goltzio deſcriptus, ΑΒΟΝΟΤΕΙΧΙΤΩΝ ΓΛΑΥΚΩΝ; unde corrigendi Luciani codices, in quibus ΓΛΥΚΩΝ, novus ille non jam Epidaurius, ſed Paphlagonius Draco nuncupatur. Abonoteichus enim ceu Aboni Murus vel Caſtrum urbs Paphlagonum haud obſcura, & Luciano in hac hiſtoria ſicut Suidæ aliiſque, τὸ τοῦ Ἀβώνου τεῖχος, Patria callidi impoſtoris, & ſedes præclari ſcilicet Oraculi. A duabus autem illis vocibus Ἀβώνου τεῖχος; ceu Aboni Caſtrum (frequenter enim pro Caſtro ſumi hanc vocem etiam aliunde liquet) factum gentile nummo expreſſum Ἀβωνοτειχίτης, velut in aliis Ἀβωνοτειχείτης, ſicut vulgo promiſcue hæc ſumi ſupra monuimus. Haud aliter nempe ac ab Ἀγοραίου τεῖχος, (quod male apud Stephanum Ἀγοραῖον) item Γορδίου τεῖχος, Ἐλαίου τεῖχος, Helleſponti quoque ac Lyciæ Arcibus, aliiſque id genus, deducta itidem gentilitia Ἀγοραιοτειχίτης, Γορδιοτειχίτης, Ἐλαιοτειχίτης. Sed mereamur ulterius de venuſtiſſimo ſcriptore, & illo ſimul, quod præ manibus nobis eſt argumento. Memineram ſcilicet, me ſingularem loci ejuſdem Nummum, & ad hanc forte hiſtrioniam referendum, adnotaſſe inter alios rariores illuſtris Urbis Antiquarii Franciſci Gottifredi, qui jam Chriſtinæ Auguſtæ Gazam exornant. Non anxie mihi fuit laborandum, ut illius iconem & plurium aliquot rariorum ab obvia viri comitate jam abſens impetrarem; quibus

In Pſeudomant.

quibus nova hujus operis editio ornatior in lucem prodiret, & ego iiſdem Nummis aliquam lucem viciſſim impertirer. Exhibet vero iſte, de quo jam agimus, hinc Antonini Pii effigiem, illinc duos ſerpentes, quorum alter jacentis caput lambit aut mordet; & inſcript. ΑΒΩΝΟΤΕΙΧΕΙΤΩΝ.

Vides hic ejuſdem urbis Nummum cum altero quem deſcripſit Goltzius, ſignatum quoque circa eadem fabuloſi hujus Oraculi tempora. In eo tamen diverſi, quod Goltzianus nomen renati hujus Æſculapii ΓΛΑΥΚΩΝΟΣ nempe habuerit ſignatum, quale illi à Luciano tribuitur, unum præterea ſerpentem in gyrum involutum, iſte autem modo expreſſus duos exhibeat Dracones aut ſerpentes, non addito αὐτοφώνε illius Oraculi nomine. Equidem geminum Goltziano nummum adſervare quoque videas Gazam Eminentiſſimi Cardinalis Barberini, cum uno ſcilicet ſerpente, ſed citra eandem Glauconis appellationem, licet alias percuſſum itidem ſub Pio, & cum eadem inſcriptione ΑΒΩΝΟΤΕΙΧΙΤΩΝ. Neque vero hoc diſſimulandum, referri à Luciano hujus hiſtrioniæ narrationem ad M. Aurelii tempora, cui bello Germanico cum Marcomannis & Quadis depugnanti, redditum ab hoc impoſtore oraculum refert, & inſuper ab eodem Pſeudomanti adſcitum generum Rutilianum, per eadem Marci tempora celebrem. Omnes autem hi nummi ab Abonotei-

noteichitis percuſſi, ceu cum uno, ceu cum duobus ſerpentibus, Goltzianus nempe, Barberinus, & quem modo protulimus è Regia Chriſtinæ Gaza, non Marci ſed deceſſoris Pii vultum præferunt. Talis etiam alius Muſei Patiniani in ſuperioribus à nobis exhibitus, & cum Bacchi effigie ab his Abonoteichitis itidem ſub Pio Cæſare ſignatus. Sed nihil hic Nummus ad eam, de qua Lucianus meminit, hiſtrioniam, aut nummorum ejuſdem loci & ætatis, qui ſerpentes exhibent, illuſtrationem. Unde fide maxime Goltziani nummi, qui Glauconis nomen præfert, omnino videtur ſtatuendum, incepiſſe jam ſub Pio hanc hiſtrioniam, quæ ſub Marco tandem incrementa & exitum habuerit. Illud utique colligas ex tota Luciani narratione, per multos annos fabulam illam egiſſe, Pſeudomantin Alexandrum, eumque demum prope ſeptuagenarium, & orbi adhuc cum ſuo Glaucone illudentem, è vivis diſceſſiſſe. Cur vero ſuperiori Nummo ibi expreſſo, haud unus jam ille renatus Æſculapius, ſed duo ſerpentes occurrant; aut cur unus deſuper alterius jacentis caput lambat quaſi aut ſugat, equidem haud facile licet divinare? Dracones quidem Pellæos, non ſolum immani magnitudine, ſed ita manſuetos & familiares narrat in hac ipſa hiſtoria Lucianus, ut infantum etiam more lac è papilla ſugerent. Ex horum autem genere erat Draco ille, futurus brevi Tutelaris Abonoteichitarum Æſculapius, paucis utique obolis Pellæ à præſtigiatore illo Alexandro redemptus. At vero hic jam non mulierem, ſed alterum ſibi haud diſſimilem ſerpentem lambit capiti ejus inſtar ἐπωδῆς cujuſdam, ut mihi quidem videtur, applicitus. Notus vero ac ſæpe priſcis traditus ille ἐπωδῶν mos, incantationes ad vulnerum curationem auribus vulgo inſinuandi, ac ut Arnobius loqui-

loquitur: *Sonos auribus infundere dulciores, non medicinam vulneribus admovere.* Unde ſalutares id genus ἐπῳδαὶ, ceu ad aurem incantationes, ad animæ quoque & adfectuum curationem tranſlatæ à Zamolxide, & ejus exemplo cum à Socrate tum à Zenonis ſequacibus dogmata ſua ſeu Oracula ita inſinuare ſolitis, ut de prioribus frequenter apud Platonicos legas, & eorum Magiſtrum, de poſterioribus vero ut alios mittam, vel fidem faciet Satyricus Lib. I.

Stoicus hic aurem mordaci lotus aceto.

Hinc tranſlatæ eædem à ſacris Oratoribus ad ſalutaria ac divina Oracula credentium auribus percepta aut percipienda, quibus & Chriſtus ipſe ἐπῳδὸς nonnunquam, ut Clementi, & Oracula ejus inſtar ἐπῳδῆς cujuſdam per aures ad animæ curationem demiſſa, ut non ſemel Chriſtianorum Tullio vocantur. Immo, quod huc inprimis facit, notum iis qui ſcriptores antiquos verſarunt, habitos vulgo ſerpentes cum ἐπῳδαῖς illis ſeu incantationibus obnoxios, tum eoſdem etiam aures lambendo vaticinandi peritiam inſpirantes. Prius quidem, cum ex Davidis, tum ex Orphei, Ariſtotelis, aliorumque teſtimoniis, ac Marſorum aut Ægyptiorum more vulgo eruditis notum. Hinc nempe ſurda Aſpis & aurem obturans dicta Regio Vati; *Sicut* ASPIDIS *ſurdæ obturantis* AUREM SUAM, *ne muſſitantium aurem audiat, & divini incantationem verbi.* Poſterius autem Heleni & Caſſandræ exemplo docent Græci Poëtarum Interpretes, ac inter alios Euripidis ſcholiaſtes, Ἐλθόντες ὄφεις καὶ τὰ αὐτῶν περιλείξαντες ὦτα ὀξυηκόους εἰργάσαντο ὥστε μόνους τοὺς τῶν θεῶν ἀκούειν βουλὰς, καὶ μάντεις ἄκρους εἶναι. *Accedentes* SERPENTES *& eorum* AURES CIRCUMLINGENTES, *auditum illorum adeo exacuerunt, ut ſoli conſilia Deorum audirent, &* PRÆSTANTISSIMI VA-

Lib. V. Pædagog.
Chryſoſtom. Orat. LXXIV. in Baptiſm. J. Chriſt.
Pſ. LVIII. v. 6.
In Hecubam.

VATES *evaderent*. Ita etiam, ut hæc jam ad Nummi noſtri interpretationem conferamus, gemino ſymbolo expreſſi; in eo duo ſerpentes occurrunt, quorum alterum jacentis capiti admotum, hanc illi non ἐπῳδὴν adeo, quam vaticinandi peritiam inſpirantis vicem præſtare videas. Famam ſcilicet de proximo Apollinis & Æſculapii adventu apud Abonoteichitas commoverat præſtigiator ille Alexander, & ſub tempus illius Epiphaniæ utriuſque nomen & laudes decantabat, ut tradit in hac hiſtoria Lucianus. Apollini autem non minus ac filio Æſculapio ſacri ſerpentes, immo idem ille cum Æſculapio, ut ſupra videbamus. Unde etiam ab illa utriuſque communione eundem Apollinem, ut verum quoque Ἐπῳδὸν deſcribit Dio Chryſoſtomus, nempe ὑγίειαν ἐμπνεῦντα ταῖς ψυχαῖς καὶ σώμασιν, *ſalutem inſpirantem animabus & corporibus*. Ex quibus jam liceat mihi colligere, percuſſum hunc nummum ab Abonoteichitis, quo illo ſymbolo utrumque Deum mox adventurum adumbrarent, Apollinem nempe Æſculapii filii aures lambendo, vaticinandi peritiam illi inſpirantem, qua proſpiceret civibus, & felicis adventus, ac divinitatis ſuæ fidem omnibus faceret. Plana utique ex ſuperioribus omnia, & cum Luciani, ut mihi quidem videtur narratione apprime conſentanea. Quo & commode referri poſſunt, quæ de Melampode tradunt varii auctores, ac inter alios Plinius: *Qui credit iſta & Melampodi profecto* AURES LAMBENDO *dediſſe intellectum avium ſermonis* DRACONES *non abnuet*, quod à Cæſare inverecunde contendebat; ut nempe Nummis imprimeretur cum ſua, tum Draconis ſui effigies; καὶ ΝΟΜΙΣΜΑ καινὸν ἐγκεχαραγμένον τῇ μὲν τοῦ Γλαύκωνος, κατὰ θάτερα δὲ Ἀλεξάνδρου: alibi vero traditur, eundem Deum Glauconis nomine divinitus inſignitum, ima-

Orat. XXXVII.

Lib. x. cap.

In Pſeudomant.

imaginibus & ſimulacris, cum æreis tum argenteis expreſſum; *γραφαί τε ἐπὶ τούτῳ, καὶ εἰκόνες, καὶ ξόανα τὰ μὲν ἐκ χαλκοῦ, τὰ δ' ἐξ ἀργύρου εἰκασμένα, καὶ ὄνομά γε τῷ θεῷ ἐπιτεθὲν* Γλαύκων (non Γλύκων.) Neque ab hoc commento inſignis iſtius impoſtoris abludens quoque illa capitis imberbis effigies, reliqua in ſerpentem definens, eumque in multos gyros circumflexum, in nummo Nicomediæ ſignato ſub Caracalla, quem vulgavit Triſtanus, & qualem etiam poſſidet magnus horum ſtudiorum fautor & admirator Durlacenſis Marchio. Ut appoſitè vero hoc loco Tutelares iſtos & præſides Oraculorum Dracones pergamus illuſtrare, non novum jam aut fictum cum priori illo GLAUCONE, ſed verum, ſi Diis placet, re ac nomine ÆSCULAPIUM repræſentat nobis alius non minus inſignis Nummus ejuſdem Cæſaris ANTONINI. Mole certe, elegantia, raritate inter primos ille numerandus, & luculentum Braceſiani Cimeliarchii ornamentum; cui geminum quoque exſtat in divite illa gaza Cardinalis Buoncompagni.

Præclarum utique, mi OCTAVI, Majorum veſtrorum & Urbis Æternæ monumentum; quod notam alias ex Livio, Ovidio, Valerio, Plinio, Claudiano, aliiſque Epidaurii hujus hoſpitis narrationem tam venuſte

repræſentat: qui Romam ſcilicet Epidauro valetudinis cauſa accerſitus Draconis effigie, Urbi ſalutem, Tiberinæ vero Inſulæ nomen ſimul attulit ac tutelam. Sacra enim non ſolum inde Æſculapio hæc Inſula, ut
Dionyſ. notum, Græcis quoque ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ ἱερόν, ſed ea-
Halicarn. dem ÆSCULAPII Inſula, vel, quod idem, Pæonii
lib. v. aut Epidaurici Serpentis vulgo nuncupata. Unde jam
Lucian. in in poſterum non peregrini Medici, ſicut Toxaris apud
Scytha. Athenienſes Divis eo nomine adſcriptus, ſed quaſi indigenæ vicem Urbi Æternæ præſtiterit hic Medicorum Parens. En vero ibi Templa, Pinus, Tiberis, Inſula, Anguis ſeu Draconis ſedes ac Nomen, luculentus denique Poëtæ Commentarius,

Ovid. Metam. lib. xv.

Scinditur in geminas partes circumfluus amnis
Inſula nomen habet, laterumque à parte duorum
Porrigit æquales media tellure lacertos:
Huc ſe de Latia pinu Phœbeius anguis
Contulit: & finem ſpecie cæleſte reſumpta
Luctibus impoſuit: venitque ſalutifer Urbi.

[a] Lib. III. cap. 22. [b] Arnobius lib. VII.

Quo reſpexit etiam præter [a] Auguſtinum de Civitate Dei, [b] Africanus alter, qui ex Epidauro nihil aliud adlatum, niſi magni augminis colubrum ridet, alibi vero ÆSCULAPIUS *inquitis Epidauro bonis Deus valetudinibus præſidens, & Tiberina in Inſula conſtitutus.* Salutares nempe vulgo Deorum, ſed maxime hujus Æſculapii Epiphaniæ, qui raro quidem, ſed nunquam ſine magno ipſorum bono viſus Epidauriis, ut narrat in hac fabula Valerius, ſcilicet

Præſentes aliquid proſit habere Deos.

Unde ΣΩΤΗΡΟΣ etiam illi nomen in nummis eorundem Epidauriorum ſub eadem Draconis forma tributum videas, ſicut in alio ΚΩΙΩΝ ΔΡΑΚΩΝ. Quo ſpectare etiam obſervo Nummum mole & magnitudi-

ne ſingularem, inſpectum nobis haud ita pridem in opulenta Chriſtianiſſimi Galliarum Regis penu antiquaria, ſignatus ille Alexandri Severi ætate, cujus vultum præfert, & in averſa parte, ſerpentem cum Ara & Arbore, ac inſcriptione ΕΠΙΓΔΑΥΡΙΟΝ. Neque vero mirum, ſi modo Draconis, modo ſerpentis Epidaurii nominibus deſignetur. Haud enim ſerpentis ſolum, ſed peculiares etiam Draconis notas præferre nonnunquam videas, barbam puta, palearia & coronam criſtatam, ſicut in ſequenti denario gentis Aciliæ. Haud inſuetum vero huic ſalutari Deo, ſua quoque præſentia alias beare civitates, liquet ex Philoſtrato in vita Apollonii, & Coorum Nummis aliorumque locorum, in quibus idem ΣΩΤΗΡ inſcribitur. Ut non mirum proinde, ſi laboranti Urbi Æternæ ſuam quoque operam præſens ac manifeſtus benigne voluit impertiri, quæ à Roma hujus Æſculapii filia nomen ſuum derivabat, juxta Marinum Lupercaliorum Poëtam, ut docet alicubi Servius. Unde quoque haud aliam mercedem navatæ operæ, quam in eadem ſtabilem ſibi ſedem, & quidem extra ægrorum turbam voluit deligere. Ut ita Plutarchus hinc lucem mutuetur, qui Æſculapii fana Romæ extra urbem (ſicut in hac Inſula) apud Græcos vero in locis puris & ſublimibus docet exſtitiſſe. Multo minus adhuc Draconis ſpeciem, in eodem hoſpite Epidaurio mirabitur; qui hanc illi familiarem videt paſſim in iiſdem nummorum monumentis. Dracones nempe omnes ſacri Æſculapio, ut obſervat Pauſanias; ſi tamen excipias illum Erichthonium, quem Athenis ad pedem Minervæ ſimulacri exſculptum alibi idem Pauſanias refert, & firmat quoque præclarus nummus Athenienſium Mediceus, qui idem illud Palladis ſignum cum jacente ad pedes Dracone repræſentat.

Lib. 1. c. 5.

Ad Eclog. 1.

In quæſt. Rom.

In Corinthiacis.

In Atticis.

tat. Unde & huic Deæ Draconem ſacratum ſtatuit alicubi Plutarchus, quem Apollini alias ac barbato ejus filio vulgo adſerunt priſca hæc monumenta. Sed mirare mecum obiter fatum illius Inſulæ ſerpentis Epidaurici, ut quæ ſalutis quondam ara & ſedes Romanis exſtiterit, eadem poſteà, ut ex Sidonio liquet aliiſque, ſub Chriſtianis Imperatoribus rei capitalis accuſatorum carcer exſtiterit & carnificina. Plures vero mitto aliarum urbium Tutelares id genus Dracones & Pſeudomantes, qualis etiam Lanuvinus ille, obvius vulgo in denariis Gentium Romanarum, & de quo Propertius,

De Iſide.

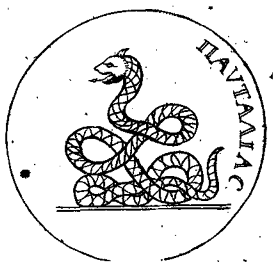
In Inſulam conjectus eſt ſerpentis Epidaurici.

lib. 1. ep. 7.

Lanuvium annoſi vetus eſt tutela Draconis.

Lib. IV. Eleg.

Neque minoris erit pretium operæ, referre in hunc cenſum Draconem alium, illo vel Paphlagonio vel Epidaurio vix minus ſingularem; quem ex præclaro SEVERI Nummo deſcripſit quidem Erizzo, ſed ita ut nec ſenſum nec locum ſignati Nummi ſit adſequutus.

ΠΑΥΤΑΛΙΑ hæc Urbs Thracum, non vero incerta aliqua Græciæ Provincia, ſed quæ corrupte apud Stephanum alioſque παυταλία, vel πανταλία legitur: unde cauſam crederem ignorantiæ nobilis Antiquarii, niſi hanc viderem ejus frequentem in tradendis Græcis nummis infelicitatem. Occurrunt vero alii quoque ejuſdem urbis inter Nummos cum M. Aurelii tum Getæ;

tæ; inſcript. ΠΑΥΤΑΛΙΩΤΩΝ; unde corrigendum iterum Stephani παυταλιώτων. Dicta quoque eadem urbs ULPIA PAUTALIA ab ævo Ulpii Trajani; ſicut id rurſus conſtat ex præclaris aliquot Nummis, ſignatis in honorem Fauſtinæ Junioris & Caracallæ, cum inſcript. ΟΥΛΠΙΑC ΠΑΥΤΑΛΙΑC, quales & in Gaza Medicea, & in Regia Pariſienſi, & in Muſeo Cl. Seguini mihi vidiſſe contigit. Geminum quoque notabam nuper in nummo Getæ apud Leonardum Agoſtini celebrem Urbis Antiquarium, in quo Aquila cum fugientibus ac exeſis litteris, quales tamen adſequebar ΟΥΛΠΙΑC itidem ΠΑΥΤΑΛΙΑC. Ea nempe ratione, qua alia ejuſdem Thraciæ urbs *Topirus*, & Daciæ *Serdica*, & præterea *Nicopolis*, *Anchialus*, *Mitylene*, aliæque nobiles civitates, ULPIÆ itidem vocantur in ſelectis aliquot Nummis Severi, Caracallæ, Getæ, Gordiani & aliorum: ΟΥΛΠΙΑC ΝΙΚΟΠΟΛΕΩC; ΟΥΛΠΙΑC ΤΟΠΕΙΡΟΥ; ΟΥΛΠΙΑC CΕΡΔΙΚΗC; ΟΥΛΠΙΑΝΩΝ ΑΓΧΙΑΛΕΩΝ, & ΟΥΛΠΙΑC CΕΟΥ. ΜΥΤΙΛΗΝΗC. Sed de hac appellatione & loco obiter. Sicut vero alii Nummi hujus urbis *Pautaliæ* modo adlegati, vel Patrium Amnem, ſolita cultum ab accolis religione; vel Bacchum cum thyrſo & cyatho; vel Cybelen leonibus vectam, grata & ſolennia Thracum Numina, repræſentant; vel Salutem quoque familiari ſymbolo, ſerpente involutam, cui eſcam porrigit; ita iſte ſupra depictus Draconem, tutelarem ſcilicet loci Genium, haud minus quam alii ſuperiores nummi ante excuſſi, omnino videtur mihi arguere. Magnitudine certe ille ſimul & ſpirarum flexu magis adhuc admirandus, & lingua exſerta quaſi alter Glaucon, ad fundenda itidem Oracula accinctus. Huc facit quoque Dracon alter, plures ingens gyros, in vicina *Tomo* Ponti

In Gaza Chriſtin. Auguſtæ.

Metropoli; quem repræſentat Nummus Gordiani Mediceus, cum inſcript. ΤΟΜΕΩC ΜΗΤΡΟ. ΠΟΝΤΟΥ. Neque diverſus alter ſinuans immenſa volumina, in rariſſimo Nummô *Marcianopolitarum*, cum Severi Alexandri & Mammææ capitibus, in priori nummi parte,

In Cimelio Regin. Sued.

Ὡς ἢ Δράκων βλοσυρωπὸς ἑλίσσεται ἀγκύλος ἕρπων.

Geminum quoque eidem vidi exſtare in Regia Gaza Pariſienſi, cum effigie Caracallæ & matris itidem Juliæ Domnæ ac inſcriptione ΕΠΙ ΚΥΝΤΙΑΙΑΝΥ ΜΑΡΚΙΑΝΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. *Marcianopolis* vero Myſiæ ſecundæ, ſeu unius è ſex Thraciæ Provinciis juxta Ammianum civitas, à Marciana Trajani ſorore ita cognominata. Paria vero cum ejuſmodi Dracone facientem ſuppeditabat eadem Regia Gaza, in Nummo *Hadrianopoleos*, alterius Thraciæ Provinciæ, ſignato itidem Caracallæ temporibus, cui ſimilem apud Cl. Patinum inſpexi, ſicut & haud vulgarem *Dionyſopolytarum*, quem præclaro ejuſdem Viri his ſtudiis excellentis beneficio, aliis quoque inſpiciendum damus.

Lib. XXVII.

Præfert ſingularis hic Nummus, in priori quidem parte Gordiani & Serapidis capita (qualia Neronis itidem & Serapidis, aut aliorum id genus Cæſarum occurrunt) in poſteriori vero, ut vides, Serpentem tortuoſum, cum inſcriptione ΔΙΟΝΥCΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, urbis itidem Ponticæ cum Tomo, ſeu Scythiæ illius quæ poſtea inter ſex Thraciæ Provincias relatá, & cujus celebriora oppida Dionyſopolim & Tomum recen-

ſet

ſet Ammianus. Ut haud mirum quoque, ſi eadem ſerpentis aut Draconis ſymbola præferre utramque videas. Apollinem alias & Bacchum tutelare utriuſque loci Numen, ſignant earundem nummi apud Goltzium, & Tomi quidem Apollinem, utpote Coloniæ Mileſiorum, quibus Apollo cultus; alterius vero Bacchum, cujus nomine dictam eandem, & ipſa loci appellatio, & exul in iiſdem oris poëta alicubi retulit. Unicum præterea horum Dionyſopolitarum nummum memini me obſervaſſe in penu antiquaria Collegii Claromontani Pariſienſis à Sirmondo collecta, & quidem inter numiſmata Alexandri Severi. Haud vero crederem fruſtra me hactenus laboraſſe, in commemorandis tam præclaris & vulgo reconditis antiquitatis monumentis, quæ Dracones & ſerpentes id genus ſignant. Hinc utique non leve illud, ſed ſingulare quoddam beneficium præſtare videar haud vulgares id genus Nummos (& cujus generis Ægyptii aliquot, adhuc infra adducentur), quod ab iis etiam unice exigendum Cl. Bochartus, cum ſuis ad me litteris, tum alicubi in præclaro opere agnoſcit. *Ex Nummis*, inquit, *id genus, cum depictis Draconibus figura eorundem & magnitudo erui poteſt, quorum minimi quinque cubitorum, maximi quadraginta traduntur.* Alterum præterea ex iiſdem colligas, in *Macedonia*, *Thracia*, *Paphlagonia*, *Myſia*, *Ponto*, ac *Bithynia*, vicinis regionibus, haud alios locorum Genios & Cuſtodes gratiores id genus Draconibus exſtitiſſe. Conſulto enim omitto plures Græciæ Aſiæque nummos, in quibus eandem loci tutelam ac ſalutem videntur arguere, & ad quos reſpexit divinus Maro,

Lib. xx.

De Animal. ſacris pag. 429.

Incertus Geniumne loci, famulumne parentis
Eſſe putet.

Ubi audiatur Servii gloſſa; *Nullus enim ſine* GENIO *lo-*

cus eſt, qui per ANGUEM *plerumque oſtenditur. Perſius: Pinge duos angues; pueri ſacer eſt locus.* Quales etiam duos angues videas, aut arcum & pharetram amplectentes in Nummis ΚΡΗΤΑΙΩΝ aut ASIÆ RECEPTÆ: aut vincientes duo ligna in nummo Cyzicenorum; aut obvolutos velut circulum cum duobus in medio torquibus in Romano Numiſmate; aut coronatos eoſdem cum Caduceo, Cornucopia, Palma, in nummo Otaciliæ Ægyptio. Etenim Ægyptiorum imprimis hanc fuiſſe de Serpentibus ac Draconibus opinionem, ut divini aliquid illorum naturæ tribuerent, docuit jam olim Philo Byblienſis apud Euſebium, ac proinde ut loci Genium ac Tutelam eorum ſymbolis adumbrarent, præter alia monumenta, arguunt plures inediti eorum Nummi, percuſſi ſub Cæſaribus, Nerva, Trajano, Hadriano, Pio, aliiſque; in quibus aut Dracones id genus coronati, aut iidem cum Caduceo, Siſtro, Spica; aut etiam cum venerabili illorum Serapide depinguntur. Quo nomine etiam ΑΓΑΘΟΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ, ſeu *Boni Genii* iiſdem nuncupati, ut obſervabam nuper in præclaro nummo Ægyptio Cimeliarchii Regii Pariſienſis; in quo illinc Neronis effigies, hinc Draco coronatus cum inſcriptione aliquantum exeſa ΝΕΟ. ΑΓΑΘ. ΔΑΙΜ. ceu Νέος Ἀγαθὸς Δαίμων. Ut inde certe liqueat, non ſolis Phœnicibus ita appellatum Draconum genus, de quo aiebat Philo modo laudatus, *Φοίνικες δὲ αὐτὸ* ΑΓΑΘΟΝ ΔΑΙΜΟΝΑ *καλοῦσιν*, *Phœnices vero ipſum* BONUM GENIUM *vocant*; quomodo & Servius interpretatur, ΑΓΑΘΟΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ, *quos Latini* GENIOS *vocant.* Tales utique duo illi Dracones, qui olim erranti Alexandro cum ductoribus & toto exercitu, ac inopi conſilii viæ duces repente leguntur exſtitiſſe, qui incolumem in Ammonis Ora-

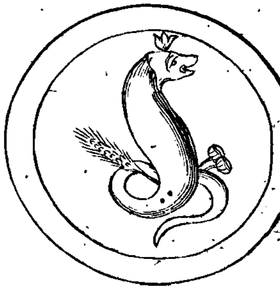
In Gaza Medicea.

Apud Euſeb. de Præpar. Evang. lib. I.

Ad lib. III. Georg.

culi

culi ſedem ducerent reducerentve: Rem aut ſi mavis fabulam narrantem Arrianum noſti, quod alias non Lib. III. Draconibus ſed Corvis (auguralibus ſcilicet avibus) tribuit Strabo. At vero inter Ægyptios Dracones ac Lib. XVII. Serpentes, antiquis nummis effigiatos, nonnullos adhuc videas, quos haud male ad ASPIDES, notas utique in eo tractu, referunt eruditi antiquarii, & cujus generis unam hic exprimendam duximus, ſignatam in Ægyptio Fauſtinæ ſenioris nummo.

E majorum nempe Aſpidum genere, quibus haud injuria, ut vides, tumidam cervicem ac latum corpus cum Nicander tum Lucanus noſter tribuunt; neque male eadem ad Ammiani deſcriptionem comparata, *quas* Lib. XXII. *omnes magnitudine & decore Aſpis facile ſupereminens, nunquam ſponte ſua fluenta egreditur Nili.* Neque tamen unius magnitudinis Aſpis apud Ægyptios, cujus duo genera Strabo, tria Galenus, plura quoque Ælianus recenſet, & quidem aliquas trium quatuorve cubitorum; ad quas proinde haud male ſuperior videtur referenda. Præcipuo vero honore cultam Aſpidem apud Ægyptios, ceu divinæ potentiæ ſymbolum, liquet alias ex Plutarcho; ut non mirum ſit proinde ſolitis De Iſid. & Oſirid. Cereris inſignibus, Papavere nempe ac ſpica, eandem hic ornatam intueri. Quis vero fœcundam frugibus re-

gionem ignorat? aut ejus Metropolim (in qua procul dubio percuſſus hic & ſimiles nummi) cum aliis rebus, tum frugum copia opulentam, juxta [a] Arrianum, ac ut [b] Ammianus loquitur, *alimentorum uberi copia circumfluentem* non audivit? Unde & alia mittam, & inſertam Juſtini legem Codici Theodoſiano ac Juſtinianeo *de frumento Alexandrino*, & alibi in eodem Codice Theodoſiano *Alexandrini ſtatus*, ceu commeatus frumentarii ex Alexandria Conſtantinopolim deferri ſoliti factam mentionem reperias. Quo ſpectant naves illæ σιταγωγοὶ apud Lucianum, quas ſimiliter ex Ægypto in Italiam commeatum ejuſmodi docet tranſportaſſe, μίαν τ̃ ἀπ' Αἰγύπτου εἰς Ἰταλίαν σιταγωγῶν. Ut certe haud alio ſit opus interprete, cur eadem urbs, vulgo in antiquis nummis, ſub ſymbolo ſedentis mulieris cum Cornucopia & duobus aut pluribus ſpicis adumbretur. De addito autem ſuperiori Aſpidi, præter Cereris inſignia, peculiari capitis ornamento, agemus paullo infra. Sicuti vero pro Geniis, Oraculis, divinæ potentiæ ac virtutis ſymbolis habitos vulgo Ægyptios Dracones ac Serpentes haud aliunde luculentius conſtat, quam ex hac ipſa Nummorum ſupellectile, ſic aliis quòque gentibus frequentata eo nomine ac publico ære itidem ſignata eadem Draconum ac Serpentum ſymbola, abunde ſupra videbamus. Nec fruſtra Arabes quoque ab iis auguria captantes diximus, quos utique auguriorum non ſtudioſos ſolum, ſed inventores perhibet Clemens Alexandrinus. Hinc Draconem quoque ſpiris variis involutum ſuppeditat apud Ligorium, in inedito opere, nummus Arabum ΔΟΥΜΑΘΗΝΩΝ. Neque Romani, ut jam vidimus, alieni ab ea religione. Unde factum ut ſequentibus etiam ſæculis inter ſigna Romanorum militaria, præter Aquilas, recepti

[a] Lib. III. περὶ ἀναβ.

[b] Lib. XXII.

In Navigio.

Lib. V. Stromat.

cepti etiam fuerint Dracones; qui ſummitati haſtarum aptati, non minus in acie & in caſtris, quam cives in urbibus defenderent ſcilicet ac tutarentur. Res ex Vegetio, Ammiano, Claudiano aliiſque jam nota. Volucres certe non minus ac priores illi, de quibus paullò ante agebamus,

Hi volucres tollunt Aquilas, hi picta Draconum
Colla levant, multuſque tumet per nubila ſerpens. Claud. III. Conſul. Honor.

Quo loco ſubiit mihi opportune Luciani memoria, qui ridet alicubi ſcriptoris belli Parthici ineptias, tradentis, à Parthis Dracones (non effigiatos jam ſed vivos) contis adfixos & in altum ſublatos, procul in hoſtes conjectos, unde magna Romanorum ſtrages orta eſſet. Addit vero Lucianus, Dracones Parthis ſignum eſſe multitûdinis (hoc eſt militaris apud eos ordinis nomen) & quidem inde dictum, quod mille circiter Dracones vivos unus Draco regere aut formare ſoleat. Neque tamen carere plane exemplo haud abſimile factum, ut teſtes alios mittam, liquet mihi ex Galeno, qui tradit virum quendam Carthaginenſem in prælio cum Romanis, ſerpentibus ceu venenatis beſtiis plenas ollas in hoſtes immiſiſſe, & ita incautos multos oppreſſiſſe, neque enim tela ejuſmodi in hoſtes mitti ſolita. Alias Aquila Draconem unguibus tenens, ut liquet ex Joſepho, inſigne olim fuit Spartanorum: quo ſignatæ erant illorum ad agnatos ſuos Judæos litteræ. Unde Aquilam etiam videas in Nummo horum Lacedæmoniorum Mediceo. Neque diverſum ab eo fuiſſe ſymbolum Tyranorum Ponti incolarum, arguit adhuc hodie eorum Nummus, in quo ſimiliter Draconem in gyrum circumflexum ore geſtat, cum inſcript. ΤΥΡΑΝΩΝ. Aquilam alias ac Serpentem mutuo ſe reſpicientes videas in nummis Nicomediæ percuſſis cum

Quomod. Conſer. Hiſtor.

Lib. de Theriaca ad Piſon. pag. 460. edit. Græc. Baſil.

Lib. Antiquit. XII. cap. 8.

effigie

effigie Commodi. Non alatum jam vero ac ſublimem, ſed jacentem ac proſtratum Draconem, myſticum nempe illum, exhibent Nummi Chriſtianorum aliquot Cæſarum, Valentiniani Junioris, Libii Severi, Heraclii & aliorum, de quibus alio loco. Sicut autem Draconem divinitatis cujuſdam ac ſalutis, ita PAGURUM Sapientiæ, ut volunt, ſymbolum, brachiis expanſis papilionem apprehendentem exhibent denarii Gentis Durmiæ apud Urſinum, præter Græcos aliquot Nummos apud Goltzium.

Et ne ſolum vel propitios, vel infeſtos illos Aëris, Sylvarum aut Nili etiam incolas commemoremus, DELPHINOS vero *φιλανθρώπες* & *Oceani Cæliqueque decus* prætereamus ingrati, quos tamen magna Nummorum copia, haud minus ac Siculum vel Carpathium pelagus, conſpiciendos præbet. Neque vero obvios ibi hoſpites, aut aliunde ſatis notos, fruſtra me credas adlegaſſe. Negat enim Bellonius, tales eſſe Delphinos, quales viſuntur in Marmoribus & Numiſmatibus antiquis; repando nempe corpore, & dorſo incurvo, quamvis in reliquis figuram conſentire fateatur. Plinius vero poſtremam illam repandi & inflexi dorſi formam iiſdem tribuit. Mirum autem, ut hoc dicam in limine, & vix ulli, opinor, quam Bellonio credibile, tot ac tam variis vetuſtatis monumentis male expreſſam figuram hujus piſcis, obviam paſſim & familiarem in iiſdem locis, in quibus illa auro, argento, ære cælabatur. Innumeri vero ſunt, in quibus, ut paullo ante monebamus, vel capita exornat Urbium & Inſularum Siciliæ, Græciæ Aſiæque Delphinus; vel occurrit ille Neptuni Tridenti involutus; vel ubi modo ſinguli, modo plures etiam numero ſignant averſam Nummi partem. Cuinam vero perſuadebit Bellonius in hunc errorem conſtanter adeo

adeo tot littorum accolas conjuraſſe, familiari obtutu facile revincendum? Sed non hic opus eſt ea defenſione. Nummos enim & Bellonium, alioſque ab eo diſſentientes expediemus haud difficili, ut ſpero, negotio. Signatus nempe Nummis Delphinus haud uno habitu, idemque modo quietus & fixus, modo frequentius ſalientis & vectoris inſtar; Unde etiam vulgo depictum in iis videas, cum inflexo capite, repando ſeu incurvo corpore, cauda vero prominente & erecta; ſcilicet dum veluti Chori in ſpeciem ludit per undas, *laſcivaque jactat corpora.* Obvia hujus rei exempla ſuppeditant magna copia nummi locorum maritimorum, iique præ ceteris in quibus ſeſſorem habent, cujus generis nonnulli paulo infra adducentur. Aliquando vero quietior Delphinus, & tum citra illam repandi corporis, aut ſublatæ caudæ jactationem depingitur; ſicut ille in nummo Vitellii, Tripodi innixus mox quoque inſpiciendus. Falſus ergo Bellonius, qui eodem ſemper habitu depictum in Nummis Delphinum credidit, aut repandum ejuſmodi aut inflexum corpus omnino illi ſalienti & ab undis exilienti detraxit, ac ita monumentis id genus, quæ ut plurimum tales nobis Delphinos repræſentant, fidem omnem voluit derogare. Præter enim luculentam veterum ac oculatorum teſtium nubem, quibus frequenter conſpecta forma repandi illius dorſi; unde & *curvi Delphines* vocantur Ovidio; neque nos voluptatis illius fuimus inexpertes, cum nuper in navigatione Melitenſi, Siculum littus legeremus. Sed viciſſim haud minus cenſuræ obnoxii Plinius, aliique nonnulli recentiores, qui vel ob inſpectos tantum ſalientes id genus Delphinos, aut eoſdem in priſcis aliquot monumentis depictos ea forma, perpetuam, neque aliam, quam incurvi & repandi cor-

 poris

poris figuram iiſdem inconſulto tribuêre. Delphinos aliàs id genus, Tridente paſſim circumvolutos videas in nummis locorum mari adjacentium, Serpentum nempe inſtar tortuoſos; qualis præter quamplures id genus, occurrit apud Goltzium in numiſmate Teni, unius è Cycladibus. Eorumdem vero Inſulariorum nummum protulit quoque Triſtanus, ſignatum ætate Alexandri Severi; qui tamen non Delphinum, ſed ejus inſtar ſerpentem Tridente involutum exhibet: quod ad Neptunum Medicum cultum in ea Inſula refert nobilis antiquarius; quam & ſerpentibus olim abundaſſe tradidit Heſychius Mileſius, & Ὀφιοῦσαν quondam dictam Stephanus. Quæ certe ſatis idonea mihi videntur teſtimonia, cur non audeam continuo oculorum aciem temere deſiderare in viro haud parum perſpicace in contemplatione id genus monumentorum, atque ita in eo nummo, Serpentis loco, Delphinum Tridente involutum, familiare Inſulariis & quidem his Teniis ſymbolum adfirmare: quod alias cum ſitus loci, tum productus à Goltzio nummus, omnino videretur arguere. Neque tamen diſſimulandum, alibi ab eodem Triſtano productum Maximiliani Herculii nummum, in quo itidem Serpens Tridenti implicatus viſitur, ſicut rurſus mutatis vicibus Tridentem Apollini apud Tarſenſes tributum legas, apud Dionem Chryſoſtomum, quod non debuit ibi viro magno negotium faceſſere. Haud magis utique, quam Jovi Tridentem, Fulmen Palladi, Apollini Hederam, Baccho Radios, Iſidi Lunam, Arcum & Pharetram Veneri, Serapidi juncta Jovis, Solis, Plutonis, aliorumque Numinum ſymbola, tributa ſpectare in priſcis id genus monumentis; qua de re infra. Alias vero Anticyris, teſte Pauſania, urbis inſigne occurrrebat Delphino inſi-

Tabul. Inſul. Græciæ.

Lib. de Origin. Conſtantinop.

Orat. XXXIII.

inſidens cum Tridente Neptunus, qualis nempe in Tarantinorum nummis loci conditor Tara vulgo depingitur. Sed ex iiſdem etiam monumentis colligas ea, quæ de reliqua figura hujus piſcium Regis, Plinius aliique verius tradidere; roſtrum nempe ſimum, oris ſciſſuram longam, rictum latum, oculos magnos, pinnas in ventre ac dorſo, ac duas in cauda veluti lunatas. Immo non figuram magis, quam naturam manſueti hujus hominum ac puerorum amatoris, diſcas ex adlatis modo iconibus, cum ſeſſore puero: quam rem alias tot teſtibus & exemplis firmant vulgo auctores, ut ab incredulis etiam fidem videantur extorquere. Ut minus jam mirum videatur, quod legebam nuper apud Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ conditorem, non Citharœdum nempe aliquem, ſed Lucianum martyrem à Delphino depoſitum apud urbem Nicomediæ Helenopolim. Adeo ut haud diſſimilem quoque vectorem ego mihi optarim, cum nuper Bajas Puteolis commoto repente mari trajicerem, & exclamarim propemodum cum auctore veteris Epigrammatis inediti, Philoſtorgus Eccleſ. Hiſt. lib. 1.

Εἴθ' εἶχον δελφῖνα ἐμοῖς βασταχτὸς ἐπ' ὤμοις
Πορθμευθεὶς ἐσίδῃ τὴν γλυκύπαιδα Ῥόδον.

Memineram enim forte illius adoleſcentis, quem dorſo placide exceptum ex Bajano Puteolos ad ludum litterarium quocunque diei tempore ſecure Delphinus deferebat. Sed nota imprimis ex eodem Plinio, Æliano, aliiſque, Delphini illius apud Jaſenſes hiſtoria; qui exſtincti pueri deſiderio, à quo ſe conſcendi patiebatur, mox contabuit. In cujus ſingularis adfectus memoriam, ſignatum proinde Nummis Jaſenſium Delphino inſidentem puerum tradit alicubi præter Ælianum Plutarchus, Τοῦ πάθους ἐπίσημον Ἰασεῦσι τὸ χάραγμα τοῦ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ ἐστι ΠΑΙΣ ὑπὲρ ΔΕΛΦΙΝΟΥ De ſoler. Animal.

ὀχούμενος. Neque vero minus adludunt ad innoxios id genus amores, alii Nummi eximiæ vetuſtatis, quibus Delphinos itidem hominum, & maxime puerorum vectores aut colluſores videas. Tales cum vulgo priſci Tarantinorum, Brundiſiorum, Piſauriorum, Nummi, tum alii rariores Aliſarnæ Urbis Troadis, in quibus homo Delphino vectus, cum Victoria & Corona. Sed ſingulares inprimis hanc in rem & frequentes Corinthiorum nummi variæ magnitudinis, & nonnulli maxime cuſi ſub Divis fratribus M. Aurelio & L. Vero, in quibus modo Puer inſidens Delphino, modo ſupra eundem erectus, modo etiam Delphinus jacet ſub arbore, cui incumbit Puerulus dormiens; quales plures adſervat Gaza Medicea & Muſeum Patinianum. Quibus etiam adnumerandus venit ſequens nummus ſub Commodo percuſſus.

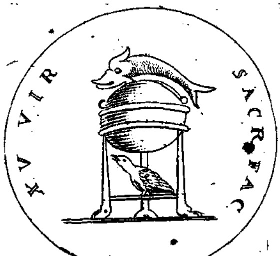
Neque mirus adeo tibi videbitur, non jam in mari vector, ſed adjacens etiam in terra ſuper incubanti puero Delphinus; qui apud juniorem Plinium blandos legiſti procul dubio Delphini & Hipponenſis cujuſdam pueri amores, & hæc inter alia: *Incredibile (tam verum tamen quam priora) Delphinum geſtatorem colluſoremque puerorum, in terram quoque extrahi ſolitum, areniſque ſiccatum, ubi incaluiſſet in mare revolvi.* Equidem non familiare ſolum noſti horum Corinthiorum ſignum, Ario-

Lib. IX. Ep. 33.

Arionem nempe Delphino inſidentem, ut præter alios notavit quoque Dio Chryſoſtomus, ſed geminos id genus caſus narrantem videas Pauſaniam in Corinthiacis, unde nummi ſuperiores poſſunt illuſtrari; & Lucianum præterea, qui puerum quendam mortuum, in Iſthmum à Delphino deportatum narrat. Quin præter illum Citharœdum, aut vulgares id genus pueros, recordaris, ut opinor, haud abſimilem Icadii ipſius Apollinis filii navigationem, Delphini tergo delati prope Parnaſſum incolumis. Signant adhuc rei memoriam nummi Delphorum, cum figura Delphino inſidente, tum ſacratus inde Apollini Delphinus; ut liquet tum ex Vitellii & Veſpaſiani nummis, in quorum averſa parte Tripus Delphino impoſitus, cum inſcriptione AUGUR, tum ex nummo ejuſdem Vitellii Quindecemviri, ſupra obiter à nobis adlegato, in quo Cortina Apollinis Delphici cum Delphino itidem ſuperincumbente, infra vero Corvo.

Orat. XXXVII.

In Navigio.

Eo lubentius mitto alias eruditorum de hoc nummo conjecturas, quod hic optimum illius & luculentum dabimus interpretem Servium; *Inde cum Italiam peteret* (Icadius nempe) *naufragio vexatus, Delphini tergo exceptus dicitur, ac prope Parnaſſum montem delatus, Patri Apollini Templum conſtituiſſe, & à Delphino locum Delphos appellaſſe; Aras deinde Apollini tanquam Patri conſecraſſe, quas ferunt*

Ad Æneid. lib. III.

ferunt vulgo Patrias dictas. Hinc ergo Delphinum aiunt inter ſacrata Apollinis receptum, cujus rei veſtigium eſt, quod hodieque QUINDECEMVIRORUM CORTINIS DELPHINUS *circumfertur, ob hoc ſcilicet, quia* QUINDECEMVIRI *Librorum Sibyllorum ſunt antiſtites. Sibyllæ autem Apollinis Vates, & Delphinus Apollini ſacer eſt.* Vides utique, mi OCTAVI, quam amice mutuam ſibi lucem præſtent doctiſſimus Grammaticus ac Nummus iſte Vitellianus, quod effugit alias Cl. Triſtani diligentiam, in ſuſcepta illius Numiſmatis explicatione: Et hoc pridem quidem notaveram, quum vidi poſtea in eundem quoque Servii locum jam incidiſſe Rubenium, eruditum Nummorum Areſchotanorum interpretem. Obvias & mythologicas harum rerum explicationes mitto: neque enim id jam agimus. Præter Delphinum vero, *Corvus* in hoc nummo conſpicuus, tanquam ſacratus Apollini, ut ſupra ex Plutarcho & Porphyrio notabamus, & bene etiam monuit Triſtanus; non autem *Cornix* hic ſtatuenda, ut dubitabant tamen Viri docti, & cum iis idem ille peritus alias veteris hujus memoriæ explicator Rubenius. Gemino nempe errore, quem in Celſo arguit alicubi Origenes,
Lib. IV. è Corvo, cujus mentio in ſacra Diluvii hiſtoria, Cornicem ſimiliter faciente: τὸν Κόρακα εἰς Κορώνην μετείληφε. Ut vero ad Delphinos id genus geſtatores redeamus, neque mirum proinde blandi hujus puerorum & cantus amatoris ſeſſorem videre nonnunquam Cupidinem, ſicut præter denarios Gentis Cordiæ & Lucretiæ apud Urſinum, ac nummum Auguſti cum ſelectis aliis à Cl. Seguino vulgatum, in ſequente numiſmate hactenus inedito.

Per-

In Gaza Reginæ Chriſtinæ.

Percuſſus ille Nicomediæ temporibus Commodi, in quo ſimiliter occurrit Delphino inſidens puer iſte Dioneus, qualem etiam videas in nummo Perinthiorum ſignato ſub Elagabalo, & nonnunquam in gemmis antiquis. Ut jam illam prætercam, inſpectam mihi apud veſtratem Leonardum Agoſtini, in qua Cupido occurrebat, non Delphino quidem, ſed vehiculo inſidens, quod trahebant duo Delphini. Ac plane appoſite ad ſuperiores hujus Cupidinis Delphino inſidentis imagines, legas olim adluſiſſe Palladam, in veteri Epigrammate, In eadem Gaza.

Γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο γελᾷ, καὶ μείλιχός ἐστιν,
Οὐ γὰρ ἔχει τόξον καὶ πυρόεντα βέλη.
Οὐδὲ μάτην παλάμαις κατέχει Δελφῖνα καὶ ἄνθος,
Τῇ μὲν γὰρ γαῖαν, τῇ δὲ θάλασσαν ἔχει.

Nudus Amor ea de cauſſa ridet, ac blandus eſt; Non enim arcum habet, aut ardentes ſagittas. Neque fruſtra manibus Delphinum cohibet ac florem; Illa enim Terram, hac Mare tenet. Si floris loco, flagellum dextræ hujus ſeſſoris tribuas, eundem continuo fatearis in ſuperiori nummo ac illa imagine depictum; nudum nempe, inermem, & ſiniſtra Delphinum, cui inſidet, cohibentem: haud aliter nempe ac ſeminudas Nereides, Delphinorum quoque tergis inequitantes deſcribit alicubi Lucianus; Sic alius adhuc Fauſtinæ nummus occurrit in eadem Auguſtæ Chriſtinæ Gaza, in quo Venus cum pomo & haſta, In Dialog. Marin.

ſta, Cupido ſupra Delphinum, à ſiniſtra autem parte monſtrum aliquod conſpiciuntur. Alium quoque, eundemque præclarum Laodiceorum Nummum poſſidet, Gaza Medicea, qui hinc nudam exhibet Venerem, ornandis capillis intentam, Cupidinem etiam cum pharetra & ſagitta, illinc vero Delphinum. Quæ utique haud leviter firmant Urſini conjecturam, ad Veneris mari ortæ intuitum priores illos denarios Gentium Romanarum referentis, aut vero parum illuſtrant, quæ de hoc ἐπαφροδίτῳ piſce dixit ingenioſiſſimus vates,

Seu fuit occultis felix in amoribus index,
Lesbida cum domino, ſeu tulit ille Lyram.

Quis vero huic marinæ originis puero, non credat magis appoſitum vectorem Delphinum, quam vel Hircum forte, aut etiam Tigrim? quibus tamen inequitantem videas Cupidinem in denario Gentis Fonteiæ apud Urſinum, ac præterea in nummo quodam M. Aurelii Mediceo. Neque aliter Matrem ejus πάνδημον,
Lib. VI. Capro quoque impoſitam legas apud Pauſaniam; unde prior denarius gentis Fonteiæ poteſt obiter illuſtrari. Ceteroquin haud aliena ab hac manſueta Delphinorum indole, quæ de iiſdem ad naves placide accurrentibus ac apud eas corpora ſaltu jactantibus, ſocios etiam ſe iis ac duces præbentibus, vulgo narrant auctores auriti ſimul & oculati. Audi de navium adpulſu
Tom. V. Hom. I. p. I. edit. Savil. facundiſſimum Chriſtianorum Tullium, Δελφίνων ἐν πολλῇ παιζόντων γαλήνῃ, καὶ παρ' αὐτοὺς τοῦ νηὸς τοὺς τοίχους κυβιστώντων πολλάκις. *Delphinis placido tranquilloque mari ludentibus, ac ſæpenumero apud ipſa Navis latera ſalientibus,*
Lib. I. cap. XXXIII. ep. 94. *capite in undas dejecto.* Qua de re etiam videas Græcum Philippi Epigramma in Anthologia. Huc autem ſpe-
In Gaza Medicea. ctat inter alios præclarus Alexandri Severi Nummus, in quo media Navis cum velo, ad cujus latus duo Delphini

phini occurrunt coronam ſuſtinentes, & inſcr. ΤΑΡ-ϹΟΥ ΜΗΤΡ. ΑΔΡ. ϹΕΟΥ. ΑΛΕΞΑΝΔΡ. Ex quo nummo alias, ut obiter hoc dicam, diſcimus quoque, caput Ciliciæ Tarſum, *Hadrianæ*, *Severæ*, & *Alexandrinæ* nominibus, à totidem ſcilicet Auguſtis, quorum beneficio reſtaurata fuit vel ornata, nuncupatam: haud aliter ac eadem quoque nomina obtinuiſſe legas *Amaſiam* Ponti Metropolim, in vetuſtis illius nummis, aut alterum inſuper *Antoninianæ*, ab Antonino nempe Caracalla, eidem Tarſo tributum in alio nummo ejuſdem Cæſaris, ΑΔΡ. ϹΕΟΥΗ. ΑΝΤΩΝΕΙΝ. ΜΗΤΡ. ΤΑΡ-ϹΟΥ, ſeu *Hadrianæ Severæ, Antoninianæ, Metropoleos, Tarſi*. Sed hæc alterius loci, & de Delphino hactenus. Quibus & hoc obiter addam, PELAMIDUM celebratam olim Byzantii piſcationem, de cujus ratione præter Ariſtotelem ac Plinium, prolixe diſſerit Strabo; qui Lib. VII. ex ea copioſum reditum Byzantinis Romaniſque provenire commemorat. Tales autem occurrunt nonnunquam in priſcis Byzantinorum nummis, qui vulgo duos id genus piſces præferunt, ut bene conjecit Triſtanus, ex Sabinæ Auguſtæ nummo Byzantino à ſe quidem non inſpecto, ſed deſcripto tantum ab Occone ſub mentione duorum piſcium; qualem utique videas in ſequenti nummo Plautillæ Muſei Patiniani jam Regii, hic quoque tuis & legentium oculis ſubjiciendum.

Merebantur equidem hi piſces ſignari in nummo Tuæ

Lib. VII. Metropoleos, ut feſtive Archeſtratus apud Athenæum, ingentis cujuſdam Θυννίδος ſeu Pelamidis Μητρόπολιν vocat Byzantium. Unde patet etiam, cur hos piſces Oppianus ſobolem Euxini maris indigitarit,

Lib. V. Halieutic. φῦλα δὲ ΠΗΛΑΜΙΔΩΝ ἐκ μὲν γένος εἰσὶ θαλάσσης Εὐξείνου.

aut cur magnam piſcatorum multitudinem inde Ta-

Lib. IV. c. 4. renti & Byzantii exſtitiſſe, obſervet in Politicis Ariſtoteles. Erudite vero & ingenioſe Triſtanus, veteris illius oraculi de Byzantio (cujus Stephanus Byzantius, Euſtathius, aliique meminere) verſum extremum,

Ἔνθα ἰχθὺς ἔλαφός τε νέμος βόσκονται ἐπ' αὐτόν.

Ubi piſcis nempe & Cervus paſcentur in eodem paſcuo, de Pelamide & Cornu Byzantino explicavit; duce utique Strabone, cui Κέρας iſtud dictum ſimile Cornui Cervino, & in cujus anguſtia Pelamides, eodem authore, vulgo capiuntur. Alias apud Chalybes quoque frequentem fuiſſe Pelamidum piſcationem alibi tradit

Lib. XII. idem Strabo. An vero commemorabo hic adhuc quatuor Piſces, expreſſos in præclaro quodam Neronis nummo, & quem jam excuſere nobiles antiquarii, POLYPUM, SEPIAM, CAMMARUM & POMPILUM.

Erizzo ad denotandam Neronis impietatem, ſævitiam,

tiam, libidines, ſignatum hunc nummum credit, cui certe ſuffragari non poſſum. Si Lucano enim forte licuit, ut viderunt jam viri docti, & aliquando pluribus ad elegantiſſimum Poëtam docebimus, Neronem oblique ſub laudum involucris perſtringere; non proinde exiſtimabimus, nummum auctoritate publica & florentis Principis imagine percuſſum eum in finem, ut vitia ejus ac infamiam illo ære ſignaret. Triſtanus aliquanto opportunius refert ad natales Claudiæ Neroni è Poppæa genitæ, & feſtum illud Amphidromia, quinto à natali die celebrari ſolitum, quo inter alia Polypi, Sepiæ, aliique id genus piſces mitti à propinquis & familiaribus conſueverant, ſicuti ab Athenæo aliiſque obſervatum. Sed obſtare videtur tum, (ut jam vidit Triſtanus) quod mos ille Græcus foret, nummus autem vel Romæ, vel certe in Romana Colonia ſit percuſſus, ut liquet ex Latina epigraphe anteriori nummi parte adſcripta; tum illud inſuper, quod vulgo non Cæſarum, ſed Auguſtarum vultus præferant nummi illi, qui fecunditatem domus Auguſtæ ſolebant indicare. Neque tamen alienum crederem, ad fecunditatem Poppææ reſpexiſſe, qui nummum cælandum curavere; quam & Nero *ultra mortale gaudium accepiſſe* dicitur apud Tacitum, & Senatus votis, ſupplicationibus, Templo etiam Fecunditati decreto proſequutus. Annal. XV. Opportune itaque in hujus fecunditatis memoriam, & incredibile illud Neronis gaudium inde conceptum, ſignati videntur ii Piſces; quos fecunditatis præcipuæ obſervant Ariſtoteles, Athenæus, Plinius. Ne jam prætercam Piſcem alium ſingularem, quem in nummo Lopaduſſæ Africi maris Inſulæ ſignatum videre licet apud Goltzium. Tab. Inſul. XXVIII.

Piſcis, ut vides, ex aculeatorum genere, cum aculeis nempe à cervice ad caudam, & porrecto ac peculiari quodam Roſtro. Qualis autem ſit, neque indicat Goltzii interpres Nonnius, neque certiores reddent neoterici, qui de Piſcibus ſcripſere, Rondeletius, Salvianus, Geſnerus, aliique, apud quos ei ſimilem vix facile reperias. At mox illud ſuboluit, ad APRINUM ceu PORCINUM piſcis genus omnino referendum; quale cum marinum tum fluviatile agnoſcunt antiqui auctores, Ariſtoteles, Athenæus, Plinius, & plures alii. Sicut enim obvii Elephanti, Leones, Boves, Equi, Canes, Aſini, Vituli, Vulpes, Lepores, aliique id genus, cum terreſtres tum aquatiles; ita Porci etiam iique & ſylveſtres & domeſtici; cui generi ſuperior Piſcis videtur nobis adſcribendus. Certe & Aprinum, quod præfert Roſtrum, & ſetæ inſtar Apri à capite ad caudam porrectæ omnino illud arguunt; ut haud immerito idem ſtatui poſſit cum eo Piſce, qui ΚΑΠΡΟΣ ſeu APER apud Ariſtotelem ac Athenæum vocatur. Obſtare forte illud poſſet, quod non marinum ſed fluviatilem videatur eum ſtatuere Philoſophus, dum illum in Acheloo amne generari obſervat; & ex eodem Plinius, apud quem *Caper* vocatur qui Ariſtoteli κάπρος, manifeſto librariorum errore, quibus potius quam eruditiſſimo auctori puerilem Græcæ illius vocis ignorantiam malo equidem transſcribere. En utriuſque verba, & Ariſtote-

ſtotelis quidem, *ἔτι γὰρ ἀφιᾶσιν, ὥσπερ γρυλλισμὸν, καὶ ὁ* ΚΑΠΡΟΣ *ὁ ἐν τῷ Ἀχελῴῳ*, hoc eſt, Gaza interprete, *his enim quaſi grunnitus quidam emittitur.* APER *etiam piſcis, quem amnis Achelous gignit, vocalis habitus eſt.* Sic Plinius, *Et is qui* CAPER (legendum APER) *vocatur in Acheloo amne grunnitum habet.* At vero nihil obſtat, cur non & Aprum piſcem maris incolam ſtatuamus, quem Philemon Comicus apud Athenæum cum Scauro & Glauciſco marinis piſcibus conjungit, & apud Argivos frequentem docet, Lib. IV. Hiſt. Anim. cap. 9. Lib. XI. cap. 51. Lib. VII.

Εἰ δ᾽ ἔλαβον ἄρτι Σκάρον, ἢ κ᾽ τῆς Ἀττικῆς
Γλαυκίσκον, ὦ Ζεῦ σῶτερ, ἢ ᾽ξ Ἄργους ΚΑΠΡΟΝ.
Quod ſi mihi tum datus fuiſſet Scaurus, aut ex Attica
Glauciſcus, ô Jupiter ſervator, vel ab Argis APER.

Argòs quidem ad Inachum fluvium ſita, ſed mari ſatis vicina, unde facilis marinorum Aprorum proventus. Idem veró Athenæus alibi dubitari docet ab Epicharmo, annon ſues iidem ſint cum Apro,

Χαλκίδες τε Ὕες τε Ἱέρακές τε χ᾽ ὁ πίων Κύων,

additque Athenæus, *εἰ μὴ ἄρα οὗτοι οἱ αὐτοὶ εἰσι τῷ* ΚΑΠΡΩ, *Chalcides & Sues, Milvi, ac pinguis Canis; niſi forte* ſues *iidem ſint cum* APRO. Marini itidem ii piſces, quos ibi cum ſuibus complectitur. Male autem Dalechampius *κάπρον* ibi per *Capriſcum* reddit, ſicut alio apud eundem auctorem loco, quo juxta Ariſtotelem inter Piſces vocem ſolum edere obſervat, ΚΑΠΡΟΝ *καὶ τὸν ποτάμιον χοῖρον*; APRUM, (non Capriſcum) *& fluviatilem Porcum*; quem locum citat etiam alicubi Euſtathius, ubi plures vocales Piſces enumerat. Nec prætereundus hic Heſychius, qui Aprum hunc eundem cum Phagro, marino itidem piſce, exiſtimavit, ut ejus verba hodie præferunt, *Κάπρος· σύαγρος, ὗς ἄγριος, ἢ τὸν φάγρον ἰχθύν.* Mirum equidem, ut ingenue fatear, quod diverſos piſces, Lib. VIII. Ad Odyſſ. M. pag. 1720.

Aprum & Phagrum, pro uno eodemque nobis obtrudat eruditiſſimus Grammaticus; quum diſerte veteres accurate eoſdem diſtinguant. Neque etiamſi aliqua occurrat inter eos adfinitas, continuo nomen & genus idem utriuſque ſtatuendum. Quin de Phagro agens
Lib. VII. Athenæus, plures recenſet Piſces, quos ei ſimiles narrant auctores; puta Erythrinum, Hepatum, Chromin, Anthiam, alioſque id genus, nulla Apri facta ibi mentione, de quo tamen, ut vidimus, non uno agit loco. Strabo etiam inter piſces Nili peculiares, Porcum & Phagrum, ſed ut diverſos recenſet; Χοῖρος καὶ φαγρώριος, ὃν καὶ φάγρον καλοῦσιν, *Porcus & Phagrorius, quem Phagrum etiam vocant.* De Phagro certe Nilotico teſtis lu-
Lib. de Iſid. culentus Plutarchus, qui eum una cum Nilo apparere, ac optatum illius incrementum nunciare alicubi refert. Ex his autem modo adlatis omnino augurabar corruptum Heſychio locum, quem intactum reliquere novi editores, eundemque ita reſtituendum, Κάπρος σύαγρος, ὗς ἄγριος, ἢ τῶν Ἀργεῖον ἰχθυῶν. Aper nempe celebris apud Argivos piſcis, ut ſupra ex Athenæo vidimus, & firmat præterea Euſtathius, qui haud parum
Ad Ἰλιάδ. Λ. pag. 853. hanc noſtram emendationem adſerit; Ἱστορεῖται δὲ καὶ εἶδος ἰχθύος ΕΝ ΑΡΓΕΙ ΚΑΠΡΟΣ εἶναι, ὡς δηλοῖ καὶ τὸ, ἐξ Ἀττικῆς Γλαυκίσκον, ΕΞ ΑΡΓΟΥΣ ΚΑΠΡΟΝ. Adludit, ut vides, ad ſuperiorem Philemonis verſum citatum ab Athenæo, ac ſimul ad pervulgatum apud veteres proverbium de optimis piſcibus, Glauciſcus nempe ex Attica, & Aper ab Argis. Ignari autem hujus rei librarii, Ἀργεῖον ἰχθυῶν, vel ſi mavis τῶν ἐξ Ἄργους, in notum ſibi piſcem φάγρον ἰχθυῶν mutanda credidere. Certe majora lectionum portenta in optimum auctorem irrepſiſſe, vel nova quæ modo prodiit ejus editio ſatis evincit, & quæ plura adhuc in eodem reſtant emaculanda,

culanda, cujus luculenta liceret hic nobis dare ſpecimina; qui aliquam operam in emendatione Grammaticorum Coryphæi etiam pueri olim poſuimus, favente tum his conatibus eoſdemque promovente magno Salmaſio. ſed hæc alterius loci. Cæteroquin idem Heſychius alibi, φαγώριος ἰχθὺς ποιός, pro quo φάγρος reponunt viri docti in nuperis adnotatis. At vero conſtare poſſe illam vocem φαγωρίου, aut vero in φαγρώριος mutandam, liquere videtur ex ſuperiori Strabonis loco, ubi hunc piſcem utroque φαγρώριου & φάγρου nomine dictum docet. Sed quod hic præcipue ſpectandum occurrebat, illud utique liquidum, cum marinos tum fluviatiles Porcos veteres agnoviſſe, & quidem priores cum mole ſpectabiles, tum aculeatis, & periculoſis ſpinis armatos; quæ certe haud male cum ſuperiori effigie quadrare videntur. Plinius, *Apion maximum piſcium eſſe tradit Porcum, quem Lacedæmonii Orthragoniſcum vocant, grunnire eum cum capiatur.* Idem alibi, *Inter venena ſunt piſcium Porci marini, ſpinæ in dorſo, cruciatu magno læſorum.* Non autem hic moror recentiores, qui de Piſcibus ſcripſere; quos in tradenda vel Apri vel Porci aquatilis veteribus commemorati figura graviter inter ſe diſſentire videas, diverſaſque ac multum inter ſe diſſimiles nobis obtrudere; ut ex Geſnero ac productis à Rondeletio & Bellonio iconibus conſtare poterit. Cautior, ut verum fatear, Rondeletius, qui Piſcem quendam pro Apro, cujus Ariſtoteles meminit, ſed dubitanter exhibet, in quo Roſtrum quidem ſuperiori Lopadouſſiorum haud valde diſſimile; ſed cujus in reliquis figura ſquamoſa & orbicularis haud perinde convenit, immo longe ſatis recedit. Quæ dubitatio aut diſſenſio neotericorum non mira adeo iis videbitur, qui & veteres etiam aliquos hic ſuſpenſos

Lib. XXXII. cap. 2.

Lib. XXXII. cap. 5.

& incertos obſervat; ex Athenæo certe haud liquido conſtare, an Ὕες & Ὑαινίδες idem ſit piſcis genus, & quod locus ſupra à nobis adlegatus ſatis innuit, an rurſus Ὕες illi ſeu *ſues* iidem ſint cum Apro. Unde non continuo accedo veſtrati Salviano, qui unum & eundem piſcem omnino ſtatuit, qui Græcis dictus κάπρος, καπρίσκος, χοῖρος, Ὗς & Μῦς, Latinis autem, *Caper*, *Aper*, *Porcus*, *Sus* & *Mus*; neque vero alium ab eo piſce, quem veſtrates *peſce baleſtra* ſolent nuncupare. Quod certe, ut alia mittam, vel ſatis refellit adlatus ſupra Athenæi locus, quo juxta Ariſtotelem, Aprum & fluviatilem Porcum diſtinguit. Ne jam ulterius perſtringam illum errorem, quo ipſe Salvianus aliique pro κάπρῳ & καπρίσκῳ, ex corrupto aut certe vitioſo Plinii loco, *Caprum* & *Capriſcum* nobis obtruſere; quæ utique Caprina nomina non quidem κάπρῳ, quæ vox Græcis Aprum ſeu Porcum ſylveſtrem ſonat, ſed τράγῳ piſci quadrare poterant, cujus digna apud [a] Ariſtotelem ac [b] Athenæum occurrit mentio.

[a] Lib. VIII. hiſt. Anim. cap. 30.
[b] Lib. VIII.

De FABULOSIS Animalibus in Nummis.

Nec pigebit iis adnumerare fictitia illa & fabuloſa Veterum Animantia, CAPRICORNUM, SPHINGEM, SIRENEM, STYMPHALIDEM, SCYLLAM, CHIMÆRAM, CERBERUM, HYDRAM, GRYPHEM, PEGASUM, CENTAURUM, MINOTAURUM, PHOENICEM denique; quæ non magis inter Poëtarum figmenta, quam inter myſteria Gentilium locum frequenter habuere, & quorum figuram varie nonnunquam authoribus traditam, Nummi veteres ob oculos ponunt. CAPRICORNI, quidem vulgaris apud antiquos effigies, Capri nempe cum cauda piſcis involuta, ex monumentis id genus eruitur. Signatus ille vulgo in obviis Auguſti nummis, & cauſſam quidem adferente Suetonio, quod natus eſſet

illo

illo ſidere, magnamque inde fati ac thematis ſui fiduciam haberet. Hinc ortæ de natali Auguſti, ejuſdemque horoſcopo graves inter Principes hujus ætatis Chronologorum dividiæ ac velitationes; aliis ad vetus Kalendarium, aliis ad emendatum ſeu Julianum, natalem ejus diem referentibus; unde de horoſcopante ſidere diverſæ oriebantur ſententiæ, & inexplicabiles quidam nodi. In iis vero ſolvendis haud feliciter videtur laboraſſe Gotifredus Vendelinus, dum referente ac probante Alberto Rubenio in poſtremis operibus nuper editis, in Genethliaco themate Auguſti, ſortem Fortunæ Capricornum docet obtinuiſſe; vel ut ipſe potius Vendelinus ſæculi noſtri Ptolomæus eidem Rubenio dictus, ſuam hac de re ſententiam promit, *natum Auguſtum cum Horoſcopo ſurgentis Virginis, natumque eundem ſidere Capricorni quintam ſub terris domum Fortunæ ſignante.* Hinc utique appoſite (quod jam vidit eruditus hujus memoriæ inveſtigator ac interpres Rubenius) addita plerumque Capricorno in nummis Auguſtæis ſolita Fortunæ inſignia, Gubernaculum navis, Orbis, Cornucopia, ſicut videre licet in ſequenti ectypo.

Epiſt. Gotifr. Vendel. ad Albertum Rubenium.

Unde jam liquet, cur ille Αἰγοκέρως, Auguſti exemplo, fauſti ominis ergo, aliis quoque vel agnatis vel Cæſari-

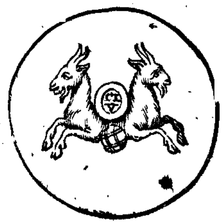
bus in Nummis ſit tributus. Hinc & in L. Cæſare ejus Nepote occurrit apud Triſtanum, ac in Julia Paulla Elagabali Conjuge, & cum adſtante Muliere, in præclaris nummis cum Hadriani, tum Antonini Pii, inſcriptis FELICITAS AUG. Quæ inſuper ſatis arguunt, cur *Felix* dictus ſit Manilio Capricornus,

In Gaza Reg. Chriſtin. & Medicea.

Lib. II.

quid enim mirabitur ille
Majus in AUGUSTO FELIX *quum fulſerit ortum.*

Ita etiam geminos id genus Capricornos, ut luculentos duorum Cæſarum felicitatis indices, videas in nummo aureo Veſpaſiani ac Titi.

Sicuti & in altero Auguſti æreo, cum illa ſupremæ felicitatis laude ſervatorum Civium, ſeu OB CIVES SER. Ut non mirum proinde ſignatum quoque Capricornum, non in Romanis ſolum, ſed in rarioribus aliarum etiam Græciæ aut Orientis Urbium Nummis, ſicut Zeugmatis Syriæ, & Anazarbi Ciliciæ: neque proinde opus cum Triſtano hoc ad ſitum eorum locorum, partim montoſum, partim ad mare aut ad Euphratem referre. Quam vero cum Ægipane communionem habeat Capricornus, docere poteſt Theon ad Aratum.

De SPHINGE, in qua tradenda non omnes Oedipi fuere, res magis anceps videri poſſet. Hanc enim inter Ægyptiorum inventa antiquarii vulgo referunt; quod tamen ab Agatharchidis apud Photium, Diodori, Pli-

Plinii, aliorumque conſtanti relatione alienum, qui eas inter veras Simias recenſent, & ex Æthiopia in Ægyptum deferri contendunt. His accedit recentior & oculatus quidem teſtis Philoſtorgius, qui ubi varia Simiarum genera, *αἰγοπιθήκων, ἀρκτοπιθήκων, λεοντοπιθήκων, κυνοκεφάλων*, Capris nempe, Urſis, Leonibus, aut Canibus ſimilium enarraſſet, in illo ipſo terrarum tractu familiarium, in eandem etiam Simiarum claſſem refert Sphingem à ſe viſam, ad muliebrem formam accedentem. Sed operæ pretium erit audire auctorem ipſum hoc adſerentem in illo Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ compendio, quod primus evulgavit magnum ſuper Patriæ meæ ac litteratæ Juriſprudentiæ decus, Jac. Gottofredus. *Καὶ μὲν ἡ* ΣΦΙΓΞ *γένος ἐςὶ* ΠΙΘΗΚΩΝ (*αὐτὸ γὰρ* ΘΕΑΣΑΜΕΝΟΣ ΓΡΑΦΩ) *ἧς τὸ μὲν ἄλλο σῶμα λάσιόν ἐςιν ὡς τοῖς ἄλλοις πιθήκοις, τὸ δὲ στέρνον ἄχρι γε αὐτοῦ τοῦ τραχήλου ἐψίλωται, μάζους δὲ γυναικὸς ἔχει ἐρυθροῦ τινὸς βραχέος κεγχροειδοῦς, ἐπαναστήματος, ἅπαν ἐν κύκλῳ τὸ γεγυμνωμένον τοῦ σώματος περιθέοντος, καὶ εἰς πολλήν τινα εὐπρέπειαν ἀνθρωποφανεῖ. ὄντι τῷ ἐν μέσῳ χρώματι συναρπαζομένου* (leg. Gott. *συναρμοζομένου*) *τότε πρόσωπον ἐνεστρογγύλωται μᾶλλον, καὶ εἰς γυναικίαν ἕλκει μορφήν. Sed &* SPHINX SIMIÆ *genus eſt, (id quod* CONSPICATUS SCRIBO) *cujus quidem reliquum corpus hirſutum eſt, ut aliarum Simiarum: pectus vero ad collum ipſum uſque glabrum eſt, mammas muliebres habet, rubra quadam tenuique, quæ milio ſimilis eſt, papula totum corpus, qua nudatum eſt, in orbem percurrente, multumque decoris & gratiæ colori, qui in medio humano ſimilis eſt, conciliante; facies vero rotunda pluſculum eſt, & in muliebrem formam vergit.* Additque in ſequentibus, Græcanicam de hac Sphinge narrationem inde natam, quod Thebas ab Ægypto delatum hoc animal, ferum in primis & ab Oedipo interfectum, fabulæ locum dederit;

Lib. III. cap. II.

derit; alaſque ob motus celeritatem eidem tributas, muliebre pectus ob ſimilitudinem, & leoninum corpus propter innatam feritatem; ſermonem vero illius animalis ad humanum accedentem, ſed ſono obſcuro, ad ænigmaticum detortum. Neque mirum id eſſe, nam & multa alia Græcis (non Gentilibus hoc loco, ut vertit doctiſſimus interpres) morem eſſe in fabulam vertere: & ille hactenus. In eo itaque diſcrimen ſtatuendum, quod fabuloſæ omnino illæ fuerint Græcorum Sphinges, ſicuti notat etiam Palæphatus; qualis nempe juxta Auſonianam deſcriptionem, *volucris pennis, pedibus leo, ore puella*[illegible]n obviis cum Auguſti, & Chiorum nummis, tum in aliis ſimulachris Dianæ Epheſinæ, aut Galea Palladis, vulgo occurrit quum Ægyptias Sphinges ab iis diverſas ac ἀπτέρους, cum ex auctoritate veterum, tum ex monumentis in Urbe paſſim adhuc obviis, ac inſuper ex Nummis etiam aliquot liceat obſervare. Quibus etiam accedit Ægyptii, & quidem luculenti ſcriptoris, Clementis nempe teſtimonium;

lib. v. Stromat.

qui nullas utique alas Sphingibus, ſed totum corpus leonis, faciem autem hominis tribuit. Ita ut hinc errare pateat, tum qui non alias niſi alatas Sphinges credidere; tum qui inde omne hoc animantium genus continuo fabuloſum ſtatuunt. Nec juvat, quod vulgo tradunt antiquarii, ex Virgine ac Leone fictum ideo ab Ægyptiis, ut Nili ſui incrementa hoc veluti ſymbolo adumbrarent: Notum enim, cum feracem monſtris vel ignotis alibi animalibus Ægyptum & vicinam Æthiopiam, ut Strabo, Plinius, Ammianus, aliique obſervarunt, & juxta eoſdem Theophylactus Simocatta, qui in ſpecie de Nili animalibus ἀνθρωπομόρφοις multa veteres tradit commemoraſſe; tum è media rerum natura, & obviis in ea gente animalibus, ſym-

Hiſtor. lib. vii. cap. 16.

ſymbola ac figuras virtutum ac rerum cœleſtium vulgo Ægyptios deſumpſiſſe. Nec diffiteor tamen, illam mixturam hominis & beſtiæ, Ægyptiis olim familiarem, ut præ aliis docet eximius apud Porphyrium locus, qui in aureo libello tradit volucrum & ferarum permixta ab iis cum hominibus corpora, ut oſtenderent ex Deorum ſententia, hanc quandam inter ſe communionem alere. Hinc Iſis ſub forma Leonis itidem, & cum facie muliebri occurrit nonnunquam in nummis Ægyptiorum, ſicuti in quodam Antonini Pii, quem ſervat Gaza Medicea: Ut mittam petitæ quoque ab aliis mixturæ illius humanæ & ferinæ exempla; ſicut adlati ſupra Amphipolitarum & Nicomedienſium nummi evincunt, in quibus Dracones cum humano capite viſuntur. Sed ut modo è Philoſtorgio, Simocatta, aliiſque notabamus, cum Æthiopiæ, Arabiæ, tum Ægyptii vel in primis Nili familiares accolæ id genus ἀνθρωπόμορφοι, ſeu *ambiguæ hominum & belluarum formæ*, apud Tacitum: unde & propter novitatem animalium, jucundam in eo tractu terrarum ſuſcepiſſe peregrinationem jam olim Severum, refert in ejus vita Spartianus. In eandem vero Simiarum id genus ſingularium claſſem, quibus juxta Sphingem, multa cum Homine & Leone communia, κῆβες etiam (aliis κῆπες) relatos à veteribus novi, Agatharchide, Ariſtotele, Strabone, aliiſque; qui leoninam faciem, pantherinum corpus, priores autem pedes manibus, poſteriores humanis pedibus ſimiles tradunt. Neque tamen, ut verum fatear, unam ſemper iis formam adfingentes eoſdem videas. Cebos certe inter Simias referentem obſervo Proclum in Chreſtomathia apud Photium, Ὁ ΚΗΒΟΣ ἐστὶ δὲ ΠΙΘΗΚΟΥ εἶδος, CEBUS *eſt autem Simiæ genus*;

De Abſtinent. lib. IV. — Annal. II. — Cod. CCXXXIV. Biblioth.

Lib. XI. eoſdemque cum Simiis conjungentem Galenum; in
pag. 485. edit. Græc. Baſil. eximio tractatu de uſu partium, ubi docet, cur inferior maxilla, magna quidem Suibus, Aſinis, Bobus, Equis contigerit, ἐλαχίστη δὲ ἀνθρώποις, καὶ ΠΙΘΗΚΟΙΣ, καὶ ΚΗΒΟΙΣ, καὶ Λυγξίν, *minor vero Hominibus, & S*IMIIS, *&* CEBIS *& Lyncibus*. Alibi vero eundem, Galenum legas cum Simiam, tum Cynocephalum, Sa-
Anatomic. lib. VI. pag. 167. tyrum, Lyncem rurſus commemorantem ῥώστηρ καὶ ὅλως ἀπορῆς Πιθήκου, Κυνοκέφαλον, ἢ ΣΑΤΥΡΟΝ, ἢ Λύγκα, *ubi vero plane Simia indigeas, Cynocephalum, aut* SATYRUM *aut Lyncem* deſumendum. In quem magni auctoris locum, quum opportune incidiſſem, dum in ejus operum lectione verſarer, haud dubitavi continuo, per *Satyrum* (ignotum alias feræ genus) ad Cebum eundem reſpexiſſe; ut liquere mihi videbatur ex ſuperiori loco, ubi eadem animantia, excepto Cynocephalo, conjunxiſſe memineram. Rem vero mox confecit Strabo, qui non ſolum alicubi Sphinges, Cynocephalos & Ce-
Lib. XVI. bos itidem conjungit, ΣΦΙΓΓΕΣ, καὶ Κυνοκέφαλοι, καὶ ΚΗΠΟΙ, & SPHINGES *& Cynocephali, &* CEBI; ſed clare alibi cultum docet apud Memphitas Babylonios Cebum, non jam ut priores leonina facie, ſed Satyro
Lib. XVII. ſimili; ἐστὶ δὲ ὁ ΚΗΠΟΣ τὸ μὲν πρόσωπον ἐοικὼς ΣΑΤΥΡΩ, τ' ἄλλα δὲ κυνὸς καὶ ἄρκτου μεταξύ; *Eſt autem* CEBUS *facie quidem* SATYRO *ſimilis, cætera vero inter canem & urſum*. Unde etiam colligas, haud unam fuiſſe horum Ceborum ſpeciem, aliam quippe leonina facie & pantherino corpore; aliam vero Satyrum facie referentem, (ut cætera mittam) & Satyrum proinde magno Galeno nuncupatam. Quo etiam reſpexiſſe videtur Plinius, dum itidem juxta Galenum, Cynocephalos, Satyros
Lib. VIII. cap. 54. & Sphinges alicubi conjungit, *Efferatior Cynocephalis natura ſicut mitiſſima* SATYRIS *& Sphingibus*. Neque

ægre

ægre ferent opinor Medicorum filii, haud magis ipſorum, quam Criticorum parenti hoc loco, & alibi quandoque lucem aliquam adtuliſſe. Sicuti vero inter diverſa illa Simiarum genera, Cebi iſti ad virilem aut Satyrorum formam accedebant; ita Sphinges rurſus magis ad muliebrem, ut ſupra tradentem Philoſtorgium, teſtem oculatum, videbamus, & arguunt antiquæ illarum effigies ære aut marmore inſculptæ. Neque vero hæc evertunt aliquot Nummi ſub Cæſaribus ſignati, & ad Ægyptum ſpectantes cum vulgatis etiam Græcorum Sphingibus, non virgineis ſolum, ſed alatis; quale ejuſmodi παρθένιον πτέρον, ut Euripidi alicubi vocatur, occurrit in nummo veteri, cum inſcriptione ÆGYPTOS, ſed qui Romæ proculdubio percuſſus, non vero in Ægypto, ut exiſtimabat Triſtanus, ſub Græco Sphingis habitu vulgo notiori, Provinciam illam veris alias Sphingibus abundantem deſignavit. In Phœniſſis v. 813.

Sed ut demus aliquot id genus in Ægypto etiam percuſſos, quales utique occurrunt, fabuloſas pro veris Sphingibus obtrudentes, cujus generis etiam ſuppeditat Menſa Iſiaca; non ideo tot aliis veterum auctorum ac monumentorum teſtimoniis diverſas apud Ægyptios Sphinges ceu Simias tradentibus, omnem continuo fidem valebunt derogare. Alatas quidem illas Græ-

Græcorum Sphinges quod ſpectat, mirantur docti antiquarii, cur eas paſſim in Chiorum Nummis liceat videre expreſſas; quum nemo id veterum dixerit, & Sphingem in Thebano tantum agro habitaſſe fabulentur. Quaſi vero fons & ratio omnium ſymbolorum aut inſignium, quæ occurrunt etiamnum in veteri illa ſupellectile, indicari aut erui hodie poſſent, aut vero res ejuſmodi continuo dent nobis explicatas, pauci illi qui ſuperſunt, priſcæ hiſtoriæ aut locorum enarratores? Mirentur vero iidem haud potiori jure cur illo Sphingis ſignaculo uſum quoque olim Auguſtum conſtet. Quod à Suetonio, Plinio, ac Dione obſervatum, non ſolum arguunt adhuc hodie hujus Cæſaris nummi, & ſignatus, ut Fulvio videtur, in Gente Cariſia denarius cum Sphinge, ſed expreſſa eadem cum Auguſto ac reliqua ejus progenie, in incomparabili illo Cimelio Regiæ Gallorum Gazæ, de quo poſt Triſtanum noviſſime egit Albertus Rubenius eo opere, cujus editione præclare meritum dicerem de his *noſtris ſtudiis J. Georgium Grævium*, ni ille *propriis ingenii ac doctrinæ bonis* dives, iis etiam litteras ac eruditos large liberaliterque demereretur. Cæterum en hic quoque Sigilli illius, ſeu Sphingis in nummo Auguſti occurrentis effigiem.

Sed ut ad Chiorum Sphingem revertamur, quid vero obſtat,

obſtat, cur non ſtatuamus continuo eandem tanquam fortitudinis & induſtriæ, juxta Plutarchum & Clementem apud Veteres ſymbolum, cum ab Auguſto, tum à Chiis uſurpatam? Nota certe abunde ex ſcriptoribus antiquis, Thucydide, Diodoro, Strabone, aliiſque horum Inſulariorum cum potentia mari quondam formidabilis, tum ſingularis quondam virtus ac induſtria; adeo ut omnium Ioniæ inſularum nobiliſſima haud immerito Stephano nuncupetur. Niſi potius & illud placeat, Sphingem, tanquam in ænigmaticæ cujuſdam & Oraculis allegoriiſque involutæ ſapientiæ ſymbolum à Chiis adhibitam videri. Neque id ſolum Ægyptiorum exemplo, quibus vulgo Sphinges ideo ante Templa poſitæ, quod, juxta eundem Clementem, doctrina de Deo eſſet ænigmatica & obſcura; ſed & recepto quoque apud alias Græciæ aut Aſiæ urbes more. Sic à Phlegonte jam olim obſervatum, ut è Stephano Byzantio diſcimus, in priſcis Gergithiorum Troadis Nummis, cum Sibyllam, tum Sphingem expreſſam; ἀφ' οὗ Γεργιθία ἡ χρησμολόγος ΣΙΒΥΛΛΑ, ἥ τις καὶ τετύπωτο ἐν τῷ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙ τῶν Γεργιθίων, αὐτή τε καὶ ἡ ΣΦΙΓΞ, ὡς Φλέγων ἐν Ὀλυμπιάδων πρώτῃ. Inde vero explicandus mihi videtur denarius Gentis Cariſiæ, qui hinc caput muliebre, illinc Sphingem exhibet.

Lib. 5. Strom.

In voce Γέργις.

Haud alia nempe illa Mulier, de qua ſilet Fulvius, quam Sibylla Phrygia, quam recepto, ut è Phlegonte audivimus,

mus, more una cum Sphinge exprimendam curavit
Triumvir Monetalis Cariſius, ita ut etiam ad ſignum
Auguſto familiare reſpexerit, quod monuerat Urſinus.
Nota autem non Phrygia ſolum, ſed Erythræa etiam
Sibylla, quas duas ſolas, non autem decem vult exſti-
tiſſe Martianus Capella, & poſtremam hanc Ery-
thræam eandem cum Cumana contendit. Erythræ au-
tem & Chios, vicinæ ac ſociæ urbes, ut cum aliunde
Lib. XXXI. conſtat, tum ex errore Ammiani Marcellini; qui quod
de Chio dixit Homerus, nempe ſuperpoſitum illi
montem Mimanta, id tanquam de Erythris ab eodem
dictum refert, loci vicinia proculdubio deceptus. Hæc
autem præclare illuſtrat Græcus Euripidis Interpres,
Sphingem illam Thebanam, Socrati pro Vate aut Si-
Ad Phoeniſſas. bylla aliqua traditam narrans; Σωκράτης δὲ ἐγχωρίαν
αὐτὴν φασὶ χρησμολόγον δύσγνωστα μαντευομένην, *Socra-
tes vero tradit Vatem illam fuiſſe indigenam, obſcura pro-
ferentem Oracula.* Accedit inſuper celebris illa Prodi-
ci Chii de virtute ac vitio fabulis & allegoriis involu-
ta tractatio, & quam diſerte Clemens refert inter illu-
ſtria ænigmatum & allegoriarum exempla, quibus ve-
ritatem ſacris litteris contentam, à Græcis Barbariſque
frequenter traditam ſatis fuſe oſtendit. Adeo etiam,
ut brevi poſt factam doctoris illius Chii, ejuſdemque
allegoricæ doctrinæ mentionem, Sphingum uſurpata
eam in rem apud Ægyptios ſymbola, eodem loco mo-
Lib. V. neat eruditiſſimus Patrum. Cui ſententiæ de hac æni-
Stromat. gmatica Chiorum Sphinge, videtur & hoc non parum
ſuffragari: jactaſſe ſe imprimis hanc Inſulam veri Fa-
bularum & Allegoriarum parentis natalibus; unde &
ſignatam accepimus illius Urbis monetam, illinc cum
Sphinge, hinc cum Homeri effigie; cujus generis num-
mi nonnulli adhuc proſtant, & qualem quoque adſer-
vat

vat Gaza Palatina. Quo loco præterire non poſſum ingenioſam ac eruditam doctiſſimi Bocharti notationem; Sphingem nempe Φίκα Boeotis dictam, (ut liquet ex antiquis Grammaticis, Heſychio autem Βίκα) de muliere ſagaci & per gryphos ac ænigmata, ſui ſæculi ingenia exercente, à voce Phœnicia פקח, *Pikea*, aut *Phikea*, quæ apertum ac videntem notat, unde & Picus inſignis olim apud Aborigines vates ſit nuncupatus. Dum vero in eo verſor, caſu quodam incido in aliam Cl. Triſtani ea de re conjecturam; nempe ideo videri ſibi ſignatam in Chiorum Nummis Sphingem, tanquam peculiarem notam ab iis impreſſam doliis illis aut vaſibus, quibus forte vina Mareotica ab Ægypto delata continebantur, & quidem ad diſtinctionem, ut exiſtimat, vinorum, quibus alias ferax erat eadem inſula. Optaſſem equidem, ne excidiſſet nobili ac erudito antiquario inanis adeo ac omnino indigna reliqua Viri ſolertia & accuratione obſervatio. Quaſi vero copioſo præſtantiſſimi vini proventu non abunde fuerit nobilitata hæc inſula, (quod præter veterum teſtium nubem, Chia illa fictilia, quorum Athenæus meminit, & in iiſdem Chiorum nummis vulgo cum Sphinge expreſſa, continuo arguunt; nec diffitetur Triſtanus), ut neceſſe habuerit à peregrinis, & quidem Ægyptiacis vinis celebritatem quærere monumentis id genus? Galenus certe, inter ea vina, quæ antequam aucta Romanorum potentia celebratum fuiſſet Falernum, pro præſtantiſſimis habita commemoret, tria recenſet Aſiaticæ, Chium ſeu Arviſium, à loco Inſulæ ubi naſcitur, Lesbium & Tmolitum à colle Tmolo, nulla ibi Mareotici facta mentione. Immo idem paullo ante monuerat, in tantum vinum Falernum eo præſtare quod vulgo in cauponis venale proſtat,

Schol. Heſiod.

Tom. 1. Comment. pag. 382.

Lib. 1.

Lib. 1. de Antidot. pag. 427.

ſtat, in quantum vino, quod in Ægypto naſcitur. Eandem Chio & quidem Arviſio vino, præ aliis Aſiaticis aut Inſulariis palmam tribuunt eruditi illi compotatores apud Athenæum. Unde licet colligere, non quidem caruiſſe haud incelebri vino Mareotico Ægyptum, ſicuti Barthio videbatur, quem jure eo nomine perſtringit Triſtanus; neque rurſus eam fuiſſe hujus vini Ægyptiaci præ aliis præſtantiam, ut Chii multum de eo debuerint eſſe ſolliciti, quibus longe optimum & commendatiſſimum domi naſcebatur. Aut quaſi etiam (ut demus his Inſulariis frequentatam vini Ægyptiaci vecturam) ideo Sphinx non ſolum fuerit continuo imprimenda vaſibus vino ſcilicet Mareotico onuſtis; ſed digna res utique viſa eſſet, quæ publice moneta nobiliſſimæ illius urbis, ad poſteritatis memoriam perpetuo ſignaretur? Quidni eadem ratione Alexandrum, compotatorem utique ſtrenuum, Sphinge pro ſignaculo uſum dicat, ac illius proinde nummis additam nonnunquam, ut videmus, Sphingem, (quæ percuſſi à Chiis nummi indicium) in memoriam ſcilicet aut cuſtodiam vini illius Mareotici, quo forte præ aliis delectaretur? Haud aliter nempe ac frumentum in quodam Indiæ loco repertum, ſigillo ſuo hunc Heroa obſignaſſe, jumentiſque impoſitum tradidiſſe, apud Arrianum legiſſe memini. Neque vero ideo Auguſtum, Sphingem ſigilli loco dicet uſurpaſſe; quem non Mareoticis, ſed Rheticis vinis maxime delectatum Tranquillus refert. Aut quaſi denique non liceat nobis, aliquanto magis probabiliter, immo certe confidenter ſtatuere, vel ad fortitudinis ac induſtriæ, vel ad ænigmaticæ cujuſdam & Oraculis allegoriiſque involutæ ſapientiæ ſtudium indicandum, familiare in eam rem & ſibi haud male conveniens Sphingis ſymbolum,

Lib. I.

Lib. IV. περ. ἀναβ.

bolum, Chios olim opportune uſurpaſſe. Sed quæcunque tandem fuerit ejus rei ratio, certe Sphingem ſignatam vidi in omnibus, quotquot verſare mihi hactenus licuit, nobilis illius Inſulæ numiſmatibus. Hujus generis aliquot, præclara inprimis ac minus obvia, occurrunt in Cimeliarchio cum Palatino tum Mediceo, & in poſteriori quidem nonnulla cum monetæ pretiô, nempe ΑϹϹΑΡΙΑ ΤΡΙΑ, aut etiam ΟΒΟΛΟΣ, & præterea cum ſingularis cujuſdam pretii & raritatis epigraphe, ΣΤΕΦΑΝΗΦΟΡΟΣ ΧΙΟΣ. Cujus attributi rationem, ut obiter hoc dicam, non adſequebatur in hac memoria verſatiſſimus alias Cimeliarcha nuper Mediceus, Petrus Filton; qui à vini & frumenti copia, Cornucopiæ & Amphoræ ſymbolis in eodem nummo expreſſa, *Stephanephorum* ceu *Coronigeram* dictam hanc urbem exiſtimabat. Alia enim longe cauſa hujus nomenclationis, quam cum aliunde, puta è Platone, Athenæo, Philoſtrato; tum inprimis ex Marmore Arundelliano, & Nummo quodam veteri, quem videbam nuper in Regia Gaza Pariſienſi, præcipui magiſtratus conſtat exſtitiſſe, cui Religionis & ſacrorum cura incumbebat: qua de re conſulendi ad utrumque illud antiquitatis monumentum Cl. Viri Seldenus ac Triſtanus. Illud vero indictum haud licet præterire, Nummum ea de re ſub Trajano Decio percuſſum, quem adtulit Triſtanus, aliter ab eo deſcriptum, quam reperi in eodem vel ſimili numiſmate, quod poſſidet, ut modo innuebam, Regia Gallorum Gaza. Eadem nempe in utroque ſymbola hinc Decii Imperatoris, illinc vero Bacchi & Ariadnes in Bigis Pantherarum, niſi quod Regius nummus præeuntem inſuper habeat Cupidinem, epigraphen vero accurate mihi inſpectam, ΕΠ. ΑΥΡ. ΑΠΦΙΑΝΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΑΡΧΙ.

ΚΑΙ ϹΤΕΦΑΝΗΦ. ΜΑΙΟΝΩΝ, hoc eſt, *ſub Aurelio Appiano, Athenæo, Pontifice & Stephaneforo, Mæoniorum.* Quam vero inſcriptionem adfert Triſtanus, ΕΠ. ϹΤΡ. ΑΨΤΙΑΝΟΤ ΒΑΧΑΡΑΤΟ Β. ϹΤΕΦΑΝΗ. ΜΑΓΝΗΤΩΝ, de qua poteſt conſuli. Nollem equidem de fide nobilis antiquarii & de his noſtris ſtudiis bene meriti temere dubitare. At crederem facile, præter attritas vetuſtate litteras, eo inductum, ut Magneſiis hunc nummum tribueret, ob additum illud ΣΤΕΦΑΝΗΦΟΡΟΤ attributum, cujus in fœdere Smyrnæorum & Magneſiorum factam mentionem reperiebat in Marmore Arundelliano. Horum vero ΜΑΙΟΝΩΝ, ſicuti ſcriptum in nummo Regio, plura memini me vidiſſe numiſmata; unum quidem cum Herculis effigie in Cimeliarchio Palatino, alterum vero in Gaza Reginæ Chriſtinæ, cum capite muliebri velato & turrito, ac inſcriptione ΜΑΙΟΝΙΑ, in averſa vero parte cum Fortunæ effigie, & epigraphe ΜΑΙΟΝΩΝ. Quod ſi revera ſimilem nummum vidit Triſtanus, qualem nobis deſcripſit, à Magneſiis ſub eodem Decio & cum iiſdem ſymbolis percuſſum; tum inde magis recepta in publicis monumentis horum Στεφανηφόρων auctoritas eluceſcit. Illud vero ſingulare habet ſuperior Nummus Mediceus, quod non jam præſidi ſacrorum, ſed ipſi etiam Urbi tribuatur hoc nomen Στεφανηφόρȣ; adinſtar nempe earum urbium, quæ Νεωκόρων appellationem, æditius & ſacrorum curatoribus propriam, ad ſe quoque derivarunt, & continuo in publicis Nummorum aliiſque monumentis, loci aut Gentis nomini adſcripſere: ut obvia paſſim hujus rei exempla conteſtantur. ſed hæc obiter.

Tom. II. Comment. pag. 595.

SIRENUM vero genuina illa, quam iis veteres adſcribunt, forma ex Nummis demum eruitur; ſuperior

nem-

nempe Virginis, reliqua, non in piſcem, ut vulgo, ſed in avem deſinens, juxta Ovidianam deſcriptionem,

Pluma, pedeſque avium, cum Virginis ora gerati.

Errat vero mea ſententia Aldrovandus, qui adſerit obiter Grammaticos Græcos à pectore ad ſuperiora, avis vel paſſeris effigiem, inferiori vero parte, formam Virginis illis tribuiſſe: plane contra Nummorum & auctorum veterum fidem. Vellem ut Grammaticorum illorum loca adtuliſſet; quum & Euſtathius, & Apollonii Scholiaſtes, & alii id genus nequaquam id tradant, nec ab Homeri, Apollonii, Ovidii, aliorumque deſcriptione diſcedant. Sed facilis fuit hic lapſus homini, qui omnibus aliis præſidiis potius, quam Græcis litteris inſtructus, apprime tamen inſtituto operi neceſſariis, præclarum alias & victurum opus adgreſſus mihi videtur. Errat enim gravius idem Aldrovandus, quum volucres id genus Sirenas haud plane fabuloſas cenſet, earumque viſa ſuperioribus ſæculis in Neapolitanis oris veſtigia, quibuſdam id tradentibus credit. Nimis certe credulus hic fuit, & Luciano confidentior; qui inſtituta quadam cum Sirenibus comparatione, continuo hanc addit cautelam, *ſi umquam tamen exſtiterint, εἴ τινες ἄρα ἐγένοντο.* In Nigrino. Quis enim neſcit, tres illius nominis Virgines Siculas, in totidem canora monſtra à Poëtis converſas, fabulæ locum dediſſe; quod præter alios docere illum potuiſſet Servius, *ſecundum fabulam tres in parte Virgines fuerunt, in parte volucres, Acheloi fluminis & Calliopes Muſæ filiæ.* Ad lib. v. Æneïd. Quod vero tradit idem doctiſſimus Grammaticus, unam voce, alteram Tibia, tertiam Lyra ceciniſſe, firmant adhuc ex parte nummi antiqui Neapolitanorum in quibus Parthenope Siren cum Tibia viſitur; qualis ille qui in Gente Petronia Fulvianæ collectionis occurrit.

Hinc

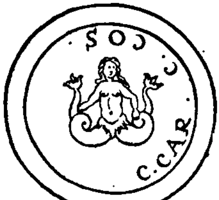

Hinc nempe Auguſti effigies, à quo inſtaurata Neapolis; illinc ut jam vidit Urſinus, Siren Parthenope. Ubi videas etiam gallinaceos pedes haud immerito Sirenibus à quibuſdam ex antiquis tribui, ſicut inter alios à Fulgentio; *Sirenes volatiles & inde gallinaceos pedes, quia libidinis adfectus omnia quæ habet ſpargit.* Ingenioſe vero doctiſſimus Bochartus nomen illud Sirenis, ab Hebræorum vel Phœnicum *Sir* ſeu *Cantico* derivat: niſi placeat potius Græcis, poſt metamorphoſim dictas Σειρῆνες, à voce Σείρη ὀρνιθάριόν τι ποιόν, exigui volucris genere apud Heſychium, quo illas etiam Poëtæ vulgo induunt. Alas certe illis & cantum cum Muſis communem tribuunt Veteres; unde Porphyrius, τὰς Μούσας ἐπλέρωσαν καὶ τὰς Σειρῆνας. Quin alatam etiam Sirenem, infra ſellam ſedentis mulieris ſpectare licet in nummo quodam Demetrii Soteris Mediceo, ſi fides habenda erudito nuper Admirandis Magni Ducis præpoſito: neque enim omnia & ſingula obſervare mihi licuit, quæ in tam ampla & divite penu omnis antiquitatis proſtant. Recentium vero pictorum errorem in piſcem eas convertentium, refellere poterant pictores antiqui apud Ælianum; quem jam ante Antonium Auguſtinum jugulaſſe animadverti veſtratem Annibalem Caro, plurimæ elegantiæ Virum, in vernaculis Epiſtolis. Unde nollem amiciſſimum virum, & optime jam de hac antiquitate meritum, ac ulterius in dies meriturum, vulgato illo errore deceptum, Nummum Gen-

Mytholog. lib. I.

De Abſtin. l. III.

Gentis, ut exiſtimat, Coſſutiæ primum à ſe editum, in quo ſuperne mulier, infra piſcis, ad Sirenem detorſiſſe.

Nereidos nempe alicujus figuram continuo hic agnoſcis, cujus generis, uti & haud diſſimilem Amphitrytes, ac Tritonum videmus paſſim in antiquis Græcorum & Romanorum nummis. Conſentanea iis quoque Syriæ illius Dercetos effigies, quæ dimidia itidem parte mulier, à femoribus autem ad pedes piſcis, à Luciano commemoratur. Unde frequentes etiam ejuſmodi figuræ, Mulieris nempe ſcopulo inſidentis & parte inferiori aquis immerſa, in priſcis Syriæ ac Meſopotamiæ nummis occurrunt, de quibus alibi. In eundem etiam errorem incidiſſe obſervo veſtratem Fortunium Licetum, qui in opere de reconditis veterum Lucernis noviſſimæ reviſionis, ejuſmodi Nereida vaſi inſidentem, ſuperne nempe mulierem, infra vero piſcem, de Sirene Parthenope accepit; cujus tamen longe aliam figuram paullo ante in denario gentis Petroniæ vidimus. Equidem (ne quid diſſimulem) popularem illum errorem, implumes, vulgo Sirenes tradentium, tueri forte illud poſſet, quod apud Stephanum Byzantium ac Suidam legas; Sirenas nempe, ſuſcepto cum Muſis in Creta certamine, cantu inferiores deprehenſas, præ dolore plumas abjeciſſe, indeque vicinum locum Apteræ ſeu *Implumis* nomen conſequutum. Cùi rei aut fabulæ poſſet ſuffragari rariſſimus illius

De Rea Syria.

Lib. VI. cap. 35.

In voce Ἄπτερα.

 lius

lius urbis nummus qui exſtat in Gaza Medicea, illinc cum capite muliebri ac epigraphe ΑΗΤΕΡΑΙΩΝ; hinc cum figura quadam ſtante, ſed obſcura ob nummum injuria temporis male acceptum, & quam ad Sirenem ejuſmodi implumem forte liceret cum Cimeliarcha Mediceo referre. Sed neque eadem deſinens in piſcem, ut vulgo Siren hodie traditur; ac ut verum fatear, potior hic longe auctorum illorum & monumentorum veterum ratio, qui haud aliter quam alatas id genus Sirenas repræſentant, tum non alias earum ſedes, quam in Siciliæ & Magnæ Græciæ ſeu Italiæ oris vulgo adſignarunt.

Ut vero in hos Sirenum ſcopulos impegiſſe intelligas ipſos antiquariorum anteſignanos, neque prætereundus hoc loco error Fulvii Urſini, qui cum in Gente Petronia traditam ſupra Parthenopes Sirenes effigiem erudite obſervaſſet, aliam tamen haud parum diverſam, obviam in denario Gentis Valeriæ, de Sirene quoque explicavit.

Neque enim Siren, galeata hæc avis & ſpiculis armata, ſicut Urſinus exiſtimabat, aut vero Harpyia juxta Antonium Auguſtinum; ſed STYMPHALIS, nota è ſcriptoribus ac Poëtis antiquis Arcadiæ volucris, de quo avium genere & ratione nominis Lucretius,

Lib. v. *—— unciſque timendæ*
Unguibus Arcadiæ volucres Stymphala colentes.

quæ

quæ nempe homines invadentes, juxta Comicum, pinnis ferratis ſeu ſpiculis emiſſis advenas conficiebant, æreis autem crepitaculis juxta Apollodorum, aut vero crotalorum ſtrepitu cum Diodoro, ab Hercule fugatæ primum, dein ſagittis confixæ leguntur, ſicut præter alios Boethius, Lib. I. Biblioth. lib. V.

Fixit & certis volucres ſagittis. Lib. IV. Conſol. Philoſ.

Hinc videmus Herculem, in veteri nummo Stymphaliorum, in memoriam ſcilicet hujus beneficii, ſignatum cum inſcriptione ΣΤΥΜΦΑΛΙΩΝ ΣΩ, Σωτῆρος nempe, ſeu ſervatoris illius tractus. Unde etiam *Herculeas aves* vocat illas Stymphalidas Claudianus, quo non poſſumus dare meliorem ſuperioris nummi interpretem,

Audieram memorande tuas Stymphale volucres, In Hyſtricem.
Spicula vulnifico quondam ſparſiſſe volatu.
Nec mihi credibilis ferratæ fabula pinnæ
Viſa diu, datur ecce fides, & cognitus Hyſtrix
Herculeas affirmat aves.

Agnoſcis utique, *monſtra hæc Stymphalia*, ſicut vocantur Catullo, ſpiculis armata, & plane ad nummi fidem; quamvis Galeæ loco, cirrum iis in capite tribuentem Plinium norim; ſed non mirum, armatam avem & ad prælia accinctam, Galea quoque à pictoribus aut cælatoribus antiquis ornatam. Ut certe haud parum ſim lætatus in eandem de hoc Nummo ſententiam incidiſſe quoque commendatiſſimæ famæ & eruditionis Virum, Nicolaum Heinſium noſtrum; ſicut ex litteris ejus ad virum omni laude virtutis ac doctrinæ ornatiſſimum Emericum Bigotium exaratis, haud ita pridem lubens percipiebam. Vides utique nihil fuiſſe huic monſtro cum Sirene, præter alas, commune; quam non ſpiculis aut pinnis ferratis, ſed aut Lyra

In Manlium. Lib. XI. cap. 37.

aut Tibia, ut ſupra videbamus, armant ac induunt Veteres; aut vero cum obſcœnis illis Harpyis, ſi vel Apollonii vel Virgilii deſcriptionem de iiſdem conſulas, qui non ſpiculis rurſus, ſed contactu omnia fœdare illas docent. Adeo ut cum Pythia vate apud Æſchylum exclamare liceat, haud eſſe diras illas volucres, quas utique aliter in tabula depictas vidiſſe ſeſe meminerat,

In Eumenid.

> Οὐδ᾽ αὖτε Γοργείοισιν εἰκάσω τύποις·
> Εἶδόν ποτ᾽ ἤδη Φινέως γεγραμμένας
> Δεῖπνον φερούσας.

Signatas vero crederem (ut obiter hoc addam) has aves Arcadicas in denario hujus Valerii, vel in memoriam alicujus expeditionis in Arcadiam & vicina Stymphalo loca ſuſceptæ; haud aliter ac à geminis id genus incolis, marinis monſtris, Elephantibus, Camelis, Crocodilis, Maritimas, Africanas, Arabicas, Ægyptias victorias vulgo in nummis antiquis ſignatas noſti: Aut vero ad denotandam forte Familiæ originem, tanquam ex iis Arcadiæ locis in Italiam deductæ; conſueto iterum Gentium Romanarum more, memoriam ejus rei ſymbolis id genus poſteris prodendi, de quo alibi. A Sabinis quidem Romam tranſlata gens Valeria, juxta Halicarnaſſenſem, Sabini rurſus à Pelaſgis; Arcadia autem olim Pelaſgia, ut vel ex Stephano liquet, nuncupata. Ut mittam Arcadis Euandri ejuſdemque comitum in Latio ſedem; aut ſtellam in vertice capitis, anteriori parte ejuſdem nummi expreſſam, quo Stymphalis depingitur, in memoriam forte Arcadum προσελήνων.

Lib. IV.

SCYLLAM vero cum latrantibus canibus infima inguinum parte, obvius Sexti Pompeii denarius exhibet; figura ita Maronianæ deſcriptioni conſentanea, ut

ut illius nummi circa eadem tempora percuſſi interpres divinus Poëta extitiſſe videatur. De monſtri vero hujus origine ac nomine, illud præter Grammaticos tradit Procopius, inde Scyllæ nomen ei inditum, quod in ea freti parte magna ſit σκυλάκων ſeu canum piſcium copia, quos catulos vocant. Alias idem monſtrum quoque exhibet ſingularis quidam Nummus à Tarſenſibus percuſſus, quem obſervabam nuper in Regia Gallorum Gaza, & cujus ectypum jam vulgavit Triſtanus. CERBERUM autem, CHIMÆRAM, utrumque triceps animal & Poëtarum itidem figmentum, depictum, haud ſemel noſti in vetuſtis nummis. CERBERUM quidem cum Hercule ejus domitore in altera nummi parte, nummus Piſauriorum apud Goltzium & eidem geminus in Gaza Medicea repræſentat; ſicut eundem Herculem, Cerberum percutere paratum exhibent nummi Perinthi & Conticæ Heracleæ ſub Gordiano percuſſi. Qui utique egregie illuſtrant id quod præter alios à Libanio traditum notaveram, & jam vidiſſe Triſtanum poſtea deprehendi; domito demum illo monſtro, conditam ab hoc Heroë urbem ſibi cognominem Heracleam; in quam alias deductum ex inferis ab Hercule Cerberum refert Diodorus; Eundem rurſus tricipitem Canem cum Plutone, ſeu juxta ſedentis pedes, ſpectare licet in Gaza Medicea, in nummo inſigni Trallianorum, cum Antonini Pii effigie. CHIMÆRAM vero non ſolum oſtendunt vulgares Corinthiorum nummi, una cum Bellerophonte, ſed & alii etiam Seriphiorum, cujus rei cauſam ignorare ſeſe fatentur eruditi antiquarii. Haud aliam vero exiſtimarem, niſi deductam forte in ea loca à Corinthiis Coloniam; ſicut de illo more inde vulgo petendi gentis inſignia agetur paulo infra. Ab Athenienſibus

Hiſtor. Gotth. lib. III. cap. 27.

De Vita ſua, Pag. 12.

ſibus quidem deductos primum novi Seriphios ex Herodoto; ſed ita ut nihil obſtet, alio tempore eoſdem à Corinthiis inſtauratos. Polydecten vero & Dictyn Seriphi conditores referri ab Apollodoro videas. Alias non Bellerophontem quidem Chimæræ debellatorem, ſed Perſeum in Inſulam illam appuliſſe memorant auctores, qui adlato Gorgonis capite incolas in lapides converterit. Ut non mirum ſit proinde *Saxi Seriphii* nomine ab Annalium ſcriptore eandem denotari, ſicut alias Origeni vocatur in opere contra Celſum, minima & ignobiliſſima Inſula. Neque prætereundum hoc loco, obſervatum à me alicubi in penu antiquaria Pyrrhi Ligorii, quam habet Chriſtina Auguſta, nummum Hadriani, in cujus itidem averſa parte Bellerophon Pegaſo vectus, & Chimæra depinguntur, cum loci nota ΑΛΑΙΩΝ ΚΙΛΙΚΩΝ. Interpretem vero illius Nummi dabimus Stephanum Byzantium, qui in voce Ταρσὸς obſervat, lapſum in terram cum Pegaſo Bellerophontem, in ſolo hujus Ciliciæ Urbis oberraſſe καὶ ΒΕΛΛΕΡΟΦΟΝΤΗΝ ἐν τῷ ΑΛΗΙΩ πεδίῳ πλανηθῆναι. Idem vero in voce Ἀλαὶ notaverat, urbem illam eſſe Ciliciæ, à qua dictum ſit Ἀλήϊον πεδίον, & ad quam etiam ſpectat hic nummus. Conſona quoque his legas apud Heſychium, in voce Ἀλήϊον. Chimæram alias cum Ibide calcantem Crocodilum, videre licet inter editas Gemmas antiquas Leonardi Agoſtini. HYDRAM autem, non jam triceps, ſed ſepticeps monſtrum, ejuſdemque debellatorem Herculem, ſignatum quoque vidimus in variis Græcorum nummis, qui decantatos illius Amphitryoniadæ labores ſubinde ante oculos ponunt. Quo ſpectat præclarus quidam & plane ſingularis nummus Herculii Maximiliani, haud ſemel mihi inſpectus in Gaza Chriſtinæ Auguſtæ, & è maxi-

Lib. VIII. Lib. I. Biblioth. Strab. lib. X. Euſtath. in Dionyſ. Tacitus lib. IV. Lib. I.

maximorum, ſeu *Medaglioni*, quos vulgo appellant veſtrates genere: in quo Hercules viſitur Hydræ illius πολυκεφάλυ, cum qua decertat victor, cum inſcriptione HERCULI DEBELLATORI. Per Hydram autem, renaſcentem poſt tot funera, Chriſtianorum gentem intendit deſignare novus hic Hercules; qui de proſtrata ſcilicet eadem ac triumphata, cum Jovio ſuo Collega, hoc apud poſteros monumentum voluit perennare. Gemina laus utrique Auguſto impie quæſita jam olim in veteri lapide, quem adtulit etiam eminentiſſimus Annalium ſcriptor,

DIOCLETIANVS IOVIVS ET
MAXIMIAN. HERCVLÆVS
CÆSS. AVGG.
AMPLIFICATO PER ORIENTEM
ET OCCIDENTEM
IMPER. ROM.
ET
NOMINE CHRISTIANORVM
DELETO QVI REMP.
EVERTERANT.

Vides utique eum lapidem, luculentum nummi hujus commentarium, & utrumque vanæ haud minus quam impiæ jactationis monumentum. Sic Julianum in Epiſtolis audias Conſtantium vocare, πολυκέφαλον ΥΔΡΑΝ, HYDRAM *multorum capitum*; ut germanum illius Cæſaris in Chriſtianos odium agnoſcas. Ita improborum quoque ſupplicia, Hydræ renaſcenti comparat alicubi gentilis itidem Libanius; ſicut alias Proæreſii æmulos ſophiſta Eunapius. Neque vero ad Hydrum ſerpentem ab Hercule peremptum, ut vulgo mythologi, ſed ad Hydram quandam mulierem ſophiſti- Epiſt. XXIII. In Baſilio.

ces

In Euthydamo. ces peritam, & ab Hercule non citra opem Jolai fratris devictam retulit jam olim eam fabulam Plato. Quod proinde ſymbolum, Hydræ nempe nummo, de quo agimus, expreſſæ, haud male ſcilicet in Chriſto addictorum ſectam, & ſociam utriuſque Auguſti in eadem debellanda operam, quadrare furentibus videbatur. Alias adinſtar hujus Hydræ, ceu Draconis vulgo cum ſeptem capitibus depicti in iiſdem nummis, ἑπ͂ακεφάλους Dracones apud Brachmannos exſtitiſſe obſervantem lego Damaſcium in vita Iſidori apud Photium. Quamquam novem etiam capita videas alios huic Hydræ adſcribentes, atque inter eos Gregorium Nazianzenum, eo loco, quo appoſite has ipſas quatuor, de quibus agimus, multicipes belluas commemorat ac deſcribit; & cujus locum proinde, ut luculentum ſequentium Nummorum interpretem haud pigebit hic adponere; Tom. I. Orat. III. in Julian. I. *τὴν* ΥΔΡΑΝ *ἣ οὐδεὶς πώποτε εἶπεν ἥμερον, ὅτι ἐννέα κεφαλὰς ἀντὶ μιᾶς προὐβάλλετο· εἴτι τῷ μύθῳ πιστέον· οὐδὲ τὴν Παταρικὴν* ΧΙΜΑΙΡΑΝ, *ὅτι τρεῖς καὶ ἀνομοίους, ὥστε εἶναι φοβερωτέραν· ἢ τὸν ἐν ᾅδου* ΚΕΡΒΕΡΟΝ, *ὅτι τοσαύτας τε καὶ ὁμοίας· ἢ τὸ θαλάττιον κακὸν τὴν* ΣΚΥΛΛΑΝ, *ὅτι ἓξ ἐν κύκλῳ καὶ φοβερωτάτας. Atqui* HYDRAM *nemo unquam manſuetam dixit, quod novem capita pro uno proferret; nec Pataricam* CHIMÆRAM, *quod tria ac diverſa, ut terrorem majorem adferret; aut illum apud Inferos* CERBERUM, *quod totidem & ſimilia; aut* SCYLLAM, *æquoream peſtem, quod ſex in orbem, maximeque horrenda.* Mitto quæ in hac deſcriptione non videntur ſatis conſentanea iconibus horum monſtrorum, quas exhibent nummi antiqui; ut quum vel Hydræ, ut diximus, novem, aut Scyllæ ſex in orbem capita tribuit, quum tria tantum ima inguinum parte eidem adſcribant denarii Gentis Pompeiæ. Novi enim aut quam diverſa nonnunquam de iiſdem rebus tradant

tradant antiqui fabulatores; aut quantum ſibi nonnunquam pictores ac cælatores jam olim indulſerint in iiſdem exprimendis; aut denique quam veniam mereantur, qui in talibus recenſendis minus ſe præſtant accuratos. Verum ut habeant otioſi, quo ad illas horum Monſtrorum Imagines, veterum id genus Auctorum de iis loca, & Poëtarum, quas ferunt fabulas jucunde exigant, en cum SCYLLAM biformem cum latrantibus Canibus, tum tricipitem CERBERUM; CHIMÆRAM triformem; ſepticipem HYDRAM; qualia in antiquis Nummis, cum ſuis debellatoribus Bellerophonte aut Hercule depinguntur. Neque enim hæc antiquariis ſolum ſcribimus, aut iis quibus obvia id genus monumentorum ſupellex continuo ante oculos poſita, & quibus proinde levia hæc & trita forte videbuntur.

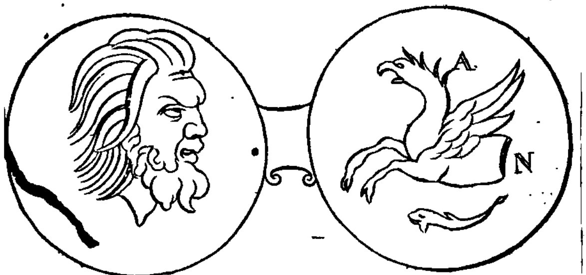

GRYPHAS autem & PEGASOS, alata & fabuloſa monſtra, Græcorum & Latinorum nummi frequenter repræſentant, quamquam de poſtremis videatur dubitare Plinius, an eadem fictitiis velit adnumerare: Æthiopiam enim multa ſimilia monſtra generare, pennatos equos & cornibus armatos, quos Pegaſos vocant, alicubi agnoſcit, at alibi, *Pegaſos, equino capite volucres, & Gryphas aurita aduncitate roſtri, fabuloſos reor, illos in Scythia, hos in Æthiopia.* Cteſias vero in Indicis, veros id genus Gryphas agnoſcere non veretur; ut alios mittam, quibus ad Euphratem traduntur inſpecti, & proinde Εὐφρατήσιοι γρῦπες nuncupantur; aut Magiſtrum Benjaminem, cui הנשר הגדול הנקרא גריפון *magnæ Aquilæ Gryphes dictæ.* Marinos autem Gryphas, in caudam nempe tortuoſam deſinentes, videre licet in nummis Yeliton apud Goltzium. Quod vero hic minime licet præterire, occurrit apud Triſtanum nummus cum Gryphe & adſcriptis litteris ΠΑΝ, quas ad Panem continuo refert, quem inde colligit priori nummi parte ſignatum, atque inde longam de Pane ῥῆσιν inſtituit. At vero ab ea facile potuiſſet ibi ſuperſedere nobilis antiquarius. Neque enim Panem, ſed Panormitanos Siculos innuunt initiales illæ litteræ ΠΑΝ, ut mihi continuo liquebat ad primum nummi apud Triſtanum intuitum. Ita enim noveram ſignatos frequentiſſime Panormitanorum nummos. Et conſultus mox Paruta id veriſſimum docuit, qui eundem inter Panormitanorum nummos refert.

Lib. VIII. cap. 21.
Lib. X. cap. 49.
In Itinerario.
Tom. III. Comment. pag. 83.

Idem

Sicilia Paruta & L. Agoſtini Tab. IX.

Idem vero ille nummus, quem expreſſum à Triſtano reperies. De barbata & hirſuta figura conſule Auguſtinum Jueges in Annalibus Panormitanis, quibus traditos à Paruta nummos Panormi inſeruit & explicavit. Gryphem quod ſpectat, & de quo hic ſermo vertebatur, haud mirum eundem, qui Apollini, ut ſupra vidimus, ſacer habebatur, frequenter nummis variorum locorum inſculptum. Eundem certe crebro etiam ſignant nummi ejuſdem Inſulæ Syracuſani. Vetus alias Panormi inſigne, non Phœnicem exſtitiſſe, ut nonnulli crediderant, ſed Aquilam, ex antiquis id genus Panormitanorum nummis colligit vir doctus in ſcripto vernaculo Antiquitatum Panormitanarum. Gryphis vero vulgo haud diſſimiles PEGASI, quod nomen alias velocibus aut Circenſibus Equis tributum itidem noſti; quo & adludit Auſonius, ex emendatione viri magni,

Marianus Valgarnera Antichità di Palermo.

Pegaſus hinc dexter currant, ibi lævus Arion,
Funi ſed quartum det tibi Caſtor equum.

Sic alium Pegaſum, multis quidem palmis nobilem, ſed tandem ad piſtrinum infelici fato condemnatum, & eo nomine cum Theſſalia patria ſua expoſtulantem legas in veteri Epigrammate incerti auctoris,

Σοὶ πάτρῃ Θεσσαλίη πωλοτρόφε μέμψιν ἀνάπτω,
ΠΗΓΑΣΟΣ ὁς ἀδίκως τέρματος ἰὼ πάσα.

 Ne-

Neque vero multo felicius fatum nobilioris hujus, de quo agimus, Pegaſi; à cujus fracto nempe calcaneo & impreſſo ejuſdem veſtigio, caput Ciliciæ Tarſum denominatam tradit Polyhiſtor ille Alexander apud Stephanum Byzantium, & Avienus,

Impreſſæque ſolo liquit veſtigia calcis.

A ſeſſore vero ejus Bellerophonte, & inde orta pedis claudicatione, urbis etymon deducere malebat Thrax Dionyſius, eodem Stephano auctore. Certe adhuc hodie rei ſeu fabulæ memoriam ſignare videtur impreſſus in Tarſenſium nummo Mediceo, percuſſo temporibus Alexandri Severo, pes aut vero crepida. Haud aliter ac Lacedæmone olim locum quendam Sandalium appellatum tradentem lego Ptolemæum Cod. cxc. Hephæſtionem apud Photium; ab Helenæ itidem Sandalio, quod illic exciderat, dum eandem Alexander perſequitur. Σανδαλιῶτις alias dicta olim Sardinia, ut pro Σανδαλώτη bene apud Heſychium emendarunt viri docti, à figura, ut videtur, Sandalii. Cæterum ut *Pegaſi*, ſic *Volucres* dicti celeres id genus equi, qualis ille cui ſimulacrum aureum erexiſſe L. Verum Capitolinus refert, aut nonnunquam *Phœnices*, *Coraces*, ſicuti Lib. VI. Cleoſthenis Equi apud Pauſaniam; vel etiam *Aquilæ*, ut in veteri Epigrammate,

Ὅπερ ἐν ἀελλοπόδων λάμψας πλέον ΑΙΕΤΟΣ ἵππων·

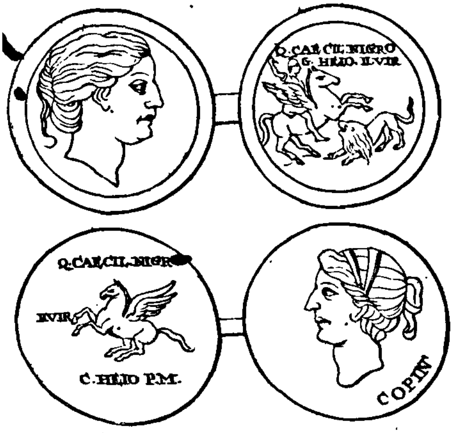
aut nonnunquam *Aquilones*, ut in ſaxis antiquis, & qua ratione *Ventoſos* eoſdem jam olim dixit Ovidius,

Faſt. IV. *Primaque ventoſis palma petetur equis*,

hoc eſt juxta Silium, de Equo itidem Circenſi, *& ventos poſt terga relinquit*. Hyginus autem de Oenomao, *Equos aquilone velociores habuit*. Sed ut ad Pegaſum redeamus, occurrit ille frequens in nummis Corinthiorum inſigne, vel ſolus vel cum ſeſſore Bellerophonte, modo

cum

cum Leone, modo cum Chimæra depugnante, inſcr. Col. L. JULIA. COR. ſeu *Colonia Laus Julia Corinthus.* Quo etiam referendi duo denarii Gentis Cæciliæ, à diligentiſſimo hujus memoriæ inveſtigatore Patino primum editi.

Neque enim illi, quod arbitrabatur Vir amiciſſimus, ad Duumviros ad frumentum emendum; ſed ad Coloniam Corinthum ab illis Duumviris deductam, omnino ſunt referendi: ſicut CORINT. etiam nomen in priori alterius denarii parte expreſſum ſatis aperte denotabat. Unde etiam his denariis nomina & memoriam debemus eorum ducum, à quibus excitatum denuo clariſſimum illud Græciæ lumen. Veneris autem caput in altera nummi parte cum Corinthi inſcriptione ſatis arguit, quam venuſte urbem eam vocarit elegantiſſimus Orator, omnium urbium quæ ſunt, aut quæ fuerunt VENUSTISSIMAM, πόλιν τῶν ὄντων τε καὶ γεγενημένων ΕΠΑΦΡΟΔΙΤΟΤΑΤΗΝ. Ut mittam quæ de Veneris apud Corinthios fano & cultu è veteribus, Strabone puta, Pauſania, aliiſque jam nota: aut quod Dio Chryſoſt. in Corinthiaca.

 vete-

Stephanus veteres Grammatici docent, κορινθιάζομαι idem eſſe de Urbibus. quod ἑταιρεῖν, aut quod adhuc fœdius, τὸ μαστρωπεύειν. Heſychius, Ut proinde ſatis opportune moneta illa Corinthiorum Euſtathius ad Iliad. B. Pegaſo ſignata, πῶλος iiſdem juxta Pollucem vocare-290. tur; καὶ ΠΩΛΟΣ τὸ ΝΟΜΙΣΜΑ τὸ ΚΟΡΙΝΘΙΟΝ ὅτι Lib. IX. ΠΗΓΑΣΟΝ εἶχε ἐκτετυπωμένον; PULLUS autem dicitur *Nummus* CORINTHIUS, *ideo quod* PEGASUM *haberet inſculptum.* Ea autem voce, non pullus ſolum, ad quem ibi reſpicit Pollux, ſed præterea merx illa Corinthiorum vendibilis, ſi Heſychium conſulas, vocabatur; Πῶλος ἑταίρα, πώλους γὰρ αὐτὰς ἔλεγον, οἷα Ἀφροδίτης πώλους. Unde & Euripides olim, περὶ τῶν ἐν Κορίνθῳ, ἑταιρίδων, (ut citatur eidem Polluci alia occaſione hic locus) ſeu de Corinthiacis agens proſtibulis,

Καὶ τὰς μὲν ἄξει πῶλον ἀνευδεῶς.

Illud præterea ex iiſdem Pegaſis, aut πώλοις Corinthiacis colligas, cur in priſcis Corcyræorum & Syracuſanorum nummis, obvius paſſim occurrat Pegaſus. De poſtremis res obvia in Sicilia Parutæ à Leonardo noſtro recenſita; & nos quoque haud unum hujus generis nacti ſumus nuperrime in illa ipſa Syracuſarum urbe. Corcyræorum vero Nummum cum ſignato Pegaſo Severi temporibus exhibet Gaza Medicea, & alterum cum Plautillæ effigie, ταμιεῖον Auguſtæ Chriſtinæ. Corcyræ nempe ſicut & Syracuſarum Metropolis, quod Thucydides aliique authores docent, Corinthus. Retenta autem vulgo à Coloniis ceu Filiabus, Matris ſuæ inſignia, & eadem publicis monumentis, ad memoriam prodendæ originis, conſueto more conteſtata; quod vel hæc nummorum ſupellex clariſſime nobis ante oculos ponit. Hinc idem Pegaſus in nummis Ennæ Siculæ Urbis ſignatus, quippe à Syracuſanis, quod Stephanus tradit, conditæ. Neque aliud arguunt

vel

vel frequens *Minotaurus*, in aliis Siculis urbibus, vel *Hercules* in Thaſiorum, vel *Noctua* in Lebediorum Nummis, (ut ſexcenta id genus mittam) niſi id quod aliunde etiam conſtat, à Cretenſibus, Tyriis, Athenienſibus, eoſdem illos populos propagatos. Ut vel inde ſatis liqueat, quantum lucis ad Geographiam veterem, & locorum origines emendandas, conferant id genus monumenta. Sed hæc alterius loci. Neque tamen Corinthi ſolum, aut Coloniarum ab ea deductarum, ſed Africæ etiam inſigne Pegaſum videas in antiquis aliquot nummis, ob celerum nempe Equorum in ea regione proventum, ut bene jam monuit Cl. Triſtanus. Præclarus autem alius quidam Antonini nummus, in quo apparet Mercurius Pegaſum manu ducens; qui ſcilicet Aquilæ vice, alterum illum Ganymedem in cœlum veheret. Quo ſpectat alter inſignis à Cl. Seguino nuper vulgatus, qui eundem catamitum exhibet ſublimem inter Gryphis alas vectum: aut ſimiliter Pegaſo raptus in cœlum, ut Triſtano viſum, Auguſtus, ut Peireskio Marcellus, aut juxta Rubenium (cui & ego adſentior) Druſus Germanicus, in illa incomparabili Gemma Tiberiana. Honeſtiori utique vectura ſublati in Deorum ſedem, quam Vulcanus ille κεραμεὺς; quem Aſino alato, in cœlum à Baccho reductum, apud Ariſtidem legas. Mitto enim aut Comam Berenices ab eodem Equo alite in cœlum deportatam, juxta Catullum; aut eodem vectam vel Auroram, vel filium ejus Heſperum, juxta Lycophronem, aliaque priſca monumenta, quod jam erudite obſervavit Belgarum par inſigne, Gevartius ac Rubenius. In Bacchum Tom. I.

CENTAURI & MINOTAURI, ut feritate, ita ſorte naſcendi æquales, ſi Plutarcho credimus & Phlegonti Tralliano, qui ex promiſcuis hominum & belluarum

rum congreſſibus nata *hæc* monſtra credidere. Geminum legas in eam rem apud Philonem locum, qui ut Minotaurum ex Paſiphaes cum Tauro concubitu, ita ex infandis id genus hominum beſtiarumque συνουσίαις, tradit natos forte Centauros, Chimæras, aliaque id genus monſtris ſimilia. Quæ ratio forte vel authoritas movit beatum Hieronymum, ut dum viſum Eremitæ ſimile monſtrum refert, in incerto ponat quæ de illius natura ac veritate dicuntur: quod alias refellit Lucretius,

Lib. de ſpecial. legib.

In vita Pauli Eremitæ pag. 238. edit. Froben.

Ne forte ex homine & veterino ſemine equorum
Confieri credas Centauros poſſe;

& cum Lucretio, ut alios mittam, non Palæphatus ſolum, ſed aliquanto majoris auctoritatis Galenus. Hunc enim videas aperte negantem ἱπποσκελῆ ejuſmodi ἄνθρωπον, aut ἱππάνθρωπον (ut hoc monſtrum vocat, haud aliter ac Maimonides in præclaro opere, סוס אדם, hoc eſt, *Equum Hominem*) poſſe ex infandis id genus congreſſibus procreari, & Pindaro, utpote Poëtæ condonandum, à quo traditum ſit, homines quondam Magneſiis equabus mixtos; unde continuo natus ſit mirabilis exercitus, matribus quidem inferne, ſupra autem patribus ſimilis. Plura audies eam in rem diſputantem, in inſigni illo de uſu Partium commentario. Ut certe non ferenda ſit veſtratis F. Angeloni credulitas, optimo jure à Cl. Triſtano jam caſtigata, dum ideo Centaurum in Gallieni nummis depictum ſtatuit, quod ſcilicet ejuſmodi monſtrum Populo Romano exhibuerit ſpectandum Gallienus. Equidem haud unius generis nummi ita Centauros illos exhibent depictos, præter reſidua adhuc veterum ſtatuarum monumenta, ut fabuloſa monſtra facile ſeſe prodant. Hinc marem etiam & feminam Centauros ſpectamus in pulcherrimo Num-

More Nevoch. Part. I. cap. 60.

Lib. III. de uſu Partium pag. 392. edit. Græc. Baſil.

Nummo Juliæ Severi à Cl. Seguino evulgato, currum Liberi Patris trahentes, & feminam quidem inflantem fiſtulam.

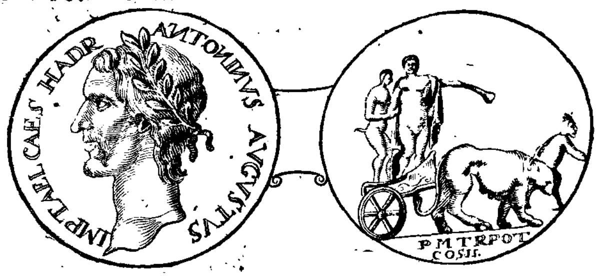
Reliqua quæ ad præclari hujus nummi explicationem faciunt, petere licet ex eodem Seguino. Bacchum quidem itidem cum Ariadne ſedentem exhibet alius nummus Fauſtinæ junioris, ab iiſdem Nicæenſibus percuſſus. (In Gaza Christinæ Auguſtæ.) Illud vero ſpectamus hoc loco Centaurorum miniſterium, quale utrique præſtant in ſuperiori nummo; ut non mirum ſit Centauros Baccho militantes, legere paſſim in Nonni Dionyſiacis. (Vid. lib. v. xiv. & xxxiii.) Neque aliter Centaurus ſagittarius occurrit comes Baccho adjunctus, aut Pruſiæ ſub Bacchi habitu depicto, in antiquis hujus Regis nummis Mediceis. Similem quoque Centaurum exhibet in eadem Gaza Medicea nummus Antonini Pii Ægyptius: Ut inde liqueat mos vetus Centauros illo habitu in nummis ſignandi, quem à Gallieno repetitum arguunt varia ejuſdem numiſmata cum Centauro id genus Sagittario, & inſcriptione Apollinis. Sagittarius enim, quod jam viderunt viri docti, vulgo in Dianæ tutela & Apollinis. Baccho itaque juxta & Apollini Centauri illi in antiquis nummis aut monumentis adſcripti, unde & Manilius illuſtratur,

Et Phœbo ſacer ades, & una gratus Iaccho (Lib. i.)
Crater, & duplici Centaurus imagine fulget.

Alias idem quoque miniſterium, quod Libero Patri in

ſuperiori nummo, aliis quoque exhibentes cernimus hos ἱππανθρώπους. Sic Bigas Triumphales quas duo Centauri trahunt, memini me vidiſſe inter nummos Trajani Gazæ Farneſianæ. Victoriam quoque cum Bigis Centaurorum notavi rurſus in alio Trajani nummo Ægyptio. Centaurorum etiam Quadrigas eandem operam Herculi præſtantium exhibet nummus M. Aurelii, cum inſcriptione TEMPORUM FELICITAS. Quum tamen Centauros Herculem fugientes, ſuavi Sirenum cantu periiſſe tradat Ptolemæus Hephæſtio apud Photium, & inde Sirenas dictas Lycophroni Centauricidas. Quemadmodum vero Bacchum & Ariadnen à duobus Centauris in ſuperiori nummo Nicæenſium, ſic vel à duabus Pantheris ductos videas, ut in nummo Magneſiorum Trajani Decii, modo etiam à Satyro & Panthera ut in ſequenti numiſmate, cujus ectypum mihi indulſit illuſtris antiquarius Franciſcus Gottifredi.

In Gaza Barberina.

Percuſſus ille nummus, ut vides, ſub Antonino Pio, ac ut licet augurari, in aliqua celebritate Bacchanalium. De Satyro vero aut Panthera Bacchi vehiculo ſubjunctis, trita omnia, & in ſuperioribus etiam excuſſa.

De PHOENICE vero, res forte anceps cuipiam videri poſſet, an continuo in hanc fabuloſorum animalium claſſem veniat adſcribendus. Equidem illibenter,

non

non Tacito jam dicam, Plinio, aliiſque id genus au-
ctoribus, ſed tot ſanctiſſimis Viris, Clementi, Tertul-
liano, Origeni, Cyrillo, Gregorio Nazianzeno, & ge-
minis ſermonibus cogimur dicam mendacii ſcribere,
qui aut veram, aut dubiam vel *poſſibilem* ſaltem de Phœ-
nice narrationem credidere. Poſtremum certe videas
omniſcium Origenem haud refugientem in præclaro
opere contra Celſum; quod ab aliis rurſus noſti impu- Lib. IV.
gnatum, qui nullum id genus animal μοναδικὸν eſſe poſ-
ſe ſtatuerunt, & quorum ſententiæ lubentius & nos
quoque ſuffragamur. An vero Græcæ vocis apud Re-
gium Vatem homonymia, & Palma in Syagris rena-
ſcens, cujus Plinius meminit, occaſionem illi de Phœ- Lib. XIII.
nice fabulæ dederit, ut nuper obſervabat doctiſſimus cap. 4.
Bochartus, fateor equidem haud mihi continuo pro-
bari. Ut enim demus ſacros Chriſtianorum Antiſti-
tes, illa vocis Φοίνικος apud Regium cantorem ambi-
guitate deceptos; at certe nemo dixerit eandem impo-
ſuiſſe Herodoto, aliiſque antiquiſſimis inter Gentiles
ſcriptoribus, à quibus traditam, & non à ſe repertam
illam de Phœnice narrationem, avide in ſuos uſus pii
Antiſtites tranſtulere; Eo nempe conſilio, quo irri-
ſum & exploſum adverſariis reſurgendorum aliquando
corporum Myſterium, familiari apud ipſos Gentiles
ſymbolo, adumbrarent tuerenturve; quod primum
omnium nec perfunctorie factum à veſtrate Clemen-
te in aurea illa ad Corinthios Epiſtola; quod cedro &
auro omni præſtantius aurei ſæculi monumentum Bri-
tannico orbi, ab annis haud ita multis acceptum fe-
rimus. Inde etiam Phœnices vulgo in Cœnotaphiis
Martyrum depictos, tanquam reſurrectionis ſym-
bolum, liquet ex Actis Paſſionis S. Cæciliæ, ut jam
obſervarunt viri docti. Illud vero ſanctiſſimorum ho-

minum inſtitutum egregie vel firmant vel illuſtrant obvii paſſim in nummis conſecratorum apud Romanos Phoenices; qui Gentilium ſententiæ de Auguſtis ſuis è buſto ad cœlum proſilientibus, & in novam eandemque æternam vitam adſertis, prodita ſymbola adhuc hodie conſpiciuntur. Hinc ſolemnes illæ inſcriptiones, depicto Phoenici adſcriptæ, ÆTERNITATI AUG.; ne miremur *æternam avem* dictam jam olim Claudiano,

Æternam ne perdat avem.

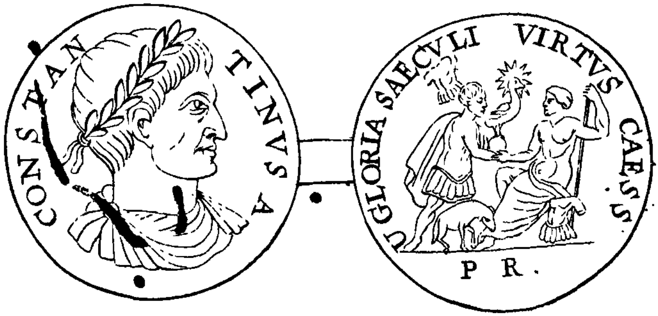
aut vero illud Chriſtiani Vatis apud Euſebium, poſt recitatam de Phoenice Gentilium narrationem,

Ἑλληνικοῖς Ἕλληνες εἴξαντες λόγοις
Πείθητε, λοιπὸν τὴν ἀνάστασιν σέβειν.

Græci ergo Græcis fabulis ſi creditis,
Ne jam negetis ſuſcitari mortuos.

Unde Chriſtianis etiam Cæſaribus idem novæ vitæ, vel novi quaſi & fortunati quidem ſæculi ſymbolum frequentatum. Præclarum inprimis ejus rei argumentum præbent obvii alias Nummi Conſtantini Junioris, in quibus Phoenix modo ſupra rupem, modo ſupra ſphæram, ut in ſequenti nummo, collocatus cernitur, cum memorabili illa inſcriptione, FEL. TEMP. REPARATIO, ſeu *Felix Temporum Reparatio.* Cui inſuper præmittemus inſignem alium Nummum magni Conſtantini parentis, in cujus averſa parte occurrunt duæ figuræ cum Globo, ſupra autem Phoenix itidem radiatus, cum inſcriptione illis temporibus familiari GLORIA SÆCULI VIRTUS CÆSS. Ejus autem iconem exprimendam curavimus beneficio viri commendatiſſimi nominis, Ampliſſimi Joachimi Camerarii noſtri, præclari illius Nummi poſſeſſoris.

Ubi

Ubi videas nempe Phœnicem eadem figura, qua illum nobis Herodotus, Plinius, Solinus, vetus Poëta apud Euſebium, Claudianus, aliique tradidere; Aquilæ nempe magnitudine cum plumeo apice ſeu corona radiata, quam in ejus deſcriptione *ſolis imaginem* vocat Achilles Tatius; ut facile inde ſacrum ſoli animal & Horo in Hieroglyphicis, dictum *ſolis ſymbolum* adſequamur. Lib. III.

ACCEDUNT præterea alia quædam cælata in Nummis id genus monſtra, quibus ſymbolorum aut Naturæ Interpretes, poſſunt induſtriam ſuam excitare aut ornare luculentius. Unum quod inter Hieroglyphica Ægyptiorum animalia retulerim, exhibet Nummus Mediceus Hadriani, in quo cauda, corpus & pedes Leonis, pectus Crocodili, caput Iſidis cum flore, & deſuper

De MONSTROSIS *Animalibus in Nummis.*

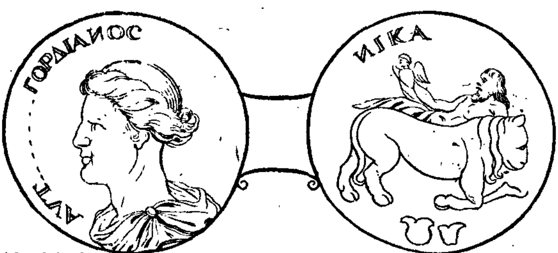
Sphinx cum rota. Hæc enim omnia *Ægyptium* nummum ſatis arguunt, & mea ſententia, juxta familiaria illis ſymbola, Lunæ concordem cum Sole in hæc inferiora virtutem, & recurrens ſtatis vicibus Jovis ſui *Ægyptii* incrementum. In vicina quidem *Æthiopia* haud unum agnoſcit monſtrum Plinius, ex variis id genus animalium formis concretum, collo etiam, cauda, pectore Leonis, cætera diverſum. Neque alienus ab hoc loco Nummus quidam plane ſingularis Gordiani Pii à Nicæenſibus in Bithynia percuſſus, in quo figura inequitans monſtro, capite equino, cum brachio veluti loco dextri pedis baculum ſerpenti involutum apprehendente, priori ſiniſtro pede humano, duobus poſterioribus equinis, cauda vero inſtar ſerpentis inflexa. Eques autem ipſe ornatus galea ac thorace, dextra coronam tenens. Ipſa vero monſtri inſcriptio haud minus ſingularis, ΙΠΠΟΝ ΒΡΟΤΟΛΟΔΑ ΝΙΚΑΙΕΩΝ. Sed operæ pretium eſt, ipſam rariſſimi & plane ſingularis Nummi iconem conſpiciendam dare, beneficio Chriſtinæ Auguſtæ, cum aliis id genus ex Regia vere ejus Gaza depromptam.

Lib. VIII. cap. 21.

Quid autem monſtri alat hæc figura, fateor me juxta ignariſſimos ſcire, neque ad quam vel hiſtrioniam vel fabulam adludat hæc inſcriptio, adſequi adhuc certo potuiſſe. Neque vel ex antiquis Strabo, vel Dio Chryſoſto-

ſoſtomus, vel Memnon apud Photium, aliique, qui multa de hac primaria Bithyniæ Urbe, ejuſque vel Conditoribus, vel Tutelaribus Diis, Hercule, Baccho, Nicæa, Naiade, cæteriſque obſervarunt, vel quos conſului, eruditi monumentorum id genus interpretes, facem hic mihi prætulere. Si Arriani opus exſtaret, quo τὰ μυθικὰ Bithyniæ complexus apud Photium traditur, aut Alexandri, Menippi, Demoſthenis commemorata antiquis Grammaticis Bithyniaca, haberemus forte hanc rem magis explicatam. Quo loco mihi in ſolatium occurrit magni illius Herculis Muſarum, Joſephi Scali- In Scaligegeri confeſſio, profitentis tam multa in Nummis & in- rianis pag. ſcriptionibus antiquis latere, quæ nos fugiunt, & ex qui- 222. bus tot præclara ac recondita liceret eruere, ſi illa utique poſſemus adſequi. Alius quidem Nummus ejuſdem Gordiani & ab iiſdem Nicæenſibus ſignatus, Bacchum eumque ſeniorem illum Barbatum exhibet, cujus cum [a] Diodorus meminit, tum ad Demoſthenem [b] Ulpia- [a] Lib. IV. nus, Pantheræ ſuper incubantem; urbis nempe illius [b] Ad Orat. προπάτορα, ut ſupra notabamus, cum Victoriam, quam κατ. Μειδ. geſtat, & quæ ad Nicææ nomen videtur adludere.

Sed nihil Nummus ille ad priorem, neque magis alter Macrini Nicææ itidem percuſſus, cum figura monſtro ſimili, non Equo quidem ſed Elephanti inſidente, quem videbam nuper in Collegio Claromontano Pariſienſi. Cebos quidem Simiæ genus, priores pedes manibus,

nibus, poſteriores autem humanis pedibus ſimiles habuiſſe, ſupra ex Ariſtotele & Agatharchide tradebamus. At non Simiam hic, ſed Equum cum dextra & pede humano, eique inſidentem Equitem licet intueri. Ne quid tamen hic intentatum relinquamus, crederem facile ipſum Gordianum deſignari illo emblemate Bithyniam peragrantem, & quaſi alterum Æſculapium, ceu gratum ſalutis auctorem conſpicuum iiſdem factum. Deſignati enim vulgo, ut noſti, per Figuras Cæſarum Equeſtres, eorundem Adventus, & quidem alii quoties in reſiduis hujus Gordiani nummis. Inſtar vero præſentis Æſculapii exceptum à Nicæenſibus arguere videtur baculus ille ſerpente involutus, familiare hujus Epidaurii Dii ſymbolum; cujus etiam, ut antea monebamus, præ numinibus aliis ſalutares & frequentatæ vulgo apud Græcos Epiphaniæ. Æſculapium certe Nicææ cultum, haud minus ac Epidauri liquet ex Nummo Antonini Pii, in quo Æſculapius cum ſerpente ac epigraphe ϹΩΤΗΡΙ ΑϹΚΛΗΠΙΩ ΝΙΚΑΙΕΙϹ. Ut mittam Aceſium juxta Æſculapium, & in ejus æde cultum apud Epidaurios, in alio nummo eorundem Nicæenſium obvium, ſicut præclare eruit illum & explicavit Triſtanus. Neque cuipiam mirum videbitur, apprehenſum aut geſtatum ab illo Equo Æſculapium, qui equorum ſimul & hominum ſalutem huic Deo Epidaurio curæ olim fuiſſe meminerit, & eundem proinde juxta Equeſtrem Neptunum, invocari ab Hierocle in præfatione Veterinariæ Medicinæ, Κεκλήσθω δ' ἡμῖν συμφορεὺς τοῦ λόγου τοῦδε, Ποσειδῶν τε ἵππειος, καὶ ὁ τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους ΣΩΤΗΡ ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ, ᾧ πάντως που καὶ ἵππων μέλει; *Invocentur vero & nobis operis hujus adjutores, Neptunus quidem Equeſtris, humani autem generis* SERVATOR ÆSCULAPIUS, *qui omnino etiam* EQUORUM CURAM *gerit*. Neque alias

alias à Gordiano abludens hujus Equitis effigies, maxime ſi Græcorum & Barbarorum nummorum rationem habeas, in quibus vulgo Cæſarum minus decoræ & inconcinniores formæ conſpiciuntur, & adeo nonnunquam, ut fatente Cl. Seguino, Imperatores iſti non In ſelect. Numiſm. vultu, ſed ſolo nominis indicio agnoſcantur. Ut certe id in eo quadret, quod de primis naſcentis picturæ rudimentis obſervat alicubi Ælianus, adeo rudi & imperita arte efficta à pictoribus animalia, ut neceſſe haberent ad ea adſcribere, hoc eſt Bos, Equus, Arbor. Lib. x. Var. hiſt. c. 10. Accedunt vero firmandæ huic conjecturæ, aliorum quoque Cæſarum cum monſtris cælatorum figuræ, in aliis barbaris & Ægyptiis nummis. Talis Hadrianus cum monſtro Cynocephalo, in Nummo ejuſdem Cimeliarchii inclytæ Reginæ. Ut jam mittam Iſidem monſtro etiam inſidentem cum Siſtro, quam Fauſtinæ nummus exhibet in eadem Gaza. Sed hoc fateor turbare videtur inſcriptio illa ſuperioris Nummi, ΙΠΠΟΝ ΒΡΟΤΟΛΟΔΆ ΝΙΚΑΙΕΩΝ, quæ & ſenſum reconditum & vocem Helladi hactenus, quod ſciam equidem, inauditam videtur continere. Βϱοτοδαίμονας quidem novi dictos Græcis poſt mortem cœlo inſertos, ut ex Heſychio conſtat; ſicuti alias βϱοτολοιγὸν, Martem Homero, quod nemo ignorat, Amorem autem in veteri Epigrammate, quod Argentario, in Anthologia Lib. 1. adſcribitur, nuncupatum. Unde haud difficulter lice- Epig. 77. bat illas voces in nummo diſtinguere, & ſupplere ΙΠΠΟΝ ΒΡΟΤΟΛΟΙΓΌΝ ΔΑΙΜΟΝΑ ΝΙΚΑΙΕΩΝ, *Equum hominum perniciem, Genium Nicæenſium.* At non continuo licebat adſequi, quomodo illud attributum huic Equo conveniat, qui Æſculapii ſalutare numen apprehendit, ac proinde ſalutis potius quam perniciei auctor ſtatuendus. Faceſſant certe præ illo Equite ei

inſidente, Bellerophontes, Perſei, Antinoi, aliique in Pegaſo, aut Gryphe ſublimes; Hoc vero Equinum monſtrum cum humano pede & brachio, quo Epidaurium Serpentem tenet, opportune mihi in memoriam revocat ſimulachrum illud apud Phigdenſes Arcades, cujus meminit Pauſanias, Equino itidem capite, corpore tunica velato, una manu Delphinum, altera Columbam tractans. Aliud quoque in Syracuſanorum nummis ſuppeditat Gaza Medicea, capite itidem Equino, cauda bifurca, ſtipiti incumbens, & Draconi cætera ſimile. Alterum rurſus in iiſdem videas alatum, Equino capite, cum duabus tibiis equinis, infra pectus caudam ſerpentinam. De quibus proinde uſurpes illud Gregorii Nazianzeni, Θηρίον ἐκ πολλῶν θηρίων συγκείμενον πολυειδὲς καὶ πολύμορφον· *ex multis belluis conflatam variam quandam & multiplicem belluam.* Neque Serpens ille prætereundus, Equi dorſo impoſitus, in rariſſimo nummo Ægyptio Domitillæ Auguſtæ, Veſpaſiani Conjugis, quem vidiſſe contigit in Muſæo Lomeniano Cl. Patini, ac pro ſolita ejus comitate, illius ectypum ab eodem impetrare.

In Arcadicis.

Orat. 1.

Similem etiam Nummum habet Gaza Medicea ſub Domitiano percuſſum. Referendum vero illud monſtrum ad hieroglyphica id genus Ægyptia, ex diverſis animantibus vulgo apud eos conflari ſolita; ſicuti ex Porphyrio ſupra videbamus, aliiſque antiquis eorum monumentis paullo ante commemoratis, & de quibus iterum

iterum Nazianzenus Ægyptum alibi compellans, ſecunda nempe in Julianum Philippica; τ' ἄλλα τε ὅσα πλάτεις ἢ γράφεις θηρία …ώδετα καὶ ἀλλόκοτα; *aliaque quotquot conficta tibi aut picta animalia, è diverſis generibus conflata & prodigioſa.* Ex his autem quæ ſupra adtulimus, abunde colligas, familiarem imprimis illi genti petitam à Serpente vel Dracone mixturam, ob divinitatem vel providentiam ei animalium generi paſſim apud eos tributam; ut ex præclaris & antiquis eorum Nummis luculenter demonſtratum. Alias. ut equitantem hic vides Serpentem, ſic rurſus Serpenti inſtar Equi vel Cameli inequitantem ſamaclem, hoc eſt ſatanam, è libro Medrach tradentem legas Magiſtrorum doctorem in laudato ſupra opere. Cæterum plura id genus ex veterum Nummorum penu erui adhuc poſſent; unde iis qui monſtra vel vera vel fabuloſa congerunt, uberior materia diligentiæ & contemplationis ſuppeteret. Haud inanem illam inſuper ad myſteria veteris ſapientiæ, aut obſcura nonnunquam auctorum loca illuſtranda, facile unuſquiſque intelligit. Ità quidem, ut abunde de illorum judiciis ſecurus in poſterum eſſe debeam, qui ad aliquam Naturalis Hiſtoriæ lucem nihil omnino conferre id genus monumenta hactenus credidere; aut qui meam hac de re ſententiam, nimio cuidam erga Helenam, quam ornandam hic ſuſcepi, ſtudio & amori videbantur forte tribuere. Equidem quando id veris & novis ferme probationibus non viciſſemus, luculentos ejus rei teſtes ac præcones dare hic poſſem, in hoc ipſo naturalis hiſtoriæ argumento, aliorum induſtriam & conatus quodammodo ſupergreſſos. Unus eſt Ulyſſes Aldrovandus in Herculeo opere, qui Nummorum ſubſidium ad ejus illuſtrationem frequenter advocaſſe haud contentus, ampliſſimum alicubi hoc iis

Tom. I. Orat. IV.

Maimonid. Mor. Nevoch. p. II, cap. 30.

Ornitholog. lib. 11. de Aquila. teſtimonium præbuit; *Ut modo ſtudioſi omnis Antiquitatis utilitatem aliquam ex noſtris hiſce Naturæ hiſtoriis percipiant, ſuis propriis ac aptis locis* NUMISMATUM *Imperatorum, aliarumque Familiarum antiquiſſimarum, & præſertim Aquilæ inſcribuntur, utrumque latus declarare decrevi: Atque id eo lubentius facio, cum cognoſcam hoc eruditiſſimo ſæculo in maximo haberi honore illa ſtudia in quibus variæ traduntur Hiſtoriæ, &* PRÆSERTIM ILLA QUÆ AD NUMISMATUM, *Marmorumque antiquorum lectionem ſpectant.* MULTA *enim ſub eorum cortice* LATENT MYSTERIA NATURÆ, *quæ maxime & perſcrutantium palato arrident animumque oblectant: Fateor equidem me* EX HISCE STUDIIS MAXIMUM SEMPER FRUCTUM PERCEPISSE, *atque hic inter alios authores Æneæ Vici, Huberti Goltzii, Gulielmi Chouli Galli, Sebaſtiani Erizzi opera uſum fuiſſe. Sed ſtudia iſthæc inprimis promovet autopſia ipſa, ideoque tum Romæ, Florentiæ, Ferrariæ, tum etiam in aliis locis apud Sereniſſimos Principes rariſſima multa vidiſſe* MIHI PLURIMUM PROFUIT. Quid potuit obſecro diu luculentius ad commendationem hujus mercis in hoc ipſo contemplationis genere, idque ab homine nullo ad id peculiari conſilio & tractatione adducto? ſuffragatur eidem clariſſimum Galliæ ſuæ lumen, & cum monumentis aliis reconditæ doctrinæ, tum noviſſimo de ſacris Animalibus immortale, Samuel Bochartus. Ille enim lecta priori hujus libri editione, & de nova iſta, quam adornabam certior factus, ab hoc inprimis ſingularium in Nummis cælatorum animalium argumento, immane quantum huic ſupellectili pretium ſtatuit, & quam inde magni nunquam ſatis æſtimandæ utilitatis fructus percipi poſſent, ſuis ad me litteris haud ita pridem ſignificabat. Superſedeo à verbis ejuſdem commemorandis, quia cum mea laude conjuncta verſantur.

DIS-

DISSERTATIO QUARTA.
DE
PRÆSTANTIA ET USU
NUMISMATUM
ANTIQUORUM.

EQuidem illum, de quo modo agebamus, in ipſius NATURÆ contemplatione, rei hujus antiquariæ uſum ac præſtantiam, haud leviter vel firmat, vel illuſtrat; quod neque in ornanda PLANTARUM Hiſtoria ſupervacua omnis hæc Nummorum veterum ſupellex cenſeri debeat. Etenim qualis olim fuerit figura SILPHII aut LASERPITII Cyrenaici, decantatæ adeo apud veteres plantæ, nequidquam apud recentiores Herbarum collectores ac interpretes quæras; nec aliunde hodie quam ex Nummis diſces. Hæc enim planta, quæ vel ſola Cyrenaicam regionem per plura ſæcula nobilitavit; unde & *Laſerpiciferas Cyrenas* vocat Catullus, & cujus Laſeris aliquot pondera in publico Populi Romani ærario recondita narrat Plinius, jam ante illius & Strabonis etiam ætatem, ſi fides eis habenda, apud Cyrenenſes defecerat, cujus rei cauſam [a] hic in barbaros, [b] ille in publicanos transfert. Severi tamen ætate, Laſeris illius Cyrenaici copiam adhuc Romæ ſuperſtitem extitiſſe, liquet mihi ex Galeno, qui in confectione antidoti, quale ſibi frequenter paratum docet, adhibendi inter alia ὀπȣ Κυρηναϊκȣ diſerte meminit. Ne putes ſolum in libris ſimplicium, hujus Laſeris in genere magnum auctorem meminiſſe; unde lo-

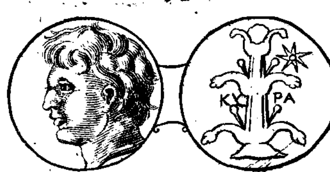
De SILPHIO Cyrenaico in Nummis.

[a] Libro XI.

[b] Lib. VIII. cap. 3.

Lib. II. de Antidot. p. 440. edit. Græc. Baſil.

ca quædam viri docti ad Dioſcoridem congeſſerant. Quod vero Ariſtoteles, Ariſtophanis interpres, Tzetzes, Heſychius, Suidas, olim tradiderant, Silphium in Cyrenenſium Nummis vulgo ſignatum fuiſſe; manifeſte etiamnum docent argentea & vetuſta illius tractus Numiſmata, obvia in Cimeliarchiis antiquariorum. Unde etiam non piguit magnum Solini interpretem, nummos hujus generis, haud in uno Exercitationum Plinianarum loco producere; quo nobiliſſimæ illius plantæ vulgo ignotæ figuram ex iiſdem repræſentaret; quod jam ante eum præſtiterant duo Antonii, Piſo & Auguſtinus in collectione Veterum Numiſmatum. Alteram quidem hujus Silphii figuram non parum diverſam, ex antiquo Dioſcoridis codice depromptam exhibet etiam idem ὁ πάνυ Salmaſius; ſed ita ut adulterinam eandem, aliam certe quam Cyrenaicam fateri ei ſit neceſſe, & priorem ex Nummis prolatam, germanam & genuinam agnoſcere. Nam quod alias prioribus curis, nihil in hac Nummi figura ſimile Apio reperiebat; cui ſimilia tamen hujus *Libyci caulis* (ſicut
Lib. XIV. Antiphani vocatur apud Athenæum) folia, veteres auctores Theophraſtus, Dioſcorides, Plinius conſtanter tradidere, alibi poſtea producta accuratiori ex duobus aliis Nummis Silphii icone, feliciter retractavit; & ſequens gemini nummi effigies deprompta ex Gaza Palatina hic ante oculos ponet.

Quod vero notat Tzetzes, in iiſdem Nummis, non plantam ſolum, ſed ipſos quoque ſignari Cyrenenſes

Sil-

Silphium Batto conditori ſuo offerentes (unde natum etiam proverbium Βάττου σίλφιον) fateor in reſiduis hodie Cyrenarum nummis nondum mihi obſervatum. Nec ideo tamen continuo illuſtri Scaligero accedo, falſi eo nomine Tzetzem arguenti; quod tamen pridem ante illum Græculum, levioris forte fidei, gravior aliquanto teſtis Ariſtoteles tradiderat: ſicut recte ex veteri Ariſtophanis interprete colligit Salmaſius, ut nulla amplius ſuperſit ratio dubitandi. Nec enim quia Nummi ejuſmodi hodie non exſtant, labat continuo illorum fides, quaſi omnia id genus numiſmata ſuperessent, quorum veteres meminere, & præſertim gentis Africanæ; aut etiam talia adhuc quotidie non eruantur, prioribus antiquariis & ipſi olim Scaligero ignota. Ut mittam nihil alienum aut inſolitum, ſed familiare potius in Nummis id genus ſymbolum denotari, ut nobiliſſimæ apud ſe plantæ caulem offerrent ſuo Conditori; haud aliter ferme ac vel Palmæ, vel Lauri ramos, vel Spicas etiam offerentes nonnunquam Cæſaribus videas feraces iiſdem Provincias. Factum etiam illud Cyrenenſium Batto & ejus progeniei Silphium offerendi tangit Heſychius, ubi ſimul meminit Nummorum cum caule Silphii in iiſdem expreſſi; Βάττου Σίλφιον. παροιμία ἐπὶ τῶν τὰς ὑπερβαλλούσας τιμὰς εὑρισκομένων μετενήνεκται δὲ ἀπὸ τῶν Κυρηναίων ἐπὶ τῶν Βαττιαδῶν μεταδοῦναι ἐξαίρετον τὸ Σίλφιον, ὃ τετίμηται παρ' αὐτοῖς ὥστε καὶ ἐν τῷ νομίσματι ὅπου μὲν Ἀμμῶνα, ὅπου δὲ Σίλφιον ἐγκεχαράχθαι. Ad quod proverbium reſpexiſſe obſervo celebrem ipſius Cyrenæ Antiſtitem; Τρύφωνι τὰ δῶρα παρεσκευάσαμεν, ὀπὸν Σιλφίου πολὺν Βάττου γὰρ ἀκούεις αὐτό. *Tryphoni dona paravimus, Laſerpicium Silphii copioſum*, BATTI *ſcilicet* SILPHIUM *audis*. Locum vero Heſychii integrum adduximus, ut vindicaremus etiam illum à repre-

In Canon. Iſagog.

Syneſius ep. CXXXIII.

reprehenſione viri magni, qui poſtrema verba de Nummo Cyrenenſium cum caule Silphii, nihil ad explicationem proverbii *Batti Silphium*, nec ad honorem Batti quicquam pertinere, ad Solinum tradit. Atqui nihil hic peccavit, aut alienum adſeruit ſummæ accurationis Criticus; qui ubi rationem illius proverbii adtuliſſet, petitam ex more illo aut facto Cyrenenſium, præſtantiſſimum Silphium Batto, aut alicui ex ejus progenie offerendi, cauſam opportune adjungit, quod hæc planta in tanto apud Cyrenenſes honore haberetur, ut eam etiam in altera Nummorum apud ſe percuſſorum area ſignari curaverint; unde utique lux proverbio non mediocris accedebat. Nec minus etiam ibi lapſus eſt vir ſummus, dum eodem Heſychii loco deceptus, imberbis vultum ex Cyrenenſium Nummo prolatum, pro Jove Ammone obtruſit; aut quum ſententiam ſuam de priſcis & recentioribus Cyrenenſium Nummis ac figuris, in anteriori illorum parte expreſſis adtulit; qua de re uberior alibi dicendi erit locus. Battus enim, ut obiter hoc moneam, aut Ptolemæi Cyrenenſium Reges vulgo depicti cum Silphio, quod de poſtremis etiam adnotaſſe video Virum variæ & reconditæ doctrinæ Iſaacum Voſſium ad Melam. Equidem fateor poſſe τὸν πάνυ in ſententiæ ſuæ patrocinium, præter Heſychium, Suidam quoque advocare, qui itidem in una Nummi parte Ammonem, altera Silphium ſignatum à Cyrenenſibus tradit. Sed aut Suidas ipſe cum Heſychio deceptus, qui pro Batto aut Ptolemæis, Ammonem in iiſdem depictum credidere; aut quod longe mallem, alios adhuc Cyrenenſium præter hos, quos hactenus viderunt antiquarii, nummos inſpexere. Certe longe diverſa Ammonis effigies, qualem è nummo veteri protulit idem celeberrimus

rimus Voſſius, & de qua nos alibi in ſequentibus. Neque vero hic prætereundum, quod idem Suidas tradit, Ampeliotas Africanos, Delphis caulem Silphii dedicaſſe; ut eximium quendam honorem habitum nobiliſſimæ huic plantæ vel inde facile adſequaris. Ut non mirum ſit, traditam quoque videre ab Arriano Cyrenenſium in cuſtodiendo Silphio ſollicitudinem, qui ſepem illi obducebant, quo greges ovium inde arcerent, & ideo quidem, quod magni fieret apud eos Silphium, ὅτι πολλοῦ ἄξιον Κυρηναίοις τὸ Σίλφιον. Unde etiam Auguſtus inter blanditias illas, quibus Mæcenatem ſuum nonnunquam demulcebat, *Laſer Aretinum*, eadem ratione qua illum *Ebur ex Etruria*, aut *Tiberinam Margaritam*, teſte Macrobio, ſolebat indigitare. Quin & illud haud pigebit addere, haud diſſimilem valde huic Silphio Cyrenaico figuram ex horto Patavino expreſſam, in libro Proſperi Alpini de Plantis Exoticis vidiſſe me non ita pridem apud laudatum modo Iſaacum Voſſium.

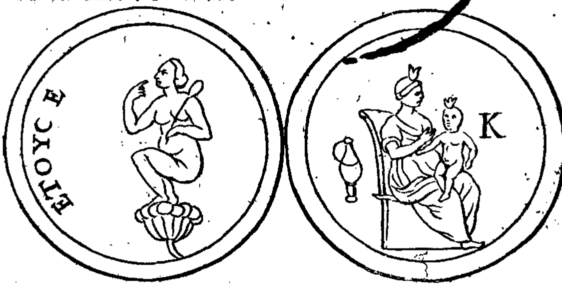
Lib. III. περὶ ἀναβάσ.

Lib. II. Saturnal. c. 4.

Alterius vero Plantæ, nec minus olim nobilitatæ luculentam etiam figuram Nummi Veteres nobis ſuppeditant. LOTUM Ægyptiam intelligo, quem Lilio ſimilem, immo Lilium Ægyptium, juxta Herodotum, tradunt vulgo auctores, Theophraſtus, Dioſcorides, alii, & uſibus variis ac dignitate in ea gente celebrem docent. At vero vulgo veteribus litem hic intendunt recentiores, qui illos ex una planta male duas effeciſſe exiſtimant; neque enim revera aliam eſſe Loton illam Ægyptiam, quam Nymphæam albam. Hujus enim Loti duo eſſe genera ſolo colore diſcreta; unum roſacei coloris, quod idem ſit cum Colocaſia ſeu Faba Ægyptia; alterum flore albo & Lilio ſimili, quod nihil aliud ſit quam Nymphæa Nilotica. Hæc inter alios viri ma-

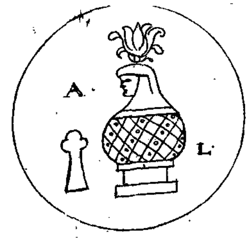
De LOTO *Ægyptia in variis Nummis.*

gni ad Solinum ſententia, quam pluribus ibi adſtruere conatur. Sed ut largiamur multa habuiſſe hanc Loton, cum Nymphæa communia; puta originem in paluſtribus locis aut amnibus, florem Lilio ſimilem, caput inſtar papaveris, haud tamen omnino eaſdem plantas exſtitiſſe, conſtare poterit ex præclaris aliquot Ægyptiorum nummis, quibus frequenter cum flos Loti, tum Caulis, tum Fructus exprimuntur. Inſignes hanc in rem duo qui ſequuntur, quorum prior inſuper Harpocratem exhibet digitum ori admoventem, alter Iſidem Oro admoventem ubera.

Flos nempe ille expanſus, cui inſidet Harpocrates in priori nummo, haud alius quam Lotus, ut vel ex Plutarcho & Iamblicho liquet; ſicut erudite jam monuit Cl. Triſtanus. Aperte certe Iamblichus libro de Myſteriis Ægyptiorum; *ſi quidem Ægyptii fingunt in Loto ſedere Deum ſupra lutum.* Sic iidem, auctore Plutarcho, Solem infantem è Loto prodeuntem depingebant, addi-
Lib. de Iſid. ta ejus rei ratione, *οὐδὲ τὸν* ΗΛΙΟΝ *ἐκ* ΛΩΤΟΥ *νομίζουσι βρέφος ἀνισχεῖν νεογιλὸν, ἀλλ' οὕτως ἀνατολὴν* ΗΛΙΟΥ *γράφουσι, τὴν ἐξ ὑγρῶν* ΗΛΙΟΥ *γινομένην ἄναψιν αἰνιττόμενοι*; *Neque putant Solem infantem recens natum è* LOTO *exiiſſe; ſed* SIC ORTUM SOLIS PINGUNT, *innuentes, quomodo is ex humidis accendatur.* Caulis autem, quem manu geſtat, itidem Loti, qualem omnino deſcribit Proſper Alpinus, meliora

liora de hac planta, ut ipſe agnoſcit, edoctus ab erudito Medico, à quo Plantas Loti in Ægypto decerptas, cum floribus, fructibus, caulibus, foliis, ſe accepiſſe profitetur. Conſule librum ejus, ſi tanti videatur, de Plantis Exoticis. Loti itidem Caulis, quem præfert infans Orus in altero nummo, Iſidis matris uberibus admotus; Ornamentum autem illud capitis cum Harpocratis tum Iſidis, Flos itidem Loti non expanſus, quod non obſervavit Triſtanus. Flores nempe in hac Planta candidis Liliis foliorum anguſtia proximi, multi ac denſi, ut teſtis oculatus eoſdem deſcribit Alpinus; unde veteres etiam florem hunc non Lilio ſolum ſimilem, ſed nonnulli, ut etiam Herodotus, Lilium vocarunt. Unde jam adſequimur, non de Lilio, ut multi exiſtimabant antiquarii, ſed de hoc Loto explicanda illa capitis inſignia, quæ frequenter in Ægyptiorum nummis occurrunt Lilio haud abſimilia. Certe familiare fuiſſe Ægyptiis illud capitis inſigne, ſicut apud Græcos & Romanos Laurum vel Quercum, licet ex Heliodoro præterea colligere, apud quem præconum capita Niloo Loto redimita leguntur. καὶ τὰς τε κεφαλὰς τῷ Νειλώῳ λωτῷ καταςέψαντες. Lib. x. Huc ſpectat etiam ſequens nummus, in quo juxta hieroglyphica Ægyptiorum ſymbola, de quibus fuſe jam egerunt Viri docti, Iſidis caput Hydriæ impoſitum cernitur, cum ſimili capitis ornamento.

Nonnunquam vero floris loco, fructum ipſum Loti adhibitum videas inter duo folia, quo nempe inſignitus occurrit Orus in ſuperiori nummo, cum Matre Iſide depictus. Loti nempe hujus fructus magnitudo, quanta papaveris maximi Theophraſto traditur. Eodem etiam capitis ornamento Oſiris decoratus in quodam Ægyptio Trajani nummo à Cl. Seguino evulgato, ut facile mihi primum Gallorum antiquariorum decus largietur.

Lib. I V. Hiſt. Plant. cap. 10.

Non Loti, ſed Perſeæ Ægyptiæ ceu vulgaris Perſicæ fructum exiſtimarunt nonnulli in nummis id genus ſignatum, moti auctoritate *Plutarchi*, *qui inter ſtirpes Ægyptias*, *Perſeam Iſidi maxime conſecratam tradit.* Mitto illud, quod Perſeam Ægyptiam, & vulgarem Perſicam confundant; quas tamen diverſas arbores fuiſſe ac inter ſe haud parum diſſimiles, vel ex Theophraſto ſatis liquet, & vere etiam ab eruditiſſimis viris obſervatum. Certe Perſeæ Ægyptiæ fructum figura oblongum & Amygdalæ modo deſcribit Theophraſtus; Plutarchus autem citato loco, cordis ſpeciem, folium autem linguæ referre tradit. Unde factum etiam obſervo, ut Arabes vocem لبخ cum arborem fructum ferentem inſtar dactyli, tum Perſeam etiam interpretentur. Dactylorum enim ſicut & Perſeæ fructus figura vulgo oblonga; unde & nomen illud prioribus hæ-

Lib. de Iſid. & Oſirid.

ſiſſe

ſiſſe vulgo exiſtimatur. Videant autem quam parum ea conveniant cum figura rotunda fructus, in commemoratis modò aut ſimilibus nummis expreſſi. Coronam autem è Loto, Oſiri familiarem, liquet inſuper ex Plutarcho; qui refert Iſidem ejus cum ſorore congreſſum agnoviſſe, ex Corona Loti ab eodem apud Nephtym relicta, καὶ τεκμήριον ἰδοῦσα, τὸν μὲν ΛΩΤΙΝΟΝ ΣΤΕΦΑΝΟΝ, ὃν ἐκεῖνος παρὰ τὴν Νέφθυν κατέλιπε. Lib. de Iſid.
Locus autem ſignati ſuperioris nummi, ut obiter hoc addam, ſingularis; nempe urbs Coptus, à qua lingua Ægyptia hodierna Coptica dici meruit, & quod oppidum à voce Ægyptia, quæ privationem notet ob Oſirin ibi è vivis ſublatum, derivat eodem loco Plutarchus. Cæteroquin diverſum aliquanto à ſuperioribus capitis ornamentum, in ſequenti Galbæ nummo Ægyptio occurrit, quod an rurſus ad Lotum referri poſſit, videbit ipſe, qui hunc nummum alioſque id genus, quos poſſidet præclaros & ſelectos, propriis obſervationibus brevi illuſtrabit, Patinus noſter.

Florem autem Loti frequentius inter capitis ornamenta receptum videas in antiqua illa Ægyptiorum nummorum ſupellectile. Nilum certe, præter ſupra commemoratam Iſidem, alibi etiam Oſiridem, eodem ornamenti genere non caruiſſe, præter alios arguit nummus Hadriani Mediceus. Illum enim ἄνθεσι Νειλώοις, ſeu Nili floribus, quorum Heliodorus meminit, adnu- Lib. IX.
 meran-

merandum, jure Parenti ſuo hoc officium liquet præſtitiſſe. Regibus vero & Reginis, ad Iſidis nempe & Oſiridis exemplum, eundem honorem habuerunt Ægyptii; ſicut nummi aliquot ſuperſtites adhuc hodie conteſtantur. Juncta enim eodem modo videas Ptolemæorum cum conjugibus capita, cum flore illo in vertice, aut cum diademate in ejuſmodi florem deſinente. Quo refero nummos aliquot hujus generis in Gaza Medicea mihi inſpectos, quorum unum eruditus illius Cimeliarcha male ad Jovem Ammonem referebat. Talem etiam florem Arſinoë Philadelphi & alter Ptolemæus in capitis vertice apud Urſinum præferunt; prior ex Nummo aureo, alter ex Gemma veteri expreſſus. Neque enim audiendus vir doctus, qui in Notis ad has Fulvii Imagines, florem illum de Silphio, & non de Loto accepit, ac proinde à Cyrenenſibus profectum utrumque hoc monumentum credit. Figura enim illius floris ibi expreſſa à Silphio longius diſcedit, de quo paulo ante egimus, & Lotum revera Lilio haud abſimilem prodit. Quæ omnia certe egregie illuſtrant haud ignotum eruditis antiquariis Diodori locum, quo receptum tradit apud Ægyptios, Leonum non ſolum, Taurorum & Draconum, capita Regibus ſuis circumdare; ſed Arbores etiam, Ignem & ſuffimenta in vertice eoſdem geſtare; cum ut his decore ſe exornent, tum ut ſtuporem aliis & ſuperſtitionem ſimul injiciant. Ex quibus præterea lucem aliquam fœneratur Athenæus, qui Coronas plexas ex floribus Loti apud Alexandrinos commemorat, quibus poſtea *Antinoëarum* nomen ſuave poëtæ cujuſdam commentum dedit. Ipſum certe Antinoum eodem Loti flore coronatum videbam non ita pridem in ſingulari ejus nummo incomparabilis Regiæ Gazæ Pariſienſis. Immo

Lib. I. (margin, beside "luſtrant haud ignotum eruditis antiquariis Diodori")

Lib. XV. (margin, beside "Antinoëarum nomen ſuave poëtæ")

mo etiam Animalium apud eoſdem Ægyptios vel ſacrorum vel nobilium capita, haud abſimili ornamento inſignita nonnunquam obſervo in priſcis ejuſdem gentis nummis; cujus generis en tibi Serpentem ſignatum inter Ægyptia Hadriani Numiſmata, cum Siſtro & Caduceo.

Serpens ille forma & magnitudine conſpicuus, ac è majorum, ut videtur, illarum Aſpidum genere, de quibus ſupra egimus. Ornamentum autem capitis, ſi Triſtanum conſulis, qui præclarum illum Nummum jam ante evulgavit, lucerna, & ex earum quidem genere, quas in Pompa Iſidis prælatas tradit Apuleius, *aureum* nempe *Cymbium in medio ſuo patore flammulam ſuſcitans largiorem.* At certe florem potius eſſe, quam Lucernam aut illud Cymbium Apuleianum, cum abunde ex ſuperioribus, tum ex accurato examine ipſius nummi liquere mihi videtur. Eo forte facilius referri poſſet prælatum capitis inſigne in alio Serpente ſeu Dracone, inſignis magnitudinis.

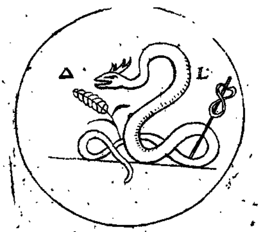
Tom. 1. Comment. pag. 498.

Lib. x.

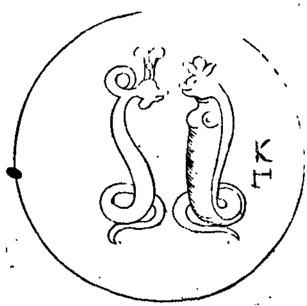
Pri-

Primus olim protulit eum Erizzo, inter nummos ejuſdem Cæſaris Hadriani, qui inſigne illud capitis de criſta aut caruncula interpretatur. Fortunius autem Licetus in noviſſimo opere de reconditis antiquorum Lucernis, multis capitibus eundem Nummum ſibi illuſtrandum ſuſcepit, & eo fine imprimis ut Lucernam, hujus Serpentis capiti impoſitam doceret. Mitto quidem indigna erudito antiquario, quæ adfert ad illuſtrationem & explicationem hujus rei; ut quum de Adriani conſilio ſuam in Græca & Latina lingua peritiam oſtentandi, mixta ſcilicet nummi epigraphe ex Græcis Latiniſque litteris L I Δ, nos vult certiores reddere; aut quum eaſdem numerales litteras feſtive ſane interpretatur, *Lucernas Invenit Delta*, quæ certe nihil aliud ſonant, ut vulgus antiquariorum novit, quam annum imperii Hadriani decimum quartum, quo percuſſus eſt hic nummus. Alias non jam florem aut Lucernam, ſed Criſtam revera aut carunculas præferre videtur alius nummus cum ſignato Dracone, & Caduceo itidem ac ſpica, cujus ectypum amiciſſimus Patinus nobis indulſit.

Lib. XVII. Strabo uno vel altero loco refert magnos Dracones in Æthiopia occurrere, quibus ſuperne herba naſcitur, & Lib. XVI. quos haud injuria fabuloſis alicubi adnumerat. Interpretes vero vulgo pro πόα ſeu herba, πτέρα ibi ſeu alas legunt, ac eorum fide, de volucribus ſcilicet draconibus hæc loca paſſim accipiunt viri docti. Ad illud vero draconum genus referre quis poſſet ſuperiorem, modo expreſ-

preſſum, ni opportunius liceret de carunculis explicare, quas alias huic draconum generi veteres tribuunt. Neque aliter magnus Galenus de Baſiliſco agens alicubi, tres in capite eminentias docet illum habere, ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τρεῖς ὑπεροχάς. Diverſi vero rurſus à ſuperioribus duo illi Dracones aut Serpentes, quorum alter mammoſus nempe Iſidem, alter Oſiridem nobis adumbrat. Lib. de Theriaca ad Piſon. p. 460.

Perſeæ fructum inter duo folia ſignatum credit Triſtanus in priori illo Dracone, qui Iſidem repræſentat. At Perſeæ Ægyptiæ fructum aliter deſcribunt nobis veteres, ut paullo ante innuimus, oblongum nempe & amygdalæ inſtar, cui minus convenit illa fructus effigies duobus foliis inſerti. Ut proinde melius Loto poſſet adaptari, cujus fructum inſtar Papaveris maximi eoſdem docentes diximus. Alterum vero illud inſigne appoſitum capiti Oſiridis ſub Dracone itidem adumbrati, frequenter ſignatum videas in Hieroglyphicis Ægyptiorum monumentis, de quibus conſulendi illorum promi condi Laurentius Pignorius in Menſa Iſiaca, & Athanaſius Kircherus in ſuo Oedipo. Ad quæ referenda etiam ſequens effigies, deprompta è penu antiquaria Viri eruditæ ac elegantis induſtriæ, Petri Bellorii noſtri, quæ Ægyptium ſeu Iſiacum ſacrorum miniſtrum exhibet, cum ſolito illo capitis ornamento, ſubligaculo ſacerdotibus Ægyptiis familiari, de quo Apu-

 leius,

Lib. XI. Metam. leius, *ſed Antiſtites ſacrorum proceres illi candido linteamine cinctum pectorale adusque veſtigia ſtrictim injecti*, & appoſitis cum florum aut fructuum primitiis, tum inſuper Anſeribus vulgo Iſidi ſacris, ac juxta Artemidorum, in Templis diverſari ſolitis.

Oneirocr. lib. I V. cap. 85.

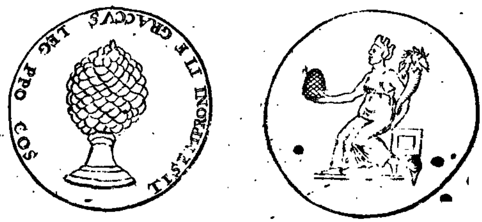
Sicut

Sicut autem Serpentes & Dracones paſſim floribus id genus coronatos, ita Arietem quoque cum ſimili capitis inſigni conſpiciendum præbet Nummus Hadriani Mediceus; ſicut alias Leonem radiatum Ægyptii aliquot nummi, ut eo nempe ſymbolo Solem nobis adumbrarent, ut jam viderunt viri docti. Neque vero huc ſpectant, aut *Olea* coronati frequenter in Romanorum & Græcorum nummis, vel Boves, non victimarum ſolum more, ſed quod apud Barbaros ſuſceptæ etiam pacis indicium, ut ex Ammiano licet colligere; Lib. XXIV. aut Equi vel jugales, vel deſultorii, in Triumphi nempe aut etiam Circenſis vel Olympicæ victoriæ ſignum; aut Elephantes cum corona vel capiti, vel dorſo impoſita, in duobus præclaris nummis Caracallæ, priori Mediceo, poſteriori apud Erizzum; aut Cervus denique *Corona Hederacea* cinctus, unus ſcilicet è Mithridatis (Liberi Patris nomen & habitum mutuati ut infra videbimus) cuſtodibus juxta Ælianum, ac proinde in Lib. IV. cap. 40. ejuſdem nummo ſignatus. Ita quidem, ut mihi jam non opus ſit, *Laurum*, *Spicas*, *Populum*, *Apium*, *Quercum*, *Hederam*, *Oleam*, *Myrtum*, *Pampinum*, obvia cæteroquin in Nummis, & nota Deorum Dearumve, Regum, Cæſarum, Triumphantium, Bacchantium, Hieronicarum, & præterea Tripodum, Sellarum etiam Curulium decora vel inſignia, in ſubſidium hujus contemplationis, quam commendare hic inſtitui, advocare.

STROBILUM quidem ceu NUCEM PINEAM, tanquam vetus Vindelicorum inſigne, videmus in vetuſtis aliquot Nummis, cum Auguſti effigie in anteriori parte. En duos id genus, quorum unus ſolam Nucem id genus Pineam, alter ſedentem ac turritam mulierem, Urbis ſymbolum, in cujus gratiam percuſ-

De NUCE PINEA in Nummis, ac ejus uſu in Myſteriis Gentilium.

ſus Nummus, exhibet, quæ dextra Strobilum itidem, ſiniſtra Cornucopiam tenet.

Marco enim Velſero lubenter adſentimur, qui eoſdem Patriæ ſuæ & nobili Auguſti Coloniæ, unde nomen etiam meruit, vindicavit; ac à Pinus in eo tractu frequentia, petitum Urbis ac Gentis inſigne erudite adſeruit. Nec mirum utique, quum & haud abſimilem quoque Strobilum ſignatum videre liceat in priſcis aliquot Græcorum Nummis, ob eandem nempe arboris illius copiam in eorum tractu. Hinc Mamertinorum
Tab. xxvii. Mag. Græciæ. nummus apud Goltzium cum Nuce Pinea, *addito Martis capite, & inſcriptione* ΑΡΕΟΣ, *qui Mamers Oſcorum lingua vocabatur.* Quum enim paſſim laudetur veteribus Pix Bruttiorum, (unde etiam eorum nomen derivat doctiſſimus Bochartus) in quorum ditione erat Mamertum; ita apud Urbem illam ſylvam fuiſ-
Lib. v. ſe narrat Strabo ferentem optimam Pinum, quod jam viderunt eruditi antiquarii. Neque vero alia de cauſſa ſignatum etiam reperio cum Delphino Strobilum in ſequenti nummo Syracuſanorum, quorum tractus non maritimus ſolum, ſed ferax etiam illo arboris genere.

Oc-

Occurrit præterea Nux id genus Pinea cum ſymbolis aliis in præclaro Myrinæ urbis Æolidis nummo Mediceo, qualem etiam videre licet apud Triſtanum, quamquàm minus accurate expreſſum. Ut jam nihil dicam de Ærea illa Nuce Pinea, vetuſti ac ſingularis operis, quam in Mole Hadriani, obvio adhuc & jucundo ſpectaculo, lubentes ſane hic intuemur. Neque vero celebritatem locis aut monumentis id genus inde quæſitam miraberis; qui, ut alia mittam, nobilem hanc Nucem in Liberi Patris myſteriis, procul dubio apud eruditiſſimum Clementem legiſti, idque firmatum antiquo illorum myſteriorum interpretis Orphei teſtimonio, Tom. II. Comment. pag. 140.

ΚΩΝΟΙ ϰ̀ ῥόμβοι, ϰ̀ παίγνια καμπεσίγυια. In Protreptico.

PINEÆ NUCES, *& trochi, & ludicra membra flectentia.*

Unde etiam vidiſti, ut opinor, non ſemel in antiquis Bacchantium, qualia plurima hic in Urbe ſuperſunt, monumentis, Nuces id genus Pineas Thyrſorum faſtigio impoſitas. Immo inde factum obſervo, ut Κῶνοι etiam dicti ſint iidem Thyrſi, quod erudite, ut ſolet, notat Heſychius, Κῶνοι οἱ θύρσοι, καὶ οἱ στρόβιλοι, καὶ οἱ στρόμβοι. Sacer quoque & frequens hujus cum arboris, tum fructus uſus in ſacris Cereris. In iis enim Pinus Ramum infra lectum collocare ſoliti, & Pinus fructum ceu Conum ſimulacro Deæ adponere, idque ad indicandam generationis vetuſtatem. Docet id Stephanus in voce Μίλητος, cujus verba partim mutila, partim corrupta, ita ſupplenda cenſeo ac emendanda; οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τοῖς θεσμοφορίοις ΠΙΤΤΟΣ ΚΛΑΔΟΝ ὑπὸ τὴν στιβάδα, καὶ ἐπὶ τὰ τῆς Δημητρὸς ἱερὰ ΚΩΝΟΝ (non κλῶνον) ΠΙΤΤΟΣ ἐπίθεσαν, διὰ τὸ ἀρχαῖον τῆς γενέσεως. Strobilus nempe ceu Pinus fructus Græcis etiam Κῶνος ſimpliciter, vel πίτυος ſeu πιτύϊνος κῶνος dictus; ut vel ex

 ſupe-

ſuperiori Orphei verſu, ac præterea ex Theophraſto, Athenæo, Heſychio, aliiſque vulgo notum, idque propter figuram κωνοειδῆ. Athenæus quidem, Θεόφραστος δὲ τὸ μὲν δένδρον πεύκην ὀνομάζει, τὸν δὲ καρπὸν ΚΩΝΟΝ; *Theophraſtus autem arborem quidem Pinum vocavit, fructum autem* CONUM. Ut vel inde liqueat, nihil cauſſæ fuiſſe, cur nobilis & erudititiſſimus Senex noviſſimi Theophraſti Interpretes caſtigaret, qui obviam πεύκης vocem apud illum auctorem per *Pinum* reddunt, cujus loco *Picem* ſcilicet vertere debuiſſent; hanc enim eſſe πεύκην, Pinum autem πίτυν. Illud enim in Theophraſto veluti peculiare obſervat Athenæus, ut quem Pinus fructum alii πιτύϊνα κάρυα, aut πιτύϊον κῶνον appellarint, ipſe κῶνον ſimpliciter, arborem autem ipſam πεύκην indigitarit. Et ita certe accepiſſe poſtremam hanc vocem Theophraſtum, clariſſime liquet ex peculiari capite, quo πεύκης & πίτυος differentiam tradit: vulgo alias πίτυν de *Pinu* apud Græcos, & πεύκην de *Pice* invaluiſſe, extra dubium utique, nec probationibus res indigebat. Ut vero ad Stephanum revertamur, lacunam in eodem ſub initium ſuperioris loci occurrentem, cum voce Ἀθηναῖοι ſupplevimus; non ſolum quod apud eos, ut omnes norunt, & ab iis orta ſint ſacra illa Deæ legiferæ Theſmophorica, quorum ibi mentio; ſed etiam quod Miletus, ad quam refertur hæc à Stephano notatio, eſſet Colonia Athenienſium, ſicut vel ex Herodoto conſtat; & quam alias à Pinuum copia, aut quod primum ibi nata eſſet Pinus, πιτυοῦσαν dictam, obſervat in eodem loco Byzantius Grammaticus. Præclare autem eundem ac ſuperiora illuſtrat, qui & inde viciſſim explicandus venit, ſingularis quidam Catinenſium Nummus Mediceus, in cujus averſa parte figura occurrit nuda cum Ramo Pinus in dextra, ad pedes autem

Lib. 11.

Lib. III. Hiſt. Plant. cap. 10.

Lib. I.

tem Nux Pinea cum epigraphe ΚΑΤΑΝΑΙΩΝ. Ad iſta enim Liberi Patris aut Cereris myſteria liquet continuo referenda eadem ſymbola, in quibus, ut modo è Stephano videbamus, cum Ramus Pinus, tum fructus ejuſdem ſolebat adhiberi. Sacrum autem Baccho ac Cereri locum, non tam mihi fidem faciebant luculenta veterum ea de re teſtimonia, vel obvii ejus urbis nummi, modo cum Bacchi Bigis Pantherarum aut ſi mavis Tigridum vecti, modo cum Spiceæ Deæ effigie; quam inſpectus mihi coram loci ſitus, dum nuper Siciliam luſtrarem. Unde etiam, ut ad aliorum quoque Numinum vel myſteria, vel ſymbola traductum eundem Pinus fructum intelligas, Æſculapius imberbis altera ſceptrum, altera ſativæ Pinus fructum tenens apud Pauſaniam deſcriptus alicubi occurrit. Ex quo uſu certe Pineæ Nucis in myſteriis ac Religione Gentilium, nata illa Talmudicorum prohibitio, quæ in libris eorum legitur, אלו דברים אסורים למכור לגוים אצטובלין שוח וכו'; *Hæ res vetitæ ſunt, ut vendantur gentibus, nempe* NUCES PINEÆ, *ficus albæ, &c.* & addita mox ratione, quod vulgo eas ante Idola ſua ſuſpendant: quæ vides quam ſint conſentanea iis, quæ modo è Stephano aut Nummis de hoc more tradebamus. Equidem nugabantur ſuo more illi recutitorum Magiſtri, qui vocem אצטובלין, formatam è voce στρόβιλος, ut ſexcenta talia, de *fructu Cedri* interpretabantur; quod erudite jam ad Maimonidem notavit magnæ quondam ſpes altera non Bataviæ ſolum ſuæ, ſed remoti Orientis, Dionyſius Voſſius. De arbore vero ipſa Pinu Deæ Matri ſacra, aut vero Pane, Pinu cornua præcincto, quam eidem etiam adjudicant hæc monumenta, non agimus hoc loco: trita enim omnia & pervulgata, niſi forte illud ex Arnobio minus obvium, hanc

In Corinthiacis.

In Avod. Sara.

Lib. v.

Arbo-

Arborem ſtatis diebus in Cybeles ſanctuarium intromitti ſolitam. Cæterum ſicut Miletum, ita Lampſacum quoque πιτύειαν olim dictam, à Pinuum copia, obſervat itidem in voce illius urbis Stephanus. Haud aliter vero ac ipſum Pinus fructum, Vindelicorum veterum aut Mamertinorum inſigne, exhibent antiqui nummi; ob frequentiam & celebritatem illius arboris, quæ Statio *Sylvarum gloria*, Plinio autem *in maxima admiratione verſari* traditur: ſic LARICES etiam Pinui, vel eodem fatente Plinio, ſimillimas, nec alibi juxta eundem notas, quam in Padi ripa, depictas noſti in denario gentis Accoleiæ apud Urſinum: in commendationem ſcilicet hujus arboris variis etiam uſibus celebratæ, & memoriam originis horum Accoleiorum, quod jam præclare monuit Fulvius. Noſti enim conſuetum illum morem Græcis juxta & Barbaris ſolemnem, ab iiſque ad Romanos etiam traductum, ſicut vulgo feracia apud ſe Animalia, ita ſingulares quoſque ac domeſticos Flores, Plantas, Frutices, Arbores, earumve Fructus, publicis id genus monumentis, ceu genuina locorum illorum ſymbola vel inſignia, commendandi. Id enim & *Silphii* Cyrenenſium, & *Loti* Ægyptiorum exemplo modo videbamus, & evincit ulterius nota & copioſa Nummorum veterum ſupellex, in quibus *Abies* Germaniæ; *Apium* Selinuntiorum; *Olea* Athenienſium; *Palma* non Tyri ſolum, Damaſci, Judææ, Alexandriæ, ſed Phœnicum præterea in Sicilia, Africa & Hiſpania Coloniarum; *Spica* Italiæ, Siciliæ, Hiſpaniæ, Ægypti, Africæ; *Vitis Ramus* aut *Botrus* Chiorum, Entellanorum, Thaſiorum; aliorumque id genus locorum, optimorum vinorum proventu nobilium; *Dictamnus* Cretenſium aliquot locorum; *Thuris Ramus*, ut infra videbimus, Arabum; *Malum Medicum* Parthorum

Lib. XII. cap. 10.

rum

rum; *Manna* urceo inſerta Hebræorum; *Roſa* denique (ut vulgo exiſtimatur) Rhodiorum, vel inſignia, vel quaſi indices quidam conſpiciuntur.

Ac Rhodiorum quidem obvios illos Nummos quod ſpectat, equidem vulgo in iis ROSAM inſculptam, hodiernos videas antiquarios magno paſſim conſenſu ſtatuere: quamquam haud adfabre factam nonnulli fateantur, ac proinde ſuperiori ſæculo, quidam Heliotropium, alii Roſolaccium eandem plantam interpretarentur. At vero Florem illum, non Roſam, aut poſteriores has plantas indicare, ſed Florem Mali Punicæ ſeu BALAUSTIUM, quo ad tingendas lanas utebantur olim Rhodii, nuper mihi coram adſerebat recondita vir doctrina ac inſigni ingenio Iſaacus Voſſius. Fundus illi hujus obſervationis, corruptus quidem ſed emendatus ab eodem ex libris antiquis, Alciphronis locus; ἀφεὶς τὸ φορτίον αὐτοῖς ἰχθύσιν, ἀφεὶς δὲ καὶ ἡμᾶς ἐν τῷ σκάφει, ᾤχετο ἐπὶ λέμβου κωπηρέσι τισὶ ΡΟΔΙΟΙΣ ΒΑΛΑΥΣΤΟΥΡΓΟΙΣ ἀναμιχθείς· *Sarcinam vero relinquens piſcibus, nobis etiam in ſcapha relictis, trajecit in lembum, permixtus remigibus quibuſdam* RHODIIS BALAUSTIORUM *opificibus*. De hoc Flore autem Balauſtio ad tingendas lanas opportuno, teſtis luculentus Plinius; *Sed circa Carthaginem Punicum Malum cognomen ſibi vindicat*, mox *Flos* BALAUSTIUM *vocatur, &* *medicinis idoneus, &* TINGENDIS VESTIBUS, *quarum color inde nomen accepit*. Neque, ut verum fatear, id mihi continuo mirum videbatur, ſignatam nempe nummis Rhodiorum illius uſus memoriam: qui memineram haud abſimili ratione, Concham Purpuræ Tyriæ exſtare in antiquis aliquot Tyriorum nummis, quales videas apud principes Gallorum antiquariorum Triſtanum & Seguinum. Ut mittam productum ali-

De Roſa vel Balauſtio in Rhodiorum Nummis.

Nonnius ad Goltzium.

Ant. Auguſtin. Dial. 11.

Epiſtol. 11.

Lib. XIII. cap. 19.

Tom. I. Comment. pag. 98. cubi ab eodem Triſtano, Hierapolitarum nummum, in quo lanæ manipulum capiti Cereris impoſitum inde colligebat, quod præſtantiſſima apud eos tinctura Straboni commendaretur. Accedebat mox Dioſcoridis, quem conſulebam, auctoritas; qui Βαλαύστιον illud, ſeu agreſtis Mali Punicæ florem deſcribens; plura ejus genera recenſet, ac inter alia πορφυροῦν. (ut Oribazius apud eundem legit, alii πυῤῥὸν,) καὶ ῥοδόχρουν, *purpureum & roſacco colore.* Præterea quod florem illum agreſtis Punicæ, ſimilem adſerat Cytino, ſeu flori ſativæ Punicæ; qui certe cum flore in nummo Rhodiorum expreſſo haud male quadrare videbatur. Neque aliter Balauſtium deſcribit alicubi Galenus, niſi florem eſſe ſylveſtris Punicæ, ſicuti ſativæ Cytinum. Confudit quidem ſuo more Plinius utrumque hoc Mali Punicæ genus ſativum & ſylveſtre, cum ſuperiori loco, tum alibi, ubi Balauſtium in genere vocari dicit floſculos in Cytino erumpentes, antequam Malum ipſum prodeat. Melius utrumque diſtinxit juxta Dioſcoridem & Galenum, magnæ accurationis Grammaticus, Βαλαύστιον εἶδος ῥοιᾶς φέρον ἄνθος ἁρμόζον πρὸς θεραπείαν; *Balauſtium ſpecies Mali Punici, florem ferens ad curationes opportunum,* ſeu ut Plinius de eodem loquitur, *medicinis idoneum.* Haud male vero hæc illuſtrant Arabes, quibus non ſolum مظ deſcribitur Malum Punicum ſylveſtre, quod ſine fructu florem profert, & ex quo Mel collectum exſugi tradunt; ſed quibus etiam flos ille non ſolum جلنار, ſed voce ejuſdem ferme ſoni cum Græco Βαλαυστίῳ, vocatur بلوسيطون. Unde ſatis liquet, haud de alio, quam de hoc Balauſtio intelligendum eſſe Theophraſtum in loco, quem minus adſequuti ſunt viri docti, & qui aliquam inde lucem mutuatur. Ubi

Lib. VI. Simplic.

Lib. XXIII. cap. 6.

Heſychius.

enim

enim inveſtigandum docet, an ex plantis aut arboribus quæ vulgo flores ante fructus emittunt, dentur etiam, quæ flores tantum ſteriles & ſine fructu proferant, mox id duobus exemplis firmat, ἐπεὶ γένη γε ἔνια καὶ ἀμπέλου καὶ ῥοᾶς ἀδυνατεῖ τελειοκαρπεῖν· ἀλλὰ μὲν μέχρι τοῦ ἄνθους ἡ γένεσις. *Etenim genus quoddam & vitis &* PUNICÆ *fructum perficere nequit, ſed ad florem uſque generatio tantum pervenit.* Magnus Heros Julius Scaliger, ex natura rerum ignota ait hæc genera. At quod Punicæ illud Mali genus ſpectat, quod non ultra florem procedit, non aliud, ut vides, quam hoc Balauſtium, & Arabum [illegible] eodem modo ab iis deſcriptum.. Eleganter autem mox ſubdit Theophraſtus floris illius deſcriptionem, quæ ad firmandam ſententiam de Rhodiorum nummis multa videtur habere opportuna; γίνεται δὲ καὶ πότε τῆς ῥοᾶς ἄνθος πολὺ καὶ πυκνὸν· ἄνωθεν ὅλος ὁ ὄγκος πλατὺς, ὥσπερ ὁ τῶν ῥόδων, κάτωθεν δὲ στενώτερος δι᾽ οὗ ὡς μικρὸν ὥσπερ ἐκτετραμμένος κύτινος ἔχων τὰ ἄνω χειλώδη. *Flos quoque Punicæ copioſus denſuſque eſt, ſuperiori parte globoſus, latus* AD INSTAR ROSÆ; *inferiori anguſtior eſt, à qua pauliſper quaſi Cytinus expanſus in ſummo labiis multis præditus.* Ita emendant hunc locum viri docti, quem paulo aliter expreſſit Gaza, & inde hanc ſuam emendationem firmant, quod flos utriuſque Punicæ ſativæ & ſylveſtris, maxime autem ſylveſtris, Roſam æmuletur. Ut non mirum proinde videri poſſet, ſi in Rhodiorum nummis obvium florem de Roſa vulgo acceperint antiquarii, qui revera eſſet flos ſylveſtris Punicæ. Sic Sidam herbam Niloticam, ita dictam à ſimilitudine cum Malo Punico, quod Græcis Σίδη etiam vocatur, docet alibi Theophraſtus, florem habere calici Roſæ ſimilem ſed majorem, τὸ δὲ ἄνθος ὅμοιον ῥόδου κάλυκι. Ut jam illud mittam, haud novum fuiſſe in hac Inſula aliiſve locis, ut arbores alibi frugiferæ,

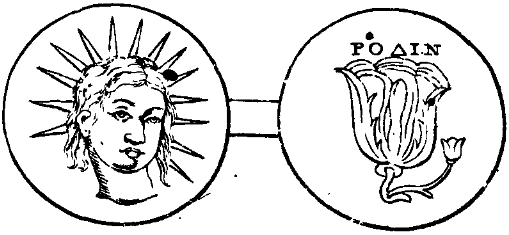
Lib. 1. Hiſt. Plant. c. 22.

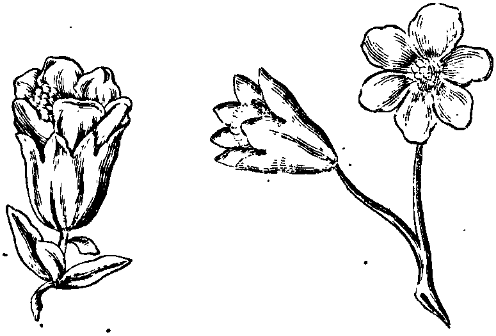
Lib. IV. Hiſt. Plant. cap. 11.

in iis ſteriles tantum flores emitterent. Certe Perſeas arbores in Ægypto frugiferas, in Rhodo vero florere Lib. III. Hiſt. Plant. cap. 5. tantum nec fructum ferre obſervat Theophraſtus. Sicut vero apud hos Inſularios florem hunc agreſtis Punicæ, è doctiſſimi viri ſententia, ſic ipſum Malum ſativæ Punicæ ſignatum noveram in priſcis aliquot nummis cum Dionyſii Siculi Tyranni, tum Poſidoniaton, quales videre licet apud Goltzium. Neque enim ſolum variis uſibus celebrem apud Medicorum filios, ſed myſticum etiam apud veteres fructum, juxta commemoratum paulo ante Strobilum, legiſſe non ſemel recordabar; haud abs re proinde antiquis id genus monumentis inſculptum. Simulachrum certe Jovis Caſii exſtitiſſe Peluſii refert Achilles Tatius, Lib. III. geſtantis Malum Punicum, *cujus ratio plane foret myſtica*, τῆς γὰρ ῥοιᾶς ὁ λόγος μυστικός. Unde etiam in Sacris Theſmophoricis ab ejus In Protrepthio. uſu mulieres olim prohibitas docet alicubi Clemens Alexandrinus; ac ideo, ut licet inde colligere, opportune Proſerpinæ à Platone Mali Punici granum ei datum, ne diu apud matrem remaneret, quod tradit Lib. I. Biblioth. Apollodorus. Alias nobilior adhuc uſus ejus apud Perſas, qui, referente Herodoto, Lib. VI. Mala Punica argentea in armis geſtare ſoliti; ut non mirum inſignis hujus Mali Ælianus Var. Hiſt. lib. I. c. 33. donum magno Regi à ruſtico quodam oblatum, longe gratiſſimum accidiſſe. Sicut itaque fructum ipſum, non uno nomine veteribus celebratum, antiquis id genus monumentis haud fruſtra inſculptum obſervabam; ita ejus florem traditis ſupra uſibus apud Rhodios, ut liquet ex Alciphrone, commendatum, publica eorum moneta ſignari quoque meruiſſe, haud ægre largiebar. Immo quum iidem Rhodiorum Nummi, in altera Nummi facie, ſolis imaginem præferant, opportune indicabat idem doctiſſimus Voſſius Arnobii lo-

cum

cum, ubi ſcribit, è genitalibus Agdeſtis prodiiſſe plantam Balauſtiis onuſtam; unde apparebat arborem hanc Atti, id eſt ſoli ſacram fuiſſe. At vero hæc omnia longe clarius ante oculos ponent tum Rhodiorum Nummi cum Sole & flore in iiſdem vulgo ſignato, tum Cytini ſeu floris Mali Punicæ adſpectus, cui ſimile plane Balauſtium tradit Dioſcorides. Priorem è nummo Gazæ Palatinæ, poſteriorem è Matthioli ad Dioſcoridem Commentario habes hic depictum. Lib. V.

Vide jam ac ſtatue, OCTAVI, cui ſententiæ lubentius accedas; an ROSAM ſcilicet cum vulgo antiquariorum, an vero cum doctiſſimo Voſſio, Florem agreſtis Punicæ ſeu BALAUSTIUM (à quo Βαλαυςέργες tinctores illos Rhodios vocat Alciphron) nummis Rhodiorum traditum velis definire. Neque vero te vel

quemquam alium moveat, aut Rhodi à Roſa, ut Græco Pindari Interpreti, è quorundam ſententia traditur, deducta nomenclatio; aut vero Euſtathii, qui in eandem de Roſa illa Rhodiorum opinionem conceſſiſſe mihi videtur auctoritas. Notæ certe Grammaticorum veterum ineptiæ, in eruendis locorum nominibus, ex quavis nominum adfinitate continuo arreptæ, & à magnis viris ſæpe jam ac feliciter profligatæ; quod & nobili huic Inſulæ haud mirum quoque accidiſſe. Præterquam enim, quod alias Rhodi originationes, haud minus forte ineptas, tradunt nonnulli Grammatici, ut παρὰ τὸ πολὼ ῥεῖν, ſeu à *multa agitatione aquarum*, antequam inſula illa emergeret; aut vero juxta Dio-

Lib. v. dorum, à Rhode Nympha: ſic aliunde etiam à Syriaca nempe aut Chaldaïca voce ירוד *Jerod*, hoc eſt Draco, & per aphæreſin רוד *Rhod*, ob Serpentum nempe & Draconum copiam, eandem deducebat doctiſſimus Bochartus. Certe eadem ratione Ὀφιοῦσαν prius dictam, & ſerpentibus abundaſſe obſervant antiqui auctores & Grammatici, Diodorus, Heraclides, Heſychius, aliique: Neque tamen inde ſoli Rhodo peculiare hoc nomen *Ophiuſæ* extitiſſe, ibi cum viro magno colligas; qui

Lib. x. Metam. v. 229. Ovidium, Cyprum per *Ophiuſia arva* alicubi deſignantem, aut memoria lapſum, Rhodi nomen perperam Cypro tribuiſſe contendit, aut pro *Ophiuſia* legendum *Amathuſia*, audaci nimis conjectura, & quam nulli è veteribus libris agnoſcunt. Nihil enim obſtare debet, cur non & Cyprus dicta fuerit olim *Ophiuſa*, ſicut erudito non minus quam ingenioſo vati indigitatur, quo nomine præter Rhodum, plura alia loca ita dicta obſervo non uno loco apud Stephanum de Urbibus; puta *Beſbicum*, parvam inſulam ad Cyzicum, *Cythnon* ac *Tenum*, duas è Cycladibus, *Libyam* ſeu *Africam*, ac præterea urbem

bem ad Pontum Euxinum *Tyram*. Quin etiam Plinius inter inſulas Cretæ vicinas, *Ophiuſſam*, quandam alicubi recenſet. ſed hoc obiter. Neque vero ideo hæc de Roſa, aut Rhodi vulgo inde deducta nomenclatione dicta quiſquam putet; quaſi varia ac nobilia quidem loca à cognominibus Floribus, Plantis, Fructibus appellationem derivaſſe ignorem: ſicut vere nonnunquam eam inde eruunt priſci auctores & Grammatici. Illuſtrant id certe cum *Miletus* & *Lampſacus*, quæ πιτυῦσαι, prius dictæ à *Pinus* copia, ut ſupra vidimus, tum inſuper exempla φυτωνύμων, *Cypariſſi*, *Eleæ*, *Daphnus*, *Sycarum*, *Cotinuſæ*, *Selinuntis*, *Tremithus*, *Rhamnuſiæ*, *Ceraſuntis*, *Ericouſæ*, *Myrrhinæ*, quæ locorum id genus nomina haud male deducere videntur Græci Grammatici, à cognominibus apud eoſdem Græcos arboribus aut plantis, *Cypreſſo*, *Olea*, *Lauro*, *Ficu*, *Oleaſtro*, *Apio*, *Terebintho*, *Spina Alba*, *Ceraſo*, *Erice*, *Myrtho*. Sic *Stæchas* planta in Cycladibus frequens, à qua & *Stæchades* Inſulas ad mare Ibericum derivat alicubi magnus Galenus, & apud Ammianum oppidum *Zaitha* in finibus Romani & Perſici imperii, *locus, qui Olea arbor interpretatur*. Immo ut *Rhodum* à *Roſa*, ſic *Cyprum* à flore aut arbuſto *Cyprio*, *Tralles* Ἄνθειαν ſeu *floridam* prius dictam à copia florum ibi provenientium, obſervant iidem veteres Ἐθνικῶν collectores, aut interpretes. At vero, neque inter illa exempla à Plantis nempe ac Floribus quidem denominatorum locorum, relatam videas, quod minime tamen fuiſſet prætereundum, claram hanc Rhodum; puta vel à Stephano, qui aliquoties & ex profeſſo quidem hoc agit, aut ab ipſo Euſtathio, ubi in ſimili argumento verſatur. Neque etiam, ubi loca Roſetis feracia vel nobilia commemorat Plinius, Rhodum recenſet; quod tamen vel ſola nominis ratio inde ſcilicet

Lib. IV. cap. 12.

Lib. I. de Antidot. pag. 435.

Lib. XXIII.

In vocibus Συκαί, Τρεμιθοῦς, & alibi.

Ad Dionyſ. Periegt.

Lib. XXI. cap. 4.

cet petita, & Inſulæ celebritas omnino ſuaſiſſet; qui *Præneſtinas*, *Campanas*, *Mileſias*, *Trachinias*, & Rhodo viciniores, *Alabandicas*, aliaſque id genus non omiſit. Ut jam *Melitenſem Roſam* Tullio, aut *Midæ Roſetum* Tertulliano, *Roſam Hieroſolymitanam*, *Pæſtanam*, pluresque id genus aliis commemoratas prætercam. Neque inſuper (quod huc inprimis facit) inter ea quæ Rhodi eximia naſcebantur, & quorum meminiſſe obſervo nonnunquam auctores antiquos, Roſam relatam facile reperias. *Uvas paſſas* & *Caricas* Rhodiorum laudant
Lib. I. non ſemel, ac inter alios Hermippus apud Athenæum: *Panaceam* eorundem non minus ac Triccarum vel Epi-
Lib. I. de Antidot. pag. 428. dauri Andromachus Neronis Medicus apud Galenum; *Rhodiam Radicem* alii, quod in Rhodo naſcatur; quamquam Dioſcorides, & ex eodem Galenus illam videantur tantum in Macedonia agnoſcere, & inde dictam, quod contrita Roſas redoleat. Adde herbam *Helenium*, quam ab Helena dictam, in Rhodo frequenter provenire tradentem video Ptolemæum Hephæ-
Cod. cxc. lib. IV. ſtionem apud Photium; *περὶ τῆς Ἑλενείου βοτάνης, ἣ ἐν Ῥόδῳ φύεται*, *de Helenio herba, quæ in Rhodo naſcitur.* Sic & *Sili-*
Lib. IV. hiſt. Plant. c. 2. *qua Rhodia* Theophraſto aliiſque laudata; & *Crocinum Unguentum* è Rhodo nobiliſſimum, Apollonio libro de
Lib. XV. unguentis commendatum, referente Athenæo. Quibus inſuper licebit addere, aut *Æruginem* ac *Ceruſſam*,
Lib. VII. cap. 12. Lib. VII. cap. 3. peculiare Rhodiorum opus, auctore Vitruvio; aut *Oſtrum* ſeu *Rubrum* illud, quod de hac Inſula creari tradit idem auctor, & de quo mox plura; aut etiam *Balauſtium* de quo agimus, & quo lanas itidem inficiebant Rhodii, niſi ex Alciphrone liquere videretur, aliunde illud ab iis petitum. De *Roſa* vero Rhodiorum, ut vides, ne γρῦ quidem; ſi unum forte excipias Grammaticum, Græcum Pindari Interpretem, vocis homonymia

eo,

eo, ut videtur, cum ſuis auctoribus adductum. Neque vero alia etiam de cauſſa patrocinari obſervo illi ſententiæ Euſtathium, & Roſam vetus Rhodiorum inſigne agnoviſſe. Futilis certe, neque digna erudito alias Grammatico ratio, quam adfert ejus rei: Roſam ſcilicet, non ſolum Soli domeſticam, ſed & Rhodum Inſulam, ob homonymiam vocis cum Roſa, Soli ideo ſacratam. Pindarum enim juxta alios, ſacram Soli Rhodum indigitare. En ejus verba, ne quidquam interpretatione noſtra videamur illi adfingere; Ἰστέον δὲ ὡς οὐ *Ad Odyſſ.*
μόνον τὸ ἄνθος τὸ ῥόδον ᾠκείωται τῷ ἡλίῳ, οὗ ἔργον ἡ ῥοδοδάκτυλος ἠώς, ἀλλὰ καὶ ἡ Ῥόδος ἡ νῆσος διὰ τὴν πρὸς τὸ ἄνθος ὁμωνυμίαν. ἡλίου γὰρ ἱερὰν τὴν Ῥόδον ἄλλοι τέ φασι καὶ ὁ Πίνδαρος. *E. p. 1527.* Quid vero ineptius, quam ab homonymia vocis Rhodi cum Roſa, devotæ inde Soli urbis cultum arceſſere? de quo inter alios Manilius,

Tuque domus vere Solis, cui tota ſacrata es. Lib. IV.

Quia ſcilicet Roſa in Rhodiorum nummis ſignata, ut videtur certe collegiſſe Euſtathius, ideo etiam Solis effigies, quam paſſim præferunt Rhodiorum nummi, & ſupra etiam adlatus, iis quoque fuerit inſculpenda? Quis vero neſcit Phœbeiam Urbem, Solem jactaſſe Ἀρχηγέτην; quem proinde ὦ Ῥοδίων ἄρχε compellat Jupiter apud Lucianum; non quod Inſula illius Dei donum fuiſſet, juxta Pindarum; ſed ob rationem à Plinio adlegatam, Rhodi nempe aut Syracuſis nunquam tanta nubila obduci, ut *non aliqua hora Sol cerneretur*: quod ipſum etiam de Alexandria obſervat Ammianus, *nullo pene die incolentes hanc civitatem, Solem ſerenum non vident.* Adeo tamen, ut juxta Euſtathium, niſi acceſſiſſet vocis hujus Inſulæ cum Roſa homonymia, tota illa luce caruiſſet Phœbeia Rhodus; aut Phœbus ipſe addictæ ſibi ſponſæ, ut [1] Pindaro vocatur, amoribus, & admirabili illo

Ariſtid. de Concord. ad Rhod.
In Jove Tragœdo.
Lib. II. cap. 64.
Lib. XXII.
[1] Ἀελίοιο τε, νύμφαν Ῥόδον. Olymp. VII.

hi illo Coloſſo fuiſſet omnino privatus. Sed ſatis eſt ineptiarum. Illud autem inde colligas, quod hic ſpectandum veniebat, eam Rhodi à Roſa denominationem, & Roſæ inde in Rhodiorum Nummis depictæ petitam rationem lubricam valde, nec idonea ulla auctoritate ſtabilitam. Rurſus vero florem illum agreſtis Punicæ ſeu Balauſtium vel Purpurei vel Roſacei coloris, Dioſcoridi commemoratum, ad tingendas Rhodiorum lanas valde opportunum fuiſſe, immo etiam familiare: ſicut Plinium certe hunc ejus uſum diſerte tradentem jam ante vidimus. Quamquam alias occurrit Purpuræ Rhodiacæ mentio apud Vitruvium, loco ſupra indicato, *Hoc Rubrum Rhodo etiam Inſula creatur.* Phœnices nempe Rhodi olim incolæ; ut pluribus id ex auctorum veterum fide aliiſque argumentis erudite adſeruit celeberrimus Bochartus; qui proinde purpureo ac puniceo colore lanas inficiendi artificium ſibi familiare videntur in eam Inſulam intuliſſe. Purpureus autem ille color, ſeu puniceus & eximie rubens, (hæc enim vulgo apud veteres ſynonyma) non è Concha ſolum vel Tyria, vel Coa vel Laconica, aliorumque maritimorum locorum, aut etiam Rhodiaca, ſed præterea è Florum & Herbarum ſucco, ad ejus imitationem, lanarum infectoribus frequenter parabatur. Ad utrumque morem reſpexit Tertullianus; *Nimirum enim Deus demonſtravit ſuccis Herbarum, & Concharum ſalivis incoquere lanas.* Ita florem quendam Purpureum apud Indos obſervat Cteſias, ex quo purpura Græcâ non inferior conficiebatur. Hinc itidem factam è radicibus tincturam apud Hierapolitas Phrygios, coccineam & purpuream æquare obſervat Strabo. De herbis quoque tradit in genere Plinius, Tranſalpinam Galliam, inde tyrium atque conchylium tingere; quod alibi

Lib. VII. cap. 3.

Lib. de veland. mulierib.

In Indicis.

Lib. III.

Lib. XXII. cap. 2.

alibi rurſus de vacciniis & purpura inde petita explicat, *Item vaccinia Italiæ in aucupiis ſata, Galliæ vero etiam* Lib. XVI.
purpuræ tingendæ cauſa, ut omnino legendus ille locus cap. 18.
cum doctiſſimo Turnebo, & optimo codice Chiffletiano. Quæ firmat etiam Vitruvius, *Eadem ratione Vac-* Lib. VII.
cinium temperantes, & lac miſcentes, purpuram faciunt ele- cap. 14.
gantem. Mitto jam aut Fucum illum Cretenſem, è quo fiebant præſtantiſſimæ olim tincturæ, & purpura quidem potiores, quamdiu erant recentes, ut diſerte tradit Theophraſtus; aut Coccum è granis Galatiæ, Lib. IV. hiſt.
Africæ, Luſitaniæ, Imperatoriis, ut Plinius alibi loqui- Plant. c. 7.
Lib. XXII.
tur, deſtinatum paludamentis, aut denique Byſſinas cap. 2.
veſtes purpureum colorem imbibentes, unde & byſſum pro purpura ſumi nonnunquam in veteri fœdere, docuerunt jam viri magni. Inter *βάμματα* itaque illa veterum, Ruber ſeu acutiſſimi ruboris color ſolitus inprimis commendari, eoque magis, quo ad purpureum propius accedebat. Hinc Heſychio *Καταβάπτεις* explicatur *καθερυθραίνεις ἐρυθρῷ βάμματι.* Sic hujus generis tincturæ celebratæ, quæ Sardibus fiebant, ut liquet rurſus ex Heſychio, cujus locus emendandus; *βάμμα Σαρδιανικὸν* (non *Σαρδινικὸν*) *τὸ φοινικοῦν, διάφορα γὰρ τὰ ἐν Σάρδεσι βάμματα.* Sardium nempe in Lydia illæ tincturæ puniceі ſeu coccinei coloris, non vero Sardiniæ Inſulæ; ut ex hoc loco perperam colligebant viri docti. Id vero, quod pridem notaveram, & certe haud erat notatu difficile, à magno etiam Salmaſio animadverſum vidi in nova, quæ modo prodiit, Heſychii editione. Hinc itaque profectæ illæ vellerum tincturæ, & floridarum lanarum infectores, in quos paſſim inſurgunt priſci Eccleſiæ doctores, Clemens, Tertullianus, aliique, & Lib. I. de
medicamenta ex fuco, quibus lanæ colorantur; quo loco ta- cultu fe-
men ne quid diſſimulem, vocem *genæ* pro *lanæ* omnino min.

 repo-

reponendam cenſeo: neque enim ibi agit graviſſimus Cenſor de tinctura veſtium, ſed de pigmentis illis, quibus ſolitæ jam olim mulieres faciem inficere, aut genis ruborem conciliando, aut ſuperciliis nigrorem. Unde continuo addit, *& illum ipſum nigrum pulverem, quo oculorum exordia producuntur*. Ita infra, ne de veritate hujus emendationis dubites, GENAS RUBORE *maculant, oculos fuligine porrigunt*, alibi, *quæ cutem medicaminibus urgent*, & rurſus alio loco, *faciem moroſiorem lavacro macerant, & aliquo eam medicamine interpolant*.

De Virginib. veland.

Et plane in eundem ſenſum, de utroque more Clemens; καὶ ταῖς ὄφρυσι τὴν ἀσβόλην ἀναματτόμεναι, καὶ ΨΙΜΜΥΘΙΩ ΤΑΣ ΠΑΡΕΙΑΣ ἐντριβόμεναι; *& ſupercilia fuligine illinunt, &* FUCO GENAS *terunt*. Melius vero ibi interpres Ψιμμύθιον per *Ceruſſam* vertiſſet, quæ eundem uſum præſtabat: diverſæ enim Plantæ, Fucus, Ceruſſa, Anchuſa, ex quibus vulgo fiebant medicamina illa aut pigmenta muliebria, quibus genis ruborem conciliabant. Galenus certe, magnus & accuratus auctor, de ſimili mulierum cultu aut medicamine agens alicubi, ἀγχούσῃ καὶ ψιμυθίῳ καὶ φύκει κεκαλλωπισμέναι, *Anchuſa & Ceruſſa, & Fuco ornatæ*, ſeu illitæ. Quæſitus itaque jam olim impenſe in vultu æque ac in veſtibus rubor ex Plantarum & Radicum ſuccis, & quam in rem, ut vulgo jam notum, Fucus inprimis adhibitus (neque ille tamen unius generis) cum ad inficiendas purpuras, tum ad colorandas genas. Ad priorem vero uſum opportunum fuiſſe inprimis Balauſtium ſeu Florem agreſtis Punicæ, quo uſi tinctores Rhodii in lanis inficiendis, & purpureo aut puniceo colore imbuendis, facile utique licet colligere. Cui rei poterat maxime inſervire Balauſtium juxta Dioſcoridem vel Purpurei, vel alias Roſacei coloris. Roſæ enim inter alios

Pædagog. lib. III. cap. 2.

In Protreptico.

colores

colores vulgo puniceæ, de quibus, ut mittam obvia è Marone *punicea roſeta*, Propertius, Eclog. v.

Et dare puniceis plena caniſtra Roſis.

Ut proinde non ſolum ex illo flore agreſtis Punicæ mel collectum exſugeretur, quem ejus uſum ſupra tradentes Arabas innuimus; ſed eximia illa etiam & purpurea tinctura peteretur. Ita ut vere in eam quadraret vetus illud Rabinorum proverbium, אשיק עסקך ברומנא. *Pretioſum ſit opus tuum inſtar Mali Punici.* Neque mirum proinde ab eodem opere dictos Alciphroni Rhodios tinctores, βαλαυςοὺργους. Sic à Purpurarum copia vel præſtantia, loca quædam olim denominata leguntur; ut præter alia, Cythera πορφυροῦσα Ariſtoteli dicta, auctore Stephano, διὰ τὸ κάλλος τὸ περὶ τ πορφύρων. Grammaticus vero aliquis, ex eorum nempe genere, qui ineptas quaſque verborum originationes undecunque venantur, ipſam etiam Rhodum inde dictam continuo argutaretur; nempe quaſi Ῥοΐδιον, ſeu à puſilli Mali Punici genere, de quo Menander apud Athenæum, Ῥοΐδια Lib. XIV. αὐτὰς ὠνόμασεν διὰ τούτων, *Rhoidia ipſas ea de cauſa nominavit.* Equidem ab hoc fructu, nobilem Hiſpaniæ urbem, priſcis Illiberin vel Illiberrin, *Granatam*, à Malo Punico, vulgo *Granato*, nuncupatam tradunt; quam aliunde tamen, & à voce barbara *horreorum domum* denotante, derivantem video Alvarum Gomezium, & cui accedit Cl. Lib. II. de Mendoſa ad Concilium Illiberitanum. Ab iiſdem Ma- Geſt. Franc. lis Punicis, quæ Græcis etiam Σίδαι vocabantur, appella- Ximenii cap. I. tum alias crederem, vicum quendam agri Corinthiaci Σιδοῦντα dictum; cujus Xenophon, Plinius, Stephanus, aliique meminere. Illum enim malis præſtantiſſimis, iiſque purpureis abundaſſe, docent varii auctores, apud Athenæum, Antigonus, Caryſtius, Nicander, Eupho- Lib. III. rion ſeu Archytas. Eadem utique ratione, qua alibi Si-

 dam

Lib. c I V. dam dictam tradit ex Agatharchide idem Athenæus, regionem Malis Punicis feracem, de qua contendebant Bœoti ac Athenienſes. Illud vero minime adhuc prætereundum hoc loco, duos mihi occurriſſe nummos in Cimeliarchiis Galliæ ac Italiæ veſtræ, cum iiſdem Rhodiorum ſymbolis, Solis nempe, & in altera nummi parte Floris illius, de quo hic ſermo. Unus nempe cum addita epigraphe ΣΤΑΣΙΩΝ. Hujus autem nominis urbs haud alibi hactenus mihi lecta, quam apud Stephanum; ſed qui in Perſia, & quidem in magna rupe poſitam docet. Inter P. Ligorii collectiones antiquarias ineditas, obſervatus etiam mihi Nummus Elagabali, qui in averſa parte præfert Coronam Querneam, & inſcriptionem ΔΗΜΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΤΑΣΙΟΣ. Quænam autem fuerit hæc Staſis Metropolis, fateor me ſatis adſequi non poſſe. Neque enim concedes opinor, extra Romani Imperii fines quærendam, aut è Perſide arceſſendos nummos, cum Romani Imperatoris effigie percuſſos. Unde ut libere dicam, vereor ne vel nobis hic imponat Ligorius, vel ſibi ab aliis imponi paſſus ſit, perperam deſcripta hujus nummi epigraphe; cujus rei infinita occurrunt exempla in operibus illius ineditis, de quibus noſtrum ſupra judicium protulimus. Staſin vero illam cum Rhodiorum ſymbolis, in Cypro forte inveſtigandam crederem, Rhodo haud procul diſſita, à qua nempe urbe dictus ſit Staſinus ille Cyprius, cui Cypria poëmata à Proclo tributa novi apud Photium. At vero Metropolim eandem Cypri, nemo facile ex fide nummi à Ligorio producti continuo ſtatuet; quem Inſulæ primatum Paphum olim ac Salamina, poſtea vero, ætate nempe Conſtantinopolitanorum Cæſarum, poſtremam ex iis tum Conſtantiam ſeu Juſtinianopolim dictam obtinuiſſe,

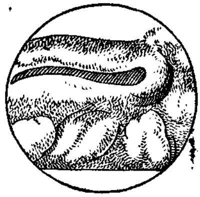
In Bibliotheca Reginæ Chriſtinæ.

nuiſſe, aliunde conſtat. Alter vero Nummus cum iiſdem Rhodiorum ſymbolis, Lutetiæ nuper admodum mihi inſpectus inter Numiſmata Peireskiana, quæ jam poſſidet illuſtris Harlæus, cum loci nota ΖΕΙΝΙΩΝ: de quo loco altum adhuc magis apud antiquos & recentiores Geographos ſilentium. Omnino autem liquet ex additis ſymbolis, ſpectare juxta priorem Staſiorum, ad aliquam Rhodiorum Coloniam, aut Urbem vel Vicum, qui in ditione Rhodiorum fuerit. Plures enim deductas à Rhodiis, & quidem in Hiſpaniam uſque Colonias, aliunde liquet. Et hæc quidem hactenus de Nummis nobiliſſimæ hujus Inſulæ, ac ſymbolis vulgo iis inſculptis; de quibus liberum ſit lectori judicium, in quam velit ſententiam concedere.

De Nummo PARTHICO, & MALO MEDICO *in eodem.*

Sicut vero *Malum Punicum*, ſeu potius florem ejus *Balauſtium*, in commemoratis modo Rhodiorum Nummis inveſtigabamus; ita ſuavem alterius quoque Mali, olim adhuc nobilioris adſpectum, liceat mihi ex eadem penu ſubminiſtrare: Exhibet vero illud rariſſimus & plane ſingularis nummus, quem poſſidet ſingulare Urbis & horum ſtudiorum decus, Camillus Maximi; cujus beneficio eundem hic lectorum oculis ſubjiciemus.

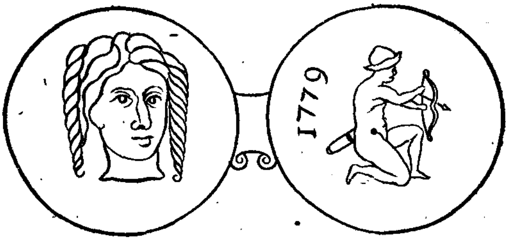
Nummus ille, ut continuo vides, Parthicus, & ex eorum genere, quos *Sagittarios* vocarunt olim Perſæ, ut liquet ex Plutarcho; τὸ γὰρ Περσικὸν νόμισμα ΤΟΞΟΤΗΝ ἐπίσημον εἶχεν· *Numiſma vero Perſicum* SAGITTARII *nota* In Apophthegm.

nota ſignatum eſt. Immo, quod nummi ipſius adſpectus, mihi aliquoties viſi, ſatis arguit, barbarici ille ſeu Parthici metalli, cujus glebulam à ſe repertam continuo ad Trajanum Imperatorem, tanquam ſingulare quoddam Cimelium miſiſſe ſe profitetur Plinius ſecundus, ſcripta eodem nomine ad ipſum Trajanum epiſtola; *Quod paullo tardius feci, dum requiro gemmam, quam ſibi habentem imaginem Pacori, & quibus inſignibus ornatus fuiſſet, ſubtractam indicabat. Volui enim hanc quoque, ſi inveniri potuiſſet, ſimul mittere, ſicut glebulam miſi, quam ſe ex* PARTHICO METALLO *adtuliſſe dicebat; ſignata eſt annulo meo, cujus eſt apoſphragiſma, Quadriga.* Quid vero vel jucundius vel utilius, ſuaviſſime OCTAVI, quam ſimile quid oculis uſurpare, quod magni muneris loco Terrarum Domino miſerat, aut mittendum quærebat Romanus Præſes, & qua de re per epiſtolam ſollicite adeo monere illum non dedignabatur? Geminum certe beneficium præſtare agnoſces hunc ſingularis raritatis Nummum, quale ex Gemma cum Pacori imagine quærendum ſibi putabat Plinius. Ac de inſigni quidem capitis, cui ſimile omnino videas præferre Parthum genuflexum in nummo Trajani inſcripto REX PARTHIS DATUS, agetur in ſequentibus alio loco, ubi inſignes rurſus Arſacidarum nummos proferemus. Notus præterea mos & habitus illius gentis, flexo genu dextro ſagittandi in acie ſolitæ, & aliarum quoque gentium ſagittariis haud inconſuetus. Talem etiam videas cum inter Thaſiorum nummos apud Goltzium; tum in veteri nummo inter Panormitanos relato in Sicilia Parutæ à Leonardo noſtro, nova nummorum acceſſione locupletata.

Lib. x. Epiſt. 16.

Tab. XIII. Inſul. Græciæ.

Hæc

Hæc autem ipſo adſpectu, & vulgatis de illo more auctorum teſtimoniis, liquida ſatis & manifeſta. Unde jaculum illud ante ſiniſtrum genu protenſum in priori nummo, revocat mihi in memoriam, aut Romanos in prœlio quodam contra Parthos, duce M. Antonio, Plutarchus
procumbentes in genua objectis ſcutis; aut Chabriæ in M. Anton.
Athenienſis ducis inventum, objecto genu ſcuto, pro- Cornel.
jectaque haſta, impetum excipere hoſtium milites ſuos Nep. in
docentis. Chabria. Arcus vero & amentatum jaculum in eodem Parthico nummo conſpicua, ſolita gentis illius arma, ut vulgo notum, ac de Perſis jam olim tradidit Arria- Lib. VII.
nus. De Arcu inprimis, notum ita propriam ac ſolennem fuiſſe Regum illorum armaturam, ut ex eodem à Dario una cum ſcuto amiſſo, & apud Alexandrum Arrianus
conſpecto, eum continuo ut mortuum deflerent ma- lib. II.
ter, uxor, & filiæ captivæ. In deſcribendis Perſarum armis, Pharetram etiam opportune addit Herodotus, Lib. VI.
qualem geſtat pileatus miles in poſteriori nummo depictus, ad ſiniſtrum latus adpenſam. Ad dextrum enim femur pugiones geſtaſſe olim Perſas idem auctor obſervat. Arcus autem ille in utroque nummo ſignatus, docere poteſt, quo jure Parthi Dionyſio vocentur ἀγκυλότοξοι,

Πάρθοι ναιετάουσιν ἀρήϊοι, ἀγκυλότοξοι.

Parthi degunt Martii, curvis arcubus utentes.

Unde conferri etiam poteſt cum iis, quæ de Parthici

Lib. XXII. vel Scythici Arcus (quem pro eodem ſumit Ammianus Marcellinus) figura tradiderunt veteres, & quam non ſemper adſecuti ſunt viri docti. Opportune quædam ea de re notantem vide doctiſſimum Iſaacum Voſſium ad Melam. Agnoſcis utique hinc aperte, non corniculatam fuiſſe Arcus illius figuram, inſtar litteræ C; ut ex male intellecto Agathone colligebant viri docti; ſed eandem incurvam quidem, juxta Dionyſium & Melam, angulos utrinque extimos habuiſſe; cui proinde Arcui haud male Ponti figuram comparantes videas cum Melam, tum Ammianum. Sed in poſtremo miror mendum non animadvertiſſe viros longe eruditiſſimos, quod tamen totum loci ſenſum perturbabat, & aliam longe figuram huic Arcui tribuebat, ut fatetur etiam ad Melam vir doctiſſimus, quam vel auctores alii, vel ipſa indubia nummorum ac lapidum monu-

Lib. XXII. menta præferunt: Verba ſunt Ammiani; *Cum Arcus omnium gentium flexis curventur haſtilibus, Scythici ſoli vel Parthici circumductis utrinque* EXTRORSUS *pandis & patulis cornibus*; Ita enim legendum omnino ſtatuo, non *introrſus*, quæ vox meras hic tenebras offundebat. Id vero quod depicti illi Arcus Parthici cum pandis extrorſum cornibus luculenter arguunt, innuebat etiam Terentianus,

> *Ceu Parthus ſolet aut Scythes*
> *Arcus cornibus* EXTIMIS.

Eadem quoque cum ſuperiori, figura Arcus, quem Herculi paſſim tribuunt antiqua numiſmata; quippe cujus Arcum Scythicum itidem fuiſſe tradunt antiqui auctores. At vero hic non tam anterior, quam averſa pars Nummi illius Parthici ſpectanda occurrebat; quæ an florem repræſentaret, an fruticem, vel arborem, & qualem hujus generis Plantam, non ſignificabant eruditi

diti Urbis Antiquarii. Vidi etiam alibi, qui ad primum Ectypi ad me tranſmiſſi intuitum, non Plantam, ſed Montem ibi cælatum exiſtimarent, neque illos de plebe, ſed è primo ordine Antiquariorum. Neque vero Apollodorum, Arrianum, Quadratum, alioſque, quos laudatos veteribus memineram, rerum Parthicarum ſcriptores licebat mihi conſulere, qui ſi temporum injuria manſiſſent ſuperſtites, hærentem forte ſublevaſſent. Nobilem quidem & familiarem in Parthia florem Philadelpheum nuncupatum videbam in Apollodori de rebus Parthicis apud Athenæum fragmento; Lib. xv.
ſed quem ita deſcribit, ut nihil ad illuſtrationem hujus Nummi conferre mihi liqueret. Verum hic hærenti occurrit opportune, haud aliud ſymbolum vel inſigne præclaro illo Nummo, quam fructus MALI MEDICÆ deſignari. Neque certe, ut id ſtatuerem, una me ratio impellebat. Primo conſuetus ille mos tam Græcorum, quam Barbarorum, abunde jam à nobis illuſtratus, ſingulares quoſque ac domeſticos vel Flores vel Plantas, monumentis id genus tradendi. Inter Plantas vero ſeu Arbores præter cætera loca peculiares & ſingularis olim raritatis, Medicam Malum relatam continuo noveram; & juxta eoſdem auctores, Theophraſtum, Plinium, alioſque, non alibi quam apud Medos & in Perſide naſci. Adeo ut non mirum, ſi quemadmodum Silphium ſuum Cyrenenſes, Lotum Ægyptii, Dictamnum Cretenſes, Malum Punicum alii, ita quoque Malum hoc ſibi proprium Medi ſeu Parthi (noſti enim utriuſque nominis communionem) eidem memoriæ commendarent. Secundo, non raritas ſolum, ſed nobilitas & celebritas hujus Arboris, ſeu *Felicis Mali*, quæ, ut illſe ait, *inclaruit etiam carminibus Mantuanis*, & de qua Plinius, *Nec alia arbor laudatur in* Lib. xii. Cap. 3.

Medis. Tertio, quo etiam ſpectat uſus ejuſdem apud Parthos, & ne promiſcuum putes, Proceribus tantum apud eos conſuetus; de quibus idem tradit haud uno in loco Plinius; eos commendandi halitus gratia, gra-
Lib. XI. c. 53. na hujus Mali, & quidem ſolos uſurpare ſolitos: PARTHORUM *populis hoc præcipue & à juventa propter indiſcretos cibos, namque & vino fœtent ora nimio, ſed* SOLI PROCERES *medentur grano* ASSYRIACI MALI,
Lib. XII. cap. 53. *cujus eſt ſuavitas præcipua in eſculenta addita.* Quod etiam alibi rurſus monet; & quo reſpexit etiam divinus vates, agens de hoc Malo

—— *animos & olentia Medi*
Ora fovent illo.

Poſtremo denique, ejuſdem Mali Aſſyriacæ vel Medicæ ac ejus Fructus deſcriptio, ita à Veteribus tradita, ut certe huic figuræ nummo expreſſæ haud parum conſentanea mihi videretur. Arbor nempe, ſi illos audias, mediocris, brevi trunco, cujus rami longi, craſſi, firmi, acutis ſpinis; Fructus autem, quos vulgo eoſdem cum Citriis ſtatuunt; quæ certe manifeſto meam de hoc Nummo ſententiam adſerere mihi videntur. Neque vero illud valde me moratur, quod eam arborem lauro ſimillimam deſcribat divinus poëta, aut quod vulgo eandem omnino cum vulgata Citro ſtatuant Herbarum Interpretes. Illud enim ſcio peregrinam fuiſſe arborem, & parum proinde cognitam in Italia aut alias in Romano orbe; quæ Plinii etiam ætate adhuc in ſo-
Lib. XII. cap. 3. la Media aut Perſide naſcebatur; *ſed niſi apud Medos & in Perſide naſci noluit.* Immo neque ejus fructus niſi ſero admodum, è Perſide in Græciam tranſportatus; ut
Lib. III. licet colligere ex Antiphone Comico apud Athenæum. Nihil mirum itaque, ſi de tam remota arbore & vulgo incomperta, multa ſecus tradiderint Romani ſcri-

ſcriptores, quos in deſcriptione plantarum exoticarum, licet minus remotarum, haud ſemel hallucinatos conſtat. Neque illud ita liquidum aut in confeſſo, quod vulgo creditur, eandem omnino fuiſſe arborem cum vulgata Citro; quamquam haud diſſimilem fructum credatur protuliſſe. Certe id negabat diſerte Apuleius in Commentariis illis, quos ex profeſſo de Arboribus ſcripſerat, ſicut tradit Servius, *apud Medos naſcitur quædam arbor ferens* MALA. *quæ* MEDICA *vocantur; mox hanc plerique* CITRUM *volunt, quod* NEGAT *Apuleius in libris quos de Arboribus ſcripſit, & docet* LONGE ALIUD GENUS ARBORIS *eſſe.* Sic in Italia pervulgatas jam fuiſſe Citros Plinii ætate, & Medicam Malum à Citro diverſam eidem ſtatui, haud male videtur colligere vir magnus ad Solinum. Sed ut demus libenter, Mali illius Medicæ fructum ad Citrium acceſſiſſe, à quo etiam non recedit ovata fructus illius figura in ſuperiori nummo Parthico expreſſa; haud continuo ſequitur eandem plane arboris aut fructus etiam figuram exſtitiſſe, ſingularem illam adeo Medicam Malum cum Italica aut Europæa Citro. Notum enim, quam pro ſoli ratione varient nonnunquam eædem Arbores, aut Plantæ; ut jam olim monuit Theophraſtus, κατὰ γὰρ τὰς χώρας ὥσπερ καὶ αὐτὰ τὰ δένδρα διαφέρειν καὶ τὰς ἐργασίας οὐκ ἄτοπον· *Nam pro regionibus ſicut & arbores ipſa variant, cultura quoque inter ſeſe diſtare, haud pro abſurdo intelligi debet.* Quam meam de ſingulari hoc & rariſſimo Nummo ſententiam eo lubentius ſum amplexus, quod eam probari omnino videam clariſſimo Aulæ Electoralis & Athenæi Heydelbergenſis Medico, Joanni Caſparo Fauſio noſtro; cui ob ſingularem in Hiſtoria Plantarum peritiam, legendam hanc noſtram notationem commiſeram. Firmabat vero illam

Ad Georg. lib. II.

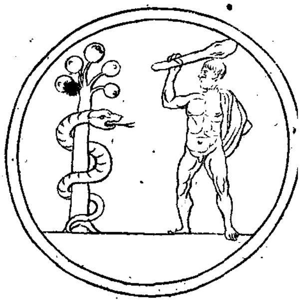
Lib. II. Hiſt. Plant. cap. 6.

lam vir doctiſſimus, monſtroſis aliquot Citriorum iconibus, quæ ab aliquot Botanicis obſervatæ, cum ſuperiori fructu Mali Medicæ adfinitatem aliquam habere illi videbantur. Neque vero prætereunda hoc loco, quæ à Marantha de Malis Medicis alicubi commemorantur; quod nempe *Mala Medica operoſo cultu ita efformant, ut & maris & feminæ ſexu diſtinguant: rem certe admirabilem & viſu jucundiſſimam. Maris enim pomum adnatum habet quoddam veluti infantis genitale ejuſdem cum pomo corticis & coloris: feminæ muliebre pudendum ad veram ejus effigiem efformatum videtur, quo ſimile magis ſculptor non fingat.*

Lib. II. Meth. cognoſc. ſimplic. cap. II.

De MALIS AUREIS HESPERIDUM.

Punicis vero & Medicis Malis, cur non & MALA HESPERIDUM AUREA liceat continuo ſubnectere, quæ cum Medicis eadem viri quidam doctiſſimi videntur ſtatuere? Herculis nempe fabulam, de Dracone Arboris in Mauritania cuſtode, ab eodem interempto, & adportatis inde in Græciam pomis aureis, ſignant antiqui aliquot nummi, cujus generis unum hic exhibemus.

Tom. II. Com. pag. 285.

Percuſſus ille nummus ſub Geta, & à Triſtano etiam adlatus, ſed ſine ulla inſcriptione aut nota loci, in quo ſignatus, qualem nullam adſerit in eodem exſtitiſſe. At vereor equidem ne obſcuræ aut exeſæ vetuſtate lit-

teræ

teræ ut alibi haud ſemel, ita hoc loco viri alias perſpicacis oculos fugerint. Occurrit enim mihi ſimilis omnino ejuſdem Getæ nummus in Gaza Chriſtinæ Auguſtæ, qui à Pergamenis percuſſum arguebat, & in quo hanc inſcriptionem eruebam, ΕΠΙ ϹΤΡΑ..... ΝΟΥϹ. ΑΝΕΘΕ: ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ Β. ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Hoc eſt, *ſub Prætore .... Dedicavit, Pergamenis Bis Neocoris.* Solum nempe in eo Prætoris nomen, ærugine deletum occurrebat, de quo non anxie nobis laborandum. Cæterum haud abſimilem quoque nummum, cum eodem Herculis habitu, & cuſtode Heſperidum Dracone in arbore itidem pendente, ac inſuper panario pomis Heſperidum repleto, quod in Pergamenorum nummo omiſſum, ſignarunt olim Tarſenſes Gordiani temporibus, qualem ſervat Gaza Medicea. Inde vero continuo colligas, vana eſſe poëtarum figmenta, quæ de tribus tantum Heſperidum Malis vulgo fabulantur: quibus accedit Antiphanes Comicus apud Athenæum,

Φασὶν τὰ χρυσᾶ μῆλα ταῦτ᾽ εἶναι τρία
Μόν᾽. Lib. III.

Dicunt Aurea hæc Mala tria eſſe Sola. Mitto jam reliqua, quæ hic ad decantatam fabulam ſpectant, aut ad natales & nomen pervigilis illius Draconis. Κηπουρὸν eundem dictum Euphorioni Chalcidenſi, auctor eſt Helladius apud Photium, καὶ τὸν τὰ χρυσᾶ μῆλα τῶν ἑσπερίδων Codic. φορεῦντα ὄφιν Κηπουρὸν ὠνόμασε; *Et ſerpentem aurea mala fe-* CCLXIX. *rentem* Κηπουρὸν *(ſeu horti cuſtodem) nominavit.* Mirum Biblioth. viros eruditiſſimos, vel Hœſchelium editorem, vel Interpretem Schottum, non obſervaſſe locum in mendo cubare: Neque enim ferebat Serpens Mala illa Aurea, ſed hortum vel arborem eadem ferentem cuſtodiebat, Κηπουρὸς ea de cauſſa nuncupatus. At quid proclivius fuit, quam φορεῦντα in φρουρεῦντα vertere; ſicut omnino

liquet

liquet eo loco legendum, & appoſite ad cuſtodis illius officium. Eundem vero Leonis Nemæi fratrem exſtitiſſe, tradit Ptolemæus Hephæſtio itidem apud Photium. Servium autem non moror, qui fabulam illam de hoc Serpente, & malis Heſperidum aureis, de gregibus ovium rufam lanam habentibus, & ab Hercule, occiſo paſtore illarum cuſtode, abactis explicavit; & ideo quidem, quod oves Græcis μῆλα dicantur; à rubore autem lanæ auro ſimilis, exiſtimaſſe qui audierant, mala aurea in Africa naſci. Nugæ & ſomnia Grammatici. Neque, ut verum fatear, magis arridet alia viri longe eruditiſſimi, & cujus mira alias εὐςοχία in explicandis ex Oriente poëtarum fabulis, interpretatio, qui libro de Coloniis Phœnicum, Aurea Mala à dracone adſervata, de opibus ab alio congeſtis interpretatur; ideo quod *malon* vel *melon* Arabice opes ſonet, nempe مال. Ut enim poëtarum fabulis adſcribamus, quæ de horti vel arboris illius natalibus, cuſtodia, malis revera aureis, Herculis victoria vulgo fabulantur; at certe arborem illius nominis obviam in eo tractu; & fructum ejuſdem aurei coloris fabulæ locum dediſſe, liquet ſatis manifeſto ex iis quæ de hoc arborum genere & earum fructu vel Theophraſtus, vel citati ab Athenæo auctores tradidere. Ἑσπερίδα enim, cujus Theophraſtus meminit, non de herba aliqua cum Plinio, ſed de malo Heſperidum intelligi debere, monuerunt jam viri docti. An vero hæc Mala cum Citriis eadem fuerint, ut Rex Juba litteris conſignaſſe traditur apud Athenæum; an vero cum Aurantiis, ut alii ex nominis adfinitate & colore colligunt, non anxie hic nobis diſquirendum putamus? Vir doctus ex Batavorum Aſclepiadarum ordine, qui poſtremus Theophraſtum luculentis commentariis illuſtravit, multus in eo eſt, ut illorum

Cod. cxc. Biblioth.

Ad lib. iv. Æneïd.

Lib. v. de cauſ. Plant. cap. 25.

Lib. iii.

lorum refellat ſententiam, qui cum Citriis vel Aurantiis eadem hæc Heſperidum Mala crediderant, ac ut eadem fuiſſe cum Cydoniis, vulgo Cotoneis probet. Sed vereor equidem, ut intentum obtineat. Cydonia mala à primaria Cretæ urbe denominata, ad quam naſcebantur, & unde primum in Græciam adlata, ſicut Medica, Punica, aliaque id genus à regionibus, quæ iiſdem feraces erant, quemadmodum & de Ceraſis conſtat, de Ceraſunte Romam primum à Lucullo perlatis; de quibus præter alios, Hieronymus; *Unde & de Patria nomen arbor accepit.* Heſperidum autem Malis hortus in Africa & ad Atlantem; unde in Græciam ſeu ab Hercule ſeu à quovis alio adportata, idem etiam loci natalis nomen, è quo primum adducta, retinuere. Si vero Cydonia & Heſperidum Mala eadem fuiſſent, cur non id uno verbo prodidiſſent veteres, qui utriuſque arboris & fructus non ſemel meminere? immo cur de iis, ut diverſis fructibus aut plantis, diverſo etiam loco agit Athenæus, vel antiqui auctores ab illo producti? Multa certe in ſuperioribus de Cydoniis confabulati erant eruditi illi convivæ, & quidem de aliis eorum ſpeciebus, ſicut de iis, quæ ſtruthia vocabantur. In Græcia autem pridem nota erant, nec diffitetur vir doctus, cum Cydonia illa, tum quæ Heſperidum Mala vocabantur. Hinc poſtrema cum Nuce Pinea, aliiſque id genus ſymbolis, in Bacchi myſteriis vulgo recepta tradit Orpheus apud Clementem loco cujus anterior verſus ſupra jam indicatus, ſequens autem iſte,

Tom. I. Epiſt. ad Euſtoch.

Lib. III.

Μῆλά τε χρύσεα καλὰ παρ' Ἑσπερίδων λιγυφώνων.
Et Mala Aurea pulchra ab Heſperidibus canoris.

In Protreptico.

cui æque proclive fuiſſet eadem à viciniori Creta arceſſere. An vero ideo hæc mala, ut obiter hoc mo-

neam, in Bacchi myſteriis locum habuere, quod Mala & reliquos fructus Bacchus inveniſſe crederetur, ut
Lib. III. Neoptolemus tradit alicubi apud Athenæum? Alias vero, Heſperidum itidem Mala apud Lacedæmonios extitiſſe, odore quidem grata, ſed non edulia; εὔοσμα nempe καὶ ἄβρωτα, obſervat cum Pamphylus apud Athenæum, tum Heſychius inde emendandus, ſicuti jam factum à magno Caſaubono; Ἑσπερίδων μῆλα ἐν Λακεδαίμονι ἄβρωτά τινα μῆλα, pro quo prius vitioſe legebatur; ἐν Λακεδαιμονίᾳ βρωτά τινα μῆλα. Vides præter Pamphyli auctoritatem, quam proclivis & neceſſaria emendatio, una littera α à fine prioris litteræ in initium ſequentis retracta. At doctus ille Medicus, Theophraſti commentator, vulgatam Heſychii lectionem præfert, ut ſuam de Malis Heſperidum pro Cydoniis ſententiam tueatur; nec Heſychium ex Pamphylo, ſed Pamphylum apud Athenæum ex Heſychio emendandum contendit, ubi βρωτὰ nempe pro ἄβρωτα ſit reponendum: legendum proinde in Athenæo εὔοσμα μὲν εἶναι καὶ βρωτὰ, καλεῖσθαι δὲ Ἑσπερίδων μῆλα, *ſuaviter nempe olere & edulia, vocari autem Heſperidum mala.* Abſurdum enim fuiſſe, ut poma id genus ἄβρωτα Diis ſuis apponerent Lacedæmonii, quod tamen ex Timarchide paullo ante tradiderat Athenæus. Sed fallitur omnino vir doctus, nihilque certius petita à Caſaubono Heſychii emendatione ex Pamphyli apud Athenæum verbis, & quam alias loci ratio plane ſuadebat. Neque enim ἐν Λακεδαιμονίᾳ, ſed ἐν Λακεδαίμονι omnino ibi legendum conſtat; α illud proinde otioſum optime in ſequentem vocem retrahendum. Quid vero opus fuiſſet, aut Athenæi convivis, aut magnæ accurationis Critico Heſychio, illud ut ſingulare de his Lacedæmoniorum malis adnotare, quod forent nempe edulia?
Digna

Digna res utique, quæ poſterorum memoriæ proderetur, dari fructus, quos deguſtare ac edere liceat? At vero illud peculiare in hoc Malorum genere, & proinde notatu dignum, quod odore quidem grata eſſent, non autem guſtu vel ſapore: quod ipſum de fructu Mali Medicæ obſervarat jam olim Theophraſtus, τὸ ἢ μῆλον οὐκ ἐσθίεται μὲν, εὔοσμον ἢ πάνυ, *Pomum autem ejus non manditur, ſed odore præcellit.* Hinc eadem etiam Heſperidum Mala non vulgo quidem in privatorum menſis, ſed rite Diis à Lacedæmoniis adpoſita, ob odoris nempe præſtantiam; ſicut reliqua incenſa, quæ iis eo nomine adolebantur. Terreſtrium enim erat Deorum, ſeu malorum potius Geniorum comeſſationibus & cibis delectari; quod ex [a] Iamblicho, [b] Porphyrio, ac [c] Origene contra Celſum haud uno loco mihi liquet; at vero Cœleſtium, odore ſeu Arabicis lætari halitibus, ut loquitur Martianus Capella. Sed condonandum facile Medico, πολλῶν alias ἀντάξίῳ, ſi Theologiæ Gentilium myſteriis non fuerit continuo initiatus.

Lib. I V. Hiſt. Plant. cap. 4.

[a] in vita Pythagor. cap. 4.
[b] Lib. I I. de Abſtin.
[c] Lib. V I I. & V I I I.

De PALMIS, & variis earum generibus in antiquis Nummis.

Neque vero PALMAM, tot uſibus nobilem, & his monumentis toties inſculptam, liceat hic indictam præterire. Equidem non adducam obvios Palmæ ramos, aut in Victoriæ manibus elatos, aut vero vaſibus vulgo inſertos, tanquam pretium victoribus; eoſque modo unum, modo duos, modo plures, nonnunquam, & frequenter cum inſcriptione ludorum, quorum præmia conſtituebantur, puta, AKTIA, ΠΥΘΙΑ, ΧΡΥCΑΝΘΙΝΑ, ΟΛΥΜΠΙΑ, ΕΠΙΝΙΚΙΑ, ΣΩΤΗΡΕΙΑ, ΜΕΓΙΣΤΑ, ΑΡΙΣΤΑ, ΑΥΓΟΥCΤΙΑ, ΣΕΥΗΡΙΑ, ERACLIA, SACRA, CAPITOLINA, OECUMENICA, ISELASTICA, CERT. QUINQ. ſeu *Certamina Quinquennalia*; quæ in præclaris nec obviis paſſim nummis leguntur. Mitto etiam, Vaſa cum inſertis

id genus Palmæ Ramis, ſive ſingula, ſive plura, Menſæ frequenter impoſita; juxta morem antiquum, quo victoribus Olympicis Coronæ ſupra Menſas collocatæ,
Lib. v. ut refert Pauſanias. Duo ejuſmodi Vaſa ſupra menſam impoſita, quamquam ſine commemoratis Ramis, exhibet inter alios præclarus nummus Caracallæ, cum memorabili inſcriptione, SEPT. TYRUS METRO COLONIA ACTIA ERACLIA. Unde certe diſcimus ab Hercule Tyrio, noto loci Numine, dictos ibidem ludos Heraclios ſeu Herculanos. En præclari nummi iconem, quam beneficio Chriſtinæ Auguſtæ hic inſerendam duximus.

Cæteroquin tria etiam Vaſa cum Ramis Palmarum, qualia frequenter alibi occurrunt, ſuppeditat nummus Valeriani Mediceus, inſcriptus ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ ΤΡΙC ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Neque vero vel de origine hujus moris, Palmas victoribus in ludis tribuendi, quem ad Theſeum refert Pauſanias; vel de cauſa, è Plutarcho & Gellio pridem nota, quod ſola hæc arbor opprimentibus non cedat, aut eadem eaque viridia ſemper folia retineat, trita & pervulgata omnibus commemorabo. Illud forte minus vulgatum, ejuſmodi Palmæ Ramum Lacedæmoniis peculiari voce Σαρὶρ dictum; quod me docuit Heſychius, Σαρὶρ κλάδος φοίνικος, Λάκωνες. Crederem facile, etiamſi nullam ſcirem aliunde Laconum & Judæorum cognationem, latere in hac voce

voce veſtigium Hebræorum vel Phœnicum שרר *ſarar*, quod *principatum tenere* denotat, ob dignitatem nempe & uſum hujus Palmæ, quo reſpexiſſe crederes Horatium,

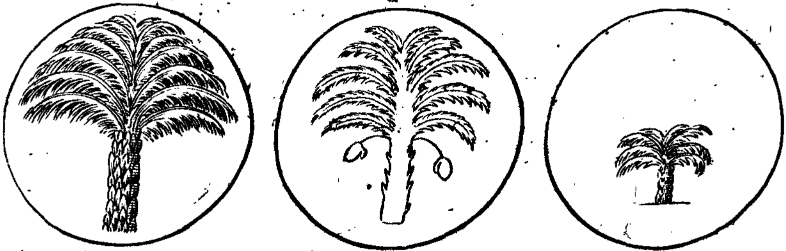
—— Palmaque nobilis
Terrarum Dominos evehit ad Deos.

Quin valde appoſite hanc in rem Artemidorus alicubi auctor eſt, Principum liberos per Ramos Palmarum deſignari. Unde certe haud male collegiſſe videtur Triſtanus, ſignatos in quodam Conſtantii nummo tres Palmæ Ramos, denotare tres Magni Conſtantini filios. At hic non tam exciſos Palmæ Ramos, quam Arborem ipſam ſpectare intendebamus. Quum enim varia tradantur Palmarum genera veteribus, ac Theophraſto inprimis, qui haud perfunctorie de iis egit, aliæ nempe *Palmæ* pro natali ſolo *Siculæ*, *Africanæ*, *Creticæ*, *Cypriæ*, *Ægyptiæ*, *Judaïcæ*, *Phœniciæ*, *Syriacæ*, *Babylonicæ*; aliæ autem ex iis humiles & depreſſiores, aliæ majores, aliæ rurſus ſteriles, aliæ frugiferæ; & ex frugiferis aliæ communes, aliæ Caryotæ; ſingula hæc antiquariæ hujus penus contemplatio haud parum vel juvat, vel illuſtrat. Omnium certe, quæ modo commemorabamus, locorum Palmas, exceptis forte Babylonicis, ſignant adhuc antiqui nummi. Et ſteriles quidem Palmas, quales vulgo Italicas & Europæas agnoſcit [a] Plinius, Græcas alicubi [b] Theophraſtus ac [c] Plutarchus, videas paſſim in SICILIÆ nummis Panormitanis, cujus generis plures exhibet Paruta. Babylonicas itidem ſteriles obſervat [d] Theophraſtus, ex quibus lectos & vaſa conficiebant. Tales nempe, quarum [e] Talmudici doctores meminere in Sanhedrin, ubi infrugiferas memorant Palmas Babylonicas, quæ ſcilicet ad aquas Babyloniæ amaras creſcerent, ac ideo corruptæ ut fru-

Oneirocr. lib. 1. c. 79.

[a] Lib. XIII. cap. 4.
[b] Lib. II. Hiſt. Plant. cap. 3.
[c] Sympoſ. lib. VIII. *Sicula Palmæ.*
[d] Lib. II. Hiſt. Plant. cap. 8.
[e] Sanhedr. fol. 96. 2.

ctum ferre non poſſent. Cæteroquin frugiferis Palmis abundaſſe Babyloniam, & inter alias quidem Regiis dictis omnium præſtantiſſimis, quæ in horto Bagoæ
Lib. II. Hiſt. Plant. cap. 8. naſcebantur, obſervat Theophraſtus, & ex eodem Plinius. Neque vero SICULAS ſteriles omnes fuiſſe, ſed fructum etiam habuiſſe nonnunquam, licet immitem forte & immaturum, liquet ex aliis Panormitanorum nummis apud Parutam, qui frequenter Palmas exhibent cum adpenſis Dactylis; conſueto ſcilicet & peculiari hujus arboris more, quæ non fert fructus inter folia, ut vulgo reliquæ arbores, ſed in ſummo trunco germen emittit cum pendentibus utrinque palmulis. Tres vero Palmas Panormitanis adſcriptas, hic cælandas duximus, inter ſe aliquantum diverſas.

Prior, ut vides, è Sterilium genere ac ſine fructu, quales vulgo Europææ: Altera cum adpenſo fructu ſeu Dactylis, & quæ vulgaris Palmarum id genus frugiferarum figura: Tertia reliquis humilior, quæ proinde videtur ex illo pumilarum genere, quale in Sicilia frequentiſſime provenire Theophraſtus ac Plinius tradunt, & cui juxta Græcos ac Romanos, peculiaria etiam nomina tributa videas in linguis Orientis, Rabbinorum צנין Arabum autem اشا & قل. Fructus etiam ejus haud parum diverſus, ni potius Florem ſtatuamus, ac ipſam arborem proinde nummo illi inſculptam, è maſcularum genere, quæ ſolæ eidem Theophraſto

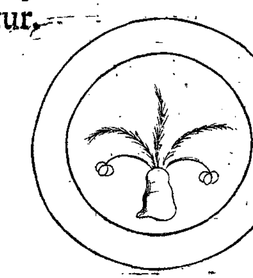
phraſto ac Plinio, in ſpatha aut in palmite florere dicuntur. Neque vero florem ſolum, ſed fructum in maſcula agnoſcunt iidem auctores, & juxta illos Herodotus; ut inde liqueret eam non ſterilem omnino aut infrugiferam ſtatuendam, ſicuti vulgo perhibetur. Lib. I.
Certe apud Arabas à voce رعل, quæ Palmam marem notat, *fit* vox راعل, quæ dactylos ſed viles innuit. Quum tamen iidem auctores cum Græci tum Arabes, fecundas tantum Palmas fœminas diſerte agnoſcant, & ex inſertis adſperſiſve maris floribus feminas fecundari, & præſtantiores dactylos producere doceant, nulla maſculæ Palmæ fructus ratione habita; hinc vulgo etiam mares Palmæ infrugiferæ, & fructus ille, quem nonnulli iiſdem tribuunt, ab aliis cum flore ejuſdem haud immerito confunditur. Et quum vel maxime in Arabum ſcriptis, ob copiam & uſum ejus frequentem, utramque paginam faciant & Palma, & quidquid ad eam ſpectat, cujuſcunque ſit ſexus; hinc varia etiam legas apud eos nomina, quibus & maſcula Palma, ut mas tantum admiſſarius, & modus ille feminas fecundandi, & flos maris ſeu ſemen ejuſdem in feminæ ſpatham indi ea de cauſa ſolitum, exprimi conſuevere: quibus haud parum illuſtrantur, quæ à Græcis aut Romanis, ex aliorum relatione, ea de re jam olim obſervata leguntur. Neque vero male illum Palmæ hujus vel florem vel fructum ſignare mihi videtur Palma tertio loco expreſſa, diverſa utique à femina βαλανηφόρῳ, quæ ſecundo loco occurrit. Quod hanc enim ſpectat, haud ita ſteriles omnes Palmæ Europææ, ac proinde Siculæ, ut fructus plane non ferant, ſicut vulgo Italicæ aut aliorum locorum; ſed quarum fructus videtur immitis ſtatuendus, juxta maritimas quaſdam Hiſpaniæ Palmas, de quibus id tradit Plinius, aut ad maturita- Lib. XIII. cap. 4.
tem

tem non perveniens; ſicut de Cypriis quibuſdam obſervat Theophraſtus, alibi autem in genere de Palmis in Græcia natis, & juxta eundem Plutarchus locis ſupra indicatis. Niſi illud etiam placeat, pleroſque illos è Panormitanis Parutæ nummis cum Palma & Equo ſeu integro ſeu dimidio obvios, à Carthaginenſibus, quod arguunt ſymbola & frequentes in iis Punicæ litteræ, ſignatos, & Africanis proinde potius quam Siculis adſcribendos. In qua ſententia fuiſſe jam olim video, virum hujus antiquitatis intelligentiſſimum Antonium Auguſtinum, qui nummos id genus ad Carthaginem refert. Certe vel ſignatum Equi caput ſatis arguit, aut Carthagine percuſſos, aut in Carthaginenſium Coloniis (qualem Panormum ſcimus) cum ſolitis Metropoleos inſignibus. Quod minus novum Panormi contigiſſe, quæ Regia erat Carthaginenſium in Sicilia, hoc eſt juxta Polybium, *βαρυτάτη πόλις τῆς τῶν Καρχηδονίων ἐπαρχίας*. Eædem itaque Palmæ in nummis Panormi & Carthaginis; quamquam, ut vidimus, nec iis deſtituebatur Sicilia, ut non & proprias Palmas in iiſdem monumentis cælaſſe nonnunquam credi poſſit. Certe peculiaris adhuc Palma occurrit in nummo Selinuntiorum: unde haud alio opus habemus interprete, cur *palmis onuſta* Silio, divino autem Vati *palmoſa Selinus* nuncupetur.

Lib. III. Hiſt. Plant. cap. 8.

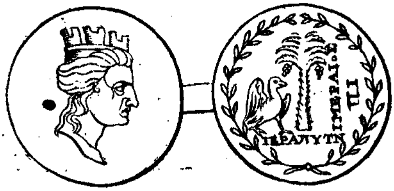
Dialog. VI.

Lib. I.

Et Palma illa quidem cum frugifera, ut cernis, tum è pumi-

pumilarum genere, cujus fructum Arabes peculiari voce مقل vocant. CRETAM vero Inſulam, haud uno quoque Palmarum genere feracem, docet itidem Theophraſtus. Hinc Palma juxta Aquilam ſignata in veteri & præclaro nummo Hierapytnæ urbis Creticæ, quem olim adnotaveram in Gaza Chriſtinæ Auguſtæ, & cui geminum nuper forte apud Cl. Patinum inſpectum, opportune hic inſerendum duximus. Cretica.

Prior Nummi pars caput turritum ac muliebre, notum in nummis cum Cybeles tum urbium ſymbolum notat. Averſa autem, cum Jovis (cujus natalibus & ſepulchro celebris Inſula) alitem, tum Palmam cum Dactylis præfert, locum inſuper ſignati nummi ΙΕΡΑΠΥΤΝΙΩΝ, & Prætoris aut Magiſtratus nomen, ΙΜΕΡΑΙΟΣ. Hinc adſerenda urbis hujus ſcriptura apud Strabonem, ubi pro corrupta lectione ἱερέα πύδνης, magnus Caſaubonus reſtituendum putabat Ἱεραπύδνης, probante id nequidquam nobili ac eruditiſſimo ſene in Exercitationibus ad Græcos Authores nuper editis. Emendanda eadem apud Dionem, qui in rebus Cretenſium ejuſdem loci, ſub nomine Ἱεραπύδνης meminit. ſed hoc leve. Urbis vero illius ſitum, ac rationem nominis docet nos Strabo; ad Pytnam nempe Idæ collem ſitam, à quo ſit denominata, ἀφ᾽ οὗ Ἱεράπυτνα ἡ πόλις. Etiamſi vero Idam hunc πολύδενδρον καὶ μεγαλόδενδρον Euſtathio alicubi vocari neſcirem, haud mirum utique vel novum occurriſſet, Arborem in ejuſmodi

Lib. x.
Lib. xxxvi.
Lib. x.
Ad Dionyſ. Perieget.

modi nummo ſignatam videre. Collis autem hujus Pytnæ, & cognominis urbis nomen à Phœnicibus profectum, ex ipſa vocis formatione mihi continuo liquere videtur. Certe in pleriſque Creticis, Phœnicium quid latere, idque ſe docturum alias, conteſtatur doctiſſimus Bochartus, eruditiſſimo opere de Coloniis Phœnicum; & ipſius Inſulæ nomine Cretæ, ac urbis in eadem Itani exemplis interim firmat. ſic πύτνην haud dubito præferre itidem veſtigia vocis cum iiſdem litteris radicalibus פמן vel פומנין, qua in oriente *dives pecorum* denotatur. Creta enim inter alia decora, paſcuis & gregibus ferax, unde Dionyſio εὔβοτος vocatur:

Πολλή τε λιπαρή τε καὶ εὔβοτος, ἧς ὕπερ Ἴδη.

Magnaque pinguiſque, & bona paſcua habens, quam ſuper Ida.

Hinc in Ida Collis ille Pytna, paſcuis id genus abundans, & ad quem poſita urbs Hierapytna, à loci aut templi alicujus religione *ſacra* inſuper appellationem apud Cretenſes nacta; ſicuti pleraque Palæſtinæ, Syriæ, ac Phœnices loca illud ΙΕΡΑΣ attributum frequenter ſibi vindicare obſervo in antiquis & ſelectis nummis *Æliæ Capitolinæ*, *Gaderæ*, *Cæſareæ*, *Tyri*, *Sidonis*, *Gabalæ*, *Bybli*, *Apameæ*, *Damaſci*, *Seleuciæ*, *Samoſatæ*, (ut Ammiano vocatur) qua de re alibi: Illud vero ferme prætериiſſem, eundem hunc nummum Hierapytnæ ſignatum, reperiri inter nummos Siculos Parutæ, ut caſu dum hæc ſcriberem obſervabam; quem nempe non ferendo errore, ad Himæram Siciliæ urbem refert, deceptus proprio Viri ſeu Prætoris, non loci nomine ΙΜΕΡΑΙΟΣ, quod recepto more, gentili ΙΕΡΑΠΥΤΝΙΩΝ additum, pro quo rurſus male ΙΕΡΑΠΙΤΤΣ expreſſit. Sed Parutam, qui nummum ipſum non viderat, in errorem induxit Erizzo, è cujus deſcriptione

Tab. XXV. n. 9.

fatetur

fatetur ſe nummum illum ita cælandum curaſſe. Iſte enim agens de Dea Syria, obvia in Philippi numiſmate à Syris Hierapolitanis percuſſo, nummum hunc, de quo agimus, à ſe viſum deſcribit, in quo Pinus ſcilicet occurrat cum adjacente Avi, epigraphe autem ΙΕΡΑ ΠΙΤΥΣ; unde *ſacram Pinum* efficiebat, aliiſque litteris additis ΙΜΕΡΑΙΟΣ. Sed ſolenne Erizzo, nobili alias antiquario, graviter in citandis aut explicandis Græcis, quos adfert nummis hallucinari, & quem proinde caute in his legendum, nec ei temere fidem obſtringendam novi. Magna quidem de his antiquitatis ſtudiis benemerendi voluntate, ſed exigua aut nulla etiam Græcæ litteraturæ peritia inſtructum, virum multarum alias imaginum, ad nummorum id genus explicationem ſeſe comparaſſe mihi ſatis liquet: quod hactenus fatale pleriſque fuit, ſi unum vel alterum excipias, qui in deſcribendis vel interpretandis Græcorum nummis laborarunt. Quid ſtatuas enim, cum aut Carrarum notæ Meſopotamiæ urbis primariæ, & Romanorum Coloniæ nummum, proinde conſueto more, ΜΗΤΡ. ΚΟΛ. ΚΑΡΡΗΝΩΝ, ſeu *Metropoleos Coloniæ Carrenorum* inſcriptum de Colcharenis, Græciæ ſcilicet gente, (qualis nulla legitur eo nomine) interpretatur? aut vero quum Magneſiorum Ioniæ nummum, ſub Gordiano percuſſum, & cum addito Prætoris Aurelii Theodoti nomine, legit & explicat, *Anno primo Theodoti Regis Magnetum*; quaſi ſcilicet aut privatim alias, aut vero illo ævo, Magneſiorum civitas, quæ pridem Aſiæ Proconſulibus parebat, Reges ſuos habuerit? Mitto ſexcenta id genus, quibus adnumeranda jam venit prava illa lectio & interpretatio hujus nummi Hierapytniorum Cretenſium, alio perperam vel ab eodem Erizzo, vel à Paruta detorta. Opportune enim

Diſcor. ſopr. le Medagl. p. 700. quart. Edit.

Pag. 66. ibid.

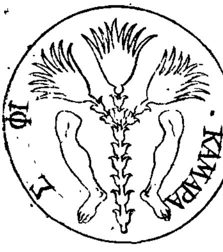
mihi non unus ſolum, ſed geminus nummus inſpectus, ut ſupra innui, cum iiſdem omnino litteris ac ſymbolis, quibus nihil clarius exprimi potuit, aut minus tot errorum cauſam præbere. Immo alios etiam ejuſdem generis adſervat Gaza cum Palatina, tum Medicea, & in eo ſuperioribus rariores, quod aliud proprium viri aut Magiſtratus nomen ſignatum habeant; nempe unus Palatinus & Mediceus ΞΑΜΑΓΟΡΑΣ, alter itidem Mediceus ΜΕΝΕΣΘΕΥΣ, & in quos proinde ſi incidiſſet Paruta, eoſdem ad Himæram urbem procul dubio haud retuliſſet. Cæterum eadem in iis ſymbola; hinc nempe capitis turriti, illinc Palmæ & Aquilæ, cum inſcript. ΙΕΡΑΠΥ. ac in uno etiam integra, ΙΕΡΑΠΥΤΝΙΩΝ. Quod vero hic etiam minime reticendum, occurrit inter Marmora Arundelliana, quæ cum Notis in Apologiam Apuleii vulgavit Cl. Pricæus, antiquum fœdus horum Hierapytniorum cum Præſiis, Cretenſibus itidem, & quorum nummum poſſidet Chriſtina Auguſta, cum Cerere ac Bove, & inſcript. ΠΡΑΙΣΙΩΝ. Obſervavi etiam fragmentum fœderis Hierapytniorum in magno Inſcriptionum opere, ubi ΙΕΡΑΠΥΤΝΙΟΙ itidem inſcribuntur; ne liceat de vera Nummorum hujus oppidi epigraphe dubitare. Neque vero Palma in iis expreſſa, ex illo biſidarum aut triſidarum genere, quas in Creta frequenter naſci obſervat Theophraſtus. Ad poſtremas haſce triſidas referre quis poſſet Plantam peculiarem, expreſſam in nummo Camaræ apud Goltzium.

Theſ. Grut. D V.

Palma Triſida Cretica.

Tab. Inſul. IV.

Ca-

Camara, ut ex Ptolemæo & Stephano ſcimus, urbs Cretæ. Ejuſdem meminiſſe videtur Agatharchides apud Photium, ſi Schottum illius interpretem audimus; ὅτι κέχρηται ὁ Συγγραφεὺς ἀττικιστὴς καίτοι ὢν τῇ τῆς καμάρας λέξει· Quæ ita vertit Schottus, *hinc digreſſione facta auctor monet, ſe quamvis Attice loquatur; Camaræ tamen (urbis in Creta) dialecto familiariter uti.* Sed quum duplicem ſenſum admittat ille locus, certe longe potior ille mihi videtur, qui nihil aliud innuit, niſi Agatharchidem, etiamſi Atticorum more ſcribat, uſum voce καμάρας, notæ alias ſignificationis, ſed quæ minus Attica videbatur. Neque enim Camaræ natus aut cæteroquin Cretenſis Agatharchides, ſed Cnidius, ut Diodoro, Joſepho, Luciano, aliiſque vocatur; neque etiam Cretenſi uſus dialecto, (quæ præter voces ἰδιογλώσσους, quales plures apud Heſychium legas, Dorica ut plurimum fuit, ſicut eruditis notum) ut ſatis arguit luculentum hujus Auctoris, quod apud Photium exſtat, fragmentum, communi ferme dialecto conſcriptum. Neque etiam illa Camaræ hujus inter Cretenſes urbes nobilitas aut fama, (cujus obſcura valde apud veteres, qui ſuperſunt, mentio,) ut peculiaris dialecti anſam Agatharchidi præbere potuerit. Sed hæc obiter. Similem vero hujus oppidi Nummum habet Gaza Medicea; niſi quod loco crurium, quæ expreſſit Goltzius, aliud quid, aut duas nempe figuras, aut Piſces

Cod. c c l.
cap. 30.

videbatur ſignare ejuſdem Cimeliarcha. Hæſiſſe autem me fateor aliquamdiu, cui frutici aut plantæ, eam quæ in nummo cum Goltziano, tum Mediceo occurrit, continuo adſcriberem. Cretam quidem ἰδιόφυτον novi, & feracem plantis ſui generis, aut ſelectis; adeo ut in ea Inſula multi Botanici alerentur à Romanis Imperatoribus, & quotannis Romam mitterentur Ἀγγεῖα ſeu Vaſa plena Creticis Plantis, quæ τὰ πλεκτὰ nuncupabant, nempe διὰ τῶν λύγων (non λυγῶν, quod aliud ſonat) εἶναι πλέγματα, *quod è viminibus eſſent contexta.* Utrumque me docuit Galenus, ac præterea Plantas eaſdem è Creta vulgo adferri chartulis involutas, quibus ſingularum nomina adſcribebantur; quaſdam vero ſolam habere inſcriptionem nominis, aliquas cum acceſſione ſoli aut campi, in quo proveniebant. Poſtremum quidem beneficium præſtat nobis hic Nummus, de priori aliunde ratio ineunda. Quod ſi in voce Camaræ, natali ſolo, ut videtur hujus Plantæ, quærendum eſſet illius veſtigium, *Cammarum* aconiti ſpeciem & à figura Cammari marini ita dictam docet Plinius, & quæ proinde huc non quadrat: ut mittam non *Cammarum*, ſed Κάμμορον Græcis appellatam, quod jam obſervarunt viri docti. Neque huc etiam ſpectat alia Planta Κόμαρις, vel Κόμαρος, quæ occurrit in Lexicis recentiorum Græcorum, quam eandem cum Halimo contendit vir ſummus ad Solinum. Sed neque majorem communionem cum planta expreſſa in nummo hujus urbis Creticæ habere mihi videbantur aliæ Plantæ ejuſdem Inſulæ, quas præ cæteris ſuo loco commendant nonnunquam antiqui ſcriptores Hiſtoriæ Plantarum, puta *Dictamnum, Nymphæa, Chamædruas, Radix Idæa* (de cujus ſolo lis adhuc ambigua, an Creticum vel Phrygium), *Amylum, Siſer, Heraclium, Aniſus, Poterion,* *Cu-*

Lib. I. de Antid. edit. Græc. Baſ. p. 424. 425.

Lib. XXIII. cap. 3.

Theophraſtus, Dioſcorides, Galenus, Plinius.

Cupreſſus, *Populus nigra*, *Trifolium*, *Seſeli*, *Stœchas*, *Fucus*, aut denique herba illa Ἄλιμος, quæ Solino inter Creticas ſola recenſeri meruit, quod admorſa nempe diurnam famem prohiberet. Unde ratione ſubducta, nihil occurrit opportunius, quam Palmis trifidis adſcribere ſuperiorem plantam ſeu arborem, quæ peculiares erant huic Inſulæ. Palmam certe continuo videtur arguere truncus cum denſis gradatiſque corticibus, quibus Palmæ vulgo ſe faciles ad ſcandendum præbent: quod etiam de iis jam olim monuit Plinius, & quas radices in caudice Palmæ prominentes, per quas conſcendi poteſt, Arabes peculiari voce قزل, indigitant. Modum autem, quem adhibent vel Arabes vel Ægyptii in ſcandendis Palmis, docuit jam nos olim Lucianus; cujus locum ea de re noviſſime illuſtravit inſigni Vir eruditione ac virtute, mihique unice venerandus ſenex, Palmerius à Grentemeſnil. Nec alienum quod de bifidis his aut trifidis Palmis obſervat Theophraſtus, ſtaturam caudicis à parte qua finditur vel quinum cubitum, pareſque inter ſe prope partes ipſas adſurgere. Neque prætereundum hoc loco, tradi eidem Palmas diverſi admodum generis, fructu nempe, figura, magnitudine, foliis haud parum diverſas; ne aliquod diſcrimen hujus Palmæ cum ſuperioribus, aut vulgaribus alias Palmis, multum hic negotii faceſſat. Plinius quidem undequinquaginta Palmarum genera ſtatuit; ac Arabes, apud quos frequens hæc arbor, longe plura. Si quis tamen Carduorum aliquod genus, aut Plantam aliam in illo nummo expreſſam malit, ubi veris id vicerit, haud difficulter adſenſum impetrabit. Neque vero ſolum trifidas, ſed in quinos etiam truncos diviſas Palmas in hac Inſula agnoſcit Theophraſtus, ſed cujus locus levi emendatione indiget, ἐν δὲ τῇ Λάπωνη (aut

Lib. de Dea Syria.

Lib. II. hiſt. Plant. c. 8.

Λαπ-

Λαππαίων) τινὰ καὶ πενταμέφαλον. Ita enim legendum nomen illius Urbis Creticæ, quæ Λάππα vocabatur, & cujus Gentile Λαππαῖος, liquet iterum ex antiquo loci ejus nummo inſcripto, ΑΣΥΛ. ΛΑΠΠΑΙ. ſeu Ἄσυλος Λαππαίων; unde inſuper ſacram eandem ſeu inviolati ſoli, ut Livius alicubi explicat hanc vocem Ἄσυλος, exſtitiſſe conſtat. Eadem urbs & Λάμπη dicta, auctore Stephano, ſicut & Λαμπαίους illius incolas vocant cum [a] Polybius, tum [b] Dio Caſſius, quorum iſte eoſdem una cum Cydoniis libertate aliiſque beneficiis ab Auguſto adfectos narrat. Alibi vero eadem urbs juxta indubiam Nummorum ſcripturam, recte Dioni Λάππα etiam vocatur. Occurrit quoque idem Lappæorum nummus apud Goltzium, ſed in quo Aſyli nomen tantum per ΣΥΛ. expreſſum, è ſuperiori quem inſpexi in Cimeliarchio Reginæ Chriſtinæ, ſuppleri debet. His etiam adſcribendus nummus inſignis Domitiani, obſervatus mihi inter alios incomparabilis Regiæ Gallorum Gazæ, cum eadem inſcript. ΛΑΠΠΑΙΩΝ. Creticis vero Palmis, CYPRIAS jam ſubnectere liceat, quarum haud unum genus exſtitiſſe obſervat Theophraſtus, & ejus ſimia Plinius, qui inter alia folium ibi latius, fructumque reliquis rotundiorem tribuunt. Alias frugiferæ etiam vulgares Cypriæ, ſed quarum fructus ſeu Dactyli, inſtar Ægyptiorum recentes conſumerentur. Ejuſmodi Palmam βαλανηφόρον, & cum latis, ut videtur, foliis, ſignat adhuc hodie Cypriæ urbis Lapethi nummus.

In Gaza Chriſtinæ Auguſtæ.

Lib. XLV.

[a] Lib. IV.

[b] Lib. LI.

Lib. XXXVI.

Tab. IV. Inſul. Græciæ.

Cypriæ.

Gen-

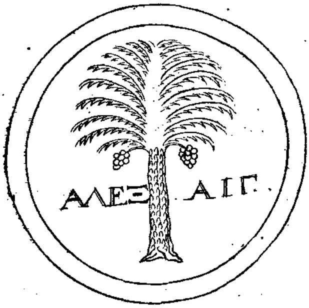
Gentile nempe loci nomen juxta Stephanum, cum Λαπήθιος tum Λαπηθεὺς, quod poſtremum hic in nummo exprimitur. Navium cæteroquin ſtationem & navalia habuiſſe hunc locum obſervat idem Stephanus; unde etiam nominis originem ex Oriente haud incommode deducit doctiſſimus Bochartus. Egregie vero id firmat Scylax, aut qui ſub ejus nomine circumfertur, cui Phœnicum urbs eadem Lapethus vocatur Λάπηθος Φοινίκων, ut recte ibi pro Λήπηθις emendat vir magnus Iſ. Voſſius; & unde ſimul liquere videtur, cur Palma in ſuperiori nummo hujus Urbis depicta. Hanc urbem certe inter primarias Cypri exſtitiſſe, ex Hieronymo præterea colligas, ubi de adventu Hilarionis in eam Inſulam verba facit: præmiſſa enim Paphi mentione, addit, *hoc Salamina, hoc Curium, hoc* LAPETHUS *& urbes reliquæ conclamabant*. Ita enim legendum ibi poſtremæ illius urbis nomen, pro quo *Lapithe* & *Lapetha* occurrit in Frobeniana editione & libris ſcriptis, quod jam vidit in Scholiis ad hunc locum Eraſmus. Sic in Excerptis Polybii Peireskianis, corrigendum idem Urbis nomen ἐν Λαπήθῳ, pro quo ἐν Λαπίθῳ effecerunt viri docti ex corrupta codicis lectione ἐν Αλπίθῳ, ac moti procul dubio auctoritate Ptolomæi, apud quem itidem corrupte Λάπιθος vocatur. Cyprias Palmas excipient vicinæ, nec iiſdem, ut modo audivimus, diſſimiles ÆGYPTIÆ

Tom. I. Epiſt. in vit. Hilar.

pag. 197.

Ægyptia.

aut ALEXANDRINÆ, cujus generis unam habes in ſequenti nummo.

Percuſſus ille ab Alexandrinis Ægyptiis, ſicut arguit nummi inſcriptio. Feracem certe Palmis fuiſſe illum tractum, aliunde ſatis liquet; ſed cujus fructum partim viliorem, partim eſui minus aptum deſcribit Strabo, cujus locum, quia ſecus nonnullis acceptus, adſcri-
Lib. xvii. bemus; *καθ' ὅλην γὰρ τὴν Αἴγυπτον τοῦ φοίνικος ἀγεννοῦς ὄντος, καὶ ἐκφέροντος καρπὸν οὐκ εὔβρωτον ἐν τοῖς περὶ τὸ Δέλτα τόποις, καὶ περὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὁ ἐν τῇ Θηβαΐδι φοίνιξ ἄριστος τῶν ἄλλων φύεται·* hoc eſt, *Cum in tota Ægypto Palma ſit è vilium genere, vel fructum ferat eſui non aptum in locis apud Delta & Alexandriam, tamen in Thebaïde Palma omnium optima naſcitur.* Ex hoc loco collegiſſe videtur vir magnus ad Solinum, id quod non ſemel innuit, Palmas nempe in tota Ægypto ſteriles fuiſſe ſeu infrugiferas præter Thebaïcas, aut vero Alexandrinas, ſed quarum poſteriorum fructus non erat edulis. Neque aliter Strabonis Interpres priora illa verba verterat; *Cum in tota Ægypto Palma ſterilis ſit:* quum tamen id non dicat Geographus, ſed vilioris aut minus præſtantis Palmæ genus totam Ægyptum habuiſſe, excepta Thebaïde, in qua longe optimum proveniebat. Aliud nem-
Lib. xiii. c. 4. pe ἀγεννὲς ſeu vile & plebeium, ut vocat Palmulas id genus.

nus Plinius; aliud ἄκαρπον, ſeu ſterile & infrugiferum: prioris generis Ægyptiæ Palmæ, præter Thebaïcas, poſterioris Græcæ, aut alias vulgo Europææ. Certe non ſteriles quidem Palmas Ægyptias tradit fide dignus inprimis auctor Theophraſtus, ſed earum fructus Lib. 11. juxta alias Africanas, Syriacas, Phœnicias, virides ad- Hiſt. Plant. huc ac recentes vulgo ſuaves & guſtu quidem gratos, cap. 8. minime autem durare, ut recondi poſſint, ſed protinus putreſcere, ac proinde recentes conſumi, exceptis qui in paucis aliquot locis arenoſis proveniebant. Quod ipſum repetit adhuc alio loco, ubi docet recondi tantum poſſe è Syriacis Palmulis eas, quæ in convalli naſcebantur, *quæ vero* IN ÆGYPTO *& Cypro & alibi gignuntur, has recentes omnes conſumi*; τῶν δ' ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ καὶ Κύπρῳ καὶ ἑτέρωθι τοῖς ἄλλοις χλωροὺς ἀναλίσκεσθαι. Inde itaque Straboni ἀγεννεῖς ſeu viles, vel ut Plinius Lib. XIII. loquitur de vulgaribus Dactylis, *plebeiæ* Ægyptiorum cap. 4. Palmæ, quod vulgo recondi & ſervari earum fructus non poſſent, & ſervati putreſcerent, ac proinde recentes tantum ac virides comederentur, non vero quod plane ſteriles eſſent, aut ἄκαρποι. Sic idem Plinius: *Fructus Palmarum ſoli ſervati, qui in Judæa ac Cyrenaica* Lib. XIII. *Africa, non qui in* ÆGYPTO, *Cypro, Syria, & Seleucia* cap. 4. *Aſſyriæ.* Excipienda tamen illi erant, præter Judæam ac Cyrenas, vel Convallis Syriæ palmaria, vel pauca illa loca arenoſa Ægypti & Phœnices, in quibus Palmarum fructus non edules ſolum, dum adhuc recentes, ſed ſervari etiam ac recondi ſoliti. Certe de Thebaïcis Palmulis, id alio loco innuit; *Thebaïdis fructus extemplo in Cados conditur, cum ſui ardoris anima.* Ergo diverſi ab his fructus Palmarum Ægyptiarum, qui recentes omnes conſumebantur, neque proinde tamen, ſicut perſpicue jam intelligis, ſteriles iſtæ ac infrugiferæ.

 Hinc

Hinc etiam vel alii è neotericis, qui Ægyptum luſtrarunt, vel Proſper Alpinus, cujus exſtat opus de Plantis exoticis, & qui in Ægypto diu medicinam profeſſus eſt, referunt maturas Palmulas in Ægypto autumnali tempore. Ut jam illud prætercam, quod quum variæ ſint Dactylorum ſpecies, quæ ſeptuaginta ab Arabibus commemorantur, hinc multæ etiam occurrant ex iis ἀγρίας, ſeu viliores, quas pro divite ſua copia, peculiaribus etiam vocibus indigitant iidem Arabes, puta مراعل & دقل; unde tamen nemo dixerit ſterilia aut infrugifera id genus Palmeta. Nec illud urgebo denique, quod Theophraſtus agens alicubi de arboribus, quæ in certis regionibus frugiferæ, in aliis ſteriles occurrunt, illuſtret id exemplis & Perſeæ extra Ægyptum, & Populi nigræ extra Cretam, Palmæ autem in Græcia ſterilium; ubi opportunus utique locus fuiſſet id ipſum de Palma Ægyptia obſervandi. PHOENICEM vero Palmis etiam abundaſſe, vel ſola nominis ratio videtur indicare, quod inde petitum multis exiſtimatur; Tyrum certe Phœnices Metropolim, Patriam ſuam agnoſcit Palma in Meleagri Epigrammate, quod extat inter alia inedita antiquiſſimi Codicis Palatini, qui Vaticanæ Bibliothecæ cum reliquis acceſſit,

Lib. 11. Hiſt. Plant. cap. 3.

Phœnicia.

Φοίνιξ μὲν νίκαν ἐνέπει, πάτραν τε μεγαυχεῖ
Ματέρα Φοινίκων τὰν πολύπαιδα Τύρον.

Palma quidem victoriam indicat, Patriam vero jactat
Matrem Phœnicum liberis fecundam Tyrum.

Ut non mirum ſit proinde eandem Urbem dictam Achilli Tatio φυλώνυμον, quod Phœnicia urbs foret. Hinc frequens adhuc hodie Palma in Nummis Tyri, Aradi, aliorumque Phœnices locorum, ſed quæ nihil ſingulare habet aut à cæteris diverſum. Idem de SYRIA-

Lib. 11.

Syriaca.

RIA-

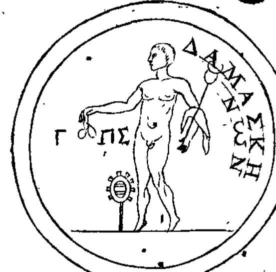
riacis Palmis licet ſtatuere, cujus generis oſtendunt præclari aliquot Damaſcenorum Nummi, olim inter plures id genus ſelectiores, ab incomparabili Peireskio collecti, & nuper mihi obſervati Pariſiis apud illuſtrem Harlæum. Ex iis autem illud continuo colligas, haud fruſtra à Palmarum frequentia & nobilitate laudatam olim hanc Syriæ, ut in ejus Nummis vocatur, Metropolim, & quam proinde *ramis germinare* dixit Statius; neque male etiam inde poſſe illuſtrari, quæ de Nicolais Palmulis, à Nicolao nempe Damaſceno ad Auguſtum miſſis, [a] Plutarchus ac [b] Athenæus tradidere, quorum patriam nempe cum Hierichuntem, tum Damaſcum agnoſcit vetus Geographus, qui ſub Conſtantio vixit. Neque vero debuit Triſtanus, ad Pruna Damaſcena eaſdem Palmulas, quas ab hoc Nicolao ſibi familiari, *Nicolaos* denominavit Auguſtus, promiſcue detorquere; quum eas diſerte Φοίνικας, & Φοινικοβαλάνους vocent illi auctores, quibus nihil cum prunis illis Damaſcenis commune, quæ κοκκύμηλα τὰ ἐν Δαμάσκῳ aut Δαμασκηνὰ vulgo vocant veteres, Dioſcorides, Galenus, Athenæus, aliique, qui eorum meminere, ac præſtantiam præ reliquis laudant. Eadem etiam βράβυλα nuncupata, colligi videtur ex eodem Athenæo, ac præterea ex Suida, aut ex Theocriti Scholiaſte, qua de re eſto penes eruditos Botanicos judicium. Hujus vero generis Damascena Pruna, haud dubito ſignari in quodam nummo Damaſcenorum, quem duobus locis vulgavit idem Triſtanus, opportune hic quoque inſerendum. Quæ aliunde ad Nummi explicationem faciunt, nec ſunt hujus loci, petat Lector ex ipſo Triſtani opere, nec ſuſcepti laboris pœnitebit; ſaltem Pruna & Dactylos Damaſcenos, cum illo confundere & promiſcue ſumere caveat.

Vid. Athenæum lib.

[a] Lib. viii. Sympoſ. quæſt. iv.

[b] Lib. xiv.

Tom. i. Comment. pag. 231.

At dum non tam in Prunis, quam in Dactylis Syriacis ac Phœniciis commemorandis verſamur, ſciendum poſtremos peculiari voce Phœnicibus dictos Σοῦκας & Σουκοβαλάνους. Heſychius, Σοῦκλαι φοινικοβάλανοι· Σουκοβάλανος τὸ αὐτὸ φοίνικες. Salmaſius ὁ πάνυ, ut ex nova Heſychii editione mihi conſtat, emendabat poſtremum Σουκλοβάλανος; ſcilicet, ob eam quæ præcedebat vocem, Σοῦκλαι. At quum æque hæc corrupta eſſe potuerit, crederem illam potius ex ſequenti emendandam, neque in voce Σουκοβάλανος quidquam movendum, ob rationes quæ mox indicabuntur. Minus autem moror diligentem Medicum, qui poſtremus Theophraſtum illuſtravit, & qui iis, quæ monenda erant in hoc Heſychii loco, prætermiſſis, quæ ſana erant male refingit; dum non Phœnicibus, ſed recentioribus Græcis ita dictum Palmæ fructum interpretatur, & poſtrema Σουκοβάλανος τὸ αὐτὸ φοίνικες, legendum putat Σουκοβάλανος τὸ αὐτὸ φοῖνιξ, vel, τὸ αὐτὸ καὶ φοινικὶς; quæ explicat de purpura, ſeu purpureo colore. Abſurde & ab hoc loco aliena. Quum autem perſpicuum ſit ibi Heſychium, conſueto more vocem peregrinam & Phœnicibus ac vicinis uſitatam adtuliſſe, qua Palmarum fructum ſibi familiarem, vulgo Græcis βάλανον aut φοινικοβάλανον nuncupatum, indigitabant, certe inde etiam illius explicationem petendam liquet.

In-

Indictam vero reliquit eandem doctiſſimus Bochartus, in commemoratione earum vocum, quas tanquam Phœnicias apud Heſychium occurrentes, cum aliis id genus ſibi explicandas ſuſcepit. Ego vero Σοῦκας & voce hybride Σουκοβαλάνους dictas exiſtimarem Phœnicibus Palmulas, quæ in Convalle Syriæ Palmaria, aliiſque Judææ Convallibus naſcebantur. שחת enim & שוח Judæis, Phœnicibus, Aſſyriis *deprimere*, unde שוחא *foſſa*, ſeu locus cavus valde ac depreſſus; βάλανος autem, ut vulgo notum, Palmæ fructus, poſterioribus Græcis δάκτυλος dictus. Audiamus vero Theophraſtum de locis Palmarum irriguis agentem, εἶναι δὲ πολὺ τοιοῦτον ἐν τῷ ΑΥΛΩΝΙ, ἐν ᾧ καὶ τὰ ΦΟΙΝΙΚΟΦΥΤΤΑ τυγχάνει. τὸν ΑΥΛΩΝΑ δὲ τοῦτον λέγειν τοὺς Σύρους, ὅτι διὰ τῆς Ἀραβίας μέχρι τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ πολλοὺς φάσκειν ἐληλυθέναι. τούτου δὲ ἐν τῷ ΚΟΙΛΩΤΑΤΩ πεφυκέναι τοὺς ΦΟΙΝΙΚΑΣ· *Tale autem in* CONVALLE *qua* PALMARIA *ſunt exuberare*; CONVALLEM *illam per Arabiam uſque ad Rubrum tendere mare, Syros adfirmare, ac pleroſque qui inde veniſſent, referunt. Ejus itaque* CONVALLIS PARTE CAVISSIMA PALMAS *exoriri narrant.* Et notandum adhuc inprimis, quod innuit rurſus alio loco, θησαυρίζεσθαι δὲ ΜΟΝΟΥΣ δύνασθαι φασὶν τῶν ἐν Συρίᾳ τοὺς ἐν τῷ ΑΥΛΩΝΙ· *Reſondi autem ex iis* (Palmæ nempe) *fructibus qui in Syria naſcuntur, illos* TANTUM *poſſe, quos* PALMARIA CONVALLIS *parturit, volunt.* Αὐλὼν vero Gazæ interpreti Convallis, & ſi Heſychium conſulas, τάφρος· hoc eſt שוחה, vel *foſſa*, ſeu locus cavus & oblongus. Sic Plinius docet præter decantatas Hierichuntis Palmas, commendatas inſuper quarundam Judææ convallium. *Quamquam laudatæ & Archelaïde & Phaſaëlide atque Liviade, gentis ejuſdem* CONVALLIBUS. Hinc itaque cum Σοῦκαι, tum

Lib. II. Hiſt. Plant. cap. 8.

tum voce hybride (quales frequentes apud Orientales commerciis & communione Græcorum receptæ, ſicut טטראמולין *Tetramulin* de quadrigis Mularum, aliæque id genus) Συκοβάλανοι dicti Phœnicibus ac Syris βάλανοι ſeu Palmarum fructus, qui in id genus Palmariis Convallibus, earumque, ut diſerte tradit Theophraſtus, CAVISSIMA & depreſſiori parte naſcebantur, & qui ſoli tranſportari inde & recondi ſolebant. Niſi vero potius Palmulas ita dictas ſtatuamus à voce סוח *ſoucha*, quæ cum *natare*, tum *rigare*, ſeu *lavare* apud Orientales notat. Irriguis enim locis & multa aqua Palmas gaudere, Theophraſtus ac Plinius docent. Quibus accedunt cum Strabo, qui nobile illud Hierichuntis palmetum totum irriguum tradit; tum Joſephus, qui inde etiam celebratiſſimas ejus Palmas, appoſite
Bell. Jud. hic inprimis, *irriguas* vocat; τῶν δὲ ΦΟΙΝΙΚΩΝ ΕΠΑΡ-
lib. 1. c. 4. ΔΟΜΕΝΩΝ γένη πολλὰ τῶν γεύσεσι καὶ τῶν παρηγορίαις διάφορα; PALMARUMQUE IRRIGUARUM *genera tam ſapore, quam nominibus varia*; docetque quæ in ripis Jordanis proveniunt, longe eſſe fertiliores, minus autem quæ ab eo ſunt remotæ. Immo inde etiam, quod hic rurſus palmarium, peculiare & vicinum Palmæ nomen apud Arabas, quibus سقي *ſaka* non *rigare* ſolum, ſed *Palmas aut vites colendas dare*, & vox سقي *ſakion*, cum *nubem* magnis guttis effuſam, tum *Palmam* ſignificant. Neque minus occurrunt aliæ adhuc Arabum voces, ab eadem radice profectæ, quæ & abundantem pluvia nubem, & locum Palmis feracem notant. Ut etiam inde liquere videatur, aliter ſentire eoſdem Arabas, quam auctores, è quorum relatione tradebat Theophraſtus, Palmas aquam ſcaturientem potius, quam pluviam quærere. Adferemus locum, ut

ut leve ſimul in eo mendum eluamus; ἐπιζητεῖν (non ἐπιζητεῖ) ὃ μᾶλλον τὸ ναματιαῖον ὕδωρ ἢ τὸ ἐκ τοῦ διός. Neceſſariam illam, utut levem & obviam emendationem totius loci contextus ſatis ſuperque arguit, nec aliter legiſſe videtur illius interpres Gaza. Vides autem, ut opinor, ſatis perſpicue, ex eodem fonte profectum illud Arabum سقي *ſakion*, & Phœnicum apud Heſychium Σοῦκαι ac inde Σουκοβάλανοι de Palma & Palmæ fructu iiſdem uſurpatum. Unde etiam jam conſtat apud Heſychium, non poſtremam, ſed priorem ex duabus illis vocibus emendandam, ubi Σοῦκλαι male pro Σοῦκαι legitur. Ex his vero rurſus lucem aliquam ac emendationem fœneratur corruptus Plinii locus, agens de communibus Palmulis; *Ex reliquo genere plebeiæ videntur, Syri & Jubæ Tragemata appellant; Nam in aliqua parte Phœnices Ciliciæque, populari etiam nomine à nobis appellantur Balani.* Multa hic mirantur viri docti, aut à Plinii mente aliena, aut mihi nulla admiratione digna. Ego hoc unum de quo ſilent, cur nempe agens de Palmulis ſeu Dactylis Plinius, moneat quo nomine ſcilicet Cilicibus vocarentur: quum tamen de Palmis Cilicum, nec ipſe in ſuperioribus aut alibi, nec Theophraſtus meminerint; qui alias accurate agunt de vario illarum natali ſolo, & multi ſunt in commemorandis Palmis Europæis, Aſiaticis, Africanis. Unde nullus dubito, expungendam hanc Ciliciæ vocem, & ita legendum ac diſtinguendum locum; *Syri & Jubæ Tragemata appellant. Nam in alia parte Phœnices Syriæque populari etiam nomine, à nobis appellantur Balani.* Hoc vult Plinius, Palmulas communes Syris quidem vocari Tragemata; à Romanis autem eaſdem Balanos appellari, nomine ſcilicet de hoc fructu populari etiam ſeu recepto in alia parte Phœnices ac Syriæ. Hæc ut vides ἀκό- Lib. XIII. cap. 4.

λυθα, & cum doctiſſimo Grammatico conſona, qui has Palmulas obſervat Phœnicibus dictas Συκοβαλάνυς. Sed librarii, qui ſenſum loci non adſequebantur, & quibus moleſta proinde videbatur iſta de Syris aut Syria repetitio, continuo à vicina Cilicia auxilium petiere. Illud vero *in alia*, pro *in aliqua*, habent codices antiqui, ac inter alios Chiffletianus, quod notavit Dalechampius. Unde illud etiam recte admiſit ὁ πάνυ in Plinianis Exercitationibus, qui bis hunc locum tentat, cæteroqui irrito ſucceſſu; modo illud *Ciliciaque* retinendo; modo quod abſurdum ei videretur, vocari Plinio Balanos popularem Romanorum vocem, quæ tamen eſſet Græca, in vocem *Graciaque* mutando, & *Phœnices* ibi non de regione, ſed de Palmulis interpretando. Et hæc quidem omnia, ſi quid judico, valde ἀςόχως, & contra Plinii mentem. Communes nempe Palmulæ exſiccatæ ſcilicet, Dioſcoridi ξηραὶ, dictæ Syromacedonibus Græca voce τραγήματα. Cujus appellationis fontem docet nos Xenophon agens de Babyloniis palmulis, τὰς δέ τινες ξηραίνοντες, τραγήματα ἀπετίθεσαν; *Nonnullas vero exſiccatas pro bellariis repoſuerant.* Earundem rurſus Palmarum fructus, iique vulgares, in alia parte Syriæ ac Phœnices appellati βάλανοι: ſicut præſtantiores Palmulæ, voce ex Phœnicia & Græca coaleſcente, Συκοβάλανοι, ſeu *irrigua*, ob rationes indicatas. Idem autem nomen Balanorum, Palmulis vulgo ex illo terrarum tractu petitis tribuerunt etiam Romani; nomen ſcilicet cum fructu, ut ſæpe accidit, mutuando. Sic Plinius paullo ante agens de Palmulis alterius ſoli, nempe Orbis meridiani; *Ea breves, candida, rotunda, acinis quam* BALANIS *ſimiliores.* Balani itaque proprie communes Orientis Palmulæ ſeu *Dactyli*, ſicut poſteriori nomine Græcis tandem ac inde vulgo Lati-

Lib. 1. cap. 129.

Lib. 11. de Exped. Cyri.

Latine loquentibus dicti. Quamquam non ita recentem hanc appellationem, ut volunt viri magni, poſſem ex Artemidoro colligere, qui Hadriani ac Pii temporibus vixit, & apud quem hæc reperio; *αἱ τοῦ φοίνικος* Oneirocr.
βάλανοι, αἱ σπουδαῖαι ΔΑΚΤΥΛΟΙ *καλοῦνται*; *Palmarum* lib. IV. cap
Balani, qui maturi DACTYLI *vocantur*. ſed, ut verum 30.
fatear, poſtrema iſta exiſtimarem omnino gloſſema alicujus magiſtelli, qui priores voces *φοίνικος βάλανοι*, ut paſſim Græcis olim dicti Palmarum fructus, ac una etiam voce *φοινικοβάλανοι*, per vocem de iiſdem recentioribus demum Græcis familiarem explicandam ſibi in ora libri credidit, unde ab imperitis librariis in textum poſtea recepta; ut ſexcenta talia, quæ in optimos auctores utriuſque linguæ, quod eruditis notum, irrepſere. Certe cum ante, tum apud auctores Artemidoro coævos, & etiam infra ejus ætatem, Athenæum, Galenum, & è Latinis Solinum alioſque, qui ex profeſſo de Palmis agunt, & eorum fructibus, ignota adhuc illa *Δακτύλων* & *Dactylorum* de iiſdem appellatio. Neque vero, ut ad priora redeam, mirari debuit vir doctus ad Theophraſtum *Balanum*, quæ vox Græca eſt, *popularem* dici Syris ac Phœnicibus, haud magis certe quam *Tragemata*, vocem itidem Græcam, & Syris tamen pro Palmulis, auctore eodem Plinio, haud minus uſurpatam. Nec enim ignorare debuit, his gentibus linguam Græcam juxta vernaculam antiquam, popularem evaſiſſe poſt Macedonum in Syria imperium ac ſedem; adeo etiam ut publica monumenta Græca lingua vulgo conſignarent; quod vel tot nummi illorum locorum omnium clariſſime docent. Sicut vero aut Palmariæ Convalles, aut illarum fructus irrigui Joſepho dicti, ut vidimus, hoc eſt Σουκοβάλανοι celebres per ea loca; ſic à Palmarum copia *locus Palmarum* qui-

dam dictus vicinus Babyloniæ, de quo occurrit mentio apud Talmudicos, מפום והרא צייתא דבבל *ab oſtio* Beracoth fol. 31. 1. *fluminis uſque ad locum Palmarum Babyloniæ*; & pars Arabiæ olim, (quod jam monuit doctiſſimus Bochartus) דקלא *Dikla* nuncupata. Ad quas præterea voces דקלא & דקל *Dikla* & *Dakkel*, quæ Palmam apud Syros & Aſſyrios indicant, ſicut etiam apud Arabas دقل, crederem omnino recentiores Græcos adluſiſſe, qui petitas ex eo tractu Palmulas, ſeu Palmæ fructus, Δακτύλους nuncuparunt. Quod enim vulgo viri docti, & juxta eos vir magnus ad Solinum, à digiti longitudine aut figura ita demum dictas exiſtimant, haud mihi continuo probatur. Nam quum non Caryotides ſolum, quod largiuntur, ſed reliquæ etiam Palmulæ, quas ab ea digiti figura Dactylos appellatas volunt, non unius generis aut figuræ tradantur, & quidem Plinio diſerte, differre figura rotunditatis aut proceritatis, certe parum opportune Palmulis commune Dactylorum nomen hæſiſſet, rotundis nempe perinde ac proceris. Immo quum adhuc hodie Ægyptiis Palma ſeu arbor Dactylos ferens *Dachel* nuncupetur, haud poſſum ſatis mirari rurſus eundem τὸν πάνυ, illam ab hac voce δακτύλῳ deflexam ſtatuere? An fugit hic virum, infinitæ alias, ut ingenue fatemur, doctrinæ, communis illa & antiqua דקל *Dakkel* ſeu *Dachel*, hoc eſt Palmæ in Syria ac vicinis locis appellatio, ut eam præter Arabas, apud Ægyptios adhuc hodie permanentem, ab hac voce δακτύλους, recentioribus demum Græcis pro Palmæ fructu (quod ipſe alias contendit, & longe veriſſimum) uſurpata, derivandam ſibi putaverit? Quam proclivius certe & longe convenientius, ab antiqua voce & Palmæ natali ſolo propria, recentiorem Græcorum appellationem de illius fructu inde petito deducere?

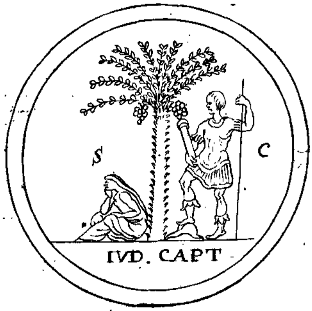
ducere? maxime cum obvia occurreret ratio duplex illud κ in κ & τ permutandi, juxta ſolitas ejuſmodi litterarum adfectiones haud ſolis Doribus uſitatas, qui τὸ Κ τρέποντες εἰς Τ dicuntur Moſchopulo, aliiſque priſcis Grammaticis, & cujus rei varia exempla iidem ſuppeditabunt. Qua ratione etiam ex *Dakkel* factum Græcorum Δάκτυλος, & Gallorum *Datte*, de eodem Palmæ fructu. Sic viciſſim τ Orientalium in κ Græcorum converſum, ut ex תכלא *Tacla*, factum Græcorum Κάχλα vel Κάχλη, quod viderunt jam viri docti. Neque vero felicius alibi, uſitatum iiſdem Ægyptiis *Tamar* pro ſicco Palmæ fructu, deducit itidem ὁ πάνυ, à Græca voce τράγημα; quum tamen haud ignoraret, illud ipſum תמר *Tamar* commune eſſe Palmæ nomen apud Hebræos, & apud Arabas. Immo quum conſtet in ſpecie Arabas, juxta modernos Ægyptios, denotare hac voce تمر non promiſcue quoſvis Dactylos, ſed ſiccos tantum & ſervari idoneos. Hujus generis vero tuliſſe inprimis vel inclytam Palmis JUDÆAM haud ignoras. Equidem inter regiones præſtantiſſimis Palmis feraces, & quæ Romanis acceſſerant; primas illi genti vulgo deferunt, & quidem locis circa Hierichuntem, Strabo, Plinius, Galenus; niſi quod Plinius, ut ſupra vidimus, addit alias quaſdam Judææ Convalles, ut Anhelaidis, Phaſaelidis & Liviadis; quod ex parte firmat etiam Joſephus, qui Phaſaelidis palmeta Liviæ Auguſtæ teſtamento à Salome relicta commemorat; ut vel inde eorum præſtantiam facile adſequamur. Hinc vero Palma vulgo Judææ ſymbolum in antiquis Romanorum nummis. At vero quod Strabo innuit, duplex erat illa Palma apud Judæos, ſicut & in Ægyptia Thebaïde, Caryota ſcilicet & Communis; Διττὸς γὰρ ἐστὶν ὅτι ἐν τῇ Θηβαΐδι, καὶ ὁ ἐν Ἰουδαίᾳ, ὅτι ἄλλος, καὶ ὁ

Judaïca.

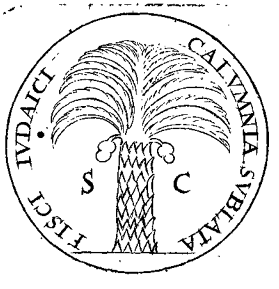
Bell. Jud. lib. II. c. 8.

Lib. XVII.

Communes. Καρυωτός. Communem illam Palmam cum Dactylis nempe ſeu vulgaribus Palmulis ſignant vulgo nummi Veſpaſiani ac Titi, cum JUDÆÆ CAPTÆ epigraphe.

Eadem Palmæ hujus figura, ut vides, cum frugiferis vulgaribus, quas vel aliorum locorum Nummi, vel traditæ ab Hiſtoriæ Plantarum ſcriptoribus icones repræſentant. At CARYOTAS illas Palmas omnium præſtantiſſimas, & fructus ferentes cum magnitudine tum figura à communibus diverſos, qui nobis ex iiſdem Herbariis, quos vocant, ante oculos poſuerit, fateor me nondum reperiſſe. *Caryota.* Unde rem haud opinor ingratam me facturum cenſeo, ſi eandem obviam in præclaro nummo, & qui fere in omnium antiquariorum manibus verſatur, oſtendam. Nummus eſt ſub Nerva percuſſus, in memoriam ſublatæ vexationis, qua Judaici ritus jure aut injuria accuſati graviter mulctabantur; cum illa proinde memorabili inſcriptione, FISCI JUDAICI CALUMNIA SUBLATA.

Pal-

Palmam hic cernis Judææ ſymbolum, & quidem ferentem fructus, cum magnitudine tum figura ab aliis diverſos. Neque illi certe alii, quam Caryotides, Iſidoro *Nucales*, qui inter Judaicos eminebant; & ad quos reſpexit Poëta,

Hoc lenitur ſputo Jani Caryota Calendis.

Immo haud alii, qui eam decantato adeo Hierichuntis Palmeto celebritatem conciliarunt; unde illud Cleopatræ ab Antonio inſignis cujuſdam muneris loco datum, ab eadem cum aliis poſſeſſionibus magna mercede impetraſſe ſibi locari Herodem, refert Joſephus. Eo autem magis huic memoriæ præ aliis commendari merebantur, quod non vulgares ſed rariores etiam eſſent apud ipſos Judæos; idque gentis illius verſutia, qua hanc Palmam Caryotam & Balſamum, quo pretium augeret, non permittebat naſci in pluribus locis. Docet id alicubi Strabo agens de Ægyptiorum rebus, nec abſimili verſutia ab iis adhibita in Byblo Ægyptia, quo reditus inde itidem augerentur. Præter hanc rationem, quam innata gentis avaritia ſuadebat, crederem etiam acceſſiſſe ſolitam ejuſdem φιλαυτίαν; ut quod apud ſe optimum & vix alibi naſcebatur, aliis gentibus inviderent, idque nonnunquam ſub idololatriæ Gentilium obtentu. Certe de Palmulis hanc apud Talmudicos prohibitionem legas,

Bell. Jud. lib. 1. c. 13.

Lib. XVII.

אף דקל טב וחצב ונקליבם אסור למכור לעא' *Etiam Palmulas bonas, & Hederam; & Nicolaos non licet vendere gentibus.* חצב illud per *Hederam* reddimus, quæ ſolita eſt ejus vocis, juxta doctiſſimum Buxtorfium, apud Talmudicos ſignificatio; quamquam ad aliquam Palmæ ſeu Dactylorum ſpeciem videatur hoc loco referenda. Media enim ponitur inter Dactylos & Nicolaos, utrumque Palmæ fructum. Sed ut vulgo permiſcent

Avod. Sara. 1. in Miſchna.

omnia

omnia illi doctores, forte nativa illa *Hederæ* ſignificatio hoc loco relinquenda, quæ ideo prohibita gentibus vendi, quod nempe in Bacchi myſteriis frequens eſſet. Talia enim quæ vulgo idololatriæ gentilium inſervire putabantur, vetita iiſdem venundari; qua de re pleni Talmudicorum libri, & adlatum ſupra Nucis Pineæ exemplum ſatis docet. Alias triduo tantum ante feſta Gentilium prohibitæ iis vendi res omnes ultra diem duraturæ; ut docet nos Magiſtrorum Coryphæus, peculiari de Idololatria Commentario. Immo idem alicubi negat, fructus ad quæſtum interdictos, licet idolorum cultui deſtinatos, quamdiu necdum eis oblati ſint. At vero ſpecialis hæc & indefinita circa Palmulas, eaſque præſtantiſſimas, Talmudicorum prohibitio: ex qua utique illum fructum, tanquam ſuavitatis & raritatis præcipuæ, in ſacris etiam Gentilium præcipuum quendam locum habuiſſe, haud obſcure licet colligere; ni aperte id de eodem teſtaretur Plinius; *Nam quos ex his* (Palmæ fructibus) *honori Deorum dicamus Chydæos appellavit Judæa, gens contumelia numinum inſignis.* Chydæos nempe per contemptum, quaſi viles ſeu vulgares; quo nomine Palmulas id genus dictas, liquet præterea ex Dioſcoride, ex quibus maturis vinum Palmeum fieri docet. Fruſtra ergo Plinium exagitat vir doctus ad Theophraſtum; quaſi præ ira & odio in Judæos ita fuerit abreptus, ut quid ageret aut ſcriberet, ignoraret: quod optimum enim in ſuo genere, honori Deûm tribui, non quod vile & abjectum. At id non ex ſua, ſed ex Judæorum Helleniſtarum ſententia dicebat Plinius, & in quos proinde tanquam in Numina, & omnem eorum cultum contumelioſos invehitur. Et quum pro *Chydæos* abſurde idem vir doctus obtrudat apud Plinium vocem ἰδίους, an quæſo vox ea Hebræa

Moſ. Maimon. c. 9. §. 1. Cap. 7. §. 20.

bræa magis aut Chaldaïca priori illa Chydæorum, quam proinde à Judæis inditam præfracte pernegabat? Datas autem honori Numinum Palmulas, quod aperte tradit Plinius, & haud obſcure innuebant ſua illa prohibitione Talmudici; firmare præterea videtur nummus Damaſcenorum, à Cl. Triſtano alicubi vulgatus, in quo occurrit mulier nuda lancem Dactylis plenam ſerpenti adponens, quæ vulgo Deæ ſalutis ſymbolum in antiquis nummis. Per *Nicolaos* vero, quorum mentio in illo Talmudicorum præcepto, Palæſtinæ Caryotas, de quibus agimus, intelligendos, liquet abunde ex doctoribus Gemaricis, qui hanc vocem נקלס, ſeu *Nicolaos*, alibi in Miſchna Talmudis Babylonici occurrentem, per vocem קורייטי ſeu *Caryotam* explicant, quorum utraque Hebræis quidem eſſet peregrina, poſterior tamen notior in terra Iſraëlis. Hanc doctorum de illis vocibus ſententiam legas apud doctiſſimum Buxtorfium, in voce קורייטא. Inde vero jam indubie colligas, *Nicolaos* illos Palmæ fructus ad Auguſtum miſſos, & ita ab eo denominatos, non Dactylos communes, ſed revera Caryotas fuiſſe, quibus nomen illud *Nicolaorum* adhæſit; male proinde ab Iſidoro *Nicolaos* & *Nucales* ſeu Caryotas diſtingui; *Alii Thebaïci, qui & Nicolai, alii Nucales, quos Græci* Καρυωτοὺς *vocant.* Immo inde liquet, non in Græciæ ſolum, ſed in Orientis etiam linguas, & uſum tranſiiſſe hanc *Nicolaorum* de his Palmulis appellationem; ex quibus agens de iis Plutarchus haud parum illuſtratur, τὰς μεγίστας καὶ καλλίστας τῶν φοινικοβαλάνων ΝΙΚΟΛΑΟΥΣ ὀνόμασε, καὶ μέχρι νῦν οὕτως ὀνομάζονται· *Maximas & pulcherrimas Palmulas* NICOLAOS *nominavit, ſicque* ETIAMNUM DICUNTUR. Apud Arabas vero, quibus Palmæ & earum fructus tam varias ſortiuntur appellationes, eundem uſum ho-

Tom. I. Comment. pag. 230.

Sympoſ. lib. VIII. quæſt. 4.

rum Nicolaorum obtinere videas vôcem haud remotam نخل de Palma præſtanti ac ſelecta (appoſite plane ad ἀπολέκτους palmulas, quarum Xenophon meminit) Lib. II. de Exped. Cyri. à radice quippe نخل Hebræis נכל ſeu *nachal*, quæ *ſecrevit* & *elegit* apud eos notat. Ex quo fonte itaque, eam *Nicolaorum* de Palma apud Talmudicos appellationem profectam poſſet quis forte arguere, ni obſtarent cum aperta illa Plutarchi & Athenæi de origine hujus vocis teſtimonia, tum ipſorum Talmudicorum doctorum confeſſio, eam vocem ut plane peregrinam, & ignotæ ſibi ſignificationis profitentium. Ut jam mittam opportunum hic *Caryotæ* exemplum, & adlegati ſupra *Strobili*, ac ſexcentarum id genus vocum, quæ è Græcia & Latio in eorum uſum & ſermonem paulatim irrepſere. Neque vero ſuperiora poteſt infringere citati apud Suidam ſcriptoris auctoritas, qui de Palmulis ſilens, Placentas à Nicolao Damaſceno ad Auguſtum miſſas, *Nicolaos* ab eo dictas tradit. Sed facile ſcriptorem illum cum Plutarcho, Athenæo, Plinio, ac inſuper cum Talmudicis doctoribus conciliabimus; qui nomen hoc *Nicolaorum*, non Placentis, ſed Palmulis tribuunt; ſi dicamus Placentas illas ab hoc Nicolao ad Auguſtum miſſas, procul dubio ex his Caryotis confectas. Tales certe Placentæ è καρύοις, (unde Caryotarum nomen) olim uſitatæ, & peculiarem etiam inde appellationem nactæ. Heſychius, Καρύων, πλακοῦς ἔχων κάρυα. Immo ejuſmodi è Dactylis aut Caryotis Placentas, fuiſſe jam olim inter præcipuos Orientalium cibos, liquet adhuc ex non una voce Arabica, qua edulium delicatum ex butyro & Dactylis confectum indigitant; qualis الوزة item موخف. Tam Caryotæ itaque quam Placentæ ex iiſdem conſtantes, & ab hoc Nicolao

lao ad Auguſtum miſſæ, *Nicolaorum* nomine ab eodem donatæ videntur. Ex his autem Caryotis fiebant potiſſimum vina illa Palmea, quibus Oriens olim utebatur. E vulgaribus etiam Dactylis confecta liquet alias ex Dioſcoride ac Plinio. Sed è Caryotis, ut peculiari ac longe præſtantiſſimo Palmularum genere, optimum etiam & nobiliſſimum vinum parabatur; unde & apud Talmudicos קורייטי pro vini ſpecie legitur. Succo nempe commendatæ olim inter alia Caryotæ; Plinius, *Ab his Caryotæ maxime celebrantur & cibo quidem ſed & ſucco uberrimæ. Ex quibus præcipua vina Orienti, iniqua capiti, unde pomo nomen.* Nugæ quæ de nominis tradit origine. Aliud *κάρυον*, unde *καρυωτὸς φοίνιξ*, ſeu *nucalis palma*, & inde vinum Caryoticum; aliud *κάρη* ſeu *κάρηνον*. Et quanquam ab hàc voce, ſeu à capite prior illa profluxiſſet, non inde continuo dictum liqueret vel fructum, vel vinum ex eo confectum, quod nempe capiti noceret. Id quidem non Caryoticis ſolum, ſed palmeis in genere vinis commune, ut iniqua eſſent capiti, haud difficulter largiemur. Hoc enim & cibo è recentioribus Palmulis tribuit [a] Dioſcorides, & vino etiam palmeo Xenophon, & ex eodem [b] Athenæus, *καὶ ἦν ὥσπερ πότον ἡδὺ μὲν καὶ κεφαλαλγές*; *Vinum quidem illud potu ſuave erat, ſed capiti noxium.* Immo id extra dubium ponit vox Arabica سكر (hoc eſt Hebræorum שכר ſeu *Sicera*) qua *vinum dactylorum* & *potus inebrians* ex æquo innuitur; at non proinde à capite deducta, ſed à verbo سكر *ebrius fuit* aut *inebriavit*. Sic vinum ea de cauſſa, ut videtur, quod caput & cerebrum turbaret, vocarunt Orientales Syri, Aſſyrii, Hebræi, חמר & חמרא, à voce nempe חמר, quæ non caput rurſus, ſed *turbare* & *incaleſcere* apud eos indicat. Et hæc ſcripſeram, quum miratus

Lib. XIII. cap. 4.

[a] Lib. I. cap. 129.

[b] Lib. XV.

ſum in eandem cum Plinio ſententiam deſcendiſſe non ſolum Hermolaum Barbarum in Corollariis ſuis ad Dioſcoridem, ſed etiam virum magnum, in nova acceſſione nobiliſſimi operis de Idololatria Gentilium, verum aliud agendo procul dubio, neque re ſatis accurate expenſa. Cæteroquin vinum hoc Palmeum inebriandi vim habuiſſe, ex Hieronymo præterea colligas, in Epiſtola ad Nepotianum; SICERA *Hebræo ſermone omnis potio nuncupata, quæ* INEBRIARE *poteſt, ſive illa quæ frumento conficitur, ſive pomorum ſucco, aut quum favi decoquuntur in dulcem & parvam potionem, aut* PALMARUM FRUCTUS *exprimuntur in liquorem.*

Tom. I. Epiſt. 2. pag. 16.

Hæc autem omnia rurſus valde illuſtrat ſequens apud Chryſoſtomum locus, quem ſatis opportune in meis ex aureo Auctore Excerptis reperio; ΣΙΚΕΡΑ ἣ ἐνταῦθα φησὶ τὸ ΦΟΙΝΙΚΩΝ τὸ ΟΠΟΝ, ὃν ἐπετήδδον, συντρίβοντες τὸ καρπὸν καὶ καταθλῶντες εἰς ΟΙΝΟΥ μεταχημάτισεν φύσιν. ΚΑΡΩΤΙΚΟΝ ἣ ἐςί το τοιοῦτο καὶ μέθης ἐργαςικόν. SICERAM *autem hic vocat* PALMARUM SUCCUM, *quem adſervant, preſſum & contritum fructum in* VINI *naturam transformantes. Eſt autem illud* CAPITI GRAVE, *& ad* EBRIETATEM *provocans.* Aliud nempe aurei Oratoris Καρωτικὸν, ſeu Xenophontis ea de re κεφαλαλγὲς, aliud Καρυωτός. Inde vero crederem ad Palmam arborem, & Caryotam inprimis, è cujus fructu & ſucco, auctore Plinio, præcipuum id genus vinum in Oriente parabatur, reſpexiſſe Maimonidem ſequenti illa ſua lege; אילן שיה וגוים משמרין אתפרותיו ואומרים שהם מוכנים לעשותשר לבית כום פלני ועושין מהן שכר ושותים איתו הרי זה האילן אסור בהנאה : *Arbor ſit cujus fructus cuſtodiebant gentiles, dictantes eos ſervari ad faciendam inde potionem pro hujus vel illius Idoli delubro, ſi de*

Tom. I. ad cap. V. Eſa. pag. 1058. edit. Savil.

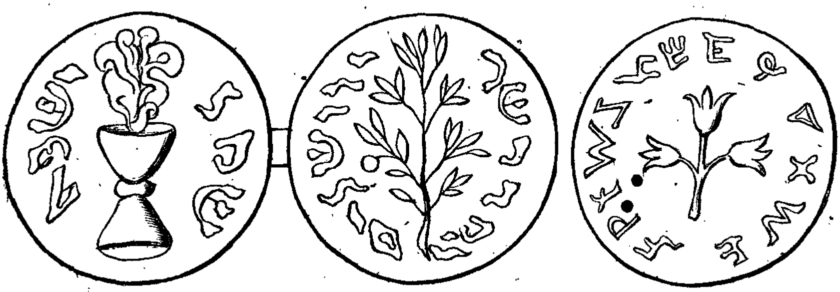
De Idolol. cap. VIII. §. 7.

de potione ex iis confecta biberint die feſto, uſus illius arboris interdicitur. Ex illo autem Palmei vini uſu in Oriente, profectæ communes illæ Arabum voces, quæ *cuſtodire Palmetum aut Vineam, Palmarum & Vineæ cuſtodem, Palmas aut Vites colendas dare* ex æquo ſignificant. Neque vero Judæam ſolam ac Thebaïda, ſed Babyloniam inſuper ac ulteriorem Orientem, Caryotis illis feracem fuiſſe, ex Diodoro ac Strabone abunde licet colligere; quam prærogativam etiam inter Fortunatas Inſulas, Canariæ tribuit alicubi Plinius. Apud Strabonem quidem legitur, Palmam Judæorum Caryotam, ἐ πολὺ κρείττωνα τ͂ Βαβυλωνίας, *non multum meliorem quam Babylonia*; at crederem omnino ibi legendum, ἐ πολὺ χείρωνα, *non multum inferiorem*; quod longe & ſcribendi uſui, & veritati convenientius. Babylonicæ enim Palmæ, juxta Theophraſtum, & inter illas quidem Regiæ, omnium præſtantiſſimæ cum magnitudine, tum virtute. Unde & ſelectos Palmarum fructus apud eoſdem Babylonios, eoſque magnitudine & pulchritudine mirabiles, non in promiſcuo quidem uſu familiæ, cui vulgares relinquebantur, ſed Dominis tantum ſervatos docet alicubi Xenophon. Quin & Anich, ſcriptor è recutitorum gente, ac proinde hoc loco fide dignus, auctor eſt קשב vocari in Oriente Palmæ ſpeciem in Perſide provenientem, præſtantiorem Palmis, quæ naſcuntur in Palæſtina. Et de Palmis hactenus tam Caryotis, quam Communibus, quæ in antiquis Nummis ſignantur.

Lib. VI. cap. 32. Lib. XVII. Lib. II. Hiſt. Plant. cap. 8. Lib. II. de Exped. Cyri.

Alias quidem Plantas haud vulgares eadem adhuc latifundia poſſent nobis ſuppeditare. Neque enim Palmas ſuas ſolum Palæſtina, ſed cum Urnam, cui MANNA impoſita, tum VIRGAM AARONIS exhibet adhuc in variis Nummis, qui aut Hebræis ſeu

Aſſyriis, aut frequenter Samariticis litteris ſignantur. Utriuſque generis hic habes.

Nihil aliud innuunt litteræ diverſo caractere utroque nummo expreſſæ, niſi *Siclus Iſraëlis*, & *Hieroſolyma ſancta*. Poſterior cum litteris Samariticis, idem omnino cum eo, quem repræſentat & deſcribit R. Azarias, & quem ſe Ferrariæ nactum tradit: ובביתותה מטבע הנז' ראיתי כתוב באותיות דלעילא שקל ישראל ובאמצעו צינצנת שד עליה אשר לדעתי דל שקל דוד ומצד אחר ירושלים הקדושה או ירושלימה קדושה ובאמצעו מטה בעל שלשת פרחים כפי אלו הוצורות משני עבעיו ולבי אומר לי כי הרמב נחמני צל שכח וכתב שקל השקלים תחת שקל ישראל. *In circuitu autem monetæ vidi ſcriptum litteris ſuperne quidem* SICLUS ISRAELIS, *in medio Urna cum litteris* שד *ſupra poſitis, quod meo judicio eſt* SICLUS DAVIDIS. *Ab altero latere Jeruſchalaim hakaduſcha, aut Jeruſchalaima Kaduſcha, ſeu* HIEROSOLYMA SANCTA. *In media Virga tribus floribus inſignita hac ab utroque latere forma. Dicit autem mihi cor meum R. Nachmanidem piæ memoriæ oblivione ſcripſiſſe* ſakel haſekelim *pro* ſekel Iſraël, *ſeu Siclus Iſraëlis*. Quæ alias ad Siclos id genus Hebræorum ſpectant, ita jam accurate excuſſerunt viri docti & litteraturæ Orientalis callentiſſimi, Waſerus, Willalpandus, Schikardus, Waltonus, Hottinguerus, aliique, ut non occurrat

Menor Enaiim pag. 171.

currat hic ulterior de iis dicendi locus. Hoc unum monere liceat; plures id genus nummos Samariticis litteris inſcriptos & cum aliis etiam ſymbolis, ſuppeditare Cimeliarchium Mediceum. Neque vero pretioſas ſuas merces hic nobis invidit Sabæa. THURIFERAM certe ARBOREM, quanto uſu olim ſacram & nobilitatam ſcimus, tanto, vel fatente Plinio, ignotam ejus Lib. XII.
faciem, neque ab ullo Latinorum, penetrata licet à cap. 14.
Romanis Arabia, traditam. At cum Ramum illius arboris, tum CALAMUM præterea ODORATUM ex præclaro Trajani nummo opportune eruit feliciſſimæ indaginis antiquarius Triſtanus.

Arabiam nempe à Trajano in formam Provinciæ redactam ſignat hic nummus, ut vel innuunt litteræ ARAB. ADQ. ſeu *Arabia Adquiſita*. Provinciam autem illam conſueto more repræſentat mulier cum Camelo, dextra Ramum, ſiniſtra Calamum tenens. Ramum autem illum eſſe arboris Thurem ferentis, cum proprium Arabiæ decus ſuadet, tum ſimilitudo cum Lauri foliis, qualem illi Arbori tribuit Theophraſtus, Lib. IX.
δαφνοειδὲς καὶ λειόφυλλον εἶναι, *Thuris folium laurinum le-* Hiſt. Plant.
veque. Plinius autem; *Cortice lauri eſſe conſtat; quidam* cap. 4. Lib. XII.
& folium ſimile dixere. Alii quidem, juxta eoſdem au- cap. 14.
ctores, folio pyri ſed minore, aut lentiſco ſimilem hanc arborem tradunt; quæ nec multum abludunt à ſuperiori

riori

riori effigie. Virgas etiam Thuris ſuo tempore ad Romanos commeaſſe tradit Plinius, ſed ramuſculis vacuas, ut licet ex eodem facile colligere. Quo etiam referendus mihi videtur Ramus ille, quem Rex Arabum Aretas ſupplex manibus præfert in antiquo & inſigni denario Gentis Æmiliæ.

De reliqua Nummi explicatione conſuli poteſt Urſinus. Calamum autem, quem ſiniſtra præfert mulier Arabiam repræſentans in ſuperiori Trajani nummo, eundem eſſe cum CALAMO ODORATO, celebri itidem Arabum merce, erudite probavit Triſtanus. Ita ut ſuperior nummus utrumque illud repræſentet, Jerem. VI. 20. de quo olim Propheta; *Ut quid mihi* THUS *de Saba adfertis, &* CALAMUM SUAVE OLENTEM *de terra longinqua?* Quid jam DICTAMNUM memorem, herbam Cretæ, quod nemo neſcit, peculiarem, & quam præferunt non ſemel illius Inſulæ Numiſmata, ſicut præter alia, in ſingulari Paphiorum nummo Mediceo? An vero expreſſi in nummis Cauloniaton Italiæ vel Magnæ Græciæ ramuſculi, eandem plantam repræſentent, ut exiſtimabat Goltzius, fateor me dubitare, ac ad vulgarem lectionem lubentius referre. Mitto jam Coronam ex HYPOGLOSSO ſeu LAURO ALEXANDRINA, qualem in præclaro Myrinæorum Tom. II. Comment. pag. 141. nummo obſervavit itidem Cl. Triſtanus. Quamquam autem vulgo diverſæ illæ plantæ ſtatuantur, quod Dioſcorides, Galenus, aliique diverſis locis de iiſdem agant; ita

ita tamen utramque deſcribunt, ut vix certe magnum inter eas diſcrimen fatearis. At vero illud obſtare mihi videtur, ne continuo cum Triſtano, Laurum Alexandrinam in eo nummo ſignatam putem, quod hanc diſerte tradant Theophraſtus, Dioſcorides, aliique, fructum ſeu baccam in medio folio gerere inſtar ruſci; at in nummo illo quem videas apud Triſtanum, fructus extra folia è pediculo pendeat. Decepiſſe videtur Triſtanum ſecus producta à Matthiolo (quod ei nonnunquam ſolemne) figura hujus Lauri Alexandrinæ, nec conſona cum iis quæ de hoc frutice veteres & è recentioribus etiam nonnulli tradidere. An advocabo hic præterea FICUM RUMINALEM, quam cum paſtore Fauſtulo, Lupa ac gemellis ſignat obvius Gentis Pompeiæ denarius apud Urſinum, & alius inter Incerta ab eodem relatus?

Immo eandem etiam ære inciſam una cum fœta ſue ſignari credidit Erizzo, in ſequenti nummo Adriani.

Scrofa, quam ibi cernis multos fœtus enixam, ea nem-

pe quam ſibi juxta Vatum præſagia, circa Laurentem agrum repertam, Junoni immolavit Æneas, & ad cujus repertæ locum, Lavinium ab eo condita, & mox in vicinia ab Aſcanio Alba. At nihil ei cum Ficu Ruminali commune, quæ ad Romuli & Remi natales, & Romæ condendæ auſpicia, ut vulgo notum, ſpectabat; & cum Lupa proinde ac gemellis, non cum hac fœta ſue ſignanda veniebat. Non alia itaque hæc Arbor in ſuperiori nummo ſtatuenda, quam ILEX, ſub quo arborum genere reperiendam hanc ſuem præſagiebant Æneæ Helenus ac Tiberinus:

Cum tibi ſollicito ſecreti ad fluminis undam
Littoreis ingens inventa ſub ILICIBUS *Sus*
Triginta capitum fœtus enixa jacebit.

Et certe alia longe Ficus Ruminalis figura in ſuperiori nummo, alia hujus Ilicis; ut mirari ſatis non poſſim, quid nobilem antiquarium impulerit, ut illas arbores inter ſe, & diſcretas pluribus ſæculis hiſtorias aut fabulas improvide confuderit. Neque vero parum hæc illuſtrant præclari quidam nummi, mole & raritate inſignes, qui eandem ſuem fœtam exhibent, cum ſymbolis inſuper Æneæ Anchiſem ferentis, & ſuperne Lavinio; aut cum Ænea & Aſcanio navi egredientibus, & ardente Ilio. Prior nummus itidem Hadriani in Regia Gallorum Gaza, poſterior Antonini Pii in Cimeliarchio Chriſtinæ Heroïnæ mihi viſus. An denique hic alias Plantas vulgo haud ignotas ulterius commemorabo? puta vel NYMPHÆAM ALBAM, Fluviorum imaginibus nonnunquam adpictam; aut APIUM, frequens in Selinuntiorum nummis, & à quo Urbi nomen; unde præterea Plutarchum illuſtramus, qui tradit alicubi Selinuntios Delphis aureum Apium dedicaſſe. Mererentur forte opportunius in hunc cenſum referri va-

Lib. Et apud Delph.

ri va-

ri variæ adhuc Plantæ exoticæ, quibus ſignatos nonnunquam alios Nummos memini me vidiſſe, ſed cum obiter & aliud nonnunquam agendo, tum quorum ectypa non poſſidemus, ut hic certo liceat aliquid de iis pronuntiare. Talis forte vel Commagenorum in Syria nummus, cum adpicto flore ſeu herba, & Cleopatræ alicujus effigie in anteriori parte; aut Antiochi Euergetis, cum flore itidem aut herba in averſa nummi area, quos in illuſtribus Italiæ veſtræ Cimeliarchiis aliquando me vidiſſe recordor. Priorem cum addita Nummo epigraphe ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ, eandem Plantam facile crederem cum herba in illo tractu celebri, & à natali ſolo COMMAGENE itidem dicta, (ſicut Herba *Medica*, *Sinopis*, *Rhodia* vel *Idæa Radix*, aliæque id genus) ex qua præſtantiſſimum & quantivis pretii medicamentum parabatur, quod impenſe laudat Plinius; *Alioquin celeberrimi uſus eſt ad hoc in* COMMAGENE *Syriæ parte cum Cinnamo, Caſia, Pipere albo*, HERBA *quæ* COMMAGENE *vocatur, obrutis nive vaſis, odore jucundo, utiliſſimum ad perfrictiones, convulſiones, cæcos ac ſubitos dolores, omniaque quæ acopis curantur, unguentumque pariter ac medicamentum eſt*. Et de his hactenus. Quamquam ni alio nos vocaret inſtituti operis ratio, haud alia deeſſent etiamnum, ex quibus adſertam vindicatamque Nummorum in hoc contemplationis genere utilitatem liceret adhuc pluribus evincere.

In Gaza Chriſtinæ Reginæ.

In Gaza Medicea.

Lib. XXIX. cap. 3.

DISSERTATIO QUINTA.
DE
PRÆSTANTIA ET USU NUMISMATUM ANTIQUORUM.

SEd forte majus erit operæ pretium, à brutis Animantibus, aut Plantis, ad nobiliorem rerum geſtarum HISTORIAM oculos convertere; qui frequentior ſolet eſſe & quidem immenſus hujus Nummorum tractationis campus. Neque tamen ſollicitam quandam & operóſam hujus rei probationem à me exigis hoc loco, OCTAVI præſtantiſſime, quod nec unius eſt Diſſertationis argumentum; & de quo, ut ingenue fatear, minus etiam videtur hic mihi laborandum. Vix enim hæc res hodie ullam habet dubitationem apud eos ipſos, quos vel nullo, aut levi admodum uſu antiquariæ hujus ſupellectilis vulgo inſtructos videas. Ut mittam felicem multorum induſtriam, hic jam luculenter præluxiſſe; quorum curæ & lucubrationes in hoc genere talium cupidis paſſim ante oculos verſantur. Quamquam, ſi meam quoque ſymbolam, ad aliquam ſuſcepti argumenti illuſtrationem liceat obiter conferre; non una certe ratio, ſingularem & mirificam quandam Nummorum utilitatem in hoc genere, continuo ſuadere mihi videtur.

Cauſa utilitatis Nummorum in HISTORIA.

Primam equidem ſubminiſtrat illa injuria, vel temporum vel Barbarorum, vel epitomatorum, quos vocant, quæ mancam & mutilam magna ſui parte Hiſtoriam

riam priſcæ ætatis ad nos hodie tranſmiſit. Nec enim ullus ignorat, quota pars Hiſtoricorum veterum ex illa publica litterarum calamitate ſuperſtes evaſerit; aut quam laceri præſtantiſſimi quique ex iis hodierna die occurrant. Ruinas utique in iis agnoſcas veterum operum aut ædificiorum, paſſim hic etiamnum obvias; in quibus modo atria & veſtibula, modo diætas & lararium, modo laquearia & faſtigia deſideres: aut ſi mavis familiare exemplum Navis alicujus decumanis fluctibus quaſſatæ, in qua vel puppim, vel latera, vel proram frequenter requiras. Unde præclara multorum opera, quæ in colligendis reliquiis, aut reſarcienda id genus jactura laboravit, in tantum laudem induſtriæ vel invenit, vel meretur, in quantum priſcis illius naufragii tabulis eadem inniti conſuevit. Altera ratio occurrit, illa crebra repugnantia apud Hiſtoriæ veteris ſcriptores Græcos & Latinos in rebus etiam graviſſimis, ut neſcias quibus nonnunquam acquieſcere, aut quorum judicia & authoritas pluris apud te valere debeant. Ita confuſa aut diſcrepantia ſæpius apud eos tempora, patriam, nomina, aliaque præcipua rei geſtæ momenta videas; ut dum in iis conciliandis aliquot Criticorum ingenia ſe exercent, eadem ab hoc conatu ſaniorum crebrius deterreant diligentiam. Id jam olim agnovit non aliarum ſolum partium ſcriptor luculentus, ſcribens contra Apionem; ſed & faſſi ſunt haud illibenter teſtes domeſtici; qualis aut Dio Chryſoſtomus, qui obſervat multa incerta & repugnantia occurrere in hiſtoria ſuperiorum temporum; quod & Strabo jam ante illum monuerat, priſcos ſcriptores de iiſdem rebus ſcribentes haud parum inter ſe diſſentire. Nec id præteriit optimus cenſor Fabius, qui Livium frequentiſſime dicit dubitare, & quo teſte *alii ab aliis*

Joſeph. lib. I.

Orat. XI.

Lib. VIII.

Lib. II. Inſtit. cap. 4.

aliis hiſtoricis diſſentiunt; cujus quidem rei argumenta nullus adhuc hodie luculentiora dabit vel crebriora illo ipſo Romanæ Hiſtoriæ principe Patavino. Hæc autem hodie tolli non poteſt aut argui diverſitas, niſi ope & præſidio illorum, quos ut indubiæ fidei teſtes, ſecure hic liceat convenire. Tertia ratio ex eo poteſt intelligi; quod multa iiſdem Hiſtoriarum aut Annalium conditoribus, vel odio, vel amore, vel incuria ſint perperam tradita; quæ emendari hoc tempore, aut revinci, niſi publicis quibuſdam tabulis non poſſunt. Adeo ut non continuo exiſtimem à livore profectum illud Vopiſci judicium quod hic opportune ſeſe mihi ingeſſit: *Neminem ſcriptorum, quantum ad hiſtoriam pertinet, non aliquid eſſe mentitum, prodente me, quin etiam in quo Livius, in quo Salluſtius, in quo Cornelius Tacitus, in quo denique Trogus manifeſtis teſtibus convinceretur.* Nec incommode rationem hujus rei tradit, ipſe fidei non uſque adeo exploratæ Hiſtoricus; quo teſte ſcilicet, *tanta componentium rerum monumenta vel ſecuritas, vel par huic vitium credulitas fuit.* Quarta accedit, quod omiſſa multa ſint & præterita diligentiſſimis alias ſcriptoribus, quæ tamen ad ſummam rei geſtæ, aut hiſtoriæ integritatem, momentum non leve conferre videbantur. Nec enim ulli facile, utut accurato & ſedulo hiſtoriarum conditori, ea felicitas hactenus contigit, omnia ſcilicet vel adſequi vel tradere in ampliſſima nonnunquam materia, aut ab illius ætate longo temporum intervallo ſubmota. Id vero ſupplere demum poſſunt reliqua Lapidum Nummorumve ejuſdem ævi monumenta; in quibus publica fata populorum, aut geſta cæteroquin digna poſterorum memoria, opportune fuerunt conſignata. Qua ratione jam olim graviſſimus auctor Polybius, ex ærea Tabula ab Hannibale deſcripta in Italia,

In Aureliano.

Curtius lib. IX.

Lib. III.

lia, & Lavinii reperta, fatetur ſeſe fidem rerum geſtarum depromere. Unde & apud Dionem Pruſæum, Æegyptius quidam haud vane jactat, partim in Templis, partim in Columnis ſcriptam apud eos præcipuam priorum temporum memoriam. Adeo ut Livius etiam in dubiis rebus & vetuſtate incompertis, ad inſcriptiones antiquas non dubitaverit continuo provocare. Quinta denique ſupereſt, obſcure aut obiter multa paſſim iiſdem ſcriptoribus tradita, quæ nova & dilucida cujuſdam expoſitionis face indigent, ut legentium oculis quodammodo ſubjici poſſint, & eorum aviditatem luculentius explere. Ac talium immenſa quædam ſeges in Hiſtoriæ veteris latifundiis ſeſe offert, quorum uſus vel voluptas vix commode poſſet hodie percipi, niſi aliunde lux illis & evidentia quædam major accederet, aut anniſi eſſent veteres, æs, argentum, Orat. x. Lib. I V. cap. 20.

——— *impreſſiſve aurum animare figuris.*

Optimus enim, juxta Plutarchum, ſcriptor Hiſtoriæ, qui ita eam texit; ut picturas omnino referat; & ad quam evidentiam niſum præ cæteris Thucydidem tradit, ut auditorem nempe tanquam ſpectatorem redderet. Hæc autem ſingula in veteri Nummorum ſupellectile adjumentum quoddam præcipuum, & ſingulare præſidium agnoſcere, non pœnitendi certe beneficii acceſſio cenſeri debet. De Gloria Athenienſ.

AD HISTORIAM EXTERNAM minus conferre hic Nummi iis videbuntur, qui Romanos ſolum tractant, & vix aliis peregrinis, Græcis nempe & Aſiaticis vulgo pretium ponunt. Haud una tamen in iis ſe offert Nummorum utilitas, ſeu in tradendis Regum vel Ducum apud Græcos aut Barbaros *Appellationibus*, ſeu in illuſtrandis præclaris eorum *Natalibus* & *Factis*. Ita ut vicem hodie fungantur illorum Clypeorum, qui in tem-

templis ad memoriam rei geſtæ adpendi olim conſueverant, & ad quos crebro provocant antiquæ hiſtoriæ

Stirps Macedonum & Alexandri. enarratores. Apud MACEDONAS quidem, fundatores ampliſſimi illorum imperii, ab HERCULE Leonicida genus derivaſſe, vel eorundem imagines in Nummis obviæ cum Leonis exuviis etiamnum arguunt. Quod ipſum tradit ex eorum fide, non è vulgo, ſed vere natus in oſtro Imperator; qui exuvias leo-

Conſtant. Porphyrogen. Them. I. 11. nini capitis ſtirpis auctorem referentes, Macedonum Regibus familiares, & quibuſvis apud eos coronis ac gemmis potiores ſcribens, addit, *Καὶ μάρτυρ ἀξιόπιστος αὐτὸ Νόμισμα τοῦ Μακέδονος Ἀλεξάνδρου, τοιαύτῃ εἰκόνι καλλωπιζόμενον*, *ac* TESTIS *hujus rei fide dignus eſt* NUMMUS *Alexandri Macedonis ejuſdem figura inſignitus.* Vides hic utique eruditiſſimum Cæſarem, ad Nummos, tanquam ad indubium originis illius ac moris indicium ſecure provocantem. Hic vero vir doctus illius editor, ipſum profert ALEXANDRI Nummum cum illis leonis exuviis, detracta etiam omni galea capiti adaptatis; quod poſtremum ſingulare & minus obvium in iiſdem numiſmatibus credit. Idem vero capitis inſigne in antiquioribus etiam AMYNTÆ, & PHILIPPI Nummis adhuc hodie intuemur, ut prætercam *Pharetram* & *Clavam*, quæ tum in ejuſdem Amyntæ, Philippi, Alexandri, tum poſterioris PHILIPPI numiſmatibus, ejuſdem originis fidem faciunt. Ut facile videas, non fruſtra eſſe omnino, quæ de antiqua HERACLIDARUM in Macedonia ſede, priſci auctores magno conſenſu tradidere. Idem certe hic Nummi, quod Tabulæ veteres apud Syneſium præ-

In Cataſtaſi. ſtant; quas tradit ſucceſſionem Regum ab HERCULE, ſuo tempore adhuc apud Cyrenenſes arguiſſe. Neque aliter eadem leonina pelle amictum Polynicem legas

legas apud Hyginum, quem alias Urſi pelle induunt Tragici; quam ut illâ Thebanam originem argueret. Jactatâ nempe paſſim apud Veteres, neque ab unis Nepotibus, illa Herculis ſucceſſio; quem (ſolemni adhuc temporibus noſtris inſania, Gentem ſuam ab antiquis Regnorum aut Imperiorum Conditoribus derivandi) generis ſui auctorem talium aucupes paſſim referebant. Unde etiam eoſdem à Socrate apud Platonem exploſos videas, & illis opportune inculcantem, vigeſimum ab Hercule, etiam quinquageſimum reputare debere illud eſſe fortunæ. Quod autem Heraclidis pellis Leonina toties in veteribus Nummis obvia, idem Tydeo pellis Aprina præſtitit; qua auctore Hygino opertus itidem incedebat, quo à Caledone Apri interfectore genus ſe ſuum derivare indicaret. Si vero Philoſtratum audimus, non inane ſolum fuit generis inſigne hæc pellis leonina, ſed ſingularis cujuſdam virtutis & præſtantiæ. Tradit enim ille, ſed fide Sophiſtica, Ajacem adhuc infantem leoninis illis Herculis exuviis involutum, in eaque parte factum invulnerabilem. Antiquiſſimis nempe mortalibus primo è foliis arborum, mox ex animalium exuviis quæſita corporis tegumenta; de quibus Lucretius,

In Theæteto p. 175. edit. Henr. Stephan.

In Heroïcis p. 693.

Pellibus & ſpoliis corpus veſtire ferarum. Lib. v.

Hinc, quod notum, & pelliti olim Patres conſcripti, & ferarum pellibus induti, Mauri, Germani, aliæque horridiores gentes, veteribus commemorantur. Immo progreſſu temporis, non ſolum gentibus minus cultis, idem vulgo habitus retentus; ſed iis quoque, qui horridius aut ſimplicius vitæ genus profeſſi, ſe ad priſcam illam ſimplicitatem componebant: quales nempe aut ſanctiſſimi illi Viri, Elias, Eſaias, Zacharias, Servatoris Præcurſor; aut Gentilium etiam Heroës, de quibus

Strabo lib. XVII.

Ad lib. 1. Argon. v. 324. aperte id teſtantem video Apollonii Scholiaſtem, Δέρμα δὲ ὁ μέν· σύνηθες γὰρ τοῖς Ἥρωσι τὸ δερματοφορεῖν· *Pellis quidem; conſuetum Heroïbus pellem gerere:* aut ſapientiæ ſtudiis apud eoſdem Gentiles clari, ſicut de Dione oris aurei conſtat, quem ſæpe leoninum exuvium geſtaſſe Suidas & Photius tradunt. Inde etiam priſcis Chriſtianorum Aſcetis, ſimile quæſitum corporis tegumentum; qui nempe ſæculo renunciantes, vel ex arborum foliis, vel ex ferarum pellibus indumenta ſibi conficiebant. In vit. Pauli Eremitæ. Talis vel Paulus ille Eremita, qui authore Hieronymo, *contextis palmarum foliis veſtiebatur*; aut Hilario apud eundem, In vita Hilarionis. *ſacco membra coopertus, & pelliceum habens ependyten*; aut Simon ille Monachus, de quo refert Lib. 1. Epiſtol. 475. Iſidorus Peluſiota, ἡ σίσυρα σημαίνει γυμνὸν ἣν ἀμπέχεται· *ex caprinis pellibus contexta veſtis qua amictus eſt, nudum eſſe oſtendit.* Scilicet his inſignibus, ſeu animalium exuviis, ſicut Macedonum Reges ſeſe Herculis traduces, ita iſti ſe Eliæ, aut Joannis ſucceſſores conteſtari cupiebant.

De Cornutis Nummis Alexandri Magni. Sed ſplendidiorum adhuc Natalium, qui Alexandrum Herculis non tam traducem, quam fratrem probarent, CORNIGERI ejuſdem in Nummis habitus fidem facit; qui illum ſcilicet Jovis Ammonis filium non minus arguit, quam inſcriptio ejuſdem apud Philoſtratum, Lib. de vit. Apollon. 1. cap. 6. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟϹ Ο ΔΙΟϹ; aut altera apud eundem, PATRI AMMONI. Unde & Alexandrum, non alio nomine deſignat Ovidius in Ibi;

Quam qui CORNIGERO *de Jove natus erat.*

Ita ut eodem illo habitu ſe adhuc hodie conſpiciendum in Nummis præbeat, quo illum Clemens Alexandrinus depictum refert; quo teſte ſcilicet, *voluit autem & Alexander Ammonis filius videri, &* CORNUTUS *inſculpi à Statuartis.* In Protreptico p. 36. ἐβούλετο δὲ καὶ Ἀλέξανδρος Ἄμμωνος υἱὸς εἶναι,

εἶναι, καὶ ΚΕΡΑΣΦΟΡΟΣ ἀναπλάττεσθαι πρὸς τῶν ἀγαλματοποιῶν. Quo cultu etiam frequentaſſe illum convivia innuit Ephippio apud Athenæum; indutum nempe Lib. VI. Ammonis veſte, CORNUBUS, Clava præterea & pelle leonina. Eodem nempe quo frater Bacchus inſtituto; cui ideo Cornua adſcribit alicubi Diodorus, Lib. III. quod Cornigeri Ammonis eſſet filius; quibus certe generis inſignibus neſcio an aliquis hodie Natales ſuos aut Patrem ambitioſe adeo probari vellet. Ut tamen non mirum ſit amplius, cur Æra Alexandrina apud Arabas Epocha *Alexandri Bicornigeri* dicatur, ut obſervat illuſtris Scaliger; aut cur ille ab iiſdem ذوالقرنين DULKERNAIIM, Δίκερως nempe ſeu *Bicornis* vocari ſoleat. Ita enim Heros ille cum in Alcorano, tum in aliis ſcriptis Arabum vulgo deſignatur. Si vero rationem hujus appellationis ab iis quæras, continuo audies ita dictum, quaſi nempe Orientis & Occidentis domitorem. Id certe tradunt præter alios & Gloſſator eorum Gieuhari, & clariſſime in compendio Aſtronomico & Nautico Achmad ben Magad, Cl. Seldeno citatus ad Origines Eutychianas; cui vocatus eo nomine DULKERNAIIM, ſeu Bicornis Alexander, quod, ut habent Arabica, *Orbis totius Rex erat à Cornu ſeu plaga Orientali, uſque ad Cornu ſeu plagam Occidentalem.* Conſona iiſdem lego apud Abul Pharagium, Dyn. V.

وسمي ذالقرنين لبلغه قرني الشمس وهما المشرق والمغرب, *appellatuſque eſt Dhulkarnain*, id eſt, duo habens Cornua, *quod duo Solis cornua adſecutus eſſet Orientem & Occidentem.* Neque etiam Græcis ſcriptoribus ignota illa Orientis & Occidentis Cornua, arguit præter alia Κέρας Ἑσπέριον, ſeu *Cornu Occidentale* apud Diodorum Lib. III. de Africæ regione uſurpatum, cui præerat Amalthea. Pag. 202.

Verior tamen & ſimplicior meo judicio hujus denominationis ratio, quæ ſcriptores illos Arabas fugiſſe videtur, petita nempe à cornuta hujus Alexandri effigie; quam vocis originem appoſite cum altera illa de Orientali & Occidentali plaga indicavit etiam ὁ Ἀῤῥαβικώτατος Golius, meus olim in hac lingua informator. Immo neque Alexandri ſolum apud Arabas, ſed quaſi ejus, ſi Diis placet, ſuperſtitum adhuc Nepotum retenta alibi in Oriente appellatio. In provincia certe quadam Balaxiæ, ſingulos Reges tanquam ab Alexandro genus ducentes, Zulkarnen, (Dulkernaiim verius) ſeu *Bicornigerum* dici refert Paulus Venetus. Horum autem omnium ratio lateret ferme nos hodie, ni opportune Cornigerorum cum Alexandri, tum ſucceſſorum Numiſmata appellationis hujus cauſam & fontem indicarent.

Lib. 1. cap. 25.

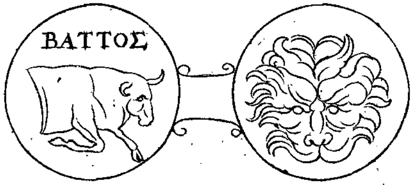
De Cornutis Nummis Succeſſorum Alexandri, aliiſque ejuſdem generis.

Tranſiere enim ad ejus Succeſſores, una cum imperii dignitate, eadem quoque Capitis inſignia; quo ſe utique vel oris & habitus ſimilitudine, neceſſarios quaſi & legitimos hæredes probarent. Hoc ſtudio certe incenſum Philippum, penultimum Macedonum Regem, narrat Polybius; illum ſerio nempe in id per totam vitam incubuiſſe, ut ex cognatione Alexandri & Philippi videretur; quod arguit adhuc hodie depicta ejus in nummis effigies cum leoninis Herculis ἀρχηγέτου exuviis. Neque enim ſolum projectam Alexandri cervicem, & levitatem oculorum in aliquot Hæredum ejuſdem imaginibus ſpectamus, quod adnotaverat jam olim Plutarchus; verum etiam leoninam pellem, & Cornua Arietina, quæ Ptolemæorum, Lyſimachi, aliorumque in nummis capita etiamnum decorant. Nec jam an Arietina illa, ut modo innui, vel Hircina Cornua fuerint, admodum laboro;

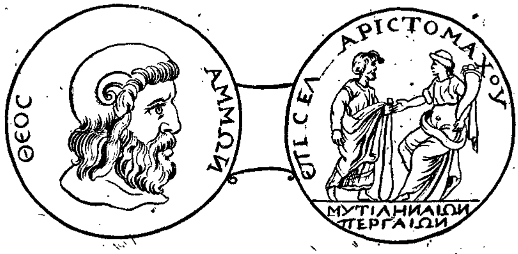
Lib. v. pag. 360.

In Pyrrho.

boro; quod ſollicitum habuit virum doctum in notis ad Græca Goltzii numiſmata, ob Plutarchi Caprina Pyrrho tribuentis auctoritatem. Utriuſque enim generis, nempe *de* CAPRIS *&* ARIETE *cornutos*, ut vocat illos Tertullianus, in his monumentis videas In Apologetico. (ut de TAURINIS jam nihil dicam); quæ nec graviſſimi auctoris fidem minuunt, nec ideo eadem inter ſe confundi patiuntur. Tryphonis certe nummum cum HIRCINO Cornu protulit Willalpandus, cujus ectypum etiam è Cimeliis Chriſtinæ Auguſtæ depromptum infra ſubjiciemus. Equidem non uno Cornuum genere inſignes occurrunt in antiquis nummis Gentilium, DII, FLUVII, HEROES. De DIIS, ita jam olim illa diſtinxit Porphyrius in aureo libello, ut JOVI Arietina, PANI Hircina, LIBERO autem PATRI Taurina præbeat Cornua, οὕτω δὴ καὶ οἱ De Abſtinent. lib. III. Ἕλληνες τῷ μὲν τοῦ Διὸς ἀγάλματι κριοῦ προσῆψαν κέρατα, ταύρου δὲ τῷ Διονύσου, τὸν δὲ Πᾶνα ἐξ ἀνθρώπου καὶ αἰγὸς συνέθηκαν. *Ita vero Græci, Jovis quidem ſimulacro Arietis Cornua, Bacchi vero Taurina adaptarunt; Panem autem ex homine & Capra compoſuerunt.* Quo nomine etiam hos Gentilium Deos ſuggillat alicubi Arnobius; *ſed quid ego Diis datas* Lib. VI. *falces & fuſcinas rideo? quid* CORNUA *& galeros?* Ac de JOVE quidem ſeu AMMONE κριοπροσώπῳ trita videntur omnia; niſi quod haud vulgarem ejus effigiem ex antiquo Cyrenenſium nummo protulit doctiſſimus Iſaacus Voſſius, in eruditiſſimis notis ad Melam, & eandem ex emendato Curtii loco præclare adſeruit.

Neque piguit hic eandem effigiem lectorum oculis ſubjicere, quod diverſam rurſus figuram Jovis itidem Ammonis in aliis nummis antiquis ſignari haud ignorem. Talis certe, quem apud Cl. Seguinum inſpectum, ejuſdem beneficio hic vulgamus.

Ammonem, ut vides, aperte arguit non tortum ſolum Arietis cornu, ſed vel ſola inſcriptio ΘΕΟC ΑΜΜΩΝ, *Deus Ammon*. Signatus autem ille nummus à Mytilenæis Lesbi incolis, ut liquet ex averſa nummi parte, & in memoriam quidem concordiæ & communionis cum Pergæis. Unde autem oriatur illa diſcrepantia in tradenda figura hujus Ammonis aperiendum. Juppiter nempe ſub Ammonis nomine & Arietis forma cum Afris, tum Græcis etiam cultus. Prior ille vulgo celebrior, ſede nobiliſſimi Oraculi ſacratus, ac Libyci Dei nomine paſſim dictus. Dionyſius,

Καὶ τέμενος λιβύκοιο θεοῦ ψαμάθῳ ὑπὸ πολλῷ.

Et Templum Libyci Dei in arena multa.

Et

Et Nonnus,

Βῆλος ἐφ' Εὐφρήτοιο Λίβυς κεκλημένος Ἄμμων. Lib. XL. Dionyſ.

Belus ad Euphratem Libycus vocatus Ammon.

Sic Propertius,

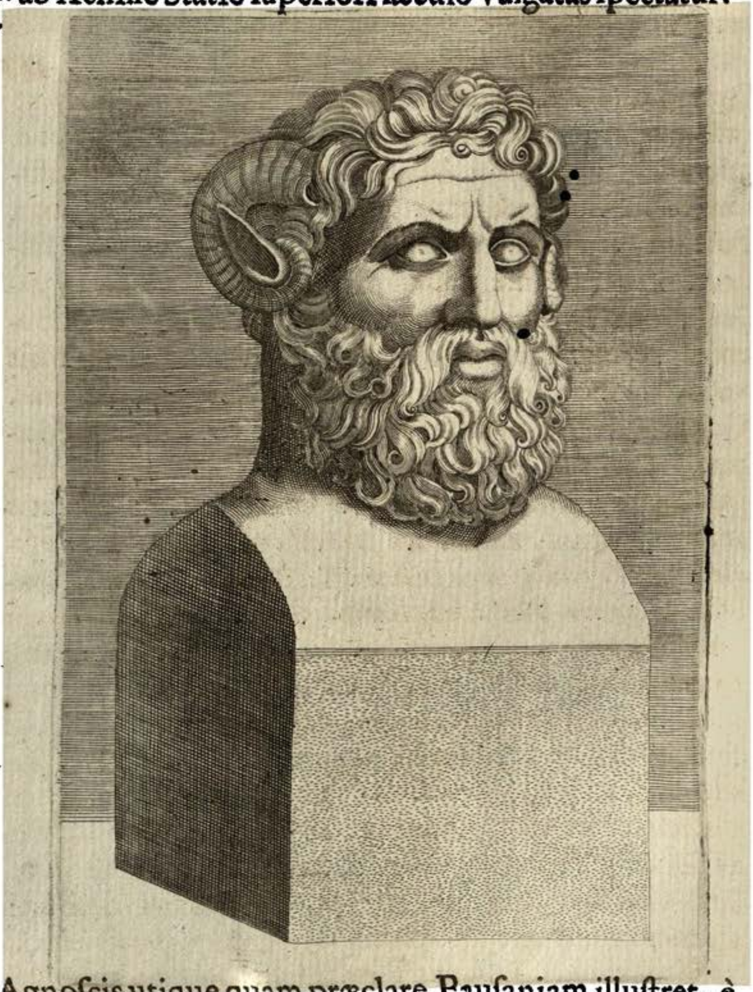
Hoc neque arenoſum Libyci Jovis explicat antrum. Lib. IV. Eleg. I.

Quæ loca in re alias haud obſcura ideo adtulimus, ut eadem opera Suidæ medicas manus præſtaremus, apud quem legitur Ἄμμων ὄνομα θεοῦ Ἑλληνικοῦ. Eruditiſſimus Reineſius explicabat *Dei Gentilis*, non *Græci*, juxta Portum, quem eo nomine perſtringit. At uterque fallitur. Legendum enim omnino, Ἄμμων ὄνομα θεοῦ Λιβυκοῦ, quod vulgo Ammonis, ut videmus, adtributum. Neque certe Suidam in explicanda Ammonis voce, de hoc Jove Libyco mentio effugere poterat. Celebris itaque paſſim non apud Afros ſolum, ſed apud Græcos alioſque hic Libycus Juppiter; quamquam vulgo minus nota eſſet ejus effigies, quod ſatis innuit Curtius; *Id quod pro Deo colitur, non eandem effigiem habet, quam vulgo Diis artifices accommodarunt. Umbilico maxime ſimilis eſt habitus, ſmaragdis & gemmis coagmentatus.* Poſtremum obſervat etiam Diodorus. Huic vero conſentanea illa effigies ſuperioris nummi ab ipſis Afris percuſſi; quo referenda etiam illa Afri Scriptoris, hunc Jovis habitum ridentis, *Si nudo Jovi* CORNUA *detrahat.* At vero non Afris ſolum, ſed Græcis etiam cultus Juppiter Ammon, eique ſimulacrum cum Arietinis cornibus erectum, figurâ in reliquis conſentaneâ illi, quam vulgo Jovi Græci artifices commodant. Tale ſimulacrum apud Megapolitanos Arcadas obſervat Pauſanias, ἄγαλμα Ἄμμωνος πρὸς τῇ οἰκίᾳ τοῖς τετραγώνοις Ἑρμαῖς εἰκασμένον, κέρατα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχων κριοῦ· *Ammonis ſimulacrum domi quadratis Mercuriis ſimile, Arietis cornua capiti habens adpoſita.* Cujus

Lib. IV. (Curtius) — Lib. XVII. (Diodorus) — Arnob. lib. VI. — Lib. VIII. (Pauſanias)

jus Ammonis ſimulacrum πλεξάγωνον opportune exhibet ſequens marmor, quod inter Illuſtrium imagines ab Achille Statio ſuperiori ſæculo vulgatas ſpectatur.

Illuſtr. Vir. &c. Rom. 1569. n°. 47.

Agnoſcis utique quam præclare Pauſaniam illuſtret, è quo viciſſim explicandum veniebat hoc Marmor. Inde etiam lucem mutuatur Nummus ille à Mytilenæis percuſſus, cum adpoſito Dei ipſius Ammonis nomine.

Nihil

Nihil enim ſingulare habebat Græcorum Ammon præter Arietis cornua, ut innuebat Pauſanias, & liquet ex reſiduis ſtatuarum & nummorum id genus monumentis; non vero peculiarem illum habitum umbriculo ſimilem, & ex ſmaragdis ac gemmis coagmentatum, quem Libyco tribuunt Diodorus & Curtius, ac vindicat eidem Cyrenenſium nummus. Immo inde factum obſervo, ut quum Libycus Ammon, quantum nomine & fama pervulgatus eſſet apud veteres, tantum ob itineris moleſtiam incredibilem, vulgo ab hominum conſpectu remotior ageret, inde etiam minus notam ejus effigiem ſub illo Græci Ammonis κριοπροσώπε habitu, veteres nobis aliquoties adumbrarint. Certe cum alias in denariis aliquot Gentium Romanarum, tum in pluribus nummis Ægyptiis ſub Trajano, Hadriano, aut Antoninis percuſſis, occurrit aliquoties Serapidis aut Jovis Ægyptii caput cum Cornu Arietino, ad Græci Ammonis formam depictum. Quin non Juppiter ſolum, ſed JUNO etiam AMMONIA apud Eleos culta, ut in Eliacis obſervat itidem Pauſanias. Ad quam ſpectare videtur ſequens nummus Pyliorum apud Goltzium, quod jam vidit Nonnius.

Haud vero prætereundum, inde etiam factum, ut Juppiter Bœotiis Καραιὸς vocaretur. Heſychius, Καραιὸς ζεὺς παρὰ Βοιωτοῖς, οὕτω προσαγορεύεται ὡς μὲν τινες φασὶ διὰ τὸ ὑψηλὸν εἶναι ἀπὸ τοῦ κάρα. Neque enim apud Arcadas

ſolum, ſed cum Lacedæmone, tum etiam Thebis cultus hic Ammon *κριοπρόσωπος*; unde delubri hujus
Lib. IX. Rei apud Thebanos meminit alibi Pauſanias. *Καραιὸς* autem Thebanorum, factum ex Hebræorum vel Phœnicum, quorum erant coloni, כר; quibus ovinum genus, & כרים Aries etiam bellicus in veteri fœdere vocatur. Fruſtra itaque à capite ſeu à voce *κάρα*, quod *ſublimis* nempe foret hic Juppiter, hoc ejus adtributum derivabat, quamquam dubitanter & ex aliorum fide, Heſychius. Mitto vero cauſas vulgo notas, quas cum Hiſtorici, tum Grammatici & Mythologi veteres juxta ac recentiores adtulere, cur Arietina cornua huic Jovi tribuat antiquitas. Plures enumerantem vi-
Ad Æneïdos IV. de Servium aut Hyginum, quos nihil moror. At meo judicio longe veriſſima & reliquis potior, quam adfert
In Euterpe. antiquiſſimus auctor Herodotus; Arietina ſcilicet facie depictum Jovem Ægyptiis, à quibus Ammonii hauſerint eorum coloni, Ἀμμοῦν enim ab Ægyptiis Jovem vocari; quod firmat etiam Plutarchus, libro de
Lib. V. Iſide, ac præterea Origenes contra Celſum. Notus certe cum vetuſtiſſimus mos Ægyptiorum ſub animalium figuris Deos ſuos effingendi; tum præcipuus Arietis apud eoſdem cultus, ut fecunditatis ſymboli. Unde ab iis primum tranſlata Arietina facies ad Deorum hominumque parentis ſymbolicam effigiem. Neque vero ſolum Juno Ammonia, ſed SISPITA etiam ſeu LANUVINA in Latio culta, non jam *Κριοπρόσωπος*, ſed *Τραγοκέρως* vel *Αἰγοκέρως*, cum CAPRINIS nempe Cornibus, cujus effigies obvia in denariis Gentis Papiæ, Prociliæ & Roſciæ apud Urſinum; Talia etiam PANI & SATYRORUM gregi vulgo tributa; cujus generis præclara Marmora paſſim hic licet intueri. Neque vero fictis Gentilium ſimulacris, Cornutos id

id genus Capripedes continuo adſcribendos tradentem novi Hieronymum, qui & talem Paulo Eremitæ occurriſſe, aliumque ſub Conſtantino Cæſare Alexandriam perductum narrat, & quem univerſo mundo teſte defendi ibidem adſerit. Conſulat eum ſi velit Lector; longior enim narratio, quam ut hic eam intexamus. At vero non Hircina jam, aut Arietina, ſed TAURINA Cornua, ISIDI, BACCHO, FLUVIIS adpoſita videas in antiquis eorum ſimulacris. De ISIDE conſulenda Hieroglyphica Ægyptiorum monumenta, & qui in iis explicandis laborarunt viri docti. Galeam certe Iſidi è Bovis capite à Mercurio datam auctor eſt Plutarchus. BACCHUM quod attinet, inde liquet non fruſtra illum Ταῦρον & Ταυροκέρωτα dictum à poëtis antiquis, quod alicubi Athenæus obſervat; quibus certe nominibus apud Euripidem aliquoties deſignatur; & quo etiam reſpexit alicubi Plutarchus, Bacchum innuens, ἄξιε Ταῦρε, *bubulis* nempe, ut de Jove alicubi Arnobius loquitur, *cohoneſtatum cornibus*. Hinc eundem etiam *Tauri* ſeu *Tauriformis* nomine & habitu apud Cyzicenos cultum, idem etiam Athenæus notat; Κυζίκῳ ἢ καὶ Ταυρόμορφος ἵδρυται. *Cyzici Tauriformis etiam ſtatuitur*. In cujus proinde honorem inſtitutum in eadem urbe feſtum ταυροχολία licet ex Heſychio colligere, Ταυροχολία ἑορτὴ ἐν Κυζίκῳ. Sic apud Ægyptios Bacchi ſimulacrum Tauri forma exſtitiſſe; apud Argivos autem βουγενῆ eundem dictum, auctor eſt Plutarchus. Hujus vero Bacchi Ταυροκέρωτος memoriam ſervant adhuc antiqui aliquot nummi. Unum alia occaſione ſupra protulimus, vulgatum jam à Cl. Seguino, qui Bacchum cum Iſide vehiculo inſidentem exhibet cum bijugibus Centauris. In eo enim videas minuta Cornua, quaſi primum prodeuntia, quale nempe cor-

Tom. I. in vita Pauli Eremitæ pag. 238. edit. Froben.

Lib. de Iſide.

Lib. XI.

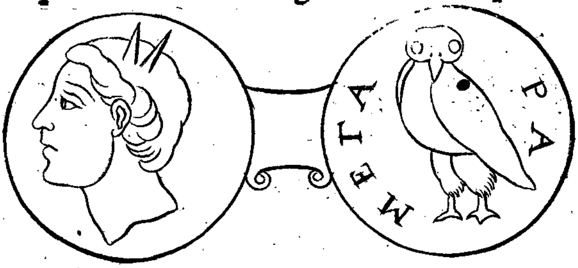
In Bacchicis v. 362. & 406.

In quæſt. Græcis.

Lib. V.

De Iſid. & Oſirid.

nu è Bacchi temporibus erumpens obſervat alicubi
In Imaginibus pag. 574. Philoſtratus. Huc referendum etiam caput imberbe
cum Cornu Taurino, & corona è pampino, quod inſuper ſatis arguit nummi inſcriptio, ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΜΑΡΩΝΙΤΩΝ. Talem certe cum prædicto Cornu, adnotavi inter nummos argenteos Principis Auguſtini Chiſii, tuo beneficio mihi inſpectos. Et quo ſpectare etiam mihi videtur imberbis Ταυροκέρως in ſequenti nummo Megaræ in Sicilia percuſſo.

Cultum per ea loca Liberum Patrem ſatis arguit cum ſitus vino ferax, tum inde frequentes Botrus, obvii in nummis locorum adjacentium Entellæ, Naxi & aliorum. Hinc & alius nummus ΜΕΓΑΡΑΣ ΥΒΛΑΣ dictæ, non autem Υϐλαίας, ut exiſtimarunt viri docti, in quo figura ſtans cum Scypho, quem effundit. Noctua vero, ut obiter hoc dicam, in averſa nummi parte ſignata, in memoriam nempe deductæ in ea loca
[a] Lib. VI. Coloniæ à Theocle Athenienſi, ut ex [a] Thucydide &
[b] Lib. VI. [b] Strabone liquet. Aliquando vero eundem Bacchum,
Ep. XXVIII. non δικέρωτα jam, ut vocatur alicubi Auſonio, ſed uno Cornu inſignem depingunt nobis antiqua id genus ſimulacra, ſicut in ſequenti nummo Agyrinæ, urbis itidem Siculæ, cujus pars averſa Minotaurum exhibet.

Scili-

Scilicet juxta Horatium,

Te videt inſons Cerberus aureo Cornu decorum.

Niſi forte quis malit GERYONEM illo nummo deſignari, quem ut Heroëm religioſe ab Agyrinenſibus cultum obſervat civis ejuſdem loci Diodorus; idque Hercule procurante; Ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν βοῶν τοῖς ἀπολυπωθεῖσιν ἴχνεσιν τὴν ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγορίαν ἐπιθεὶς, τέμενος καθιέρωσεν Ἥρῳ Γηρυόνι ὃ μέχρι τοῦ νῦν τιμᾶται παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις· *Notas item boum ungulis expreſſas de ſe adpellavit; atque tum ædem Heroi Geryoni conſecratam dedit, quam nunc quoque religioſe incolæ colunt.* Unde etiam liqueret, haud fruſtra Taurinum Cornu illi tribui, quem à Boum cuſtodia celebrem antiquæ fabulæ repræſentant, & quo interempto, Boves Herculem abegiſſe memorant. Niſi obſtare illud videatur, quod parum figuræ tricorporis hominis, qualem vulgo hunc Geryonem depingunt fabulæ, quadret ſuperior effigies. Ex ipſa vero Nummi inſcriptione ΑΓΥΡΙΝΑΙΩΝ, Stephanus obiter emendandus, apud quem Ἀγυρίνη & Ἀγυριναῖοι, pro Ἀγυρίνη & Ἀγυριναῖοι perperam legitur. Cur vero Taurina Cornua Baccho tributa, varia adferunt veteres; aut ad natales demonſtrandos, quod Cornigeri Ammonis eſſet filius, juxta Diodorum; aut quod bobus ſub jugum ductis primus ſementem fecerit eodem auctore; aut à vini ferocia, quod nimio vino homines truces fiant, cum Feſto & veteri Interprete ad Horatium; aut denique, quod Cornibus uſi ſint antiqui ad

Lib. IV.

Lib. III.

pocula, unde Bacchum Cornigerum depictum, & Ταῦρον poëtis dictum adſerit Athenæus, cui plane conſona apud Euſtathium legas. Cornu certe antiquitus poculi loco fuiſſe adhibitum, docet etiam alter Homeri Scholiaſtes, qui vulgo Didymus creditur, πρὸ τοῦ γὰρ εὑρεθῆναι τὴν τῶν ποτηρίων χρῆσιν, κέρασιν ἔπινον· ita enim poſtrema emendanda, pro quo corrupte legitur εἰς κέρας ἔπινον, quod vidit etiam eruditus & florentis ſpei juvenis Gilbertus Cruperus in Crepundiis ineditis, qui ἐν κέρασιν ἔπινον eodem loco legendum ſtatuit. Auctor quoque Etymologici MS. qui Photius Patriarcha exiſtimatur, & apud eruditiſſimum Marquardum Gudium noſtrum mihi inſpectus, Κεράσαι, τὸ πάλαι γὰρ κέρασι ἔπινον, ὅθεν καὶ ἡμεῖς, τὸ αὐτὸ ποιοῦμεν. Neque aliter vel Athenæus, vel Euſtathius, locis ſupra indicatis, quam ſolitos veteres κέρασι πίνειν. Inde vero Ταῦροι dicti videntur pincernæ apud Epheſios; Heſychius Ταῦροι οἱ παρὰ Ἐφεσίοις οἰνοχόοι· quamquam non in Bacchi, ſed Neptuni ſacris ita appellatos apud Euſtathium legam, ὅτι δὲ παρὰ Ἐφεσίοις, οἱ ἐν τῇ τοῦ Ποσειδῶνος ἑορτῇ οἰνοχοοῦντες ἠΐθεοι Ταῦροι ἐκαλοῦντο. Immo non Pocula ſolum, ſed Taurina etiam Tympana Bacchantium apud Claudianum,

Ad Iliad. N. pag. 917.

Ad Iliad. Θ. v. 189.

Ad Iliad. Υ. pag. 1205.

Inſudant tonſis Satyri, TAURINAQUE *pulſu*
Baccharum Bromios invitant TYMPANA *remos.*

In ſec. Conſul. Stilich.

Quin Liberi Patris exemplo, LIBERAM etiam & CEREREM cum Cornu Taurino ſignare videntur varii Siculorum nummi, in quibus caput muliebre occurrit cum ſpicis & Cornu Taurino è temporibus erumpente, aliquando etiam ſine ſpicis; cujus rei indicia ſuppeditabunt inprimis aliquot Panormitanorum numiſmata apud Parutam. Obvium autem & liquidum ex ſuperioribus, cur vel frugum Mater, vel Bacchi ſocia, eodem illo Taurino inſigni decorentur. Immo non Baccho ſolum, aut commemoratis modo Deabus,

Num. 130. 149. &c.

ſed

ſed FLUVIIS etiam Taurina Cornua tributa vulgo à Poëtis noſti, ut vel Eridano à divino Vate,

Et gemino auratus taurino cornua vultu Eridanus.

aut Tiberi veſtro à Claudiano, —— *taurina levantur* In Conſ. Prob. & Olyb.

Cornua temporibus raucos ſudantia rivos.

quomodo & *Tauriformis Aufidus* dictus Horatio, & Moſellæ *taurinæ frontis honorem* adſcribit Auſonius. Idyll. ix. Hunc vero morem fluvios ſub Taurina effigie depingendi, ad certos quoſdam populos reſtringere videbatur loco haud ignoto Ælianus; Βοῦν μὲν ἐν εἰκάζουσιν οἱ Στυμφάλιοι μὲν τὸν Ἐρασῖνον καὶ τὸν Μετώπην, Λακεδαιμόνιοι δὲ τὸν Εὐρώταν, Σικυώνιοι δὲ καὶ Φλιάσιοι τὸν Ἄσωπον, Ἀργεῖοι δὲ τὸν Κηφισσόν. Lib. II. Var. Hiſt. cap. 33. *Bobus quidem ſimiles faciunt Stymphalii Eraſinum & Metopen, Lacedæmonii Eurotam, Sicyonii & Phlaſii Aſopum, Argivi Cephiſſum.* Ejus vero moris veſtigia, & quidem latius uſurpati, licet in antiquis quoque nummis obſervare. Sic ACHELOUM cum Taurino cornu depictum exhibent vetuſti nummi Ambraciotarum & Acarnanum, quos male Nonnius ad Minotaurum refert. Vulgo enim iſte barbatus, ille imberbis, cujus hic habes ectypum.

Ad Acheloum certe referendum fluvium in eo tractu celebrem, vel ex Strabone præterea colligas, Οἱ δὲ εἰκάζοντες ἐξ αὐτῶν τἀληθὲς, ΤΑΥΡΩ μὲν ἐοικότα λέγεσθαι τὸν ΑΧΕΛΩΟΝ φασὶ, καθάπερ καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ἀπό τε τῶν ἤχων, καὶ τῶν κατὰ τὰ ῥεῖθρα καμπτῶν ἃς καλοῦσι κέρατας· Lib. x. *Qui autem ex fabulis verum colligunt,* TAURO *ſimilem forma* ACHELOUM *aiunt, ut & alios fluvios, ob ſtrepitus & flexus alveo-*

rum,

rum, qui Cornua dicuntur. Neque vero prætereundum, id de Acheloo ſuperiori nummo expreſſo, jam animadvertiſſe Laurentium Pignorium in Expoſitione Menſæ Iſiacæ. At bicornem etiam RHENUM, videre licet in ſequenti nummo Poſtumi.

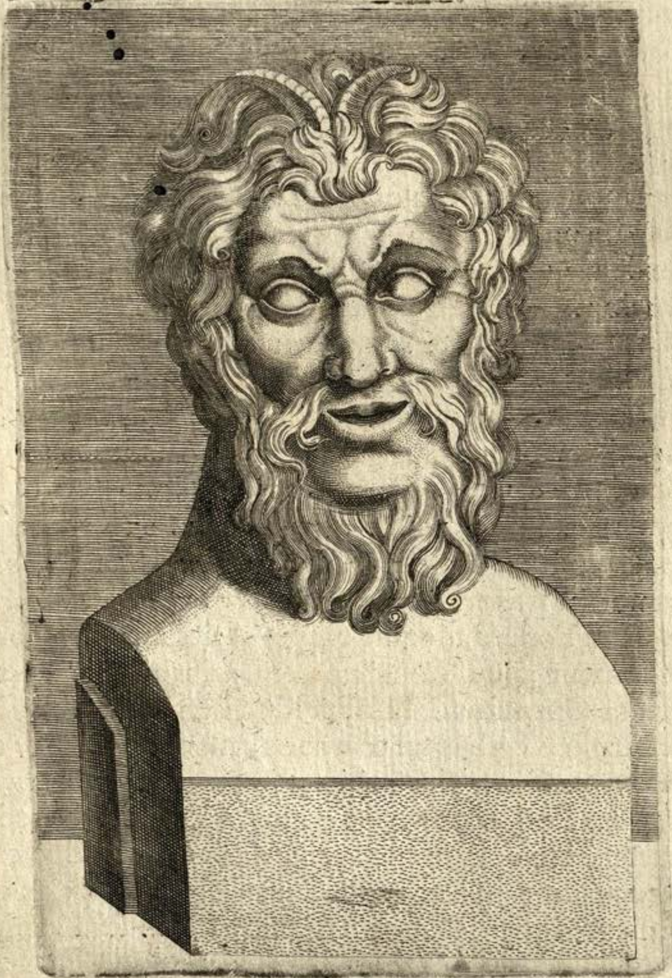
Ratio autem obvia hujus rei, quod nempe in duo brachia ſcindatur; unde & Crines pro fluminum brachiis apud Aëtium, quod ad Solinum jam obſervavit Vir maximus. Duas vero cauſas illius moris reddit Strabo loco paulo ante commemorato; primam ob ſtrepitum aquarum, alteram ob flexus alveorum: quam poſtremam tradit etiam alicubi Euſtathius, κέρατα ποταμῶν ἤτοι καμπαί. Priorem vero, cum ob ſtrepitum, tum ob vim aquarum, reperio apud Euripidis Scholiaſtem, qui in cauſſas etiam anquirit hujus moris; Ἐπεικῶς δὲ τοὺς ΠΟΤΑΜΟΥΣ ΤΑΥΡΟΓΡΑΦΟΥΣ ἐζωγράφουν τε καὶ ἔλεγον, ἴσως ὅτι παραπλησίως τῷ μυκήματι τῶν ταύρων ἡ ἀπήχησις τοῦ ὕδατος ποιεῖ ἐν τοῖς σφοδρῶς ῥέουσι ποταμοῖς διὰ τὸ βίαιον τῶν ὑδάτων, ἅπερ τὴν γῆν διαρρήσσουσι παρεμπίπτοντα ὡς τοῖς κέρασιν οἱ ταῦροι. Hinc & OCEANUS Fluminum Pater Ταυρόκρανος dictus Euripidi, Ἢ πόντον, Ὠκεανὸς ὃν Ταυρόκρανος ἀγκάλαις· *An per Pontum, quem Oceanus habens Taurinum caput cubitis &c.* Unde & NEPTUNUS Heſiodo Ταύρειος Ἐννοσίγαιος, Heſychio autem Ταῦρος, Ταύρειος ὁ Ποσειδῶν; quin & feſtum illi ſacrum Ταυρεία eidem doctiſſimo Grammatico, Ταυρεία ἑορτή τις ἀγομένη Ποσειδῶνι; & Pincernæ

Ad Iliad. N. pag. 917.

Ad Oreſtis verſ. 1380.

In Oreſte v. 1380.

cernæ in ejuſdem feſto Ταῦροι apud Epheſios, ut paullo ante monuimus. Ad hunc TAURUM Neptunum referendum videtur ſequens Marmor, quod barbatum ſenem exhibet, cui frons turgida duobus Taurinis cornibus, barba autem vulgo hiſpida, qualis Neptuno in antiquis id genus monumentis tribuitur.

Immo hinc videas etiam Patrem Vatum de fluvio Xantho haud fruſtra alicubi tradentem,

Iliad. Φ. ——— μεμυκὼς ἤυτε Ταῦρος.

Pag. 1233. *mugiens inſtar Tauri*, & in eundem locum Euſtathium obſervantem, ex mugitu illis communi factum, ut Tauros Mari & Fluviis immolarent veteres, quod ibi innuere voluerit Homerus: Ita certe apud Plutar-

In Lucullo. chum legas, Lucullum tranſitus cauſa, Taurum Euphrati ſacrificaſſe. Horum vero vel Deorum, vel Fluminum exemplo, CORNUTI etiam in antiquis nummis HEROES, ALEXANDRUM puta, ut ſupra innuimus, ejuſque SUCCESSORES. Neque vero illi uno Cornuum genere inſignes. ARIETINA quidem geſtaſſe ALEXANDRUM vidimus, in cognationis memoriam cum Ammone κεροπτεροσώπῳ; & illius exemplo, LYSIMACHUM, alioſque, ex Herois illius Hæredibus. Cujus moris ratio & hæc forte dari poſſet, quod ſicut Diadema à Perſis, ita etiam Arietina Cornua ab iis mutuatus ſit Alexander. Equidem illud capitis ornamentum Perſarum Regi, ſuo ævo tribuentem video Ammianum, ex veteri forte

Lib. XIX. conſuetudine depromptum; *aureum* CAPITIS ARIETINI *figmentum interſtinctum lapillis pro diademate*. Rex Perſarum equidem per Arietem Cornigerum

Cap. VIII. v. 20. deſignatur apud Danielem, & Darius alio loco per Arietem Cornutum. Hinc & illud Petri Chryſologi de

Cap. VIII. v. 26. Perſarum Regibus ſui temporis, *Nunc impoſitis ſibi Cornibus, quaſi viros ſe eſſe doleant, effeminantur in Lunam.* At vero, ad κεροπτεροσώπους iſtos Alexandri hæredes,

In Hortis Mediceis prope Villam Julii III. ſpectare etiam liquet ſequens Marmor, quo duo capita occurrunt juncta virile & muliebre, ac prius quidem cum inſigni Cornu Arietino ſpectandum venit.

Cre-

Crederem facile unum è PTOLEMÆIS, & quidem Cyrenarum Regibus, una cum Conjuge illo Marmore expreſſum; juxta conſuetum illis gentibus morem, Ægyptiis inprimis & Cyrenenſibus, Reges ſuos ac Reginas una junctis capitibus effingendi; cujus rei alia occurrunt in ſequentibus exempla, & firmabit interim

 iſte

iſte Nummus Mediceus, Cornutam rurſus utriuſque Conjugis imaginem præ ſe ferens, ni ſculptoris incuria Cornua ſint pro floribus expreſſa, quibus ornata ſæpe Ægyptiorum Regum capita alibi jam diximus.

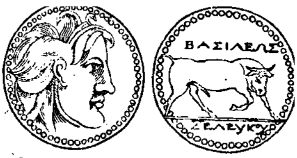

Neque vero male Cornu illud Arietinum Cyrenarum Regem ornabat in ſuperiori Marmore, vicini Ammonis exemplo, qui non ignoras illud Poëtæ pervulgatum,

Laſerpiciferis jacet Cyrenis,
Oraclum Jovis inter æſtuoſi.

At non Arietina ſolum, ſed TAURINA etiam CORNUA geſtaſſe videas aliquot ex Alexandri hæredibus, In Syriacis. ut SELEUCUM, cujus rei cauſam tradit Appianus, quod ſacra quondam faciente Alexandro, fugientem Taurum cornu apprehendiſſet; quod Politianus male Miſcellan. ad Lyſimachum tranſtulit. Id enim diſerte de Seleuco cap. LXXIX. refert Appianus; nec etiam Taurinum, ſed Arietinum Cornu ſpectatur in obviis Lyſimachi nummis. Tale etiam apud Lutatium, Mithræ ſimulacrum, vultu Leonis, Perſico habitu, utraque manu reluctantis Tauri cornua comprimens; quomodo & Hercules Acheloum domans, apud Poëtas vulgo & in nummis etiam depingitur. Sic figura nuda cornubus apprehendens Taurum inſpecta mihi in nummo Gazæ Barberinæ, ex eo numiſmatum genere, quæ vulgo *Crotoniatas* vocant. Unde etiam ad hoc Seleuci factum, quod refert Appianus, adludere videtur ſequens nummus, qui

qui hinc Seleucum Regem, illinc Taurum cornipetam exhibet.

Aliam vero cauſam adfert Libanius; Seleucum nempe ex ære apud Athenienſes exſtare cum Taurinis Cornibus; Τιμῶσι εἰκόνι χαλκῇ τὸν ΣΕΛΕΥΚΟΝ ΤΑΥΡΟΥ ΚΕΡΑΤΑ τῇ κεφαλῇ προσθέντες, τοῦτο διὰ τὸ γνώρισμα τῆς Ἰοῦς. *Statua ærea* SELEUCUM *honorant*, TAURINA CORNUA *capiti ejus adaptantes, illudque propter Ius inſigne.* Ius certe ſimulacrum juxta Iſidem βουκέρων ſeu *bovinis cornibus* Herodoto vocatur; unde etiam auctor eſt Philoſtratus, ſtatuam ei in antiqua Nino poſitam, cui ab utroque tempore parva prominebant cornua: Apollonium etiam plura de ea Statua reputaſſe & collegiſſe, quam vulgo exiſtimabant illius urbis Sacerdotes. Haud aliter nempe ac Hyllum Herculis filium, Cornu parvum ad lævam capitis partem adnatum habuiſſe refert Ptolemæus Hephæſtio apud Photium. Neque etiam prætereundus DEMETRIUS POLIORCETES Antigoni filius, quem cum Taurino cornu è temporibus prodeunte exhibet ſequens Nummus.

In Antiochico. pag. 351.

Lib. II.

Lib. I. de Vit. Apol. cap. 3.

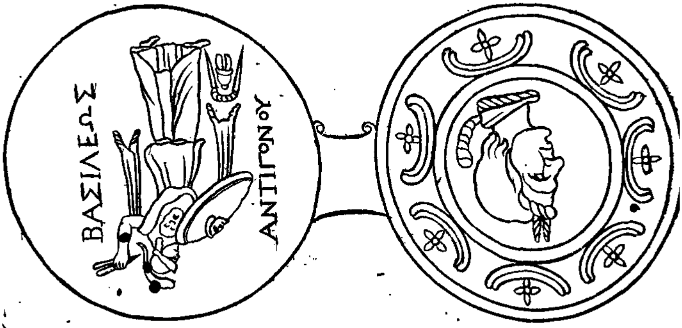

Non

Non ferendus autem Nonnius, qui hunc Nummum alioſque ejuſdem Regis, ad alium Demetrium, Antigoni nempe Gonatæ filium, & Macedonum Regem tranſtulit; quum omnino, ut aliunde etiam conſtat, ad nobiliorem illum Demetrium Poliorcetem ſit referendus. Nequidquam etiam hærent eruditi antiquarii, an Arietinum, an Hircinum, an Taurinum Cornu eodem nummo ſit expreſſum. Taurinum enim omnino ſtatuendum eſt, illudque à Demetrio uſurpatum Liberi Patris exemplo, cujus cultum & morem æmulatus à [a] Diodoro & [b] Plutarcho traditur; quod ipſum etiam de Patre ejus Antigono refert [c] Herodianus. Adeo ut ΤΑΥΡΟΚΕΡΩΣ non minus dici debuerit hic Demetrius, quam Attalus ille Apollinis oraculo vocatus eo nomine apud Pauſaniam legitur. Alias geminum Cornu Taurinum cum Elephantis proboſcide, AFRICÆ ſymbolum conſtituere videas in denario gentis Norbanæ; idque ut facile licet augurari, ob frugum copiam, unde & Africæ quaſi *terræ Spicarum* nomen eruebat alicubi doctiſſimus Bochartus. Neque vero Arietina ſolum vel Taurina, ſed HIRCINA etiam Cornua antiquorum Regum capitibus adpoſita nonnunquam videas. De Hircino Cornu obvio in nummo TRYPHONIS ſupra monuimus, & infra adhuc alia occaſione viſuri ſumus. De PYRRHO itidem indicatum, geſtaſſe illum Hircina Cornua; unde etiam agnitus legitur apud Plutarchum, depoſita nempe inſigni Galea; *καὶ τοῖς τραγικοῖς κέρασιν, & Hircinis Cornibus*. At vero omnium clariſſime id evincit nummus ANTIGONI vulgo TUTORIS Macedoniæ Regis, cujus caput ornatum Cornibus Hircinis, iiſque prominentibus & Clypeo incluſum, è Muſeo Chriſtinæ Auguſtæ depromptum hic exhibemus.

[a] Lib. xx.
[b] In Demetrio.
[c] Lib. I.
In Phocicis.
In Pyrrho.

Simi-

Similem etiam poſſidet Gaza Palatina & Medicea. Macedonum autem Regem ſatis arguunt Clypei illi cum ſtellis, quales itidem videas in nummis Antipatri apud Goltzium, aliiſque inſcriptis, ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΠΡΩ-ΤΗΣ; unde utique adſequimur conſuetum Regionis illius ſymbolum. Ad Antigonum autem Gonatam ſpectare non poſſe ſuperiorem nummum, ſicut dubitare videbantur eruditi antiquarii, ſatis evincunt nummi illius Gonatæ cum adſcripto nomine à Goltzio producti, & ab iſto non parum diverſi. Unde ſupereſt, ut illum Antigono Tutori adſcribamus, cujus nota cum Arato & Achæis contra Lacedæmonios ſocietas, multiſque Græcorum monumentis celebrati fama & virtus. Ut non mirum ſit, in averſa nummi parte, Palladem videre armatam, quæ dextra Clypeum tenet, ſiniſtra autem Fulmen vibrat. Neque vero te fugit opinor, inde etiam profectum morem illum Regum aut Heroum κεραλοφόρων; quod ſicut norunt viri docti, olim Galeæ militares, præfixa vulgo ad terrorem haberent animalium Cornua. Id certe de Thracibus obſervat Herodotus, æreas habuiſſe Galeas & deſuper Bovis Aures & Cornua. Sic de Gallis Diodorus, in more illis poſitum, ut æreas haberent Galeas cum magnis appendicibus, quibus vel Cornua adfixa, vel Avium aut Quadrupe-

Tab. Græc. XXXVIII.

Tab. Græc. ead.

Lib. VII.

Lib. V.

drupedum facies adjunctæ. Hinc & alibi docet, ideo Ammoni tribui caput Arietinum, quod hoc ſigno ornatam in bello Galeam geſtaſſet. Hinc & Haſtis etiam Capreæ Cornu præfixum apud Æthiopas, Herodotus itidem & Strabo alicubi adnotarunt. Servium autem
Ad lib. XII. Æneid. mitto, quem ratio hic fugit, apud quem *Cornua Criſtæ* divino Vati commemorata ſunt Comæ, ideo quod Cornua ſint proprie Cincinni ob adfinitatem vocis
Heſychius Κέρατα τρίχες, Auctor Etymolog. MS. Κέρας τῶν τριχῶν, &c. *κείρειν*. Κέρατα certe Græcis de capillis promiſcue dici haud ignoramus, ſicut Cornua apud Satyricum,

Cæſariem madido torquentem cornua cirro,

& quomodo apud Arabas قرون de Cirro ſeu demiſſo ſeu torto ſumi notant eorum Lexicographi: at alia ratio hujus vocis, ubi de Galeis aut Cornibus veterum Heroum agitur. Quam melius itaque ex linguis Orientis potuiſſet hujus rei fontem eruere; quibus, ut omnes hodie ſciunt, eadem voce *Cornu*, *Corona*, *Potentia*, ac *Splendor* vulgo nuncupantur. Unde Cornu Regium inſigne apud Phœnices, & Hebræorum קרן ſeu *Cornu* Chaldæis Interpretibus aliquoties מלכותא ſeu *regnum* redditur, ut vidit illuſtris Grotius, & *Cornua* pro *Regno* & *Regibus* paſſim in veteri Fœdere. Certe vel ex cornuta Alexandri, Seleuci, Lyſimachi, Demetrii, Antigoni, Ptolemæorum, aliorumque id genus effigie ſatis jam liquet, cur per decem Cornua decem nempe ſucceſſores Alexandri è Syriæ puta aut Ægypti Regibus
VII. 7. deſignentur apud Danielem; *Et habebat Cornua decem.*
VII. 24. Item, *Porro* CORNUA *decem ipſius Regni*, DECEM REGES *erant*. Unde clarius etiam adſequimur, cur
Apoc. XVII. 12. à divino Revelationum Auctore dictum, καὶ τὰ δέκα ΚΕΡΑΤΑ ἃ εἶδες, δέκα ΒΑΣΙΛΕΙΣ εἰσιν; *Et decem* COR-
XIII. 1. NUA *quæ vides, decem ſunt* REGES. Alibi autem, *Et video ex mari beſtiam adſcendentem, quæ habebat capita ſeptem,*

ptem, *&* CORNUA DECEM, *&* *in* CORNIBUS *ſuis* DECEM DIADEMATA. Ut non mirum etiam, vel Cornua aurea, Coronæ vicem teſtantia prælata in pompa Philadelphi apud Athenæum; vel Cornua inter auguria imperii nonnunquam relata; ut à Capitolino inter alia portenta, quibus illud Antonino Pio ſuperos præſagiiſſe oſtendit, *Et poſt Conſulatum in viridario Taurus marmoreus*, *Cornibus ramis arboris accreſcentibus adpenſus eſt.* De MOSE vero, cui & vulgo Cornua in Nummis ejuſdem & Simulacris, ſed recentioris fabricæ, tributa, res nota ex homonymia vocis קרן, quam cum vulgo alii Interpretes de radiante & ſplendente Moſis facie explicent loco Exodi πολυθρυλλήτῳ, Vulgatus expreſſit, *quod cornuta eſſet facies:* unde nata illa pictorum & cælatorum de adfingendis Moſi cornibus præpoſtera induſtria. Quamquam & Hieronymum haud ignorem, Cornutam revera effectam Moſis faciem exiſtimantem; neque alienum ab illa ſententia illuſtrem Grotium, qui inde factum obſervat, ut Mneues, qui apud Ægyptios cum cornibus colebatur, ipſi Aben Eſdræ non alius credatur à Moſe. Neque tamen diſſimulandum, præter vulgatum Interpretem, reliquos omnes, Græcos, Samaritanum, Syrum, Chaldæum, Arabem, de radiis & ſplendore vultus Moſis eundem Exodi locum ſimpliciter interpretari; quibus certe accedit fide dignus interpres Paulus, cui per δόξαν τοῦ προσώπου redditur juxta nempe LXX Interpretes, δεδόξασται ἡ ὄψις τοῦ χρώματος τοῦ προσώπου αὐτοῦ, & quod explicat Chaldæus Paraphraſtes כאפיתו ארי פני ויו יקרא *quod multiplicatus eſſet ſplendor gloriæ vultus ſui.* Quo reſpexiſſe etiam videtur Photius Patriarcha in Etymologico MS. cujus ſupra meminimus, ΚΕΡΑΣ ἐπὶ διαφορᾶς, τὴν τρίχα &c. καὶ ΤΗΝ ΔΟΞΑΝ, καὶ κεφαλῆς. Facta

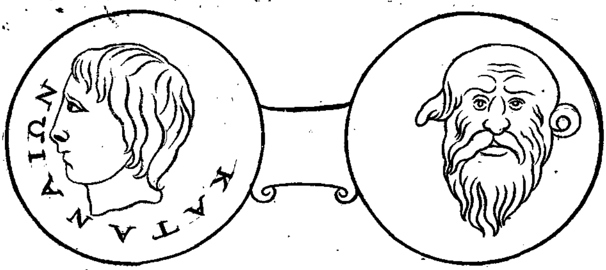
Cap. XXXIV. v. 29, 30.

Ad cap. LX. Eſaiæ.

II Cor. III. 7.

cta autem Cornuti Moſis & νομοθέτε mentio, revocat etiam mihi in mentem antiquum Catinenſium nummum, quem CHARONDÆ, patriæ ſuæ aliarumque adhuc urbium Legiſlatori, tribuebat vir doctus in Epiſtola edita ad Cl. Seguinum. Quam ſententiam dum inde adſtruit diligens antiquarius, quod vulgo divinis honoribus adfecti ſint legumlatores, & Zaleuci exemplo evincit, firmare luculentius poterat Iamblichi teſtimonio, qui de Charondà id nominatim obſervat, divinos eum honores à Civibus ſuis conſequutum. Sed ut ingenue dicam, SILENUM omnino referre mihi videtur producta à viro docto & expreſſa illo Nummo effigies; quem frons calva, ſimus naſus, reliqua facies, ipſum denique Cornu, verum Bacchi nutritium, ſatis ſuperque arguunt. Neque aliter effingunt illum antiqua marmora, quibus hic toties inſculptus occurrit; niſi quod Cornutus aliquando, alumni & Satyrorum exemplo, nonnunquam ſine Cornibus occurrat. Ad quem Silenum etiam haud incommode referendus videtur Cornutus itidem & barbatus ſenex in alio Catinenſium Nummo, quem inter reliquos ejus loci vulgavit Paruta.

De vita Pythag. c. 30.

Haud mirum vero eundem in nummis Catinenſium ſignari, quibus non ſemel Bacchus alumnus inſculptus, & quorum ager, ut alibi jam diximus, totus Cereri & Libero

Libero Patri ſacer. De CORNU vero AMALTHEÆ, quo ceu abundantiæ & fecunditatis ſymbolo, nihil frequentius ſignant Romanorum Nummi, & cum Dearum quidem ac Virtutum effigie, res vel pueris nota. Cur vero hoc nomen Κέρας Ἀμαλθείας, tertiæ è renatis Job. XLII. Jobo filiabus tribuerint LXX Interpretes, pro quo 14. *Keren Happuc* habet textus authenticus, Vulgatus autem *Cornu Stibii*, fratri meo in Hiſtoria Jobi, quam paratam habet, diſquirendum relinquimus. Alias veterum aut recentiorum de eodem loco expoſitiones mitto. Mihi, ut ingenue dicam, haud diſplicet Chaldæi Paraphraſtis interpretatio de ſplendore gemmæ, ſignificationi utriuſque vocis apud Hebræos conſentanea; τῷ קרן nempe de *ſplendore*, τῷ פוך autem vel הפוך de *gemma*. Equidem ad formam virginis commendandam, omnino videtur adluſiſſe impoſitum hoc ei nomen; cui etiam deducta illa à ſplendore gemmæ, ſeu lapilli appellatio egregie quadrat. Nec aliter adhuc hodie cum Coraliis, Margaritis, alio denique pretioſi lapilli genere, formarum ſpectatores aut præcones eaſdem conferre conſuevere. Accedit ratio mercis Arabicæ, quæ illius tractus feminis & nobilioribus quidem, cum olim tum adhuc hodie familiaris, ſcilicet ut Erytræis lapillis, de quibus paſſim poëtæ, ſeu rubri maris ſpoliis ſe exornent,

Nec minus Eois pectus variare lapillis.

Quæ rurſus virgini Arabicæ, & quidem ſummo loco natæ, ceu petitæ inde illius appellationi apprime conveniunt. Qui de *Stibio* cum vulgato Interprete vocem eo loco explicant, minus id mihi probant. In Fuco enim muliebri, tria illa jam olim recepta haud ignoro, Purpuriſſum, quo genis aut labiis ruborem; Ceruſſam, qua candorem ori aut collo; Stibium vero, quo nigro-

Tom. I. Epiſt. ad Furiam pag. 81. rem oculis illibant. Unde *orbes Stibio fuliginatos* vocat alicubi Hieronymus, qui eadem hæc, quæ modo innui, ita in fuco muliebri diſtinguit. At cultus ille, quo infuſcantes nativum decus, ora oculoſque depingebant, inter laſciviæ muliebris argumenta vulgo ipſis Gentilibus habitus; unde turpe jam illud olim viſum poëtæ,

Naturæque decus mercato perdere cultu,
Nec ſinere in propriis membra nitere bonis.

Ut equidem minus mihi fiat veriſimile, inde virum ſanctum & gravem, filiæ nomen & commendationem quæſiviſſe. Immo levem certe gratiam hodie inirent, qui à pigmentis id genus muliebribus, Veneres ſuas laudandas ſibi aut appellandas crederent. Niſi forte illud placeat, à ſplendore nigrorum oculorum, hanc Sancti Herois filiam indigitatam; quod egregie certe illuſtrat vox קרן pro *ſplendore faciei*, ſeu *radiis* è facie micantibus, à Moſe aliiſque ſcriptoribus ſacris frequenter adhibita. Nigri autem oculi maxime nitentes, & vulgo olim inter prima formæ munera; unde & Græcis *κυανόφρυες* & *μελανόφρυες* dictæ id genus Veneres. Quia autem Stibio nigror ille, ubi nativus deficiebat, procurabatur; hinc vox הפוך quæ *Stibium* frequenter notat, de ipſo nigrore ſumi potuit; haud aliter certe ac apud Arabes, è quorum gente hæc Virgo *μελανόφρυς*, vox كحل tam de *Stibio* quam de ipſa *nigredine oculorum* dicitur. Et hæc obiter, ne vel indicta plane nobis abiret nobilis Virgo, Cornu nomen præ ſe ferens, & ſi fides Græcis Interpretibus, Cornu Amaltheæ, toties in hac nummaria ſupellectile obvium. Quî autem aut quando factum, ut quod eximium olim honoris ac dignitatis inſigne habebatur, ludibrii & contumeliæ argumentum etiam apud viliſſimum quem-

quemque tandem evaſerit, nihil adtinet hic operoſe diſquirere. Id certe non heri primum aut hodie receptum, ſatis liquet ex Artemidoro; apud quem deſtinato cuidam proco, & ex Ariete cui inſidebat lapſo, futuræ mox conjugis adulterium portendi auguratur nonnemo his verbis, *ὅτι ἡ γυνή σου πορνεύσει καὶ τὸ* ΛΕΓΟΜΕΝΟΝ ΚΕΡΑΤΑ *αὐτῷ* ΠΟΙΗΣΕΙ. *Quod Uxor tua mœchabitur, &* QUOD DICI SOLET CORNUA *tibi* FACIET. Quæ poſtrema ſatis indicant id vulgatum *σκῶμμα*, jam ante Artemidori ætatem proverbii loco invaluiſſe. Ut non mirum ſit, ſequutis poſtea ſæculis, Andronicum Comnenum Imperatorem, Cornua in infelicium maritorum ludibrium ſuſpendere ſolitum, quorum toros adulterio fœdarat, ut liquet ex Niceta, & jam vidit in originibus patriis vir ingenio & eruditione inſignis Ægidius Menagius. Immo id in Hebræorum Apologis jam olim exſtare, tradentem video Druſium; ut qui nempe haberet uxorem adulteram, illi vulgo adfingerent duo cornua, quod rurſus in Quæſtionibus Hebraïcis ita explicat; *Cæterum reperimus etiam ſecundum priorem ſenſum in libro Ebræo, qui Maſal Cadmoni vocatur cap.* 26. עוד פניו קרן *quod ſignificat cutem faciei cornutam; de eo cui uxor adultera erat.* Et de Cornutis Veterum Nummis hactenus in eorum gratiam, qui meam de illis ſententiam aliquoties efflagitarunt; quibus dum ſatisfactum cupio, liceat mihi adaptare hoc ingenioſiſſimi Naſonis, quamquam alio reſpiciens, votum,

—— & nondum cornua ſumpſi
Nec mihi ſumendi cauſa ſit ulla velim.

Lib. II. Oneirocrit. cap. II.

Ad Exod. XXXIV. v. 29. Lib. I. quæſt. I.

De variis Cognominibus ſucceſſorum Alexandri.

Equidem nec à Diis ſolum, & Heroïbus Natales aut Inſignia, ſed NOMINA etiam ac APPELLATIONES mutuatos noſti magnanimos illos Alexandri Hæredes.

Neque enim Jovis illa vel Herculis cognatione contenti, ni Deorum etiam titulos & honores aperte invaderent. Unde perſtringit alicubi Dio Chryſoſtomus, illam eorundem in adoptandis Nominibus vanitatem, qua *Ceraunos* ſeu *Fulmina*, *Aquilas*, *Poliorcetas*, immo *Deos* quoque, inepte non minus ac impie ſe ipſos nuncuparunt. Tales utique adhuc hodie in antiquis nummis adparent Ptolemæi, Seleuci, Antiochi, Demetrii, Tryphones, aliique, non ſolum cum ſplendidis NICATORIS, NICEPHORI, MAGNI, EUSEBIS, EUERGETIS, PHILOPATORIS, EUPATORIS, PHILOMETORIS, PHILADELPHI, AUTOCRATORIS etiam ſeu *Imperatoris* Cognominibus; verum etiam cum ambitioſa, SOTERIS, EPIPHANIS, CERAUNI, DIONYSI, THEOPATORIS, DEI quoque citra ullas ambages appellatione. Ita quidem ut iis maxime occurrunt inſigniti, qui magis in Deum ſacrilegi, aut in proximos impii, aut in ſocios perfidi exſtitere, aut alias cladibus magis quam victoriis nobilitati leguntur. Quæ recepta tamen in Oriente inanis & ſuperba titulorum nomenclatio, ad poſteros quoque eorum aut hæredes tranſiit; ut adhuc hodie obvia in iiſdem oris exempla ſatis ſuperque arguunt. Diverſus vero à Dione Chryſoſtomo Sophiſta Libanius, qui eadem cognomenta jure deſumpta à patriis Syriæ Regibus alicubi contendit, & inde de præclaris ſingulorum moribus faciendum judicium ſecure pronuntiat. Ut jam in hunc cenſum non referam, minus decoras, aut alias à Regionibus quibus imperitabant, deductas appellationes, PHYSICONIS, AULETIS, LATHURI, HIERACIS, SEDETIS, ZEBENNIS, CYZICENI, quas inſuper eorundem Alexandri Hæredum Nummi exhibent. Illud vero vel bene-

Orat. LXIV.

In Antiochico.

beneficium vel commodum adfert ampla illa Cognominum id genus ſupellex in Numiſmatibus antiquis adhuc frequens, ut confuſos vulgo inter ſe Antiochos, alioſque barbaros Reges diſtinguere, aut illuſtres eorum appellationes, de quibus ſilent ferme Auctores, ex iiſdem deprehendere liceat.

De Cognominibus NICATORIS, NICEPHORI, &c. *in variis Nummis.*

ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ quidem nomen, SELEUCO in Nummis antiquis tributum occurrit, quos ad illum vulgo referunt Antiquarii, à quo SELEUCIDARUM incepit ſeries & regnum; & quod illi à victoriis potius, quam à Nicatore cæſo inditum refert [a] Appianus. At intercedere illud videtur, quod Epiphanis cognomentum iidem Nummi præferant, ſcilicet ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ; quale demum ab uno ex Seleuci hujus ſucceſſoribus Antiochis primo uſurpatum innuere videtur idem Appianus, & de quo Epiphanis nomine paullo infra. Nicatoris quidem cognomentum primus intulit SELEUCUS, Regum poſt Alexandrum maximus, auctore Arriano; cui mortuo Templum *Nicatorium*, tanquam Heroi exſtructum tradunt iidem veteres. Firmat id præclare Strabo, qui ſcribit Antiochenſes, Seleucum Nicatorem ut Heroa coluiſſe, & in Caſio monte apud Seleuciam feſtum ei diem egiſſe. Quo reſpexiſſe etiam Heſychium obiter obſervo, Νικάτωρ ἥρως ὃν καὶ τιμῶσι τινὲς; ubi perperam antea *Nicanor* legebatur, errore in ſcriptis & editis veterum libris familiari. Nec audiendus eſt proinde illuſtris Scaliger, qui obſervata hac nominis varietate, Nicanorem tuetur auctoritate Nummorum, in quibus ΣΕΛΕΥΚΟΥ ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ, (à Goltzio ſcilicet deceptus) Nicatorem vero dialecto Macedonica dici demum exiſtimat. Non ſemel, ut obiter hoc dicam, alienis oculis virum incomparabilem num-

[a] In Syriacis.

Lib. VII. περ. ἀναβ.

Lib. XVI.

Animad. ad Euſeb. p. 128.

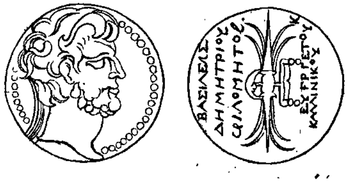
nummos veteres inſpexiſſe deprehendo, quorum alias fidei & auctoritati plurimum ſolet & merito quidem, tribuere. Ita ut vel unum hoc adferam, forte mihi dum hæc ſcriberem oblatum; nummum citat in iiſdem Eu-
Pag. 313. ſebianis, COL. JUL. AUG. PEL. BER. ſcilicet, *Colonia, Julia, Auguſta, Pella, Berytus*; Ubi cur Pella vocetur Berytus, dicit ſe non magis ſcire, quam quare Berytus Beroë. At facile poterat prius illi dubium exi-
In Gaza Reg. Gall. mi. Nummi enim illius inſcriptio, COL. JUL. AUG. FEL. BER. ſeu *Colonia Julia Auguſta Felix Berytus*;
L. v. c. 20. quod jam olim notarat Plinius, *Berytus Colonia, quæ Felix Julia appellatur.* Sicut rurſus videas in aliis Nummis Gazæ Mediceæ & Lomenianæ COL. JUL. AUG. PELLA. Ita ut inter diverſas illas duas urbes, nulla fuerit proprii nominis communio, quæ ex prava nummi lectione viro magno negotium faceſſebat. A primo autem illo Nicatore, Heroum conſecratorum more, urbs Syriæ Νικατορὶς denominata, quæ rurſus inter nummos Veſpaſiani occurrit apud Goltzium cum inſcriptione ΝΙΚΑΤΟΡΙΤΩΝ; Factum vero poſtea, ut illud Nicatoris cognomentum, ambitioſe etiam nonnulli ex Herois illius ſucceſſoribus uſurparint. Talis DEMETRIUS Soteris filius, cui idem nummi veteres largiuntur, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ, qui corrupte apud Joſephum, Juſtinum & eundem Scaligerum in Excerptis Græcis, Nicanor hactenus vocatur. Eadem vero ratione NICEPHORI nomen ANTIOCHO DEO, Alexandri Balæ, ut videtur, filio adhæſiſſe, docet rarior ejus nummus cum inſcriptione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ, quod vix aliunde conſtare exiſtimem. Exemplo ſcilicet Jovis
In Hadriano. Nicephori, cujus Spartianus alicubi meminit, & à

quo

quo urbs dicta videtur Nicephorium circa Edeſſam ſita, juxta Stephanum; ni forte hunc Antiochum Nicephorum, conditorem illius loci, liceat ex eodem nummo colligere. Immo non ſolum Nicatores aut Nicephori, ſed ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΙ etiam dicti quidam è Seleuci poſteris, Herculis nempe exemplo, cujus ſe traduces profitebantur, & cui *Callinici*, & *Alexicaci* cognomina inter primos tributa refert alicubi Ariſtides. Notus vero error Ammiani, qui Seleucum illum Nicatorem cum Callinico confundit, dum priorem cum Arſace fundatore Parthici imperii ſuperatum ſcribit, *cui victoriarum celebritas hoc indiderat cognomentum*. Neque enim Nicator, ſed Pronepos ejus Seleucus Callinicus ab Arſace devictus, ut viderunt jam ad eum locum Viri docti, & de quo occurrit itidem nummus, ΣΕΛΕΥΚΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. At præter eundem Callinicum, quartum vulgo in ſerie Regum Syriæ, idem etiam cognomentum uſurpaſſe video DEMETRIUM PHILOMETOREM in antiquo nummo ampliſſimi Camerarii noſtri, cujus inſcriptio ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΦΙΛΟΜΗΤΟΡ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ.

In Herculem.

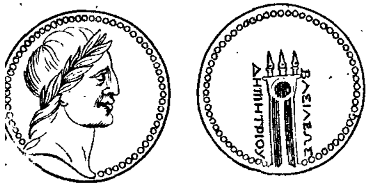
Lib. XXIII.

Ad quem Demetrium ſpectet hic Nummus difficile videtur hodie ſtatuere, quum utriuſque appellationis *Philometoris* & *Callinici*, alicui è Demetriis tributi, nulla quod ſciam occurrant alibi veſtigia; ſicut nec alias Demetrii *Philopatoris*, aut *Philadelphi*: qualia tamen cogno-

menta Ptolemæorum aut Antiochorum exemplo geſtaſſe quoque Demetrios video in antiquis & ſelectis eorum nummis. Tales certe inter numiſmata Peireſkiana obſervati mihi Pariſiis, apud illuſtrem Harlæum, inſcripti nempe præter Demetrium Nicatorem ſupra commemoratum, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΘΕΟΣ ΦΙΛΟΠΑΤΩΡ ΣΩΤΗΡ; alius ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΦΙΛΟΜΗΤΩΡ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ; tertius denique, ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ: quæ utique quantivis neque ſatis æſtimandi pretii cimelia lubenter hic evulgamus, quæ præterita hiſtoriarum & annalium conditoribus, Regum illorum cognomenta ita accurate ſignant. Quum autem duo in Syriæ Regum ſerie Demetrii vulgo ab auctoribus ſtatuantur; unus *Soter* dictus; alter filius ejuſdem *Nicator*; quibus tertius addi poteſt ex Joſepho & Appiano Demetrius *Eucærus* Antiochi Euſebis filius; ex ſuperioribus nummis licet colligere, *Soterem* dictum etiam *Philopatora*; *Eucærum* vero Philippi fratris exemplo, *Philadelphi* cognomen ſibi quoque vindicaſſe: nempe juxta nummum ejuſdem Philippi à Goltzio productum, & Scaligero Pag. 150. quoque citatum in Euſebianis, ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ. At quis fuerit Demetrius ille Philometor, qui Callinicus itidem exemplo alterius Seleuci vocatur in nummo ſupra expreſſo, & qualem vidit etiam Goltzius, parum liquere videtur. Neque enim idem cum Nicatore, qui ſolus illius nominis ſupereſt in ſerie Regum Syriæ; neque vero ad filium Antigoni Demetrium Poliorcetem, aut alterum Demetrium Macedonum Regem & Antigoni Gonatæ ſucceſſorem referri debet; quorum alia vulgo effigies in antiquis eorundem nummis. Barbatus nempe Demetrius Nicator, ut vel apud Goltzium videas; Poliorce-

liorcetes autem alio vultu, quem ſupra expreſſimus cum cornu taurino, quem alias à ſingulari erga parentem Antigonum pietate φιλοπάτορα vocat Plutarchus. *In Demetrio.* Unus videtur ſupereſſe Demetrius Poliorcetæ filius, ab Arſinoë in Cyrenarum Regni poſſeſſionem miſſus; ſed mox tanquam matris adulter à Berenice filia, cui deſponſatus erat, interfectus. *Juſtin. lib. XXVI. c. 3.* Ad Soterem alias Demetrium, vulgo Duodecimum in ſerie Seleucidarum, referendi ſunt alii nummi à Phœnicibus Tyriis aut Sidoniis percuſſi; quales vidi in Gaza Medicea, cum inſcript. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΙΔΩΝΙΩΝ, aut ΔΗΜΗΤΒΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΥΡΙΩΝ; pro quo poſtremo apud Goltzium corrupte legitur, ΤΥΡΙΩΝΟΣ, quaſi *Tyrion* nempe dictus fuerit ille Demetrius. Neque vero eoſdem ad peculiarem aliquem Sidonis aut Phœnicum Regem Demetrium referre debuit nobilis Gazæ illius cuſtos. Phœnice enim, cujus Metropoles Tyrus & Sidon, pars & appendix Syriaci Regni Seleucidarum. Ad quem Soterem Demetrium referendus etiam ſequens nummus.

Juxta vero antiqua illa Nicatoris aut Callinici cognomenta, inde etiam ſequiori ævo inter titulos Perſarum Satrapæ ΝΙΚΗΤΗΣ apud Simocattam legitur. *Hiſt. lib. IV. cap. 17.* Qua ratione nempe apud Romanos jam olim, INVICTI occurrunt Cæſares dicti in antiquis aliquot nummis, ut SEVERI INVICTI AUG. P. FIL. in nummo Getæ, & INVICTUS AUGUSTUS COS. III. in

 alio

alio Alexandri Severi, apud Triſtanum. unde adpoſite Manilius de Auguſto,

Lib. I. *Sit pater invictus patriæ, ſit Romæ ſub illo.*

Certe ipſi ROMÆ adtributum INVICTÆ iidem quoque Nummi nonnunquam largiuntur; ut aureus Priſci Attali, INVICTA ROMA ÆTERNA; alius Alexandri Tyranni, INVICTA ROMA FELIX CARTAGO. Quin ſicut NICATORIS cognomen Seleuco, ita VICTORIS prænomen magno CONSTANTINO uſurpatum; ut rurſus ex ejuſdem nummis liquet; in quibus VICTOR CONSTANTINUS MAX. & ad ejus exemplum Filius Conſtantius, VICTOR Terra Marique CONSTANTIUS inſcribitur

Lib. XVII. apud Ammianum, qui alibi JULIANUM ejus ſuc-

Lib. XV. ceſſorem VICTORINUM per ludibrium dictum obſervat. Notæ vero ejuſdem generis VICTORIÆ, NICE, CALLINICE, AGATHONICE, frequentes mulierum appellationes, quas tradunt antiqua marmora.

De Cognomine ΣΩΤΗΡΟΣ *in variis Nummis.*

ΣΩΤΗΡΟΣ vel SERVATORIS cognomen PTOLEMÆO LAGI à Rhodiis primum conceſſum, nummi ejuſdem repræſentant; quod illi utpote Syriæ everſori præter fas omne tributum contendit Joſephus, &

Origin. lib. XII. c. I. quale aliis pluribus dein cum Lagidis, tum Seleucidis

Lib. VI. adhæſit. Notat vero Arrianus, eundem juxta quoſdam

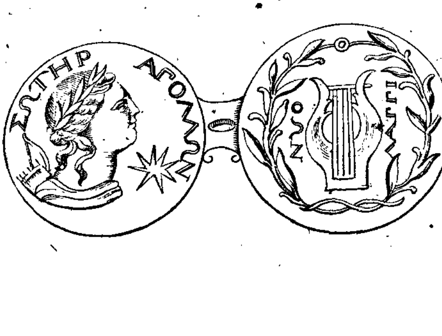
περ. ἀναβ. SOTEREM dictum, quod vulneratum & jacentem apud Mallos Alexandrum objecto ſcuto protexerit, ſed falſo; neque enim illi pugnæ interfuiſſe Ptolemæum, ut ab ipſomet memoriæ proditum eſt. Id vero illi cognomen, quocunque tandem jure aut titulo delatum, cum BERENICE conjuge commune apud Ægyptios evaſit; unde ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ nomine poſt mortem ambo conſecrati; ut non ſolum ex monumento

Adu-

Adulitano, de quo paullo infra, licet colligere, ſed præterea ex Inſcriptione veteri, & Porphyrii Excerptis apud Scaligerum. Quo nempe nomine Æſculapius & Salus ΣΩΤΗΡΕΣ itidem vocantur in alia Inſcriptione antiqua; aut quo elogio Patres Conſcriptos Pruſias Bithyniæ Rex in aditu Curiæ olim ſalutavit, χαίρετε ΘΕΟΙ ΣΩΤΗΡΕΣ, ſicut eodem Antigonum ac Demetrium proſequuti ſunt olim Athenienſes; aut denique juxta Phari inſcriptionem ab Architecto Soſtrato Cnidio expreſſam, ΘΕΟΙΣ ΣΩΤΗΡΣΙΝ. Unde etiam Heros vocatur alicubi Straboni idem Ptolemæus, non aliter ac Seleucus Nicator cum eidem auctori, tum Heſychio, ut modo videbamus: ad eum enim referri debet, quod tradit Geographus Elaiticam Præfecturam dictam à fratre Ptolemæi primi, non autem ab Heroë. Heroës enim vulgo habiti primi Urbium aut Imperiorum conditores; quales ambo illi cum Seleucus, tum Ptolemæus. Hæc autem SOTERIS, de qua hic agimus, appellatio, à JOVE SOTERE deſumpta, (quibus nominibus illum apud veteres cultum, ſatis liquet, ac teſtes paſſim obvii) inde ad Conſervatores aut Benefactores Urbium vel Populorum, civium adulatione aut metu paſſim tranſlata, ut præter alios docere poteſt Euſebius, ὡς εἰκὸς τῶν παλαιῶν ἀπαραφυλάκτως οἷα ΣΩΤΗΡΑΣ ἐθνικῇ συνηθείᾳ παρ' ἑαυτοῖς τούτων τιμᾶν εἰωθότων τὸν τρόπον; *Quippe priſci illi, abſque ullo diſcrimine, cunctos de ſe bene meritos Gentili quadam conſuetudine tanquam* SERVATORES *colere hujuſmodi honoribus conſueverant.* Inde nempe in Seleucum, Antigonum, Demetrium, Gelonem, alioſque collatum ab Athenienſibus & Syracuſanis hoc nomen; ut cum ex Diodoro, Plutarcho & Athenæo conſtat, tum ſatis arguunt conjuncta vulgo apud Græcos ſcriptores ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ καὶ ΣΩΤΗ-

Pag. 201. in Euſeb.
Theſ. Grut. MLXXIII. 5.
Polyb. Exc. Leg. XCVII.
Plutarch. in Demetr.
Strab. XVII. & Lucian. Qu. Conſc. Hiſt.
Lib. XVII.
Hiſt. Eccl. l. VII. c. 18.

ΡΟΣ cognomina; quæ & Samaritani Antiocho Deo
[a] Antiq. lib. XII. c. I. tribuunt apud [a] Joſephum, & Nilo etiam alicubi [b] Julia-
[b] Ep. XI. nus ac [c] Heliodorus. Frequenter vero non vivis ſolum,
[c] Lib. IX. ſed mortuis & conſecratis delatum hoc ΣΩΤΗΡΟΣ
nomen, ſicut de Antigono Tutore obſervat Polybius,
Lib. V. *τοιγαροῦν οὐ μόνον ἐκρίθη παρ᾽ αὐτὸν τὸν καιρὸν Εὐεργέτης, ἀλλὰ καὶ μεταλλάξας* ΣΩΤΗΡ· *quapropter non ſolum eodem tempore vocatus eſt Euergetes, ſed etiam poſt mortem* SERVATOR. Deorum enim apud illos hæc propria fuit appellatio, qui Ἄνακτες, hoc eſt Σωτῆρες, dicti, juxta Græcum
Ad Hippolyt. v. 88. Euripidis Interpetem, Ἄναξ κυρίως Σωτήρ; unde Deos proprie utroque hoc nomine, homines vero καταχρηστικῶς vocari innuit, Ἄνακτας ὡς δευτέρους Σωτῆρας. Hinc non mirum præter JOVEM ΣΩΤΗΡΑ, paullo ante adlegatum; aut præter NEPTUNUM, quem ΣΩ-
Lib. VII. ΤΗΡΑ dictum apud Herodotum legas, ſcilicet, ut
In Jove Tragœdo. de ſe loquitur apud Lucianum, pro virili σώζων τοὺς πλεομένους, *ſervans navigantes*; aut præter CASTORES,
Lib. V. (quos ΣΩΤΗΡΑΣ omnibus dici obſervat Strabo, eadem nempe qua Neptunus de cauſa) inſuper APOLLINEM, ÆSCULAPIUM, BACCHUM, HERCULEM, tanquam benefica numina, ſub eadem ΣΩΤΗΡΟΣ nomenclatione olim cultos; ut præter Pauſaniam, aliamque veterum teſtium nubem, docent adhuc evidentius antiqui nummi. Tales vel Lapitharum in Theſſalia inſcripti ΑΠΟΛΛΩΝ ΣΩΤΗΡ, cujus generis unum hic è Gaza Palatina, ob nummi elegantiam cælandum duximus.

Qui

Qui Nummus, ut obiter hoc dicam, egregie illuſtrat, id quod à priſcis Grammaticis traditur, ac inter alios ab erudito Apollonii Rhodii Scholiaſte, hos Lapithas Ad lib. I. dictos ἀπὸ Λαπίθου καὶ Στίλβης νύμφης, *à Lapitho Apollinis* Argon. *filio, ac Stilbe Nympha.* v. 42. Hinc enim Apollo cum Stella, quæ ad Stilben adludit, illinc Apollinis Lyra. Neque aliter ab hoc Apollinis filio eoſdem Lapithas deducebat Diodorus; non vero à Lapitho Periphantis filio, ut Lib. IV. apud Stephanum ex Epaphrodito traditur. Cæterum juxta Parentem Apollinem, alter ejuſdem clarior filius, SOTER itidem inſcriptus in Nummis Nicæenſium, ΣΩΤΗΡ ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ, aut ΣΩΤΗΡΙ ΑΣΚΛΗΠΙΩ ΝΕΙΚΑΙΕΙΣ, in nummo Regiæ Gallorum Gazæ. Cujus Æſculapii exemplo, dicti paſſim Medici Σωτῆρες, ut præter Lucianum alioſque, apud Ariſtænetum de Panacio Medico, Σωτῆρα τὸν ἄνδρα προσεῖπον, Lib. I. E- *Servatorem virum vocantes*; & quos proinde titulos *Me-* piſt. XIII. *dici* & *Soteris* conjungentes videas Choſroëm Perſarum Regem in Epiſtola ad Mauritium Imperatorem, ἀναγορευθῆναι τε ὑμᾶς κτίστας καὶ ΣΩΤΗΡΑΣ καὶ ΙΑΤΡΟΥΣ τῆς Περσῶν πολιτείας; *renuntiari vos Conditores, &* SERVATORES, & MEDICOS *Perſarum Reipublicæ.* Hiſt. Theophili Simoc. pag. 185. edit. Reg. Præter ÆSCULAPIUM vero aut ejus adſeclas, ΣΩΤΗΡΕΣ itidem BACCHUS & HERCULES; ille in nummis Maronitarum, ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΜΑΡΩΝΙΤΩΝ, iſte autem in nummis Thaſiorum, ΗΡΑΚΛΕΩΣ ΣΩΤΗΡΟΣ· quomodo & hic Heros in aliis adhuc nummis, puta Stymphaliorum Arcadum inſcribitur. Quam appellationem eidem Herculi, non ut belluas conficienti, ſed ut Tyrannorum everſori, eximie alicubi vindicat aurea Dionis facundia; quæ Orat. II. ob ſimilia beneficia generi humano præſtita, SERVATOREM eum jure dictum commemorat. Unde factum,

ctum, ut ejus exemplo Athenienſes eadem appellatione fuerint inſigniti, auctore Demoſthene, καὶ μὲν καὶ τ Ἡρακλέους παίδων ὡς τοὺς ἄλλους ἔσωσε ΣΩΤΗΡΕΣ ὠνομάσθησαν, *quin etiam inter Herculis Liberos, qui alios ſervavit,* SERVATORES *dicti ſunt.* Quem titulum iiſdem Athenienſibus in Panegyrico vindicat Iſocrates. In Thebanis autem eundem ſuggillat Græcus Orator, qui Philippum Macedonem, gravem ſaluti Græcorum Regem, eodem SERVATORIS titulo cohoneſtabant. Quo nomine quoque Tullius Verrem exagitat, eodem titulo à Siculis decoratum. *Itaque eum non ſolum Patronum iſtius Inſulæ, ſed etiam* SOTERA *inſcriptum vidi. Syracuſis heu quantum eſt! ita magnum, ut Latino uno verbo exprimi non poſſit. Is eſt enim* SOTER, *qui ſalutem dedit*; & quæ ibi plura rationem hujus nominis illuſtrant. Græcorum enim more, ad Romanos quoque vel Præſides vel Auguſtos tranſiit uſus illius appellationis, quam Auguſto etiam tribuit Philo, ὁ ΣΩΤΗΡ καὶ Εὐεργέτης Σεβαστός· & firmat vetus Inſcriptio, Ἱερέως θεᾶς Ῥώμης καὶ Σεβαστοῦ ΣΩΤΗΡΟΣ, *Sacerdotis Deæ Romæ & Auguſti* SERVATORIS, ad exemplar nempe Sacerdotis annui ΣΩΤΗΡΩΝ Antigoni & Demetrii ab Athenienſibus, ut Plutarchus refert, inſtituti. Sic alibi rurſus de CAIO idem Philo, ὁ ΣΩΤΗΡ καὶ Εὐεργέτης εἶναι νομιθείς. Hinc eandem quoque Athenienſes decernunt HADRIANO, in præclaro Nummo inſcripto, ΟΛΥΜΠΙΟΝ ΣΩΤΗΡΑ ΤΟΝ ΕΥΕΡΓΕΤΗΝ. Ita ſequutis temporibus Rex Regum Choſroës, ſed auxilii indigus, litteris ad Mauritium Imperatorem ſcriptis, eum ΣΩΤΗΡΟΣ nomine cum epithetis aliis compellat; ſicut Romanos in genere, ut paullo ante vidimus, ΣΩΤΗΡΑΣ vocare non erubeſcit. Julianus vero Cæſar, Euſebiam Auguſtam, conjugem Conſtantii,

In Orat. Funebr.

Orat. de Corona.

In Verrem. II.

In Flaccum.

Theſ. Grut. c. vi. 9.

Plut. in Demetr.

De legat. ad Caium.

Excerpt. Legat. edit. Reg. p. 188.

Orat. III.

tii, ΣΩΤΕΙΡΑΝ etiam vocat. Mulieribus enim nonnunquam tributum hoc nomen, exemplo BERENICES ſupra indicatæ, aut alterius ex eadem Lagidarum ſtirpe, non SOSPITÆ, ſed *Ægypti feralis Erynnis* CLEOPATRÆ, cui tamen ΣΩΤΗΡΟΣ cognomen nummi etiam largiuntur. Ita enim legam potius vel ΣΩΤΕΙΡΑΣ, quam cum Triſtano ΣΩΤΗΡΑΣ. Σωτὴρ enim & Σώτειρα ex æquo Græcis *ſervatrix* in caſu recto, non autem Σωτήρα. Hinc Venus Σωτὴρ in Inſcriptione veteri, Ἀφροδίτῃ θεᾷ παναγάθῳ καὶ ΣΩΤΗΡΙ. Theſ. Grut. LIX. I.
Quod autem antea recte conjeceram, evicit poſtea idem Cleopatræ nummus mihi inſpectus inter alios Regiæ Gazæ Pariſienſis, inſcriptus ΘΕΑΝ CΩΤΗΡΑ; pro qua priori voce male OCAN legerat idem Triſtanus. Neque diſſimilis error viri incomparabilis in Euſebianis noviſſimæ reviſionis, ubi fide ſimilis Nummi In addend. hanc Cleopatram Ægyptiace Οσανσώτειρα cognomi- ad Græc. natam tradit. Alias idem ΣΩΤΕΙΡΑΣ cognomen oc- Euſeb. pag. 430. currit adhuc hodie in præclaris aliquot Nummis: quo ſcilicet præter Minervam apud Athenienſes, DIANA Syracuſis, CERES Apameæ, PROSERPINA Cyzici colebantur; ut oſtendunt ſelecta illorum locorum numiſmata, vel ΣΩΤΕΙΡΑ tantum inſcripta cum Dearum illarum effigie, vel ΚΟΡΗ CΩΤΕΙΡΑ, ut in In Gaza ſequenti nummo Cyzicenorum. Chriſtinæ Auguſtæ.

Quæ illuſtrant utique lapides antiqui, in quibus aut eidem Proſerpinæ, SANCTÆ, SERVATRICI; aut alias FORTUNIS, SALUTARIBUS, inſcripta elogia: exemplo nempe APOLLINIS SALUTARIS, ut vocatur iſte in nummis Voluſiani. Quod Σώτειρα attributum, cum FORTUNÆ etiam tribuit Pindarus, Σώτειρα Τύχη; tum alicubi THEMIDI; alibi etiam MEDEÆ, tanquam navis Argo ſervatrici. Ut jam illud præteream, inde *Sotèria* vel Σωτήρια, dictos olim ludos in Deorum honorem celebratos; ut liquet rurſus ex præclaro nummo Ancyranorum, percuſſo temporibus Caracallæ, ACKHΓEIA CΩTHPEIA ICΘ. ΠΥΘΙΑ ANKYPAC. Mitto vero hic notos ex libris juris civilis, *loci* vel *locorum ſervatores* in celebrioribus oppidis conſtitutos, qui ſaluti civium eorumque commodis conſulerent: ſeu ut Porphyrius alicubi loquitur, τῆς σωτηρίας τῶν πόλεων προεστῶτες. Unde inſuper ſatis liquet, quam meliori titulo ac jure non unius Urbis aut Populi, ſed univerſi generis humani liberatorem antiqua Helleniſtarum pietas SOTEREM ſalutavit.

Od. Olymp. XII. VIII. XIII.

In Muſeo Cl. Seguini.

Lib. IV. de Abſtin.

ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ familiare in iiſdem Numiſmatibus nomen occurrit, quo præſentes in Myſteriis Deos, Gentiles olim proſequebantur. Unde etiam Epiphaniæ frequentes & ſalutares eorum adparitiones dictæ; ut eruditis notum. Hinc Lucianus agens de Hephæſtione ab Alexandro conſecrato, ſomnia ejuſdem, Epiphanias quaſdam, aliaque ejuſdem vaticinia ab adulatoribus refert jactata, quo juvenili Alexandri cupiditati indulgerent. Ita ut eundem Heroïbus illis vel Divis continuo adſcriberent, de quibus in genere ait Polybius, ποιεῖν Ἥρωας τε καὶ θεοὺς ἐπιφαινομένους. Inde autem ad Reges Alexandri ſucceſſores, tanquam manifeſtos

De Cognomine EPIPHANIS *in variis Nummis.*

De Incredul.

Lib. III.

&

& conſpicuos quoſdam in terris Deos, Hephæſtione certe haud inferiores, & tum magis viſibiles, tranſlata eadem appellatio; ut præ aliis nummus ANTIOCHI clare exprimit, cum utroque titulo ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ. Quod ipſum firmat egregie Appianus, qui Antiochum narrat Epiphanem dictum, quod expulſis è patrio regno tyrannis, quaſi patrius & domeſticus Rex illis adparuiſſet, βασιλεὺς οἰκεῖος ὤφθη. Qua ratione certe apud Libanium dicuntur Cæſares Conſtantius & Conſtans, ſuis Provinciis ἀντὶ πατέρων φανέντες, aut apud Claudianum, In Syriacis. In Baſilico.

—— venerabilis illi, De Bello

Ceu Numen PRÆSENSQUE *vocor.* Gildon.

Epiphaniæ enim illæ Gentilium, quod obſervo, & hic ad rem facit, maxime de patriis ac domeſticis Diis & eorum manifeſtatione vel præſentia (ut Tullius illam vocat) ſumebantur; ut præter alios, auctor mihi Dio Chryſoſtomus, qui tradit vulgo credi conditores Heroas ac Deos, ut maxime eos decet, adire frequenter ſuas civitates, & maxime feſtis ac ſolemnibus diebus, aliis autem non conſpicuos. Neque vero inanes habitæ ejuſmodi Epiphaniæ, ſed qualis hujus Antiochi apud Syros ſuos præſentia, efficaces & ſalutari quodam auxilio præditæ; quæ nempe aut ægris ſalutem, aut adflictis ſolatium, aut laborantibus præſidium portendere conſueverant. Hinc (ut tria hæc beneficia paucis complectar) Iſis culta apud Ægyptios ob ægrorum in adparitionibus curam, teſte Diodoro, διὰ τὴν ἐν θεραπείαις ἐπιφάνειαν; & Philippo Medico ob ſanatum Alexandrum *grates habebant veluti præſenti Deo*, auctore Curtio. Hinc rurſus tradit Eunapius, Antiſtitem à Juliano Cæſare miſſum in Græciam calamitatibus adflictam, καθάπερ θεοί τινα ἀποπέμπων φανέντα. Diodorus vero celebriorem refert Orat. XXXIII. Lib. I. Lib. V. In Maximo.

Lib. v. fert Deorum Samothraciæ Epiphaniam, ob admiran-
Lib. iii. da quæ præſtabat in periculis auxilia; & Polybius, con-
ſternatis Pœnis Heroëm quendam ἐπιφανέντα, viam iis
docet per Alpes indicaſſe. Ut vel inde ſatis liqueat,
cur eodem ſenſu quo ἐπιφάνεια, ita παρουσία quoque non
ſolum pro *præſentia* Numinis, ſed pro *efficacia* quoque
ii. c. i. v. 2. uſurpetur in Epiſtola Divi Petri; aut cur apud Mac-
ii. c. xii. cabæorum ſcriptores, non ſemel ἐπιφάνεια præclarum
v. 22. Dei factum notet, ut jam vidit ὁ πάνυ Grotius. Unde
perſpicuum etiam, cur tot gaudiis & acclamationibus
proſequerentur Gentiles hanc domeſticorum ſuorum
Numinum apparitionem, ut Syri ad conſpectum hu-
jus DEI EPIPHANIS ANTIOCHI; aut Memphi-
In Thalia. tæ apud Herodotum, qui ad Dei ſæpe apud ſuos ma-
nifeſti præſentiam, Ægyptios refert ingenti gaudio de-
libutos feſtos etiam dies agere. Præſentiam enim illam,
non votis ſolum ſed ſacrificiis etiam, & vario myſterio-
rum apparatu conſueverant elicere, quo reſpexit Eu-
In Proære- napius, καὶ προσεῖχεν ὥσπερ αὐτοκλήτῳ καὶ ἄνευ τινὰς πρα-
ſio. γματείας φανέντι θεῷ, *& adhæſit tanquam ſponte vocato, &*
citra prævias quaſdam ſollicitationes præſenti Deo. Ubi nem-
pe eam adparitionem intelligit, quæ ſponte à Deo con-
ceſſa, citra operoſiorem adparatum, quo ſolebat eadem
provocari. Sacra enim inſtituta à Gentilibus ad impe-
trandas vel celebrandas illas domeſticorum Numinum
Lib. i. c. 31. adparitiones, cum aliunde, ut tentatis Tullo ſacrificiis
apud Livium, tum ex Athenæo licet colligere; qui re-
Lib. xii. fert Demetrium Phalereum, fratre Himeræo ab Anti-
patro trucidato, illius Epiphania celebraſſe, ὡς τὰ ἐπι-
φάνια τοῦ ἀδελφοῦ θύων. Quæ ſacrificia ſcilicet ad indican-
dam fratris EPIPHANIAM & quaſi in Deos relati
præſentiam ſeu manifeſtationem inſtituebat Deme-
trius: haud aliter ac illo Epiphaniæ argumento, con-
ſecra-

ſecrationem Hephæſtionis mentiebantur, amici Alexandri. Ut videas, mi OCTAVI, non hodie primum, vel veris vel fictis adparationibus, fidem divinitatis quæſitam, ac ſuum Divis cultum ea hominum opinione invaluiſſe. Eadem vero ſacra ΘΕΩΦΑΝΙΑ etiam dicta, ex Philoſtrato obſervo; ubi Lacones interrogati, an ob præſentiam Apollinis Tyanei Theophania agerent, εἰ καὶ θεοφάνια ἐπ' αὐτοῦ ἄγουσι. Unde patet Ἐπιφανείας & θεοφανείας voces de ipſa adparitione; Ἐπιφάνια vero ſeu Θεοφάνια uſurpata pro feſtis in eorum memoriam aut deſiderium agitari ſolitis: quod diſcrimen etiam ſcriptoribus aliquot Eccleſiaſticis obſervatum videas, quibus alias τὰ Θεοφάνια aliquando etiam Θεοφάνεια non jam de Chriſti vel Magorum adparitione, ſed de Chriſti Baptiſmo frequenter uſurpantur; ut præter Chryſoſtomum alioſque, liquet ex Balſamone in Bibliotheca Juris Canonici: quo ſenſu etiam dies Baptiſmi Ἐπιφάνιος ἡμέρα vocatur in Conſtitutionibus Apoſtolorum. At vero hujus ANTIOCHI exemplo, qui hoc nomen DEI EPIPHANIS in Nummis adhuc præfert, idem quoque legimus Caium Cæſarem ambiviſſe. In Euſebii certe Chronico ex verſione Hieronymi, dicitur Caius Petronio Præfecto Syriæ præcepiſſe, ſibi ſtatuam poni Hieroſolymis, ſub nomine JOVIS OPTIMI MAXIMI. Hæc autem poſtrema in Euſebianis Græcis Scaligeri exprimuntur, ΔΙΟΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ, hoc eſt juxta eundem Scaligerum, *Jovis Illuſtris*; pro vulgata ſcilicet cognominis hujus Epiphanis apud Interpretes ſignificatione. Ita tamen ut hujus appellationis dignitatem aut vim vocis non videatur mihi adſequutus; qua meo judicio inſtar JOVIS PRÆSENTIS & manifeſti, abſens etiam Caius à Judæis ſuſpici Hieroſolymis ac adorari impie

Lib. IV. cap. 10.

Pag. 1243. edit. ult. Pariſ.

Lib. V. cap. XII. p. 925.

voluit. Gemino nempe inſtituto, quo eoſdem Jovis titulos & honores ambiens Diocletianus, *conſpicuus &* PRÆSENS JUPPITER *cominus invocari voluit*; aut quo paſſim Cæſares *præſentes Dii* ſeu Epiphanes, apud Poëtas ac Oratores invocantur, immo Diis etiam manifeſtiores; ſicuti de Auguſto loquitur Ovidius,

Genethl. Maximiani.

Ut mihi Dii faveant, quibus eſt manifeſtior ipſis.

In Præfat. & Valerius Maximus, qui ejus rei cauſam adfert; *quod cætera divinitas opinione colligitur, tua* PRÆSENTI *fide, paterno avitoque ſideri par videtur.* Familiare vero id præ aliis Caio, ut abſens etiam præſentis Dei inſtar coli vellet: unde ſicut in Templo Hieroſolymitano id fieri juſſit Romæ conſtitutus, ita ejuſdem Roma abſentis ſellam in Urbis Templo poſitam Patres adoraſſe, & argentum, ex more introducto ſub Auguſto, quaſi præſenti obtuliſſe auctor eſt Dio. Tangit alias & commemorat pluribus hanc Caii veſaniam Philo, qui eandem refert Inſcriptionem ſtatuæ, quam volebat ſibi Hieroſolymis dedicari, ſub titulo nempe ΔΙΟΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΕΟΥ ΓΑΙΟΥ· quæ felicitas revera paullo ante eidem, ſed ingratæ Urbi contigerat, in conſpectu unici & veri vel ΔΙΟΣ vel ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ. Neque vero ideo, quod inter ἀοράτους ſeu inviſibiles Deos primum locum Jovi adſcripſerit Theologia Gentilium, minus hoc illi ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ſeu PRÆSENTIS cognomen ex ejuſdem placitis convenire quiſquam exiſtimet. De his enim alioqui non conſpicuis Diis, nec φαινομένοις inſtar Solis & Lunæ, Epiphaniæ illæ Gentilibus proprie dicebantur; tanquam de ſingularis cujuſdam & aliis inconceſſi beneficii prærogativa, ut ſupra ex Dione Pruſæo vidimus. Hinc frequens etiam Deorum PRÆSENTIUM aut etiam PRÆSENTISSIMORUM mentio in Inſcriptionibus

Lib. LIX. De Legat. ad Caium. Plutarch. Quæſt. Rom.

bus antiquis, ſeu quod eodem redit, ΘΕΩΝ ΕΠΙΦΑΝΕΣΤΑΤΩΝ; quod & Conſtantino tribuit Orator Anonymus, *quando illum dabitis diem, quo* PRÆSENTISSIMUS *hic* DEUS *omni pace compoſita.* Tales nempe Dei Epiphanes præcipue à Germanis noſtris olim culti, quos tradit Cæſar, Deorum numero eos ſolum ducere, QUOS CERNUNT, *& quorum opibus aperte juvantur*, Solem puta, Vulcanum, Lunam. Ex his autem facile adſequimur, cur eam vocem Epiphaniæ, non ad fictam aut inanem, ſed ad veram vel ΘΕΟΦΑΝΕΙΑΝ vel ſalutaris ſyderis adparitionem, primis Chriſtianæ Reipublicæ Triumviris manifeſtati, Societas Chriſtiana jam olim traduxerit. Ad hanc vero ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ appellationem, Antiocho in ejuſdem Nummis, aliiſque dein tributam, reſpexiſſe patet Choſroëm Perſarum Regem apud Simocattam, qui inter inanes titulos, ambitioſum quoque illum præfert, *inter homines Deos*, ΘΕΟΣ ΕΠΙΦΑΝΕΣΤΑΤΟΣ. A primo vero Antiocho Epiphane dicta videtur urbs Epiphania, ex qua oriundus Euagrius, & de qua præter Geographos adeundus Joſephus. Quod vero non prætereundum hoc loco, familiare illud ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ cognomen, non LAGIDIS ſolum & SELEUCIDIS, hoc eſt notis Alexandri Hæredibus evaſit; ſed ad NICOMEDES Bithynios, TIGRANES Armenios, & Parthorum ARSACES ac VOLOGESES tranſiit: quod vix aliunde, quam ex reſiduis eorum Numiſmatibus nobis liquet. Donec poſteriori ævo, non EPIPHANES ſolum, ſed ΕΠΙΦΑΝΕΣΤΑΤΟΙ dicti horum ſucceſſores Perſarum Reges, ut modo vidimus; quando ſcilicet EPIPHANES dicti eorum Præfecti, ut vel arguit una inſcriptio litterarum Varami Satrapæ, apud Theophylactum Simocattam.

Comment. lib. VI.

Lib. IV.

Antiq. lib. I. cap. 7.

Hiſt. lib. IV. cap. 7.

De Cognomine ΚΕΡΑΥΝΟΥ & de Fulmine in variis Nummis. ΚΕΡΑΥΝΟΥ ſeu FULMINIS cognomentum, PTOLEMÆUM Soteris filium majorem, & fratrem Philadelphi geſtaſſe, præter Auctores, Nummus ejuſdem docet, ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΚΕΡΑΥΝΟΥ. A celeritate vero ſeu vi ignea fulminis, nomen hoc illi adhæſiſſe tradit Pauſanias; Memnon autem apud Photium, ab importunitate morum ſeu væcordia. Sicut alias apud Euſtathium lego, Κεραυνὸν quendam à voracitate dictum, quod impetuoſe in menſas irruens, eaſdem plane conſumeret; quemadmodum alio iterum ſenſu, ſed in ſequiorem itidem partem, Alexander Annæo noſtro alicubi dicitur, *Terrarum fatale malum* FULMENQUE. Unde mirum videri poſſet, hoc contumeliæ, juxta Memnonem, vocabulum, non à malevolis ſolum, aut joco militari, huic Ptolemæo tribui, ſed etiam in nummis ejuſdem ſignari. Quod Caios & Antoninos Baſſianos in Caligulæ aut Caracallæ nominibus haud videmus uſurpaſſe. Quamquam enim AULETIS, PHYSCONIS, & HIERACIS minus decoræ appellationes in Ptolemæorum numiſmatibus etiamnum obviæ firmare Memnonis ſententiam poſſent; quod frequenter nempe, *nec honor nec injuria, ſed caſus fecit hæc nomina*, ut Macrobius docet in Aſinæ & Scrofæ cognominibus contigiſſe, quæ nobiliſſimis apud Romanos viris adhæſerunt; aliunde tamen potius, & à Jovis FULMINATORIS epithetis, juxta *Soteris* aliaque cognomina inde petita, lubet iſtud quoque CERAUNI derivare: quod firmat etiam Lucianus, qui Ægyptios præ gentibus aliis Deorum cognominibus uſos docet. Id vero illuſtrat eximius Juſtini locus de Clearcho Heracleæ Tyranno, qui Jovis filius credi voluit; *filium quoque ſuum* CERAUNON *vocat, ut Deos non mendacio tantum, verum etiam nominibus illudat*. Ita eodem

In Atticis.

Ad Iliad. A. pag. 862.

Saturnal. lib. I. cap. 6.

In Imaginib.

Lib. XVI. cap. 5.

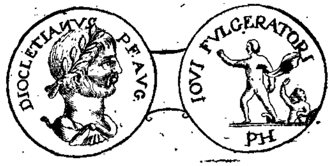
eodem nomine inſignitus occurrit unus è Seleucidarum genere, Callinici nempe nepos & Magni Antiochi frater, quem CERAUNON etiam dictum obſervat in Chronico Euſebius. Propiorem vero hujus nominis rationem liceat mihi ex Appiano eruere, qui Seleucum Nicatorem in condenda Seleucia ad mare, ſequutum refert augurium fulminis, & ideo Fulmen in eadem urbe haud aliter ac inſtar Numinis conſecratum, καὶ θρησκεύουσι καὶ ὑμνοῦσι καὶ νῦν ΚΕΡΑΥΝΟΝ, *& colunt ac celebrant etiamnum* FULMEN. Ex quo lucem fœneratur Heſychius, qui Jovem ſub CERAUNII nomine Seleuciæ cultum obſervat, ΚΕΡΑΥΝΙΟΣ ἐμβρόντητος καὶ Ζεὺς ἐν Σελευκίᾳ. Hæc autem mire illuſtrant, cum antiquus Seleucenſium Nummus, cum Seleuci conditoris effigie & Fulmine alato in averſa nummi parte, ac epigraphe ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ. In Syriacis.

Tum duo inſuper ſequentes Nummi, uterque cum Fulmine menſæ impoſito, & prior quidem ſub Pio Cæſare percuſſus, cum inſcript. ZEYC KEPAYNIOC; alter itidem cum ipſo nomine Seleucenſium, CEΛEYKEΩN· quos vere Regia Gaza Chriſtinæ Auguſtæ nobis ſuppeditavit.

Ceraunius nempe Juppiter Seleucenſibus haud aliter ac FULMINANTIS, FULGERATORIS, TONANTIS denique nominibus Romanis cultus; ſicut præter Inſcriptiones antiquas & unam quidem JOVI SANCTO BRONTONTI, firmant etiam obvii & frequentes Nummi cum epigraphe JOVI TONANTI, aut ſequens JOVI FULGERATORI inter aureos Diocletiani obvius.

Hinc & nota Jovis Ales Fulmen paſſim tenens in aliis Nummis, juxta Manilium,

Lib. 1. *Aſſueti volitans geſtat ſeu fulmina mundi*
Digna Jove & cœlo, quod ſacris inſtruit armis.

& idem Fulmen Providentiæ Deorum in iiſdem ſymbolum: ſicuti clare liquet ex nummis, quibus Fulmen inſculptum, cum inſcript. PROVIDENTIÆ DEORUM. Neque vero JOVEM ſolum CERAUNION, ſed MINERVAM quoque Fulmine armatam exhibent nobis antiqua numiſmata; quale ſupra expreſſum ANTIGONI Tutoris, in cujus averſa parte Pallas depicta fulmen vibrans, ſcilicet juxta Poëtam,

Ipſa Jovis rapidum jaculata è nubibus ignem.

Quo referri etiam debent alii nummi, in quibus Noctua Fulmen unguibus tenet; idem utique huic Deæ, quod Jovi Aquila miniſterium præſtans. Nempe juxta Etruſcorum libros, certa Numina præter Jovem poſſidentia fulminum jactus; inter quæ potiſſimum Minerva, ut ex iiſdem & Varrone pluribus docet Servius. Ad lib. 11. Æneïd. Quo reſpexiſſe etiam videtur præclarus Nummus & è maxi-

maximorum quidem genere, qui occurrit in Gazâ Cardinalis Buoncompagni, ſub Severo percuſſus, in quo ſpectare licet Vulcanum Jovi fulgura temperantem, ante autem ſtantem Minervam. His vero Numinibus, Manubias ſeu Fulminum jactus poſſidentibus, adſcribendus etiam HERCULES; cujus ut alia mittam exempla, fulminantis figura occurrit in nummo Bruttiorum. Ut non mirum ſit ejus ἀπόγονον ac æmulatorem Alexandrum, Fulmen manu tenentem olim ab Apelle depictum: quamquam eo nomine à Lyſippo reprehenſum, ut alicubi Plutarchus refert. Horum itaque Numinum exemplo, non Ptolemæi ſolum & Seleuci dicti Græcis CERAUNI, ſed Romanorum etiam Cæſares, TONANTES & FULMINANTES, ut de Auguſto Virgilius,

In Gaza Medicea.

Plin. lib. XXXV. c. 10.

Lib. de Iſi. de.

—— *Cæſar dum magnus ad altum*
Fulminat Euphratem bello.

alibi autem de eodem Naſo,

Et jacit invita fulmina rara manu.

aut de Jove ac Domitiano Martialis,

Adſpice Tarpeium Pallantinumque Tonantem;

ſicut tonare etiam ROMA apud Claudianum,

Seu Cælum ſeu Roma tonat.

Hinc Fulmine etiam nonnunquam armati CÆSARES in ſelectis eorum Nummis, tanquam Joves Latii; qualis AUGUSTUS cum Corona radiata Fulmine & Stella, ac inſcr. DIVUS AUGUSTUS PATER, in averſa vero parte, Caſtrum, & inſcript. AUGUSTA EMERITA. Ita inter ejuſdem Auguſti Nummos à Nerva reſtitutos, unum videas cum Fulmine ac inſcriptione DIVUS AUGUSTUS. Sic iterum in Gazâ Medicea, TRAJANUS viſitur dextra Fulmen, ſiniſtra haſtam puram tenens, retro Victoria coronam capiti ejus imponens,

In Gaza Medicea.

In Gaza Chriſtinæ Auguſtæ.

ponens, cum ſolita epigraphe, S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI. Cui geminum eadem ſuppeditat inter nummos Hadriani, in qua figura dextra Fulmen, ſiniſtra haſtam tenet, cum inſcriptione DIVUS TRAJANUS AUG. PARTH. PATER. Qua ratione nempe Fulmen in dextra Julii Cæſaris collocat antiquum Epigramma,

Antholog. lib. v. c. 1. Epig. 16.

Δεξιτερῇ δὲ Κεραυνὸν ἀγάλλετο χειρὶ κομίζων
Οἷα Ζεὺς νέος ἄλλος ἐν Αὐσονίοισιν ἀκούων.
Dextra vero Fulmen ornabat manu ferens,
Ut Jupiter novus alius in Auſoniis audiens.

Ut mittam quod de Caio refert Tranquillus, quod plerumque aurea barba Fulmen tenens ſit conſpectus. Ex his vero poſſunt etiam illuſtrari frequentes in aliis LAGIDARUM & SELEUCIDARUM Nummis Aquilæ Fulmini inſiſtentes, & duæ nonnunquam cum expanſis alis & Fulmine, ut in quodam PTOLEMÆI numiſmate; ut nihil de ALEXANDRI EPIROTÆ, PYRRHI, AGATHOCLIS, HIERONYMI, aliorumque id genus Regum aut Tyrannorum Nummis dicam, cum ſignato in iis Fulmine, tanquam manifeſto Providentiæ ac Imperii ſymbolo. Quo ſpectant etiam cum aureus Nummus ANTONINI PII, in Cimeliarchio illuſtriſſimi Colberti nobis inſpectus; in quo figura ſedens ſpectatur cum Fulmine & haſta, inſcript. autem IMPERATORI; tum alii ſub Caracalla aut Maximiano ſignati, in quibus non jam Aquila aut Noctua, ſed Leo radiatus Fulmen ore geſtat. Aliud vero ſtatuendum de Alcibiadis ſymbolo, quem in Clypeo nullum aliud inſigne gentilitium expreſſum geſtaſſe refert Plutarchus, præter Amorem ΚΕΡΑΥΝΟΦΟΡΟΝ.

In Alcibiade.

De Cognomine Dio-

At vero Deorum Cognominibus non ſolum, ſed Nominibus etiam occurrunt nonnunquam inſigniti, ut

ut DIONYSI ſeu Liberi Patris adſumpto vero nomine ANTIOCHUS unus è Grypi filiis, ANTIOXOY ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΔΙΟΝΥΣΟΥ, de quo Joſephus aliique poſſunt conſuli, & cujus Nummum in ſuperioribus adtulimus cum Elephante λυχνοφόρῳ. Adnotavit id jam olim Lucianus, qui Deorum appellationes obſervat ab hominibus petitas; cujus rei exemplo ſint DIONYSI, Hephæſtiones, Zenones, Poſidonii; quæ nec in nominum ſolum ſed cognominum etiam vicem, ut hoc loco, tranſiere. Ita & THEMISO HERCULES apud Athenæum, & MENECRATES JUPPITER apud Ælianum, & NICAGORAS MERCURIUS apud Clementem, peculiari loco, ubi Reges & privatos etiam Deorum nominibus olim appellatos docet; quod & obſervat etiam alicubi Servius: *Antiqui Reges nomina ſibi plerumque vindicabant Deorum*, &c. Immo quo honore proſtibula etiam ſua & publicarum libidinum victimas decorarunt Græci, ut de PHILE & LAMIA VENERE ex Athenæo eruditis notum. Nec mirum ſacris vulgaris hujus Deæ aſſidue operatas, ab eadem nominis decus reportaſſe; quum à Deo ſcilicet, à quo honorem adepti, nomina jam olim mutuatos veteres, ex Plutarcho noverim; unde alium Athenæum, alium Apollonium, alium etiam DIONYSIUM dictum obſervat: qui locus mire hæc & ſuperiora ſimul illuſtrat. Tranſiere vero illius inſaniæ exempla ad Romanos; unde in antiquis monumentis, ac Nummis vel inprimis, obviæ inſcriptiones, ROMULO AUGUSTO, HADRIANO HERCULI COMMODIANO, JOVIO GALERIO; ſicut aliunde JOVIUM DIOCLETIANUM, & MAXIMIANUM HERCULEUM dictos accepimus. Eadem nempe ratione SILVIUS ÆNEAS jam olim

NYSI in variis Nummis.

Pro Imaginibus.

In Protreptico.

Ad Æneïdos VII.

Lib. VI. & XIII.

De Oracul. defectu.

dictus apud Poëtam, unus ex divi Æneæ poſteris,

—— *& qui te nomine reddet*

SILVIUS ÆNEAS.

Ita referri huc etiam debent frequentes in iiſdem nummis vel JUNO, vel CERES, vel VENUS AUGUSTA, cum Dearum nempe habitu & Auguſtarum effigie; ut præterea ex obviis earundem ſtatuis licet hic paſſim obſervare. Ut mittam frequentia in lapidibus veterum petita à Diis Deabuſque *Mercurii*, *Saturni*, *Phœbi*, *Dianæ*, *Palladis*, aliaque id genus nomina; aut Cypriæ cujuſdam Reginæ, quam Λητὼ ſeu *Latonam* dictam commemorat Lucianus. Unde equidem liquet, incautius alicubi adſeruiſſe τὸν πάνυ Salmaſium, apud Græcos pauca, immo nulla nomina extare, quæ ſola ſolidaque Dei aut Deæ appellatione cenſerentur: nullos enim dictos *Apollines*, *Junones*, *Veneres*, *Tychen* ſeu Fortunam, ſed immutatis nominibus, *Apollodoros*, *Herodoros*, *Aphrodiſia*, *Eutychios*, &c. quæ certe cum loco ſupra indicato ſui ſæculi eruditiſſimus Clemens, tum copioſa monumentorum veterum ſupellex nimium refellunt, dum eadem ipſa ac ſolida Deorum Dearumve nomina, ut modo etiam audivimus, viris mulieribuſque frequenter tribuunt. Immo ſicut hominibus Deorum, ita Diis quoque ac Deabus indita virorum ac mulierum cognomina, ut JOVIS AGAMEMNONIS Spartæ, & STRATONICIDIS VENERIS, ab uxore Antiochi Soteris apud Tacitum, & in Marmoribus Arundellianis. Sic apud Leucadem, Aetium, aliiſque in locis, frequentata Templa ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΑΙΝΕΙΑΔΟΣ, juxta Dionyſium Halicarnaſſenſem. Ita Romæ JOVIS AUGUSTI, APOLLINIS AUGUSTI, & ſimilium non obſcura appellatio in antiquis elogiis. Ipſum vero DIONYSI cognomen, præter adlegatum ex Nummis ANTIOCHUM,

In Imagin.

Ep. ad Menag. de Herod. Infant.

Lib. 1.

CHUM, noviſſimum, juxta Joſephum, genus à Seleuco ducentium, unum quoque è PTOLEMÆIS geſtaſſe, ex Euſebio aliiſque liquet; ſed qui minus recte in Chronico Euſebiano, & vulgo apud Chronologos DIONYSIUS pro DIONYSUS vocatur. Verum ejus nomen, ut alterius Antiochi de quo egimus, ΔΙΟΝΥΣΟΣ; ſicuti in Porphyrii fragmentis, aliiſque Græcis Excerptis apud eundem Scaligerum vocatur: quam- In Euſeb.
quam in nonnullis etiam, ſed minus accuratis & gra- p. 65.
viorum errorum plenis, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ dicitur. Ejuſdem quoque mentionem reperio apud Lucianum; καὶ Non te-
παρὰ ΠΤΟΛΕΜΑΙΩ τῷ ΔΙΟΝΥΣΩ ἐπικληθέντι, *&* mer. cred.
apud PTOLEMÆUM *cognomento* DIONYSUM, ac Calumn.
ſub eodem adductum olim in extremum capitis periculum Demetrium Platonicum, ob neglecta Bacchantium ſolemnia; ut vel inde colligas, quam bene nominis illius menſuram implerit hic Dionyſus. Ejuſdem etiam meminit Clemens Alexandrinus, ſed cujus lo- In Protre-
cus in mendo cubat; ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ δὲ ὁ τέταρτος pticο:
ΔΙΟΝΥΣΟΣ ἐκαλεῖτο, καὶ Μιθριδάτης ὁ Ποντικὸς Διόνυσος καὶ αὐτός. PTOLEMÆUS *autem quartus, vocabatur* DIONYSUS, *& Mithridates Ponticus ipſe quoque Dionyſus.* Quid audio, Ptolemæum Quartum dictum Dionyſum, qui Euſebio in Chronico ac Porphyrio in fragmentis Undecimus, & in alia Græca Scaligeri collectione Duode- Pag. 373.
cimus, hinc vulgo penultimus Lagidarum ſtatuitur; quibuſdam etiam recentioribus, etſi minus recte, poſtremus, Cleopatræ nempe Cæſaris & Antonii Frater, (quod & adſerunt Græca quædam Scaligeri Excerpta, In Euſeb.
ſed inerudita) cujus Parens revera citatis paullo ante p. 65.
auctoribus traditur. Neque vero alius Dionyſus occurrit in ſerie Lagidarum, & quartus Ptolemæus vulgo Philopator, cujus frequens apud Veteres mentio, & quem

Lib. VII. cap. 56. quem alias *Gallum* etiam dictum & *Tryphonem* apud Plinium legas & Etymologici Auctorem, nuſquam verò, quod ſciam, Dionyſum. Vel itaque Clementis illud μνημονικὸν ἁμάρτημα, quod miror non obſervaſſe viros doctos, qui illum notis ſuis & animadverſionibus illuſtrarunt; vel quod malo de Ægyptio & longe erudiτiſſimo ſcriptore opinari, corrupti ibi ejus codices, & loco τέταρτος vel ἑνδέκατος aut δωδέκατος reſtituendum. Confuſa enim vulgo hæc poſteriorum Lagidarum hiſtoria, dum in conſtituendo Ptolemæi Lathuri ſeu Soteris ſucceſſore diſſentiunt Chronologi; quem alii hunc DIONYSUM ejus filium ſtatuunt, alii rurſus aut ſororem Cleopatram (diverſam ab Antonii Cleopatra) aut duos Ptolemæos Alexandros Euergetis Nepotes eidem præmittunt. Niſi placeat forte opinari tuendæ vulgari apud Clementem lectioni, ſicut *Gallum*, ita *Dionyſum* quoque dici potuiſſe quartum Ptolemæum: *Gallus* enim dictus juxta Etymologici Auctorem, quod inſtar Gallorum Matris Deæ, notis ſeu ſtigmatibus foliorum hederæ eſſet compunctus, eos enim in Dionyſiacis continuo hedera coronatos: Γάλλος ὁ Φιλοπάτωρ Πτολεμαῖος διὰ τὸ φύλλα κισσοῦ κατεστίχθαι ὡς οἱ Γάλλοι. ἀεὶ γὰρ ταῖς Διονυσιακαῖς τελεταῖς κισσῷ ἐστεφανοῦντο. Ab eo itaque Hederæ uſu, & ſimili in Dionyſum ſeu Bacchum ſtudio, DIONYSI quoque, aliorum, quos enumeravimus, Regum exemplo, cognomen mereri potuiſſet. MITHRIDATEM vero, DIONYSUM quoque dictum, recte obſervavit Clemens, quod notaverat olim Tullius, *Mithridatem Deum illum, Patrem, Conſervatorem Aſiæ, illum* DIONYSUM, BACCHUM, *Liberum nominabant*, ac præter Appianum, innuit etiam alicubi Dio Pruſæus. Cauſſas quoque illius appellationis eidem tributæ tradentem audies Plutarchum in Quæ-

(Margin notes: In voce Γάλλος. — Orat. pro Flacco. — Or. XXXVII. — Lib. I. ſymp. qu. 6.)

Quæſtionibus Convivalibus. Neque aliter PTOLEMÆI de quo egimus exemplo, qui non Dionyſus ſolum, ſed νέος ὁ Διόνυσος, ſeu *Junior Bacchus* dictus, ut præter Porphyrium, aliaque Græca Scaligeri Excerpta, liquet præterea ex Menandro Protectore; ita M. ANTONIUS omni ejuſdem Dei cultu adſumpto, hedera, pampino, MINOR DIONYSUS olim nuncupatus: quem cultum præter [a] Plutarchum & [b] Dionem, aliquot nummi adhuc hodie eidem tribuunt, & Auguſtum vitio ei vertiſſe accepimus. Immo ut ille Oſiridis ſeu Bacchi habitu, ita ejuſdem Regia conjux Cleopatra, cum ſtola Iſidis in publicum prodiens, occurrit apud eundem Plutarchum. Solemnis nempe hæc Regum Aſiæ aut Ægypti inſania, ut Liberi Patris cultum & nomen adſumerent. Hinc in pompa Ptolemæi apud Athenæum, Alexandri & Ptolemæi ſtatuæ cum aureis coronis hederaceis prælatæ: Hinc ANTIOCHUS EPIPHANES hedera revinctus in præclaro nummo Gazæ Mediceæ; unde illuſtratur Hippolytus in libello de Antichriſto, ab inſignis doctrinæ Gudio noſtro primum vulgato, qui hunc Epiphanem obſervat inter alia Judæis imperaſſe, καὶ κισσοῖς ἐστεφανωμένους πομπεύειν τῷ Διονύσῳ, *& hedera coronatos pompam agere Libero Patri.* Hinc caput quoque ANTIOCHI DIONYSI, cujus ſupra meminimus, radiatum ſimul ac hedera coronatum in præclaro nummo Gazæ Farneſianæ, ut Solem nempe & Bacchum eodem ſymbolo exprimerent. Conjuncta nempe Solis & Bacchi numina, ut vel ex Macrobio liquet, qui Solem & Bacchum eundem probat; quod firmat etiam alicubi Servius, *unde eundem Solem, eundem Liberum, eundem Apollinem vocant*, ac inſuper Dio Chryſoſtomus, qui tradit Rhodios, Solem, Apollinem, & Dionyſum ſeu Bacchum

[a] In M. Anton.
[b] Lib. XLVIII.
Lib. V.
Lib. I. Saturn. c. 17.
Ad Georg. I.
Orat. XXXI.

eundem reputare; quibus conſentanea etiam legas apud Arnobium. Eodem alias Bacchi hederati, ut cum Tertulliano loquar, habitu inſignitus etiam occurrit ANTIGONUS apud Herodianum, quem egregie iterum illuſtrat Nummus Mediceus hujus Antigoni, primi Aſiæ Regis inter ſucceſſores Alexandri, in quo caput ejuſdem barbatum ac hedera revinctum viſitur, in averſa autem parte figura nuda navi inſidens. Similem hujus Antigoni nummum hic damus è Cimeliarchio Cl. Seguini.

Lib. III.

Lib. I.

Eundem morem æmulatum filium ejus DEMETRIUM ſupra innuimus; ſicut M. Antonii exemplo, CAIUM quoque Imperatorem, modo Liberi Patris, modo Herculis, modo Jovis etiam habitum ſimul cum eorum nominibus ſibi vindicaſſe, tradentem novi Dionem in Excerptis Conſtantinianis, & quod Philo pluribus etiam commemorat. Eandem etiam veſaniam in ELAGABALO notat Lampridius; *junxit & Tigres* LIBERUMQUE *ſe vocans, eodemque habitu, quo Dii pinguntur, quos imitabatur.* DIONYSI itaque totidem ſeu Bacchi, Caius ac Elagabalus; haud aliter ac Antiochus, Ptolemæus, Mithridates, Antigonus, Antonius modo enumerati, quibus addi poteſt Perſeus poſtremus Rex Macedonum, hedera itidem redimitus in antiquo marmore apud Urſinum. Ut non mirum videri debeat eos ad exemplum hujus Dei ſeſe libenter compoſuiſſe,

Pag. 670.
Legat. ad Caium.

fuiſſe, cujus florens juventa, inſignes triumphi, longæ peregrinationes, vitæ hilaritas, hos illi vel cultores vel æmulos cum Reges tum Auguſtos conciliarunt. Immo hinc factum, ut ſub ejuſdem tanquam juvenis & pulchri imagine multi olim fuerint privata religione culti & conſecrati. Unde nova illa nupta apud Apuleium defuncto in flore ætatis conjuge, & *imaginem defuncti, quam ad habitum* DEI LIBERI *formaverat, adfixo ſervitio divinis percolens honoribus, ipſo ſeſe ſolatio cruciabat.* Metamorph. lib. VIII.

Immo nec ſuperbis Deorum cum Nominibus tum Cognominibus contenti hi Aſiæ aut Ægypti Reges, ni ipſa quoque DEI appellatione (quo nempe Cœlitibus nihil reliquum facerent) vivi & in terris etiamnum agentes fruerentur. Adeo ut impletum videatur in ſucceſſoribus votum Alexandri, qui ut tradit aureus Orator, Deus eſſe noluiſſet poſt mortem, niſi aliorum Deorum Rex eſſet. Quo nomine exagitat eoſdem præclarus auctor, quod moriendi neceſſitati obnoxii, Immortalis Dei appellationem inepte ſibi vindicarent. Hinc illa ΘΕΟΥ nomenclatio, cognominis loco ab ANTIOCHO Seleuci Nicatoris Nepote primum uſurpata; ut veſaniam illam arguit adhuc hodie ejuſdem Nummus cum inſcriptione, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ; & alterius ANTIOCHI Nicephori, ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ. Sic DEMETRIUM NICATOREM ejuſdem impietatis reum probant illius numiſmata, ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ, immo alios etiam DEMETRIOS in ſerie Seleucidarum, juxta præclaros Nummos Peireſkianos ſupra adlegatos, ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ & ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΘΕΟΣ ΦΙΛΟΠΑΤΩΡ ΣΩΤΗΡ. Ut minus novum accidat,

De appellationibus DEI *&* DEÆ *in Variis Nummis Græcis ac Romanis.*

Dio Chryſ. Orat. IV.

In Gaza Medicea.

In Cimel. ill. Harlæi.

eodem etiam nomine alterum Demetrium Poliorcetem ab Athenienſibus nuncupatum, quod Plutarchus & Athenæus tradunt; ita quidem ut ſolum eum verum Deum agnoſcerent, reliquos autem aut dormire, aut abiiſſe peregre profiterentur. Unde etiam nonnullam lucem mutuatur Actorum & Joſephi locus, ubi Herodes Agrippa DEUS à circumfuſa multitudine proclamatur; juxta morem nempe in vicina Syria, aliiſque Orientis partibus pridem familiarem. Adeo ut illius exempla ad Mulieres quoque ſummi faſtigii diffuſa paullatim fuerint, ut BERENICES, ARSINOES, CLEOPATRAS; quod vix aliunde tamen, quam ex Lapidum Nummorumve monumentis licet hodie colligere. De BERENICE Ptolemæi Lagi Conjuge ſupra vidimus, eam ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ nomine una cum marito apud Ægyptios conſecratam. De eadem inſuper, ſicut & de ARSINOE illius filia, fidem facit præclarus Nummus cum duobus capitibus junctis in utraque parte, & inſcriptione ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ.

Prior nempe nummi facies PTOLEMÆUM & BERENICEM, poſterior liberos exhibet eoſdemque Conjuges, PTOLEMÆUM PHILADELPHUM & ARSINOEM, ſicut indicabam nuper, ut noſti, fori hujus antiquarii regulo Franciſco Gottifredi, ab eodem de illius explicatione conſultus, & cujus beneficio primam præclari nummi notitiam debeo. De PHILADELPHO certe & ARSINOE explicandam illam epi-

epigraphen ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ, continuo ſuadebat inſanus ejuſdem Ptolemæi erga ſororem amor, quem & adſumpto PHILADELPHI nomine, & nefariis nuptiis, templis præterea, aliiſque divinis honoribus profeſſum memineram; tum obvia ejuſmodi appellationum apud eoſdem Ægyptios exempla. Adeo ut quod ſola ductus conjectura monueram, ac ut veriſſimum continuo arripuit laudatiſſimus ſenex, indubitatum poſteà deprehenderem ex lectione monumenti Adulitani, quod ex vetuſtiſſimo codice edidit jam olim Cl. Leo Allatius. In eo enim præclara legitur Ptolemæi Euergetæ, filii hujus Philadelphi, inſcriptio, quam præteritis diebus fruſtra quæſitam, vir optimus ac omnis Romanæ antiquitatis intelligentiſſimus Benedictus Mellinus noſter opportune ſubminiſtravit. Ita autem ſe habent prima inſcr. verba; ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ ΥΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΑΡΣΙΝΟΗΣ ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ ΑΠΟΓΟΝΟΣ. Et hic quidem verſabamur in ſecunda editione hujus operis quum opportune duo alii teſtes exceptione majores acceſſere. Prior eſt ſimilis nummus aureus drachmalis à Petro Seguino clariſſimo Galliæ antiquario noviſſime vulgatus, in eleganti ſua ſelectiorum Numiſmatum congerie, & quem iiſdem Ptolemæis eorumque conjugibus imputat. Poſterior eſt idem Nummus itidem aureus, ſed majoris ponderis ac uncialis, cujus ectypum è Gaza depromptum viri alti faſtigii, ſed ingenii ac indolis ſublimioris, Cumilli Maximi, eodem curante ac diligenti antiquitatis inveſtigatore Petro Bellorio noſtro, ad me opportune admodum tranſmiſiſti.

Non commode autem, ut obiter hoc dicam, doctiſſimus Allatius vertit ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ in ſuperiori monumento Adulitano, *Deorum fratrum*, quod ut de Dioſcuris recte, ita de Philadelpho & Arſinoë dici Latine non potuit, exemplo appellationis Græcæ ἀδελφῶν communis utrique ſexui, ſed vertendum *Deorum fratris ſororiſque*. Quamqùam non ignorem, Reges Ægypti dici Romanis ſcriptoribus de regnante utroque
Lib. XXXVII. cap. 3. conjuge, ut apud Livium, *Legati ab Ptolemæo & Cleopatra Regibus Ægypti*, & mox de iiſdem, *Gratiæ Regibus actæ*. Solemne nempe in Ægypto, ut Reginæ tanquam conſortes ſupremi faſtigii, in publicis ſolemnibus ac monumentis una cum maritis compellarentur exprimerenturve. Ita Ptolemæi Philometoris & Sororis etiam ejuſdem ac conjugis Cleopatræ juncta ſimul nomi-
Lib. XIII. Antiq. c. 6. na in litteris ad Oniam Judæum apud Joſephum. Ex his vero adſequimur, non ſolum Philadelpho & Arſinoë hanc ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ appellationem tributam; ſed eandem etiam ad Parentis utriuſque ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ exemplum, de utroque conjuge fratre & ſorore formatam. Immo ſi Græcum Theocriti Interpretem conſulamus, communis etiam illa fuerit Parentibus Soteri & Berenice, ſuperioribus Nummis expreſſa ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ inſcriptio. Tradit enim ille, hanc Berenicem Lagi fuiſſe filiam, ac ut inde licet colligere, conjugis proinde ſororem, Lagi itidem, ut omni-

omnibus notum, filii; Βερενίκην λέγει τὴν Λάγου μὲν θυγατέρα, γυναῖκα δὲ Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος. An vero diverſi fuerint hi Lagi utriuſque parentes, quod in nuperis Exercitationibus exiſtimat nobiliſſimus Senex à Grentemeſnil, cui obſervatus etiam hujus Interpretis locus; an vero in aliorum de his Berenices natalibus ſilentio, continuo fides huic Græculo ſit habenda, non magnopere jam erimus ſolliciti, & totum hoc eruditi lectoris judicio libenter committemus. Illud certum eam nomenclationem ab Apolline ac Diana gemino Numine deſumptam, juxta morem Ægyptiorum jam nobis Luciani & Nummorum fide abunde declaratum; aut ſi mavis à Jove & Junone, quorum auctoritate & exemplo, has Ptolemæi & Arſinoës nuptias defendit in præclaro alias Idyllio Theocritus. Qua ratione nempe CAIUM legimus in Dionis Excerptis, quo revera ſe Jovem probaret, cum ſororibus ſuis inprimis rem habuiſſe: unde & eaſdem in averſa nummi parte ſignari curavit, qui obvius adhuc hodie apud antiquarios. Neque aliter ac Philadelphi & Arſinoës in ſuperioribus Nummis, ita Jovis & Junonis juncta nonnunquam capita videas in aliis antiquis numiſmatibus, ac Epirotarum inprimis, cum apud Goltzium, tum in Gaza Palatina & Medicea. Immo Goltzium geminam nummi de quo agimus inſcriptionem vidiſſe, poſtea ex ejuſdem Theſauro deprehendi; ſed quam ad Apollinem ac Dianam referre illi placuit. Sic alteram inſcriptionem Ægyptiam obſervo apud Gruterum, cum iiſdem vocibus ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ, & in ultima lapidis parte, ΣΥΝΘΡΟΝΟΙΣ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ ΘΕΟΙΣ; quæ poſtrema vulgo de Oſiride & Iſide Ægyptiis uſurpata ad Philadelphum itidem & Arſinoën, ſanguine, ſolio, & eadem ſuperiori appellatione junctos, haud

Ad Idyll. XVII. Theocr.

Pag. 670.

Theſ. MLXXIII. 7.

male quoque referri poſſent. Hanc vero DEORUM nomenclationem utrique mortuo demum tributam, liceret ex Diodoro colligere, qui alicubi obſervat, Reges adhuc ſuperſtites Deorum quidem honoribus cultos ab Ægyptiis, non tamen ſub Dei appellatione, excepto Dario Xerxis patre, cui ſoli id fuerit conceſſum;

Lib. I. *τηλικαύτης τυχεῖν τιμῆς, ὡς θ᾽ ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ζῶντα μόνον θεὸν προσαγορευθῆναι μόνον τῶν ἄλλων βασιλέων, tantum honoris conſequutum, ut etiam vivus ab Ægyptiis* DEUS *ſolus ex aliis Regibus vocaretur*. Hunc divinum alias Regum apud Ægyptios, ſeu ſuperſtitum ſeu jam defunctorum cultum, præter Lucianum aut Diodorum, *Philo* pluribus alicubi exponit, & ad quem reſpexit Lucanus noſter,

Legat. ad Caium.

Summus Alexander Regum, quos Memphis adorat.

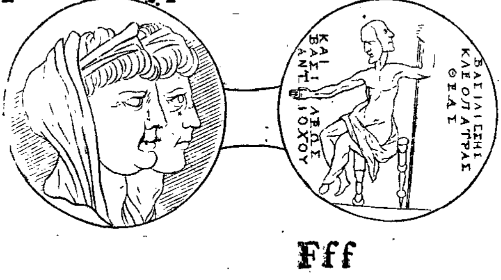
Ipſam vero Arſinoëm DEI appellatione cum conjuge inſignitam in ſuperioribus Nummis, cultam quoque poſt mortem nomine VENERIS ZEPHYRITIDIS, ex Callimacho apud Athenæum, Catullo, Hygino, ac Stephano de Urbibus adnotarunt jam viri magni. Et ut juncta hic vides utriuſque conjugis capita, in ſignum mutuæ neceſſitudinis & concordiæ, ita conjunctas quoque amborum ſtatuas in Odeo Athenienſium obſervat Pauſanias; qui alibi ejuſdem Arſinoës ſtatuam in Helicone dicatam tradit. Ab eadem vero dictæ aliquot urbes Libyæ & Ægypti ARSINOES, quod obſervat Stephanus, & ad quas referendi forte plures nummi à magno illo Peireſkio collecti, & obſervati mihi apud illuſtrem Harlæum, cum inſcriptione ΑΡΣΙΝΟΗΤΩΝ. Quamquam & Syriæ aliarumque adhuc Regionum cognomines urbes, apud eundem Stephanum videre liceat; ſicut & plures eo nomine Ægypti, Syriæ, Macedoniæ, aut Cyrenarum Reginas accepimus. Ad alteram certe ARSINOEM ſpectat

Lib. XI.

In Atticis.

alius

alius Nummus cum capite velato, gemino cornucopiæ & inſcriptione ΑΡΣΙΝΟΗΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ, Lyſimachi nempe conjugem & hujus Philadelphi filiam, qualem expreſſit in imaginibus Urſinus, & nos aureum ac argenteum aliquoties vidimus in illuſtribus Cimeliarchiis. Idem tamen hujus Arſinoës cum priori fatum, ſi fides Memnoni apud Photium, qui tradit eam poſt Lyſimachi nuptias, fratri etiam, Ptolemæo nempe Ceranno nupſiſſe. Diverſa rurſus alia ejuſdem gentis & faſtigii ARSINOE, ſoror itidem & conjux Ptolemæi Philopatoris, de qua Polybius in Hiſtoria, Lib. xv. & in Excerptis Valeſianis. At vero alteri adhuc ARSINOE conſecratæ Templum erectum narrat Pauſanias, Lacænæ nempe, non Ægyptiæ, & ſorori uxorum In Laconicis. Caſtoris & Pollucis; hoc eſt totidem rurſus ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ: Ut fatalem quandam in hoc Arſinoës nomine cum hujuſmodi appellatione communionem videas. At vero præter Ægyptias BERENICEM & ARSINOEM, aut etiam CLEOPATRAM Antonii, ΘΕΑΝ ΣΩΤΗΡΑ dictam in ejuſdem Numiſmate ſupra jam adlegato, STRATONICA Syra uxor primo Seleuci, dein Soteris Antiochi, ΘΕΑ pari ratione vocatur in Marmoribus Arundellianis. Quæ appellatio alterius Antiochi, Grypi nempe Matri CLEOPATRÆ tribuitur in ejuſdem Nummis, ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ ΘΕΑΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ, quorum ectypum hic habes è Gaza Palatina.

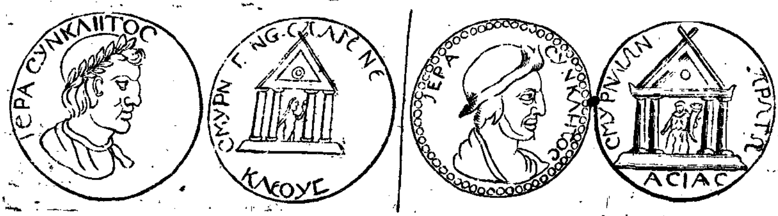

Quod illuſtre ſcilicet monumentum pietatis hujus Antiochi in matrem Cleopatram; ut intelligamus, cur eidem Regi in Nummo præponatur cum DEÆ attributo, aut cur idem Antiochus non GRYPI ſolum, ſed
Pag. 371. PHILOMETORIS etiam cognomine in Græcis Scaligeri Excerptis ad Euſebium vocetur. Cur vero Mater hæc Cleopatra nummo addita cum filii effigie ac titulo
Lib. xxxix. c. 1. Deæ, abunde licet ex Juſtino colligere; *alter cui propter naſi magnitudinem cognomen* GRYPO *fuit*, REX *à* MATRE *hactenus conſtituitur*, *ut nomen Regis penes filium*, VIS *autem omnis* IMPERII *penes* MATREM *eſſet*: quæ tamen ab eodem veneno poſtea extincta, quod filio præparaverat. Quod vero ferme exciderat, referendum ad Stratonices paullo ante commemoratæ non maritum ſed filium ANTIOCHUM, nomenclatio illi tributa in Fœdere Smyrnæorum & Magnetum inter vetuſtiſſima Marmora Arundelliana, ΘΕΩΣ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡ. At corrigendus, ut obiter hoc dicam, Memnon apud Photium, ubi Seleucus Aſiam filio Ἀντιγόνῳ commendaſſe dicitur; quum non Antigonus tamen, ſed Antiochus hujus Antiochi DEI parens, Seleuci filius & ſucceſſor exſtiterit: quod ut tralatitium, miror eruditiſſimum Schottum præteriiſſe. Nec tamen intra Ægyptios & Syros eadem ſe continuit inſania, ut non ad vicinos etiam aut hæredes eorum potentiæ Reges tranſierit; Ita MITHRIDATES ſuperſtes etiamnum divinis honoribus à civitatibus cultus, &
Lib. v. ΘΕΟΣ præterea appellatus apud Athenæum legitur; ſicut etiam apud Tullium loco jam ſupra adlegato, *Mithridatem* DEUM *illum*, ac quod expreſſit uberius Dio-
Pag. 401. dorus in Excerptis Valeſianis, legatos ſingularum civitatum decretis publicis eum ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΑ declaraſſe. Idem de PHRAATE Parthorum Rege obſer-

obſervat apud Photium Phlegon, Φραάτης (non Φράτης) ὁ ἐπικληθεὶς ΘΕΟΣ, *Phraates cognominatus* DEUS. Unde ſucceſſores eorundem Perſarum Reges, non Fratres ſolum Solis aut Lunæ, & participes ſyderum dicti; ni manifeſtiorem adhuc DIVINÆ & Humanæ naturæ communionem indicarent. Liquet id ex Epiſtola Choſroæ Hormiſdæ filii, Χοσρόης βασιλεὺς βασιλέων εἰρηνάρχης τοῖς ἀνθρώποις σωτήριος, ἐν ΘΕΟΙΣ μὲν ΑΝΘΡΩΠΟΣ ἀγαθὸς καὶ αἰώνιος, ἐν δὲ θεοῖς ἀνθρώποις ΘΕΟΣ ἐπιφανέστατος; *Choſroës Rex Regum Pacificus, Hominibus ſalutaris, inter* DEOS *quidem* HOMO *bonus & æternus, inter* DEOS *autem* HOMINES, DEUS *præſentiſſimus.* Theophyl. Simocat. lib. IV. Agnoſcis impiam ad unici ſervatoris ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΥ, & ſacra Chriſtianorum myſteria adluſionem. Hinc de Perſarum Rege apud Heliodorum, ΘΕΩ βασιλεῖ τε μεγίστῳ, DEO *Regique maximo.* Lib. V. Immo Athenienſes jam olim & Græci reliqui, præter Antigonum ac Demetrium ſupra memoratos, T. FLAMINIUM ob libertatem redditam, non ΣΩΤΗΡΑ ſolum ſed ΘΕΟΝ etiam declararunt. Id certe ex præclara ejuſdem Gemma eruit vir doctus ad Urſini Imagines. Hinc ad Patres Conſcriptos tranſlata quidem à Pruſia Rege appellatio, quam ſupra memoravi, ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ; ſed & Nummi paſſim in Græciæ Aſiæque civitatibus percuſſi, cum inſcriptione, quam iidem adhuc hodie exhibent, ΘΕΟΝ ΣΥΝΚΛΗΤΟΝ, ſeu DEUM SENATUM. Quo referri poſſunt alii nummi earundem urbium, in quibus ut poſtea Cæſarum vultus, ita tum libera adhuc Republica ſignatus vulgo ampliſſimus ordo ſub laureati capitis effigie, & cum inſcriptione ΙΕΡΑ CΥΝΚΛΗΤΟC, ſeu *Sacer Senatus.* De quo more ſenatum effingendi audiendus Dio, Τραιανῷ ἢ ὄναρ ἐγεγόνει, πρὶν αὐταρχῆσαι τοιόνδε, ἐδόκει ἄνδρα Lib. LXVIII.

 πρεσβύ-

πρεσβύτην ἐν ἱματίῳ καὶ ἐσθῆτι περιπορφύρῳ ἔτι δὲ καὶ ΣΤΕΦΑΝΩ ἐστολισμένον οἷά που καὶ τὴν ΓΕΡΟΥΣΙΑΝ γράφουσι. *Trajano autem prius quam imperium adipiſceretur, viſum eſt in ſomnis, virum jam grandem natu, tunica togaque prætexta &* CORONA *inſuper ornatum, qualis pingitur* SENATUS. Sed en ejus effigiem, qualis vulgo occurrit in Græcis ac ſequentibus Smyrnæorum nummis, cum inſcriptione ΙΕΡΑ CΥΝΚΛΗΤΟC ſeu *ſacer ſenatus*, in priori facie utriuſque numiſmatis.

Neque licet hic præterire alium eorundem Smyrnæorum Nummum, obſervatum mihi in Regia Gallorum Gaza, in quo capita occurrunt Senatus & Liviæ cum inſcriptione ΣΕΒΑΣΤΟΥ ſeu *Auguſti Senatus*, nempe CΕΒΑΣΤΗ CΥΝΚΛΗΤΟC ΖΜΥΡΝΑΙΩΝ ΙΕΡΟΝΥΜΟC; in averſa autem parte Templum itidem & inſcript. CΕΒΑCΤΟC ΤΙΒΕΡΙΟC ΕΠΙ ΠΕΤΡΟΝΙΟΥ. Qui præclarus Nummus Smyrnæorum cum Liviæ, Tiberii ac Senatus mentione, ac Templi præterea effigie, præclare certe illuſtrat, quæ apud Annalium ſcriptorem leguntur de certamine civitatum Aſiæ in ſtatuendo Templo *Tiberio, Matrique ejus ac Senatui*, & prælatis tandem, quod alibi indicat, Smyrnæis: quam proinde victoriam & Templi dedicationem hoc Nummo poſterorum memoriæ prodidere. Unde inſuper eluceſcit, & ipſo facto probatur Tiberii moderatio, qua de admiſſo ejuſmodi Templo, decreto ab urbibus Aſiæ, in hunc modum alibi loquebatur: *Placitum*

Tacit. Annal. IV. c. 15.

Cap. 56.

jam

Jam exemplum (Auguſti ſcil.) *promptius ſecutus ſum, quia cultui meo veneratio* SENATUS *adjungebatur.* Eadem autem AUGUSTI, (qualis in Nummo illo Smyrnæorum Senatui tribuitur) quæ SACRI appellatio, & vel ideo haud male ampliſſimo ordini conveniens, quod Senatus, ut notum, haberi alibi non potuit, niſi in Templo & loco per Augures conſecrato. Quamquam veram cauſam tam honorificæ appellationis, vel DEI, vel SACRI, vel AUGUSTI etiam SENATUS, paſſim à Græcis aut Aſiaticis nuncupati, & ſignati etiam publicis eorum monumentis eruere liceat ex Polybio; qui tradit Senatum Romanum in præcipua veneratione fuiſſe apud Græcos & Reges Barbaros, quod ſolo ejus nutu res Romanas regi exiſtimarent, ſicut innuit etiam alicubi Ariſtides, ita ut mere Ariſtocraticam judicarent formam Reipub. Romanæ. Unde Nabis Tyrannus Flaminium compellans apud Livium, & loquens de Lycurgo; *noſter legumlator non in paucorum manu Rempubl. eſſe voluit, quem vos Senatum appellatis.* Hinc idem Polybius alibi in Excerptis, refert omnes Aſiæ populos Romam Legatos miſiſſe, cum ſpes ſuas omnes in ſenatu haberent ſitas; hoc eſt, juxta Tullium, *Regum, populorum, nationum portus erat ac refugium Senatus.* Opinio autem illa & fiducia inde profecta, quod penes Senatum jus viderent mittendarum legationum; de reditibus præterea, aliiſque impenſis ſtatuendi, ut innuit eodem loco ſupra adlegato graviſſimus auctor Polybius. Quibus liceat adjungere hæc Oratoris verba de Deiotaro. *Is Rex, quem Senatus hoc nomine ſæpe honorificentiſſimis decretis appellaviſſet, quique illum* ORDINEM *ab adoleſcentia graviſſimum* SANCTISSIMUMQUE *duxiſſet.* Unde factum jam adſequimur, cur DEUS vel SACER SENATUS ab obnoxiis

Annal. IV. cap. 37.

Lib. VIII.

Orat. de Roma.

Lib. XXXIV. cap. 31.

Pag. 818.

Lib. II. de Offic.

noxiis Regibus dictus, ſicut à civitatibus ante, ac etiam aliquamdiu poſt dominationem Cæſarum, in earundem Nummis ſignatur; qua ratione & DEOS vocat Senatores, ævo adhuc ſuo Claudianus,

In VI. Conſ. Honor. *En quales memini turba verenda* DEOS;

& SACER ORDO etiam appellatus à Theodorico apud Caſſiodorum, *conſtat eum de ſe præſumere, qui &* SACRI ORDINIS *cupit faſtigia prævenire*; & SACER SENATUS itidem ut in ſuperioribus Nummis, apud Juvenalem, [Var. lib. IV. cap. 25.]

Satyra XI. *Conjugium quæras, vel* SACRI *in parte* SENATUS
Eſſe velis.

quomodo & *ſanctum Senatum* Carthaginenſium dixit divinus Maro,

Jura Magiſtratuſque legunt, ſanctumque Senatum.

Hinc & Apologeticum Juſtini, inſcriptum *Imperatori* καὶ ΙΕΡΑΤΕ ΣΥΝΚΛΗΤΩ, *ſacroque Senatui, totique populo Romanorum.* Unde factum, ut Senatus ſui exemplo, & juxta Judæorum Metropolim, ROMA ipſa *ſacra* & *ſacratiſſima* paſſim dicta fuerit; quod illi & novæ dein Romæ Byzantio ut peculiare adtributum, Cæſarum Conſtitutiones paſſim largiuntur. Immo contigit, ut eadem juxta ampliſſimum Ordinem, divino etiam nomine & cultu fuerit adfecta; unde ΘΕΑ ΡΩΜΗ non ſemel in priſcis nummis occurrit appellata, ſicuti à Poëta TERRARUM DEA *gentiumque* ROMA: ſcilicet poſtquam juxta Manilium,

Lib. IV. *Italia in ſumma, quam rerum maxima* ROMA
Impoſuit terris, COELOQUE *adjungitur ipſa.*

Præclarus præ Nummis aliis cum hac appellatione, aut unus æreus Chriſtinæ Auguſtæ, in quo caput muliebre cum inſcriptione ΘΕΑΝ ΡΩΜΗΝ ΚΑΛΗΝ; aut alter Mediceus, in quo caput turritum cinctum diademate,

mate, ΘΕΑΝ ΡΩΜΗΝ, in averſa vero parte, caput laureatum itidem & regium præterea vinculum, ΘΕΟΝ CΥΝΚΛΗΤΟΝ. Quo referendum mihi videtur illud *nomen blaſphemiæ*, quod ſeptem capitibus inſcriptum geſtaſſe legitur beſtia aut mulier in ſacro Revelationum libro; & quod alias Hieronymus ac Proſper ad *Urbis Æternæ* appellationem retulerunt, Romæ cum alibi, tum in ejuſdem Nummis itidem familiarem. At cum vix ante Antoninorum tempora eadem occurrat in monumentis antiquis, quorum ævo demum templum URBI ÆTERNÆ erectum accepimus; longe utique probabilius; immo extra dubium meo judicio poſitum exiſtimarem, ad illud DEÆ nomen reſpexiſſe ſacrum ſcriptorem, ROMÆ pridem & potiſſimum à Græcis Aſiæ urbibus paſſim additum; ut vel clariſſime arguunt venerandæ iſtæ Nummorum reliquiæ. Hinc Ara etiam Romæ dicata occurrit in priſcis Elogiis, & Sacerdotum *Deæ Romæ & Auguſti* in iiſdem mentio, (ut jam ſupra vidimus) ἱερέως ΘΕΑΣ ΡΩΜΗΣ καὶ Σεβαστοῦ Σωτῆρος. Ut non mirum proinde cur Claudiano ſæpe ut Dea invocetur, *ô Numen amicum*, aut *diva potens*, alibi, Apoc. XIII. 1. & XVII. 3. Theſ. Grut. c v. 9.

O Dea, nec legum fas eſt occurrere matri. In VI. Conſ. Honor.

aut cur *tonare* illa eidem dicatur, quod jam ante innui. Hinc & Senatui ac Romæ ut DEO & DEÆ Templa jam olim ab Urbibus Aſiæ decreta, ut vulgo notum; ac Senatui quidem etiam ſub Cæſarum dominatione, recenti adhuc ſcilicet nec dum obliterata illius ordinis, cui adſueverant, veneratione, ut paulo ante è Tacito vidimus. De Templo vero Romæ ſimul & Auguſto decreto, obvia res, cum aliunde, tum ex vulgari Nummo cum Templi effigie & inſcr. ROM. & AUG. ſicut alias de Urbis Templo Claudianus,

Conveniunt ad tecta Deæ. In I. Conſ. Stil. l. II.

Qui

Qui honos pridem huic Deæ Gentium habitus à civitatibus Aſiaticis, ac primum omnium à Smyrnæis, ut eo nomine ſe jactant apud Tacitum; *ſeque primos* TEMPLUM URBIS ROMÆ *ſtatuiſſe M. Porcio Conſule &c. ſtante adhuc Punica urbe.* Neque mirum proinde aut novum, eundem honorem quondam aut SENATUI, aut URBI tributum hominum non ſolum ſed *Deorum* etiam genitrici juxta Rutilium, ab iiſdem populis exhibitum quoque CÆSARIBUS rerum dominis, iiſque vivis etiam, nec dum DIVIS. Hinc non pauci Aſiaticarum civitatum & Coloniarum nummi, cum ΘΕΟΥ & DEI appellatione, in honorem AUGUSTI, LIVIÆ, aliorumque percuſſi: juxta Appianum nempe, qui tradit viventem adhuc Auguſtum ab Urbibus Diis fuiſſe adnumeratum. Quod firmat etiam Victor Schotti, & Horatius de eodem,

Annal. IV. 56.

Lib. V. Bell. Civil.

—— *præſenti tibi maturos largimur honores,*
Jurandaſque tuas per nomen ponimus aras;

& quibus adſtipulantem vide Servium ad illud Poëtæ, *Namque erit ille mihi ſemper Deus.* Ubi notanda eruditi Grammatici gloſſa: *Id eſt & poſt mortem & dum vivit. Alii Imperatores poſt mortem in numerum referuntur Deorum; Auguſtus Templa vivus meruit*; quod & in eodem prudentes arguiſſe monet Annalium ſcriptor. Inter plures autem id genus Nummos Græcarum civitatum, qui DEI appellationem Auguſto tribuunt, unus occurrit mihi nuper Amphipolitarum Macedonum, inter collectos olim à doctiſſimo Sirmondo nummos, cum inſcr. ΘΕΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ, in averſa vero parte Europa tauro inſidens, & inſcr. ΑΜΦΙΠΟΛΙΤ. Hanc tamen DEI vel DOMINI appellationem ſibi tribui præſenti non eſt paſſus, ut Philo de eodem refert. Certe nummus Tarraconenſium in Hiſpania,

In Collegio Claromontano.

In Flaccum.

nia, poſt mortem ejus ſignatus cum inſcr. DEO AUGUSTO; quam renovavit itidem Gallienus, cujus aureum nummum ſingularis raritatis notavi in Cimeliarchio Regio Pariſienſi, cum capite Auguſti laureato, & inſcr. DEO AUGUSTO; in anteriori vero parte cum Gallieni ipſius effigie, ac inſcript. GALLIENUS AUG. At vero eandem appellationem inter ejus ſucceſſores, ſed Auguſti nominis & faſtigii dehoneſtamenta, CAIUM ac DOMITIANUM impie videmus ambiviſſe. De CAIO etiamſi non adeſſent, præter domeſticos teſtes, ejuſdem Philonis ac Joſephi teſtimonia; quorum iſte eundem Templis & Altaribus per totum orbem, excepta Judæa, cultum docet; vel fidem faceret ſequens Nummus ab Ilienſibus percuſſus, olim Lomeniani nunc Regii Gallorum Muſei, & cui ſimilem habet Gaza Chriſtinæ Reginæ; in quo hinc Caius & Auguſtus cum inſcr. ΓΑΙΟϹ ΚΑΙϹΑΡ ΘΕΟϹ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ϹΕΒΑϹΤΟΙ, ſeu *Caius Deus Cæſar Imperator Auguſti*; illinc vero Romæ & Senatus capita, ac Pallas erecta cum haſta & ægide, ac inſcript. ΘΕΑ ΡΩΜΗ ΙΕΡΑ ϹΥΝΚΛΗΤΟϹ ΙΛ. h. e. *Dea Roma ſacer Senatus, Ilienſium.*

Origin. lib. XVIII. cap. 10.

Vides ut ſuperiora ſimul illuſtret, quæ de Romæ divinitate diximus ac veneratione Senatus, apud urbes Aſiaticas, etiam ſub priorum Cæſarum imperio. Similem DOMITIANI veſaniam arguit adhuc hodie ejus

nummus, in quo ſtans Imperator, ante figuræ in genua lapſæ eum adorantes conſpiciuntur. Equidem Cæſarem illum DEI nomine, non à Statio jam forte aut Martiali, ſed ab univerſis Græcis appellatum, præ aliis docet ſimul & ſugillat Dio Chryſoſtomus. At vero in-

Orat. XLV.

uſitata & ſingularis quædam nominis hujus inſcriptio, quæ AURELIANO tribuitur, in nummo æreo, inſpecto mihi in urbe Galliæ principe apud illuſtrem Sevium, nempe DEO ET DOMINO NATO AURELIANO AUG. Nummi ipſius αὐθεντία extra omne dubium poſita apud præclaros Galliæ antiquarios; & mihi quoque, ſi me principibus Achivis inſerere liceat, talis omnino viſa. Sed en rariſſimi & unici nummi ectypum, quod petenti lubenter indulſit Vir, qui non ſolum *floret ære vetuſto*, ſed & Regii ærarii inter alios cura, & fide ſæpe in arduis probata.

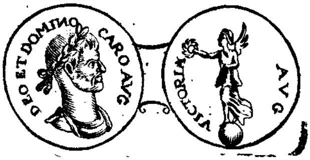

Non ergo adſcititius, aut poſt mortem demum factitius iſte DEUS, inſtar eorum, quos exagitat non ſemel Momus apud Lucianum: quamquam nec Cretenſis eſſet, qui juxta Diodorum pleroſque Deos apud ſe natos prædicabant. Alias idem etiam DEI nomen, CARUM Auguſtum geſtaſſe, non auctor ſolum Calpurnius, ſed ejuſdem Nummi inſcripti, DEO ET DOMINO CARO AUG. ſimilis aurei effigiem, deprompti è Cimeliarchio illuſtriſſimi Colberti, habes hic beneficio omni laudis genere ornatiſſimi Carcavi; cujus fidei ac induſtriæ & Mæcenatis ſimul ſui, & auguſti inſuper Regis vere Regia & incomparabilis

Diodor. lib. V.

Num-

Nummorum juxta ac Librorum Gaza feliciter commiſſa eſt:

Perperam autem vir incomparabilis, ad Carum defunctum jam & conſecratum ſimiles nummos refert; quum deſint tamen ibi ſolita conſecrationis vel nomina vel ſymbola. Equidem præter rationes alias, & coætaneos auctores, qui docent Carum adhuc ſuperſtitem id nomen adfectaſſe, ut jam olim ad Juliani Cæſares monui, Divi non Dei nomen conſecratis olim Auguſtis perpetua quadam obſervatione tributum conſtat in Romanis id genus monumentis; ut præter Auctores, vulgo etiam è Nummis notum. Immo hinc ipſius Cari, mortui tum & conſecrati, ſuperſtites adhuc Nummi, cum Divi elogio & Aquila aliiſque conſecrationis notis, ac inſcr. Divo Caro Persico, aut Divo Caro Parthico; ut qui nempe vivus adhuc Deus, ſed privata magis ambitione dictus ſit, poſt mortem demum publica auctoritate Divus vocaretur. Græca enim fuit ΘΕΟΥ, ut notum, ſeu in Deos poſt mortem relati Imperatoris, non vero Romana appellatio; quamquam vel à Coloniis, vel à Gallieno, eandem defuncto quoque Auguſto tributam ſupra notavimus. Sed de Conſecratorum nominibus aut ſymbolis agetur alibi, & peculiari, ſi Deus annuat, opere, quod adfectum habemus de Conſecratione veterum tam Gentilium quam Chriſtianorum. Hic enim ſpectamus non defunctos, ſed ſuperſtites divinis nominibus adfectos in antiquis id genus monu-

Animadv. ad Euſeb. pag. 242.

mentis. Inde vero profectus paullatim mos ille inprimis ſequioris ævi haud ignotus, ut *Numinis*, *Æternitatis* ac *Perennitatis*, aut ſimilibus vocibus compellarentur Romanorum Cæſares; ac eorum Edicta, *Immortalis Lex*, *Oraculum*, *Cæleſte Judicium*, *Sacræ litteræ*, *ſacra reſponſa*, *divinum arbitrium*, apud Symmachum alioſque paſſim efferantur; ſicut & *ſacras* eorum *aures*, videre apud eundem licet. Unde jam olim Martialis, cui & *ſacra Cæſaris aure frui* alicubi dicitur,

Lib. VII. Ep. 99.

Numen habet Cæſar, ſacra eſt vis, ſacra poteſtas.

De Cognomine MAGNI *in variis Nummis.*

Minus veſana hic forte aut importuna MAGNI appellatio, à Provinciarum aut rerum geſtarum amplitudine deſumpta, nec Alexandro ſolum, ſed ejuſdem Succeſſoribus nonnunquam conceſſa. ANTIOCHO certe, celebri non tam ampliata, quam imminuta à Romanis magnitudine, MAGNI tamen appellationem jam olim adhæſiſſe, ſi non aliunde, utique ex ejuſdem nummis conſtaret, inſcriptis ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Eadem quoque in alterius ANTIOCHI EPIPHANIS nummo occurrit à Commagenis percuſſo, ΒΑϹΙΛΕΥϹ ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟϹ ΕΠΙΦΑΝΗϹ ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. Ptolemæum Lagi, alias Soterem, Magnum etiam vocat Juſtinus; ita tamen ut cognomentum illud continuo geſtaſſe, inde argui non poſſit, quod nec Nummi, Lapides, vel antiqui Auctores docent. Ptolemæo tamen ejuſdem Nepoti eam tribuit Monumentum Adulitanum ſupra adlatum, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ. Quam eandem quoque appellationem patri ejus Philadelpho largitur Demetrius Phalereus apud Joſephum, in fronte litterarum, quas ad eum ſcribit, ut Ptolemæis familiarem redditam agnoſcas. Tranſiit vero illa frequentius ad Arſacidas, quam ab antiquis Perſarum

In Gaza Chriſtinæ Reginæ.

Lib. XVII. cap. 2.

Lib. XII. Origin. cap. 2.

ſarum Regibus, ut vulgo notum, ſunt mutuati; unde & Xerxes ΜΕΓΑΣ vice cognominis in Græcis Scaligeri Excerptis ad Euſebium vocatur, & Artaxerxes ſe Pag. 353.
Magnum Regem inſcribit cum apud Eſdram, tum in capite litterarum apud Joſephum. Hinc apud Græcos Lib. XI.
ſcriptores ſolo nonnunquam ΜΕΓΑΛΟΥ nomine, Origin. cap. 6.
omiſſa etiam Regis aut alterius nominis mentione, eoſdem deſignari videas; ut apud Iſocratem de Artaxerxe rurſus; τὸν δὲ ΜΕΓΑΝ προσαγορευόμενον καταλύειν Epiſtol. ad
ἐπιχειρήσεις, MAGNUM *vero cognominatum ſubvertere* Philip.
tentabis. Quamquam Perſarum & Medorum Reges, qui ne minimam partem Aſiæ tenerent, inique ſe Magnos Reges nuncupaſſe, viſum fuerit Alexandro, ut au- Lib. VII.
ctor eſt Arrianus. Eandem tamen iis peculiarem, aliis autem inconceſſam obſervat Dio Chryſoſtomus eo loco, quem vidi poſtea illuſtri Briſſonio quoque adnotatum, ὅθεν δὴ καὶ ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ κέκληται ΜΟ- Orat. III.
ΝΟΣ ἐκεῖνος; *Unde etiam &* MAGNUS REX *ſolus ille vocatur*. Hinc conſueto more non Artabanus ſolum apud Herodianum ΜΕΓΑΣ βασιλεὺς vocatur, Lib. III.
ſed Caracalla etiam litteris ad eum ſcriptis, ΜΕΓΑ-
ΛΟΥ βασιλέως filiam ambire ſeſe profitetur: ſcilicet ut Lib. IV.
ſub blanda honoris & adfinitatis illius ſpecie incautum eundem opprimeret. In Nummis tamen Severi ABGARUS Edeſſæ Regulus MAGNUS etiam vocatur, ΑΒΓΑΡΟΣ ΜΕΓ. ΒΑΣΙΛΕΥΣ; quod in ludibrium Parthorum Regis tributum ei à Severo exiſtimat Triſtanus. At alia penitior, quæ eum alioſque antiquarios fugit, ratio hujus appellationis; quod nempe Edeſſenorum Reges vulgo ABGARI, hoc eſt *Magni* Arabum lingua vocarentur: eorum autem Filii ASGARI ſeu *Parvi*; ut diſerte in Catalogo Gaſſaniorum Regum videre licet apud Orientalis litteraturæ callentiſ-

ſimum Pocokium. Et certe hoc ABGARI familiare Edeſſæ Regulis nomen, (de quo jam ſupra quædam monuimus) haud aliter ac Ptolemæis vel Antiochis in vicina Syria & Ægypto, egregie firmant plures eorum Nummi ſub Marco, Severo, & Gordiano obvii. Unde omnino corrigendum patet Lampridii locum in vita Severi, ubi *Perſarum Regem Abgarum ſubegiſſe* dicitur: qui locus haud immerito ſuſpectus magno Caſaubono, alibi tamen ut genuinus ab eodem adſeritur. Ejuſdem erroris conſcius hodie Victor Schotti de Severo itidem, *ſubacto Perſarum Rege Abgaro*; in quibus locis vocem *Perſarum* omnino expungendam liquet, ac reſtituendam ejus loco *Edeſſæ* aut *Edeſſenorum*, quorum Regulis proprium Abgari nomen, non Perſis; unde etiam Abgarus Ἐδέσσης ἄρχων vocatur in Dionis Excerptis Peireskianis, ubi male Αἰδέσσης ſcriptum occurrit, quod alibi jam monui. Præterea obſcura tum erat Perſarum mentio, quum Parthorum adhuc floreret imperium, quibus erant obnoxii, & à quibus devictis PARTHICI cognomen, quod Nummi eidem tribuunt, retulit Severus. Accedit adnexa mentio apud Lampridium devictæ Arabiæ, cujus portio quædam erat Edeſſenorum Regnum, ut vel ex Tacito colligas; *Rexque Arabum Abgarus advenerat*, & mox, *quod ſpretum fraude Abgari* (non Abbari) *qui juvenem ignarum & ſummam fortunam in luxu ratum, multos per dies attinuit apud oppidum Edeſſam.* Quæ omnia certe haud valde recondita miror eruditiſſimis interpretibus ad hunc Lampridii locum non animadverſa, & quorum præclaram quandam & majorem lucem acceptam ferimus nummis Abgarum ſub eodem Severo referentibus. Nec minus Occo arguendus, cui Abgarus in Gordiani Pii nummo obvius, pro Parthorum Rege traditur, quo tempore rurſus mutatis

Ad M. Aurel. pag. 52.

Pag. 710.

Annal. lib. XII. c. XII.

tatis vicibus Parthia Perſarum imperio acceſſerat. Unde etiam poſtea Perſicæ ditioni finitima evaſit hæc Edeſſa, Romani alias juris facta, (immo Romanorum, ut vel nummi arguunt, Colonia) ſicut utrumque legitur in Hiſtoria Gotthica Priſci Rhetoris, τῇ Ἐδέσσῃ Ῥωμαίων πόλει, προσοίκῳ δὲ Περσῶν χώρας, *Edeſſæ Romanorum oppido, finitimæ autem Perſarum ditioni.* Edit. Reg. pag. 74. Quæ vicinia forte Perſarum, Lampridio ac Victori illo ævo impoſuit, ſi errorem eum non librariorum, ſed Auctorum incuriæ malit quis imputare. Cui Edeſſæ, ut obiter hoc addam, hoc alicubi teſtimonium perhibet Chryſoſtomus, πόλιν μὲν ἀγροικοτέραν τῶν πολλῶν, εὐσεβεστέραν δὲ, *urbem multis quidem agreſtiorem, magis autem piam.* Tom. v. Orat. LXV. pag. 478. edit. Savil. Quod vero illam MAGNI appellationem adtinet, ut eam quoque minorum gentium Dynaſtis ac Regulis uſurpatam ſcias, hinc Chaganus Dynaſta litteris ad Mauritium Imperatorem ſcriptis, *Magnum Dominum* ſe ipſum in iiſdem indigitat, τῷ βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων ὁ Χάγανος ΜΕΓΑΣ ΔΕΣΠΟΤΗΣ. Theoph. Simocat. pag. 190 edit. Reg. Unde non mirum eundem hunc ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ titulum Cæſaribus frequenter ab auctoribus tribui; ut ab Oppiano etiam Severo & conjugi Juliæ ſub initium elegantiſſimi operis,

Τὸν μεγάλη μεγάλῳ φυτεύσατο Δόμνα Σεβήρῳ.

& paſſim Diocletiano, Conſtantino, Conſtantio, Arcadio, Juſtiniano, ab Euſebio aliiſque ſcriptoribus Chriſtianis, Gregorio Nazianzeno, Syneſio, Procopio, aliiſque; quale & ſummo Jovi tribuit Venus apud Poëtam,

quem das finem REX MAGNE *laborum.*

Sicut nempe inter Deos Gentilium alii MAGNI, ita inter Reges, De DIS MAGNIS obviæ paſſim Inſcriptiones antiquæ, & de quibus Manilius, DI *quoque* MAGNOS *Quæſivere* DEOS. Unde clamor ille Epheſiorum

Act. XIX. 34. ſiorum in Actis, ΜΕΓΑΛΗ ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων, MAGNA *Diana Epheſiorum*; cui ſimilis plane in vicina & æmula urbe Pergamenorum apud Ariſtidem clamor, Serm. Sacr. II. τὸ πολύμνηστον δὴ τοῦτο βοώντων ΜΕΓΑΣ ὁ Ἀσκληπιός, *celeberrimum illud clamantium*, MAGNUS *Æſculapius*: ut vel inde conſuetum id genus acclamationis morem adſequaris. Caracallam vero inter Romanos Cæſares illud MAGNI cognomen ſibi vindicaſſe, liquet mihi ex D. de requir. abſent. l. I. Marciano Juriſconſulto, *Divi Severi &* ANTONINI MAGNI *reſcriptum eſt*. Magnus nempe ille Antoninus exemplo Alexandri; quem ſcilicet æque ac res ab eo geſtas in ore ſemper habuit, ut in ejus vita notat Spartianus. Alias idem MAGNI prænomen ſibi ultro à Senatu delatum reſpuiſſe legimus alterum illum Alexandrum Severum, in ejus vita apud Lampridium. At In Miſopogone. Julianus alicubi de ſe ipſo, καὶ ταῦτα ΒΑΣΙΛΕΥΣ ἀκούων ΜΕΓΑΣ, *& hæc* IMPERATOR *audiens* MAGNUS: Ita nempe vocati frequenter Cæſares illo ævo, ne æmulis Perſarum Regibus inferiores dignitate viderentur. Unde & illud ΜΕΓΑΛΟΥ attributum paullatim etiam ad Cæſarum Palatinos tranſlatum, ut ΜΕΓΑΝ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΝ, alioſque Aulæ Proceres. Cæteroquin non jam MAGNI, ſed MAXIMI appellatio Conſtantino in ejuſdem Nummis conceſſa: repetito nempe uſu ex priori more, quo MARCI, COMMODI, SEVERI, ANTONINI, aliique MAXIMI ARMENIACI, PARTHICI, GETICI, in eorundem Inſcriptionibus vocantur.

De Nummis ARSACIDARUM. Auguſtiorem adhuc REGIS REGUM appellationem Parthorum Regibus non vulgo ſolum auctores, ſed rariores etiam ARSACIDARUM Nummi largiuntur; quos adferre hic obiter, haud ingratum erit opinor vel inconſultum. Unum obſervavi in Theſau-

ro

to Mediceo, ΑΡϹΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟϹ ΒΑϹΙΛΕΩϹ ΒΑϹΙΛΕΩΝ. Alterum Florentiæ itidem inſpexi in Muſeo Gaddiano, cum fugientibus & exeſis litteris, ΑΡϹΑΚΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥϹ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟϹ. Tertius in Gallorum Metropoli apud Cl. Seguinum mihi adnotatus, cum conjunctis inter alia Epiphanis & Euergetis cognominibus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΕΠΙΦΑΝΟΥ. ΦΙΛΕΛΛΗΝ. ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΑΡϹΑΚΟΥ. Quartus vero hic in Urbe, penes Virum de ſummatibus Auguſtinum Chiſium adſervatur, reliquis adhuc meo judicio rarior, & ſupra obiter indicatus; unde corruptum vulgo apud auctores Græcum Vologeſis nomen reſtituebamus, ΒΑϹΙΛΕΩϹ ΒΑϹΙΛΕΩΝ ΒΟΛΑΓΑϹΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥϹ ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟϹ. Geminum quidem vidiſſe Goltzium colligo, ſed cujus veram lectionem, ut ſæpe alias, non eſt adſequutus; ita ut apud eundem divinari illam potius, quam conjicere liceat. Ad hunc enim refero, quem ſub corrupto nomine ΑΝΟΥΛΑΓΑϹ pro ΒΟΛΑΓΑϹΟΥ cum Epithetis reliquis *Epiphanis*, *Philellenis* & *Regis Regum* adduxit. Nec felicior idem fuit in eruendo nomine Arsacis, pro quo ΑΡϹΑΝΟΥ in ejuſdem Theſauro perperam legitur: ſed en tibi duorum è prædictis Arsacum Nummis icones: Altera nempe è nummo Mediceo modo indicato deprompta, quam cum ſelectis quibuſdam rariorum Numiſmatum ectypis ſuo loco inſerendis lubenter indulſit magnum illud non Etruriæ ſolum ſuæ, ſed litterarum omnium ac diſciplinarum ſidus Leopoldus Cardinalis; curavit autem feliciter arcta mihi, ut noſti, officiorum neceſſitudine conjunctus, idemque ſummo ingenio, nec minori prudentiæ, fidei, ac induſtriæ laude florentiſſimus

Ludovicus Strozza, cui commiſſa maximi Regis apud Etruſcos ſuos negotia. Prior vero è Nummo Cl. Seguini expreſſa, juxta epigraphen tertio loco à nobis modo deſcriptam.

Præclaras has certe priſcæ memoriæ reliquias, nonne quibuſvis gemmis potiores fateberis, mi OCTAVI; ſolatium utique præſtare amiſſæ illius gemmæ, quam alterius quoque Arſacidæ, Pacori nempe *habentem imaginem & inſignia, quibus ornatus fuiſſet*, ſedulo ſe requiſiviſſe teſtatur Plinius junior, quam nempe inſignis muneris loco ad Trajanum mitteret, ut jam in ſuperioribus, producto alio nummo Parthico, monuimus. Inſignium certe & Titulorum inſuper, quibus iidem Reges ornabantur, nonne & relictam hic vides memoriam? Ita tamen ut hanc veniam ante omnia à Lectore petamus, ſi in ſuperioribus iconibus exprimendis rudior videatur aut defeciſſe in quibuſdam ars ſculptoris; quando Nummi ipſi vetuſtate haud parum attriti occurrant, & ex plumbeis ectypis ad me curatis ſint expreſſi, quorum archetypos ipſe videram, & inſcriptiones accurate, quantum licuit, notaveram. Diademate quidem revinctum vides caput ARSACIS in priori Nummo, Comam vero quam minus diligenter ſculptor expreſſit, regio Perſarum & Parthorum more cincinnis variis tortam, ut facile ſe capillatum Parthorum Regem probet; unde notus ille Veſpaſiani apud Suetonium jocus; *Cum inter prodigia ſtella in cælo crinita*

appa-

apparuiſſet, ad PARTHORUM REGEM, *qui* CAPILLATUS *eſſet, pertinere dicebat.* Elegantiorem vero alterius Arſacis Comam apud Triſtanum videas, à quo plura erudite de capillorum cultu Parthorum aut Perſarum Regibus conſueto, jam occupata non repetam hoc loco, & apud eum reperiet lector. Quibus addere liceat, quod à Procopio refertur, inſigne apud Perſas eximium & à Rege proximum Comam fuiſſe cum redimiculo auro & unionibus contexto. A Medis nempe, & eorum exemplo ab antiquioribus Perſis hunc capillorum cultum, ſicut alia inſignia vel ornamenta, mutuati ſunt Parthorum Reges; quorum gens alias, utpote origine Scythica, hirto capillo horrida agebat adhuc M. Craſſi ætate. Utrumque certe clare nos docet Plutarchus, agens de Surena Parthorum tum à Rege proximo; Μηδικώτερον ἐσκευασμένος ἐντρίμμασι προσώπου, καὶ κόμης διακρίσει, τῶν ἄλλων Πάρθων ἔτι Σκυθικῶς ἐπὶ τὸ φοβερὸν τῷ ἀνασίλλῳ κομώντων; *Erat ad* MEDORUM *morem fucata facie, &* COMA *redimitus* DISCRIMINATA, *quum cæteri Parthi etiam tum Scythico modo horrerent capillo incompto.* Prius vero è Xenophonte hauſiſſe mihi videtur Plutarchus, ubi ſimilem Aſtyagis Medorum Regis habitum deſcribit, καὶ ὁρῶν δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον καὶ ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ καὶ χρώματος ἐντρίψει, καὶ ΚΟΜΑΙΣ προσθέτοις, ἃ δὴ νόμιμα ἐν ΜΗΔΟΙΣ· *Quumque videret eum pigmentis oculorum, coloribus illitis, &* ADSCITITIA COMA *ornatum: hæc enim omnia apud* MEDOS RECEPTA. Unde etiam alibi docet idem auctor, cur hæc omnia è Medorum cultu ad Perſas tranſtulerit Cyrus. Alterius vero ARSACIS caput, alio rurſus capitis ornamento decorum occurrit, quod Mitram potius quam Tiaram dixeris. Notum quidem Tiaram, eamque rectam, conſuetum olim

Tom. II. Comment. pag. 83.

Bell. Perſ. lib. II. cap. 17.

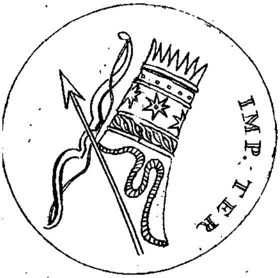
In M. Craſſo.

Inſtit. Cyr. lib. I.

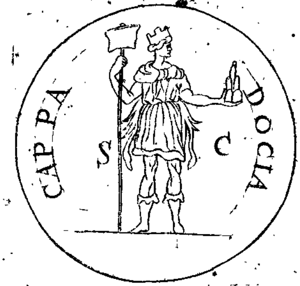
Inſtit. Cyr. lib. VIII.

fuiſſe Regum cum Perſarum tum Parthorum inſigne. Sed alia vulgo ejus figura, quadrangularis nempe, ac pilei inſtar turriti, ut Straboni vocatur, πίλημα nempe πυργωτόν. Neque his diſſimilis, quæ in Auguſti nummis occurrit cum Arcu & Jaculo, tanquam totidem Parthorum inſignibus.

Lib. XV.

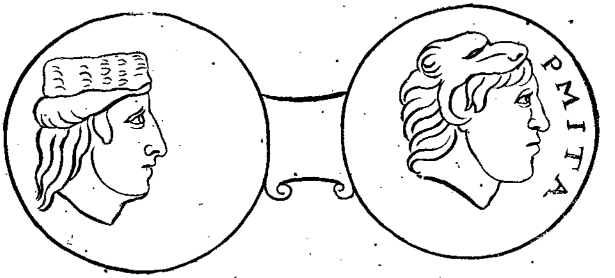
Talis itidem Tiaræ ſpecies, quamvis haud perinde acuminata, neque tot ornamentis conſpicua, qua decoratus eſt ſagittarius Parthus in Nummo, quem ſupra illuſtravimus, item Rex Parthus genuflexus in nummo Trajani ſupra etiam indicato, REX PARTHIS DATUS. Haud abſimile alias capitis ornamentum geſtare videas Cappadocem in ſequenti numiſmate.

Ejuſdem vero generis cum ſuperiori Tiara inſignis illa qua Tigranem Armeniorum Regem conſpicuum exhibet præclarus quidam Nummus Mediceus, quem paullo infra producemus. Ex his autem liquet, non

Tiaram

Tiaram vel Cidarim, (quæ fere promiſcue ſumpta ut infra dicetur) ſed aliud capitis decus, nempe Mitræ inſtar præferre poſteriorem hunc Arſacem; cui etiam haud abſimile videas in nummis Abgari, de quo paullo ante egimus. Haud unum nempe capitis inſigne uſurpatum olim his Barbaris Regibus; modo Diadema, ut in nummo prioris Arſacis & altero quem expreſſit Triſtanus; modo duplex etiam Diadema, quo uſus dicitur Artabanus Parthorum Rex apud Herodianum; Lib. I. modo Cidaris aut Tiara cum Diademate, ut infra in nummo Tigranis; modo aureum capitis arietini figmentum lapillis interſtinctum, ut ſupra de Sapore Perſarum Rege tradentem vidimus Ammianum, modo vero quoddam regiæ Mitræ genus, ſeu in orbem ſinuatum capitis tegmen, quale in poſteriori Nummo expreſſum; & ad quæ ſinuata Parthorum inſignia reſpexit Tacitus; *Nuntiavere accolæ Euphratem, nulla imbrium vi ſponte in immenſum attolli, ſimul albentibus ſpumis in modum Diadematis ſinuare orbes.* Annal. VI. 37. Ut mittam non ſinuatum quidem in orbes, ſed quadratum, haud minus ac Tiara, quamvis cætera diverſum capitis tegmen, quod videas in ſequenti Panormitanorum nummo.

Parthorum autem vulgus pileatum fuiſſe, ut non immerito eos *pileatos Parthos* vocarit Poëta, ſicut de Perſis obſervarat olim Herodotus, pileis tamen haud in- Lib. VII.

ſtar Phrygum acuminatis, obvium ex duobus his Nummis, qui formam pileati in priori nummo Parthi, in poſteriori Phrygis nobis ante oculos ponunt.

De appellatione REGIS REGUM. Præter Inſignia vero, Titulos hic etiam videmus & Nomina, quibus ſe vulgo jactabant iidem Parthorum Reges. Inde certe liquet ARSACIS nomen, quamquam iiſdem familiare, eoſdem non ſemper in titulis geſtaſſe, ut Juſtinus tamen videbatur innuere, Lib. XII. *omnes Reges ſuos hoc nomine, ſicuti Romani Cæſares Auguſtoſque cognominavere*: utique à VOLOGESIS cognominibus vides abeſſe in adlegato ejus Nummo. At eoſdem hic cernis Arſacidas, EUERGETIS ac EPIPHANIS cognominibus ſimul quandoque ornatos, ac iiſdem inter ſe nonnunquam diſtinctos, non aliter ac Lagidas & Seleucidas, à quibus eadem videntur mutuati. Id vero quod præſidium adferat eruditis ad Hiſtoriæ & Chronologiæ veteris elucidationem, & Arſacidarum vel inprimis, quorum ſeriem ut confuſam, aut vulgo ignotam tradere refugit Scaliger, judices fero omnes Vid. Iſag. Can. l. III. p. 323. ſerium antiquitatis ac litterarum amorem profeſſos. REGIS quidem REGUM Græcam appellationem in iiſdem obviam, à Perſis ad Parthorum Reges, & ab his rurſus ad Perſas rediiſſe, tralatitium nimis quam ut probatione indigeat. Neque minus obvium, ſolo REGIS nomine eoſdem Perſarum Reges Demoſtheni aliiſque ſcri-

ſcriptoribus Græcis frequenter deſignari. Illud vero ſua ætate inſuetum, iis utique qui in Romano imperio degebant, obſervo apud Chryſoſtomum; Ὥσπερ γὰρ ὅταν λέγομεν τὸν τῶν ΠΕΡΣΩΝ ΒΑΣΙΛΕΑ, οὐχ ἁπλῶς ΒΑΣΙΛΕΑ καλοῦμεν, ἀλλὰ τὸ τῶν ΠΕΡΣΩΝ προστίθεμεν, καὶ τὸν τῶν Ἀρμενίων ὁμοίως; *ſicuti enim quando mentio incidit* PERSARUM REGIS, *non ſimpliciter* REGEM *dicimus, ſed* PERSARUM *addimus, & ſimiliter de Armeniorum Rege.* Quamquam Græci non ſolum aut Barbari, qui vulgo ſtupent in titulis, ſed Romani etiam ſcriptores ipſum REGIS REGUM titulum non veriti ſint Arſacidis tribuere, ut ex Suetonio in Caligula, aliiſque liquet, nempe Tom. I. in Pſal. XLIV. p. 632. edit. Savil.

—— *Arſacio poſtquam ſe Regia faſtu*
Suſtulit.

Ita ut eundem, præter Auctores & Nummos, Marmora quoque iis largiantur in præclara Inſcriptione, quam vidit jam olim illuſtris Scaliger, in qua duo Phraatis liberi obſides Romam miſſi PHRAATIS REGIS REGUM FILII, Romano etiam ſermone citra ambages vocantur. Immo nec abſtinuiſſe invidioſa quamquam appellatione Parthorum Reges in litteris ad Romanorum Duces aut Cæſaris etiam ſcriptis ſatis conſtat; ut ex Epiſtola Phraatis ad Pompeium, alterius Phraatis ad Auguſtum, Vologeſis ad Veſpaſianum, Saporis ad Conſtantium, & Hormiſdæ denique ad Juſtinianum, apud [a] Dionem, [b] Ammianum, ac [c] Menandrum Protectorem licet etiamnum obſervare. Nec tamen iis idem titulus à Romanis continuo delatus, ut ex reſponſo Pompeii & litteris Auguſti ad Phraatem, & Conſtantii ad Saporem, videre eſt apud eoſdem Auctores, ac inſuper apud Plutarchum in Pompeio. Unum forte excipias Veſpaſianum, quem à Vologeſe litteris Iſag. Can. l. III.

[a] Lib. XXXVII. LV. & LXVI.
[b] Lib. XVII.
[c] Pag. 137. edit. Reg.

teris compellatum hoc modo, REX REGUM *Arſaces Flavio Veſpaſiano ſalutem*, eidem totidem verbis reſpondiſſe, nullo ex imperatoriis nominibus adſumpto, auctor eſt iterum Dio; moderatior nempe Alexandro, qui Dario ſuccenſuit, quod ſibi Regis titulum, nec eundem Alexandri nomini adſcripſerat. Equidem in fragmentis Salluſtii eundem titulum Regis Regum Arſaci abnegat Mithridates, pari jure cum eo agens, *Rex Mithridates Regi Arſaci*. Illuſtre quidem exemplum Choſroæ Perſarum Regis, ſed profugi, ut ſupra innuimus, & opus indigi apud Simocattam obſervo; qui litteris ad Mauritium Imperatorem ſcriptis, non ſolum ab ea REGIS REGUM appellatione abſtinet; ſed filium etiam ſe illius Auguſti & ſupplicem vocat, ac omnia ſupremæ Majeſtatis elogia plena manu in eum congerit. Idem tamen Choſroës, ad Sergium Martyrem ſcribens, ſolitam Regis Regum appellationem retinet, quæ Perſarum lingua SAANSAAN dicebatur. Id enim nos docuit Ammianus, *Perſæ Saporem* SAANSAAN *appellabant, & Pyroſem, quod* REX REGIBUS *imperans, & bellorum victor*. *Saa* nempe Regem aut Dominum apud Perſas notat, quod obſervarunt jam eruditi; unde non ſolum Vararanus Perſarum Rex Σεγανσαὰν dictus, hoc eſt *Segeſtanorum Rex*, teſte Agathia. Sed & eodem auctore Sapores Κερμασὰν appellatus, ob gentem Cerma à patre devictam. Cæterum Perſis Rex Βίσαξ appellatus juxta Heſychium, Βίσαξ ὁ βασιλεὺς παρὰ Πέρσαις. Nec tamen eadem *Saanſaan* ceu Regis Regum appellatio, ita Parthorum aut Perſarum Regibus adhæſit, ut ſupra innuentem audivimus Dionem Pruſæum, ut ad eorum exemplum alii nonnulli Barbarorum Reges eandem ſibi aliquando non vindicarent. Immo ut mittam antiquiorem iiſdem Nabuchodonoſorem eodem titulo com-

Lib. LXVI.

Theophyl. Simoc. edit. Reg. p. 185.

Idem lib. V. cap. 4.

Lib. XIX.

Lib. IV. edit. Reg. pag. 135.

compellatum à Daniele, jam ante vetuſtiſſimi Ægyptiorum Reges eodem etiam ornati, ut viderunt jam eruditi, & conſtat ex aliquot eorum elogiis apud Diodorum, ac iſto inter alia de Seſoſtri, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΤΗΣ ΔΕΣΠΟΤΩΝ ΣΕΣΟΩΣΙΣ, *Rex Regum & Dominus Dominorum Seſoſtris.* Quod poſtremum docet, non novam in eo tractu *Domini Dominorum* aut *Dominantium* appellationem, quam ſibi vindicat pari faſtu hodiernus Ægypti & Thraciæ Tyrannus. Alias & Priamus ac antiqui Troiæ Domini Straboni, & Agamemnon Livio ac Senecæ, & Tigranes [a] Plutarcho ac [b] Appiano, REGES REGUM dicti: ut mittam, quod legebam noviſſime apud Photium, Mithridatem eundem quoque titulum ambiviſſe; quem narrat Memnon, Lucullo, omiſſo Imperatoris nomine reſpondiſſe, quod ab eodem REGIS REGUM titulo prior non fuiſſet compellatus, quibus conſentanea de Tigrane & eodem Lucullo Plutarchus tradit. Exemplo autem & more antiquiſſimorum Ægypti Regum paullo ante indicato, Antonii CLEOPATRA ſuperbo quoque REGINÆ REGUM nomine decorata apud Dionem legitur, & ejuſdem filius Cæſario, è Jul. Cæſare ſcilicet genitus, REX REGUM etiam renuntiatus, ἐκείνην τε (ſcil. M. Antonius) ΒΑΣΙΛΙΔΑ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, καὶ τὸν Πτολεμαῖον, ὃν Καισαρίωνα ἐπωνόμαζον, ΒΑΣΙΛΕΑ ΒΑΣΙΛΕΩΝ καλεῖσθαι ἐκέλευσε; *Illam vero* REGINAM REGUM, *Ptolemæum autem Cæſarionem cognominatum*, REGEM REGUM *vocari juſſit.* Prioris vero illuſtre exemplum Nummi etiamnum exhibent cum inſcr. REGINÆ REGUM FILIORUM REGUM CLEOPATRÆ: unde ſatis liquet erraſſe eruditos, qui apud Dionem Βασιλίδα Βασιλίδων pro Βασιλέων, ſeu *Reginam Reginarum*, potius

Lib. 1.
Lib. 1.
[a] In Lucullo.
[b] In Syriacis.
In Lucullo.
Lib. XLIX.

quam *Regum* legendum contendebant. [Et] quod non perinde obvium, eandem etiam REGIS REGUM appellationem ſequiori ævo vel ambiviſſe Romanorum Cæſares, vel ultro iis delatam, liquet mihi ex Gregorio Nazianzeno, ubi de Conſtantio verba facit, ὃ τὸ ΒΑΣΙΛΕΑ ΒΑΣΙΛΕΩΝ καὶ εἶναι καὶ νομίζεσθαι, *Nec quod* REX REGUM *& eſſet & appellaretur*. Potiori certe jure, quam Hannibalianus frater Delmatii, qui Rex Ponticarum gentium à Conſtantino renuntiatus, REX REGUM in ejuſdem Conſtantini Excerptis vocatur. Nata autem hæc REGIS REGUM appellatio, aut quod Regibus imperarent, juxta Ammianum; quo ſenſu *Princeps Principum* Domitianus dicitur apud Martialem, & apud Ovidium Agamemnon *Dux Ducum*, hoc eſt juxta Tragicum, *ductor Agamemnon ducum*; ſicut in Novellis lego Provinciarum Præſides *Judices Judicum* dictos, *& Provinciæ Præſes videbitur quidam Judex Judicum*; reſpectu nempe Defenſorum Civitatum, aliorumque inferiorum Judicum ac pedaneorum, quos habebant ſibi obnoxios. Quo ſenſu certe Rex Regum optimo jure dici potuit Rex ille Indorum, qui auctoribus Strabone ac Nicolao Damaſceno, in Syriam ad Auguſtum profectus, ſexcentorum Regum Dominum ſeſe vocare non dubitabat; & quo alias titulo prudenter Alexandrum abſtinuiſſe docet alicubi Plutarchus. Aut vero frequenter ita dicti, ut non tam imperium ſibi in alios Reges, quam primatum inter eoſdem tribuerent: quo ſenſu etiam Rex Regum dicitur Atreus apud Senecam, *O me cælitum excelſiſſimum*, REGUMQUE REGEM, & apud Horatium,

Liber, honoratus, pulcher, REX *denique* REGUM.

Sicut *Conſul Conſulum* in veteri Elogio, & *Pater Patrum* ac *Epiſcopus Epiſcoporum* Tricaſſinus Præſul apud Sidonium;

In Julian. Orat. I. p. 64. edit. Pariſ. Gr. Lat.

Novell. XV. l. 11.

Lib. XV.

In Demetrio.

In Thyeſte.

nium; hoc eſt, primi & maxime conſpicui inter Reges, Conſules, Patres, Epiſcopos. De hoc certe poſtremo non ſinit nos dubitare ipſe Sidonius, qui de eodem loquens Antiſtite, *egone*, inquit, *cum ſis procul dubio* PRIMUS *omnium toto qua patet orbe Pontificum*. Unde & illuſtrandus venit vexatus ille apud Tertullianum *Epiſcopi Epiſcoporum* locus, ſeu vere ſeu ironice uſurpati. Primus nempe juxta Sidonium, non Dominus; ſicut Athenæ jam olim Ἑλλάδος Ἑλλὰς dictæ, & Calaris Sardiniæ Metropolis *Urbs Urbium* apud Florum, hoc eſt πρώτη Ἑλλάδος, ac πρώτη πόλεων, *prima* nempe *Græciæ*, aut *prima urbium*; quemadmodum Provinciarum Metropoles crebro vocantur apud Græcos & Romanos ſcriptores; quo ſenſu etiam Narbo & Tholoſa *principatum Urbium tenere* dicuntur Ammiano, & quæ frequens notio eo ſenſu in Codice Theodoſiano ac Novellis. Sic, quod nec prætereundum hoc loco, apud Macrobium, Janum Patrem dictum videas quaſi *Deorum Deum*, hoc eſt quaſi Deorum primum & antiquiſſimum, ſicut Herodiano vocatur, Saturno certe coævum; aut forte, quod primus auctor fuerit Deorum cultus, ut de eodem paullo ante ex Xenone tradiderat Macrobius, *Janum in Italia* PRIMUM *Diis Templa feciſſe, & ritus inſtituiſſe ſacrorum*, non autem quod in alios Deos imperium haberet, ſicut rurſus intelligendus videtur Hierocles in aurea carmina, ubi de ſummo Deo agit; τὸν δημιουργὸν μόνον Θεὸν, ὃν ΘΕΟΝ ΘΕΩΝ ἂν εἴποι τις, καὶ Θεὸν ὕπατον καὶ ἄριστον, *Creatorem ſolum Deum, quem* DEUM DEORUM *dixerit aliquis, & Deum ſummum & optimum*. Quo nomine nempe dictus [a] Horatio *Rex Deorum Jupiter*, quod è [b] Pindaro ut alia expreſſiſſe video, qui Jovem alicubi Βασιλέα Θεῶν itidem vocat. Cæterum Perſarum, ut hoc addam, exemplo, quibus fuit quodammodo peculiaris

Lib. VI. Epiſt. 2.

Lib. XV.

Lib. I.

Lib. I. Saturn. c. 9.

[a] Lib. III. Od. IV.

[b] Od. VII. Nem.

illa *Saanſaan* ſeu REGIS REGUM appellatio, Turcæ quoque Sultanum ſuum eodem Conſilio peculiari voce nuncuparunt, ut de poſtremis obſervat Bryennius

Lib. I. c. 9. Cæſar haud ita pridem ab eruditiſſimo Poſſino vulgatus, ΣΟΥΛΤΑΝΟΝ τὸν ΣΤΡΑΓΓΟΛΙΠΙΔΑ ὀνομάζοντες, ὅπερ σημαίνει καὶ αὐτοῖς ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ καὶ παντοκράτωρ, SULTANUM STRANGOLIPIDEM *vocantes, quod apud ipſos notat* REX REGUM *& Omnipotens.*

De Cognomine PHILELLENIS, &c. PHILELLENIS etiam titulum uſurpaſſe videmus ARSACIDAS, quod iterum aliunde, quam ex Nummorum illorum fide vix conſtare exiſtimem. Mira vero in Darii, Xerxis, aliorumque id genus Hæredibus appellatio; quos utique Græcorum magis odio quam amicitia claros exſtitiſſe nemo neſcit. Unde etiam non

Demoſth. Orat. de Claſſ. Philellena, ſed communem Græcorum hoſtem vocat alicubi Perſarum Regem Græcus Orator. Deſumpta vero mihi videtur ab Arſacidis blanda & amica hæc nomenclatio, ad exemplum ſucceſſorum Alexandri, qui à privata in Parentes aut Fratres pietate, PHILOPATORAS, PHILOMETORAS, aut PHILADELPHOS ſe paſſim inſcribebant; & quidem uſurpaſſe prius illud nomen Arſaces illos & Vologeſes, ad demerendos ſibi Græcos Aſiaticos Syriæ, Meſopotamiæ ac reliquos illius tractus Parthici viciniores, qui Græcorum Coloniis & lingua paſſim florebant; ita ut à quibuſdam ex iis nummos id genus percuſſos ſtatuere liceat. Græcæ enim dictæ illæ civitates, haud minus ac ipſæ Urbes Græciæ, ſicut apud Livium Rhodiorum

Lib. XXXVII. cap. 54. Legati Romæ in Senatu conteſtantur: *Non quæ in ſolo modo antiquo ſunt, Græcæ magis urbes ſunt, quam Coloniæ earum, illinc quondam profectæ in Aſiam.* Linguam nempe, mores, habitum, leges, ſacra, nomen quoque ſuarum

Me-

Metropoleon vulgo retinebant Coloniæ; unde Roma divino Vati *naſcens Troia*, Carthago *urbs Tyria*, Syracuſæ *Iſthmiaca tecta* aut *Ephyræa mœnia* Silio, Maſſilia *Phocis* Lucano & Sidonio, Silio *Phocais*, ipſi Maſſilienſes, in Gallia poſiti, *Graia juventus*, *Graii remiges*, *Graia claſſis*, ſæpe apud Lucanum alioſque nuncupantur. Qua ratione etiam Græci non Iones ſolum dicti aut Inſulares à Græcis profecti, ſed remotiores etiam in Syria aut Meſopotamia conſtituti. Hinc apud Joſephum, Meſopotamiam κατοικοῦντες Ἕλληνες καὶ Μακέδονες, *incolentes Græci & Macedones*, Demetrio Syriæ Regi auxilia contra Parthos offerunt. Immo Tacitus opportune de Parthorum Rege, & Græcis id genus in eo tractu Coloniis; *At Tiridates volentibus Parthis Nicephorium & Anthimuſiada, cæteraſque urbes, quæ Macedonibus ſitæ, Græca vocabula uſurpant, Italumque & Artemitam Parthica oppida recepit.* Inde itaque ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ deſumpta à Parthorum Regibus appellatio; quamquam de iiſdem Nicephoriis Macedonum in Meſopotamia colonis, obſervet Dio, eos Romanis ut ΦΙΛΕΛΛΗΣΙ libenter & magna inde ſpe concepta ſeſe tradidiſſe; καὶ εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ὡς καὶ ΦΙΛΕΛΛΗΝΑΣ πολλὰ ἐλπίζοντες. Eodem enim cum Parthis inſtituto, Majores veſtros illam quoque appellationem ambiviſſe, cum hic locus ſatis arguit, tum bella pro Græcis Aſiaticis contra Antiochum ſuſcepta, aliaque benevolentiæ illorum in Græcos argumenta ambitioſe etiam non ſemel conteſtata abunde docent. Ita Caſſius Cæſaris interfector ΦΙΛΕΛΛΗΝ ἀνὴρ ab Archelao Rhodio dictus apud Appianum; & Tullius alicubi ad Atticum ſuum; *Nunc quoniam & laudis avidiſſimi ſemper fuimus, & præter cæteros* ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ *& ſumus & habemur.* Quamquam præter Arſacidas ita dictos in

Lib. XIII. antiq. c. 9.

Annal. VI. 41.

Lib. XL.

Bell. Civili. lib. IV.

eorum Nummis, aliis quoque barbaris Regibus familiare fuiſſe idem cognomentum, vel unus Strabo videatur comprobare, qui in genere Regum ΦΙΛΕΛ-
Lib. XIV. ΛΗΝΩΝ alicubi mentionem facit. Sic Amaſis Ægy-
Lib. II. ptius apud Herodotum; Indorum & Thracum qui-
[a] Lib. II. dam Reges apud [a] Diodorum & [b] Ælianum; Hiero
[b] Lib. I. c. II. Syracuſanus apud [c] poſtremum, quo & [d] Polybius ali-
[c] Lib. IX. c. I. cubi reſpexit; Ariſtobulus Hircani filius Rex Judæo-
[d] Lib. I. rum apud [e] Joſephum; Julianus deſertor apud [f] Gre-
[e] Lib. XIII. antiq. c. 19. gorium Nazianzenum, ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ totidem nuncupati leguntur. Eundem titulum quoque Salaminiis
[f] Orat. I. in Julian. Cypriis tribuit in Epiſtolis Iſocrates. Parcimus vero congerendis ipſis Auctorum locis, quæ cum ſuperioribus hinc petant Lexicorum conſarcinatores: neque enim in eo muſtaceo laureolam quærimus. Nec tamen hic inſignem Ariſtidis locum de eadem appellatione poſſumus præterire, quam Marco Aurelio tribuit, ac ſimul ita commendat, ut facile ſe Græcum Sophiſtam
Tom. I. in Imp. p. 110. prodat; εἰ δὲ αὐτὸ ΦΙΛΕΛΛΗΝΑ εἶναι καλὸν καὶ πρέπον βασιλεῖ, τῷ προσήκον ὁ ἔπαινος· οὕτω γὰρ σφόδρα ΦΙΛΕΛΛΗΝ ἐστὶν ὁ βασιλεύς· *Jam ſi decet Imperatorem eſſe* PHILELLENA, *nemini certe laus hæc magis convenit. Ita enim* PHILELLEN *eſt noſter Imperator*, & quæ ibi plura hanc in rem leguntur. Ut vero *Philellenum*, ſic nata etiam ΦΙΛΑΘΗΝΑΙΩΝ appellatio, quam Alexandro
Epiſtol. ad Alex. Mag. tribuit idem Iſocrates; immo etiam ΦΙΛΑΘΗΝΑΙΟΤΑΤΟΥ, qua patrem ejus Philippum proſequutus
Demoſth. de falſ. legat. Æſchines, ſi fides habenda ejus adverſario, qui id reliquis illius criminibus adnumerat: Neque eo tamen ſenſu dictus apud Plutarchum M. Antonius ΦΙΛΑΘΗΝΑΙΟΣ; quippe non tam caritate erga Athenienſes, quam ob deſponſatam, ſibi ab iiſdem Minervam. Cæteroquin ſicut Philellenes aut Ἑλληνίζοντες quando-

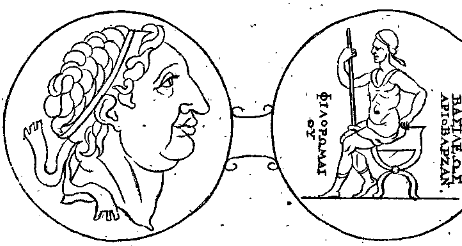
que

quæ dicti in Græcos bene adfecti, ſic Thebani Herodoto Μηδίζοντες, ſeu propenſi in Medos; unde paſſim Μηδισμὸν de defectione ad Medos ſeu Perſas apud Agathiam legas. Et præterea ut ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ quidam, ſic alii contra ΜΙΣΕΛΛΗΝΕΣ: quod poſtremum Annibali tribuit Diodorus ὢν μὲν καὶ φύσει ΜΙΣΕΛΛΗΝ, *quum natura etiam odio in Græcos ferretur*; ſicut viceverſa apud Platonem, Athenienſium gentem dictam videas ΜΙΣΟΒΑΡΒΑΡΟΝ, non vero Μιξοβάρβαρον, inſtar aliorum Græcorum.

In Calliope. Lib. III. p. 81. IV. p. III. 119. Lib. XIII. In Menexeno pag. 245. edit. H. Stephi.

Huc accedit formata eadem exemplo ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΥ nomenclatio, quæ non tam ſponte ſumpta, quam à Senatu olim ſociis & amicis Regibus benevolentiæ ergo tributa legitur. Hinc occurrit eadem adhuc hodie in aureis & argenteis nummis ARIOBARZANIS Cappadocum Regis, quales plures vidiſſe memini, & viderunt quoque Goltzius ac Urſinus, inſcriptos ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΙΟΒΑΡΖΑΝΟΥ ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΥ; cujus ectypum etiam hic habes.

De Cognomine PHILOROMÆI PHILOCLAUDII, *& Nummis* HERODIS *&* AGRIPPÆ.

Ante omnia hic explicanda venit figura ſedens in averſa Nummi parte. Vir doctus Goltzii interpres, exiſtimat Romam ſignari, quamquam Galeam ejus minus accurate expreſſam fateatur. Sed toto cœlo errat. Neque alius enim, quam ipſe Ariobarzanes ſellæ Curuli inſidens, & cum ſolito Cappadocibus capitis tegumenta. Sella autem Curulis in nummo Regis barbari ideo in-

inſculptâ, quod eam inſignis muneris loco cum donis aliis à Senatu accepiſſet. Notum enim inter dona, quæ vulgo ad amicos & ſocios Reges mittebantur, juxta ſcipionem eburneum, Togam pictam, palmatam Tunicam, aliaque id genus, ſellam etiam Curulem vel præcipuum locum ſibi vindicaſſe. Crebra ejus rei apud Livium exempla, ubi miſſa recenſet munera, vel ad Ptolemæum & Cleopatram in Ægyptum, vel ad Syphacem, vel ad Maſiniſſam, vel ad Eumenem, *donaque quam ampliſſima data cum* SELLA CURULI, *atque eburneo ſcipione*. Qualia etiam miſſa ad Ariarathem, Cappadocum itidem Regem, & ex Ariobarzanis hujus Deceſſoribus, apud Polybium legas, & quidem ſignanter de utroque munere tanquam præcipuæ dignationis, τὰ μέγιςα τῶν παρ᾽ αὐτοῖς νομιζομένων δώρων ἀντέπεμψε, τόν τε Σκηπίωνα, καὶ τὸν ΕΛΕΦΑΝΤΙΝΟΝ ΔΙΦΡΟΝ· *Remiſit autem dona, quæ inter ipſos* (Romanos) *pro maximis habentur, ſcipionem &* SELLAM CURULEM. Verum ante omnes audiendus hic Valerius Maximus, optimus ſuperioris nummi interpres, & cujus locus eximiam eidem lucem commodat; *Pompeius filium* ARIOBARZANEM *&* REGEM *appellavit, & Diadema ſumere juſſit, & in* CURULI SELLA SEDERE *coëgit*. Hinc itaque iſte ſedentis ejuſdem in Sella Curuli habitus, quem hic nummus nobis ante oculos ponit. Immo etiam ut ſe magnitudinem hujus doni intelligere conteſtarentur Reges illi Barbari, ſoliti iiſdem Sellis Curulibus inſidentes jus dicere. Id certe de Antiocho Epiphane obſervat Livius, Romano *more Sella Eburnea jus dicebat, diſceptabatque controverſias maximarum rerum*, quæ totidem pene verbis cum à Polybio apud Athenæum, tum à Diodoro referuntur, ut viderunt jam ad eum locum Viri docti. Hæc autem omnia

Lib. XLII. cap. 14.

Exc. Leg. CXXI. pag. 953.

Lib. V. c. 7.

Lib. XLI. cap. 20.

omnia quum minime eſſent recondita, non latere debuerant eruditos ac diligentes antiquarios. Alias vero iſte Nummus cum Philoromæi epigraphe, mirifice illuſtrat Tullii in Epiſtolis locum; *ut ego Regem* ARIOBARZANEM *Euſebem & PHILOROMÆUM tuerer*; Lib. xv. Epiſt. 2.
& paullo poſt de eodem; *caſu incredibili & pene divino, Regem, quem Vos* HONORIFICENTISSIME APPELLASTIS, *nullo poſtulante*, &c. Agnoſcis utique PHILOROMÆUM, ut honorificæ inprimis appellationis vocabulum, cum Ariobarzani tributum, teſte Tullio; tum ab eodem juxta ſuperiorem nummum inter præcipua dignitatis inſignia vice cognominis continuo receptum. Ratio autem illius facti & moris obvia; quod nempe in eo nomine præſidium omne ſuum ac dignitatem reponerent Reges illi obnoxii, ut reipſa expertus eſt hic Ariobarzanes, Romanorum opera conſervatus, & cujus etiam teſtis luculentus Rex Afer apud Salluſtium; *qui vero* AMICITIAM *diligerent, colerent, eos multum laborem ſuſcipere, cæterum ex omnibus* MAXIME TUTOS *eſſe*. Magni itaque nomen conſtitiſſe Barbaris Regibus liquet ex Dione, qui unum è Lib. xxxix.
Ptolemæis immani pretio hunc AMICI ROMANORUM titulum refert à Romanis redemiſſe. Hinc illud plenum auctoritatis ampliſſimi Ordinis decretum de Boccho Mauritanorum Rege; *Fœdus &* AMICITIA Salluſt. Bell. Jugurt.
dabuntur, cum meruerit; ut ſatis liqueat non promiſcue quibuſvis indultum. Aperte etiam Livius de Syphacis filio; *Itaque pacem illi prius petendam à Populo Romano eſſe,* Lib. xxxi. cap. 15.
quam ut Rex ſociuſque & AMICUS *appelletur. Nominis ejus honorem pro magnis erga ſe Regum meritis dare Pop. Romanum conſueſſe*. Ejuſdem vero appellationis exemplum ſuppeditant adhuc alii duo Nummi reconditi in illuſtribus Cimeliarchiis; Unus ARIARATHIS Cap-

padocum itidem Regis, eodem modo quo ſuperior Ariobarzanis inſcriptus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΙΑΡΑΘΟΥ ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΥ, hoc eſt interprete Livio, *Et* ARIARATHES REX *&c.* IN AMICITIAM *eſt acceptus*: alter MANNI cujuſdam Regis Arabum, quem cum addita epigraphe, ΒΑϹΙΛΕΥϹ ΜΑΝΝΟϹ ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟϹ, Cl. Seguinus cum ſelectis aliis haud ita pridem vulgavit. Meminit etiam ejuſdem nomenclationis Agathias, πιϛότατοι βασιλεῖ καὶ ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΙ, *fidiſſimi Imperatori*, *&* PHILOROMÆI, ubi male φιλοῤῥώμαιοι legitur. Ut mittam aut Eumenem Pergamenorum Regem, aut Arabum Præfectum Aramnem, quos pro *Philoromæis* habitos auctor eſt Plutarchus; ita tamen ut de priori aliter ſentiret Cato Major, à poſteriori autem proditus ſit unà cum Romanis Legionibus Craſſus. Conjunxit vero utrumque Græcorum & Romanorum Amici titulum S[illegible], qui Rhodios ſcribit Amicos fuiſſe non Romanorum ſolum ſed Regum Philellenum & Philoromæorum; καὶ Ῥωμαίοις ἐγένετο φίλη καὶ τῶν ΒΑΣΙΛΕΩΝ τοῖς ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΙΣ τε καὶ ΦΙΛΕΛΛΗΣΙΝ. Elegans autem de utraque hac appellatione & geminis id genus aliis apud Themiſtium locus; Κῦρον φιλοπέρσην καλῶ, ἀλλ᾽ οὐ φιλάνθρωπον, φιλομακέδονα ἢ Ἀλέξανδρον, ἀλλ᾽ οὐ ΦΙΛΕΛΛΗΝΑ, τὸν δὲ Σεβαςὸν ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΝ· *Cyrum voco Amicum Perſarum, non autem generis humani, Alexandrum vero amicum Macedonum, non autem Græcorum,* (PHILELLENA) *Auguſtum autem Amicum Romanorum* (PHILOROMÆUM). Ni forte adhuc verius φιλοπόλεμοι vel φιλαρχοιῶτες dici debuerint, quibus appellationibus Pompeium alicubi Dio proſequitur, quam totidem φιλοπατρίδες, ut ibi Themiſtio deſignantur. Alias ut à tota Romanorum gente florente adhuc Republica, ſic

Lib. XXXVIII. cap. 39.

Lib. IV. Edit. Reg. pag. 119.

In Catone Majore.

In M. Craſſo.

Lib. XIV.

Orat. X.

Lib. XXXVI.

ſic à Cæſaribus etiam ſub eorum imperio, petita non-nunquam ab amicis aut obnoxiis Regibus vel populis ſimilis appellatio. Ita Agrippa Judæos in genere ΦΙΛΟΚΑΙΣΑΡΑΣ vocat apud Philonem, οἱ μὴ λέγοντες ἔτι ΦΙΛΟΚΑΙΣΑΡΕΣ εἰσὶν, ἀλλ᾽ ὄντες ὄντως, *dicentes quidem quod ſint* AMICI CÆSARUM, *ſed qui revera tales ſunt*: haud aliter nempe ac ΦΙΛΑΡΣΑΚΟΥΣ vocat Parthos alicubi Strabo. Ut proinde haud mirum ſit, hunc ipſum HERODEM AGRIPPAM, non ſolum in genere ΦΙΛΟΚΑΙΣΑΡΟΣ, ſed proprium quoque ΦΙΛΟΚΛΑΥΔΙΟΥ ſeu *Amici Claudii* Imperatoris nomen ſibi vindicaſſe; ſicut liquet adhuc hodie ex præclaro ejus nummo, quem jam citavit in Euſebianis Scaliger, & noviſſime è divite ſua Gaza protulit elegans Petri Seguini induſtria. Eundem vero in Gaza Palatina itidem occurrentem hic cælandum etiam duximus.

Legat. ad Caium.

Lib. XVI.

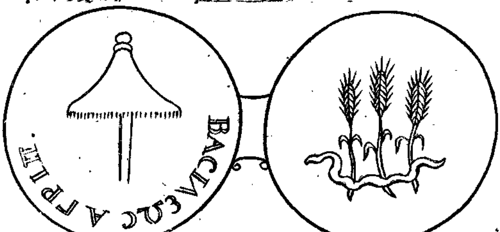

Capitis nempe inſcriptio, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΗΡΩΔΗΣ ΦΙΛΟΚΛΑΥΔΙΟΣ, ſeu *Rex Herodes Claudii Amicus*; averſæ autem partis, ΚΛΑΥΔΙΩ ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΕΤ. Γ. ſeu *Claudio Cæſari Auguſto Anno Tertio*. Quo facto ſcilicet Herodes Agrippa ſtudium ſuum & fidem ſingularem erga Claudium, quam & illi ſublato è vivis Caio luculenter probaverat, voluit publicis ac duraturis monumentis conſignari. De hoc enim Herode, cujus mentio in Actis, malumus hunc Nummum interpretari, quam cum viris doctis de fratre ejuſdem Chal-

Anim. in Euſeb. pag. 189. cidis Dynaſta, quibus etiam ſuffragari videtur Scaliger. Obiit enim prior ille Agrippa, HERODES vocatus D. Lucæ, anno Claudii quarto, juxta Chronicum Euſebianum, qui & tertius erat completus, juxta Joſephum, Agrippæ reſtituti in regno Judæorum, cum nova & ampla illius regni acceſſione, quam à Claudio fuerat conſequutus. Signatus autem ſuperior Nummus anno Claudii tertio, ut ejuſdem inſcriptio arguit. Unde nihil obſtat, quin eidem Herodi continuo adſcribatur, cui pro inſigni quodam ſuo erga Claudium ſtudio, hoc PHILOCLAUDII cognomen omnium optime videtur convenire. Percuſſus autem videtur hic Nummus in aliqua urbe Gentili beneficiis hujus Herodis ornata, qualis Berytus; aut in ea quæ ſæpe illi ſedes, & in qua Deus paullo ante obitum proclamatus, ut Cæſarea. Antequam vero ad alia progrediamur, eadem occaſione ſucceſſoris ejus AGRIPPÆ Junioris Nummum itidem ſingularem proferemus è Cimeliarchio Chriſtinæ Auguſtæ.

Act. XIII.

Lib. XIX. Antiq. c. 7. & Bell. Jud. L. II. c. 10.

Equidem haud diffiteor, hæſiſſe me aliquamdiu quo referenda ſint illa ſymbola utraque nummi parte inſculpta. Neque enim ulla ibi more conſueto vel Regis Agrippæ, vel Cæſaris tum rerum potientis effigies; aut cæteroquin loci, in quo idem percuſſus, nota, ſola addita epigraphe, ΒΑΣΙΛΕΩC ΑΓΡΙΠ. ſeu *Regis Agrippæ*. Tandem illud hærenti occurrit, videri omnino

utro-

utroque ſymbolo duo celeberrima Judæorum Feſta deſignari, Tabernaculorum nempe & Pentecoſtes. Et Σκηνοπηγίαν quidem ſatis aperte innuit mea ſententia inſigne Tabernaculi inſtar ſeu Tentorii priori nummi parte expreſſum: Pentecoſten vero appoſite Spicarum Manipulus, quem ſignat nummi pars altera. Neque enim hoc ſolemne, ut notum ex ſacris libris, dictum ſolummodo Feſtum שבעות *ſeptimanarum* ſed etiam קציר Exod.
Meſſis ſeu θερισμοῦ, juxta LXX Interpretes, & qui- XXIII. 16.
dem *Meſſis Triticeæ.* Unde etiam totum illud ſeptem Id. XXXIV. 22.
ſeptimanarum intervallum, quod Græci & Latini Pentecoſten dixere, vocarunt Judæi, ut obſervat illuſtris Scaliger, ספירת העומר ſeu *Numerum Manipuli*; ideo Lib. VI. de
nempe quod à ſecunda Azymorum ad feſtum ipſum Emend.
Pentecoſtes primitiæ frugum Deo offerrentur, ac, ut Temp.
loquitur Chaldæus paraphraſtes, inciperet חצר עמרא Deut. XVI.
Meſſis manipulorum. Immo liceret inde colligere haud 9.
minus feſtum Azymorum eodem ſymbolo ſpicarum manipuli in prædicto numiſmate denotari; & quo nomine non pigebit integrum quendam Joſephi locum adſcribere, qui multa videtur habere ad hanc rem opportuna. Τῇ δὲ δευτέρᾳ τῶν ΑΖΥΜΩΝ ἡμέρᾳ, ἕκτη δ᾽ ἐστὶν αὕ- Antiq. J. III.
τη καὶ δεκάτη, τῶν καρπῶν οὓς ἐθέρισαν, οὐ γὰρ ἥψαντο πρότερον cap. 10.
αὐτῶν, μεταλαμβάνουσι. καὶ τὸν Θεὸν ἡγούμενοι τιμᾶν δίκαιον εἶναι πρῶτον, παρ᾽ οὗ τῆς εὐπορίας τούτων ἔτυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῷ τῆς κριθῆς ἐπιφέρουσι τρόπον τοῦτον. Φρύξαντες ΤΩΝ ΣΤΑΧΥΩΝ ΤΟ ΔΡΑΓΜΑ καὶ πτίσαντες, καὶ καθαρὰς πρὸς ἀλεστῶν τὰς κριθὰς ποιήσαντες, τῷ βωμῷ ἀσσάρωνα προσάγουσι τῷ Θεῷ, καὶ μίαν ἐξ αὐτοῦ δράκα ἐπιβάλλοντες τὸ λοιπὸν ἀφιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ ἔξεστι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ ΘΕΡΙΖΕΙΝ. *Secunda* AZYMORUM *dies, quæ eſt menſis hujus decima ſexta,* FRUGIBUS DEMESSIS *& hactenus intactis incipiunt frui; æquumque rati Deum*

hujus ubertatis auctorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum. SPICARUM MANIPULUM *igni torrent, hordeum deinde pinſunt, atque ita in alicæ modum fracti aſſaronem ad aram offerunt, inde pugillo uno in eam injecto, reliquum ſacerdotum uſui cedit, & ex eo licitum ſit publicas ac privatas* MESSES METERE. Adeo ut vel duo vel tria etiam nobiliſſima Judæorum feſta, quæ Judæis proinde non ſolum חג ſeu *Feſtum κατ' ἐξοχὴν*, ſed etiam רגל & רגלא ſeu *Feſtum majus*, Helleniſtis autem μεγάλαι ἡμέραι, ſeu *dies magni*, nuncupata leguntur, deſignet ſuperior Nummus; ſicut alias beneficium Mannæ cœlitus demiſſæ ſignant vulgares Hebræorum ſicli. Neque mirum proinde in Judæi Regis Nummo à Judæis Helleniſtis, ut videtur, percuſſo, expreſſam eorum ſolemnium memoriam, quibus nihil apud illos celebrius; maxime quum per patrias leges non liceret iis vel Regis AGRIPPÆ, vel regnantis tum Cæſaris effigie Nummos id genus percutere. Excepto vero homine, non quadrupedum ſolum ac reliquorum animantium imagines, ut obſervo apud juris Hebræorum conſultiſſimum Maimonis filium, *ſed ad hæc* FIGURAS ARBORUM, HERBARUM, RERUMQUE SIMILIUM, *formare liceat etiam figura gibba.* Quamquam & faſciculus ille ſpicarum juxta uſurpata id genus apud Gentiles ſymbola, aut fertilitatem earum regionum, quibus præerat Agrippa, aut concordiæ vinculum poſſet adumbrare, qui factionibus inter ſe diſſidentes Judæos haud ſemel tentavit, ut ex Joſepho liquet, ad ſaniora conſilia revocare. Ita eodem ſymbolo ſignarunt nummum Apamenſes, qualem vidi in ejuſdem Reginæ Gaza, cum faſciculo itidem ſpicarum ac inſcr. ΑΠΑΜΕΩΝ. Alios hic mitto hujus Agrippæ nummos, qui hinc Veſpaſianum

De Idol. c. III. §. 4.

num

num aut Titum effingunt, illinc vel Triremin, vel Victoriam cum Corona & Palma, ac annos regni ipſius Agrippæ, ET. κθ. ΒΑ. ΑΓΡΙΠΠΑ, *Anno* XXV *Regis* *Agrippæ*, aut ET. κϛ. ſeu *Anno* XXVI. Annos enim LVI regnaſſe legitur hic junior Agrippa, anno nempe Trajani tertio demum exſtinctus, ut auctor eſt Juſtus Tiberienſis apud Photium. Neque vero prætereundus hoc loco alius quidam Nummus, quem vidi apud illuſtrem Harlæum, qui hinc Botrum exhibet cum inſcr. ΗΡΩΔΟΥ, illinc Galeam quandam ſingularem, cum epigraphe ΕΘΝΑΡ..... ſeu *Ethnarchæ*. Equidem haud ita liquidum videri poſſet, quiſnam Herodes illo Ethnarchæ nomine deſignetur. Prior enim ſeu Herodes Magnus, Tetrarcha quidem à M. Antonio, dein Judææ Rex ab eodem & Auguſto renuntiatus apud Joſephum legitur, nullibi autem Ethnarcha: quod nomen alias cum Hyrcano, tum Herodis filio Archelao tributum à Romanis conſtat, qui proinde Ethnarchæ aliquotiens eidem Originum Judaïcarum ſcriptori nuncupantur. Neque etiam Ethnarchæ dicti occurrunt alii Herodes ex Magni progenie, quorum alter filius Galilæorum Tetrarcha; alter nepos & Agrippæ majoris frater, Chalcidis Dynaſta & Rex tandem leguntur appellati. Quamquam haud dubium eo nomine Magnum Herodem deſignari, qui hanc appellationem medio illo tempore videtur ſibi vindicaſſe, quo Hyrcano Ethnarchæ à Parthis victo & in captivitatem abducto, ſolus rerum in Judæa potiebatur, necdum tamen Regis titulo à M. Antonio & Octavio Romæ, quod illi poſtea contigit, decoratus. Retenta vero etiam recentiori ævo ſub Conſtantinopolitanis Imperatoribus illa Ἐθνάρχου dignitas & appellatio, ut obſervo apud Nicephorum Bryennium de Botoniata Im-

In Gaza Medicea & alibi.

Bibl. Cod. XXXIII.

Joſeph. Antiq. lib. XIV. c. 23.

Antiq. Jud. l. XIV. c. 16. & lib. XVII. c. 13. 15.

Joſeph. Antiq. Jud. l. XIV. c. 25.

Lib. IV. cap. 16. Imperatore verba facientem, *ὃν πρωτοπρόεδρον τιμήσας* ΕΘΝΑΡΧΗΝ *ἐκπέμπει, παραληψόμενον τὸν Βρυέννιον, quem primi conſeſſus honore decoratum* ETHNARCHAM *mittit, adſumpto Bryennio.* Verum ut ad alterum HERODEM PHILOCLAUDIUM redeamus, ſuperiori nummo expreſſum, ſciendum rationem hujus poſtremæ appellationis petitam ex more, quo nonnulli dicti jam olim ΦΙΛΑΛΕΞΑΝΔΡΟΙ; ſicut Apollinem Tyrium Lib. XVII. vocari juſſit ipſe Alexander apud Diodorum, *παρήγγειλεν ὀνομάζειν τὸν Θεὸν τοῦτον* ΦΙΛΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ; aut In Pompeio. quo adludens Philippus Conſul apud Plutarchum, ſe ΦΙΛΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ vocabat, ob ſuum erga Pompeium ſtudium, qui à ſimilitudine cum Heroë Pellæo Alexander quibuſdam vocabatur. Quo nomine indignum alias Æſchinem pronuntiat alicubi Demoſthenes; ut vice verſa ΜΙΣΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ & ΜΙΣΟΦΙΛΙΠΠΟΥ nomenclationem à Demoſthene deſum- Æſchin. contr. Cteſip. ptam ſugillat aliquoties adverſarius, *ὁ γὰρ Μισαλέξανδρος καὶ Μισοφίλιππος ὑμῖν οὗτος ῥήτωρ.* Noti nempe olim cum ipſius Alexandri, tum alias Regum & Cæſarum AMICI; quorum poſtremorum frequens mentio in hiſtoria Auguſta, & qui vulgo Principum gratia florentes, non otii ſolum, ſed negotiorum etiam arbitri ac diſpenſatores leguntur: ita ut, quod de Alexandro Severo obſervat Lampridius, res bellicas juxta ac civiles per Amicos & ex eorum conſilio tractarent. Unde etiam liquet, cum Adſeſſores & Conſiliarios Principum, AMICOS id genus olim dictos, quod jam ad Spartianum notavit *ὁ πάνυ* Salmaſius; tum haud fruſtra eos Comitibus Auguſtorum conjungi in lapi- Theſ. Grut. MC. 5. dibus antiquis, AMICO ET COMIT. AUG. N. ac præterea in conſtitutione quadam Conſtantini, quæ Lib. IX. cod. Th. t. 1. l. 4. exſtat adhuc hodie in Codice Theodoſiano, *In quemcunque*

cunque Judicum, Comitum, AMICORUM *& Palatinorum meorum.* Ut nec mirum ſit quod legas in diſſertationibus Epicteti apud Arrianum, quanti nempe faciendum Lib. III. ſit inter amicos Cæſaris reputari; ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΦΙΛΟΝ c. 26. verſ. εἶναι, de qua appellatione pluribus ibi agit. Neque 407. vero privati ſolum, ſed ut à Claudio Herodes, ita ab aliis Cæſaribus Reges quoque in Amicorum id genus claſſem relati leguntur. Tales Amici Alexandri Severi apud Lampridium, *idcirco quod per* REGES AMICOS *ambierat admiſſus,* de quodam ad militiam adſpirante, licet vitæ ſordidæ ac variorum furtorum reo. Immo & hoc notandum, inter adſcriptos olim Regum & Cæſarum id genus Amicos, ordinem quendam ſervatum, & inductas varias Amicorum Claſſes; ut certe licet colligere ex Alexandro Syriæ Rege apud Joſephum, ita adfecto adverſus Jonatham, Pontificem Judæorum, *ὥστε αὐτὸν καὶ πρῶτον ἀναγράψαι φίλων, ut etiam ipſum* PRIMUM AMICORUM *ſcriberet.* Sic Antiochus apud Lib. Antiq. XIII. c. 7. eundem concedit Jonathæ, *καὶ τῶν πρώτων αὐτοῦ καλεῖσθαι* Id. cap. 9. *φίλων, & vocari unum ex* PRIMIS *ejus* AMICIS; nempe ſicut Cocceius Nerva à Tiberio *proximus Amicorum* indigitatur. Tacit. Annal. VI. 26. Ordines itaque Amicorum, ut quidam primi, alii ſecundi, & infra adhuc enumerarentur; quod à Romanis etiam Cæſaribus obſervatum, liquet rurſus ex Lampridio in vita ejuſdem Alexandri, qui ex locis modo adductis haud parum illuſtratur, *ut* AMICOS *non ſolum* PRIMI *ac* SECUNDI *loci, ſed & inferiores ægrotantes viſeret.* Ut jam illud præteream, quod juxta morem eorum temporum ſuperioribus Nummis illuſtratum, non *Philoclaudium* quidem, immo nec *Philoromæum* aut *Philellena,* vel *Philojudæum* forte, ſed vere ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΝ dixerint humani generis Servatorem ſacri illius ſcribæ: potiori certe jure,

Orat. XLV.

quam vel Cyrum Græci ſcriptores, aut Nervam Dio Pruſæus: ſicut rurſus ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΥΣ, ſeu eidem Servatori devotos paſſim vocant priſci Eccleſiæ Doctores, Ignatius, (ſeu quiſquis auctor Epiſtolarum, quæ vulgo illi tribuuntur) Chryſoſtomus, Nazianzenus; quorum iſte etiam Conſtantium alicubi, quamquam, ut aliunde ſcimus, Arrianorum patronum, ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΤΑΤΟΝ appellat, ὦ θειότατε βασιλέων καὶ φιλοχριστότατε, *ô Imperatorum diviniſſime, Chriſtique amantiſſime*, Julianum autem meliori jure ΜΙΣΟΧΡΙΣΤΟΝ, ſicut alibi Valentem, Arrianæ hæreſeos labe infectum, ὁ φιλοχρυσότατος καὶ μισοχριστότατος. Immo ſi magni præmii loco, & probatæ demum fidei Regibus PHILOROMÆI ſeu *Amici Romanorum* titulus olim, ut vidimus, conceſſus; quanto melius merces illius hominis qui fuerit mundus, in eo poſita, juxta Magiſtros Hebræorum, ut vocetur AMICUS DEI; ſicuti nempe ſcriptum in [1] Proverbiorum libro, *Qui amat munditiem cordis, pro gratia labiorum ejus* REX AMICUS EJUS *futurus eſt.*

Orat. III. in Julian. pag. 63.

Orat. XX. in fin. Baſilii p. 337.

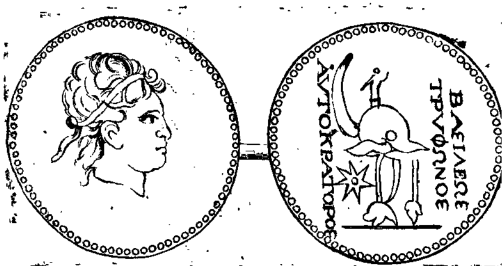
Vid. אבקת רוכל ſeu lib. Pulveris Aromat.

[1] Prov. XXII. 11.

De appellatione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ.

Sed minus forte obvia in monumentis veterum ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ conjuncta appellatio, ut in Euſebianis agnoſcit Scaliger. Utrumque tamen ſuppeditant citati eidem duo Nummi Barbarorum Regum, ne poſtremam hanc Romanorum Cæſaribus propriam ſtatuamus. Prior eſt TRYPHONIS DIODOTI, qui ſe in Seleucidarum ſeriem & regnum vi & fraude cæſo pupillo intruſit, & cujus Nummum ſupra jam indicatum, hic exhibemus è laudato toties Cimeliarchio inclytæ Reginæ.

Nota

Nota abunde hujus Tryphonis hiſtoria cum ex Maccabæorum libris, tum ex Diodoro, Livio, Strabone, Juſtino, aliiſque; quem una cum exercitu undis abſorptum tradentem video ex Poſidonio Athenæum, il- Lib. VIII.
linc vero Joſephum, eum Apameæ, in quam profuge- Lib. XIII.
rat, captum ac interfectum. De Cornu & Galea in a- Antiq. c. 12.
verſa Nummi parte, quæ huc quadrare poterant, ſupra jam à nobis explicata. Ipſa vero inſcriptio arguit hunc Tryphonem ornatum utroque titulo ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ. Eandem quoque inſcriptionem præfert Nummus Tigranis apud Goltzium, ΤΙΓΡΑΝΟΥΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Conjuncta nempe utraque illa appellatio ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ, ut Tryphonis hujus aut Tigranis ſummum pace juxta ac bello imperium notaretur. Inde etiam Alexander Amyntæ filius apud Diodorum, Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντου ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ τε ἐὼν, καὶ ΒΑΣΙΛΕΥΣ Μακεδόνων, *Alexander Amyntæ filius* PRÆTOR *cum eſſet &* REX MACEDONUM; ubi eadem ratione conjuncta occurrunt ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ſeu Prætoris aut Belli Ducis, ac ΒΑΣΙΛΕΩΣ adtributa. Immo unde Livius non parum illuſtratur, agens de Ætolis & Antiocho Magno; *hæc vicit ſenten-* Lib. XXXV.
tia, IMPERATOREMQUE REGEM *appellandum* cap. 45.
cenſuerunt, & triginta Principes, cum quibus ſi quæ vellet, conſultaret, delegerunt. Vides hic iiſdem titulis juxta Ti-

granem aut Tryphonem ornatum quoque Antiochum, ΒΑΣΙΛΕΑ nempe ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ, ſeu Regem ſummum Belli Ducem ab Ætolis declaratum. Conjuncta itaque hæc appellatio exemplo eorum vel Regum vel Prætorum, qui ΣΤΡΑΤΗΓΟΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ paſſim vocantur in Græcorum monumentis, nonnunquam & ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ ΠΟ-
Lib. III. ΛΕΜΟΥ, ſicut Beliſarium vocat ipſe Juſtinianus apud
Gotth. c. 21. Procopium; quibus nempe ſumma totius belli à ſociis aut civibus, vel aliunde deferebatur, & qui *ſummam belli tenere* paſſim Cæſari dicuntur, hoc eſt juxta Comicum,

Sed ubi ſummus IMPERATOR *non adeſt ad exercitum.*

Sic Eumenes more conſueto non ſolum Aſiæ Στρατηγὸς
Lib. XIX. Αὐτοκράτωρ dictus apud Diodorum, ſed alibi de eodem, τῆς Βασιλείας Αὐτοκράτορι Στρατηγῷ, *Regni ſummo Imperatori.* Cujus appellationis vim in eo poſitam fuiſ-
Lib. VI. ſe docet alicubi Thucydides, ut Prætores in Siciliam miſſi & ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ etiam declarati, ea facerent quæ ipſi judicarent Athenienſibus maxime conducibilia. Tales vero negat fuiſſe vel Perſarum Duces
Lib. XV. Diodorus, τῶν ὅλων οὐκ ὄντες Αὐτοκράτορες, ſed de omnibus ad Regem deferentes; vel ipſos Lacedæmoniorum Re-
Lib. II. ges Dionyſius Halicarnaſſenſis, οὐδὲ γὰρ οἱ Λακεδαιμονίων ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ ἦσαν ὅτι βούλοιντο πράττειν, *neque enim Lacedæmoniorum* REGES PLENAM *habebant* POTESTATEM *ea quæ vellent faciendi.* Unde deſumpta videtur hæc appellatio ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ, puta à Tigrane viribus ac potentia adhuc florente, ut merum & abſolutum imperium, non precarium autem Regnum argueret, more aliorum Regum vel Spartanorum quondam, vel τῶν ὑπὸ
Bell. Jud. lib. VI. c. 12. Ῥωμαίοις, ut vocantur alicubi Joſepho: quibus nempe aut

aut à Romanis titulus ille conceſſus vel reſtitutus, ut poſtea ipſi quoque Tigrani contigit; aut qui alias comiter majeſtatem Imperii Romani conſervare cogebantur, & *inſervientes Reges* Tacito alicubi vocantur. Hiſt. II. 81. Αὐτοκράτορας enim & αὐτοκρατεῖς Græci vocarunt, ut vel ex ante dictis liquet, pleno utentes imperio & ἀνυπευθύνῳ. Hinc Philo, ἀνυπεύθυνον εἶναι ἀρχὴν τὴν αὐτοκράτορα; Legat. ad Caium. quo nempe loquendi genere τῆς αὐτοκράτορος ἀρχῆς utuntur ſæpe Græci ſcriptores, & qualem Prytanis apud Rhodios fuiſſe docet Appianus, Bell. Civil. lib. IV. ſicut alias Dionyſius ἡγεμονίαν αὐτοκράτορα Romulo delatam tradit. Lib. III. Hinc ut Βασιλεῖς vel Στρατηγοὶ, ſic eadem ratione dicti ΕΠΙΜΕΛΗΤΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ, qui in procuratione regni erant ſummo cum imperio; qualis aut à Macedonibus Antipater, aut poſtea ab ipſo Antipatro Polyperchon conſtituitur apud Diodorum. Lib. XVIII. Ita etiam ΠΡΕΣΒΕΥΤΑΙ & ΠΡΕΣΒΕΙΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ, Legati miſſi plena cum poteſtate, quemadmodum Oratores de Pace ad Philippum deſtinatos vocat Æſchines, Πρέσβεις Αὐτοκράτορας ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, hoc eſt, ut hodie loquuntur, *Legatos pro Pace Plenipotentiarios.* Orat. contr. Cteſiph. Eoſdem Αὐτοκράτορας τῆς εἰρήνης & περὶ τῆς εἰρήνης *Plenipotentiarios Pacis & de Pace* vocat Dionyſius, Lib. III. & quales à Carthaginenſibus ad Gelonem miſſos, & ab Athenienſibus ad Perſas cum Æſchine Πρέσβεις & Πρεσβευτὰς Αὐτοκράτορας vocat Diodorus. Lib. XI. & XII. Ejuſdem etiam generis apud Salluſtium à Boccho Maurorum Rege Romam ablegati, qui *quocunque modo belli componendi licentiam illis permittit.* Sic rurſus ΘΕΟΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ de ſupremis Diis, quales Solem & Lunam habitos docet Philo, De Monarch. lib. II. p. 812. quæ eximie illuſtrant nummum Caii Cæſaris ſupra adlatum cum inſcr. ΓΑΙΟC ΚΑΙCΑΡ ΘΕΟC ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ. Quod verum & unius quidem ad-

tributum, qui Θεὸς ὁ παντοκράτωρ vocatur in divino Revelationum libro ac in ſymbolo Nicæno. Hinc alias apud eoſdem veteres JUPPITER IMPERATOR, cujus tria tantum ſigna in orbe Terrarum exſtitiſſe tradit in Verrinis Tullius; quem nempe *imperium cœleſtium tenere* credebant Galli apud Cæſarem. Unde & inter Severi nummos unus occurrit inſcriptus JOVI IMPERATORI. Sicut denique ſupra dicti duo Reges Barbari REGES IMPERATORES vocati in Græcis eorum Nummis, ita obvii ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ ΚΑΙΣΑΡΕΣ vel ΣΕΒΑΣΤΟΙ, ſeu IMPERATORES CÆSARES vel AUGUSTI cum alibi, tum nullibi frequentius, quam in hac ipſa ſupellectile nummaria. Unde jam, ut opinor, ſatis adſequimur, qua ratione aut quibus exemplis utraque hæc appellatio ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ Tryphoni huic aut Tigrani etiam tribuatur in ſelectis eorum Nummis: quæ duo in iiſdem conjuncta, ut ſingulare aliquid, ac raro alibi à ſe lectum profitebatur magnus Scaliger. TRYPHONIS alias nomen in Syria ac vicinis locis familiare videtur exſtitiſſe, unde nummus Auguſti Mediceus, in cujus averſa parte Aquila cum inſcr. ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ ΤΡΥΦΩΝΟΣ. Hinc & Ptolemæum Philopatora Tryphonem etiam cognominatum ſupra diximus; quo cæteroquin nomine quendam Philadelpho ob facetias acceptum appellatum legimus apud Joſephum, alibi vero apud eundem regium Herodis tonſorem, eundemque Alexandri Regis filii accuſatorem; apud Athenæum autem quendam delitiis perditum, unde nempe illi nomen.

In Verrem v. | Lib. v I. Comment. | Anim. in Euſeb. pag. 146. | Lib. x I v. Antiq. c. 4. | Bell. Jud. lib. I. c. 7. | Lib. x I v.

De Nummo TIGRANIS *ac Tiara.*

TIGRANEM quod ſpectat, præclarum quendam & inſignem ejus Nummum cum ſola inſcriptione ΤΙΓΡΑΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, haud mihi hactenus alibi, quam

quam in Cimeliarchio Mediceo inſpectum, inde etiam ectypum nacti beneficio omni laudum ac ornamentorum genere cumulatiſſimi LEOPOLDI Cardinalis ab Etruria, grati & lubentes hic vulgamus.

Exhibet nempe anterior Nummi facies TIGRANIS ipſius caput inſigni Tiara ornatum, cui ſtella ac duæ inſuper volucres, quamvis minus adfabre in hoc ectypo inſculptæ viſuntur. Averſa autem facies ſedentem, turritam ac velatam Mulierem præfert, quæ dextra Palmæ ramum geſtat, pede autem figuram calcat medio corpore undis immerſam cum inſcr. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥ. Videtur autem mihi omnino eadem Mulier, juxta conſueta in Nummis ſymbola, Syriam aut Meſopotamiam arguere; quas per plures annos Tigranem obtinuiſſe legimus, & quidem in Syriæ regnum accitum per octodecim annos, auctore Juſtino, Lib. XL.
tranquilliſſime regno potitum, quo temporis lapſu cap. 1.
hunc aut ſimiles Nummos hujus Armenii Regis in eo tractu percuſſos facile licet augurari. Cujus etiam rei indubiam fidem facere videtur Palmæ ramus, opportunum Syriæ, ut ſuprà vidimus, ſymbolum. Figura autem virilis medio corpore aquis immerſa, Euphratem aut Tigrim forte ſub jura Tigranis reductum, ſolito Fluviorum in Nummis antiquis typo, repræſentat. Tiara autem Tigranis cum Diademate, eadem cujus Dio meminit, τὴν γὰρ δὴ ΤΙΑΡΑΝ τό τε ΑΝΑΔΗΜΑ εἶ- Lib. XXXVI.
χε, TIARAM *autem cum* FASCIA *geſtabat*; & quam

Faſciam

Faſciam ſeu Diadema capite avulſum ſupplicem hunc Regem ad Pompeii pedes tradit abjeciſſe cum idem
De fort. Alexand. Dio, tum alibi etiam Plutarchus, qui cæteroquin in vita Pompeii, à Tigrane ipſam Tiaram ſeu Cidarim capite detractam docet; ἀφελόμενος τὴν κίταριν, ὥρμησε πρὸ τῶν ποδῶν θεῖναι, *detractam capiti Cidarim inſtitit ad pedes ejus apponere*. Simile vero Diadema, & idem, ut licet augurari, quod hic ante oculos habemus, à fugiente Tigrane capiti jam olim detractum, ac in victoris Luculli manus delapſum, ab eodem in triumpho prælatum, auctor itidem in ejus vita Plutarchus. Ad Tiaram enim Regum Orientis Diadema vulgo acceſſiſſe, liquet præterea ex Xenophonte, Plutarcho, Luciano, aliiſque, quod jam vidit illuſtris Briſſonius libro de Regio Perſarum Principatu, & præclarus iſte Nummus, venerandum utique antiquitatis Cimelium, luculentius ante oculos ponit. Unde Curtio lux non me-
Lib. III. diocris accedit; CIDARIM *Perſæ Regium capitis vocabant inſigne. Hoc cerulea* FASCIA *albo diſtincta circuibat*. Notum enim promiſcue Cidarim & Tiaram dici de hoc Regio capitis inſigni; unde quam Dio TIARAM TIGRANIS vocat in ſuperiori nummo conſpicuam, eandem CIDARIM dixit Plutarchus loco ſupra adlegato. Hinc autem liquet incautius loquutum Philo-
Lib. III. de vit. Moſ. nem, ſcriptorem alias quantivis pretii, qui *Reges Orientis Cidari loco Diadematis uſos* tradit, Κιδάρει γὰρ οἱ τῶν Ἑῴων βασιλεῖς ἀντὶ διαδήματος εἰώθασι χρῆσθαι. Utrumque enim inſigne, ut tradunt antiqui & probatiſſimi auctores, ac vel ſuperior Nummus luculenter arguit, iis una uſurpatum. Neque tamen Briſſonio adſentior, qui Diadematis nomine Cidarim putat etiam deſignari; ideo nempe quod è Perſico luxu mutuatum Alexandrum Perſicum Diadema Diodorus ac Juſtinus tradant, Arrianus,

rianus autem Cidarim Perſicam, quæ nempe idem ſonent. Utrumque enim hoc capitis ornamentum à Perſis mutuatus eſt Alexander, ut non opus ſit proinde illa inter ſe confundere. De Cidari aut Tiara præter Arrianum, fidem facit Lucianus, apud quem Philippus pater inter alia Filio objicit, quod Tiaram rectam adſumpſiſſet, καὶ Τιάραν ὀρθὴν ἐπίθου. De Diademate Dial. Mort.
vero, præter Diodorum, Juſtinum, alioſque diſerte Curtius iis verbis, quæ de Cidari aut Tiara ſumi non poſſunt; *Itaque purpureum Diadema diſtinctum albo, quale* Lib. VI.
Darius habuerat, capiti circumdedit. Idem nempe quod cerulea illa faſcia albo diſtincta, quæ Cidarim circuibat, ut paulo ante eum tradentem audivimus. Conjuncta itaque in regio Perſarum aut Armeniorum etiam cultu illa capitis ornamenta, Tiara ac Diadema, non tamen ut eadem ſed diverſa. Unde poſtremum etiam ſolum retentum ab Alexandri ſucceſſoribus, & eorum exemplo ab aliis Aſiæ aut Europæ Regibus. Ex quibus etiam liquet, cur Diadema illud quod *Perſicum* vocatur Diodoro, Herodiano *Macedonicum* dicatur ferme ſub initium operis, ubi agit obiter de cultu Regis Antigoni, Annæo autem noſtro *Pellæum*,

Cingere Pellæo preſſos Diademate crines. Lib. V.

Alias quot Regna, tot quoque Diademata olim capiti nonnunquam impoſita. De Ptolemæo Philometore illud notat utique Joſephus, eum duo geſtaſſe Diademata, Aſiæ nempe aut Ægypti; cujus duplicis Diadematis uſum haud abſimilem in Artabano Parthorum Rege tradentem ſupra innuimus Herodianum; cujus cæteroquin moris veſtigium necdum fateor mihi in priſcis nummis obſervatum. Cidarim autem ſeu Tiaram quod attinet, eandem quoque Regum Orientis more, ſacerdotes Gentilium nonnunquam uſurpaſſe, Antiq. Jud. lib. XIII. cap. 8.

 vel

De Dea Syria. vel ex Luciano liquet; qui auctor eſt urbis ſacræ in Syria Pontifici ac ſoli quidem conceſſum purpuram & auream Tiaram geſtare. Scilicet poſtquam jam viles evaſerant ſacerdotales illæ Coronæ, quibus infenſos vetuſtiſſimos Chriſtianorum ſcriptores ac inprimis Tertullianum adhuc hodie legimus. Quamquam ſequutis temporibus, & Eccleſia novo cultu ſub Chriſtianis Principibus ornata, Cidaris quoque uſus ad Eccleſiarum Antiſtites tranſlatus, ac eadem inter Epiſcopi Orientis inſignia vulgo recepta, ut vel liquet ex ſequenti loco Saſimorum Epiſcopi; Greg. Nazianz. Orat. v. pag. 136. Χρίεις τὸν Ἀρχιερέα, καὶ περιβάλλεις τὸν ποδήρη, καὶ περιτίθης τὴν ΚΙΔΑΡΙΝ· *Idcirco me Pontificem ungis ac podere cingis, capitique Cidarim imponis*. Sed hoc obiter. Ejuſdem autem Tiaræ ſuperiori nummo cælatæ adſpectus ſatis arguit, quo jure, ut ſupra innuimus, πίλημα πυργωτὸν, *Turritus pileus* Straboni dicatur. Aves autem eidem Tiaræ inſculptæ, quas minus accurate cælator expreſſit, Falcones videbantur Cimeliarchæ Mediceo: Id vero jam ſupra de veterum Galeis, cum ex Herodoto, Diodoro, tum ex frequentibus veterum Nummis obſervabam, crebro iis inſertas vel Avium vel Quadrupedum effigies, quibus eis aut terrorem aut dignitatem conciliarent. Neque etiam Tiaræ eodem ornamenti genere caruere; unde Perſicas Tiaras Pavonis alas habuiſſe docet Græcus Ariſtophanis Interpres, Ad Acharnenſ. quod jam viderunt viri docti. Immo nec alienum Falcones ejuſmodi Tiaræ inſculptos; quum Pallas ſeu Regias Perſarum aut Medorum veſtes diſtinctas id genus Avium figuris diſerte tradat Curtius; Lib. III. *Pallam auro diſtinctam*. AUREI ACCIPITRES *velut roſtris inter ſe corruerent adornabant*. Stella autem in eadem Tiara conſpicua, qualis & in ſuperiori Parthorum Tiara occurrebat, quam è nummo Augu-

guſti expreſſimus; ut vel inde opportunum Regum Orientis inſigne facile adſequamur. Accedit denique, velare eandem Tiaram Tigranis tempora; quod Tiaris nempe ſolemne, juxta Naſonem,

Tempora purpureis tentant velare Tiaris. Lib. xi. Metam.

Aliud vero Tiaræ genus Armenium ſupplicem geſtare videas in ſequenti nummo; quod nempe magis adhuc ad πίλημα iſtud πυργωτὸν accedit, ſicut Tiaram à Strabone vocari diximus.

Eandem etiam liquet magis in acutum deſinere, ſicut κρωβύλους & κυρβασίας deſcribunt nobis veteres; qui & inde eadem promiſcue pro Tiaris ſumunt, aut vicina iiſdem ſtatuunt; quales Xenophon, Heſychius, aliique. Lib. v. ἀναβ. Aliæ nempe apud illos Orientales, Perſas, Medos, Armenios, quod aliunde etiam conſtat, Regum Tiaræ, aliæ Procerum ſeu privatorum. Ita Cidarim Mithridatis *mirifici operis*, ſeu θαυμαστῆς ἐργασίας exſtitiſſe liquet ex Plutarcho; qui vel ita caviſſe videtur, ne genero ſuo Tigrane dignitate aut cultu inferior videretur. In Pompeio. Perſarum vero promiſcuum jam olim fuiſſe Tiaræ geſtamen, cum Herodotus diſerte obſervat, tum ſecutis ætatibus Heliodorus; qui Perſas docet Tiaram de capite deponere, ad reddendam gratiam ei qui prior ſalutavit. Lib. vii. Lib. vii. Pag. 339. Adeo ut nec ſolum diſcrimen in eo conſti-

tuendum videatur, quod recta eſſet Regum apud Perſas Tiara, ut jam viderant eruditi, reliquorum autem obliqua. Immo Tiaras etiam cum circumeunte eaſdem Diademate, qualis Tigranis in ſuperiori nummo, geſtaſſe Regum Perſarum conſanguineos ſua ætate auctor nobis Xenophon; qui de Cyro agens, (Inſt. Cyr. lib. VIII.) εἶχε δὲ καὶ Διάδημα περὶ τῇ Τιάρᾳ, καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ τὸ αὐτὸ τοῦτο σημεῖον εἶχον, καὶ νῦν καὶ τὸ αὐτὸ ἔχουσι. *Habebat & circum Tiaram Diadema, idemque inſigne cognatis ipſius erat, ſicut & hoc tempore illud retinent.* Cujus moris veſtigium retentum adhuc videtur ſequiori ævo in renovato Perſarum dominatu. Certe Diadematis uſum Perſarum ſatrapis conceſſum liquet mihi ex Procopio, (Bell. Gotth. lib. IV. c. II.) qui refert duos Perſarum Optimates Iſdigacræ Legati Choſroïs comites extitiſſe, οἱ δὴ καὶ Διαδήματα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν χρυσᾶ ἐφόρουν, *qui aurea etiam Diademata in capite geſtabant.*

(*De variis Nummis Regum & Reginarum* PONTI *&* BOSPORI.) Si vero ex Oriente jam in PONTUM ac vicina loca trajiciamus, neque hic Regum illius tractus inutili aut injucunda paſcemur contemplatione. MITHRIDATEM mitto, terrorem illum Aſiæ, & Regum, auctore Tullio, poſt Alexandrum maximum, quem obvii adhuc apud antiquarios Nummi, & expreſſæ inde à Fulvio & Goltzio icones repræſentant, eundemque cum Eupatoris cognomine ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ. Ita alii rurſus ejuſdem parentem MITHRIDATEM EUERGETEM ſignant; ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ; quemadmodum illis cognominibus diſtinctos eoſdem Reges, præter Appianum docet Strabo. (Lib. X.) Filium vero Eupatoris PHARNACEM rarior quidam Nummus, neque alibi mihi, quam in Cimeliarchio Mæcenatis Etruſci LEOPOLDI inſpectus, etiamnum ad poſteritatis memoriam prodit. Exhibet vero hinc Regis illius caput, cum

cum inſcr. ΦΑΡΝΑΚΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ; illinc figuram ſtantem, Fulmen, Cornucopiam, Caduceum, Stellam, conſueta omnia in nummis Regum id genus ſymbola. ASANDRUM autem Boſporo ab eodem Pharnace præfectum, & à quo idem Pharnaces expulſus & acie cæſus traditur, narrant antiqui auctores. Ad quem Aſandrum refero aureum nummum rariſſimum viri ampliſſimæ in Urbe dignitatis, ſed majoris adhuc elegantiæ Camilli Maximi, qui hinc vultum Regis illius ſignat cum apluſtri à tergo, ab altera autem parte Victoriam proræ inſiſtentem, cum inſcript. ΑΣΑΝΔΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Dio lib. XLII. Appian. in Mithrid.

Ex quo ſtatim colligas oræ & victoriæ maritimæ compotem, adſumto quin etiam regio nomine, in ſeriem proinde Ponti aut Boſporanorum Regum inſerendum. Unde eximie illuſtratur Lucianus, apud quem hæc de eodem Rege reperio; ΑΣΑΝΔΡΟΣ δὲ ὁ ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ ἀντὶ Ἐθνάρχου ΒΑΣΙΛΕΥΣ ἀναγορευθεὶς Βοσπόρου; *ASANDER autem ab Auguſto pro Ethnarcha* REX *Boſpori renunciatur*; & quem nonagenarium obiiſſe corpore validum & quidem ex inedia, quod rem militarem Scribonio creditam videret. Quæ Dioni rurſus facem accendunt, qui Aſandro mortuo, Regnum ejus Scribonium quendam occupaſſe docet. Ex his autem liquet corrigenda apud Strabonem loca, ubi *Aſandri* hujus minus noti vicem *Lyſander* aut *Caſſander* hactenus perperam occupant. Refert enim præclarus auctor, Mithridatem Pergamenum everſum ὑπὸ Λυσάνδρου τοῦ καὶ Φαρνάκην ἀνελόντος, *à Lyſandro Pharnacis interfectore*; In Macrobiis. Lib. LIV.

re; *Aſander* enim de quo hic ſermo, non *Lyſander*, cui nullus ibi locus, auctor illius facinoris, ut jam vidit ὁ πάνυ Caſaubonus, & Dio ac Appianus tradunt. Eluendum rurſum ſimile mendum alio loco ejuſdem auctoris, ubi Boſporanos Regulos omnia ad Tanaïm dicit obtinuiſſe, maxime poſtremos, Φαρνάκης καὶ Κασσάνδρος καὶ Πολέμων; *Pharnaces & Caſſander & Polemo*; ubi *Caſſandri* loco *Aſander* iterum ſubſtituendus. At vice verſa expungendus Aſander apud Photium, qui pro Caſſandro aliquoties ibi obtruſus legitur, ſub nomine modo Ἀσάνδρου modo Κασσάνδρου; cui nempe inter Alexandri ſucceſſores Cariam contigiſſe, eundemque cum Eumene pugnaſſe auctor Dexippus. Hæc enim omnia ad Caſſandrum referenda, ex Diodoro, Juſtino, aliiſque notius, quam ut probare adgrediar; quamquam alias Aſandri cujuſdam inter Alexandri duces aliquoties norim Arrianum meminiſſe. Unum præterea hic nec tralatitium obſervo, ASANDRI nomen familiare dein Boſpori Regulis, poſteriori etiam ævo exſtitiſſe. Alterius certe Aſandri Boſporanorum itidem Regis & ejuſdem Filii hiſtoriam narrat Auguſtus ſcriptor Conſtantinus Porphyrogenneta. Quin & alium ejuſdem tractus Regem SAUROMATEM eruere mihi liceat ex inſigni rurſus nummo aureo, quem videre contigit haud ita pridem in illuſtri Muſeo humaniſſimi reique antiquariæ peritiſſimi Seguini. Nummus eſt qui hinc Severi Auguſti caput exhibet cum ſtella ac barbaris quibuſdam litteris; illinc autem caput barbatum cum diademate ac inſcr. ΒΑCΙΛΕΩC CΑΥΡΟΜΑΤΟΥ. De hoc Sauromate magnum apud auctores in rebus Severi ſilentium. At Boſporanum Regem fuiſſe, aut certe adjacentium locorum, videor mihi haud indubie colligere ex Plinio juniore, qui in Epiſtolis ad Tra-

Lib. XI.

Pag. 424. & alibi ult. edit.

Lib. I. & II. περὶ ἀναβ.

De Admin. Imp. cap. LIII.

Trajanum, Regis ejuſdem nominis aliquoties meminit, ac ut narratio ejus ſatis arguit, Boſporani; REX SAUROMATES, inquit, *ſcripſit mihi eſſe quædam, quæ deberes quam maturiſſime ſcire*. Alibi, *Legato* SAUROMATÆ REGIS, *quum ſua ſponte Niceæ, ubi me invenit, triduo ſubſtitiſſet*. Item quæ mox ſubdit, & Boſporani aut vicini tractus Regis legatum ſatis innuunt; *Hæc in notitiam tuam perferenda exiſtimavi, quia proxime ſcripſeram petiiſſe Lycormam, ut legationem, ſi qua veniſſet à* BOSPORO, *uſque in adventum ſuum retinerem*. Agebat tum nempe in Bithynia Plinius, ad cujus ſimul & Ponti ſtatum ordinandum Conſulari poteſtate à Trajano erat miſſus; ut præter ejus Epiſtolas, fidem facit antiqua inſcriptio. Hinc illi cum vicino Rege Boſporano, vel Sarmatarum ſeu Sauromatarum ſi quis malit, commercia, & per eum quæſitus ad Trajanum aditus. Boſporanos autem Reges omnia ſua ætate ad Tanaïm uſque obtinuiſſe docet Strabo, ut paullo ante vidimus. Gens Sauromatarum vero vulgo ad Tanaïm, juxta Melam aliosque ſita; quæ Sauromatis etiam nomen videtur Regibus ſuis frequenter indidiſſe, niſi ab antiquiori aliquo Rege Sauromate gens ipſa appellationem traxerit. Quidquid ſit, inde ſatis liquere mihi videtur, ejuſdem tractus Regem fuiſſe hunc SAUROMATEM, qui in nummo Severi ſignatur. Et hæc ſcripſeram, quum occurrit mihi opportune, apud Ammianum mentionem fieri cujuſdam Sauromacis Iberiæ regno à Sapore pulſi; *Deinde ne quid intemeratum perfidia præteriret*, SAUROMACE *pulſo, quem auctoritas Romana præfecit Hiberiæ, Aſpacuræ cuidam poteſtatem ejuſdem detulit gentis*, & inter quem Sauromacem & Aſpacuram docet in ſequentibus, diviſum poſtea Iberiæ regnum. Quibus locis *Sauromatem* loco *Sauromacis* reponendum omnino exiſti-

Lib. x. Ep. XIII.

Epiſt. xv.

Theſ. Grut. MXXVIII. 5.

Lib. XI.

Lib. XXVII.

exiſtimarem, cum ex ſuperioris nummi, tum ex Plinii teſtimonio; ex quibus utique diſcimus, familiare fuiſſe Regum nomen in toto illo tractu, qui à Boſporo Thracico ad Tanaïm & Caucaſum porrigitur. Iberia enim Sauromatis, ſeu Sarmatis Aſiaticis, haud procul diſſita. Unde etiam ſuſpicari quiſpiam poſſet, forte de aliquo Rege Iberiæ intelligendum hunc SAUROMATEM ſuperiori nummo expreſſum. At longe antiquiorem his omnibus PONTI Reginam, eandemque gente Perſicam & Regis Regum Neptem, juvabit haud minus poſt tot ſæcula quaſi redivivam lectorum oculis ſubjicere. Id vero nobis beneficium præſtat ſingularis & eximiæ raritatis Nummus, quem recondit Cimeliarchium Auguſtæ Chriſtinæ, & unde ſequentem ejus Iconem pro incomparabili ejus beneficentia ſumus nacti.

Caput nempe muliebre, in anteriori parte cum ſingulari tegmine, in averſa vero figura itidem muliebris ſedens turrita, vel cum calatho, dextra Victoriolam tenens, cum inſcr. ΑΜΑΣΤΡΙΟΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ. Ea ſcilicet AMASTRIS, quæ Oxiathræ Darii fratris filia, Dionyſii Heracleæ Tyranni primum uxor, poſt Cratero ab Alexandro deſponſata, tandem Lyſimachi conjunx; ut narrat ejus hiſtoriam Memnon apud Photium, & cujus inſuper Diodorus, Strabo, Arrianus, aliique è veteribus meminere. Et apud Arrianum quidem corruptum vulgo ejus nomen videas; Κρατέρῳ τὴν

Lib. VII. ἀπ. ἀναβ.

ΑΜΑ-

ΑΜΑΣΤΡΙΝ (non ut ibi legitur, Ἀμαςρινῶ) τ' Ὀξυάτρε τ' Δαρείε ἀδελφε παῖδα; *Cratero Amaſtrin, Oxyatris Darii fratris filiam.* Unde male ὁ πάνυ Salmaſius eandem alicubi Darii ſororem vocat, ſicuti etiam Triſtanus in explicatione cujuſdam Nummi Amaſtrianorum; quæ diſerte ejus Neptis ſeu è Fratre filia apud prædictos auctores commemoratur, quemadmodum etiam apud Græcum Apollinis Rhodii interpretem, ſed ubi corrupte ſcribitur nomen ejus Δάμαλεις pro Ἄμαςρις, ut jam vidit Cl. Holſtenius in pauculis illis, ſed eruditis ad Apollonium adnotatis; τὸ ἢ Σήσαμον μετωνομάσθη ΑΜΑΣΤΡΙΣ (non Δάμαλεις) ἀπὸ Δαρείε ἀδελφε θυγατρός. Digna autem obſervatione in ſuperiori nummo formatio ejuſdem nominis Ἀμάςρι@, pro qua Ἀμάςρεως & Ἀμάςριδ@ vulgo hodie apud auctores legitur. Stephanus certe Byzantius hæc habet de varia formatione hujus vocis, ubi & eandem Reginam Darii ex fratre filiam perhibet; Ἄμαςρις &c. ἀπὸ γυναικὸς Περσίδ@ ΑΜΑΣΤΡΙΔΟΣ θυγατρὸς Ὀξυάτρε τ' ἀδελφε Δαρείε, ἢ συνῴκησε Διονυσίῳ τῷ Ἡρακλείας τυράννῳ· mox; ΑΜΑΣΤΡΕΩΣ δὲ κλίνει Στράβων ἄλλοι ΑΜΑΣΤΡΙΔΟΣ. Mirum equidem, quod dum varias recenſet terminationes hujus nominis in generandi caſu, antiquam ac indubiam omittat, quam ſuperior Nummus præfert, niſi corruptum hic locum ſtatuamus, & pro ultima voce Ἀμάςριδ@, legendum Ἀμάςρι@. Certe juxta Nummum antiquiſſimus auctor Herodotus, de alia Amaſtri Perſica, Xerxis nempe conjuge, ΑΜΗΣΤΡΙΟΣ πατέρα τ' Ξέρξεως γυναικός. Accedit ſimilis formatio Urbis συνωνύμε & ab eadem Regina conditæ Amaſtris, juxta Marcianum, ἀπὸ Ἀμάςρι@ εἰς Κρώμναν χωρίον ςάδια ργ'; *ab Amaſtri in Cromnam vicum ſtadia* CIII. Unde etiam Gentile inde formatum ab Ἀμάςρι@ nem-

Ad Solin. pag. 889.

Tom. 1. Com. pag. 688.

Ad lib. II. Argon. v. 943.

Lib. VIII.

Nnn pe

pe Ἀμαςριανὸς; ſicut à Σάρδις Σάρδιος Σαρδιανὸς; Τράλλις Τράλλιος Τραλλιανὸς; Φάσις Φάσιος Φασιανὸς, ut ipſe Stephanus pluribus docet in voce Ἀγκύρα, ubi rationem & exempla ejuſmodi terminationum tradit. Ut liqueat etiam minus accurate ab Euſtathio alicubi obſervatum, flecti hanc vocem Ἀμάςρεως, non Ἀμάςριδος apud Geographum; Σήσαμος ἡ νῦν τῷ Γεώγραφον, ἀκρόπολις Ἀμάςρεως καὶ ὅρα τὸ Ἀμάςρεως, οὐ γὰρ κλίνει Ἀμάςριδος· quod ut verum de Strabone, ſicut ejus Codices hodie præferunt, ita non omittere debuit indubitatam & conſentaneam adlegatis exemplis flexionem hujus Ἀμάςριος. Neque negarem tamen ab Ἄμαςρις fieri etiam potuiſſe Ἀμάςριδος, & bifariam flecti; ſicut à Μέμφις Μέμφιδος & Μέμφιος apud eundem Stephanum; à Πάρις Πάριδος & Πάριος apud Pindarum; à Καλάσιρις Καλασίριδος & Καλασίριος, ut habent alii Codices apud Heliodorum. Corruptum vero ejuſdem Reginæ nomen reſtituendum in antiquo auctore Polyæno, & filius illi ſimul ex Lyſimacho natus adſerendus; Ἀλέξανδρος Λυσιμάχου καὶ Μηκρίδης υἱός. Ita nempe penultimam vocem legendam credidit magnus Caſaubonus, pro qua in codice ejus legebatur Μηςριοῦδ' υἱός. At codex ille digitum omnino intendebat in veram lectionem hujus vocis, quod noviſſime etiam erudite animadvertit præclare de Græcis auctoribus meritus nobilis ſenex Palmerius à Grentemeſnil, qui Ἀμάςριδος eodem loco legendum monuit, pro quo nos Ἀμήςριος, vel quod idem Ἀμάςριος, juxta Herodotum nempe ac indubiam antiqui & inſignis Nummi ſcripturam. Ab ea autem Regina condita, ut diximus, urbs συνώνυμος & celebris per ea loca Amaſtris Pontica, cujus plurimi etiamnum Nummi ſuperſunt, inſcripti ΑΜΑϹΤΡΙΑΝΩΝ. Haud aliter nempe ac *Apamea*,

Ad Iliad. B. pag. 362.

Lib. VI. pag. 443.

mea, *Laodicea*, *Berenice*, *Arſinoë*, *Stratonica*, totidem Urbes dictæ à cognominibus per eadem tempora Reginis. Quandoque nempe eadem Urbium & Conditorum nomina, juxta *Amaſtrin*, aliaque exempla modo adlegata; quandoque autem eadem Gentilitia cum Conditoribus, ut *Auſon*, *Arcas*, *Ion*, *Cilix*, *Achæus*, & ſimilia; nonnunquam vero idem Conditoris, Urbis & Gentis nomen, ut *Dardanus*: quæ diſcrimina docuit me Grammaticus Byzantius in voce Αἱμονία.

Mitto jam Ponto finitimos THRACUM Reges, quorum Nummos produxerunt jam & explicarunt illuſtres antiquarii, LYSIMACHUM puta Amaſtris hujus Conjugem; SEUTHEM præterea, RHOEMETALCEM, COTYM, RHESCYPORIM; quos quatuor poſtremos inter ſelecta illuſtrium Numiſmata Cl. Seguini expreſſos videas. RHOEMETALCIS quidem nummum jam ante vulgaverat Triſtanus; cujus Regis & plures alios vidiſſe memini, cum in Muſeo Lomeniano jam Regio, tum in Gaza Medicea; ubi in anteriori parte caput Auguſti, in altera tria capita; duo nempe conjuncta, unum Regis Rhœmetalcis cum diademate, alterum Reginæ uxoris, (niſi eadem Auguſti & Liviæ cum Cl. Seguino cenſeas) tertium vero prioribus minus, quod laureatum J. Cæſaris caput referre videtur, cum inſcr. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ. Quæ alias ad Regum iſtorum hiſtoriam ſpectant, excuſſerunt jam eruditi antiquarii; quæ autem ad corrupta auctorum loca inde reſtituenda, in quibus male leguntur expreſſa, jam in ſuperioribus delibavimus, ubi Nummorum opem ac ſubſidium, ad ſcripturæ veteris rationem & veſtigia revocanda haud parum conferre docuimus. Unde ſi ex Europa jam in vicinam Aſiam trajiciamus, occurrent continuo PER-

De variis Nummis Regum THRACIÆ, SICILIÆ, PERGAMI, &c.

GAMENORUM Reges, quorum nobilitatem noſti, quamquam non diuturnum adeo in Aſia imperium. Fundamentum vero illius jecit PHILETÆRUS, Eunuchus & cuſtos Regiæ Gazæ à Lyſimacho conſtitutus; ita tamen ut arrepta vi dominationis, inſigni & Lib. XII. nomine Regio eundem abſtinuiſſe doceat Strabo. Hoc ipſum vero egregie firmant PHILETÆRI ejuſdem Nummi mihi non ſemel inſpecti, cum corona laurea vice diadematis, ac nuda inſcriptione ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΥ qualem etiam è penu Farneſiana in Imaginibus ſuis adtulit Urſinus. Strabonem tamen arguere videtur alter ejuſdem Philetæri Nummus cum inſcr. ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, à Goltzio in Theſauro deſcriptus, Lib. III. Can. Iſag. & qualem ſe vidiſſe aliquando teſtatur illuſtris Scaliger. Ut vero haud in animum induxi oculatis teſtibus temere fidem detrahere, ſic adſerentes egregie Strabonis locum Nummos etiamnum in præclaris Cimeliarchiis obvios præterire non debui. An vero Nummus ejuſdem Mediceus, caput laureato Diademate vinctum præferat, ſicut videbatur erudito nuper illius Gazæ cuſtodi, nummi ipſius adſpectus docere poterit, cujus equidem haud ſatis nunc recordor, ut quid certi ea de re velim aut poſſim ſtatuere. Neque tamen diffiteor exiſtimare me veriſimilius, aliud quid potius quam diademà, quo abſtinuiſſe Philetærum dicit Strabo, Nummum illum præ ſe ferre. Eo certe carent, quos alibi hactenus me vidiſſe memini. Quibus etiam accedere videtur Appianus, qui Philetærum Pergàmi Dynaſtam, omiſſo Regis nomine ac proinde inſigni commemorat; Περγάμου, inquit, δυνάστας. Neque aliter Lucianus in Macrobiis hunc Philetærum docet primum Pergamenorum imperium fundaſſe ac retinuiſſe licet Eunuchum; eundemque octogenarium

vita

vita functum, nulla ibi, conſueto alias more, Regii tituli facta mentione. Corrupti vero ibidem Luciani codices ſaltem in Salmurienſi editione, neque alia jam ad manus, ubi Φιλαίτερος pro Φιλέταιρος legitur. De In Macrob. vi nempe ac poteſtate ſecurus, titulos facile & inſignia pag. 637. omiſit, καὶ πάντα βασιλέως εἶχε τὴν τῆς προσηγορίας, *& omnia* Lib. xvi. *Regis habuit, excepto nomine*, ut de Bagoa Perſarum Satrapa Diodorus loquitur; ac de Soſthene Juſtinus, eum Lib. xxiv. ab exercitu Regem appellatum, compuliſſe milites ju- cap. 5. rare non in Regis, ſed in Ducis nomen. Immo quod de Philetæro innuit Strabo, id de Attalo etiam in- Exc. Legat. ter ejus ſucceſſores notat Polybius; illi præter nomen XLIII. pag. 919. Regis & Diadema, nihil ad regnum defuiſſe. Scilicet vivente adhuc fratre Eumene: eo enim mortuo Regio nomine & inſigni ornatus, ut aliunde conſtat; quem & Philadelphum cognominatum ex Luciano obſervo, In Macrob. ſicut ſucceſſorem ejus Philometorem dictum aliunde Pag. 617. conſtat. Alias adſumptum quidem nonnunquam Regis nomen, omiſſo tamen Regio vinculo; ut de AGATHOCLE Syracuſanorum Tyranno refert Diodorus, Lib. xix. eum admiſſo Regis titulo diademate tamen abſtinuiſſe. Id vero Nummi adhuc ejus arguunt, inſcripti ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ (licet eum auctore Plutarcho non Regem, ſed νησιάρχον vocaret Demetrius) In Demetrio. ſed ſine illo vinculo, frequentius etiam ſine illius effigie. Quamquam etiam ne quid diſſimulem, unum aut alterum nummum videas hujus Agathoclis in Sicilia Parutæ, cum illo Regio inſigni. Verum crederem facile non omnes id genus Nummos, qui Regum Siciliæ capita præferunt, florentibus iis percuſſos; ſed nonnunquam etiam diu poſt eorum mortem renovatos quaſi ad memoriam ſuperiorum temporum, & quidem in urbe elegantiarum omnium ſtudioſiſſima. Ut ita

certe ſtatuam, me impellunt potiſſimum varia Hieronis & Gelonis Numiſmata, quorum capita Diademate itidem ornata conſpiciuntur; quum tamen eos illo abſtinuiſſe aperte doceat Livius, ac in Hieronymo ejus
Lib. XXIV. cap. 5. uſum ut antea inſolitum notet; *Nam quum per tot annos* HIERONEM *filiumque ejus* GELONEM *nec veſtis habitu*, NEC ALIO ULLO INSIGNI *differentes à cæteris civibus vidiſſent, conſpexere purpuram, ac* DIADEMA, *ac ſatellites armatos.* Ita NUMAM videas in denariis Gentis Calpurniæ vinctum Diademate, quum tamen neque illum neque alios Romanorum Reges eo uſos ſatis conſtet. Quod ſi non aliunde liqueret, certe fidem faceret Juſtinus, de ætate quâ vixit Romulus,
Lib. XLIII. cap. 3. *per ea adhuc tempora Reges Haſtas pro* DIADEMATE *habebant, quas Græci ſceptra dixere.* Neque etiam inter ea
Dionyſ. Halicarn. lib. III. imperii inſignia, quæ ab Etruſcis Romam leguntur delata, ulla Diadematis apud auctores mentio. Adeo ut ſatis mirari non poſſim ſupinam eruditi alias, neque leviter ab his litteris inſtructi Juriſconſulti, Andreæ
In Annot. ad Alex. ab Alex. lib. I. cap. 28. Tiraquelli incuriam; qui ex Dionyſio ſcilicet obſervat, Diademata Regum Perſarum & Lydorum fuiſſe quadrata, Etruſcorum vero & Romanorum figura ſemicirculari; quum tamen id diſerte non de Diademate,
Lib. III. ſed de Toga obſervet Dionyſius, neque eo loco ulla apud eum Diadematis mentio aut veſtigium. Ut mittam abſurdum illud de quadrato ſcilicet Perſarum Regum Diademate, quod ſinuatum in orbem ſupra è Nummis & Tacito vidimus, ac vinculi illius ratio ſatis ſuperque arguebat. Ad ſua itaque tempora & familiarem Regibus morem reſpiciebant id genus artifices, monetarii, pictores, ſculptores (quod vulgo illis ſolemne) in exprimendis ſuperioris memoriæ Heroibus aut illuſtribus viris. Unde & vulgo ab iis revincta ſimili

mili Diademate Dearum etiam capita, ut præter ſtatuas antiquas, Nummi paſſim Junonem, Venerem, Dianam, eo ornamenti genere conſpicuas nobis ante oculos ponunt. Immo id Poëtis etiam, quibus æqua ſemper ac pictoribus fingendi poteſtas, ſolemne obſervo, ut quum vel à Juvenali Quirino Diadema tribuitur,

Ancilla natus Trabeam & Diadema Quirini. Satyr. VIII.

vel à Seneca Atreo Argivorum Regi, *falſo comam Vinclo decentem*, aut Thyeſti ab Atreo apud eundem, *impoſita capiti vincla venerando gere*: more tamen per ea tempora apud Græcos ignoto nec niſi poſt plures ætates ex Oriente à Macedonibus deducto. Juſtinus, *Poſt hæc Alexander habitum Regum Perſarum*, *&* DIADEMA INSOLITUM *antea Regibus Macedonicis*, *velut in leges eorum*, *quos vicerat*, *adſumit*. Unde Diadema prius *Perſicum*, poſtea *Macedonicum* ac *Pellæum* dictum in ſuperioribus notavimus. Quo reſpexit etiam Auctor Maccabæorum, qui ut novum quid ac inſolitum obſervat, omnes ſcilicet Alexandri ſucceſſores, eorumque filios Diademata ſibi vindicaſſe. Immo ut de prædictis Agathoclis Nummis id in ſpecie ſtatuam, ex cælatorum nempe ingenio profectum, quod in uno vel altero occurrit Diadema, ſuadent præterea cum Diodorus, qui loco Diadematis Coronam eum geſtaſſe, tanquam in perpetuo ſacerdotio, obſervat; tum Ælianus, indicata etiam ejus rei cauſa, myrtea ſcilicet corona texiſſe deformis capitis calvitiem: quo nempe conſilio noſti Jul. Cæſarem lauream fronti adaptaſſe, ut ex Suetonio & Nummis ejuſdem obvium. Ratio autem hujus inſtituti, cur licet adſumpto Regio nomine, id præcipuum ejus inſigne Agathocles aliique ex humili & privata fortuna vel Conditores imperiorum facti, vel liberæ

In Thyeſti. Lib. XII. cap. 3. Maccab. l. 1. Lib. XX. Var. Hiſt. lib. XI. c. 4.

quon-

quondam patriæ Tyranni, omitterent, ex eo videtur profecta, quod Diadema illud tanquam recenter ab Alexandri ſucceſſoribus è Regio Perſarum dominatu depromptum, tum in omnium oculos incurrens, novitate ſua vel faſtu majori cum invidia conjunctum videretur. Prius illud aperte ſatis innuit Diodorus, cum tradit loco ſupra indicato, Agathoclem Regis titulum adſumſiſſe exemplo ſucceſſorum Alexandri, ſed ſine Diademate quod ipſi uſurparunt; & quidem primi Antigonus ac Demetrius, ut id obſervat ac ſugillat ſimul gravis auctor Plutarchus. Poſterioris vero, minuendæ nempe invidiæ, fidem etiam facit Nicolaus Damaſcenus, qui refert poſtremum Regem Syriæ Demetrium, Myrinam Samiam meretricem Regii faſtigii conſortem habuiſſe, excepto Diademate. De Philippo autem ultimo Macedonum Rege aperte Livius; *quod populariter dempto* CAPITIS INSIGNI *purpura atque alio Regio habitu æquaverat, cæteris ſe in ſpeciem: quo nihil gratius eſt civitatibus liberis.* Ut facile liqueat, cur tam diu ab eo inſigni abſtinuerint Romanorum Cæſares; aut cur idem oblatum Julio, cauſam illi exitii acceleraverit. Alias non ſponte ſemper, ſed nonnunquam à majori poteſtate compulſi, gentis alicujus principes regiam illam frontis notam omiſerunt; ſicut de Hircano obſervat Joſephus, eum cum in Pontificatu, tum in Principatu gentis à Pompeio reſtitutum, ſed ita, ut uſus Diadematis illi prohiberetur, Διάδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. Non ſolum autem Diademate, ſed & nomine Regio unum ferme inter ſucceſſores Alexandri CASSANDRUM abſtinuiſſe, obſervat alicubi Plutarchus: ubi commemoratis Antigono, Demetrio, Ptolemæo, Seleuco, Lyſimacho, qui Diademate uſi, Regis inſuper titulum adſumſerant, addit; ΚΑΣΣΑΝ-

In Demetrio.

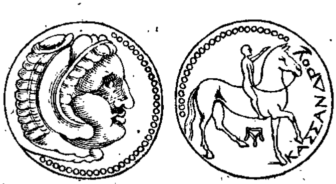
In Excerptis p. 506.

Lib. XXVII. cap. 31.

Lib. XX. Antiq. cap. 18.

ΔΡΟΣ

ΔΡΟΣ δὲ (non Κάσσανδρος) τῶν ἄλλων αὐτῶν ΒΑΣΙΛΕΑ καὶ γραφόντων καὶ καλούντων, αὐτὸς ὥσπερ πρότερον εἰώθει, τὰς ἐπιστολὰς ἔγραφε; *At* CASSANDER *alitis* REGEM *eum ſcribentibus & vocantibus, ipſe priſtino ſuo more ſcripſit Epiſtolas*. Quod certe eximie illuſtrant ſuperſtites Nummi ejuſdem Caſſandri, in quibus caput ejus loco Diadematis leonino ſpolio ornatum, & in averſa parte Equitis figura, cum ſolo nomine ΚΑΣΣΑΝΔΡΟΥ viſitur, citra ullum ΒΑΣΙΛΕΩΣ ſeu Regis mentionem, ſicut vel ſequens Icon fidem abunde faciet. In Demetrio.

Unde utique liqueret, minus accurate Juſtinum vel Trogum, Regis titulum eidem Caſſandro aliquoties non ſolum tribuere, quod forte aliorum exemplo, qui juxta Plutarchum eundem illi deferebant, defendi poſſet, ſed inſuper notare, eum Antigoni, Demetrii ac Ptolemæi exemplo, qui Reges ſe juſſerant appellari, idem quoque factitaſſe, quibus auditis, CASSANDER *& Lyſimachus & ipſi* REGIAM *ſibi majeſtatem vindicarunt*. De Lyſimacho liquidum cum ex auctoribus, tum ex Nummis inſcriptis paſſim, ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. De Caſſandro negat id aperte Plutarchus, tale quid eum ſibi adrogaſſe, & ſuperior etiam nummus eidem ſuffragari videtur. Verum his rurſus intercedunt alii Nummi ejuſdem Caſſandri, tum apud Goltzium, tum in Theſauro Mediceo, qui Regis eidem titulum deferunt, ΚΑΣΣΑΝΔΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Quæ diverſitas ea de re vel Auctorum vel Numiſmatum ita debet conciliari, ut cum Plutarcho eo Regis Lib. XV. cap. 2.

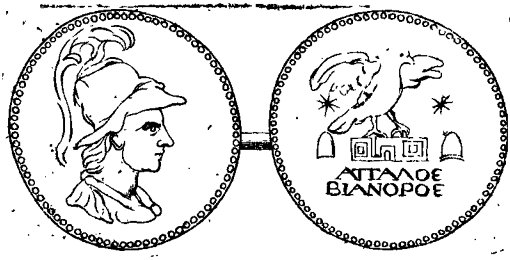
titulo vulgo abſtinuiſſe in litterarum inſcriptionibus Caſſandrum ſtatuamus, eundem tamen ei paſſim ab aliis tributum, quod ille etiam innuit, & ab obnoxiis civitatibus cum ejus effigie publico ære percuſſum. Liceat etiam in hanc claſſem adſcribere antiquiorem adhuc Cariæ Dynaſtam HIDRIEUM, quem ante Caſſandrum, cui Caria obtigit, & florente adhuc Perſarum imperio, Caribus præfuiſſe tradunt ſcriptores antiqui, Diodorus, Plutarchus, Arrianus. Eum vero Regio etiam nomine abſtinuiſſe, quod vulgo illi Græcorum auctorum interpretes male largiuntur, liquet ex antiquo & inſigni ejus Nummo, quem è Muſeo ſuo noviſſime protulit decus horum ſtudiorum Seguinus; in quo hinc ſolis effigies, illinc ſenex barbatus Bipenni & haſta inſtructus, cum inſcr. ΙΔΡΙΕΩΣ.

In Ageſilao. Quæ firmat iterum Plutarchus, apud quem occurrit alicubi brevis Epiſtola ab Ageſilao ſcripta πρὸς ΙΔΡΙΕΑ τ̀ Κᾶρα *ad* HIDRIEUM *Carem*, citra ullam Regis mentionem. Reliqua quæ ad Nummum ſpectant, è laudato modo Seguino petat lector. Cæterum ut ad PERGAMENORUM Reges, quorum occaſione inſtituta hæc notatio, ac in ſpecie ad ATTALOS redeamus, occurrit fateor quidam Nummus, quem hic habes depictum, hinc cum capite galeato, illinc cum Aquila ſupra Labyrinthum, duobus Pileis utrinque ac duabus ſtellis, inſcr. ΑΤΤΑΛΟϹ ΒΙΑΝΟΡΟϹ.

In Muſeo Chriſtinæ Reginæ.

At

At vero nihil ad Reges Attalos adtinere hunc Nummum (ut quibuſdam tamen placuiſſe memini, ſola nominis conjectura ductis) facile equidem mihi perſuadeo; qui & Regium nomen, quod hic abeſt, dicuntur geſtaſſe, & alios, quam ejuſmodi BIANOREM parentem habuiſſe, cujus filium Græcorum more innuit ſe iſte Attalus nummo inſcriptus. Accedit ſimilis plane Nummus cum eiſdem in utraque parte ſymbolis, quem notavi itidem in Gaza Chriſtinæ Auguſtæ, unde ſuperiorem iconem expreſſimus; qui jam non Attalum Bianoris, ſed aliud nomen præfert vetuſtate ferme exeſum, ΦΑΙΝΙΠ. ΠΟϹ. ſignati nempe illi & ſimiles Nummi mea ſententia in Inſula Creta, & quidem in Metropoli quondam ejus Cnoſſo; ut colligo cum ex Labyrintho, qui vulgo in Cnoſſiorum nummis occurrit, quales plures habet Gaza Medicea, unum etiam cum ſtella præter Labyrinthum, tum præterea ex Aquila, quæ ut Jovis ΚΡΗΤΑΓΕΝΟΥΣ (ſicut vocatur in rariſſimo nummo, quem vulgavit Triſtanus, & videbam nuper archetypum in Cimeliarchio Collegii Claromontani) ales, frequens in Numiſmatibus Cretenſium; qualem ſupra in Nummis Hierapytniorum ejuſdem Inſulæ inſculptam etiam vidimus. Gemini autem illi Pilei & Stellæ, juxta nota & familiaria in Nummis antiquis ſymbola, Dioſcuros innuunt. No-

mina vero illa cum ATTALI BIANORIS, tum alterius PHÆNIPPI, aut ſimilis appellationis, totidem ſignificant loci Præſides, ſub quibus Nummi id genus apud Cnoſſios percuſſi: juxta morem nempe in Græcorum Numiſmatibus obvium, ac Cretenſis Hierapytnæ exemplo ſupra etiam adſertum, quorum Nummi cum eodem ſymbolo, ſolo Magiſtratus nomine diſtincti occurrebant. Præſidum cæteroquin id genus apud Cnoſſios meminit alicubi Arrianus, προστάτης χειροτονηθῶσαι Κνωσσίων (non ut ibi legitur Κνωσίων) *ut declareris Præſes Cnoſſiorum.* Plures certe BIANORES, cujus filius ſuperior Attalus, apud Græcos olim appellati, iique alicujus dignationis homines; qualis aut ille Conditor Mantuæ juxta Servium, divino vati commemoratus,

Diſſert. lib. III. cap. 9.

Ad Eclog. IX.

> —— *namque ſepulcrum*
> *Incipit apparere* BIANORIS;

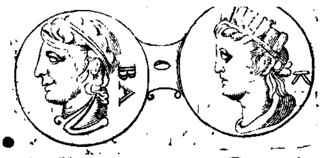
aut alter è primoribus Acarnanum apud Livium; *Archelaus & BIANOR, principes gentis Acarnanum ambo.* Et in eo verſabar, quum opportune incidit, adnotatum mihi alium Nummum in eadem Gaza inclytæ Reginæ cum iiſdem ſymbolis, capitis galeati nempe in anteriori parte, Aquilæ autem in averſa, cum duobus itidem Pileis, & inſcript. ΑΠΑΜΕΩΝ ΜΕΝΕΚΛΕΟΥΣ. Unde jam optio datur lectori, ſuperiorem, de quo agimus, Nummum, aut Cnoſſiis ob priores conjecturas eaſque non contemnendas, aut vero Apamenſibus adſcribendi.

Lib. XXXIII. cap. 16.

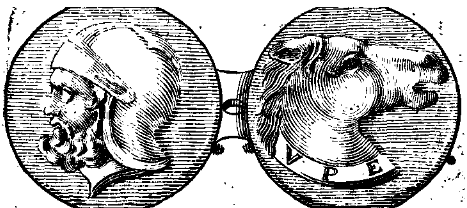
Concluſio Diſſertationis, cum explicatione aliquot Nummo-

Mitto jam alia ſexcenta, quæ ad illuſtrationem HISTORIÆ veteris GRÆCORUM aut BARBARORUM antiqui Nummi nobis inſuper ob oculos ponunt. Quot REGUM aut ILLUSTRIUM Capita in iis adhuc expreſſa; quæ partim nominis aut loci adpoſitione

ne nota, aut de quibus aliunde licet conjecturam facere; partim iiſdem notis deſtituta, & ignota proinde etiamnum, in illuſtribus Cimeliarchiis occurrunt? Cujus poſtremi generis en tibi ectypum præclari Nummi aurei Gazæ Palatinæ, cum imberbis & diademate revincti effigie, illinc cum capite turrito. *rum ſingularium.*

An forte Cappadocum, an Cypriorum, an Cretenſium, an vero Commagenorum Rex, quod initialis illa littera K in averſa parte ſignaret; ſicut alias A. Argivos, X Achaios, E. Epidaurios, & ſimilia deſignant in antiquis Nummis? Quam venuſtus itidem Nummus argenteus ejuſdem Gazæ Palatinæ, qui hinc Martis caput galeatum, illinc dimidium Equum, ſolitum Carthaginenſium ſymbolum exhibet.

Cui haud diſſimilem inter DIONYSII Siciliæ Tyranni Nummos relatum à Goltzio & Paruta videas. Quot præterea Gentium vel Urbium CONDITORES aut HEROES ex eadem ſupellectile Nummaria eruuntur ac illuſtrantur? Quam præclarum in eo genere Numiſma Mediceum, in quo hinc caput laureatum cum inſcr. ΤΕΡΜΗCCΕΩΝ; illinc figura ſemi-

nuda ſedens cum parazonio, vel clava, & epigraphe ϹΟΛΥΜΟϹ? Antiquus nempe Termeſſenſium Heros SOLYMUS, à quo & promontorium ſupra Termeſſum, dictum Solymus, & ipſi Termeſſenſes Solymi, ut Strabo jam olim vidit, & quem conſulere ea de re poterit eruditus lector. Ad quem Heroëm referri debet proinde illud, quod legebam nuper in veteri epigrammate inedito codicis quondam Palatini, jam Vaticani,

Δῶρον ΤΕΡΜΗΣΣΟΙΟ διδασκαλίης χάριν ἁγνῆς
Εὐσεβίης θεράπων θῆκε ΘΕΩ τὸ γέρας.

Donum TERMESSI *puræ inſtitutionis ergo Pietatis cultor hoc* DEO *præmium dedicavit*. Haud alius nempe ille Termeſſi Deus, quam hic Solymus Heros ejus loci. Ex ſuperioris Nummi fide præterea, aliorumque ejuſdem loci, quales plures vidiſſe memini, inſcriptos itidem omnes ΤΕΡΜΗΣΣΕΩΝ, emendare licet corruptum vulgo TERMESSI Lyciæ, ſeu juxta alios Cariæ Urbis apud varios auctores nomen: quemadmodum apud hunc ipſum Strabonem, cui indicato loco recte Τερμησσὸς, alibi male Τερμησσόν; tum inſuper apud Pauſaniam, Τερμισσεῖς; Stephanum Τερμισσὸς [a]; Polybium vero Τελμισσοῦ; [b] Arrianum Τελμισσεῦς & Τελμισσεῖς; [c] Ariſtidem Τελμισσέως; [d] Gregorium Theologum, Τελμισσέων. Ex qua poſteriori lectione paſſim à librariis recepta, has voces nempe Τερμησσὸν & Gentile Τερμησσεῦς, in Τελμισσὸς & Τελμισσεῦς mutantibus, profectus itidem error, qui Ciceronem & Livium adhuc obſidet: Cicero quidem, *Tum Caria tota præcipueque Telmeſſus*, paullo ante, *Telmeſſus in Caria eſt*; Livius autem, *Telmiſſum item nominatim & caſtra Telmiſſium, præter agrum qui Ptolomæi Telmiſſii fuiſſet*; Item *Rhodiis Lycia data extra eundem Telmiſſum & caſtra Telmiſſium*. Vera enim hujus

loci

Lib. XIII.

Lib. XII. in Atticis.

[a] Exc. leg. XXXVI.

[b] Lib. I. περὶ ἀναβ.

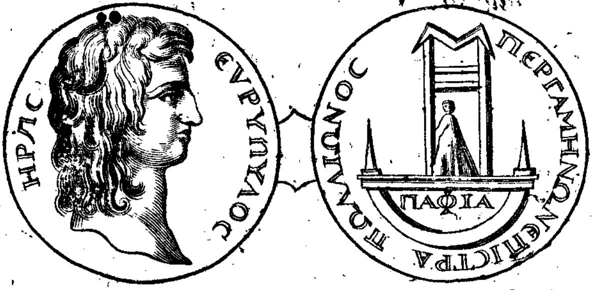
[c] Sac. Serm. I.

[d] Orat. I. in Jul. p. 100.

I. de Divinit.

Lib. XXXVII. cap. 56.

loci ſcriptura *Termeſſus*, non vero *Telmeſſus* aut *Telmiſſus*, minus autem *Telmiſcus*, ut exiſtimabat doctiſſimus Bochartus. Quid memorem rurſus alium Nummum raritate & elegantia ſingularem, quem Thomæ Chifletio, avitæ & fraternæ laudis æmulo, acceptum feret Lector, qui eundem è Cimeliarchio Chriſtinæ Auguſtæ depromptum ad me tranſmiſit?

Quam pulcre vero ille Commentarii vicem præſtat divino Vati,

> Ἀλλ᾽ οἷον τὸν Τηλεφίδην κατενήρατο χαλκῷ — Homer. Odyſſ. Λ.
> ΗΡΩ᾽ ΕΥΡΥΠΥΛΟΝ, πολλοὶ δ᾽ ἀμφ᾽ αὐτὸν ἑταῖροι
> ΚΗΤΕΙΟΙ κτείνοντο, γυναίων εἵνεκα δώρων.
> Κεῖνον δὴ κάλλιστον ἴδον μετὰ Μέμνονα δῖον.

Sed qualem Telephidem proſtravit ferro HEROA EURYPYLUM, *multi vero circa illum ſocii* CETEII *interfecti ſunt muliebria propter dona. Illum vero pulcherrimum vidi poſt Memnona divinum.* Scilicet non idem ſolum oris decor, eademque HEROIS appellatio in ſuperiori Nummo; ſed præterea (quod erudite etiam notaverat amiciſſimus Chiffletius, litteris una cum tranſmiſſo Nummi ectypo ad me datis) ſolutio inde eruenda illius ænigmatis, quæ Strabonem fugit, dum ejuſdem Poëtæ verſus recitans, addit; Αἴνιγμά τι τιθεὶς ἡμῖν μᾶλλον, ἢ λέγων τι σαφές. Οὔτε γὰρ τοὺς ΚΗΤΕΙΟΥΣ ἴσμεν — Lib. XIII.

ὅς τι-

οὕς τινας δέξασθαι δεῖ, οὔτε τῶν γυναίων εἵνεκα δώρων. ἀλλὰ καὶ οἱ Γραμματικοὶ μυθάρια παραβάλλοντες εὑρεσιλογοῦσι μᾶλλον ἢ λύουσι τὰ ζητούμενα. *Quibus quidem verbis ænigma potius nobis proponit, quam ut diſerte aliquid exponat; Nam non conſtat* QUOS CETEIOS *intelligere debeamus, neque quid ſibi velint muliebria illa dona. Grammatici etiam dum fabellas adducunt, non tam ſolvunt quæſtiones, quam rationes commiſcendo indulgent.* Grammaticorum id genus de hoc loco expoſitiones videre adhuc hodie licet apud Euſtathium, ſed qui inter alia notat opportune, Ceteios hujus Eurypyli comites, dici quibuſdam Pergamenos,
Pag. 1697. ἄλλοι δὲ Κητείους Περγαμηνοὺς ἐνόησαν. Id vero egregie firmat ſimul ac illuſtrat ſuperior Nummus, qui à Pergamenis tamquam Eurypyli quondam ſociis vel adſeclis, ſignatum eundem Heroa repræſentat. Neque vero obſcura erat ratio hujus appellationis, ex eo nempe profectæ, quod fluvius Cetius aut Ceteius præterflueret hanc
Lib. v. cap. 30. Urbem, ut Plinius diſerte obſervat; *longeque clariſſimum Aſiæ* PERGAMUM, *quod intermeat Selinus, præfluit* CETIUS, *profuſus Pindaſo monte.* Hinc ergo Pergameni, haud minus ac vicini alii accolæ, Ceteii: ſicut notum varia jam olim exſtitiſſe cognomina fluviis loca, & ab iiſdem denominata, ac apud Siculos quidem frequenter; quod Duris apud Stephanum de Urbibus
In voce Ἀκράγας. docet, & firmat exemplis *Syracuſarum, Gelæ, Himeræ, Selinuntis, Phœnicuntis, Erycis, Acragantis*, & plurium id genus. At vero ne quid diſſimulem, occurrit etiam ſimilis plane Nummus in Gaza Medicea, cum iiſdem ſymbolis & nominibus, niſi quod loco ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ, legat in eodem eruditus ejus Cimeliarcha, Η CΑΛΑΜΙΝΙΩΝ. Ita etiam ejuſdem Reginæ nummum, cujus Iconem, qualis ab amiciſſimo Chiffletio tranſmiſſa, modo expreſſimus, legiſſe antea videbantur eruditi

diti Urbis antiquarii, ex ea nempe, quæ ad eos dimanaverat, Medicei Nummi ſcriptura. At quum jam Nummi ipſius archetypi inſpiciendi accuratius non detur nobis facultas, lubricum videtur ac periculoſæ plenum aleæ, his aut illis temere fidem abrogare. Suffragari quidem prima fronte videtur doctis Antiquariis Templum illud Veneris Paphiæ, cum ejuſdem nomine ΠΑΦΙΑ, in averſa Nummi parte ſignatum, cum meta veluti pyramidali in medio; quo habitu Venerem apud Paphios cultam, Tacitus, ut notum, aliique deſcribunt; *Haud fuerit longum initia religionis, Templi ſitum, formam Deæ, neque enim alibi ſic habetur, paucis diſſerere*; mox: *ſimulacrum Deæ non effigie humana, continuus orbis latiore initio tenuem in ambitum* METÆ MODO *exſurgens. & ratio in obſcuro.* Quæ in ſuperiori Nummo conſpicua, eundem proinde à Salaminiis Cypriis potius, quam à Pergamenis Ionibus percuſſum viderentur arguere. At nihilominus plura ſunt longe & certiora, quæ mihi ſuadent omnino, ut juxta expreſſam in ſuperiori Nummo ſcripturam, Pergamenis eundem cum Chiffletio adſcribam. Primum quidem, quod in Græcis Numiſmatibus vetuſtate ſæpe exeſæ inſcriptiones accuratiſſimos etiam nonnunquam fugiant, minus proinde in his exercitatis, maxime ob vicinos variarum litterarum ductus crebro imponant, atque ita ad alia trahantur, cujus ſexcenta exempla obvia in antiquariorum libris, & quorum etiam haud pauca ſuis locis in hoc opere notamus. Alterum, quod huic Eurypylo Heroï nihil commune legatur cum Cypriis exſtitiſſe. Plures quidem Eurypylos in ea Trojana expeditione legimus apud divinum Vatem; & quidem alterum ex Co Inſula Herculis filium; alterum vero Euæmonis ex Ormenio Theſſaliæ oppido, eoſque à partibus Græcorum ſtan-

Tacit. Hiſt. lib. II. 2. 3.

Iliad. B.

tes. Quibus alium inſuper Eurypylum addere mihi liceat, cujus mentionem apud Apollonium Rhodium reperio,

Lib. IV. v. 1561. Εὐρύπυλον Λιβύῃ θηροτρόφῳ ἐγγεγαῶτι,

Eurypylum Africæ ferarum altricis indigenam,

& quem Neptuni ac Celænæ filium, & Cyrenarum in Africa Regem obſervat ibi Græcus interpres, adducto etiam eam in rem Callimachi teſtimonio. Iſte vero de quo agimus HEROS EURYPYLUS, Priami è ſorore & Telephi filius, ac *Telephides* proinde Poëtæ in priori verſu paullo ante adlegato dictus, pro Trojanis dimicans interfectus. Si vero Strabonem conſulamus, auctor ille Telephum Eurypyli hujus patrem, regnaſſe in ea regione, quæ circa Teuthraniam eſt & Caicum. Paullo ante vero Teuthraniam dixerat ſitam inter Elæam, Pitaneii, Ataneum, & Pergamum. Hinc itaque Pergameni in parentis Telephi, & poſtea filii hujus Eurypyli ditione, ac inde, ut jam intelligimus, & Strabonem tamen fugit, illius ad Trojanam expeditionem comites, ſub *Ceteiorum* nomine, quod innuit inter alia Euſtathius, à Poëta deſignati. At quod non vidit, ſaltem non obſervavit eo loco Euſtathius, & mire tamen ad hujus rei & Nummi illuſtrationem facit, id apud Ariſtidem reperio, qui Telephum antiquiſſimum Pergami conditorem docet: duas nempe deductas in eam Urbem Colonias, primam & antiquiſſimam ex Arcadia à Telepho, ſecundam, ſed dignitate præcipuam ab Æſculapio; καὶ γίγνεται τοῖς μὲν χρόνοις αὕτη δευτέρα τις ἀποικία δεῦρο ἐκ τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν ἐξ Ἀρκαδίας τὴν ἅμα ΤΗΛΕΦΩ, τῇ δὲ ἀξίᾳ καὶ τῇ δυνάμει πολὺ πρεσβυτάτη πασῶν ἀποικιῶν. *Et quamquam temporis ratione ſecunda hæc eſt Colonia,* (de Pergamo loquitur) *è Græcia* POST ILLAM *deducta, quam ex Arcadia* TELEPHUS *cum ſuis deduxit, dignitate*

(Lib. XIII. — margin note beside "dimicans interfectus. Si vero Strabonem")

(Tom. II. Orat. de Concord. p. 304. — margin note beside "Æſculapio")

gnitate tamen ac potentia omnium eſt antiquiſſima. Haud mirum itaque in hujus originis memoriam, primi Conditoris ſui filium EURYPYLUM nempe Telephidem, ut vocat illum Poëta, publico ære à Pergamenis ſignatum. Tertium nec minus palmarium aut invictum argumentum, ΠΟΛΛΙΩΝΟϹ ſeu *Pollionis* nomen eidem Nummo adſcriptum ſuppeditat, nempe ΕΠΙ ϹΤΡΑ Γ. ΠΟΛΛΙΩΝΟϹ, *ſub Prætore Caio Pollione.* Inde vero ſicut ex aliis ſcripturæ indiciis, & Nummi ipſius intuitu ac elegantia, colligo eundem circa Hadriani vel Antoninorum tempora percuſſum. Ea vero ætate Pollionem quendam Aſiæ minori, in qua Pergamus, præfuiſſe, liquet mihi rurſus ex Ariſtide, qui in ſermonibus ſacris factum ſuum quoddam narrat, ἐπὶ ΠΟΛΛΙΩΝΟΣ ἄρχοντος τῆς Ἀσίας; *ſub* POLLIONE *Præſide Aſiæ.* Id etiam pulchre firmat Nummus quidam Sabinæ, Hadriani Conjugis, ab eiſdem Pergamenis percuſſus, cum nomine ejuſdem Pollionis, ΕΠΙ ϹΤΡΑ. ΠΟΛΛΙΩΝΟϹ ΠΕΡΓΑ. *ſub Prætore Pollione Pergamenorum.* Quamquam ille Pollio, cujus Ariſtides meminit, ſub M. Aurelio demum Aſiæ Proconſulatum geſſiſſe videatur. Accedit poſtremo, extra Cyprum viguiſſe quoque cultum Veneris Paphiæ; & in ejus rei fidem & memoriam, nomen ac ſimulacrum ejuſdem ΠΑΦΙΑϹ, ac etiam Templum ſæpe in aliarum Gentium ac Urbium Nummis expreſſum. Ejus rei exemplum illuſtre præbet Nummus in urbe Aſiæ itidem minoris, nec ita procul à Pergamo diſſita, Sardibus nempe, & quod hic notandum, circiter circa eadem tempora ſub Hadriano nempe percuſſus, cum eodem illo Templo & ſimulacro Veneris Paphiæ, ac ſimili inſcriptione ΠΑΦΙΗ, nomine autem gentili ϹΑΡΔΙΑΝΩΝ. Exſtat ille inter collectos à Sirmondo

Sacr. Serm. IV. p. 611.

In Gaza Chriſtinæ Reginæ.

mondo nummos in Collegio Claromontano Pariſienſi, quem ibi cum reliquis anno ſuperiore inſpectis opportune adnotaſſe memini. Nihil itaque mirum aut inſolitum, ſi à vicinis etiam Pergamenis publico ære ſignatum idem Templum, & adpoſite quidem Paphiæ Deæ ſimulacrum in eodem Nummo, quo vel Adoni formoſior juvenis, & eo nomine inſigniter, ut audivimus, à divino Vate commendatus, depingebatur. Mitto jam quæ illuſtrandæ illi rei inſuper facerent, ſimilia nempe exempla vel Serapidis Alexandrini, vel Dianæ Epheſinæ, quæ ſæpe in aliis nummis occurrunt quam vel Alexandrinis vel Epheſinis; quod de poſtrema erudite jam à te obſervatum, in eleganti illa tua de Nummo Apamenſi diſſertatione. Quibus exemplis à te ex hac penu Nummaria congeſtis liceat hic inſuper addere, ut alios mittam, Nummum Gortyniorum Cretenſium cum ejuſdem Dianæ Epheſinæ ſeu πολυμάςȣ effigie, ac inſcr. ΓΟΡΤΥΝ, ſeu *Gortyniorum*. Atque ita vides invictis, ut opinor, argumentis, quam vere & jure optimo inſignis iſte Nummus hujus HEROIS EURYPYLI, Pergamenis ſit adſcribendus; nihil autem cauſſæ vel rei ſubeſſe, cur ad Salaminios Cyprios, quo induxit eruditos Antiquarios Paphiæ Veneris in eodem mentio ac Templum, ſit confugiendum. Et hæc quidem ſcripſeram, quum ſuccurrit opportune, inter quorundam rariorum Nummorum icones, quas olim mihi ſepoſueram, unam eſſe Pergamenorum cum aliqua Ceteii aut Ceteiorum mentione. Neque fefellit exſpectatio. Talis enim mihi nummus occurrit ſub M. Aurelio à Pergamenis ſignatus, in cujus averſa parte Æſculapii Pergameni ſtatua cippo innixa, utrinque duo Fluvii recumbentes, cum ramis Apii, ut videtur, aquatilis, infra Coronæ; talis autem inſcriptio ΕΠΙ

In Muſeo Chriſtinæ Reginæ.

ΣΤΡΑ.

CTPA. ΚΑΛΛΙCΤΕΟΥC CΕΛΕΙΝΟ. ΚΗΤΕΙΟC ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ Β. ΝΕΩΚΟΡΩΝ; *Sub Prætore Calliſteo, Selinus, Ceteius, Pergamenis bis Neocoris.* In Muſeo Reginæ Chriſtinæ.

De Æſculapio cippo innixo ac Pergamenis ſingulari religione culto res obvia; quem ſecundæ & nobiliſſimæ quidem Coloniæ Pergamum deductæ ducem ſupra ex Ariſtide vidimus; unde etiam præcipuus Dei illius cultus in ea Urbe videtur originem habuiſſe. Duas vero illas figuras recumbentes cum Apii fluviatilis ramis, duos Fluvios nobis repræſentare, non ſolum conſuetus ille eorum in Nummis habitus arguebat, ſed evincebant continuo adpoſita ſingulis nomina CΕΛΕΙΝΟC, ΚΗΤΕΙΟC; quorum utrumque Fluvium ad Pergamum ſpectare liquebat ex adlato ſupra Plinii loco, optimo & clariſſimo hujus Nummi interprete, *Pergamum, quod intermeat* SELINUS, *præfluit* CETIUS. Ut vero peculiare quoddam fatum agnoſcas in his Pergamenorum Nummis, eundem etiam viderat & expreſſerat Triſtanus, ſed ita, ut veram ejus ſcripturam non ſit adſequutus, & palmarium hic *Ceteii* nomen interverterit. Ita enim tradit ille hujus Nummi epigraphen, ΕΠΙ Β. ΚΑΛΤCΤΕΟΥ CΕΛΕΙ. ΝΟΤΙΩΝ ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΔΥΣ ΝΕΩΚΟΡΩΝ; ut mittam aliquod in ipſa icone diſcrimen, cum in Ramis, tum ob omiſſas geminas Coronas. Immo ut dux erroris, Tom. I. Com. pag. 641.

 facile

facile ſocium aut invenit, aut facit, ſimilis etiam occurrit Nummus in Muſeo Mediceo, quem dum Triſtano nimium tribuit diligens alias ac egregie verſatus in antiquaria hac ſuppellectile Cimeliarcha, ad ejus fidem etiam eundem deſcribit. At certa & indubia, quam tradimus præclari illius Nummi ſcriptura, quem conſulere poteris in Cimeliarchio Chriſtinæ Auguſtæ; unde etiam ejus Iconem ſumus nacti, qualem vulgavimus, cum iiſdem omnino litteris ac ſymbolis inde expreſſam. Ut mittam jam Triſtani, præclare alias de his ſtudiis meriti, quæ inde fingit ſomnia, & quæ ſcilicet Geographos hactenus latuerint: duos nempe fluvios tractum Pergamenum irrigaſſe, utrumque *Selinuntis* nomine, unde *Selinuncii* dicti eorum accolæ: quæ omnia fide hujus Nummi & inſcriptionis, quam præferre eidem videbatur, conſtare exiſtimat. Eum nempe in hunc errorem induxit alius Plinii locus, ubi duos fluvios *Selinuntes* dictos, Epheſi Templum Dianæ docet præterlabi; *Templum Dianæ complexi è diverſis regionibus duo Selinuntes.* At alius Epheſi, alius Pergami ſitus; neque nummus iſte Epheſinus, ſed Pergamenus; neque in eo Templum Dianæ Epheſinæ, ſed ſtatua Æſculapii Pergameni. Ut mittam inſuper, quod Triſtanum hic fugit, diverſam ſatis utriuſque nominis rationem. Fluvius ille, qui Pergamum intermeabat, Σελινὸς vocabatur, ut docet nummi epigraphe, Plinio *Selinus.* At ille ſeu unus, ſeu geminus, qui propter ædem Dianæ Epheſinæ præterfluebat, Græcis dictus Σελλινοῦς ſeu *Sellenus*, qui flectitur *Sellenuntis.* Id me docuit Xenophon, unde ſuperior etiam Plinii locus lucem & emendationem fœneratur; καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος νεὼν Σελλινοῦς ποταμὸς παραῤῥεῖ. *Itidem apud Epheſum propter ædem Dianæ Epheſiæ Sellenus fluvius*

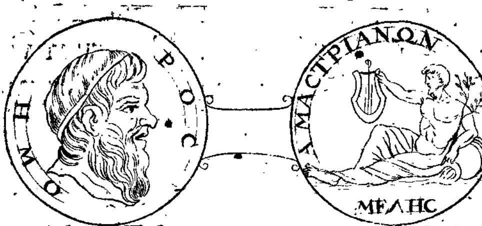
Lib. v. cap. 29.

περ. ἀναβ. lib. v.

fluvius præterfluit. Unde liquet apud Plinium legendum *Sellenuntes* pro *Selinuntes.* Cæterum vides quam pulchre cum altero Plinii loco de ſitu Pergami, & duplici fluviorum imagine in Nummo expreſſa conſentanea ſit producta à nobis vera ejuſdem Nummi epigraphe; ac præterea cum iis conveniant, quæ de Ceteiis Pergamenis paullo ante ſunt à nobis adnotata; unde etiam Homerici ænigmatis, quale Straboni videbatur, certior adhuc & evidentior ſolutio eluceſcit. Quid vero prætercam ipſos Heroum præcones, aut prima Urbium id genus decora, SAPIENTIÆ nempe ac LITTERARUM ſtudiis inclytos vultus; ac præ reliquis ipſum illum parentem ingeniorum HOMERUM, quem præ viri vetuſtate vel ad artificum ingenium, quod tradit Plinius, effictum (ut alibi jam innuimus) juvat tamen contemplari. Et certe, quo ſtudio olim in tanto cive adoptando nobiles urbes certaſſe accepimus, eodem in illo effingendo, cum potiores ex iis, tum alia præclara quoque oppida contendiſſe, lubenter adhuc intuemur. Mitto Chiorum Nummum, abunde jam à Cl. Allatio in magni conterranei gratiam illuſtratum, & de quo nonnulla etiam ſupra monuimus; qui nempe hinc Sphingem; illinc Homeri caput exhibet, cum inſcr. ΟΜΗΡΟC. En tibi vero eundem Meleſigenam in duobus rariſſimis Nummis expreſſum, priorem Smyrnæorum, alterum vero Amaſtrianorum.

Et

Et prioris quidem Ectypum ſimiliter indulſit mihi peritus hujus memoriæ cultor, Thomas Chifletius; quod æreum illud apud Smyrnæos monetæ genus *Homericum* dictum, cujus meminit Strabo, ſicut etiam viderat amicus noſter, nobis ante oculos ponit; Lib. XIV. καὶ δὴ καὶ τι ΝΟΜΙΣΜΑ τι χαλκοῦν παρ' αὐτοῖς ΟΜΗΡΕΙΟΝ λέγεται· *quin etiam* NUMMUS *quidam æreus apud eos* HOMERIUS *vocatur*. Scilicet, ſi Statium audis,

Lib. III. Sylv. *Smyrna tibi gentile ſolum, potuſque verendo*
Fonte Meles.

Non noſtrum equidem tantam inter nobiles has urbes Chium & Smyrnam litem componere. Illud ferme liquidum, eas eſſe, quæ præ cæteris contendentibus, hujus civis natales potiori quodam jure ſibi videntur adrogaſſe. Hinc apud Smyrnæos, non ſignatus ſolum ære ejus vultus, ſed & erecta Porticus cum Templo ac Simulacro ejuſdem: quod præter Strabonem confirmat etiam Tullius; Lib. XII. pro Archia. *Smyrnæi vero ſuum eſſe confirmant. Itaque etiam delubrum ejus in oppido dedicaverunt.* Unde iterum huc opportune referas illud Papiniani,

Lib. IV. Epig. 2. *Nectat adoratas & Smyrna & Mantua lauros.*

Ut jam non mirum ſit, Sacerdotes ejuſdem Poëtæ ac Ædituos à Themiſtio adnotari; Orat. XIII. πολλοὺς μὲν Ὁμήρου ὑποφήτας καὶ νεωκόρους. Quæ equidem egregie illuſtrare videtur inſigne illud & quantivis pretii Marmor, ante paucos annos in Urbis vicinia ac ditione Colonnenſium Procerum feliciter effoſſum, & quod, ut præci-

puum

quum hodie inclyti eorum Palatii decus, ſingulari cum gaudio & voluptate aliquoties una ſpectavimus. Exhibet vero illud nobis, cum Templum ac ſedentem Poëtam ſceptro armatum, & cujus capiti figura muliebris à tergo coronam lauream imponit, & circumſtantes Poëtam aliquot figuras, quibus omnibus adſcripta hac ſerie nomina, ΕΥΜΕΛΙΑ, ΚΗΡΟΝΟΣ, ΙΛΙΑΣ, ΟΔΥΣΣΕΙΑ, ΟΜΗΡΟΣ, ΜΥΘΟΣ; tum adpoſitam ei aram & victimam, plurimaſque dein Virtutum, Artium & Muſarum figuras, quarum nonnullis in primo ordine poſitis addita etiam nomina, ΙΣΤΟΡΙΑ, ΤΡΑΓΩΔΙΑ, ΚΩΜΩΔΙΑ, ΦΥΣΙΣ, ΑΡΕΤΗ, ΜΝΗΜΗ, ΠΙΣΤΙΣ, ΣΟΦΙΑ; denique eundem Poëtam quaſi conſecratum ac in Deorum numerum adſcriptum, ac montis Olympi, ut videtur, faſtigio impoſitum, addito, more conſueto in præclaris Græcorum ſtatuis & marmoribus, artificis nomine, ΑΡΧΕΛΑΟΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ΕΠΟΙΗΣΕ ΠΡΙΗΝΕΥΣ, *Archelaus Apollonii filius fecit Prienenſis.* Sed de præclaro & inſigni Marmore forte alibi accuratius: meretur enim publice exſtare, & peculiari commentario illuſtrari, quod à te etiam præſtitum iri aliquando ſignificabas, idem vero vel obiter hic in Lectoris gratiam indicaſſe, haud illi ingratum, certe ab hoc loco haud alienum exiſtimavi. Magnam equidem illius Marmoris vetuſtatem, cum alia arguere mihi videntur, tum in primis antiquiſſimæ in eodem ſcripturæ veſtigia, ut in voce ΚΗΡΟΝΟΣ, ubi duas litteras ΚΗ videas litteræ Χ locum occupare, juxta morem apud Veteres illos Græcos receptum, antequam primævis ſexdecim litteris, ut norunt eruditi, poſteriores illæ adſpiratæ adderentur. Sed hæc aliaque eo ſpectantia melius ad ipſum Marmor excutientur. Alter vero Nummus cum HOMERI itidem

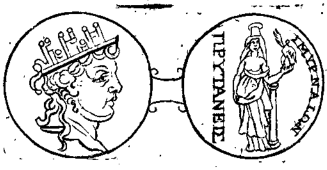
dem ac fluvii Meletis effigie in averſa parte, & inſcr. ΜΕΛΗϹ, haud minus Smyrnæis patrocinari videtur, quorum urbem fluvius ille, ut notum, circumfluit. Falluntur enim eruditi antiquarii, qui ob adſcriptum ΑΜΑϹΤΡΙΑΝΩΝ ſeu *Amaſtrianorum* nomen, Smyrnæorum coloniam fuiſſe Ponticam Amaſtrin, ac ideo Nummo illo Meletem inſculptum. Altum certe apud veteres de ea deductione ſilentium. Condita ab Amaſtri Heracleæ, ut paullo ante vidimus, Regina hæc
Lib. XII. urbs συνώνυμος, & ſi Strabonem audimus, ex quatuor pagis, Seſamo, Cromna, Cytoro & Tio. Manſit illa inde in ditione Heracleenſium, donec ab iis avulſa fuit à vicinis Bithyniæ Regibus, ut liquet ex Memnone a-
Cap. XVII. pud Photium. Celebre vero nomen progreſſu temporis inter nobiles Ponti urbes nacta, maxime ſub imperio
Lib. X. Epiſt. 99. Cæſarum; unde Plinio juniori laudatur, *Amaſtrianorum civitas & elegans & ornata, habet inter præcipua opera pulcherrimam eandemque longiſſimam plateam.* Hinc eandem ſapientiæ quoque & litterarum ſtudiis floruiſſe, vel ex
In Pſeudomanti. Luciano colligas; qui in eam ſe profectum docet, ut ulciſceretur Alexandri illius impoſtoris, cujus hiſtrioniam deſcribit, impietatem, haud paucos ibi ad eam rem adjutores nactus, & maxime Philoſophos è Timocratis ſchola. Ut non immerito eandem Urbem ob Philoſophorum in ea copiam odio proſequeretur hic Pſeudomantis. Unde etiam factum videas, ut in Urbe florente eruditorum copia & litterarum cultu eruditorum ac ſapientum apud Græcos Deus & parens HOMERUS ære quoque ſignaretur. Quia vero vulgo ille MELESIGENES dictus, quaſi fluvii MELETIS filius, qui Smyrnam, ut notum, circumfluit; hinc ΜΕΛΗϹ quoque in averſa nummi parte expreſſus, nomine etiam ejus addito. Fruſtra vero ſunt, qui inde aliquam Smyrnæorum
vel

vel Amaſtrianorum cognationem quærunt; aut indubium Coloniæ deductæ argumentum. Ita alium adhuc notavi nummum, cum in Muſeo Regio Parienſi, tum in Cimeliarchio Reginæ Chriſtinæ, qui hinc Homerum iterum ſignat, cum inſcr. ΟΜΗΡΟϹ; illinc vero caput turritum ac epigraphen ΑΜΑϹΤΡΙϹ, ut vel inde ſingulare quoddam hujus urbis in hunc Poëtam ſtudium eluceſcat. Id enim pridem receptum apud Græcos, aut à Græcis profectas urbes, ut etiam extra contendentes de ejus natalibus, Templis ac ſimulacris Ἥρως ille καὶ Δαίμων, juxta Pythium Apollinem declaratus, coleretur. Hinc & à Ptolemæo Philopatore exſtructum huic Heroï Templum, ipſe vero decore ſedens collocatus: quo habitu ſuperior Smyrnæorum Nummus, ac Marmor paullo ante indicatum eundem repræſentant. Duos certe adhuc Nummos poſſidet Gaza Chriſtinæ Auguſtæ, hunc ipſum Meleſigenem effingentes; unum ſub M. Aurelio percuſſum cum Poëtæ capite & inſcr. ΟΜΗΡΟϹ ſine alia loci nota, ſaltem quæ hodie poſſit in eodem legi; alterum ab Ægienſibus cuſum Severi temporibus, cum effigie Homerum itidem referente, ut videbatur principi Urbis Antiquariorum, ac Nummi ejuſdem quondam poſſeſſori Fr. Gottifredi. Neque aliter PYTHAGORAS occurrit non ſolum in nummis Samiorum ſub Commodo & Gallieno ſignatis, cum inſcr. ΠΥΘΑΓΟΡΗϹ ϹΑΜΙΩΝ; ſed præterea, ut exiſtimabat idem Gottifredus, in nummo quodam Nicæenſium, quem inclytæ Reginæ, una cum reliqua ſua penu Nummaria addixit. Quid jam referam Urbium ipſarum prærogativas & privilegia iiſdem Nummis, tanquam totidem Columnis aut æreis Tabulis, ad poſteritatis memoriam prodita? *Jus* nempe *ſacri & inviolati ſoli*; *ſuarum legum*; *Libertatis*; *Metropoleos* aut

Julian. Orat. III.

Ælian. Var. Hiſt. lib. XIII. c. 22.

Primatus; *Coloniæ*; *Æditua* denique & *Coronigeræ*; quæ ſingula tot Nummi Græcarum & Aſiaticarum Urbium iiſdem largiuntur: ut vel eo nomine fecunda proveniat haud vulgarium obſervationum ſeges, quas alio & peculiari loco trademus? Quid dicam erecta in iiſdem Urbibus Opera; Templa; indictos ſolemnes earundem *Ludos* & publicos *Conventus*; *Societates*; *Concordiam*; *Fraternitates* denique, quæ in iiſdem commemorantur? Quid ſingularum jam Urbium aut Provinciarum *Præſides*, *Proconſules*; *Sacerdotes*, *Aſiarchas*, *Scribas*, alioſque Magiſtratus vulgo etiam non obvios; cujus generis unum hic exemplum & illuſtre quidem juvabit in medium adferre; elegantem nempe Smyrnæorum Nummum, in nupera collectione Cl. Galliæ antiquarii, ejuſdemque utriuſque noſtrum amiciſſimi Seguini occurrentem; cum inſcript. ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΠΡΥΤΑΝΕΙΣ.

Vides in anteriori parte caput turritum, conſuetum Urbium ſymbolum, in averſa vero figuram muliebrem at velatam ſtantem cum calatho in capite, & Victoria in ſiniſtra. Hanc vero Veſtæ ſeu Ἑςίας figuram facile crederem, quæ in Græcarum urbium Prytaneis colebatur, & cujus ſimulacrum in iiſdem erigi ſolebat, juxta Pindari Scholiaſtem; ΠΡΥΤΑΝΕΙΑ φασὶ λαχεῖν τὴν ΕΣΤΙΑΝ, παρ᾽ ὅσον αἱ τῶν πόλεων ΕΣΤΙΑΙ ἐν τοῖς ΠΡΥΤΑΝΕΙΟΙΣ ἐφίδρυνται· PRYTANEA *dicunt ſortitam* VESTAM, *unde Urbium Veſtæ in* PRYTANEIS *ſtatuebantur*. Hinc primus etiam Veſtæ in urbibus illis Græcis

In Od. XI. Nem.

aut

aut Aſiaticis cultus; unde Cyrus Sardes victor ingreſſus, primum Veſtæ, dein Jovi, aliiſque Diis rem ſacram feciſſe apud Xenophontem legitur; ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν ΕΣΤΙΑ ἔθυσεν, ἔπειτα Διῒ Βασιλεῖ, καὶ εἴ τινι ἄλλῳ Θεῷ οἱ Μάγοι ἐξηγοῦντο· *Quum ingreſſus eſſet*, PRIMUM VESTÆ *rem ſacram fecit, deinde Jovi Regi, & ſi cui alteri Deo Magi ſacrificandum indicarent.* Neque vero negotium faceſſent adſcripti nummo Smyrnæorum ΠΡΥΤΑΝΕΙΣ; quales paſſim in Græcis Urbibus præter Athenas exſtitiſſe, ut Rhodi, Mileti, Tenedi, Argis, Thaſi, Mytilenis, Epheſi, erudite ad Athenæum notat ὁ πάνυ Caſaubonus. Apud Rhodios certe ſummum fuiſſe eo nomine magiſtratum, & pleno cum imperio obſervo ex inſigni eam in rem Appiani loco, οἱ μὲν δὴ τὸν Ἀλέξανδρον ἐκ τούτων εἵλοντο σφίσι Πρυτανεύειν, ἅπερ ἐστὶν ἀρχὴ παρ᾽ αὐτοῖς μάλιστα αὐτοκράτωρ· *illi vero ea de cauſa Alexandrum elegerunt ſibi* PRYTANEM, *quæ apud eos dignitas omnium maximam habet auctoritatem.* Inde vox illa Πρυτανεύειν, qua Appianus utitur, ab Eccleſiaſticis ſcriptoribus, & à Gregorio Theologo non ſemel de Deo omnia moderante dicta, ut in funere ſororis Gorgoniæ, τοῦ Θεοῦ πρυτανεύοντος. Cæterum prædictis modo urbibus addendi jam Smyrnæi, ut arguit hic Nummus; & firmat inſuper tum decretum Smyrnæorum de renovando Fœdere cum Magneſiis, ubi horum Legati dicuntur à Senatu invitandi ἐπὶ ξενισμὸν εἰς τὸ ΠΡΥΤΑΝΕΙΟΝ, *ad hoſpitales epulas in* PRYTANEUM: tum ipſe Smyrnæus Ariſtides, qui alicubi (quod ad Smyrnæorum Marmor præteriit notare Cl. Seldenus) ſe inter eoſdem Patriæ ſuæ Prytanes nominatum docet; εἰσιοῦσι δὲ ἀρχαιρεσίαι κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ΠΡΥΤΑΝΕΙΑΙ προὐβάλλετό με ἡ βουλὴ δυοῖν καὶ τρισὶν ὑπερειπόντων· *cum haberentur hoc tempore Comitia* PRYTA-

Inſtit. Cyr. lib. VII.

Bell. Civil. lib. IV.

Tom. I. Orat. XI. pag. 187.

In Marm. Arundell. pag. 24.

Serm. Sacr. V. p. 608.

NEA, *nominavit me Senatus, duobus vel tribus ſubſcribentibus.* Et hæc ferme præter inſtitutum hoc loco, quæ cum præclaris Nummorum id genus argumentis, ad alias ſedes, & Geographicas imprimis locorum obſervationes ablegamus. Ad alia enim jam hic nobis tranſeundum, juxta inſtitutæ hujus commentationis legem. Quamquam, aut me animus fallit, aut quæ vel hac Diſſertatione ſumus hactenus complexi, ad ſanandam eorum cœcitatem abunde ſufficient, qui in priſcis Græcorum Nummis nullam aut exiguam lucem ad Hiſtoriam antiqui ævi illuſtrandam vident.

DIS-

DISSERTATIO SEXTA.

DE
PRÆSTANTIA ET USU
NUMISMATUM
ANTIQUORUM.

ILlud ſæpenumero mirari ſoleo, OCTAVI jucundiſſime, cur in hac litterarum luce & circumfluenti præſtantium ingeniorum copia, jaceant nihilominus ea ſtudia, quæ patrum noſtrorum memoria feliciter exculta, ſummo in pretio ac honore florebant. Scilicet divino ingenio & exquiſita doctrina homines, quum toti in id incumberent, ut ſepultas ac intermortuas literas denuo excitarent; hinc omnia ſtudioſe ac diligenter inveſtigabant, quibus in ea nocte & caligine optimarum artium, plurimum iiſdem luminis adferrent. Ita non libri ſolum, quibus veterum doctrina ac ſapientia continentur, novo nitore ac cultu ab iis donati; ſed & Nummos, Marmora, aliaſque venerandæ vetuſtatis reliquias, in ſubſidium tam ardui operis, eadem alacritate animi & laboris contentione arceſſebant. Unde multa præclare ab iis in hoc genere reperta, & magna cura elaborata etiamnum occurrunt; quæ ſi parem cupiditatem ſequentium temporum forent nacta, ad conſummati faſtigii gloriam optimarum artium ſtudia evecta pridem fuiſſent. At dum ardor ille parentum in liberis refrigeſcit; dum prioribus inventis contenti, tædio laboris aut difficultate operis langueſcunt eadem ſtudia; dum ſoli ferme beatiores homines, aut artium

alias

alias ac diſciplinarum rudes ea tractant, quæ acri ingenio & ab omni litterarum varietate inſtructos (quales tulit & habet etiamnum hæc ætas) requirebant; incredibile dictu, quantum ad conſummationem perfectionemque earundem litterarum adhuc deſit. Sed aliqua ſpes adfulget, adeſſe meliora tempora, & excitari denuo homines, qui incenſi laudabili ſtudio, omnem hanc memoriam, quæ Nummis, aliiſve monumentis antiquis adhuc ſepultis vel intactis continetur, ornandam ſibi ac omni doctrinæ & litterarum genere illuſtrandam ſuſcipiant. Quorum animos ſi hoc meo qualicunque labore, ad præclarum adeo conſilium incendere ulterius ac inflammare valeam, tum equidem uberrimum operæ ac laboris fructum me tuliſſe reputabo. Sed interim ad inſtitutæ commentationis ſeriem revertamur.

USUS *Nummorum* CONSULARIUM, *quos vocant.*

IN ROMANA quidem HISTORIA, quam facem hic Nummi præferant, minus ut puto, obſcurum erit aut reconditum. Qui enim hactenus Numiſmata veterum illuſtrare ſunt adgreſſi, hunc potiſſimum induſtriæ ſuæ campum delegerunt. LIBERÆ quidem REIPUBLICÆ, hoc eſt, heroica Urbis tempora multa caligine involuta haud ignoras, dum illius ſcriptores vel mutilos terimus, vel perditos deſideramus. Occurrit vero huic incommodo ſuperiori ſæculo aureum illud FAMILIARUM ROMANARUM opus à Fulvio Urſino, ex priſcis numiſmatibus, neſcio an laudabilius ſuſceptum, an abſolutum felicius. Quæ enim intacta reliquit poſteris, aut cæteroquin minus adſecutus eſt (qualium forte ſeges non contemnenda, ut cum alibi jam ante, tum uberius in progreſſu hujus operis docebitur) nullam tamen eidem conſummati operis gloriam detrahunt. Ut equidem haud immerito à magno

ano Scaligero, divini libri elogio ornatum dicatur, & in quo equidem multa ſe didiciſſe ingenue agnoſcat. Commode vero dum hæc ſcribebamus, ut noſti, adlatus idem liber in Urbem poſt longas moras, à Carolo Patino, antiquariæ juxta ac medicæ rei optimo promicondo feliciter auctus & recognitus. Quo nomine, quantum diligentiæ illius ac induſtriæ, & eorum qui Symbola hic ſua contulere, Lomenio Briennæ Comiti, Seguino, Brunotio, non antiquaria ſolum, ſed univerſa res litteraria debeat, lubenter hic profiteor; qui ab obvia comitate viri ſingularis exempli Franciſci Gottofredi, brevem hujus voluptatis uſum continuo impetravi. Nec fefellit certe exſpectatio. Talem enim jam ante noveram vel ſolam Fulvianam collectionem, in qua non tam liceret agnoſcere priſca Romanorum ſtemmata, quam ipſam cernere veteris Reip. imaginem, & inde ſimul multiplicem uſum ad Hiſtoriam illorum temporum mutuari.

Scaligerian. pag. 364.

Primum ſtatim arguit ampla illa GENTIUM vel FAMILIARUM ſeries, quæ Nobilitatem ferme omnem principis gentium Populi, uno quaſi obtutu inſpiciendam præbet. Adeo quidem, ut funeri te non unius Conſularis, ſed totius Reipub. credas intereſſe; in quod ex priſci moris veſtigiis Imagines tot clariſſimarum Gentium inferri longo ordine videas. *Imaginum enim ſpecie, non ſumptibus nobilitari maximorum virorum funera ſolere*, aiebat olim Senatus Princeps M. Lepidus. Nobilius certe funus hic fatearis quam illuſtris illius matronæ, cujus meminit Tacitus, Juniæ nempe C. Caſſii conjugis & ſororis M. Bruti, in cujus funere *viginti clariſſimarum Familiarum imagines antelatæ ſunt, Manlii, Quinctii, aliaque ejuſdem nobilitatis nomina*; aut quod de funere Druſi Tiberii filii idem Annalium Scriptor

I. *Ad Notitiam Familiarum Romanarum.*

Epitom. Livii lib. XLVIII.

Annal. Lib. III. c. 6.

Annal. IV. cap. 9. ptor alibi obſervat; *funus imaginum pompa maxime illuſtre fuit, cum origo Juliæ gentis Æneas* &c. *cæteraque Claudiorum effigies longo ordine ſpectarentur*. Eædem quippe hic tibi occurrent JUNIORUM, CASSIORUM, MANLIORUM, QUINCTIORUM, JULIORUM, CLAUDIORUM, tum longe adhuc plurium Gentium imagines, quibus hodierni Quirites veſtri etiamnum poſſunt adſurgere. Qui enim præter gentes illas modo commemoratas, ÆMILIAS inſuper, CÆCILIAS, CORNELIAS, FABIAS, FURIAS, PAPIRIAS, PORCIAS, SULPITIAS, VALERIAS, ut tot alias mittam, poſitas ante oculos cernit; fruſtra alibi aut celebritate perſonarum, aut dignitate munerum, aut geſtorum gloria, aut caritate in patriam, aut cunctis pacis & belli artibus illuſtriores quæret. Flos ille utique delibatus populi Gentium victoris; Prætorum autem, Conſulum, Dictatorum, & Cæſarum tandem ſeminarium; & qui Reges Legatis Regum, Dei autem Regibus olim videbantur. Neque ego hic commendationem eorum inſtituo, niſi quatenus ex ea pretium accedit iis monumentis, quæ in illis propagandis aut adſerendis in priſtinam lucem hodie feliciter inſerviunt. Peculiares quidem illuſtrium id genus Gentium Commentarios exſtitiſſe olim accepimus, quales PORCIÆ Familiæ legiſſe ſeſe profitetur Gellius; *Quum*, inquit, *& laudationes Funebres, & librum Commentariorum de Familia Porcia legeremus*. Ubi obiter obſervo, FAMILIAM ibi, ſicut frequenter in lapidibus & ſupra, atque alibi non ſemel apud Tacitum, pro tota gente poſitam; quod & [a] Velleio, [b] Valerio Maximo, aliiſque familiare, *Principe illo Familiæ Porciæ*, item *Poniæ Familiæ*; quam tamen vocis Familiæ eo ſenſu ſignificationem improbaſſe aliquando viros doctiſ-

Noct. Attic. Lib. x. c. 18.

a Velleius Lib. II.
b Valer. Max. Lib. III. c. 2.

Doctiſſimos novi. Quod nec prætereundum fuit hoc loco, ne ſine idoneo exemplo factum videamus ab Urſino, dum eaſdem non Gentes ſed Familias inſcribit. Quamquam, ut noſti, Gentes vocentur frequentius apud antiquos & aureæ ætatis Scriptores, Salluſtium, Tullium, Livium, alioſque, qui notum etiam Gentis ac Familiæ diſcrimen tradunt, ut Salluſtius; *igitur Sulla, Gentis patritiæ nobilis, Familia prope jam exſtincta majorum ignavia*; ubi per Gentem Corneliæ, per Familiam Sullæ in eadem Gente dicti intelliguntur. Iterum Livius: *orationemque habuit plenam veris decoribus, non communiter modo Corneliæ gentis, ſed proprie Familiæ ſuæ*, qui & alibi unius Gentis Potitiæ duodecim Familias eadem tempeſtate dicit exſtitiſſe. Cæteroquin præter Commentarios illos de Familia Porcia Gellio commemoratos, noſti quoque laudatas veteribus Varronis, Attici, Hygini, Meſſalæ, Suetonii in hoc monumentorum genere lucubrationes, quas haud inſolitum illuſtrium Familiarum fatum poſteris invidit. Hanc autem vel Commentariorum, vel Genealogiarum, quas vocant, jacturam opportune ſupplet, illa Conſularium, quos vulgo appellant, Nummorum ſupellex; quæ Veteres Patritias & Plebeias, hoc eſt, primævas & incorruptas Quiritium Gentes, & præclaras earundem adfinitates complectitur. Neque enim adhuc Romanus ſanguis cum Barbaro fuerat commixtus; nondum varietas & confuſio generis inducta; nondum duo aut plura nomina in unum gentilitium coëuntia, omnem ſucceſſionis vel ordinem vel rationem turbarant. Infuſa illa brevi ſub Cæſaribus varietas & commixtio; qua omnis interrupta gentilium propago; qua novi homines cupide ſe intruſerunt in veterum ſtirpem; qua priſcæ Gentes ÆMILIÆ, CORNELIÆ, FURIÆ, JULIÆ, SEM-

L. XXXVIII. cap. 58.

Lib. IX. cap. 29.

PRONIÆ, aliæque noviſſimæ Nobilitati acceſſere, qua commercio & adfinitate cum exteris, deſcivit à prima origine ſimul ac virtute Romanus ſanguis. Poſteriori vero ætate, ſub Chriſtianis Imperatoribus, dum nempe una Chriſti teſſera pro omni inſigni Gentilitio ſufficere videbatur, interverſum ferme omne Familiarum diſcrimen, nullo jam certo aut ſtabili gentis nomine; non turbata amplius, ſed ſublata omnis ſucceſſio; nec adulterata ſolum, ſed quaſi exſtincta univerſa Romani hujus ſtemmatis ſeries. Neque ſic tamen defuere, vergente plane ad occaſum imperio, ſancti & graves etiam in Urbe Cives, qui ad antiqua illa Reip. decora, quorum digeſta è Nummis antiquis apud Urſinum ſeries, genus adhuc ſuum referebant. Quam certè laudem videas B. Hieronymum paſſim ſanctis illis feminis aſcribentem, Furiæ, Lætæ, Paullæ, Paulinæ, Euſtochio, Fabiolæ, quæ illi dicuntur, [a] modo habere *genus à* CAMILLO, [b] modo *Conſulum Pronepos & FURIAM germinis decus*; [c] modo GRACCHORUM *ſtirps*, *ſoboles* SCIPIONUM, PAULLI *hæres*, *cujus vocabulum trahit*, MARTIÆ PAPIRIÆ *matris* AFRICANI *vera & germana progenies*; [d] modo, *Toxotio*, *qui* ÆNEÆ & JULIORUM *altiſſimum ſanguinem trahit*; *unde etiam filia ejus Euſtochium* JULIA *nuncupatur*; [e] modo, *alius forſitan ſcholæ memor*, Q. MAXIMUM &c. & FABIORUM GENTEM *proferret in medium*, & quæ plura hujus generis apud eundem occurrunt. Neque vero hic ego generis controverſiam movere illis intendo, qui ſtirpem ſuam ad CÆSIAS, COCCEIAS, CORNELIAS, JUNIAS, MUCIAS, VITELLIAS aliaſque adhuc hodie referunt. Immo gratiam potius ab iiſdem exſpectant id genus monumenta, quorum beneficio generis ſui auctores

[a] ad Furiam. p. 79. T. I.
[b] ad Pammachum. p. 164. T. I.
[c] ad Euſtochium. p. 169. T. I.
[d] Ibid. pag. 170.
[e] Epitaph. Fabiolæ. p. 197. T. I.

ctores & Α᾽ρχηγέτας certe haud pœnitendos, adſpicere illis non ſolum datur; ſed etiam domi eorum imagines in Atriis, Muſeis, more veteri diſponere & adſervare conceditur. Commune vero rei litterariæ, non privatorum aliquot beneficium mecum hic reputas, mi OCTAVI, Veteres & recentiores Quiritium FAMILIAS aut GENTES Nummorum ope diſtinguere; (quod utinam caviſſet Antonius Auguſtinus) diſtinctas juxta claſſes diſponere; diſpoſitas illuſtrare; vetuſtis novitatem; nuper inventis vetuſtatem addere. Eo minus enim ludibrium debuerunt hactenus Romanorum ſtemmatum Collectores, quo his ſubſidiis magis inſtructi, rem alias præclaram & ſummæ induſtriæ ſunt adgreſſi. Unde etiam poſt Volaterranum, Sigonium, Urſinum, Ant. Auguſtinum, Pigium, Panvinium, Schottum, & gentiles ſuos, Streinium, Glandorpium, Reinuccium, Reuſnerum, haud ineruditus vel indiligens Germanus non ita pridem novum & luculentum opus de Familiis Romanis moliebatur, eidem adfecto præmature immortuus. Quibus vero præſidiis, & qua fiducia potiſſimum impulſus, manum operi admoverit, ipſe alicubi declarat; *Et quantus Numiſmatum numerus eſt, quæ nec ipſi (Urſino) nec aliis tentata ſpem certam mihi faciunt, fore, ut in iſtis utiliter laborem, & in multis cibum ſumam minime præmanſum.* Epiſt. Ruperti, ad Tom. Reineſ. p. 64. Nec prætereundus hoc loco antiquarius ſuperiori ſeculo haud incelebris Pyrrhus Ligorius, inter cujus monumenta inedita, quæ in Bibliotheca Chriſtinæ Auguſtæ adſervantur, duo ſe opera mihi obtulerunt, unum *de Illuſtribus Viris* apud Romanos, alterum *de Familiis Romanorum.* Ita vero utrumque ab eo contextum deprehendi, ut non continua aut diſpoſita ſerie, more Fulviano, ſed ſingulares aliquot viros & Familias, adductis nummo-

rum lapidumve ſubſidiis; illuſtrare ſit adgreſſus. Quo ſucceſſu vero id ab eo præſtitum, ex iis, quæ ſupra de ingentibus viri laboribus libere ſimul & candide protulimus, licebit facile cuique judicium ferre. Utinam ſaltem, aut exſtarent hodie pleraque ea monumenta, ex quibus penum ſuam locupletavit; aut de ſingulis eundi in conſilium, Herculei operis inſtitutum eidem permiſiſſet.

Neque tantum illuſtres jam ex Annalibus & Faſtis, ſed obſcuras etiam, & aliunde ignotas Familias tradunt gentilitia id genus Numiſmata. Ita CREPUSIAS, DURMIAS, FABRINIAS, RENIAS, SEPULIAS, & noviſſimæ collectionis MINCIAS, TREBANIAS, aliaſque alibi hactenus, quàm in hiſce Nummorum monumentis obvias negant docti earum interpretes, fruſtra certe in vulgatis Familiarum Romanarum Onomaſticis quæras. Ut mittam ACCOLEIAM, CORDIAM, EGNATULEIAM, FARSULEIAM, MUSSIDIAM, quarum vel obiter forte aut Cicero, aut Livius, aut Marmor aliquod memoriam ſervant, & quam prope intermortuam Nummi felicius renovant. Quam præclarum autem poſt longam tot ſeculorum noctem, excitare denuo integrarum Gentium imagines; vitam & lucem denſa temporum caligine oppreſſis reſtituere? Accedunt his Gentes etiam aliæ, MÆVIÆ, SEXTIÆ, SOSIÆ, JULLIÆ, VENTIDIÆ, quas Cl. Seguinus primus noviſſime ex Nummis illuſtravit; & quibus aliunde licet haud ignotis, augetur inſuper numerus Urſinianæ & Patinianæ collectionis. Neque vero lapidum tacenda cæteroquin in Familias id genus merita, quibus ſepulchra Cunarum quodammodo vicem præſtant; quæ nec jacere tamen eaſdem, ſed feliciter reſurgere largiuntur.

tur. Talium certe amplam ſegetem, præter Gruterianum Theſaurum, inedita id genus monumenta adhuc recondunt; quibus harum lautitiarum cupidos, licebit viris longe eruditiſſimis Reineſio, Gudioque noſtro tandem aliquando demereri.

Equidem præter communia GENTIUM nomina, alias etiam PRÆNOMINUM & COGNOMINUM appellationes, quibus Gentes in Familias, & Familiæ rurſus in plura capita apud Romanos diſtinctæ, eadem Nummorum ſupellex præbet. Quæ eo accuratius obſervanda, quod aut plurima id genus aliunde ſint ignota, aut in deſignandis viris illuſtribus, à diligentiſſimis etiam auctoribus paſſim præterita fuerint; dum eos vel cum ſolo Gentili nomine, aut ſolo Cognomine frequentius, nonnunquam etiam cum nudo Prænomine efferre ſolent. Quæ diverſitas frequenter obvia cum apud Latinos Scriptores, tum inter Græcos Latinoſque, ubi eorundem hominum meminere. Accedit, quod eadem nomina apud eos mutata ſede non ſemel tranſponantur, ut nempe præpoſtero ordine Nomen Gentile Prænomini, aut Cognomen Nomini Gentili ſit prælatum. Prioris exemplum præbet apud Dionyſium Πίσων Λεύκιος, alibi Γέλλιος Γναῖος, pro L. PISO, & CN. GELLIUS; quemadmodum etiam vocantur in denariis Gentis Calpurniæ & Gelliæ. Apud Dionem ſimiliter legas, *Claudium Appium*, *Domitium Lucium*, *Galbam Servium*; & apud [b] Joſephum, *Minucianum Marcum*, ac ſimilia alibi, quorum loco, obvii Nummi inſcripti, APP. CLAUD. aut SER. GALBA. Frequentius autem Cognomina Gentili præpoſita, idque Græcis imprimis, ubi Romanorum nomina recenſent, familiare; ſicut iiſdem [a] Dionyſio, [b] Joſepho, Dioni, apud quos paſſim occurrunt *Piſo Calpurnius*, *Tubero*.

2. Ad Notitiam Prænominum & Cognominum earundem Familiarum.

Lib. II.

[a] L. XXXIX. & XL.
[b] Antiquit. lib. XIX. c. I.

[a] Dionyſ. lib. I.
[b] Joſeph. antiq. lib. XVII. cap. 7.

bero Aelius, *Varro Terentius*, *Varro Quinctilius* aliiqué, quorum nominum tranſpoſitam ſedem, ſi non aliunde conſtaret, arguerent eorum Nummi adhuc ſuperſtites aliter inſcripti. Immo id Romanis etiam Scriptoribus ſolemne videas; quod vel unius *Veteris Antiſtii* exemplo liceret illuſtrare; ſicut cum apud Velleium, tum apud Ciceronem ipſum vocatur, ubi male poſtremæ doctorum virorum editiones *Severum Antiſtium* repoſuerunt. Hujus enim, præter Plinium, qui illius etiam meminit, antiqui denarii aliter eadem nomina diſponunt, & cum ejuſdem, quod latebat Prænomine, C. ANTISTIUS VETUS. Scilicet non Velleio ſolum ſolemnis ea tranſpoſitio, cujus rei multa apud illum exempla, *Cato Porcius*, *Lepidus Aelius*, *Balbus Cornelius*, *Druſus Livius*, *Druſus Nero*; ſed & Livio, Tacito, Nepoti, apud quos, *Collatinus Tarquinius*, *Curſor Papirius*, *Ahala Servilius*, *Capitolinus Quinctius*, *Priſcus Helvidius*, *Valerius Antias*, *Marcellus Claudius*, pluraque id genus reperiuntur. Ut certe vel inde liqueat, jure à Sigonio reprehenſum Robortellum, negantem unquam ordine præpoſtero Cognomen Prænomini, aut Cognomen Nomini prælatum.

Epiſt. ad Quint. II. 1.

Lib. XXXI. cap. 1.

Quale Nomen Proprium apud Romanos.

Quo ſpectat præterea, quod nata ſit ingens ſecutis temporibus appellationum id genus permixtio & varietas, quæ ab uſu priorum temporum diſtingui debet, & ex eodem illuſtrari. Ita vel quale Nomen proprium fuerit apud Romanos, non hodie ſolum ſed jam olim fuiſſe dubitatum, liquet ex Plutarchi cum Poſidonio ea de re controverſia. Factum id vero, dum graviſſimi alias auctores, aut non perpendunt accurate id genus appellationum originem vel gradus; aut non diſtinguunt diverſa Reip. & Cæſarum tempora, aut propria perſonarum & Familiarum nomina confundunt; quæ omnia

In C. Mario.

Omnia commode poſſunt ex Nummis Familiarum Romanarum intelligi. Alia nempe illi ſuppeditant Propria Gentium integrarum Nomina, ut ÆMILIAS, CLAUDIAS, CORNELIAS, alia rurſus propria diverſarum Familiarum in eadem Gente, ut in Æmilia PAULLOS, LEPIDOS, BUCAS, in Claudia PULCHROS, MARCELLOS, in Cornelia SCIPIONES, SULLAS, LENTULOS & plures; alia iterum propria ſingulorum ejuſdem Familiæ, puta Paullorum aut Lepidorum, CAIOS, LUCIOS, MARCOS. Priora, ſeu Gentilia, propria ſcilicet (ſicut vocantur Dionyſio, ut infra dicetur) Genti, quibus ab altera Gente diſtincta, velut *Claudia à Cornelia*; Communia vero eadem Plutarcho dicta, reſpectu nempe Familiarum ſeu Gentilium *Scipionum*, *Sullarum*, *Lentulorum*, qui omnes erant è Gente Cornelia. Altera, quæ eidem Auctori COGNOMINA, Propria quidem Familiæ, quibus ea ab altera Familia diſtincta; puta SCIPIONES & SULLAS in Gente Cornelia: Communia vero nonnunquam aliarum gentium Familiis, ut BALBI Antoniæ, Corneliæ; GRACCHI Antiſtiæ, Semproniæ, Juliæ. Poſtrema vulgo, ſed prima ordine PRÆNOMINA, Propria Fratribus ejuſdem Familiæ, quibus invicem diſcreti; Communia autem cum in eadem Familia, ut CNÆO Pompeio Patri & Filio; tum aliis Familiis ejuſdem Gentis, ut LUCIIS Scipionibus, LUCIIS Sullis. Hæc autem primæva nominum diſcrimina nullibi evidentius, quam in Nummis aut Lapidibus antiquis, de quibus hic agimus, expreſſa reperies. Eadem jam olim notaverat Appianus, qui Romanis unum primo nomen uſitatum In Præfat. ſcribit, quod & Varroni placuit, more nempe Græcorum, ut docent exempla ROMULI & REMI; mox

alterum ſuperadditum, quod Prænominis loco Gentiles inter ſe diſtingueret, ut TULLUS HOSTILIUS, cujus Gentis nempe alius *Hoſtus Hoſtilius* apud Livium occurrit. Iſtud autem, quod Prænominis vicem obtinuit, *Commune* vocatur Dionyſio, & *Appellativum*, ut LUCIUS, SERVIUS; alterum vero eidem *Gentile*, *Patronymicum & Proprium*, ut TARQUINIUS, TULLIUS. Tertium vero brevi repertum ſeu Cognomen, quod nempe à geſtis aut adfectibus animi vel corporis, ad majorem adhuc diſtinctionem, ut idem tradit Appianus, inditum: Sicut L. TARQUINIUS SUPERBUS, L. JUNIUS BRUTUS. Et certe liquet ex Dionyſio, quod jam vidit Sigonius, initium habuiſſe apud Romanos uſum id genus Cognominum, in hoc Tarquinio; ita ut quum eadem cum Avo, L. TARQUINII nempe, nomina præferret, inde factum ad utriuſque diſcrimen, ut alteri *Priſci*, alteri *Superbi* Cognomen ſit adjunctum. Ita vero brevi mos invaluit, ut uſus ille trium Nominum paullatim nobiliorum Romanorum evaderet (quamquam non omnium, ut quidam exiſtimarunt) unde illud Satyrici,

Lib. I.

Lib. III. & IV.

Lib. IV.

> —— *Si quid tentaveris unquam*
> *Hiſcere tanquam habeas tria Nomina.*

Juvenal. Satyr. V.

vel Auſonii,

> *Tres equitum turmæ, tria Nomina nobiliorum.*

Idyll. XI.

Ibi vero poſtremum hoc Proprium maxime tum habitum liquet; quum nempe ex propriis uniuſcujuſque aut notis corporis, aut geſtis primum indebatur, ut juxta morem ſemel receptum, CICERO, SULLA, MAGNUS. Quod egregie certe illuſtrant antiqui denarii Gentium Romanarum, in quibus Cognomen vulgo capiti illuſtri adjunctum videas in anteriori Nummi parte, ut COTTA, RESTIO, PANSA,

ACISCULUS, tanquam Propria ſingulorum nomina, in averſa vero cum Bigis, Quadrigis, aliiſve ſymbolis adlitum demum Prænomen & Gentile, ut M. AURELIUS, C. ANTIUS, C. VIBIUS, L. VALERIUS. Sic MARCELLINUS, AHALA; eorum vultibus adſcripti, qui in Gente vel Claudia vel Servilia primi id genus Cognomina retulere. Unde etiam adoptati, adſumto Prænomine, Nomine & Cognomine adoptantis, ſolum Cognomen prioris fortunæ inſuper retinebant; ut P. Cornelius Scipio à Q. CÆCILIO METELLO adoptatus, Q. CÆCILIUS METELLUS SCIPIO dicebatur; ſicut præter auctores, in denario Gentis CÆCILIÆ adhuc hodie deſcribitur. Quæ ſatis arguunt meo quidem judicio, incautius egiſſe ad Sidonium doctiſſimum Sirmondum, qui hæc pro diverſa temporum ætate non diſtinxit, & Proprium nomen Romanis ante Cæſarum tempora, non Cognomen, ſed Prænomen ſemper fuiſſe exiſtimat. Quid vero de Dionyſio ſtatuet, qui neutri ex iis, ſed medio ſeu Nomini Gentilitio, ut diximus, Proprii nomen adſcribit, ubi de Servio Tullio loquitur: ᾧ τιθήνῃ τραφέντι ἡ μήτηρ τὸ μὲν ΙΔΙΟΝ τε καὶ συγγενικὸν ὄνομα ΤΥΛΛΙΟΝ, ἀπὸ τοῦ πατρὸς προσηγορικὸν δὲ ΣΕΡΟΥΙΟΝ; Lib. IV. *cui, quum à matre aleretur, impoſuit illa nomen quidem* PROPRIUM *& Gentile* TULLIUM, *à patre appellativum vero*, SERVIUM. Et in eundem ſenſum loquitur auctor libri, qui vulgo Valerio Maximo adſcribitur; Lib. x. Val. Max. *quod per proprietatem dicitur, hoc diſtat, quia eo Gens cognoſcitur, ideo dicitur Gentilitium; Cætera ordine variantur*. Proprium ergo aliquando Gentilitium. Immo Prænomen etiam & Cognomen illi poſtea ſuperaddita, hic vices etiam ſuas habuere; iſtud nempe poſtremo loco repertum, ut maxime proprium & peculiare u-

niuſcujuſque, ſicut ex Appiano modo vidimus, & ratio nominis arguebat. Ubi vero idem commune rurſus liberis & nepotibus evaſit, ut vel SULLÆ, vel MAGNI, vel CICERONIS Cognomen; tum non Perſonis amplius ſed Familiis proprium manſit. Ibi autem Prænomen occupavit rurſus Proprium ſingulorum ejuſdem Familiæ nomen, quibus nempe frater à fratre diſtinctus, ut CN. vel SEX. POMPEIUS MAGNUS, M. aut Q. TULLIUS CICERO: Unde etiam colligitur & jure Poſidonium à Plutarcho reprehenſum, contra quam eidem Sirmondo placuit, ſi proprium nomen Prænomini perpetuo adſcripſit, & erraſſe etiam Plutarchum, cum perpetuam hanc prærogativam Cognomini rurſus vindicat. Cæteroquin enim utrumque diverſo reſpectu Proprium manſit, alterum Familiæ, alterum Perſonæ. Certe quod negabat Plutarchus, Proprii nominis partes impleviſſe Prænomina, id vero etiam ſub Cæſaribus haud ignotum conſtat ex Suetonio; *P. Vitellius*, inquit, *quatuor filios Cognomine, ac tantum* PRÆNOMINIBUS DISTINCTOS *reliquit, Aulum, Quintum, Publium & Lucium.* (In Vitellio.)

De Prænominibus & Cognominibus Mulierum.

Neque vero valida ejuſdem Plutarchi contra Poſidonium ratio, quod ita Mulieribus nullum foret Proprium nomen; utpote quæ Prænomine apud Romanos carebant. Ad Viros enim, non Mulieres reſpexiſſe Poſidonium veriſimile, quibus frequentius ſolum Gentilitium nomen, ut *Julia Calpurnia*, *Porcia*; mox mariti Cognomen, non tam Proprium, quam Proprii vicem præſtabat; *Julia Pompeii*, *Calpurnia Cæſaris*, *Portia Bruti*, & apud Lucanum, *Marcia Catonis*. Plures id genus congeruntur alicubi apud Valerium, *Livia Rutilii*, *Terentia Ciceronis*, *Clodia Aufidii*: diverſo nempe à Græcis more, quibus addita id genus cognomenta, non (Lib. VIII. cap. 13.)

conju-

conjugum ſed parentum appellationes notant, & nonnunquam apud Romanos filiorum, ut *Cornelia Gracchorum*, non uxor nempe aut filia, ſed mater. Alias ad illud Poëtæ, *Hectoris Andromachi* notat Servius, *id eſt unus. Hac autem figura utimur circa Patres & Maritos tantum.* Hinc nonnunquam præter Gentis nomen, Cognomen etiam Familiæ à Mulieribus retentum, quod negabat Sigonius, ac vel una illa nobilis inſcriptio adhuc ſuperſtes ſatis arguit, CÆCILIÆ METELLÆ, & apud Tacitum, LIVIA DRUSILLA, aut ÆMILIA LEPIDA juvenis Druſi uxor, ut mittam crebra ſequentium temporum monumenta. Præterea, neque minus ante Plutarchi ætatem, aut ejuſdem ævo deerant Prænomimum Muliebrium exempla, CAIA, LUCIA, PUBLIA, aut antiquiora juxta Varronem, *Marcia*, *Poſtumia*; & auctorem libelli Valerio vulgo adjuncti, *Rutilia*, *Rodocilla*, *Burra*, aliaque recentiora è lapidibus obvia. Certe alibi apud eundem [a] Plutarchum mentionem videas cujuſdam *Caia Cacilia*, cui ſtatua à Romanis fuit erecta; apud Valerium Max. autem *Amaſia Sentia*, & alio loco *Tertia Æmilia*, matris Corneliæ Gracchorum; imo apud Livium, *Quarta Hoſtilia*, ut nihil dicam de *Acca Laurentia* apud Macrobium, nobiliſſimo Scorto ſub Anco conſecrato. Illam ergo controverſiam de Mulierum Prænominibus, majorum minorumque gentium Antiquariis agitatam, Sigonio, Robortello, Panvinio, Caſtalioni, & nuper P. Servio veſtrati, commode componi poſſe crediderim; ut largiamur vetuſtis temporibus, Prænomina Mulieribus uſurpata, quod Varro & auctor libri Valerio tributi tradidere, paullatim in deſuetudinem abiiſſe, donec poſtea ſequiori ævo eorum uſus nonnunquam fuerit repetitus. Neque enim aliter conciliari

a Quæſtion. Rom.
L.VIII.c.3.
Lib.VI.c.7.
L.XL.c.37.
Saturnal. lib.V.c.10.

poſſunt tot vetuſta lapidum auctorumve teſtimonia, quibus niti poſſunt utriuſque ſententiæ patroni. Ita ut Plutarchus ad morem Romanis matronis magis uſitatum reſpexerit, quo rarior Prænominum uſus apud eaſdem invaluerat; quod firmant etiam egregie Nummi eorundem & ſuperiorum temporum, in quibus LIVIÆ, AGRIPPINÆ, ANTONIÆ, MESSALINÆ, DOMITILLÆ, DOMITIÆ, aliæque id genus AUGUSTÆ ſine Prænominibus traduntur. Fruſtra certe id inſtituit Servius veſtras, ut Prænomina non omnibus Mulieribus promiſcue, ſed nobilioribus tantum uſurpata exiſtimet; quod vel una illa inſcriptio CÆCILIÆ nobiliſſimæ matronæ,& tot Auguſtarum Nummi ſatis refellunt. Immo Plutarchi ætate, & jam ante receptum videas, ut hujus CÆCILIÆ METELLÆ exemplo, Prænominum loco Cognomina geſtarent frequenter nobiliores Matronæ: atque ita vulgo viri tria Nomina, Mulieres autem duo præferrent; quod aperte in Quæſtionibus idem auctor teſtatur. Cujus moris crebra occurrunt apud Tacitum exempla, *Pompeia Macrina*, *Lollia Paullina*, *Julia Agrippina*, *Ælia Petina*, *Junia Calvina*, *Domitia Lepida*; adeo etiam ut omiſſo gentis nomine, ſolo Cognomine vocarentur illuſtriores, quales AUGUSTÆ, Traiani nempe, Hadriani & Antoninorum Conjuges inſcriptæ occurrunt in earum Nummis, PLOTINA, SABINA, FAUSTINA, LUCILLA, donec poſtea virorum exemplo multiplicata etiam Mulierum nomina, FURIA SABINIA TRANQUILLINA, MARCIA OTACILIA SEVERA; ſicut id genus AUGUSTAS ſignant nummi ſequentium temporum. Hæc ut opinor ſatis clara, & tamen doctiſſimos viros haud ſemel turbarunt.

Uſum præterea Prænominum florente Repub. parcum arguunt eadem, de quibus hic agimus, Numiſmata; ut vix aliud, quam unum ſingulis tributum videas. Neque tamen id perpetuo in Prænominibus eorum temporum obtinuiſſe, quod Sigonio, Onufrio aliiſque vulgo perſuaſum, clare probat denarius in Gente Sulpicia L. Servius Rufus; ubi duo priora unius viri Prænomina, poſtremum Cognomen, omiſſo Gentis Sulpiciæ nomine, quod & in Numiſmatibus & apud Auctores frequens; ut M. Nerva; L. Sulla; Cn. Lentulus, aliaque ſexcenta in denariis antiquis. Unde male ob ignoratam rationem duplicis Prænominis, *M'. Servium* ſollicitarunt eruditi in vita Attici apud Nepotem, ut jam vidit Urſinus. Quæ nec ignotum uſum arguunt duplicis Prænominis, ante ſecuta Cæſarum tempora, ut minus recte adſerebat doctiſſimus Reineſius; nec frequentem tamen eundem illa ætate ſatis videntur comprobare. Sub Imperatoribus certe, & maxime circa Antoninorum tempora, familiaris uſus plurium Prænominum paſſim inductus; ut cum ex Lapidibus, tum ex Nummis obvium, ad majorem differentiam inter Gentiles unius Familiæ & Prænominis. Patrum enim Nomina non ſolum & Cognomina, ſed Prænomina etiam frequentius ad Filios & Nepotes tranſibant ante Cæſarum ætatem, cujus rei cum alibi, tum obvia paſſim in Nummis exempla. Quo caſu vel Cognominibus variis nonnunquam, vel ſola addita Filii mentione, & Patris aut Avi prænomine, Filios à Patribus in monumentis id genus citra uſum aliorum Prænominum diſtinctos olim videas; ut in denariis Gentis Antoniæ, M. Antonius M. F. M. N. cujus Triumviri rurſus ex Fulvia Filium, Marcum itidem dictum liquet

De Uſu Prænominum.

liquet ex præclaro Nummo Cl. Seguini, M. ANTONIUS M. F. Ut ita continua ſerie MARCI prænomen in hac Gente Antonia à Proavo ad Abnepotem tranſiiſſe videas. Mitto frequentes alios denarios cum iiſdem Parentum & Avorum Prænominibus. M. AQUILIUS M. F. M. N. & paſſim L. PISO L. F. CN. PISO CN. F. Q. POMPEIUS Q. F. Quamquam & ad denotandos majores ſuos eadem hæc Parentum & Avorum nomina addita non diffitear; unde rurſus priſcarum id genus Familiarum ſeries haud parum illuſtratur. Apud Græcos quidem rarius eadem nomina à Patribus ad Filios tranſiiſſe haud neſcis; cujuſmodi tamen aliquot exempla ſuppeditant auctores, ut Herodotus Μαιάνδριος Μαιανδρίου de Samiorum Tyranno; Thucydides Φαρναβάζω τοῦ Φαρναβάζου, niſi poſtremum Φαρνάκου legi debeat, juxta eruditiſſimum Palmerium in nuperis adnotatis ad hunc auctorem; Arriανus Ἀριστόβουλος ὁ Ἀριστοβούλου; Artemidorus, Ἀρτεμίδωρος Ἀρτεμιδώρῳ, Pater nempe ſcribens ad filium; [a] Joſephus, Antipater Herodis Pater, Ἀντίπατρος dictus eodem cum Patre nomine; [b] Livius, *Andronicus Andronici filius Ætolus*. Quæ & ideo præmittenda cenſui, tum quod per ſe ſingularia ſint nec vulgo obvia, tum imprimis, quia notaveram etiam hujus rei exempla in antiquis aliquot Græcorum Nummis, ut Magneſiorum in Gaza Chriſtinæ Auguſtæ, ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ; item in altero Smyrnæorum Mediceo, ΑΧΙΜΗΤΟΣ ΑΧΙΜΗΤΟΥ, & in nummo Dyrrachienſium apud Goltzium haud diſſimili nomenclatione, ΑΡΙΣΤΗΣ ΑΡΙΣΤΗΝΟΣ. Cæteroquin aut inflexa paullo aliter Filiorum nomina, ut apud [a] Platonem & [b] Thucydidem, Ἄνδρων Ανδροτίωνος, Φιλήμων Φιλημονίδου, Ἡγησανδρίδας Ἡγησανδρίδου, Καλλίαν τὸν Καλλιάδου, Τολ-

In Thalia.
Lib. VIII.
Lib. I.
[a] Antiq. lib. XIV. c. 2.
[b] Lib. XLV. c. 31.
[a] In Protagora & in Theagene.
[b] Thucyd. lib. VIII. Idem lib. I.

Τολμίδου τοῦ Τολμαίου : aut frequenter Avorum repetita in Nepotibus nomina, quod apud Athenienſes imprimis familiare erudite etiam obſervat noviſſime modo laudatus doctiſſimus ſenex Palmerius à Grentemeſnel. Id vero vel ex Platone mihi notum, cujus crebra apud illum exempla videas, ὅδε μὲν τοῦδε πάππου ἔχων ὄνομα Θουκυδίδης, *ille vero Avi nomen habens Thucydides*, & ſimiliter alibi apud eundem, Thucydides Meleſiæ filius Thucydidis nepos; Ariſtides Lyſimachi filius, Ariſtidis nepos; Lyſis Democratis filius, Lyſidis nepos, quanquam de poſtremo obſervet, eum Socrati ideo ignotum, quod non tam proprio quam parentis nomine vocaretur, ob paternam claritatem. Hoc ipſum etiam de impoſitis vulgo ſua ætate Avorum aut Proavorum nominibus, video notantem alicubi & improbantem ſimul Chryſoſtomum; καὶ καθάπερ οἱ νῦν ἁπλῶς, καὶ ὡς ἔτυχε τὰς προσηγορίας ποιοῦνται, εἰς τὸ ὄνομά φησι τοῦ πάππου καὶ τοῦ ἐπιπάππου καλείσθω τὸ παιδίον· *& quemadmodum hodie, ſimiliter & ut caſus fert, nomina imponunt; vocetur infans, inquiunt, Avi aut Proavi nomine*, alium vero uſum docet apud majores obtinuiſſe, ut nempe nomina inderent, quæ ad virtutem excitarent poſteros: unde in ſequentibus hortatur, ut non Avi aut Proavi, ſed ſanctorum virorum nomina liberis imponantur. Scilicet juxta morem Chriſtianis pridem conſuetum, quo aut vulgo hauſta è ſacris Veteris & Novi Fœderis libris aut alias Beatorum Martyrum nomina frequenter liberis indebant, ut teſtantur veteris Eccleſiæ Annales.

In Lache. pag. 179. In Theag. pag. 130. In Lyſi. pag. 205. In Geneſ. Tom. 1. p. 147. edit. Savil.

Id vero præterea in his Nummis Gentium Romanarum obſerves, eadem Prænomina nonnunquam uni Familiæ aut Genti quoque peculiaria exſtitiſſe; ſicut de Gente Domitia Ahenobarborum notat Tranquillus; *Nulla Prænomina niſi* CNÆI *&* LUCII *uſurpata*, In Nerone.

ta, modo continuantes per ternos, modo alternantes per ſingulos. Certe ex parte id evincunt denarii (quales plures apud Urſinum videas) Gentis Domitiæ, ac in ſpecie AHENOBARBORUM; in quibus haud aliud, quam CN. ſeu CNÆI Prænomen legitur. Unde occurrentem apud Livium *C. Domitium* CN. *Filium* haud male exiſtimat Princeps harum litterarum Gronovius legendum, *Cn. Domitium.* Ita NUMERII prænomen peculiare genti Fabiæ tradit auctor libelli Valerio adjuncti. NUMERII *ſola Patritia gens uſa eſt Fabia Prænomine.* Teſtes adhuc ejus rei luculenti denarii Gentis Fabiæ, qui ſoli Prænomen illud exprimunt, N. FABI PICTOR; ac in clypeo, quem Romulus, ut volunt, tenet, cum Flaminis apice, (qua de re paullo infra) QUIRINUS; ſeu *Numerius Fabius Pictor Quirinus.* Unde certe liquet, emendandum Livium, apud quem locis aliquot pro Numerio Quintus vocatur, nempe *Q. Fabius Pictor Flamen Quirinalis,* pro quo in antiquis editionibus legebatur. *M. Fabius,* &c. M nempe loco N, quod prænomen illud *Numerii* vulgo foret minus notum, ſurrogato. Neque enim alius quærendus, cui nummus ille imputari debeat, neque etiam cum Urſino, duo diverſi Fabii Quirinales exiſtimandi ſunt, quos ibi è Livio recenſet, ſed unus idemque ſtatuendus, qui nempe anno DLXIIII Flamen Quirinalis inauguratus fuit; anno autem DLXXXVII. Coſſ. M. Claudio Marcello & C. Sulpicio Gallo mortuus. Sic MANII prænomen fere oblitteratum, & AQUILLIIS olim conſuetum, Gentis denarii iiſdem vindicant, vulgo inſcripti, M. AQUILLIUS, M. F. M. N. ut hæreditarium agnoſcas. Hac autem nota M. non NV. (ut male denarios illos expreſſere viri docti) MANIUM deſignari erudite jam olim è Faſtis notavit diligentiſſimus

L. XXXVII. c. 47. & 50. & lib. XLV. cap. 44.

ſimus Sigonius, & è collatione auctorum, Plutarchi & Appiani, quibus Μάνιος vocatur ille Aquillius, cujus Liviana Epitome meminit, & in qua *M. Aquillius* antea perperam legebatur. Unde etiam more antiquo & juxta indubiam Numiſmatum ac Faſtorum Scripturam, non *Man. Aquillius*, ut habent poſtremæ & alias emendatiſſimæ Livii editiones, ſed ſimpliciter *M. Aquillius* Scribi debuit, quod idem de *M. Acilio Glabrione*, ut alios mittam, ſtatuendum, cujus meminit itidem Livius; & quod Prænomen etiam huic Genti vindicant antiqui ejus denarii. His accedunt in Nummis Gentis Claudiæ crebri APPII, & in Sulpitia SERVII, nomine etiam integro præter morem ſcribendi id genus prænomina Romanis uſitatum. Factum vero, quod ab illa frequentia horum Prænominum in eadem Gente, APPII & SERVII, gentili & Cognomine omiſſo, ſæpius dicerentur; ut ex Livio, Cicerone, aliiſque haud ignotum, quod in Gentibus aliis rarius videas accidiſſe: Sic Otho apud Tacitum *poſt Julios, Claudios*, SERVIOS, *ſe primum in Familiam novam imperium intuliſſe.* ubi *Servios* Prænomen Gentis Sulpiciæ, pro ipſa Gente uſurpatum legis, & inter aliarum illuſtrium Gentium nomina collocatum. Corruptum vero adhuc illud nomen apud varios auctores, ut apud Dionem Γαρβαροσέρουιος vocatur Cæſaris legatus, pro quo Leunclavius male emendabat Γάλβας ὁ Σέργιος, qui Γάλβας ὁ Σερούϊος dici debuit, ſicut recte legitur alibi apud eundem Dionem; quem male rurſus ibi ſollicitat vir doctus. Ita apud Plutarchum in Catone Majore, quem dicit nonageſimum annum ingreſſum accuſatorem exſtitiſſe Σερουιλίου Γάλβα pro Σερουΐου, quod poſtea vidi doctos interpretes in notis obſervaſſe. Mitto vulgarem errorem, qui SERGIUM GALBAM

Epiſt. LXIX.

Lib. XXXV. cap. 50.

Hiſtor. I. 5.

Dio lib. XXXIX.

nobis pro SERVIO paſſim obtruſerat, quod vel denarii illi gentis Sulpiciæ, quibus non jam SER. per compendium more conſueto, ſed SERVIUS integris litteris deſcribitur, abunde poterant refellere. Cæterum, quod ut SERVII Genti Sulpiciæ, ita proprium quaſi & familiare eſſet Genti Claudiæ APPII Prænomen, inde factum ut APPIOS fratres, addito MAJORIS & MINORIS diſcrimine diſtinctos tradat ad Ciceronem Aſconius; ſicut alias iiſdem Claudiis, & maxime ævo Cæſarum proprium quaſi TIBERII nomen obſerves in priſcis monumentis: unde etiam frequentius TIBERIUS Imperator, non autem CLAUDIUS aut NERO, Gentili nempe nomine aut Cognomine, appellari meruit. Id vero, ut hodie Italis veſtris communi ſermone, ſic Græcis olim ſcriptoribus noſti familiare; quibus AULI, PUBLII, TITI, MARCI, LUCII paſſim ſolo prænomine efferuntur, qui Romanis HOSTILII, CORNELII, QUINCTII, ANTONINI & VERI cum Gentis nomine aut Cognomine vulgo vocari ſolent. Sic Joſephus *Marci* aliquoties meminit, Syriæ Præſidis poſt cædem J. Cæſaris, nullo alio nomine adjuncto; qui vel Marcus Criſpus intelligendus, quem Dio docet circa ea tempora in Syria cum Cæcilio Baſſo depugnaſſe, qui paullo ante præfecturam ejus provinciæ aperta vi invaſerat; vel quod veriſimilius pro *Marco* apud Joſephum Μᾶρκος ſeu *Murcus* ex Appiano reponendus. Statii enim Murci meminit à Cæſare in Syriam miſſi cum tribus legionibus, qui primus cum Baſſo congreſſus eſt, & cujus Murci valde appoſite occurrit adhuc hodie rariſſimus denarius in Gente Statia. Cæterum ex more illo Græcis auctoribus ſolemni, Romanos cum ſolo Prænomine efferendi, ortus ingens ille

Antiq. lib. XIV. c. 17, 18, 19.

Lib. XLVII.

Lib. IV. Bell. Civil.

ille æſtus Capitolini, circa MAXIMI & PUPIENI nomina; quibus aliquando unum, aliquando duos credit deſignari; dum non obſervat Græcis auctoribus, MAXIMUM per Prænomen nempe efferri, qui Romanis PUPIENUS juxta ejus Cognomen diceretur. Id vero nec alias Romanis inſolitum, præter SERVIOS, APPIOS ac TIBERIOS commemoratos, docet inſuper aut obvium TITI Cæſaris apud Hiſtoricos aut M. ANTONINI Auguſti exemplum; qui Græcorum more ſolo MARCI nomine frequenter deſignatur, cum paſſim in libris Juris Conſultorum DIVUS MARCUS, tum apud Ammianum aliquoties, MARCI *illius diſſimilis Principis verecundi*, alibi MARCI *Principis dictum*, & præterea apud Tertullianum in Apologetico, *pro ſalute* MARCI *jam intercepti*. Quod & olim delicatis auribus acceptum fuiſſe docet nos Horatius; Lib. XXI. & XXII.

Quinte puto aut Publi (gaudent Prænomine molli
Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum. Lib. II. Satyr. 5.

Ejuſdem moris illuſtre iterum exemplum apud Tacitum, ubi agit de Domitia Lepida, *Agrippinæ Sobrina prior, ac* CNEI *mariti ejus ſoror*, hoc eſt CNEI DOMITII. Annal. XII. 64.
Fruſtra enim Cl. Freinshemius in notis ad hunc auctorem, offenſum ſeſe adſerit, quod maritus Agrippinæ tantum Prænomine notetur, qua de cauſa lectionem eam ſollicitat, & illud CNEI nomen ibi expungit. Neque enim quidquam hic immutandum, nec ſine exemplo, ut vidimus, id à Tacito factum. Scilicet, ut jam ante ex denariis Gentis Domitiæ adſeruimus, familiare illi præ aliis CNEI Prænomen; unde eandem in ea prærogativam nactum, quam in Sulpitia SERVIOS, in Claudia APPIOS vel TIBERIOS obtinuiſſe diximus. Alias vero LUCII Prænomen,

quod cum CNEO acceptum Genti Domitiæ ſupra ex
In Tiberio. Tranquillo vidimus, ut infauſtum in Claudia damnatum idem refert: ſicut Gentilium decreto, præter Livium auctor Cicero, MARCUM à patritiis Manliis exulare juſſum; *propter unius M. Manlii ſcelus decreto gentis Manliæ neminem Patritium vocare M. Manlium licet*;
pag. 582. quod ipſum videas in Dionis Excerptis Valeſianis, &
L. III. c. 7. alicubi apud Quintilianum, MARCOVE *Manlio, cujus Prænomen è Familia in poſterum exemptum eſt.* At illud Prænomen longe poſt ea tempora Manliis adhuc tri-
Lib. XLII. bui videas, ut apud Livium, *& duo Manlii Aridini, alter M. Manlii, alter L. Manlii filius erat*; ac apud Tacitum *& Servione Cæpione, Marco quoque Manlio fuſis vel captis.* Unde priori loco vir longe doctiſſimus, & novus Livii ſoſpitator, quod poſt Capitolinum nullum in Gente Manlia *Marcum* dictum exiſtimat, legendum cenſet, *alter Manii, alter L. Manliorum filius erat.* Niſi forte codicum adſerendæ lectioni placeat, hos Manlios Aridinos non fuiſſe è Patritiis, ſed è plebeiis Manliis. Neque tamen cum Fulvio inter plebeios Manlios referendus Q. Manlius Turinus Ædilis plebis, à quo, aucto-
L. XXVIII. re Livio; ludi plebeii toti ſemel ſunt inſtaurati: non
cap. 10. enim ille *Manlius*, ſed *Mamilius* dictus, ut è codicibus antiquis reſtituerunt viri docti. At certe è Manliis, alios Patritios fuiſſe, alios Plebeios, quod aliis quoque Gentibus ſolemne, ut Antoniis, Caſſiis, Claudiis, Valeriis, &c. abunde liquet vel ex ipſo, quem adtulimus Ciceronis loco, ut vidit etiam Urſinus; & ex quo inſuper colligitur, non omnibus in genere Manliis, ſed ſolis Patritiis MARCI Prænomen interdictum. Idem de loco Taciti dici poſſet, niſi in Epitome Livii, Cnei prænomen eidem Manlio tribui obſervaſſet Cl. Freinshemius. Idem alias MARCI prænomen obſcœnum quoque evaſit

evaſit in Gente Antoniorum, quod ei antea familiare & quaſi hæreditarium ejuſdem denarii, ut ſupra vidimus, arguunt. Auctor enim Plutarchus, & præterea Dio in Excerptis, ſublato Antonio Triumviro à Senatu decretum, ne quis ex Antoniorum Gente inpoſterum Marcus vocaretur. In idem quoque fatum incidit Prænomen CNÆI, Piſonibus ut docent eorum denarii, frequenter inſcripti CN. PISO, CN. F. Tacitus autem *nomen Piſonis radendum Faſtis cenſuit, partem bonorum publicandam, pars ut* CN. PISONI *filio concederetur, iſque Prænomen mutaret:* Ita ut hæc Prænomina iis acceſſerint, quorum alicubi meminit Gellius; *Patritiorum male de Rep. meritorum damnata nomina, quaſi defamata atque demortua cum ipſis viderentur.* At vice verſa nomina benemeritorum Civium ſervis tribui aut vulgari prohibita apud Athenienſes, tradit Herodes Atticus apud Gellium. Alias juxta infauſtos illos *Lucios, Marcos* & *Cneios*, ſimile quid de *Flacci* Cognomine obſervat Philo; Caium nempe Cæſarem Flaccum Ægypti præfectum tam vehementi odio proſecutum, ut in aliis quoque exoſum & ſuſpectum haberet idem nomen. Docebit præterea idem Nummorum adſpectus, unum nomen quandoque in eadem Gente pro Prænomine, & aliquando pro Cognomine habitum. Unde in denariis Gentis CÆCILIÆ, PAULLUM in Nummo Lepidi Prænomen, in M. Æmilio autem Cognomen videas; ſicut AGRIPPAM & TULLUM Cognominum loco in denariis Gentis Luciæ, Mæciliæ ex Vipſaniæ, quæ Prænomina olim fuerant in Tullo Hoſtilio & Agrippa Menenio. Immo obſerves exemplum hujus mutationis in eodem viro per adoptionem contigiſſe; ita ut idem ÆMILIUS PAULLUS, poſtea PAULLUS ÆMILIUS LEPIDUS dictus ſit, à Paullo

Annal. III. cap. 17.

L. IX. c. II.

Lib. IX. c. 2.

In Flaccum.

Paullo nempe Lepido adoptatus. Unde minus mirum, frequens id ſequentibus temporibus evaſiſſe, ut iidem PAULLI, LUCII, SEXTI, modo Prænomina modo Cognomina cenſerentur.

De uſu Cognominum. Hæc autem COGNOMINA prioribus duobus ad majorem diſtinctionem addita, Prænomini nempe & Gentilitio, ex Appiano vidimus. Id vero Nummi luculenter arguunt, in quibus diſtinctæ eorum opera plures unius Gentis Familiæ; ſicuti in Æmilia SCAURI, PAULLI, LEPIDI; in Cornelia MARCELLI, SCIPIONES, SULLÆ, LENTULI, aliique; in Junia BRUTI, SILANI; qui non Perſonas ſolum, ſed Familias etiam diverſas ejuſdem Gentis conſtituunt. *De Pyth. Oracul.* Quod vero apud Plutarchum lego, *ſub Cognominibus occultari frequenter Nomina*, iidem Nummi egregie illuſtrant, in quibus non ſolum AHALÆ, AGRIPPÆ, MARCELLI, MARCELLINI, BRUTI, METELLI, CATONES, MESSALÆ, aliique illuſtriores, omiſſo omni alio Gentis nomine frequenter occurrunt; ſed quidam etiam vulgo minus noti, ACISCULI, BROCCHI, NATTÆ, NURCI, & plures, in quibus ad Gentiles ſuos referendis laborare ſolet antiquariorum induſtria. Unde non mirum paſſim apud auctores rerum Romanarum, Paullos, Brutos, Metellos, Lentulos, Scipiones, Cæſares, Catones, alioſque præterito priori aut Gentili nomine occurrere, qualia plura alicubi congerit Tullius; *Lib. XII. Epiſt. 22.* *Conſularem*, inquit, *puta leniorem fuiſſe Catuli, Servilii, Curionis, Torquati, Lepidi, Gellii, Volcatii, Figuli, Cottæ, Glabrionis, Silani, Murenæ*; ubi præter unius aut alterius Gentile nomen reliqua omnia mere Cognomina. Ita etiam MAGNI cognomine, Gentili omiſſo, Pompeium videas in Nummis aliquot deſignari, de quo alicubi Tullius; *L. II. Epiſt. ad Att. 13.* *quanto*

in

in odio noſter amicus MAGNUS, *cujus cognomen una cum Craſſi Divitis Cognomine conſeneſcit*. Ut mittam hoc loco, quæ ignota etiam videbantur plurium Familiarum Cognomina in iiſdem denariis non ſemel exſtare; qualia NIGER in Cæcilia, CELER in Caſſia, PÆTUS in Conſidia, SURDINUS in Nævia, cujus poſtremi in hac Gente nullam mentionem exſtare apud auctores arbitrabatur Urſinus. Eam tamen apud Valerium Max. reperio, *appellatus Mamercus à Surdino, cujus libertus Genucium hæredem fecerat*. L. VII. c. 7. Surdinum autem illum, cujus ibi meminit, fuiſſe è Gente Nævia inde colligo, quod paullo ante auctor dixerat de illo Genucio, *ut reſtitui ſe in bona* NÆVIANI *juberet*, hoc eſt, Liberti Nævii Surdini, juxta notas libertorum id genus appellationes è Patronorum nominibus deductas. Idem vero SURDINI cognomen Ræſianorum Familiæ tribuit vetus lapis ineditus, ex quo eadem Familia parum nota in Gruteriano opere poterit illuſtrari.

RÆSIANORUM, FAM. DD. Q. RÆSIUS Q. F. PAC. SURDINUS MIL. VETER. COH. VII. VIGIL. V. F. SIBI ET SUIS LIBERIS IDEM LIBERTIS LIBERTABUSQUE SUIS. DDXL. IN HYPOGUM TESTACI.....

Reliqua mutila. Nec altera inedita illius Familiæ inſcriptio cum eodem Cognomine minus præclara, reperta in via Appia,

DIANÆ RÆSIANÆ Q. RÆSIUS Q. FIL. SURDINUS CUM RÆSIA HERCULANIOLA SACRUM.

Eadem vero Cognomina pluribus Familiis diverſarum gentium communia probant aut illuſtrant iidem Nummi, ut BALBI, CÆPIONES, GRACCHI, GALLI, RUFI; alia ſingulis quaſi Gentibus pro-

pria; ut Æmiliæ LEPIDI, Corneliæ SCIPIONES aut SULLÆ, Manliæ TORQUATI, Porciæ CATONES, Sulpiciæ GALBÆ. Immo eadem Cognomina alterius acceſſione nonnunquam diſtincta in Familiis ejuſdem Gentis; ut in Calpurniæ Nummis PISONES & PISONES FRUGI; quæ quantum inſerviant ad accuratam collectionem Romanorum ſtemmatum, talium periti facile adſequuntur. Addita nempe nonnunquam Cognomina duplicia ad majorem adhuc diſtinctionem. Quum enim multi eſſent Piſones in Gente Calpurnia, FRUGI Cognomen ſuperadditum uni ex Piſonibus, de quo Cicero pro M. Fonteio conſulendus, & ita ad hæredes ejuſdem ac poſteros propagatum. Sic PRIMUM etiam & SECUNDUM, non Prænomina ſolum fuiſſe apud Romanos, ut contendit Sigonius, ſed etiam Cognomina, ut alia mittam, docet Nummus Gentis Arriæ, M. ARRIUS SECUNDUS. Sic in Agnominum, non autem Cognominum claſſem male à quibuſdam Antiquariis rejici AFRICANI, PII, aliaſque id genus appellationes, non ex Livio ſolum & Cicerone, apud quos Cognomina non ſemel vocantur, ſed & ex eorundem Numiſmatibus liquet; ubi Cognominum locum eadem occupare videas. Illuſtris certe hanc in rem Livii locus de P. Cornelio Scipione Africano; *Primus certe hic Imperator nomine victæ ab ſe Gentis eſt nobilitatus, exemplo deinde hujus nequidquam victoria pares inſignes imaginum titulos, claraque* COGNOMINA *familiæ fecere.* Nec prætereundum tamen, plures nonnunquam Romanas Gentes, omiſſo plerumque Cognomine, ſolo priori ac Gentis nomine inclaruiſſe; ut ex CARISIÆ, COPONIÆ, CURIATIÆ, DIDIÆ denariis liquet, & in Gente ANTONIA familiare. Haud minus refellere

Lib. xxx.

ſere videntur iidem Nummi, adſertam à Sigonio, & paſſim deinde ab Antiquariis receptam ſententiam, Gentium nomina apud Romanos perpetuo in IUS deſiiſſe: haud aliter nempe ac omnia Perſarum nomina in Σῖγμα terminata tradentem novi Herodotum. Aliud enim ſuadere poſſent ALLIENA, BETILIENA, CÆCINA, LABIENA, NORBANA, quæ ſeſe offerunt in ſerie Gentium Romanarum, quas ex Nummis collegerunt ac illuſtrarunt eruditi Antiquarii. Quamquam haud ignorem, quod nonnulla ex iis Cognominibus adnumerant, quæ Gentili nomine oblitterato hujus vicem occuparint; quod tamen iis omnibus accidiſſe haud facile quiſquam demonſtrabit, quum alias in iiſdem Nummis cum Prænominibus & Cognominibus ſuis efferantur. LABIENUM quidem qui inſcriptus in ejus Nummo Q. LABIENUS PARTHICUS, haud ignoro doctos Antiquarios referre ad Gentem Atiam; quorum rationibus equidem haud valde repugnabo. AGRIPPÆ certe Cognomini, & quibuſdam aliis id novi accidiſſe, ut Gentili Vipſaniæ omiſſo illius locum impoſterum impleret; unde & Nepos ejus *Poſthumus Agrippa* & neptis *Agrippina* pro Gentili nomine in priſcis monumentis deſignantur; quod partæ ab Avo Cognominis celebritati conceſſum. Sic idem accidiſſe in PRÆTEXTATI, SCIPIONIS & MESSALÆ Cognominibus aperte notat Macrobius, ut Cognomina illa in Nominum vicem tranſirent; vel ut idem loquitur, *nec mirum ſi ex Cognominibus nata ſunt nomina*, & cujus rei exempla adfert in ſequentibus, ut ab *Æmilio Æmilianus*, *à Servilio Servilianus*. Conſona his tradit auctor decimi libri Valeriani; *quin etiam quædam Cognomina in nomen verſa ſunt, ut* COEPIO, *namque hoc in* BRUTO *nominis locum obtinuit*. Quam rem iterum expli-

Lib. 1.

Lib. 1. Saturn. c. 6.

explicant & nobis ante oculos ponunt plures Nummi hujus Bruti, inſcripti, Q. COEPIO BRUTUS; ubi COEPIONEM, quod ille aiebat, Gentilis nominis locum obtinere videas. Ita enim dictus M. Brutus, ut alias ex Tullio & Plutarcho liquet, poſtquam à Q. Servilio Cœpione avunculo fuit adoptatus, unde in ampliſſimo Senatuſconſulto ad honorem Bruti faciente, cujus auctor Cicero, ſæpe iis nominibus appellatur; *cum* Q. COEPIONIS BRUTI PROCOS. *opera* &c. Id vero ſingulare in eo, quod quum juxta conſuetam formulam adoptatorum, dici inde debuiſſet *Q. Servilius Cæpio Brutus*, ut Scipio à Metello adoptatus *Q. Cæcilius Metellus Scipio* in hujus denariis ſupra adlegatis legitur; iſte omiſſo Serviliæ Gentis nomine dictus ſit Q. COEPIO BRUTUS; ita ut COEPIO è Cognomine Serviliorum, nomen, quod recte ille dixit, in Bruto fieret.

Philip. x.

De Origine Cognominum.

Ipſa vero COGNOMINUM ORIGO aut appellationis ratio non minus ex iiſdem Nummis illuſtratur. Appianus quidem eadem ab *Adfectibus* aut *Virtute* indita tradit; Plutarchus vero, cum ab eiſdem *Adfectibus*, tum à *Natura*, *Geſtis*, aut *Corporis* partibus petita commemorat. Hos autem ſingulos appellationum id genus fontes, notis etiam ſuis aut ſymbolis quandoque diſtinctos videas in denariis Gentium Romanarum. A *Notis Corporis* nempe in Gente Furia CRASSIPEDEM, ad quem exſtant Ciceronis Epiſtolæ; Pes ſignatus notat: in Pinaria SCARPOS Carpus ſeu volæ manus arguit. Quo referri poſſunt hauſti ex aliis fontibus, quos eadem Nummorum ſymbola denotant. Ita in Aquillia FLOROS flos impreſſus ſignat; ac ut hæc paucis contrahamus, in Lucretia TRIONES ſeptem ſtellarum ſeu Trionum figura; in Poblicia MALLEOLOS

Mallei

Mallei nota; in Manlia TORQUATOS Torquis; in Marcia PHILIPPOS Equeſtris ſtatua; in Voconia VITULOS vitulus; in Numonia VAALAS, miles pro Vallo pugnans; in Accoleia LARISCOLOS Larices; in Pomponia MUSAS; Muſæ ſingulæ depictæ, non minus ac olim in Pyrrhi annulo, & inſcr. HERCULES MUSARUM, adumbrant. Adeo ut ex iis veterum Gentilitiorum Inſignium uſum ac originem adſequamur, & fruſtra infenſum illuſtrium virorum memoriæ Caium de illis abolendis ſollicitum fuiſſe; *Vetera Familiarum inſignia ademit, Torquato Torquem, Cincinnato Crinem, Cn. Pompeio Magni Cognomen.* Alias vero à *Pedibus*, præter CRASSIPEDEM, plures quoque cum alibi tum in iiſdem Nummis denominatos videas. Talis AGRIPPA, quem ab ægritudine & pedibus dictum refert Gellius, haud aliter ac de Oedipo Seneca,

Sueton. in Caligul.

Lib. XVI. cap. 16.

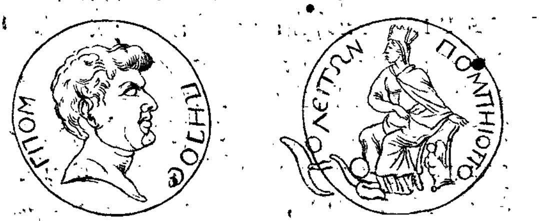
Tumore nactus nomen ac vitio pedum.

ac præterea SCAURI, VARI, PLANCI. A *Capite* vero aut illius partibus vel adfectibus, CAPITONES, CHILONES, COCLITES, LENTULI, SURDINI, LABEONES, NASSICÆ, CÆSARES, BARBATI, CRISPINI ſe nobis adhuc ſiſtunt in eorum Nummis. Neque aliter ac NASONES, ita Græcis GRYPI à Naſi magnitudine, qualis ille Antiochus apud Juſtinum ac in ejus nummis. A *Natura* autem aut aliis circumſtantiis corporis PULCHRI, NIGRI, MACRI, CRASSI, LONGINI, BALBI, RUFI, & plures, qui leguntur itidem in antiquis denariis. A *Moribus* vero ſeu adfectibus iidem ſuppeditabunt dictos BIBULOS, BRUTOS, FRUGI, LEPIDOS, BLANDOS, CATONES, alioſque ibidem obvios. Sic à *Rebus Geſtis* occurrent continuo in eadem

penu denominati, ac in Cornelia quidem nobiles illi AFRICANI, ASIAGENES; ita enim poſtremum hoc nomen legendum, non vero *Aſiagetes*, ut exiſtimabat Ant. Auguſtinus, liquet ex Sidonio, ut jam docuit Sirmondus, & confirmant Excerpta Diodori Pei-
Pag. 381. reskiana, ἐξ ȣ̓ τῶν ΑΦΡΙΚΑΝΟΥΣ καὶ τῶν ΑΣΙΑΓΕΝΕΙΣ καὶ τῶν Ἱσπάνȣς ὀνομάζεσθαι συμβέβηκεν, *ex qua* AFRICANOS *&* ASIAGENES *& Hiſpanos dici contigit*. Eandem quoque vocem agnoſcunt antiqui Livii codices, (quod Urſinum fugit) unde illam opportune pro *Aſiatico* repoſuerunt noviſſime in eodem viri
Lib. XXXIX. cap. 44. docti; *In equitatu recognoſcendo* L. SCIPIONI ASIAGENI *ademptus equus*; qui nempe itidem in præclaro ejus denario inſcribitur L. SCIP. ASIAG. In Gente Atia, ut volunt, PARTHICI IMPERATORIS cognomen Labieno tributum, Q. LABIENUS PAR-
In M. Antonio. THICUS IMP. plane ad Plutarchi fidem, qui eundem Παρθικὸν Αὐτοκράτορα tradit renuntiatum. Adeo ut non
Lib. XLVIII. à devictis Parthis more Romano, ſicut obſervat Dio, & ſicut poſtea Aurelios, Veros, Severos, Caros, alioſque cum aliunde, tum ex Nummis PARTHICOS dictos accepimus, ſed ab iiſdem Parthis defenſis, ad quos ſe contulerat transfuga. Alio cæteroquin ſenſu *Parthos Imperatores* legas apud Tacitum, de Parthorum nempe
Annal. XI. Regibus, *At* PARTHI IMPERATORES *cum pugnam pararent, fœdus repente faciunt.* In Egnatia & Fabia MAXIMI, in Pompeia MAGNI occurrunt, qui poſtremum hoc ad ejuſdem Cnæi ſucceſſores tranſiiſſe luculenter arguunt, quod iiſdem eripuiſſe Caium tra-
Lib. XL. dit Suetonius, à Claudio vero reſtitutum Dio. Unde non ΜΕΓΑΣ ſolum ſed ΜΑΓΝΟΣ etiam dictus Straboni, Nicolao Damaſceno, Joſepho, Dioni, Zozimo aliiſque Græcis ſcriptoribus; quia nempe in pro-

prii

prii Cognominis vicem tranſierat hæc appellatio. Hujus autem Magni vultum, de quo ambigebant Antiquarii, in denariis gentium Munatiæ & Naſidiæ adhuc hodie obvium, præclare monuit Cl. Seguinus. Eundem quoque juvabit hic contemplari in ſingulari cujuſdem raritatis Nummo, quem poſſidet vir avitis propriiſque decoribus inſignis, Camillus Maximi: Exhibet nempe ille hinc Pompeii vultum cum adſcripto nomine Γ. ΠΟΜΠΗΙΟΣ, ſeu *Cn. Pompeius*; illinc figuram ſedentem ac turritam, & epigraphen ΠΟΜΠΗΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, ſeu *Pompeiopolitarum*, à quibus nempe in Heroïs ſui ſeu Conditoris memoriam nummus percuſſus.

Vides continuo illam κόμης ἀναστολὴν, ſeu adſurgens capillitium, quod huic Heroï tribuit Plutarchus.[a] Pompeiopolis vero urbs Ciliciæ maritima, ut [b]Tacito ac [c]Dioni vocatur, & quam prius Solos dictam conſtat, antequam à Pompeio de novo inſtauraretur. Ad quam etiam refero alium nummum inſcriptum itidem ΠΟΜΠΗΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, non vero ad alterum Paphlagoniæ Pompeiopolim, ſicut videbatur doctis Antiquariis, Goltzio ac Nonnio.

[a] In Pompeio.
[b] Annal. II. cap. 58.
[c] L. XXXVI.

Duo

Duo nempe illi barbati ſenes, ſi quid auguror, duos ſapientiæ ac litterarum gloria inclytos viros nobis hic ante oculos ponunt; CHRYSIPPUM nempe Stoicum, & ARATUM Phænomenorum ſcriptorem. Uterque enim Solis oriundus, ſeu Pompeiopolitanus, & inter præcipua urbis illius ornamenta continuo relatus. Habitus etiam ac vultus talis, qui Philoſophos decet, & aliorum, quæ ſuperſunt Græcorum ſapientum ſimulacris conſentaneus. Fundus autem mihi hu-
Lib. XIV. jus obſervationis Strabo, Μετὰ δὲ Λάτμον Σόλοι πόλις ἀξιόλογος τῆς ἄλλης Κιλικίας ἀρχὴ, τῆς περὶ τὸν Ἰσσὸν Ἀχαιῶν καὶ Ῥοδίων κτίσμα τῶν ἐκ Λίνδου· εἰς ταύτην λειπανδρήσασαν ΠΟΜΠΗΙΟΣ ΜΑΓΝΟΣ κατῴκισε τοὺς περιγινομένους τῶν πειρατῶν, οὓς μάλιστα ἔγνω σωτηρίας καὶ προνοίας τινὸς ἀξίους. ἣ μετωνόμασε ΠΟΜΠΗΙΟΠΟΛΙΝ. Γεγόνασι δὲ ἄνδρες ἐνθάδε τῶν ὀνομαστῶν ΧΡΥΣΙΠΠΟΣ τε ὁ Στωϊκὸς φιλόσοφος πατρὸς ὢν Ταρσέως ἐκεῖθεν μετοικήσαντος, καὶ Φιλήμων ὁ κωμικὸς ποιητὴς, καὶ ΑΡΑΤΟΣ, ὁ τὰ Φαινόμενα συγγράψας ἐν ἔπεσι. *Poſt Latmum ſunt Soli urbs memorabilis alterius principium Ciliciæ quæ ad Iſſum eſt, condita ab Achæis & Rhodiis Lindiis, in hanc hominum frequentia deſtitutam* POMPEIUS MAGNUS *Piratarum reliquias tranſtulit, quas judicabat potiſſimum ſalute & procuratione dignas, & mutato nomine eam* POMPEIOPOLIM *dixit. Protulit hæc urbs præclaros viros,* CHRYSIPPUM, *Stoicum Philoſophum, cujus pater Tarſo inde commigraverat, tum Philemonem Comicum Poëtam, &* ARATUM, *qui verſibus, quæ in cælo viſuntur, deſcripſit.* Πομπηιόπολις Itaque dicta hæc urbs, non ut præferunt hodie Strabonis ac Dionis Codices Πομπηιούπολις; quod præter indubiam Nummorum fidem, arguere poterant ſimiles terminationes, Κλαυδιόπολις, Τραιανόπολις, Ἀδριανόπολις, &c. Quamquam ne quid diſſimulem διπλογραφίαν illam in hac urbe

be videatur agnoſcere Stephanus aut ejus Epitomator, Gentile autem ad Nummorum fidem, Πομπηϊοπολίτης; quomodo & apud Lucianum, ubi commemoratur quidam Creperius Calpurnianus, belli Parthici Scriptor, Πομπηϊȣ πολίτης ſeu *Pompeiopolitanus*, non verò *Pompeii civis* juxta interpretem, haud inſueto Græcorum more compoſita urbium aut gentilia etiam id genus nomina reſolvendi, de quo alibi. Haud vero ita liquidum, ad quam nempe Pompeiopolim, an Ciliciæ, an Paphlagoniæ ſpectet alius Nummus Antonini Caracallæ, qui figuram ſtantem exhibet, dextra Victoriolam, ſiniſtra Haſtam tenentem, & inſcr. ΠΟΜΠΗΙΟΠΟΛΙΤΩΝ. Ut autem ad MAGNUM noſtrum redeamus, ſicut poſteri ejus MAGNI cognomen retinuere, ita à Fabio, qui & Q. MAX. ſeu *Quintus Maximus* in ejuſdem denariis inſcribitur, adhuc ſua ætate denominatos gentiles ejuſdem Familiæ MAXIMOS refert Polybius. De quibus utriuſque gentis Pompeiæ & Fabiæ Cognominibus audiendus Ovidius in Faſtis,

Quom. conſcr. Hiſt.

In Gaza Chriſtinæ Reginæ

Lib. III.

> MAGNE *tuum nomen rerum menſura tuarum,*
> *Sed qui te vicit te quoque* MAJOR *erat.*
> *Nec gradus eſt ultra Fabios cognominis ullus,*
> *Illa domus meritis* MAXIMA *dicta ſuis.*

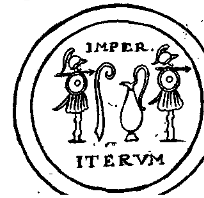
Cæterum P. Africanus, MAJOR dictus ad diſtinctionem Minoris, Polybio in Excerptis Conſtantinianis ΜΕΓΑΣ vocatur; Πυϐλίȣ τȣ̃ ΜΕΓΑΛΟΥ κληθέντος, hoc eſt, πρεσϐυτέρȣ dicti, ut loquuntur alias Græci; non vero quod MAGNI cognomen priori illi Africano aut ejus poſteris unquam adhæſerit, ut recte obſervat ad eum locum Cl. Valeſius; & denarii ejuſdem Familiæ ſatis arguunt. An jam commemorandi occurrentes in Gentis Petilliæ denariis CAPTOLINI, unde Horatio *Petillius Capitolinus* alicubi dictus; aut in Manlia

p. 101.

TORQUATI, aliique id genus, quorum ratio obvia? In Cornelia autem FELICIS nomen Syllæ adhæſiſſe, probant ejuſdem denarii; ut pateat vere adſertum ab Appiano, illam FELICIS appellationem Sullæ ab adulatoribus tributam, poſtea eidem in cognomen vertiſſe, & ſtatuam Equeſtrem pro Roſtris Senatuſconſulto illi cum hoc nomine erectam. FAUSTI vero cognomen idem inſuper ei conceſſum innuunt & firmant ejuſdem Nummi, ut non ſit neceſſe ad Fauſtum ejus filium illam appellationem cum Urſino referre. Utrumque vero cognomen frequens poſtea apud Romanos evaſit, unde paſſim in marmoribus FELICES, FAUSTI, EUTYCHES, & maxime mulierum, FELICITAS, FAUSTA, FORTUNATA, TYCHE; unde varia quoque earum vel diminutiva vel compoſita, FELICISSIMA, FELICULA, FAUSTINA, FAUSTILLA, EUTYCHE, CALLITYCHE, aliaque id genus. Scilicet boni ominis loco habita apud veteres olim fauſta id genus nomina; unde Tacitus de reſtituto Capitolio ſub Veſpaſiano; *Ingreſſi milites, quibus* FAUSTA NOMINA, *felicibus ramis.* Non FAUSTI vero ſolum & FELICES, ſed EPAPHRODITI etiam ſeu *Venuſti* cognomen Sullæ tributum & Tropæis ejuſdem præfixum docuit Plutarchus, ad quod reſpexere duo ejuſdem Sullæ denarii, in quorum uno hinc Venus & Cupido, illinc ſigna Pontificalia; in altero cum Veneris caput, tum tria Tropæa ſunt expreſſa.

Lib. I. Bell. Civil.

Hiſtor. IV. 53.

Hæc

Hæc vero male ab Urſino aliò tranſlata ex parte occupavit non ita pridem vir doctus; quod tamen non ex Plutarchi ſolum loco de Fortuna Sullæ, ſed & altero ejuſdem Auctoris in Quæſtionibus Romanis, & Appiano præterea egregie firmatum noveram, qui poſtremus tradit repertos à ſe commentarios, qui referunt Sullam eodem Senatuſconſulto FELICEM & EPAPHRODITUM ſeu *Venuſtum* nuncupatum. Immo id firmant etiam Diodori Excerpta, ἐκράτησε δὲ ὁ Σύλλας, καὶ δικτάτωρ γεγωνὸς, ΕΠΑΦΡΟΔΙΤΟΝ τε ὀνομάσας ἑαυτὸν, οὐχ ἐψεύσθη τῆς ἀλαζονείας; *Vicit autem Sylla & dictator creatus ác ſe ipſum* EPAPHRODITUM *vocans, haud vana jactatione. Epaphroditus* nempe Græcis idem qui Latinis *Felix* ſeu *Venuſtus*, à feliciſſimo Veneris jactu in talorum luſu, ut eruditis notum. Unde & *invenuſtus* pro infortunato ſeu homine parum in amore felici apud Comicum, *Adeone hominem eſſe invenuſtum aut infelicem quenquam*; & *venuſtas* pro *felicitate* non ſolum apud eundem Terentium, quod notarunt jam viri docti,

Quis me fortunatior venuſtatiſque plenior.

ſed apud Plautum quoque

diem pulchrum & celebrem, & venuſtatis plenum,

Immo hinc *Venus* etiam pro *fortuna* apud Senecam, ut bene ad eum locum obſervat doctiſſimus Gronovius; *Ille non eſt mihi par virtutibus, nec officiis, ſed habuit ſuam Venerem.* Appoſite itaque, ut vides, Veneris & Cupidinis ſigna FELICEM hunc & EPAPHRODITUM Sullam nobis in ſuperioribus denariis adumbrant; & dormitabat vigilantiſſimus alias Fulvius, dum eoſdem de Sibylla, & neſcio quo Appollinis conſultore interpretabatur. Immo Tropæa, quæ in poſtremo denario ſignantur, qui Venerem exhibet in anteriori parte, opportune mihi revocant in mentem Venerem Τρο-

Epiſt. Adam. Ruper ad Th. Reines.

Bell. Civil. lib. 1.

Eclog. lib. XXXI.

Pœnul. l. 2.

Lib. II. de Benef. c. 28.

πιιοφόρον Græcis dictam, ut in Epigrammate inedito Agathiæ,

Οὐδέτι με χρίζουσιν ἐπάλξιες. ἰὼ δὲ τυχήσω
Στέμματά σοι πλέξω ΚΥΠΡΙ ΤΡΟΠΑΙΟΦΟΡΕ.

Alias & *Τροπαιούχου* appellationem legas inter titulos Auguſtorum, cum alibi, tum apud Chryſoſtomum, ubi agit de more libellorum ſupplicum, qui Imperatoribus offerebantur; *οὐκ ἐντιθέασιν ἓν ὄνομα μόνον, ἀλλὰ τὸν* ΤΡΟΠΑΙΟΥΧΟΝ, *τὸν Αὔγουστον, τὸν Αὐτοκράτορα, καὶ πολλὰ ἕτερα τούτων ἄνω προσθέντες, τότε ποιοῦνται τὴν ἱκετηρίαν*; *Non ſolum unum nomen apponunt, ſed* TROPÆIS *inclytum, Auguſtum, Imperatorem, pluraque id genus alia deſuper addentes, tunc ad ſupplicationem deveniunt.* Talis certe *Τροπαιοῦχος* inducitur à Juliano in Cæſaribus Trajanus, Tropæa nempe Parthica humeris ferens; quo habitu eundem induunt antiqui aliquot Nummi. Quid memorem jam aut Scipionem Metellum, aut S. Pompeium, quorum uterque PIUS inſcribitur in eorum denariis: aut vero ad vim nominis indicandam, Catinenſes fratres in averſa parte denarii ejuſdem Pompeii ſignatos, quos ut Græcis EUSEBES, juxta [a] Strabonem & [b] Pauſaniam, ſic Latinis PIOS dictos ſatis conſtat,

Et generaſſe PIOS *quondam celeberrima fratres.*

In Antonia vero PIETAS L. Antonio cum noto Ciconiæ ſymbolo tribuitur; quale nempe cognomen illi à pietate in Fratrem Triumvirum indultum refert Dio, ut jam vidit Fulvius. Neque mira aut inſolita apud Romanos virilis ejuſmodi appellatio, citra ullam generis aut flexionis mutationem. Id enim Quiritibus veſtris haud ſemel uſurpatum, quibus *Murænæ*, *Muſæ*, *Aſinæ*, *Scrophæ*, fœminina poſitione dicti haud ignobiles Romani; non autem Græcis uſitatum, quibus deducta ab appellativis nominibus cognomenta, genere & fle-

Orat. XI. in Annam. T. V. Edit. Savil. p. 56.

[a] Lib. VI.
[b] In Phocic.

Silius Ital. lib. XIV.

& flexione continuo mutabantur. Hinc illud Fabio inter reliquas Romanorum nominum obſervationes notatum; *aut quæ feminina poſitione mares, aut neutrali feminas ſignificant, qualia ſunt Murana, Glycerium.* Ita & *Petræ* dicti ex Equeſtri ordine, auctore Tacito, *pergitque Suilius addere reos Equites Romanos illuſtres, quibus Petra cognomentum.* Alias de eadem PIETATIS appellatione, non viris ſolum ſed etiam Provinciis tributa, audiendus Ammianus; *inter quos Ariſtænetus adfectatam recens Diœceſim curans vicaria poteſtate, quam Conſtantinus ad honorem uxoris Euſebiæ, PIETATIS cognomine dedicarat.* Ad PIOS autem illos vel Catinenſes, vel Metellum aut Pompeium, referendum quoque SCIPIONUM cognomentum, in denariis Corneliæ Gentis familiare; quod nempe in eadem adhæſiſſe tradit Macrobius à Cornelio, qui patrem luminibus carentem pro Scipione vel baculo regebat. Tranſiere autem omnia id genus cognomina ſequutis temporibus ad poſteros ſimul & extraneos, cum longa acceſſione non unius, ſed plurium nonnunquam cognominum, & aliunde, à Diis puta, Ventis, Fluviis, aliiſque id genus fontibus hauſtorum. Neque enim Claudii Cæſaris edictum diu valuit, qui auctore Tranquillo, *peregrinæ conditionis homines vetuit uſurpare Romana nomina, duntaxat gentilitia.* Et hæc quidem præter inſtitutum ferme prolixius, non tamen ultra argumenti cancellos, cui illuſtrando haud parum inſervire videbantur. Cœcus enim, ut hoc addere mihi liceat, in campo Hiſtoriæ veteris incedit, qui hæc non diſtinguit aut præterit; qui nominum aut appellationum id genus originem, gradus, diſcrimina, ætates non obſervat; qui tempora & perſonas non ſemel confundit; qui inductam paullatim ſub Cæſaribus, & labente imperio eandem

Inſtit. l. 1. cap. 4.

Annal. XI. 4.

Lib. XVII.

Lib. 1. Saturnal. c. 6.

In Claudio.

 dem

dem nominum confuſionem & varietatem ad hunc priorum temporum canonem non revocat. Et tamen quoties hic impegerunt oculatiſſimi aliàs viri, in via quippe lubrica & perplexa, ignoratione aut incuria ejuſmodi vel comitum vel ſubſidiorum?

3. *Ad eruendam Originem Familiarum.* Accedunt non Cognominum ſolum aut Familiarum unius Gentis, ſed GENTIUM ipſarum ORIGO & INSIGNIA, quæ iidem nummi nobis etiamnum ante oculos ponunt. Ita ut his ducibus pateant primi Natales Romanæ Nobilitatis, & ipſa diſcrimina indigenarum aut adventitiarum in eadem Gentium. Neque enim è Sabinarum magis raptu, quam ex aliis vicinarum Gentium ſpoliis conflatum noſti Quiritium genus. Quod pluribus adſtruit Canuleius Trib. Plebis apud Livium, exemplis etiam petitis à Regibus Numa & L. Tarquinio peregrinis, ac à Gente Claudia, poſt exactos Reges à Sabinis in Civitatem non ſolum ſed Patritiorum quoque numerum adſcita: *quippe nunquam clauſa urbs peregrinæ virtuti.* Hinc illa Gentilis ejuſdem ſtirpis Imperatoris apud Tacitum oratio; *exemplo Clauſi Sabini majores mei hortantur, uti paribus conſiliis Rempub. capeſſam, transferendo huc quod uſquam egregium fuerit. Neque enim ignoro Julios Alba, Coruncanios Camerio, Porcios Tuſculo, & ne vetera ſcrutemur, Etruria, Lucania & omni Italia in Senatum accitos.* Unde factum etiam, ut eædem Gentes, ortus ſui memoriam aut loci natalis appoſitione, aut Deorum patriæ Præſidum ſimulacris, aut Conditorum ſuorum imaginibus ac notis, voluerint ad poſteros propagari. CLAUDIAM certe ac inſuper PETRONIAM, TITURIAM, VETTIAM, è Sabinis profectas docent, in priori adſumtum NERONIS cognomen, quo, auctore Tranquillo, Sabinorum lingua vir fortis ac ſtrenuus indigitatur; in altera

Lib. IV. (margin, beside "genus. Quod pluribus…")

Annal. XI. 24. (margin, beside "ſtirpis Imperatoris…")

In Claudio. (margin, beside "RONIS cognomen…")

tera Feroniæ Sabinis cultæ ſimulacrum ; in Tituria cum expreſſus Sabinarum raptus, tum ſignata, quemadmodum & in Vettia T. Tatii Sabinorum Regis effigies. COPONIAM Gentem Tibure oriundam, Clava & pellis Herculis Tiburtini ſcilicet Numinis, Urſino videntur arguere; ſicut ANTIAM Gentem Antio profectam, Dii Penates in eadem expreſſi. Ut poſtremæ huic idem acciderit, quod de Britanniæ incolis è Belgio oriundis obſervat Cæſar, *qui omnes fere iis nominibus civitatum appellantur, quibus orti ex civitatibus eo pervenerunt, & bello illato ibi remanſerunt.* METTIAM vero CORNUFICIAM, PAPIAM, PROCILIAM, ROSCIAM, Lavinii municipio traduces, obvia in earundem denariis Junonis Lavininæ ſimulacra evincunt; haud aliter ac de Milonis origine Silius, Comment. lib. v. Lib. XIII.

Lavino generate, inquit, quem Siſpita Juno
Dat nobis.

VIBIAM è Sicilia profectam, arguunt ſimiliter juxta Fulvium, Cereris ac liberæ impreſſa in ejuſdem denariis monumenta. ACILIAM ab ἀκέομαι ſeu ſanandi virtute nomen ſuum adſciviſſe, Æſculapius in eodem ſignatus doctis antiquariis videtur comprobare. LEVINEIAM ab Hercule ſtemma ſuum arceſſere, depicta ejuſdem in clypeo effigies oſtentat. Quo referri poteſt gemma Scipionis Africani, in cujus pectore imago Serapidis, quod vulgo Jovis filius crederetur, ut Livius ac Plinius tradunt. Alias vero ANTONIAM eundem Herculem agnoſcere conditorem, hujus arguunt inſignia, quæ præferunt non ſemel Gentis illius denarii. JULIAM vero ab Ænea & Julo deductam, non Poëtarum magis vaticinia, quam obviæ Veneris & Æneæ Anchiſenentis in eadem imagines oſtendunt. Hinc dicti Æneadæ non Romani ſolum in Inter Imag. Illuſtr. Urſini.

gene-

genere, ſed proprie gentiles Julii, ſicut Auſonius de Nerone, *ultimus Æneadum*, item

Æneadum generis qui ſextus & ultimus hæres.

Ita rurſus MANILIAM ad Ulyſſem genus ſuum revocare, Ulyſſes in eadem pileatus, & à cane agnitus tradit. Ut videamus, haud inſolitum jam olim illuſtrium Familiarum morem an fatum, præclaro nempe aliquo & antiquiſſimo, ut ut incerto auctore generis ſeſe efferre. Adeo minima quæque vel Nominum vel Cognominum, vel alterius cujuſpiam caſus aut rei arrepta ſimilitudo, quæ in communionem ejuſdem originis traheretur. Sic M. BRUTO idonea viſa eſt ejuſdem Cognominis ratio, ut vindicem illum libertatis Junium Brutum, tanquam generis ſui auctorem in Nummis ſignaret, à quo tamen illum traxiſſe originem, negat Dio. Quamquam id in dubio relinquat Plutarchus, dum utriuſque ſententiæ adſertores refert, ac eidem Bruto ſuffragari videatur, quod non ſolum cognominis, ſed etiam Gentilis ejuſdem nominis communio utrique intercederet. Unde nec mirum aut MEMMIAM à Romulo expreſſa illius effigie, aut iiſdem argumentis à Numa CALPURNIAM ac POMPONIAM, à Tullo HOSTILIAM, ab Anco MARCIAM originem ſuam voluiſſe in Nummis conſignatam relinquere. Unde patet etiam, cur Valerio Maximo Coriolanus oriundus è Gente Marcia, *Anci Regis clara progenies* nuncupetur. Ita ut qui vel Regii nominis umbram morte & ignominia mulctabant, ab eodem titulos mutuari, ſecurum non ſolum ac honeſtum, ſed præclarum etiam & glorioſum ducerent. Adeo omnia temerat ambitio, dum aut in alienis ſepulcris gloriam, aut ſimilitudinem in ignotis imaginibus quærit.

Lib. XLIV.

In M. Bruto.

Lib. IV. c. 3.

Neque

Neque vero prætereundi hoc loco MAGISTRATUS aut DIGNITATES Quiritium omnis ordinis, quæ in iiſdem denariis Gentium Romanarum deſignantur, Veſtales; Pontifices; Flamines; Augures; VII-viri Epulones; XV-viri Sacris faciundis; Salii; Conſules; Prætores; Ædiles Curules; Curatores Frumentarii; Quæſtores; Proquæſtores; Præfecti Urbis; Judices; Ædiles Plebis; Cenſores etiam ac Dictatores perpetui; Tribunitia Poteſtas; Triumviri Reip. conſtituendæ; Triumviri & Quatuorviri Monetales; Protriumviri; Curatores Denariorum flandorum; Duumviri Quinquennales; Duumviri & Triumviri Coloniis deducendis; Præfecti Fabrum; Imperatores, item Proconſules; Proprætores; Legati Auguſti; Tribuni militum; Præfecti Claſſis & Oræ Maritimæ; Regum denique Tutores. Vides hic dignitates Sacras; Urbanas, Civiles, Patritias, Plebeias, Extraordinaria Imperia, Militaria, Provinciarum, Maritima, quædam etiam ex iis aliunde ferme ignota. Ut etiam intelligamus, & à ſingulis, quibus tribuuntur, adminiſtrata hæc munera, quod aliunde ſæpius non conſtat; & ab iiſdem libera Republica petita in Nummis hæc honorum inſignia. Id enim noſti ſolemne olim Quiritibus veſtris, ut Magiſtratuum & dignitatum nomina continuo ac diligenter gentilitiis aut cognominibus adderentur; unde illa Tullii contra Antonium indignatio, ANTONIUS HIRTIO ET CÆSARI. *Neque ſe Imperatorem, neque Hirtium Conſulem, nec Proprætorem Cæſarem, ſatis hoc quidem ſcite. deponere alienum nomen ipſe maluit, quam illis ſuum reddere.* Equidem TRIBUNITIA POTESTAS, non vulgato ſolum in monumentis veterum ritu, cum appellationibus aliis Cæſarum conjuncta, ſed ſola & integra, ut præcipuum quod-

Ad Magiſtratus & Dignitates Quiritium.

Philipp. XIII.

dam inſigne Majeſtatis Auguſto tribuitur, in averſis aliquot Nummorum id genus partibus, ut in Caſſia, Gallia, Plotia, Lucretia, Sempronia, Tarquitia, aliiſque. Unde facile ex iis graviſſimus Annalium Scriptor illuſtratur, *M. Silanus*, inquit, *cenſet ut publicis privatiſve monumentis ad memoriam temporum, non Conſulum nomina præſcriberentur, ſed eorum qui Tribunitiam* POTESTATEM *gererent*. Vides ibi prærogativam hujus faſtigii, quo nempe ut reliquis eminentiore, Faſtos ſignandos in poſterum contendebat Silanus; ut proinde non mirum ſit *in publicis* nummorum *monumentis*, ſolam eam dignitatem in honorem Auguſti expreſſam, à qua & numeratos ejuſdem imperii annos Dio alicubi teſtatum reliquit. Liquet etiam cur alibi idem Tacitus, ubi meminit adſumptæ hujus Tribunitiæ Poteſtatis ab Auguſto, addit, *Id ſummi faſtigii vocabulum Auguſtus reperit, ne Regis aut Dictatoris nomen adſumeret, & tamen appellatione aliqua cætera imperia præemineret*. Ut intelligamus, non confundendam cum eruditis quibuſdam Tribunitiæ Poteſtatis & Tribunorum Plebis prærogativam; quarum prior, ut hinc diſcimus ab Auguſto reperta, aut juxta Dionem à Julio, omnia alia Imperia præeminebat, poſtremi vero ut ut ſacroſancti, infra Conſulum tamen & Prætorum faſtigium cenſebantur, ut obſervat idem Dio. Quod ſi ipſos Sacrorum Antiſtites conſulamus, haud mediocris lux quædam iiſdem ex his denariis adfulget. Græcam equidem ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΜΕΓΙΣΤΟΥ, ſeu PONTIFICIS MAXIMI appellationem nummi Græci Julii, Lepidi, Auguſti, aliique arguunt. Neque tamen ideo viro docto accedo, qui gravem duobus graviſſimis auctoribus dicam ſcribit, Dionyſio nempe Halicarnaſſenſi & Dioni Cocceio, quod ſcilicet Pontificiæ hujus dignitatis nomen

Annal. III. 57.

Annal. III. 56.

Lib. LV.

Jac. Guth. de jure Pontif. lib. 1. cap. 8.

men ignorarint aut male expreſſerint; dum hic ſolo Ἀρχιερέως nomine eos deſignat, ille frequenter vocat ἱερονόμους, ἱεροφύλακας, ἱεροφάντας. Quis enim ferat, illi Conſulari, utrique Romani moris & antiquitatis promicondo, craſſam illam ignorantiam aut incuriam impingi, vel in iiſdem accuſandis tam infelix acumen? Quaſi vero vel ſolum ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ nomen ſupremam ſacerdotii dignitatem non deſignet, aut reliqui illius Collegii ſacerdotes, ut Romanis Pontifices, ſic Græcis, ut ille exiſtimat, Ἀρχιερεῖς vulgo dicerentur. Immo & alibi, ab eodem Dione, Julius Cæſar Ἀρχιερεὺς τῶν Ποντιφίκων vocatur; quo nomine ſatis ut opinor eum à reliquis ſacerdotibus diſtinguebat. Unde etiam hoc nomen Ἀρχιερέως, ſummo Aſiatici conventus Sacerdoti præter auctores tribuunt antiquiſſima Numiſmata, de quibus alibi. Ut mittam præter Dionem, [a] Plutarcho, & [b] Appiano, eundem Cæſarem Pontificem Maximum, Ἀρχιερέα citra attributum aliud vocari; Lepidum vero itidem Pont. Max. ſolo etiam ἱερέως nomine deſignari ab eodem Appiano. Sic alter eodem antiquior & illius Proavus M. Lepidus, de quo alicubi Tullius, *es M. Lepide Pontifex Maxime*, *M. Lepidi Pontificis Maximi Pronepos*, apud Polybium Ἀρχιερεὺς ſeu Pontifex Maximus legitur deſignatus cum in [a] Excerptis Legationum, tum in Valeſianis; & apud [b] Joſephum J. Cæſar & Auguſtus non ſemel litteris ſuis ac decretis ſolum Ἀρχιερέως nomen adſcribunt. Alias vero eidem Appiano hæc dignitas non μεγίστη ſed μεγάλη ἱερωσύνη aliquoties vocatur, & Julianus Cæſar de ſe Pont. Max. μέγας Ἀρχιερεύς. Ita ſolo PONTIFICIS nomine deſignatur nonnunquam Latinis ſcriptoribus, quod ignorare non debuerat Pontificii juris Scriptor. Livius certe auctor luculentus, *Regem Sacrificulum creant*, *Id Sa-*

L. XXXVII.

[a] In Jul. Cæſare.
[b] Corint. lib. II. Bell. Civil.

Phil. XIII.

[a] Exc. XXXVII. pag. 167.
[b] Lib. Antiq. 15. c. 17.

Ep. LXII.

Lib. II. c. 2.

Id Sacerdotium Pontifici ſubjecere, alibi, *Cætera quoque omnia publica privataque Pontificis ſcito ſubjecit*; qui non alius quam Pontifex Maximus. Nec minus opportune aut ex uſu linguæ Græcæ, vel ratione muneris, ἱεροφάντας, ἱερονόμους, ἱεροφύλακας, Sacrorum nempe interpretes, præſides, cuſtodes, eoſdem vocat Halicarnaſſenſis; quibus nominibus ſupremos ſacerdotes Ægyptiorum, aliosque præcipuos ſacrorum Antiſtites, veteres auctores paſſim indigitarunt. Sed de his appellationibus alibi accuratius. Inter nummos autem Marci Antonii, unus occurrit Patinianæ collectionis cum effigie Dianæ Epheſinæ, ac inſcr. ΑΡΧΙΕΡ. Quo nomine eundem Antonium hujus Dianæ Flaminem adſumptum crederem omnino deſignari; cujus apud Epheſinos moram & theatralem ingreſſum tradentem Plutarchum haud ignoras. Neque ignota peregrina id genus ſacerdotia à Cæſaribus etiam ambitioſe nonnunquam ſuſcepta; haud aliter ac vel Archontis, Agonothetæ, aliorumque inſuper Municipalium Magiſtratuum Tituli, ut de Hadriano inprimis notant Dio ac Spartianus, ac de Gallieno Trebellius. Nec enim M. Antonius Pontifex Maximus, ſed ea ætate Collega ejus in Triumviratu M. Lepidus. Auguris vero dignitas non lituo ſolum frequenter deſignata in Nummis antiquis, ſed ipſo etiam nomine expreſſa in nummis M. Antonii jam Triumviri; ut inde ſacerdotii illius prærogativam abunde liceat æſtimare. Ut nec mirum proinde ſit, quod in Commentariis belli Gallici legitur, Cæſarem profectum in Italiam ut appellaret

Lib. VIII. municipia, *quibus M. Antonii Quæſtoris ſui commendaret Sacerdotii petitionem*, hunc ipſum nempe Auguratum. Tanti enim habitus apud Majores veſtros, ut Lituus Auguralis in nummis Cæſarum maxime Julii etiam con-

conſecrati obverſetur; immo ut in nummis etiam aliquot Græcis Titi ac Domitiani ΟΙΩΝΙΣΤΗΣ, in Romanis itidem AUGUR cum aliis ſupremi faſtigii appellationibus conjungatur. Hujus generis Veſpaſiani Nummus Gazæ Auguſtæ Viennenſis cum inſcriptione AUGUR TRI. POT. Unde certe liquet haud immerito magnifice adeo de jure ac auctoritate Augurum agere non ſemel Augurem ipſum [a] Tullium, cui & ſolo [b] *ampliſſimi Sacerdotii* nomine eadem dignitas non ſemel deſignatur; aut [c] Sulpitium apud eundem referre ut præcipua honorum inſignia, *ſe Patrem ſuum Prætorem, Conſulem, Augurem vidiſſe*; aut denique cur [d] Plinius, ubi Auguratum, quem jam Conſularis à [e] Trajano ſtudioſe efflagitaverat, fuiſſet conſequutus, ſerio eo nomine alicubi triumphet, indicata etiam ejus rei cauſa. [f] *Gratularis mihi quod acceperim Auguratum, jure gratularis & quod Sacerdotium cum priſcum & religioſum, tum hoc quoque plane Sacrum & inſigne eſt, quod non adimatur viventi.* Proximum huic dignitate ſacerdotium SEPTEMVIRATUS EPULONUM, ut vel ex eodem Plinio colligas, qui vel iſtud vel Auguratum à Trajano ſibi indulgendum contendebat, *rogo ut dignitati ad quam me provexit indulgentia tua, vel Auguratum vel Septemviratum, quia vacant, adjicere digneris.* Ut non immerito ejuſdem Sacerdotii memoriam expreſſam videas in denario Gentis Cœliæ, cum figura Septemviri in Jovis epulo lectum eidem Deo pro more ſternentis, & cum inſcr. L. CALDUS. VII-VIR EPUL. Sic inter diverſos FLAMINUM ordines, munus FLAMINIS MARTIALIS inter inſignia Gentis Corneliæ relatum occurrit cum inſcr. L. LENTULUS FLAMEN MARTIALIS.

[a] Lib. II. de Legib.
[b] L. ad Att. VIII. Ep. 3.
[c] L. III. Ep. 10. ad Appium.
[d] Lib. IV. Epiſt. 5.
[e] L. X. Ep. 8.
[f] Lib. IV. Epiſt. 8.
Epiſt. l. X. 8.

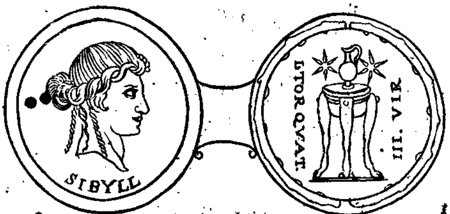

Meminit ejuſdem Metellus apud Macrobium, & ſimul luxurioſæ illius cœnæ, ac diei inſuper, qua Flamen à Lib. II. Saturn. c. 9. L. Julio Cæſare Augure renuntiatus eſt; *Ante diem nonum Kalendas Septembris, quo die* LENTULUS FLAMEN MARTIALIS *inauguratus eſt, domus ornata fuit.* & quæ plura ibi leguntur de ſumptuoſo cœnæ apparatu. De hoc Lentulo Flamine videtur etiam Cicero in- Lib. II. Epiſt. 14. Lib. XII. Epiſt. 8. telligendus in Epiſtolis ad Atticum ubi non ſemel Flaminis Lentuli mentionem facit. Sic alium inſuper Flaminem Martialem, nempe L. Valerium Flaccum, Apicis inſigne deſignat in denariis Gentis Valeriæ. De FLAMINE etiam QUIRINALI Numerio Fabio Pictore quædam jam in ſuperioribus delibavimus, qualis nempe ſignatur in ſequenti denario.

Figura illa Quirini Fulvio, mihi, ut verum fatear, Romæ potius galeatæ, quod innuit infra ſcriptum urbis nomen. QUIRINI autem vox clypeo inſerta, ad denotandam ſacerdotii illius memoriam, non autem imaginem nummo inſculptam. Alia etiam Quirini effigies

figies ab iſta haud parum diverſa viſitur in denario Gentis Memmiæ. Alterius rurſus Sacerdotii, hoc eſt QUINDECIMVIRORUM, ſignata in denariis Gentis Manliæ memoria, ſub Sibyllæ effigie, cujus libris inſpiciendis iidem, ut notum, vacabant.

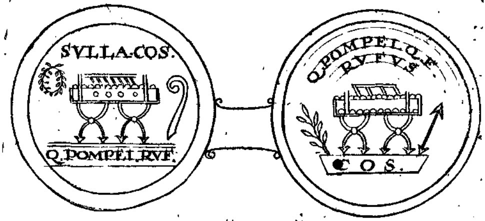

Immo quia Quindecimviri ſacrorum Apollinis Antiſtites, hinc ad indicandum illud ſacerdotium Tripus in averſa nummi parte ſignatus. Notat id Servius loco ſupra jam adlegato, ac ante eum Livius de iis agens, Lib. x. c. 8. dum adhuc erant inferiori numero, DECEMVIROS *ſacris faciundis Carminum* SIBYLLÆ *& fatorum populi hujus interpretes,* ANTISTITES *eoſdem* APOLLINARIS *Sacri, ceremoniarumque aliarum plebeios videmus.* En luculentum ſcilicet utriuſque partis hujus denarii commentarium. Quamquam idem Sacerdotium in nummo argenteo Vitellii Auguſti deſignatum etiam videas, quem ſupra alia occaſione adtulimus; ut vel inde de illius Sacerdotii dignitate abunde poſſit conſtare, qua Cæſares etiam ſe ornari patiebantur. Supremum vero CONSULUM faſtigium, quis dubitabit monumentis iiſdem haud minus ac Faſtis conſignatum, unde iidem etiam ſuppleri poſſunt aut illuſtrari? Repetitos vero ſæpius Conſulatus, ut inſignem honorum apicem, & totius Familiæ æternum decus, arguit denarius Gentis Corneliæ à Marcellino ſignatus, cum Marcelli Syracuſarum expugnatoris effigie, ac in averſa inſcr. MARCELLUS COS. QUINQ. Inſigne etiam

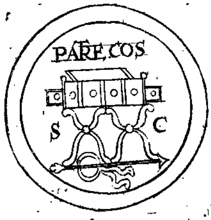
etiam illius Magiſtratus, Lictores nempe cum Faſcibus, exhibet ſequens denarius in memoriam Conſulum primi L. Bruti.

Alias plures non ſolum Cos. inſigniti in antiquis denariis, qualis Sulla & Pompeius in ſequenti,

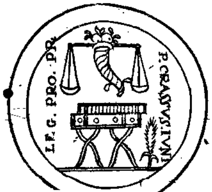

ſed & Valerio Meſſalæ Ædili Curuli nihil ad prodendam ad poſteros gloriam majus viſum, quam ut ſe PATRE CONSULE id muneris geſtaſſe ſequenti denario teſtatum relinqueret.

Equidem in id genus monumentis nemo mirabitur ſella Curuli deſignari Conſulare faſtigium, qui *Sellam Curulem*, *Curule Ebur*, *Vitam* etiam *Curulem* pro Conſulatu & Conſulari poſitam, apud Statium, Claudianum, Symmachum legit aliquoties, aut apud Græcos Scri-

Scriptores, ἐς ὑπάτων τὸν δίφρον ἀναβαίνειν. Haud aliter nempe ac ἐφορικοὺς δίφρους, ſeu *Sellas Ephoricas* apud Xenophontem legas; quibus nempe Ephori Supremus Lacedæmoniorum Magiſtratus inſidere ſoliti. Quamquam frequentes eædem Sellæ Curules in denariis Gentium Romanarum, ad deſignandos alios Curules Magiſtratus Prætores, Ædiles, Præfectos Urbis, & quibus etiam varia ſymbola vulgo adjuncta, puta Lances, Virgas, Spicas, Thyrſos, idque ut obſervo, ad diſcrimen eorum Magiſtratuum quibus Sellæ Curulis jus competebat. Hinc Lances videas cum Sella Curuli in denario Gentis Liciniæ, adpoſite ad PRÆTORIS aut LEGATI PROPRÆTORE officium indicandum, cui juris dicundi partes incumbebant. De Laced. Rep.

ÆDILES autem CURULES, quos cum Annonæ, tum Ludorum procurationem habuiſſe nemo neſcit, & quos proinde *Curatores Urbis, Annonæ, Ludorumque Solemnium* vocat alicubi Tullius, frequenter etiam Sella Curulis modo cum ſpicis à lateribus, modo cum Thyrſo Liberalium ſymbolo deſignat, ſicut in denariis Gentis Lolliæ ac Valeriæ. Eandem vero annonæ curam innuit etiam Modius frumenti cum duabus ſpicis in ſequenti denario Gentis Livineiæ, Lib. III. de Legib.

ut facile adſequamur, cur apud Livium dicantur non ſemel Ædiles Curules frumenti vim magnam, ex Africa puta aut Hiſpania advectam, *binis æris in Modios populo diviſiſſe*. Quum autem alii rei frumentariæ Curatores ſæpe extra ordinem crearentur, quibus in caritate annonæ frumenti in frumentariis provinciis emendi & ad urbem mittendi munus ex Senatuſconſulto deferebatur, inde ſignata etiam ſimilis curationis memoria in ſequenti denario, qui duas figuras togatas exhibet ſedentes cum ſpicis à lateribus, & inſcr. AD. FRU. EM. EX S.C. ſeu *Ad Frumentum Emendum Ex Senatus Conſulto*.

Lib. XXXI.

Unde Cicero ad Atticum illuſtratur, IIII. *Non veſperis à Balbo redditæ mihi litteræ, fere Nonis Senatum, ut Brutus in Aſia, Caſſius in Sicilia* FRUMENTUM EMENDUM, *& ad urbem mittendum curarent*. Alibi autem, *Emptum & ex S. C. Frumentum ab Siculis Prætore Verre*. Hinc *Frumentaria Coëmptio*, dicta ejuſmodi curatio, ut conſtat ex [a] Codice Theodoſiano; cui etiam ſequiori ævo, ſub [b] Theodoſio nempe juniore, certa pecuniæ ſumma & peculiaris arca dicata ibidem legitur. *Comparationes* autem eaſdem vocat alicubi [c] Paulus J. C. & *frumento comparando conſtitutum curatorem*; [d] Livius vero alicubi Legatos ad Frumentum mercandum dimiſſos. Unde liquet erraſſe Fulvium, diligentiſſimum alias Romani ritus inveſtigatorem, qui ad Præfectos anno-

Lib. XV. Epiſt. 9.

[a] L. 3. de Frum. Urb. Conſt.

[b] Lib. 14. ejuſd. tit.

[c] Lib. 21. D. ad Municip.

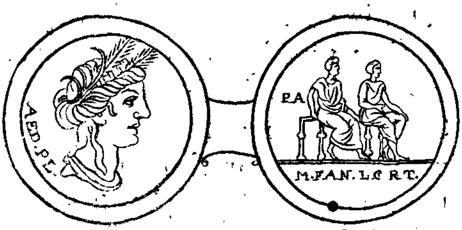
[d] Lib. IV. cap. 52.

næ ab Auguſto conſtituos, aut vero ad Ædiles ſuperiorem denarium refert. Iſtis enim haud aliud incumbebat quam frumenti ab illis Curatoribus miſſi aut aliunde in Urbem adlati diſtributio. Certe Dio haud alium in finem inſtitutos ab Auguſto Præfectos Annonæ narrat, quam *πρὸς τὴν τοῦ σίτου διανομὴν*, *ad frumenti diſtributionem*, & juxta eum Suetonius, *frumenti populo dividendi*. Neque vero aliud Ædilium hac in re & quidem Curulium munus, ut ex innumeris auctorum locis conſtat, & adlato paullo ante ex Livio, quam ut frumentum populo in Modios certo pretio dividerent. At diverſa ab his eorum procuratio, quibus extra ordinem emendi in transmarinis provinciis frumenti ac in urbem mittendi provincia committebatur, ut de Bruto & Caſſio paullo ante ex Tullio vidimus; & quam proinde ſimilem curationem extra ordinem delatam, notat ſingularis illa Nummi inſcriptio, *Ad Frumentum Emundum Ex Senatus Conſulto*. Quo etiam opportune referendus nummus aureus, à Patino noſtro primum vulgatus in eadem Gente Servilia, qui ſpicas exhibet navigio impoſitas; ad innuendam nempe empti in ea curatione frumenti tranſvectionem. Ut mittam ſubſellia quibus in ſuperiori denario duo illi togati inſident ad hoc munus electi, alios eoſdem quam Ædiles Curules ſatis arguere, quibus conſueto more Sellæ Curules fuiſſent adpoſitæ. Eximii autem honoris loco habitum quondam apud Majores veſtros totum hoc Annonæ curandæ munus, quale Pompeio etiam extra ordinem delatum conſtat, idem vero viluiſſe poſtea docet nos Boëthius, *ſi quis quondam populi curaſſet annonam, magnus habebatur: Nunc ea Præfectura quid abjectius?* Neque vero ab ÆDILIBUS PLEBIS excuſaſſe, Annonæ procurationem; vel ex Julii facto con-

Lib. LIV.

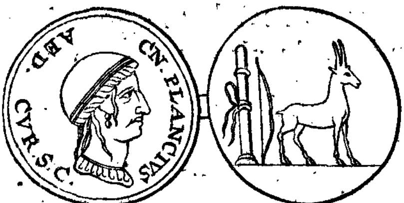
Lib. III. de Conſol.

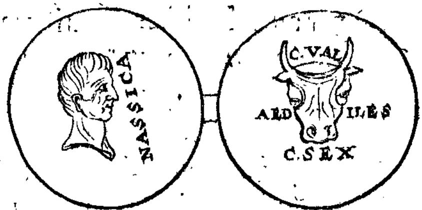
Dio lib. XLIII. ſtat, à quo ſex Ædiles conſtituti, duo Patritii, quatuor Plebeii, ex quibus poſtremis duo *Ædiles Plebis Cereales* vocabantur. Errat enim Dionis Interpres, qui præter auctoris mentem, hos Ædiles Cereales de Patritiis interpretatur. Contrarium certe ſatis evincunt duæ illæ Inſcriptiones, quas jam vidit Fulvius, ubi *Ædilium Plebis Cerealium* diſerta occurrit mentio. Haud incommode vero idem Fulvius ad ſimiles Ædiles refert denarium Gentis Canniæ, qui illinc Cereris caput exhibet cum inſcr. ÆD. PL. ſeu *Ædiles Plebis*, & in averſa duas figuras ſedentes.

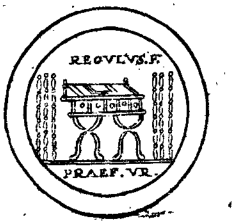
Ut inde etiam liqueat non Patriciis ſed Plebeiis Gentibus eandem annumerandam. Alias quum ad utroſque Ædiles cum Curules, tum Pebleios ludorum etiam ſpectaret procuratio, & ad priores quidem ludorum ſolemnium, ad poſteriores plebeiorum, ſeu Megalenſium aliorumque id genus, hinc petita etiam inde in iiſdem nummis ſymbola quibus utraque dignitas adumbraretur. Hinc CURULIS ÆDILITAS non ſolum Tigride, Baccho, Thyrſo, aliiſque Liberalium ſymbolis deſignata, ſed etiam Venationis, quæ vulgo cum Ludis edita, monumentis, ut in ſequenti denario Cn. Plancii; ſicut rurſus Ædiles Plebis C. Valerium & C. Sextium ſignat præclarus nummus à Cl. Seguino vulgatus, cum SCIPIONIS NASICÆ effigie in anteriori parte, Bovis autem capite in averſa.

Reli-

Reliqua, quæ ad poſteriorem hunc Nummum ſpectant, petat Lector ex eodem Seguino, ac inſuper ex Fabro ad Illuſtrium Imagines Fulvii. Illud certe inde liquet, cum Sextiæ Gentis ſervatam in nummis memoriam, quod negabat Fulvius, tum revera plebeiam fuiſſe, & à Sextia, quæ Patritia erat, diverſam, ut erudite jam olim contra Robortellum monuerat Sigonius. Neque vero aliter in prædicto denario ſub Bovini capitis effigie deſignatos & expreſſos videas ÆD. ſeu *Ædiles* in nummo Gentis Corneliæ, qui noviſſime Fulvianæ collectioni acceſſit. Sicut vero Conſules, Prætores, Ædiles, Sella Curuli deſignari paullo ante vidimus, ita etiam PRÆFECTIS URBIS eandem tribui arguit denarius Gentis Livineiæ.

Neque enim opus mea ſententia cum Urſino hanc Sellam Curulem ad Præturam patris hujus Reguli referre, qui in priori nummi parte ſignatur. Inſignis hanc in rem Dionis locus, ubi obſervat Præfectos Urbis à Julio Cæſare cum M. Lepido relictos, qui illo abſente res Urbis adminiſtrarent, accuſatos inter alia quod in eo Magiſtratu Sella Curuli eſſent uſi, haud ali- Lib. XLIII.

 ter

ter ac Magiſter Equitum, verum eos adlata lege abſolutos. Adeo ut ſi Regulus iſte, in alto auctorum de Præfectura ejus urbana ſilentio, in hanc Præfectorum claſſem adſcribatur, res liquida ſit, cur ſellam Curulem, in memoriam illius Magiſtratus adpingi in denario curaverit. Et ſi ad Præfectum Urbis oculos convertamus, qui Libera Republica feriarum Latinarum cauſſa inſtitutus, & qualis etiam huic Regulo dignitas obtingere potuit, eundem vice Conſulis notum hoc munus obiviſſe, ac ut Tacitus de eodem loquitur, *qui conſulare munus uſurpet*, adeo ut ſellæ Conſularis jus tum illi fuiſſe nemo negaverit. Poſteriori quidem ævo Urbis Præfectos peculiari ac ſuperbo uſos vehiculo, & ſingulari quidem privilegio, obſervo apud Symmachum, *urbanæ faſtigium poteſtatis peregrini ac ſuperbi vehiculi uſus attolleret.* quod à ſe tamen in ea dignitate conſtitutus amolitur. Alias præter hunc Regulum, Munatium Plancum Præfectura etiam Urbis inſignem notat Gentis Munatiæ denarius. Immo quod non obſervarunt diligentes Antiquarii, CENSORIÆ etiam dignitatis: ſervata in iiſdem denariis memoria. Neque vero veriſimile videbatur, ut quum alii omnis ferme generis Magiſtratus in iiſdem ſignarentur, Cenſuræ, aliorum Magiſtratuum faſtigii, ut Plutarcho vocatur, nulla in iiſdem mentio obverſaretur. Ad eam vero omnino ſpectare mihi videtur ſequens denarius Gentis Liciniæ, quem ad Licinium Craſſum Equitatui in Gallia à Cæſare Præfectum referebat Fulvius. At liquebit facile eodem denotari tranſvectionem Equitis, qualis coram Cenſoribus fieri ſolita, ut eam deſcribit Plutarchus, ac reſpicere proinde eundem denarium ad Cenſuram à patre ejuſdem Craſſi; ut ex eodem Plutarcho ſcimus, geſtam. Quod ipſum firmat Clau-

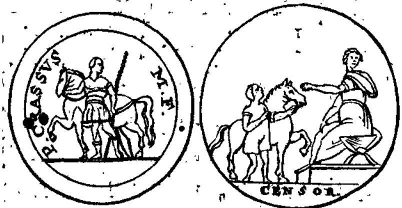
Annal. VI. 10.

Lib. X. Epiſt. 24.

In Catone Maj.

In Pompeio.

Claudii Cæſaris nummus, in quo ipſe Imperator ſedens pro Tribunali, ante ſimilis Equitis tranſvectio cum inſcr. CENSOR. Sed en utrumque cum Licinii Craſſi, tum Claudii nummum.

Quamquam eodem Licinii denario, Princeps Juventutis mihi videtur ille deſignari, quales vulgo nobiliſſimi adoleſcentes ex Equeſtri ordine, ut notum, creabantur. Quod egregie etiam adſtruit aureus Commodi nummus, quem poſſidet omni laude major Cardinalis Leopoldus ab Etruria, in quo ſimilis plane typus ſtantis figuræ quæ Equum tenet, & quo deſignatur idem Commodus inter Principes Juventutis cooptatus, ut è Lampridiio ſcimus, & qua de re alibi in ſequentibus. DUUMVIROS etiam QUINQUENNALES, totidem quaſi in Coloniis & Municipiis Cenſores, ut obſervarunt viri docti, præter lapides antiquos ſignant aliquot denarii Gentis Æbutiæ, & qualem Magiſtratum geſſiſſe in patria ſua Hadrianum auctor eſt Spartianus. Neque vero QUÆSTORUM & PROQUÆSTORUM infrequens in iiſdem denariis mentio, & quidem Quæſtorum tum Urbanorum tum Provincialium, Proconſulis puta, aut ſi mavis juxta doctos antiquarios, Proconſule; qui nempe quandoque Conſulari imperio provinciam adminiſtraret, qualis Silanus in Gente Junia M. SILANUS AUG. Q. PRO. COS. Non audiendus vero vir doctus & elegantis ingenii

genii amicus noſter, qui Proquæſtores, quorum mentio in præclara illa Inſcriptione Piſana de Inferiis Caii Cæſaris Auguſti Nepotis, *coram Proquæſtoribus primo quoque tempore*, mavult Provinciæ Quæſtores quam Proquæſtores interpretari. Proquæſtorum certe, ut Nummos mittam & Marmora, præter alios, Livium puta & Scriptorem belli Africani, meminit haud ſemel Tullius, *Lucullus Proquæſtore aliquot annos*. &c. Haud omittendus vero denarius Gentis Plætoriæ, in quo hinc MONETA ſignatur, illinc L. PLÆTORIUS Q. *Quæſtor*; ut facile intelligamus, cur *Quæſtor ad Ærarium* occurrat in eodem marmore Piſano, aut *Quæſtor ab Ærario*, in aliis antiquis lapidibus; vel juxta vetuſtæ legis fragmentum. *Q. Urb. Quei Ærarium Provinciam obtinent*. Sicut vero Ærarii publici, & pecuniæ in Provinciis adminiſtratio vulgo penes Quæſtores manſit; ita Monetæ ſignandæ curam in Urbe modo ad Triumviros Monetales, modo ad Quatuorviros circa J. Cæſaris tempora, modo ad Tres Præfectos ſub Auguſto iterum redactam, quondam etiam ad Curatores quoſdam ita dictos, incerto munero ſpectaſſe, eandemque vel Denariorum flandorum; vel Auri, Argenti, Æris flandi, feriundi; vel Argento etiam publice feriundo titulis ſignatam, non aliunde luculentius quam ex eadem moneta diſcimus. In ea enim crebro occurrunt III-VIR. A. A. A. F. F. *Triumvir Auro, Argento, Ære, Flando, Feriundo* vel, IIII-VIR. A. P. F. *Quatuor-Vir Argento Publice Feriundo*; ita enim mallem poſtrema interpretari quam cum doctis antiquariis *Argento Publico*, præeunte mihi Tullio, *Æs Argentum Aurumve publice ſignato*. Quo ſpectat Gentis Flaminiæ denarius, in quo quidam L. Flaminius Chilo legitur fuiſſe inter primos Quatuorviros Flandæ Monetæ.

Acad. Quæſt. L. II.

Theſ. Grut. ccccxxxvII. 2. M.xxvI. 9.

Lib. III. de Leg.

Ita

Ita enim malo hæc verba interpretari PRI. FL. IIII-VIR PRI. FL. *Quatuorvir Primus Flavit*, quam juxta priorem Fulvii explicationem, ut *Primus Flamen* J. nempe Cæſaris deſignetur. Altum enim de hoc Flamine ejuſque primatu ſilentium, quem M. Antonius Divi Julii Sacerdos & Conſul potiori jure ſibi vindicat. Neque ulla etiam in eodem denario Julii mentio vel effigies, ſed expreſſa Deæ Monetæ, ſicut in aliis nummis viſitur imago, & addita Quatuorviri Flandæ Monetæ dignitas, qualis à Julio Cæſare primum inſtituta, aucto ſcilicet Triumvirorum Monetalium numero. Neque tamen ignoti mihi, ut obiter hoc addam, Primi id genus Flamines, ſeu πρῶτοι Ἀρχιερεῖς in monumentis antiquis Lapidum Nummorumque deſignati, de quibus infra alio loco. Flandæ autem Monetæ mentionem itidem videas apud Symmachum, *Flandæ Monetæ* Lib. x. Epiſt. 21. *nequitiam decoquat larga purgatio.* Id vero cudendæ Monetæ munus haud mirum quandoque monetalibus inſtrumentis, Incude, Malleo, Forcipe, deſignari; ut in aliquot denariis Gentis Cariſiæ. Unde adpoſite Hieronymus; *Per exeſum montem haud paucula habitacula,* In Vita Pauli Eremitæ T. 1. pag. 238. *in quibus ſcabræ jam Incudes & Mallei, quibus pecuniæ olim ſignatæ viſebantur.* Immo, quod alias ut opinor ignotum, Lentulus quidam in Cornelia CUR. X. FL. *Curator Denariorum Flandorum* inſcribitur. Ita ut eorum etiam nomina, quibus Julii & Auguſti ætate vulgo hæc

cura incumbebat, inde adhuc hodie innoteſcant. hic mortuo aut abſente Triumviro Monetali, alium in ejus locum ſuffectum cum Titulo Pro Triumviri liquet ex ſequenti denario, in quo C. MARIUS PRO III-VIR. deſcribitur, additis Triumvirorum Reip. Conſtituendæ capitibus,

Sequiori autem ævo munus hoc ſignandæ pecuniæ penes Procuratores monetarum novimus exſtitiſſe, qui pendentes à nutu Comitis Sacrarum Largitionum, ejuſdem auctoritate pecuniam curabant ſignari. Liquet id cum ex Caſſiodoro, tum Ammiano, qui eoſdem
Lib. XXII. alibi *Monetæ Præpoſitos* vocat. In Coloniis vero, Municipiis, ac liberis Civitatibus relicta ſub Imperio Cæſarum per aliquot ſæcula facultas illa ſignandæ monetæ. Id vero non arguunt ſolum tot nummi ejuſmodi Urbium & Coloniarum adhuc ſuperſtites cum Cæſarum quorum ætate percuſſi in anteriori parte effigie, ſed clarius expreſſa in aliquot ex iis eadem facultas, Cæſarum indulgentia iis conceſſa. Hinc in nummo Coloniæ Patrenſis ſub Auguſto, quem cum ſelectis aliis vulgavit nuper ſæpe laudatus Seguinus, INDULGENTIÆ AUGUSTI MONETA IMPETRATA, & in aliis duobus Coloniæ Romulenſis ſub Auguſto ac Tiberio, PERM. DIVI. AUG. COL. ROM. ſeu *Permiſſu Divi Auguſti Coloniæ Romulenſis.* conſueto apud Livium loquendi
Lib. XXXVI. L. XXXVII. genere, *Permiſſu Conſulis*, *Permiſſu Imperatoris.* Quo referendus

rendus etiam præclarus nummus Druſi; qui in averſa parte caput Mercurii exhibet, & inſcr. PERMISSU L. APRONI PROCOS III. Alius itidem huc ſpectat nummus ejuſdem Regiæ Gazæ, in qua duæ figuræ cum puero & inſcr. quæ præferre videbatur eruditis antiquariis PERM. IMP. GER. Neque huic diſſimilis Domitiani nummus Mediceus Corinthi percuſſus, PERM. IMP. COR. quomodo & in priori nummo pro GER, facile COR, legendum exiſtimarem. Occurrit præterea nummus primæ magnitudinis apud Procerum Veſtratium decus Camillum Maximi, in quo Aquila cum ſignis Legionum & inſcr. PERMISSU CÆSARIS TIBERII. Cui ſuffragatur alius ejuſdem Tiberii, quem jam poſſidet Muſeum Regium Pariſienſe, MUNIC. ITALIC. PERM. DIV. AUG. Quæ cimelia vulgo parum nota vel obiter indicaſſe, haud ingratum Lectori futurum reor. Neque vero repugnans id genus inſcriptiones eorum ſententiæ (ut exiſtimabat ſingulari virtute & horum ſtudiorum peritia inſignis amicus noſter) qui etiam ſub Cæſaribus penes Senatum æris in urbe ſignandi facultatem manſiſſe tradiderunt. Id enim & aperte antiqui Auctores docent, & clariſſime evincunt nota S.C. vulgo æreis Nummis adhuc infinita copia ſuperſtitibus impreſſa. At non eadem Coloniarum & Municipiorum ratio, quæ inter alia privilegia quibus à Cæſaribus ornabantur, illud etiam ſignandæ monetæ ſingulari eorundem indulgentia & permiſſu conſequutæ, publice etiam ingrati animi monumentum profiteri ambiebant. DUUMVIROS vero iiſdem Coloniis deducendis, frequenter etiam nummi id genus ante oculos ponunt. Magni enim honoris loco habitum nova earum urbium jacere fundamenta, quæ totidem ſimulacra Urbis gen-

In Gaza Chriſtinæ Reginæ.

tium dominæ habebantur. Hinc jam olim apud Græcos Coloniarum duces vulgo Heroïbus adſcripti, & ſingulari quadam civium ac poſterorum religione conſecrati. Equidem ad Corinthum Græciæ ocellum denuo inſtaurandam, delectos olim Q. CÆCILIUM NIGRUM & C. HEIUM II-VIR. haud immerito colligas, quod alibi monui, ex Veneris effigie & CORINT. nomine in anteriori parte expreſſo. Sic eorum nomina, à quibus Colonia Carthaginem circa eadem tempora deducta, apud Tertullianum poſterorum memoriæ tradita reperies, indicata etiam ea muneris parte, quam in illa inſtauratione Duumviri ſibi vindicarunt; *ubi mœnia Statilius Taurus impoſuit, ſolemnia Sentius Saturninus enarravit.* Id enim ſingularis prærogativæ haud ignoras, Urbem mœnibus cinxiſſe; Unde Dido ſua decora apud poëtam enumerans,

De Pallio.

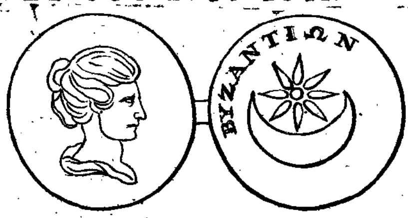
mea mœnia vidi,

& in Codice Theodoſiano* *Murorum inſtructio* inter publica Principum opera refertur. Utriuſque vero nominis, & Statilii Tauri & Sentii Saturnini memoriam etiamnum ſervant antiqui denarii. Inde autem liquet, haud immerito à Triumviris Monetalibus quæſitum Auguſto decus; ab inſtaurata nempe ejus auſpiciis haud una Colonia. Unde videas in denariis aliquot Gentis Petroniæ, hinc Auguſti effigiem, illinc Sirene, Pegaſo, Falcata Luna cum ſtella, deſignari Neapolis, Corinthi, ac ut primi obſervamus, Byzantii inſtaurationem. Poſtremum certe luculenter arguunt alii nummi, in quibus depictum vulgo illud Byzantinorum inſigne, nomine eorundem adſcripto. Cujus rei fidem facient ſequentia ectypa, primum denarii illius, cujus meminimus, alterum nummi à Byzantinis percuſſi, cum inſcr. ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ,

*Lib. 36. de Oper. Publ.

TRIUM-

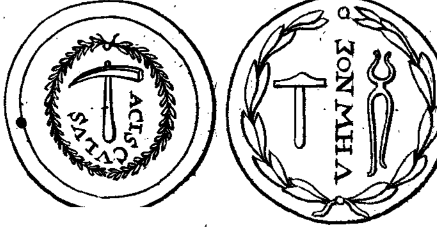

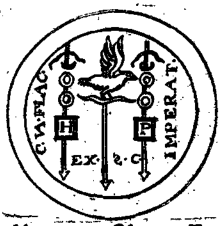
Triumviros autem illos mitto Reip. conſtituendæ, ſeu *Tricipitinam* illam Varroni dictam, quam vere arguunt tria Auguſti, Antonii & Lepidi juncta in ſequenti denario aliiſque id genus capita.

Quid jam memorem Præfectos Fabrum, quos Urſino arguere videtur Malleus in denario Gentis Valeriæ cum nomine Acisculi adjuncto? At non Malleum eo denotari, ſed Inſtrumentum fabrile, quo ſaxa cædebantur in latomiis, cenſet vir inter eximia ſæculi noſtri ornamenta numerandus Nicolaus Heinſius noſter, & firmat veteri Gloſſario, in quo *Aciſculus*, λατόμ⟨ος⟩ redditur. Ut vero de Mallei apud veteres forma lectori liceat ſecurius judicium ferre, en tibi cum eundem Aciſculi nummum, tum alium Lemniorum, cum vero Malleo & Forcipe, Vulcani utpote Dei Lemnii inſtrumentis.

Quid enumerem alia Militiæ munia in iiſdem denariis expreſſa, ut TRIB. MIL. ſeu *Tribunum Militum* in Fonteia; Centurionem militem vite cædentem in Didia, duos Milites, unum pro cive proſtrato pugnantem in Minucia, alium pro Vallo in Numonia? Quid dicam tot Legiones ſignatas in denariis Gentis Antoniæ, de quibus paullo infra? quid ſigna ipſa Legionum, cum additis litteris H. P. ut in ſequenti denario Gentis Valeriæ, cui ſimilem videas in Gente Claudia & Cornelia?

Quid ſibi velint illæ litteræ ſilent Interpretes. At nihil aliud notare mihi liquet, niſi *Haſtatorum* & *Principum* ſigna. Livius; *Haſtatorum prima ſigna, deinde Principum erant, Triarii poſtremos claudebant.* Conſtabat nempe Legio, ut notum, ex Haſtatis, Principibus, & Triariis; quorum primi ſua habebant Signa ſeu Vexilla, illis notis H. & P. in denario diſtincta; Triariorum autem erat Aquila, Signum totius Legionis, quam vulgo in Medio collocant id genus Nummi. Maris autem imperium ab utroque Pompeio, Patre & Filio adminiſtratum, ſub diverſis tamen titulis, docent illius Familiæ Numiſmata, in quibus parens Pompeius PRO-COS. cum prora navis, Sextus autem filius PRÆF. CLASS. ET ORÆ MARIT. deſcribitur. Scilicet cui Claſſis erat Provincia, ut loquitur aliquoties Livius, qui & alibi Duumviros creatos refert ad tuendam Oram Maritimam. Eandem vero Claſſis Præfecti dignitatem M. Antonium, poſitum alias in ſupremo dignitatis

L. xxxvii. cap. 39.

Lib. xl. cap. 19.

gnitatis faſtigio videmus etiam adoptaſſe ex ejuſdem Nummo, qui nuper Fulviano operi acceſſit, in quo hinc ipſe cum Cleopatra, illinc Triremis ſignatur, cum inſcr. PRÆF. CLAS. Tutelam vero junioris Ptolemæi à Lepido Reip. nomine ſuſceptam, Nummi ejuſdem poſteris conſignarunt, in quibus M. LEPID. PONTIF. MAX. TUTOR. REG. dicitur. Unde præter Valerium & Juſtinum Urſino adlegatos, qui Tutelæ hujus meminere, Tacitus etiam illuſtratur; Annal. II. 61. *exemplo quo majores M. Lepidum Ptolemæi liberis* TUTOREM *in Ægyptum miſerant.* Alias de Pompeio Lucanus noſter,

Sceptra puer Ptolemæus habet tibi debita Magne Lib. VIII.
Tutelæ commiſſa tuæ.

Neque aliter liberis Cotys Thraciæ Regis Tutorem datum ob infantiam Trebellienum Rufum, ſuperiori loco apud Tacitum legas. Inter externa autem Imperia occurrit illud LEGATI PROPRÆTORE in Nummis Gentis Cariſiæ cum effigie Auguſti, ubi admitti non debet adlata ab Urſino Ant. Auguſtini, viri alias ſani in litteris judicii, explicatio. Ille enim Legatos Pro Prætore dictos ſolum credidit, qui Legati primum in Provinciam cum Prætoribus miſſi, dum his diſcedentibus aut mortuis, eandem eorum loco adminiſtrabant. At ratio Virum doctiſſimum hic fugit. Notum enim Auguſti ævo & ſequentium dein Cæſarum Legatos Pro Prætore appellatos, non Prætorum in Provinciis adſeſſores aut qui iiſdem ſuccedebant, ſed ſupremos Rectores miſſos ad adminiſtrandas provincias Cæſaris, ſicut Populi Proconſules, qui populi provinciis præficiebantur. Ratio autem nominis obvia ex uſu veteris Reip., qua Pro Conſule aut Pro Prætore primum dictus, qui Conſul aut Prætor deſtinatus ad regendas pro-

provincias vel præfecturam militarem, functus Magiſtratu in eodem imperio continuabatur. Clare id docet Dio, qui Pro Conſules & Pro Prætores dictos tradit in Caſtris Pompeii Conſules & Prætores prioris anni, aliis non ſuffectis. Ita crevit paulatim in eadem Rep. Pro Prætoris militaris appellatio frequens apud Livium aliosque, quæ poſtea ab Auguſto ad Rectores militarium Provinciarum tranſlata; dum Pro Conſules dicti, ut notum, qui præerant pacatis Populi Provinciis. Neque tamen reperta primum ſub Auguſto conjuncta Legati Proprætoris appellatio, ut Dio videtur innuere, ſed jam recepta libera adhuc Rep. de iis qui vice Prætorum, ſub Pro Conſulis aut Imperatoris auſpiciis, parti exercitus aut Provinciæ præerant. Egregie id præter lapidum auctoritatem confirmat denarius Gentis Pobliciæ, in cujus anteriori parte, GN. MAGNUS IMP. in averſa vero M. POBLICI, LEG. PROPR. ut intelligamus hunc Poblicium à Pompeio, qui tum exercitui ſummo cum imperio præerat, adſumptum in partem curæ militaris, aut regendæ Provinciæ. Sciendum enim in diviſione Provinciarum facta à Triumviris Pompeio, Craſſo, Cæſare, quæ ſingulis obtigerant, eas Legatorum opera eoſdem adminiſtraſſe. Accedit huic alius denarius in Gente Cæcilia, in quo P. CRASSUS. JUNI. LEG. PROPR. ſignatur; qui nempe Scipionis in Africa Legatus fuit. At vero ſub Cæſaribus, dicti non ſolum Legati Proprætore, ſed etiam LEGATI AUGUSTI; quaſi totidem Cæſaris in commiſſis Provinciis Adſeſſores, ut prior appellatio curam militaris provinciæ, altera demandatam à Cæſare juriſdictionem argueret. Hinc idem Cariſius, quem LEG. PROPR. ſeu *Legatum Proprætore* inſcriptum paullo ante diximus, in nummo

Lib. XLI.

Eme-

Emeritæ cuſo, in alio ejuſdem urbis Nummo, Legatus Auguſti inſcribitur P. CARISIUS LEG. AUG. in Hiſpania nempe Luſitanica, ad quam regendam miſſus ab Auguſto. Illæ enim duæ, Luſitania, in qua Emerita, de qua magnifice Auſonius, In Gaza Chriſtinæ Auguſtæ.

Submittit cui tota ſuos Hiſpania faſces,

& Tarraconenſis à Legatis Cæſaris, Bætica autem à Populi Magiſtratu, ut ex Strabone ac Dione liquet, regebantur. Conjuncta etiam vulgo, ut notum, utraque appellatio, ut *Legati Auguſti Propr. atore* dicerentur, quod non ſolum arguunt lapides antiqui, ſed aliquot etiam Græci Cæſarum Nummi, in quibus Πρέσβεις Ἀντιστρατηγοὶ τοῦ Σεβαστοῦ non ſemel nuncupantur. Ita præclarus nummus Hadriani Mediceus, ΕΠ ΕΙΤΕΙ ΡΟΥΦΟΥ ΠΡΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙ. ΤΟΥ CΕΒΑC. ΒΙΖΥΗΝΩΝ, hoc eſt, *ſub Itio Ruſo Legato & Proprætore Auguſti, Bizyenorum*. Thracia nempe, in qua Urbs illa Bizyenorum ac proinde Socrati Βιζύη τῆς Θρᾴκης dicta, inter Provincias Cæſaris remanſerat; utpote ex earum numero, quæ poſt diviſionem Provinciarum ab Auguſto inſtitutam in Provinciæ formam redacta fuerat, & quidem ſub Veſpaſiano, ut obſervat Tranquillus. Tales autem Provincias non Populo ſed Cæſari acceſſiſſe diſerté juxta [a] Strabonem docet [b] Dio; ac in ſpecie de Thracia firmant Lapides antiqui. AUGUSTI vero nomen in eodem nummo non Legato ſolum ſed Proprætori etiam poſtpoſitum, ſicut in Inſcript. Dolabellæ, LEG. PROPR. DIVI AUGUSTI. ET TI. CÆSARIS AUGUSTI. Eoſdem vero Legatos Auguſti ſeu Rectores Cæſaris Provinciarum, Proconſules etiam dictos recte negat ad Spartianum Salmaſius, nec debuit nuper vir doctus id in dubium vertere. Conjuncta enim nonnunquam harum dignitatum

Item in Gaza Regin. Chriſtin.

Hiſt. Eccl. l. IV. c. 15.

[a] L. XVII.
[b] L. LIII.

Theſ. Grut. CCCXCVI. 1.

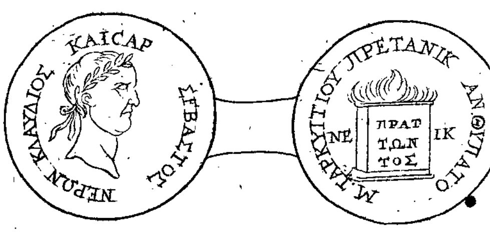
tum nomina in priſcis elogiis, diſtinguenda tanquam munera variis temporibus geſta, quibus fiebat, ut qui Proconſul Populi Provinciam adminiſtraverat, poſtea ut Legatus Cæſaris alicui ex ejuſdem Provinciis præficeretur, aut viciſſim. Ita, ut ſexcenta mittam, Proculum quendam ſignari videas in inſcriptione veteri apud
CCCLXI. I. Gruterum, Legatum Proprætore Numidiæ; Conſularem Thraciæ, Siciliæ, Præſidem Provinciæ Byzacenæ, Proconſulem Africæ, aliiſque adhuc honorum inſignibus decoratum; quos certe ab uno viro geſtos eodem tempore nemo facile arbitrabitur. Haud aliter nempe ac Balbinus, *Rector Provinciarum infinitarum* Capitolino deſcribitur. Nec obſcura etiam PROCONSULUM mentio in Numiſmatibus antiquis, qui vel ante, vel poſt diviſionem Provinciarum ab Auguſto inſtitutam, regendæ alicui Provinciæ fuerant præpoſiti. Prioris generis ſuppeditat præclarus nummus Laodiceæ percuſſus in honorem Appii Clodii Pulchri, Ciliciæ ante Ciceronem Proconſulis, inſcriptus AP. PULCHER. AP. F. PRO. COS. quem apud anteſignanos duos antiquariorum Urſinum ac Seguinum expreſſum videre licet. Poſterioris autem Proconſulatus, poſt diviſionem nempe Provinciarum Cæſaris & Populi, rariores aliquot Nummi memoriam adhuc ſervant. Hoc vero beneficium iidem præſtant, ut qualis tum ſtatus fuerit illarum Provinciarum, inde poſſit indubie colligi, an Cæſaris ſcilicet vel Populi. Crebra enim mutatio earumdem accidit poſt primam diviſionem ab Auguſto inſtitutam; ut nempe Provinciæ Cæſaris in Provincias Populi haud ſemel fuerint tranſlatæ, aut viciſſim; ſicut præter Dionem, ex Scriptoribus Hiſtoriæ Auguſtæ, & coævis monumentis liquet. Hinc factum ut pro ratione hujus permutationis, Præ-

fecti

fecti illarum Provinciarum aliquando Proconſules aut Prætores, dum illæ erant Populi, aliquando Legati & Proprætores, quum factæ ſunt Cæſaris, dicerentur. Temporum itaque habenda hic ratio, quod viris doctis non ſemel impoſuit, & proinde eorum monumentorum, ex quibus ea de re conſtare poteſt. *Cyprum* quidem, quam primo ſibi vindicaverat, mox recepta ejus loco Delmatia, Populo conceſſit Auguſtus; unde eandem inter Populi Provincias relatam à Strabone ac Dione videas. Eodem vero imperio adhuc regebatur Flaviorum temporibus, ut liquet ex nummo, quem noviſſime vulgavit Cl. Seguinus, inſcripto, ΑΝΘΥ. ΕΠΡΙΩ ΜΑΡΚΕΛΛΩ ΚΥ. h. e. *Proconſule Eprio Marcello, Cypriorum.* Iis enim temporibus floruiſſe nobilem hunc delatorem Tacitus & Quintilianus ſatis arguunt. Illud vero hic obiter monebo figuram quæ in eadem Nummi parte ſignatur, haud aliam revera eſſe quam Venerem Cypriam, quæ Ἀφρόδιτος iiſdem vocabatur, & veſte ac corpore muliebri, natura virili & barbata ab iis culta, ut ejus ſimulacrum deſcribunt alicubi [a] Servius & [b] Macrobius. Ad ſimilem vero Cypriorum Rectorem ſpectare videtur æreus quidam Claudii nummus inſcriptus, ΕΠΙ ΚΟΜΙΝΙΟΥ ΠΡΟΚΟΥΛΕΙΟΥ ΚΥΠΡΙΩΝ, *ſub Cominio Proculeio Cypriorum.* Ex quo prætereà diſcimus, ad eandem forte Cominiorum gentem, cujus frequens mentio in lapidibus antiquis, referendos nummos illos, quos ſub Proculeiæ gentis nomine edidere nuper minus accurate diligentes antiquarii; quum vel ſuperior nummus doceat Cominios inter alia cognomen habuiſſe Proculeiorum, neque iſtud inter Gentium Romanarum nomina, ſed cognomina collocandum. *Achaia* vero Proconſularis etiam Provincia ſub Auguſto, ad Cæſarem autem tranſlata

[a] Ad Æn. II.
[b] Saturn. I. III.
Vid. Theſ. Grut.

Lib. III. ſub Tiberio, ut obſervat Annalium Scriptor, *Macedoniam & Achaiam onera deprecantes levari in præſens Proconſulari imperio, tradique Cæſari placuit*. Haud fruſtra vero *in præſens* additum à graviſſimo Authore. Rediit enim eadem Achaia brevi ad Populum, puta ſub Claudio, ut cum ex Suetonio, tum ex Claudii nummis Mediceis liquet Patris in Achaia percuſſis, cum inſcr. ΜΙΝΔΙΟΣ ΑΝΘΥΠΑΤΟΣ ΠΑΤΡΩΝ. Huic conſentaneus ab Occone deſcriptus, ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΡΟΥΦΟΥ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ ΠΑΤΡΩΝ. *Bithynia* Proconſularis itidem Provincia ſub Auguſto, ejuſdem adhuc juris manſit ſub Claudio; ut ſi non aliunde ex nummis utique liqueret Nicomediæ Provinciæ illius Metropoli ſignatis; qualis iſte hinc cum Claudii effigie, illinc cum adſcripto nomine ΤΑΡΚΥΙΤΙΟΥ..... ΣΚΟΥ. ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ, nempe *Tarquitio Priſco Proconſule*; ſicut nummum iſtum vetuſtate exeſum legebam & explicabam Cl. veſtro Gottofredi. Haud abſimilem poſtea in Gente Tarquitia editum à Cl. Patino animadverti, cum Neronis effigie, ac in averſa parte expreſſum nomen Μ. ΤΑΡΚΥΙΤΙΟΥ ΠΡΕΤΑΝΙΚ. ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ ΠΡΑΤΤΩΝΤΟΣ ΝΕΙΚ. *M. Tarquitio Pretanico Proconſule faciente, Nicomedenſium*. Ut ita circa extrema Claudii & initia Neronis, Bithyniæ eundem præfuiſſe ſuperiores nummi evincant.

Pro ΠΡΕΤΑΝΙΚ, ſeu *Pretanico*, mallem equidem

ΠΡΙΣ-

ΠΡΙΣΚΟΥ, ſeu *Priſcum* in eodem legere, cum fide ſuperioris nummi mihi apud vos inſpecti, tum motus auctoritate Taciti, qui diſerte hujus Tarquitii Priſci, tanquam functi Bithyniæ Proconſulatu circa eadem tempora meminit; *Damnatus iiſdem Conſulibus* TARQUITIUS PRISCUS *repetundarum*, BITHYNIS *interrogantibus*. Ut certe inde liqueat, & veteres auctores ejus meminiſſe, de quo nihil ſibi lectum obſervabant celebres antiquarii, neque dubitare eoſdem debuiſſe, an per litteras illas ΝΕΙΚ. Nicopolis, an vero Nicomedia deſignaretur. Sub eodem Nerone alium ejuſdem Bithyniæ Proconſulem, Attium nempe Laconem, exhibet nummus Cl. Seguini, ΕΠΙ. ΑΤΤΙΟΥ ΛΑΚΩΝΟϹ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ, infra ΝΙΚΑΙΕΩΝ, *ſub Attio Lacone Proconſule, Nicæenſium*. Sub Flaviis Proconſularis adhuc eadem Bithynia, ut arguit alius Nummus Nicomedenſium ſupra jam alia occaſione à nobis excuſſus, ΛΑΝΚΙΟΥ ΟΥΑΡΟΥ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ, *Plancio Varo Proconſule*. Sub Trajano eandem manſiſſe Proconſularem, liquet alias ex Dione Chryſoſtomo, qui in ea oratione quam in Patria habuit, Pryſa nempe urbe Bithyniæ, Proconſulis illius Provinciæ mentionem facit. Neque tamen ob ſuperiores illas Nummorum inſcriptiones Tacitus ideo arguendus, qui Marcellum Bithyniæ Rectorem ſub Tiberio, Prætorem non autem Proconſulem vocat, ſicut mallet Lipſius, *Marcello Bithyniæ Prætori objectum*. Bithynia ſcilicet una ex decem Populi Provinciis, ad quas regendas mittebantur viri Prætorii, ſicut Conſulares regebant duas nobiliores Provincias Aſiam & Africam, quod Strabo ac Dio tradidere. Prætor itaque Tacito vocatur ratione Provinciæ Prætoriæ, qualis erat Bithynia, haud aliter ac Cyprus Prætoria Provincia vocatur

Annal. XIV. 46.

Orat. XLVII.

Lib. xiv. alicubi Straboni; quod nempe Viri Prætorii ad eas regendas mitterentur, non autem Conſulares; quamquam revera in Nummis aliiſque publicis monumentis Proconſules vocari ſoleant, quod omnibus Provinciarum Populi Rectoribus tam Conſularibus quam Prætoriis, communis eſſet Proconſulis appellatio, ut aperte Dio innuit, & firmant aliunde Nummi ac Lapides antiqui. Lipſium decepit Prætoris appellatio, qua Cæſaris, non Populi Magiſtratum credidit deſignari, quum priores tamen non Prætores ſimpliciter, ſed vulgo Legati, Legati Auguſti, Legati Proprætore, aliquando etiam Legati Prætorii, ad diſtinctionem nempe Conſularium, dicerentur: Alias vero hæc Bithynia cum Propontide acceſſit poſtea Provinciis Cæſaris ſub Hadriano, cujus loco Pamphiliam Populo conceſſit, ut
Pag. 714. obſervo apud Dionem in Excerptis Conſtantinianis. Tum vero illius Rectores non Prætores amplius aut Proconſules, ſed Legati Auguſti & Ἀντιςρατηγοὶ dicti,
Theſ. Grut. M. xciv. quemadmodum vocantur in aliquot Inſcriptionibus antiquis, de quarum ætate inde poteſt judicium fieri. Quamquam jam ante ſub Trajano acceſſiſſe Bithyniam Provinciis Cæſaris arguere videatur Plinius junior eidem à Trajano præpoſitus, & quidem *Legatus*
Theſ. Grut. cIↄ xxviii. 5. *Proprætore*, juxta Inſcriptionem antiquam, in qua dicitur LEGAT. PROPR. PROVINCIÆ PONTI CONSULARI POTESTATE; quod præterea pluribus ex eodem Plinio adſtruere alicubi conatur erudi-
Var. Lect. l. iv. c. 3. tiſſimus Sam. Petitus. Verum ut mittam adlata modo utriuſque Dionis teſtimonia; aut quod non *Bithyniæ* ſimul, ſed *Ponti* duntaxat *Legatus* vocetur in memorata Inſcriptione, quæ Provinciæ alioquin, ut vel ex Strabone ac Dione conſtat, ab uno Rectore ſolebant adminiſtrari, & una proinde ſignari in monumentis id ge-

nus

nus antiquis; non ordinarium videtur fuiſſe illud Plinii imperium, ſed extra ordinem ad ordinandas provincias Ponticas; quales extraordinarios Magiſtratus miſſos ſubinde à Cæſaribus in Proconſulares Provincias aliunde etiam ſcimus, qua de re mox in ſequentibus, idque, ut videtur, vi juris illius ſeu imperii Cæſarum Proconſularis, de quo ſuo loco. Sic data etiam Plinio, quod ſolemne eo caſu, ut ex aliis etiam Nummis modo evincetur, non *Legati* ſolum, ſed præterea *Conſulari Poteſtate* facultas Syriam, &c. Alias jam ante Auguſti tempora, Bithyniæ Rectorem C. Papirium Carbonem arguunt duo Nummi ærei Nicææ & Nicomediæ percuſſi, uterque cum inſcr. ΕΠΙ ΓΑΙΟΥ ΠΑΠΙΡΙΟΥ ΚΑΡΒΩΝΟΣ, *ſub Caio Papirio Carbone*. Urſini errorem jam refutarunt diligentes antiquarii, qui Nicæenſes de Corſicæ populis interpretabatur, ac ad Caium Carbonem Sardiniæ Præſidem ſimilem nummum referebat. Neque vero ſolum id refellit alter nummus Nicomedenſium à Patino editus, ſed Dio præterea, qui à Caio Carbone Bithyniam adminiſtratam alicubi teſtatur, quod jam monuit Cl. Seguinus. Lib. XXXVI. *Syriam* autem, utpote inter Cæſaris Provincias, à Legatis proinde Auguſti adminiſtratam, Silano puta ſub Tiberio, Quadrato aut Ceſtio ſub Claudio ac Nerone, arguunt itidem antiqui Nummi Antiochiæ ſignati, ΕΠΙ ΣΙΛΑΝΟΥ, vel ΕΠΙ ΚΕΣΤΙΟΥ, vel ΕΠΙ ΚΟΥΑΔΡΑΤΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ, quibus addendum eſt ſequens ectypum è nummo veteri, ſed vetuſtate attrito ac proinde paullo inconcinnius hic expreſſum cum Ariete & ſtella, ſolito Antiochenſium ſymbolo,

Fa-

In Gaza Reginæ Chriſtinæ.

Factum vero ſequutis temporibus, ut iidem Legati Auguſti, non Proprætores ſolum, ſed Conſulares etiam digniori vocabulo, à geſto nempe magiſtratu vocarentur. Hinc inducta rurſus illa Provinciarum diſtinctio, ut Conſulares Cæſaris Provinciæ, Proconſulares vero Populi, veteri ſcilicet vocabulo dicerentur. Clare id exprimit Capitolinus: *Provincias ex Proconſularibus Conſulares, aut ex Conſularibus Proconſulares aut Prætorias pro belli neceſſitate fecit.* Qui locus, ut recte colligit ὁ πάνυ Salmaſius, nihil aliud arguit quam permutationem Provinciarum Populi & Cæſaris factam à M. Aurelio, pro ingruentibus nempe caſibus, ut alias contigiſſe paullo ante videbamus. Conſulares ergo tum dictæ illæ Provinciæ in quas Conſulares Legati à Cæſaribus mittebantur, ad diſcrimen earum in quas mitti ſolebant viri Prætorii aut Senatores. Ita Conſulares evaſerunt inter alias Syria, Britannia, Germania, Hiſpania, & ſucceſſu temporis Thracia, Mœſia etiam utraque ac Dacia, ut liquet ex auctoribus & monumentis antiquis. Nonnunquam etiam dicti Præſides id genus *Conſulari Poteſtate*, aut juxta Tullium, *Conſulari Imperio*, cujus rei exemplum præbet illuſtris nummus Mediceus, cujus ſenſum non adſequebatur eruditus Gazæ illius Cuſtos. Percuſſus ille à Smyrnæis temporibus Caracallæ, cum inſcriptione in averſa parte ΕΠΙ Ε. ΕΧΟΝ. ΥΠΑΤΟΡ. ΑΥΡ. ΑΝΤΩΝ. ΕΥΤΥΧΟΥ, ita enim lego & explico, hoc eſt, *ſub Aurelio Antonino*

In M. Aurelio.

Euty-

Eutyche habente Conſularem Poteſtatem; nempe Ἐξȣσίαν Ἔχοντος τ' ὑπάτȣ, ut prima verba legenda ſunt. Ubi Ἐξȣσίαν τ' ὑπάτȣ, *Conſularem* vocat, *Poteſtatem*, haud aliter ac τιμὴν & ἀρχὴν αὐτοκράτορα ſummum pace & bello imperium dixerunt ſcriptores Græci. Ejuſmodi vero Conſularis Poteſtatis crebra occurrunt exempla in priſcis monumentis, ſicut in commemorata paullo ante Plinii Junioris Inſcriptione, ubi Legatum Provinciæ Ponti vocari vidimus CONSULARI POTESTATE. In quo autem vis fuerit illius Conſularis Poteſtatis, aperte docet alicubi Appianus, qui in Syriam Prætores miſſos ſcribit, ἵνα ἔχοιεν ἐξȣσίαν καταλόγȣ τε ςρατιᾶς καὶ πολέμȣ οἷα τ' ὕπατοι· *ut haberent poteſtatem delectus militum & belli inſtar Conſulum*. Hæc autem Poteſtas Conſularis, militum nempe agendi delectum, Præſidibus Provinciarum tam Populi quam Cæſaris ab Auguſto ſublata, ut Dio tradidit, ac peculiari proinde imperio indigebat. Smyrna vero, cujus mentio in ſuperiore nummo, una erat ex liberis civitatibus conventus Aſiatici, quod vel arguit nummus, quem deſcripſere diligentes antiquarii, ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΙΕΡΑ ΣΥΝΚΛΗΤΟΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΑ. Unde & inter *Socios* etiam relati alicubi à Cicerone Smyrnæi, *nocturnus introitus in* SMYRNAM *quaſi in hoſtium urbem, quæ eſt fideliſſimorum antiquiſſimorumque* SOCIORUM. Ad quam proinde urbem aliaſve liberas ejuſdem Aſiæ regendas præter ordinarios Aſiæ Proconſules, pro oblatis caſibus extra ordinem nonnunquam mittebantur moderatores, qualem διορθωτὴν τ' ἐλευθέρων πόλεων vocat [b] Arrianus, [a] Lucianus autem ἁρμοςὴν τ' Ἀσίας. Ita ſub Antoninis Herodem Atticum ac Sophiſtam Polemonem Præfectos liberis Aſiæ civitatibus, quarum princeps juxta Epheſum Smyrna, auctor eſt Philoſtratus. Pergami quoque & Smyrnæ præfectu-

In Syriacis.

Lib. LIII.

Goltzius & Occo.

Philip. XI.

[a] Diſſert. lib. III. c. 7.

[b] De Morte Peregrini.

L. I. & II. de Vit. Soph.

Lib. LXXIX. ram à ſe ſub Macrino geſtam Dio teſtatur. Neque aliter Maximum ſub Trajano miſſum ad ordinandum ſtatum liberarum Achaiæ Civitatum docet in Epiſtolis
Lib. VIII. Epiſt. 24. Plinius, haud aliter ac ſub Tiberio miſſum ad reſtaurandas collapſas terræ motu Aſiæ urbes virum prætorium apud Tacitum ac Dionem legimus. Talis itaque ſub Caracalla hic Aurelius Eutyches ſuperiore nummo expreſſus, qui Smyrnam nempe aliaſque adhuc forte Aſiæ urbes regebat Conſulari Poteſtate, ſeu ut Tullius
Philip. XI. loquitur de Trebonio Smyrnæ occiſo, *conſulari imperio*
Pro Flacco. *Aſiam obtinentem*, & de Lucullo alibi, cum *Aſiam Provinciam Conſulari imperio obtineres*. Quamquam diverſi, ut jam innui, ab Aſiæ Proconſulibus, extraordinarii iſti Rectores in eandem Aſiam miſſi, iique ut pluri-
Annal. II. 47. mum prætorii, *ne*, quod obſervat Tacitus, *Conſulari obtinente Aſiam, ſimulatio inter pares & ex eo impedimentum oriretur*. Equidem Proconſularis vulgo Aſia, ut no-
Lib. XXII. tum, ſeu Proconſulari Poteſtate, ut Ammianus aliquoties de eadem loquitur, adminiſtrata; unde & Proconſulis Cæſennii Pæti mentio in Nummo Domitiani Regiæ Gallorum Gazæ, qui horum Smyrnæorum cum Epheſiis, inter quos crebra alias diſſidia, concordiam notat, ΑΝΘΥ. ΚΑΙϹΕΝ. ΠΑΙΤΟΥ ΟΜΟΝΟΙΑ ϹΜΥΡ. ΕΦΕ. h. e. *Proconſule Cæſennio Pæto, Concordia Smyrnæorum, Epheſiorum*. Meminit quoque Cæſennii Pæti Joſephus, quem à Veſpaſiano Syriæ Rectorem conſtitutum docet, sed apud quem corrupte Κε-
Bell. Jud. l. VII. c. 21. & c. 27. σένιος Πέτος legitur aliquoties pro Καισέννιος Παῖτος, vel fide ſuperioris Nummi. Iiſdem Aſiæ Proconſulibus adſcribendus etiam quidam Voloſenna ex præclaro Nummo ejuſdem Regiæ Gazæ, Neronis temporibus percuſſo cum inſcr. ΟΥΑΛΟΣΕΝΝΑ ΑΝΘΥΠΑΤΩ ΙΟΥΛΙΕΩΝ ΑΝΚΥΡΑΝΩΝ, h. e. *Voloſenna Proconſule*,

ſule, Julienſium, Ancyranorum. Phrygiæ nempe majoris hæc Ancyra Ptolemæo commemorata, diverſa ab altera Galatiæ Metropoli, ut colligo cum ex conjunctione Julienſium ejuſdem Phrygiæ incolarum, tum ex addito Proconſulis nomine, Galatia enim Cæſaris Provincia, ut liquet ex Eutropio & lapidibus antiquis; Phrygia vero pars Aſiæ Proconſularis, cujus Rector deſignatur hic Voloſenna. Ita conjuncti rurſus hi Julienſes & Ancyrani cum inſertis inter utroſque Salonitis in quodam Antinoi nummo, quem vulgavit Triſtanus. Cæteroquin totam illam cum Proconſulum tum Legatorum Proprætore diviſionem ab Auguſto inſtitutam accurate narrat Dio, ſed in cujus explicatione mire hallucinatus eſt Interpres. Frequenter certe in tradendis id genus Magiſtratuum nominibus lapſos videas Appiani, Dionis, aliorumque Interpretes, & qui ſeſe illis manciparunt; dum diſtincta in Provinciis Proconſulum, Proprætorum & Procuratorum nomina non ſemel confundunt. Sic Flaccum Syriæ Præſidem, quem ὑπατικὸν vocat Joſephus, male Interpres *Proconſulem* vertit pro *Conſulari*, quales vulgo Syriæ Legati; atque ita perperam è Cæſaris Provincia Populi Provinciam facit. Sed gravius adhuc errat Interpres Philoſtrati, qui è Romano Syriæ Præſide Principem quendam ejuſdem tractus fingit, dum τῆς Συρίας ἄρχοντα vertit alicubi, *cum Syriæ quidam princeps*; quo tempore ſcilicet Syria Romanis obnoxia Cæſaris Legato ſuberat. Commune enim Ἄρχοντος & Ἡγεμόνος nomen Præſidibus Provinciarum, quocunque tandem ſeu Proconſulum, Conſularium, vel Legatorum Proprætore titulo eaſdem adminiſtrarent. Diſerte quidem de nomine Ἄρχοντος id obſervat Dio, & utrumque vel in Provincialibus Cæſarum Nummis obvium; quamquam

Lib. XVIII. Antiq. c. 8.

Lib. I. de vit. Apoll.

Lib. LIV.

quam Ἡγεμόνος nomen Cæſarum Legatis Strabo videatur vindicare. Ubi enim agit de hac ipſa Provinciarum diviſione, & diverſis in iiſdem Populi ac Cæſaris Magiſtratibus, Καὶ εἰς μὲν τὰς Καίσαρος ἡγεμόνας καὶ διοικητὰς πέμπει· *In Cæſaris quidem Provincias Præſides & Procuratores mittit.* Ita enim omnino corrigi debuit in Græco textu, & verti à Latino interprete. Duo quippe, ut notum, præcipui Cæſarum Miniſtri in eorundem Provinciis, Legati & Procuratores, illi qui toti Provinciæ præerant, hi qui pecunias Cæſaris in iiſdem colligebant, eaſdemve militibus diſtribuebant, priores Ἡγεμόνες, poſteriores διοικηταὶ, (vulgo Ἐπίτροποι) eo loco nuncupati: exemplo nempe Βασιλικῶν διοικητῶν, ſeu Diſpenſatorum Regiæ pecuniæ, quorum Polybius meminit in Excerptis, & quales οἱ ἐπὶ τῆς διοικήσεως vocantur Demoſtheni. Accedere Straboni videtur nummus Antonini Pii Mediceus, Plotinopoli in Thracia, quæ Cæſaris ut diximus Provincia, percuſſus cum Præſidis nomine, ΗΓ. ΠΟΜΠ. ΟΥΟΠΕΙΣΚΟΥ ΠΛΩΤΕΙΝΟΠΟΛ. *Præſide Pompeio* vel forte *Pompilio* aut *Pomponio Vopiſco*, *Plotinopolitarum.* Plotinopolis nempe urbs à Trajani conjuge nomen ſortita, ſicut ab ejuſdem ſorore in vicino tractu Marcianopolis, cujus loci nummi itidem in ſuperioribus adlati. Immo ut Ἡγεμόνος Strabo, ita *Præſidis* etiam nomen tanquam Cæſaris Provinciarum Rectoribus proprium & à Proconſule diſtinctum vindicant nonnunquum Romani Scriptores. Vulcatius, *An ego Proconſules an Præſides putem, qui ob hoc ſibi à Senatu & Antonino Provincias datas credunt, ut luxurientur.* Ubi per Proconſules Populi Magiſtratum, per Præſides Legatos Cæſaris vides deſignari. Quin poſtea diſtincti iidem Præſides cum à Proconſulibus tum à Legatis, ut præter antiqua marmora liquet ex ſcri-

Lib. XVII.

Pag. 126.

In Avidio Caſſio.

ſcriptoribus Hiſtoriæ Auguſtæ. Commune tamen, ut jam innui, Ἡγεμὼν nomen Rectoribus Provinciarum tam Populi quam Cæſaris; ut præter alia innuit nummus itidem Mediceus Philippopolitarum in Macedonia Proconſulari Provincia ſub eodem Pio percuſſus, ΗΓΕ. ΓΑΡΓΙΛΙ. ΑΝΤΙΚΟΥ. i.e. *Præſide Gargilio Antiquo.* Hinc Dione Caſſio apud Photium Rectore Africæ Proconſularis Provinciæ, Ἀφρικῆς ἡγεμόνευσεν, quod male Schottus expreſſit, *in Africa Dux fuit*, quum vertere debuiſſet, *Proconſul Africam rexit.* Eodem nempe modo, quo in Dionis Excerptis legitur Aufidius Victorinus Ἀφρικῆς ἡγεμονεύσας. h.e. *cum Africa Proconſul eſſet*, ut bene ea verba expreſſit decus harum litterarum Henr. Valeſius. Pag. 106. Bibl. Pag. 726.

Ad Geſta Illuſtrium Romanorum.

GESTA vero præcipua Familiarum id genus ac Illuſtrium Togatorum ita iidem Nummi complectuntur, ut in illis adhuc hodie ſpectare liceat nobiliſſimorum civium Tropæa, Triumphos, Templorum aut Ludorum Dedicationes, Viarum Munitiones, Aquarum ductus, Fabricas, Leges latas, Adoptionis Symbola aliaque præclara bello aut pace ſuſcepta, multaque ex iis aliunde vel ignota vel obſcura. Neque enim fidem ſingulis detrahet, quod de falſis vel emendicatis Familiarum id genus titulis aut imaginibus apud Livium lego; *Nec facile eſt*, inquit, *aut rem rei, aut auctorem auctori præferre. Vitiatam memoriam funebribus laudibus reor*, FALSISQUE IMAGINUM TITULIS, *dum Familia ad ſe quæque famam rerum geſtarum honoremque, fallente mendacio, trahunt.* Unde & alibi ſimilis adfert fraudis exemplum, ubi agit de imagine L. Minucii, cui Tribuni Plebis nomen falſo fuerat adſcriptum; *ſed ante omnia refellit* FALSUM IMAGINIS TITULUM *paucis ante annis lege cautum, ne Tribunis Collegam* Lib. VIII. c. 40. Lib. IV. c. 16.

cooptare liceret. Sicut vero indulſiſſe ſibi nonnunquam Quirites veſtros, in dedicandis Majorum ſuorum Imaginibus, ita in iis quæ publice auro, argento, ære inciſæ, minus fraudis aut impoſturæ commiſſum facile licet augurari. Africæ quidem domitorem non Scipionem ſolum Cornelia Gens oſtentat, ſed Cestiæ etiam Eppiæ, Norbanæ gentibus ſignatum Africæ caput cum Elephantis proboſcide haud abſimilis decoris communionem adſerit. Alium Scipionem, Pompeii nempe Socerum, ſignat inſignis denarius Gentis Cæciliæ, cum Iſide & literis G. T A. ſeu *Genius Tutelaris Ægypti*, ut eoſdem ex Servio erudite interpretatur Fulvius.

Ita præter expreſſa in iis Æmilii de Perſeo, aut Sullæ de Jugurtha, aut J. Cæsaris de Gallis Germaniſque nobiliſſima Tropæa, alia quoque videas haud contemnenda. M. Lepidi certe xv annorum adoleſcentis virile facinus arguit ſtatua ejuſdem Equeſtris cum Tropæo, & præclara nummi inſcriptio M. Lepidus xv. a. pr. h. o. c. s. iiſdem ferme verbis quibus à Valerio deſcribitur; ut jam notavit Fulvius, *M. Lepidus Annorum Quindecim Prætextatus Hoſtem Interemit, Civem Servavit.* Immo nec de Jugurtha ſolum Tropæum, ſed idem vinctis poſt tergum manibus, à Boccho Rege Syllæ in ſolio ſedenti traditus occurret; ut jam teſtis oculatus Plutarcho facile fidem præſtes, non ſemel adferenti Sullam in annulis capti-

Lib. iii. cap. i.

captivi Jugurthæ imaginem geſtaſſe; quod ipſum à Valerio etiam alicubi traditum, & à Fulvio etiam animadverſum. Nec commemoro hic aut M. MARCELLUM ferentem ſpolia opima Jovi Feretrio, aut varios METELLORUM, SCIPIONUM, JULIORUM, aliorumque id genus triumphos, qui genuinam Romæ Triumphantis imaginem nobis ante oculos ponunt. L. certe Æmilium triplici Triumpho inſignem, præter Faſtos, clare ejuſdem Nummus cum inſcr. TER PAULLUS inſpiciendum præbet. Immo non privatorum ſolum, ſed ipſius Populi Rom. Fortitudinem exprimere videtur Fulvio ſequens denarius Gentis Liciniæ, cum litteris FORT. P. R.

Quamquam, ut verum fatear, mallem eaſdem *Fortuna Populi Romani* interpretari, conſueta magis in Nummis antiquis formula, ſicut FORTUNA AUGUSTI in iiſdem frequens, & in Græcis aliquot nummis ΤΥΧΗ ΕΦΕΣΙΩΝ, ΤΥΧΗ ΤΑΡΣΟΥ, ΤΥΧΗ ΚΑΡΧΕΔΟΝΙΩΝ, ſeu *Fortuna Epheſiorum*, *Fortuna Tarſi*, *Fortuna Carthaginenſium*. Solemnes vero LUDORUM editiones, *Apollinarium* puta, *Liberalium*, *Cerealium*, *Floralium*, non ſolum ſignant iidem, quos vocant, Conſulares Nummi, ſed à quibus etiam primum fuerint inſtaurati. Præclari hanc in rem duo denarii, alter Gentis Memmiæ cum inſcr. MEMMIUS ÆDIL. CERIALIA PRIMUS FECIT; alter Serviliæ,

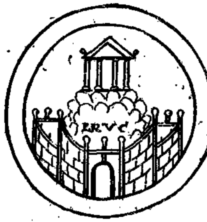
FLO-

FLORA. PRIMUS. ſeu *Floralia Primus Fecit.*

De Cerealibus aut Floralibus ludis non repetimus quæ vulgo nota, & ab Urſino ad explicationem horum denariorum adferuntur. Conſuli etiam de priori Nummo poterit Politianus veſter, qui eum apud urbis ſuæ Principem Laurentium Mediceum vidiſſe teſtatur in
Cap.LXXXV. præclaro Miſcellaneorum opere. Neque enim quæſitum inde Familiæ decus, quod Memmius nempe aliquis aut Servilius PRIMUS Ludos id genus FECIT.
Lib. XXXIV. cap. 54. Id enim in ſimili argumento frequenter à Livio obſervatum videas; *Megaleſia Ludos Scenicos C. Atilius Serranus & L. Scribonius Libo Ædiles Curules* PRIMI FECERUNT. Idem alibi de Ludis Apollinaribus ſtata die à
Lib. XXVII. cap. 23. P. LICINIO Varo Prætore inſtitutis, *P. Licinius Varus Prætor Urbis, legem ferre juſſus, ut hi ludi in perpetuum in ſtatum diem voverentur. Itaque ipſe* PRIMUS *ita vovit* FECITQUE *ante diem* III. *Non. Quintil. is dies deinde ſolennis ſervatus.* Ex quo loco inſuper illuſtrantur duo Gentis Liciniæ denarii, in quibus per deſultorios equos deſignati Apollinares ludi, & conſtat ad quem Prætorem ejuſdem Gentis, quod Urſinum fugit, horum inſtitutio ſit referenda. Haud minus frequentes etiam cernas TEMPLORUM dedicationes, utpote ab illuſtribus viris ſupremiſque Magiſtratibus fieri tantum ſolitas; adeo ut quondam penes ſolum Conſulem aut
L. IX. c. 46. Imperatorem jus fuiſſe Templi dedicandi idem Livius ali-

alicubi doceat. Ita occurrit in Gente Caſſia ÆDES VESTÆ à Q. Caſſio dedicata, quo nomine ejuſdem Nummus à Trajano reſtitui meruit; Ædes autem VENERIS ERYCINÆ in ſequenti nummo Gentis Conſidiæ.

Refert illum nummum Fulvius ad Templum Veneris Erycinæ, quod prope Collinam portam viſebatur. Quamquam quum iſtud in monte ſitum appareat in eodem nummo, haud incommode meo judicio referri poſſet ad ipſum Siculum Veneris Erycinæ Templum, revera in Colle & Arce poſitum, ac à Tiberio inſtauratum, ut auctor eſt Tacitus; *Et Segeſtani Ædem* VENERIS *Montem apud* ERYCEM *vetuſtate delapſam reſtaurari poſtulavere; nota memorantes de origine ejus & læta Tiberio. Suſcepit curam libens ut conſanguineus.* Annal. IV. 43. Suetonius vero id Claudio tribuit, *Templum quoque in Sicilia* VENERIS ERYCINÆ *vetuſtate collapſum, ut ex ærario Populi Romani reficeretur, auctor fuit.* In Claudio. Ipſum vero JOVIS CAPITOLINI Templum conſpiciendum præbet denarius Gentis Petilliæ, ut illius formam inde colligere adhuc hodie liceat. Mitto HONORIS Ædem in Durmia & Mucia, CLEMENTIÆ in Julia, ut quando aut à quibus Templa ac delubra id genus erecta ſint vel reſtaurata non aliunde certius conſtet. Idem quoque beneficium aliis publicis urbis operibus præſtant, quæ in iiſdem denariis occurrunt expreſſa, ut BASILICA ÆMILIA

LIA à Paullo Æmilio Lepido extructa, à M. autem Lepido REFECTA, quæ ſtatio *Regia* Latina voce nuncupatur;

Illinc belligeri ſublimis Regia Paulli.

Sic non Vetera ſolum ROSTRA in denario cujuſdam Palikani Gentis Lolliæ expreſſa, ſed & Nova ſeu Julia in denario Gentis Sulpitiæ, quibus duo viri inſident. PUTEAL Libonis exhibet denarius Gentis Scriboniæ, ita ut revera Aram potius, quam Tribunal, contra eruditorum aliquot opinionem, referat. Occurrit idem in Gente Æmilia cum CONCORDIA in anteriori parte; unde non male Jacobus Rævardus elegans Juriſconſultus eandem Aram putat ad quam jurabant Judices, ac de cujus reſtitutione agebat Symmachus, *Illa Ara* CONCORDIAM *tenet omnium. Illa Ara fidem convenit ſingulorum.* En vero tibi eandem Baſilicam ÆMILIAM, ROSTRA Julia & PUTEAL; in eorum gratiam, quibus minus obvia id genus monumenta,

Varior. l. 1. cap. 3.

Ita COMITIUM inſtar Navis cujuſdam cum adjuncto titulo Veneris CLOACINÆ ſpectatur in denario Gentis Muſſidiæ; VILLA PUBLICA in denario Gentis Didiæ; PRÆTORIUM in ſequenti denario Gentis Caniniæ, ſicut SEPTA cum ſuis Cancellis, Ponte, Ciſta, Diribitorio in adjuncto hic denario cujuſdam Coccei Nervæ, unde legem aliquam de ſuffragiis ab eodem latam colligebat Urſinus.

Neque

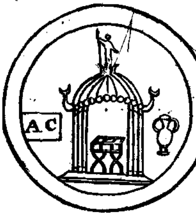

Neque enim minus LEGUM latarum memoria, quam Geſtis aut Operibus aliis nobilitata illuſtrium Familiarum inſignia deprehendas. Adeo etiam ut inter præcipuos honores Auguſto mortuo decretos, ceu *maxime inſignes* relatum continuo audiamus, *ut* LEGUM LATARUM TITULI, *victarum ab eo Gentium vocabula anteferrentur*. Ut proinde haud mirum ſit videre adhuc hodie aut in denario Gentis Caſſiæ ſignatam LEGIS TABELLARIÆ memoriam cum litteris A. C. ſeu ABSOLVO & CONDEMNO, hoc eſt eaſdem *Tabellas damnatoriam & abſolutoriam*, quarum meminit alicubi Tranquillus; aut in eadem Caſſia, aliam DE SUFFRAGIIS latam à Caſſio Longino cum littera A in Tabella, qua vocem ANTIQUO haud dubitem deſignari; aut in Cœlia LEGEM PERDUELLIONIS cum Tabella & litteris L. D. ſeu LIBERO & DAMNO; aut in Porcia LEGEM PROVOCATIONIS ad Populum, à Læca Tribuno Plebis latam cum adſcripta ejuſdem formula PROVOCO; aut denique LEGEM PAPIAM de peregrinis cum Tabella, in qua PAPI inſcripta. Sed operæ pretium erit eoſdem præclaros denarios, eo quo illos enarravimus, ordine lectorum oculis uno obtutu inſpiciendos dare.

Tacit. Annal. 1. 8.

In Auguſto.

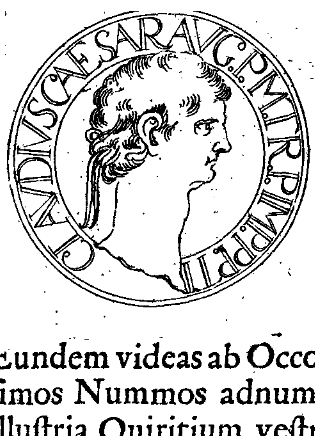
Referri huc etiam poſſent & altera Tabella, in qua SORS inſcripta in Gente Plætoria, & Judicium Veſtalium cum alia rurſus Tabella in ſummo Gentis Caſſiæ expreſſum. Inter Acta ſcilicet illuſtrium Romanorum nihil ita proprium aut illuſtre olim habitum, quam Leges ab iis latæ; quod alicubi docet Tullius, &
Philip. 1. exemplo Cæſaris firmat; *Nihil tam eſſe in Actis Cæſaris, quam Leges Cæſaris.* Mox; *Ecquid eſt quod tam proprium dici poſſit actum ejus, qui togatus in Rep. cum poteſtate imperioque verſatus ſit, quam Lex? Quare acta Gracchi, Leges Semproniæ proferentur, quare Syllæ, Corneliæ.* Hinc etiam Cato in odium Cæſaris legum ab eo latarum cognomen *Juliarum* ſcilicet, ſecundum quas tum judicia fie-
L.XXXVIII. bant, in prætura ſuppreſſiſſe apud Dionem legitur. Haud aliter nempe ac Metello infeſtos Senatores no-
L.XXXVII. men ejus Legi ab eo latæ detrahere, aliudque inſcribere voluiſſe, idem auctor alicubi teſtatur. Adeo nempe glorioſum videbatur, Legem proprio nomine inſcriptam promulgaſſe. Appoſite hanc in rem Chryſoſtomus;

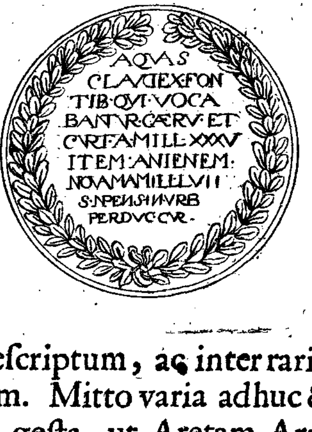
κἂν

κἂν ζηλώσῃ τις, κἂν μιμήσεται τοῦτο τὸ ἔθος, πρὸς τοὺς ἐξετά- Homil.
ζοντας ἕξουσι λέγειν οἱ ἔγγονοι καὶ οἱ ἐξ ἐγγόνων, ὅτι ὁ δεῖνα τὸν κα- XLIX. pag.
λὸν τοῦτον Νόμον πρῶτος εἰσήγαγεν. *& etiamſi æmuletur ali-* 332. Tom. V.
quis ac imitetur hunc morem, habebunt Nepotes ac nepotum filii, quod ſciſcitantibus referant; talem ſcilicet præclaram illam Legem primum intuliſſe. Ita etiam ut in ſuperioribus Nummis impletum videre licet opportunum Scriptoris dignitate & meritis ætate noſtra haud incelebris monitum, quod in civilis prudentiæ plena Henrici VII. Anglorum Regis Hiſtoria conſignatum reliquit; *Præ-* Verulamius Baco.
cipue vero (noſtro quidem judicio) hoc ipſum optimis Hiſtoriæ Scriptoribus deſit, quod ſcilicet non ſatis crebro ſummarie referant Leges maxime memorabiles, quæ temporibus, de quibus ſcripſerint, perlatæ ſunt; cum ſint Leges Acta Pacis principalia. Etſi enim in voluminibus Legum ipſarum maxima ex parte reperiri ſoleant, neutiquam tamen hoc tam bene informat judicium Regum & Conſiliariorum & virorum civilium, quam ſi videant eas deſcriptas, & veluti DEPICTAS *in Tabulis Temporum.* Inter publica autem Opera, à quibus inſtructis olim vel inſtauratis quæſiti etiam Tituli & Familiæ decora, VIÆ, PONTES, AQUÆDUCTUS haud poſtremum ſibi locum vindicarunt, ut ſequutis temporibus liquet etiamnum ex Conſtitutione Arcadii in Codice Theodoſiano; *Quoniam* VIAS, Lib. 36. Oper. Publ.
PONTES, *per quos itinera celebrantur, atque* AQUÆDUCTUS, *Muros quinetiam juvari proviſis temporibus oportere ſignaſti.* Alibi autem, *Abſit ut nos Inſtructionem* VIÆ Lib. 6. de Itin. Muniend.
publicæ & PONTIUM, *ſtratarumque operam titulis Magnorum Principum dedicatam inter ſordida munera numeremus.* Unde non mirum in aliquot denariis Gentis Viniciæ expreſſam Columnam cum memoria VIARUM ab Auguſto MUNITARUM, nempe QUOD V. M. S. aut QUOD VIÆ MUN. SUNT. Proprium

 nempe

nempe hic *Muniendi* vocabulum frequens eo ſenſu apud Tullium, Livium, Suetonium, alioſque, ſicut & *Viarum Munitio*, unde in Codice Theodoſiano Ti-
Tit.3.l.xv. tulus *de Itinere Muniendo*. Sic PONTEM è ſublicio à Lepido Quæſtore lapideum factum exprimit etiamnum denarius Gentis Æmiliæ. Celebrem vero ductum AQUÆ MARCIÆ, à quodam Philippo Gentis Marciæ erectum, oſtendit ejuſdem denarius cum inſcr. PHILIPPUS AQUA MR. Meminit vero illius præ-
Diſſ. Epict. lib. 11. ter ſcriptores rerum Romanarum Arrianus, qui Aquam Marciam non deteriorem Aqua Dines alicubi pronuntiat. Ita Hadrianum Aquarum ductus infinitos, ſeu
Orat.xxv. ἀερίους ποταμοὺς, ut eleganter eos vocat Gregorius Theologus, ſuo nomine nuncupaſſe auctor in ejus vita Spartianus. Quibus inſerere liceat expreſſam AQUÆ CLAUDIÆ memoriam in ſingulari Nummo ejuſdem Claudii, quem apud Abbatem Braceſium una, ut meminiſti, inſpectum præclaro ejuſdem Viri beneficio hic vulgamus, & de quo integrum ſit penes diligentes antiquarios judicium.

Eundem videas ab Occone deſcriptum, ac inter rariſſimos Nummos adnumeratum. Mitto varia adhuc & illuſtria Quiritium veſtrorum geſta, ut Aretam Arabum

bum Regem à M. Scauro pulſum, in cujus rei memoriam REX ARETAS cum Camelo in ejuſdem denario expreſſus, ſupra à nobis alia occaſione adlato. Manſit autem illud nomen ARETÆ familiare in eo tractu, unde apud Procopium legas Alamundanum quendam Saracenum Aretæ filium Veneri immolaſſe; alibi, Aretham (ſicut ibi ſcribitur) Regem Arabum à Juſtiniano conſtitutum. LIBERTATIS nomen & inſigne, Pugiones, Pileum, EID. MARTIAS non in Bruti ſolum, aut Caſſii, aut Lentuli Spintheris, ſed Plætorii etiam Nummis reperies; ut hinc facile iſtum conjuratis adnumeres, & quæſitam ab iis omnibus hanc importuni facinoris vel gloriam vel teſſeram cernas. Nonne vero in ſcenam rurſus M. ANTONIUM prodire fatearis; ita amores ejus, imperia, victorias, fœdera, res mari ac terræ in Europa ac in Oriente contra Parthos, Armenios aliosque geſtas, inſignia Deorum adſumpta, totam denique hominis hiſtrioniam tot ſuperſtites illius Nummi ponunt in conſpectu? LEGIONES certe ejuſdem in Fœdere Mutinenſi ad XLIII adſcendiſſe narrat Appianus, poſt Philippenſem autem victoriam ad XXVIII reductas. At enim XXV continua ſerie ad XXXIII eadem interrupta, diſtincta totidem hujus Antonii Numiſmata repræſentant. Tradunt etiam ignota aliunde quarundam Legionum nomina; qualia XIV ANTIQUA; XVII CLASSICA; XVIII LIBYCA; ſicut ex earundem Legionum numero QUINTA occurrit à Veſpaſiano reſtituta, SEXTA autem à M. Aurelio & L. Vero. Nummos vero ab eodem Antonio cum Cleopatræ effigie, percuſſos Anagniæ obſervabam non ita pridem apud Servium, qui ad illud Poëtæ, *quod dives Anagnia poſſit*, notat; *dives Anagnia aut fertilis aut adludit ad hiſtoriam. Nam Antonius*

Bell. Perſ. l. II. c. 28.

Ibid. c. 18.

Bell. Civil. l. V.

tonius Auguſti ſorore contempta, poſtquam Cleopatram duxit Uxorem, MONETAM *ejus nomine in Anagnia civitate juſſit fieri.* Rariſſimus autem nummus æreus, qui hinc caput fratris Lucii, nempe L. ANTONIUS, illinc Marci continet cum litteris M. ANTONIUS, qualem una vidimus apud illuſtre Matronarum decus Feliciam Rondanini. Rara præterea ipſius Antonii cum illa Auguſti ſorore ſeu Octavia conjuge effigies, de qua mox ad hiſtoriam Auguſtarum. Quid commemorem jam VOTA pro ſalute ipſius AUGUSTI communi omnium Ordinum conſenſu ſuſcepta, & ejus rei cauſſa luculenta certe ac digna quæ proderetur ad poſterorum memoriam. *Quod nempe Per Eum Reſp. In Ampliori Atque Tranquilliori Statu Eſſet?* SELLAM CURULEM apud Romanos cum impoſiti Corona, in Ludis ac Theatris abſentibus etiam aut mortuis poſitam, ut eximium aliquod honoris inſigne, notarunt jam eruditi, & non ſemel auctores antiqui meminere. Præter Livium vero aut Dionem, ex quibus hunc morem ad Tacitum illuſtravit Lipſius & ad Suetonium Caſaubonus, clariſſima illius rei argumenta veteres Nummi etiamnum ſuppeditant. Hinc in denariis Gentis Juliæ Sella Curulis ſpectatur cum Corona ſuperimpoſita, ſicut in altero quoque nummo Gentis Lolliæ.

Quem morem viderat quoque juxta Lipſium Fulvius, ac præter Dionem adnotavit jam olim Appianus. Origo autem ejuſdem profecta cum ex honore προεδρίας in Thea-

Bell. Civil. lib. 1.

Theatris quæſito, ut obſervarunt jam viri docti; tum ex ſimili honore Diis exhibito in illis ludorum ſolemnitatibus. Id clare ſatis innuit Dio, adſerens decretam ejuſmodi ſellam Cæſari, ἐξ ἴσου τοῖς τε θεῶν. Ludi nempe Gentilium, ut notum, Diis ſacri; unde factum ut Coronæ illis ac ſellæ tanquam ſupremis Ludorum Præſidibus ponerentur; quæ poſtea cum reliquis Deorum honoribus defunctis vel abſentibus Cæſaribus aut Conjugibus Auguſtorum, ſicut Fauſtinæ apud Dionem, eorumve conjunctis, ut Marcello, Germanico, aliiſque id genus Auguſtæ Domus ſubſidiis communicatæ. Unde factum etiam paullatim, ut non una, ſed plures ejuſmodi ſellæ in ſignum majoris erga defunctum reverentiæ tribuerentur; ſicut tres ſellas aureas mortuo Pertinaci decreviſſe Severum refert idem Dio. Alias, quod obſervo, nec in Theatris ſolum, ſed in Templis quoque ejuſmodi ſellæ honos Cæſaribus nonnunquam exhibitus; unde abſente Caio, ſellam ejus Patres in Templo poſitam adoraſſe apud Dionem legas. Neque vero aliena ab hoc more, immo eidem plane conſona apud hodiernos Chinenſes obtinere video, ubi receptum tradunt ne ullus Legatus ad Regis conſpectum admittatur, niſi adorato prius ſolemni ritu ſuperiorum Regum ſolio. Ita liquet huc etiam referendas duas ſellas Curules cum Corona, obvias in nummis Domitiani argenteis, quales nuper verſabam in Cimeliarchio Barberino, mortuis nempe & conſecratis Veſpaſiano ac Tito ibi dicatas. Ejuſdem notæ etiam Titi nummus aureus cum ſella Curuli & Corona, cujus ſenſum non adſequutus eſt eruditus alias Areſchotanorum Nummorum interpres. Mos autem ille repetitus videtur ex uſu veteris Reip. quo in illuſtrium funeribus, majorum effigies cum auro radiante toga ebur-

Lib. XLIV.

Lib. LXXIV.

Lib. LIX.

Lib. VIII. neis ſellis impoſitæ, ut me docuit Polybius. Neque vero id apud Romanos ſolum, ſed apud Græcos etiam & Barbaros uſitatum videas in iis, quæ in Alexandri funere obſervat Curtius, *Tunc Perdiccas Regia ſella in conſpectum vulgi data, in qua Diadema Veſtiſque Alexandri cum armis erant, Annulum ſibi pridie traditum à Rege in eadem ſede poſuit.* Immo quod ferme præteriiſſem, ſimilis honor ſellæ Curulis habitus jam olim Manio Valerio Dictatori, ut diſerte auctor eſt Livius, ne eundem ſub Julio Dictatore itidem, qualis ſignatur in nummo paullo ante expreſſo, repertum credas; *ſuper ſolitos honores locus in Circo ipſi poſteriſque ad ſpectaculum datus*, SELLA *in eo* CURULIS *poſita*. Cæterum de ſellis Curulibus eorumque uſu plura qui volet, adeat de ſellis Veterum Parergon, quod nuper edidit ad Marmor Piſanum vir elegantis eruditionis ac induſtriæ Valerius Chimentelli.

Lib. X.

Lib. II. cap. 31.

DIS-

DISSERTATIO SEPTIMA.

DE PRÆSTANTIA ET USU NUMISMATUM ANTIQUORUM.

QUÆ ad commendationem horum ſtudiorum à nobis hactenus adlata ſunt, OCTAVI præſtantiſſime, æquos & faventes lectores facile reor habitura. Neque fruſtra me in eo laboraſſe, haud pauca ſane ſuadere mihi videntur. Quid enim ad ſummam ingenii aut doctrinæ laudem conſequendam opportunius, quam ea verſare monumenta, quibus ſimul & novitas gratiam, & varietas delectationem, & vetuſtas auctoritatem conciliat? Equidem cum ea ſit humani ingenii ratio, ut per nova neque alias trita arcem famæ ac doctrinæ ſibi invadendam putet, ſingula hic ſe affatim offerunt, in quibus omnis illa ſollicitudo acquieſcat. Etenim haud vulgaris laus, ut multi opinantur, neque continuo in medio poſita, abditæ ac retruſæ vetuſtatis arcana ex coævis neque facile obviis monumentis eruere. Quis utique hanc provinciam cum laude ſuſcipiet, aut pro dignitate adimplebit, niſi proviſu priſcæ eruditionis multiſque litteris, iiſque reconditis & exquiſitis abunde inſtructus? Tenendi locorum ſitus, linguarum varietas, cæremoniæ Deorum; civiles & militares ritus; urbium incunabula & incrementa; earundem Conditores, Heroës, Magiſtratus; diffuſa denique rerum geſtarum per omnium gentium & ſæculorum Annales

memoria. Illa ipſa ænigmata, quæ iis paſſim continentur, quam uberem præterea ſolerti ac penetranti in abdita ingenio materiam præbent, ne eruditus magis quam ingenioſus interpres videatur? Accedat eodem oportet ſani quædam judicii acrimonia, quæ in explicandis iiſdem ſymbolis, certa ab incertis, veriſimilia à probatis ſecernat; quæ digitum in veros fontes intendat; quæ ſpecioſa repertæ alicujus notationis imagine haud facile ſibi blandiatur. Jam quam arduum illud ſimul & jucundum, in iis te exercere monumentis, quæ primus è ſitu ac tenebris in lucem eduxiſti; certe quæ longe à vulgus eruditorum oculis ac intelligentia disjuncta, in imis terræ viſceribus, aut in beatiorum hominum ſcriniis deliteſcebant? Quid dicam de multiplici induſtriæ laude ac longi uſus beneficio, quo proba in hoc genere ab adulterinis, cuſa veteri metallo ab incruſtatis aut ſubæratis ſegreget; quo ſincerum de ætate ſingulorum judicium, quantum quidem fieri poterit, ferat? Quæ ſingula quum flagitet horum ſtudiorum ratio, haud mirum forte nondum hanc elegantiam priſcæ eruditionis plures cultores nactam, & in horum numero tam paucos hactenus extitiſſe, qui pro dignitate eandem excoluiſſe videantur. Neque ſic tamen eorum conatus continuo improbandos ſtatuam, ne propria hic cædam vineta, qui quum tantam vim ingenii aut doctrinæ conferre ad hæc ſtudia nequeant, vel eo tamen ſe oblectant otio, vel in diligenti eorundem perveſtigatione ſibi pro virili elaborandum putant.

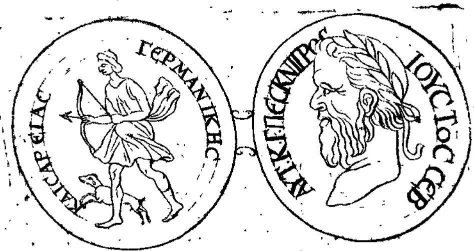
CIRCA HISTORIAM AUGUSTAM.

HISTORIAM equidem AUGUSTAM ita hæc memoria priſci ævi complectitur, ut non alterius ferme uſus aut contemplationis gratia, pretium illi vulgo tribuatur. Ea enim felicitas fuit monumento-

rum in hoc genere, ut ex ea veram imperii omnium *maximi* magnitudinem æſtimare nobis hodie liceat. Adeo eam ante oculos ponit infinita nummorum in hoc genere ſupellex, mole, elegantia, numero ſpectabilis; ut hæc ſola multitudine aut varietate, tractantium cupiditatem morari & explere videatur. Hinc felix paſſim Procerum aut Antiquariorum induſtria, in colligendis iis & in quaſdam claſſes digerendis, eaque publicis & præclaris monumentis ab iiſdem non ſemel conteſtata. Neque enim hujus utilitatis præſtantiam ignorare quemquam patiuntur, aut laudabiles vel Vici, vel *Stradæ*, vel Hulſii conatus, aut intentior Seb. Erizzi opera, aut diffuſa Goltzii induſtria, aut diligens Occonis cura, aut luculenta Ducis Areſchotani penus Nummaria; aut Fr. Angeloni haud contemnendi labores; aut præſtantior in hoc genere, & fulta majoribus litterarum præſidiis Joannis Triſtani ſolertia. At vero longe adhuc plura & potiora forte ad illuſtrationem & complementum ejuſdem Hiſtoriæ Auguſtæ latent etiamnum recondita in Principum & Antiquariorum Cimeliarchiis aliquando ex iis bono publico depromenda. Talium certe præclaram quandam ſegetem cum à Cl. veſtro Gottifredi exſpectamus, tum à præclaris in Gallia viris, quibus Regiæ hujus Gazæ cuſtodia feliciter commiſſa eſt. Hæc enim ſingula non inani aliqua prædicatione, ſed totidem oculatis teſtibus probant, Cæſarum Seriem, Conjugia, Adfinitates, Titulos, Dignitates, facta quæque illuſtria domi ac foris, nullibi luculentius quam in eorundem Nummis conſignata reperiri.

Continuam certe aut minus interruptam Cæſarum & Auguſtorum SERIEM nequidquam alibi in monumentis veterum quæras. Eam quippe ita Nummis anti- 1. *Ad Seriem Cæſarum & Auguſtorum.*

antiquis digeſtam noſti, ut non illos ſolum tradant, quorum diuturna ac vulgata imperia, ſed frequenter etiam obſcuros illos & minuſculos vel Cæſares vel Tyrannos. Hos enim ut plurimum videas, aut brevitate vitæ vel principatus; aut longinquitate locorum, in quibus tanti nominis conſortes impetu vel factione deſignati; aut tenui geſtorum fama, contrariis & incertis auctorum relationibus tradi. Huc referri poſſet Clodius Macer, cujus nummum poſt Neronianos produxit Triſtanus, niſi ſuſpecta eſſet illius fides, & reprehenſa erudito antiquario novitas. Felicior hac in parte Pescennius Niger, cujus ſuperſtites aliquot nummi inter ſelectiora id genus Cimelia vulgo ſolent referri. Ut præcipuum certe & unicum Gazæ Farneſianæ ornamentum recondi haud ignoras hujus Peſcennii Nummum mole & raritate plane ſingularem, & quem cum aliis ejuſdem Muſei nummis, Sereniſſimi Parmæ Ducis comitate, tractare mihi licuit. Ab una parte nempe exhibet Peſcennium cum inſcr. ΑΥΤΟ. ΚΑΙC. ΠΕCΚΕΝΝΙΟC. ΝΙΓΕΡΟC. CΕΒ. in averſa vero Mulierem cum Spicis, Face & Serpente, ac epigraphe ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΝΕΟΚΟΡΩΝ: ut Antiochiæ percuſſum illum conſtet, in quo tractu ſuſceptum à Peſcennio ſed breve & infelix imperium liquet. Ut vero dubiam largiar nonnullis hujus Nummi fidem, at vero extra controverſiam ab omnibus poſiti alii ejuſdem Peſcennii nummi, quales aliquot Germaniciæ ad Euphratem percuſſi cum inſcriptione ΚΑΙCΑΡΕΙΑC ΓΕΡΜΑΝΙΚΗC, & variis ſymbolis, aut venatoris nempe cum Arcu & Cane, ut in ſequenti nummo Muſei Lomeniani jam Regii,

aut Æſculapii ſeu Serpentis variis plicis involuti, in Nummis Gazæ Cæſareæ ac Mediceæ; aut Bacchi cum vaſe & Botru in Cimeliarchio Reginæ Chriſtinæ; aut Figuræ dextra virgam protendentis, in nummo Gazæ Eſtenſis; quos omnes Viennenſi excepto verſare mihi licuit. Accedit alius ejuſdem Muſei Cæſarei cum Pallade & inſcr. ΤΙΑΝΩΝ, & alter rurſus Leonardi Agoſtini, (modo genuinus) cum figura & ara, ac loci nota ΤΑΝΑΓΡΑΙΩΝ. De GORDIANIS autem Cæſaribus vulgo noſti ambigere non unum Scriptorem Hiſtoriæ Auguſtæ, an duo vel tres iidem exſtiterint. Neque liquida res foret hodie, ni præter obvia Gordiani junioris numiſmata, rariora nonnulla Avum ejuſdem ac Patrem, dictos vulgo Africanos, adhuc hodie conſpiciendos darent. Sic hiatus ille haud ignotus inter Gordiani Nepotis & Valeriani tempora, in Hiſtoria Auguſtæ ſcriptoribus, Euſebii Chronico, Juliani Cæſaribus, aliiſque priſcis & coævis monumentis; in quo ſupplendo refulget præcipua quædam nummorum id genus opera. Ex iis utique, MARCIUM quendam (non *Marcum*) & SEVERUM HOSTILIANUM, Gordiani Pii ſucceſſores, non Zonaras ſolum aut Cedrenus (quod vidit Caſaubonus) ſed Nummi etiam apud Goltzium arguunt. MARINUM in Pannonia electum ævo Philipporum, & Jotapianum quendam Zozimus & Zonaras litteris mandarunt. Quo auctore ve-

ro.

ro dictus ſit recentioribus P. CARVILIUS MARINUS, quærit Caſaubonus: id vero è nummis hauſtum, ut nuper adnotavit vir doctus. Quamquam, ne quid diſſimulem, eoſdem haud ignorem ſuſpectos novitatis peritis aliquot antiquariis. Alium tamen rarum & genuinum ejuſdem Marini Nummum, præter Octavium Stradam, vulgavit haud ita pridem vir hujus antiquitatis intelligentiſſimus P. Seguinus, ΘΕΩ ΜΑΡΙΝΩ inſcriptum; ut conſecratis Cæſaribus eundem quoque arguat adnumerandum. Trajani Decii ſucceſſores duos Nummi rurſus ſuppeditant, quorum exigua aut obſcura apud Auctores mentio; Q. HERENNIUS ETRUSCUS MESSIUS DECIUS, NOB. CÆS. Alter, C. VALENS HOSTILIANUS AUG. vel juxta alios, C. VALENS HOSTILIANUS MESSIUS QUINCTUS NOB. C. qui poſtremus in Nummo Inclytæ Reginæ, errore procul dubio illius qui nummum flavit HOTILIANUS ſine *s* etiam ſcribitur. Præter argenteos & æreos utriuſque Nummos mihi non ſemel inſpectos, æreum maximum Hoſtiliani (vulgo apud veſtrates *Medaglione*) apud Abbatem Braceſium vidiſſe memini, qui eodem volente noviſſime in Reginæ Muſeum tranſiit, & exquiſitæ raritatis nummis merito debet accenſeri. In averſa illius parte ſignatur Victoria gradiens cum corona, & inſcr. VICTORIA AUG. G. Priorem vero, Q. nempe HERRENNUM ETRUSCUM, à patre Decio Cæſarem declaratum clare docet Victor Schotti, præter lapides & Nummos. Cum Patre etiam eundem in acie cecidiſſe, cum Victor uterque, tum Jornandus & Caſſiodorus tradunt, ſuppreſſo tamen illius nomine. Eundem vero non CÆSAREM ſolum, ſed AUGUSTUM etiam à Patre Decio adhuc ſuperſtite renuntiatum, Nummus argen-

Adam. Rupert. in Chronol.

argenteus apud Occonem arguit; quamvis fatear *Cæſarem* tantum vocari in Nummis ejus hactenus mihi inſpectis. Fruſtra autem Onufrius hoc *Auguſti* nomen mortuo demum Decio illi Etruſco conceſſum exiſtimat. Singularem vero imprimis ejuſdem Nummum, eumque & majoris, ut vocant, moduli è Cimeliarchio nuper Cl. Seguini jam Regio depromptum haud pigebit repræſentare. Exhibet hinc hujus Herennii vultum cum inſcr. ΚΟΥΙΝ. ΕΡΕΝ. ΕΤΡΟΥCΚΟC ΜΕC. ΔΕΚΙ. ſeu *Quintus Herennius Etruſcus Meſſius Decius*; illinc duas figuras, unam Herculis ſtantis, qui dextra fulmen gerit, ſiniſtra autem Clavam porrigit Jovi ſedenti, cum litteris ΕΠ. ΚΟΜ. Φ. ΓΛΥΚΩΝΟC ΘΕΟΛΟΓΟΥ, infra ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΠΡΩΤΩΝ Γ. ΝΕΩΚΟΡΩΝ

Unde lucem etiam mutuantur, quæ de Hercule κεραυνοφόρῳ ſeu Fulmine armato jam alibi monuimus. Notanda vero hic obiter illa ΘΕΟΛΟΓΟΥ appellatio, quam profert ille Glucon, & qualem Seleuco tribuit Porphyrius in aureo libello, ubi Diphili meminit Cypriorum Regis, quem regnaſſe tradit circa Seleuci τοῦ Θεολόγου tempora, qua de re alibi. De altero vero, VALENTE nempe HOSTILIANO, eum defuncto Decio, Treboniani Galli in imperio Collegam clare docet Victor Schotti. *Hæc ubi Patres comperere, Gallo* HOSTILIA-

Diſſ.

Lib. 11. de Abſtin.

lianoque *Auguſtæ imperia, Voluſianum Gallo editum Cæſarem decernunt*. Ita Eutropius, prout recte nuper eum diſtinxit vir doctus, *mox Imperatores creati ſunt Gallus* Hostilianus, *& Galli filius Voluſianus*. Hæc vero in Nummis clara, in quibus hic Hoſtilianus *Cæſar* non ſolum, ſed *Auguſtus* etiam vocatur. Illud autem magis ambiguum, an idem Decii gener, ut poſt Onufrium exiſtimat Triſtanus, an vero filius cenſendus ſit, ut nuper adſeruit vir doctiſſimus ad Euſebium; quorum tamen neutrum ex Victore & Eutropio licet colligere. Non diffiteor me illi ſententiæ libentius accedere, ut credam eum Severi Hoſtiliani paullo ante Cæſaris filium, à Decio autem adoptatum, data illi forte in matrimonium filia, ut ex edito utriuſque Nummo colligit Triſtanus. Ut vero poſtremum ex iis à doctis quibuſdam antiquariis controverti haud ignoro, ſic adoptionem illam Hoſtiliani, Nummi alii & lapides videntur comprobare, in quibus Valens Hostilianus Gentile illi nomen, Quinctus & Messius Decii nomina, conſueto more, adoptionis ejuſdem memoriam poſteris tradidere. Neque enim hæc poſtrema cognomina continuo eum Decii naturalem filium probant, ut exiſtimabat vir doctus, qui ab adoptatis novorum parentum appellationes ſumi non debuit ignorare. Certe neque Victor, neque Eutropius, qui Decii & Hoſtiliani meminere, hunc prioris filium tradunt; qui alias Decium & ejuſdem filium Etruſcum una die volunt interiiſſe. Utrumque vero Etruscum & Hostilianum Cæſarem & Principem Juventutis dictos ſub Decio, ex amborum Nummis & Inſcriptionibus patet. Neque hic prætereundus Nummus æreus è maximorum genere, inſpectus mihi in Gaza Barberini Cardinalis, qui hinc Decium exhibet,

illinc

illinc duo capita mutuo ſe reſpicientia cum inſcript. Q. HER. ETR. DECIUS C. VALEN. HOSTIL. Unus forte hic turbat Zozimus, qui filium alterum Decii, patre & fratre mortuo à Gallo adoptatum ſcribit, & ab eodem poſtea è medio ſublatum; quæ ad hunc Hoſtilianum Galli collegam ſpectare videntur. Nec alia ſupereſt ratio, niſi ut dicamus, aut Zozimum, generum vel adoptatum filium à naturali non diſtinxiſſe, quod accuratioribus Zozimo ſcriptoribus haud inſolitum; aut ad alterum quempiam Decii filium nobis ignotum eundem reſpexiſſe. Certe nec eodem fato tradit eum periiſſe, quo Hoſtilianum extinctum narrat Victor, & ante Gallum jam ſoli Decio deſignatum hæredem imperii Hoſtilianum, ex reliquis Nummorum Lapidumve monumentis clare licet eruere. Hoſtiliano vero demum ſublato, VOLUSIANUM Auguſtum cum Patre GALLO declaratum, videtur ex Nummis colligi, in quibus Voluſianus Cæſar primum dictus, poſtea ſolus vel cum Patre Auguſtus nominatur. Sed obſcuriora adhuc proxima GALLIENI & VALERIANORUM tempora ſimul & imperia, quibus certe Nummi dilucidam quandam facem præferunt. Hic enim aut titubantes paſſim videas ſcriptores Hiſtoriæ Auguſtæ, aut caliginem crebro lectori offundentes. Id vero & agnovit & probavit re ipſa doctiſſimus Caſaubonus, dum in eadem eruenda haud unius lapſus reliquit veſtigia. Ac primo de VALERIANO JUNIORE an Auguſtus vel Cæſar tantum ſit declaratus, hæc refert Trebellius Pollio; *ubi & continuo & frater ejus* (hoc eſt Gallieni) VALERIANUS *eſt interemptus, quem multi Auguſtum; multi Cæſarem, multi neutrum fuiſſe dicunt, quod veriſimile non eſt. Siquidem capto jam Valeriano ſcriptum invenimus in faſtis,* VALERIANO IMPERATORE COS.

 Quis

Quis igitur alius eſſe potuit Valerianus, niſi Gallieni frater? Huic certe Valeriano Juniori Auguſti nomen tribuit nummus Græcus apud Occonem; ſed qui ad alterum SALONINUM VALERIANUM Gallieni non fratrem, ſed filium referri debuerat. Id enim manifeſte arguit ejus inſcriptio, ΠΥ. ΛΙΚ. CΑΛΩΝ. ΟΥΑΛΕΡΙΑΝΟC. CΕΒ. hoc eſt, *Publius Licinius Saloninus Valerianus Auguſtus*; & ſimul *Cæſarem* eum non ſolum, quod tradit Victor Schotti, ſed *Auguſtum* etiam declaratum. Fruſtra vero additum à Trebellio, quod nullus alius potuerit eſſe Valerianus, niſi Gallieni. Tres enim Valeriani in Nummis, prior P. LICINIUS VALERIANUS à Perſis captus, alter itidem P. LICINIUS VALERIANUS filius ſuperioris & frater Gallieni, Onufrio & Goltzio P. AURELIUS LICINUS VALERIUS VALERIANUS, quem prope Mediolanum ſepultum vult Trebellius; tertius, P. LICINIUS CORNELIUS SALONINUS VALERIANUS Gallieni filius. Ita duo in antiquis Nummis Gallieni, unus P. LICINIUS GALLIENUS Valeriani filius, qui diu rebus Romanis præfuit, alter Q. JUL. SALONINUS GALLIENUS NOB. CÆS. Gallieni filius, ac Salonini Valeriani frater minor, & qui proinde Trebellio *Gallienus minor Saloninus* haud immerito dicitur. Unde miror virum doctum, qui nuper obſervationes Hiſtoricas ex antiquis Lapidibus ac Nummis concinnavit, in tradendis Valerianis & Gallienis aliquos confudiſſe, alios præteriiſſe. Illos vero minuſculos ſeu tumultuarios Cæſares circa eadem tempora exortos, quos ſub XXX Tyrannorum nomine Trebellius Pollio complexus eſt, pauciſſimis exceptis tradunt antiqua Numiſmata. Ita quidem, ut qui ex iis vel *Auguſti* vel *Cæſares* declarati, aut quibus nominibus ac cogno-

cognominibus diſtincti, non aliunde certius hodie nobis conſtet. Neque enim in iis ſolum occurrunt ODENATHI, MACRIANI, QUIETI, POSTUMI, VICTORINI, TETRICI, aliique, ſed & illi, quorum unum Trebellium videas obiter meminiſſe, CYRIADES, INGENUS, CALPORNIUS PISO. Hinc etiam patebit Julio Ateriano apud eundem Trebellium, *Junium Poſtumum* non male vocatum, nec id ex Nummis refelli, ut cenſebat illuſtris Salmaſius, in quibus nempe non Pater ſed Filius C. JUNIUS CASSIUS POSTUMUS vocatur. Nec video cur nuper vir doctus aliquoties deſignatus Aterianum accuſet, quod Filii nomen Parenti perperam tribuat; quum ejus verba ad Poſtumum juniorem commode poſſint referri, nec ulla in iis occurrat Senioris mentio; *Victorino*, inquit, *qui Galliam poſt Junium Poſtumum rexit, neminem exiſtimo præferendum.* Uterque enim in Galliis Auguſtus renunciatus Poſtumus Parens & Filius. Ita HERENNIANUM & TIMOLAUM, Odenathi & Zenobiæ filios, Auguſtos declaratos ex Nummis accepimus, ut vere pateat adſertum à Pollione, horum adoleſcentum nomine imperaſſe Zenobiam. Negat tamen id Vopiſcus in Aureliano: *Hæc quoque ad rem pertinere arbitror Balbaſi filii nomine Zenobiam, non Timolai & Herenniani imperium tenuiſſe, quod tenuit.* Ita horum Nummorum fide *Vaballathus* (ſeu potius *Vhaballatus* juxta Nummorum ſcripturam) in eodem loco Vopiſci feliciter à doctiſſimis Viris reſtitutus loco *Balbathi*, & merito caſtigatus error Caſauboni, qui fictum hunc Principem nec plane in rerum natura extitiſſe credidit, aut plane ab hoc Vhaballatho diverſum. Quo loco non prætereundus inclytæ Reginæ Nummus inſcriptus IMP. VHABALLATHUS AUG. & in averſa figura cum

capite radiato & Globo, ÆTERNITAS AUG. Neque vero alterum illi nomen HERMIÆ minus feliciter jam adſertum à Triſtano, pro quo Salmaſius, Occo, aliique ARMENIÆ vocem in hujus Vhaballathi nummo ſignare credidere, & in eruenda etiam cauſa nequidquam laborarunt. Geminus certe cum Triſtani nummo alter Mediceus, & quem Magnæ Chriſtinæ Muſeum etiam recondit, ΑΥΤ. ΕΡΜΙΑϹ ΟΥΑΒΑΛΛΑΘΟϹ ΑΘΗΝΟΥ L. Δ. in averſa parte Nummi Aureliani cum capite laureato, & diademate. Ut certe liqueat Occoni, Goltzio, aliiſque temere fidem non eſſe mancipandam, ubi Græcos Nummos attigere, quod & ſæpe in proceſſu hujus operis demonſtratum, & aliis ſexcentis exemplis probare hic poſſem. Neque ignotum aliunde apud Græcos illud nomen Hermiæ ſeu Ἑρμέιϛ, ſicut Polybio vocatur ſummæ rerum præfectus apud Antiochum, cui ſimile profert etiam antiquus nummus Temnitarum Æolidum, ΕΠ. ΑΥΡ. ΕΡΜΕΙΟΥ ΤΗΜΝΕΙΤΩΝ. Illud vero magis ambiguum, cur Triſtano placuerit eundem Hermiam Vhaballathum, Herodiani filium & Odenathi nepotem ex ingenio ſtatuere, quem Zenobiæ tribuit Vopiſcus; aut cur ΑΘΗΝΟΥ in ſuperiori Nummo, quaſi *Athenis filium* ad eundem Herodianum referat, quam tamen appellationem nec Herodiani ipſius nummi arguunt, nec aliunde licet eruere. Utinam minus nonnunquam ingenio & conjecturis ſuis indulſiſſet in nummorum id genus explicatione vir alias de his ſtudiis optime meritus, maxime ubi ſine duce à veterum authoritate diſcedit. Neque levius errat Onufrius, quum eundem Vhaballathum, tanquam tertium Zenobiæ filium cum Herennianо & Timolao, Pollioni deſignari ſcribit. Altum enim de hoc Vhaballatho apud Pollionem ſilentium.

Lib. v.

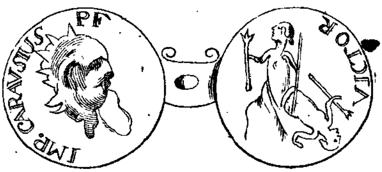
tium. *Id* vero minus mirum iis videbitur, qui ſciunt quid & quantum Onufrii (qui tamen pater Hiſtoriæ Scaligero alicubi vocatur) diligentiæ tribui in talibus debeat. Haud ignotus vero Tyrannus iiſdem temporibus DOMITIUS DOMITIANUS, qui à Domitiano Imperatore aut Domitilla genus ſuum derivabat, & cujus rariſſimum nummum cum titulo Auguſti, nempe IMP. CL. DOMITIUS DOMITIANUS AUG. & cum Genio in averſa parte haud illibenter hic vulgamus.

In Cimel. Reg. Chriſtinæ & P. Seguini.

Ita FIRMIUM etiam & FIRMUM diverſos tradunt Nummi rariores, illum Zenobiæ ſocium & Auguſtum dictum in nummo Græco apud Goltzium, hunc Tyrannum in Africa ſub Valentiniano Imperatore, cum *inſcr.* D.N. FIRMUS P.F. AUG. Unde haud male jam collegerunt eruditi, & priorem male Vopiſco Firmum vocari, & poſteriorem de hoc Firmo Valentiniani temporibus exorto omnino eſſe intelligendum; quamquam aliter doctiſſimo viro placuiſſe noverim. Mitto Diocletiani & Collegarum temporibus exortos, eoſque Auguſtos in Nummis ſignatos, ÆLIANOS duos, quorum alterius nummum poſſidet laudata toties Regina; AMANDUM; duos JULIANOS; ACHILLEUM; ALECTUM; CARAUSIUM quoque, cujus poſtremi nummus cum in Theſauro Mediceo reconditus, tum noviſſime Cimeliarchio Barberino acceſſit. Ejuſdem etiam rariſſimum num-

nummum, nec alias quod ſciam hactenus viſum, adſervat Gaza Palatina, in quo Carauſii caput radiatum Imp. C. Carausius P. in averſa parte figuræ duæ cum ſceptro in unam coaleſcentes, una ſurſum, altera deorſum, litteræ autem exeſæ præter eas quæ legi poſſunt, Victor.

Qui nummus alium quendam egregie illuſtrat viri Ill. Camilli Maximi, in quo Criſpina Commodi, & in averſa parte duæ figuræ eodem modo medio corpore depictæ, una ſurſum, altera deorſum, cum inſcr. etiam repetita Titia Titia. Neque diſſimilis Gordiani nummus in Muſeo Cl. Seguini, in quo Herculis figura ſurſum itidem ac deorſum tradita, & geminata inſcriptio ΝΙΚΑ, nempe ΝΙΚΑΙΕΩΝ. Ut facile liqueat replicatam in Nummis id genus figuram aut inſcriptionem, monetarii errori continuo adſcribendam. Accedit inter enumeratos paullo ante Tyrannos, Julianus non ὁ παραβάτης, ſed alter in aureo nummo Leopoldi Principis ab Etruria, in quo figura ſtans cum ſtella & inſcr. Libertas. Alii vero Tyranni, priores ſequuti haud longo intervallo, viris doctis etiam è Nummis deſcripti, Alexander nempe; C. Julius Valens, M. Martinianus; ſed qui nummi, ut obiter hoc dicam, dubiæ fidei habentur accuratis priſcæ monetæ æſtimatoribus. Melioris notæ occurrunt, qui duos fratres exhibent magno Conſtantino ſanguine junctos, Delmatium ſcilicet &

Han-

HANNIBALIANUM; quorum prior cum dignitate Cæſaris occurrit, poſterior cum Regis titulo jam olim à Cl. Valeſio ad Ammianum vulgatus. Equidem DELMATII nummum videas etiam in Muſeo Reginæ inſcriptum FL. DELMATIUS NOB. CÆS. in altera facie, victoriam cum corona & inſcr. DELMATIUS CÆSAR. Jam NEPOTIANUM & VETERANIONEM Auguſtos circa eadem tempora declaratos, Nummi eorundem arguunt, quales exſtant in Gaza Medicea, cum ſolitis illo ævo ſymbolis, GLORIÆ ROMANORUM & VIRTUTIS EXERCITUUM. Quin exorti eodem Conſtantiniano ævo Tyranni TIBERII ſignata adhuc hodie memoria in illius nummo, quem ſervat Gaza Cardinalis Buoncompagni, omni hoc monumentorum genere commendatiſſima. Ita PETRONIUS MAXIMUS & PRISCUS ATTALUS, cum alibi tum in Cimeliarchio Farneſiano mihi inſpecti; quorum ille Valentiniano cæſo imperium arripuit, de quo præter Hiſtoricos adeundus Sidonius in Epiſtolis & Panegyrico Aviti; alter vero Imperator ab Alarico juxta Philoſtorgium conſtitutus. Hiſt. Eccl. lib. XII. LEONEM & ANTHEMIUM, concordes in imperio collegas laudat idem Sidonius, & illuſtravit ex nummo aureo doctiſſimus Sirmondus. Occurrit idem Anthemius cum alibi, tum in nummo aureo Chriſtinæ Auguſtæ. SEBASTIANUM vero Tyrannum quendam ætate Honorii exſtitiſſe, qui Auguſtam appellationem ſibi quoque vindicavit, vix aliunde diſces quam ex rariſſimo ejus nummo, quem ſelectis ſuis Numiſmatibus opportune inſeruit Cl. Seguinus. Neque hic prætereundi duo ſingularis raritatis Nummi, quos verſabam nuper inter alios plures ſelectiores; unus aureus Regiæ Gazæ Pariſienſis, inſcri-

ptus D. N. GLYCERIUS P. F. AUG. Unde liquet hunc Anthemii temporibus, non *Cæſarem* ſolum, ut eum vocat Marcellinus Comes, ſed *Auguſtum* etiam renuntiatum, quem è Cæſare factum poſtea Epiſcopum, & mox à Nepote occiſum tradit: Alter itidem aureus penes illuſtriſſimum Colbertum, cum inſcr. D. N. THEODEBERTUS VICTOR, & in averſa parte Victoria & litteræ VICTORIA AUGGG.

2. *Ad Seriem & Hiſtoriam Auguſtarum.* AUGUSTARUM vero ſeriem luculentam iiſdem nummis acceptam ferimus, & earum quidem, quarum tenuis aut nulla etiam mentio in priſcis veterum monumentis. In illis certe videas Cæſarum Uxores, Matres, Avias, Sorores, Filias, Neptes; neque ſolum earundem imagines, ſed nomina inſuper, dignitates, & ſupremi faſtigii vel inſignia vel appellationes. Neque mirum honorem illum habitum Feminis Cæſarum ſanguine aut adfinitate conſpicuis, quum aliis matronis apud Romanos Senatoria & Conſularia quoque ornamenta legamus nonnunquam conceſſa. Eximius hanc in rem Lampridii locus in Elagabalo, *ſi umquam aliqua matrona Conſularis conjugii ornamentis eſſet decorata.* Nec facile quiſquam mirabitur ea ætate, qua libertis aliiſque ſortis vilioris Prætoria aut Conſularia ornamenta frequenter decreta legimus, iiſdem quoque nobiliores aut gratioſas Matronas inſignitas. Ita mentio earum mulierum occurrit apud Ulpianum, quæ Senatoriis ornamentis decorabantur; *Specioſas perſonas accipere debemus clariſſimas perſonas utriuſque ſexus; item earum quæ ornamentis Senatoriis utuntur.* Unde ille Lampridii locus, qui magno Caſaubono unicus videbatur index hujus moris, & ipſe viciſſim Ulpianus non parum illuſtrantur. Exemplum quoque illius præbet ſub Elagabali Principatu mater Hieroclis, fœdiſſimi cujuſdam

L. 100. D. de verb. ſign.

man-

mancipii, quam Dio refert in Excerptis Valeſianis, Pag 766.
militari ſatellitio in urbem deductam, inter Conſularium matronas habitam fuiſſe: hoc nempe, quod aiebat Lampridius, *Conſularis conjugii ornamentis decoratam.* Quo ſpectare præterea obſervo, quod tradit Procopius Arcan.
de Theodora viliſſimo antea ſcorto, eam ante nuptias Hiſt. c. ix.
à Juſtiniano evectam ad dignitatem Patritiatus, εἰς τὸ τῶν Πατρικίων ἀξίωμα. Hinc *maritalia* etiam matronarum *decoramenta* apud Tertullianum: *Aut quid minus habere* L. II. de
infeliciſſimæ illæ publicarum libidinum victimæ, quas ſi quæ Cultu Femin.
leges à maritalibus & matronalibus decoramentis coërcebant. Alias Conſularium Feminarum mentio non ſemel in libris Juris Civilis, quas *Conſularium uxores* explicat ipſe Ulpianus, qui & *conſularis* earum *dignitatis* alibi meminit. Notat enim nuptas prius conſulari viro, poſtea L. I. D.
ad inferiores nuptias devolutas, impetraſſe rariſſime, de Senat.
ut in Conſulari maneant dignitate; ut ſcio Antoninum Au- L. 12. D.
guſtum Juliæ Mammææ Conſobrinæ ſuæ indulſiſſe. Haud de Senat.
diſſimile exemplum in Lucilla obſervat Herodianus, Lib. I.
quæ cum L. Viri, Marci in imperio Collegæ, poſtea privati Pomponiani conjunx evaſiſſet, Sellam tamen Imperatoriam, alioſque priores honores Auguſtæ, Commodi indulgentia retinuit. Unde quoque eadem mortua inſtar Auguſtæ conſecrata, ut ex ejus nummis adhuc liquet, cum DIVÆ appellatione. Ut equidem minus jam mirum videatur, tot illuſtres Matronas intueri decoratas ornamentis Auguſti conjugii, aliaſve feminas iiſdem Cæſaribus proxima neceſſitudine conjunctas, eademque ornamenta cum illarum effigie in Nummis adhuc hodie conſignata; Puta nempe Sacerdotium, Carpenta, Conſecrationes, Dearum epitheta, MATRIS item aut ORBIS GENITRICIS, MATRIS CASTRORUM aut SENATUS appel-

lationes, AUGUSTÆ denique cognomen. De hac vero AUGUSTÆ appellatione familiari in earum Nummis, aut adnexis eidem privilegiis, illuſtris iterum apud Ulpianum locus; *Princeps legibus ſolutus*, AUGUSTA *autem licet legibus ſoluta non eſt, tamen eadem illi privilegia tribuunt, quæ ipſi habent*. Ratio nempe obvia, quod *uxores radiis coruſcent maritorum*, ut loquitur Juſtinianus, aut ex Conſtitutione Valentiniani & Collegarum, quæ legitur in Codice Theodoſiano, quia *Mulieres honore maritorum eriguntur*. Id vero ſingulari privilegio factum videas in iiſdem Nummis, ut non tantum uxores Auguſtorum, ſed Matres quoque eorundem vel Aviæ, AUGUSTÆ itidem ſint appellatæ, licet alias nunquam Auguſti conjugii conſortes. Talis aut ANTONIA Caii Cæſaris Avia, aut AGRIPPINA major ejuſdem mater, aut tres JULIÆ, MÆSA, SOÆMIAS, & MAMMÆA, illa Avia, hæc Matres Elagabali & Alexandri; quomodo & HELENAM matrem à filio Conſtantino AUGUSTAM demum dictam tradit in ejus vita Euſebius, & arguunt ſuperſtites ejuſdem Nummi. Accedunt eodem Filiæ, ut JULIA Titi, DIDIA CLARA Didii Juliani, & CONSTANTINA Magni Conſtantini, AUGUSTÆ in earundem nummis dictæ, haud aliter ac Neronis recens nata è Poppæa Filia, auctore Tacito. Inſignes quandoque eodem honore Sorores Auguſtorum, ut MARCIANA, & ejus quoque filia MATIDIA; quibus itidem non Auguſta conjugia, ſed illa cum Trajano cognatio AUGUSTÆ nomen, ac Nummos cum eodem ſignatos conciliarunt. Hæc vero præter morem Romanorum & exemplum, qui Conſularium Matres *Conſulares* dictas negantem novi Ulpianum, *Conſulares autem feminas dicimus Conſularium uxores*, adjecit Saturni-

L. 31. D. de Legib.

Nov. cv.

Lib. 11. tit. 1.

L. 1. §. 1. D. de Senat.

nus

nus etiam Matres, quod nec uſquam relatum eſt, nec unquam receptum. Unde alibi quoque Juſtinianus, ſolam Uxorem Conſulis ad honores admittit Conſulares, non autem illius Matrem, niſi eadem antea fuerit Conſularis, aut jubente eodem Conſule; Sorores vero, Nurus, aliaſque neceſſitudines diſerte excludit; *Mater vero ſi Conſul hic voluerit; nam neque Filia, neque Soror forte, neque Uxor filii, & multo magis ſi nec pertinens ad genus ſit, hoc enim pure illicitum exiſtebat.* Hinc etiam ſolæ dictæ ex feminis *Clariſſimæ*, quæ nuptæ erant Senatoribus ſeu Clariſſimis perſonis, non autem Clariſſimorum filiæ, maxime ſi plebeiis jungerentur, ut alibi docet idem Ulpianus. Indulgentiores itaque Cæſares in Adfines aut conjunctas, quibus præter Uxores, illud AUGUSTÆ cognomen, adnexaque eidem privilegia non ſemel detulerunt, & publicis etiam Nummorum monumentis tradi ad poſterorum memoriam voluere. Alias *Auguſtarum*, *Conſularium*, aut *Clariſſimarum* feminarum exemplo, quibus deſumptæ ab honore conjugum appellationes, *Curopalatiſſæ* etiam dictæ ſequiori ævo Curopalatarum uxores, qualis Anna Comnenorum Mater vocatur apud Nicephorum Bryennium. Qua ætate etiam contigit, ut *Cæſariſſæ* dictæ ſint Auguſtorum filiæ, exemplo filiorum, qui pridem illam Cæſarum appellationem erant ſortiti, ut liquet ex Niceta aliiſque ſcriptoribus Hiſtoriæ Byzantinæ. Immo nec illud prætereundum ex more ſuperiorum temporum, quibus percuſſi vulgo Auguſtarum nummi, quod illa vel cognomina vel ornamenta non continuo tamen tributa ſint mulieribus, quæ admiſſæ videbantur in conſortium principalis faſtigii. Neque enim AUGUSTÆ vel omnes vel ſolæ Auguſtorum conjuges aut Matres, ut modo videbamus; ſed quæ Cæſarum arbitrio & ca-

Nov. CV.

L. 8. D. de Senat.

L. II. cap. I.

ritate ac decreto Senatus hac appellatione ornabantur. Adeo ut aliquot ex iiſdem legamus illis ornamentis caruiſſe dum de moderandis potius, quam ampliandis illarum honoribus, Tiberium, Pertinacem, Claudium etiam, uxorum licet mancipium ſollicitos accepimus. Ita AUGUSTÆ appellationem à Senatu delatam, Trajani Conjugem ac Sororem aliquandiu deprecatas docet Plinius in Panegyrico; in quam tamen annuente Cæſare eaſdem conſenſiſſe ſatis arguunt obvii adhuc illarum Nummi. Hæc enim omnia non aliunde certius hodie aut uberius, quam in *reſiduis* Nummorum monumentis legas, quibus pars illa HISTORIÆ AUGUSTÆ unice quaſi & luculenter poteſt illuſtrari.

Neque refero tamen in hunc cenſum omnes illas vel Conjuges vel conjunctas priorum Cæſarum, MARTIAS, AURELIAS, COSSUTIAS, SCRIBONIAS, LEPIDAS, ARRICIDIAS, aliaſque id genus ab Ænea Vico inter Auguſtas in ſerie XII Cæſarum depictas. Has quippe à prioribus curis Andreæ Fulvii aliorumque acceptas fatetur ipſe ſe necdum in Nummis reperiſſe. Neque enim aut Julii Cæſaris nondum firmata dominatio; aut Tiberii cum uxoribus ante principatum divortia; aut Caii in ſorores amor; aut Galbæ ac Othonis in principatu cœlibatus; aut Vitellii breve imperium paſſa ſunt Uxorum vultus nummis conſignari. Immo ne LIVIAM quidem, niſi ab exceſſu Auguſti, in Romanis nummis depictam reperies, qui illam mortuo conjuge ex Teſtamento Auguſti, *in Familiam* JULIAM *nomenque* AUGUSTÆ *adſumptam*, ſub ejuſdem JULIÆ AUGUSTÆ nomine repræſentant. Equidem mutationes nominum apud Romanos ex Teſtamento fieri ſolitas cum ſatis arguunt libri Juris Civilis, tum Dolabellæ apud Tullium exemplum, qui alte-

Tacit. Annal. 1. 8.

alterius cujuſdam Liviæ teſtamento mutari nomen juſſus, *Dolabellam video Liviæ teſtamento cum duobus cohæredibus eſſe in triente, ſed juberi mutari nomen.* Eadem vero Livia ob adoptionem Filia etiam Auguſti ad Deos transſgreſſi, ut Velleius tradit, nuncupata, quod firmat etiam ejuſdem nummus haud ignotus, DIVÆ JULIÆ AUGUSTI FILIÆ, & in altera parte DIVUS AUGUSTUS PATER. Quæ nomina cum *Juliæ Auguſtæ*, tum *Auguſti Filiæ* viris doctis nonnunquam impoſuere minus exercitatis in uſu nummariæ hujus ſupellectilis, (ac inter alios eruditiſſimo Reineſio), qui non Liviam, ſed Juliam Auguſti filiam iiſdem nummis deſignari omnino credidere. Et poſtremæ quidem JULIÆ ignoti hactenus antiquariis nummi, ſi unum forte excipias Mediceum, in quo hinc facies ejuſdem videtur depicta cum inſcr. ΘΕΑΝ ΑΦΡΟΔΙΤΗΝ, ſeu *Deam Venerem*, illinc caput Liviæ ac epigraphe ..ΒΙΑΝ ΗΡΑΝ, ſeu *Liviam Junonem*; nempe juxta Prudentium Lib. VII. Ep. ad Att.

Adjecere ſacrum, fieret quo LIVIA JUNO;

ut Ovidium mittam, cui frequenter eodem *Junonis* nomine deſignatur, ut

Cum tibi contigerit vultum Junonis adire.

Alias priorem illam Romanam Venerem haud levi cum gaudio ſpectabam nuper in incomparabili Gemma Regiæ Gallorum Gazæ, quæ Agrippæ caput roſtratum, illinc Juliæ conjugis, ut facile licet colligere, vultum præferebat. At utramque illam JULIÆ AUGUSTÆ appellationem, Liviæ ex Auguſti teſtamento delatam, & auctor ſuperiori loco Tacitus, & ex Tranquillo ac Dione abunde licet colligere; ut ad priora tempora nummi ejuſdem cum his nominibus depicti referri nequaquam poſſint. Quod miror equidem non obſervaſſe

ſe Cl. Triſtanum, qui Græcum Nummum Auguſti & Juliæ, cum ΘΕΙΟΥ & ΘΕΙΑΣ, ſeu DIVI & DIVÆ nominibus, vivo Auguſto percuſſum exiſtimavit, quod cum illud *Divæ* tum *Juliæ* nomen omnino refellit. Unde etiam liquet recenſitos in exilio à Naſone Faſtorum libros, in quibus utrumque illud cum AUGUSTÆ tum JULIÆ nomen huic Liviæ tributum reperias,

Faſt. lib. 1. *Utque ego perpetuis olim ſacrabor in oris,*
Sic AUGUSTA *novum* JULIA *numen erit.*

Nec infelix alioqui Vates hic fuit, quum conſecrationem eidem Liviæ Auguſti exemplo auguratur, quæ tamen multis poſt annis & Ovidii exceſſum illi contigit, ſub Claudii nempe principatu, ut firmant ejuſdem Liviæ nummi ſub Claudio & Galba percuſſi, cum inſcr. ΘΕΑ ΣΕΒΑϹΤΗ & DIVA AUGUSTA. Neque vero minus incaute adſertum à doctiſſimo Caſaubono ad Suetonium, *de Livia certum & poſt mariti exceſſum non Liviam, ſed Juliam fuiſſe vocatam.* Utrumque etiam tum geſtaſſe, patet ex priſcis monumentis, in quibus aut LIVIÆ AUGUSTÆ ornatrices vel ſervæ à cura patellæ, ab argento, à potione deſcribuntur; aut conjuncta etiam JULIÆ LIVIÆ AUG. appellatio illi tribuitur. Unum etiam nummum à ſe inſpectum refert Vicus, in quo DIVA LIVIA DIVA AUGUST. ſed quem demum circa Alexandri Severi & Gordiani tempora ſignatum credit. Argenteum præterea hujus Auguſtæ rariſſimum nummum prædicat Savotus, cum inſcr. LIVIA AUGUSTA, in altera autem parte DIANA LUCIFERA, de quo nummo fides ſit penes eos, qui videre. Alias obvii adhuc aliquot Græcorum nummi tum illa Liviæ appellatione, in quibus ΘΕΑ ΛΙΒΥΙΑ & ΑΙΟΥΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ inſcribitur,

Theſ. Grut. DLXXIX. 2.

cujus

cujus generis apud Cl. Seguinum alioſque vidiſſe memini. Unde ſine ullo temporum diſcrimine, modo Livia vocatur, ſicut in ſuperioribus Lapidum Nummorumve monumentis cum Dioni tum Romanis ſcriptoribus, diu etiam poſt adſumptum nomen Juliæ, ut præter alios Claudiano *Venerabilis Livia:* modo Julia etiam vivente Auguſto, ut Joſepho, Velleio aliiſque, quod ab iis per περίληψιν factum ſatis liquet, neque ſollicitandos proinde cum magnis viris eorum codices. Reſtitutos vero à Tito aliquot ejuſdem Auguſtæ nummos rariores aliquoties hic in urbe inſpeximus. Antoniam etiam Germanici Matrem & Aviam Caii, Augustam dictam ex Senatuſconſulto ac Sacerdotem Divi Augusti, non ex Dione ſolum aut antiquo lapide, ſed inſuper ex præclaro ejuſdem nummo diſcimus. Qui mire etiam illuſtrat locum Suetonii, quem prætererierunt viri docti; *Poſt hæc Antoniæ aviæ quidquid unquam Livia Auguſta honorum cepiſſet, uno Senatuſconſulto congeſſit*; Livia autem, ut modo innui, dicta *Julia* & *Auguſta* brevi ab exceſſu conjugis, lectis ſcilicet tabulis teſtamenti; poſtea eodem conſecrato, *Sacerdos* etiam *Divi Auguſti* à Senatu declarata, ut diſerte hæc temporum diſcrimina obſervat Dio, ſed cujus locum male ſollicitavit & accepit interpres, τότε δὲ ἀθανατίσαντες αὐτὸν καὶ θιασώτας, οἱ καὶ ἱερὰ, ἱέρειάν τε τὴν Λιουίαν, Ἰουλίαν τε τὴν καὶ Αὔγουσταν ἤδη καλουμένην ἀπέδειξαν· *Tum vero conſecrantes Auguſtum, ſodales illi & ſacra & ſacerdotem Liviam (quæ jam ante Juliæ & Auguſtæ nomen receperat) decreverunt.* Hic planus loci ſenſus, ſicut eum expreſſimus, nec mutatione illa indiget, νῦν καλουμένην, pro ἤδη καλουμένην, quæ locum perturbat. Vides autem quam lucem utrique cum Suetonio tum Dioni fœneretur hic Nummus, qui congeſtos Liviæ honores

Epit. hal. ad Honor.

Lib. LIX.

Theſ. Grut. CCXXXVI. 9.

Lib. LVI.

diverſis vicibus uno Senatuſconſulto Antoniæ tributos exprimit, *Auguſtæ* nempe titulum & *Sacerdotium Divi Auguſti*: Ad quod Liviæ Sacerdotium reſpexit Ovidius de Ponto;

L. IV. El. 9. *Stant pariter natuſque pius conjunxque* SACERDOS,
Numina jam facto non leviora Deo;

tum Velleius, qui eandem *tranſgreſſi ad Deos Sacerdotem ac filiam* vocat. Viduarum quippe demum aut Virginum Sacerdotia apud Gentiles, juxta Tertullianum, (Lib. I. ad Uxorem.) *Sacerdotium viduitatis eſt & cœlibatium apud Nationes*, & quod jam ante innuerat, *cum Gentiles Satanæ ſuo & virginitatis & viduitatis ſacerdotio perferant*. Neque tamen univira eadem Livia, quæ prius Livio Druſo, dein Auguſto nupſerat; quod tamen in Flaminica requiſitum docet alibi idem Tertullianus. (De Exhort. Caſtit.) At non mirum eandem audire *Divi Filiam ac Sacerdotem*; recepto ſcilicet ac inde tradito apud Romanos more, ut à conjugibus, liberis & propinquis adſumerentur ejuſmodi ſacerdotia; Ita *filius Pertinacis Patris Flamen eſt factus*, (In Pertinace.) juxta Capitolinum; & alibi in vita M. Aurelii, *Flaminemque ei ex affinibus, & ſodales ex amiciſſimis Aurelianos creavere*. Ut propinquius adhuc mittam Agrippinæ exemplum, cui mortuo conjuge Claudio, *Flaminium Claudiale* decretum à Senatu, auctore Tacito. (Annal. XIII. 2.) Equidem eo Liviæ ac Antoniæ exemplo videtur mos ille apud Romanos receptus; ut ſacerdotia ad feminas tranſirent, quæ olim ad eaſdem ſpectaſſe negat L. Valerius apud Livium, (Lib. XXXII. cap. 7.) *Non Magiſtratus, nec* SACERDOTIA, *nec triumphi, nec inſignia, nec dona aut ſpolia bellica his contingere poſſunt*. Niſi Veſtales forte excipias, quæ tamen ejuſdem ſexus Deæ erant ſacerdotes, qualis vocatur Quirini mater apud Poëtam, *donec Regina Sacerdos*, aut alias Sacerdotum uxores, Pontificum puta aut Flaminum,

num, quas una cum maritis Sacra curaſſe obſervat Halicarnaſſenſis, τοῖς ἑαυτῶν ἀνδράσι συνιερᾶσθαι. Equidem apud Ægyptios nullas extitiſſe Sacerdotes feminas Deorum Dearumve tradidit olim Herodotus; quæ frequentes tamen erant apud Græcos, & Deorum quidem utriuſque ſexus, quales ἱερείας & προφήτιδας apud Bœotios agnoſcit Strabo; & ad quæ etiam ſacerdotia reſpexit Claudianus, agens alicubi de honoribus mulierum, Antiq.l.II. In Euterpe. Lib. IX.

Inde Sacerdotes, hac intrat pectora Phœbus,
Inde canunt Delphi, Trojanam ſola Minervam. Lib. I. in Eutrop.

Ita facti quoque promiſcue apud Romanos ex utroque Sexu Divi Auguſti aliorumque Cæſarum conſecratorum Sacerdotes, Flamines, ſeu Flaminæ vel Flaminicæ, quales vocantur in Inſcriptione veteri inedita,

F. FLAVIO AUG. LIB. FLAMEN
DIVI TITI ANN. III VIX. AN. LII
M. VIII D. VIIII. HOR. VI.
FLAVIA FLAMINA FLAVIAL.
ET JULIA AMISSA LIB. FLAMI
NIA HER. EX TESTAM. P. CUR.
IN FR. PED. XIII IN AGR. P. XVII.

Flaminam hic vides *Flavialem*, ſeu Liviæ ac Antoniæ, aut ſi mavis, Agrippinæ, *Flaminæ Claudialis* exemplo, Gentis Flaviæ Sacerdotem, ac proinde è *collegio Flavialium*, cujus meminit Suetonius, quod una cum Templo Patri ac fratri ſacravit Domitianus. At vero ejuſdem Antoniæ mater & ſoror Auguſti OCTAVIA ſe quoque nunc conſpiciendam præbet recenti beneficio rariſſimi nummi, quem noviſſime Cl. Seguini induſtria feliciter detexit. Facile enim optima rei antiquariæ promicondo adſentior, ut non aliam quam Octaviam ſignet expreſſa mulieris facies cum junctis fratris Augu-

ſti & Mariti Antonii capitibus. Quo refero etiam alium ſingularem nummum, quem una apud illuſtrem Matronam Fel. Rondanini inſpeximus, qui hinc caput Auguſti repræſentat, illinc juncta M. Antonii & Octaviæ capita. Ut vero Aviam Caii Antoniam, ita ejuſdem Neptes ſeu Caii ſorores vel proſtibula potius, AGRIPPINAM, DRUSILLAM, JULIAM, vulgatus jam antiquariis ejuſdem Nummus tradit. At alius occurrit nummus Gazæ Farneſianæ, ſed quem dubiæ fidei ſcio apud peritos quoſdam antiquarios, cum inſcr. DIVA DRUSILLA, JULIA DRUSILLA; ex quo pateret, (modo eſſet genuinus) & conſecratam revera à Caio Druſillam, ut ex Dione licet colligere, qui & Pantheam dictam eandem refert, & alteram illam JULIAM de filia potius quam de ſorore Caii intelligendam. Clare id videtur ex Suetonio colligi, qui de Caio refert, mortua Druſilla, quam impotenter adeo diligebat, & nata illi filia ex uxore Cæſonia, *Infantem autem* JULIAM DRUSILLAM *appellatam per omnia Deorum templa circumferens.* Nummus alius Græcus ejuſdem Divæ Druſillæ apud Goltzium & Occonem deſcribitur, cum inſcript. ΘΕΑ ΔΡΟΥΣΙΛΛΑ, de quo viderint antiquarii; neque enim eum verſare mihi contigit. AGRIPPINAM vero matrem ejuſdem Caii & Germanici conjugem, AUGUSTAM ex ejuſdem Nummis accepimus, ut liqueat cognomen illud Matri ſimul & Aviæ Caium detuliſſe. At rarum quidem hujus Agrippinæ nummum aureum vidiſti opinor in Cimeliarchio Etruſci Mæcenatis Leopoldi Cardinalis, qui hinc caput illius Auguſtæ, illinc filii Caii ſignatum præferebat. Alium itidem ſingularem nobis inſpectum meminiſti apud Abbatem Braceſium, in præclara congerie Numiſmatum antiquorum, qui in priori parte Agrip-

Lib. LIX.

Agrippinæ vultum cum inſcript. AGRIPPINA M.F. MAT. C. CÆSARIS AUGUSTI, in altera Porticum cum figura ejuſdem referebat. Obvii hujus Agrippinæ nummi cum Carpento duarum mularum ac inſcr. S.P.R.R. MEMORIÆ AGRIPPINÆ, qui facem præferunt Suetonio tradenti Caium defunctæ Matri *Circenſes carpentumque, quo in pompa traduceretur, decreviſſe.* Qualem honorem Domitillæ Veſpaſiani conjugi, ac Juliæ Titi Filiæ itidem habitum arguunt earundem Nummi, cum ſimili carpento & inſcriptione. Quo ſpectat etiam ſequens hujus Agrippinæ Nummus.

De more illo, quo in defunctarum honorem ac memoriam, carpenta per Circum ducebantur, nota quæ obſervarunt jam eruditi. Equidem eximii ſemper honoris loco habitus apud Romanos uſus vehiculi carpentarii, & olim lege Oppia feminis Sacrorum tantum publicorum cauſa conceſſus. Liv. lib. XXXIV. Hinc de Agrippina ſuperioris filia Tacitus ut inſolitum notat & Sacerdotibus demum conceſſum, carpento Capitolium ingredi. Annal. XII. 42. Unde liquet neque promiſcuum inter viros fuiſſe ejuſdem vehiculi uſum, ſed cum Sacerdotum antiquitus, tum poſtea Auguſti quodammodo faſtigii aut ſummorum etiam magiſtratuum proprium exſtitiſſe. Hinc ſolus aureo inſidens carpento Romam ſolenniter ingreſſus Conſtantius, ut ab Ammiano traditur. Lib. XVI. Ita Carpento

 vehi,

vehi, inter inſignes ſupremorum Magiſtratuum prærogativas habitum, vel ex Caſſiodoro colligas, qui de Vicario urbis Romæ agens; *Ad ſimilitudinem quippe ſummorum Carpento veheris*, & alibi de Conſulari, *In aliquibus adhuc provinciis ornatus penula, carpenti etiam ſubvectione decoratus.* Quomodo & Præfecto urbis *judiciale carpentum* tribuit alicubi Vopiſcus. Mulare autem carpentum nemo in ſuperiori Agrippinæ nummo aliiſque id genus mirabitur, qui novit relatum jam olim Mularum uſum ſeu cum Mulabus vehicula, inter ſolita luxus & pompæ muliebris inſtrumenta. Hinc illa Elagabali Semiamirica Senatuſconſulta, *quæ Carpento Mularum, quæ Boum, quæ ſella veheretur*; & à L. Vero, juxta Capitolinum, *data & vehicula cum Mulabus & mulionibus, cum juncturis argenteis*, quod ibi pro inſolito virorum luxu refertur. Traductus nempe mos ille ex Oriente, ubi frequens ac in pretio habitus Mulorum uſus; de quo multa non trita tradidit nuper doctiſſimus Bochartus, in præclaro de Animalibus opere. Ita video Chryſoſtomum mulieres ſui temporis eo nomine non ſemel arguentem, quod niſi Mulabus vehantur, nequidem ad Sacram Synaxim velint accedere; alibi autem, ex iis alias à veſtibus, alias à domo Mulis, vehiculis, velle ſuſpici. Immo ex iiſdem Mulis, albos præcipuo quodam loco habitos obſervo apud eundem Chriſtianorum Tullium, qui muliebrem ſuæ ætatis luxum iterum alibi caſtigans, inter cætera notat, καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἑαυτῶν ἐναγχοῦσι τῆς γείτονος τῆς ὁμοτίμου πολυτελεστέραν ἀναγκάζουσι πριάσθαι στολὴν καὶ ΛΕΥΚΟΥΣ ΗΜΙΟΝΟΥΣ· *& proprios maritos ſtrangulantes, cogunt eoſdem veſtem ſibi comparare pretioſiorem quam non fert ejuſdem dignitatis vicina, ac præterea* ALBOS MULOS. Tangit eundem mulierum luxum Tertullianus, *unde niſi à Diabolo maritum petant idoneum*

Var. lib. VI. cap. 15.

In Aureliano.

Lamprid. in Elagab.

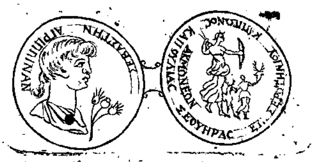
Tom. II. Hom. VII. p. 48. edit. Savil.

Tom. II. Hom. IV. pag. 28.

Tom. V. Hom. XLVII. pag. 313.

Lib. II. ad Uxor.

idoneum exhibendæ ſellæ & MULABUS & *Cinerariis peregrinæ proceritatis*, qui & alibi eidem pompæ muliebri adſcribit *Gallicos Mulos*, pro quo vulgo exhibent editi codices *Gallicos multos*, & de bajulis explicant interpretes. At certe præter ſuperiora loca, priori lectioni ſuffragantur, quæ de Gallicis Carpentis apud Livium aliosque legimus. Superioris autem Agrippinæ filiam & cognominem AGRIPPINAM Neronis matrem Nummis aliquot antiquis ſignatam haud ignoras. Singularis inter eos raritatis, quem vulgavit nuper Patinus noſter, & qui præter Regium Pariſienſe, Muſeum etiam Auguſtæ Chriſtinæ decorat. Eundem non pigebit hic quoque lectori conſpiciendum dare.

Exhibet in priori parte caput Agrippinæ cum papaveribus & inſcr. ΑΓΡΙΠΠΙΝΑΝ ΣΕΒΑΣΤΗΝ, in altera vero Dianam venatricem cum parva Nympha & inſcr. ΕΠΙ ΣΕΡΟΥΗΝΙΟΥ ΚΑΠΙΤΩΝΟΣ ΚΑΙ ΙΟΥΛΙΑΣ ΣΕΟΥΗΡΑΣ, & in medio, ΑΚΜΟΝΕΩΝ, ſeu, *ſub Serotinio Capitone & Julia Severa, Acmonenſium*. Ac primo illud ſingulare in hoc nummo, quod non Præſidis ſolum, ſub quo percuſſus, ſed conjugis etiam ejuſdem nomina ſit complexus. Alterum, Acmoniam hanc urbem fuiſſe Phrygiæ Pacatianæ, ut liquet ex libris Conciliorum, cujus gentile Α'κμονεὺς, quod arguit ſuperior nummus, non Α'κμονιεὺς, ut præferunt hodie Stephani Codices; formatum nempe ſicut Α'παμεὺς, Α'λεξανδρεὺς; aliaque ejuſdem flexionis. Alium rurſus horum Α'ΚΜΟΝΕΩΝ nummum, ſub Treboniano Gallo.

Gallo ſignatum notavi in Muſeo Cl. Seguini, cum Bacchi Cantharum effundentis effigie. At præter hanc Agrippinam, priorem etiam Claudii conjugem VALERIAM MESSALINAM, & Neronis SABINAM POPPÆAM, notas vitæ probro mulieres, tradunt non ſemel ſelectiores aliquot Nummi. Priorem vulgarunt jam duo nobiles antiquarii Erizzo ac Triſtanus, & hic quidem cum inſcr. Auguſtæ VALERIA MESSALINA AUG. At negotium hic Dio faceſſit, cujus locus merebatur expendi viris doctis & accuratis, qui tradit Claudium ea uſum moderatione, ut neque nato illi Britannico *Auguſti*, neque hujus matri Meſſalinæ appellationem AUGUSTÆ dari ſit paſſus. Unde nihil aliud hic reſtat, niſi ut lapſum Dionem ſtatuamus, quod durius mihi videtur; aut quod magis placet, Claudium in uxoris gratiam, poſtea à priori propoſito receſſiſſe. Id vero cum nec in Cæſaribus aliis inſolitum, tum in mutabili & uxorio Claudio minus mirum cuiquam videbitur. Ut hoc etiam addam, rariſſimos hujus Meſſalinæ Romanos nummos, ita male ut plurimum injuria temporis acceptos, ut minus commode erui poſſit illorum inſcriptio; quod & probarunt diligentes Cimeliarchii Medicei cuſtodes, & arguit inſuper Erizzo qui mutilam eandem tradit. Ejuſdem etiam notæ, quem nuper verſabam, nummus Regiæ Gallorum Gazæ, qui hinc Claudii caput, illinc Meſſallinæ ſignatum præfert, inſcriptione utrinque vetuſtate exeſa. At rem extra dubium ponunt, qui *Auguſtæ* nomen perſpicue illi tribuunt Græci, aliquot Nummi; quales duos vidiſſe memini, unum in Gaza Reginæ Chriſtinæ, qui in anteriori parte Claudium exhibet, in averſa figuram ſtantem ſpei inſtar columnæ innixam cum flore & inſcr. ΜΕΣΣΑΛΙΝΑ ΚΑΙΣ. ΣΕΒΑΣ.

Lib. LVI.

alte-

alterum in Collegio Claromontano Pariſienſi, qui Meſſalinam depingit ſtantem cum duobus liberis & inſcr. ΜΕΣΣΑΛΙΝΑ ΣΕΒΑΣΤΗ. Græcum vero POPPÆÆ nummum adtulit Triſtanus, ſed in cujus explicatione, male mea ſententia, litteras Η. Ρ. ad Junonem refert, quaſi in eo Sabina Poppæa *Auguſta Juno* vocaretur. Id vero alienum hoc loco, ubi duæ illæ litteræ ΗΡ in medio nummi poſitæ, juxta conſuetum ejuſmodi inſcriptionum morum, ad urbem Heracleæ aut ſimilem referri debent, à qua nummus ille percuſſus. Alias rectius Juno dicta fuiſſet altera Neronis conjunx & adoptione ſoror OCTAVIA, quam exhibent etiam aliquot Nummi, & de qua Auctor Tragœdiæ cognominis,

Generata Divo, Claudiæ gentis decus,
Sortita fratris more Junonis thoros.

Convenientius autem Poppææ cognomen *Deæ Veneris*, cui mortuæ templum à Nerone exſtructum refert Dio in Excerptis Conſtantinianus, cum inſcr. SABINÆ DEÆ VENERI MATRONÆ FECERUNT. Ejuſdem alias Poppææ & Neronis juncta capita habes hic in nummo Græco, ſed ita male à tempore juxta & rudi monetario accepto, ut ſola ille antiquitatis reverentia tractari & inſpici mereatur. Pag. 695.

Ad quem nummum commode, ut vides, referri poſſunt illa Auctoris Octaviæ,

—— *jam* POPPÆÆ

Fulget imago juncta NERONI.

Signatus vero ille Epheſi, ut liquet ex inſculpta figura Cervi, notiſſimo in nummis Epheſiorum ſymbolo. Solenne id etiam Epheſiis eo modo ſculptos tradere imperantes conjuges, ſicut arguit alius nummus, in quo duo capita Auguſti & Liviæ, in averſa autem Cervus, itidem & inſcr. ΕΦΕΣΙΩΝ: aut geminus alius cum capitibus Hadriani & Sabinæ, ac litteris ΕΦΕ. Ceterum Poppææ & Neronis juncta capita exhibet alius nummus Regiæ Gazæ Pariſienſis, cum inſcr. ΝΕΡΩΝ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΠΟΠΠΑΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ; & inſignis alter argenteus illuſtriſſimi Colberti, cum tribus etiam capitibus junctis, Neronis puta, Poppææ & Agrippinæ. De hac vero Poppæa illud ſolum præterea obſervo, eam à Joſepho ut θεοσεβῆ ſeu *piam* feminam alicubi laudari. Rationem autem, cur ita honorifice appelletur à graviſſimo auctore, inde petendam crederem, quod ille Romam profectus, ab ea abſolutionem Sacerdotum, ac multa in diſceſſu munera ſit conſequutus, ut ipſe narrat in Commentariis de vita ſua. Hinc illa à grato & memori animo profecta commendatio. Ut mittam propenſiorem viſum mihi non ſemel Joſephum in memoriam Neronis, ac proinde amatæ illius Conjugis; ut conſtare poteſt ex iis, quæ alibi de illo

Antiq. Jud. l. xx. c. 7.

Cæſa-

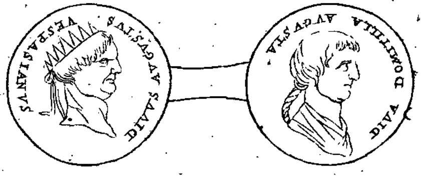
Cæſare idem refert. Id vero datum ab eo videtur, cum Neronis beneficiis in Judæos, tum Veſpaſiani, ſub quo ſcribebat, reverentiæ, qui magnis à Nerone beneficiis adfectus fuerat. At vero ſanctam illam & infelicem OCTAVIAM, digniori fato ſervarunt aliquot Nummi, qualem cum juncto Neronis capite inſtar Solis & Lunæ vulgavit Triſtanus. Ejuſdem notæ nummos videre licet in duobus Urbis Cimeliarchiis, Reginæ nempe Chriſtinæ, & laudati ſæpius Camilli Maximi, à quo ſequens ectypum ſumus nacti cum inſcr. NERO CLAUD. CÆSAR IMP. ET OCTAVIA AUGUST. in altera autem parte Nero cum ſceptro & inſcr. NERO CLAUD. IMP. LURINO VOLUMNIO II VIR. Antiq. Jud. l. xx. c. 2.

Ut conſtet equidem erraſſe Savotum, qui Octaviæ hujus Nummos Græcos dari ſolum credidit. Poſtremi generis recondit Gaza Regia Pariſienſis, hinc cum Neronis, illinc cum Octaviæ capitibus, & inſcr. ΟΚΤΑΟΥΙΑ ΣΕΒΑΣΤΟΥ, *Octavia Auguſti*, non *Auguſta*. At STATILIÆ MESSALINÆ, unius adhuc è Neronis Conjugibus, Græcum etiam Nummum edidit Triſtanus, de quo poteſt conſuli. FLAVIA autem DOMITILLA, Victori liberta, & Uxor Veſpaſiani, ſed eo adhuc privato exſtincta, à filiis ejuſdem Tito ac Domitiano legitur conſecrata. Hinc ejuſdem Nummi cum Carpento non ſolum & inſcr. MEMORIÆ DOMITILLÆ, verum etiam alter rarior cum DIVÆ epi-

 theto;

theto; cujus generis ſequens aureus Gazæ Palatinæ, hinc cum Veſpaſiani capite radiato & inſcr. DIVUS AUGUSTUS VESPASIANUS, illinc Domitillæ caput & epigraphe DIVA DOMITILLA AUGUSTA.

Cui geminus aureus itidem pulcherrimus Regiæ Gazæ Pariſienſis, niſi quod in priori parte, dandi caſu expreſſa ſit inſcriptio, DIVO AUGUSTO VESPASIANO: Ut inde demum, nec aliunde, quod ſciam, liſiueat, AUGUSTÆ quoque nomine eandem à filiis decoratam. Rarus itidem nummus Græcus Lomenianus hujus Domitillæ, qui eidem Muſeo Regio noviſſime acceſſit, cum capite illius Auguſtæ, & inſcriptione ΦΛΑΟΥΙΑ ΔΟΜΙΤΙΛΛΑ, in averſa autem Serpens Equi dorſo impoſitus, & ſupra à nobis adlatus. Occurrit vero Domitillæ mentio & Filiæ ejuſdem nominis, in veteri lapide, qui eadem opera hic ſupplendus eſt;
Theſ. Grut. CCXLV. 5. FLAVIA DOMITILLA FILIA FLAVIÆ DOMITILLÆ IMP. CÆSARIS VESPASIANI NEPTIS. Ita enim legendum ibi nomen illius Auguſti, cujus tres tantum poſteriores litteræ deſcribuntur. Veſpaſiani nempe & Flaviæ Domitillæ filia ejuſdem nominis Domitilla Suetonio traditur, cujus filia rurſus & Veſpaſiani proinde Neptis in ſuperiori lapide ſtatuenda eſt. Alias vero VESPASIÆ POLLÆ, Matris ejuſdem Veſpaſiani, aut CÆNIS ejus Concubinæ imaginem in rarioribus aliquot Nummis putat ſe repeiſſe Triſtanus. Eundem vero DIVÆ honorem & Au-

AUGUSTÆ titulum, JULIÆ TITI Filiæ adſcribunt illius Nummi, in quibus vulgo Mulare Carpentum, ut ſupra innui, & inſcr. DIVÆ JULIÆ AUG. DIVI TITI F. Quo reſpexit Martialis,

Dum voce ſupplex, dumque thure placabit Lib. IX. Ep. I.
Matrona DIVÆ *dulce* JULIÆ *nomen.*

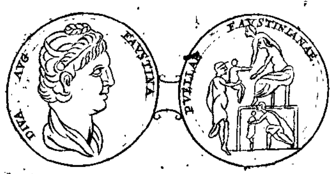
Domitiani autem Conjugi DOMITIÆ nomen LONGINÆ præter Suetonium tribuit Nummus Mediceus, (qualem deſcripſerant jam olim diligentes antiquarii, & poſt eos Scaliger in Euſebianis) qui ab una parte Domitianum, ab altera hanc Domitiam refert, & inſcr. ΛΟΝΓΕΙΝΑ ΔΟΜΙΤΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ. Neque infrequenter eadem Auguſta ſignata in aliis Græcis *Epheſiorum*, *Magneſiorum*, *Cadænorum*, *Amaſtrianorum*, ac *Amphipolitarum* nummis, quos verſare mihi non ſemel licuit in illuſtribus Cimeliarchiis, cum Dianæ Epheſinæ, aut Fluvii jacentis, aut Tripodis aliiſve id genus ſymbolis. Haud ignoti quoque Romani ejuſdem Auguſtæ nummi, vel cum inſcr. ob natum ex ſe & mox conſecratum infantem, DIVI CÆSARIS MATRI; aut alias DOMITIA AUGUSTA IMP. DOMITIANI; ſeu, ut præfert inſignis nummus æreus, In Cimel. Camil. Maxim. DOMITIA AUG. IMP. CÆS. DIVI F. DOMITIANI AUG. alius minor itidem obvius DOMITIA DIVI F. DOMITIANI. Scilicet eadem ratione qua hujus liberti, ſervi, ornatrices, aliquoties numerantur in priſcis marmoribus, cum inſcriptione DOMITIÆ DOMITIANI. Sequentium vero Auguſtarum Hiſtoriam non minus illuſtrant antiqui Nummi. Nervam quidem Auguſtum uxorem habuiſſe, & filium ex uxore dictum Calpurnium, ex Plinio, Dione, & Victore etiam colligit Triſtanus, ſed nullo idoneo fundamento. Neque enim verba Plinii de Tra-

In Panegyr. jani adoptione loquentis id arguunt, *Itaque*, inquit, *adoptatus es, non ut prius alius atque alius in Uxoris gratiam. Adſcivit enim te filium non Vitricus ſed Princeps.* quæ nihil aliud quam diverſam Trajani, & Tiberii puta vel Neronis, adoptionem probant: quorum ille à Nerva patriæ caritate, hi à Vitricis Auguſto & Claudio in uxorum gratiam ſunt adoptati. Dio vero nihil aliud tradit, niſi Nervæ Trajanum & quidem Hiſpanum adoptanti conjunctos non defuiſſe. Neque de filio ſiluiſſet, ut quem celebrat Nervæ in patriam caritatem, magis adhuc conſpicuam redderet. Victorem autem, quem teſtem obiter hic appellat Triſtanus, non intellexit: ita enim ille, *Calpurnium Craſſum promiſſis ingentibus animos militum prætentantem detectum confeſſumque Tarentum cum uxore removit, patribus lenitatem ejus increpantibus.* Plana hæc de Calpurnio & ejuſdem uxore à Nerva relegatis, ob crimen majeſtatis; ex quibus tamen uxorem ipſius Nervæ & filium Calpurnium commentus eſt Triſtanus, parum certe probabili conjectura. At vero veriſimilius quis ignotum ex auctoribus Nervæ matrimonium colligat ex ejus Nummo Mediceo, in quo caput muliebre ornatum diademate cum inſcr. IMP. NERVA CÆS. AUG. in averſa Globus cum temone: ni tamen inſolitus apud Romanos illis temporibus uſus Diadematis, ad Deam aliquam, puta Junonem, eundem Nummum referendum potius arguat. Trajani vero non ſolum uxorem PLOTINAM, ſed inſuper (ſicut ante obiter indicatum) MARCIANAM ſororem, & Filiam ejuſdem MATIDIAM, AUGUSTAS ex Nummis & Lapidibus renuntiatas, diſcimus. Ex his etiam DIVAM Marcianam arguunt nummi Filiæ inſcripti, MATIDIÆ AUG. DIVÆ MARCIANÆ, & ſingularis quidam Mediceus, in quo legitur

L. LXVIII. (margin note beside "xorum gratiam")

DI-

DIVA AUGUSTA MARCIANNA, cum gemino N & cum Aquila: præterea in averſa parte ac inſcr. CONSECRATIO. S.C. cujus etiam index alius ejuſdem Divæ nummus, cum figura in curru quem duo Elephantes trahunt. Soror vero Matidiæ SABINA, infauſta Conjux Hadriani, cum in vulgatis nummis, tum in rariſſimo Farneſiano una cum Antino mariti catamito depicta occurrit. FAUSTINAS vero, Matrem & Filiam non trita ſolum & obvia paſſim numiſmata, ſed rariora etiam nonnulla exhibent. Et Matris quidem FAUSTINÆ nummi, Antonini Pii conjugis, plerique poſt mortem ejus percuſſi cum ſolitis conſecrationis ſymbolis ac nominibus. Quo ſpectant etiam inſignes, quamquam jam vulgati antiquariis nummi, in quibus plures figuræ cum puellis occurrunt; Fauſtina vero ſubſellio inſidens, & inſcr. PUELLÆ FAUSTINIANÆ; quæ nempe inde nomen nactæ ut liquet ex Capitolino, quod in honorem mortuæ conjugis alimenta iis è publico ex Pii juſſu decreta ſint. In Gaza Regin. Chriſtin.

Tales vero alimentarios pueros ac puellas ad frumentationem primum admiſſos à Trajano, gratia ætatis iiſdem facta, liquet ex Plinii Panegyrico, ut jam viderunt viri docti. Unus vero aut alter nummus hujus Auguſtæ occurrit ſignatus eadem viva inter nummos Mediceos, cum inſcr. CONCORDIA AUG. Quo referendus etiam præclarus quidam nummus, in quo plures Sabinæ cum parvulis depinguntur intervenientes Sabinorum & Romanorum pugnæ; cujus nummi notitiam.

tiam mole & raritate inter paucos inſignis, Cl. Gottifredi acceptam fero. Eidem Fauſtinæ adhuc ſuperſtiti adſcribendus alius nummus è maximorum itidem genere, hinc cum inſcr. FAUSTINA AUG. ANTONINI AUG. illinc cum Cybele vel Fauſtina habitu Cybeles Leone vecta, cujus hic depicti gratiam incomparabili Reginæ habiturus eſt Lector.

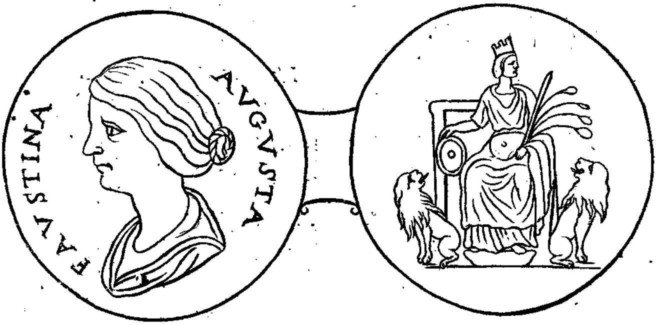
In Gaza Chriſtinæ Auguſtæ.

Geminam omnino huic Nummo & præclaram quidem ſtatuam obſervabam nuper in Villa Pamphiliana. De Galero autem illo, ſeu operculo Verticis, quod præferunt paſſim Fauſtinæ hujus nummi, audiendus eſt Tertullianus, cui facem iidem commodant. *Aliæ geſtiunt in cincinnos coërcere, aliæ ut vagi & volucres elabantur, non bona ſimplicitate. Affigitis præterea neſcio quas enormitates capillorum, nunc in* GALERI *modum, quaſi vaginam capitis, &* OPERCULUM VERTICIS, *nunc in cervicem retro ſuggeſtum.* Ad FAUSTINAM vero Filiam ſpectat alius Nummus Regiæ ejuſdem Gazæ, in quo eadem Cybele occurrit inter duos Leones ſedens, una manu tympanum, altera geſtans papavera.

De Cultu.

Fre-

Frequenter nempe ſub habitu hujus Deûm Matris depictæ id genus Auguſtæ; unde ejuſdem Fauſtinæ puerperium, ſub puerperii Cybeles effigie adumbratum videas in nummo Cl. Seguini. Ita haud diſſimilis adlato modo Fauſtinæ Nummo alter Filiæ ejuſdem LUCILLÆ L. Veri conjugis, cum Cybele ſedente itidem inter duos Leones: niſi quod Papaverum loco Pinus ramum geſtet; eidemque adſtet Atys cum pileo Phrygio.

Ad Lucillæ hujus Matrem Fauſtinam pertinet, ut obiter hoc addam, alter ejuſdem Nummus à Triſtano adlatus cum inſcr. ΦΑΥCΤΕΙΝΑ CΕΒΑCΤΗ ΕΥCΕΒ. Tom. 1.
CΕΒ. ΘΥΓΑΤΗΡ, ſed quem aliud agens procul dubio Pag. 593.
vertit, *Fauſtina Auguſta Pii Auguſti Conjux*, & ita perpe-

Kkkk ram

ram ad Matrem, non ad Filiam refert. Nec Commodi ſolum Uxorem CRISPINAM Dianæ habitu, ſed & ejuſdem pellicem MARCIAM Palladis aut Amazonis inſtar depictam exhibent præclari itidem Nummi. De hac poſtrema Lampridius, *Commodus Amazonius Marciam Concubinam in Amazone pictam diligebat*. Pertinacis conjux TITIANA Antiquariis hactenus ex Nummis ignota; licet in nummo quodam Mediceo ſpectetur, in cujus averſa parte Navis cum velo. Neque enim ſilendum, haud immerito ſuſpectum eundem fuiſſe erudito illius Gazæ Cuſtodi Petro Fittonio, quaſi Criſpinæ caput in anteriori parte referret. Equidem ut alia mittam, Pertinacem certe uxorem Auguſtam dici noluiſſe tradit Dio, quamquam aliunde ſciamus hoc nomen eadem die utrique conjugi delatum. At Succeſſoris ejuſdem Didii Juliani duas AUGUSTAS nuncupatas Uxorem & Filiam, MANLIAM nempe SCANTILLAM & DIDIAM CLARAM, Nummi earundem adhuc arguunt; ut vere pateat adſertum à Spartiano; *Uxor etiam Manlia* (non ut ibi legitur Mallia) *Scantilla, & filia ejus Didia clare Auguſtæ ſunt appellata*. JULIA DOMNA Severi Conjux ex ejuſdem nummis nota, & jam ex iis caſtigatus ab eruditis error Viri docti, qui ΔΟΜΝΑΜ ab Oppiano per ſyncopem, pro *Domina* dictam exiſtimaverat. Eundem tamen erravit nuper eruditiſſimus editor Nicephori Bryennii, qui inſuper ex hoc ipſo Oppiani loco *Dominas* dictas colligit Matres Auguſtorum. DOMNA enim proprium cognomen Syræ hujus Mulieris, ſicut in Oriente & Ægypto frequens occurrit apud Auctores Eccleſiaſticos DOMNI & DOMNÆ appellatio. Ita Iſidori illius, cujus vitam deſcribit Damaſcius apud Photium, uxor *Domna* ab eodem vocatur. Unde etiam eadem

In Gaza Chriſt. Reg.

Lib. LXXIII.

Capitol. in Pertinac.

In Did. Juliano.

dem vox mihi videbatur reſtituenda in lege quadam de Legatis, ubi Julii Agrippæ primipilaris neptis *Julia Domina* vocatur; *quæſitum eſt an & prædia extraneus hæres haberet, an vero ad Juliam dominam, quæ habuit patruum Majorem Julium Agrippam, pertinerent.* Cur vero hæc *Julia* neptis hujus primipilaris, *domina* ibi appelletur, vix unquam commode explicabunt juris interpretes. Magnus quidem Cujacius in divinis Obſervationibus (ut non male eaſdem vocat illuſtris Thecanus) ex hoc loco, ſed dubie tamen & titubanter colligebat, Mulieres olim Romanis dictas *dominas*, non reſpectu ſolum maritorum, ſed etiam per ſe. Verum errorem vulgatæ lectionis melius detexiſſet, pro qua *Juliam Domnam*, legi debere quovis pignore contenderem. Et hæc quidem continuo notaveram, dum forte Cujacii obſervationes verſarem, quum animadverti poſtea idem jam de hac *Julia domina* in *Domnam* transferenda, duobus eruditiſſimis viris ſuboleviſſe, Guidoni nempe Pancirollo, in libris Variarum, & noviſſime Ægidio Menagio in Amœnitatibus Juris. Diverſa autem DOMNI apud Anaſtaſium alioſque coævos Scriptores ratio; qui hoc nomen Cæſaribus aut Eccleſiarum Antiſtitibus, ut dignitatis titulum vulgo ſolent tribuere. Male vero eadem Julia Severi pro Julia Domna, JULIA DONINA legitur in Veteri lapide apud Gruterum. A *Domna* vero factum etiam *Domnica*, quo nomine Valentis uxor vocatur apud Socratem. Nec minus quis ex ejuſdem JULIÆ nummis colligat, eam perperam ab Eutropio, Spartiano, Euſebio, & Oroſio, Novercam Caracallæ, & præterea ejuſdem Uxorem, non autem Matrem ſtatui; quod utique apud Varnos minus inſolitum accidiſſet, quibus novercam uxorem ducere lege conceſſum tradit Procopius. Certe præter potiorem hic

L. pater. 38. §. 4. D. de legat. 3.

L. III. c. 18.

Theſ. CCLXVIII.

Hiſt. Eccl. l. IV. c. 26.

Bell. Goth. l. IV. c. 20.

hic longe Oppiani, Herodiani, & Dionis coævorum Scriptorum auctoritatem, MATER AUGG. Caracallæ nempe & Getæ vocatur ſine ullo diſcrimine, & manifeſtius adhuc Mater hujus Caracallæ in priſcis nummorum monumentis. Unde occurrit ejuſdem JULIÆ mentio in veteri lapide, qui Scaligero aliiſque eruditis crucem fixit,

I. O. M. ET.
IVNONI REGINÆ
PRO SAL. IMP. M. AVR. ANTONINI
PII AVG. ET IVLIÆ AVG. MATRIS
AVG. M. VLP. MVCIANVS
MIL. LEG. XIII. GEM.
HOROLOGIAR. TEMPLVM
A SOLO DE SVO EX VOTO
FECIT
FALCONE ET CLARO COSS.

Neque enim alia hæc Julia Mater Auguſti, niſi eadem hæc Mater Caracallæ, qui *M. Aurelius Antoninus Pius* paſſim in Nummis & lapidibus antiquis vocatur. Unde accedere non poſſum doctiſſimo Reineſio, qui ob repertam ſibi in Nummis Juliam Soæmiam Matrem Elagabali non parum ſibi gratulatus, ad eandem continuo lapidem hunc refert. Neque enim hanc Juliam ſine adjuncto SOÆMIÆ cognomine in priſcis monumentis dictam reperies; quum Julia Severi in iiſdem paſſim JULIA PIA, JULIA AUGUSTA deſcribatur; ut mittam geminam cum hoc marmore aliorum auctoritatem, in quibus iiſdem verbis hanc JULIAM MATREM AUG. h. e. Caracallæ vocari videas. De Conſulibus, qui Scaligerum hic turbarunt, res

res facile componi poteſt, ſi non pro ordinariis, ſed
pro ſuffectis habeantur: ut alias idem eruditiſſimus
Reineſius recte obſervavit. Ejuſdem vero Caracallæ
Uxor PLAUTILLA, cum in Nummis vulgaribus,
tum in altero Græco apud Triſtanum, cum prænomi-
ne FULVIÆ ſpectatur. Eam itidem exhibent duo
inſignes mole & raritate Nummi, alter Tarſi percuſſus, In Cimel.
hinc cum capite Plautillæ, illinc cum eadem Auguſta Reg. Chri-
& conjuge Caracalla dextram jungentibus, ac inſcr. ſtin.
ΑΔΡ. ϹΕΥΗΡΙΑΝΗϹ ΤΑΡϹΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩϹ:
alter Caracallæ & Plautillæ capita repræſentans, cum
inſcr. Μ. ΑΥΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ, infra ΠΛΑΥΤΙΛ-
ΛΑ, in altera parte vero nudam Venerem cum Vaſe &
inſcr. ΚΝΙΔΙΩΝ. Quem præclarum Nummum, qui
celebrem illam Cnidiam Venerem nobis adhuc hodie
ante oculos ponit, verſabam haud ita pridem inter illu-
ſtria Cimelia Regiæ Gallorum Gazæ. Elagabali autem
Mater paullo ante commemorata Julia SOÆMIAS;
& tres ejuſdem Uxores, JULIA PAULLA, JULIA
AQUILIA, ANNIA FAUSTINA in ſelectis nu-
miſmatibus etiamnum proſtant. Poſterioris vero no-
men ex iiſdem ſolum diſcimus, quam à Commodo ge-
nus derivaſſe tradit Herodianus, Dio vero M. Aurelii
neptem vocat. Alias Annii cujuſdam Fauſti, delato-
ris ſub Nerone inſignis, meminit Tacitus, à quo ſtem- Hiſt. II. 10.
ma hujus Anniæ Fauſtinæ videretur arceſſendum. Ma-
le vero eadem à Triſtano prior Elagabali conjux ſtatui-
tur; quum & Herodiano tertia diſerte adnumeretur, Lib. IV.
& cæde mariti Pomponii Baſſi quæſitas illius nuptias,
ſed non primas, Dio auctor ſit. Duas vero priores Au- Lib. LXXIX.
guſti illius Conjuges, prænomen JULIÆ geſtaſſe,
non aliundè rurſus quam ex earundem Nummis perci-
pimus; quarum altera CORNELIA PAULA, alte-
 ra ſi-

ra ſine alio prænomine, AQUILIA SEVERA Dioni vocatur. Unde etiam adſequimur, frequenter id receptum ea maxime ætate, ut Auguſtarum nomina mutarentur, aut ornarentur alterius prænominis additione. Hanc vero nominum in Auguſtis id genus mutationem maxime fieri ſolitam videas, ubi turpia illa videbantur aut ominoſa, ut de Euphemia Juſtini Imperatoris Conjuge notat Procopius, quæ antea Lupi-
In Ar an. cina vocabatur; unde, inquit, *οὔτε ξὺν τῷ ὀνόματί τῳ αὐ-*
Hiſtoc *τῆς ἰδίῳ ἅτε καταγελάστῳ ὄντι ἐς Παλάτιον ἦλθεν, ἀλλ' Εὐφημία ἐπικληθεῖσα· neque cum proprio nomine, quod ludibrio opportunum videbatur, in Palatium venit, ſed Euphemia appellata.* Haud aliter nempe ac auſpicata id genus nomina, aut in ſponſi & ſponſæ deductione, ac admiſſione Veſtalium apud Romanos; aut in dedicatione Templo-
Hiſt. IV. 53. rum, juxta illud Taciti in reſtituendo Capitolio, *Ingreſſi milites, quibus fauſta nomina*; aut alias pro male ominatis Urbium nominibus quæſita nonnunquam re-
Bell. Gotth. perias; nempe, quod ait alibi Procopius, *τὴν ἀπὸ τοῦ προ-*
l. I. c. 15. *τέρου ὀνόματος διαφεύγοντες βλασφημίαν.* More utique hominum conſueto, quo, ſicut rurſus alio loco vere
Bell. Gotth. obſervat idem Auctor, magis vocabula turpia, quam
l. IV. c. 15. res ipſas ſolent amoliri. Exemplum cæteroquin mutati aut adſumpti alterius nominis dederat jam olim LIVIA, cui primæ cognomen AUGUSTÆ cum pronomine JULIÆ conceſſum videmus. Hinc poſtea frequens iſtud evaſit ſequentium Auguſtarum, ut JULIÆ DRUSILLÆ, JULIÆ AGRIPPINÆ, JULIÆ TITI, & in JULIA PIA Severi Conjuge renovatum; quod nomen eandem e familia Juliorum traxiſſe obſervat doctiſſimus Reineſius. Ab ea certe tranſlatum ad Auguſtas & Gentiles eorundem temporum, JULIAM MÆSAM hujus Sororem ac Aviam duorum Augusto-

rum

rum JULIAM SOÆMIAM Elagabali, & JULIAM MAMMÆAM Alexandri Severi Matres, ac earum exemplo ad utramque illam Elagabali Conjugem, JULIAM PAULAM & JULIAM AQUILIAM: ita ut eadem ætate Auguſti ANTONINI, Auguſtæ vero JULIÆ vulgo dicerentur. Neque tamen octo JULIAS intra Severi & Alexandri tempora, ut exiſtimabat vir longe eruditiſſimus, ſed ſex tantum reperias modo commemoratas, Severi nempe Conjugem eandemque Matrem Caracallæ, Sororem ejus Aviam duorum Auguſtorum Elagabali & Alexandri, Matres utriuſque, & duas prioris Uxores. Neque enim aut tertia uxor Elagabali ANNIA FAUSTINA, dicta JULIA, ut patet ex ejus Nummis; & ideo, ut exiſtimo, quod ſtirpem & clarum nomen duarum Auguſtarum jam aliunde ad mariti nuptias adferret; neque etiam ulla Julia Alexandri Severi conjux occurrit in priſcis monumentis. Alia nempe illi in iiſdem tribuitur, ab antiquariis vulgo alteri elocata, SALLUSTIA BARBIA ORBIANA, quæ ut frequenter ſine mariti effigie, ita occurrit in rariſſimo nummo ejuſdem Alexandri. Eum enim à ſe inſpectum ſignificavit mihi aliquoties princeps apud vos antiquariorum Fr. Gottofredi, in anteriori parte referentem Alexandrum Severum, in altera hanc Salluſtiam Orbianam. Unde illius nummi auctoritate, hæc non Trajani Decii, ut vulgo antiquariis perſuaſum, ſed ejuſdem Alexandri uxor eſſet ſtatuenda. Quod ipſum confirmare videntur alii Nummi ejuſdem SALLUSTIÆ, in quibus illa cum conjuge depicta manus eidem tradens, ac inſcr. CONCORDIA AUGUSTORUM; quorum ille Alexandrum Severum potius quam Decium referre videtur. Turbat aliquantum inſcriptio marmoris;

In Cimel. Card. Buoncomp.

GNÆÆ

Theſ. Grut. CCLXXIV.2.

GNÆÆ
SEIÆ HEREN
NIÆ SALLVS
TIÆ BARBIÆ
ORBIANÆ AVG.
CONIVGI DOMINI
NOSTRI AVG.
VALENTINI VE
TERANI ET
VETERES.

in qua ea DOMINI NOSTRI appellatio ad Decii magis quam hujus Alexandri tempora videtur referenda. Quibus addi poteſt Nummi à Triſtano adlati auctoritas, in quo hinc Hoſtilianus Decii filius aut gener potius, hinc SALLUSTIA BARBIA ORBIANA; ſive eadem cum hac Salluſtia, ſive filia illius, ut credidit Triſtanus, ſtatuatur. Adeo ut vel alterutrum fateri oporteat, aut duas cum his nominibus floruiſſe Auguſtas, alteram Alexandri Severi, alteram Decii conjugem, quod minus equidem veriſimile; aut de fide horum nummorum eundum ulterius in conſilium. Cæterum aliam eidem Alexandro uxorem tribuit Lampridius, nomine MEMMIAM, quam & MEMMIAM SULPICIAM, neſcio cujus nummi fide protulit Goltzius. Maximini etiam Conjunx ſed tacito nomine ab Appiano, Marcellino & Zonara refertur, quorum iſte eandem à truculento marito interfectam narrat. Ea vero vulgo ſtatuitur ab antiquariis, non Calpurnia quædam cum doctiſſimo Camerario, ſed quæ in veteri numiſmate occurrit appellata DIVA PAULINA, & in averſa parte cum Conſecrationis nomine ac ſymbolis. Ut verum tamen fatear, levibus aut nullis potius conjecturis id hactenus nititur; quum id neque ex Nummi inſcri-

inſcriptione aut aliis Veterum monumentis liceat hodie colligere. Immo obſtare potius videntur mea ſententia illa conſecrationis ſymbola: quem honorem Tyranni conjugi & hoſti Senatus ab eodem Senatu habitum parum videtur mihi veriſimile. Nequidquam enim Triſtanus illum tuetur exemplo Poppææ & Sabinæ Hadriani, quæ quamquam à maritis interfectæ, eorum tamen opera fuerunt conſecratæ. Neque enim eadem Maximini ratio, cujus & ferocius adhuc ingenium, & breve ac procul ab Urbis conſpectu imperium, & cum perpetua Senatus diſſenſione conjunctum, & infenſi denique poſt mortem ſucceſſores. Notum alias etiam ſub Cæſarum imperio penes Senatum fuiſſe conſecrandi facultatem; adeo ut difficulter honorem illum Hadriano mortuo extorſiſſe legatur Antoninus Pius. Capitol. in Pio. Mitto leviores adhuc ejuſdem Triſtani conjecturas, qui modo JULIAM PAULINAM dictam eandem fingit pro arbitrio, & modo Julii Pauli Juriſconſulti, modo Pontii cujuſdam Paulini filiam, modo eandem credit cujus mentio in lege quadam de Legatis, *Paulinæ filiæ meæ legatum.* Hæc enim omnia tam incerta quam incertiſſima. Si aliquis conjecturæ hic locus, & Nummi elegantia pateretur, ad PAULINAM, Hadriani ſororem magis placeret eandem referre, de qua exſtat nobilis adhuc inſcriptio. Id vero poſtea Occoni in prioribus ejus curis placuiſſe animadverti, qui dein motus Panvinii & aliorum auctoritate, dubius tamen in vulgatam ſententiam conceſſit. Inſcriptio autem talis,

DOMINA
PAVLINÆ SO......
IMP. CÆSAR.
TRAIANI HADR.
AVG.
FVNDA.
DD.

Huic enim recenti Marcianæ ſororis Trajani exemplo, idem. Conſecrationis honos à Senatu haberi potuit. Verum obſtat, ut innui, Nummi illius DIVÆ rudior pro Hadriani ætate figura & adſpectus, tum forte Excerptorum Dionis auctoritas, in quibus ſugillatus legitur Hadrianus, quod conſecrationis honorem Antinoo catamito, non autem Paulinæ Sorori deferri curaſſet. Adfert ceteroquin eundem Paulinæ Nummum Pyrrhus Ligorius in opere inedito, quem eidem Hadriani modo Matri modo Sorori vindicat, ita tamen ut in eo DIVA PAULA, non PAULINA legatur, ſicut vocari tamen agnoſcit in Inſcriptione Fundana. Id vero ideo factum exiſtimat, quod conſecrantes eandem Paulinam Romani, nomen diminutivum ei ademerint: quæ mira certe viſa mihi obſervatio, & juxta quam non FAUSTINÆ, CRISPINÆ ſed FAUSTÆ aut CRISPÆ vocari debuiſſent Auguſtæ poſt mortem ſideribus receptæ. Sed nullus conjecturæ hic locus, cum DIVA PAULINA, non PAULA diſerte legatur in illius Nummis, ac præter alios in quodam inſigni Regiæ Gazæ Chriſtinæ, in quo figura cum velo & face bigis vecta ac inſcr. CONSECRATIO. Notior ex iiſdem Nummis Gordiani Conjunx FURIA SABINA TRANQUILLINA, ſicut vulgo ab Antiquariis deſcribitur; quæ tamen non SABINA, ſed SABINIA vocatur in præclaris neque obviis nummis qui integrum hoc nomen repræſentant. Tales duos æreos ac argenteos videbam haud ita pridem in illuſtribus Lutetiæ Cimeliarchiis, cum inſcr. SABINIA TRANQUILLINA AUG. ac alium inſuper Græcum ejuſdem Auguſtæ nummum è maximorum genere, CABEINIA TPANKYIAAINA. Quibus utique ſuffragatur inſcr. antiqua, quam in Hiſpania repertam ſuis ad Concilium

Pag. 754.

In Mſ. Reginæ Chriſtinæ.

Apud Ill. Colbertum & P. Sevium.

Apud P. Seguinum.

lium Illiberitanum commentationibus inſerentem vides Cl. Mendoſam, FURIÆ SABINIÆ TRANQUILLINÆ. Idem fatum experta Philippi Uxor OTACILIA, quæ vulgo traditur Antiquariis MARCIA OTACILLA, & quam pejus adhuc in *Optatillam* vertebat nuper vir doctiſſimus. OTACILIA enim dicta eadem, non OTACILLA, ut diſerte priorem illam ſcripturam exhibet Nummus æreus in Muſeo Cl. Seguini inſcriptus MARCIA OTACILIA SEVERA AUG. & alius inſuper Græcus, in quo itidem ΩΤΑΚΙΛΙΑ legitur. Frequentes utique in Lapidibus antiquis *Otaciliæ*, cujus Gentis apud Romanos notæ Livius inſuper, Suetonius, aliique meminere, ac præterea Euſebius in Chronico ex verſione Hieronymi, ubi *Vultacilius Plotus* corrupte pro *Otacilius Piletus* legitur, ſicut erudite ex Tranquillo monuit litterarum decus Joſ. Scaliger. Hæc autem Otacilia Auguſta cum in pluribus Nummis obvia, percuſſis celebritate ludorum ſæcularium, tum in præclaro Farneſiano, cum inſcr. SÆCULUM FRUGIFERUM. Cognomen autem SEVERÆ eidem tribuunt cum alii nummi, tum inſignis Græcus Mediceus, Μ. ΩΤ. CΕΟΥΡΑ CΕΜ. CΕΒ. De Trajani Decii, quæ vulgo hactenus creditur, uxore, SALLUSTIA BARBIA ORBIANA, modo vidimus eandem præclari Nummi fide Alexandro Severo adjudicari. Alteram etiam ejuſdem filiam eruit Triſtanus cum inſcr. SALLUSTIA HERENNIA BARBIA ORBIANA, quam Hoſtiliani conjugem credit, ni potius eadem cum matre ſit ſtatuenda. Sic alia rurſus in Nummis occurrit HERENNIA ETRUSCILLA, quæ Decii filia, Herenni Etruſci ſoror & uxor Voluſiani, vulgo antiquariis ſtatuitur. Turbat hic tamen Onufrius, qui eandem Hoſtiliani Con-

jugem cenſet, & firmat etiam Nummi auctoritate, in quo hinc Hoſtilianus ſcilicet, illinc Herennia Etruſcilla deſcribuntur. Atqui labat tota Nummi illius, ut ab eo traditur, fides, in quo diverſa Hoſtiliani & Etruſci nomina confundit. Neque enim Etruſcus tulit nomen Hoſtilii, neque Hoſtilianus Etruſci, quæ omnia mire ibi permiſcet Onufrius, dum eadem Nummorum auctoritate vult confirmare. Alias ut fateor nihil obſtare video, quin hæc Herennia æque Hoſtiliani ac Voluſiani uxor cenſeatur. Nec ſolum nota ex iiſdem Nummorum monumentis, aut Valeriani Patris MARINIANA, aut Gallieni Filii SALONINA, ſed & Fratris Valeriani Junioris uxor CORNELIA SUPERA à Triſtano ex rariſſimo nummo primum producta, & cui geminum audio exſtare in Cimeliarchio Archiducis Leopoldi, nunc Cæſareo. Rarum autem SALONINÆ Gallieni cognomen CHRYSOGONES, ex nummo Græco adtulit idem Triſtanus, inſcripto ſcilicet ΣΑΛΩΝ ΧΡΥΣΟΓΟΝΗ qua de re eum videat Lector. Occurrit ejuſdem mentio in Nummo Auguſtæ Reginæ à Metropolitanis in Ionia percuſſo, ſed in quo pro ΧΡΥΣΟΓΟΝΗ, ſicut exhibet Triſtanus, ΚΡΗΣΟΓΥΝΗ legebant diligentes antiquarii. Eadem felicitate productæ è Nummis *Tyrannæ* vel *Tyrannides*, ſicut eas vocat alicubi Pollio, JULIA DONATA, Uxor Poſtumi, & VICTORIA Mater Victorini cum inſcr. MATER CASTRORUM, quemadmodum eidem Pollioni vocatur. Altera etiam Heroïna ZENOBIA AUGUSTA occurrit in uno aut altero Græco nummo quantivis pretii, cum adjuncto SEPTIMIÆ nomine, nempe qualem habuit Cl. Patinus noſter ΣΕΠΤ. ΖΗΝΟΒΙΑ ΣΕΒ.

In Victoria.

Alios

Alios itidem videas apud Cl. Seguinum cum integro Septimiæ nomine ϹΕΠΤΙΜΙΑ ΖΗΝΟΒΙΑ ϹΕΒ. & Spei typo in averſa parte. Ita ut inde liqueat, non filiorum illam ſolum, quod Vopiſcus tradit, ſed proprio etiam nomine imperii inſignia ſuſcepiſſe. PROBI etiam Uxorem aliunde ignotam Strada jam olim ex Nummo argenteo protulit, in quo conjuncta Probi & Conjugis capita, præterito tamen hujus nomine. Talem æreum maximum exquiſitæ raritatis notavi aliquando in Muſeo Auguſtæ Reginæ, cujus ectypum inde depromptum juvabit hic quoque divulgare.

Unde vero dictam eandem JULIAM PROCLAM hauſerit Strada & ex eodem Triſtanus, fateor me juxta ignariſſimos ſcire. Hujus equidem Juliæ Proclæ pulcherrimum nummum protulit in lucem Cl. Seguinus, percuſſum à Mytilenæis & inſcriptum ΙΟΥ. ΠΡΟΚΛΑΝ ΗΡΩΙΔΑ. Quænam vero fuerit hæc Heroïna fruſtrà diu à ſe quæſitum tradit idem vir elegantis judicii ac induſtriæ. Illud certe extra dubium nummum inſpi-

ſpicienti, eſſe eum Probi ætate haud paullo ſuperiòrem, & circa Antoninorum tempora ſignatum, ut placere memini Cl. Gottofredi. Eam vero, quæcunque tandem fuerit, cœleſtes honores conſequutam docet adſcriptum ΗΡΩΙΔΑΣ nomen; pro quo & Ηρωΐνας & Ηρῷσσας etiam dixerunt Græci. Apollonius Rhodius,

Lib. IV. Ηρῷσσας Λιβύης τιμήοροι,

Heroïdæ Libyæ vindices; ubi notat ex Herodiano Græcus Scholiaſtes, Ηρῷσσας contracte pro Ηρωΐσσας nuncupatas. Ηρωΐνας autem vocat Julianus in Cæſaribus, agens de Fauſtina à Marco conjuge conſecrata, Ηρωΐναις ἀνέγραψεν. *Heroïda* vero juxta ſuperiorem Nummum dixit etiam Ovidius,

Triſt. lib. I. El. 5. *Prima locum ſanctas Heroïdas inter haberes.*

Ipſa autem Aureliani SEVERINA in rarioribus quibuſdam Nummis ULPIÆ nomine addito, Diocletiani Filia GALERIA VALERIA Maximiani uxor; & Maxentii MAGNIA URBICA (non ut apud Occonem MAGNENTIA URBICA) Auguſtarum etiam ſeriem implent. At Conſtantini ſanctius Matris nomen, in præclaro nummo Leonardi Agoſtini, celebris in Urbe antiquarii occurrit. FL. JUL. HELENA. AUG. Unde *Flaviam Juliam* dictam eandem, ſicut ex veteri inſcriptione diſcimus, repetito è veteri more JULIÆ nomine Auguſtis olim familiari. A Filio vero Conſtantino hanc AUGUSTÆ appellationem ſortitam, nummoſque cum eadem ſignatos tradentem novimus Euſebium ac Sozomenum. Hinc de eadem Sulpitius Severus, *namque* HELENA, *Mater Principis Conſtantini, quæ* AUGUSTA *cum filio conregnabat.* Infauſtam vero Conſtantini conjugem, non FAUSTAM ſolum, ſed FLAVIAM etiam & MAXIMAM dictam adſequimur ex ſequente Nummo,

mo, in quo cum duobus liberis eadem depingitur.

In Cimel. Reg. Chriſt.

Sic alteram hujus Conſtantini uxorem THEODORAM, Maximiani Herculei filiam, FLAVIAM MAXIMAM dictam itidem videas in antiquis illius Nummis, nempe FL. MAX. THEODORA AUG. ſeu ut præfert ſequens... MAXIMA THEODORA AUG. cum muliere infantem lactente in averſa parte ac inſcr. PIETAS ROMANA.

Unde liquet, illa FLAVIÆ MAXIMÆ nomina communicata fuiſſe à Conſtantino cum conjugibus, quum ipſe FLAVIUS MAXIMUS CONSTANTINUS diceretur. Eutropius vero & Oroſius hanc Theodoram Patri Conſtantio uxorem tribuunt, ex qua ſex filios fratres Conſtantini dicunt eum ſuſcepiſſe. Sed non novum illud ſcimus in hiſtoricis illorum temporum, ut Maximianum cum Maximino, Conſtantium cum Conſtantino non ſemel confuderint. Ita mitto hic aut ſupra jam indicatam Conſtantini filiam & Hannibaliani prius, dein Galli conjugem, celebrem in priſcis

ſcis annalibus, cujus verum nomen ex Nummis demum eruitur FL. JUL. CONSTANTINA AUG. quæ Philoſtorgio lucem commodant, qui eam à Patre Conſtantino ornatam diademate & Auguſtam renuntiatam tradit. De Gallo enim ejuſdem conjuge verba faciens, ait, (Hiſt. Eccleſ. l. IV. c. 28.) Καῖσάρ τε ὢν καὶ ΑΥΓΟΥΣΤΗΣ ἀνὴρ καὶ γὰρ αὐτὴ πατρόθεν ἦν δεδεγμένη τὸ ἀξίωμα· *Cæſar quum eſſet &* AUGUSTÆ *maritus; ipſa enim à Patre hoc dignitatis nomen conſequuta fuerat.* Ut agmen jam hic claudam, in monumentis id genus conſignatæ neque paſſim obviæ, aut magni Theodoſii Conjuges ÆLIA FLACCILLA & GALLA PLACIDIA; aut Leonis ÆLIA VERINA in nummo aureo Cl. Seguini mihi inſpecta, & cui geminum habet Cæſareum Cimeliarchium; aut Valentiniani III. ſoror, HONORIA in ſingulari nummo aureo Regiæ Gallorum Gazæ; aut Juſtini EUPHEMIA, cujus aureum itidem Nummum tractare nuper mihi licuit in eadem Gallorum Metropoli recenter eo adlatum, nec viſum antea eruditis ibidem antiquariis; aut Juſtiniani THEODORA, aut Phocæ denique LEONTIA.

3. *Ad alias Cæſarum Neceſſitudines.*

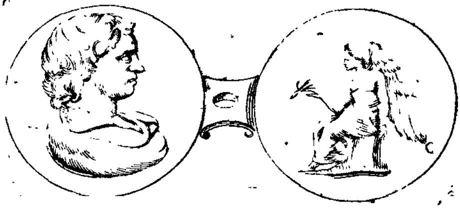
Accedunt præterea in eadem veterum Numiſmatum congerie aliæ adhuc AUGUSTORUM neceſſitudines, quas natura aut ſubſidiaria ejus adoptio Cæſarum familiæ inſeruit. Equidem plures id genus cum vulgati jam diligentibus Antiquariis, tum rariores quidam Nummi adhuc repræſentant, ut ad ſupplementum ac integritatem Hiſtoriæ Auguſtæ non parum inde accedat præſidii. Præcipua certe AUGUSTÆ domus ſubſidia vel ornamenta continuo ſe hic offerunt, gener AGRIPPA, CAIUS & LUCIUS Nepotes & adoptione Filii, DRUSUS privignus, GERMANICUS pronepos, hujus liberi NERO ac DRUSUS, Tiberii DRUSUS ac gemini ex eodem Nepotes, denique,

que, *Hic Cæſar & omnis Iuli Progenies.* MARCELLUM quinetiam, breves illos ac infauſtos Quiritium amores nummus quidam Mediceus arguere nonnullis videbatur, in quo hinc egregius forma juvenis, illinc S. C. nota occurrit cum inſc. P. LICINIUS STOLO III-VIR A A A F F F. cui geminum nuper videbam apud Cl. Seguinum. Quamquam in eo Nummo juvenis Auguſti potius quam Marcelli ſignatos vultus alii exiſtiment, de quo ut judicet peritus talium Lector, eundem hic conſpiciendum damus.

Ejuſdem certe Marcelli effigiem ex gemma veteri depictam videas apud Urſinum ac Triſtanum; ne quem terris tantum fata oſtenderunt, poſteris eadem omnino illum invidiſſe conqueramur. Mitto nobile iiſdem temporibus par fratrum, duos nempe M. Antonii filios M. ANTONIUM è Fulvia & ALEXANDRUM è Cleopatra genitos, quos è duobus rariſſimis Nummis protulere duo inſignes Gallorum Antiquarii commemoratus modo Triſtanus ac Seguinus; aut ortum ex ejuſdem Antonii & Cleopatræ progenie JUBAM, huic memoriæ itidem inſertum. Haud vero ita liquidum, quid de ectypo ſequentis Nummi ſtatuendum ſit, qui incredibilis venuſtatis viſitur in Gaza Palatina, quamquam è veteri Gemma expreſſus nonnullis videatur; &

quo alii CÆSARIONEM Julii & Cleopatræ filium, alii ANTINOUM, de quo mox in ſequentibus, alii quem volunt aut fingunt (apertus enim hic conjiciendi campus) ſignatum credidere.

AGRIPPAM vero illum bello invictum nummi plures etiamnum exhibent, quos divulgarunt jam antiquarii; in quibus nempe modo ſolus occurrit, modo cum Auguſto ſocero conjunctus, cujus etiam fuerat perpetuus victoriarum ſocius. Clarum vero illum maxime triumphis maritimis ſatis adhuc evincunt & ſuperbum Coronæ Roſtratæ inſigne, & Neptunus cum Delphino ac Tridente vulgo in iiſdem Nummis obvius. Rarior quidam nummus Mediceus, in quo caput ejuſdem ſine corona illa navali, & in averſa Tropæum depingitur cum clypeis & inſcr. HERENNIO PRÆT. quæ rurſus ſplendida ſunt victoriarum hujus Agrippæ monumenta. Manilius certe eundem adſcribit viris fortibus in cælum receptis,

Lib. 1. *Et Cato Fortunæ victor, Matriſque ſub armis*
Miles AGRIPPA *ſuæ*,

quem locum non adſequutus eſt vir incomparabilis, qui proinde legendum in eodem credidit, *Martiſque ſub armis Miles Agrippa ſui.* Dictus nempe hic *Miles* Agrippa *ſuæ matris ſub armis*, hoc eſt, ſenſu certe haud valde recondito, Patriæ ſuæ ſeu Romæ belligerantis nondum Jano clauſo. Ne quis hic ſocrum Octaviam deſi-

deſignari exiſtimet, ut primo conjecerat idem illuſtris interpres, ſub qua ſcilicet militaverit Agrippa. *Matres* nempe, ut notum, paſſim pro *Patria* apud utriuſque linguæ auctores; ita [a] Pindarus de Thebis, *Μάτερ ἐμά*, Italia Trojanorum *antiqua mater* [b] Virgilio, Roma [c] Claudiano *Mater Regumque Ducumque*, & Agrippæ proinde inter eos Duces haud infimi; ſicut etiam ratione Coloniarum, *Matres*, *Parentes*, ac *Metropoles* vulgo nuncupatæ, quæ alias *Origines*, *Patria*, aut *Major* vel *Antiqua Patria* vocabantur, & *parere* proinde eædem dictæ apud Tertullianum, *Scythæ exuberant Perſas*, *Phœnices in Africam eructant*, *Romanos Phryges* PARIUNT. Illud autem *ſub armis* loquendi genus eidem Manilio familiare, & ſicut de Roma bella gerente ſuperiori loco, ita alibi de ejus æmula,

[a] Od. I. Iſthm. [b] Æn. III. [c] In ſec. Conſ. Stil. De Pallio.

Quondam Carthago regnum ſortita SUB ARMIS, Lib. IV. v. 180.

ac rurſus,

quumque ipſa SUB ARMIS L. IV. v. 37.

Pax agitur;

ac uſitatum inprimis, quod hic notandum, ævo Theodoſiano, ad quod referunt nonnulli ætatem Manilii, ut liquet ex Codice ejuſdem nominis, *quicunque* SUB ARMIS MILITIÆ *munus Comitatenſe ſubierunt*. *Miles* etiam eodem ævo pro *Officiali*; quamquam & Velleius jam olim de ſe præfecto caſtrorum, *Tiberii Cæſaris Militem fecit*, aut Curio apud Cæſarem, *Equidem me Cæſaris Militem dici volui*. Ut non mirum, ſi in Actis Conciliorum, Avitus Viennenſis Epiſcopus ac Senator Romanus Burgundionum Regem Clodovei Militem vocet; *Quod apud Dominum meum, ſuæ quidem gentis Regem, ſed* MILITEM *veſtrum obtinuiſſe me ſuggero*. Ea vero fuit Militis hujus Agrippæ apud poſteros veneratio, ut aliquot ejus Nummi à Tito, Domitiano, &

Cod. Theod. l. 38. t. 1. de Decur. Lib. II. Bell. Civil. l. II. Tom. I. Concil. Ep. ad Clodov.

Trajano Cæſaribus reſtitui meruerint; laudabili illis temporibus & inducto ab Auguſto more, à quo *reſtituti* leguntur apud Suetonium illorum ducum tituli ac honores, à quibus propagatum Romanum imperium. Cæterum eundem Agrippam videbam nuper in ſingulari nummo inclytæ Reginæ, qui hinc Liviam & Auguſtum cum inſcr. ΣΕΒΑΣΤ. ſeu *Auguſti*, illinc Agrippam cum filiis Caio & Lucio repræſentat ac epigraphen ΑΛΑΒΑΝΔΕΩΝ, ſeu Carum *Alabandenſium*, qui eundem ſignarunt. Obvii vero iidem Caius & Lucius Cæsares in nummo Auguſti argenteo pervulgato, qui eoſdem Conſules deſignatos ac Principes Juventutis tradit. Rariores ærei ejuſdem notæ, & cum iiſdem honorum titulis, Cæsares Augusti F. Cos. D. P. Juven. Singulares vero qui vel Caii ſolum aut Lucii capita exhibent, quales aliquot edidit Triſtanus; quamquam unus non ad Caium Agrippæ filium, ſed ad Caligulam referri debuit, ut ab erudito Triſtani cenſore obſervatum. Mitto Auguſti privignum Drusum & filium ejus Germanicum, utrumque decus Romani nominis, neque ex veterum numiſmatum tractatione ignotum. Druſi etiam reſtitutos à Tito Nummos aliquot, juxta morem paullo ante indicatum, adſervat Gaza Medicea, & unum quidem inſcriptum Imp. T. Cæs. Vesp. F. Aug. P. M. Tr. P. P P. Cos. viii. restitu. Duos autem è Germanici liberis Neronem ac Drusum exhibet ſingularis Nummus laudati aliquoties Cimeliarchii, unde ſequens ectypum ſumus nacti, cujus pars anterior Tiberium ſignat cum inſcriptione Cæsar Divi Augusti F. Augustus P. M. altera autem duo capita adverſa.

In-

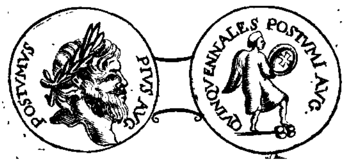

Inſcriptus ille Nummus, ut vides, NERO ET DRUSUS CÆSARES QUINQ. C. VINC. quæ poſtrema videntur explicanda *Quinquennalis Caius Vincius.* Quamquam pro Vincio, (cujus gentis aliqua ſed obſcura in antiquis lapidibus mentio) Vinicium mallem, ſi per nummi ſcripturam liceret. Germanici quippe gener M. Vinicius, cui Juliam Germanici filiam elocavit Tiberius, & quem proinde alibi inter Cæſaris progeneros recenſet Tacitus. Gentilis itaque ejus C. Vinicius (quo nomine unus inter ſuffectos Conſules occurrit in antiquo marmore apud Gruterum) & à quo proinde haud mirum foret hunc honorem Germanici liberis habitum, ut eoſdem juxta Avum Tiberium ære ſignandos curaret. Idem vero QUINQ. ſeu *Quinquennalis* nummo inſcriptus; quales luſtri ac ludorum cauſſa inſtitutos cum Romæ ſingulorum ferme corporum & collegiorum, tum in Coloniis ac Municipiis plures exſtitiſſe viderunt jam eruditi, & cujus generis *Duumviri Quinquennales*, *Quinquennales Perpetui*, *Quinquennales* etiam & *Quinquennalicia Poteſtate* frequenter occurrunt in lapidibus antiquis, ac inter Nummos etiam Gentium Romanarum ſupra indicatos, II-VIR QUI. ITER. ſeu *Duumvir Quinquennalis Iterum.* Talis etiam *in patria ſua Quinquennalis* exſtitiſſe traditur Hadrianus, hoc eſt, Ἄρχων διὰ πέντε ἐτῶν & Ἄρξας τὸ πενταετηρικὸν, ut vocatur idem Magiſtratus in duabus Inſcriptionibus

Tacit. Annal. VI. 15.

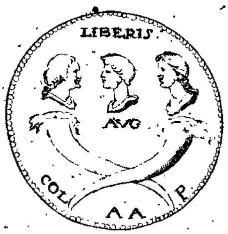
Spartianus in Hadriano.

Neapolitanis. *Quinquennales* alias ludos, vulgo in Principum honorem ac pro eorum ſalute celebrari ſolitos, deſignatos etiam videas in ſequenti Nummo Poſtumi aureo, utpote qui per annos ſeptem juxta Trebellium, aut decem etiam juxta Eutropium, Auguſti dignitatem obtinuit. Hinc rarioris Nummi, quem vidi apud illuſtriſſimum Colbertum, inſcriptio, POSTUMUS PIUS AUG. in aversa autem parte Victoria cum clypeo ſiniſtro pede baſi inſiſtens, ac epigraphe, QUINQUENNALES POSTUMI AUG.

Cæteroquin occurrunt iidem Germanici liberi NERO & DRUSUS in aliis adhuc Nummis, quos duæ figuræ equeſtres in iiſdem ſignant, & in quodam Mediceo Caii fratris juſſu, ut videtur, expreſſi cum inſcr. C. CÆSAR DIVI AUG. PRON. AUG. P. M. TR. P. IIII. PP. At filium Tiberii DRUSUM, & ejuſdem Druſi GEMELLOS virilis ſexus duabus Cornucopiis incluſos, ne deſit ſcilicet aliquis *magna de ſtirpe Nepotum*, conſpiciendos etiam præbent antiqui Nummi. Cui ordini præterea inſerendi CLAUDII Imperatoris LIBERI, qui cum duplice itidem Cornucopia ſignantur in præclaro Nummo Coloniæ Patrenſis, quem cum Mutinæ in Gaza Eſtenſi, tum hic apud clarum Urbis Antiquarium Leonardum Agoſtini inſpeximus. exhibet ille priori parte Claudium, altera autem ſequentem iconem.

Nummi

Nummi nempe inſcriptio LIBERIS AUG. COL. A A. P. ſeu *Liberis Auguſti Colonia Auguſta Aroë Patrenſis*. Doductam nempe Patras ab Auguſto Coloniam, & Lib. VIII.
monuit jam olim Strabo, & juxta eundem evincunt plures Nummi vulgo inſcripti COL. A A. PATREN. & unus etiam ſub Auguſto COLONIA AUGUSTA PATREN. *Aroën* vero aut *Aroam* eandem dictam antiquo conditoris nomine docet Pauſanias, ut erudite jam obſervavit P. Seguinus. Tria autem illa capita, quæ ſculptor hic minus accurate expreſſit, totidem Claudii liberos juxta Nummi epigraphen arguunt, virilis nempe ſexus BRITANNICUM, ac muliebris ANTONIAM & OCTAVIAM, quarum illam ſuſcepit è priori conjuge Petina. Equidem ſupremum illum Claudiorum ſanguinem BRITANNICUM è rariſſimo nummo vulgarunt jam celebres antiquarii Triſtanus ac Seguinus Alabandæ in Caria ſignato, ac inſcripto ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. Alterum ejuſdem adoleſcentis protulerat jam olim Strada, cum epigraphe in averſa parte, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΕΤΙΜΙΝΔΙΟΥ ΒΑΛΟ. ΝΚΟ. quæ mire exercuit eruditos antiquarios, dum eandem ad lubitum refingunt, ut videre licet apud Triſtanum, qui novam Tom. I.
etiam commentus eſt, miram certe & futilibus conje- p. 199.
cturis, quod dico illibenter, nixam, nempe ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΕΠΙΝΕΙΟΥ ΒΑΛΟΙΟΥ; ad quam ſtabi-

lien-

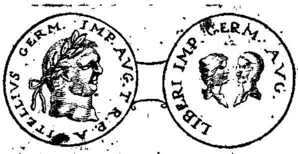
liendam duo ignobilia Macedoniæ oppida, unum Ptolemæo Ἐπνεὺς, alterum Stephano Βαλοὺς nomine deſcriptum, pro uno eodemque cum adjuncta Metropoleos dignitate ſecure venditat. Neque opus pluribus arguere, quam invito Apolline & ſenſu omni ac ſcriptura repugnante hæc hariolatus ſit vir doctus. At veram Nummi illius epigraphen videor mihi ex ipſa Nummi ſcriptura, quam Strada protulit, eruere, à qua nequidquam alii longius diſcedunt, ut nempe ita legenda ſit ac diſtinguenda, ΚΟ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΕΠΙ ΜΙΝΔΙΟΥ ΒΑΛΟ... nempe *Corinthi Metropoleos ſub Mindio Bal...* Achaiæ ſcilicet Proconſul ſub Claudio quidam Mindius, ut alibi jam indicatum ex Nummo Patrenſium Mediceo. Ejuſdem autem Provinciæ Metropolis Corinthus, à qua ſignatus in honorem Claudii Britannicus, cum adſcripto more conſueto Proconſulis nomine, & adpicta dimidiata navi, opportuno maritimæ urbis ſymbolo. Ita liquida omnia & cum Nummi à Strada expreſſi ſcriptura ac inſigni conſona. Niſi forte quis malit per litteras illas Ν. ΚΟ. conjunctim lectas, ut Occo eaſdem videtur etiam legiſſe, *Nicomediam* deſignari, cum conſueto *Metropoleos* nomine. Neque navis etiam aut Triremis abludens effigies, cujus generis exprimit ſequens itidem Nicomedenſium Nummus cum duabus ædiculis.

In Cimel. Reginæ Chriſtinæ

Atque

Atque ita ſtatuendum ſit, hunc Mindium temporibus Claudii, cum Achaiæ, quod Patrenſium nummus omnino arguit, tum Bithyniæ, juxta ſuperiorem nummum, Proconſulatum geſſiſſe. Unum hic deficit, in quo haud multum equidem ſitum eſt hujus Mindii cognomen quod per vocem *Galli* forte ſupplendum eſſet, ut ſi conjecturæ aliquis hic locus, Γ A Λ. pro B A Λ. in eodem legendum ſit. Certe *Gallus* inter Mindiorum cognomina, ut liquet ex Inſcriptione veteri, M. MINDIUS M. F. GAL. Diverſus vero à duobus illis BRITANNICI Nummis, quos hactenus viderant antiquarii, alius inter præclara Regiæ Gazæ Cimelia recenſendus, qui in priori parte Claudium & Agrippinam oſtentat, in altera ſtantem ac togatum Britannicum cum inſcr. ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΒΡΕΤΑΝΙΚΟΣ. Duos etiam VITELLII LIBEROS ad poſterorum memoriam prodit nummus aureus cum inſcr. LIBERI IMP. GERM. AUG. cujus ectypum imputabit lector ſummo illi litterarum Patrono Leopoldo Cardinali Mediceo. Theſ. Grut. 21. 3. In Gaza Reginæ Chriſtinæ.

Unde utique mirum mihi videtur, cur ἄπαιδα ſeu *ſine liberis* vocet alicubi Vitellium Joſephus. Ubi enim comparationem Vitellii ac Veſpaſiani inſtituit, οὐδὲ, inquit, ἀντὶ μὲν ἡγεμόνος ἀγαθοῦ τύραννον ὠμότατον, ΑΠΑΙΔΑ δὲ ἀντὶ πατρὸς αἱρεῖσθαι πρὸς ταύτην; *Neque enim pro bono Imperatore crudeliſſimum Tyrannum*, NULLOS *autem habentem* LIBEROS *pro Patre optaturos Principem*: ita enim poſtrema vertenda ſunt, quamquam παῖδα pro ἄπαιδα contra apertum loci ſenſum legiſſe videatur interpres. Bell. Jud. l. v. c. 10.

In eo enim diſcrimen inter utrumque collocat Joſephus ac præferendum innuit Veſpaſianum, quod præter alia liberos idem haberet, ſine prole autem eſſet Vitellius. At habuiſſe Vitellium utriuſque ſexus liberos præter indubiam auctoritatem ſuperioris Nummi, clare haud uno loco Tacitus ac Suetonius docent, *Vitellius duxit Galeriam Fundanam, ab hac quoque* LIBEROS *utriuſque ſexus tulit*; immo utrumque etiam ſuperiori nummo expreſſum patri ſuperſtitem, ac filiam quidem, cujus nuptias Otho ambiverat, à Veſpaſiano ſucceſſore *ſplendidiſſime maritatam*; filium autem GERMANICUM dictum, & cunctis antea fortunæ inſignibus decoratum, brevi poſt Parentis fata à Muciano Veſpaſianarum Partium duce interfectum. Niſi ideo ἄπαις vocetur Joſepho præ Veſpaſiano Vitellius, quod idem filius foret *titubantia oris, prope mutus & elinguis*, ac imperio proinde parum idoneus, Veſpaſiano autem duo eſſent filii fama ac ætate florentes, iidemque ſignati quoque in viventis adhuc Patris nummis, LIBERI IMP. AUG. VESPAS. Alterius vero ex iis, DOMITIANI nempe filium CÆSAREM in prima infantia mortuum ac DIVIS adſcriptum, arguit adhuc hodie Matris Domitiæ nummus, cum puerili effigie ſupra Globum inter Aſtra collocati, ſeu ſideribus recepti, & inſer. DIVUS CÆSAR IMP. DOMITIANI F. aut in aliis DIVI CÆSARIS MATRI. Ut liqueat certe, cur *ſidereus* idem filius vocetur Silio,

Suet. in Vitellio.

Tacit. Hiſt. II. 59.

Sueton. in Vitellio.

Siderei juxta radiabunt tempora nati,

aut cur *Deorum parens* Statio dicatur Domitianus. Neque vero LIBEROS ſolum, ſed PATRES etiam quamquam privatos eadem filiorum pietas nonnunquam conſecravit. L. VITELLII parentis actionem Cenſoriam cum nomine & dignitatis appellatione oſtendat,

adhuc

adhuc Vitellii Imperatoris nummus, quem infra ventilabimus. TRAJANI vero PATREM in aliquot Auguſti illius nummis aureis depictum videas, DIVI etiam ac PARTHICI appellatione inſignem, nempe DIVUS PATER TRAJANUS, aut DIVO TRAJANO PART. AUG. PATRI; vel DIVO TRAJANO PATRI AUG.; aut ut in ſequenti nummo juncta Nervæ & Trajani illius adoptione, hujus naturâ Parentis capita, cum inſcr. DIVI NERVA ET TRAJANUS PAT. ſicut eundem ſuppeditat rurſus Cimeliarchium Cardinalis Medicei.

Quo ſpectat illud Plinii, *ſed & tu* PATER TRAJANE, *nam tu quoque ſi non ſidera, proximam tamen ſideribus obtines ſedem.* HADRIANI etiam PARENTEM utrumque nummus itidem aureus ſervavit ad poſterorum memoriam, cum addita epigraphe DIVIS PARENTIBUS. Unde jam lucem haud obſcuram mutuatur, quod apud Auctorem Octaviæ legitur, In Panegyr. Vid. Numiſm. Duc. Arſchot.

Nero ipſe DIVO *Domitio genitus* PATRE;

ubi fruſtra ſollicitant hunc locum eruditi, & pro *ipſe* DIVO putant legendum *inſitivus*. Haud enim mirum illud, ut jam vides, aut inſolitum in antiquis monumentis, ut DIVUS vocetur imperantis Neronis parens, quamquam privatus & extra Auguſti faſtigii ſocietatem defunctus, cujus memoriæ maximos illum honores habuiſſe diſerte etiam auctor eſt Tranquillus. Neque verò pium duntaxat in Parentes HADRIANUM, ſed, quæ veſania illorum temporum, in cata-

mitum etiam ANTINOUM, luculenter certe evincunt ſelecta illa Nummorum monumenta, quibus ANTINOOC HPΩC vulgo inſcribitur. Ἥρωες nempe Græcis qui Romanis *Divi* & *Conſecrati*, unde Auguſto dictus apud Dionem Parens Cæſar Ἥρως Ἰέλι☉, hoc eſt *Divus Julius* juxta ejus Nummos; &, Caracalla militibus id procurantibus Senatuſconſulto inter Ἥρωας, h. e. *Divos* relatus apud eundem Dionem; & Fauſtinæ M. Aurelii Conſecratio Ἡρωΐνας ſeu *Divæ* nomine, ut ſupra innui, à Juliano Imperatore deſignata. Hujus vero HEROIS ſeu DIVI ANTINOI nummos ſub inſignis forma juvenis effigie paſſim recondunt illuſtria Cimeliarchia, & in averſa parte aut Bovem, aut Arietem, aut Aquilam, aut Equum, aut Tripodem, quandoque vero aut Deum Lunum, aut Mercurium cum pedo & talaribus, aut Antinoi ipſius figuram equeſtrem cum Caduceo, aut eundem in Grypho ſublimem. Percuſſi autem vulgo illi Nummi à *Bithynienſibus*, *Ancyranis*, *Julienſibus*, *Smyrnæis*, *Achivis*, *Amiſenis*, *Nicomedenſibus*, *Calchedoniis*, *Tarſenſibus*, *Byzantiis*; cujus generis nonnullos jam vulgarunt nobiles antiquarii. Ut vel ſatis inde liqueat, hunc HEROA non fuiſſe ex eorum genere, qui in Patria tantum conſecrati, & quos Πατρώους & ἐγχωρίους vocarunt Græci; quales vulgo Athenienſium Heroës, ad quorum cultum lege Draconis perpetua, ut eam vocat Porphyrius, tenebantur. Vere proinde ab eruditiſſimo Clemente ſcriptum alicubi, hunc amaſium non in Ægypto ſolum, ſed apud Græcos etiam Hadriani juſſu conſecratum. Immo ſacratus idem Antinous in aliarum adhuc Gentium ac Civitatum Nummis, præter ſuperius indicatos, ut in duobus *Arcadum* ac *Tianorum* Regiæ Gallorum Gazæ. Prior autem catamiti illius faciem exhibet in anteriori parte

Lib. LI.

L. LXXVII.

In Cæſaribus.

Lib. IV. de Abſtin.

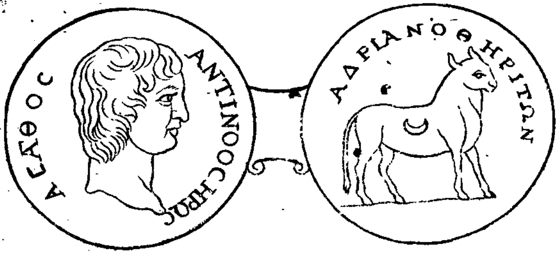
In Protreptico.

parte cum ſolito *Herois* nomine, in averſa autem Equum cum litteris ΤΩΙϹ ΑΡΚΑϹΙ. Quo firmatur utique Pauſanias adſerens apud Mantinenſes Arcadas pro Deo habitum hunc Antinoum, Feſtis annuis, Ludis, Templo, ſtatuis eidem decretis; atque ideo quod Bithynius eſſet genere, Bithynii autem origine eſſent Arcades & Mantinenſes. Inde factum etiam videas, quod jam erudite monuit Triſtanus, ut Mercurii habitu cum talaribus aut caduceo depictus ſit iſte Divus ex aliquot nummis civium ſuorum Bithynienſium, cum inſcr. ΒΕΙΘΥΝΙΕΩΝ ΑΔΡΙΑΝΩΝ. Arcas enim Deus ille Cyllenius, ut notum, ac proinde in antiquis Arcadum nummis ſignatus, cujus generis aliquot occurrunt apud Goltzium. Metropoleon autem ſacra à Coloniis retenta, eoſdemque Deos loci præſides liquet ex antiquis Auctorum juxta & Nummorum monumentis; unde deductarum etiam Coloniarum argumenta arceſſunt non ſemel veteres, ut Dionyſius de Græcorum & quidem horum Arcadum in Italia ſede, qui & alibi Tyrrhenos negat Lydorum Colonos, vel ideo quod eoſdem Deos non haberent, ὄδε γὰρ θεὺς Λύδοις τὸν αὐτὺς νομίζουσιν. Sicut itaque Mantinenſium Arcadum, ita Colonorum etiam Bithynienſium Deus Mercurius in amborum nummis expreſſus. Alter vero Nummus Regiæ Gazæ Bacchum ſignat Pantheræ inſidentem cum inſcr. ΤΙΑΝΟΙ. Unde rurſus illuſtratur Pauſanias, qui hujus Antinoi Statuas Libero Patri ſimiles commemorat. Alium etiam nummum ab iiſdem Tianis percuſſum in memoriam tanti Herois videas in Gaza Medicea, cum nuda ejuſdem figura. Neque vero ſolum ſacerdos hujus Divi, nempe *Hoſtilius* quidam *Marcellus* expreſſus in antiquo ejus Nummo, quem deſcripſerunt viri docti, ſed in aliis etiam Templum Hadria-

Lib. VIII.
Tab. Græc. XI.
Antiq. lib. I.
Lib. VIII.

ni juſſu illi erectum, ut notat inſcriptio, quam præfert Nummus Gazæ Cæſareæ, ΑΔΡΙΑΝΟϹ ΩΚΟΔΟΜΗϹΕΝ, ſeu *Hadrianus Ædificavit.* Neque enim Urbem ſolum in Ægypto amaſio ſuo cognominem, ac ſacerdotes inſtituit Hadrianus, quos Antinoi hujus θιασώτας vocantem videas Origenem, ſed Templum etiam apud Mantinenſes Arcadas eidem ſacravit, ut auctor eſt idem Pauſanias, & apud quos proinde ſignatus videtur ſuperior Nummus. Haud etiam hic prætereundus inſignis quidam alius Chriſtinæ Auguſtæ, cum illius catamiti effigie ac memorabili inſcriptione, ΑΓΑΘΟϹ ΗΡΩϹ ΑΝΤΙΝΟΟϹ, h. e. *Bonus Heros Antinous*, in averſa vero Taurus, cum Luna bicorni, ΑΔΡΙΑΝΟΘΗΡΙΤΩΝ.

Lib. v. contra Celſum.

ΑΓΑΘΟϹ ΗΡΩϹ nuncupatur ibi Antinous, quaſi *Bonus* ſeu *Propitius Divus*, juxta Gentilium Theologiam, quibus Ἀγαθοὶ Δαίμονες dicti boni ſeu ſalutares Genii, & quidem Dracones apud Phœnices & Ægyptios, ut ſupra tradentem vidimus Philonem Byblium, & Ægyptium Neronis nummum, inſcriptum ΑΓΑΘΟΣ ΔΑΙΜΩΝ. Ita Venerem dictam videas Θεὸν Πανάγαθον in Inſcriptione veteri, & in alia rurſus ephebi hujus Antinoi exemplo, BONO DEO *Puero Phoſphoro*; quomodo alias & *Bona Juno* vocatur apud Poëtam,

Theſ. Grut. LIX. 1.
Id. LXXXVI. 3.

Et tu lætitiæ Bacchus dator, & BONA *Juno*,

h. e.

h. e. *propitia* juxta Servii gloſſam. Ut mittam notas aliunde *Bonæ Deæ*, *Bonæ ſpei*, *Boni Eventus* appellationes, ac obvias itidem in monumentis antiquis *Fati boni* aut *Fortunæ Bonæ ſalutaris*. Et hæc ſcripſeram, quum occurrit opportune Juliani Cæſaris locus, ubi magno Conſtantino jam Divo eadem ΑΓΑΘΟΥ ΗΡΩΟΣ, appellatio tribuitur, & qui vel ſolus ſuperiorem Nummi epigraphen illuſtrare merebatur. Hæc enim ſcribit de Conſtantii erga defunctum parentem pietate & cultu, ὃν οὐκ ἰδίᾳ μόνον σεβόμενος ἀεὶ, ἐν τοῖς κοινοῖς συλλόγοις διετέλεις ἀνακηρύττων καθάπερ ΑΓΑΘΟΝ ΗΡΩΑ, *quem tu non privatim ſolum venerari ſoles, ſed & publice tanquam* PROPITIUM DIVUM *præconio tuo celebrare*, ſive ut ad verbum expreſſit Petavius, *tanquam* BONUM *aliquem* HEROEM. Immo juxta hunc Antinoum, Ἥρωας etiam Προνωπίους, ſeu ſecundum Interpretes, *Lares Propitios* apud Halicarnaſſenſem legas, quibus in ſingulis urbis compitis ſacella extrui juſſerit Servius Tullius. Expreſſus autem in altera Nummi facie Apis Ægyptiorum, qualis vulgo olim depictus, ac præter alios ab Ammiano deſcribitur, *maximeque omnium corniculantis Lunæ ſpecie latere dextro inſignis*. Hinc eadem ejus figura in Tabula Iſiaca, & in Nummo quodam Hadriani Ægyptio, quem videre licet apud Triſtanum. Opportune vero idem Apis in ſuperiori Antinoi nummo ſignatus, utpote in Ægypto primum conſecrati, ac præcipua poſterorum etiam religione culti, ſicut agnoſcit non uno loco apud Origenem Celſus. Percuſſus vero ille Nummus ab Hadrianotheritis, urbis in Mœſia incolis ab Hadriano extructæ, & à ſtudio venationis nomen ſortitæ, ut ratio nominis indicat, ac innuit etiam Spartianus, *Oppidum* HADRIANOTHERAS *in quodam loco, quod illic feliciter eſſet venatus, & Urſam occidiſſet aliquando*

Orat. I. pag. 84.

Antiq. l. IV.

Lib. XXII.

Lib. III. & V.

In Hadriano.

quando conſtituit. Oblata inſuper mihi ejuſdem oppidi mentio in duobus aliis Nummis, uno Antonini Pii, altero Philippi ſenioris Mediceo inſcripto ΑΔΡΙΑΝΟΘΗΡΕΙΤΩΝ. Ex quibus utique liquet minus vere obſervatum à doctiſſimis Spartiani interpretibus, hanc urbem Græcis non *Hadrianotheras*, ſed brevius tantum Ἀδριανοῦ & corrupte Ἀδριανοῦς dictam, aut, ut voluit ὁ πάνυ, *Adrianutheras* eandem inſcribendam. Eadem vero ſub diviſo nomine Ἀδριανοῦ Θήρας occurrit hodie non ſolum apud Dionem, ſed præterea etiam apud Ariſtidem, qui aliquoties ejus meminit in ſermonibus Sacris, & cujus ſimiliter mentionem reperias in Actis Concilii Calchedonenſis, ſub nomine Ἀδριανοῦ θηρῶν, ac ut habet Latina verſio, *Adrianutherorum* (rectius *Hadrianutherorum*) *Sanctæ Eccleſiæ Dei Helleſponti*. Dicta vero alias una voce Ἀδριανοθήρας, quod Spartianus ac ſuperiores Nummi arguunt, juxta ſimiles flexiones in caſu recto ejuſdem Originis, Ὀνοματοθήρας, Ὀρνιθοθήρας, Φυχαδοθήρας, aliaſque minus vulgares à Θήρα & Θηράω deductas, cujus generis aliquot ſelectiores collegit eruditiſſimus Reineſius. At non HEROS ſolum, ſed DEUS etiam in aliquot ejus Nummis inſcriptus iſte *Hadriani Ganymedes*, ut Prudentio vocatur; puta ΑΝΤΙΝΟΟΝ ΘΕΟΝ Η ΠΑΤΡΙΣ, qualem jam vulgavit Triſtanus, aut in alio ſimpliciter, ΑΝΤΙΝΟΟΝ ΘΕΟΝ obſervato mihi in Gaza Eſtenſi; ſublato nempe omni (quod ſæpe alias factum) divini & Heroïci cultus diſcrimine. Adeo ut vere quadret in hunc Antinoum, quod de Caio Cæſare refert Dio in Excerptis Conſtantinianis, per adulationem aliis Deum, aliis Heroa dictum, aut quod de Lampſaca notat Plutarchus, primum illi Heroicos honores decretos, poſtea ut Deæ ſacrificatum. Ut conſtet etiam non fruſtra à

Ter-

In Gaza Reginæ Chriſtinæ.

Serm. Sacr. 1.

Var. l. 1. c. 6.

Pag. 670.

Tertulliano jam olim adſertum, *neſcio quem cinædum* DEUM *facitis*, aut juxta emendationem Salmaſianam, *Synodi Deum*; vel ab Origene contra Celſum, τὸ τιμᾶσθαι ὡς ΘΕΩ τῷ ΑΝΤΙΝΟΩ, *coli pro* DEO ANTINOUM; ac ut alibi idem tradit, non paſſuros illi Ægyptios Apollinem aut Jovem conferri. Hinc Σύνθρονος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Θεῶν, ſeu *Conſeſſor Deorum Ægyptiorum* dictus in veteri Inſcriptione Antinous, non vero Πάρεδρος ſeu *Adſeſſor Deorum*, quod inferioris ordinis ac dignationis nomen, ut eruditis notum; haud aliter nempe ac Philippus Macedo Σύνθρονος τοῖς δώδεκα Θεοῖς credi voluit apud Diodorum, aut Pallas Jovi Σύνθωκος vocatur apud Julianum Cæſarem; aut Marcus apud Herodianum Θεῶν Σύνεδρος. Unde etiam à Socrate obſervatum video, à Cyzicenis Hadrianum tertium decimum Deum appellatum (quo nomine Demades coli voluit ab Athenienſibus Alexandrum, auctore Æliano, h. e. juxta Philippum Patrem, Σύνθρονον τῶν δώδεκα Θεῶν) ab ipſo vero Hadriano Antinoum inter Deos relatum. Neque vero ſolus hic adoleſcens formæ munere cœleſtes honores conſequutus; quum & Deos ob pulchritudinem factos Helenam, Pelopem, Ganymedem recenſeat alicubi Lucianus, & Philippum Butaciden ob venuſtatem ab Ageſtanis cultum Herodotus, & quod ad Hadriani ac Antinoi exemplum propius facit, (ut mittam Hephæſtionem ab Alexandro conſecratum) Argyano formoſo adoleſcenti Templum ab Agamemnone, qui eundem deperibat, extructum, auctoribus [a] Athenæo & [b] Clemente Alexandrino. Scilicet juxta Manilium,

Proxima ſors Cygni, quem cælo Jupiter ipſe
Impoſuit formæ pretium.

Immo neque alia de cauſſa pulcherrimus ſuæ ætatis ad-

In Apologet. — Lib. VIII. — Lib. III. — Theſ. Grut. LXXXVI. 7. — Lib. XVI. — Orat. V. — Lib. I. — Hiſt. Eccl. l. III. c. 23. — Var. l. V. c. 12. — In Charidemo. — Lib. V. — [a] L. VIII. [b] In Protrept. — Lib. I.

oleſcens Eurypylus ab Homero Heroibus adſcriptus, & ſignatus itidem in veteri Nummo, quem ſupra excuſſimus, ΕΥΡΥΠΥΛΟΣ ΗΡΩΣ. Sed ut miſſis Hadriani delitiis, ad ejus ſucceſſores pergamus, offert ſe hic parum notus ANTONINI PII & FAUSTINÆ filius nomine GALERIUS, quem primus edidit Triſtanus, ſed qui è Nummo Chriſtinæ Auguſtæ & Mediceo ita ſuppleri debet, Μ. ΓΑΛΕΡΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ ΥΙΟΣ, *M. Galerius Antoninus Imperatoris Antonini Filius.* Unde patet, non *Annii*, ut exiſtimabat Triſtanus, ſed *Marci* prænonem fuiſſe huic Galerio, cujus obſcura alias apud auctores mentio. Sic alium præter Commodum, M. AURELII & alterius FAUSTINÆ filium, VERUM nomine è duobus Nummis expreſſit idem Triſtanus, uno Romano, quem jam exhibuerat Strada, cum inſcr. COMMODUS CÆS. VERUS CÆS. ſed dubiæ apud eruditos antiquarios fidei, altero Græco Amaſtrianorum, cum inſcr. ΟΥΗΡΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. Qui poſtremus Capitolino ſuffragatur, de Marco tradenti, *filium nomine* VERUM CÆSAREM, *execto ſub aure tubere, ſeptennem amiſit*, ac pro Severo *Verum* apud Lampridium reponendum arguit, qui de Commodo agens, *appellatus eſt autem*, CÆSAR *puer cum fratre ſuo Vero*, non ut legitur in libris, Severo. Ejuſdem vero ſub *Sexti* nomine mentionem à Galeno fieri exiſtimavit doctiſſimus Caſaubonus, ac proinde dictum eum *Sextum Verum*, atque ita apud Lampridium pro *Severo* reſcribendum; in quam ſententiam etiam continuo conceſſit Triſtanus, quaſi *Sexti Veri* nomine à Galeno vocaretur. At *Sextus* ille tantum ſine addito *Veri* nomine à magno auctore nuncupatur, quem à ſe curatum docet, neque de Marci Imperatoris, ſed de Maximi viri magnæ per

In M. Aurelio.

In Commodo.

ca

ea tempora auctoritatis filio Galenum loqui, haud vane contendit eruditiſſimus Reineſius. COMMODUM ve- Var. lib. III. cap. 2.
ro hujus VERI fratrem Liberos ſuſcepiſſe, qua de re ſilent auctores, demonſtrat aureus illius Auguſti Nummus, quem apud Cl. Seguinum vidiſſe recordor, inſcriptum in averſa parte LIBERI AUG. Non commemoro jam, quos obiter ſupra indicavimus, VALERIANOS JUNIORES & SALONINUM quendam VALERIANUM; aut Infantes in gremio Matrum hærentes, quos ab Auguſto vel à Cæſareo etiam faſtigio propera mors ſubmovit; cujus generis, ut alios mittam, duos FAUSTÆ Magni Conſtantini Conjugis liberos videre licet in adlato ſupra Auguſtæ illius nummo.

DISSERTATIO OCTAVA.

DE PRÆSTANTIA ET USU NUMISMATUM ANTIQUORUM.

REPLICANTI mihi hic in Urbe ſuperiorum ætatum memoriam, ſubiit continuò animum priſcæ Cæſarum Majeſtatis cogitatio. Mitto alia dominæ quondam gentium decora, quæ veteris elegantiæ ſtudio incenſum poſſent hic etiamnum delectare. Unum illud ſecretioris cujuſdam horroris genio perfundebat, intuentem ſubinde antiquas illorum hominum imagines; ante quas proſtratos olim memineram Reges Regum, eaſdemque numinum inſtar, conſenſu quodam generis humani ſacratas. Hinc eam temporum felicitatem mihi tacitus gratulabar, quæ poſt longum tot ſæculorum decurſum, ſignatos adhuc hodie eorum vultus, eademque veteris faſtigii inſignia, in ſtatuis aut Nummis antiquis, beata ac invidenda copia ſuppeditabat. Immo poſteriorum eo majus hic agnoſcebam beneficium, quo expreſſa in iis nomina ac titulos noveram, unde ſinguli dignoſci etiamnum poſſent, & digito *hic Julius, ille Auguſtus*, atque ita de cæteris, ad noſtram ac poſteritatis memoriam demonſtrari.

De Titulis et Honoribus Auguſtorum.

Equidem haud obſcura circa TITULOS & HONORES Auguſtorum lux ex iiſdem Nummis ædfulget. Alios nempe ex iiſdem noſti Candidatis Imperii, alios Imperatoribus ipſis tributos. Prioris generis nota CÆSARIS nomenclatio, quæ antea primi tantum faſtigii; mox

mox etiam evaſit ſecundi appellatio; ita tamen ut ab utroque ſit retenta. Adhibitum nempe hoc diſcrimen in iiſdem Nummis videas, ut quæ Auguſti ſucceſſoribus ad Veſpaſiani tempora, cognominis loco cedebat; poſtea mutata ſede, prænominis vicem ut plurimum occuparit; ac pro cognomento Auguſtorum liberis aut apparitoribus, ut eos vocat Ammianus, vulgo ſit relicta. Unde qui ante imperium Domitianus Cæsar vel Aurelius Cæsar in Nummis vulgo appellantur, eodem adepto, Cæsar Domitianus, & Cæsar Aurelius, præter alios principatus titulos, in iiſdem deſignantur. Quæ obſervatio eo etiam confert, ut originem adſequamur illius moris, quo diviſa illa Augusti & Cæsaris nomina; & quem videas inter veteres ac recentiores controverti. Ita ut errare liqueat & Victorem Schotti, qui à Trajano Hadrianum adoptante inductam hanc *Cæſaris* eo ſenſu appellationem credit; & doctiſſimum Caſaubonum, alioſque eruditos, qui è Spartiano colligunt, eandem ab Hadriano in Ælio Vero primum repertam; & Capitolinum denique qui eandem huic prærogativam tribuit, ut primus è deſignatis Imperii hæredibus *Cæſar* ſit renuntiatus. Aperte certe iiſdem repugnat cum Dio, qui Trajanum ipſum *Cæſarem* à Nerva in Senatu declaratum ſcribit, & alibi Veſpaſianum Imperatorem creatum à Senatu, Titum autem & Domitianum *Cæſares* tradit deſignatos; tum cum eodem Dione vel Suetonius, qui idem adſerit de Domitiano; vel Tacitus, cui jam antea adſcitus à Galba Piſo *quatriduo Cæſar* vocatur; quo nomine rurſus eundem deſignari videas à Dione in Excerptis Conſtantinianis; vel Nummi denique qui perſpicue Originem hujus moris indicant. Quum enim momentanea tantum fuerit hæc

1. *De Titulis Secundi Faſtigii, & appellatione* Cæsaris.

L. LXVIII.

Lib. LXVI.

Hiſt. I. 19.

Pag. 697.

adoptio Piſonis in nomen *Cæſaris* adſumpti, nec tradita publicis eorundem temporum monumentis, (adeo etiam ut *de Piſone irritum* obſervat Tacitus, quod juſſerant Patres ſub Veſpaſiani principatu, de celebranda ejus memoria) hinc à Tito & Domitiano primum *Cæſaribus*, dein *Auguſtis*, uſum hujus appellationis & dignitatis liquet ad eorum Succeſſores tranſiiſſe. Haud obſcure id videntur mihi evincere, cum mutata primum ſedes nominis *Cæſaris* in Nummis Veſpaſiani, ut nempe IMP. CÆSAR VESPASIANUS AUG. in iis inſcribatur, atque ita ſequentes Auguſti illius exemplo, pro quo ſuperiores Galba, Nero, Claudius, aliique, TI. CLAUDIUS CÆSAR AUG. aut IMP. SER. GALBA, CÆS. AUG. in iiſdem monumentis paſſim appellantur; tum clarius Domitiani Numiſmata, in quibus CÆSAR ante imperium vocatur. Quibus utique adſcribendus rariſſimus Nummus æreus ſub Veſpaſiano percuſſus, cui ſimilem etiam argenteum ab Occone deſcriptum videas, in cujus nempe anteriori parte illius effigies, in altera duæ figuræ equitantes, juxta ſequens ectypum è Nummis Gazæ Mediceæ expreſſum, cum inſcriptione TITUS ET DOMITIANUS CÆSARES PRIN. JUVENTUTIS.

Hiſt. IV. 40.

Ex cujus præclari Nummi inſcriptione licet colligere. Primo inductum pridem hunc morem, ut in deſignatione *Cæſarum*, præter ſolita Congiaria & donativa, facti illius memoria cum eorum vultibus Nummis proderetur.

deretur. Hinc in inter prærogativas Cæſarum receptum, ſicut præter luculentam Nummorum congeriem cum illorum imagine, aperte docet Herodianus, qui Severo tribuit, ut de Clodio Albino Cæſare à ſe renuntiato fidem faceret, *νομίσματά τε αὐτοῦ κοπῆναι ἐπέτρεψε*, *nummos cum ejus imagine ſignari permiſit*. Secundo, à Veſpaſiano aut à Senatu in illius gratiam inſtitutam hanc CÆSARUM denominationem; quo firmaret in duobus filiis ſucceſſionem, exemplo & iiſdem verbis Auguſti Caium & Lucium Nepotes adoptantis, cujus rei memoria obvio illius nummo itidem tradita, cum utriuſque Cæſaris imagine & inſcr. C. L. CÆSARES AUGUSTI F. COS. DESIG. PRINC. JUVENT. Adeo ut mirer obſervare doctiſſimum Caſaubonum, quo inventum hoc *Cæſaris* pro deſignato imperii hærede Hadriano adſereret, eadem mente Auguſtum Caium & Lucium PRINCIPES JUVENTUTIS appellaſſe; quum tamen alteram CÆSARUM appellationem præterire ibi non debuerit, in quam eodem fine adſcitos ab Auguſto ex filia Nepotes conſtat. Hinc inter cauſſas ſeceſſus Rhodiani à Tiberio delecti, eam refert Dio in Excerptis Valeſianis, *ὅτι μὴ καὶ* ΚΑΙΣΑΡ *ἀπεδείχθη*, *quod* CÆSAR *etiam non eſſet renuntiatus*. Tertio, omnino reſtituendam Spartiano antiquam lectionem, *de Ælio vero dicendum eſt, qui tantum* CÆSARIS *nomen* accepit, ubi male *primo* aut *primus tantum* contra rei veritatem & meliorum codicum fidem invexit *ὁ πάνυ*. Quarto, non per *πρόληψιν* ſeu *anticipationem*, ut viſum quibuſdam eruditis, CÆSARIS nomen candidatis imperii ab Auctoribus quandoque tribui ante Ælium Verum; quod tamen revera ſerius ac ſub eodem primum ſit receptum. Immo præter fratres TITUM & DOMITIANUM, accedit iiſdem Domitiani filius

Lib. III.

Pag. 663.

adhuc

adhuc infans CÆSAR ſalutatus, & poſt mortem Divis adſcriptus; ut liquet ex Nummis Domitiæ Matris ſupra deſcriptis, DIVUS CÆSAR IMP. DOMITIANI F. & ad quem reſpexit alicubi Martialis,

L. III. Epig. *Suſpicor has pueri Cæſaris eſſe nives.*

De appellatione PRINCIPIS JUVENTUTIS.

Quinto non ſolum CÆSARIS, ſed etiam PRINCIPIS JUVENTUTIS appellationem, ſymbolum fuiſſe futuræ ſucceſſionis; unde vulgo in Nummis & Marmoribus, utrumque Auguſtorum liberis aut hæredibus tributum videas. Hunc nempe titulum eo ſenſu in Caio & Lucio Cæſaribus cœptum; in Nerone & Druſo, dein altero Nerone propagatum; in Tito & Domitiano renovatum; ac in reliquis dein Cæſaribus paſſim admiſſum, ſicut Marco, Commodo, Geta, Diadumeniano, Philippo, Hoſtiliano, Herennio, Gallieno, Salonino, Salonino Valeriano, Carino Numeriano, Maximo, Galerio, Maximiano, uſque infra Conſtantinorum tempora, veteres nummi ante oculos ponunt. Eundem certe & Conſtantino Magno tribuit Nummus Auguſtæ Reginæ, & filio ejuſdem Conſtantino Juniori, Nummus æreus maximus Gazæ *Barbarinæ.* Ita Tiberium Nepotem Imperatoris Tiberii, PRINCIPEM JUVENTUTIS renuntiatum adoptavit Caius, ſed quem mox è medio ſuſtulit. Nomen autem illud PRINCIPIS JUVENTUTIS ſeu ἐφηβάρχου, ut vocatur Arriano, nobiliſſimis adoleſcentibus Equeſtris ordinis, libera adhuc Republica conceſſum nemo neſcit; *Equites enim illis Principes Juventutis*; ut Livius alicubi loquitur, quo etiam nomine Brutum & Curionem compellat in Epiſtolis Tullius: ſicut alias omnium ordinum, & Cæſarianorum etiam *Principes* quoſdam fuiſſe diſcimus ex priſcis monumentis. Hinc qui in ſuperiori nummo aliiſque id genus Princeps Juventutis appel-

Dio. l. LIX.

Differt. lib. III.

Lib. XLII. cap. 61.

appellatur Domitianus, Juvenali dictus alicubi, *Jam Princeps Equitum*; quod minus commode interpretes, per Magiſtrum Equitum interpretantur. Ita nempe πρόκριτος τῆς ἱππάδος dictus Dioni in Excerptis M. Aurelius Cæſar deſignatus, h. e. *Princeps Juventutis*, interprete Cl. Valeſio, Capitolino autem *Sevir turmis Equitum Romanorum*. Hinc etiam per figuras Equeſtres deſignati vulgo in antiquis nummis illi *Principes Juventutis*; nonnunquam etiam ut in nummis Neronis & Commodi, cum inſcr. EQUESTER ORDO PRINCIPI JUVENT. Opportune itaque de Commodo Lampridius, *Cooptatus inter tres ſolos Principes Juventutis, quum togam ſumpſit*. Quem locum, quod genuinum ejus ſenſum non adſequerentur, de mendo ſuſpectum habuerunt doctiſſimi Interpretes. Hinc pro *tres ſolos* emendabat Lipſius *troſſulos*; qua voce antiquitus *Equites* deſignati. Acute ſane, & eidem continuo ſuffragantibus harum litterarum triumviris, Caſaubono, Grutero, Salmaſio. At mihi liceat cum pace tantorum Virorum, adſenſum hic aliquantum cohibere. Mitto inſolitum obſoletæ pridem vocis uſum, ubi obvia & familiaris occurrebat. Hanc certe *Troſſulorum* vocem pro *Equitibus* ab oppido *Troſſulo* deductam, à Gracchorum temporibus antiquatam videre licet apud Plinium, quibus jam pudebat multos eo nomine appellari; idque ut exiſtimat vir ſummus, propter vocis ambiguitatem, qua vir mollis etiam ac delicatus (à Græco τρυφερός) deſignabatur. Quid dicam ſupervacuum hic ejuſdem vocis uſum? Neque enim alii Principes Juventutis quam ex Equeſtri Ordine, ut parum neceſſe fuerit, & præter receptum loquendi morem, dici Commodum cooptatum inter Equites Principes Juventutis. Neque magis opportuna aut neceſſaria ejuſdem Salmaſii emen-

Satyr. IV. Pag. 104. In M. Aurelio. In Commodo. L. XXXIII. cap. 2.

mendatio, *inter troſſulos Princeps juventutis*; quo nempe unicus ea ætate princeps juventutis Commodus deſignetur. Præterquam enim quod eodem laborat incommodo, accedit aliud haud leve, quod vim vocis *cooptandi* non adtendiſſe videatur vir incomparabilis, quæ de adlecto in plurium Collegium, non de unico principe juventutis dici potuit. Ita cooptati à Collegis Pontifices Augures, Tribuni plebis apud rerum Romanarum Scriptores, de qua voce paullo infra. Nulla itaque, ſi quid judico, mutatione opus apud Lampridium, aut vocis pridem antiquatæ, & omnino ſupervacuæ notatione. Delecti nempe vulgo nobiliſſimi adoleſcentes Equeſtris Ordinis, qui *Principes Juventutis* appellarentur. Ejuſdem deſignationis & ordinis, ut modo videbamus, Seviri turmis Equitum Romanorum, quorum frequens mentio in Lapidibus antiquis. Talis Commodi hujus parens Marcus à Pio deſignatus, neque unicus tamen ſed inter plures quod ratio nominis docet, & præterea facile è Capitolino diſcas, *& Sevirum Turmis Equitum Romanorum jam Conſulem deſignatum creavit & edenti* CUM COLLEGIS *Sevirales ludos adſedit. Collega* itaque Marco in illo Seviratu, inter quos à Pio adlectus. Ita Commodus cum togam virilem ſumeret (non ut Caius aut Lucius Cæſares, præter morem, *necdum poſita puerili prætexta*) inter Principes Juventutis cooptatus, qui non plures quam tres, exſtitiſſe dicuntur. Neque inſolitum hunc numerum colligas præterea ex præclaro Getæ Nummo, in quo tres figuræ Equeſtres occurrunt cum inſcr. PRINC. JUVENT. Immo haud incommode rationem illius numeri eruere mihi videor. Seviri nempe, quod vel nomen arguit, ſex numero totidem Turmis Equitum Romanorum præfecti. Diſtincte vero iidem juxta Lapides

Tacit. ann. l. 3.

pides

pides antiquos in Seniores & Juniores; adeo ut tres è Junioribus conſtarent, qui vulgo tradito è veteri Rep. titulo ac more, *Principes Juventutis*, dicti. In eo autem ſeu plurium ſeu trium Collegio facile credimus primas obtinuiſſe, ſeu quaſi Principum Principem exſtitiſſe filium & ſucceſſorem Auguſti. Quo reſpexiſſe etiam videtur Curtius, ubi Alexandrum de Philota Romano more induxit loquentem, *Equitatui optimæ exercitus parti, Principibus nobiliſſimæ juventutis unum præfeci.* Lib. VI. Iidem vero Tullio nuncupati *ſigniferi Juventutis*, ut in Oratione pro L. Sylla; *cum ſignifer eſſet Juventutis*; (ſicut alibi *ſignifer ſeditionis*, eidem dictus Pro Domo ſua. de illius duce ſeu principe) quod certe egregie rurſus illuſtrant ii Nummi in quibus vulgo figura ſtans cum duobus ſignis legionis, & inſcr. PRINCIPI JUVENTUTIS. Quibus etiam adſcribendus Nummus ejuſdem Commodi, in quo manus junctæ cum Signo militari, & eadem inſcriptio *Principis Juventutis*, Illud In Cimel. Reginæ Chriſtinæ. vero paullatim receptum videas, ut deſtinati ad imperium ſucceſſores primo *Principes Juventutis*, dein *Cæſares* renuntiarentur; ut vel ex Claudiano colligas tradente de Honorio,

Nec dilatus honos, mutatus Principe Cæſar De IV. Conſ. Honor.
Protinus æquaris fratri.

Ita NOBILISSIMI titulus, iiſdem Cæſaribus, paſ- De titulo NOBILISSIMI. ſim etiam in antiquis Nummis adnexus occurrit à Philippi Junioris temporibus; quamquam & jam ante Maximini filio eundem tribuat vetus Lapis, C. JULIUS Theſ. Grut. CLVIII. 4. VERUS MAXIMUS NOBILISS. CÆSAR PRINCEPS JUVENT. immo ex aliis etiam liqueat à Trajano Id. CCXLVI. 3. repetendam ejus originem, & ab ævo Commodi, quo idem adhuc Cæſar PONTIFEX NOBILISSIMUS vocatur. Id. CCLX. 6. Quod illuſtrat etiam obvius ejuſdem

Commodi nummus cum inſcr. Nobilitas Aug. At diſtincta poſtea illa Nobiliſſimi & Cæsaris nomina, ac ſub Byzantinis Imperatoribus peculiaris Nobiliſſimi dignitas inſtituta, ut viderunt jam viri docti. Græcis eadem dicta, ut Philoſtorgio, Ἐπιφανεστάτου ἀξία, & Ἐπιφανέστατοι *Nobiliſſimi*; ſicut præter alios aperte docet alibi idem auctor, apud quem Jovianus filium Ἐπιφανέστατον, ὃ παρὰ Ῥωμαίοις τὸ ΝΩΒΕΛΙΣΣΙΜΟΝ ἀναγορεύει. Unde, ut obiter hoc dicam, Valerium Conſtantium dictum in Marmore Arundelliano, τὸν Ἐπιφανέστατον Καίσαρα, doctiſſimus interpres minus accurate *Illuſtriſſimum Cæſarem* vertit, qui ex recepto titulo ac more, *Nobiliſſimus* dici debuiſſet. Ita hujus Valerii nepotem Conſtantium, juxta Delmatium, & Hannibalianum, ob adgnationem Νωβελισσίμου dignitatem nactos tradentem videas Zozimum. Factum vero paullatim, ut inter Auguſtorum liberos, alii *Cæſares*, alii *Nobiliſſimi* iique juniores vulgo dicerentur; ſicut manifeſte colligas ex loco Nicephori, quem jam ad Procopii Anecdota notavit vir doctus; alii vero diſtinctis temporibus primum *Nobiliſſimi*, dein *Cæſares* vocarentur. Poſtremum certe de Valentiniano juniore è Conſtantio & Placidia nato obſervat Olympiodorus apud Photium; & juxta eundem Philoſtorgius, ſicut & eodem titulo alterius Valentiniani inſcriptæ aliquot leges Codicis Theodoſiani, [a] *Valentiniano Nobiliſſimo Puero & Victore Coſſ.* quibus geminæ aliæ de Honorio, [b] *Honorio Nobiliſſimo Puero & Euodio Coſſ.* Haud aliter nempe ac *nobiles pueri* dicti jam olim [c] Tacitò, talia Auguſtæ domus ſubſidia, Britannicus & Nero. Immo poſtea, Protonobiliſſimi quoque titulus invectus inter honores Aulæ Byzantinæ; ſicut *Protoſebaſti Protopatritii*, *Protocancellarii*, & ſexcentorum id genus.

Hiſt. Eccl. l. xii. c. 10.

Hiſt. Eccl. l. viii. c. 8.

Lib. ii.

Lib. xii. cap. 10.

a L. viii. de Privileg. eor. & l. i. de Oblat. Eq.

b L. iv. de proximis &c. l. iii. & iv. de Exſecut.

c Annal. xi. 12.

In hunc etiam ordinem ſecundi faſtigii una cum *Cæſaris*, *Principis Juventutis*, aut *Nobiliſſimi* titulis, referri debet dignitas SACERDOTIS COOPTATI IN OMNIA CONLEGIA SUPRA NUMERUM, ad quam vocati in ſpem ſucceſſionis, vulgo evehi à prima juventute conſueverant. Clarum id ex Neronis Cæſaris Nummis, qui hos titulos eidem largiuntur, ſicut etiam M. Aurelio Cæſari deſtinato vetus Lapis. Unde illuſtratur quoque Lampridii in Commodo locus, qui de eo ut Cæſare adhuc loquens, *Adſumptus in omnia Collegia Sacerdotalia Sacerdos Commodus.* Male autem priorem hunc Nummum ad Druſum Germanicum Tiberii fratrem retulit vir doctus, deceptus cum aliis nonnullis, nominum communione *Neronis Claudii Druſi Germanici*, quæ cum alibi, tum in nummo aureo Claudii, Neroni tribuuntur, cum illius adhuc adoleſcentis effigie ac inſcr. PRINC. JUVENT. Ratio autem illius inſtituti petenda ex reliquis Auguſti arcanis, quibus ut ſupremum rerum aliarum arbitrium, ita ſacra omnia & Religiones omnes Populi Romani, in ſua voluit habere poteſtate. Hinc inter reliquos honores ab Auguſto admiſſos, illum quoque Dio alicubi commemorat, ut Sacerdotes quoſcunque pro arbitrio conſtitueret, neglecto etiam numero antiquitus recepto, quod tradit poſtea in immenſum creviſſe. Ita factum, ut præter receptam Pontificis Maximi dignitatem, auctus ſit ab eo Sacerdotum numerus, & in eorum Collegia unus è proximis & ex hæredibus adſcitus; quomodo aut Claudium Marcellum admodum adoleſcentem *Pontificatu extuliſſe* legitur apud Tacitum; aut in Caium Sacerdotium contuliſſe apud Dionem: unde Lituum etiam & Simpulum videas in obvio nummo, qui eundem Caium & Lucium fratrem ſignat. More

De Sacerdotio Cæſarum.

Jac. Gutther. de Jur. Pont. l. 1. c. 9.

Lib. LI.

Annal. 1. 3.

Lib. LV.

ſcilicet jam à J. Cæſare deducto, qui hunc ipſum Au-
Lib. II. guſtum, Velleio auctore, *Pontificatus Sacerdotio puerum honoravit*. Unde id quoque præter alia ab iiſdem Julio & Auguſto hauſerunt ſucceſſores, ut omnibus illis Sacerdotiis mature inaugurati, hæredes ſuos in eadem à teneris quaſi cooptarent. Quo conſilio etiam videas Getæ conjunctas *Cæſaris*, *Principis Juventutis* & *Pontificis* appellationes in Nummis aliquot tribui, P. GETA CÆS. PONT. IF. PRINC. JUVENT. Ut hæc ſingula totidem primi faſtigii tyrocinia facile agnoſcas. Ita hoc veluti rudimento, ſacris ac cæremoniis Deorum ut Cæſares initiati, Auguſti demum ſupremam ſacerdotii dignitatem, Pontificatum nempe Maximum conſequebantur. Arcanum hoc cum aliis id genus recluſit nobis Dio, ſed cujus locum non recte accepit interpres; ἔκ
Lib. LIII. τε τοῦ ἐν πάσαις ἱερωσύναις ἱερῶσθαι, καὶ προσέτι καὶ τοῖς ἄλλοις τὰς πλείους σφῶν διδόναι, ἀρχιερέων τε τινὰ αὐτῶν, κἂν δύο κἂν τρεῖς ἅρχωσιν εἶναι, πάντων αὐτοὶ καὶ τῶν ὁσίων καὶ τῶν ἱερῶν κυριεύουσιν. *Ex eo autem quod omnibus Sacerdotiis inaugurati ſunt Imperatores, & quod alios in pleraque illa Collegia adſciſcunt ſemperque unus eorum, ubi duo vel tres ſimul imperant, ſummum Pontificatum gerit, continuo fit, ut omnium Religionum & Sacrorum Domini evadant.* Vides hic apertam hujus moris Originem; inauguratos omnibus Sacerdotiis Imperatores, ſeu Sacerdotes in omnia Collegia cooptatos, & alios in eadem ab iis adlectos, h. e. Cæſares & in ſpem ſucceſſionis adoleſcentes, non autem ut ſenſum perverterat Interpres, *ac pleroſque in ea Collegia adſciſcunt*, contra Dionis mentem & totam arcani illius politici rationem. Inde etiam perſpicua cum occaſio tum inſcriptio ſuperioris Nummi, quem hactenus nimis leviter adtigere viri docti, qui Neronem tradit *Ex Senatuſconſulto Sacerdotem cooptatum In Omnia Collegia ſupra Numerum*. nempe

nempe, SACER. COOP. IN OMN. CONL. SUPRA NUM. EX S.C. quæ ſingula opus habent aliqua notatione. Mitto proprium hujus moris & Tullio aliiſque familiare loquendi genus *Sacerdotis in Collegia cooptati*, qualis vel Fannius *cooptatus in Augurum Collegium*; In Bruto. vel apud Livium *Triumvir Epulo*, item *Pontifex & Decemvir cooptatus*; ne de ſolis inter Sacerdotes. Auguri- Lib. XL. cap. 42. bus cum quibuſdam eruditis hanc vocem uſurpatam credas. *Cooptati* itaque dicti promiſcue omnium Collegiorum Sacerdotes, quod vel Superior nummus arguebat, ſicut *nominari*, *adlegi*, *capi*, ac juxta Servii gloſſam, *creari*. Servius, *Et ſunt propria verba quæ nulla ratione mutantur, nam ut Sacerdotes* CREARI, *Virgines* Ad Æn. VII. CAPI, *dicimus*; quam tamen poſtremam vocem præter Veſtales, ad Flamines etiam Diales, Pontifices, Augures, ſpectaſſe docet Gellius. *Nominabat* nempe Sacerdotem, puta Augurem unus aut duo è Collegis, L. I. c. 12. Philip. II. (*neque enim licebat à pluribus nominari*, ut idem Tullius alicubi obſervat) qua nominatione idem in Collegium *Cooptari* dicebatur. Cicero *paternum Auguratus locum*, Philip. XIII. *in quem ego eum, ut quod à Patre accepi filio reddam, mea nominatione* COOPTABO. Plinius *qui me nominationis* Lib. IV. Ep. 8. *die, per hos continuos annos inter Sacerdotes nominabat tanquam in locum ſuum* COOPTARET. Idem vero SUPRA NUMERUM ſeu ὑπεράριθμος Nero Sacerdos Cooptatus, haud aliter nempe ac Vitricus ejus Claudius, AD NUMERUM *ſodalium Auguſtorum ſorte ductorum* EXTRA ORDINEM *adlectus*. Quo referen- Sueton. in Claud. dæ aliquot Inſcriptiones antiquæ, *Adlecto* SUPRA NUMER. *Sevirum Auguſtalium*. Immo neque inſue- Theſ. Grut. CCCCXLIX. 1. & CCCCLI. 4. to etiam in aliis honoribus conferendis titulo ac more; ſicut apud Tacitum, ut SUPRA NUMERUM *legaretur, qui templi curam ſuſciperet*; alibi de Comitiis Præ- Annal. IV. 56. torum,

torum, *tres qui ſupra* NUMERUM *petebant*. qui & In Nerone. *Canditati* SUPRA NUMERUM Suetonio vocantur; Lib. x. apud Plinium denique de Civitatum Buleutis, *quos in-* Ep. 113. *dulgentia tua quibuſdam civitatibus* SUPRA LEGITIMUM NUMERUM *adjicere permiſit*; & iterum alio lo- Lib. x. co, *quominus ſtatim revocandos putarem, quos habet* SU- Ep. 32. PRA NUMERUM. Ita & imaginarium militiæ genus Sueton. in à Claudio inſtitutum, *quod vocaretur* SUPER NUME- Claudio. RUM, ſeu, ut tradunt quidam libri, SUPRA *numerum*: ut mittam *ſupernumerarios* illos milites, Scholarios alioſque, quos è Vegetio, Procopio, & Codice Theodoſiano ad eum Suetonii locum erudite, ut ſolet, obſervat ὁ Lib. xxxiv. πάνυ; & quo referri etiam poſſunt *Extraordinariæ* illæ cap. 47. *Cohortes*, ſeu *Extraordinarii milites*, quorum mentio Lib. xxxv. in veteri Romanorum militia apud Livium. Neque cap. 5. mirum etiam audiri Neronem Sacerdotem IN OMNIA CONLEGIA cooptatum; hoc eſt Augurem; Pontificem; Septemvirum Epulonum; XV Virum Sacris Faciundis, ſeu *Sacerdotem ſummorum Collegiorum*, In Augu- ut Suetonio eadem vocantur; Sodalem præterea Au- ſto. guſtalem; è Saliorum numero; denique quod modo apud Dionem vidimus optimum illius Nummi interpretem, ἐν πάσαις ἱερωσύναις ἱερῶσθαι. Nihil enim obſtabat, (haud inſueto temporibus noſtris more) quominus unus apud Gentiles pluribus Sacerdotiis ornare- Epiſt. xxi. tur. Unde Cæſar Julianus Callinicum quendam declarat inſignitum duplici Sacerdotio Cereris & Matris Deûm. Id vero apud Romanos jam olim receptum, quamquam rarius quondam & pro eximio honore habitum, ut quis in duo Collegia cooptaretur. Livius de Lib. xxx. Q. FABIO Maximo Augure & Pontifice, *nam* DUO cap. 26. SACERDOTIA *habuit*; Quomodo & unus vel alter, Lib. xxvii. idem Augur & Decemvir nonnunquam illi comme- & xxix. mora-

moratus. Succeſſu vero temporis, neque ſolum in Domo Auguſta, unus in plura etiam Collegia adlectus, unde & Galbæ ante Imperium *Sacerdotium triplex*, & Vitellius *Sacerdotiis ampliſſimis auctus*, eodem Suetonio auctore, & de M. Agrippa ac Statilio Tauro Velleius, non obſtitiſſe novitatem generis, *quominus ad complura eveherentur Sacerdotia*. Lib. II. Inde etiam illa exclamatio apud Neronis hujus educatorem, [a] *Cooptatus in Collegium ſum, cur in unum?* [a] Senec. de Ira l. III. c. 31. qui & alibi meminit cujuſdam [b] *Sacerdotiorum candidati*. [b] De Benef. l. IV. c. 28. Immo hinc in eodem Neronis Nummo, Patera, Tripus, Simpulum, Lituus ad deſignanda multiplicia illa Sacerdotia, quod viderunt jam eruditi antiquarii, ſeu ad declarandum Neronem, ut de Germanico Tacitus, *Auguratu & vetuſtiſſimis cæremoniis preditum*. Annal. I. 62. Neque vero fruſtra additum Ex. S. C. Ab ampliſſimo enim Ordine collati vulgo tituli & honores, quibus vel Auguſti, vel eorum liberi & ſucceſſores ornabantur, maxime ubi iidem erant extra ordinem ſeu *ſupra numerum*; aut alioqui nondum per leges capax ejuſmodi honorum ætas foret. Ita Marcum Pius *in Collegia Sacerdotum* JUBENTE SENATU recepit, In M. Aurelio. qui etiam octavo ætatis anno in Saliorum Collegium relatus alibi ab eodem Capitolino traditur. Liberæ autem Reipubl. temporibus, facta etiam nonnunquam ætatis gratia in cooptandis Sacerdotibus; ſicut inter Neronis hujus Majores *Cn. Domitius Ænobarbus oppido adoleſcens* SACERDOS *lectus* apud Livium legitur; Lib. XLIII. c. 28. & J. Cæſar Flamen Dialis annorum XVII deſtinatus apud Suetonium. Rariſſime tamen illud olim factum aperte innuit alicubi idem Livius, *Augur T. Sempronius Gracchus admodum adoleſcens, quod tunc* PERRARUM IN MANDANDIS SACERDOTIIS *erat*. Lib. XXIX. c. 38. Quamquam ſolis interdum pueris delata quarundam Gentium in-

 ſtitutis

ſtitutis Sacerdotia; unde priſcis temporibus apud Achivos Sacerdotium Jovis, Puero forma præſtanti creditum, cui pubeſcenti alius ſuccedebat, ut obſervat Pauſanias; & apud Thebanos pueri forma egregii creati Sacerdotes annui, ſicut alibi etiam refert idem auctor. Haud aliter nempe ac Elagabalus adhuc juvenis, *pulchritudine ac ſtatura & Sacerdotio conſpicuus* à Capitolino traditur; & quod firmant ejus Nummi, in quibus præter ſignatos ejus vultus, occurrit inſcriptus SACERDOS DEI SOLIS ELAGABALI. Ad ea vero Nobiliſſimorum Cæſarum Sacerdotia referendi quoque ii Nummi, in quibus viſuntur Inſtrumenta Sacerdotalia, & inſcr. puta SEVERI PII AUG. FIL. qui explicandi ſcilicet de Severi liberis Caracalla & Geta in Sacerdotalia id genus Collegia pro more cooptatis. Propria certe jam olim Nobilium Sacerdotia apud Romanos; unde Sacerdotes de plebe adlegi ægrius tuliſſe Patres Livius refert, quam cum Conſulatum vulgari viderent; & *Nobiliſſimi ac Sacerdotes viri* conjuncti alicubi apud Velleium; & *nobiles adoleſcentuli avitis ac paternis Sacerdotiis* ab Othone ornati, Tacito auctore; & Commodus, ut paullo ante videbamus, *Pontifex Nobiliſſimus* dictus in veteri lapide; & apud Symmachum, juxta antiqui moris veſtigia, *decrevit nobilibus Sacerdotia.*

(Margin: In Achaicis. — In Bœoticis. — In Macrino. — Lib. x. c. 6. — Lib. II. — Hiſt. I. 77. — L. x. Ep. 61.)

2. *De Appellationibus Primi Faſtigii.* Primi autem Faſtigii appellationes aliæ communes ſingulis Imperatoribus, aliæ propriæ ac peculiares quibuſdam, in eorum Nummis occurrunt. Priores illas rurſus ita apud Dionem diſtinctas noſti, ut quædam ſucceſſionis aut ſplendoris eſſent vocabula, ſicut CÆSARIS AUGUSTI, PATRIS PATRIÆ, PII, FELICIS; alia inſignia dignitatis ac potentiæ, ut IMPERATORIS, CONSULIS, PROCONSULIS,

PON-

PONTIFICIS MAXIMI, TRIBUNITIÆ POTESTATIS, nonnunquam CENSORIS, & labente imperio DOMINI appellationes. Omnes autem illas, (ſi poſtremum demas) ab Auguſto aut repertas, aut renovatas, aut cæteroquin ex civili uſu Reip. deſumptas, ad ejus Succeſſores tranſiiſſe omnium clariſſime docent ſuperſtites eorum nummi. Ex quibus etiam percipias non ſolum totam honorum id genus congeriem, ſed diſcrimina inſuper & gradus, quibus iidem ſolebant conferri. Notum enim decreto Senatus, & per quædam temporum intervalla, titulos illos Imperatoribus delatos; donec poſteà tandem vel Univerſos Cæſares ipſi uſurparent, non exſpectato Senatus decreto, vel iidem uno Senatuſconſulto ab ampliſſimo ordine iis deferrentur. Prioris moris exemplum invexit Elagabalus, de quo refert Dio, eum occiſo Macri- Lib. LXXIX. no, in Epiſtola ad S. P. Q. Romanum ſcripta, *Imperatoris, Cæſaris, Antonini Filii, Pii, Felicis, Auguſti, Proconſulis, Tribunitiæ Poteſtatis* nomina necdum ſibi decreta priorem occupaſſe. Neque vero diſſimile jam olim, quamquam ſerius Caii Imperatoris factum; qui omnia principatus vocabula tanto tempore Auguſto ſingulatim decreta, quorum nonnulla recuſavit Tiberius, uno die arripuiſſe, ab eodem Dione traditur, tantum *Pa-* Lib. LIX. *tris* nomine aliquandiu dilato. Poſterior in Alexandro Severó illius ſucceſſore à Senatu inductus, juxta Lampridium; qui eundem refert *Auguſti* & *Patris Patriæ* nomen ac reliqua poteſtatum nomina deferente Senatu uno die adſumſiſſe. Cujus moris ut inſoliti cauſas idem tradit, ſtudium Senatus, ut militibus creandi Principem occaſionem adimeret, & communem Populi præterea ac Senatus in eundem Alexandrum propenſionem. *Hac igitur cauſa*, inquit, *feſtinatum eſt, ut omnia*

ſimul Alexander quaſi Vetus Imperator acciperet, & paullo poſt, *Certatim denique omnia decreta ſunt & Nominum genera & Poteſtatum.* PRIMUS *denique omnium cuncta inſignia & honorificentia genera ſimul recepit*. Quamquam & ſimile quid jam olim in Vitellio, ſed abſente & pleroſque illos honorum titulos recuſante, repertum. Tacitus, *In Senatu cuncta longis aliorum principatibus compoſita ſtatim decernuntur*. Accedit enim hic obſervatio alterius moris, quo vel cautela vel moderatione nonnullorum Principum, aut aliqui honores ex iis plane rejecti, aut alii ab iiſdem ſerius ſunt admiſſi. Quæ omnia commode poſſunt ex iiſdem Nummis intelligi.

Hiſt. II. 55.

De Titulis CÆSARIS *&* AUGUSTI.

CÆSARIS quidem ad declarandam dignitatis, ſi non generis ſucceſſionem, ſervata ab Imperatoribus nomenclatio, à qua Vitellium tamen abſtinuiſſe, patet ex ejuſdem Nummis vulgo inſcriptis, A. VITELLIUS GERMANICUS IMP. ut vere adſertum ſit à Suetonio, *Vitellius Germanici cognomen recepit*, *Auguſti diſtulit*, CÆSARIS *in perpetuum recuſavit.* Unde rariores ſtatuendi ii Nummi Vitelliani, qualem & infra etiam divulgamus, qui adſumptum ſerius AUGUSTI cognomen præferunt. At vero *Cæſarem* dici tandem eum voluiſſe, quo ſuperſtitione nominis inclinatam fortunam erigeret, ſed ſero nimis, & irrito conatu apud Tacitum legas. Neque certe notius aliud extra fines Romani Imperii, aut nobilius Romanorum Principum vocabulum, & quo proinde eoſdem Perſis vocari ſolitos tradit Procopius, ubi Legatos Coſrois ad Beliſarium de Juſtiniano querentes inducit, ἔτι ὁ ΚΑΙΣΑΡ, ὅτω γὰρ τὸν Ρωμαίων καλοῦσι βασιλέα Πέρσαι, *quod* CÆSAR, *ita enim Romanorum Imperatorem vocant Perſæ*; non *Auguſtum* Scilicet aut *Imperatorem*. Quo etiam reſpexiſſe videtur Juſtinianus, ita hujus nominis prærogativam,

Hiſt. III. 58.

Bell. Perſic. l. II. c. 21.

præ

præ aliis principatus vocabulis alicubi extollens, *qua de cauſa apud omnes terræ populos nominatiſſimum* CÆSARIS *nomen eſt, & nos præter omnes alias Imperatoriæ majeſtatis notas eo gloriamur.* AUGUSTI vero à priori illo Auguſto recepta denominatio, novo & ampliori cognomine quam *Romuli*; quod tamen illum vehementer ambiviſſe auctor eſt Dio. Religioſam enim AUGUSTI appellationem, & vi illius nominis vivos quaſi & videntes Cæſares conſecratos præter Tranquillum aut Dionem, manifeſte Appianus refert; ut ſcilicet jam tum, quod de eadem ait Florus, *dum colit terras ipſo nomine & titulo conſecraretur.* Certe à Græcis dictum videas, σεβασμοῦ τυγχάνειν, pro *conſecrari*, ut aliquoties apud Diodorum, qui & τῶν σεβασμοῦ τυγχανόντων ζώων, ſeu *de conſecratis beſtiis*, apud Ægyptios mentionem facit. Inde etiam Σεβαστικοὶ ſeu religioſæ contemplationi addicti inter diſcipulos Pythagoræ, ut in libro Anonymi de vita hujus Philoſophi apud Photium legas. Hinc eadem AUGUSTI appellatio in nummis Cæſarum retenta, ut proprium inſigne ſummi faſtigii; unde & *ſuperior poteſtas*, & alibi *Auguſtum culmen* vocatur Ammiano, Græcis paſſim μεγάλη vel μείζω προσηγορία; Libanio μείζω τάξις; μείζω θρόνος; ὁ κρείττων; κορυφὴ τῆς ἐξουσίας; Euſebio in vita Conſtantini μέγιστον τῆς ἀνωτάτω βασιλείας σύμβολον, alibi ἀνώτατος παρὰ Ῥωμαίοις τιμὴ (quo tamen nomine τιμῆς τῆς ἀνωτάτω, *Patritiatum* vocat alicubi Procopius) quibus ſingulis appellationibus unum AUGUSTI nomen deſignatur. Ut videas jam, cur non ſolum conjuncta vox eadem cum reliquis poteſtatum nominibus, ſed ſola etiam iiſdem omiſſis occurrat in multis Imperatorum nummis; nempe CÆSAR AUGUSTUS, & illius exemplo, HADRIANUS AUGUSTUS; M. AURELIUS AUGUSTUS; ANTONINUS

Præf. Nov. 30.

Lib. LIII.

Lib. I. Bell. Civil.

Lib. I.

Orat. Fun. Jul. & in Baſilic. III.

L. IV. c. 68.

Bell. Vandal. l. II. c. 6.

NINUS AUGUSTUS de Caracalla; GALLIENUS AUGUSTUS, & ita in aliis. Neque fruſtra proinde de hac appellatione ab Auguſto ad ſucceſſores tranſmiſſa Homil. III. p. 718. T. v. Chryſoſtomus, καὶ τοσοῦτον ἐτιμήθη ὁ ἀνὴρ, ὡς καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ γενέσθαι προσηγορίαν τοῦ ἀξιώματος· *ac in tantum vir ille cultus eſt, ut nomen ejus fieret appellatio dignitatis.* Unde non leviter errat vir doctus, qui illud *Auguſti* cognomen, à Tiberio, Caio, Nerone, Galba, Trajano, aliiſque rejectum putat; à Pio vero, M. Aurelio, Pertinace primum admiſſum, ANTONINI nomine poſtea in ejuſdem locum ſuffecto omiſſum; poſt Maximinum vero denuo renovatum ſcribit; à cujus temporibus ſcilicet Imperatores AUGUSTI non ANTONI- J. Cæſar Buleng. NI dicti ſint. Mira hæc omnia in eo Viro, qui ex profeſſo de Imperatorum titulis ac dignitate commentabatur, & qui priſca Nummorum Lapidumve monumenta debebat hic ante omnia conſulere. In iis enim videre potuiſſet promiſcue ab Imperatoribus poſt Auguſtum (ἀρχὴν & πηγὴν τοῦ Σεβασμοῦ, & τοῦ Σεβαστοῦ γένους, Legat. ad Caium. ut Philoni vocatur) id cognomen AUGUSTI adſumptum, ne Tiberio quidem excepto, de quo tamen Tranquillus refert eum AUGUSTI nomen licet hæreditarium nullis niſi ad Reges aut Dynaſtas Epiſtolis addidiſſe. At neque ſolum AUGUSTI FIL. paſſim in ejuſdem nummis deſcribitur, ſed aliquoties etiam AUGUSTUS, ut in aliquot nummis aureis aliiſque. TI. DIVI. F. AUGUSTUS. Unde præter alios Cæſares, à Flaviis, Nerva item, Trajano, Hadriano, jam ante Antoninum Pium, & poſt Pertinacem ab omnibus Antoninis, aliiſque ante & poſt Maximinum, paſſim receptum illius uſum deprehendas, neque disjunctum ab *Antonini* nomine. Utriuſque enim diverſa hic ratio; iſtud vice gentilis nominis, Caracallæ, Elaga-

lagabalo aliiſque uſurpatum, prius vero delatum ut hæreditarium ſupremi faſtigii cognomentum. Neque enim apud Dionem, Caligulam AUGUSTI, ſed JUVENIS AUGUSTI appellationem ſibi delatam in contumeliæ argumentum vertiſſe, ejuſdem Cæſaris Nummi cum *Auguſti* titulo ſatis probant. Itaque neque Galbam & Trajanum ob adſumptum Cæſaris titulum, juxta Tranquillum & Dionem, ideo altero AUGUSTI caruiſſe, ſignata utriuſque vocabuli in eorum nummis memoria ſinit dubitare. Dilatum quidem illud AUGUSTI nomen à Vitellio videas, ut paullo ante è Tranquillo audivimus, nec longam tamen ejus rei moram agnoſcas ex ejuſdem Nummis, qui ſine hoc titulo & cum eodem proſtant. Primus nempe hic honoris gradus electis Imperatoribus à Senatu deferri ſolitus, ut conſtat ex innumeris locis Hiſtoriæ Auguſtæ, & cum aliis Majeſtatis inſignibus, tum labente imperio, uſu peculiaris Diadematis, ab inferiori Cæſarum faſtigio diſtinctus. Perſpicue hoc diſcrimen notat Ammianus, qui Juliano Cæſari à militibus in nomen & dignitatem Auguſti adſumpto, loco Diadematis fruſtra quæſiti, Torquem capiti ejus impoſitum refert, ut *coronatus ſaltem ſpeciem haberet obſcuram ſuperioris poteſtatis.* Haud aliter nempe ac Hypatio per ſeditionem Imperatori renuntiato, Torquem itidem penuria Diadematis impoſitum apud Procopium legas. Quod autem ad eum Ammiani locum obſervat Vir doctiſſimus, & adductis ſimilibus Juliani ac Libanii locis illuſtrat, habitum Diadema inter inſignia Auguſti faſtigii, nec Cæſaribus conceſſum, id certe clariſſime tradentem videas Chryſoſtomum, de hoc ipſo Juliano, & fratre ejus Gallo Cæſaribus renuntiatis alicubi verba facientem, καὶ δέχεται ΧΩΡΙΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΗΜΑΤΟΣ τὴν Βασι-

Lib. LIX.

Lib. XX.

Bell. Perſ. l. 1. c. 24.

Orat. LXIV. in S. Babyl. T. V. p. 459. ed. Savil.

βασίλειαν ὄντος, τοσοῦτον γὰρ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ τετελευτηκότος ἐξουσίας τὸ μέτρον ἦν; *& accepit ille* SINE DIADEMATE *principatum; hæc enim poteſtatis illius, & quam habuerat frater ejus defunctus, menſura quædam erat.* Hinc idem Julianus apud Philoſtorgium dicitur fuiſſe in habitu
Hiſt. Eccl. l. VII. c. 15. Cæſaris per quinquennium, ἐν ᾧ τῷ διαδήματι poſt Conſtantium, hoc eſt, in *Auguſto faſtigio*, duo cum dimi-
Lib. III. dio. Neque aliter Zozimus, Diadema παρασήμιον vocat Imperatoriæ dignitatis, ac inter Auguſtæ poteſtatis inſignia, Cæſaribus vero inconceſſum. Quibus addi poteſt ex eodem Philoſtorgio, Conſtantinæ Con-
Lib. IV. cap. 1. ſtantini filiæ exemplum, quæ à Patre Diademate ſimul & nomine Auguſtæ decorata legitur. Hæc vero & quæ aliunde congeri adhuc poſſent clariſſima illius moris teſtimonia, non parum rurſus turbare video alia Auctorum loca, in quibus Coronæ ſeu Diadematis Cæſarum injectam mentionem reperias. Ita Claudianus de Honorio Cæſare necdum Auguſto à Theodoſio renuntiato,

De III. Conſ. Honor. *Et ſacro meritos ornat Diademate crines.*

Illuſtris quoque ea de re locus apud Nicephorum Bryennium, qui ubi parenti ſuo Bryennio oblatam à
Lib. IV. cap. 3. Botoniate Cæſaris dignitatem refert, κἀκεῖσε, inquit, τὰ τῆς υἱοθεσίας ἐπὶ τοῖς Καίσαρσι γενέσθαι, καὶ τῷ στεφάνῳ ταινιωθῆναι συνήθως, *inde ſolita adoptionis in Cæſarum renuntiatione uſurpata, & Corona pro more redimiri.* Quæ ita videntur concilianda, ut ſtatuamus proprium fuiſſe Auguſtorum inſigne, Diadema illud ſeu Coronam auream gemmis contextam, quam ταινίαν τὴν χρυσῆν, aut λιθοκόλλητον ταινίαν, vel τὸν ἐκ λίθων στέφανον, & βασιλικὸν ται-
Orat. XIII. νίωμα vocarunt Græci, Themiſtius etiam στέφανον χρυσοῦ ἀπέφθου, quod male per *Corona auri obryzii* expreſſit Petavius, ut liquere poteſt ex iis quæ ad Juliani Cæſa-

res

res olim notavimus. Eandem Gemmatam Coronam ita deſcribit alicubi Chryſoſtomus, καὶ καθάπερ τὸν στέφανον πλέκων χρυσοῦν εἶτα μαργαρίτας ἐνθεὶς τῇ πυκνότητι τῶν λίθων λαμπρότερον ἐργάζεται τὸ διάδημα, *& ſicut aliquis Coronam plectens aurean, dein gemmas apponens, lapidum frequentia ſplendidius efficit Diadema.* Ita de Juliano recuſante dignitatem Auguſti Libanius, φεύγοντος δὲ τὴν ταινίαν τὴν χρυσῆν, *defugientis Coronam auream.* Hinc inter Officia Domus Auguſtæ, AB AURO GEMMATO legas in lapidibus aliquot antiquis. De illo itaque Diademate ſeu aurea & gemmata Corona intelligenda ea Auctorum loca, quæ Diadema aut Coronam ſoli Auguſto faſtigio vindicant. Neque tamen ſtatuendum ſucceſſu temporis, omni Corona aut Diademate Cæſares ita dictos caruiſſe, ſed habuiſſe eoſdem quod minoris eſſet pretii ac ſplendoris, ſicut etiam in Byzantinis monumentis legiſſe memini. Conſtantio certe parenti Conſtantini, adhuc Cæſari diadema illi faſtigio peculiare tribuit diſerte Euſebius, τὸ μὲν κατ᾽ ἀρχὰς τῷ τῶν αὐτοκρατόρων ΚΑΙΣΑΡΩΝ ΔΙΑΔΗΜΑΤΙ λαμπρυνόμενος, *qui initio quidem* CÆSARUM DIADEMATE *decoratus.* Laurea etiam adhuc redimita frequenter Cæſarum capita, ſicut Criſpum & Conſtantinum Juniorem Cæſares illo habitu videas depictos in ſequenti nummo aureo Gazæ Palatinæ.

Orat. LXXVII. in S. Melet. T. V. p. 337.

Orat. Fun. in Julian.

Theſ. DLXXXII. 5.

Lib. I. de Vit. Conſt. c. 18.

At rurſus, ne quid diſſimulem, hæc turbant alii Cæſarum id genus Nummi, in quibus iidem ſublato omni diſcrimine cum λιθοκολλήτῳ ταινίᾳ ſeu Gemmato Diademate, ante & poſt conſequutum nomen Auguſti promiſcue depinguntur. Ita eundem Criſpum, & Conſtantem adhuc Cæſarem, ornatos gemmato diademate non aliter ac Parentem eorum Conſtantinum obſerves in ſequentibus Nummis.

Eo autem modo ſolvere licet hunc nodum. Sub Conſtantino Magno inductus primum loco laureæ ſolemnis ac ordinarius uſus gemmati Diadematis, quo vel

per

per aliquot ſæcula caruerant Romanorum Imperatores, vel rariſſime uſi conſpiciuntur, qualis omnium primus Caracalla, & poſt eum Elagabalus, Aurelianus, Carinus; quibus illud Diadema nonnunquam frequentatum liquet ex antiquis auctoribus, aut ex rarioribus eorum Nummis, cujus generis aliquot videre licet apud Triſtanum. Errat enim haud leviter Sulpitius Severus, & ex more ſuorum temporum, quod Auctoribus nonnunquam ſolemne, de ſuperioribus ætatibus judicium facit, dum inquit, *A Veſpaſiano, ut mos eſt, Diademate capiti impoſito ab exercitu Imperator conſalutatus.* Admiſſum autem à Conſtantino ritu ordinario Diadema, quod rurſus Nummi ejus arguunt; ita tamen ut cum aliis honorum inſignibus, ejuſdem etiam uſum in filios in partem curarum ac imperii adſumptos derivari pateretur. Certe de Conſtantina filia diſerte id tradentem vidimus Philoſtorgium, Diademate eandem à Patre ornatam; ut minus equidem mirum ſit fratres ejuſdem eo cultu conſpicuos videre in ſuperioribus Nummis. At non continuo quæ patris fuerat in liberos, eadem filii Conſtantii in conſobrinos Gallum & Julianum indulgentia; à quo *Cæſares* quidem renuntiati, ſed *cum modo ac menſura*, nempe χωρὶς τοῦ Διαδήματος, *ſine Diademate*, ut diſerte & ſignanter utrumque à Chryſoſtomo notatum audivimus, & quibus pauculis verbis mea ſententia totam rem illam perplexam alias ac implicatam, nobis planam fecit. Ita Diadema Auguſti faſtigii proprium & peculiare manſit inſigne, ut coævi illorum temporum Auctores docent, quibus inde per τὸ Διάδημα & χρυσῆν aut λιθοκόλλητον ταινίαν eandem *ſuperiorem poteſtatem* ſeu μεγάλην προσηγορίαν diximus deſignari, aut ſimpliciter etiam χρυσὸν περὶ τῇ κεφαλῇ, ut de Diademate Juliani Auguſti à militibus re- Epit. Jul. p. 305.

nuntiati loquitur Libanius, quod (fides penes auctorem) libenter voluiſſet deponere. Quamquam etiam inter inſignia Regia Lazorum Regi à Juſtiniano juxta morem miſſa recenſetur ab Agathia στέφανος χρυσοῦς λιθοκόλλητος, *Corona aurea gemmata.* Mitto vero hic Ἰουστινιάνειον illud, ſeu peculiare Juſtiniani Diadema, quod è muſivo opere Ravennæ erexiſſe illum narrat in Anecdotis Procopius. Cæterum promiſcue eadem dignitas Auguſti in Nummis, cum ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ, tum ΣΕΒΑΣΤΟΥ nominibus appellatur, ut inſtar proprii Cæſarum nominis pateat retentam frequenter à Græcis Romanam appellationem. Neque vero demum circa Juſtiniani tempora vocem Αὐγοῦστα à Græcis receptam, ut viſum quibuſdam eruditis, ſatis arguunt varia Hadriani, Pii, aliorumque Numiſmata cum eodem cognomine ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ, & quibus adſcribendus Juliæ Severi Nummus Muſei Seguiniani cum inſcr. ΙΟΥΛΙΑ ΑΥΓΟΥCΤΑ. Utramque etiam appellationem conjunxit non ſemel Euſebius, ut de Conſtantino Chloro agens, ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ καὶ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ἀνηγορεύετο, & alibi de Filiis Conſtantini declaratis itidem Auguſtis, Αὐτοκράτορες ΑΥΓΟΥΣΤΟΙ, ΣΕΒΑΣΤΟΙ, βασιλεῖς ἀπεδείχθησαν, & ita in Codice Juſtiniani, ἀεὶ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ inter reliquos Imperatorios titulos. Factum nempe poſtea, ut ΣΕΒΑΣΤΟΥ novum quoque dignitatis nomen evaderet, à principali faſtigio diverſum, quod Alexio Comneno & fratri ejus Iſaacio à Botoniate tributum narrat Bryennius, ὁ βασιλεὺς ἐντίμως δεξάμενος, ΣΕΒΑΣΤΟΝ τετίμηκε, *quem Imperator honorifice excipiens, Sebasti titulo decoravit.* Immo acceſſit auguſtior adhuc cum ΠΡΩΤΟΣΕΒΑΣΤΟΥ, tum ΠΑΝΥΠΕΡΣΕΒΑΣΤΟΥ appellatio, ab eodem faſtigio disjuncta, & quam poſtremam illi

Lib. III. p. 90. ed. Reg.

De Vit. Conſt. l. I. c. 18.

In Procem. cod.

L. III. c. 28.

illi ipſi Nicephoro Bryennio in generum adſcito conceſſit Imperator Alexius Comnenus, auctore Zonara, Tom. III. Annal. τούτῳ τὴν θυγατέρα ταύτην καταγγυήσας τετίμηκε τὸν ἄνδρα ΠΑΝΥΠΕΡΣΕΒΑΣΤΟΝ. Cæterum ab illa voce ΣΕΒΑΣΤΟΥ pro Imperatorio apice, σεβάζεσθαι dixerunt etiam Græci recentiores, pro AUGUSTUM vel AUGUSTAM *renunciari*; ſicut de Eudocia Michaëlis Imperatoris matre loquitur idem Bryennius. L. II. c. 18. Neque vero negotium faceſſent deſignati frequenter in Nummis plures *Auguſti*, puta A A. vel A A A; pro more ſcilicet eorum temporum, quibus Acta, Leges, aliaque publica monumenta ſimul imperantium nomina præferebant: quamquam, ut recte obſervat Juriſconſultorum hujus ætatis decus Jac. Gothofredus, In Prolegom. Cod. Theod. Leges illæ aut monumenta unum ex his auctorem haberent.

IMPERATORIS nomen duplici ratione iiſdem *De Titulo* IMPERATORIS. Auguſtis tributum in Nummis videas. Primo, vulgo Prænominis inſtar ad dignitatem illam innuendam, qua ſupremum belli & pacis arbitrium in eos collatum, quo ſenſu πολέμου καὶ εἰρήνης κύριοι vocantur Dioni. Lib. XLIII. Secundo, vice cognomenti, ob rem eorum auſpiciis bello præclare geſtam, & proinde ob felices ejuſmodi ſucceſſus ſæpius in iiſdem Nummis repetitum. Prius illud novo more J. Cæſari & filiis ejus ac Nepotibus, quibus Dio. lib. XLIII. & LII. tamen carebat, conceſſum, in Auguſto vero poſtea renovatum nemo neſcit; ut nempe Dictatorii aut Regii nominis invidia civili vocabulo minueretur, vis tamen imperii penes eundem reſideret. Hinc vere proprii nominis inſtar, juxta Dionis obſervationem, liquet illud ab Auguſtis in eorum nummis uſurpatum; non aliter ac eoſdem in litteris ad declinandam invidiam non Reges, ſed ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑΣ ſeſe indigitaſſe docet alicubi Syneſius. De Regno Alioquin Græcis ſcriptoribus ci-

tra ambages Βασιλεῖς eoſdem paſſim vocatos noſtri & dignitatem illam Imperatoriam Βασίλειαν, ut præter recentiorum Auctorum turbam, Herodianus agens de
Lib. III. Severo filios ſuos Imperatores deſignante, σύν τε υἱεῖς αὐτοῦ κοινωνοὺς τῆς ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ καὶ Αὐτοκράτορας ἀποδείξας. Scilicet ad Diodori mentem, qui Romanam IMPERATORIS vocem per Græcam ΒΑΣΙΛΕΩΣ ex-
Eclog. lib. XXXV. plicandam docet; ΙΝΠΕΡΑΤΩΡΑ αὐτὸν ἀναγορεύειν καὶ ἀποκαλεῖν, ὅ ἐστι ΒΑΣΙΛΕΑ. Hinc etiam in veteri Tabula Paſchali Bibliothecæ Vaticanæ, mentio fit ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ, *Regni* nempe ſeu *Imperii* Alexandri Severi. Unde etiam Monarchia dicta nonnunquam Cæſarum dominatio,
Orat. de Rom. ut Juliano Cæſari in Orationibus, & pridem Ariſtidi, qui eandem perfectiſſimam Monarchiam vocat Regia poteſtate majorem. Inde quoque Imperatores citra ambages *Reges* & Auguſtæ *Regina* paſſim apud Poëtas, & imperare *regnare*, ut apud Lucanum, *Cæſaribus regnare vacet*, & apud Claudianum aliquoties, de Maria Honorii Conjuge,

Epithal. Honor. *Magnorum ſoboles Regum, pariturаque Reges;*

item alibi,

De Mall. Theod. Conſ. *—— oracula Regis*
Eloquio crevere tuo.

Sylv. l. IV. I. Et jam olim de Domitiano Papinius,

—— longumque tibi Rex magne juventam.

Annal. III. 6. Sic *Imperatori Populo* legas apud Tacitum, quem *Populum late Regem* dixit Maro. Ita præter Poëtas ſequiori ævo Latinis Scriptoribus *Reges* vocati nonnunquam iidem Imperatores, ut Oroſio, & eorum imperium *Re-*
Caſſiod. Var. l. I. *gnum*, ut Theodoricus ſcribens ad Imperatorem Anaſtaſium, *Regnum veſtrum, imitatio veſtra*; ſicut & jam
De Virginib. Veland. c. 17. olim Tertullianus, *Ait Romana quædam Regina.* Immo hinc

hinc etiam μεγάλε βασιλέως appellationem iiſdem Auguſtis quandoque à Scriptoribus tributam ſupra vidimus, & Diocletianum πρεσβύτερον βασιλέα ſeu *ſeniorem Imperatorem* ab Euſebio pro more illorum temporum nuncupatum. Neque ideo probandi Græcorum Scriptorum Interpretes, qui βασιλεῖς & βασιλίδας vulgo *Reges* & *Reginas* paſſim vertunt, ubi de Romanorum Imperatoribus vel Auguſtis occurrit mentio, & ita lectorem incautum alio traducunt, ut Interpres Philoſtrati, cui Ἰελία βασιλὶς quædam *Julia Regina* vocatur, quo nomine viro docto impoſuit; quæ tamen non alia ibi, quam Julia Auguſta Severi conjunx. Roma quoque βασιλίδος vel βασιλευέσης πόλεως nomine pridem apud Herodianum, Euſebium, alioſque paſſim deſignata; & in præclaris Marmoribus nuper in urbe effoſſis, ΕΝ ΤΗ ΒΑΣΙΛΙΔΙ ΡΩΜΗ, quemadmodum poſtea ejus exemplo altera Roma iiſdem nominibus adfecta, quæ obvia apud Byzantinæ Hiſtoriæ conditores; ac in Latinis etiam Chronicis, Victoris puta Tununenſis, aut Marcellini Comitis, *Urbs Regia*, & *Urbs Auguſta* frequenter, quibus vulgo Conſtantinopolim deſignant. Alias capita Provinciarum dicta etiam Αὐτοκρατορίδες, ſicut Sepphorim Γαλιλαίας πάσης Αὐτοκρατορίδα vocat alicubi Joſephus, cujus urbis nomen, ut obiter hoc addam, corrupte aliquoties apud eum legitur, Σέμφωρις nempe pro Σέπφωρις, ut recte præferunt alia loca, & firmant nummi illius urbis haud paſſim obvii, cum inſcript. ΣΕΠΦΩΡΗΝΩΝ. Neque vero illud prætereundum, utrumque cum ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ, tum ΒΑΣΙΛΕΩΣ vocabulum, non cum Auguſtis ſolum, ſed cum Cæſaribus etiam ſeu deſignatis hæredibus communicatum. Prioris ſeu Imperatorii nominis fidem facit Euſebius agens de Conſtantio adhuc Cæſare, cujus

Orig. lib. XVIII. c. 3.

In Gaza Reg. Galliarum.

De Vit. Conſt. l. 1. c. 18.

jus locum jam occupavit vir doctus. Ita Ammianus de Juliano Cæſare adſumpto à Conſtantio, *Imperatorem appellans clementem & fauſtum*, alibi *imperatorii muneris fulgore flagrantem*. Similem vero alterius vocis uſum apud eundem Euſebium obſervo, ubi Conſtantinus, ad Criſpum filium Nobiliſſimum Cæſarem ſcribens, παιδὶ Κρίσπῳ ΒΑΣΙΛΕΙ φιλανθρωποτάτῳ, *Filio Criſpo* CÆSARI *clementiſſimo*, ut recte hunc locum expreſſit Cl. Valeſius. Ita Cæſaris dignitas in Gallum Juliani fratrem à Conſtantio collata, βασιλέως nomine Gregorio Theologo deſignata, ἐπεὶ δὲ τὸν μὲν ἀδελφὸν ἡ φιλανθρωπία τοῦ Καίσαρος ἀποδείκνυσι ΒΑΣΙΛΕΑ, & eadem poteſtas nomine βασιλείας eidem in ſequentibus dicta. Nec aliter Procopius de Juſtiniano Cæſare renuntiato, ἀνεῖπον γὰρ αὐτὸν ΒΑΣΙΛΕΑ. Unde frequenter apud eoſdem Byzantinos ſcriptores, Cæſares dicuntur Auguſtis συμβασιλεύειν, quod *conregnare* vocat Sulpitius Severus. Conjunctam alias ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ appellationem Orientis Regibus haud inſuetam, & à Tryphone Diodoto ac Tigrane Armenio adſumptam, ſupra vidimus ex duobus eorum Nummis. Cæterum ut AUGUSTI, ita IMPERATORUM quoque nomen priſcis Galliæ Regibus, à Byzantinis Imperatoribus interdum communicatum, ut Clodovæo ab Anaſtaſio, ex veteribus chartis aliiſque coævis monumentis obſervarunt jam viri docti, ac inter alios laudatus paullo ante Jac. Gottofredus in erudita Diatriba de jure Præcedentiæ. Illud vero inſuper circa hunc Titulum Imperatorium è Nummis obſervandum: Primo, neque prænomen illud à J. Cæſare in nummis receptum, nec ab Auguſti ſucceſſoribus Tiberio, Caio, Claudio etiam, niſi rarius in iiſdem admiſſum, ut de Tiberio & Claudio conſtat adſeruiſſe Suetonium,

Lib. xv.

Hiſt. Eccl. l. x. c. 9.

Orat. 1. in Jul.

In Hiſt. Arcan.

tonium, illos à Prænomine IMPERATORIS abſtinuiſſe. Equidem in magna nummorum copia qui ſuperſunt eorundem Principum, vix ſemel tributum illis videas. Unde etiam eorum exemplo, neglectum liquet eundem titulum ab aliis Cæſaribus, ut Severo, Caracalla, Gallieno, aliiſque, quorum Nummi frequentius carent eo prænomine, donec à Conſtantinopolitanis Imperatoribus plane omiſſum obſerves itidem in eorum nummis, exceptis forte aliquot Juliani æreis, in quibus ſolitum antea illud IMP. nomen adhuc hodie legitur. Juſtinianum certe notat Agathias L.v.p.157. primum è Byzantinis Cæſaribus, *Romanorum Imperatorem* dictum, καὶ πρῶτος ὡς εἰπεῖν, ἐν τοῖς κατὰ τὸ Βυζάντιον βεβασιλευκόσι Ῥωμαίων ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ὀνόματί τε καὶ πράγματι ἀποδέδεικται. Secundo, idem non perpetuo Prænominis, ſed etiam vice Cognomenti quandoque à prioribus Cæſaribus uſurpatum, ut ex plurimis Neronis, Galbæ & Vitellii Nummis liquet, ſicut SER. GALBA IMP. CÆS. AUG. Tertio pro Prænomine, non ab Auguſtis ſolum, ſed etiam à M. Antonio Triumviro adſcitum in aliquot ejus Nummis, IMP. ANT. ONIUS AUG. *Augur* nempe non *Auguſtus*; quum alias in ejuſdem & Pompeii, Bruti, Caſſii aliorumque denariis poſtponi ſoleat, in quibus nempe pro imperio militari aut rei feliciter geſtæ præmio uſurpatur. Poſterioris vero hujus appellationis uſum, petitum ex veteri more Reip. & acclamationibus militum, non aliunde certius quam ex Nummis aut lapidibus diſces, ita frequenter in iis repetitum legitur id cognomentum. De Auguſto id jam olim notavit Dio, cujus locus levi emendatione indiget, ἐκείνην γὰρ πολλάκις μὲν Lib. LII. καὶ πρότερον πολλάκις καὶ ὕστερον ἀπ' αὐτῶν ἔργων ἔλαβεν, ὥστε ἓν καὶ εἴκοσιν ὄνομα ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ σχεῖν. *Hanc*

etiam (Imperatoris appellationem) *ſæpius & antea & poſtmodum ex ipſis rebus à ſe geſtis reportavit*, *ſemel & vicies* IMPERATOR *dictus*. Ita enim emendari & explicari debent illa verba levi trajectione, ὥστε ἓν καὶ εἴκοσιν, *ut* XXI. *Imp.* nomen retulerit, non vero ἐν εἴκοσιν *vicies*, ut male legit & vertit Xylander, pejus autem vir doctus illius corrector, qui de *imaginibus* Imperatoris verba illa in margine & in adnotatis ad Dionem ſumenda contendit. Nec accedo doctiſſimo Caſaubono, quem deprehendi poſtea ad Suetonium legentem hoc loco ἐν εἴκοσι, ut ſubaudiatur vox ἔργοις paullo ante adſcripta, *in viginti* nempe *geſtis* aut victoriis. Perſpicue cum Dio-
Annal. I. ne Tacitus de eodem Auguſto. *Nomen Imperatoris ſemel atque vicies partum*, & cum utroque Nummi, in quibus IMP. XXI. apud Occonem & Goltzium deſcriptus legitur, ne de veritate hujus emendationis liceat dubitare. Ita & Caligulam Imperatorem XII. à militibus di-
Lib. LIX. & LXVI. ctum, & Titum XV. in utriuſque vita obſervat Dio. Prior tamen in Nummis Imp. II. vocatus tantum legitur, quod ideo factum crederem, quia ærea Caii numiſmata poſt ejus mortem Senatuſconſulto conflari juſſa; unde mutila hac in parte Caii in iiſdem hiſtoria. Poſterior vero non XV. ſolum, ſed etiam XVII. Imp. in ejuſdem Nummis traditur. Parabant nempe Cæſaribus, ut notum, has crebras appellationes eorum Duces & Legati; ita ut alios honores victoribus relinqueret, titulum vero Imperatoris Cæſar referret, ob res
Lib. LI. nempe ſuis auſpiciis geſtas. Hinc apud Dionem legas, M. Craſſum devictis Dacis, alia quidem præmia conſequutum, non autem eundem Imperatorem ſalutatum; ſed Auguſtum, quod aliter nonnulli tradiderant; &
Lib. LV. alibi M. Vinicium Auguſto idem nomen paraviſſe obſervat Blæſo; tamen & *poſtremum* quidem eandem Impera-

peratoris appellationem relictam à Tiberio Tacitus au-ctor eſt; quod nihilominus aliis etiam conceſſum ſubſequutis Cæſaribus haud male ex Appiano colligit magnus Caſaubonus. Omnino vero notandum hoc loco, quod de more hujus appellationis idem Dio in Claudio tradidit; eum ob res geſtas in Britannia aliquoties Imperatorem ſalutatum, contra patrium morem, quo non ſæpius, ſed ſemel tantum id nomen poterat de uno bello reportari, ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ πολλάκις ἐπωνομάσθη παρὰ τὰ πάτρια, οὐ γάρ ἐστὶν ἐν οὐδενὶ πλέον ἢ ἅπαξ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολέμου τὴν ἐπίκλησιν ταύτην λαβεῖν· *ob hæc aliquoties* IMPERATOR *dictus eſt præter morem Romanorum; neque enim ſæpius quam ſemel licet uno de bello id nomen adſumere.* Unde intelligimus, quo titulo ac jure Imperator toties, nempe XXVII. vocetur in Nummis Claudius, & inducti ab eo moris imitationem ad alios quoque tranſiiſſe.

Annal. III. 74.

Lib. LX.

PONTIFICIS MAXIMI nota ex iiſdem Nummis appellatio, qua ſupremam Sacrorum & Religionum curam in ſe tranſtulerunt Cæſares. Hinc ab Auguſto ad Gratianum uſque Imperatorem tranſiit uſus hujus appellationis, ut docent Lapides, & adnotavit jam ante eminentiſſimus Annalium Scriptor. Nonnulli vero ſerius eandem, ut à Juſtino retentam volunt, cujus extat inſcriptio cum verbis PONT. MAX. in quibus tamen non *Pontificem*, ſed *Ponticum Maximum* legendum monuit nuper eruditiſſimus Reineſius. Conjuncta vero in Cæſarum Nummis Principatus & Sacerdotii jura ea ratione, qua Reges Lacedæmoniorum dicti jam olim Xenophonti, rerum divinarum reſpectu Sacerdotes, humanarum vero Imperatores; aut qua quoſdam Duumviros & Sacerdotes vocatos legimus nonnunquam in priſcis monumentis. Tales nem-

De Titulo PONTIFICIS MAXIMI *& Adfinibus.*

De Lacedæm. Rep.

pe Sacerdotes Duumvirales in Codice Theodoſiano, & in Actis Cæciliani, Didymus quidam SACERDOS Jovis Optimi Maximi, & ſimul Duumvir Coloniæ Carthaginenſium; quem locum adtulit ad Euſebium Cl. Valeſius. Quo ſpectat præclara inſcriptio cujuſdam Gnæi Munatii, in qua dicitur inter alia, MUNICIPI FLAMEN PERPETUUS DUUMVIRALI POTESTATE. Unde factum ut Romanorum exemplo, nonniſi functos ſupremis Magiſtratibus ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ſeu Provinciarum Sacerdotes creaſſe legatur apud Euſebium Maximinus. Quare etiam iidem ΑΣΙΑΡΧΑΙ & ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ſeu Aſiæ Principes & Sacerdotes occurrunt apud eoſdem Gentiles; ut cum aliunde, tum ex aurea Epiſtola Smyrnæorum liquet de Polycarpi Martyrio, in qua illud Sanctiſſimus Præſul paſſus legitur ἐπὶ Ἀρχιερέως Φιλίππου, quem paullo ante Ἀσιάρχην vocant iidem Smyrnæi, ne de muneris communione poſſis dubitare. Egregie vero id illuſtrat præclara Nummi inſcriptio ſub Antonino Pio percuſſi, qui utramque appellationem uni etiam eidemque tribuit, ΠΡΟ. ΦΡΟΝΤΩΝΟΣ ΑΣΙΑΡΧΟΥ ΚΑΙ ΑΡΧΙΕ. ΓΙ. ΠΟΛΕΩΝ ΚΟΙΝ. *Frontone Aſiarcha & Sacerdote* XIII. *Civitatum Communis* Aſiæ; numeralibus nempe litteris ΓΙ pro ΙΓ tranſpoſitis, obvio more ſeu τρισκαίδεκα, ſicut itidem in ſequenti nummo Laodicenſium ΣΑ. ΕΥΤΥΧΟΥΣ ΑΡΧΙΕ. ΓΙ ΠΟΛ. *Samio Eutyche Sacerdote* XIII. *Civitatum*, ex quibus nempe conſtabat Commune Aſiæ, ut aliunde liquet, & qua de re alibi. De ſimili vero *Aſiæ Sacerdotio* occurrit aliquoties mentio in libris Juriſconſultorum, ut quod ſponte illud iterare nemo prohibeatur; aut in *Aſia Sacerdotium Provinciæ* ſuſcipere non cogantur numero liberorum quinque ſubnixi. Nec pauci alioquin occurrunt antiqui Græcorum Nummi, qui

Thef. Grut. ccccxxxix. 5.

Hiſt. Eccl. l. VII. c. 14.

In Cimel. Mediceo.

L. 17. D. de Mun. & honor.

L. 8. D. de vacat. & excuſ.

qui ſicut Pontificia Cæſarum dignitate cum aliis Imperatoriis titulis; ita in averſa parte illo aut *Aſiarchæ* aut *Sacerdotis* nomine quaſi loci Præſidibus conceſſo nonnunquam ſignantur. Poſteriorem præfert Nummus Cianorum Bithyniæ oppidi ſub Domitiano cuſus, ΕΠΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΚΛΑΥ. ΒΙΑΝΤΟΣ ΚΙΑ. *Sub Pontifice Claudio Biante, Cianorum.* Accedit alius Apameæ percuſſus, ΕΠ. Μ. ΑΥΡ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΡΧΙ. ΑΠΑΜΕΩΝ, *ſub M. Aurelio Alexandro Pontifice Apamenſium.* Præter vero præclaros hos Nummos ineditos, referri etiam huc debet inſcriptio alterius Nummi, Hephæſtionis nempe Daldianorum, quam videre licet in rebus Severi apud Triſtanum. Ita haud abſimili ratione, ΑΣΙΑΡΧΟΥ mentio aliquoties in geminis Nummis, ut Cyzicenorum, ΚΥΖΙΚΗΝΩΝ ΝΕΟΚΟΡΩΝ, ΕΠΙ Μ. Λ. ΑΥΡΕΛΙΟΥ ΑΣΙΑΡΧΟΥ, *Cyzicenorum Neocoron ſub M. L. Aurelio Aſiarcha.* Sic alius Smyrnæorum, ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΑΣΙΑΣ, *Smyrnæorum Primorum Aſiæ*, in altera autem parte ΕΠ. Μ. ΑΥΡ. ΤΕΡΤΙΟΥ ΑΣΙΑΡΧΟΥ, *Sub M. Aurelio Tertio Aſiarcha*, & cujus Aſiarchæ nomen notavi itidem in nummo Regiæ Gallorum Gazæ, inſcr. ΤΕΡΤΙΟΥ ΑΣΙΑΡΧΟΥ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ. Agnoſcis, ut opinor, apertum horum Nummorum & Epiſtolæ Smyrnæorum conſenſum; Aſiarcharum nempe ac Pontificum ſeu Sacerdotum nominibus, ut ſupremis quibuſdam loci Præſidibus, ſignatam rei geſtæ memoriam; ſicut alias nominibus Conſulum apud Romanos, aut Cæſarum eorundemque Pontificum Maximorum. Ita Amphictyonum & Byzantiorum decreta videas ſignata Sacerdotum nominibus apud Demoſthenem, & apud Joſephum decretum Athenienſium in gratiam Judæorum, ἐπὶ Πρυτάνεως καὶ Ἱερέως Διονύσου, ſuffragia vero

In Gaza Medicea.

In Gaza Medicea.

In Cimel. Reginæ Chriſtinæ.

Origin. lib. XIV. c. 16.

vero collegiſſe Dorotheum Ἀρχιερέα. De annis cæteroquin Sacerdotum nominibus ſignari ſolitis, apud Nicopolitas puta, Alexandrinos, quibus dictus proinde Sacerdos Auguſtalis ὁ ἐνιαυτοῦ ἄρχων, morem notarunt jam duo viri longe eruditiſſimi, Caſaubonus & Seldenus, ille ad Suetonium, hic ad Marmora Arundelliana. Simile quid de Jovis Olympii Sacerdotibus apud Syracuſanos obſervat etiam Diodorus. Juxta autem illius moris
Lib. xvi.
veſtigia, quo inſcripta in Actis publicis Sacerdotum aut Aſiarcharum nomina, in Inſcriptione donariorum ejuſdem Smyrnæ, quæ occurrit in prædictis *marmoribus*, Cteſyphon quidam ΑΣΙΑΡΧΗΣ vocatur. Iidem nempe apud Aſiaticos, cum Ludorum & Publici Concilii totius Communitatis, tum reliquorum Flaminum Præſides quidam & principes habebantur. Unde lux etiam non mediocris accedit celebri Actorum loco, ubi
xix. 31.
occurrit *Aſiarcharum* apud Epheſios mentio. Liquet enim ex monumentis modo adlatis, *Aſiarchas* id genus non Epheſi ſolum, ut exiſtimarunt nonnulli, ſed modo Cyzici, modo Smyrnæ locum habuiſſe; ubi nempe communia Aſiæ Sacra & publici conventus *habebantur*, quibus præerant illi Aſiarchæ. Secundo, unum videri Aſiarcham hoc munus eodem tempore adminiſtraſſe, quamvis plurium ſimul Aſiarcharum mentio occurrat eodem Actorum loco & tertium aut quartum Aſiarcham electum ſe tradat alicubi Ariſtides. Firmant nempe hic
Sermon. Sacr. iv.
Nummi eandem Cl. Valeſii ſententiam, quam ex commemorato uno Philippo Aſiarcha in Polycarpi martyrio jam ad Euſebium adſeruit. Adeo tamen ut ſtatuendum ſit omnino, aut per vices hoc munus plures impleviſſe; aut vero unum Aſiarcham ut reliquorum Principem conſtitutum, à quo petita ſit Faſtorum & rei geſtæ memoria. Ita *Primi* ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ in antiquis Nummis in-

terdum

terdum ſignati, ut Cebeſſi urbis Lyciæ, ΕΠΙ ΑΥΡ. ΜΑΡΚΟΥ. ΑΡΧΙ. ΠΡΩ. ΚΑΒΗΣΣΙΚΩΝ, *ſub Aurelio Marco Pontifice Primo Cebeſſenſium*, ni ΠΡΩΤΩΝ potius legendum ſit ſeu *Primorum*, & ita ad *Cebeſſenſes* non ad Pontificem referri debeat, ut ΠΡΩΤΩΝ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ, aliaque gemina. Alioqui *Sacerdos Perpetua & Prima* occurrit aliquoties in antiquis lapidibus. Theſ. CLXXIV. 8. & CLXXVIII. 3. Tertio, non audiendum hic Auguſtum Interpretem, Conſtantinum Porphyrogennetam, qui Aſiarcham Aſiæ Proconſulem interpretatur, & hanc ſuam explicationem firmat hoc ipſo Actorum loco. Them. Orient. p. 19. Neque enim aut alibi, aut in productis Nummis Aſiarcha ut Romanus Proconſul, ſed ut Præſes publici Aſiæ conventus & communium Sacrorum producitur. Cæterum in veteri Inſcriptione, quam nondum excuſſerunt viri docti, Antonius quidam Hyacinthus ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΑΣΙΑΡΧΗΣ vocatur; Theſ. DXXXI. 1. ut eoſdem habuerint Aſiatici & Magiſtratus præcipuos, & ſolemnium Gentis Sacrorum Antiſtites. Unde facile jam adſequimur, cur ἀρχῆς & ἐπαρχίας apud Græcos, & *Præſidis* ac *Præfecturæ* nomine apud veteres Juriſconſultos, ſeu *Gentium Præſidatus*, Ulpian. l. 14. D. de excuſat. eadem Aſiarcharum & ſupremorum Sacerdotum dignitas deſignetur. Ita nempe conjuncta in iis occurrunt munia Principatus & Sacerdotii, ut iidem illi Principes dicti & Sacerdotes non obſcuram Pontificiæ Cæſarum dignitatis imaginem adumbrent, de quibus illo ſenſu Tacitus, *Nunc Deum munere ſummum Pontificem etiam ſummum hominum eſſe*; Annal. III. 58. Scilicet,

Rex Anius, Rex idem hominum, Phœbique Sacerdos; Æneid. III.

quod etiam ad Romanorum Imperatores eoſdemque Pontifices trahit ibi Servius, *ſane majorum hæc erat conſuetudo, ut Rex eſſet etiam Sacerdos, vel Pontifex. Unde hodieque* IMPERATORES *dicimus* PONTIFICES.

Quo

Quo ſpectant etiam Nummi quidam Elagabali peculiari titulo inſcripti, SUMMUS SACERDOS AUG. Illud tamen diſcrimen hoc obſerves, quod non perpetua erat Aſiarcharum, ſicut apud Romanos Pontificis Maximi dignitas, quam perpetuam ſeu *continuam* (ut Taciti verbo utar de Præfecto urbis perpetuo) Cæſaribus Nummi largiuntur; nec in iis proinde renovari videas, inſtar Conſulatus aut Tribunitiæ poteſtatis. Notum quippe hoc Sacerdotium fuiſſe ex eorum numero, quæ non annua erant, aut ſingulis vel quinquenniis vel decenniis, ut reliqua Auguſti imperia, renovabantur, ſed διὰ βίου, ut Græci eadem vocare ſolent. Hinc apud Caſſiodorum, ubi mentionem injicit perpetui Patritiatus, *credo ad ſimilitudinem* PONTIFICATUS *unde venerat, rem fuiſſe formatam, qui* SACERDOTIUM *non deponunt, niſi cum vitæ munera derelinquunt.* Ita factum ut exemplo perpetui hujus Pontificatus, alia quoque Sacerdotum Collegia apud Romanos Pontifices ſuos crearent *aſſiduos*, ut de iis loqui amat Livius, ſeu διὰ βίου. Tales præter alios illi ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ, ſeu Palæſtræ Pontifices, quorum mentio in Inſcriptionibus Athleticis Romæ noviſſime repertis, in ruinis Thermarum Titi. Unde luculentam ex iis ad ipſum lapidem à me nuper cum geminis aliis deſcriptam, non pigebit hic in Lectoris gratiam divulgare;

Annal. VI. 10.

Var. Lib. VI. cap. 2.

Η ΙΕΡΑ ΞΥΣΤΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΗΡΑΚΛΕΑ ΑΠΟΚΑΤΑΛΥΣΕΩΝ ΕΝ ΤΗ ΒΑΣΙΛΙΔΙ ΡΩΜΗ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝΤΩΝ Μ. ΟΥΛΠΙΟΝ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΝ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΞΥΣΤΑΡΧΗΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ ΞΥΣΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΟΝ ΕΙΚΗΝ ΠΑΡΑΔΟΞΟΝ ΕΠΙ ΒΑΛΑΝΕΙΩΝ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΤΟΝ ΕΑΥΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΗΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΣΑΝΤΑ ΚΑΙ ΑΙΤΗ-

ΣΑΜΕ-

ΣΑΜΕΝΟΝ ΤΟ ΤΕΜΕΝΟΣ ΤΩ ΣΥΜΠΑΝΤΙ ΞΥΣΤΩ ΤΗΝ ΤΕΙΜΗΝ ΑΝΑΘΕΝΤΟΣ Μ. ΜΕΤΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΜΝΟΥ ΕΠΙ ΑΡΧΟΝΤΩΝ Λ. ΟΥΑΝΝΙΟΥ ΑΓΡΙΠΠΙΑΝΟΥ ΚΑΙ Μ. ΜΕΤΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΜΝΟΥ.

Dedicatum fuit nempe Antonini Pii temporibus præclarum hoc monumentum, ut eruo ex gemina inſcriptione apud Gruterum, in qua itidem occurrit mentio hujus M. Ulpii Domeſtici, & Legationis illius ad Pium nomine Collegii Athletarum ſusceptæ; quæ Inſcriptio edita miram ex iſta lucem fœneratur. Sed de his alibi ad has ipſas Inſcriptiones. Unum hic notandum, hunc Ulpium Domeſticum univerſæ Palæſtræ Xyſtarcham ſimul & ΑΡΧΙΕΡΕΑ perpetuum vocari, ex eo nempe genere, quos proinde *Sacerdotales Præſides* à Tertulliano dictos videas. *Quid ergo mirum ſi apparatus agonum Idololatria conſpurcat de coronis profanis, de* SACERDOTALIBUS PRÆSIDIBUS, *de Collegiatis Miniſtris.* Munerum nempe ſeu Ludorum editores Flamines vulgo & Sacerdotes, quo reſpexit etiam Canon Concilii Illiberitani, *Flamines qui non immolaverunt ſed* MUNUS *tantum dederunt*, à cujus ſenſu longe utique recedunt docti Hiſpani illius Concilii Interpretes, qui ignoratione obvii illius moris *Munus* ibi explicant de dono, quo ſe à ſacrificandi neceſſitate eximerent. Sicut vero ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ in ſuperiori Marmore, ita ΙΕΡΕΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ſeu *Flaminem perpetuum* legas in Nummo quem vulgavit jam olim doctiſſimus Sirmondus; ut nempe illos innuat, qui *Flamines perpetui* vocantur in Codice Theodoſiano, aut cum *Flamines*, tum *Pontifices perpetui* in Marmoribus antiquis. Quales etiam Jovis διὰ βίου Sacerdotes apud Mylaſenſes obſervat Strabo; aut Templi apud Arabas Diodorus; aut apud Burgundios

Theſ. cccxv. 9. & cccxvi.

De Spectacul.

Can. III.

Lib. XIV.

Lib. III.

L. XXVIII. gundios Sacerdotem omnium Maximum Ammianus;
aut non Hebræorum duntaxat Pontificem, de quô id
Lib. XVI. tralatitium, Joſephus, ſed Herodem etiam perpetuum
Antiq. c. 9. ſcilicet Agonothetam ab Olympiis declaratum. Immo
nec perpetuam ſolum in eodem Auguſto, ſed hæredi-
tariam etiam Pontificiam dignitatem reliquorum Cæ-
ſarum Nummi ſatis arguunt; cujus rei gemina exempla
ſuppeditant nonnunquam priſca Gentilium monu-
Lib. XLIV. menta. Unde certe haud male apud Dionem, inter
honores à Senatu Jul. Cæſari decretos, ille etiam refer-
tur, *ut filius ejus qui naſceretur aut adoptivus, evade-
ret Pontifex Maximus*; qui honos utique ad Hæredem
Lib. III. ejus ac reliquos dein Succeſſores tranſiit. Ita apud He-
rodotum mentionem videas Sacerdotis, qui ſibi & li-
beris Sacerdotium petit; quales nempe πατρικὰς aut κατὰ
γένος ἱερωσύνας, ut eas vocarunt Græci, *paterna ac avita*
In Othone. *Sacerdotia* Suetonius, apud Ægyptios, Rhodios alioſ-
a Lib. II. que familiares ex eodem [a] Herodoto, [b] Diodoro præter-
b L. I. & V. ea ac priſcis id genus auctoribus colligas. Hinc etiam
in antiquo lapide ΙΕΡΕΥΣ ΔΙΑ ΓΕΝΕΩΣ, & in al-
tera Inſcriptione Græca cum priori, quam modo ex-
preſſimus, reperta, Claudius quidam Rufus ſucceſſor
declaratur proprii Parentis in eodem munere Pontifi-
cis univerſæ Palæſtræ, ΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΧΟC ΕΓΕ-
ΝΕΤΟ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ, nempe ut apud
Pag. 169. Photium legas alicubi, ἱερεὺς καὶ ἐξ ἱερέων τῶν πρὸς πατρὸς
Bibl. ἄνωθεν καταγενόμενος; aut ſicut apud Philoſtratum Sco-
pelianus quidam traditur, Hebræorum ſcilicet more,
oriundus ex Sacerdotali genere & hæreditarius Aſiæ
In vit. So- Sacerdos, ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ μὲν ἐγένετο τῆς Ἀσίας αὐτός τε καὶ
phiſt. πρόγονοι αὐτοῦ παῖς ἐκ πατρὸς πάντες. *Sacerdos vero fuit Aſiæ ipſe
& illius majores omnes à Patre ad Filium.* Ita *certis è familiis*
adſcitus Clarii Apollinis apud Colophonios culti Sa-
cerdos.

cerdos apud Tacitum. Neque vero omittendum hoc loco, ubi plures ſimul Auguſti regnabant, penes unum & ſeniorem quidem hanc Pontificatus Maximi appellationem reſediſſe apud Romanos, ut ſupra ex Dione notavimus. Id vero rurſus perſpicue probant Nummi, in quibus M. Aurelius PONT. MAX. vocatur, non autem Collega ejus L. Verus. Alias inferior quoque PONTIFICIS dignitas tanquam initium quoddam ſeu tyrocinium illius faſtigii in aliquot junioris Druſi & Getæ adhuc Cæſaris nummis ſignatur, ut ſupra monui. Omiſſa vero cum pleriſque aliis mentio hujus dignitatis à Gallieni temporibus, in ſequentium Auguſtorum Nummis, licet non abdicarint continuo vim aut uſum hujus appellationis. Neque enim titulum illius dignitatis ſolum geſtaſſe, ſed munia etiam peregiſſe Cæſares, docent nonnunquam Auctores; ut de Hadriano Spartianus, *Sacra Romanorum diligentiſſime curavit, peregrina contempſit*, PONTIFICIS MAXIMI *officium peregit*. Ita Tiberius ut Pontifex Maximus de jure Flaminis conſultus apud Tacitum, & à Plinio Trajanus, *quia ſciebam in urbe noſtra ex ejuſmodi cauſis, collegium Pontificum adiri ſolere, te Domine*, MAXIMUM PONTIFICEM *conſulendum putavi, quid obſervare me velis*. Hinc etiam ab Auguſto ratione illius muneris, Fatidici libri recenſiti; Annus Julianus iterum ordinatus; auctus Sacerdotum numerus; Cærimoniæ antiquæ reſtitutæ; & Claudius obſecrationem *jure* MAX. PONT. præit, auctore eodem Suetonio; & apud Tacitum ſugillatus Vitellius, *quod* MAXIMUM PONTIFICATUM *adeptus cærimoniis publicis* diem quendum nefaſtum, hoc eſt ſuo more improvide, *edixiſſet*; & ab Alexandro Severo *Cauſſas Sacrorum finitas* notat Lampridius; & Vopiſco dictus *Sacerdotia compoſuiſſe*

Annal. II. 54.

Annal. III. 59.
Lib. X. Ep. 72.

Sueton. in Aug.

Hiſt. III.

Aurelianus; & Julianus ut Pontifex Maximus, quorundam Sacrorum procurationem ſibi vindicat, ἐγὼ τοίνυν ἐπειδή περ εἰμὶ κατὰ μὲν τὰ πάτρια ΜΕΓΑΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ, *Ego proinde quandoquidem ſum juxta leges patrias* MAGNUS PONTIFEX; quod & in alia Epiſtola teſtatur cuidam Sacerdoti nuncupata, & quam cæteroquin Pontificis appellationem ſibi ipſimet Julianum tribuiſſe, docet nos Socrates, καὶ ἑαυτὸν ΑΡΧΙΕΡΕΑ ὠνόμαζεν. Unde utique Libanius, gaudere Julianum *Sacerdotis* haud minus quam *Imperatoris* nomine, non fruſtra videtur alicubi prædicare. Cæterum eandem appellationem in Nummis certe illorum temporum inſolitam retinet quoque nummus aureus M. Conſtantini, ubi P. M. ſeu *Pontificis Maximi* titulus cum reliqua honorum congerie adſcribitur. Sicut vero ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ vel ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΜΕΓΙΣΤΟΙ in Græcis Cæſarum Nummis & Lapidibus vocantur Romanorum Cæſares, ſic etiam Veſtalium Maxima Ἀρχιέρεια apud Dionem dicitur. Ita factum ut eadem ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ appellatio quam Chriſto tribuunt priſci Eccleſiæ Doctores Clemens Romanus, Origenes, alii, dein tranſlata ſit promiſcue ad Chriſtianorum Antiſtites, Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos; quo nomine & Vigilium Romanum & Paulum Alexandrinum Præſules, præter alios vocat in Arcana Hiſtoria Procopius. Ex eodem fonte profluxerunt poſtea inverſa ΙΕΡΑΡΧΗΣ & ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ nomina, inter quæ diſcrimen illud ſtatuit Auctor ſcholiorum ad opera Dionyſii vulgo Areopagitæ, ut ΙΕΡΑΡΧΗΣ Sacrorum curam, ΑΡΧΙΡΕΥΣ Sacerdotum magiſterium capeſſat; prior nempe τῶν ἱερῶν, poſterior τῶν ἱερέων ἄρχων.

Ep. LXII. | Hiſt. Eccl. l. VIII. c. I. | Panegy. Jul. p. 245. | In Gaza Cardinal. Leopold. Medic. | Lib. LXXIX. | Maxim. in Schol. ad l. I. de Cœl. Hier.

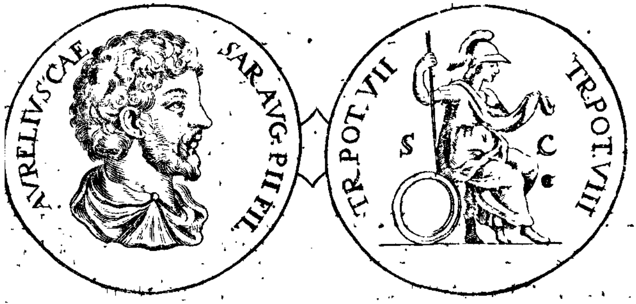
De Titulo TRIBUNITIÆ POTESTATIS.

DE TRIBUNITIA POTESTATE ſupra vidimus, qua ut ſummi faſtigii vocabulo, annos Principatus

tus paſſim in Nummis Cæſarum diſtinctos noſti. Ut manifeſte ii demum arguunt, quam vere à Dione ſit adſertum, juxta eandem imperii ſui annos à Cæſaribus numerari. Perpetuam nempe illam poteſtatem ſemel ſuſceptam gerebant Cæſares, quomodo & eam vocat in Hadriano Spartianus, *ad* PERPETUAM *Tribunitiam Poteſtatem omen ſibi factum*; ita tamen ut quotannis eandem cum Tribunis plebis renovarent, ſicut cum Dionis auctoritas, tum Nummorum conſpectus probat. Adeo ut nec Tiberium, cui ad quinquennium delatam illam ſcribit Suetonius, abſtinuiſſe ab eadem in ſingulos annos illius quinquennii & ſequentium etiam renovanda; ex iiſdem conſtet contra quam viris doctis placuit. De Veſpaſiano obſervat idem Suetonius ſero eundem Tribunitiam poteſtatem recepiſſe; quod vix hodie ex illius Nummis colligas, qui ab initio principatus eandem illi deferunt, & quidem ad numerum uſque TRIB. POT. X. quot illi anni imperii fuere. Communicatam vero ab Auguſtis eandem dignitatem cum deſignatis hæredibus, eoque exemplo ſummæ ſpei admotos, quod tradunt nonnunquam Scriptores, ex Ælii, Aurelii, aliorumque Nummis obſerves, quibus L. ÆLIUS CÆSAR TRIB. POT. COS. II. & AURELIUS AUG. PII F. CÆSAR TRIB. POT. COS. II. Unde illud etiam eruas, annos Tribunitiæ poteſtatis in iiſdem Nummis non ab imperii exordio, ſed ab initio illius faſtigii vulgo ſignatos; adeo ut Tiberio, Neroni, Marco, Commodo, aliiſque longe plures anni Tribunitiæ poteſtatis, quam imperii tribuantur. Exquiſitæ vero hanc in rem raritatis Nummus M. Aurelii adhuc Cæſaris nondum Auguſti, in cujus averſa parte Roma ſedens galeata, cum adſcripta gemina Tribunitia poteſtate; nempe TR. POT. VII.

Tacit. Annal. III. 56.

TR. POT. VIII. cujus ectypi ad me tranſmiſſi gratiam Thomæ Chiffletio paternæ & fraternæ laudis æmulo habiturus eſt lector.

Adſumptum autem illud ab Imperatoribus nomen, non vero Tribunorum plebis, ex more illorum temporum, quibus Poteſtas Tribunitia, Cenſoria, Conſularis, pro dignitate Tribuni Plebis, Cenſoris, Conſulis reperta; quorum prima ſignatur paſſim in Nummis Auguſtorum, altera in Nummis Domitiani. Hinc etiam diſcrimen haud leve hujus *Tribunitiæ Poteſtatis* & *Tribunorum Plebis* obſerves. Primo, quod illa Patritiorum, quales neceſſe erat creari aut fieri Cæſares, hi Plebeius eſſet Magiſtratus, ad quem tamen Equites admiſſos ab Auguſto, alicubi tradit Dio. Secundo, quod prior omnia imperia præemineret, ut ſupra ex Tacito vidimus; hi non item, qui infra Conſulum & Prætorum faſtigium cenſebantur. Tertio, quod in illa etiam intra primum ab Urbe milliare præſidium haberent opis ejuſdem indigi; in Tribunis Plebis autem tantum intra Urbis pomœria. Quamquam & Tribunos Plebis nonnullos Imperatores legamus exſtitiſſe, ſed privatos etiamnum neque adhuc ſummi faſtigii hæredes aut conſortes; puta Hadrianum, qui, auctore Spartiano, *Tribunus plebis factus eſt Candidato & Quadrato iterum*

Lib. LIV.

Dio l. LIII.

rum Coſſ. aut Severum, qui *Tribunatum plebis Marco Imp. decernente promeruit.* Cæterum vi illius Poteſtatis Tribunitiæ, quæ *pars maxima regalis imperii* Vopiſco alicubi vocatur, tria maxime Auguſtis competebant, è quibus duo obſervat Dio: Jus intercedendi ampliſſimum, unde Scauri apud Tacitum gratulatio, quod Tiberius *relationi Conſulum jure* TRIBUNITIÆ POTESTATIS *intercesſiſſet*; alterum ut eſſent Sacroſancti, quare J. Cæſar interfectus Appiano & alibi Dioni ὁ ἱερὸς καὶ ἄσυλος vocatur. His tertium accedit, Senatum cogendi facultas. Unde Tiberius rurſus apud Tacitum legitur, ſolo TRIBUNITIÆ POTESTATIS edicto Patres in Curiam vocaſſe; & in eadem verba Tranquillus, *jure autem* TRIBUNITIÆ POTESTATIS *coacto Senatu.* Alioquin ampliata eadem facultas in Auguſto peculiari Senatus decreto, ut quoties vellet Senatum convocaret, quod jam occupavit ad Suetonium ὁ πάνυ.

In Tacito. Lib. LIII. Annal. I. 13. Annal. I. 7.

CONSULUM etiam uſurpatum pro arbitrio ab Auguſtis faſtigium in eorundem Nummis paſſim expreſſum legitur. Origo autem illius moris à Sylla profecta, qui Dictaturæ quoque Conſulatum præter morem adjecit. Unde factum obſervat Appianus, ut Romanorum Cæſares Imperatoriæ Majeſtati, Conſulatus quoque adderent dignitatem. Immo cum florente adhuc Rep. Pompeius Conſul ſine collega novo exemplo fuiſſet renuntiatus, inde etiam hoc Cæſaribus tributum liquet, ut ſoli Conſules nonnunquam deſignarentur. Ita omnia reperias Imperatoriæ dignitatis incunabula in liberæ ſed inclinantis jam Reip. ſub unius arbitrium inductis novo more exemplis. Neque perpetuum tamen eundem Cæſarum Conſulatum præter Faſtos iidem Nummi arguunt; qualem Scipioni olim ſed recuſanti delatum ſcribit Valerius. Unde cum J. Cæſari

De Conſulatu Cæſarum. Bell. Civil. lib. I. Lib. IV. c. I.

Con-

Conſulatus continuus eſſet decretus, aut juxta Dionem ad decennium, quartum tantum Conſulatum admiſiſſe dicitur à Suetonio; quem tamen refellit Nummi inſcriptio apud Goltzium (modo illi fides conſtet) C. Cæsar Cos. Quinct. Imp. Sext. Dict. Perpetuo. Ita xiii. Conſulatus Auguſto illius Nummi cum Tranquillo tribuunt, quemadmodum germana Pontis Ariminenſis inſcriptio, ut legitur in vita magni Peireskii, non xiv. cum Tacito, aut apud Gruterum, & rurſus Liberio v. non iii. cum Tranquillo, eadem monumenta adjudicant. Vitellio tamen perpetuum Conſulatum tribuit vetus lapis, cujus rei index quoque nummi inſcr. apud Goltzium A. Vitellius L. F. Imperator Cos. Perp. Ita Vitellii exemplo *aſſiduus Conſul* ex Claudiani voto Honorius,

iv. Conſ. Honor.

His precor aſſiduus Conſul, Mariique relinquas
Et ſenis Auguſti numerum,

haud aliter ac *aſſiduum* Flaminem Dialem ac *aſſiduas* Veſtales vocat alicubi Livius, ratione perpetui utriuſque Sacerdotii. Ita *jugis* quidam & *indeſinens* Conſulatus Cæſaribus tribuitur in Juſtiniani Novella, *eo quod Imperatori quidam jugis & indeſinens Conſulatus omnibus civitatibus & populis & gentibus in ſingulis quæ placent diſtribuendo advenit; aut cum ipſe annuerit trabea, ideoque & Imperii Conſulatus per omnia ſit frequens & ſceptra.* Alioquin eodem honore licet ſæpius repetito, ad paucos vel menſes, vel dies, vel horas etiam contenti vulgo Cæſares, mox ad alios illum transferri curabant. Exemplum illius moris invexit Auguſtus, quo ad plures Conſularis trabea deferretur. Unde factum etiam, ut rurſus invaluerit nata jam ſub J. Cæſare celebris illa Conſulum ordinariorum & ſuffectorum origo, & à temporibus

Lib. 1. c. 20. Nov. cv.

ribus Imp. Claudii bimeſtres ut plurimum Conſules pro annuis evaſerint. Duo nempe hic mutata ſub Cæſaribus; unum, ut Conſulatum ante tempus deponerent; alterum, ut abſentes eundem inirent, quorum poſtremum de Auguſto notat Tranquillus, & de Veſpaſiano ac Tito Tacitus. Quare etiam ne extra Conſulatum deeſſent eidem Auguſto & ſucceſſoribus Conſulis prærogativæ, duo iterum ſub eodem inducta reperio. Unum ut Conſularis Poteſtas perpetua cum jure XII. faſcium illi deferretur: Alterum ut extra Conſulatum jus nihiloſminus haberet Relationis, quod Conſulum alias proprium juxta Polybium ac Dionem, & poſtea inter ſolitos Cæſarum honores receptum. Cæterum non adſcripti ſolum diligenter in Nummis Cæſarum, Conſulatuum ab iis geſtorum numeri, ſed in nonnullis etiam rarioribus ſolemnis Conſularis Proceſſus pompa. Hujus notæ duo inſignes Lectori indicandi: Unus aureus magni Conſtantini, qui extat in Cimeliarchio Cæſareo inſcriptus FELIX PROCESSUS COS. VI. AUG. &c. Alter Maxentii, quem videas in Gaza Inclytæ Reginæ, unde ſequens ectypum ſumus nacti, opportune nobis à laudato paullo ante Thoma Chiffletio ſubminiſtratum.

Hiſt. IV. 38.

Dio l. LIV.

Currum agnoſcis Triumphalem quem trahunt quatuor Elephanti & Victoriam deſuper, quæ Coronam

 offert

offert Maxentio, cum inſcriptione ſuperiori haud abſimili, FEL. PROCESS. CONSULAT. AUG. N. ſeu *Felix Proceſſus Conſulatus Auguſti Noſtri.* Inde vero tria continuo colligas. Primo, ut erudite monebat Chiffletius noſter, Maxentii Conſulatum, de quo obſcura alias mentio, ſi unum forte excipias Anaſtaſium Bibliothecarium, & Auctorem incertum de Præfectis urbis apud Onuphrium. Alterum, Maxentii Triumphum de Alexandro Tyranno, cujus rei geſtæ hiſtoriam videre licet apud Zozimum: Tertium, factam ſicut in ſuperiori Conſtantini nummo, *Felicis Proceſſus Conſularis* mentionem, & ſignatam his monumentis perpetuam ejus rei memoriam. Proprium nempe hic *Proceſſus* ſeu procedendi vocabulum, de ſolemni Conſulum pompa, qua die magiſtratum illum inibant. Ita de Honorio Conſule Claudianus,

De III. Conſ. Honor. —— PROCEDE SECUNDIS
Alitibus,

quo *Felicem* nempe illi *Proceſſum*, juxta ſuperiores Nummos, auguratur. Sic in Fragmento nondum edito notarum veteris alicujus Grammatici in Ciceronis Orationes, quod tractare mihi licuit in inſtructa ab optimis & antiquis libris Bibliotheca viri magni Iſaaci Voſſii, illud obſervabam ad Verrinas, *Quæſturam intelligimus, nam omnes cæteri magiſtratus Kal. Jan.* PROCEDEBANT, *ſoli vero Quæſtores Nonas Decembris.* Ad quem Proceſſum ſeu Pompam Conſularem reſpexit etiam Hieronymus, agens de Conſule deſignato, *qui quaſi de ſubjectis hoſtibus triumpharet, Capitolinas adſcendit arces, quem plauſu quodam & tripudio Pop. Rom. excepit.* Qualem etiam Imperatoris Valentiniani Conſulis deſignati Proceſſum deſcribit nobis Ammianus; *Et cum introiſſet Ancyram Imperator, paratis* AD POMPAM *pro tempore neceſſa-*

Ad Marcell. de exitu Lætæ.

Lib. XXV.

neceſſariis, CONSULATUM INIIT, *adhibito in Societatem trabeæ Varroniano filio ſuo admodum parvulo; cujus vagitus pertinaciter reluctantis ne in* CURULI SELLA VEHERETUR EX MORE, *id quod mox accidit, portendebat.* Vides hic Imperatorem Conſulem, procedentem eundem ſolemni pompa eam in rem parata, die initi Conſulatus, adſcito quoque in ſocietatem illius honoris & Proceſſus infante filio adhuc vagiente, nempe τῷ ἐν ἀγκάλαις ὑπάτῳ, ut loquitur alicubi Themiſtius de Conſulatu lactentibus adhuc Auguſtorum liberis delato. Sic frequentes *Nobiliſſimi Pueri Coſſ.* in Inſcriptione legum Codicis Theodoſiani, ut paullo ante de Valentiniano III. & Honorio videbamus; ac de Olybrio Valentiniani genero Hieronymus, *Conſul quidem in pueritia.* Aſcendebant nempe frequenter auguſtiſſimum illud Conſulum Tribunal, ut de Trajano Plinius loquitur, Imperatores; ita tamen ut ea ætate ex Domo Auguſta alterum ſibi Collegam vulgo adſciſcerent, ſubmotis ab ea trabeæ ſocietate privatis. Hinc de Juliano Ammianus, qui Salluſtium Præfectum Galliarum alterum ſibi adjunxerat Conſulem, *& videbatur novum adjunctum eſſe Auguſto privatum, quod poſt Diocletianum & Ariſtobulum nullus meminerat geſtum.* Ejus moris tamen, privatos à ſocietate Conſulatus removendi, auctorem Conſtantium Juliani Deceſſorem innuerat alibi idem Ammianus, *Quod autem per omne tempus imperii nec in conſeſſum vehiculi quemquam ſuſcepit, nec* IN TRABEA SOCIUM PRIVATUM *adſcivit, ut fecere Principes conſecrati.* Haud obſcura vero, quæ vulgo Auctores antiqui referunt de ornata ab Auguſtis Sella Curuli, ſeu de illo titulo Conſulis,

— *Auguſti quem ſe decorare fatentur*,

Orat. XII.

Epiſt. ad Demetriad. p.63. T.I.

Lib. XXIII.

Lib. XVI.

Claud. in Pr. Conſ. Stil. lib. I.

Panegyr. Julian. p. 229.

& quibus multa conſentanea apud Libanium legas, tradentem inter alia Imperatores gratificari volentes Conſulari dignitati, in ſemet eam recepiſſe adnexo Conſulatus imperio. At aliter loquitur Conſul ipſe tandem & Imperator Julianus, qui refert alicubi Imperatores, alias dignitates Reip. aboleviſſe, alias retinuiſſe διὰ βίου, de Conſulatu vero addit, χαίρουσι δὲ καὶ πρὸς ἐνιαυτὸν τυγχάνοντες, *gaudent etiam in annum eum adepti.* Quo loco itidem notanda illa Zonaræ verba de Principibus ante Diocletianum, οἱ πρώην γὰρ βασιλεῖς κατὰ τοὺς ΥΠΑΤΟΥΣ τετίμηντο, *ſuperiores enim Imperatores* INSTAR CONSULUM *obſervabantur.* Certe Jovem ipſum Deorum Regem & Patrem eo nomine quo vulgo Conſules Græci, Θεῶν ὕπατον vocat idem Libanius; & iteratione Conſulatus augeri honorem negat in quadam Conſtitutione Theodoſius junior, *quia nihil eſt altius dignitate.*

Orat. III. p. 201.

Annal. II.

Panegyr. Jul. p. 230.

L. 1. Cod. de Conſul.

De Proconſulatu Cæſarum.

Neque vero à geſto Conſulatu PROCONSULES dictos eoſdem Cæſares noſtri, ut quibuſdam tamen placuit, ſed ob Pronconſulare imperium cum reliquis majeſtatis inſignibus iiſdem conceſſum, prout obſervarunt jam eruditi. In Nummis autem Cæſarum vix eundem PROCONSULIS titulum expreſſum videas, qui illis alioquin frequenter in ſaxis & in nonnullis litterarum inſcriptionibus apud Dionem, Euſebium, aliosque, & aliquoties apud auctores Hiſtoriæ Auguſtæ tribuitur. Miratur vero non leviter ὁ θαυμάσιος Caſaubonus hoc Nummorum aliorumque ſilentium, nec cauſam adſequi ſeſe profitetur, cur prætęrita ſit eadem Cæſarum dignitas in pleriſque monumentis priſci ævi, quum Tribunitiæ Poteſtatis conſtans occurrat mentio; quarum utraque tamen ex æquo Cæſaribus competebat. Rationem autem vel ſilentii vel diverſitatis inde peten-

petendam crederem: Primò, quod non ſemper aut in Urbe, ſed extra pomœrium duntaxat Proconſulis titulum ſuſciperent Imperatores. Diſerte id apud Dionem expreſſum legas, ὕπατοί τε γὰρ πλειστάκις γίγνονται, καὶ ἈΝΘΥΠΑΤΟΙ ἀεὶ, ὁσάκις ἂν ἔξω τοῦ πωμηρίου ὦσιν ὀνομάζονται· * *Conſules enim fiunt ſæpenumero &* PROCONSULES *ſemper quoties* EXTRA *pomœrium ſunt, appellantur.* Lib. LIII.

Hinc Elagabalus apud Dionem imperium in Syria ſuſcipiens inter reliquos titulos, Proconſulis quoque nomen adſumit; procul nempe ab Urbis pomœrio poſitus. Quo ſpectant etiam duo illuſtria apud Tacitum loca. Prius, ubi abſenti Germanico delatum tradens Proconſulare id genus imperium, addit, *quominus idem pro Druſo poſtularetur, ea cauſſa, quod deſignatus Conſul Druſus* PRÆSENSQUE *erat.* Alterum, ubi decretum refert inter alia, ut Nero PROCONSULARE *imperium* EXTRA URBEM *haberet.* Unde quum non eadem eſſet hujus tituli, quæ Tribunitiæ Poteſtatis aut aliorum ratio, inde in Nummis Cæſarum aliiſque monumentis omiſſa frequenter illius ſignificatio, quem iiſdem tamen tribuunt nonnullæ Corporum & Collegiorium Inſcriptiones. Secundo, quod hæc poteſtas Proconſularis infra aliarum faſtigium cenſeretur, quæ in Nummis Cæſarum leguntur expreſſæ: unde nec *Principis Senatus* (quem titulum præter Auguſtum, à Tiberio cum Cæſaris & Germanici appellationibus adſumptum tradit Dio) nec de *jure Rêlationis*, alia appendice principalis faſtigii, ullam in iiſdem mentionem reperias. Neque enim omnibus, ſed præcipuis appellationibus ſuperioris poteſtatis & jam olim & hodie etiamnum Nummi Principum ſignari conſueverunt. Hinc reliquis etiam titulis; *Imperatoris*, *Cæſaris*, *Auguſti*, *Pontificis Maximi*, *Tribunitiæ Poteſtatis*, *Conſulis*, PROCON-

Lib. LXXIX. Annal. I. 14. Annal. XII. 41. Lib. LVII.

ſulem poſtponi paſſim videas in priſcis Inſcriptionibus, & in litteris Galerii Maximini apud Euſebium. Adeo ut nec adſcriptum eundem reperias in antiquis Cæſarum Elogiis, ante Nervæ & ſequentia Antoninorum tempora, quibus plenior quædam refertur honorum & titulorum congeries; quamquam jam ante Proconſulare illud imperium Auguſto tributum conſtet ex Dione, & Neroni ex Tacito. Trajano certe & Ælio Cæſari adſcribunt etiam hunc titulum Marmora, ut pateat errare virum incomparabilem, qui in Antoninis hunc primo credit reperiſſe. At Nervæ quidem male tribuitur lapis apud Gruterum cum illo titulo *Proconſulis*, qui ſucceſſori ejus Nervæ Trajano adſcribendus; prout colligo ex adjuncto *Dacici* cognomine, & lacunis inſcriptionis, quæ non incommode ſuppleri poſſunt. Tota nempe aut certe præcipua vis hujus poteſtatis in Imperatoris vocabulo jam erat repoſita, cujus auſpiciis reliqui Præſides bella ſuſcipiebant, & quo uno nomine ſupremum peregrinarum juxta & urbanarum rerum arbitrium, omniaque Magiſtratuum jura in Cæſares tranſlata aperte docet Dio. *Additus tamen* opportune, ut judico, & peculiari de cauſſa in gratiam Auguſti Proconſulis titulus. Diviſus nempe ab eo fuerat Orbis Romanus in Provincias Cæſaris & Populi, quarum poſtremis Populi Magiſtratus ſub Proconſulum nomine præerant. Unde ut nihilominus Cæſaris auſpiciis omnes illas provincias ex æquo adminiſtrari ſingularum Præſides facilius intelligerent, nec ullas partes Orbis Romani imperio illius exemptas, tranſlata illa Proconsulis aut Juris Proconsularis ad eundem Auguſtum & ſucceſſores nomenclatio. Et hæc notaveram in prima editione hujus operis, quum poſtea eandem Juris Proconſularis

Hiſt. Eccl. lib. ix.

Theſ. ccxlv. 9. & ccli.

Salmaſ. ad Hiſt. Aug. p. 82.

Lib. liii.

ris Cæſaribus uſurpati originem vidiſſe quoque Petrum Marcum in renovato formis luculento opere de Concordia Sacerdotii & Imperii recenter in urbem adlato, opportune monuiſti. Neque vero ſtatui debet cum magno Caſaubono, ita pertinax hac in parte Nummorum veterum ſilentium, ut non ſeſe manifeſtet hic PROCONSULIS titulus in aliquot antiquis id genus monumentis. Mitto quem jam ab Occone deſcriptum videre idem potuiſſet in duobus Conſtantini nummis, nempe CONSUL. P. P. PROCONSUL ANT. Pag. 53. & 537. Tres autem eodem quoque titulo inſcriptos, quos notare mihi contigit in illuſtribus Cimeliarchiis, quia vulgo rariores, in Lectoris gratiam hic haud illibenter, vulgamus. Exhibent duo priores aurei, depromti ex Gaza Palatina, Diocletianum ac Maximinum, cum figura quæ Globum geſtat in averſa parte, ſolito illis temporibus in nummis ſymbolo, & inſcr. CONSUL. VII. P. P. PROCOS. Tertius itidem aureus è Muſeo laudati ſæpius Etruſci Mæcenatis Cardinalis Medicei, Magnum Conſtantinum ſignat, cum inſcr. averſæ partis P. M. TR. P. P. P. COS. IIII. PROCOS. ubi prioribus litteris *Pontificem* quoque *Maximum* vides eundem Cæſarem deſignari, quod rarum alioquin in nummis illorum temporum ſupra monuimus.

Immo

Immo ejuſdem etiam notæ Trajani nummum vidiſſe memini apud Abbatem Braceſium, ſed ex eo nummorum genere, quos *Crotoniatas* vulgo appellant, in quo nempe Caput Trajani cum inſcr. IMP. CÆSAR TRAJANUS AUG. P. M. P. P. PROCONS. in averſa autem parte, Æneas cum Anchiſe & Iulo. Cæterum ad hunc PROCONSULIS titulum non referri debuit ille Zonaræ locus de Auguſto, τὴν ὑπάτων τιμὴν διὰ βίου ἔλαβε, ut male obſervat vir doctus, ſed ad perpetuam Conſularem poteſtatem Auguſto delatam, ut ſupra ex Dione vidimus. Eandem vero dignitatem candidatis imperii aliiſque arbitris ſupremæ poteſtatis frequenter conceſſam apud Auctores legimus, ſicut Germanico, Seiano, ac necdum Auguſtis Pio, Marco; ita ut inter
Annal. XIII. 21. initia faſtigii Cæſarum ſeu *adipiſcendo imperio*, ut Tacitus ea de re loquitur, *præparata*, eandem quoque dignitatem reponendam conſtet. Quæ vis autem hujus impe-
Annal. II. 43. rii fuerit perſpicue deſignat meo judicio Tacitus, *Tunc decreto Patrum permiſſæ Germanico Provinciæ quæ mari dividuntur*, MAJUS*que imperium quoquo adiſſet, quam his qui ſorte aut permiſſu Principis obtinerent.* Hoc nempe *Majus Imperium* nihil aliud quam imperium illud Proconſulare, quale Auguſto delatum iiſdem verbis deſcri-
Lib. LIII. bit Dio, ἐν γὰρ τῷ ὑπηκόῳ τὸ πλεῖον τῶν ἑκασταχόθι ἀρχόντων ἰσχύειν ἐπέτρεψε, *ut* MAJOR *ipſi in Provinciis, quam eorum Præfectis poteſtas eſſet.* Ita ampliata paulatim hæc poteſtas, quæ jam in M. Antonio Prætore reperta, (cu-
Lib. I. c. I. jus *infinitum imperium* vocat Lactantius,) renovata in Pompeio Lege Gabinia, qua permiſſum ei ad quinquennium juxta Dionem Proconſulare imperium in toto Orbe Romano; aut quum delata ei rei frumentariæ procuratio; ſeu interprete illius legis Tullio, MA-
Lib. IV. Ep. ad Att. I. JUS IMPERIUM *in Provinciis quam ſit eorum, qui eas*

obti-

obtinent. At non *Majus* ſed *Æquum* illud Pompeii cum Proconſulibus imperium lege Gabinia ei conceſſum vocat Velleius, & cujus imperii exemplum in Corbulone repetitum Neronis temporibus apud Tacitum legas. Annal. xv. 25. Hinc autem dignitatis hujus memoriam Pompeii ejuſdem Nummi cum PROCONS. titulo ſervarunt; ut originem iterum & exempla hujus Auguſtorum faſtigii in ipſa Republica obſerves. Alioquin aucta eadem poteſtas in Cæſaribus, cujus tres reperio prærogativas: Primo quod revera non *æquum* ſed *Majus* illis quam Præſidibus Provinciarum in eaſdem cederet Imperium. Id certe clare innuit Ulpianus, *Præſes Provinciæ* MAJUS IMPERIUM *in ea Provincia habet omnibus* POST PRINCIPEM, quibus conſentanea & totidem verbis tradit agens de officio Proconſulis. L.4.de Off. Præſid. Secundo, quod non ad certum tempus, ſed perpetua illis deferretur, nec deponi proinde intra pomœrium, aut renovari eandem opus eſſet, ut obſervat Dio; qui alibi docet Proconſulare imperium gerenti in urbem venire non licuiſſe. L. 8. D. de Off. Proconſ. Lib. LIII. Lib. XXXIX. Imperium itaque illud Proconſulare Cæſarum Perpetuum intra & extra pomœria; uſus autem appellationis PROCONSULIS extra pomœria ſolitus ab iis uſurpari; quorum utrumque aperte diverſis locis tradidit Dio. L.XXVI.c.9. & 21. Quamquam & ſimile quid jam olim in libera quoque Republ. conceſſum, quum auctore Livio, Q. Fulvio Proconſuli & poſtea M. Marcello conceſſum, ut Urbem cum imperio inirent. Tertio, quod citra certos maris aut terrarum limites, Cæſaribus in toto Orbe Romano, non ut Pompeio ad quinquageſimum à mari milliare, jus illud deferretur. Nihil quippe aliud, ut jam monui, illo jure ſeu imperio Proconſulari quæſitum, quam ut æquum vel ſupremum Cæſarum in omnes Provincias Cæſaris & Populi

imperium ipſo nomine traderetur. Ut proinde non male Symmachus Imperatorem vocet alicubi *cunctarum Provinciarum parentem.* Et hæc obiter de illo titulo Proconſulis à Cæſaribus admiſſi, quem non ſatis hactenus expenderant viri docti, & cujus nobis occaſionem ſuppeditavit non doctiſſimi ſolum Caſauboni dubium & ſollicitudo circa Nummorum, ut exiſtimabat, ea de re ſilentium, ſed & ingenua alterius Semonis confeſſio, qui doceri ab eodem cupit, cur Severus aliique eum ſequuti Imperatores, PROCONSULES vocentur in Inſcriptionibus antiquis, additque, *Hoc non mediocriter mirari ſoleo, quia cauſam ignoro.* At hæc omnia plana jam ni fallor & perſpicua.

L. IV. Ep. 61.

Joſ. Scalig. Ep. LXVI.

De Titulo PATRIS PATRIÆ, *& adfinibus.*

Frequens vero in iiſdem Nummis PATRIS PATRIÆ appellatio, quam Ciceroni primum tributam, & dein ad Cæſares tranſlatam obſervat[a] Appianus. Mitto obviam ejuſdem rationem à [b] Dione indicatam; qui illud non ut poteſtatis, ſed ut honoris & cautelæ vocabulum, iiſdem impoſitum docet; ut meminerint ſubditos Patria Caritate diligere, & ſubditi eoſdem viciſſim debita liberis reverentia proſequi; ſeu ut Seneca de cauſſa illius appellationis Principi conceſſæ, alicubi loquitur, PATREM *quidem* PATRIÆ *appellavimus, ut ſciret datam ſibi poteſtatem patriam, quæ eſt temperatiſſima, liberis conſulens, ſuaque poſt illos ponens.* Illud vero magis hic ad rem facit, quod notat inſuper Appianus, ſerius eam reliquis appellationibus concedi ſolitam, & nonniſi poſt prævia magnarum rerum experimenta. Hinc videas eandem in priſcis monumentis Hiſtoriæ Auguſtæ, ut ſummum quaſi honorum apicem, neque ſtatim, neque promiſcue Cæſaribus conceſſam; quæ diſcrimina demum ex eorum Nummis intelligas. Ita J. Cæſari, à quo mos illius cognomenti ad ſucceſſores tranſ-

[a] Bell. Civ. l. II.
[b] Lib. LIII.

Lib. I. de Clem. c. 14.

tranſiit, poſt mortem primo delatum hunc titulum exiſtimarunt Viri docti, ob Columnam illi defuncto ab Antonio erectam cum inſcr. PARENS PATRIÆ, quam ut *exſecratam* ſugillat alicubi Tullius. Verum non Philip. 1. repertum tum primum ſed renovatum hoc ejus cognomentum, præter Dionem aut Tranquillum, Nummi id ſatis refellunt eodem vivo percuſſi, in quibus CÆSAR PARENS PATRIÆ deſcribitur. De tempore ejuſdem appellationis Auguſto conceſſæ major inter eruditos controverſia, de qua videnda Lapidis Inſcriptio apud Gruterum. Theſ. CXXXVI. 2. De Tiberio, cognomen illud conſtanter eum recuſaſſe Dio & Suetonius tradunt, ac ejuſdem Nummi fidem faciunt, qui carent hoc titulo. A Nerone illum ſub initium principatus propter ætatem rejectum auctor iterum Tranquillus; ita tamen ut brevi poſt receptum conſtet ex ejuſdem Nummis, qui primis Imperii annis percuſſi, eundem cum reliquis ſignant. A Veſpaſiano eandem appellationem cum Tribunitia Poteſtate ſerius admiſſam auctor itidem Tranquillus. De poſteriori vidimus; priorem autem ſecundo imperii anno jam ab eo ſuſceptam agnoſcas in ejuſdem Nummis. De Hadriano etiam refert Spartianus, PATRIS PATRIÆ delatum ſibi nomen *ſtatim atque iterum diſtuliſſe*, quod hoc nomen Auguſtus ſero meruiſſet. Hanc tamen moram brevem fuiſſe, recte ex ejuſdem Nummis collegit magnus Caſaubonus; qui nempe primo ejus Conſulatu percuſſi illius cognomenti meminere. Sciendum tamen plurimos exſtare ejuſdem Nummos cum ſola Inſcriptione HADRIANUS AUGUSTUS, & memoria Conſulatus; ut vel hinc *iterum* hoc nomen illum *diſtuliſſe* cum Spartiano colligas. De Pertinace vero, ut ſingulare obſervat Capitolinus, quod primus eadem die Auguſtus & PATER

PATRIÆ ſit renuntiatus; quod etiam de Alexandro Severo & reliqua honorum congerie adnotovit Lampridius. Ubi obſervandum obiter, non tam ratione aut deſtinato conſilio, quam impetu & acclamationibus Populi aut Senatus, appellationes id genus frequenter conceſſas. Ita eodem ritu, quo Romulus olim Parens Urbis à multitudine declaratus legitur apud Livium, ſic à Populo J. Cæſarem PARENTEM PATRIÆ legas apud Dionem proclamatum; ne magis Ciceroni cum Appiano, quam ejuſdem Romuli exemplo, cognomen illud Cæſaribus tributum cenſeas. Necaliter

Pag. 697. de Othone narrat Dio in Excerptis Conſtantinianis, eum à militibus PATRIS nomine ſæpe proclamatum, tanquam liberis ac parentibus propriis ſibi chariorem.

De Provid. Βασιλεῖ δὲ inquit alicubi Philo, οὐκέτι πρόῤῥησις οἰκειότερα ΠΑΤΡΟΣ, *Regi appellatio nulla magis propria quam* PATRIS. Cæterum jam olim Cyrum *Patrem*, ceu ΠΑΤΕΡΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ dictum obſervat Pauſanias, & eandem etiam appellationem Antoninum Pium meruiſſe,

In Arcadicis. δόξῃ δὲ ἐμῇ καὶ τὸ ὄνομα τὸ τοῦ Κύρου φέροιτο ἂν τοῦ πρεσβυτέρου ΠΑΤΗΡ ΑΝΘΡΩΠΩΝ καλούμενος, *Mea vero ſententia Cyri ſenioris nomine inſigne inſigniri meruiſſet, ut nempe* PATER HOMINUM *diceretur.* Quo nomine dicam illi ſcribit Vir undiquaque doctiſſimus ad Capitolinum, quaſi oblitus ſit Pauſanias, decreto Senatus PATREM PATRIÆ appellatum eundem Antoninum, & ita occupatum eſſet à Senatu, quod ipſe decernendum ſtatuit. At quis non abſolvendum hic videt ab omni reprehenſione Pauſaniam; quum non eadem ſit PATRIS PATRIÆ & PATRIS HOMINUM appellatio; prior anguſtior nec ſolius Antonini, ſed promiſcue Cæſaribus communis, ut vel eorundem Nummi luculenter arguunt, poſterior Jovi Deorum Hominum-

que

que Parenti propria & Cyro peculiaris. Quod ipſum & res arguit & confirmat egregie Themiſtius, qui mire Pauſaniæ locum & mentem illuſtrat. Ille enim uti Cyrum PATREM, alios Perſarum Reges variis cognominibus diſtinctos commemoraſſet, addit, Θεία δὲ μόνη ἡ τοῦ πατέρος ἐπωνυμία, ΠΑΤΕΡΑ γὰρ ΑΝΘΡΩΠΩΝ καὶ τὸν Δία οἱ ποιηταὶ ἐπονομάζουσι. *Sola vero ex iis divina Parentis appellatio; PATREM enim hominum & Jovem ipſum Poëtæ appellant.* Ita voluiſſet hoc loco Pauſanias, Antoninum non PIUM ſolum aut PATREM PATRIÆ, quod uſu jam tritum & infra ejus φιλανθρωπίαν, ſed PATREM HOMINUM Jovis aut Cyri exemplo appellari; quemadmodum alibi eundem Cyrum & Juſtinianum inter ſe componit itidem Procopius, ἐπεὶ καὶ ΠΑΤΗΡ ὡς ἤπιός ἐστι· ad Herodotum nempe reſpiciens, qui eandem plane cauſſam tributæ Cyro appellationis tradit, Κῦρος δὲ ΠΑΤΗΡ, mox ὁ δὲ ὅτι ἤπιος. Eodem quoque titulo compellaverat jam olim Auguſtum Ovidius; Orat. v. Præf. de Ædif. In Thalia.

Hoc tu per terras, quod in æthere Juppiter alto Faſt. l. II.
Nomen habes, HOMINUM tu PATER, ille Deûm.

Hinc Cæſares etiam non ſolum PATRES PATRIÆ, aut *Patres Urbis*; quemadmodum alii, ſed minorum gentium *Patres Defenſoreſque civitatum* dicti occurrunt in Conſtitutionibus Imperatorum, aut *Patres Coloniæ* vel *Provinciæ* in lapidibus antiquis; ſed revera Jovis inſtar, *Patres Auſonii, Patres Latii, Patres Mundi* etiam, ſeu *Patres Orbis* frequenter Poëtis dicti, puta Martiali Statio, aliiſque. Quin ſola etiam PATRIS appellatio iiſdem jam Divis nonnunquam adſcripta, ſicut DIVUS AUGUSTUS PATER in aliquot Nummis; ut non fruſtra eodem adhuc vivo dixerit Poëta illi familiaris,

Hic ames dici PATER atque Princeps,

& Trajanus in quodam nummo Hadriani ſub Jovis habitu cum fulmine & haſta, DIVUS TRAJANUS AUG. PARTH. PATER, in alio autem ejuſdem Hadriani, quem viderat ὁ πάνυ Peireskius, PATRI; ac præterea Pertinax in ſingulari nummo Regiæ Gallorum Gazæ mihi inſpecto DIVUS PERT. PIUS PATER. Eadem nempe de cauſſa, ob quam Jovem Græ-
Lib. V. cis PATREM dictum videre licet apud Diodorum,
Lib. IV. c. 3. aut apud Lactantium, qui tradit Gentilibus *omnem Deum inter ſolemnes ritus & precationes* PATREM *nuncupari.* Ut etiam inde liqueat, non fruſtra ad illud Virgilianum, *Da Pater augurium*, dictum à Servio, PATER *Religionis, ut ſupra diximus, nomen eſt*; quomodo & *Patres* dicti jam olim ſacrorum cum apud Gentiles tum apud Chriſtianos Antiſtites, ut eruditis notum, ac notanter *Pater ſacrorum* apud Tertullianum in Apologetico. Immo inde quoque profectum hunc morem videas, ut defuncti Auguſti PATRES aut PARENTES à ſucceſſoribus vocarentur, quamquam nullis cognationis vinculis iiſdem conjuncti; cujus moris crebra exempla occurrunt in Codice Theodoſiano. Quo loco inſuper notandum illud, quod Totilas apud Procopium ad Imp. Juſtinianum ſcribens, PATREM
Bell. Gotth. eum ſe vocaturum dicit, ſi Pacem concedat, ΠΑΤΗΡ
l. III. c. 21. τε ἂν ἐμὸς εἰκότως καλοῖτο. Cæteroquin illud cognomen PATRIS ORBIS, quod meruiſſe pridem Auguſtum tradit alicubi Ovidius,

Faſt. l. I. *Jam dudum tu* PATER ORBIS *eras*,

geſtaſſe demum videmus illius Conjugem Liviam, quæ in Nummis GENETRIX ORBIS vocatur. Hinc natæ rurſus illæ propriæ Cæſarum appellationes in eorum Nummis itidem obviæ, PATRIS CASTRORUM, PATRIS EXERCITUUM, quæ ut ſummi faſti-

faſtigii vocabula Auguſtis tantum ſolita conferri, aut deſignatis eorum hæredibus. Quæ illuſtrant egregie locum Taciti, apud quem inter reliqua crimina Piſoni objecta, vitio verſum, quod paſſus ſit, ut PARENS LEGIONUM *appellaretur*. Novum inſuper in Auguſtorum gratiam repertum PATRIS SENATUS cognomentum, quod Claudio recuſanti Conſul Vipſanius deferebat (*quippe promiſcuum* PATRIS PATRIÆ *cognomentum*) ſed à Pupieno ac Balbino receptum eorundem Nummi arguunt, cum inſcr. PATRIS SENATUS; quibus addi poteſt Nummus Commodi cum eadem egipraphe PATER SENATUS. Repertum illud nempe vice antiquæ appellationis PRINCIPIS SENATUS, quam ab Auguſto ſuſceptam, à Tiberio inter titulos principatus adſcriptam ſupra ex Dione vidimus, & quam Pertinaci etiam tribuit vetus lapis, IMP. CÆS. P. HELVIO PERTINACI PRINCIPI SENATUS PATR. PATRIÆ COS. II. Ac Imperatorum exemplo ad Auguſtas etiam tranſlata itidem cognomenta MATRIS SENATUS, MATRIS CASTRORUM, MATRIS etiam PATRIÆ, quæ Nummi & Marmora Fauſtinæ, Juliæ Severi, Mamææ & Victoriæ largiuntur, & de qua priori appellatione Lucanus noſter,

Ann. III. 13. Ann. XI. 25. Occo. pag. 323. Theſ. CCIX. 1.

Tarpeiamque Jovis ſedem, MATRESQUE SENATUS.

Lib. V.

Qui mos ſcilicet in Liviæ gratiam inductus, quam *alii* PARENTEM, *alii* MATREM PATRIÆ *appellandam cenſebant*. Alioquin ut illi Patres aut Matres Caſtrorum, Exercituum, Legionum, Senatus; ita FILIUS *Caſtrorum* vocatus Caius apud Suetonium, & *Legionum alumnus* apud Tacitum, & Gordianus, FILIUS *Exercituum*, & *Senatus* apud Capitolinum,

Tacit. Annal. I. 14. Annal. I. 44. In Gordiano.

Cor-dus

dus dicit omnes MILITES *eum* FILIUM *appellaſſe, ab omni* SENATU FILIUM *dictum.* Quomodo nempe jam ante M. Aurelius pro civium erga ſe caritate, ab aliis modo FRATER, modo PATER, modo FILIUS etiam, pro cujuſque ætate dictus ac dilectus.

Cap. iii *M. Aurel.*

De Titulo PII *& adfinibus.*

PII vero & FELICIS cognomenta tribuunt paſſim iiſdem Auguſtis antiquæ Nummorum & Lapidum inſcriptiones. Mos autem earum inductus ex acclamationibus Senatus in inaugurationibus Principum, aut præclaris rebus in commune beneficium ab iis geſtis. Elagabalus quidem inter reliquos imperii titulos, utrumque adſumpſit ante Senatus decretum, ut conſtat ex ejuſdem Epiſtola apud Dionem. Alias enim neque continuo ſub initium Principatus, neque conjunctim ſemper eædem appellationes Cæſaribus delatæ. Diſcrimen hoc & corruptum ſimul morem adulatione illorum temporum in Commodo obſervat Lampridius; *Inter hæc Commodus, Senatus ſemet ridente, quum adulterum matris Conſulem deſignaſſet, appellatus eſt* PIUS, *quum occidiſſet Perennem appellatus eſt* FELIX. Hinc utrumque nomen ſimul in Nummis ejuſdem Commodi primum videas receptum, & dein in Severi aliorumque Cæſarum inſcriptionibus frequens. Alioquin & Tiberio jam olim ſed abnuenti, & Succeſſori ejus Caio in Deos juxta & conjunctos impio, PII cognomen delatum tradit Suetonius. De ratione vero illius appellationis præter Antoninum vulgo poſtea Cæſaribus conceſſæ, diſſerit cum Cæſar ipſe ſed ἀσεβέςατος Julianus, tum alicubi Themiſtius; qui alibi etiam Deorum exemplo ita dictos docet, qui tanquam ΕΥΣΕΒΕΙΣ & ΣΩΤΗΡΕΣ ſoleant invocari. Hinc recepta jam olim à Syriæ Aſiæque Regibus nomenclatio cum aliis Deorum cognominibus; ut inter cæteros ab Antiocho Euergete,

Lib. XXIX.

Orat. IX.

Orat. IX.

te, ſicut probat illius Nummus, ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΕΥΣΕΒΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Apud Romanos vero duplici ratione tributum illud cognomentum Cæſaribus liquet ex eorum Nummis: Priori, pro Religione erga Deos; unde inſtrumenta ſacerdotalia, Pateræ, Aræ, aut Templa in aliquot Cæſarum & Auguſtorum Nummis depicta, cum inſcr. PIETAS AUG. Quo ſpectat rarus quidam Otaciliæ Auguſtæ, in quo mulier ſtans juxta Aram, dextram extendens, & ſiniſtra tenens pixidem, cum inſcr. PIETAS AUGUSTÆ. Eadem ſcilicet Εὐσεβείας & Θεοσεβείας ſignificatio de Religionis cura & pietate in Deos apud Gentiles, ut fruſtra inter eas voces diſcrimen quæſitum ſit à nonnullis. Ita utrumque promiſcue ſumi à Platone videas, ὅταν ἐξ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ ΘΕΟΣΕΒΟΥΣ ἀσεβὴς γένηται· paullo poſt, καὶ τῷ ἐξ ΕΥΣΕΒΟΥΣ ἄρα γενομένῳ ἀσεβεῖ. Altera, frequentius pro inſito amore erga Liberos, Parentes, Senatum, Principem, & mutua quadam inter ſe omnium ordinum caritate. *Quid eſt Pietas* juxta Tullium, *niſi voluntas grata in parentes*; & quo ſenſu proinde noti vulgo & PIUS Æneas apud Poëtam, & PII fratres Catinenſes apud Græcos ac in Nummis itidem obvii, & præter Oppium, Metellus, ac S. Pompeius PII in iiſdem ſimiliter dicti. Ita rurſus Parentum in liberos caritatem, non ſolum PIETAS in Auguſtarum Nummis, Matris Symbolo gremio liberos foventis, aut manus ſuper eoſdem extendentis frequenter adumbrat; ſed in quodam etiam aureo Antonini Numiſmate figura ſtans cum tribus pueris & inſcr. PIETATI AUG. Quo referri etiam debet rara inſcriptio Theodoræ Maximiniani Conjugis PIETAS ROMANA, cum figura mulieris filium lactantis, & qualem ſupra videas expreſſam in Hiſtoria Auguſtarum. Hinc vero

In Cratylo p. 394. edit H. Steph.

In Plancio.

In Cimel. Card. Leopold. Medic.

natum utrumque hoc diſcrimen in Romanorum monumentis, ut iis ex æquo celebraretur PIETAS Principis cum erga Deos, tum in liberos ac ſubditos, pro utraque nominis illius ratione; & rurſus PIETAS ſubditorum erga Principem ut Parentem nempe communem, aut etiam ut Numen tutelare. Inde Ἀσέβεια ſeu

Annal. VI. *Impietas* dicta crimen Majeſtatis, ut Albucilla apud Tacitum, *quæ defertur* IMPIETATIS *in Principem*, &

Pag. 99. clariſſime apud Dionem in Excerptis, τοῖς λεγομένοις ΑΣΕΒΕΙΑΙΣ. Adeo ut non mirum ſit audire Piſonem

Annal. III. 16. de ſe profitentem, *vixiſſe me Cæſar cum fide adverſum te, neque alia in Matrem tuam* PIETATE; aut ſtatuam videre erectam L. Vitellio patri Imperatoris cum inſcr.

Suet. in Vitellio. PIETATIS IMMOBILIS ERGA PRINCIPEM. Unde & inter fauſtas Patrum acclamationes in inauguratione Pertinacis, ingeſtum illud PIETATI SENATUS FELICITER; quem Lampridii locum egregie rurſus illuſtrant præclari Nummi Antonini PII & Commodi, cum Imperatoris & togata Senatus figura ac inſcr. PIETATI SENATUS. Nempe juxta

In Panegyr. Plinium, PIETATI SENATUS *cum modeſtia Principis* FELIX *ſpecioſumque certamen.* Ita viciſſim alius occurrit nummus Galbæ inſignis, & cujus ectypum hic habes è Muſeo, quod noſti, viri apud vos à genere, dignitate, meritis, ingenii ac vitæ elegantia ſplendidiſſimi, & de quo ſæpe alias in hoc opere, Camilli Maximi. Exhibet ille in priori nummi facie caput Galbæ laureatum cum inſcr. SER. SULP. GALBA. IMP. CÆSAR AUG. P. M. TR. P. in averſa autem juxta ſequentem iconem, duas figuras ſtantes, unam Imperatoris paludati quam minus accurate cælator expreſſit, alteram Senatus togati ſiniſtra lauream tenentis, dextra autem coronam Imperatoris capiti imponentis,

nentis, cum inſcr. SENATUS PIETATI AUGUSTI.

Crederem facile inſcriptum ita hunc Nummum auctoritate Senatus, ob adoptatum à Galba Piſonem, *nobilem utrinque*, & in quo facto *Patrum favor aderat*, auctore Tacito; ni obſtaret forte breve illud quatriduum quod inter adoptionem & cædem fuit, intervallum. Ita haud diſſimilem nummum in L. Vero deſcripſerunt viri docti, cum eadem inſcr. PIETATI SENATUS. Sic alibi mutua duorum Auguſtorum Pupieni & Balbini concordia ſolito ſymbolo, duabus nempe manibus junctis adumbratur, cum inſcr. PIETAS MUTUA AUGG. Ita factum etiam, ut ſequiori ævo inter ſolita & propria Imperatorum epitheta, PIETAS ſicut *Manſuetudo*, *Clementia*, aliæque id genus ſit recepta, quod notatur in Novella Juſtiniani, & cujus exempla in Conſtitutionibus Imperatorum, obvia ut [a] Theodoſii, *Nec non à Divo* PIETATIS *meæ Avo*; & cum apud [b] Symmachum aliquoties, tum [c] Caſſiodorum, qui Theodericum inducit ſcribentem ad Imperatorem Anaſtaſium, *ad Sereniſſimam* PIETATEM *veſtram*. Ut mittam etiam Ponticam Diœceſim à Conſtantio, quod [d] Ammianus refert, ad honorem Uxoris *Euſebiæ*

Hiſt. I. 19.
Occo. pag. 303. & 307.
Nov. cxv.
[a] Cod. Th. l. 2. de Frum. Urb. Conſt.
[b] Lib. x. Ep. 34.
[c] Var. lib. I.
[d] Lib. XVII.

PIETATIS *cognomine dedicatam*, Cæterum Antonino non commune ſolum cum reliquis dein Auguſtis, ſed & proprium PII cognomen manſit, deſumptum ab illius cum in Hadrianum, tum in Deos Pietate. In Arcadicis. Poſtremum notat Pauſanias; aliam vero cauſam adfert Pag. 821. Joannes Antiochenus, τὴν περὶ τοῦ ΕΥΣΕΒΟΥΣ ἐπίκλησιν ἁπάντων τῶν Αὐτοκρατόρων ἐκ τοῦ ἤθους ἀφελέστητος ἀπηνέγκατο. PII *vero appellationem omnium Imperatorum primus à morum ſimplicitate retulit.* Vulcat. Gallic. in Avid. Caſſ. Si vero generum ejus Marcum audiamus, PIUS quaſi *Clemens* dictus, *Hæc* (Clementia nempe) *Cæſarem Deum fecit, hæc Auguſtum conſecravit, hæc Patrem tuum imprimis* PII *nomine ornavit*. Quo certe reſpexiſſe videtur Claudianus,

In IV. Conſ. Honor.

> *Sis* PIUS *imprimis, nam cum vincamur in omni*
> *Munere, ſola Deos æquat* CLEMENTIA *nobis*.

Quacunque vero de cauſſa cognomen hoc eidem Antonino adhæſerit, ſolo dein illo nomine frequenter In Alexand. Ser. deſignatus, ut apud Lampridium, *quid* PIO *ſanctius, quid* MARCO *prudentius, quid* VERO *ſimplicius*; ac in libris veterum Juriſconſultorum, in quibus vulgo *Divus Pius* appellatur. Immo inde non ΕΥΣΕΒΗΣ ſolum, ſed ΠΕΙΟΣ etiam videtur Græcis dictus juxta Num- Select. Numiſ. p. Seguin. p. 147. mum Regium, & alterum Muſei Seguiniani, in quibus diſerte legitur ΠΕΙΩ vel ΠΕΙΩΝ ΕΦΕΣΙΩΝ, cum ſignato ejuſdem PII vultu in priori nummi facie. Et quamquam inſolita plane occurrat illa appellatio, ac mihi prima fronte, ante eoſdem Nummos coram inſpectos, ut ingenue fatear, parum veriſimilis videretur, qui noveram eundem Cæſarem Græca ΕΥΣΕΒΟΥΣ Theſ. Grut. cccxiv. 1. voce paſſim Græcis nuncupatum, & ΕΥΣΕΒΕΙΑ dictos iiſdem ludos Puteolis ab hoc Antonino Pio in honorem Parentis Hadriani, ut Artemidorus refert, in- Lib. 1. ſtitutos; haud difficulter tamen poſtea cenſui, indu-

biam

biam optimorum Nummorum ſcripturam non temere rejiciendam. Nihil enim obſtat, cur non ΠΕΙΟΣ dici potuerit hic Imperator, ſicut ΜΑΓΝΟΣ, ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, ΙΟΥΣΤΟΣ, aliaque id genus Romana nomina jam alibi notavimus; quæ ideo quod in proprii cognominis vicem tranſierant, Romanam etiam appellationem frequenter retinuere. Ridet certe alicubi Lucianus, quendam hiſtoriarum conditorem, qui Romanorum nomina in alia Græca transformabat, *Saturninum* vocans Κρόνον, *Frontonem* Φρόντιν, aliaque id genus multo abſurdiora. At non proinde ferendus error nobilis antiquarii, qui in Nummo Caracallæ Tarſenſi, obvias litteras Π. Π. explicat ΠΕΙΟΣ ΠΑΡΘΙΚΟΣ ſeu *Pius Parthicus*; quæ juxta conſuetum earum in ſexcentis Nummis id genus uſum, ΠΑΤΗΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ explicari debuerant.

Quom. conſcr. Hiſt.

Triſtan. Tom. II. p. 215.

FELICIS etiam appellatio Syllæ exemplo à Cæſaribus admiſſa, quam Commodo, Perenne occiſo, peculiari Senatus decreto demum conceſſam, ex Lampridio & Nummis ejuſdem monuimus. Inde etiam juncta dein PII & FELICIS cognomina, in nummis & inſcriptionibus ejuſdem Commodi primum recepta. Neque obſtant illæ Inſcriptiones, quas video in magno Gruteri opere ad M. Aurelium hujus Patrem referri, cum utraque illa appellatione, IMP. CÆS. M. AURELIO ANTONINO PIO FELICI. Caracallæ enim, qui eadem nomina *M. Aurelii Antonini* geſtavit, illæ verius adſcribendæ; ut licet etiam eruere ex adjuncto BRITANNICI, quem prior præfert Inſcriptio, titulo; ac præterea ex præmiſſis illis ante M. Aurelium IMP. CÆS. nominibus, quod in Romanis Nummis Caracallæ, non autem Marci obvium. Neque vero infrequentes in luculento illo Theſauro id

De Titulo FELICIS & *adfinibus.*

Theſ. CCLVIII. 9. 10. & CCLIX. 1.

genus tranſpoſitiones ortæ ex nominum communione, cujus exempla etiam alibi in hoc opere notamus. Quamquam utrumque PIETATIS & FELICITATIS elogium norim Trajano conceſſum in veteri Marmore, & juxta ejus laudatorem, de eodem dictum ſit *à cuncto Senatu, ô te* FELICEM; mox, *Eſtne verum quod inter iſta clamavimus, ô nos* FELICES. Scilicet juxta veteris itidem Nummi epigraphen, quæ eandem appellationem Senatui tribuit, INVICTA ROMA FELIX SENATUS. Solliciti nempe ante omnia Cæſares, ut felicitas ſuorum temporum non uno acclamationum aut monumentorum genere poſteris traderetur,

Theſ. CCXLVI. 4.

Plin. in Panegyr.

Ovid. l. 1. Triſt. El. 2.

Hoc duce ſi dixi FELICIA SÆCULA, *proque Cæſare tura pius, Cæſaribuſque dedi.*

Hinc frequentes illæ in præclaris eorundem Nummis Inſcriptiones, FELICITAS AUGUSTI; FELICITAS TEMPORUM; FELICITAS REIPUBLICÆ; FELICITAS SÆCULI; FELICITAS PUBLICA; FELICIA TEMPORA; FELIX TEMPORUM REPARATIO; item ADVENTUI AUG. FELICISSIMO, & in eximio nummo Maxentii ÆTERNA FELICITAS AUG. Hæc omnia vero variis ibi ſymbolis expreſſa, Triremi puta ſeu proſperæ navigationis curſu; quatuor Pueris & Cornucopia, ceu quatuor anni tempeſtatum felici proventu; Olivæ ramo & Caduceo ceu Pacis nuntiis; tum figuris Victoriarum nonnunquam, ut belli feliciter confecti teſtibus. Unde patet etiam cur apud Symmachum aliosque ſcriptores eorum temporum, SÆCULI vel TEMPORUM FELICITAS, *Laus*, *Gloria*, *Fama*, *Æquitas*, in litteris ad Auguſtos exaratis paſſim extollantur, ſubinde vero infelicitas temporum, ſeu Tacito

Annal. XIV. 48.

Tem-

Temporum infamia notetur. Et appoſite hanc in rem Caſſiodorus, *Præſertim cum* BEATITUDO *ſit* TEMPORUM, *lætitia populorum*. Inde quoque illæ Cæſarum in antiquis Lapidibus appellationes, non PII ſolum aut FELICIS, ſed PIISSIMI, FELICISSIMI, BEATISSIMI, quas duas poſtremas non unus etiam Diocletiani & Maximiniani Nummus præfert. Quod minus mirum ea ætate qua *Invictiſſimi*, *Victorioſiſſimi*, *Fortiſſimi*, *Clementiſſimi*, *Maximi*, dicti paſſim Auguſti. Immo inde etiam eorundem Cæſarum Regia, & ejuſdem Urbis ſimulacra, Coloniæ, BEATÆ paſſim & FELICES dictæ in antiquis id genus monumentis; qualis ROMA BEATA in nummo Conſtantii; ROMÆ FELICI, in nummis Caracallæ & Macrini; in aliis FEL. BER. ſeu *Felix Berytus*; FELIX IADERA; OCTAVIOLA FEL. apud Ligorium; FELIX RAVENNA; in ſingulari nummo Mediceo COL. AUR. KAR. KOMM. P. F. *Colonia Aurelia Carrenorum Commagene Pia Felix*; in nummis aliquot Severi & Caracallæ FELIX KART. ac in Galerii Maximini nummo Mediceo, SALVIS AUGG. ET CÆSS. FEL. KART. ſeu *Salvis Auguſtis & Cæſaribus Felix Carthago*; Ut ſatis liqueat, cur à Tertulliano vocentur Carthaginenſes *vetuſtate nobiles*, *novitate* FELICES; ea ætate nempe qua ſe ita publico ære ſignabant, juxta conſuetos id genus reſtauratarum ſub Cæſaribus Urbium appellationes. Hinc appoſite de eadem Carthagine Optatianus,

Var. lib. I. c. 20.

De Pallio.

Nunc ſe FELICEM, *nunc ſe ſub nominis arce*
Tutam, quod KARTHAGO *decus venerabile geſtat.*

Sic DACIA FELIX in aliis Nummis, h. e. ſecundum antiquam Trajani inſcriptionem, *Cujus Virtute* DACIA *Imperio addita* FELIX *eſt*. Inde quoque nova

Theſ. CCXLIX. 4.

Roma

Roma paſſim *Feliciſſima Civitas* dicta in Novellis Juſtiniani; immo Urbes etiam à Romanis reſtauratæ FELICITATES nuncupatæ, ſicut Olyſſipo *Felicitas Julia* apud Plinium. Neque aliter apud Græcos μεγίςlω καὶ εὐδαίμονα vocari paſſim videas nobiliorem quamvis civitatem, magnitudine ſcilicet & opibus florentem; quomodo & opulenti homines Romanis *beati* & *beatiores* dicti; aut Ephyra ſeu Corinthus Himerio apud Photium, judicanti oculo felicitatem adferens vocatur, quæ & alias illo *Felicis* nomine apud Poëtas & Hiſtoricos celebris. Quod vero monuimus è Nummis de FELICITATE PUBLICA, non autem ſingularum ſolum Urbium aut Provinciarum; aut de FELICIS appellatione ſub Commodo recepta, illuſtrat etiam ſingularis quidam Nummus, quem primo deſcriptum videre contigit in Collectaneis Ligorianis, cum Commodi vultu in anteriori parte, in averſa vero cum memorabili inſcriptione Coronæ inſerta, ΚΟΜΜΟΔΟ.ΒΑCΙΛΕΥΟΝΤΟC Ο.ΟCΜΟC ΕΥΤΥΧΕΙ ΝΙΚΑΙΕΩΝ, & quæ poſtrema explicabat Ligorius, *boni aut felicis odoris Nicaenſibus*. Quæ certe explicatio mihi quum mira, ac, ut libere dicam, abſurda videretur, & ob totam Nummi epigraphen plane inſolitam, ut qui ſcirem quantum ſibi in his indulſiſſet Ligorius, ſuſpecta quodammodo eſſet Nummi ipſius fides, opportune poſtea occurrit mihi ſimilis inter nummos vere Regiæ Gallorum Gazæ, quem verum utique ac genuinum deprehendi, & cum eadem quam deſcripſerat Ligorius epigraphe, ſed quem aliter explicandum facile intellexi, nempe. Ο. ΟCΜΟC ſupplendo Ο. ΚΟCΜΟC ΕΥΤΥΧΕΙ. h. e. *Commodo Imperante Mundus Felix eſt Nicaenſium*: quomodo legas itidem in veteri Epigrammate inedito Leonidæ in natalem Cæſaris,

L. IV. c. 22.

Bibl. Cod. CCXLIII.

In MS. Regin. Chriſt.

Ὁ φέρα σε ΚΟΣΜΟΣ ἅπας πάπποτ' ἂν αὐχάζηται,
Ὡς πατέρα τεῖοις ἥσπερ εἴποιδεν ΕΥΤΥΧΙΗΣ.

quamquam deeſt aliquid in priori verſu, quod facile ſuppleri poteſt; cui & addas licet illud Græci Comici, ὦ πόλις, πόλις ὡς ΕΥΤΥΧΕΙΣ. Conſueta nempe, prout vidimus, illorum temporum adulatione, ut ſub peſſimis etiam & infauſtis Principibus, Temporum ac Publicam *Orbis Felicitatem* paſſim gratularentur Romani Orbis incolæ. Quod hic etiam à Nicæenſibus factum, & in honorem illius Principis, ſub quo primum FELICIS ille titulus inter ſolita Principatus vocabula admiſſus. Itaquum è delatis à Senatu Macrino PII ac FELICIS nominibus ſolum FELICIS accepiſſet, ut auctor eſt Capitolinus, inde continuo ſignatum videas ejuſdem Macrini Nummum, cum inſcr. ROMÆ FEL. *Romæ Felici.*

Nec præteriri debet hoc loco recepta ſequiori Cæſarum ævo DOMINI appellatio, quæ rurſus Prænominis vice & ſupremi faſtigii vocabuli, in eorundem Nummis ſignatur. Origo autem adſumpti illius tituli à Caio profecta, qui ſe juxta Victorem Schotti *Dominum dici tentaverat*, ac proinde apud Philonem à Rege Agrippa litteris ad eum ſcriptis, Ὦ Δέσποτα compellatur. Renovatus idem à Domitiano, quamquam de illo dixerit Papinius,

De Titulo DOMINI.

Legat. ad Caium.

Et dulci DOMINUM *favore clamant,*
Hoc ſolum vetuit licere Cæſar:

Sylv. l. 1. Ep. 6.

ita tamen ut nondum inter reliqua Principatus vocabula publico ære ſignaretur. Primus auctor illius moris occurrit nobis Aurelianus, cujus Nummum ſupra adtulimus inſcriptum, DEO ET DOMINO NATO AURELIANO; aut juxta alium à Savoto traditum, DEO ET DOMINO NOSTRO. Sed parcior adhuc uſus il-

lius tituli, quod arguunt alii Nummi illorum temporum, donec poſtea idem à Caro repetitus, & Nummis ejuſdem aliquoties adſcriptus, DEO ET DOMINO CARO, aut DEO ET DOMINO NOSTRO CARO; ut ad eum paſſim poſtea recepti publicis Nummorum aliiſque monumentis vocabuli uſus referri omnino debeat. Hinc etiam à ſucceſſore ejus Diocletiano eadem retenta appellatio; ut ſatis conſtat ex ejuſdem & ſequentium Auguſtorum Nummis, cum ſolita dein epigraphe DN. vel DN. N. *Domini* ſeu *Domini Noſtri*. Ita vero paſſim appellati illa ætate Auguſti; unde Firmicus

Lib. 1. c. 4. Auctor ævi Conſtantiniani, *Conſtantinum Maximum Principem & ejus invictiſſimos Liberos* DOMINOS *& Cæſares* NOSTROS. Tranſiit eadem ad Succeſſores, adeo etiam ut ſola illa ΔΕΣΠΟΤΟΥ ſeu DOMINI appellatio, omiſſis aliis principatus vocabulis, nonnunquam in eorum Nummis ſignaretur; cujus index nobis ſequens Nummus aureus Gazæ Palatinæ, quamquam invenuſtus valde & inconcinnus, juxta ſolita illorum temporum monumenta. Inſcriptus autem ille in averſa parte ΑΛΕΞΙΩ ΚΟΜΝΗΝΩ ΔΕΣΠΟΤΗ, *Alexio Commeno* DOMINO.

Ut proinde non fruſtra tradat alicubi Socrates, ſe incurſurum in reprehenſionem, quod non vocet Imperatores θειοτάτους καὶ ΔΕΣΠΟΤΑΣ, *Diviniſſimos & D*OMINOS. At vacare poterat eo metu, ſi incidiſſet in tempora Auguſti, Tiberii, Trajani, à quibus repulſa illa appellatio; aut Alexandri Severi, qui DOMINUM *ſe vocari vetuit*; quod nempe, ut aiebat ille, non ſervis ſed liberis hominibus imperaret; *Non eſt hic* DOMINUS *ſed* IMPERATOR. Certe qui PATER PATRIÆ eſt, inquit Tertullianus, *quomodo* DOMINUS *eſt*; quæ tamen ſociari videas in nummis ævi Conſtantiniani & ſequentium; ſi excipias Julianum Apoſtatam, qui nomen illud DOMINI ut invidioſum à ſe proſcriptum & propemodum è medio ſublatum tradit. Inde aliquot ejus Nummos adhuc hodie verſamus idem adſtruentes, quippe ſine ſolito illa ætate D N. ſeu *Domini Noſtri* prænomine inſcriptos, ſcil. IMP. JULIANUS, aut FL. CL. JULIANUS. Neque obtinuit tamen, ut ejus exemplum æmularentur Succeſſores, apud quos illa DOMINI appellatio non ſolum in eorum Nummis conſtanter recepta, ſed conſuetæ ſalutationis formulam vulgo conſtituebat; ut ex Sidonio Symmacho, Codice Theodoſiano, aliiſque ſatis notum. In diverſa certe præ reliquis abiere Juſtinianus & conjux Theodora, quos DOMINI & DOMINÆ vocabulum ſevere à compellantibus exegiſſe narrat Procopius; quum antiquis temporibus Cæſares ΒΑΣΙΛΕΩΣ aut ΒΑΣΙΛΙΔΟΣ vocabulis ſalutari conſueſſent. Hinc alibi etiam de eadem Auguſta refert idem Auctor, negare illam ſe unum diem velle vivere, ubi à ſalutantibus DOMINA non compellaretur. Quamquam etiam jam pridem ante Clari aut Diocletiani tempora receptus uſus foret, ut Cæſares DOMINI

Hiſt. Eccl. Præf. l. iv.

Lamprid. in Alexand. Sev.

In Apologet.

In Miſopogone.

Arcan. Hiſtor. c. xxx.

Bell. Perſ. l. 1. c. 24.

à neceſſariis aut ſalutantibus dicerentur, quod ex Plinii Epiſtolis ad Trajanum ſatis notum; ipſi tamen ab eadem appellatione abſtinerent, ſicut docent eorum Nummi & Marmora. Unde & Auguſtum ipſum, quamquam hanc DOMINI appellationem, vel [a] Philone ac [b] Tertulliano auctoribus refugientem, adeo ut graviter iis ſuccenſeret, qui hoc nomen illi tribuerent, eo tamen DOMINI vocabulo compellat eum Cleopatra apud [a] Dionem, tum alibi quoque [b] Licinius. Ita DOMINÆ vocabulum apud Romanos olim vel conjugibus vel amaſiis à viris aut amicis tribui ſolitum notarunt jam eruditi, & obvia res certe cum apud Poëtas, tum in libris Juriſconſultorum; *Uxori ſuæ teſtamento ita legatum eſt, Semproniæ* DOMINÆ *meæ hoc amplius argentum balneare*. Unde *Domina* etiam pro conjuge uſurpata apud Poëtam,

[a] Legat. ad Caium.
[b] Apologet.
[a] Lib. LI.
[b] Lib. LIV.
L. 40. D. de Aur. Arg. Mund.

Hi DOMINAM *Ditis thalamo deducere adorti*.

ad quem locum inutilis Servii gloſſa, modo autem Servii, non alterius magiſtelli, *aut de Græco tractum eſt qui uxorem Δέσποιναν dicunt*: quaſi non & ſimiliter Romani *Dominam*. Qui mos certe eadem adhuc ætate obtinebat, ut vel docebit Hieronymus, *vocanda* DOMINA, *celebrandus natalis ejus*, ubi de præſtandis à marito officiis loquitur. Alioquin *Matronas* etiam vocabant uxores eodem ævo juxta Symmachum, *Quid quod etiam jactari morbo Matronam tuam ſimulas*. De Elagabalo autem omnium virorum Muliere notavit Dio, Γυνὴ δὲ καὶ ΔΕΣΠΟΙΝΑ βασιλίς τε ὠνομάζετο, *mulier vero &* DOMINA *& Auguſta etiam vocabatur*. Ita ſequiori adhuc ævo Auguſtæ non ſolum ΔΕΣΠΟΙΝΑΙ, ſed ΚΥΡΙΑΙ etiam dictæ, ut apud Nicephorum Bryennium, συνήγοντο δ' οἱ περὶ τὰ δικαστήρια τῆς ΚΥΡΙΑΣ περσόνης, quæ alias apud Annam Comnenam Bryennii illius conjugem

Lib. L. adverſ. Jovinian.
Lib. VIII. Ep. 165.
Lib. LXXIX.
Lib. I. c. 22.

ΔΕ-

ΔΕΣΠΟΙΝΑ vocatur. Cæterum ΔΕΣΠΟΙΝΙΚΑΙ & ΔΕΣΠΟΤΙΚΑΙ ſeu *Dominicæ* appellatæ quoque Regiæ Domus novæ Romæ apud Scriptores Byzantinos, ut liquet rurſus ex Procopio; quomodo jam olim DOMINÆ *faſtidia Romæ*, & *Colles ſeptem* DOMINI apud Martialem. Lib. III. Alex. p. 75. In Arcan. Hiſt. c. 26.

Unum vero hic ſupereſt CENSORIS munus, quod non omiſerunt Cæſares, *cuncta Legum ac Magiſtratuum munia in ſe trahentes*. Adeo quidem ut Dio obſervet, vi illius Poteſtatis, in vitam & mores Senatorum inquirendi, cenſum agendi, in Equeſtrem aut Senatorium ordinem legendi, alios ab iiſdem removendi plenum imperium eoſdem habuiſſe. At vero alibi vim quidem agnoſcit illius Magiſtratus penes Cæſares fuiſſe, ſed eoſdem tamen ſua ætate, præterquam in agendo cenſu, nomine aut magiſtratu Cenſorio abſtinuiſſe. In quo diſcrimen notat ſui ævi & priorum aliquot Cæſarum, dum CENSORIS nomen ab iis nonnunquam ſuſceptum, à Domitiano certe geſtam Perpetuam Cenſuram tradit. Ita nempe ſe habuit Cenſura ſub Cæſaribus. J. Cæſari & Auguſto cum reliquis honorum titulis, oblatum etiam perpetui Cenſoris munus. Prior admiſit ſub nomine *Præfecti Morum*, ſicut Cicero ac Tranquillus eum vocant. Poſterior tenax ſemper callidi propoſiti, Perpetui Cenſoris titulum recuſavit; ita quidem ut crearet Cenſores more veteri, ipſe interim *Cenſoria munia uſurpans*; ſicut de Claudio loquitur alicubi Tacitus. Alioquin & Cenſuram geſſit Auguſtus cum Agrippa, ne promiſcue Cenſoris nomen æque ac Dictatoris refugiſſe illum cum magno Suetonii interprete ſtatuas, ſed alterum illud munus obnoxium invidiæ, Perpetui nempe Cenſoris. Equidem Cenſor vocatur alicubi Macrobio, *Mira etiam* CENSORIS *Auguſti & lauda-*

De CENSURA *ſub Cæſaribus*. Lib. LIII. Annal. XI. 13. Lib. II. Satur. c. 4.

laudata patientia. Factum vero poſtea, ut *Magiſter Morum* idem crearetur in quinquennium cum POTESTATE CENSORIA, ut amiſſo nempe titulo rem teneret; haud aliter ac *Tribunitiæ & Conſularis Poteſtatis* reperta illa ætate vocabula, ſicut *Monarchicæ Poteſtatis* eodem ſenſu meminit jam olim Polybius agens de Critolao Prætore Achæorum. Ejuſdem quoque *Cenſoriæ Poteſtatis* mentionem videas apud Tacitum, qua L. Voluſius *legendis Equitum decuriis functus.* Alioquin *Cenſoriam Poteſtatem* pro vera Cenſura dixerunt nonnunquam Auctores, ut Livius de irritis publicanorum precibus apud Senatum, *ut modum Poteſtati Cenſoriæ imponeret.* Valerius autem de M. Valerio Meſſala cenſoria nota perſtricto, qui *Cenſoria poſtmodum Poteſtate imperavit.* Cæterum ut Cenſoria Poteſtas Auguſto, ita vis Cenſoria jam olim conceſſa M. Fabio Buteoni Dictatori, ſed ad tempus tantum, quo Senatum legeret. Equidem poſtea penes Cæſares manſit illa Poteſtas Cenſoria ſub Auguſto reperta, adeo ut ea contenti, à Cenſoris nomine frequentius abſtinerent, quod Dio tradidit, aut tantum in agendo cenſu idem uſurparent. Hoc modo factum, ut obſcura evaſerit mentio geſtæ Cenſuræ in Hiſtoria Auguſta; nomen certe ejuſdem à Flaviis admiſſum, poſt Domitiani vero tempora vix in publica Cæſarum monumenta ſit adſumptum. Obſtare tamen hic videtur fragmentum veteris Lapidis apud Gruterum, qui Caracallæ tribuitur, & ubi inter reliquos titulos Cenſorem illum dictum video, contra morem eorum temporum Dioni obſervatum. Sed impoſuerunt hic nobis eruditi collectores, quum lapis ille non ad Caracallam, verum ad Veſpaſianum omnino ſit referendus, ut ex collatione alterius Inſcriptionis mihi ſit mani-

Exc. Legat. CXLIV.

Annal. III. 30.

Lib. XLIII. cap. 16.

Lib. II. c. 9.

Livius lib. XXIII. c. 23.

manifeſtum. Prius fragmentum tributum Caracallæ,

.:PONTIFICI MAX.
TRIBUNIC. POTESTAT.
IMP. XVII. P. P.
COS. VIII. DESIG. VIIII. CENSORI.
CONSERVATORI CÆREMONIARUM
PUBLICARUM ET
RESTITUTORI ÆDIUM SACRARUM
SODALES TITI.

Theſ. CCLXX. 2.

Altera Inſcriptio Veſpaſiani, ex qua ſuperior ſuppleri debet,

IMP. VESPASIANO AUG.
PONT. MAX. TRIB. POT. IIII.
COS. VIII. DESIG. VIIII. P. P.
SACRARUM ÆDIUM
RESTITUTORI
ET RITUUM ANTIQUOR.
CONSERVATORI
SODALES TITI.

Thef. CCXLIII. 5.

Similis rurſus altera eidem Veſpaſiano à ſodalibus Titiis dicata, cum eodem anno Conſulatus & Imperatoris numero, ac titulo præterea Cenſoris & Conſervatoris Ædium Sacrarum; ex qua patebit etiam in poſtrema corruptos annos Tribunitiæ Poteſtatis IIII. pro VIII. Nec altera diſſimilis Tito, cum Cenſoris nomine à Sodalibus Flaviis conſecrata. Frequentes certe ejuſmodi tranſpoſitiones & errores numerorum in præclaro opere, & notarunt jam alii, ac nos etiam paullo ante, & emendabit Vir eruditiſſimus, qui Spartam illam pridem exornandam ſuſcepit. Egregie vero hæc omnia, quæ hactenus de Cenſura Cæſarum dicta, Nummi veteres vel docent vel illuſtrant; in quibus (ut ſingu-

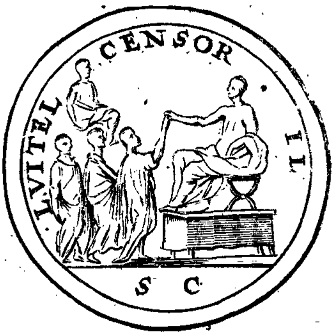
ſingula mittamus in compendium) Veſpaſianum & Titum Censoris nomen cum reliquis titulis uſurpaſſe videas, & Cens. Pot. ſeu *Cenſoriæ Poteſtatis* ſub Auguſto repertæ memoriam ſervatam in nummis Domitiani; & eundem unum juxta Dionem tam inter privatos quam inter Cæſares, Cenſorem διὰ βίȣ, proinde Cens. Per. ſeu *Cenſorem Perpetuum* paſſim in iiſdem vocari; reliquos vero Cæſares vulgo ab ea Cenſoris appellatione abſtinuiſſe, certe hanc à Nummis eorundem exulare. Quamquam & Hadriano etiam eandem tribuat Apuleius, *quod Imperator & Censor Divus Hadrianus fecit, & factum memoriæ reliquit*. At eandem, & maxime *Cenſoris Perpetui* titulum à Domitiano admiſſum recuſaſſe Trajanum haud obſcure innuit Plinius. *Ideo non Censuram adhuc, non Præfecturam Morum recepiſti*, mox, *Perge modo Cæſar & vim effectumque Cenſuræ tuum propoſitum, tui actus obtinebunt. Nam vita Principis Censura eſt Perpetua*. Claudii vero Cenſuræ, quæ Flaviorum temporibus antiquior, & cujus præter Tacitum aut Tranquillum, Plinius & Sidonius meminere, teſtes etiamnum Inſcriptiones, cum in veteri lapide, tum in nummo ejuſdem Claudii ſupra adlato qui Imperatorem curuli inſidentem exhibet, ante eum tranſvectionem Equitis, cum inſcr. Censor. Eximium præterea Cenſuræ monumentum videas in præclaro Nummo Vitellii, in cujus averſa parte L. Vitellii Parentis actio Cenſoria luculenter expreſſa. Cenſor nempe pro Tribunali in Sella Curuli, ante quatuor figuræ ſtantes, ex quibus una ſupra tres reliquas ſublata, prima vero Cæſari aliquid porrigit, Nummi autem inſcriptio L. Vitell. Censor II. S. C.

Lib. LXVII.

In Apolog.

In Panegyr.

Por-

Proprium nempe hujus muneris cenſum agere, quod fiebat ſedente pro Tribunali Cenſore, & vocato per præconem populo, quo nomine plures Quiritium figuras vides in hoc Nummo expreſſas. Quæ vero ſedenti Cenſori proxima aliquid porrigit, haud dubito quin eum morem innuat, juxta quem ad illos decoris dedecoriſque publici arbitros privata acta referri conſueverant, ſecundum legem de iiſdem Cenſoribus à Tullio traditam, *Privata ad eos Acta referunto.* Abunde inſuper docet hic Nummus dignitatem muneris Cenſorii, cujus geſti memoria ſub Imperatore filio revocari & publico ære ſignari meruit. Ut pateat non abſurde Plutarcho Cenſuram omnium honorum apicem vocari; alibi dici ab eodem M. Craſſum dignitate Cenſoria Pompeium ſuperaſſe; aut cur Pollio tradat Valerianum antea Cenſorem, poſtea Imperatorem fuiſſe, omiſſa aliarum dignitatum nomenclatione; quod non debuit ibi magno Interpreti negotium faceſſere. Etenim cum tres Conſulatus præter Cenſuram geſſerit hic Vitellius, atque ita non ut *Q. Fulvius* aut *T. Manlius Torquatus duobus*, ſed tribus eſſet *Conſulatibus & Cenſura inſignis*; ab hac tamen potius, ut per ſe eximia & ſub Cæſaribus ſingularis exempli, quæſitum honoris apud

Lib. III. de Legib.

In Catone Majore.

In M. Craſſo.

Liv. l. xxvi c. 5.

poſteros monumentum. *Explica totos faſtos*, inquit, de Lib. VIII. cap. 15. Scipione Cenſore Valerius, *conſule omnes currus triumphales, nihil tamen morum principatu ſpecioſius reperies*. Certe ut hic L. Vitellii Nummus, ita Scipionis ſtatua nihil aliud olim inſcriptum habuit, niſi CENSORIS nomen, ut auctor alicubi Tullius, qui eo nomine Metellum exagitat, quod Scipionem proavum ſuum neLib. VI. Ep. ad Attic. 1. ſciverit tamen Cenſorem fuiſſe, *ſed neſcire proavum ſuum* CENSOREM *fuiſſe, turpe eſt*. Pater itaque ut L. PiſoAnnal. III. 28. ni, (cujus nobilitatem eo nomine extollit Tacitus) ita Vitellio Imperatori Cenſorius, quod neſciri etiam à poſteris noluit, & quo nomine eidem Tacito dicitur Hiſt. III. 9. CENSORIS *Vitellii & ter Conſulis filius*. Præcipuum nempe Romanæ nobilitatis decus domus Cenſoriæ, quarum alicubi meminit Halicarnaſſenſis, qui Commentarios Cenſorios tanquam paterna ſacra à patre ad Lib. I. filium docet tranſiiſſe, *πολλοὶ δ' εἰσὶν ἀπὸ τῶν τιμητικῶν οἴκων ἄνδρες ἐπιφανεῖς οἱ διαφυλάττοντες αὐτά· multi enim ſunt è* DOMIBUS CENSORIIS *Viri illuſtres conſervantes talia.* Non ergo ſine cauſſâ Imperatorem Vitellium, àb eodem Parente omnem ſuam claritudinem conſequutum docet Tranquillus. Quamquam nota ex auctoribus illorum temporum exquiſita illius L. Vitellii adulatio, qua ſub impuris principibus ſummos honorum apices adeptus eſt, & inter eos Cenſuram ſub Claudio: Annal. XII. 4. ut cum aliunde tum ex Tacito conſtat, *Igitur Vitellius nomine Cenſoris ſerviles fallacias obtegens*, qui & Silanum Prætorem per edictum Vitellii (Cenſoris nempe) ordine Senatorio motum tradit in ſequentibus. Immo liquet etiam ex ſuperiori Nummo, quale fuerit illud Lib. LIV. Tribunal Cenſorium, cujus meminit Dio, & quod eadem die narrat corruiſſe, qua illud conſcenderant duo creati ab Auguſto Cenſores Æmilius Lepidus & Muna-

Munatius Plancus. Quod vero eodem loco Dio id in omen trahit, quod factum nempe fuerit, ut ab eo tempore non duo amplius privati homines Cenſores fuerint, ſed iidem poſtremi una hoc munere ſint functi, hinc etiam obiter poteſt intelligi, & conferri cum altero Tranquilli loco de Claudio, *Geſſit & Cenſuram intermiſſam diu poſt Paullum Plancumque Cenſores.* Duo nempe circa Cenſuram mutata ſub Cæſaribus: Primum, quod non ut antea perpetua, & juxta legem de Cenſoribus apud Tullium, *Eaque Poteſtas ſemper eſto*, ſed intermiſſa fuerit Cenſura in agendo cenſu & pro arbitrio Principum ſolita renovari; unde neglecta eadem ab ævo Augusti ad Claudium, certe ſub Tiberio *adſerente non id tempus Cenſuræ*, & poſtea nonniſi per varia temporum intervalla repetita. Secundo, quod eo caſu etiam non amplius duo Conſules è Conſularibus viris crearentur more veteri, ſed Cæſar vel ſolus Cenſuram gereret, vel Collegam adſciſceret, ut Claudius hunc Vitellium, aut in alium munus illud transferret, qualis ſub Deciis Valerianus Cenſor exſtitiſſe legitur. Poſtremi itaque ſub Auguſto Paullus Æmilius & Munatius Plancus duo privati ſimul veteri Cenſura defuncti, cujus etiam male ab iis geſtæ meminit alias Velleius. Hæc mens Dionis, unde eximie illuſtratur alter Trebellii Pollionis locus, ubi inducit Valerianum onus Cenſuræ recuſantem, *Hæc ſunt propter quæ Auguſtum nomen tenetis; apud vos* CENSURA *deſedit, non poteſt hoc implere* PRIVATUS. Vides paria facientem cum Dione; Cenſuram nempe à privatis ad Principem referentem. *Privati* quippe, ut notum, dicti omnes extra Principem, licet ſummis Magiſtratibus admoti, ſicut paſſim apud Tacitum ac apud Plinium, de Virginio Rufo Conſule, *ſummum faſtigium privati hominis*, & L. Verus jam

In Claudio.

Lib. IV. de Legib.

Annal. II. 33.

Treb. Poll. in Valer.

Lib. II.

Conſularis, necdum Auguſtus, *diu privatus* Capitolino dictus. Quamquam ſi Dionis Interpretem conſulamus, privatum etiam reperiemus Cenſorem ſub Caracalla, Ulpium nempe Julianum, ὃ τότε τὰς τιμήσεις ἐγκεχειρισμένος, h. e. juxta Xylandrum, *qui tum Cenſor erat*, verum opportune ita refingente Leunclavio, *cui tum erant commiſſæ cenſiones*. Hinc altum etiam de Cenſoribus ſilentium in libris veterum Juriſconſultorum, niſi quod obiter origo illius vocis tradatur in libro de Verborum ſignificationibus, aut priſcæ legis Cenſoriæ alicubi occurrat in eodem mentio; & cujus ſilentii cauſam opportunè indicat magnus Cujacius, quod exularet jam ille Magiſtratus è Republica, ideo Trebonianum nihil de eorum officio reliquiſſe. Cenſoris tamen nomen & officium reperiunt nonnulli è recentioribus Juris interpretibus, in lege quadam de Publicanis, *Cæſar cum inſulæ Cretæ Cotorias locaret, legem ita dixerat*; ubi pro *Cæſar* notat Dionyſ. Gothofredus, quendam J. C. emendare *Cenſorem*, cujus erat locare vectigalia. At inutilis & aliena illa emendatio. Nulli enim tum Cenſores præter Cæſares, qui omnia Cenſoriæ poteſtatis munia, ac proinde etiam Vectigalium locationem & curam in ſe transtulerant, ita etiam ut ſibi ſolis omnem facultatem in iis Vectigalibus conſtituendis, reformandis, augendis, diminuendis reſervarent, ſicut liquet ex alia lege in eodem titulo. Unde etiam quum è Vectigalibus, alia integra ſpectarent ad Principem, ex aliis autem duas haberent partes, tertiam locandi, quæ civitatum propria, facultatem iiſdem indulgent juxta Conſtitutionem Theodoſii. Incogitanter ergo fecit vir ſummus, qui ad illud Tertulliani de omiſſa ſuis temporibus Cenſura, *Enimvero jamdudum Cenſoriæ intentionis* epi-

L. LXXVII.

l. 203.

Obſ. lib. XXIV. c. 7.

l. 15. D. de Publican. & Vectig.

l. 10. eod.

l. 13. C. de Vectigal. & Com.

De Pallio.

ep: ſynio diſperſo quantum denotatus paſſivitas offert, obſervat *denotare* Tertulliano dictum pro ſimplici *notare*, quod erat Cenſorum proprium: hactenus recte; reliqua nollem dicta; Hos ſcilicet Cenſores ſub Imperatoribus nomen tantum habuiſſe, non rem, nec notandi jus: quaſi ſcilicet priſcus ille Cenſorum Magiſtratus remanſiſſet ſub Cæſaribus, quem privati quamquam nomine tenus adminiſtrarent. Equidem quod ex ſuperioribus ſatis etiam notum, inſolitum illud accidit ſub Deciis, ut decreto Senatus & Principum auctoritate, privatus adhuc Valerianus, nondum ſcilicet Auguſtus, Cenſor crearetur, & cum ampliſſima Cenſuræ poteſtate tam circa mores quam cenſum; ita ut ab ea ſoli immunes relinquerentur Præfectus Urbis, Conſules Ordinarii, Rex Sacrorum, & Maxima Virgo Veſtalium. Omiſſus alioquin & ante & poſtea ſub Cæſaribus uſus ſaluberrimi iſtius Magiſtratus, ubi maxime in cenſura morum verſabatur, niſi quatenus aut Delmatius Hannibalianus à Conſtantino fratre Cenſor creatus, ut ex [a] Athanaſio & [b] Socrate conſtat; aut *Cenſor moribus regendis acerrimus*, dictus [c] Ammiano Julianus, & Diocletiani dictum à [d] Vopiſco refertur, *Caſtiores eſſe oportere ludos ſpectante Cenſore*. At Symmachi ævo conſtat Theodoſium de revocanda Cenſura veteri ſollicitum, eandemque voluiſſe Senatus arbitrio permittere. Refugit vero communi decreto illud magiſterium ampliſſimus ordo, & in hanc rem conſcripta Symmacho oratio ſub nomine *Repudiatæ Cenſuræ*, cujus aliquotiens in Epiſtolis meminit. Ad quod Theodoſii inſtitutum reſpexiſſe etiam videtur laudator ejus Latinus Pacatus, *à te voluiſti incipere Cenſuram*; haud aliter nempe ac de Alexandro Severo Lampridius, *Prorſus* CENSURAM *ſuis temporibus de propriis moribus geſſit*. Accedit præterea

[a] Apolog. ad Conſt.
[b] L. I. c. 27.
[c] Lib. XXV.
[d] In Carino.

Lib. IV. Ep. 45. & lib. V. Ep. 9.

& altera obſervatio, quod non ſemel ſed bis Cenſuram geſſiſſe L. Vitellium conſtet ex hoc Nummo, in quo inſcribitur CENSOR II. quod omiſſum à Scriptoribus, qui in genere Cenſuræ Vitellii & trium ejus Conſulatuum meminere. Unde liquet etiam errare viros doctos, qui poſt Marcum Rutilium Cenſorinum, nullum bis Cenſorem adſcitum credidere. Gravem certe refert Valerius, hujus Rutilii Cenſoris iterum creati orationem, qua populum corripuit, *quod eam poteſtatem* BIS *ſibi detuliſſet, cujus majores, quia nimis magna videretur, tempus coarctandum judicaſſent.* Equidem quum M. Fabius Buteo, qui Cenſor antea fuerat, Dictator creatus eſſet, quo Senatum legeret, quæ pars erat Cenſorii muneris, ipſe factum id improbat, pro Roſtris inter alia profeſſus, *nec Cenſoriam vim permiſſam uni & eidem* ITERUM. Tanti nempe videbatur ſemel etiam Cenſorem fuiſſe, ut quum ſæpe multiplicarentur in eodem homine Conſulatus, tamen vel partem aliquam Cenſoriæ Poteſtatis, in eundem *iterum* conferri, ne ipſi probare auderent, qui inſolito illo honore adficiebantur. At in Inſcriptione Aletrina de quodam L. Betilieno Vaaro legas inter alia, *Ob haſce Res* CENSOREM *Fecere* BIS, & in altera T. Flavii Hilarionis, CENSOR BIS AD MAG. CREANDOS. Verum hi Cenſores ex eorum genere, non qui Romæ, ſed vulgo in Municipiis & Coloniis creabantur, quæ oppida ſuos quoque habuiſſe Cenſores, ex [a] Livio, [b] Plinii Epiſtolis, aliiſque monumentis antiquis haud ignotum. Et hæc de Cenſura ſub Cæſaribus, cujus rationem non videntur ſatis adſequuti viri docti, & in qua tradenda haud contemnendum occurrit Nummorum beneficium.

Lib. IV. c. I.

Livius lib. XXIII. c. 23.

Theſ. CLXXI. 8.

Theſ. CCCCXI. 2.

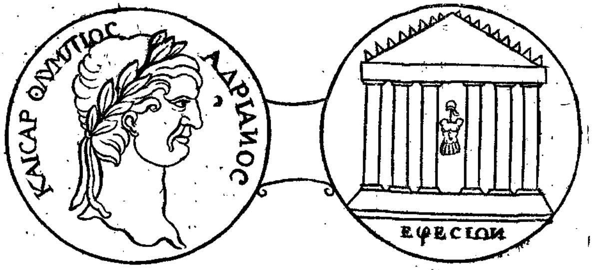
[a] Lib. XXIX. c. 37.

[b] Lib. X. Ep. 83. & 113.

De Titulis aliis ſpecialibus à DIIS *petitis.*

Accedunt hic peculiaria quædam nonnullorum Auguſtorum

guſtorum cognomenta à DIIS petita; Titulis devictarum Gentium; aut Adfinitatibus nonnunquam ac Adfectibus deſumpta. Prioris generis eſt OLYMPII nomenclatio, quo nomine cultum à Græcis Hadrianum non aliunde manifeſtius, quam ex rariſſimis ejus Nummis conſtat. Unus occurrit æreus maximus Laodicenſium cum inſcr. ΑΥ. ΚΑΙ. ΤΡΑ. ΑΔΡΙΑΝΟϹ. ΟΛΥΜΠΙΟϹ, *Imperator Cæſar Trajanus Hadrianus Olympius*. Habuit jam olim geminum ei nummum Erizzo, ſed cujus genuinum ſenſum aut lectionem integram non eſt adſequutus, ut videre apud eundem licet. Alter Epheſiorum inſcriptus ΚΑΙϹΑΡ ΟΛΥΜΠΙΟϹ ΑΔΡΙΑΝΟϹ *Cæſar Olympius Hadrianus*, in averſa Templum cum Tropæo & inſcr. ΕΦΕϹΙΩΝ In Cimel. Regin. Sued. & Medicco.

In Cimel. P. Seguini.

Eundem ΟΛΥΜΠΙΟΥ titulum tribuunt quoque Hadriano alii antiqui Nummi, quos citat in Euſebianis ὁ πάνυ, ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΚΑΙϹΑΡΑ ΤΡΑΙΑΝΟΝ ΑΔΡΙΑΝΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΙΟΝ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟΝ ΕΥΕΡΓΕΤΗΝ. Cum Jove nempe *Olympio* communis eidem hæc appellatio, occaſione Templi, quod illi pariter ac ſibi Athenis dicavit eo nomine Hadrianus, ut ex Dione & Spartiano licet colligere, *Athenis Jovis* OLYMPII *ædem & aram ſibi eodemque modo per Aſiam iter faciens Templa ſui nominis conſecravit*. Unde illuſtratur etiam Pauſanias, qui hujus Templi Animad. p. 215. Spart. in Hadrian. In Atticis.

Athe-

Athenis ab Hadriano conſecrati meminit, in eoque ſingulas urbes ſtatuas illi poſuiſſe commemorat; quas nempe erectas ſub titulo ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΟΛΥΜΠΙΟΥ, ex præclaris his Laodicenſium & Epheſiorum nummis liquere videtur. Hinc factum etiam, ut plures occurrant adhuc hodie Nummi Græci ejuſdem Hadriani cum Jovis effigie in averſa parte, quos non magis Athenis, ut Erizzo exiſtimavit, quam alibi per Aſiam percuſſos hinc diſcas. Non audiendus proinde illuſtris Scaliger, qui ludos Hadrianales *Olympia* vocari credidit, quod in Olympiada inciderent; & à qua etiam explicatione videtur quodammodo recedere in Euſebianis ultimæ reviſionis. Præter Jovem enim, cum quo communem ſibi hunc titulum voluit Hadrianus, quod diſerte à Spartiano traditum, jam olim dictus etiam *Olympius Hercules*, auctoribus Herodoto ac Diodoro; & Inſcriptio Alexandri in India apud Philoſtratum, ΔΙΙ ΟΛΥΜΠΙΩ; & à Pericle ſuſceptum idem Athenis *Olympii* cognomentum; quod ut arrogantia plenum in eodem ſugillat Plutarchus; & à Caio denique ſimile quid tentatum, qui *ſimulacra* JOVIS OLYMPII *è Græcia Romam transferri juſſit, quibus capite dempto ſuum imponeret.* Neque eundem JOVIS titulum ſilent antiqui & rariores quidam Nummi tum Romani in Auguſto, IOVI OLY. tum Græci in Nerone, ΔΙΟΣ ΟΛΥ. ſeu Ὀλυμπίου, & cui Σωτῆρι Ὀλυμπίῳ tertium poculum propinaſſe veteres, notat alicubi Pindarus. Cæterum ab hoc Hadriano Olympio, dictus etiam locus in Delo *Olympium*, quem Hadriani pecuniis ibidem ædificarunt Athenienſes, ut ex Phlegonte Hadriani liberto refert Stephanus Byzantius. Inde etiam *Olympia* & *Hadrianea*, ſeu Hadrianales ſolemnes ludi per Aſiam conjungi videntur in Inſcriptione veteri

Lib. v. de Emend. Temp.

Herodot. l. II. & Diod. Sic. l. IV.

In Vit. Apoll. l. II. c. 15.

In Pericle.

In Cimel. Cæſar. & Muſeo Seguini.

Od. IV. Iſthm.

In voce Ὀλυμπίειον.

teri; ΕΝ ΖΜΥΡΝΗ ΟΛΥΜΠΙΑ ΚΑΙ ΑΔΡΙΑΝΙΑ; quamquam mea ſententia, non neceſſe ſit illa de eodem agone intelligere; ut nec cum τῷ θαυμασίῳ Emendatore Temporum, *Panathenæa*, *Olympia*, *Panellenia*, *Hadriania*, quorum eadem Inſcriptio meminit, de uno etiam eodemque agone interpretari; quod ſatis refellit vel unus Pindari Græcus Interpres, quem ipſe alibi quoque citat ὁ πάνυ. Cæterum hujus Hadriani exemplo, dictus itidem ab Epheſiis OLYMPIUS Commodus, ut docet nos hodie præclarus ejuſdem Auguſti nummus, ΑΥ. ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΟC ΚΟΜΜΟΔΟC, in averſa autem duæ figuræ ſtantes ΕΦΕCΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΑΠΟΛΕΙΤΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ. At HERCULIS etiam nomen eidem Hadriano tribuunt aliquot Nummi, qualem unum evulgavit Triſtanus cum inſcr. HERC. GADIT. ſeu *Herculi Gaditano*. Quo referri debet inſcriptio Græca alterius Nummi, prolata jam olim à doctiſſimo Caſaubono è penu Thuanea, in qua *Hercules Romanus* vocatur, ΑΥΓ. Κ. ΑΔΡΙΑΝΟC CΕΒΑCΤΟC ΗΡΑΚΛΗC ΡΩΜΑΙΟC; & altera itidem in qua *Hercules Servator*, idem dicitur ΗΡΑΚΛΕΙ CΩΤΗΡΙ ΑΥΓ. *Herculis* alioquin cum nomen tum habitum geſtaſſe Commodum, è priſcis authoribus notum, qui illi eandem quoque ROMANI HERCULIS appellationem largiuntur, *Appellatus eſt etiam* ROMANUS HERCULES, *quod feras Lanuvii in amphitheatro occidiſſet*, & alibi accepiſſe ſtatuas in Herculis habitu, & menſem Septembrem HERCULEUM etiam ſub eodem dictum tradunt, ſicut Urbem Romam ab eo *Coloniam Commodianam*, & *Senatum Commodianum* nuncupatum; ut mittam Claſſem quoque Africanam *Commodianam Herculeam* ab eo denominatam. Præclaram vero hujus rei fidem adhuc hodie præſtant,

Theſ. Grut. cccxiv. 1.
L. v. p. 480.
Ad Olymp. VII.
Anim. ad Euſeb. 215.
In Cimel. Regin. Sue.
Lamprid. in Commodo.

cum ſtatuæ Commodi in Urbe cum illo Herculis habitu,

Martial. l. ix. Ep. 64.

Herculis in magni vultus deſcendere Cæſar
Dignatus Latiæ dat nova templa viæ;

tum adhuc luculentius nonnulla ejus Numiſmata, cum habitu & ornamentis Herculeis, ac inſcr. HERCULI ROMANO AUG. vel ut præfert nummus aureus Regiæ Gallorum Gazæ, HERCULI ROMANO, ac juxta alium Muſei Patiniani in eandem Gazam tranſlati, ΡΩΜΑΙΩΝ ΗΡΑΚΛ. *Romanorum Herculi.* Accedit his alius Nummus, in quo figura cum Plauſtro, Bove, & Vacca, ſolito Coloniæ deducendæ ſymbolo, ac inſcr. HERCULI ROM. CONDITORI P. M. TR. P. XVII. COS. VII. P. P. ut mittam alterum cum inſcr. HERCULI COMMODIANO, quod nempe ab eo tanquam altero Romulo Roma COLONIA COMMODIANA diceretur. Quo proinde referri debet alia adhuc inſcriptio, ex qua ROMULUM dictum eum Cæſarem conſtat in numiſmate Epheſiorum Mediceo Λ. ΑΥΡ. ΡΩΜΥΛΟϹ ΚΑΙϹΑΡ, *L. Aurelius Romulus Cæſar.* Nec diverſo utique conſilio, ſed majori fide ROMULUS AUGUSTUS dictus jam olim Antoninus Pius in præclaris aliquot illius Nummis. Idem alias HERCULIS nomen à Maximiano adſumptum ſatis liquet; unde non ſolum HERCULIUS appellatus in priſcis monumentis, ſed & ſingularis Nummus in ejuſdem honorem percuſſus ſub figura Herculis cum Hydra depugnantis & inſcr. HERCULI DEBELLATORI, de cujus ſymboli ratione actum jam à nobis alio loco. Nec aliena hinc appellatio HERCULIS VICTORIS, cum Maximino Cæſari, tum magno Conſtantino necdum Chriſtiano, in aliquot eorundem Nummis tributa. Haud aliter

nempe

nempe ac Æmilianus Auguſtus HERCULIS CONSERVATORIS nomine in veteri Lapide; aut Severus HERCULIS DEFENSORIS elogio ſignatur in antiquo numiſmate. JOVII vero nomen à Maximiani Collega Diocletiano receptum docent antiqua Lapidum ac Nummorum monumenta. Hinc utrumque etiam Diocletianum & Maximianum JOVIS & HERCULIS nominibus deſignatos videas in præclaro Nummo, in quo tres Monetæ cum inſcr. MONETA JOVI ET HERCULI AUGG. Scilicet ad fidem Oratoris, qui de utroque Cæſare exclamat, *Sancte* JUPITER *&* HERCULES *bone*, alibi; aurea ſæcula, *auſpiciis* JOVIS *&* HERCULIS *renaſci*. Inſignis alter aureus Regiæ Gallorum Gazæ, in quo juncta Diocletiani & Maximiani capita, in averſa iidem duo Imperatores ſacrificantes cum Ara aliiſque figuris, & inſcr. JOVIO ET HERCULIO, Diocletiani & Maximiani nominibus ſuppreſſis, quæ alioquin in præclaris id genus Nummis frequenter conjunguntur, nempe JOVIO DIOCLETIANO & HERCULIO MAXIMIANO. Ita ſolis *Jovii* & *Herculii* nominibus deſignant eoſdem nonnunquam Scriptores illorum temporum; ut hinc etiam *Herculea* & *Jovia cohors* ab utroque hoc Cæſare, ut videtur, denominata,

In Cimel. Reg. Chriſt. & Card. Buoncomp.

Panegyr. Maximian.

Vid. Panegyr. Maxim. & Eumen.

> *Herculeam ſuus Alcides Joviamque cohortem*
> *Rex dicit ſuperum.*

Claud. de Bell. Gildon.

Cæterum JOVII nomen à Diocletiano ad Succeſſores ejus Galerium, Maximinum, Licinium, alioſque tranſiiſſe rurſus ex præclaris eorundem Nummis conſtat, JOVIUS MAXIMINUS NOB. CÆSAR; aut JOVIUS LICINIUS AUG. vel juxta eximium Nummum inclitæ Reginæ, DD. NN. JOVII LICINII INVIC. AUG. ET CÆS. quem videre etiam licet a-

Tom. III. p. 428. pud Triſtanum, qui eundem de Galerio Maximiano, qui JOVIUS dictus, & Licinio ab eodem Galerio creato Cæſare haud incommode mea ſententia explicat; quamquam norim in alia ſententia verſari eruditos Antiquarios, ac inter eos amicum noſtrum, qui eundem ſuis ad me litteris de Liciniis Patre & Filio interpretabatur. A JOVIO vero profectum poſtea JOVIANI AUGUSTI nomen, ut videre licet apud Themiſtium in Panegyrico, quem dixit eidem Imperatori, ſicut alias *Sententiam Jovialem*, h. e. à Jove prolatam vocat Martianus Capella. Lib. I. Cæterum de ipſa ΘΕΟΥ vel DEI citra ambages appellatione, quam Senatui, Auguſto, Caio item, Aureliano, Caro tribuunt quoque antiqui Nummi, jam abunde egimus alibi in hoc opere.

De Titulis DEVICTARUM GENTIUM. A Victoriis aut Titulis devictarum Gentium nota ex iiſdem cognomina GERMANICI, BRITANNICI, SARMATICI, DACICI, ARMENIACI, ARABICI, ADIABENICI, PARTHICI, MEDICI, PERSICI, Druſis, Germanicis, Caiis, Claudiis, Neronibus Vitelliis, Domitianis, Nervis, Trajanis, Antoninis, Severis, Maximinis, Diocletianis, Caris, in eorundem Nummis uſurpata. Neque enim idem mos Romanorum, quem apud Perſas obtinuiſſe docet Agathias; Lib. IV. p. 135. ed. Reg. ut devictæ Gentis appellationem Victoris demum filius geſtaret. At ſumma illa non privatorum ſolum libera adhuc Republica, ſed Auguſtorum etiam ambitio, ut reliquis faſtigii ſui titulis debellatæ gentis cognomentum inſererent, ſicut de Juliano loquitur Ammianus, Lib. XXII. *ornamentis illuſtrium gloriarum inſerere* PARTHICI *cognomentum ardebat*. Ita inſuper ex iiſdem Nummis patet, quam vere per intervalla temporum decreta hæc iiſdem narrent Hiſtoriæ

Auguſtæ Scriptores; nec *Armenici*, ut vulgo apud eoſdem legitur, ſed *Armeniaci* reponendum eſſe vocabulum. JUDAICI vero cognomen ob Religionis odium & gentis contemptum, non item videmus à Veſpaſiano aut Tito admiſſum, quamvis frequens JUDÆÆ CAPTÆ, & in aliis rarioribus Nummis eorundem Cæſarum JUDÆÆ DEVICTÆ occurrat mentio. Cæterum exceperunt eoſdem Titulos ſequiori ævo cognomina ALEMANNICI, FRANCICI, GOTTHICI, PONTICI; quæ in Valentiniani, Juſtini aliorumque illius ætatis Auguſtorum Inſcriptionibus & Monumentis paſſim leguntur. Indignatur quidem eo nomine Gotthorum Rex Theodebertus apud Agathiam, quod Juſtinianus *Francicum* ſe, *Alemannicum*, *Gepidicum*, *Longobardicum* in Edictis inſcriberet, quaſi omnium illarum gentium debellator eſſet ac dominus. Lib. 1. p. 15. ed. Reg. In vicem nempe GERMANICI, amati adeo pluribus Auguſtis Cognominis, ut vel eorundem Nummi luculenter arguunt, inducta poſtea nomina cum FRANCICI tum ALEMANNICI. Utrumque etiam ſimul jam olim receptum, quum nondum Alemanniæ aut Franciæ nomine Germania reliqua; ſed cum eadem Alemannia, tum Francia, pars quædam aut veluti appendices Germaniæ cenſebantur. Hinc de Probo Vopiſcus, *teſtes Germani & Alemanni longe à Rheni ſubmoti littoribus*, & de Caracalla Spartianus, *Nam quum* GERMANICI *& Parthici & Arabici &* ALEMANNICI *nomen adſcriberet, nam Alemannorum gentem devicerat.* Unde miror doctiſſimum Dionis aliorumque Excerptorum editorem, apud unum Aurelium Victorem in rebus Caracallæ mentionem Alemannorum obſervare, qui recte alias in iiſdem Excerptis Ἀλϐαvὸς in Ἀλαμϐανὸς ſeu *Alemannos* tranſmutat. Conjun- Pag. 109.

cta autem vides in adductis modo auctorum locis GERMANICI & ALEMANNICI, ut diverſa adhuc nomina; donec poſterius, quamquam ſerius, latioris Germanorum gentis locum paullatim occupavit. Eadem nempe ætate inducta ALEMANNIÆ & FRANCIÆ in Hiſtoriam Cæſarum & mox in eorum quoque Nummos vocabula. Prioris fidem faciunt cum Nummus aureus magni Conſtantini ab Occone deſcriptus, & cui geminum vidi apud illuſtriſſimum Colbertum cum inſcr. ALEMANNIA, (non ut habet vulgata inſcriptio Nummi Gazæ Areſchotanæ ALAMANNIA) tum duo alii Conſtantini Junioris, prior cum eodem Gentis nomine, alter à Triſtano traditus ALEMANNIA DEVICTA. Unde liquet, ut obiter hoc dicam, corrigenda ea Auctorum loca, in quibus *Alamannia* vulgo & *Alamanni*, pro *Alemannia* & *Alemanni* legitur. Poſterioris vero ſeu FRANCIÆ meminit itidem nummus aureus Magni Conſtantini, quem in illuſtrioribus Italiæ veſtræ & Galliæ Cimeliarchiis tractare licuit, & ejus quoque iconem inde nanciſci, quæ priori parte Conſtantinum ſignat, poſteriori Tropæum & jacentem mulierem, ſolitum Provinciæ debellatæ ſymbolum, cum inſcr. GAUDIUM ROMANORUM, infra FRANCIA.

Tom. III. 581.

In Cimel. Reg. Gall. Card. Leop. Med. & Ill. Colberti.

Vix aliud monumentum illuſtrius videas hujus appellationis, quamquam FRANCORUM non obſcura ſit apud Libanium, Ammianum, Socratem, alioſque mentio in rebus Conſtantini filiorum & Juliani; et jam ante FRANCICI cognomen tum Probo tribuat Vopiſcus,

piſcus, *Tu* FRANCICUS, *tu Gotthicus, tu Sarmaticus, tu Parthicus:* ut facile pateat, ævo Valentiniani non primum illud repertum, ſicut quibuſdam eruditis placuit. Quæ autem FRANCIA in hoc Nummo deſignetur abunde docebunt vel Procopius, vel Agathias, apud quos frequenter occurrunt Franci circa Rhenum habitantes, & Germani olim dicti. Parcimus congerendis locis, in re hodie non ignota. Germanorum itaque & Germaniæ loco, quibus appellationibus anteà vocabantur, FRANCORUM & FRANCIÆ nomen non ævo ſolum Agathiæ aut Procopii, ſed jam Probi & Conſtantini ætate receptum; ſicut alterum *Alemanniæ* & *Alemannorum*; ut cum ex Auctoribus eorum temporum, tum ex præclaris his Nummis conſtat. Quibus addas licet Hieronymum, *Inter Saxones quippe & Alemannos gens ejus non tam lata quam valida, apud Hiſtoricos* GERMANIA, *nunc vero* FRANCIA *vocatur.* In Vita Hilarii. Non ergo in ſolum *Alemannorum* nomen conceſſit Vopiſci ævo *Germanorum* appellatio, (ut male ad eum Scriptorem adſerebat ὁ πάνυ, quo Caſauboni loci cujuſdam interpretationem refelleret) ſed *Francorum* quoque; ut clariſſime diu etiam poſt Vopiſci tempora Procopius & Agathias docent. Cæterum non Francorum ſolum, ſed FRANCIÆ quoque, ſicut in ſuperiori Nummo & adlegato Hieronymi loco mentio cum apud Claudianum,

—— *quam* FRANCIA *Reges* In Pr. Conſ.
Quos dederis; Stil. l. 1.

tum in antiquis aliquot Juliani Codicibus, ἠκολούθουν Orat. 1. ᾗ αὐτῷ κατὰ τὸ συγγενὲς σύμμαχοι προθυμότατοι ΦΡΑΓΓΟΙ καὶ Σάξωνες τῶν ὑπὲρ τὸν Ῥῆνον καὶ τὴν ἑσπερίαν θάλατταν ἐθνῶν τὰ μαχιμώτατα· καὶ πόλις πᾶσα καὶ ΦΡΑΓΓΙΑ πρόσοικος Ῥήνῳ, pro quibus poſtremis verbis expuncto *Franciæ* nomine

quod

quod inutilis videretur ejus repetitio poſt præmiſſos *Francos*, Φρέγγον πρόσοικον admiſit in textum Juliani Petavius. *Sequebantur vero eum pro jure conſanguinitatis auxiliares promptiſſimi* FRANCI *& Saxones, Gentium quæ trans Rhenum & ad mare habitant bellicoſiſſimæ, & civitas univerſa, &* FRANCIA *Rheno adjacens.* Utramque alias Germanorum Gentem Francos & Alemannos, inter ſe acerrime nonnunquam commiſſos abunde docet

Var. lib. 11. c. 45. Theodericus apud Caſſiodorum; qui ob debellatos Alemannos Ludovico Francorum Regi gratulatur. Quamquam enim utrique Germani, longe tamen mo-

Lib. 1. p. 13. ed. Reg. ribus & cultu diſpares: Franci juxta Agathiam veſtitu tantum & lingua à Romanis diverſi, iiſdem cæterum legibus & moribus uſi, inter omnes barbaros maxime civiles, & ſacrorum reverentes: Alemanni autem tru-

L. 11. p. 36. ces & ſacrilegiis, ut ille quidem perhibet, adſueti. Errat vero haud leviter Libanius, qui *Francos* quaſi φρακτοὺς ſeu gentem bene *vallatam*, & inde corruptum Φράγκων ſeu *Francorum* nomen: quaſi nempe à Græcis *Franci* nomen ſuum eſſent mutuati. Locum, quia haud paſſim obvius, & Francorum etiam ſitum tangit, adſcribemus;

In Baſilic. 138. Ἔστι γένος Κελτικὸν ὑπὲρ Ῥῆνον ποταμὸν ἐπ᾽ αὐτὸν Ὠκεανὸν καθῆκον, οὕτως εὖ πεφραγμένον πρὸς τὰ τῶν πολέμων ἔργα, ὥστε τὴν προσηγορίαν ἀπ᾽ αὐτῶν εὑράμενοι τῶν πράξεων, ὀνομάζονται ΦΡΑΚΤΟΙ. οἱ δὲ ὑπὸ τῶν πολλῶν κέκληνται ΦΡΑΓΚΟΙ. τοῦτ᾽ ἔστι προσηγορία τῇ τῶν πολλῶν ἀμαθίᾳ διεφθαρμένη· *Gens eſt Celtica trans Rhenum fluvium ad ipſum Oceanum pertingens, adeo bene vallata ad caſus bellicos, ut appellationem ab ipſis rebus geſtis nacti dicantur* FRACTI, (ſeu vallati) *à multis autem vocentur* FRANCI, *corrupto nempe ex errore plurium nomine.* Cæterum & FRANCICI & ALEMANNICI, ac reliqua id genus cognomina devictarum Gentium, uno nonnunquam titulo complexi VI-

CTOR

CTOR GENTT. BARBARR. aut DEBELLATORI GENTT. BARBARARUM, ſicut legitur in præclaro Nummo Conſtantis; aut TRIUMFATOR GENTT. BARB. in altero argenteo magnitudine & raritate inſigni. Quo ſpectat geminus titulus DOMITORIS GENTIUM BARBARARUM in veteri Lapide Valentiniani Auguſti, & alius Nummus eximius magni Conſtantini, cum ampliori adhuc elogio EXUPERATOR OMNIUM GENTIUM, quem vidiſſe memini in incomparabili Triumphatoris Regis Gaza. In Cimel. Regin. Chriſt. Theſ. Grut. M.LXXXVI. 9.

Adfinitatis vero aut *Adfectus* ſuſcepta nonnunquam à Cæſaribus nomina parandæ benevolentiæ, aut in grati erga Deceſſores animi ſignificationem. Hinc ſpectat ANTONINORUM nomen celebratum adeo in monumentis Hiſtoriæ Auguſtæ, & quod ſex Cæſaribus vulgo Nummi tribuunt, *Antonino Pio*, *Marco Aurelio*, *Commodo*, *Caracallæ*, *Diadumeniano*, & *Elagabalo*. His *L. Verum* & *Getam* addit Capitolinus in Macrino, ut octo *Antoninos* efficiat; quod tamen nomen in eorum Nummis qui ſuperſunt non pauci, expreſſum hodie non legas. Inde vero, ne tot ANTONINI confuſionem inducerent, quod monuit etiam egregius Legum interpres, vocati iidem in libris Juriſconſultorum *Divus Pius* (nonnunquam *Titus Antoninus*, & *Antoninus Pius*); *Divus Marcus*; *Divus Commodus*; *Caracalla* autem *Divi Antonini* nomine paſſim deſignatus. Cæterum ex iiſdem Nummis patet luculenter, quam vere inter reliquas Senatus acclamationes, hanc in Alexandro Severo referat Lampridius, MONETÆ *nomen* ANTONINI *reddatur*; aut alibi adſumpto à militibus in nomen Antonini Diadumeniano, ANTONINUM *habemus*, *omnia habemus*. Ab Antonino Pio ſcilicet ad M. Aure- *De Titulis* ADFINITATIS *aut* ADFECTUS. Ræward. Var. l. III. c. 10.

lium & reliquos dein tranſiit uſus hujus appellationis, pro more illorum temporum, quo adoptati Cæſares Deceſſorum nomina vulgo retinebant; unde & NERVA TRAJANUS & TRAJANUS HADRIANUS, & ipſe Pius HADRIANUS ANTONINUS in eorundem Nummis & Marmoribus vocantur. Ita SEVERUS PERTINAX frequens in Severi Nummis, *ut eſſet Imperator vere nominis ejus, vere* PERTINAX, *vere* SEVERUS, ac ut idem Auctor paullo ante, *ſe quoque* PERTINACEM *vocari juſſit, quamvis poſtea id nomen aboleri voluerit querimonia amicorum.* Quod diſcrimen notant adhuc hodie ejuſdem Severi Nummi, cum adjuncto cognomine *Pertinacis* & ſine eodem frequentes, adeo ut hos etiam prioribus poſteriores vel inde conſtare poſſit.

Rævard. Var. lib. III. c. 10. Neque tamen cum laudato paullo ante Juris Antiſte, ad eundem Severum ac filium Antoninum vulgo Caracallam reſpexiſſe crederem Modeſtinum, ubi ait, L. 12. § 2. D. de fideicom. libert. *Divus Antoninus & Pertinax reſcripſerunt.* Non vero ideo, ut colligere quis poſſet, quod jam ante mortem, *Pertinacis* cognomen abdicaverat Severus; illud enim eidem mortuo tribuunt quoque lapides antiqui: Vid. Theſ. CCLXXI. 1. aut quod præter ordinem temporum ac aliorum id genus Reſcriptorum morem, in quibus vulgo DIVI *Severus & Antoninus* occurrit, filius Patri præponatur; id enim in his Imperatoribus factum nonnunquam videas, ut frequenter ab Ulpiano de utroque Severo & Caracalla, [a] *Reſcripto Imperatoris noſtri & Patris ejus*, aut [b] *Imperatoris noſtri & Divi Patris ejus*, ac ab ipſo quoque Modeſtino, [c] *Divus Magnus Antoninus cum Patre reſcripſit.* Sed illud obſtat, quod parum veriſimile videatur ac ſit inſolitum alias vel apud Auctores, vel in aliis Nummorum Lapidumve monumentis, ſolo *Pertinacis* nomine Severum deſignari; ſicut neque per *Trajanum* Hadria-

[a] L. 1. § 10. D. de extra. cogni.
[b] L. 6. § 2. D. de Pollicit.
[c] L. 11. § 3. D. de mun. & hon.

Hadrianus, aut per *Hadrianum* Pius ſolent intelligi, quamquam ambo ea cognomenta tulerint: Ad M. Antonium itaque & Helvium Pertinacem reſpexit, mea ſententia, Modeſtinus, quorum ille non ſemper *Divus Marcus*, ſed *Imp. Antoninus* ſæpe inſcribitur, ut paſſim, *Imperatores Antoninus & Verus*. Neque vero inſolitum in libris veterum Juriſconſultorum, ut Imperatorum, quorum exſtabant eadem de re Reſcripta, quamquam non ſimul regnaſſent ſicut Divi Fratres, nomina conjungantur; quomodo [a] *Divus Pius & Severus reſcripſerunt*; alibi [b] *D. Veſpaſianus & Hadrianus*; item [c] *D. Pius & Imperator noſter*, nempe Antoninus Caracalla. Ut vero ad Marcum potius quam ad Pium referam facit, quod poſtremum vix ſolo *Antonini* nomine deſignatum videas in iiſdem libris, verum, ut jam innui, aut ſub nomine *Divi Pii*, aut cum prænomine *Titi Antonini*, vel cognomine *Divi Antonini Pii*. Quamquam & ſolis *Divi Antonini* nominibus *Pium* videatur deſignaſſe Paulus, ubi inquit, *Divus Antoninus Antiochenſes colonos fecit, ſalvis tributis*, mox de Caracalla, *Imperator noſter Antoninus civitatem Erniſenorum*, &c. Deductam enim à Pio non autem à Marco Antiochiam, ut exiſtimabat Scaliger, minus à Caracalla, alibi ex eadem Nummorum penu docemus. Unde liberum eſt lectori ad alterutrum vel Pium vel Marcum, Reſcriptum, de quo agit Modeſtinus, referre. Cæterum adfectatam ab eodem Severo cum Marco adfinitatem, & erga memoriam Commodi propenſionem, egregie illuſtrant rariores ejuſdem vel filii Caracallæ nummi; in quibus aut Severus DIVI MARCI FIL. aut Caracalla *Commodus* etiam vocatur, ut in veteri Nummo Laodicenſium apud Triſtanum. Singularis etiam hujus notæ nec paſſim obvius ejuſdem Severi nummus, inſcriptus ANTONINI, NEP.

[a] L. 2. §. 3. D. ad SC. Vellei.
[b] L. 18. §. 30. D. de mun. & hon.
[c] L. 4. D. ad SC. Vellei.
L. 8. D. de Cenſi.
Tom. II. p. 185.
In Cimel. Ill. Cam.

NEP. ſeu *Nepos*; quo illam cum Marco adgnationem magis adſtrueret, qui PII adoptione filius; & Adriani exemplo, qui in aureo Nummo inſcriptus DIVI NERVÆ NEP. ſicut in Lapidibus antiquis; aut quomodo in iiſdem Antoninus Caracalla, *M. Aurelii Nepos*, *Antonini Pii Pronepos*, *Hadriani Abnepos*; *Trajani* autem & *Nervæ Adnepos* aliquoties vocatur. Huc referri etiam debet expreſſa illa ſanguinis ac adfinitatis ſignificatio in nummis Maxentii, DIVO MAXIMIANO PATRI MAXENTIUS AUG. & in alio IMP. MAXENTIUS DIVO MAXIMINIANO SOCERO; ut eundem Socerum & Patrem vocet. Signata rurſus in aliis Nummis ejuſdem Maxentii in Filium pietas, IMP. MAXENTIUS DIVO ROMULO AUG. FILIO, & cum Conſtantio Chloro cognatio, IMP. MAXENTIUS DIVO CONSTANTIO COGNAT. ut ſedulitatem abunde agnoſcas illius Cæſaris, in prodendis ad poſteros propriis neceſſitudinibus.

In Cimel. Card. Medic. Vid. Theſ. CCLXXI. 1. 2.

DIS-

DISSERTATIO NONA.

DE PRÆSTANTIA ET USU NUMISMATUM ANTIQUORUM.

MEMINISTI etiamnum, ut opinor, OCTAVI* nobiliſſime, quum in Hortis Juſtinianeis ego & Marquardus Gudius, ab omni liberali doctrina egregie inſtructus, idemque peracri ingenio, una tecum eſſemus, incidiſſe ſermonem de Nummis & Lapidibus antiquis, ac unde major in Hiſtoriam Veterem & omne litterarum genus utilitas redundaret. Neque vero hic replicabo ſingula, quæ utrinque, invitante loci Genio, amicæ & jucundæ, tibi certe, quod non ſemel etiam ab eo tempore declaraſti, longe gratiſſimæ concertationis ſtudium ſuppeditabat. Neque tamen valde, ſi bene memini, rationes noſtræ diſſidebant. Etenim incredibilem quandam Inſcriptionum, quæ vetuſtis ſaxis continentur, præſtantiam, & late diffuſam per omne genus priſcæ ac reconditæ doctrinæ varietatem, amico noſtro haud illibenter largiebar. Immortali certe beneficio demeruiſſe ſæculum & poſtfuturas ætates, qui in iis colligendis ac ordinandis laborarunt noſtra & patrum memoria, viros cohortis litteratæ principes. Neque inferiorem palmam eos manere, qui eodem ſtudio incenſi, (inter quos amicus ille noſter, & pridem alter Germanus quoque, varia Vir & exquiſita doctrina) in eo ſtadio decurrere cogitant. Inde utique, nec aliunde

 ferme,

ferme; petendos varios Sacrorum ritus; Fœderum formulas; Magiſtratuum ſcita, munia, diſcrimina; Collegiorum, Corporum, Profeſſionum genera, officia, rationes; Domus Auguſtæ miniſteria; Titulos Operum publicorum; multa domi militiæque inſtituta: adde Manium jura; Pietatis mutuæ Parentum; Conjugum, Liberorum; ac eruditæ ſimul elegantiæ monumenta; principis denique gentium Populi nomina, ætates, tribus, ſingula publicis quaſi Tabulis deſcripta. Hæc certe aliaque tot litteratis ex omni memoria ætatum, temporum, civitatum Saxis, impenſum quoddam pretium apud gnaros talium ac intelligentes haud immerito conſtituere. At eſſe viciſſim infinitum pene Auri, Argenti, Æris veterum ſignati uſum hodieque; eſſe quæ mire adficiat, non vero æruginem ſolum adfricet, priſcæ monetæ tractationem; eſſe ubi eadem majorem etiam laudatis modo ſaxis utilitatem adferat, ſed nondum ſatis hactenus notam & exploratam. Immenſas etiamnum latere opes in Gazis virorum principum, ac in loculis antiquariorum, quibus penus omnis eruditionis mirum quantum poſſit locupletari. Antiquitatis certe gloria præcellere peculium hoc noſtrum; quum Inſcriptionum omnium, quæ hodie exſtant, vel fatente viro docto, cui hoc opus ætatem fuit, vetuſtiſſima occurrat Duiliana, quæ incidit in annum Urbis conditæ CCCCXCIII; Nummos autem, ut è Romanis antiquiſſimos æreos liberales mittam, cum prora & Jano bifronte, plures inter Græcos exſtare magno Alexandro vetuſtiores, ac Urbis ferme natalibus pares. Quid jam copiam eorundem dicam & varietatem incredibilem? quid opportunitatem eoſdem tractandi ac tecum transferendi in quaſcunque oras volueris, longe utique majorem; adeo ut unius Muſei anguſtiis inciſas

Th. Reineſ. Var. l. III. c. 16.

cisas

ciſas tot antiquitates, tot memorias, tot commentarios, quaſi in nuce Iliada, continere liceat? Quid commemorem cælaturæ præſtantiam, ingenium artificum, priſcæ ætatis elegantiam? Quid illam ipſam imaginum vim ac virtutem plane admirabilem prædicem, qua rerum hominumque, non appellationes dumtaxat ac elogia, ſed ſimulacra ipſa, ipſa ora, ipſa momenta rei geſtæ, haud infiguntur ſolum animo, verum ante oculos ponuntur; qua diverſos Deorum habitus dignoſcere; cæremoniis Sacrorum intereſſe; ſacras Ædes, Baſilicas, Porticus, Theatra, Portus, Aquarum ductus, aliaque publica Opera, non nudos eorum titulos intueri; ſolemnia denique Ludorum, quaſi in quatuordecim aut in Orcheſtra ſedeas, etiamnum ſpectare conceditur. Quid beneficium illud diſſimulem, quod ipſa Marmora, ipſæ Statuæ huic Æri unice imputant; ſine quo utique magna pars eorum levi adficeret nos hodie voluptate, inani certe deſiderio torqueret, dum quos vultus eadem referunt, haud indicare quærentibus poſſent? Quid jam Orbis veteris depicti quaſi in tabella effigiem adducam? nullum equidem celebre oppidum, multa etiam aliunde ferme ignota, per Aſiam, Africam, Græciam, Thraciam, Macedoniam, Siciliam, Italiam, Hiſpaniam, aliaſque regiones, quod his monumentis originem, ſacra, memorias ſuas non conſignarit? Nihil damus hic argumento, neque me amor ſuſcepti negotii fallit, ut tamen fieri ſolet ſæpenumero. Conſulatur vel Sicilia Parutæ, tota certe in Nummis, è quibus unice conſtat hoc opus, (& quot adhuc latent alibi, quot ipſi notavimus hujus generis intactos?) non hodierna quidem, multum viſa nobis priſcæ gloriæ degener, ſed vetus illa nobilis Inſula, illa altrix Urbis Æternæ & omnium elegantiorum ar-

tium,

tium, cum Diis ſuis, Conditoribus, Sacris, Animalibus, Plantis, cum omnibus ſuis decoribus ac ornamentis, ſe nobis conſpiciendam præbet. Sed hæc partim jam ante ſuis locis adtigimus, partim alibi adhuc dicentur opportunius. Quoad HISTORIAM vero AUGUSTAM, in qua illuſtranda in præſentia verſamur, & cujus etiam cauſſa omnis tum hæc erat inter nos inſtituta diſputatio, facile poſſe de tota hac lite tranſigi. De publicis Principum Actis loquimur, unde Faſti & Annales conſtant; unde fata Populorum pendent; non de privatis Domus Auguſtæ rationibus. Sumatur vero, inquiebam, deſcribenda unius è Cæſaribus vita, Trajani puta, aut Hadriani, aut Pii, aut Marci, aut Severi, aut Antonini vulgo Caracallæ, aut alterius, cujus plurima ſuperſint hodie in Lapidibus ac Nummis antiquis monumenta; mandetur eadem litteris, hinc è Lapidum, illinc è Nummorum antiquitatibus petita; & tum ſubducantur in Comitiis litteratis calculi, quænam è duabus plenior ac uberior tradatur; quæ longe alteram præſtet, ſerie & notatione temporum, memoria locorum, geſtorum varietate, evidentia & manifeſtatione rerum ac perſonarum.

De Actis Cæsarum. Equidem Cæſarum ACTA quæque illuſtria domi ac foris, nullibi luculentius, quam in eorundem Nummis depicta reperias. Abunde id evincunt cum vel Nummorum Tituli aliquoties commemorati; tum eorum lucubrationes, quos ex iiſdem Hiſtoriam Auguſtam tradidiſſe diximus aut illuſtraſſe. Adeo ut hic locum habeat, quod Dio oris aurei docet alicubi, non aliunde magis Græciæ magnitudinem, quam ex ruinis ejuſdem conſtare. *Orat. XXXI.* Neque enim hic levia, fœda, indigna denique Majeſtate illius vel Imperii vel faſtigii ſe tibi offerunt; ſed eximia quæque ac magnifica belli &

pacis

pacis decora; ſelecta nempe opportune, quæ poſterorum memoriæ commendarentur. Ibi res illas illuſtres cernimus, quas ex dignitate populi Romani viſum eſt non Annalibus ſolum, ut ille loquitur, aut vero diurnis urbis Actis mandare, ſed publico ære ſignatas æternitati temporum tradere. Accedit defectus aut hiatus Hiſtoriæ Auguſtæ, dum centonem ejuſdem tractamus ex variis laciniis conſutum; quo fit ut aut vita plurium Cæſarum negligentius tradita ſit, aliorum etiam tota interierit. Neque enim licet hodie conſulere, aut Ephemeridas eorundem Cæſarum; aut libros linteos; aut Maximi Fabii, Marcellini, Dexippi, Valentis, Marii, aliorumque βιογράφων laudata jam olim monumenta. Jacturam hic eorundem ſupplet luculenta Nummorum id genus ſupellex, ex qua integritas mutilis, lux obſcuris, ignotis vero Cæſarum Actis fides & veritas conſtat. Nec juvat hic ire per ſingula, aut quæ in hoc genere nobis ſepoſuimus non pauca ad ſupplementum Hiſtoriæ Auguſtæ, aliis etiam intacta operoſe coacervare. Aliqua tantum hic obiter eaque haud levia vel indecora delibabimus, quæ in uberrima meſſe, luculenti alicujus ſpicilegii vicem idoneam, ut opinor, præſtabunt.

Tacit. Annal. XIII. 31.

Neque vero (ut hoc moneam in anteceſſum) quæ modo adtuli de argumenti delectu & præſtantia, elevat continuo Nummorum aliquot adſpectus, qui obſcœna Philænidis ſchemata, aut impuros libros Elephantidis nobis rurſus ante oculos ponunt. Tales noſti veteres illos Nummos rariores, quos vulgo Antiquarii Spintriis Tiberianis adnumerant, idque ex Suetonio colligunt tradente de Tiberio: *Cubicula plurifariam diſpoſita & tabellis & ſigillis laſciviſſimarum picturarum & figurarum adornavit, libriſque Elephantidis inſtruxit; ne cui in opera edenda*

De Nummis vulgo Spintriis Tiberianis.

da exemplar imperata ſchema deeſſe. Hinc nummi adhuc ſuperſtites cum *obſcœnis* id genus *tabellis*, damnatis Propertio, & quarum alias meminit non ſemel vaniſſimæ artis magiſter, non male ad hunc Tiberium referri hactenus videbantur. Equidem haud abs re in illum quadrare fatearis, quod Democharo tribuit Timæus apud
Pag. 53. Polybium in Excerptis Valeſianis, eum Botryos, Philænidis, aliorumque hujuſmodi *ἀναισχυντογράφων* commentarios obſcœnitate ſua ſuperaſſe. Neque ſic tamen, ut verum fatear, certo colligi poſſe exiſtimaverim, Nummos illos percuſſos ſub Tiberio; quum neque id tradat eo loco Suetonius; nec ulla imago aut memoria Tiberii in iiſdem ſit expreſſa, ſed tantum litteræ numerales I. II. &c. Accedit abhorrens ab ejuſmodi inſtituto Tiberii ingenium, qui in Capreenſi ſeceſſu & remotus ab hominum conſpectu, impuras id genus voluptates ſibi ſeponebat; nedum ut illas ære ſignari ad poſterorum memoriam vellet. Unde conjiciebam aliquando, eoſdem ad Nummos illos theatrales haud incommode referri poſſe, qui in publicis & obſcœnis ſpectaculis in vulgo magno numero ſpargebantur. Fundus erat mihi hujus moris & inſtituti Martialis,

Lib. VIII. Epigr. 77. *Nunc veniunt ſubitis laſciva numiſmata nimbis,*
Nunc dat ſpectatas teſſera larga feras.

Vides hic *laſciva Numiſmata*, & ſimul copiam & rationem eorundem, quæ velut *ſubitis nimbis* ad ſpectatores theatrali licentia projiciebantur; & quemadmodum alioqui *nimbos* de donis theatralibus uſurpare novi Claudianum,

Conſ. Prob. & Olybr. *Quippe velut denſos currentia munera nimbos.*

Haud abs re proinde huc ſpectare videbantur laſcivi illi Romanorum nummi adhuc ſuperſtites, qui uſu & argumento hunc ipſum morem comprobarent. Firmant

id

id ipſum egregie notæ illæ numerales, quales geminæ occurrunt in aliis nummis ejuſdem magnitudinis & formæ, cum quadrigis vel effigie Auguſti in anteriori parte; in averſa autem numeri varii incluſi coronæ laureæ; & quos non male ob Circenſium, aliorumque ludorum celebritatem percuſſos colligas. Unde cadit etiam eorum argumentatio, qui ideo laſciva id genus numiſmata Tiberio adſcribunt, quod occurrunt nonnulli ejuſdem nummi, illinc cum ejus effigie, hinc cum numeris id genus. Neque tamen negaverim ex fœdis illis ſchematibus Tiberii aut libris Elephantidis, deſumi potuiſſe obſcœnas illas Nummorum figuras, qui reliquæ Floralium, aut ſimilium ludorum infamiæ ſub impuris Principibus acceſſiſſent. Sed de loco Martialis judicent optimi talium arbitri; quum alioquin neque de ſpectaculis ejuſmodi loquatur ibi Poëta, quæ obſcœnis id genus figuris locum dare poſſe videbantur; neque ignorem *laſciva* ibi *numiſmata* aliter vulgo ab Interpretibus ſumi. Quod autem *Veneris figuras* vocat eaſdem alibi [a] Martialis, & ante illum Ovidius, id ex [b] Ariſtophane pridem hauſtum,

[a] Lib. XII. Ep. 43.
[b] Triſt. l. II. El. I.

Καὶ τοῖσιν δωμαλίοισιν Ἀφροδίτης τρόπων·

In Concionatr.

Ut taceam nota Philænidis ἀφροδίσια σχήματα. Tales autem figuras ad numerum XXIV obſervaſſe in antiquis id genus Nummis referunt urbis Antiquarii. Plures tamen ſe vidiſſe teſtatur Pyrrhus Ligorius in operibus ineditis, & ad numerum uſque XL. Adponam ejus verba, *Sarebbe da monſtrare in diſegno da quaranti atti dishoneſti, e che ſi trovano nelle Medaglie, à propoſito delle laſcivie e della paleſtra Clinopale.* Adeo ut vel novem figuras Elephantidis, quarum Martialis alicubi meminit, aut Cyrenem illam δωδεκαμήχανον dictam à totidem generibus ſchematum, longe poſt ſe relinquant impuræ

In MS. Tom. XXIX.

illæ Nummorum figuræ; ac mihi præterea in mentem revocent morem illum à Clemente Alexandrino traditum, quo in Veneris myſteriis Nummus Veneri datus ab initiatis, prout ſolent ἑταίρᾳ ἐρασταί. Docet idem alibi thalamis vulgo adpenſas impudicas id genus tabellas; quod notavit etiam vetus Epigramma,

In Pro-
trept.

Inque modos omnes dulces imitata tabellas
Tranſeat, & lecto pendeat illa meo.

Diverſa autem ab ἀναισχυντογράφῳ illa Philænide Leucadia (cujus ἀφροδίσια σχήματα tam ſtudioſe olim adſervata, juxta eundem Clementem, ac labores Herculis) altera Philænis Samia; ut aperte hanc infamiam à ſe amolitur in antiquo Dioſcoridis Epigrammate inedito, quod propter ejuſdem elegantiam & mulieris verecundiam, non pigebit hic in lectoris gratiam adponere.

Τῆς Σαμίης τὸ μνῆμα Φιλαινίδος, ἀλλὰ προσειπεῖν
Τλῆθί με καὶ στήλης πλησίον ἄνερ ἴθι.
Οὐκ εἰμ' ἡ τὰ γυναιξὶν ἀναγράψασα προσάντη
Ἔργα, καὶ αἰσχύνην οὐ νομίσασα Θεόν.
Ἀλλὰ φιλαιδήμων καὶ ἐμὸν τάφον. εἰ δέ τις ἡμᾶς
Αἰσχύνων, λαμυρὰν ἔπλασεν ἱστορίην
Τὸν μὲν ἀναπτύξαι χρόνος ὄνομα, τάμα δὲ λυγρὰν
Ὀστέα τερφθείη κλῆδον ἀπωσαμένης.

Samiæ monumentum ſum Philænidis, ſed adloqui Patere me, & ad cippum propius accede Viator. Non ſum ea, quæ mulieribus delineavi proterva Opera, verecundiam non habens pro Dea; Sed amans pudoris per meos Manes: ſi quis vero nos Infamans, impudentem finxit hiſtoriam; Ejus quidem revelet nomen tempus, mea autem turpem Oſſa in cineres redigat famam à me amolientis. Cæterum quocunque auctore procuſa ſint laſciva illa Numiſmata, vulgo pro *Spintriis Tiberianis* habita,

Ab

Ah gemat in terris iſta qui protulit arte
Jurgia, ſub tacita condita lætitia.

Quum tamen & numero pauci extent hodie iidem Nummi, & rariſſime occurrant in tanta & parata copia illorum, qui egregia quæque & ſalubria facinora habent depicta, nihil inde certe nummorum veterum præſtantiæ ac uſui detrahi, haud difficulter largieris. Adeo ut non minus commode adaptari illis poſſit, quod apud Sidonium lego, *Non hic per nudam pictorum corporum pulchritudinem turpis proſtat* HISTORIA, *quæ ſicut ornat rem, ſic devenuſtat artificem.* L.II.Ep.2.

Duodecim quidem priorum Cæſarum vitas, ita Suetonius præter Dionem ac Tacitum complexus eſt, ut varia tamen aut ſponte neglecta, aut alioquin accuratam eorundem induſtriam fugerint. Ac primo loco commemorare poſſem COLONIAS ſub Julio, Auguſto, Claudio, Nerone ac Flaviis deductas, de quibus ſilent ferme iidem Auctores, & quas copioſa Nummorum veterum ſupellex nobis etiamnum ſuppeditat. Id enim continuo nos docent expreſſa in iis vulgo illorum Cæſarum cognomenta, à quibus novos ac FELICES id genus Natales & Coloniæ dignitatem conſequebantur. Quid autem nobilius in Actis Cæſarum; immo quanta lux inde iiſdem Actis; Hiſtoriæ Romani orbis; Originibus ſplendidiſſimarum urbium, (neque aliæ ferme ſub Cæſaribus Romanæ Coloniæ:) ac iis, quæ huc ſpectantia, vel in libris Juriſconſultorum ex Ulpiano & Paulo referuntur, vel apud alios auctores obſcure aut perplexe traduntur? Abunde hoc evincerent deductæ à ſingulis Cæſaribus per orbem terrarum Coloniæ, quas ad numerum centum circiter & viginti, ac una vel altera excepta, extra Italiam omnes, ſervata temporum ſerie deſcriptas, ac obiter, ubi opus fuit, in eum finem illu-

DE COLONIIS *ſub Imperatoribus deductis.*

illuſtratas, hic inſerere cogitabam. Sed dum præter ſpem, plures cartas implet illa quamquam ſubitanea commentatio, hic autem ſumma rerum-capita perſequimur, liceat jam aliquot ejus rei, iiſque novis ferme exemplis & probationibus defungi. Ac Hiſpaniam quidem, Municipiis & Coloniis civium Romanorum à JULIO vel AUGUSTO frequentatam, vel tradunt in genere auctores, ut de Julio Dio; vel obiter aliquas enumerant, ut Strabo, plures Plinius, ſed raro indicato deductoris nomine. At quam luculenter ac ſigillatim id probant tot ſuperſtites nobiles illius gentis Nummi, cum MUNICIPII, vel COLONIÆ JULIÆ, aut AUGUSTÆ cognomentis, quales jam Dialogis aliquot illuſtravit magnum ejuſdem decus Ant. Auguſtinus: & quibus ex eadem penu liceat mihi ſuperaddere, *Valentiam*, non jam Italicam, cujus unum & alterum nummum à ſe viſum refert idem Auguſtinus, ſed Hiſpanicam, in nummo M. Aurelii, COL. JUL. VALENTIA; *Dertoſam*, eamque dictam *Municipium Hiberam Illergavoniam*, ſeu M. H. ILLERGAVONIA DERT. ac in aliis etiam clarius MUN. HIBER. cum JULIÆ etiam cognomento; *Hiſpalim*, ſeu *Coloniam Romulenſem* Plinio, ac proinde in nummo [a] Tiberiano, COL. ROM. Adde [b] *Municip. Caraccam* aut *Caraccenſe*; *Amanobricam*; [c] *Illiam*; [d] *Calpen*, & poſtremam quidem *Coloniam Juliam* in præclaro nummo C. I. CALPE. Unde utique colligas, recte *Carteriam* (cujus alii occurrunt nummi, quos jam notarunt antiquarii) & *Calpen* diſtinctas Hiſpaniæ Urbes in Antonini itinerario collocari; neque debuiſſe id viris longe doctiſſimis Caſaubono ad Strabonem, Bocharto, aliiſque impugnari, qui nullum oppidum *Calpes* nomine agnoſcunt, & cum *Carteia* ob montis vicinitatem con-

Lib. XL.

In Cimel. Reg. Gall.
In Muſeo P. Seguini.

[a] In Cimel. Reg. Gall.
[b] In MS. Ligorii.
[c] In Cimel. Cam. Maſſimi.
[d] In Cimel. Regin. Chriſt.

confuſum ab auctoribus credidere. Quis jam *Caſſandrenſes*, *Philippenſes*, *Dienſes*, Romanorum in Macedonia Colonias, quarum meminit Paulus J C. à Julio vel Auguſto deductas retulit, niſi præclari Nummi eorundem locorum adhuc ſuperſtites, de quibus alibi nempe ad ipſum Paulum? Mitto ejuſdem Macedoniæ aut *Pellam*, quam *Auguſtanam Coloniam*, ut eas vocabat Hadrianus, teſte Ulpiano, reclamant etiam Nummi, COL. JUL. AUG. PELLA; aut *Stobenſes*, quos cum ſuperioribus conjunxerat Paulus J C. ſub nomine *Stovenſes*; Nummi autem varii hactenus parum noti, [a] MUNICIP. STOBENSIUM, qui Plinium illuſtrant, [b] *Stobi oppidum civium Romanorum*, & quibus geminum male [c] Triſtanus de Sinopenſibus accepit, qui alioqui in Caracalla unum quoque adtulit nummum illius Municipii. Quamquam *Sinopenſem* quoque *Coloniam*, non ſolum doceant [a] Strabo, [b] Plinius junior, ac [c] Ulpianus, ſed eoſdem quoque Cæſares οἰκιστὰς nummi egregii Regiæ Gallorum Gazæ, COL. I. AU. SINOPE, *Colonia Julia Auguſta Sinope*, cum Sinopenſi numine in Gordiano. Quis etiam ab Auguſto deductæ in Helleſponto *Germæ* meminit, quam Coloniam tamen agnoſcit Ptolemæus, præter nummum Commodi, quem vidi apud illuſtrem Sevium COL. AUG. GERMENO cum Lupa & lactentibus gemellis, & cui ſimilem parum feliciter Triſtanus de *Cermeno*, *Germano* aut *Germalo*, antiqua ſcilicet regione Urbis Romæ interpretatur. Neque vero id evincebant Lupa & Gemelli; quum ignorare non debuerit vir, qui ætatem in his trivit, frequens illud eſſe Coloniarum Romanarum inſigne, ut in nummis *Corinthi*, *Alexandriæ Troadis*, *Neapolis* juxta nummum Seguinianum, aliis; idque ex recepto more, quem alibi

ex

L. 8. D. de Cenſib.

L. 1. § 1. D. de Cenſib.

[a] In Cimel. Regin. Chriſt.

[b] Lib. IV. c. 10.

[c] Tom. 1. p. 401.

[a] Lib. XII.

[b] Lib. X. Ep. 92.

[c] L. 1. § 10. D. de Cenſib.

Tom. 1. p. 716.

ex eadem penu illuſtramus, quo Originum ſuarum inſignia ſervari à Coloniis ſolita. Hinc eadem etiam lupa cum gemellis in nummo Probi Muſei Seguiniani, & cum inſcr. Origini Aug. Quomodo Sus alioquin in porta Æliæ Romanæ Coloniæ, juxta Euſebium in Chronico, *Ælia ab Ælio Hadriano condita, & in fronte ejus portæ, qua Bethleem egredimur*, Sus Scalptus *in marmore prominens, ſignificans Romanæ poteſtati ſubjacere*. Quis è veteribus in Africa deductas à Julio docuit, aut *Tingim* ſub nomine *Juliæ Traductæ*, non à Claudio, ut exiſtimavit Plinius, (& veriſſime certe conjecerat vir undiquaque doctiſſimus Iſaacus Voſſius) aut *Uticam*, & quidem poſtremam ſub *Municipii* nomine, præter duos inſignes Nummos, priorem Caii Jul. Tra. poſteriorem Tiberii cum fig. ſedente, quem notabam in Regia Gallorum Gaza, Municip. Jul. Uticens. D D. P. *Municipium Julium Uticenſe, Decuriones Poſuerunt*; unde Paulus etiam JC. illuſtratur. Quis jam à Claudio deductas in Illyrico *Scodram*, *Jaderam*; in Thracia *Doberon* tradidit, præter Nummos eorundem locorum, modo Ligorio fides conſtet, qui illos in Collectionibus ſuis ineditis cum Coloniæ Claudiæ cognomentis refert? Veſpaſianum Colonias deduxiſſe obiter, ſed tamen quaſi palmarium ejus opus, notat in Chronico Euſebius; quot aut quales, ſi *Cæſaream* excipias, cum ipſe, tum alii ferme auctores ſilent. Id vero docent nos hodie plures Coloniæ Flaviæ in earum nummis dictæ: quales aut illa *Cæſarea* Palæſtinæ, Col. Pr. Flav. Cæsarea; unde error ille Treboniani, qui quod de *Flaviæ* appellatione ſeu cognomine Imperatorio illi Urbi indito tradiderant alii, de ipſo *Cæſareæ* nomine perperam accepit: aut *Deultum* Thraciæ Col. Fla. Pac. Deult.

In Cimel. Regin. Chriſt.

L. 8. §. 11. D. de Cenſ.

Nov. ciii.

In Cimel. Regin. Chriſt.

DEULT. ſeu *Colonia Flavia Pacifica Deultum* in nummo Juliæ Mameæ, aliiſque; unde lux obſcuro antea & male diſtincto Plinii loco, *Develton cum ſtagno, quod nunc* DEULTUM *vocatur Veteranorum*; ob Coloniam nempe Veteranorum in eum locum à Veſpaſiano pro more deductam, & quomodo apud Ligorium inter nummos Tiberii *Salona Veteranorum* deſcribitur, nempe COL. CLAUDIA AUGUSTA PIA VETER. SALONA. Ejuſdem *Deulti* mentio in Actis Synodi Calchedonenſis, *Jovianus Epiſcopus Deultanæ civitatis*, non ut ibi hodie legitur *Develtanæ*. Adde vel Ponti commemoratam paullo ante *Sinopen*, non *Juliam* ſolum vel *Auguſtam*, ſed *Flaviam* etiam dictam in nummo Getæ, COL. I. FL. SINOPE, *Colonia Julia Flavia Sinope*; vel Hiſpaniæ, juxta nummum ipſius Veſpaſiani in Collectaneis Ligorianis, COLONIA FL. AMANDUS, aut FLAVIA BRICA AUGUSTA, de qua videndus eſt Plinius. Immo ex iiſdem Nummorum monumentis conſtat, FLAVIAS dictas tot alias Urbes, quamquam ſine Coloniæ cognomento; ſicut Palæſtinæ ſeu Samariæ *Neapolim* in ſingulari Titi nummo, quem vidi apud Cl. Seguinum, ΦΛΑΟΥΙ ΝΕΑΠΟΛΙ ΣΑΜΑΡΕΙΑΙ. Unde certe egregie illuſtratur præcipuum illius oppidi decus Juſtinus Martyr, eodem teſte, τῶν ἀπὸ ΦΛΑΟΥΙΑΣ ΝΕΑΣ ΠΟΛΕΟΣ τῆς Συρίας Παλαιστίνης, *Flavia Neapoli Syriæ Palæſtinæ ortus*, non ut male expreſſerat interpres, *Flaviæ, (quæ nova civitas eſt Syriæ Palæſtinæ) ortus*; qui ignoraſſe videtur *Neapolim* fuiſſe urbem ita dictam in eo tractu; quanquam cum aliunde notam, tum inter nobiliores Palæſtinæ civitates juxta Cæſaream, Gazam, Aſcalonem, ab Ammiano relatam; nec adtendit ad confuetum Græcorum morem, compoſita urbium nomina in primitiva reſolvendi, ut Ἀβώνου τεῖχος Ἀδριανοῦ θῆρας,

L. IV. c. 11.

In MSS. Reginæ Chriſtinæ.

In Cimel. Regin. Chriſt.

Apolog. II.

Lib. XIV.

θήκης, de quibus locis ſupra, Πομπηΐȣ πόλις, Κωνςαντίνȣ πόλις; & frequenter in iis, quæ *Neapoles* vocabantur, Νέας τῆς πόλεως. Liquet etiam abunde ex eodem Nummo, cur idem Juſtinus Epiphanio vocetur Σαμαρείτης, neque fruſtra hanc *Neapolim* eandem cum veteri *Sichem* tradi à Benjamino Tudelenſi, ſicut jam olim ab Hieronymo

Epitaph. Paulæ. Palæſtinæ tot annos incola, *tranſivit* SICHEM, *non ut plerique errantes legunt, Sichar: qua nunc* NEAPOLIS *appellatur*. Neque aliter rurſus Epiphanius, occaſione

Hæreſ. LXXX. cujuſdam Samaritanorum Proſeuchæ, ἀλλὰ καὶ προσευχῆς τόπος ἐν ΣΙΚΙΜΟΙΣ ἐν τῇ νυνὶ καλȣμένῃ ΝΕΑΠΟΛΕΙ, *ſed & Proſeucha locus ad* SICHEM, *qua hodie* NEAPOLIS *dicitur*. Σίκιμα enim & *Sichem* de eodem Samariæ oppido dici vel ex Joſepho notum. Quibus etiam

De Ædif. l. v. c. 7. conſentanea de hujus *Neapoleos* ſitu apud Procopium legas; unam proinde è *filiabus* illis *Samariæ* de quibus

Cap. XVI. v. 46. Ezechiel Propheta. Stephanus quidem ipſam urbem *Samariam* in nomen hujus *Neapolis* tranſiiſſe ſtatuit, ſed inde, ut videtur, quod *Samariam* tantum de urbe, non de tractu etiam Palæſtinæ accipiat, in quo urbs erat ejuſdem nominis; ſicut alibi *Noricum* Provinciam de urbe perperam explicat. Immo potius *Samariæ* regionis, in qua ſita erat, nomen ſuperaddidiſſe hanc *Neapolim* videas in ſuperiori Nummo, & in altero inſuper Domitiani à Goltzio jam & ab Occone deſcripto, ΦΛΑΟΥΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ ΣΑΜΑΡΕΙΩΝ. Ideo nempe quod plures eſſent alibi *Flaviæ* & *Neapoles*; & quomodo additum non ſemel Regionis nomen, ad diſcrimen urbium ὁμωνύμων in aliarum civitatum Nummis, de quibus infra. Citat quoque eundem illum Domitiani nummum

Anim. p. 219. in Euſebianis ὁ πάνυ, ſed male ΣΑΜΑΡΕΙΩΝ in ΣΑΜΑΡΙΕΩΝ refingendo; ut vel arguit deſcriptus modo à nobis nummus Seguinianus; ac præterea unde minus

vere

vere colligebat, hanc Neapolim *Flaviam Cæſaream* dictam; quod poſtremum nomen neque Nummi, neque Auctores illi largiuntur. Neque enim quæ *Flavia*, ideo quoque *Cæſarea* appellatæ: neque etiam à Domitiano deducta illa Colonia, quæ in Titi nummo jam *Flavia* vocatur. Ipſa vero Urbs *Samaria* ea ætate *Sebaſte* dicebatur; à temporibus nempe Herodis, ut diſerte haud uno loco teſtatum reliquit auctor luculentus & Nummis illis σύγχρονος Joſephus, & de qua etiam ſuo ævo Hieronymus, *Sebaſten id eſt Samariam, quæ in honorem Auguſti ab Herode Græco ſermone Auguſta eſt appellata.* Antiq. lib. XIII. c. 28. Epitaph. Paulæ.
Eandem alias *Neapolim* ab Herode conditam tradit Abul Pharagius à Cl. Pocockio editus; alibi autem ſub Zenone Samaritanos Neapoli conſtituto Rege, Chriſtianos trucidaſſe; quo reſpexiſſe videtur Procopius loco modo indicato, ubi Neapoli Garizim montem ſcribit imminere Samaritanis ereptum ob ſeditionem. Dyn. VII. Pag. 70. Pag. 93.
FLAVIÆ vero dictæ itidem aliorum Nummorum fide, quos verſare mihi licuit in illuſtribus Cimeliarchiis, Phœniciæ *Tripolis*, juxta nummum alibi deſcriptum; Syriæ *Chalcis* ΦΛ. ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ apud Erizzum & in Trajano Gazæ Cæſareæ; *Philadelphia* in nummo Mediceo, ΦΛ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ, *Samoſata* juxta deſcriptos jam à Goltzio ac Triſtano Nummos; Africæ *Cyrena* in Veſpaſiano Muſei Patiniani jam Regii, ΦΛΑΥ. ΚΥΡΗΝΗ, Bithyniæ *Critia Flaviopolis*, ſeu ΚΡΙΤΙΕΩΝ ΦΛΑΟΥΙΟΠΟΛΙΤΩΝ, in Severo ejuſdem Gazæ, in aliis ΚΡΙΤΙΑ ΦΛΑΟΥΙΟΠΟΛΙΣ, Phrygiæ *Eumenia* ΕΥΜΕΝΕΩΝ ΦΛΑΒΙΩΝ, apud eruditum Urbis antiquarium. Jam quot TRAJANÆ, ULPIÆ, ULPIANÆ, in ſelectis itidem nummis; quæ nempe unum TRAJANUM Conditorem vel Reſtauratorem prædicant? quales *Auguſta Trajana*, cu-

jus inſignis inter alios nummus in M. Aurelio apud illuſtrem Sevium, in quo tria Caſtra ΑΥΓΟΥCΤΗC ΤΡΑΙΑΝΗC ΗΓΕ. ΤΟΥ Λ. ΜΑΞΙΜΟΥ, *Præſide Lucio Maximo*; & quam urbem non ad Ciliciam cum Antiquario Mediceo, neque ad Phrygiam cum Triſtano, ſed ad Thraciam omnino ſpectare crederem, qua de re alibi. Alias *Trajani Caſtrum* in Sardinia legas apud Procopium, cum quo proinde haud male quadrare videtur ſuperioris Nummi effigies. Sic ULPIÆ in aliis nummis, tum ejuſdem Thraciæ *Anchialus*, *Topirus*, *Pautalia*, *Nicopolis ad Neſtum*; tum Daciæ *Serdica*; quæ omnia ignotis aliunde ejuſdem Cæſaris actis adſcribenda. Ut mittam inſuper ab eodem, vel à Conjuge, aut à ſorore denominatas Ciliciæ *Trajanopolim*, Coloniam & quidem juris Italici apud Ulpianum; Thraciæ *Plotinopolim*; Mœſiæ *Marcianopolim*, quarum Nummos etiam ſupra vidimus. Quod ÆLIÆ jam & HADRIANÆ Coloniæ & Municipia ab Ælio Hadriano nomen ſortita, non ſolum Palæſtinæ *Ælia Capitolina*, de qua pluribus ad Ulpianum; ſed & in Hiſpania *Fanum*, *Cæliobriga*, de quibus explico nummos Ant. Auguſtino aliiſque etiam intactos. Prior eſt Philippi Imp. cum navi & cornucop. [a] MUN. FANE. ÆL. h. e. *Municipium Faneſtre Ælium*, ſicut Fanum Italica *Colonia Julia Faneſtris* [b] Vitruvio ac in [c] Lapidibus, & ſimiliter *Faneſtris Colonia* [d] Melæ. Poſterior ÆL. MUNICIP. COEL. in Treboniano Gallo Muſei Patiniani jam Regii. A SEVERO quoque ac filiis deductas varias Colonias, vel ornatas Urbes, quo nomine eoſdem laudat coætaneus & gravis alioquin Cenſor, *quantum Urbium aut produxit, aut auxit, aut reddidit præſentis imperii triplex virtus?* nonne fidem hodie faciunt plures Coloniæ SEPTIMIÆ, SEVERÆ vel SEVERIANÆ, à filio ANTONINIANÆ,

De Ædif. l. VI. c. 7.

L. I. §. II. D. de Cenſib.

[a] In Cimel. Regin. Chriſt.
[b] L. V. c. 2.
[c] Theſ. CCXVI. 8.
[d] L. II. c. 4.

Tertull. de Pallio.

NIANÆ, & à Julia conjuge JULIÆ etiam in earum Nummis dictæ? Adeo ut non *Tyrum* ſolum Coloniam *Septimiam* legamus in iiſdem appellatam, & quales alio nonnunquam male transferunt viri docti; ſed & productas ultra Euphratem ac ad Tigridis etiam fontes Colonias, propugnacula revera Romani imperii in ejus finibus futuras, *Neſibim*, *Rheſainam*, *Singaram*; quas nobiles nummi cum Græcis *Coloniæ Septimiæ* nominibus conſervarunt? Duas poſteriores inde jam tradiderunt ac illuſtrarunt duo inſignes antiquarii Triſtanus ac Seguinus, quos apud eos videat lector. Unum illud de *Rheſaina* ex Abul Pharagio ſuperaddimus, eam Perſis oppugnantibus, liberatam à Mauritio Tiberii imperatoris Duce. Eadem enim, quam Scriptor ille Arabs راس ſeu *Raſainum* vocat; & cujus oppidi civem Sergium illum Jacobitam alibi memorat, qui Græcorum diſciplinas in Syriacam linguam vertit. Quo ſpectat etiam ille Antiochus *Rheſinatis in Meſopotamia Epiſcopus*, prout inſcribitur hodie in Actis Concilii primi Antiocheni. *Singaræ* vero meminit non ſemel idem Pharagius in rebus Chalifarem, ſub nomine سنجار *Senjara*. Prior autem juxta ſingularum Philippi nummum Mediceum, IOY. CEΠ. KOΛΩ. NECIBI MET. ſeu *Julia Colonia Neſibi Metropolis*; cui ſimilem minus accurate à Goltzio traditum, inde male à Scaligero ad Euſebium tentatum videas, qui loco CEΠ. ſeu *Septimiæ* CEP. ſeu *Seriam* pro *Syria* hic legebat, ac de *Julia Soæmia* interpretabatur; pejus autem à Triſtano, qui Goltzium fictæ ejuſmodi Coloniæ, quæ nulla fuerit, & portentoſæ lectionis accuſat, ipſe certe portentoſa mutatione in *Rheſainam*; cui nullus hic locus, ſecure refingit. At hic & alibi obſervaſſet illud Talmudicorum ſcitum, לא ישנה אדם ממטבע שטבעו הכחמים *Ne mutet homo*

Triſt. T. II. p. 590.

Dyn. VIII. p. 96.

Dyn. IX. p. 172.

Tom. IV. p. 590.

mo quicquam de Moneta, quam cuderunt Sapientes. Talem utique Coloniam, præter ſuperiorem Nummum, ac alium inſuper Alexandri Severi viſum mihi apud Cl. Seguinum C. CEΠT. KOΛO. NECIBI, Dio quoque
Lib. XXXV. diſerte agnoſcit, *καὶ νῦν ἡμετέρα ἐστὶ καὶ* ΑΠΟΙΚΟΣ *ἡμῶν νομίζεται, nunc vero noſtra eſt, &* COLONIA *noſtra cenſetur*; alibi autem magna dignitate à Severo ornatam
Lib. LXXV. refert, eandemque Equiti Romano creditam. Neque vero hoc agimus, aut ita ſumus adfecti, ut quidquam veris viri nobilis (de Triſtano nobis hic ſermo) ac inſigniter de his ſtudiis meriti laudibus detrahamus; quo nullus hac aut ſuperiori ætate pluribus iiſque ſelectis nummorum monumentis, hanc Romanæ hiſtoriæ ſupellectilem antiquariam locupletavit hactenus, aut congeſtis undique litterariis ſubſidiis, diligenter adeo ac operoſe, addam & feliciſſime frequenter illuſtravit. Mitto majorem aut nitorem dictionis vernaculæ, aut amœnitatem ingenii, aut lectionis delectum; quæ in eo deſiderant elegantiora, ſed nimis nonnunquam faſtidioſa ingenia. At in Græcis Nummis Hiſtoriæ Auguſtæ explicandis ſolus ferme regnaret hactenus ſine æmulo, ſi (quod in tyronum gratiam monemus, qui utiliſſimos ejus Commentarios terunt) in interpretandis & refingendis ad lubitum eorum numiſmatum, quæ non adſequebatur, inſcriptionibus, minus improvide aut licenter verſatus fuiſſet, & majorem quendam uſum habuiſſet interiorum litterarum, quæ per avia ſæpenumero vagantem domum continuo revocaſſent. Cæterum ut ad *Coloniam Neſibin* redeam, manſit eadem in Romanorum fide, donec à Joviano Perſis prodita, ut
Hiſt. Eccl. ex Ammiano & Agathia liquet; unde Perſicæ ditionis
l. VII. c. 18. civitas Socrati vocatur. Alioquin de *Neſibi*, ſeu juxta
Bell. Perſ. Procopium alioſque *Neſibidis* nomine barbaro, quæ *An-*
l. II. c. 18.

tiochia

tiochia Mygdoniæ à Conditore & ſitu diceretur, ac de priori obſidione Neſibena, plura vide apud Julianum Auguſtum. Quamquam non à barbaris ſolum aut ab aliis ex eorum conſuetudine, ut innuit ibi Julianus, eam *Neſibin* appellari, ſed ab ipſis indigenis, luculenter evincant duo ſuperiores Nummi; ac præterea, ſi Orientis Scriptores, ut Abul Pharagium audiamus, non primum ab Antiocho, ſed pridem à Nimrod condita juxta Edeſſam eadem *Neſibis*, quæ *Chalya*, vel juxta alios Codices *Achad* olim diceretur. Unde quoque opportune in nummis Ant. Caracallæ occurrit illa ejuſdem ætatis ac in eodem tractu *Colonia Edeſſa* ſeu ΚΟΛ. ΕΔΕϹϹΑ, juxta nummum Regiæ Gazæ alibi jam deſcriptum, ac alios inſuper vel Alexandri Severi apud illuſtriſſimum Colbertum, vel Gordiani Seguinianum, ΜΗΤΡ. ΚΟΛ. ΕΔΕϹϹΗΝΩΝ, ut mittam præclarum rurſus illuſtris Sevii, ΜΑΡ. ΑΥΡ. ΑΝΤΩ. ΕΔΕϹϹΑ, cum omnibus nempe Caracallæ nominibus, ſub quo deducta illa Colonia & ſignatus Nummus. Memorabile autem, quod de hac Urbe refert Procopius, Chriſti ſervatoris ad Abgarum reſponſum pro munimento in portis Edeſſæ ſervari, additque, ita ſe cogitaſſe hoc reſponſum à Chriſto non eſſe ſcriptum, nec pati tamen, ut urbs capiatur, quia perſuaſerunt ſibi homines urbem eſſe in ejus tutela. Cæterum in aliis ejuſdem Antonini ac Matris Juliæ nummis, Coloniæ in vicina Phœnice ac Palæſtina, *Emiſa*; *Sepſyrus*; (non *Sepyra* Ciliciæ juxta Triſtanum, aut *Cephyra*, de qua Joſuas, ſed Galileæ caput Σέπφωρις, de qua jam ſupra) *Damaſcus*; *Heliopolis*, quam poſtremam de *Helvia Recina* in Italia male idem Triſtanus non ſemel interpretatur, ut plenius dicetur ad Ulpianum. Immo ſicut *Julia Septimia* dicta in ſuperiori nummo *Neſibi* à Severo & ejus conjuge,

Orat. I. p. 12.

Dyn. I. p. 12.

Bell. Perſ. l. II. c. 12. p. 116. Ed. Reg.

Tom. II. p. 136.

ge, ita *Julia Severiana* ab utroque dicta itidem Syriæ
In Cimel. Regin. Chriſt. *Laodicea* in quodam Severi nummo ΙΟΥΛ. ΛΑΟΔΙ. ϹΕΟΥΗ. ΜΕΤΡΟΠΟΛ. *Julia Laodicea Severiana Metropolis*. Conſueto nempe illis temporibus more, quem
Lib. LIV. tangit alicubi Dio, ut ſibi Urbes plurium id genus nominum ſeriem ſponte imponerent; quod inſuper *Tarſus* & *Amaſia* in nummis Caracallæ alibi jam deſcriptis, *Hadrianæ*, *Severianæ*, *Antoninianæ* ſimul dictæ, luculenter oſtendunt, ac notavit etiam Stephanus in *Alexandria Troade*; cui ſuffragantur quoque ſupeſtites ejuſdem Alexandriæ nummi, COL. AUR. ANTONINIANA ALEX. vel COL. AUG. TRO. ALEXA. ſeu *Colonia Auguſta Troas Alexandria*. E qua proinde ma-
Lib. XIII. le Strabonis interpres duas urbes facit, ubi Ἀλεξάνδρειαν ἢ Τρῳάδα vertit, *Alexandria ac Troia*, pro *Alexandria Troas*. Adeo ut non male verba Syri Interpretis de *Alexandria*, ubi Lucas Evangelium annuntiavit, de
Var. Lect. l. 1. c. 12. *Troade* explicet alicubi eruditiſſimus Sam. Petitus, & firmet Actorum loco, unde Troade cum Paulo hæſiſſe colligitur Lucas. Sub ELAGABALO autem & ALEXANDRO SEVERO deductas nobiles illas *Sidonem*, *Carras*, *Boſtram*, probant AURELIÆ & ALEXANDRINÆ eædem COLONIÆ in ſelectis illorum aut ſequentium Cæſarum nummis appellatæ; quarum poſtremam cum Philippopoli Arabica Philippi Colo-
[a] Scal. ad Euſeb. p. 236. Triſt. T. II. p. 426. nia male confundunt iterum [a] viri docti, ex ſecus accептis Zonaræ aut Cedreni locis. Eadem nempe *Boſtra*, ut alia jam mittam, quam Eſaiam Βόςρον nominaſſe, eandemque appellatam à Boſara Jobi matre obſervant Græci interpretes, & cum iis libellus Synodicus Anonymi in Collectionibus Canonum. Quamquam jam
Tom. II. p. 1170. ante à Nerva Trajano ornata, ſed ſine Coloniæ jure & cognomento videatur eadem Arabum Boſtra, juxta nummos

nummos illius in Commodo N. TP. BOCTPA: Trajani autem Arabicas expeditiones luculenter arguant Nummi illius, in quibus *Arabia Auguſti Provincia*, aut *Capta* vel *Adquiſita* deſcribitur. Inde etiam initium Æræ horum Boſtrenorum ſicut & Petræ, ab anno Trajani VIII. arceſſunt Græca apud Scaligerum Collectanea. Pag. 109. Euſeb. At COLONIA & quidem ALEXANDRINA primum dicta eadem BOSTRA in nummis Alexandri Severi, & matris Mamææ. Mitto deductam ſub Gordiano in Mœſia *Viminiacum*, de qua jam multa opportune Triſtanus; aut ſub Philippo reſtauratam *Ptolemaida*, ut liquere videtur ex illius Cæſaris nummo, in quo Colonus cum Tauro & Vacca, deductæ Coloniæ ſymbolo, ac inſcr. COL. PTOL. de qua haud liquidum an ad Libycam vel Ægyptiam, an vero ad Phœniciæ Ptolemaida referri debeat, jam ante à Claudio deductam juxta Plinium, & occurrentem in aliorum Cæſarum ante hunc Philippum nummis, de quibus ad Ulpianum. Sicut autem defecit paulatim cum aliis inſtitutis priſcus ille mos deducendarum Coloniarum, ut eruditis notum, inde etiam nulla ejus exempla ſuppeditant nummi Byzantinorum Cæſarum, aut illorum, qui proxime eos præceſſerunt. Occurrit quidem inter nummos magni Conſtantini, quos jam deſcripſere viri docti, CONSTANTINIANA DAFNE, de nobili illo Antiochiæ ſuburbio; ſicut credidit Ortelius & juxta eum in Variis Pancirollus, à quo Urbs ipſa non Syriæ ſolum, ſed Romanarum urbium in Oriente princeps *Epidaphne* olim dicta. Goltzius, Occo. Immo unde colligere liceret, forte à Conſtantino extructum in eodem ſuburbio illud Cæſarum *Dafnenſe Palatium*, cujus meminit cum Itinerarium Burdegalenſe ſub eodem Cæſare ſcriptum, tum Conſtitutio quædam Valentiniani in Co-

dice Theodoſiano, occaſione *Dafnenſis Aquæductus*, qui
L. 11. de Aquæductu. eidem Palatio inſerviebat. Sed opportunius videtur
cum viro doctiſſimo ad Ammianum, eundem num-
mum referre ad *Dafnen*, Caſtrum in Mœſia ad ripam
De Ædif. L. IV. Danubii à Conſtantino exſtructum, ut liquet ex Pro-
copio; & à quo Baliſtarii *Dafnenſes*, ac è militum etiam
numero *Conſtantini Dafnenſes* dicti, juxta Notitiam Im-
perii. Manſit nempe vel aucta potius illa mutua cum
Urbium in adoptandis nominibus Imperatoriis; tum
Imperatorum in iiſdem imponendis ambitio. Prius ar-
guit inter alia Conſtitutio Arcadii in eodem Codice
Theodoſ. ubi ob ſimiles nominum deſignationes, di-
L. 42. de Oper. publ. C. Th. Arcan. cuntur *offerre patriam* ſuam Imperatori, ſicut eandem
legem corrigit & explicat diligentiſſimus Interpres;
poſterius, id quod de Juſtiniano notat Procopius,
Hiſt. c. XI. eum omnia immutaſſe, quo omnes urbes *Juſtinianæ*
dicerentur; quem tamen alibi vel eo nomine ornaverat
Ædif. l. IV. c. I. Orbis conditoris ſeu reparatoris elogio, *ὁ τῆς οἰκουμένης οἰ-
κιστής.*

De Urbibus & Templis SACRIS *&* ASYLIS *ſub Cæſaribus.* Sicut vero dignitatem COLONIÆ, ita ASYLO-
RUM jura, de quibus ſilent ferme Auctores, haud mi-
nus cupide iiſdem monumentis conſignabant. Ac jus
quidem & morem id genus Aſylorum, quæ uſquam e-
rant, aboleviſſe Tiberium tradit Suetonius. At vero
incaute id ab eo adſertum liquet fide veterum Num-
morum, in quibus non obſcura ejuſdem juris mentio,
cum ſub eodem Cæſare, tum poſt Tiberiana tempora.
Mitto enim antiquiores & præclaros aut *Apameæ* num-
In Cimel. Regin. Chriſt. mos, cum inſcr. ΑΠΑΜΕΑΣ (in alio ΑΠΑΜΕΩΝ)
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ, aut *Nicomediæ* in num-
mo Auguſti ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ Α-
In Cimel. Mediceo. ΣΥΛΟΥ, aut Tyri, ΤΥΡΟΥ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ,
qui poſtremus ſatis arguit cur *Sacra Tyrus* vocetur ea-
dem.

dem aliquoties in Epigrammatibus ineditis, ut Melea-
gri, ὀλβίστη νήσων ΙΕΡΑ ΤΥΡΟΣ; aut cur Maximinus
in literis ad Tyri incolas apud Euſebium, eorum civi-
tatem vocet, Θεῶν ἀθανάτων ἵδρυμα καὶ οἰκητήριον, *Deorum* Hiſt. Eccl. l. IX. c. 7.
immortalium ſedem & domicilium; aut cur denique ΙΕΡΑ
ΚΑΙ ΑϹΥΛΟϹ inſcribatur eadem Tyrus in antiquo la- Theſ. M. c. v. 3.
pide. At ſequentium Cæſarum nummos hic reputo, qui
privilegium illud Sacri & Inviolati ſoli, non uni civi-
tati ſub iiſdem adjudicant. Eadem certe ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ
ΑΣΥΛΟΥ, ſeu *Sacræ & Inviolabilis* adtributa legas in va-
riis Nummis *Seleuciæ*, *Damaſci*, *Heracleæ*, *Laodiceæ*, *Ga-
balorum*, *Samoſatorum*, aliarumque Græciæ Aſiæque ci-
vitatum, temporibus Claudii, Veſpaſiani, Domitia-
ni, Trajani, M. Aurelii, Macrini, Elagabali, De-
cii. Talis itidem ſub Tito percuſſus *Paratoniorum* in
Ægypto, ΠΑΡΑΙΤΩΝΙΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ Α-
ΣΥΛΟΥ, quem adtulit doctiſſimus Seldenus ad Mar-
mora Arundelliana. Ejuſdem notæ inſignis *Dori* vel
juxta Ptolemæum *Doræ*, Joſepho vero πληθυντικῶς
haud ſemel τῶν Δώρων in Phœnicia nummus Trajani,
quem notavi in Regia Gaza, ΔΩΡ. ΙΕΡ. ΑϹΥΛ. In Cimel. Reg. Gall.
ΑΥΤΟΝ. ΝΑΥΑΡ. h. e. *Doræ ſacræ*, *Inviolabilis*, *ſuis
Legibus*, *Navarchidos*; ubi præterea obſervanda illa
Ναυαρχίδος appellatio, quam Urbs maritima neque a-
lias tantæ dignationis apud Auctores ſibi vindicat; po-
tiori autem jure ejuſdem regionis Metropolis *Sidon* in
Trajani itidem ac Hadriani nummis ΣΙΔΩΝΟΣ In Cimel.
ΝΑΥΑΡΧΙΔΟΣ; quos ſatis explicant cum ſitus ejus Reg. Gall.
ἐπὶ θαλάττῃ apud Achillem Tatium; tum potentia ma- & Regin. Chriſt.
ritima centum quondam Triremibus inſtructæ juxta Lib. I.
Diodorum, immo quorum Sidoniorum inventum Lib. XVI.
Triremim tradit Clemens Alexandrinus, & firmare Stromat. I.
videntur plures & antiqui Sidoniorum nummi cum x. p. 307.

Triremi. Hinc Sidoniarum Navium aut Triremium
Lib. VII. prærogativæ, & quod apud Herodotum legas, Xerxem contra Græcos profecturum in tanto navium numero, Sidoniam ex tota claſſe conſcendiſſe. Quamquam præter Triremim, aut figuram in navigio, depicta nonnunquam in Sidoniorum nummis Europa Tauro vecta juxta ſequentem iconem.

De Dea Syria. Unde ut obiter hoc addam, illuſtratur cum Lucianus, cui ſimiles inſpecti Sidoniorum nummi, & è quibus colligit eandem eſſe Europam cum Sidoniorum Aſtarte, quod jam è Seldeno hauſerat Triſtanus; tum
Lib. I. inſuper Achilles Tatius, qui deſcribit Tabulam pictam in Deorum templis Sidoniis cum Europæ fabula; inſidentem nempe Tauro à lateribus virginem, junctis non divaricatis pedibus, ſiniſtra Tauri cornua apprehendentem, peplo autem pro velo uſam, quæ omnia non jam Sophiſtæ narratio, quamquam ad vivum, ſed ipſius Sidoniæ picturæ adſpectus hic ante oculos ponit. Cæterum an & ideo ΝΑΥΑΡΧΙΣ *Dorus* vel *Dora* in ſuperiori Nummo, quod Sidoniorum eſſet Colonia ſicut apud Scylaci nomine editum Scriptorem videas, Δῶρος πόλις Σιδονίων? Ex quibus etiam Nummorum & locorum Inſcriptionibus cum illo *ſacra* ſeu ΙΕΡΑΣ adtributo, abunde liquet, quod alibi innuebamus, frequenter illud ab urbibus *Phœnices*, *Palæſtinæ*, *Syriæ* ac *Meſopotamiæ* uſurpatum, ac ita eodem ornari à Strabone *Edeſſam*, neque eam proinde cum Antiochia *Theo-*
De Lucern. L. IV. c. 44. *poli* dicta à Juſtiniano, confundi debuiſſe à veſtrate

For-

Fortunio Liceto. Juxta urbes etiam modo enumeratas, dicta itidem ΙΕΡΑ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΣ alia urbs illius tractus ſeu *Cæſarea Philippi* in nummo Titi; haud minus nempe ac altera illa minoris Aſiæ Hierocæſarea, quæ in contentione urbium de jure Aſylorum apud Tacitum legitur. Immo *Sicyoniis* vivente Tiberio idem jus tribuit antiquus eorum Nummus apud Goltzium, hinc cum Tiberii effigie, illinc cum inſcr. ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ. Unde conſtat accuratius Tranquillo, & ex fide Hiſtoriæ pronuntiaſſe Tacitum, qui non jus omne Aſylorum ſublatum, ſed modum præſcriptum docet. Neque vero mirum, vel conjungi paſſim in præclaris iiſdem Nummis *Sacræ & Inviolabilis* appellationem; vel utramque ſignari publicis illarum Civitatum monumentis. A Templorum enim *Sanctitate* quadam præcipua jus illud *Aſyli* apud eos profectum, quo præter eadem Templa, modo pars Urbis, modo Urbs integra, modo etiam adjacentes agri ſubinde donabantur. Ita de Templo Epheſiorum obſervat Strabo, jus illud Aſyli habuiſſe, cujus fines ſæpe ſint immutati; Urbis partem addidiſſe Antonium, quod ſuſtulit Auguſtus. Quod comprobare videntur Epheſiorum, qui ſuperſunt, Nummi, & quidem cum accurata *Primatus*, aliorumque etiam privilegiorum, ut *Sacræ* vel *Autonomi* enumeratione, ſed ſine illo ΑΣΥΛΟΥ, quantum hactenus quidem viderim, adtributo, niſi in nummo qui idem privilegium ad Epheſiæ Deæ Templum reſtringit, ΑϹΥΛΟΥ ΑΡΤΕΜΙΔΟϹ ΕΦΕϹΙΩΝ. Neque aliter olim Romæ, uni ſacello Divi Julii, neque vero alterius Dei excepto Romuli ſed obſepto ut nemo intraret, eadem Aſyli, ut auctor eſt Dio, conceſſa prærogativa. Alioquin non urbem ſolum integram, ſed vicinum urbi ſolum, ſeu adjacentes agros,

In Cimel. Mediceo.

Annal. III. 63.

L. XIV.

Lib. XLVII.

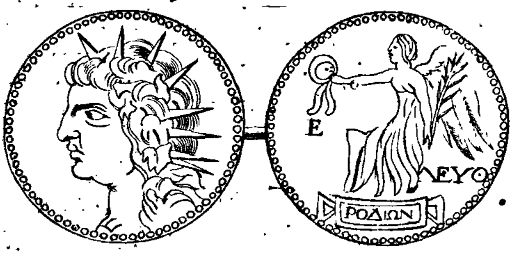
ob præcipuam Templi ſanctitatem & religionem, eadem ΑΣΥΛΟΥ appellatione nonnunquam intelligi, Annal. III. 61. vel ex Tacito colligas de Hierocæſarea; *Memorabantur Imperatorum nomina, qui non modo Templo, ſed duobus millibus paſſuum eandem* Sanctitatem *tribuunt.* Sic agri vicini addicti Dianæ apud Tifatenſes cultæ juxta Velleium; & Mileſiis, ſeu juxta Polybium Mylaſenſibus; *quem* Sacrum *appellant agrum* reſtituiſſe Romani leguntur apud Livium. Neque aliter Zelæ urbi L. XXXVIII. c. 39. Armeniæ adjacentem regionem *Sacram* fuiſſe obſervat Strabo. Adeo etiam ut non citra morem alibi receptum, *Sanctum* legamus ſolum circa Hieroſolymas apud Matthæum, ἐν τόπῳ ἁγίῳ; idque ex conceſſione Syriæ Regum Alexandri & Demetrii, juxta Macha- Lib. XIII. 5. bæorum ſcriptorem & Joſephum in Originibus. *Sanctitas* nempe illa eadem cum Ἀσυλίᾳ frequenter apud auctores, cujus nempe fons erat & origo; ſicut in adducto paullo ante Taciti loco, ac aperte de Delo Li- Lib. XLIV. c. 29. vius, Sanctitas *Templi inſulæque* Inviolatos *præſtabat omnes.* Unde ſicut conjunguntur in ſuperioribus nummis ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ appellationes, ita alibi apud eundem Livium de Inſula Samothra- L. XLV. c. 5. cum, Sacram *hanc Inſulam, ac Auguſti totam atque* Inviolati *ſoli eſſe*, h. e. ΙΕΡΑΝ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΝ; Lib. III. c. 5. quomodo & apud Melam Hyperboreorum terra *auguſta*, h. e. ſacra dicitur. Quamquam ad ſolum Templum reſtrictum ſæpe jus illud Aſyli, ut ſupra de Epheſo, & Romuli aut Divi Julii ſacello in Urbe Æterna; quod innuunt etiam Pergæorum nummi, ΠΕΡΓΑΙΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ ΑΣΥΛΟΝ ΙΕΡΟΝ, aut juxta Tranquillinæ vel Philippi nummos Regiæ Gallorum Gazæ, ΠΕΡΓΑΙΑΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΑΣΥΛΟΥ cum Templo. Et quomodo Templum Dianæ in monte Aventino

no communi Latinorum ſumptu extructum narrat Halicarnaſſenſis, ut iiſdem eſſet ΙΕΡΟΝ ΑΣΥΛΟΝ. Cæterum ἱερὰν καὶ ἀπόρθητον, quod idem ac ἄσυλον, Elæorum regionem vocat Polybius; qui mox tradit eoſdem à Græcis recepiſſe τ̄ πάλαιαν καὶ πάτριον ΑΣΥΛΙΑΝ, ob agonem Olympicum pridem iis conceſſam, & quam in eo poſitam docet, ut experṫes eſſent omnis damni, omniſque bellicæ expeditionis. Neque mirum proinde, jus adeo auguſtum & ſæpenumero controverſum aut imminutum, publico ære tot Græciæ Aſiæque civitatum, ad perpetuam rei fidem ac memoriam ſignatum. Hinc etiam illi Aſiæ populi, quorum relatione Conſulum compertum adſertumque Tiberianis temporibus jus Aſylorum, Senatuſconſulto *juſſi ipſis in Templis figere* ÆRA *ſacrandam ad memoriam.* Lib. IV. Lib. IV. Annal. III. 63.

Nec jus ſolum illud Aſylorum, ſed LIBERTATEM etiam variis Græciæ Aſiæque civitatibus à Cæſaribus nonnunquam aut relictam aut conceſſam, celebrant etiam earundem Nummi. Ita *Amiſus* urbs Galatiæ libertate donata ab Auguſto, auctore Strabone; unde præter alios, Plinio juniori vocatur AMISENORUM *civitas* LIBERA *ac Fœderata*. Hinc eadem occurrit in nummo Caracallæ Mediceo, ΑΜΙΣΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡ. Sicut in alio Hadriani, prout eum deſcripſerunt celebres antiquarii, ΑΜΙΣΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΕΤΟΥΣ ΡΓΓ. quæ utique eo magis obſervanda, quod inde liquere videatur à parta libertate annos ſuos computaſſe Amiſenos, quod jam vidit illuſtris Scaliger, & qua de re infra. Equidem ante Auguſtum jam olim ab Alexandro, & dein à Sylla eadem Urbs LIBERA relicta legitur apud Appianum, & à Lucullo apud Photium. Sic *Cæſarea Palæſtinæ* non ſolum Coloniæ dignitate ornata ſub Flaviis, ut ante vidimus, ſed LIBERA etiam De LIBERIS *Urbibus.* Lib. XII. Lib. X. Ep. Golt. Theſ. & Occo pag. 250. In Mithridat.

decla-

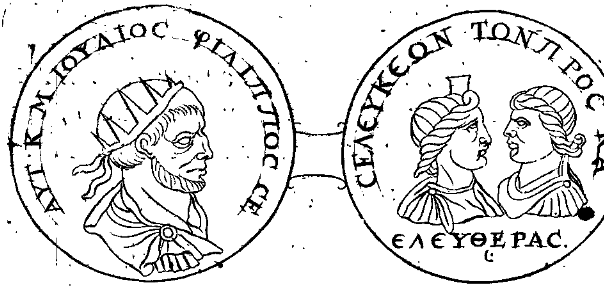
declarata; ſicut utroque illo cognomento inſignis occurrit in Titi nummis, COLONIA CÆSAREA LIBERA FLAVIA. Hinc etiam tributum *capitis* huic ſuæ PRIMÆ COLONIÆ, ſicut vocatur in aliis num-
L. 8. §. 7. D. mis, remiſiſſe Veſpaſianus, *ſoli* etiam Titus à Paulo
de Cenſib. J C. traditur. Sic *Laodicea* LIBERA etiam Plinio tradita, quomodo & Aſcalon aliæque. *Lacedæmonii* autem ob eandem prærogativam dicti jam olim ΕΛΕΥΘΕΡΟ-
[a] Lib. VIII. ΛΑΚΩΝΕΣ; prout eoſdem vocant [a] Strabo ac [b] Pauſa-
[b] In Lacon. nias; unde T. Quintio apud [c] Livium, *Lacedæmon quo-*
[c] L. XXXIV.
c. 52. *que vindicanda in antiquam* LIBERTATEM *traditur*. Haud aliter nempe ac *Rhodii*, qui ΕΛΕΥΘ. ΡΟΔΙΩΝ inſcribuntur in ſequenti Nummo Mediceo, illinc cum Sole, cui urbs ſacra, hinc cum Victoria.

Ut pateat quo titulo *Rhodios* vindices non ſolum ſuæ,
Exc. legat. ſed reliquorum etiam Græcorum *libertatis* vocet Poly-
LV. bius. Alioquin eam *libertatem*, quam ſuperior Nummus illis tribuit, & quam Sylla iiſdem conceſſerat juxta
[a] In Mithridat. [a] Appianum, ademiſſe poſtea Claudium refert [b] Dio, &
Veſpaſianum quoque Suetonius ac Eutropius. [c] Taci-
[b] Lib. LX.
[c] Annal. tus, *Redditur* RHODIIS LIBERTAS *adempta ſæpe aut*
XII. 58. *firmata, prout bellis externis meruerant, aut domi ſeditione deliquerant*. Ita juxta Laconas & Rhodios, ELEUTHEROCILICES quoque olim dicti, ut vel ex Tullii E-
Lib. III. piſtolis ad Atticum notum; ac præterea ex Diodoro, qui Cilices liberos à Myrina Amazone relictos docet,

inde ad ſua uſque tempora ΕΛΕΥΘΕΡΟΚΙΛΙΚΑΣ
dictos. Id vero de Ciliciæ parte explicat Stephanus
Byzantius, cujus incolæ eo gauderent privilegio, &
qui olim Eleutherocilices, ſua ætate vero ΕΛΕΥΘΕ-
ΡΙΤΑΙ vocabantur. Eodem nempe modo, quo Ma-
cedonia *in* LIBERAM *&* *non* LIBERAM *diſtincta*
jam olim à Romanis, ut apud Cæſarem legas. Iis vero Bell. Civil.
Liberæ Ciliciæ locis adſcribenda caput ejuſdem Provin- l. III.
ciæ *Tarſus*, juxta inſignem Gordiani nummum, ΚΟΛ. In Cimel.
ΕΛΕΥΘ. ΤΑΡΣ. qui inſuper Romanam Coloniam Reg. Gall.
eandem extitiſſe arguit; unde eximie illuſtratur Acto- Act. XXII.
rum locus, ubi Tarſi æternum decus natum ſe civem 28.
Romanum profitetur. Quamquam enim diu poſt Pau-
lina tempora cuſus ſit ille nummus, nihil obſtat tamen,
quin ab antiquo deductæ in eam urbem aut urbis par-
tem Coloniæ memoria ibi renovetur, qua de re ſileant
auctores, ut paulo ante vidimus de aliis civitatum id
genus Nummis. Illud autem privilegium ΕΛΕΥΘΕ-
ΡΑΣ Tarſenſibus juxta ac Laodicenſibus ab Antonio Bell. Civil.
conceſſam refert Appianus, ut liberi eſſent ac immu- l. V.
nes, & ab Auguſto adſertum Dio Chryſoſt. optimus Orat.
ſuperioris Nummi interpres; dum Tarſo Terræ, Le- XXXIV.
gis, Honoris, Poteſtatis, Fluminis ac Maris indultum
à Cæſare beneficium notat. Neque aliter LIBERAM
ſe inſcribit inter alios titulos ejuſdem Ciliciæ *Mopſue-
ſtia*, juxta antiquam loci illius inſcriptionem in ho-
norem Antonini Pii, ΑΔΡΙΑΝΗΣ ΜΟΨΟΥΕ- Theſ. CCLV.
ΣΤΙΑΣ ΤΗΣ ΚΙΛΙΚΙΑΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕ- 4.
ΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ, & quæ alia commemoran-
tur; unde idem oppidum *Hadrianum* etiam dictum,
neque fruſtra Plinio *liberum* percipere licet. Eleu-
therocilices quoque *Seleucenſes ad Calycadnum*, ut li-
quet ex ſequenti nummo Philippi Senioris, quem

ex Muſeo ampliſſimi Camerarii noſtri deprompſimus.

Inſcriptus ille, ut vides, in averſa parte ϹΕΛΕΥΚΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟϹ ΚΑ. ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ, h. e. *Seleucenſium ad Calycadnum Liberæ*. Sic in alio nummo Treboniani Galli legiſſe memini, ϹΕΛΕΥΚΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟϹ ΚΑΛΥΚΑΔΝΩ, & in Gordiano ejuſdem Muſei Seguiniani ϹΕΛΕΥΚΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟϹ ΤΩ ΚΑΛΥΚΑΔΝΩ ΕΛΕΥΘΕΡΑϹ: ad diſcrimen nempe aliarum *Seleuciarum* addito opportune fluvii *Calycadni* nomine, qua de re infra. Inde autem liquet recte à Sigonio apud Livium ex Strabone & Appiano *Calycadnum* pro
L. xxxviii. c. 38. *Calycandro* reſtitutum, *Neve navigato citra* CALYCADNUM; ac legendum omnino apud Plinium, *Seleucia*
Lib. v. c. 29. *ſupra amnem Calycadnum*; aut male eundem fluvium *Calydnum* ab aliis dici, ut liquet ex Stephano Byzantio in voce Ὑρία, nempe Ὑρία καὶ κατ' Ἰσαυρίαν (leg. Ἰσαυρίας) ΣΕΛΕΥΚΕΙΑΝ ἣ παραῤῥεῖ ὁ ΚΑΛΥΚΑΔΝΟΣ, ὃν Καλυδνόν τινες καλοῦσιν. Iſauriæ quoque eandem adſcribunt
L. ii. c. 39. Concilia & Scriptores coætanei, è quorum numero Socrates, εἰς Σελεύκειαν τῆς Ἰσαυρίας τὴν ἐπικαλουμένην Τραχεῖαν, *in urbe Iſauriæ Seleucia, quæ Aſpera cognominatur*. Quod de *Aſperæ* cognomine ſcriptor ille poſt Ptolemæum tradit, inde profectum videtur, quod Ciliciæ Tracheæ ſeu Aſperæ eadem urbs olim accenſeretur, cujus Ciliciæ

pars

pars dein in nomen Iſauriæ tranſiit, & unde *Trachiotis* Plinio dicta eadem Seleucia. De ea quoque ut urbe Iſauriæ & Calycadno fluvio Ammianus; *quam* (Iſauriam) *mediam navigabile flumen* CALYCADNUS *interſcindit. Et hanc quidem præter oppida multa, duæ civitates exornant,* SELEUCIA *opus Seleuci Regis, & Claudiopolis.* Quam utramque etiam civitatem conjungit præclarus Claudii Gotthici nummus inde explicandus ΚΛΑΥΔΙΟϹΕΛΕΥΚΕΩΝ. Ex Ammiano autem liquet, cur non *Libera* ſolum, ſed *Metropolis* etiam vocetur in aliis Nummis, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ. Cæterum eandem quoque libertatis prærogativam *Smyrnæis* tribuunt antiqui aliquot Nummi; ut fidem facit ille ab Occone & Goltzio jam ante & ſupra etiam nobis deſcriptus, ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΙΕΡΑ ΣΥΝΚΛΗΤΟΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΑ. Adeo ut non fruſtra Ioniæ urbes liberas & ſuis legibus à Judæis vocari videas apud Ioſephum. Eodem quoque privilegio gaudent *Phryges* in Caii nummo à Goltzio itidem deſcripto, ΦΡΥΓΙΩΝ ΚΟΙΝΟΝ ΟΜΟΝΟΙΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ· cujus lectionem vereor ut ſit recte adſequutus. Illud enim ΟΜΟΝΟΙΩΝ plurium numero hic inſolitum, pro quo ΟΜΟΝΟΙΑ paſſim legitur in ſimilibus nummis. Per vocem ΦΡΥΓΙΩΝ etiam, ſi vera lectio, (expertus enim loquor, prout frequenter evincit hoc opus, quam non continuo fides habenda ſit diligentibus alias antiquariis, ubi Græcorum nummorum inſcriptiones tradunt) utraque Phrygia Major nempe & Minor videtur eodem nummo deſignari. Agnoſcis nempe luculenter ex præclaris hiſce & publicis monumentis τὸ φιλελεύθερον id genus locorum, ut Polybio aliquoties vocatur innatus ille iiſdem libertatis amor. Immo inde Bacchus toties, & Mar-

Lib. XIV.

In Cimel. Regin. Chriſt.

Origin. l. XVI. c. 4.

L. II. p. 40. & l. V. p. 444.

& Marſyas ejus miniſter nonnunquam, in civitatum id genus nummis depicti videntur, aut occurrunt hic paſſim in ſtatuis antiquis; quorum ille *Libertatis Deus* Servio & Macrobio, ac Ἐλευθερίας πατὴρ Achilli Tatio; iſte *per civitates in foro poſitus Libertatis indicium*, juxta commemoratos modo Grammaticos. Alioquin notus Juppiter ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ, in memoriam conceſſæ divinitus Libertatis à Syracuſanis cultus; ut conſtat etiam ex veteri nummo illius urbis, in quo caput Jovis & inſcr. ΖΕΥΣ ΕΛΕΥΘ. ſeu *Liberator* Romanis dictus, & cui noviſſimum liquorum libaſſe leguntur duo illi Stoicæ ſectæ principes. Quin non unius ſolum urbis aut Gentis, ſed PUBLICA etiam (quamquam vano & ad oſtentationem comparato titulo) LIBERTAS jactata in aliquot Cæſarum nummis; puta Galbæ, Veſpaſiani, Nervæ, Hadriani; in aliis rurſum ADSERTORI LIBERTATIS PUBLICÆ, aut LIBERTAS RESTITUTA, ſicut in aureo Vitellii nummo Etruſci Mecœnatis, & altero Hadriani apud inclytam Reginam; aut ſicut præfert nummus Pertinacis Seguinianus, LIBERATIS CIVIBUS; aut denique juxta Gallieni nummum, OB LIBERT. RECEPTAM. Immo dicta eadem LIBERITAS pro *Libertas* eodem Gallieni ævo, ut in ſequenti Claudii Gotthici nummo invenuſto quamquam & inconcinno, cum ſolito Libertatis typo;

Lib. III. Satur. l. III. c. 12. ad Æn. IV.

In Cimel. Cardinal. Leopold.

In Cimel. Regin. Christ.

quomodo UBERITAS etiam, pro *Ubertas* legitur in Voluſiani & Quintilli nummis.

Cum

Cum libertate vero AUTONOMIAM, ſeu ſuis le- *De Urbibus*
gibus vivendi arbitrium variis Urbibus olim Romanos AUTONO-
permiſiſſe memorant non ſemel Auctores, & præ reli- MIS.
quis Polybius paſſim in Legationibus, qui ſimpliciter aliquando τοὺς νόμους eandem prærogativam vocat, ubi agit de Carthaginenſibus, quibus à Romanis relictam narrat ἐλευθερίαν καὶ τοὺς νόμους, h. e. interprete, ut ſæpe alias, Livio, *Carthago libera cum ſuis legibus.* Utram- L. XXXVIII.
que etiam Athenienſibus relictam meminit Strabo, ut c. 54.
alibi Spartanis, Rhodiis, Acarnanibus, in genere autem omnibus civitatibus Græcis tam in Europa quam in Aſia Livius, ut LIBERTATEM *ac* SUAS LE- L. XXXIII.
GES *haberent.* Frequens alioquin antiquior ejuſdem privilegii mentio apud Græcos Oratores ac Hiſtoricos, in rebus Græcorum & Macedonum, antequam hi cum Romanis congrederentur. De Græcis in genere Tullius: *Græci vero exultant, quod ſe* AUTONOMIAM *ad-* Lib. I. Ep.
eptos putant. Unde utique adſequimur, cur eadem præ- ad. Att. 6.
rogativa, ut inſigne aliquot beneficium, inciſa ſit non in vetuſtis ſolum Marmoribus, ſed etiam in priſcis va- In Cimel.
riarum Græciæ Aſiæque civitatum nummis, ut *Seleu-* Mediceo.
ciæ, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟ- In Muſeo
ΜΩΝ. *Tripolis* Phœniciæ, ΤΡΙΠΟΛΙΤΩΝ ΤΗΣ ΙΕ- P. Seguini.
ΡΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ. *Antiochiæ*, ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ In Cimel.
ΜΗΤΡΟΠΟΛ. ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ. *Halicarnaſſi* in alio Regin. Chriſt.
nummo Mediceo ſub Geta percuſſo, ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΝ ΑΥΤΟΝΟΜΩΝ; ut mittam eodem titulo inſignitos *Epheſios*, *Cæſarienſes*, *Cyrenenſes*, ac plures id genus Αὐτονομουμένους, ut loquitur Polybius, in variis nummis Cæſarianis. Immo inde petitæ etiam ſingulares Urbium id genus Epochæ; ſicut de Damaſcenis, Antiochenſibus, aliiſque Syriæ, Palæſtinæ, ac Phœniciæ locis, ex eorundem nummis colligit ὁ πάνυ in Canoni-

bus Iſagogicis, qua de re ſuo loco. Equidem eo prærogativæ genere Urbs una altera nobilior cenſebatur. Hinc Argivos à Spartanis nobilitate ſuperatos narrat
Lib. VIII. idem Strabo, quod ſe Αὐτονόμους conſervaſſent; & ΕΛλληνοταμίαι, ſeu præfecti communis Græcorum Ærarii
Lib. I. in Inſula Delo, electi ex ſociis Αὐτονόμοις, juxta Thucydidem. Quod privilegium proinde Αὐτονομίας pretio frequenter redimebant, ut de Tyriis memorat ali-
Strab. l. XVI. bi Geographus. Idem etiam de Antiochenſibus tradit
Pag. 62. Porphyrius in Excerptis apud Scaligerum, ὁ δὲ λαβὼν παρ' ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ χρήματα ΑΥΤΟΝΟΜΟΝ δὲ τὴν πόλιν εἴασε, ille vero (Pompeius ſcil.) *accepta ab* ANTIOCHENSIBUS *pecunia, urbem eorum ſuis* LEGIBUS *reliquit.* Judæos quoque ideo δίδραχμον pendiſſe
Lib. LX. docet Dio, ut eodem beneficio gauderent *Autonomiæ*,
Exc. p. 503. ſeu ut de iiſdem loquitur Nicolaus Damaſcenus, τοῖς αὐτοῖς ἔθεσι χρῆσθαι. Cujus monetæ mentio revocat mihi in memoriam præclarum ΡΟΔΙΩΝ ΔΙΔΡΑΧΜΟΝ ſignatum in nummo Nervæ inſigni, ubi duæ figuræ ſtantes, quarum una ſolis radiata aut Imperatoris ſub illius effigie mulieri dextram porrigit, Phœbi nem-
Olymp. Od. VII. pe ſponſæ, ut Pindaro vocatur, Rhodo.

In Cimel. Regin. Chriſt.

Alium horum Rhodiorum Nummum poſſidet Gaza Medicea, in quo Victoria alata cum tropæo & inſcr.

ΔΙΔΡΑΧΜΩΝ, cui ſimilem quoque Triſtanus ad Neronem refert, qua de re lis illi cum erudito ejus Cenſore. Certe in nummo Mediceo nulla Neronis mentio, verum inſcr. ΡΟΔΙΟΙ ΥΠΕΡΙΟΝΙ ΑΝ. i. e. *Rhodii Hyperioni dedicarunt.* Interim ex ſimilibus Nummis formam & magnitudinem ſimilis monetæ indubie colligas, ſicut alterius in qua vel ΑССАΡΙΑ ΤΡΙΑ vel ΟΒΟΛΟС inſcribuntur; puta in aliquot antiquis & ſelectis Chiorum Nummis Gazæ Mediceæ. Sed hoc alterius loci. Cæterum titulum illum ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ, quem præferre tot Civitatum Nummos diximus, explicat alicubi Strabo κατὰ τινὰς πατρίους νόμους, ſeu facultatem vivendi juxta quaſdam patrias leges; alibi vero (ubi agit de ſimili jure Maſſilienſibus relicto) immunitatem à juriſdictione Romani præſidis interpretatur. Mirum vero id, quod de Cappadocibus ſuis narrat alicubi, jus illud αὐτονομεῖσθαι eiſdem à Romanis conceſſum, quod tamen (nata quippe gens ad ſerviendum) non admiſerint.

Tom. 1. p. 225.

Lib. XVII.

Lib. IV.

Lib. XII.

Quis autem ex Scriptoribus Hiſtoriæ Auguſtæ CONCORDIAM illam & COMMUNIONEM memorat; quam variæ & nobiliores quidem urbes Romani Orbis inter ſe ſolemnibus pactis ſanciebant nonnunquam aut identidem renovabant? Diſſidia quidem inter vicinas urbes, & municipalis æmulationis exempla apud eoſdem Hiſtoricos nonnunquam legas; ut Lugdunenſium cum Viennenſibus, Puteolaneorum cum Capuanis apud Tacitum; Nicomedenſium cum Nicæenſibus, Laodicenſium cum Antiochenſibus, Tyriorum cum Berytiis apud [a] Herodianum; quemadmodum apud alios Auctores Cæſarianorum temporum, [b] Epheſiorum cum Smyrnæis, aut Pergamenis; [c] Apamenſium in Bithynia cum Pruſæenſibus? Sido-

De Urbium CONCORDIA.

[a] Lib. III.

[b] Dio Chryſ. orat. XXXIV. & Ariſt. orat. de Conc.

[c] Dio orat. XLI.

[a] Sidoniorum cum Tyriis; [b] Syrorum Apamenſium cum Antiochenſibus contentiones: puta de jure Metropoleos; Primatu Gentis, Templorum, Sacrorum; de antiquitate; aliiſque id genus prærogativis: ne heri aut hodie natas de his rebus diſſenſiones reputemus, quarum nimis crebra etiam exempla ſuppeditant veteris Eccleſiæ Annales. Antiquiora vero Cæſarianis temporibus aliarum civitatum diſſidia hic non attingo, ex eadem invidia & æmulatione profecta, quæ memorant nonnunquam priſci auctores. Ubi vero ΟΜΟΝΟΙΑΝ & ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ earundem civitatum, quales modo enumerabam, videas; ubi depoſitis odiis & ſimultatibus junctas fœderis dextras; ubi communionem ſacrorum inter disjunctas etiam multis terrarum ſpatiis urbes; ubi illud cognationis & fraternæ charitatis, qua nonnullæ erant inter ſe colligatæ, vinculum, niſi in iiſdem præclaris ac reſiduis Nummorum monumentis legas? Duos quidem eloquentiſſimos, quos ætas Imperatorum tulit, Græcos Oratores, hortantes aliquot ex prædictis paullo ante Civitatibus ad *Concordiam* videas; rationes etiam ejuſdem reſarciendæ; incommoda, quæ ægra & diſcordantia, ut ille loquitur, municipia manerent, iiſdem copioſe & eleganter declarantes. Eoſdem tamen *Epheſios* cum *Smyrnæis*, vel utroſque cum Pergamenis in gratiam identidem rediiſſe, & ſolemnibus pactis, frequenter neque ſub uno Cæſare ſanxiſſe CONCORDIAM, nonne Dione oris aurei vel Ariſtide luculentius docent nos hodie vel Auguſti nummi inſcripti ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΚΑΙ ΕΦΕΣΙΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ, *Pergamenorum & Epheſiorum Concordia*; vel Domitiæ nummus Mediceus, ΟΜΟΝΟΙΑ ΣΜΥΡ. ΕΦΕ. *Concordia Smyrnæorum, Epheſiorum*; vel Antonini Pii ΣΜΥΡ. ΠΕΡΓ. ΕΦΕΣΙΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ, *Smyrnæorum,*

[a] Strab. l. xvi.
[b] Dio Orat. xxxiv.
Tacit. in Agricola.

næorum, Pergamenorum & Epheſiorum Concordia? Immo eandem *Concordiam* cum aliis Urbibus minoris Aſiæ, ſignatam itidem legimus, ut *Epheſiorum* cum *Sardianis* in præclaro Commodi nummo Mediceo, ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ ΕΦΕΣΙΩΝ Β. ΝΕΩΚ. ΟΜΟΝΟΙΑ; *Epheſiorum* item cum *Laodicenſibus* in nummo Otaciliæ; eorundem *Epheſiorum* cum *Hierapolitis* in nummo Commodi ſuprà jam deſcripto; *Smyrnæorum* cum *Thyatirenis* in alio inſigni nummo ejuſdem Gazæ Mediceæ, ΟΜΟΝΟΙΑ ΘΥΑΤ. Κ. ΣΜΥΡ. Sic ſimilem *Antiochenſium* cum Syris *Laodicenſibus Concordiam*, quamquam, ut ex Severi rebus apud Herodianum licet colligere, haud valde diuturnam, probat nummus Commodi, ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΚΑΙ ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ. Adde concordes *Sidetes* & *Pergæos* ejuſdem Pamphyliæ incolas, juxta nummum Gazæ Palatinæ, ΣΙΔΗΤΩΝ ΠΕΡΓΑΙΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ, ſub Gordiano percuſſum. Ita *Sidonios* cum *Tyriis* de antiquitate, magnitudine ac jure Metropoleos, juxta Strabonem, certantes, conveniſſe interdum docet Otaciliæ nummus apud Goltzium ab utriſque conjunctim ſignatus, ΣΙΔΩΝ ΚΟΛ. ΤΥΡΟ. ΜΗΤΡΟ. adeo ut *Sidon Coloniæ*, *Tyrus Metropoleos* cognomento inſignis remaneret. Immo *Concordiam* illam publice quoque ſancitam inter diſſitas nonnunquam, neque unius Gentis aut Communitatis Civitates, arguunt eadem Nummorum monumenta, ut *Epheſiorum* cum *Alexandrinis*, ΟΜΟΝΙΑ ΕΦΕΣΙΩΝ. Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ, aut ΕΦΕΣΙΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ in aliquot Gordiani nummis, in quibus Dianæ Epheſiæ ac Serapidis vel etiam Phari expreſſæ icones, ne liceat dubitare, de qua Alexandria, quales plures florebant eo nomine, iidem intelligi debeant. Neque diſſimilis alioquin utriuſque urbis nobilitas

Lib. III. Lib. XVI. In Cimel. Mediceo. In Cimel. Regin. Christ.

Ep. CII. bilitas ac frequentia, ut vel ex Seneca colligas, *Primum, non humilem accipit patriam*, EPHESUM *aut* ALEXANDRIAM; *aut ſi quod eſt etiamnum frequentius incolis, latius tectis ſolum.* Sic rurſus eorundem *Epheſiorum* cum *Cyzicenis Concordiam* in nummo Antonini Pii; aut cum *Pergamenis* ſimul ac *Perinthiis* in nummo Caracallæ; *Smyrnæorum* cum *Athenienſibus* in nummo Commodi Mediceo, aut cum *Lacedæmoniis*, in alio nummo ejuſdem Cæſaris Seguiniano; aut eorundem cum *Troadenſibus* apud Ligorium; item *Nicæenſium* cum *Byzantiis* in nummis Treboniani Galli & Valeriani; *Mytilenæorum* & *Pergamenorum* in nummo ejuſdem Valeriani, ut plures adhuc mittam cum ſimilis conventionis ſeu ΟΜΟΝΟΙΑΣ memoria. Pacta nempe illa publicæ *Concordiæ* inter ejuſdem Communitatis Civitates, *Epheſios* puta, *Smyrnæos*, *Pergamenos*, renovata aut inducta in ſolemnibus Gentis conventibus; prout de iiſdem Ionibus tradit Halicarnaſſenſis, agens de annuo illorum conventu ad Templum Dianæ Epheſiæ, ubi de bello contra barbaros, præterea *& de mutua* CONCORDIA *communia conſilia capiunt*; καὶ περὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὁμοφροσύνης κοινὰς ἐποιοῦντο βουλάς. Unde quoque in ſignum ejuſdem *Concordiæ* percuſſi nummi publico Communitatis earundem Urbium decreto, ΚΟΙΝΟΝ ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΚΑΙ ΕΦΕCI. ut præfert nummus Commodi Mediceus. Inter eas autem Urbes, quæ extra ejuſdem Communitatis jura agebant, inducta quoque, ut vidimus, & publico ære ſignata ſtabilitæ *Concordiæ* memoria; quæ vel *Sacrorum* inter eaſdem communionem inferebat, quod vere alibi monuiſti; at clare arguunt præſides loci Dii iiſdem Nummis inſculpti; aut commune jus *Hoſpitii*, quo non privati ſolum, ſed plures olim Urbes inter ſe junctæ, ac præ reliquis Mile-

In Cimel. Mediceo.

In Cimel. Regin. Chriſt.

In Cimel. Reg. Gall. & Mediceo.

Lib. IV.

tus,

tus & Sybaris, teſte Herodoto, ac ſicut de Thracia Lib. VI.
Virgilius,

Hoſpitium antiquum Trojæ, ſociique Penates. Æneid. III.

Et ſimiliter Ædui Romanorum hoſpitio atque amicitia florentes apud Cæſarem; aut *jus Civitatis* utriſque commune, ut inter Rhodios ac Athenienſes, auctore Livio, *civitaſque Rhodiis data, quemadmodum Rhodii prius Athenienſibus dederant*, & quomodo Perinthios cum Byzantiis reſtitutos εἰς τὴν Βυζαντίων συμπολίτειαν Polybius refert. Alioquin Selinuntiis Siculis ab Epheſiis olim conceſſum narrat Xenophon, ut quando patriam illi amiſiſſent, Epheſi jus civitatis haberent. Adde jus *Commercii*, ut inter Megarenſes & Corinthios apud Ariſtotelem, & quod videtur ſuperioribus Alexandrinorum & Epheſiorum pactis, ut decebat duo nobiliora tum Orbis Emporia, anſam quoque præbuiſſe. Adde mutua *Connubia*, de quibus tradit idem Philoſophus, Connubium eſſe ex iis, quæ proprie civitatibus ſunt communia, quod altera alteri civitas dans, non unam tamen efficit civitatem. Sic Connubia finitimis externiſque modo conceſſa à Romanis, modo adempta; ut ex pluribus Livii locis conſtat. Tacitus autem de Cremona, *annexu connubiiſque adjacentium adolevit floruitque*; ſic enim legendum crederem eo loco, non ut hactenus, *annexu connubiiſque gentium*, quod poſtremum nimis vagum ibi ac longe petitum. Incrementa nempe cepit Cremona ex annexu & connubiis vicinorum ſeu *adjacentium*, ſicut utrumque fieri conſuevit. Connubia certe Latinis *inter ſe* vulgo à Romanis permiſſa videas, immo ſæpe extra unius populi aut regionis fines vetita; ſicut clare Macedonibus in quatuor Regiones diviſis pronuntiatum à Paullo, *Neque* CONNUBIUM, *neque commerciorum, agrorum, ædificiorumque* INTER SE.

Bell. Gall. l. I. — Lib. XXXI. c. 15. — Lib. XVII. — Hiſt. Græc. l. I. — Polit. l. III. c. 6. — Hiſt. III. 34. — Liv. l. VIII. & IX. — Id. lib. XLV. c. 29.

SE, *placere cuiquam* EXTRA FINES *regionis ſuæ eſſe.* Cæterum ſimilis *Concordiæ* beneficio firmata quædam Fraternitatis ac neceſſitudinis, ut inter ſorores, vincula; unde & *Sorores* etiam dictæ id genus Civitates, neque tam ob cognationem, ut de Utica & Carthagine Tertullianus, *in proximo* SOROR *Civitas*, aut alioquin Samaria & Hieroſolyma apud Ezechielem; quam ob mutuam ac vere germanam inter ſe caritatem. Sic Ariſtides ſermone de Epheſo, Smyrna, Pergamo; quarum ſancitam ſubinde publicis monumentis Concordiam vidimus, *νῦν χρὴ πάσας τὰς πόλεις* ΑΔΕΛΦΑΣ *ἀλλήλαις ὑπολαμβάνειν*, *nunc decet omnes urbes* SORORES *ſe invicem reputare.* Ita Syria *Tetrapolis* dicta à quatuor nempe Urbibus *Antiochia*, *Seleucia*, *Apamea* & *Laodicea*, quæ propter illam ΟΜΟΝΟΙΑΜ, cujus fidem etiam faciunt deſcripti aliquot earum Nummi, SORORES, juxta Strabonem appellatæ. Ac ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΝ quidem legas in aliis Civitatum id genus Nummis, puta *Perinthiorum* & *Nicæenſium* [illegible] Severo ac Geta percuſſis, ſed quæ fraternam Antonini & Getæ, quamquam certe valde lubricam concordiam innuunt, quod jam monuit Triſtanus, & firmant conjuncta inſuper in ſimili nummo Juliæ Domnæ, utriuſque fratris capita ſimul & nomina.

De Pallio. Cap. XVI. — Lib. XVI. — In Cimel. Regin. Chriſt.

De MUNIFICENTIA *Cæſarum* & QUADRAGESIMA *Remiſſa.*

MUNIFICENTIAM vero vel gratuita beneficia Urbi aut Provinciis à Cæſaribus conceſſa, ſeu in Vectigalibus, Tributis, Reliquis aliiſque oneribus remittendis, ſeu in ſublevandis reſtituendiſque collapſis Civitatibus, plures Tiberii, Caii, Neronis, Galbæ, & ſequentium Cæſarum nummi abunde prædicant, de quibus altum ſæpenumero apud Auctores illorum temporum ſilentium. Galbæ certe, ut alia mittam, pulcherrimum facinus *Quadrageſimam Remiſſam*, non aliunde quam

ex

ex præclaris ejuſdem Nummis hodie novimus. Tales duo occurrunt ejuſdem Galbæ, unus cum viro ferente ſpolia & inſcr. XXXX. REMISSA S. C. Alter rarior cum Arcu, quem aliquoties una inſpeximus in luculentis Cimeliarchiis Ill. Camilli Maſſimi & Abbatis Braceſii, cum inſcr. QUADRAGESUMA REMISSA. Geminum huic poſtremo vidit jam olim doctiſſimus Caſaubonus, quem adtulit ad Suetonium & pluribus commendat, *Galbam revocaſſe abolitionem Quadrageſimæ docemus nos invicto argumento Nummi veteris, qui ex S. C. ad tradendam poſteris ejus beneficii memoriam & in honorem Galbæ fuit percuſſus, eum Nummum infra ſubjecimus.* Principum nempe brevioris ævi facta negligentius ab Hiſtoricis tradita, ut recte ibi obſervat ὁ πάνυ, & plures hujus Galbæ ac ſucceſſorum nummi luculenter oſtendunt. Hinc omiſſa omni Galbæ mentione, male hujus Vectigalis abolitionem à Nerone repetit Tacitus; Annal. XIII. 51. *Manet tamen Abolitio* QUADRAGESIMÆ *Quinquageſimæque, & quæ alia exactionibus illicitis nomina publicani invenerant*; quum Galbæ præcipuum hoc fuiſſe beneficium conſtet invicto hujus nummi argumento. Neque enim audiendus vir eruditiſſimus, qui hanc abolitionem Neronis de *Quadrageſima* ſummæ litium à Caio invecta haud ita pridem interpretabatur; & in qua ſententia fuiſſe dudum ante illum video duos clari nominis Juriſconſultos, magnum [a] Cujacium & [b] Pancirollum. Clare enim eo loco Tacitus de abolitione Vectigalium, quæ paullo ante *Portoria* illi dicebantur, & coërcitis ſub Nerone, qui eadem exigere conſueverant, publicanis; ut non alia ibi ſit *Quadrageſima*, quam ea de qua agit Quintilianus, *Præter inſtrumenta itineris, omnes res* QUADRAGESIMAM *publicano debeant*, aut Suetonius, qui *Publicum Quadrageſimæ in Aſia* memorat,

Th. Reineſius in Ep.

[a] Lib. VI. Obſ. c. 28. [b] Var. l. III. c. 31.

Declam. CCCLIX.

morat, ut eadem loca opportune olim ad Tacitum notavit Lipſius; & quomodo nempe apud Euſebium legas, τὸ τῆς Ἀσίας δημόσιον ἀρχεῖον *publicum Aſiæ Tabularium*, juxta nuperam & accuratam viri doctiſſimi verſionem. Adeo ut omnino non debuerit ὁ πάνυ Cujacius adſerere, non aliam fuiſſe *Quadrageſimam*, quam illam ſummarum de quibus litigabatur, cæterarum vero rerum vectigal fuiſſe Centeſimam aut Quinquageſimam. Quod præter adducta modo clariſſima teſtimonia, refellit inſuper vetus inſcriptio, QUINCTIO AUG. TABULARIUS XXXX GALLIARUM, ut vere de *Tabulario Quadrageſimæ* eandem interpretatur eruditiſſimus Reineſius, & priorem ſententiam ſuam jure revocat de mutandis illis denariorum notis, quaſi de *quatuor Galliis* ibi eſſet mentio. Egregie nempe hunc & lapidem & ſenſum illuſtrat prior ille Galbæ Nummus, in quo XXXX pro *Quadrageſimâ* Portorio eadem ratione ſignatur. Cæterum vel ex iis numeris liquet, adpoſite *Tabularios* id genus, quorum officium erat publicas civitatum rationes tractare, *Numerarios* etiam appellatos; ut conſtat ex Notitia Imperii & utroque Codice. Hanc vero *Quadrageſimam* à Galba *remiſſam*, Symmachi ævo iterum perſolvi ſolitam, ex ejuſdem Epiſtolis notarunt jam eruditi. Alioquin *Galli ſibi* REMISSAM *à Galba quartam tributorum partem* jactaſſe apud Tacitum dicuntur. Immo Galbæ remittenti Quadrageſimam præiverat jam olim, ſed nondum furens, Caius; qui, auctore Suetonio, CENTESIMAM *actionum Italiæ remiſit*, vel ut habet ejuſdem Cæſaris nummus, quem deſcripſere diligentes antiquarii cum notis R. CC. ſeu *Remiſſa Ducenteſima*; quam nempe pro Centeſima minuendo oneri invexerat Tiberius. Sic de Vectigali *Viceſimæ*, quæ à Nerva & Trajano reſtricta

Hiſt. Eccl. l. V. c. 18.

Hiſt. I. 51.

Occo pag. 105.

ſtricta & aliis remiſſa conſulendus eſt Plinius in Panegyrico; qualis non una olim exſtitit, alia eorum qui *manumittebantur*; alia Viceſima *portorii*, ut Syracuſis, teſte Tullio, nonnunquam pro Viceſima parte *frumenti*, quam unuſquiſque poſſidebat, ſicut Hiſpanorum *Viceſimas* explicat apud Livium Marcellus Donatus; alia autem *Hæreditatum* ab Auguſto inducta, & de qua etiam leges latæ à M. Aurelio, juxta Capitolinum; quas Viceſimas nonnunquam confundunt viri docti. Ad priorem reſpexit Arrianus, εἰκοστὴν αὐτοῦ δοῦναι ὀφείλει, *Viceſimam ejus dare opportet*, ſcilicet ſervi manumiſſi; alibi autem, δοκεῖτε ὅτι τοῖς εἰκοστώναις ἐπιθυμεῖ δοῦναι ἀργύριον, *Eone putatis, quod pecuniam dare cupiat Viceſimæ redemptoribus*, non ut vertit prior interpres εἰκοστώναις *pro teſſera vendentibus*, quod unde hauſerit fateor me neſcire, errare autem certo ſcio, & ſcivit etiam alter interpres Volfius, ut poſtea animadverti, qui *publicanos* hic vertit. *Viceſimam* nempe ſicut alia Vectigalia conducebant certo pretio publicani, unde paſſim, ut vulgo notum, dicti *Vectigalium redemptores*, Viceſimæ puta aut Quadrageſimæ, &c. quales proinde εἰκοστώνας vocat ibi eleganter Arrianus, qui & illius εἰκοστῆς ſeu *Viceſimæ* jam ante meminerat. Immo ſimpliciter *Redemptores* etiam dicti, ſicut alicubi Tullio, & aliquoties, ut præterea obſervo, apud Veteres Juriſconſultos, *Curatores operum cum redemptoribus negotium habent*, ac alibi in lege de Cretæ Cotoriis. Mitto jam *viceſimam proventuum*, quam ab Athenienſibus exegiſſe triginta Tyrannos auctor eſt Thucydides. *Quadrageſimam* etiam in ea urbe viguiſſe, eandemque inductam ab Euripide, videre licet apud Ariſtophanem,

> Τάλαντ' ἔσεσθαι πεντακόσια τῇ πόλει
> τῆς ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ, ἣν ἐπόρισ' Εὐριπίδης.

In Verrem. II.
Lib. XLIII. c. 2.
Dio l. LV.
Diſſ. l. II. c. I.
Id. lib. III. c. 26.
Ulp. l. 2. D. de op. publ.
L. 15. D. de Public.
Lib. VI.
In Concionatr.

Quin-

Quingenta mox Reipublicæ talenta fore
Ex QUADRAGESIMA, *quam excogitarat Euripides.*

De VEHICULATIONE *Remiſſa.*

Ad ſimile genus Munificentiæ à Galba profectæ plurima referri poſſunt in Nummis Cæſarianis conſignata, quæ aliunde neſciremus. Cujuſmodi VEHICULATIO ITALIÆ REMISSA à Nerva, juxta præclarum ejuſdem Nummum vulgo apud Antiquarios obvium, cum duobus Mulis paſcentibus, & quem commemorarunt etiam ad Spartianum viri ſummi. Quamquam & majorem adhuc lucem mereatur, quam ei hactenus adlata eſt, & hic nobis aliquod ſpicilegium reliquerint viri longe doctiſſimi, parum alias inter ſe concordes, qui ad Hiſtoriam Auguſtam, vel nuper ad Codicem Theodoſianum rem Romanorum Vehiculariam adtigere. Neque pigebit proinde Nummum ipſum etiamſi obvium hic ſubjicere.

VEHICULATIONE] Ac primo inde diſcimus, nec aliunde quod ſciam, *Vehiculationem* Romanis dictam, quæ alias *Vehicularis Curſus*, *Vehicularium munus*, *res Vehicularia*, *Vehicula publica*, *Curſus* item & *Curſus publicus* dicebatur. Iis autem aliiſque adhuc vocibus deſignabantur, ut noſti, diſpoſita locis publicis per Italiam ac Pro-

Provincias animalia ſeu Vehicula in publicos & privatos etiam nonnunquam uſus. Originem autem illius Vehiculationis vulgo ab Auguſto repetunt viri ſummi; quæ tamen paullo altius arceſſenda eſt. Magiſtratus olim Romani ad Exercitus & Provincias profecturi, Mulis, Tabernaculis, aliiſque inſtrumentis itineris è publico inſtruebantur. Soli Legati, qui repente aliquo mittebantur, ſingula jumenta per oppida, qua iter faciendum erat, exigebant. Primus L. Poſtumius Conſul Anno V. C. DLXXXI. iturus in Campaniam ad agrum publicum à privato terminandum, Præneſtinis infenſus, cum publicum ſibi hoſpitium, tum jumenta parata, quum inde exiret, imperavit. Inde ſimilis continuo & major etiam licentia uſurpata à ſequentibus Magiſtratibus. Livius, ubi ſuperiora commemoraſſet, *jus velut probato exemplo Magiſtratibus fecit graviorum in dies talis generis impenſiorum*. Ergo prima illa origo rei Vehiculariæ impenſis ſociorum ac privatorum; quamquam à principio tenues eſſent & extraordinariæ, occaſione ſubitarum Legationum, dein ſola libidine ac licentia Magiſtratuum niterentur: Ab Auguſto poſtea, quo celerius noſceret ſtatum Provinciarum, Vehicula per publicas vias diſpoſita; atque ita inductus Vehicularis Curſus, hinc inde ad Principem aut à Principe commeantium; quam eandem moris hujus cauſam & originem ſecus Trajano tribuit Victor. Manſit autem illa *Vehiculatio*, ſub ſequentibus Cæſaribus, ſed variis ſubinde mutationibus obnoxia; dum eadem à privatis ad fiſcum tranſlata; aut ejus onere ſublevatæ certæ tantum Provinciæ, aut plures leges identidem latæ, quibus ejuſmodi Vehiculationis commodis & incommodis, conſultum; cautum de proviſu, cura, alimentis Animalium publicorum; & reſtricta vel ampliata

Lib. XLII. c. I.

pliata iiſdem utendi licentia. Inſignis autem de Curſu Arcan. Hiſt. c. 30. Publico apud Procopium locus, quem præterierunt viri docti, ubi docet eum ab Imperatoribus inſtitutum, cum ut hoſtium aut aliorum ſeditiones nuntiarent id genus Curſores, tum ut annua Vectigalia portarent. In via unius diei octo circiter Stabula, ad minimum quinque; in ſingulis Stabulis Equos quadraginta diſpoſitos exſtitiſſe, unde curſu diurno decem dierum viam metiri poterant Curſores; inde autem privatorum commoda ob promercales fructus, quos alendis Equis & Stabulariis vendebant Quæſtoribus: ſublatum autem paſſim illum Curſum à Juſtiniano, aut imminutum, ut in Ægypto & Oriente reliquo excepta in Perſidem via, Stabulorum numerum; eumque inſuper ab Equis ad Aſinos redactum. Minus accurate autem ibi vir doctus *δρόμον δημόσιον* per *Veredarios* reddit, qui pars tantum erant publici Curſus à Romanis Imperatoribus antiquitus conſtituti, de quo agit ibi Procopius, quum conſtaret præterea ex *Quadrigis*, *Rhedis*, *Birotis*, *Clabulis*, aliiſque animalibus præter Equos, *Mulis* puta, *Bobus*, *Aſinis*, & de quibus omnibus proinde agitur in Cod. Theodoſiano ſub titulo de *Curſu Publico.* Quamquam ſub Juſtiniano ac ætate Procopii ad Veredarios redactus mihi videatur idem Curſus, ſublato publicorum aliorum Animalium ac Vehiculorum eam in rem uſu, (quod etiam ſub Juliano contigiſſe tradit Socrates, ut infra dicitur) ac omiſſus proinde videas à Treboniano ſuperiorum Imperatorum Conſtitutiones, quibus de Quadrigis, Rhedis Mularibus, Birotis, Jumentorum numero quibus traherentur, aliiſque id genus ſub eodem titulo *Publici Curſus* agebatur. Ædif. l. v. Unde etiam alibi idem Procopius meminit *καταλυτηρίου τῶν βερεδαρίων* *Diverſorii Veredariorum.* Cæterum neque

neque accedere poſſum alteri viro doctiſſimo, qui *Vehicularium Curſum* eatenus à *Curſu Publico* diſtinguit, ut priori dicta tantum proprie *Vehicula*, poſteriori autem cum *Vehicula* tum *Veredos* deſignari exiſtimet. De ultimo liquet: de altero eundem etiam vocis uſum ſatis arguunt cum *Vehicula*, quæ Suetonio dicitur diſpoſuiſſe Auguſtus, quo ipſo tamen Publici Curſus ac proinde etiam Veredorum originem idem vir doctus alibi ad illum refert; tum *Vehicularis Curſus*, *Munus Vehicularium*, *Curſus Publicus* promiſcue uſurpata apud Hiſtoriæ Auguſtæ Scriptores; tum auctoritas Juriſconſulti, cui *Patrimonii ſunt munera rei Vehiculariæ*, quo in genere onus publici Curſus deſignatur, prout ipſemet vir doctus immemor alterius notationis eadem verba alicubi interpretatur. Sic ὄχημα Græcis promiſcue de Vehiculatione illa, ſeu Veredis ſeu Rhedis uſurpetur. *Angarias* quidem à *Veredis* aperte diſtinguit Julianus peculiari lege, qua per Sardiniam Curſus publici rationem diſponit. Quamquam & *Vehicula* etiam ac *Veredos* haud obſcure ſejungi videam à Valentiniano ea Conſtitutione, qua vetat *Veredos aptari Vehiculis*; reſtricta tum nempe ad vulgarem uſum horum ſignificatione; ſicut alia lege rurſus per *Vehicula*, ſolæ *Rhedæ Mulares* eidem deſignantur. Qua ratione etiam factum obſervo, ut *Publicus Curſus* ab *Angariis* & *Parangariis* diſtinguatur in Codice Juſtinianeo, & fere ibi ad Curſum Veredorum ſeu Equorum Curſualium reſtringatur. ITALIÆ] Inde intelliginius à Nerva ſublevatos illo onere Italos, non autem Provinciales. Sæpe equidem potior præ reliquis Italiæ conditio. Hinc, ut alia mittam, *Jus Italicum* & urbes Juris Italici à cenſu ſoli & capitis (prout illud alicubi explicat commemoratus paullo ante Juriſconſultus ad Cod. Theodoſianum)

Jac. Gothofr. ad C. Th. T. v. p. 200.

L. 1. D. de Mun. & Hon.

L. 200. T. v. C. Th.

L. 16. C. Th. de Curſ. Publ.

L. 24. eod.

L. 17. eod.

immunes; hinc *Centeſima* à Caio Italiæ remiſſa, non autem Provinciis, juxta Suetonium; hinc ALIMENTA ITALIÆ à Nervæ ſucceſſore, juxta ejuſdem Trajani nummum, diſtributa; hinc denique juxta alium Severi Nummum, mihi quoque viſum apud illuſtriſſimum Colbertum, INDULGENTIA IN ITALIAM. At poſtea receptum, ut *Italiæ* exemplo nonnullis Provinciis eadem *Vehiculatio* remitteretur, onere nempe illius ad fiſcum traducto, ut liquet ex
L. 5. C. Th. de Curioſ. Conſtitutione Conſtantii; *In his duntaxat Provinciis, in quibus Curſus à Provincialibus exhibetur.* Ergo quædam Provinciæ, in quibus Curſus ille aliunde, è fiſco nempe exhibebatur. Talis *Africa*, ut ex aliis legibus ejuſdem Codicis haud male videtur colligere diligentiſſimus ejus interpres. Neque vero inſolita ejuſmodi in Africam beneficentia, ſicut alioquin in ejus Metropolim Auguſtorum *Indulgentiam* prædicant rurſus Italiæ exemplo antiqui Nummi, INDULGENTIA AUGG. IN CARTH. *Indulgentia Auguſtorum in Carthaginenſes.* De Hadriano etiam Spartianus, *Multum beneficii Provinciis Africanis attribuit*; an forte Curſu fiſcali ibi primum inſtituto, quod in genere illi tribuit idem Auctor? Sic varia ſæpe nec eadem Provinciarum Romani orbis
Tac. H. I. 8. Id. H. III. 17. ſub Cæſaribus conditio. Gallis jus Civitatis & tributorum immunitas, poſtrema etiam Batavis conceſſa; quum aliæ Provinciæ eſſent tributariæ. A Meſopota-
Spart. in Hadr. miis impoſitum à Trajano tributum ab Hadriano non exactum. At viciſſim certa quædam onera hujus aut illius Provinciæ, ut Bithyniorum onus & impendia pro[illegible]tione annua ad Principem, & ad Mœſiæ Re-
L. x. Epiſt. 62. ctorem, apud Plinium: ſic Fiſcus Judaicus; ſic gravius onus Provinciarum, quæ parebant Proconſulibus, quam quæ Legatis Cæſaris, ut exemplo Achaiæ

& Ma-

& Macedoniæ Tacitus docet, & quod non debuit pe- Annal. I. 76.
ritiſſimo alioquin Romanorum rituum Lipſio negotium faceſſere. Ratio enim meo judicio obvia, quod annua eſſent Imperia Proconſulum; inde ſumptus Provincialium graviores in itinera, in adventum eorundem Magiſtratuum, quem Cicero non multum ab hoſtili expugnatione differre ſolitum alicubi teſtatur, & quam gravis eſſet Provinciis ſæpe alibi inculcat: adde in plures Legatos, & majorem Comitatum Proconſulum, penes quos etiam ſex faſces, quum Legatorum Cæſaris eſſent quinque, & diuturniora imperia, & minora proinde Provinciæ onera, adde denique, eidem Tacito illuſtrando inſignem Tullii de eadem Macedonia *Conſulari Imperio* vexata locum. REMISSA] An quod in Italia ſublata fuerit omnino *Vehiculatio*, ſub Nerva; an quod tantum remiſſum ejus onus, eodem à privatis ad fiſcum tranſlato? Prius ſuadere videntur Muli clitellis depoſitis paſcentes; poſterius autem publicæ utilitatis ratio, & ſingularis ejuſmodi beneficentiæ exempla. Equidem apud Dionem lego, Macrinum ſub Severo, *Vehiculis Principis, quæ diſpoſita erant via Flaminia ad curſum, præfectum*, πρὸς μὲν τοῖς τοῦ Σεβήρου ὀχήμασι τοῖς κατὰ τὴν Φλαμινίαν ὁδὸν διαθέουσιν ἐπετάχθη. Qui locus inprimis notandus, quod *Vehicula Principis* eadem vocet, quia nempe ad fiſcum ſpectarent, & ita in Italia à Nervæ temporibus mos obtinuiſſe videatur. *Remiſſa* vero ac ſublevata latius eadem *Vehiculatio* ſub Hadriano, Pio, ac Severo; quorum ille, *Curſum fiſcalem inſtituit, ne Magiſtratus hoc onere gravarentur*; Pius *Vehicularium Curſum ſumma diligentia ſublevavit*; Severus, *Rei Vehiculariæ munus à privatis ad Fiſcum traduxit*, auctore Spartiano. Quæ loca valde exercuerunt viros doctos, cum Hiſtoriæ Auguſtæ,

Margin notes: Pro L. Manil. (beside "rundem Magiſtratuum … ab hoſtili"); De Provin. Conſul. (beside "nique, eidem Tacito … eadem Macedonia"); L. LXXVIII. (beside "ejuſmodi beneficentiæ exempla. Equidem apud Dio-"); Spart. in Hadr. (beside "eadem Vehiculatio … quorum ille"); Capitol. in Pio. (beside "re gravarentur; Pius …")

tum Concilii Theodoſiani interpretes, quorum expoſitiones jam hic non ventilo. Ita autem capio Spartiani de Hadriano locum, de quo illi inter ſe potiſſimum digladiantur. Hadrianum nempe curam Vehiculationis, quam antea gerebant Rectores Provinciarum ac Magiſtratus Urbici, ut è Plutarcho liquet in Galba, ad Fiſcum traduxiſſe, conſtitutis certis perſonis per ſingulas Provincias, qui in poſterum nomine Principis ſollicitudinem illam in ſe reciperent. Hinc inſti-
Theſ. tuti videntur in Provinciis illi *Præfecti Vehiculorum*, quo-
ccccxciii. rum mentionem ſæpe videas in Inſcriptionibus anti-
3. & ccccxl. 3. quis, eorumque aut *per Gallias*, aut *trium Provinciarum*. Indé etiam poſtea illud *Agentium in rebus* officium, quos legimus in Conſtitutionibus ſequentium Imperatorum, & quidem modo unum, modo duos per ſingulas Provincias miſſos, qui curam publici Curſus gererent; ac unde *Curſus Publici Præpoſiti*, *Curioſi*, *Evocati*, & *Exploratores* dicti, ſicut conſtat ex Codice Theodoſiano. Ita Magiſtratus cum Pop. Rom. tum Civitatum gravi onere liberati ab Hadriano, quod iis, quamquam impenſis Provincialium, in ſpeciali proviſu & cura illius Vehiculationis incumbebat. Eo modo res plana & ſublatæ difficultates variæ, quibus laborant aliæ interpretationes. Neque obſtat, quod Curſui Publico præfuiſſe legamus Præſides Provinciarum in Annalibus ſequentium temporum, ut in Conſtitutione quadam
L.4. C.Th. Juliani; quatenus nempe generalis cura & adminiſtra-
de Curſ. Publ. tio Provinciæ ad eos ſpectabat. Nihil quidem certius, quam per *Curſum Fiſcalem* ab Hadriano inſtitutum, in-[illegible]urſum ad Fiſcum pertinuiſſe, ſeu *Fiſco obnoxium*
L.1. de A- red[illegible]m, ut loquuntur alibi Imperatores; non autem
ctuar. & quod communis Magiſtratibus eſſet factus, ut exiſti-
Numera. C. Th. mabant viri ſummi. Nihil præterea certius, quam ita

Cur-

Curſum Fiſcalem ab Hadriano inſtitutum, ut tamen jam antea Magiſtratus Italiæ eſſent eo onere ſublevati, & poſt eundem reſtarent adhuc onera & impenſæ Provincialium. Prius è ſuperiori Nummo liquidum; poſterius ex iis, quæ de Pio Hadriani ſucceſſore, ac Severo tradentes auctores vidimus. *Sublevari* autem potuit à Pio variis modis res Vehicularia, non Diplomata ſolum ſeu licentiam Publici Curſus uſurpandi paucis concedendo; ſed inſuper vel Stabulorum, quod à Conſtantio etiam factum, aut Pabulorum, aut Animalium comparandorum onus pro locorum ſitu & opportunitate Provincialibus remittendo; vel familiam ſeu Muliones, Carpentarios, Veredarios, alioſque id genus è fiſco alendo; alios denique abuſus in Vehiculatione uſurpanda tollendo, minuendis oneribus, aut impenſis Provincialium, neque tamen omni circa eam ſumptu iiſdem adhuc remiſſo, quod à Severo demum factum innuere videtur Spartianus. Neque tamen vel diuturna, vel certe univerſalis illa Severi beneficentia, rem Vehiculariam à privatis ad fiſcum traducentis. Manſit utique aut renovatum hoc onus privatorum in certis Provinciis, ut jam diximus, & ad quas proinde reſtringenda lex ſupra adlata, *Patrimonii ſunt munera rei Vehicularis*. Iterum vero ab aliquot Imperatoribus, ut à Valeriano ſcribente ad Præfectum Illyrici, ne aut *Vehiculis aut ſumptibus Remp. gravent*, tum inprimis à Conſtantio & Juliano variis modis ſublevata res Vehicularia, juxta leges de *Curioſis* & *Publico Curſu*, quæ leguntur in Codice Theodoſiano, ac Libanii & Ammiani de Juliano teſtimonia. De Conſtantio vero eum in id intentum poſtremus refert, ut *Rei Vehiculariæ ſuccideret nervos*. Adeo etiam ut mutatis rerum vicibus, non ſublevatos ſolum provinciales omni onere

Treb. Poll. in Baliſta.

Lib. XXI.

re

re aut ſumptu, ſed rem inde largiter facientes luculenter doceat Procopius loco ſupra indicato, ob commeatus nempe alendis Equis & Stabulariis ſuppeditatos, qui continuo iiſdem ex Ærario à Quæſtoribus perſolvebantur; ita quidem ut ſublato eo Curſu à Juſtiniano gravi diſpendio multarentur. At non proinde damno aliquo, aut vero levi etiam beneficio adfectam à Nerva *Italiam* quis putet, *Remiſſo* illo Curſu aut *Vehiculatione*, quæ ea ætate nondum ad fiſcum traducta, varia ſecum privatorum onera importabat. Conquirenda iis erant & comparanda Animalia; Pabula ſubminiſtranda; exſtruenda ſtabula; de Vehiculorum Opificibus, Mulionibus, Mulomedicis, Carpentariis, Veredariis, Hippocomis providendum: Adde licentiam & abuſum onerantium Vehicula; Jumenta iniquius tractantium; deducentium per Vias vetitas: Adde frequentiam eadem ſubminiſtrandi; Evectionum contractus, aliaque incommoda plenius alicubi à Libanio enarrata, & ſignanter à Gregorio Theologo, ubi Saſimorum tanquam Σταθμȣ̃ ſeu unius è Manſionibus publici Curſus incommoda inde orta deſcribit, quem locum jam notavit vir doctus ad Procopium. Quibus damnis aut incommodis ſubinde obviam ire voluerunt variis Conſtitutionibus ſequentes Imperatores, queis non *Remiſſa* quidem ſed *ſublevata* illa *Vehiculatio*; dum modus & menſura illius præſcribitur; numerus præterea Vehiculorum aut vehendorum in ſingulis; pondus oneris iiſdem imponendi; Viarum definitio; Cautelæ in eadem Vehiculatione concedenda & uſurpanda Evectionum neceſſitas; conſtitutio denique, ut diximus, certarum perſonarum, quæ omnium horum curam gererent, lata; ut non immerito tam inſignis beneficii à Nerva Italiæ conceſſi memoria publico ære

Orat. Fun. Jul. In Carminib.

ſignari

ſignari decreto Senatus meruerit. Neque fruſtra etiam, ut vides, *Muli* paſcentes in eodem nummo expreſſi, quo *Remiſſa* ejuſmodi *Vehiculatio* indicaretur. Præcipuus enim in ea *Mulorum* uſus, à quibus *Rhedæ Curſuales* aut *Fiſcales* Sulpitio Severo dictæ, trahebantur, & quorum animalium poſtea præſcriptus alicubi octo numerus tempore æſtivo, hyemali decem, Birotis trina. Inde etiam *Vehiculum* pro ejuſmodi *Rheda mulari* à Valentiniano uſurpatum, quod ante diximus, ut *Rhedæ mulares* Columellæ; ac *Muliones*, quorum ſæpe mentio in Codice Theodoſiano, & *Mulomedici* in Conſtitutione Valentiniani, ac apud rei Veterinariæ ſcriptores, ut notavit ad eandem vir doctus. Hinc *Muli* inter alia itineris inſtrumenta data olim è fiſco Magiſtratibus, cum ad Exercitum tum ad Provinciarum regimen profecturis, ut liquet ex Livio, Suetonio, Lampridio, quibus adde Tullium de lege Agraria. Hinc Edictum Juſtiniani, quo *Mulas* ad Curſum Publicum antea adſignatas Præſidibus Provinciarum Pontici tractus, in poteſtatem illius Vicarii revocat. Hinc denique *Muli Angariales* Libanio, & quod de Juliano tradit Socrates, *Mulorum*, Boum, & Aſinorum Curſus ab eo ſublatus. Sed rectius idem Libanius, qui duntaxat modum præſcriptum & in meliorem formam circa eadem animalia redactam à Juliano Vehiculationem tradit; ſicut probant adhuc ejuſdem Cæſaris leges ea de re latæ. Mitto L. Veri Vehicula cum Mulabus & Mulionibus argenteis, & quæ jam alibi de Mulis, non jam in Curſu, ſed in pompa Muliebri aut Circenſi, è Nummis ac antiquis auctoribus notavimus. Cæterum præter *Mulos*, aliaque ſolita Vehiculationis aut Curſus publici animalia, *Equos* puta, *Boves*, *Aſinos*, (de quibus peculiares etiam leguntur Imperatorum Conſtitutiones in

L. 8. C. Th. de Curſ. Publ.

Ed. VIII. c. 3.

Orat. Fun. Jul.

Lib. III. c. 1.

Codice Theodoſiano, & quorum poſtremos *Aſinos* nempe in Ægypto & reliquo Oriente excepta in Perſidem via, à Juſtiniano Equorum loco conſtitutos, tradentem diximus Procopium) *Cameli* quoque ſuo quodam jure recenſendi veniunt. Certe ubi de Veredis egiſſet Procopius, mox inſequentibus Camelos magno numero è publico ali ſolitos obſervat vehendis impedimentis militaribus, ne aut onus ſubire cogerentur coloni, aut neceſſariorum quidpiam militi deeſſet; hoc vero beneficium à Juſtiniano ſublatum. Ad quem Camelorum uſum reſpicere etiam videntur ea

L.2.& 18. D. de Mun. & hon. quæ de *Camelaſia* & *Camelariis* ac *alimentis Camelorum* leguntur in una vel altera lege Digeſtorum, & illi καμήλων φροντιςαὶ, quorum alicubi meminit Euſebius. In

De Marty. Palæſ. cxii eundem militarem uſum recepta quoque apud alios gentes res Vehicularia, quod aliunde notum; ſicut de

Lib. xlii. c. 3. Philippo contra Romanos bellum geſturo Livius narrat, Vehicula Macedonibus imperaſſe tormentis aliiſque bellicis inſtrumentis vehendis. Sed hæc aliaque eo ſpectantia docebit nos brevi eruditiſſimus Schefferus. Opportune enim ſuperioribus jam ſcriptis, moneor ex ultimo Septentrione à clariſſimi nominis & ingentium in litteras ſimul ac litteratos meritorum Nicolao Heinſio noſtro, cum alia parata ad prœlum habere virum illum inter paucos hodie diligentia & eruditione præſtantem, tum luculentum & accuratum de *Re Vehicularia* Commentarium. Ea ſolum hic adtigimus, quæ in veterum de rebus Nervæ ſilentio, & recentium diſſidentibus aut incertis de hac *Vehiculatione* ſententiis, ad pleniorem præclari ejuſdem Nummi declarationem ſpectare videbantur. Neque etiam alienum ab hoc loco inſigne ejuſdem Nervæ facinus CALUMNIA FISCI JUDAICI SUBLATA, juxta

xta nummum jam in ſuperioribus adlatum, & quomodo deceſſor ejus Domitianus *fiſcales Calumnias* repreſſiſſe dicitur Suetonio, aut Oroſio Marcus *Fiſcalium negotiorum Calumnioſa monumenta* incendiſſe, Juſtino autem *Calumnias litium* dici videas. Ut mittam alias ejuſdem Nervæ liberalitates cæteroquin ignotas, quas reperias iterum in ejus Nummis, de quibus paullo infra. L.VII.c.15. L.XXXVIII. c.7.

Ad ſimilem vero beneficentiam ſpectat quoque liberalitas illa Hadriani, juxta quam Remiſſa fiſco Principis aut ærario Pop. Romani RELIQUA debita ab annis ſedecim, ſyngraphis debitorum in foro incenſis, ſicut Dio & Spartianus in ejus vita tradidere. Hujus præclari facti memoriam ac imaginem tranſmiſere ad poſteras & noſtram etiam ætatem præclari ejuſdem Cæſaris Nummi, in quibus Hadrianus ſiniſtra Sceptrum tenet, dextra autem facem accenſam, qua jacentem in terra faſciculum exurit, ante tres figuræ ſtantes, quarum una (aut juxta nummum Mediceum tres) ſublata manu gaudium & acclamationes ſuas conteſtatur, Nummi autem inſcriptio, RELIQUA VETERA HS. NOVIES MILL. ABOLITA. *De Reliquis Remiſſis aut Abolitis.*

Viderat jam olim ſimilem Nummum vir incomparabilis, ſed quem male in Auſonianis lectionibus ad Tra-

janum non Hadrianum refert, deceptus, ut puto, lectione prioris partis ejuſdem nummi, in quo iſte TRAJANUS HADRIANUS vocatur; ut poſterius nomen, quod ſæpe accidit, vetuſtate exeſum in nummo vix amplius comparuerit. Unde cadit omnis ejuſdem Scaligeri ſollicitudo, *mirum eſt quod & Auſonius & Numiſma tribuunt Trajano*, quod Hadriano nempe imputant Scriptores Hiſtoriæ Auguſtæ. In Auſonio enim aut *Hadrianus* pro *Trajano* omnino reponendus, ubi hujus facti in Panegyrico ad Gratianum meminit, aut inter μνημονικὰ ἁμαρτήματα Auſonii referendum: Numiſma autem index hujus facti ſub Hadriano non Trajano percuſſum. Neque id inſolitum, ut Hadriani acta Trajano adſcribant auctores; errore forte itidem ex ea nominum communione profecto. Ita quum Hadrianus Curſum inſtituiſſet fiſcalem, Victor Schotti, ut ſupra innui, id Trajano tribuit, ac de prima publici Curſus inſtitutione perperam accepit, quæ Auguſtum auctorem habuerat. Eandem alias Hadriani munificentiam ſuperiori Nummo expreſſam refert quoque Abul Pharagius, ut primum ac præcipuum Dyn. VII. p. 76. Cæſaris illius factum. Per RELIQUA autem eodem Nummo deſignantur publica & fiſcalia debita tam Civium Romanorum (quamquam ea diſtinguit in commemoratione hujus rei Spartianus) quam reſidua Provinciarum ex præteritis Vectigalibus aut Tributis; & quæ poſtrema vulgo *Reliqua*, *Reliqua publica*, *Reliqua tributaria*, *Reliqua ex fiſcalibus titulis*, *Reliquationes* etiam paſſim vocantur in libris veterum Juriſconſultorum & L. 9. §. 1. D. de Publ. & Vect. Conſtitutionibus Cæſarum; ſicut alias quoque Paulo J. C. *Reliquationes Vectigalium*. Unde Euſebius etiam ex verſione Hieronymi, in mentione hujus facti, *Reliqua Tributorum Urbis relaxavit chartis publice incenſis*.

Græcis

Græcis vero eadem dicta ſimiliter non λοιπάδες ſolum & λοιπογραφίαι, ſed etiam λείψανα ſeu *Reliquiæ*, (contra quam cenſet doctiſſimus Caſaubonus ad Spartianum) ut mox è Procopio audiemus. Neque vero ignoras quam frequentia eſſent *Reliqua* illa, ad quæ exigenda & compellendos ad ſolutionem debitores, præter ordinarios Judices ac Rationales, tot *Exactores*, *Executores*, *Compulſores* item & *Opinatores* extra ordinem miſſos, iidem libri Juris Romanorum nos docent. Inde *Tabularii* inſuper ſeu *Numerarii* conſtituti, qui in rationes referrent ac Judicibus iiſdem aut Exactoribus indicarent, à quo & quantum id genus *Reliquorum* deberetur, ut liquet ex Conſtitutione Valentiniani, quæ in utroque Codice legitur. Unde etiam explicanda & ſupplenda venit vetus Inſcriptio, in qua ſcribitur Florus Auguſti Libertus TABULARI. FISCI ALEXANDRINI RELIQUO... h. e. *Tabularius Fiſci Alexandrini Reliquorum*, ac ſimul illuſtrantur aliæ Conſtitutiones Imperatorum, in quibus iidem *Tabularii Civitatum*, aut inter *officia fiſco obnoxia* recenſentur. VETERA autem dicuntur in Nummo eadem Reliqua, prout apud Tacitum, *Vetera* Provinciarum onera, & notantur apud Suetonium, *Tabulæ* VETERUM *ærarii debitorum*, h. e. præteriti temporis, ſicut ea vocantur Juriſconſultis, ut *præteriti temporis Vectigal* à Papirio, & *præteriti temporis Reliquationes* in Novella Juſtiniani; ac nonnunquam *præterita*, ut de *præteritis condonatis* in eadem, alibi *Reliqua debita à præterito circulo Indictionis*. Ita *ſuperiorum omnium temporum Reliqua* in alia Conſtitutione Theodoſii. Et eatenus diſtinguitur Hadriani Indulgentia ab ea quorundam Cæſarum, qua non *Vetera* vel præterita, ſed futura Tributa ſubinde remiſſa leguntur. Immo per eadem *Vetera* deſignata in Nummo

Theſ. DCXI. 5.

L. 1. de Num. & Actuar. C. Th.

In Auguſto.

L. 7. D. de Public.

Nov. CLXIII.

Nov. CXLVII. c. 1.

non promiſcue omnium ſuperiorum temporum Reli-
qua, ſed præterita annorum ſedecim, ut ex Dione ſci-
mus. Ita duplò major M. Aurelii Indulgentia, à quo
Reliqua ſex & quadraginta annorum remiſſa tradit ali-
Lib. LXX. bi idem Dio. Inde vero, & arte haud ſine fundamen-
to, Indictionum exempla colligit in Euſebianis *ὁ πάνυ*,
& ex Hadriani Indulgentia annorum XVI. ſeu XV. ab-
ſolutis, Marci autem XLV. itidem abſolutis, quatuor
Indictiones completas efficit, per quas nempe ejuſmo-
di fiſcalium debitorum Remiſſiones fieri ſolitæ. At-
que ita longe aute Conſtantini tempora quærenda eſ-
ſet origo earum Indictionum, de qua tamen nihil cer-
ti aut eodem Conſtantino antiquius docere nos potuit
Petavius. Quamquam interdum aut citra limitatio-
nem temporis remiſſa in genere omnia præteriti tem-
poris *Reliqua*, ut cum aliunde tum ex commemorata
paullo ante Conſtitutione Theodoſii manifeſtum; aut
ad pauciores etiam annos, quam è quibus vulgo con-
ſtabat Indictio. Ita *quinque annorum Reliqua* à Conſtan-
tino Flavienſibus Æduis remiſſa, ut ex eorundem Pa-
negyrico ſcimus. Athenis vero Tributorum indictio-
nes quinto quoque anno fieri ſolitas obſervat alicubi
De Athen. Rep. Xenophon. Sicut ergo futura Tributa in triennium,
quinquennium, aut ſimile annorum ſpatium ſubinde
remiſſa apud Hiſtoricos leguntur; ſic præterita etiam
ſeu *Vetera* ad ſimile tempus nonnunquam condonata.
Quin HS NOVIES MILL. ſumma eodem Nummo
Theſ. x. 6. adſcripta, ut & in veteri Lapide apud Gruterum, niſi
quod huic ſummæ addantur ibi *Centena Millia*, ſed de-
ſcriptorum errore, quem merito ad Spartianum caſti-
gavit *ὁ πάνυ*, & cui ſuffragatur interiorum hodie littera-
rum decus & Pecuniæ Veteris optimus interpres Jo.
Frid. Gronovius. Inde autem magnitudinem illius
largi-

largitionis, quam non referunt auctores, adhuc hodie ſcimus, & quam (prout Nummo expreſſa) ad ducenties vicies quinquies centena millia ſcutatorum Philippeorum, ſeu ut hodie loquuntur, viginti duos *milliones* cum dimidio reduxerunt jam ante nos viri docti. Digna utique, mi OCTAVI, munificentia Romano Principe ſeu Parente publico, & vel quo nomine LOCUPLETATOR ORBIS TERRARUM dici merito potuit Hadrianus, prout in antiquo Nummo vocatur. Certe in tantum laudanda beneficentia, in quantum culpanda Vitellii profuſio, qui eandem ſummam NOVIES MILLIES SESTERTIUM *pauciſſimis menſibus intervertiſſe* creditur. ABOLITA autem dicuntur ſignanter eadem Reliqua, quod igni traditæ fuerint debitorum ſyngraphæ, ſicut Deûm ædes *igni abolitas* dixit Tacitus, aut Poëta, *aboleri carmina flammis*, immo in ſimili facto Honorius juxta tres ea de re Conſtitutiones in [a] Cod. Theodoſ. *Chartis* ABOLITIS, *quibus debita publica continentur*; alibi, [b] *Atque ut ipſa memoria* RELIQUORUM *intercidat, Chartas omnes &c. undique in medium congregatas palam flammis jubemus* ABOLERI, item in Cod. Tit. *Chartis* ABOLITIS *debitorum*. Alioquin *Remiſſa* aut *Condonata* dicta vulgo ejuſmodi Reliqua, ac ſequiori ævo, ut obſervo, *Relaxata*, cum in Conſtitutione Honorii, *Privatæ quoque rei debita ſimiliter relaxamus*, tum Euſebio in Chronico ex verſione Hieronymi loco paullo ante adlegato, ac ſimiliter Caſſiodoro, *fiſcalia tributa relaxaſſe*. Quæ liberalitates cæteroquin vulgo *Indulgentiæ*, ut notum, illa ætate dici ſolitæ, ſicut *relevatio* de futuris, juxta Juſtiniani Novellam. Hinc etiam haud ignoti Tituli *de Indulgentiis Reliquorum*, aut *Indulgentia Tributariorum Reliquorum*, & quod eodem ſpectat, *de Reliquis publicis*

Tac. Hiſt. 2. 95.

Annal. 11. 49.

[a] L. 6. de Indulg. deb. C. Th.

[b] L. 3. Eod.

L. 14. Eod.

L. 6. ſupra.

Var. l. 11. c. 32.

Nov. CLXIII.

non

non exigendis. Alias liquet, quo ſenſu ſumatur *abolitio* aut *abolitio publica* apud eoſdem Juriſconſultos, quæ nempe ad *Indulgentias Criminum*, de quibus Codex Theodoſianus, non autem *Reliquorum* ſpectant: quamquam & juxta Nummum, nec in diſpari beneficentia
Annal.xiii. Tacitus, loco alibi excuſſo, *Manet tamen* ABOLITIO *Quadrageſimæ*; alibi autem, *Tributorum abolitio.* Similes vero cum temporarias tum perpetuas largitiones Cæſarum in condonandis reſiduis Tributorum aut Vectigalium, vel abolenda eorum parte commendant ſæpe Auctores, ut in Auguſto, Aurelio, M. Aureliano Dio, Ariſtides, Capitolinus, Vopiſcus; in Antonino
Lib.xxv. Pio Faſti Siculi, in Juliano Ammianus & ipſemet
[a] Ep.xlvii. in [a] Epiſtolis ac Miſopogone; in Valente idem [b] Am-
[b] Lib.xxxi. mianus, cui traditur *in adærandis* RELIQUORUM *de-*
In Panegy. *bitis non moleſtus*; ac denique in Gratiano Auſonius. Immo ſi Procopium audimus, id non jam ab uno ſed à ſingulis Cæſaribus, neque ſemel ſed aliquoties fieri ſolitum, ut reliqua condonarent; qui locus præclarus
Arcan. Hiſt.c.30. index hujus moris meretur hic adſcribi; *πρῶτα μὲν εἰθισμένον ἦν ἐκ παλαιοῦ ἕκαστον τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἔχοντα οὐχ ἅπαξ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλάκις τοῖς τῶν δημοσίων ὀφλημάτων* ΛΕΙΨΑΝΟΙΣ *τοὺς κατηκόους δωρεῖσθαι πάντας·* *primo quidem ſolitum erat ab antiquo, unumquemque è Romanis Cæſaribus, non ſemel ſed ſæpius publicorum debitorum* RELIQUA *omnibus, qui erant in ditione Pop. Rom. remittere*; & ratione addita, ne perpetuo in his anguſtiis verſarentur, aut Quæſtorum Reliqua exigentium moleſtiæ eſſent obnoxii: Juſtinianum vero ſpatio annorum duorum & triginta nulla ejuſmodi *Reliqua* remiſiſſe; quo factum ut miſeri ſubditi non novam ſed præteriti temporis gravem & iniquam exactionem veriti, fortunis omnibus exuerentur. Quam immerito autem hac labe one-

oneretur Juſtinianus, & quam non inferior fuerit ea laude, quam ex *Indulgentiis Reliquorum* captaverant Deceſſores, abunde arguunt duæ ejuſdem Novellæ anno imperii XXVIII & XXIX latæ, quibus XXIII annorum Reliqua omnia condonat. De Juliano alioquin obſervat Ammianus, caviſſe illum *ne per Indulgentias quas appellant Tributariæ rei concederet* RELIQUA; idque ob rationem quam addit haud abſurdam, quod ejuſmodi Indulgentiæ cederent tantum in commodum divitum, non vero pauperum, qui ad univerſam ſolutionem omnium id genus Reliquorum, ſub exordia principatus compelli ſine laxamento conſueverant. Similem vero Indulgentiam Reliquorum ut Romanis Cæſaribus, ita jam olim in regni auſpicio cum Laconum tum Perſarum Regibus conſuetam tradentem videas Herodotum, ἐν δ᾽ ἂν Πέρσῃσι ὁ κατιστάμενος Βασιλεὺς τὸ προοφειλόμενον φόρον μετίει πάσῃσι τῇσι πόλισι, *apud Perſas Rex creatus omnibus civitatibus Tributum quod debent remittit.* Neque diſparem in aliis Regibus beneficentiam commendant nonnunquam auctores, ut in Alexandro Magno Arrianus, Solenſibus L Talenta Reliqua remiſiſſe; in Perſeo Polybii Excerpta eum univerſis Macedonibus fiſcalia debita condonaſſe; in Mithridate Juſtinus, *debita Civitatibus publica privataque remittit*; & in Theoderico Caſſiodorus, eum Arelatenſibus, ut modo audivimus, *fiſcalia tributa relaxaſſe.* At Rhodiorum ſingulare facinus memorat Dio Chryſoſt. qui remiſſionem omnium debitorum ſibi à Romanis factam admittere detrectarint. Neque inſolitus etiam modus abolitionis ſuperiori Nummo expreſſus, Imperatoris nempe face accenſa Reliquariorum ſyngraphas comburentis; quo ſublata vel præcipua calumniandi (ut aliunde ſcimus) materia, ſecuritati eorundem perpe-

Nov. CLXVII. & CLXVIII.

Lib. XVI.

Lib. VI.

Lib. II.

περ. ἀνας. Pag. 125.

L. XXXVIII. c. 3.

Orat. XXXI.

tuæ

tuæ conſuleret. Hunc morem certe videtur ab Auguſto hauſiſſe Hadrianus, de quo ſimile factum referunt præter Suetonium Dio ac Appianus; & quem rurſus
Lib. LXX. poſt Hadrianum æmulatus cum Marcus juxta Dionem
Lib. VIII. c. 15. & Oroſium, tum Aurelianus apud Vopiſcum, *tabulas publicas ad privatorum ſecuritatem exuri in foro Trajani ſemel juſſit*; ac præterea juxta Auſonium Gratianus, & latis aliquot ea de re Conſtitutionibus, ut paullo ante vidimus, Honorius. Immo quod laudabile facinus
Pag. 207. Pio quoque adſcribunt Faſti Siculi ſeu Ἐπιτομὴ χρόνων à Scaligero edita; quamquam altum ſit apud auctores in rebus Pii de eo facto ſilentium. Quum vero iidem Faſti nihil tale de Hadriano referant, quod tamen invicta Auctorum, Lapidum ac Nummorum ſimul fide conſtat, haud vane ſuſpicari licet, illos id Pio ſecus tribuiſſe, quod ad Hadrianum Deceſſorem aut ſucceſſorem Marcum referri debuit. Neque vero pauca id genus occurrunt in Faſtis illis male ordinata, quæ intacta reliquit, aut è quibus in lubrico ædificat ὁ πάνυ.

De Liberalitatibus & Congiariis Cæſarum. Ejuſdem vero aut Hadriani, aut Deceſſoris Trajani, aut aliorum priorum juxta ac ſequentium Cæſarum LIBERALITATES, CONGIARIA DATA POP. ROMANO, vix aliunde rurſus, quam ex præclaris eorundem Nummis ſcimus, in quibus repetita ſæpius illarum largitionum memoria: adeo ut in Hadriani Numiſmatibus VI ejuſdem LIBERALITATES, in Pio VIII, in Marco VI aut VII, in Severo VI, & Antonino Caracalla etiam VIIII diverſis temporibus factæ reperiantur. Ita CONGIARIUM PRIMUM P. R. DAT. in præclaro Titi nummo apud illuſtrem Sevium, in aliquot Trajani nummis Mediceis, CONGIARIUM PRIMUM, SECUNDUM, TER-

TERTIUM; in Nerone CONG. II. DAT. POP. in M. Aurelio etiam CONG. AUG. III. & CONG. AUG. IIII. Quibus vero temporibus, aut qua occaſione eædem largitiones factæ, docere poſſunt adſcripti in iiſdem Nummis Conſulatuum aut Tribunitiæ Poteſtatis numeri; atque ita inde ſuppleri deficientes hic paſſim Romanæ Hiſtoriæ Annales, qui nonnunquam bis aut ter ad ſummum dati ab uno vel altero Cæſare *Congiarii*, aut *Liberalitatis* præſtitæ meminere. Quis jam ſimilem Nervæ beneficentiam memorat, præter præclarum ejus Nummum inſcriptum CONGIAR. P. R. S. C. aut geminum Gazæ Barberinæ, CONGIARIUM DA. P. R.? Quis Getæ, præter Antonini fratris nummos, in quibus illius LIBERALITAS V, hujus VI. ſignatur; cujus generis aureum vidi etiam in Gaza Regia Gallorum? Quis Maximi & Pupieni, præter inſignem eorum Nummum, qualem æreum quoque ſuppeditavit mihi Muſeum Seguinianum, LIBERALITAS AUGUSTORUM? Quis vel Philippi aut Decii, præter inſcriptum prioris Nummum, LIBERALITAS AUG. II. & alterius LIBERALITAS AUG. ut ſexcentos id genus omittam ſub ſingulis ferme Cæſaribus aut majori eorum parte ſignatos? Quid vero illuſtrius in Actis Pacis eorundem Cæſarum, quid ad eorum commendationem & ad aliorum ſimul exemplum magis opportunum? Unde præterea niſi ex eorundem Nummorum contemplatione diſcas omnem rationem hujus moris, qui non ſemel viris doctiſſimis impoſuit, ac præ aliis τῷ πάνυ ad Hiſtoriam Auguſtam; dum in Amphitheatri gradibus omnes illas argenti & teſſerarum largitiones & panum diviſiones fieri exiſtimat; ac de iis interpretatur inſcriptionem antiquam, QUÆ DIVISÆ SUNT

POPULO PER GRADUS, & locutiones frequentes in Codice Theodoſiano, *de Gradibus*, *in Gradibus*, *&* *Gradibus Panem diſtribuere?* At vero hanc ejus ſententiam merito jam ante nos ab aliis impugnatam, præ cæteris Nummi veteres abunde refellunt; qui ob ſolemnitatem ejuſmodi largitionum percuſſi, oſtendunt erectum Tribunal ſeu ſuggeſtum, & Gradus ante quibus conſcendebatur; ſedentem in Curuli Imperatorem; ſtantes in eodem ſuggeſtu unam aut plures figuras, cum Congio aut Teſſera, Frumentarias aut Nummarias Teſſeras diſtribuentes ſingulis per illos gradus eaſdem recipientibus. Cujus generis en tibi duos nummos priorem cum Nervæ Congiario ſupra indicato, alterum Alexandri Severi è Muſeo Chriſtinæ Auguſtæ.

H. Valeſ. ad Ammian. & Jac. Gothofr. ad C. Th.

Foro autem vicinum fuiſſe illum ſuggeſtum, & eandem ſimul harum diviſionum rationem firmat illuſtris apud Joſephum locus, male ab eodem viro ſummo acceptus, ubi inter alia de illo ſuggeſtu loquens, ὑψηλόν τε ἐστὶ τὸ στέγος εἰς τὴν ἀγορὰν φέρον, *ſublimis vero eſt ille ſuggeſtus ducens ad forum*, & quo reſpexit Prudentius loco haud ignoto,

Origin. l. XIX. c. 1.

Et quem panis alit gradibus diſpenſus ab altis.

Quæ ſatis ante oculos ponunt, quid ſibi velint locutiones illæ PER GRADUS, aut PANUM GRADILIUM.

LIUM obviæ in inſcriptione veteri, apud Caſſiodorum, & in Codice Theodoſiano; quæ non alio, quam ad Gradus erectos ante illum ſuggeſtum reſpiciunt, è quibus Teſſeræ nummariæ aut frumentariæ, ac poſtea id genus Panes quoque dividebantur. Neque proinde tamen ſuperiores aliique id genus Nummi, de *Panum* illorum *Gradilium* diſpenſatione ſeu *Annonis Civicis* cum clariſſimo hujus ætatis Juriſconſulto explicandi veniunt: Illæ enim *Annonæ* ſeu *Panes Civiles* quotidie diſtribui ſoliti, unde ἄρτοι ἡμερήσιοι vocabantur, quod è Codino notavit jam ad Hiſtoriam Auguſtam ὁ πάνυ. At Nummi, de quibus agimus, ad extraordinarias Imperatorum largitiones ſpectant, quas nempe vel ſub auſpicia Imperii; vel die virilis togæ deſtinatis hæredibus datæ; vel adoptato aliunde ſucceſſore, declarato Cæſare, Natalibus aut Quinquennalibus vel Decennalibus Principis; liberorum Nuptiis; ſolemnibus Victoriarum ac Triumphorum; adventu in Urbem; aliiſque id genus publicis feſtivitatibus, Populo aut Militibus erogabant. Has enim ut plurimum video ejuſmodi largitionum occaſiones in antiquis monumentis. Quo ſpectant etiam extraordinariæ illæ Annonæ largitiones Urbi aut Italiæ pro temporum ratione conceſſæ; ut à Nerva, cujus facti rurſus ſolus index ejus Nummus in quo Modius cum ſpicis & inſcr. PLEBEI URBANÆ FRUMENTO CONSTITUTO. Quamquam id factum ad certam & ſtabilem frumenti diviſionem ſpectare videatur; qualem menſtruam Principum liberalitate Romæ conſtitutam noſti, & fidem inter alios facit Philo de Auguſto οὐ μὴν ἀλλὰ κἀν ταῖς μηνιαίνοις τῆς πατρίδος διανομαῖς, ἀργύριον ἢ σῖτον ἐν μέρει παντὸς τοῦ δήμου λαμβάνοντος, *Domi quoque quoties menſtruas pecuniæ frumentive diſtributiones populus acciperet.* Adde *Alimenta*

Jac. Gothofr. ad C. Th. T. v. p. 240.

Legatio. ad Caium.

Italiæ ſub Trajano decreta, juxta ejuſdem Nummum ALIM. ITAL. S.P.Q.R.; unde poſtea etiam conſtituti Curatores Alimentorum Italiæ, qualis Didius Julianus Spartiano, *curam* ALIMENTORUM *in* ITALIA *meruit*; aut quomodo ſimiliter à Marco Italiæ civitatibus in annonæ penuria ex Urbe ſubventum. Cæterum nonnunquam ſignata ſimilis Cæſarum LIBERALITAS, per Mulierem ſtantem cum Cornucopia, è qua frumentum effundit, aut quæ utraque manu Cornucop. & Congium vel Teſſeram tenet. Inſignis etiam nummus Hadriani Mediceus, in quo pro more inſidens tabulato Imperator, ſtans ante illum Mulier frumentum è copiæ cornu effundens in ſinum alterius ſtantis, alia autem diſcedens cum ſinu pleno frumenti recepti, ac inſcr. LIBERALITAS COS. III. S.C. Quæ inſuper ſatis arguunt, eoſdem Nummos ad ea tempora reſpicere, quibus per Teſſeras frumentarias Annona publica diſtribui viritim conſueverat, nondum autem per Panes Gradiles loco frumenti, ſive illa ordinaria, quæ menſtrua olim erat, ut modo audiebamus, ſive extraordinaria ob cauſas commemoratas. Interdum etiam deſignata per ſimiles LIBERALITATES Donativa Militum, ut liquet ex iis Nummis, in quibus ante ſuggeſtum adſtant Prætoriani milites, aut in quibus figura ſtans dextra Congium, ſiniſtra Labarum tenet. Ut enim *Liberalitas*, ſic *Congiarium* nonnunquam pro quovis munere; ut quum Seneca ad Urbes aut homines datos eandem vocem transfert, *ut tua Congiaria urbes ſint*; alibi, *Sejanus patrem tuum clienti tuo Satrio Secundo Congiarium dedit*; in ſpecie aliquando pro Donativo militum, ut apud Tullium de legionibus Macedonicis, *hæ Congiarium ab Antonio accipere noluerunt*, & apud Capitolinum in Pio; ſicut

Capitol. in M. Aurel.

De Benef. l. II. c. 16.

Conſ. ad Marciam c. 22.

L. XVI. Ep. ad Att. 8.

ſicut viciſſim Donativum pro Congiario apud Spartianum, *Donativum Populo ac militibus expendit. Largitiones* alioquin & *largitates* dictæ ſequiori ævo ejuſmodi Cæſarum Liberalitates; quomodo poſterior occurrit eo ſenſu in duabus Conſtitutionibus Theodoſii, in titulo de Annonis Civicis Codicis Theodoſiani, item apud Spartianum in Caracalla, *non tenax in largitate.* Prior autem, cum haud infrequens eidem Spartiano, tum apud Hieronymum, *quidquid & Imperatoris* LARGITIO *& honoris inſulæ dederant, in uſus pauperum conferebat.* Hinc ſimilis etiam LARGITIONIS mentio in ſequenti nummo Conſtantii, in quo ſedens Imperator cum Tiara inter duas figuras unam militis ſtantis, alteram cum Corona radiata dextram Conſtantio porrigentem, aut ab eo aliquid accipientem, In Hadriano. Tom. v. p. 252. Ep. ad Salvin. T. I. p. 74.

In Cimel. Regin. Chriſt.

Chiffletius noſter, qui haud vulgarem hujus antiquitatis amorem ac peritiam conjunxit, & cui hujus nummi iconem debeo, opportune eundem referebat ad illam Conſtantii liberalitatem, qua Arſacem Armeniæ Regem proſequutus dicitur apud Ammianum, *Conſtantius accitum Arſacem Armeniæ Regem* SUMMAQUE LIBERALITATE *ſuſceptum præmonebat & hortabatur, ut nobis amicus eſſe perſeveraret & fidus*; mox, MUNERA- Lib. xx.

NERATUS *cum Comitibus quos duxerat, rediit ad regnum, nihil auſus temerare poſtea promiſſorum, obligatus gratiarum multiplici nexu Conſtantio.* Commode itaque de eodem Rege Armenio explicanda illa figura radiata, & ſignatus nummus in memoriam liberalitatis illius ſeu *Largitionis*, quam in eum contulit Conſtantius; & cui lucem fœneratur inſuper Spartianus in ſimili Hadriani munificentia, *Reges eorum* LARGITIONIBUS *proſequutus*. Hinc nota etiam illo ævo *Largitionis* pro Ærario ſignificatio, *unde Comites ſacrarum Largitionum*, qui ante Procuratores aut Præfecti ſacri Ærarii vocabantur. Cæterum diſtributæ nonnunquam ejuſmodi largitiones, quæ fiebant Populo Romano, Curatoribus Tribuum & Centurionibus plebis, qui nempe eaſdem poſtea viritim dividerent, ſicut factum ab ejuſdem Conſtantii conjuge Euſebia. Index mihi hujus moris ipſe Cæſar Julianus, inſigni loco ubi de Auguſtæ illius
Orat. III. p. 241. in Urbem adventu verba facit, ὁπόσα τε ἔνειμε τῶν φυλῶν τοῖς ἐπιστάταις καὶ ἑκατοντάρχαις τοῦ πλήθους ἀπαριθμήσασθαι· *quantum autem pecuniæ Tribuum Curatoribus & Centurionibus plebis numerari juſſit.* Liberalitate ſcilicet in adventu Cæſarum haud inſueta, quam & infra illa tempora in Theodoſio ſcilicet ſeniore commemorat Idatius, &
In Chronico. juxta eundem Marcellinus Comes, *Theodoſius Imp. cum Honorio filio ſuo Romam menſe Junio introivit*, CONGIARIUM *Romano populo tribuit.* Ne abolitum jam quis putet illa ætate *Congiariorum* uſum aut nomen, quod vix tamen in Nummis, qui ſuperſunt, illorum temporum videas. Mitto alia, quæ addi hic poſſent forte haud protrita, neque ſcitu injucunda, de varia & multiplici ratione ejuſmodi Liberalitatum & Congiariorum; de ætate illorum, qui ad ea admittebantur; de Teſſeris Frumentariis ac Nummariis, earumque varietate,

tate, nec una appellatione; de multiplici numero ſummæ viritim datæ; de pondere & valore Nummorum, qui deſtinabantur nonnunquam ad ſimiles largitiones: ſed partim quibus non licet leviter defungi; partim quæ ab aliis jam dicta, aut vero dicentur uberius & accuratius à viro utriuſque noſtrum amiciſſimo ac inſigni Lycei Piſani ornamento Valerio Chimentelli, luculento opere de Re Donatica veterum, ad cujus editionem ſe publicę nuper obſtrinxit. Nos vero hic ad alia, & quidem ad finem operis, ita urgente Typographo, properamus.

Singularem quoque ſuperiorum Cæſarum Beneficentiam ac Providentiam ſignant varii illorum Nummi, qui vel PROFECTIONIS ab Urbe, ac ADVENTUS eorundem in Provincias meminere; aut ſingularum RESTITUTORIS titulum iiſdem Cæſaribus ſæpenumero tribuunt. Ibi videmus utique Hadrianum aliquem, aut Marcum, aut Severum, Auguſti exemplo, ac ut decuit *cunctarum Provinciarum parentes*, circumferentes terrarum orbi præſentia ſua varia ſubinde ac inſignia beneficia. In Mauretaniam Expeditionem ſuſcepiſſe Hadrianum colligit alicubi ex Spartiano eruditiſſimus Reineſius. Certum vero id ex ejus Nummis, ubi ADVENTUS MAURETANIÆ legitur, quomodo & ſimilem Trajani profectionem memorant itidem ejus Nummi, ADVENTUS AUG. MAURETANIÆ. Neque vero *Africam* ſolum, *Alexandriam*, *Aſiam*, *Bithyniam*, *Hiſpaniam*, *Judæam*, *Italiam*, *Macedoniam*, *Thraciam* luſtraſſe Hadrianum docent ſimiles ADVENTUS eorundem locorum, totidem Nummis inſcripti, qui occurrunt in antiquariorum libris, ſed *Ciliciam* quoque, ut liquet ex numiſmate parum obvio, quod nuper Cimeliar- De ADVENTU *Cæſarum aut* RESTITUTIS *Provinciis.*

 chio

chio inclytæ Reginæ acceſſit ADVENTUI AUG. CILICIÆ. Ut pateat quam vere à Dione ſit adſertum, neminem Principum tantùm terrarum peragraſſe; quo nomine HERCULEM etiam eundem appellatum exiſtimavit doctiſſimus Caſaubonus. Sic duplicem Severi in Thraciam profectionem arguit nummus ejuſdem Mediceus, ΕΠΙΔΗΜΙΑ Β. ΣΕΥΗΡΟΥ ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ· *Adventus* II. *Severi*, *Perinthiorum Neocoron*. Tacitum vero Auguſtum etiam extra Urbem profectum ac Romam reverſum, vix aliunde quam ex præclaro ejuſdem Nummo colligas, in quo Imperator equitans, præeunte victoria, à tergo vero miles, & ſigna Legionum cum inſcr. ADVENTUS AUG. Frequenter vero plures figuras juxta Aram & cum Tauro videas, ad ſacra nempe facienda paratas, quibus illum ADVENTUM AUGUSTI proſequuntur eæ, quas adibat Imperator, Provinciæ. Sacra nempe olim peracta in adventu aut reditu Principum, quomodo Clytemneſtra apud Senecam nuntiato illi Conjugis adventu,

In Cimel. Mediceo.

Sacris colamus proſperum tandem diem;

In Agamem.

ne alios teſtes huc advocem in re haud obſcura; aut alioquin Rhodiorum exemplum, qui juxta Hyginum, quoties à littore longius prodeunt claſſes, *prius ſacrificant Phorbantis* ADVENTUI. Sicut ſacris nempe Deorum loci præſidum, quod alibi diximus, præſentiam, ita iiſdem ſalutarem Auguſtorum Epiphaniam celebrant Urbes & Provinciæ, ac felicitatem ſuam prædicant iis, quas interdum præferunt id genus Nummi, inſcriptionibus, ADVENTUI AUG. FELICISSIMO; aut FELIX ADVENTUS AUG. NN. Hinc de Adventu Conſtantini ac filiorum, quem Roma ſibi pollicebatur, Nazarius, *Unum modo quo fieri poſſet Roma*

Aſtron. l. II.

In Panegyr.

FE-

FELICIOR, *maximum quidem, ſed tamen ſolum, ut Conſtantinum, ut Beatiſſimos Cæſares videat, & fruendi copiam pro deſiderii modo capiat, ut vos* ALACRIS *excipiat, &c.* Certe ubi Hadrianus in Africam venit, *ad* ADVENTUM *ejus poſt quinquennium pluiſſe*, auctor eſt Spartianus, ac ideo ab Africanis dilectum. Inde etiam quum partim præſentia ſua, ut Hadrianus, Marcus, Severus; partim etiam abſentes, ut Pius, ac nonnulli id genus Cæſares, variis modis eaſdem Provincias ſublevarent; jacentes erigerent; damna earum in gloriam Principis verterent; refovendo eaſdem aut inſtaurando; modo Tributa, Vectigalia, Reliqua, Vehiculationem remittendo aut abolendo; modo tertiam partem vel Vectigalium, vel fundorum civitatibus ad publicas neceſſitates aut reparanda mœnia deputando; quorum illud priſca inſtitutione receptum docet Conſtitutio Theodoſii, poſterius ab Honorio demum & Arcadio inductum Codex Theodoſianus; modo pecunia aliunde, ut à Pio factum narrat Capitolinus, eaſdem adjuvando; modo Præſides & Procuratores ſuos licentius in eo munere verſantes coërcendo, ſicut de Hadriano Spartianus; haud immerito idem RESTITUTOR ACHAIÆ; AFRICÆ; ARABIÆ; ASIÆ; BITHYNIÆ; CILICIÆ; GALLIÆ; HISPANIÆ; ITALIÆ; MAURETANIÆ; MACEDONIÆ; PHRYGIÆ; SICILIÆ, aliarumque adhuc regionum publico ære ſignatus. Ut proinde de illo Cæſare, jure optimo dixerit Aur. Victor, *cum oppida univerſa* RESTITUERET. Immo non BITHYNIÆ ſolum, ſed in ſpecie ejuſdem Metropoleos Reſtitutor legitur in rariſſimo nummo Abbatis Braceſii inſcripto, RESTITUTORI NICOMEDIÆ; cujus nempe, ut aliorum id genus, ſolemnis typus, ſtans Imperator

L. 13. C. de Vectig.

L. 32. de oper. publ. C. Th.

 ſup-

ſupplicem poſito genu Urbem aut Provinciam dextra erigens.

Hinc de Hadriano in Chronico Euſebius, *Terræ motu facto* NICOMEDIA *ruit, & vicinæ urbes plurimæ everſæ ſunt. Ad quarum inſtaurationem Hadrianus de publico eſt largitus impenſas.* Ut liqueat quo titulo ac jure NICOMEDIÆ aut BITHYNIÆ RESTITUTOR dicatur in iiſdem Nummis. Sic collapſas terræ motu duodecim Aſiæ Urbes à Tiberio erectas ac reſtitutas præter Auctores, celebrat notus ejuſdem Nummus CIVITATIBUS ASIÆ RESTITUTIS. Quo reſpexit Velleius, *Fortuita non Civium tantummodo, ſed Urbium damna Principis munificentia vindicat.* RESTITUTÆ URBES ASIÆ: qua de re conſulendus itidem Strabo; & quòd ſimile Marci beneficium prædicant Nummi à Communitate XIII. civitatum ſignati, quos alibi deſcripſimus. Ita eodem exemplo Galba REST. NUM. ſeu *Reſtitutor Numidiæ*, dictus in præclaro Nummo Seguiniano, & Poſtumus aut Gallienus RESTITUTOR GALLIARUM; quomodo Vopiſco etiam vocatur Aurelianus; ac nonnunquam auguſtiori titulo in aliis Nummis, RESTITUTOR GEN. HUMANI, ut Licinius Valerianus, aut RESTITUTOR ORBIS Valerianus ac Aurelianus, aliique;

Lib. XII. & XIII.

liique; de quo Aureliano proinde Vopiſcus, *per quem totus Romano nomini* ORBIS *eſt* RESTITUTUS; ſeu, ut in nummo inſigni Hadriani, RESTITUTORI ORBIS TERRARUM. Mitto jam aut L. Vero ſignatos nummos ut RESTITUTORI PARTHIÆ; aut Marco SARMATIÆ; aut denique eodem ſpectantes titulos RESTITUTORIS URBIS; EXERCITUS; REIPUBLICÆ; ac etiam MONETÆ; quos Severo, Alexandro, Probo, Jovino, Valentiniano aliiſque tribuunt itidem antiqui Nummi. *Reſpublica* nempe, juxta Athalarici decretum apud Caſſiodorum, *non eſt unius civitatis cura, ſed totius regni proviſa cuſtodia.* In Cimel. Regin. Chriſt. Var. l. IX. c. II.

Neque minora Munificentiæ & Majeſtatis eorundem Principum exempla præbent REGES ab iis frequenter exteris gentibus DATI. Præiverant Auguſtus, Tiberius, Claudius, Nero, à quibus Arſacidarum aut Armeniorum ſolio Reges ſubinde impoſiti leguntur; ut de Mauris, Judæis, aliiſque nihil jam dicam. Inde plures iique haud vulgares Nummi, hinc cum Cæſarum effigie, illinc eorum Regum, quos vel datos à Romano Principe, vel in fidem acceptos liquet: cujuſmodi, quos ſupra enumeravimus, qui hinc Auguſtum, Claudium, Flavios, Lucillam, Pium, Severum, Gordianum, illinc RHOEMETALCEM, AGRIPPAS, MANNOS, ABGAROS, SAUROMATEM, alioſque id genus ſignant aut recenſent. Ut certe haud illuſtriori documento delati beneficii, aut obſequii debiti fidem conteſtari potuiſſent iidem Reges ὑπήκοοι, prout eos haud immerito vocat Strabo. Quibus adſcribendus etiam venit Ponto ac Boſporo ab Auguſto impoſitus juxta Dionem POLEMO; unde Nummus argenteus quantivis pretii, qui in priori area Au- *De* REGIBUS DATIS *à Cæſaribus.* Lib. VI. Lib. LIII.

 guſtum,

Annal. 11. 56. guſtum, in altera eundem Regem Ponticum, ut Tacito vocatur, & à quo dictus ſeu à filio *Pontus Polemoniacus*, exhibet, & quem Regiæ Gallorum Gazæ noviſſime inſertum indicabat mihi vir plenus officii omnique laudum ac virtutum genere ornatiſſimus Henricus Juſtellus. Sub Trajano vero, ut propagati latius, quam ſub Deceſſoribus imperii fines, ſic ampliata quodammodo juris illius & majeſtatis prærogativa. Non jam Romæ; ſed Cteſiphonte in ipſa Parthorum Regia Rex nomine PSAMATISSORIS iiſdem Parthis à Romano Principe conſtitutus: quod factum præter Dionem ac Spartianum tangit quoque in Parthicis Arrianus apud Photium. Id vero, ſi aliunde non conſtaret, docerent nos hodie præclari hujus Cæſaris Nummi inſcript. in averſa parte REX PARTHIS DATUS; & quo referendus itidem cum alter apud Occonem, REX PARTHICUS·RESTITUTUS; tum alius parum obvius, REX PARTHUS. Armeniis etiam Regem nomine Parthamaſium dedit, illato proinde Parthis & Armeniis bello, quod Rex Armeniorum non à ſe, ſed à Parthorum Rege Diadema accepiſſet. Haud uni etiam genti barbaræ ad Pontum Euxinum, impoſitos ab eodem Trajano aut ejus ſucceſſore Hadriano Reges commemorat in Periplo Arrianus. Inde conſtitutos illos per Orientem aut alios terrarum tractus Reges ſignat etiam memorandus ejuſdem Trajani nummus aureus, cum inſcr. REGNA ADSIGNATA; quem & alibi non ſemel viſum Etruſci Mæcenatis Gaza nobis ſuppeditavit.

In Cimel. Regin. Christ.

In Peripl. Pont. Eux.

Vides

Vides in priori tam auguſtæ ſolemnitatis morem, curuli in ſuggeſtu inſidentem inter duos milites Imperatorem; poſito autem genu ſupplicem Arſacidam, quem Parthis Regem protenſa dextra conſtituit, juxta nempe Phraatis exemplum Horatio commemoratum,

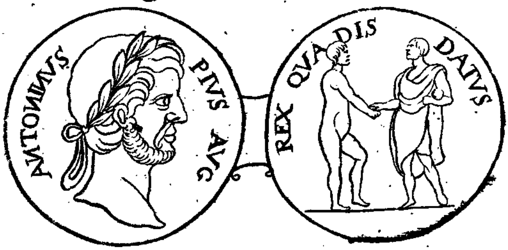
—— *jus imperiumque Phraates* L.1.Ep.XII.
Cæſaris accepit genibus minor:

aut illud Claudiani, *poſitoque Tiaram ſubmiſere genu.* Poſterior vero non quinque, ut cælator male expreſſit, ſed ſex figuras exhibet, ſedentem itidem in ſubſtructione Imperatorem; ſtantes cum Tiaris aut Coronis Reges ab eo creatos; eundemque alteri figuræ ſtanti manum porrigentem. Ut proinde haud obſcurum, quænam deſignetur divino Revelationum Scriptori, *ἔχουσα βασίλειαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς, imperium habens ſupra Reges Terræ.* Sic Trajani, aliorumque Deceſſorum exemplo, à Pio & L. Vero Reges rurſus Armeniis dati, juxta præclaros Nummos utriuſque Cæſaris, REX ARMENIIS DATUS, aut REX ARMENIÆ DATUS, quos deſcripſerunt diligentes antiquarii. Inde mos ille ad ſequiora tempora tranſmiſſus, cujus meminit Procopius, ut Armeniæ minoris ſatrapæ quinque conſtituerentur, qui inſignia à Rom. Imperatore Chlamydem, Tunicam, Calceamenta colo-

VI. Conſ. Honor. — Apoc. XVII. 18. — Lib. III. de Ædif. c. 1.

ris

ris punicei, quæ nemo niſi Imperator Romanorum & Rex Perſarum poſſit geſtare, obtinere conſueverant. Immo non *Armeniis* ſolum ſed QUADIS etiam REGEM à Pio DATUM, de quo ſilent Auctores, docuit me rariſſimus ejuſdem Cæſaris nummus, quem videre licuit in Muſeo Seguiniano.

Stantes hic cernimus duas figuras, unam nudam Regis illius barbari; alteram Legati Cæſaris dextram illi porrigentem. Bella nempe aliaſque id genus Expeditiones per Legatos ac Præſides obiiſſe Pium refert Capitolinus, qui extra agros aut Campaniam pedem non extulerit. Ita in altero Nummo modo indicato, REX ARMENIIS DATUS, non Imperator, ſed Legatus nomine Cæſaris coronans Regem viſitur. Haud aliter ac iiſdem Armeniis olim à Caio nepote Auguſti Ariobarzanes, & à Germanico Artaxias ſub Auguſto ac Tiberio impoſiti. *Regis* autem illius *Quadis dati* nulla mentio aliunde in rebus Pii, niſi quod fide & auctoritate hujus Nummi *Quadis* pro *Ladis* apud Capitolinum videretur reſtituendum *Pacorum Regem Ladis dedit*, quæ de *Lazis* vulgo explicant viri docti, ac ita reponendum ſtatuunt; alii *Lados* pro *Lazis* dictos exemplis tuentur: quibus conſona *Diabolus* & *Zabolus*; *Diarryto* & *Zarryto*; *Diabas* & *Zabas* juxta Cl. Valeſium ad Ammianum; a-
Lib. VIII. c. II. pud Philoſtorgium ſimiliter Ναδιανδὸν ἢ τὸ Ναζιανζὸν ἐξονομάζει; & quæ alia id genus addi poſſunt. Quibus

etiam

etiam ſuffragari videtur, tum quod apud Procopium lego, credi Romanos ſub Trajano Lazos uſque & Sagidas pervaſiſſe; tum qui fidem facit ea de re Arrianus, ubi Lazis Regem nomine Malaſſam ab Hadriano datum ſcribit: ut proinde nihil obſtet ab Hadriani ſucceſſore idem quoque factitatum. Accedit & *Pacori* illud nomen Armeniis, quibus finitimi Lazi, familiare. Alioquin, ut Lazorum frequens ſequiori ævo ac ætate Juſtiniani apud Procopium & Agathiam mentio, quorum poſtremus inſignia Regia Lazorum Regi à Juſtiniano pro more miſſa commemorat; ita obſcura in rebus Romanorum anteriorum ætatum. *Quadorum* autem non frequens ſolum memoria in rebus Marci, qui Pium excepit; ſed iidem jam ante Romanis pridem noti, ac ſimilibus imperiis adſueti leguntur; unde etiam ſub Tiberio barbaris *dato Rege Vannio gentis Quadorum*. Immo, quod huc potiſſimum facit, Marcomannis & Quadis Reges quidem fuiſſe, *ſed vis & potentia* REGIBUS *in auctoritate Romana*. Id vero clarius explicat in Marco Capitolinus, QUADI *autem amiſſo* REGE *ſuo, non prius ſe confirmaturos eum, qui erat creatus, dicebant, quam id noſtris placuiſſet Imperatoribus*. Aderat nempe præter antiquam conſuetudinem, recens illud Pii exemplum, à quo (quicumque tandem fuerit) Regem Quadis datum, teſtis idoneus ſuperior Nummus. Quæ de Quadis autem iſte loco modo adlegato, eadem de Mauris tradit Procopius; priſco more apud eos receptum, ut nemo etiam Romanorum hoſtis, Regem ſe declaret, niſi Regia inſignia ab Imperatore habuiſſet; unde quum & ii à Vandalis accepiſſent, male fundatum imperium credebant: Alioquin non *datum*, ſed ſublatum Quadis Regem, nomine Gabinium, inſigni Romanorum perfidia inter ſacra hoſpitalis menſæ Va-

L. IV. Bell. Gotth. c. 2.

In Peripl. Pont. Euxi.

Lib. III. p. 90. ed. Reg.

Tac. Annal. II. 63.

De German. c. 42.

Bell. Vandal. l. II. c. 25.

Lib. XXIX. lentiniani temporibus trucidatum, apud Ammianum legas.

De expeditionibus & victoriis Cæſarum. Mitto jam eorundem Cæſarum EXPEDITIONES bellicas; ſubjugatas PROVINCIAS; VICTORIAS; TRIUMPHOS; devictarum Gentium ſpolia, Tropæa; quibus plena omnis hæc memoria, pleni etiam doctorum virorum, qui in ea tradenda hactenus aut explicanda, laborarunt libri. Deſcribit prima Philippica Gregorius Theologus, ſolemnes Imperatorum Statuas ac Imagines, quibus modo Urbes dona offerentes; modo Victoriæ eoſdem coronantes, modo jacentes ad eorum pedes & proſtrati Barbari; modo multiplices Venationes inſculptæ viſebantur. Nonne vero eodem adhuc ſpectaculo nos oblectant cælatæ id genus imagines in antiquis iiſque copioſis Imperatorum Nummis? Quam inſuper nobiles adjunctæ id genus ſymbolis Inſcriptiones, æterna propagati à Trajano ultra Euphratem ac metas Romanæ potentiæ præſcriptas imperii monumenta, ASSYRIA IN POTESTATEM P.R. REDACTA; vel ASSYRIA ET PALÆSTINA IN POTESTATEM P.R. REDAC. aut ARMENIA ET MESOPOTAMIA IN POTESTATEM P.R. REDACTÆ: aut BABYLONIA, vel EUPHRATES, vel TIGRIS; aut ADIAB ſeu *Adiabene*, unde dicti *Adiabenici* Imperatores? Ita dilatatum ſub eodem Trajano trans Iſtrum imperium prædicat cum DANUBIUS, tum DAC. CAP. ſeu *Dacia capta*, & clarius DACIA AUG. PROVINCIA, ac ideo quidem *Auguſti*, quod poſt diviſionem Provinciarum Cæſaris ac Populi, Cæſaribus non Populo accederent novæ Provinciæ, ut alibi jam è Dione vidimus, & quæ proinde non à Proconſulibus, ſed Legatis Auguſti regebantur. Vetus lapis Pio Imperatori

Orat. I. in Julian.

poſitus

poſitus, CUJUS NUTU ET AUSPICIIS PROVINCIA DACIA GUBERNATUR. Ita in aliis nummis Trajani, non ſolum ARABIA ADQUIS. aut ARABIA CAPTA, ſed ſimiliter ARABIA AUGUST. PROVINCIA. Iiſdem accenſendæ veniunt cum eædem *Arabiæ Captæ* aut *Adquiſitæ* inſcriptiones in nummis L. Veri ac Severi, tum in eodem Vero PARTHIA CAPTA; ſicut obvia in Veſpaſiano JUDÆA CAPTA; aut GERMANIA CAPTA vel SUBACTA, in Domitiano & M. Aurelio, vel DEVICTA in Alex. Severo; aut frequens ſimiliter ARMENIA CAPTA, vel DEVICTA, vel RECEPTA, in M. Antonio, Auguſto, Vero, & cujus *Armeniæ Captæ*, inclinatæ nempe & lugentis Mulieris, Pharetra & Arcu depoſitis, iconem, quæ forte erat ad manus, hic ſubjecimus. Theſ. CCLIX. 7.

Unde apposite juxta ejuſmodi iconem Hieronymus, *depoſuit pharetras Armenius*. At mentio devictæ Germaniæ non ſolum obvia in adlegatis nummis Domitiani, Marci, aliiſque; ſed in altero etiam Maximi, in quo figura Equeſtris ſternens hoſtem præcedente Victoria, cum inſcr. VICTORIA GERMANICA. Singularis quoque raritatis Nummus æreus è maximorum itidem genere ejuſdem Cimeliarchii, qui hinc Philippum & Otacilian Conjuges, illinc duas Victorias exhibet cum Epiſt. ad Lætam. In Cimel. Regin. Chriſt.

 Cly-

Clypeo & inſcr. VICTORIÆ CARPICIÆ. *Carpi* nempe ſub Maximo & Baltino, quod Capitolinus tradit in eorum vita, contra Mœſos pugnantes, Scythico bello principium dedere; qui à Gordiano dein repulſi, dum in Perſas tendit, à Philippo tandem ſucceſſore profligati fuere; cujus poſtremi ſucceſſus unicus index nobis ſuperior Nummus. Deleti poſtea iidem denuo inſurgentes ab Aureliano; unde illi *Carpici* cognomen à Senatu delatum, quamquam repulſo eodem cognomine, ut è Vopiſco ſcimus. Sub Diocletiano vero gens univerſa in Romanorum ditionem ac fidem tranſiit, ſicut obſervo apud Idatium in Lib.xxviii. Faſtis; apud Ammianum vero eoſdem antiquis excitos ſedibus, in Pannoniam ab illo principe tranſlatos. VICTORIÆ quoque SARMATICÆ mentio cum in nummis Maximiani & Conſtantii Junioris, quos jam deſcripſere viri docti, tum in aliis Diocletiani & Conſtantii Chlori, quos habet Gaza Barberina. Occurrit itidem VICTORIA GOTHICA in nummo Conſtantini, eoque majoris, ut vocant, moduli, quem recondit illuſtre Cimeliarchium Cardinalis Buoncompagni. Neque vero iiſdem explicandis immoramur, quum notæ ſint abunde ex Annalibus illorum temporum reportatæ de Sarmatis aut de Gotthis victoriæ, & natæ inde GOTTHICI & SARMATICI appellationes ſupra jam commemoratæ. De Quadis etiam Carum & Numerianum triumphaſſe, devictis nempe bello Sarmatico, quod à Caro confectum memorat Vopiſcus, clare arguit inſignis Nummus, in quo uterque In Cimel. Regin. Chriſt. triumphans depictus, cum inſcr. TRIUNFU QUADOR. At auguſtiores adhuc ii tituli, juxta quos non unius aut alterius Gentis, ſed UBIQUE vel UNDIQUE VICTORES prædicantur in aliis nummis idem

Nume-

Numerianus aut Conſtantius junior, & poſtremus etiam in nummo argenteo illuſtriſſimi Colberti, VICTOR OMNIUM GENTIUM. Quid referam debellatum ab eodem Conſtantio Magnentium, ac in ejus rei memoriam coronatum à Victoria eundem Cæſarem Labarum tenentem, in quo Crucis effigies & monumentum hiſtoriæ, quæ de eodem haud minus ac Parente circumfertur, conſentaneum, HOC SIGNO VICTOR ERIS, cujuſmodi Nummum ab Occone deſcriptum noveram, & nuper etiam apud Patinum noſtrum videre licuit? Immo quid inde paſſim *Vexilla militum*, ut verbis utar Hieronymi, *Crucis inſignia* reddita; aut ejus picturam *ardentes Diadematum gemmas* condecorantem, cujuſmodi ab ævo Conſtantinianæo plena omnis hæc memoria: ritu, ut fieri ſolet, qui majora paulatim & alia etiam dein cepit incrementa. Quid ſæculo proinde ſeptimo ſuſceptam ab Heraclio contra Coſroëm Regum Regem expeditionem recenſeam, cum ut alias ulciſceretur injurias, tum ut Crucis ſignum ab eo Hieroſolymis avectum repeteret; prout colligas è Zonara, Cedreno, aliis, & certe arguit ſingularis ejus Nummus, cujus ectypum damus è Muſeo Leonardi Agoſtini celebris Urbis Antiquarii. In eo nempe depictus Eraclius cum filio Eraclio Conſtantino, ſeu ERACLIUS ET ERA. CONST: PP. AUG. in altera parte Crux ſupra globum & baſim erecta, cum memorabili inſcr. DEUS ADJUTA ROMANIS.

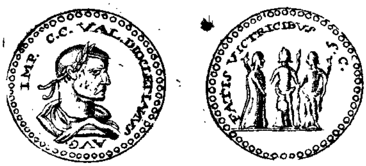
Socrates, Sozomenus, Philoſtorgius, &c.

Epiſt. ad Lætam.

Quamquam nec de Germanis ſolum, Quadis, Got-

this, Sarmatis, Britannis, Parthis, Armeniis, Judæis, Arabibus, Dacis; Perſis, aliiſque hoſtibus Populi Romani erecta in Cæſarianis Nummis Tropæa videas, aut actos Triumphos, ſed de deleta etiam ſcilicet ac triumphata Chriſtianorum gente, ſub ſymbolo Herculis Hydram perimentis in nummo Maximiani ſupra jam à nobis illuſtrato. Ad geminos ſed infauſtos Diocletiani Collegæ Triumphos refero quoque nummum aureum eximiæ raritatis, qui laudatum ſæpius Cimeliarchium magni litterarum Mæcenatis Medicei Cardinalis exornat. Exhibet ille hinc Diocletianum, IMP. C. VAL. DIOCLETIANUS AUG. illinc tres Mulieres ſtantes cum cornucop. & inſcr. FATIS VICTRICIBUS S.C.

Mythol. l. 1. Vides hic TRIA FATA, ut *Parcas* vocat Fulgentius, ac paſſim Græcorum more Romani auctores: certe juxta Artemidori regulam, cui tres Mulieres veſtitæ Parcas, nudæ Horas aut Gratias ſignant. Quamquam & Furias, tres Mulieres veſtitæ, ſed facibus inſuper ac flagellis armatæ adumbrent in præclaro Philippi nummo, & præterea *Parcas* ac *Fata* diſtinguit Auſonius;

Oneir. l. 11. c. 49.

In Select. Numiſ. Seguini.

Eidyll. XI.

tres ordine Parcæ,

Tres Charites, TRIA FATA.

Equidem Templum olim in Urbe Parcis dicatum, ſub nomine TRIUM FATORUM, cujus meminit aliquoties Anaſtaſius, & de quo audiendus, qui illum explicat, Procopius; *ἔχει δὲ τὸν νεὼν ἐν τῇ ἀγορᾷ πρὸ τοῦ βουλευτηρίου ὀλίγον ὑπερβάντι τὰ* ΤΡΙΑ ΦΑΤΑ· *οὕτω γὰρ Ῥω-*

Bell. Gotth. l. 1. c. 25. p. 375. ed. Reg.

μαῖοι

μαῖοι τὰς Μοίρας νενομίκασι καλεῖν· Ædem vero habet (Janus) *in foro pro Curia, paullo ſuper* TRIA FATA; *ſic Romani Parcas vocare conſueverunt.* Unde non male liceret colligere, ſub Diocletiano erectum Romæ Templum illo nomine. Certe nondum exſtabat illud ætate Tertulliani, qui Romanos ſugillat, quod non tantum honoris Fatis decreverint, à quibus tradita illis erat invita Junone Carthago, quam lupæ Larentinæ. Quamquam Zozimus Parcas quoque recenſeat inter ea numina, quibus in Ludis ſæcularibus ſacra fiebant in Campo Martio. *Parcæ* autem vel eædem cum *Fatis* in Theologia Gentilium, juxta ſexcenta auctorum loca; vel *Fati dominæ*, ut Ovidio appellantur; (In Apolog. Lib. II.)

> *An dominæ* FATI *quidquid cecinere ſorores*, (Triſt. l. v. El. 3.)

& quibus Parcis proinde ab Horatio invocatis additum inter alia,

> BONA *jam peractis jungite* FATA.

Neque vero ſolum Romæ Parcarum Ædes aut Cultus, ſed & earum etiam ſacra apud Phæacenſes, juxta Apollonium Rhodium. VICTRICIA vero vocantur eadem FATA in ſuperiori Nummo, cum juxta conſuetam apud Gentiles Deorum Dearumque appellationem, ut DIANÆ VICTRICI; VENERI VICTRICI; & ſexcenta id genus; tum juxta propriam & peculiarem vim ac poteſtatem horum Fatorum, quibus ſtat Juppiter ipſe, quæ orbem regere paſſim tradita; quorum occurrentes ubique de cupiditatibus hominum VICTORIAS prædicat Libanius, καὶ τὴν NIKHN παντάχοῦ τῶν ΜΟΙΡΩΝ; & quæ denique eodem etiam juxta Nummum epitheto à Claudiano ornata, (Lib. IV. Argon.) (De Servitut. p. 644.)

> *In proprium ſed ducta larem*, VICTRICIA *reddit*
> FATA *ſolo.* (In II. Conſ. Stil.)

Alioquin ut VICTRICIA hoc loco, ſic *Victa*, *Superata.*

perata nonnunquam legas, eadem FATA, ut apud Senecam,

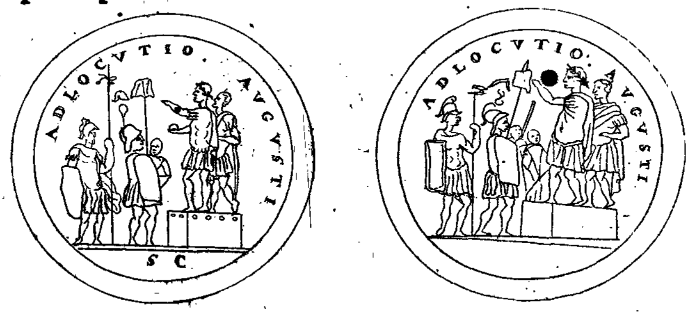
Hercul. Fur. *Et* FATA VICI, *morte contempta redii*;

& Maronem,

Æn. XI. *Contra ego vivendo*, VICI *mea* FATA *ſuperſtes*;

& ab OEdipo ejuſdem Senecæ, FATA *ſuperavi impia*. His enim titulis nonnunquam, ob præcipitata funera, ornantur in antiquis Elogiis; quæ *Siniſtra*, *Dira*, *Impia*, *Invida* frequenter eadem vocant.

De ADLOCUTIONIBUS *Cæſarum*, EXERCITIBUS, *&c.* Neque alienæ ab hoc loco ADLOCUTIONES, ſeu Conciones illæ militares, quarum memoriam & ritum tot præclari Cæſarum Nummi conſervarunt. Hinc nempe Suggeſtus ſeu Tribunal juxta Plinium, viridi ceſpite extructum; ſtans in eodem Imperator ſtipatus prætorianorum Præfecto, infra milites cum Aquilis & Signis, ac Inſcriptiones, ADLOCUTIO vel ADLOCUTIO COH. ſeu *Cohortis*; ADLOCUTIO MILITUM; ADLOCUTIO AUGUSTI vel AUGUSTORUM; tot enim modis deſignantur, & cujus generis duo hic habes ectypa è Cimeliarchio inclytæ Reginæ deprompta.

Agnoſcis ubique *circumdatum Aquilis ſigniſque Tribunal*, ut de eo Tacitus aliique loquuntur, & quem ritum ſæpius præ aliis tangit Ammianus, *Conſtantius Sarmaticus dictus*

Lib. XVII.

dictus Tribunal inſiſtens ſigniſque ambitus & Aquilis, & agmine multiplicium poteſtatum, his Exercitum ADLOCUTUS *eſt*; qui & alibi docet ſigno per lituos dato, vocatos ad ejuſmodi Concionem milites. Inde dictus quoque aliis auctoribus, ut Tacito aut Scriptori belli Africani, Imperator pro *ſuggeſtu* aut de *ſuggeſtu* vel ſimpliciter *ſuggeſtu* locutus, aut *aggere aſſiſtens*, ut eidem Ammiano, & quo adluſit Poëta, Lib. XXIII. Lib. XXIII.

celſo medius ſtans aggere fatur;

ac luculentus etiam ſuperiorum Nummorum interpres Claudianus,

Dictis ante tamen Princeps confirmat ituros De Bell. Gildon.
Aggere conſpicuus, ſtat circumfuſa juventus
Nixa haſtis, pronaſque ferox accommodat aures.

Neque vero fruſtra ADLOCUTIONES AUGUSTI dictas eadem in Nummis videas. Peculiaris enim illa *Auguſtorum* prærogativa, non autem inferiorum Poteſtatum, milites è ſuggeſtu illo aut aggere adloqui; ſicut clare docet eximius ejuſdem Ammiani locus, ubi Julianus Cæſar dicitur è Tribunali ADLOQUI milites noluiſſe, quia *vitabat gravioris invidiæ pondus, ne videretur id affectaſſe, quod ſibi* SOLI *deberi* AUGUSTUS *exiſtimabat*. Unde inſuper Tacitus illuſtratur, qui de tumultuantibus Germanicis Legionibus verba faciens & imperium Galbæ exuentibus, addit; *Non tamen quiſquam in modum Concionis, aut* SUGGESTU LOCUTUS; *neque enim erat ad huc, cui imputaretur*. Inde etiam eam Marco quamquam Collega & Auguſtus L. Verus reverentiam tribuit, ut ei ſoli milites pro ambobus adloquendi facultatem relinqueret, *obſequutus ut Legatus Proconſuli, ut Præſes Imperatori, jam primum quum Marcus pro ambobus ad milites* EST LOCUTUS. Unde utique adſequimur, cur Metio Pompoſiano capitale ſub Domitiano fuerit, Lib. XVI. Hiſt. I. 55. Capitol. in L. Vero. Sueton. in Domit.

fuerit, quod Conciones Regum ac Ducum ex T. Livio circu[…]ferret. Immo unde lucem quoque haud exiguam fœneratur Appianus, ubi inducit M. Antonium pace cum Parthis facta, in concionem præ pudore non prodiiſſe, Domitio vero Ahenobarbo id muneris demandaſſe, quo nomine pluribus indignationem quaſi ſpretis eo facto conciliavit, Δομέτιον δὲ Ἀηνόβαρβον ἐκέλευσε τοῦτο ποιῆσαι, καὶ τινὲς μὲν ἠγανάκτουν ὡς ὑπερορώμενοι. Quæ utique abunde ante oculos ponunt præclarum horum Auctorum cum ſuperioribus Nummis conſenſum. Fiebant enim illæ *Adlocutiones* militares, cum ante prælium, tum poſt victoriam aut pacem; quo vel præmia aut laudes diſtribuerent, *laudatis*, ut ille inquit, *pro concione victoribus*; vel de pace inita, ſicut ibi juſſu M. Antonii, certiores eoſdem redderent. Aliquando etiam cum parte tantum Exercitus aut cum una Legione de illo Suggeſtu concionati Imperatores; nonnunquam etiam convocatis tantum Legionum Tribunis ac Centurionibus; ut vel è Cæſare & Scriptore belli Africani conſtat. Quas etiam Adlocutiones numquam impune à Romanis Principibus omiſſas, cum aliunde, tum ex Tacito colligas, arguente inter alias improvidæ in Vitellio mentis notas, *non* ADLOQUIO (ita enim illi paſſim aliiſque, quod conſtanter in Nummis ADLOCUTIO) *exercitioque militem firmare*. Quo loco etiam notandum, quod à Theophylacto Simocatta & P. Diacono traditur, indignatos milites, quod Priſcus Orientalis militiæ dux à Mauritio Imp. creatus, in caſtra profectus, more veteri equo deſiliens, ac in pedibus milites non ſalutaſſet. Alia enim hic ipſorum Auguſtorum ratio, aut earum Adlocutionum, quas in Suggeſtu ſublimes habere conſueverant. Quamquam & ab equitantibus nonnunquam factæ, ut recte obſervat erudi-

In Parthicis.

Tac. Annal. II. 22.

Com. Gall. l. VII.

ruditiſſimus Lipſius in Hocſchelianis ad Photium notis, & clariſſime arguunt alii Nummi, in quibus Imperator modo de Suggeſtu ut ſupra, modo in Equo milites compellat, cum inſcriptione Exercitus, quem alloquitur. Tales præclari aliquot Nummi Hadriani, in quibus legitur EXERCITUS DACICUS, aut GERMANICUS, aut BRITANNICUS, aut SYRIACUS, & reliquis adhuc rarior CAPPADOCICUS, juxtà ſequentem iconem.

In Cimel. Ill. Cam. Maſſimi.

Illud nempe conſuetum apud Romanos nemo neſcit, ut à locis ac Regionibus, in quibus agebant Romanorum Legiones & Exercitus, vulgo iidem appellarentur; unde obvii apud Tacitum alioſque iidem modo è Nummis adlegati *Britannicus*, *Syriacus*, *Germanicus Exercitus*, & alicubi *Cappadociæ Legiones*. Hinc alius ejuſdem Hiſt. II. 81. Hadriani nummus, in quo RHETICUS EXERCITUS, quomodo *Rheticæ copiæ* Tacito; quamquam illæ Hiſt. I. 59. non de Romanis Legionibus, ſed de *Rhetorum juventute*, ſeu *Rheticis auxiliis*, *Rheticis alis cohortibuſque*, eidem Hiſt. I. 67. 68. deſignantur; ac unde liquet inſuper vera hujus vocis ſcriptura, pro qua male *Rheticus* accuratæ eruditorum virorum editiones expreſſere. Alioquin & tertia legio in Rhetia à M. Antonio conſtituta juxta Dionem, ſed ſub nomine *Italicæ*. Ejuſdem notæ occurrunt adhuc Lib. LVIII.

alii & rari quidem Nummi, quos videre inſuper contigit, in quibus EXERCITUS MAURETANICUS, vel EXERCITUS NORICUS, ubi nempe ſe-
Lib. LV. cundam Legionem collocaſſe dicitur apud Dionem M. Antonius. Quamquam & *Norica juventus* de auxi-
Annal. III. 6. liaribus Tacito; cujus generis trecentos equites à Rege Norico ad J. Cæſarem miſſos refert ipſe ſummus au-
Bell. Civ. l. 1. ctorum Julius; ac vulgo *Norici* juxta Italos, Hiſpanos, Macedonas inter Cæſarum corporis Cuſtodes apud
Lib. LXXIV. Dionem. Inde etiam, ut obiter hoc addam, alii
In Cimel. Reg. Gall. & Regin. Chriſt. Hadriani Nummi, in quibus MET. NOR. ſeu *Metalli Norici* mentio, ſicut in aliis METAL. DELM. ſeu *Metalli Delmatici*. Unde certe illuſtrare liceret ea quæ de *Norico ferro* ac *ære* ab iis primum elaborato Clemens, Euſebius, aliique tradidere, & in voce Νώρηκος Stephanus, quamquam ibi male è Norico Provincia Urbem facit. Ita *Metalli Parthici* de quo ſupra, jam olim apud Plinium juniorem mentio. Ejuſmodi autem Metallis, Noricis puta aut Delmaticis præpoſiti Procura-
[a] Lib. I. de Antid. pag. 424. ed. Gr. Baſ. tores Cæſaris, quod vel docebit [a] Galenus, ὁ προεστῶτος τῶν μετάλλων ἐπιτρόπου καίσαρος. Ut vero à Metallis ad Caſtra redeam, occurrit rurſus in alio Hadriani [b] num-
[b] In Cimel. Regin. Chriſt. mo, EXER. HISPAN. h. e. *Exercitus Hiſpanicus* vel *Hiſpanienſis*, ſicut [c] Suetonio ac [d] Tacito, *Exercitus Hi-*
[c] In Veſpaſ. *ſpanienſis*; Velleio *Hiſpanienſis militia*, alias *Hiſpana legio*
[d] Annal. I. vel *Hiſpaniæ miles* eidem Tacito. Ita Hadrianus Spartiano *ab Hiſpanienſibus* ortus, ac ſimiliter Vopiſco Bonoſus *Hiſpanienſis*; qui nempe nati in Hiſpania, aliunde autem originem ducerent; ſicut innuunt iidem auctores. Haud inſolitum nempe Romanis, unum ex alio
[a] In Probo Gentilitium formare. Sic Exercitus *Europenſes* apud
[b] De Præſcr. Hæret. [a] Vopiſcum; *Romanenſis* Eccleſia apud [b] Tertullianum;
[c] Theſ. XL. 7. Piſtor *Romanienſis* in [c] Inſcriptione veteri ſub Trajano, quem

quemadmodum Ῥωμανησία ἀγορὰ de Foro Romano apud recentiores Græcos; & Exercitus non *Germanici* ſolum aut *Illyrici*, ſed *Germaniciani* etiam & *Illyriciani*, illi apud Suetonium, *Mæſiaci Exercitus, Hiſpanienſis, Germaniciani*; hi in Nummis Decii, EXERCITUS ILLYRICIANI; quomodo & apud Marcellinum Comitem legas *Illyriciani militis* & *Illyricianæ militiæ*; alibi ut præter Acta Conciliorum, apud Victorem Tununenſem, *Illyricianos Epiſcopos* & *Illyriciana Synodus*; & apud Caſſiodorum, *Marcellinus Illyricianus*. Non audiendus vero Erizzo, qui Nummum ΕΛΑΙΤΩΝ ΕΠΙ ΣΤΡΑΤΗΓΟ ΙΛΥΡΡΙΟΥ explicat, *ſub Imperatore Illyriciani Exercitus*, aut *Tempore Illyriciani Exercitus*, quod reddi debuerat, *ſub Præſide Ilyrrio*, aut forte *Illyrico*, qui in antiquis Inſcriptionibus legitur. Occurrit quoque in nummis Poſtumi EXERCITUS VAC. ſeu *Vaccenſis*; à *Vacca* nempe Numidiæ oppido, ac foro ibi rerum venalium è Belli Jugurthini & Africani Scriptoribus ſatis noto. Niſi potius *Vaccæus* aut *Vaccenſis* dicendus ſit à *Vacca* ſita ad Pyrenæos montes; quod Poſtumi, qui in Gallia imperium tenuit, nec inde pedem extuliſſe traditur, mentio in eodem nummo ſuadere videtur. Hinc etiam *ab omni Exercitu & ab omnibus Galliis*, alibi *Exercitibus conſentientibus*, nempe qui in variis Galliarum partibus agebant, dicitur Imperator ſalutatus. Quamquam apud Triſtanum occurrat quoque inter nummos Poſtumi filii EXERCITUS ISC. ſeu *Iſcanicus* ab *Iſca* oppido magnæ Britanniæ, ac ſecundæ Legionis Auguſtæ, juxta Ptolemæum & Antonini Itinerarium, domicilio: unde luſtratam ab eodem Poſtumo vicinam Galliæ Inſulam haud male colligit idem Triſtanus. Mitto aliam amici noſtri conjecturam, qui priorem illam epigraphen, *Exercitum Vacantem* interpretabatur, ſeu *Exerci-*

Chron. Gr Euſeb. pag. 215.

In Veſpaſ.

In Chronico.

Inſt. cap. 1.

Trebell. Poll. in Poſtumo.

tum ex Vacantibus ſcriptum à Poſtumo, ſicut *Exercitum ex Cauſariis* dixit Livius, ac de Baliſta Valerianus apud Trebellium, *gaudens quod ejus conſilio nullum adſcriptitium id eſt Vacantem haberet.* Quibus addi etiam poſſent Tribuni illi *Vacantes*, quorum Ammianus non ſemel meminit. Cui conjecturæ, ut alia jam mittam, repugnat ille veterum ac ſimilium Nummorum conſenſus, in quibus conſueto more appellati à locis ac regionibus Exercitus, ubi caſtra illos habere placuerat. Immo ſimiles *Exercituum* appellationes ut in Nummis ſculptæ, ita videntur majoribus Vexillis cum nomine Imperatoris adſcriptæ, ac inde explicandus Dio, à quo traditur Vexillum magnum Veli inſtar litteris puniceis inſcriptum, ad notitiam dandam Imperatoris aut Exercitus. Equidem de Imperatore vel fidem facit Conſtantini Nummus, in quo Labarum cum littera C quam de *Conſtantino* recte interpretatur eruditus Areſchotanorum Numiſmatum interpres. Referendi huc quoque haud minus inſignes Nummi, in quibus commemorata non ſolum Exercitus, ſed etiam rei præclare ab eo geſtæ memoria, ut VIRTUS EXERCITUS ROMANORUM; aut VIRTUS EXERCITUS ROMANI; vel VIRTUS EXERCITUS GALL. item GLORIA EXERCITUS GALL. ſeu *Galliciani* aut *Gallicani*, quomodo apud Ammianum *miles Gallicanus*, ac denique VIRTUS ILLYRICI, in aureis Nummis Maximiani, Conſtantini ac filiorum, item Juliani deſertoris; in quibus nempe aut Eques ſupra navim, aut Miles cum Tropæo & Captivo; aut Miles gradiens inter duos Captivos, aut duæ Figuræ jacentes, tanquam totidem Virtutis illius ac Gloriæ bello partæ ſymbola conſpiciuntur. Alium quoque citat Savotus inter Severi Nummos, FIDEI EXERCITUS

Lib. XVIII. & XXXI.

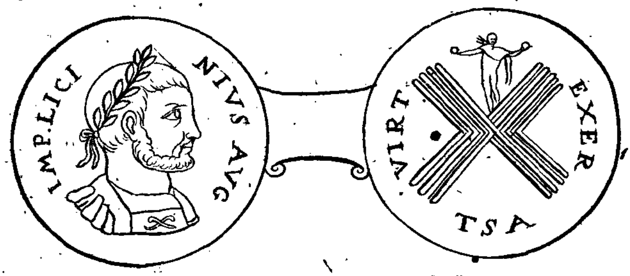
Lib. XL.

Lib. XXV.

GALL. LUG. Diverſus vero à ſuperioribus Nummus Vitellii, in quo figura armata gradiens cum haſta & ſigno militari, ac inſcr. CONSENSUS EXERCITUUM, à quibus nempe, ut ſupra Poſtumus *Exercitibus conſentientibus*, Imperator renuntiatus, & cui ſimilis inſcriptio legitur in nummo aureo Veſpaſiani. Qui *Conſenſus Exercituum* ſignanter in Vitellianis nummis poſitus mihi videtur, ut opponeretur æmuli paullo ante Othonis jactationi, qua non quidem Exercituum, ſed CONSENSUM *populi ac Senatus pro ſe attollens* apud Tacitum refertur; idque ea oratione, quæ in Urbe ab eodem pro concione habita, publice poſt ejus fata extabat, ut ex eodem Tacito videas. Alia jam mitto ſexcenta, quæ ad *Militiæ* veteris illuſtrationem peti continuo ex iiſdem Nummis poſſunt; quæ Armorum apud varias gentes forma; quod verum Parmæ, Clypei, Scuti, Peltæ ac Ancilis, quod Pili & Haſtæ diſcrimen; quis Militum habitus; quale Paludamentum Imperatorium; quæ forma Caſtrorum; quæ Aquilæ & Vexillorum, ac in ſpecie quæ Labari, aut Cantabri figura; quæ Manipulorum ſigna; quis Fidei aut juramenti militaris ritus; quæ Diſciplinæ cura; ſed quæ partim jam obvia in antiquariorum ac eruditorum libris, partim ex ſuperioribus manifeſta, partim etiam peculiaris tractationis argumentum & otium flagitant. Neque de *Militia Navali* inde quoque illuſtrata, facile quidquam deſiderare patietur eruditiſſimi Schefferi de illa re opus, quod ſecunda fœtura brevi proditurum audio. Unum hic adferam, eumque novum ac ſingularem Licinii Nummum cum Vallo Romanorum, ac inſcr. VIRTUS EXER. TSA.

Hiſt. 1.

Nihil

Nihil autem certius, quam *Vallum* Romanum eodem nummo, quod viderunt inſignes Urbis Antiquarii, deſignari. Locus etiam Varronis, quem cum tranſmiſſa ſuperiori icone innuebat Chiffletius noſter, rem extra dubium ponit; *Vallum vel quod ea varicare nemo poteſt, vel quod ſingula ibi extrema bacilla fulcri illata figuram habent litteræ* V. Id vero ſatis perſpicue evincit ſuperioris Nummi figura, cujus extrema quavis parte ſumpta litteram V ſignant. De tota autem Valli ratione ac fi-
L. XXXIII. c. 5. gura videndus eſt Livius, qui *leves & bifurcos pleroſque & trium aut cum plurimum quatuor ramorum Vallos cædi* oſtendit; alibi de Valli Romanorum à Græcis & Macedonibus diſcrimine agit. Exhibet idem Nummus in
Lib. XXX. c. 28. ſummo Vallo militem, qui *Vallares* coronas manu tenet, *Muralibus* nempe *Vallaribuſque inſignis Coronis* juxta Livium, & quo ſymbolo VIRTUS EXERCITUS ejuſdem Licinii denotatur, quem militiæ cuſtodem ad veterum inſtituta ſeveriſſimum refert Aurelius Victor.

De Pace *ſub Cæſaribus parta.* Neque vero fortes ſolum Exercitus aut Victorias Æternas, ſed & ORBEM QUIETUM, quod orabant olim pro Imperatoribus Chriſtiani juxta Tertullianum in Apologetico, iiſdem etiam vindicant aut gratulantur hæc monumenta. Hinc præter CLAUSUM JANI TEMPLUM PACE TERRA MARIQUE PARTA, toties in iis expreſſa PAX AUGUSTI vel PAX

AU-

AUGUSTA, quam nempe Orbi terrarum præſtabat Tiberius, Veſpaſianus, Hadrianus, aliique; unde jam olim Poëta,

Quæ minus AUGUSTA PACE *fruatur humum*, Ovid. de Pont. l. II. El.

& quomodo aut *Pacem Deum* Livius ejuſque exemplo Juſtinus, Symmachus, ac *Jovis Pacem* Plautus, aut Amphy. v. 1. Germanicus ad Tiberium,

PAX TUA, *tuque adſis nato, numenque ſecundes*,

ac Nero apud Senecam, *hinc tot millia gladiorum, quæ* Lib. I. de PAX MEA *comprimit*. Scilicet quod Pax illius cenſe- Clem. c. I. retur, penes quem erant auſpicia; ac unde *Pacis* juxta *& Belli Domini* Dioni vocantur iidem Cæſares πολέμου καὶ ΕΙΡΗΝΗΣ κύριοι, ſicut alibi diximus. Quamquam & ad Deos quoque illud Pacis & Quietis bonum retulere iidem Auguſti, juxta nummum Maxentii, PRO- In Cimel. VIDENTIA DEORUM QUIES AUGG. cui ſimi- Regin. Chriſt. lem in Maximiano quoque videas. Eandem vero PACEM AUGUSTAM *diffuſam*, juxta Velleium, *per omnes terrarum* ORBIS *angulos* celebrat itidem in nummo Othonis aureo, PAX ORBIS TERRARUM, aut in Veſpaſiano verius PACI ORBIS TERRARUM AUG. h. e. juxta Lucanum noſtrum, PAX *miſſa* PER ORBEM, & quam laudem Hadriano tribuit haud vane Spartianus, *tenendæ per* ORBEM TERRARUM PACI *intendit*. Sicut in aliis Nummis paullo ante deſcripti UBIQUE VICTORES, ita rurſus U- In Cimel. BIQUE PAX in nummo Gallieni aureo, juxta Corbu- Card. Medic. lonis de Nerone dictum, *Imperatori ſuo immotam* UBI- Tacit. An- QUE PACEM, aut Vopiſcum in Probo, UBIQUE nal. XV. 27. PAX, *ubique Romanæ leges*. Sic FUNDATOR PACIS in aliis Nummis tum Conſtantinus, tum pridem ante illum Severus, juxta ſimile Spartiani de eodem teſtimonium, *in æternum* PACE FUNDATA; & quomo-

do idem PACATOR ORBIS vel filius ejus Antoninus vocatur, prior in aureo, alter in æreo nummo Regiæ Gallorum Gazæ, qualem & in Poſtumo notat etiam Triſtanus: ſcilicet juxta Poëtam,

Virgil. Ecl. IV. PACATUMQUE *reget patriis virtutibus* ORBEM.

Singularis vero Philippi Nummus PAX FUNDATA CUM PERSIS, haud aliter ac Juſtinus, *Parta Pace & ſecuritate* FUNDATA. Neque vero diffuſam ſolum aut fundatam, ſed ÆTERNAM eandem ac PERPETUAM prædicant rurſus illorum Cæſarum Nummi; Tiberii puta, Veſpaſiani, Hadriani, ac aliorum. (Lib. XLIII. c. 5.)

Æn. IV. *Quin potius* PACEM ÆTERNAM *pactoſque hymenæos*,

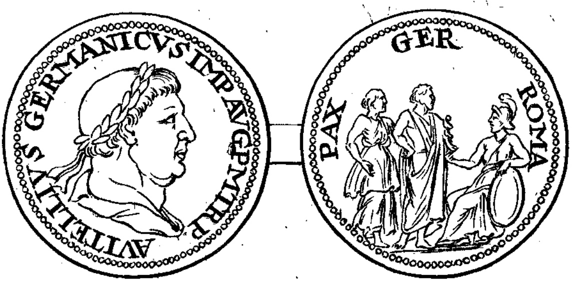
Inde etiam iis monumentis inſculptæ aut ARA PACIS in Nerone; modo PAX EQUITUM, ut in Poſtumo; PACIS EVENTUM in Veſpaſiano; modo PAX PUBLICA; modo in Græcis nummis Pax ipſa ſpicis coronata, & inſcr. ΕΙΡΗΝΗ; ad quas Pacis icones reſpexit Tibullus,

L. I. El. 10. *At nobis* PAX *alma veni*, SPICAMQUE *teneto*,
Perfluat & pomis candidus ante ſinus.

Et hæc quidem ſcripſeram, quum opportune à te accipio ectypum præclari nummi, quale tua opera ad me curatum voluit vir ſummis quidem ornamentis generis, animi, fortunæ præditus, ſed novo adhuc oſtri fulgore brevi, ut augurari licet, futurus ſplendidior, Camillus Maximi. Exhibet autem ille Nummus hinc Vitellium laureatum cum ſolitis principatus titulis, A. VITELLIUS GERMANICUS IMP. AUG. P. M. TR. P. illinc tres figuras, unam Romæ ſedentis, ſolito typo, cum Victoria præ manibus, quæ coronam offert Vitellio, ante duas ſtantes, unam togati ipſius

Vitel-

Vitellii, alteram à tergo muliebrem, non quidem, ut ſtatuere quis poſſet, Germaniæ, ſed quod liquet mihi cum ex habitu, qui nihil habet barbari aut conſoni aliis Germaniæ typus, ſed juxta uſitata Dearum id genus apud Romanos ſimulacra, tum ex inſcriptione appoſita, Pacis ipſius effigiem. Epigraphe autem tota, PAX GER. ROMA, non *Pax Germaniæ Roma*, prout primo etiam intuitu augurabar, ſed *Pax Germanici*, appoſite ad typum, & amatum Vitellio cognomen, illaſque ſolemnes & indicatas paullo ante inſcriptiones, *Pax Auguſti*. Sed non decet ut lectori invideamus inſignis nummi, neque vulgo apud antiquarios obvii conſpectum.

Neque indiget ille ulteriori commentario: quum plana ſint omnia partim ex ſtudio illo paullo ante commerato Romanorum Principum, non à devictis ſolum, ſed à pacatis etiam Urbe ac Provinciis, gloriam ſuorum temporum, quamquam vana ſæpius, ut hic loci, prædicatione celebrandi: partim ex rebus Vitellii, opera & fide Germanici Exercitus, cui præfuerat, ad imperium promoti, & inde GERMANICI appellationem ſibi filioque adhuc infanti tribuentis. Quo ſpectat etiam matris ejuſdem Vitellii dictum, *non* GERMANICUM *à ſe ſed Vitellium genitum.* Ut mittam in Tacit. Hiſt. II.

priori Nummi area omiſſum *Cæſaris*, expreſſum vero *Auguſti* cognomen; utrumque rurſus ad Taciti fidem, *vocabulum* AUGUSTI *differret*, CÆSARIS *non reciperet*; mox, *abnuentique nomen* AUGUSTI *expreſſere ut adſumeret*; & quibus etiam conſentanea alibi ex Suetonio retuli. Cæterum huc etiam referenda Pacis opera, ac interea LUDI SÆCULARES ſub Domitiano, Severo & filiis Philippis, vario ſpectaculorum genere, ſicut jam alibi vidimus, celebrati. Inde paſſim in iis SÆCULARIA SACRA, & ſacrificantes Imperatores cum adſtante tibicine aliiſque figuris, aut juxta ſequentem iconem, in qua plures figuræ, una ex iis jacens cum Cornucop. duæ nudæ ſtantes, aliæ duæ ante Aram, infra Aper cum alia figura. Ibid.

Haud valde diſſimilem videas inter Nummos Getæ Ducis Areſchotani, de quo conſulendus Rubenius brevis ſed elegans eorum interpres, qui duas illas figuras nudas ſtantes de Hercule & Baccho, vere, ſi quid judico, interpretatur. Hic enim eorum habitus in aliis Severi nummis ſupra quoque traditis, cum inſcr. DIS AUSPICIBUS; unde ambobus Templum ingens extruxiſſe legitur apud Dionem. Lib. LXXVI. At figura jacens cum Cornucop. eidem Rubenio Terra, ſed cum aliis ſymbolis, ſpica nempe & Palma, mihi in ſuperiori nummo Tiberis

beris juxta ſolitum ejus typum. Aper vero in eodem, aut aliud nonnunquam animal in ſimilibus Nummis, prout nempe Diis aut Deabus hoc vel illud ſacrum; quibus in ſolemnibus illis ſæcularibus ſacra fieri ſolita per triduum in Campo Martio, Jovi nempe, Junoni, Apollini, Dianæ, Parcis, Lucinis, Cereri, Plutoni, Proſerpinæ Zozimus refert. Sub Philippis vero occurrit inter alios Nummos ſimilis celebritatis indices unus, in quo ſæcularia itidem Sacra, ſeptem nempe figuræ ante Aram ſacra facientes, cum inſcr. SÆCULUM NOVUM, quo Milliare nempe ſæculum ab Urbe Condita deſignatur, & quod νεοπαγῆ βίον vocarunt Græci, ut Euſebius, apud quem per *Sæculum Novum* eaſdem voces expreſſit Cl. Valeſius; Symmachus, NOVI SÆCULI *fata recitantur*. Unde ſimiliter Gratiani nummus, qualem vidi apud diligentiſſimum integerrimumque Gallici Ærarii Cuſtodem Ampliatoremque Colbertum, GLORIA NOVI SÆCULI. Ex ſuperioribus autem Philippi nummis cum ſolemnibus Gentilium ſacris ſatis liquere videtur fabulis adnumerandum, quod de hoc Imperatore ut Chriſtiano Euſebius, aliique dein tradidere, inter quos etiam Abul Pharagius. Quamquam videam virum rara eruditione ac inter præcipua hodie litteratæ Galliæ ornamenta Danielem Huetium, eandem de Philippo Chriſtiano ſententiam in Origenianis tueri; eum nempe circa ipſa imperii initia Chriſti doctrinam ſub Papa Fabiano amplexum, idque occulte & clam Ethnicos; & qua de re conſulere poterit eum Lector, antequam huic vel alteri ſententiæ accedat. Neque enim id jam agimus; ſed ſola quæ è Philippi nummis erui poſſunt argumenta ſi non privati ſaltem publici Gentilium cultus obiter commemoramus. Sub Honorio quidem celebratos eoſdem ſæculares, ſed Sa-

Lib. II. | De vit. Conſt. l. III. c. I. | Lib. I. Ep. 7. | Dyn. VII. p. 80.

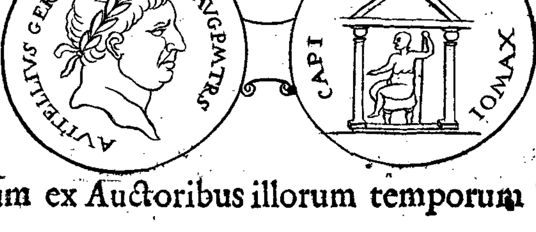
cris ſæcularibus omiſſis, ſolo Circenſium aut Theatralium ludorum apparatu tradiderunt auctores. Conſtat vero id ex præclaris ejuſdem Nummis, in quibus Quadrigæ & Victores cum Corona & Palma, ac inſcr. SPECIOSUS DIGNUS EUGENIUS ACHILLIS SIDEREUS.

In Cimel. Regin. Chriſt.

De Operibus Cæſarum Publicis.

OPERA varia non commemoro ab iiſdem Cæſaribus erecta vel reſtaurata, quorum formam aut nomina priſca hæc Nummorum ſupellex præbet, & quæ nobis hodie pro diurnis Urbis Actis, quibus talia mandari ſolita Tacitus refert. Hujus generis tot ÆDES Deûm, puta JANI Quadrifrontis; JOVIS TONANTIS, SOSPITATORIS, CUSTODIS, ULTORIS, VICTORIS; MARTIS ULTORIS; VENERIS FELICIS, VICTRICIS; APOLLINIS PALATINI; SOLIS INVICTI; DEÆ SEGETIÆ; VOLKANI; ROMÆ ÆTERNÆ; aliæque, quæ cum Conditoribus ſuis aut Reſtauratoribus Auguſtis, Neronibus, Domitianis, Caracallis, Alexandris Severis, Valerianis, aliiſque Cæſaribus ſacratæ his monumentis conſpiciuntur. Ita JOVIS OLYMPII Templum in nummo Auguſti videas haud paſſim obvio, de quo jam ante; ſicut JOVIS OPTIMI MAXIMI CAPITOLINI in ſequenti Nummo Vitellii, cujus iconem laudatus aliquoties Chiffletius noſter ad me haud ita pridem tranſmiſit.

Annal. XIII. 51.

At notum ex Auctoribus illorum temporum Tacito,

Sueto-

Suetonio, arſiſſe ſub Vitellio Ædem Jovis Capitolini, ſub Veſpaſiano poſtea reſtitutam. Sed quod dubium quaſi & anceps foret, an incendium illud ab obſidentibus Vitellianis, an à Flavianis obſeſſis profectum, magna autem eſſet infamia illius facti, quo multi *finem imperii adeſſe* credebant, eam certe à ſe amoliri voluiſſe videtur Vitellius, hac ſuæ erga ſedem Jovis Opt. Max. ac imperii pignus pietatis conteſtatione. Equidem quantum curæ ea res foret Vitellio, abunde oſtendit abſolutus ab eo Atticus Conſul, quamquam è ducibus Flavianarum partium, *quod interrogantibus quis Capitolium incendiſſet, ſe reum Atticus obtulerat. Eaque Confeſſione, ſive aptum tempori mendacium fuit, invidiam crimenque amoviſſe, & à partibus Vitellii amolitus videbatur.* Et certe crebrior fama, ut tradit in hoc facto idem Tacitus, obſeſſis Flavianis hoc incendium adſcripſit, quo nitentes ac progreſſos Vitellianos depellerent. Quot vero alias Ædes inſuper in his monumentis reſtitutas quaſi & reſtauratas videas? Ita Templum JUNONIS MARTIALIS in Nummis Voluſiani non ſolum ſed etiam Philippi ac Triboniani Galli; SPEI PUBL. ſeu *Publicæ* in Tetrico juniore apud Triſtanum; MEMORIÆ ÆTERNÆ in Divo Romulo; VICTORIÆ in Gordiano; DIANÆ PERG. *Pergææ* nempe, non *Pergamenæ*, ut cenſebat Triſtanus in Nerone, ac juxta Nummos Græcos alibi in hoc opere deſcriptos, ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΠΕΡΓΑΙΑΣ· quamquam *Pergaſiam* eandem dictam doceat Stephanus Byzantius, ni corrupta vox pro Περγαία, ut Nummi veteres conſtanter eam vocant. Ita ſua conſecratis Cæſaribus Templa, ut DIVO JULIO in Auguſto; huic vero etiam à Pio reſtituto, juxta ejus Nummum; DIVI AUG. REST. TEMPL. aut etiam in Nummo Fauſtinæ Pii Conjugis,

Tacit. Hiſt. IV. 54.

Hiſt. III. 75.

Hiſt. III. 71.

In Cimel. Barberin.

gis, ÆDES AUG. Adde Templum Gentis FLAVIÆ; item ejuſdem FAUSTINÆ, cujus alioquin ſuperſunt adhuc in Urbe rudera; adde plura id genus cum duabus, aut quatuor, aut ſex, aut octo, aut decem etiam Columnis; eademque modo cum una, modo cum pluribus ſtatuis, quamquam citra illius Dei aut Deæ nomen, cui eadem erant dicata. Neque prætereundum hic nobile illud Veſpaſiani opus, PACIS Templum, cujus effigiem non ſolum adumbrant ejuſdem Veſpaſiani aut Titi Nummi, ſed Commodi inſuper; ac proinde nondum incendio, quod mox ſub eodem, teſte Herodiano, contigit, dirutum. Certe ætate ſua combuſtum illud docet una cum ſua ἀποθήκῃ Galenus eo libro, quem ſcripſit Severo & Caracalla imperantibus, ὁπότε καὶ τὸ τῆς ΕΙΡΗΝΗΣ τέμενος ἐκαύθη, *quando & Templum* PACIS *arſit*. Contigit vero illud incendium anno Commodi XII. ſeu Æræ Chriſtianæ CXCII, ut notatur in Euſebii Chronico. ÆSCULAPII vero Inſulam ac Templum ex præclaro Pii nummo alibi jam eruimus. Immo ipſius URBIS Templum ab Hadriano conditum anno, quo Natalem ejuſdem celebravit, indicat Nummus deſcriptus pridem ab antiquariis, ac citatus quoque viro incomparabili in Euſebianis, & doctiſſimo Valeſio ad Ammianum, DCCCLXIV. NAT. URBIS R. CIR. CON. S.C. *Natali Urbis Romæ Circenſes Conceſſit Senatuſconſulto*. Jam quot veteres ac inſignes ARCUS in iiſdem Nummis videas etiamnum erectos vel AUGUSTO ob Vias Munitas, & ſigna à Parthis recepta; vel DRUSO & CLAUDIO de Germanis ac Britannis devictis; vel GALBÆ ob Remiſſam Quadrageſumam; vel NERONI, DOMITIANO, TRAJANO, SEVERO, POSTUMO, CONSTANTINO MAGNO, ſolita adulationis illorum temporum.

Lib. 1. de Antid. pag. 433.

rum juxta ac Victoriarum monumenta? Quam inſignis *inter alios* ſequens Arcus TRAJANI, tertio ejus Conſulatu erectus, juxta præclarum Nummum, quem è *divite* ac eleganti penu antiquaria laudati ſæpius genere ac meritis ſplendidiſſimi Camilli Maximi, multa rei antiquariæ peritia inſignis Petrus Bellorius noſter ſuppeditavit.

Ex eodem vero Arcu diruto, eum qui in Urbe adhuc hodie viſitur Arcum Conſtantini extructum, liquere continuo fide hujus Nummi. Neque proinde male id jam cônjecêrant ſuperiori ſæculo antiquarii, ut auctor eſt Martianus, unde etiam Nummi hujus præſtantiam licet cuivis æſtimare; *In hoc autem* (Arcu Conſtantini) *ſunt quædam mira arte ſculpta, quædam non ſatis probantur: ideo multi volunt illa ex* ARCU TRAJANI *deſtructo ad hujus ornatum tranſlata, hæc ultro illis addita.* Pro *Arcu* vero *fornicem* dixiſſe Veteres vel ex Tullio videas, *ad* Verrin. II. *ipſum fornicem Fabianum*: unde illa gloſſa ad hunc locum veteris*Grammatici inediti & alibi jam mihi citati è Bibliôtheca Voſſiana, *Arcus Latinum non eſt.* At præter Suetonium, Tacitum, aliosque, à quibus jam hæc vox Latio donata, certe ætate Severi ac filiorum eadem ut *Latina* in Nummo Caracallæ publice ſignata, AR- In Cimel. CUS AUGG. Quid commemorem tot alia Trajani Regin. Chriſt. Opera, quæ illum Pace non minus quam Bello clarum

poſteris prodidere, cujuſmodi occurrunt in his monumentis CIRCUS, PORTUS, FORUM, BASILICA, VIA, AQUA, BIBLIOTHECA, ſingula ULPIÆ vel TRAJANI nominibus appellata? PONTES denique ejuſdem ſupra *Euphratem*, *Tigrim*, *Danubium*, in iiſdem Nummis adhuc conſpicui; qui inſcripti vel EUPHRATES; vel VIRTUS AUGUSTI TIGRIS; vel PONS TRAJANI DANUVIUS non minus ac Araxes autem *pontem indignatus*, & de quo Ponte ſcribit Procopius, cum Iſtri adluvie ac temporis lapſu corruiſſe, operis vero architectum exſtitiſſe Appollodorum Damaſcenum. Alios *Pontes* non commemoro, modo cum tribus aut pluribus fornicibus, quos exhibent interdum Nummi Auguſti, Severi Valeriani, aut ſupra Naves poſitos cum trajectu militum, ut in M. Aurelio & Gordiano. Quot alia inſuper Urbis Æternæ decora eædem Nummorum icones adumbrant, *Thermas*; *Theatra*; *Porticus*; *Vias*; *Macellum Neronis*; *Circum Maximum* cum *Obeliſcis*, *Metis*, *Quadrigis*, *Euripo*; *Circum Caracallæ*; *Amphitheatrum* cum *Meta ſudante*, ac parte *Domus Aureæ*; quæ vulgo, ſi rudera quædam excipias, non aliunde, quam ex his Nummorum monumentis, antiquæ Romæ enarratores tradere ſolent, ac in conſpectu legentium ponere. Præter notam in hoc genere Onuphrii, Donati, aliorumque induſtriam, docuit id noviſſime Nardini ROMA ANTIQUA tuo beneficio in lucem feliciter adſerta. Ita *Amphitheatri* à Gordiano reſtituti memoria non alibi, quam in præclaro ejuſdem Nummo conſervatur, unde illuſtratur Capitolinus, qui paulo ante in Senatu, h. e. tempore delati Balbieno & Papieno imperii, inter alia relatum refert à Conſule, de *ædificatione Amphitheatri*. Sic in exorta nuper inter eruditos Urbis Antiquarios contro-

Ædif. l. IV. c. 6.

In Cimel. Mediceo.

In Maxim. & Balbin.

verſias,

verſia, de Arcu *Portugalliæ* vulgo appellato, noſti me iis continuo acceſſiſſe, qui non Claudio cum Ligorio aut Domitiano, vel Philippo cum aliis, ſed M. Aurelio eundem adjudicabant. Id enim mihi non minus ac optimo vindici Romanæ antiquitatis Benedicto Mellino noſtro, fide veteris nummi comprobatum, in quo Fauſtina minor Victoriæ humeris in cœlum ſublata cernitur; haud inſolito conſecrationis ritu, & cui gemina plane in illo Arcu figura ejuſdem Auguſtæ ſpectatur. An vero illæ figuræ vel M. Aurelii & L. Veri & Fauſtinæ, aliunde in Arcum illum inſertæ fuerint, iſque ſit revera longe Antoninorum temporibus recentior; quæ ſententia eſt laudati paulo ante rerum antiquarum egregie periti P. Bellorii, illi aliiſque expendendum relinquimus. Hoc unum addere liceat, eandem Victoriæ alatæ figuram in cœlum Auguſtam ferentis, in matris Fauſtinæ nummo mihi quoque obſervatam, quem Muſeo Auguſtæ Chriſtinæ credo acceſſiſſe. Ut enim de Victoria potius, quam de Diana Lucifera, prout exiſtimant nonnulli, eaſdem figuras alatas explicem, facit præter ſolemnem hunc Victoriæ typum, Elagabali, quod narrat Lampridius, ſomnium, *Pater eadem nocte in ſomnis vidit alis ſe* ROMANÆ VICTORIÆ, *quæ in Senatu* AD COELUM VEHI. Quin agmen hic claudat Sacrum illud Servatoris Sepulchrum ſeu Ædicula eidem ſuperimpoſita, ac ANASTASIS etiam dicta, qualem exhibet ſingularis Nummus, de quo poſt Triſtanum ac Sirmondum diſſeruit nuper ad Euſebium doctiſſimus Valeſius. Ejuſdem notæ Nummum vidiſſe haud ita pridem juvit apud clarum urbis Antiquarium Leonardum Agoſtini. *Specimen Utilitatis Nummorum in* CHRONOLOGIA.

Sed opportunum jam foret ab Hiſtoria, ad duas ejus ancillas dicam an verius comites, CHRONOLOGIAM

GIAM & GEOGRAPHIAM, ex eadem penu illuſtrandas ingenii aciem convertere. Amplus quidem ac patens induſtriæ campus, ſed quem late nunc decurrere non ſinit (quod certe ab initio operis conſtitutum fuit) hujus commentationis, jam plus juſto longius productæ ratio.

1. *Ad Faſtos & Acta Cæſarum ordinanda.*

Ad CHRONOLOGIAM equidem ſeu notitiam temporum Romanæ Hiſtoriæ, quis non videt continuo quantum conferant tot Conſulatuum, Tribunitiæ Poteſtatis, aut Imperii anni in Nummis id genus ſignati; ex quibus Faſtos aut Annales veteres ſupplere licet ac emendare? Viam illam ingreſſi jam pridem clari ſcriptores, Goltzius, Onuphrius, Baronius, Pighius, Scaliger; ſed in qua premenda penuria, aut minus accurato uſu eorundem ducum, non ſemel à recto tramite aberrarunt. Neque immunis ab hac labe inclytus quidem multis palmis, ſed immitior Scaligeri adverſarius; dum collectis aliunde viribus ferocior incedit, his auxiliaribus copiis aut ſpretis aut non advocatis. Neque tamen alii certiores Canones occurrebant, unde colligas an L. Verus IX vel XI annos regnarit, qua de re jam olim diſſenſiſſe Auctores docet in Chronico Euſebius, neque rem definit, quot annos imperii complerint Antoninus vulgo Caracalla; Gordiani Africani; Philippus junior; Claudius Probus; Conſtantius Chlorus, aliique, de quibus certant adhuc hodie Chronologi, qui ſecant ſæpe non ſolvunt nodos: aut vero quo anno imperium ſuſceperint vel Philippi, vel Decius, vel Valerianus; aut unde hiatus temporum inter Gordianum & Valerianum apud Euſebium alioſque Veteres auctores obvius ſuppleri liquido debeat; ac poſt Decium ſeries Licinianorum, Voluſianorum, Hoſtilianorum, vulgo apud eoſdem mutila aut confuſa, melius & accuratius ordi-

nari:

nari: aut Cari & filiorum tempora, quibus nil turbatum magis aut perplexum tradidit ſimul & expertus eſt illuſtris Scaliger, diſtingui & explicari; qui denique è Tyrannis, quibus feracia fuere ſæculum tertium & quartum, in Auguſtorum ordinem inſerendi veniant; qua de re etiam quædam ſupra jam adtigimus. Quamquam enim in Juſtini primum & Juſtiniani Nummis adſcripti occurrant anni imperii, idem tamen, quoad priores eorum Deceſſores, beneficium præſtant, cum plures Græci variarum civitatum nummi, qui eoſdem imperii annos ſignant; tum potiſſimum illi, quos innuebam, Conſulatuum & Tribunitiæ Poteſtatis numeri continua ſerie deſcripti; quibus tanquam notis & characteribus temporum, non ſolum initia principatus ac durationem; ſed Acta præterea, de quibus modo agebamus, eorundem Cæſarum, Bella; Victorias; Triumphos; Liberalitates; res quaſvis illuſtres domi ac foris geſtas, licet continuo ad annos ſuos, quibus ea contigerunt, revocare. Inde itaque demum liquido adſequimur, quando aut Congiaria dederint Caius, Nero, Trajanus, Hadrianus, aliique; aut Profectiones ſuſceperint in Provincias idem Hadrianus, Marcus præterea, Severus, & qui ejuſdem laudis conſortes; aut Colonias deduxerint Auguſtus, Veſpaſianus, ſimileſque Conditores; aut Opera illa publica, quæ paullo ante enumeravimus, erexerint vel inſtaurarint Claudius, Trajanus, Antonini, Gordianus; immo quando à Trajano tranſmiſſus Euphrates ac Tigris, ac novis Provinciis auctum imperium; quando ab eodem aut Parthis Rex datus, aut à Pio Quadis, aut à L. Vero Armeniis; quando Reliqua remiſerit Hadrianus; aut denique quando vel de Dacis ac Scythis triumpharit Trajanus, vel de Carpis Philippus, vel

In Diſſert. VII.

de Quadis Carus ac Numerianus; vel de hoſtibus ubique debellatis cum Herculio collega Jovius. Quoties enim hic aut refingendi numeri Euſebiani Chronici, ut feliciter nonnunquam factum horum ſubſidiorum opera ab illuſtri ejus emendatore; aut emendator ipſe ex ſimilibus monumentis corrigendus venit; aut locupletandus inde luculenta acceſſione ille Theſaurus temporum; & certa haud minus quam facili via novi ac plenioris Chronici, quam hactenus factum, materia ſimul & probatio deſumenda? Neque vero ſolum

2. *Ad Seriem & Annos Regum Exterorum.* id intra fines Romanæ Hiſtoriæ. Ad illuſtrandos enim aut ſupplendos aliarum Gentium Annales haud inutilis quoque eadem memoria; quæ aut pleroſque & præcipuos quidem Alexandri per Aſiam, Syriam, Ægyptum, Thraciam & Macedoniam Succeſſores accurate ſuis cognominibus diſtinctos refert; aut tot aliarum

Diſſert. 1. & v. quoque Gentium Heroas, Reges, ac plures etiam obſcuros ferme vel aliunde ignotos continet, cujuſmodi aliquot alia parte hujus operis enumeravimus, unde laterculi Regum aut Ponti & Boſpori, aut Thracum, Oeſroënorum, aut Parthorum etiam augeri poſſunt ac illuſtrari. Ac de Seleucidis quidem & Ptolemæis, præter ea quæ ſupra quoque adtigimus, fidem facient quæ in illuſtris Peireskii vita referuntur, quo nemo hac ætate majori ſtudio aut feliciori fato in has antiquitates incubuit; *Ejus ſcilicet generis* (h. e. Græca numiſmata) *coëgerat jam ſupra mille, quæ forent penitus intacta rei nummariæ auctoribus, & cum haberet cuſa tam ante quam poſt Rom. imperium in civitatibus quibuſque Græciæ Aſiæque præcipuis, ex quibus contexuerat* SERIEM SELEUCIDARUM *Principum ab Alexandro ad Romanos uſque eam ob rem Sirmondus hanc ſeriem deſideravit cognoſcere, ut illius inſtar ſeriem principum Ægypti tenere poſſet.* Quale inſuper

ſuper monetæ hujus beneficium illuſtri exemplo docet Arrianus, qui ex Nummis adhuc ſua ætate apud Indos Bavygazæos exſtantibus, aliquot Succeſſorum Alexandri in eo tractu nomina ac notitiam colligit; & quem proinde locum operæ pretium erit adponere demerendis antiquariis valde, ſi quid judico opportunum: *ἀφ' οὗ μέχρι νῦν ἐν Βαρυγάζοις* ΠΑΛΑΙΑΙ *προχωροῦσι*, ΔΡΑΧΜΑΙ *γράμμασιν ἑλληνικοῖς ἐγκεχαραγμέναι, ἐπίσημα τῶν μετ' Ἀλέξανδρον βεβασιλευκότων Ἀπολλοδότου καὶ Μενάνδρου· à quo ad hæc uſque tempora Barygazis* VETERES *occurrunt* DRACHMÆ, *litteris Græcis inſcriptæ, ſignantes qui poſt Alexandrum ibi regnarunt, Apollodotum & Menandrum.* In Peripl. Mar. Rubr. Immo ne quidem nuda ſolum *Nomina*, ſed regni etiam *Annos* in iiſdem peregrinis Nummis aut Drachmis ſignari nonnunquam videas; de quibus altum apud Chronologos ſilentium, aut male ſubductus eorum calculus. Prioris fidem faciunt duo inſignes nummi, quos forte inter alios penus quondam Peireskianæ, jam apud illuſtrem Harlæum notabam; duorum nempe Cappadociæ Regum *Arivathis* & *Ariobarzanis* cum adſcriptis annis regni, de quibus vulgo ſilent antiqui & recentiores Chronologicorum aut Hiſtoriarum conditores: unus ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΙΑΡΑΘΟΥ ΕΥΣΕΒΟΥΣ ΛΑ. ſeu *Regis Ariarathis Euſebis* vel *Pii* XXXI; alter, cui cætera ſimilem alia occaſione ſupra tradidimus, ΒΑΣΙΛΕΟΣ ΑΡΙΟΒΑΡΖΑΝΟΥ ΦΙΛΟΡΟΜΑΙΟΥ ΚΔ. *Regis Ariobarzanis Philoromæi* XXIV. Poſterioris autem inſigne & memorandum exemplum præbent *Agrippæ* junioris ultimi Judæorum Regis Nummi, qui hinc Veſpaſiani aut filiorum Titi ac Domitiani vultus præferunt, illinc in averſa aut Figuram ſtantem cum Cornucop. & ſpicis, aut Triremim, aut Victoriam cum annis regni ejuſdem *Agrippæ* ΕΤΟΥ ΚΘ

ΒΑ. ΑΓΡΙΠΠΑ *Anno* XXIX *Regis Agrippæ*; ΕΤΟ Κϛ
ΒΑ. ΑΓΡΙΠΠΑ *Anno* XXVI *Regis Agrippæ*; .ΤΟ ΙΘ
ΒΑ. ΑΓΡΙΠΠΑΣ *Anno* XIX *Regis Agrippæ*; ΤΟ ΚΔ
ΒΑ. ΑΓΡΙΠΠΑ *Anno* XXIIII *Regis Agrippæ*, cujuſmodi ſuppeditavit mihi Muſeum Seguinianum jam Chriſtianiſſimi Gallorum Regis, ac priorem quidem cum Veſpaſiani effigie, duos ſequentes cum Titi, poſtremum cum Domitiani iconibus.

Ejuſdem notæ etiam aliquot videas in Gaza Medicea cum Victoria & Titi effigie percuſſos, ac annos regni Agrippæ Κϛ & Κ.Θ ſeu XXVI & XXIX. Ex iis autem & ſuperioribus indubie colligas, eoſdem tum ſuperſtite adhuc Veſpaſiano ſignatos, quomodo plures occurrunt Titi ac Domitiani adhuc Cæſarum nummi, ac unde ΚΑΙΣΑΡΟΣ etiam nomen in adlato Domitiani nummo adſcriptum, non autem Auguſti, tum quam gravis ſit geminus quidem error Euſebii in Chronico, & qui illum compilarunt Græculorum Scaligerianæ collectionis, (quod vere etiam auguratus eſt ὁ πάνυ) qui ab anno Clau-

Claudii IV regni hujus Agrippæ initium, finem autem Regni & vitæ ab excidio Templi ac anno Veſpaſiani III arceſſebant. Ex quo etiam ſua fides Photio adſeritur, qui è Juſto Tiberiade auctore Agrippa συγχρόνῳ, refert hunc Regem ad annum III Trajani vitam produxiſſe. Accedit præterea ad notas & characteres 3. temporum ex eadem memoria declarandos, cum ratio *Ad Æras Seleucidarum, Antiochenſium, &c.* annos notandi varia in pluribus Græcorum, Aſiaticorum, aliorumque Barbarorum nummis obvia; tum *Æræ* ſingulares, qualis olim nobiliſſima *Seleucidarum* ſeu *Dhilkarnain*, quæ ab Alexandri ſucceſſoribus duodecimo poſt ejus mortem anno inducta, in Arabum poſtea & Chriſtianorum veterum Annalibus celebris remanſit. Ejuſdem vero veſtigia obſervo in præclaris & antiquis aliquot Nummis eorundem Seleucidarum, ut ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΤΥΡΦΩΝ IMP. h.e. obvio In Cimel. Mediceo. in aliis nummis more ρμζ nempe ἔτει ἑβδόμῳ τεσσαρακοστῷ ἑκατοστῷ, ſeu Anno CXLVII, qui incidit in tempora Antiochi Epiphanis, & Acta ejus contra Judæos, 1 Mach. III. & IV. quorum mentio Machabæorum primo, ſeu biennium ante ejus mortem, quæ nempe anno CXLIX. in eodem libro ſtatuitur. Ejuſdem notæ quoque ſequens nummus ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΥΡΙΩΝ ΣΗΝΡ, VI. 6. ſeu potius ΕΗΝΡ, ut legendum videtur, h.e. ἔτει ὀγδόῳ πεντηκοστῷ ἑκατοστῷ, qui annus CLVIII. incidit in tempora Demetrii Soteris & Acta apud Joſephum, quæ L. XIII. c. 1. in Originibus leguntur. Hæc autem eo lubentius monuimus, quod ex ſimilibus Nummorum notis, quas vulgo ſecure prætereunt antiquarii, liceat demum colligere, non ſolum ad quæ tempora referri debeant iidem Nummi ſed inſuper ad quem vel Antiochum, vel Demetrium, vel Ptolemæum ſpectent, in multiplici illorum, qui eadem nomina & cognomina etiam

geſtarunt, numero. Neque minus hic obſervandæ peculiares *Æra* nobiliſſimarum Urbium, *Antiochiæ* puta, *Tyri*, *Sidonis*, *Aſcalonis*, *Gazæ*, *Gadarorum*, *Aradi*, *Cyrrhi*, *Amiſi*, ac plurium id genus, quarum accurata notatione eadem Temporum Doctrina non parum juvari poteſt ac illuſtrari. Agnovit id pro ſolita ſua ſolertia magnus Scaliger, qui & inde aliquot urbium id genus Epochas in Canonibus ſuis Iſagogicis firmat ac demonſtrat, ſed nonnunquam lubrico fundamento, ſeu deſcriptis ex aliorum fide depravatis nummorum numeris. Ut vero feliciori fato plures id genus Nummos tractare nobis licuit, ita inde etiam diverſas Æras illarum Urbium, (quamquam etiam unius gentis) neque ab ab uno capite arceſſendas facile licuit obſervare. *Æra* quidem *Antiochenæ*, ut celebrioris ob Urbis nobilitatem, ita præter Euſebium in Chronico, haud infrequens apud Euagrium, ac inde apud Scaligerum, Petavium, alioſque majorum gentium Chronologos mentio, qua utitur nonnunquam idem Euagrius in notatione temporum, & quam, ut ſupra diximus, à conceſſa eidem Urbi Autonomia petitam docet. Ejuſdem quoque exempla ſuppeditant Nummi, qualis Gazæ Palatinæ cum urbis ſymbolo, capite nempe turrito & inſcr. ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ, in averſa autem parte Ara accenſa, ΕΤ. ΔΙΡ, cui conſentaneam Epocham videas in alio Nummo cum Neronis effigie, ac Ceſtii tum Syriæ Præſidis mentione, ΕΠΙ ΚΕΣΤΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΕΤ. ΔΙΡ. *ſub Ceſtio Antiochenſium Anno* CXIV. ΔΙΡ nempe in utroque pro *ριδ* ſeu *ἔτει τετάρτῳ δεκάτῳ ἑκατοςῷ*, qui putati ab anno ante Chriſtum XLVIII, quo initium habuit hæc Æra, incidunt in annum Neronis X, vel juxta numeros Euſebianos XI, quo tempore Syriæ præerat, ut ex Joſepho conſtat, hic Ceſtius. Unde etiam liquet recte

* L. II. c. 12. & lib. XLII. c. 9.

in

in Chronico Euſebii ex verſione Hieronymi, adſignatum caput hujus Epochæ; male autem in Faſtis Siculis ſexennio ſerius adſcribi, quum triennio tantum poſt ſuperiorem numerum ſupervixerit Nero. Alius quoque Nummus horum Antiochenſium Gazæ Palatinæ, in quo ſimiliter caput turritum, in averſa Aries cum dimidia Luna; conſuetum in hac memoria Antiochenſium inſigne, & inſcr. ΕΠ. ΚΟΥΑΔΡΑΤΟΥ ΕΤ. ΕΡ. *ſub Quadrato Anno* CV. Huic ſimilem videas in additis Patinianiis ad Fulvium, niſi quod pro numeris ΕΤ. ΕΡ. ſicut clariſſime præfert Nummus Palatinus, adſcriptus ſit numerus ΕΤ. Δ. *Anno* IV. qui ſi ita legatur in Nummo, referri debet non ad ſuperiorem Antiochenſium Epocham, ſed ad annum Neronis IV. Priores vero illi numeri CV Æræ Antiochenæ incidunt in annum Neronis III. aut itidem IV. juxta Euſebianos numeros, Rectore tum Syriæ T. Vinidio (vel ut quidam refingunt, *T. Numidio*) Quadrato, de quo multa Tacitus. Immo alius quoque Nummus Gazæ Palatinæ, cum ſuperioribus capitis turriti & Aræ ſymbolis, ac in utraque facie ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΕΤ. ΑΚΡ. *Antiochenſium Anno* CXXI. qui proinde referendus ad annum Veſpaſiani IV. Quin ejuſdem Epochæ neque paulo vetuſtioris mentio fieri videtur in duobus Nummis Mediceis, ΕΠΙ ΣΙΛΑΝΟΥ ΓΜ, altero ΔΜ, qui tamen anni XLIII. aut XLIV, hoc eſt, IV. aut V. annis ante Chriſtum, juxta caput hujus Æræ ſupra adſcriptum, in Saturnini & Volumnii Syriæ Præſidum tempora, ut è Joſepho liquet, inciderent, non autem Cretici Silani, qui ſub extremis Auguſti & initiis Tiberii eidem Provinciæ, ut è Tacito notum, præfuit. Neque vero iidem numeri de annis XLIII aut XLIV imperii Auguſti explicandi, quibus nondum iſte Silanus ſed Quin-

 tilius

tilius Varus Syriam regebat. Unde de iiſdem litteris eundum ulterius in conſilium. Ex iis autem ac ſuperioribus Nummis liquido inſuper colligas, quod alioquin è Joſepho conſtat, ut in aliis Provinciis, ſic in Syria Præſidum Romanorum nomine annos ſignari ſolitos. *Laodicenſium Æram* uno anno Antiochena recentiorem ſtatuunt cum Græca Euſebii Collectanea,
Pag. 196.
ſeu potius Georgius Syncellus, tum Chronicon Euſebianum Hieronymi in Probo. Neque tamen illius Epochæ occurrit mihi hactenus veſtigium in Laodicenſium Nummis, ſed alterius vulgaris cum annis imperii Elagabali, ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ Δ, & in aliis Gordiani cum Coloniæ mentione, quæ deducta ſub Severo fuerat, unde etiam illi *Septimia* & *Severa* ſeu *Severiana* cognomina in antiquis aliquot Nummis. *Aſcalonitarum Æræ* mentio itidem in Probo Chronici Euſebiani, & in
Pag. 193.
Græcis Collectaneis adſignatum, ejus initium Mario II & Fimbria Coſſ. vel juxta Scaligerum anno ſequenti, Mario III & L. Aurelio Oreſte Coſſ. ſeu annis ante Æram Chriſtianam CI. Inde vero opportune explicabam nuper nummum horum Aſcalonitarum, quem occurrentem forte in Cimeliarchio laudatiſſimi Principis Durlacenſis, celebris antiquarius ad Titum, ego ad ſuperiora tempora referebam, ob adſcriptam in averſa parte Epocham ΑΣΚΑΛΩΝΙΤ. ΔΠ. qui numerus LXXXIV ducto initio à ſuperiori capite hujus Æræ, incidit in annum Auguſti XXVI. Neque vero aliud nomen quam ΣΕΒΑΣΤΟΣ legebatur in anteriori parte, ſi quid aliud fuit additum, eo vetuſtate exeſo; neque etiam ignotum, quam parum quadrent ſignatæ in vetuſtis civitatum id genus Nummis effigies, ut huic vel illi Cæſari facile poſſint adaptari. Quod ſi, ut primo quoque augurabar, addatur littera Ρ quæ nempe in

exeſa

exeſa nummi extremitate, ut ſæpe accidit, intercidiſſet, tum ΔΠΡ ſeu ρπδ vel CLXXXIV non inciderent in annos Titi, ſed Domitiani III, ac proinde tribus vel quatuor annis vetuſtius hujus Epochæ initium eſſet ſtatuendum, quo Tito idem Nummus adſeratur. Videant proinde antiquarii, aut qui Nummos id genus poſſident, quanto cum diſpendio vetuſtatis & certæ notationis in iiſdem explicandis, ejuſmodi notæ vulgo parum obſerventur. *Gazæorum* in Aſcalonis vicinia *Æram* aliquantum recentiorem ac uno anno Philadelphenſi minorem ſtatuunt eadem Græca Collectanea, nempe Julio Silano & L. Muræna Coſſ. ſeu annis ante Christianorum Æram LXI. quo tempore Syriam & Palæſtinam ſubegit ac ordinavit Pompeius. Unde etiam cauſſam petitæ illius Æræ licet mihi ex Joſepho eruere, qui de Pompeii Actis illius temporis ac in ea terrarum parte verba faciens, ΓΑΖΑΝ τε πρὸς τῇ θαλάσσῃ καὶ Ἰόππην καὶ Δῶρα καὶ Στράτωνος τὸ πύργον &c. πάσας ὁ Πομπήϊος ἀφῆκεν ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ καὶ προσένειμε τῇ ἐπαρχίᾳ; *Maritimas vero* GAZAM, *Ioppen*, *Dora*, *Stratonis Turrim &c. has omnes Pompeius* LIBERAS *eſſe juſſus Provinciæ contribuit.* Eadem replicantem videas in libris Ἁλώσεως. A parta itaque illa aut recuperata Libertate deduxerunt Æram ſuam in poſterum *Gazæi*, ſicut ab Antiochenſibus, Tyriis, Laodicenis, Amiſenis, aliiſque ſubinde factum conſtat, relictis liberis vel αὐτονόμοις, quemadmodum de quibuſdam id genus veriſſime monuit magnus Scaliger. Illuſtrat autem id egregie Nummus Hadriani apud illuſtrem Sevium, ΓΑΖΑ ΜΑΡΝΑ ΔΠΡ. h. e. ρπδ *Gaza Marna* CLXXXIV. De *Marnæ* apud Gazæos cultu alibi diximus, & audiendus adhuc obiter Hieronymus, *Jam & Ægyptius Serapis Chriſtianus factus eſt, &* MARNAS GAZÆ *luget in-*

Pag. 195.

Antiq. lib. XIV.

Lib. I. c. 3.

Ep. ad Lætam.

In Vita Hilarii. *cluſus, & everſionem Templi pertimeſcit.* alibi, *ſed & Italicus ejuſdem oppidi municeps Chriſtianus, adverſum* GAZENZEM *Duumvirum*, MARNÆ *idolo deditum.* Ii autem anni Nummo adſcripti retro putati ad prædictum caput illius Epochæ, incidunt in annum Hadriani VII. quo cuſus ſcilicet hic Nummus. At rurſus, ne quid diſſimulem, turbare hic videtur alius Fauſtinæ Matris Nummus, quem deſcriptum vidi ab eruditis Urbis antiquariis, ΓΑΖΑ ΘΚΣ. qui numerus CCXXIX antiquiorem eandem Epocham ſtatueret; quum tamen in Chronico Siculo ſeptennio adhuc recentior tradatur ſuperiori numero, ex male ordinatis Conſularibus Faſtis. Videndum proinde, annon litteræ illæ ΘΚΣ alio referri poſſent, quam ad Epochæ alicujus notationem, aut an revera ita ſignatæ ſint in eo Nummo, quem jam poſſidet inclyta Regina. Quin ad eandem ex Joſepho, Græco Chronici Auctore, ac Nummo Hadriani adſertam modo horum *Gazæorum Æram*, referre inſuper aliam licet de qua ſilent Græca illa aliaque Chronica, urbis nempe ejuſdem tractus *Gadarenſis*, ſeu τ͂ Γαδάρων, quam ſignant itidem antiqui Nummi, ut in Elagabalo inclytæ Reginæ ΑΔΑΡΕΩΝ ΑΠΣ. ſeu *Gadarenſium* CCLXXXI. Legendum enim in eodem ΓΑΔΑΡΕΩΝ, priori littera vetuſtate, ut paſſim accidit, exeſa, præter alia liquet mihi ex Nummo Gordiani apud illuſtriſſimum Colbertum, cum eodem Triremis ſymbolo & inſcriptione integra ΓΑΔΑΡΕΩΝ. Iidem autem numeri retro putati ab Elagabali anno II incidunt in eandem Gazæorum Æram. Sic alius in L. Vero Mediceus ΓΑΔΑΡΕΩΝ ΣΚΕ, ſeu verius ΣΚΕ, h.e. CCXXVII. qui ducto ab eodem capite initio, incidunt in annum V Veri. Et hæc jam notaveram, quum opportune iis lucem ac robur fœnerantem Joſephum reperio, eodem

de

de illis Pompeii Actis in Syria ac Palæſtina loco, *καὶ* ΓΑΔΑΡΑ *μὲν μικρὸν ἔμπροσθεν κατασκαφθεῖσαν* ΑΝΕΚΤΙΣΕ *Δημητρίῳ χαριζόμενος τῷ Γαδαρεῖ*. GADARA *deinde paulo ante diruta* INSTAURAVIT *in gratiam liberti ſui Gadarenſis Demetrii*. Inde itaque ab illa nova inſtauratione petita pro more nova *Gadarenſium* Epocha. *Amiſenorum* etiam *Æræ* haud infrequens mentio in Nummis Cæſarianis, & quorum aliquot ab Occone deſcriptos citat in Canonibus Iſagogicis *ὁ πάνυ*. Unum hic habes è nummis Caracallæ, quem vidi apud illuſtrem Sevium ΑΜΙCΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΑC ΕΤ. CΜΕ. *Amiſi Liberæ Anno* CCXLV. A Libertate ergo illius Urbis, quod innuunt quoque alii Nummi, ſumendum caput illius Epochæ, quam ſub Auguſto ei adſertam & quidem poſt victoriam Actiacam tradit Strabo; ac proinde à Lib. XII. qua ducto initio, referenda ſuperioris Nummi Epocha ad annum Caracallæ V vel IV juxta numeros Euſebianos. Quamquam juxta alium nummum L. Ælii, quem ex Occone deſcribit Scaliger, ΑΜΙCΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΑC ΕΤΟΥC ΡΞΘ. *Amiſi Liberæ Anno* CLXIX, anni retro putati inciderent in annum ante Chriſtum XXXII ſeu biennium ante vulgarem Æram victoriæ Actiacæ. Unde de vera Nummi illius ſcriptura eundum ulterius in conſilium. Idem dicendum quoque de alio Nummo, quem adfert itidem in Canonibus Iſagogicis *ὁ θαυμάσιος*, unde diverſas Æras horum Amiſenorum, & quidem ſub Cæſaribus unius ætatis colligit; unam eandem cum Philadelphenſibus, XXX nempe annis vetuſtiorem; alteram, de qua agimus, ab Auguſti temporibus, ſub quo ſcilicet poſterior hæc fuerit inſtaurata. Nihil certe hic commune Philadelphenſibus & Amiſenis. Illa urbs Syriæ, hæc Ponti. Illius Æra in Græcis Euſebianis à Ciceronis Conſulatu, ac

proinde

proinde anno ante vulgarem Chriſti æram LXII. deducta, quo tempore ſcilicet Romanorum jugum ſubiit Syria, ac à Pompeio ordinata, Libertate vel Autonomia variis ejuſdem urbibus conceſſa; hæc à tempore partæ aut recuperatæ ſub Auguſto Libertatis, ut ante vidimus, & evincunt plures ejuſdem loci Nummi. *Tyriorum* ſimiliter & *Sidoniorum* Epochas ſignatas itidem videas in antiquis eorum Nummis. Horum aliquot ab Occone deſcriptos adtulit quoque Scaliger, unde eandem *Sidoniorum* cum *Aſcalonitis* Æram colligebat. Neque hactenus alios illorum nummos videre mihi contigit, qui ab iis diverſi abeant. Priorum ſeu *Tyriorum Æra* mentio cum in Chronico Euſebii ad ſecundum Probi annum, tum in Actis Concilii Calchedonenſis, qui anno retro putati caput illius Epochæ referunt ad annum ante Chriſtum CXXIII ac initium regni Antiochi Grypi; forte quod tum *Autonomi* facti ſint Tyrii, ac
Lib. XVI. eo proinde reſpexerit Strabo, quum dicit eos cum à Regibus (Syriæ nempe) tum à Romanis exiguo pretio Autonomiam redemiſſe, & quod firmat etiam Inſcriptio Puteolana, in qua eadem Tyrus ΙΕΡΑ ΑΣΥΛΟΣ ΑΥΤΟΝΟΜΟΣ vocatur; non autem quod circa ea tempora Coloniæ & quidem Conſularis dignitate ornata ab iiſdem Romanis fuerit, ut Scaligero innuere videbantur verba prædicti Concilii, de quibus paullo infra. Hujus autem Epochæ memoria in Nummis quoque ſervata videri poſſet, cujuſmodi Mediceus cum capite turrito & Palma in anteriori parte in averſa cum Triremi, & præter contractum in unam litteram eleganti compendio Tyri nomen, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΕΞΣ; qui nummi CCLXV aut ſi quis mallet CCLX priori littera E pro ἔτει uſurpata, inciderent in annum Antonini Pii vel I vel V. At longe vetuſtior idem

Num-

Nummus, ut ex multis indiciis liquet cum artis tum ſcripturæ; ac proinde citra Romani Cæſaris effigiem aut nomen; adeo ut alia eaque antiquior Æra in eodem quærenda veniat, cujuſmodi *Seleucidarum* paullo ante vidimus in vetuſtis Tyriorum nummis expreſſam. Ita ejuſdem notæ cum ſuperiori Tyriorum nummo, alius Gazæ Palatinæ cum Corona quernea & Clava Herculis nempe Tyrii, & numerorum notis ΙΣ. ſeu CCX. Sed hæc majus otium, aut accuratius ejuſmodi Nummorum, quorum aliqui jam nobis non ſunt ad manus, examen flagitant. Viam hic aliis pandimus, quo ignota è ſuis loculis proferant, ac de his ſtudiis omnique litterarum genere bene merendi laborem non refugiant. Utinam vero & hic magni Emendatoris Temporum, ac veri litterarum Herois veſtigiis inſiſterent, quamquam ſubinde ab iiſdem recedamus, ac ibi quoque, ubi frequentes illas in Græcis Cæſarum Nummis notas L. A. L. B. & ſimiles de annis imperantis tum Cæſaris ſumendas præfracte negat, ſed de Indictionibus aut Luſtris civitatum, quæ eos ſignarunt, aliis ex fontibus petitis. Neque id evincunt ea quæ adfert exempla, ſed ex male iiſdem acceptis; ut in Tito L. IA. ſeu IX, qui tamen tantum duos annos regnavit; aut Marco L. ΛΔ ſeu XXXIV; vel Pio etiam L. ΕΙΚΟϹΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ, quorum ille XIX. hic non totos annos XXIII imperavit. At omnino fugit hic ratio virum incomparabilem, quamquam ἰδιωτικὴν & jocularem opinionem contrariam paullo confidentius vocet. Anni enim illi, quos modo audivimus, ſunt Tribunitiæ Poteſtatis, à qua vulgo ſolent Græci ejuſmodi Æras in nummis conſtituere; & quot etiam vel Titum, vel Pium, vel Marcum geſſiſſe conſtat ex longa Romanorum numiſmatum ſerie, & veterum etiam lapidum

4. *Ad Æras Imperii vel Decennales.*

Anim. ad Euſeb. pag. 224.

fide. Inde vero, ut notum, longe plures in iiſdem aliiſque id genus Cæſaribus illi Tribunitiæ Poteſtatis quam Principatus numeri; quod ſuperſtitibus adhuc Deceſſoribus & natura vel adoptione Parentibus, eam dignitatem, ut initium futuri faſtigii, capeſſerent. Et certe ne quid hic reconditum proferre me quiſpiam in his antiquitatibus minus verſatus putet, vel ex deſcriptis pridem à Goltzio & Occone Nummis abunde id colligere poterat ὁ πάνυ, unde penum ſuam ſubinde locupletabat, ſi eos attentis oculis legiſſet, Α Υ.Τ. ΤΙ.Τ. ΚΑΙC. ΟΥΕCΠ. CΕΒ. ΑΡΧ. ΜΕΓ. ΤΕΙΜΗΓ. ΔΗ. ΕΞ. ΙΑ. in aliis ΔΗ. ΕΞ Λ. ΙΑ. ſeu *Imperator Titus Cæſar Veſpaſianus Auguſtus Pontifex Maximus Cenſor Tribunitiæ Poteſtatis* XI. aut *Trib. Pot. Anno* XI, & quæ ſexcenta id genus alibi occurrunt. Ita nihil frequentius in Nummis variarum Urbium, quam ut non alias Æras adponerent, niſi aut imperii aut Tribunitiæ Poteſtatis annos, qui ſæpe iidem numerabantur. Sic paſſim in nummis Cæſareæ Cappadociæ Metropolis ΚΑΙCΑΡ. ΕΤ. Β. aut ΕΤ. Γ. ut in Severo & Caracalla, aut ΕΤΟΥC Δ in Tranquillina, ΕΤ. Η. CÆSAREÆ in Claudio & ſimilibus, quorum haud exigua ſupereſt copia. Quandoque etiam addita ipſa nomina ordinalia ΕΤΟΥC ΤΡΙΤΟΥ, ΕΤΟΥC ΤΕΤΑΡΤΟΥ, aut Λ. ΔΕΚΑΤΟΥ, Λ. ΤΡΙC Κ. ΔΕΚΑΤΟΥ, ΕΤΟΥC ΠΕΝΤΕΚ. ΔΕΚΑΤΟΥ & ſimilia. [illegible] in nummo Alexandri Severi ΠΕΡΙΟΔΟC ΔΕΚΑΤΗ, pro Anno X quo regnabat, aut Tribunitiam poteſtatem gerebat Mamææ filius. Περίοδ☉ nempe ibi ſumpta non de longiore orbe, quam de annuo ſolis circuitu, quomodo & frequenter κύκλ☉ ac *cyclus* & *circulus* Græcis juxta ac Latinis auctoribus, unde *terdeni annorum cycli* in Hymno Hilarii, Hieronymo autem, *Ecce jam centenus ætatis*

In Cimel. Reg. Gall.

Ad Paul. Concor.

tatis circulus volvitur, de Paulo Concordienſi centeſimum ætatis annum agente. Alioquin Περίοδος pro Decaëteride in Nummo, quem notabam rurſus in Gaza Principis Majorum imaginibus propriiſque decoribus inclyti Durlacenſis Marchionis, ΠΕΡΙΟΔ. ΔΕΚΑΤ. ΕΤ. ſeu *Periodus Decimi Anni*, hoc eſt, juxta Romanos Cæſarum id genus Nummos, PRIMI DECENNALES. Neque aliter Euſebius in Procemio Vitæ Conſtantini, Ἄρτι μὲν τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ παντοίων ΔΕΚΑΔΩΝ δευτέρων τε καὶ τρίτων ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ ἐν ἑορτῶν εὐωχίαις πᾶν γένος ἀνθρώπων ἐπανηγύριζεν· *nuper quidem magni Imperatoris redeuntium* DECENNALIUM *Secundorum & Tertiorum* PERIODOS *univerſum genus hominum feſtivitatibus & conviviis celebravit*. Ita de ſimilibus Quinquennalibus ac Decennalibus Themiſtius, καὶ ἀσμένως οἱ κύκλοι καὶ ΠΕΡΙΟΔΟΙ τῶν πανηγύρεων, *ac libenter Circuli &* PERIODI *ejuſmodi ſolemnium*. Notum utique nova quaſi imperii auſpicia inde petita; eaque non Conviviorum ſolum, ſed omni præterea Ludorum, Indulgentiarum & Laudationum ſolemnitate peracta. Unde nova etiam quaſi Imperatorum Epocha ſeu *Periodus Quinquennalis*, aut juxta ſuperiores Nummos *Decennalis*, & ſicut alibi rurſus Euſebius agens de annis imperii Conſtantini, Χρόνων μὲν βασιλείας τρισὶ ΔΕΚΑΔΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΙΣ πλείαις, *ac tempus quidem imperii ipſius tribus* DECEM *annorum* PERIODIS *abſolutis*. Quomodo itidem in magno opere Diocletiani & Collegarum annos imperii per Δεκαετηρίδας & Εἰκοσαετηρίδας ſeu *Decennalia* & *Vicennalia* computat. Imo hinc in Nummis notatæ variæ illæ Periodi, ſicut non PRIMI ſolum ſed & SECUNDI DECENNALES, aut juxta Nummum Pii non argenteum duntaxat, ſed & æreum inſignem, SECUNDI DECEM-ANNALES; in aliis autem

Orat. XVII.

Lib. I. de vit. Conſt. c. 18.

Hiſt. Eccl. l. VIII. c. 13.

autem ejuſdem Pii, Marci, Commodi, Severi, &c. VOTA DECENNALIA, eaque modo SUSCEPTA, modo SOLUTA; ſicuti & Tricennalia etiam in nummis magni Conſtantini, VOTIS XXX ſeu quæ ſoluta, ut modo audivimus Euſebium, tribus Decadum Periodis abſolutis. Quamquam quod obiter notandum; in quibuſdem locis anticipatæ ſint nonnunquam ejuſmodi Epochæ; ut de Vicennalibus ejuſdem Conſtantini uno anno Nicomediæ factis, antequam Romæ ederentur, obſervat in Chronico Euſebius. Cæterum
5. *Ad Æras Coloniarum.* interdum computatæ Æræ ab *Anno* deductæ *Coloniæ*, cujuſmodi continuo ante oculos ponunt Nummi Coloniæ *Viminenſis* ſupra memoratæ, quæ in Gordiano, ſub quo deducta deſcribitur, COL. VIM. ANN. I. II. &c. in Philippo AN. VII. AN. VIII. in Decio autem & Q. Herennio AN. XI, & AN. XII. Quòd certe ſollicitum non debuit habere ſagacem alioquin
Tom. II. p. 558. Antiquarium Triſtanum, quo nempe ſimiles annorum numeros occurrentes in nummis hujus Coloniæ referret; neque enim ſpectare ad annos imperii, ac proinde eo tandem confugit, ut de *Annonis* explicet. At nihil erat proclivius, quam eoſdem illos Nummos explicare de Annis deductæ illius ſub Gordiano Coloniæ, qui reperientur totidem exſtitiſſe ſub Philippo aut Decio, quot in iiſdem Nummis numerantur, ac pro more aliarum Coloniarum inde annos ſuos computandi. Neque felicior Sebaſtianus Erizzò, qui in ſimili hujus Coloniæ Nummo, pro AN. II legebat ANTI, & de *Antio* Colonia explicabat. Neque vero huc trahendum *Tyri* exemplum, cujus Æram ſimiliter à deducta Colonia computari in Actis paullo ante memoratis Concilii Calchedonenſis, exiſtimabat illuſtris Scaliger. Verba Synodi, prout in ejuſdem Actis Græ-

cis.

ciſ & Latinis leguntur, & quæ Nummi mire illuſtrant, ac aliqua indigent notatione, πρὸ πέντε Καλανδῶν Μαρτίων ἐν ΚΟΛΩΝΙΑ ΤΥΡΩ ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ ΥΠΑΤΙΚΗ ἔτους τετάρτου ἑβδομηκοστοῦ πεντακοσιοστοῦ μηνὸς Περιτίου δεκάτῃ, *ſub die quinto Kal. Martiarum in* COLONIA TYRO CLARISSIMA METROPOLI CONSULARI *anno quingenteſimo quarto menſis Perithii die decima.* Adſcripta ibi nempe vulgaris Tyri Æra cum ſolemnibus loci titulis ac prærogativis. Ac primo *Colonia* & ſimul *Metropolis* eadem dicta, juxta conſueta ejuſdem in nummis Cæſarianis elogia, COLONIA TYRO METR. aut METROPOL. ac in nummo Otaciliæ apud illuſtrem Sevium, COL. TY. METR. ERAGL. h.e. juxta alium Caracallæ nummum ſupra adlatum, SEPT. TYRUS METRO. COLONIA ACTIA ERACLIA. Quomodo obviæ ac frequentes in aliarum Urbium Nummis inſcriptiones, puta æmulæ *Sidonis*, *Damaſci*, *Carrarum*, *Theſſalonicæ*, ac ſimilium, COL. AUR. PIA METR. SID. *Colonia Aurea Pia Metropolis Sidon*; COL. DAMA. METRO. *Colonia Damaſcus Metropolis*; ΜΕΤΡΟΠΟΛ. ΚΟΛ. ΚΑΡΡΗΝΩΝ, *Metropolis Colonia Carrenorum*; ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΜΗΤΡ. ΚΟ. *Theſſalonica Metropolis Colonia*, & in ſexcentis id genus. Hoc eſt juxta Ariſtidem de Smyrna, ἐν Ἀποίκου σχήματι καὶ Μητροπόλεως, *Coloniæ habitu & Metropoleos*, & pro more alibi indicato, quo in Metropoles deductæ vulgo à Romanis Coloniæ. Dicta vero *Colonia* eadem Tyrus à Severi temporibus, ſub quo primum deductæ, ſicut præter Ulpianum nobilem ejuſdem loci civem, evincunt etiamnum Nummi cum *Septimiæ* cognomento, COLON. SEPTIM. TYRO, & quale itidem videas in Caracallæ nummo modo adlato. Unde liquet inſuper alius Scaligeri error, qui ab

Tom. IX. Concil. Act. IX. p. 17. ed. Reg.

In Politico.

L. 1. D. de Cenſib.

Elagabalo deductam demum credidit, quod in ejus Nummis *Colonia* vocaretur; more ſcilicet jam ante & ſub Severo quidem recepto. *Metropolis* vero eadem Phœnices à Trajani temporibus in gratiam Pauli Tyrii Rhetoris juxta Suidam. Quamquam & jam olim cum Sidone certaſſe legatur apud Strabonem, quænam eſſet Metropolis, & in vetuſtis ejuſdem Nummis ante Cæſarum tempora percuſſis, eadem appellatione ornetur, ΤΥΡΟΥ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ. Ut non fruſtra Ματέρα φοινίκων eandem vocarit Meleager in Epigrammate inedito, de quo ſupra; aut ſicut *Phœnices* vulgo, & quidem *primæ Metropolis* in Actis Conciliorum, ſic *Metropolis Chanaan* alicubi Baſilio vocetur. Unde notæ etiam cum aliunde, tum ex iiſdem Synodalibus Actis, ejuſdem *Tyri* cum *Beryto* contentiones, quibus factum, ut non ſolum Tyrus *Metropolis Phœnices primæ*, Berytus autem *Phœnices ſecundæ* dicerentur, ſed etiam ut à Theodoſii junioris temporibus, juxta Notitiam Imperii, Tyrus *Metropolis Maritima*, altera vero *Libani* diceretur, vel ſi audis Hieronymum, *Phœnicia Maritima Metropolis Tyrus, Mediterranea Damaſcus*; ut non fruſtra quoque eidem Damaſco *Metropoleos* nomen imputent adlati paullo ante Nummi; aut juxta eos Eugeſippus à Cl. Allatio editus, *Damaſcus caput Syriæ tenenda Metropolis.* Λαμπροτάτη inſuper, h.e. *Clariſſima* juxta eadem Acta, ſeu *Splendidiſſima* potius, dicta eadem Tyrus, quomodo ſignanter apud Ulpianum, *ut eſt in Syria Phœnice* SPLENDIDISSIMA TYRIORUM COLONIA; & qua ratione, ut alioquin obſervo, *Splendidiſſimæ* vulgo dictæ nobiliores Romani orbis Coloniæ & Metropoles, ut in *Splendidiſſima Rhetiæ Provincia Colonia* apud Tacitum, & *Splendidiſſima Colonia Carthaginenſium* in Geſtis Cæciliani, unde & *Splendidiſſimus*

Lib. XVI.

Homil. in Pſalm. XLIV.

Quæſt. X. in Geneſ.

L. I. D. de Cenſib.

De Germ. c. 41.

diſſimus Ordo eorundem Carthaginenſium apud Apuleium; & ſimiliter *Alexandria & Laodicea Metropoles Splendidiſſimæ* in Cod. Juſtinianeo, ſicut jam ante Floro, *Municipia Italiæ Splendidiſſima*. Unde etiam lux nummo *Sidæ* Pamphyliæ Metropolis ſub Licinio Gallieno percuſſo, ϹΙΔΗΤΩΝ ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΗϹ ΕΝΔΟΞΟΥ, *Sidetum Splendidiſſimæ, Illuſtris*. Ὑπατικὴ vero ſeu *Conſularis* nuncupata in prædictis Actis eadem *Tyrus*, non ut exiſtimabat magnus Scaliger, quod à Conſulibus libera adhuc Republ. deducta fuerit, & inde petita ibi more haud inſueto loci Epocha. Ut mittam altum de ea deductione apud Auctores ſilentium, & aliam ex Strabone indicatam paullo ante originem illius Epochæ, neque conjuncta ibi *Coloniæ Conſularis* adtributa, adeo ut poſtremum hoc ultimo loco poſitum ad *Coloniam* referri debeat; neque iis temporibus, ad quæ refertur caput illius Epochæ, h. e. CXXIII ante Chriſti Æram, in Romanorum ſed Syriæ Regum fide Tyrus, quæ cum Phœnice reliqua à Pompeio primum Romani juris facta; neque *Coloniæ* nomine in antiquioribus Nummis, Inſcriptionibus, aliiſve monumentis ante Severi & ſequentium Cæſarum tempora, conſueto alioquin more, ornata; neque à Romanis ante Severum, ut modo vidimus, deducta, à quo additum illi urbi *Coloniæ* & quidem *Septimiæ* cognomentum. Enumerantur nempe in prædictis Actis more haud inſueto variæ *Tyri* prærogativæ, *Coloniæ Splendidiſſimæ, Metropoleos, Conſularis*, quomodo in Inſcriptione Puteolana ſupra adlata Ἱερᾶς, Ἀσύλου, Αὐτονόμου, *Sacra, Inviolabilis, ſuis Legibus* vocatur eadem Tyrus. *Conſularis* autem dicta, quod Scaligerum fugit, quod tum à Conſulari regeretur, ſeu ſedes eſſet Phœnices Conſularis; ſicut pari elogio Carthago ſedes Proconſularis Africæ

In Florid. L. III. c. 21.

Pro-

Proconſularis vulgo appellata, ut liquet cum ex S. Rufo, *ipſe ubi Carthago eſt Proconſularis*, & ſignanter ex Cod. Juſtinianeo, *Et quæ Proconſularis antea appellabatur Carthago.* Quemadmodum nempe, ut vulgo notum, *Conſulares*, *Proconſulares*, *Prætoriæ*, *Præſidiales* Provinciæ paſſim dictæ, quæ à Conſularibus, Prætoriis Præſidibus regebantur, ita etiam lapſu temporis eorum Metropoles, in quibus iidem habebant domicilium, ſicut in ſpecie de *Conſularibus* notatum videas in Conſtitutione quadam Zenonis ejuſdem Codicis, *ſed per id tempus Præſides quidem & CONSULARES nec non Correctores in METROPOLI.* Haud aliter nempe ac Roma & Conſtantinopolis dictæ paſſim in utroque Codice & apud auctores legibus ibidem latis coævos, βασιλίδες, βασιλεύουσαι, *Regiæ*, *Regnantes*, *Auguſtiſſimæ*, quod nempe ſedes eſſent Regnantium ſeu Auguſtorum, & quomodo Gangra Paphlagoniæ Straboni jam olim dicta Deiotari *Regia* ſeu βασίλειον, vel Horatio, *Cræſi regia Sardeis.* Immo inde nonnunquam etiam, non Provinciæ ſed Metropoleos Præſides inſcripti, ſicut *Præſes Antiochiæ* dictus in Novella quadam Juſtiniani, qui alioquin *Præſes Syriæ primæ*, cujus Metropolis Antiochia. Phœnicem autem, cujus *Tyrus*, ut audivimus, *Metropolis*, à Conſulari adminiſtratam, luculenter arguunt cum Inſcriptiones antiquæ & Notitia Imperii, tum Codex Theodoſianus, in quo accepta Tyro lex data *ad Conſularem Phœnices*, quod ex aliis etiam legibus ejuſdem Codicis Beryti propoſitis manifeſtum. Inde itaque Υπατικὴ, ut obſervo, ſeu *Conſularis Tyrus* in ſuperioribus Actis. Æra autem ibidem adſcripta, ducta à tempore conceſſæ Αὐτονομίας, ut ante vidimus, neque mendum in numeris quærendum cum viris eruditis, quod à vulgari Chriſtianorum Æra diverſi ſint, quos firmat cum omnium

L. 2. C. de Off. Præf. Præt. Afr.

L. 1. C. ut omn. Jud.

Lib. XII.

Nov. VIII.

L. 52. C. Th. de Decurion.

mnium Codicum Græcorum & Latinorum, ut fatentur iidem docti Conciliorum editores, conſenſus; tum illuſtrat abunde, quod conſulere iidem potuiſſent, Chronicon Euſebianum. Et de hoc Concilii loco hactenus. Denique nonnunquam etiam ſignatæ peculiares Epochæ, ut in Nummis Græcis Flaviorum, ab *Anno* ſcilicet *Novi Templi* conditi aut reſtaurati, ΕΤΟΥΣ ΝΕΟΥ ΙΕΡΟΥ, aut ΕΤΟΥ Ν. ΙΕΡΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ, *Anno novi Templi ſecundo*, & ita ſequentibus, quales vel apud Occonem in Veſpaſiano, Tito, Domitiano & Nerva quoque digeſtos videas. Jocularis vero error Erizzi, ac eorum, qui cum eo ludos hic faciunt, dum annos illos ſcilicet computant de ædificatione Templi Salomonis. De *Æde Capitolina* enim iidem explicandi, ut veriſſime certe conjecit horum ſtudiorum decus Seguinus; quæ Vitellianis temporibus, ut paulo ante vidimus, incenſa, mox primo anno Veſpaſiani reſtaurata fuit, ut ex Tacito ſcimus. Rem etiam extra dubium ponit *Iovis Capitolini* cum *Aquila* obvia in iiſdem Nummis effigies. Unus tamen turbare hic videtur Euſebius, qui in Chronico ad annum Veſpaſiani IV hanc novam Capitolinæ Ædis reſtaurationem refert, à quo ad mortem Veſpaſiani VI anni ſuperſunt. Unde anno ejuſdem VIII aut IX cudi non potuiſſent ſimiles nummi, ſicut eorum inſcriptiones notant. Sed illum triennii metachroniſmum ex Tacito merito jam ad Euſebium caſtigavit ὁ πάνυ, quod invicto etiam argumento adſtruunt commemorati modo Nummi. Cedrenum vero more ſolito hallucinantem mittimus; qui ad annum Veſpaſiani V. eandem ædificationem refert. Neque vero mirum cuipiam videbitur, inde petitam & ſignatam hanc Æram, qui vel ex Taciti lectione meminit, quæ conſternatio Romæ

6. *Ad peculiares Epochas.*

Hiſt. IV. 54.

 non

non ſolum, ſed in Provinciis ſubierit incenſa hac Jovis ſede, quæ pignus imperii habebatur; & proinde qua deleta finem imperii adeſſe, & poſſeſſionem rerum humanarum Tranſalpinis gentibus portendi audacter canebant Druidæ. Ut idem hic ſit provincialibus uſurpatum, ſtudio in res Romanas & erga Jovem ſuum pietati conteſtandæ, quod Judæis, aut inde Euſebio aliiſque, à prima Templi ædificatione, aut à Salomone ad inſtaurationem Templi, aut ab Excidio Templi ſolemnes Epochas arceſſere.

Specimen Utilitatis in GEOGRAPHIA.

Sed hæc aliaque id genus *flagitant* alterius operæ argumentum, ubi diffuſa ſimul & ſingularis Numiſmatum veterum præſtantia ad ornandam GEOGRAPHIAM veterem, non perfunctorie vel παρέργως aut appendicis vice tradatur. Paratam enim hujus rei copiam nobis præbet, cum ampla Nummorum *Siciliæ*, *Græciæ*, *Epiri*, *Theſſaliæ*, *Thraciæ*, *Macedoniæ*, *Aſiæ*, *Africæ* ſeges, qui ante Cæſarum tempora percuſſi; tum infinitus quidam numerus *Coloniarum* vel urbium alioquin Europæ, Africæ, Aſiæque, & quidem remotiſſimarum etiam Provinciarum, Armeniæ, Meſopotamiæ, Arabiæ, quæ in Cæſarum nummis traduntur, & quorum id genus locorum indicem ad DC ac ultra etiam privatos in uſus confecimus, collectum nobis ex ineditis pleriſque veterum Cæſarianorum Numiſmatum monumentis; qualia paſſim etiam in hoc opere citantur. Horum vero aliorumque ante Cæſariana tempora percuſſorum fide ac beneficio ſingulari, ea quæ vel ad ἐξηγητικὴν, vel τεχνικὴν eorundem locorum notationem ſpectant; ſeu ad eorum περιήγησιν & ἱστορίαν, circa quas verſabantur veteres Geographi; h. e. cum *Hiſtoriam* ac *Origines*, tum *Situm* & *Nomenclaturam* eorundem locorum petere licet ac illuſtrare. Prioris abunde

unde fidem faciunt, quæ ſubinde indicavimus, retenta in Civitatum id genus Nummis inſignia, unde *Origines* ſuas indicarent: ſicut *Pegaſus* in Nummis Syracuſanorum; *Palma* Carthaginenſium, & in Creta Lapethi, Hierapytnæ; *Minotaurus* Gelæ, Tauromenitarum; *Noctua* Megaræ, Athenarum in eadem Sicilia; *Quadrangularis Area*, Dyrrachienſium; *Diana* Maſſilienſium; *Lupa cum gemellis*, Alexandriæ Troadis, Neapolis, Germæ, aliarumque Coloniarum, indicant continuo Matres earundem Urbium, aut Corinthum; aut Tyrum reliquamve Phœniciam; aut Cretam; aut Athenas; aut Corcyram; aut Phocæam; aut urbem denique Æternam. Adpoſita etiam interdum ipſa *Conditorum* nomina, ut in nummo ϹΥΝΝΑΔΕΩΝ ΔΩΡΩΝΙΩΝΩΝ, unde à *Dorienſibus* juxta ac *Ionibus* deducta hæc Phrygiæ *Synnada* recte ad Euſebium notavit doctiſſimus Valeſius. Haud aliter nempe ac Elidem ab Ætolis conditam ex Inſcriptoribus antiquis colligit alicubi Strabo. Sic hujus vel illius Heroïs Conditoris non effigies ſolum, ſed additum ſubinde nomen opportune; ut in [a] *Nicæenſium* Nummis, ΤΟΝ ΚΤΙϹΤΗΝ ΝΙΚΑΙΕΙϹ, aut etiam ΔΙΟΝΥϹΟΝ ΚΤΙϹΤΗΝ; [b] *Perinthiorum* cum Hercule, ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ ΤΟΝ ΚΤΙϹΤΗΝ; [c] *Tomorum* Ponti, ΤΟΜΟϹ ΚΤΙϹΤΗϹ; [d] *Pergami* ΠΕΡΓΑΜΟϹ ΚΤΙϹΤΗϹ; [e] *Apolloniatarum* ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΤΙΣΤ. *Nicopolis* ΣΕΒΑΣΤΟΥ, vel ΣΕΒΑΣΤΩ, aut juxta nummum Regiæ Gallorum Gazæ ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΚΤΙΣΤ. vel etiam ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΚΤΙΣΤΗΣ; [f] *Romæ* denique ROMULO CONDITORI: unde, ſi aliunde lateret, à *Baccho*, *Hercule*, *Tomo*, *Pergamo*, *Alexandro*, *Auguſto*, *Romulo*, eaſdem urbes conditas liqueret, certe eoſdem ab indigenis pro Conditoribus ac Diis proinde habitos.

1. *Ad Origines, Hiſtoriam & Privilegia locorum.*

Lib. x.

[a] In Cimel. Ill. Sev. & Seguin.
[b] In Cimel. Regin. Chriſt.
[c] In Cimel. Medic.
[d] In Imag. Urſin.
[e] In Cimel. Regin. & Seguin.
[f] In Cimel. Regin.

Etenim antiquiſſima hæc & prima quidem, ut mihi L.XII.& XX. videtur, cauſſa Apotheoſeos vel τ̃ Ηρωϊκῶν τιμῶν; unde Lib. V. paſſim, ut alios mittam, Diodorus divinos aut heroïcos [a] Lib. XII. honores huic vel illi tributos docet ὡς κτίςῃ ſeu ut He- [b] Lib. XLII. c. 3. rodotus, [a] Strabo, alii, ὡς Οἰκιςῇ; [b] *Juſtinus*, *Jaſoni totus ferme Oriens* UT CONDITORI *divinos honores*, &c. & aperte de Conſtantino Aurelius Victor, *hinc* PRO CONDITORE *ſeu* DEO *habitus*. Haud aliter nempe ac primus olim ejuſdem urbis Conditor *Byzas*, aut *Battus*, aut *Docimus*, aut *Hercules*, aut *Seleucus* Heros, depicti olim in vetuſtis Nummis *Byzantii*, *Cyrenæorum*, *Docimi*, *Heracleæ Ponticæ*, & *Antiochiæ*, quarum Κτίςαι ſcilicet ſeu Patres traduntur: & ſignanter proinde, ut ſolet, Poëta, tanquam de cœleſti ſupremi Numinis beneficio,

O Regina, novam cui condere Juppiter urbem.

Sed de his alibi, ubi de veterum Apotheoſi. Adde jam ſolemnia urbium id genus *Sacra*; *Ludos*; *Conventus*; *Pacta*; *Primatus*, *Coloniæ*, *Libertatis*, *Inviolabilis*, *Autonomiæ* Jura & Privilegia, aliaque vulgo parum nota, aut inter eruditos etiamnum controverſa. Neque pauca certe hujus generis hac ipſa diſſertatione aut alibi etiam adtigimus, quæ vel fidem dictis abunde adſtruant. Ita non *Epheſo* ſolum aut *Smyrnæ*, non *Nicomediæ* vel *Nicææ*, unum vel perpetuum Aſiæ aut Bithyniæ *Primatum* adſcribendum, de quo notæ vel ex Dione ac Ariſtide earum urbium contentiones; ſatis arguunt Nummi, in quibus ΕΦΕΣΙΩΝ ſæpenumero, modo ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ, modo etiam ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ, tanquam ΠΡΩΤΩΝ ΑΣΙΑΣ ſeu *Primorum Aſiæ* ſignata memoria. Sic modo ΝΕΙΚΑΙΕΙΣ ΠΡΩΤΟΙ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ, *Nicæenſes Primi Provinciæ*, in Domitiani nummo Regiæ Gallorum Gazæ inſcripti; modo ΜΗΤΡΟ-

ΠΟΛΙΣ

ΠΟΛΙΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΗ ΒΕΙΘΥΝΙΑΣ ΝΙΚΟΜ. *Metropolis & Prima Bithyniæ Nicomedia* ſignata in duobus ejuſdem Domitiani nummis, quos poſſidet eadem Gaza, ac ſimiliter in nummo Antonini Pii Mediceo ΝΕΙΚΟΜΗΔΕΙΑϹ ΜΗΤ. ΚΑΙ ΠΡΩΤ. *Nicomediæ Metropolis & Primæ.* Adeo ut non fruſtra, aut citra recepti jam moris exempla, commune illius urbis ΠΡΩΤΩΝ ſeu *Primatus* titulum, vel Ariſtides vel Dio ſuaſiſſe videantur. Immo inde videas, non abs re in poſtremo nummo *Metropoleos* ac *Primæ* nomina, quamquam de eadem urbe diſtingui; ut *Prima ſedes* ac *Metropolis* aliquando in Antiquitatibus Eccleſiaſticis, ſicut in quodam Canone Concilii Africani, *ut Matricula & Archivus Numidiæ & apud* PRIMAM SEDEM *ſit & in* METROPOLI, *id eſt Conſtantina.* Alioquin inſcripta eadem *Nicomedia* in aliis Nummis ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΡΩΤΗ; ſicuti etiam *Amaſia* ΜΗΤ. ΠΡ. ΠΟΝ. aliquando ΜΗ. Π. Π. nempe *Metropolis Prima Ponti*, in præclaris nummis Severi, Caracallæ, & Alexandri, quos recondit rurſus Cimeliarchium Regis maximi, aut illuſtris etiam Sevii; ac unde etiam liquet cur vel *Amaſia Pontica* dicatur in Chronico Euſebii, aut in Novella Juſtiniani, PONTICA AMASIAM & *Neocæſaream duas habuit* METROPOLES, & *primam* quidem, ut hic videmus, Amaſiam. Quamquam & aliam ejuſdem tractus *Metropolim* ſignent etiam alii Nummi, quos verſavimus itidem, haud vulgares, ſub Commodo, Criſpina, Pertinace, Geta aut Gordiano percuſſi, nempe ΤΟΜΕΩϹ ΜΗΤΡΟ. ΠΟΝΤΟΥ, & præ quibus *Tomei* hunc *primatum*, quod vix aliunde conſtare arbitrer, ſibi jam olim vindicaſſe videtur *Amaſia* juxta ſuperiores Nummos. Πρῶται equidem ſeu *Primæ* vulgo Græcis dictæ, quæ Romanis *Metropoles* ſeu gentis capita,

Can. LXXXVI.

Nov. XXVIII. c. 2.

In Cimel. Regin. Chriſt. & Medic.

 pita,

De Ædif. l. v. c. 4. pita, ut obſervat Procopius agens de Cæſarea Cappadociæ, ἐξ οὗ δὴ καὶ εἰς ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ἀξίωμα ἦλθεν· οὕτω γὰρ.πόλιν τὴν ΠΡΩΤΗΝ τοῦ ἔθνους καλοῦσι Ῥωμαῖοι· *ex quo* METROPOLEOS *dignitatem adſecuta eſt, ita enim primam gentis urbem vocant Romani.* Hinc etiam eidem Procopio altera *Cæſarea* Mauretaniæ ſecundæ Metropolis, dicta alibi Μαυρεπανίας πρώτη, & Eunapio *Tyrus* Phœnices Metropolis, πρώτη Φοινίκων; & in Actis Apoſtolicis *Philippi* πρώτη partis Macedoniæ; ac ſimiliter in præclaro Lesbi nummo Muſei Seguiniani jam Regii, ΠΡΩΤΗ ΛΕϹΒΟΥ ΜΥΤΙΛΗΝΗ. Hinc Romanis etiam non *Metropoles* ſolum, ac ſicut Procopio, πρώτη τοῦ ἔθνους, ſic Modeſtino *Metropoles gentium* dictæ, ſed cum *primæ* etiam, tum *principes* & *principatum tenere*, ut ſæpe in Cod. Theodoſ. & Novellis, *dummodo civitas quæ eligitur totius provinciæ teneat principatum*: unde in Epiſtola Leonis I. de Arelate, *principatum tenere in ſæculo* pro jure Metropolitico, aut quomodo Nicomediam vocat alicubi Euſebius τὴν Βιθυνῶν ἄρχουσαν. At nonnunquam, quod notandum, ſejunctæ eædem prærogativæ, ut nempe *Metropolis* caput gentis, *Prima* autem denotaret primatum in ludis & certamnibus ſacris, qui per vices tranſibat ad plures, & de quo vulgo inter ſe diſſidebant nobiliores ejuſdem gentis urbes, ut aliunde liquet ex Dione Chryſoſt. & Ariſtide. Quo ſenſu etiam titulum illum ΠΡΩΤΗΣ aut ΠΡΩΤΩΝ videmus promiſcue ſumi in ſuperioribus nummis, ab Aſiæ Proconſularis urbibus non *Epheſo* ſolum, ſed præterea *Smyrna*, *Pergamo*; ac eundem ſibi vindicantes in Bithynia *Nicomedienſes* & *Nicæenſes*, ita tamen ut utriſque commune evaderet illud ΠΡΩΤΗΣ adtributum, quod notat etiam Dio Pruſæus, *Metropoleos* autem nomen ea ætate adhuc penes unam *Nicomediam* remaneret: quæ

Bell. Vandal. l. I. c. 4.

l. 6. D. de Excuſat.

Nov. Theod. l. 10.

De vit. Conſt. l. III. c. 50.

proinde

proinde ut diverſas etiam prærogativas, ambos ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ & ΠΡΩΤΗΣ titulos ſibi tribuit in adlatis paullo ante nummis Regiis & Mediceis. Unde jam lucem mutuari poſſunt, quæ à viris longe doctiſſimis operoſe diſputantur de *Primatibus* & *Metropolibus* Africæ, ac de diſcrimine *Primæ Sedis* & *Metropoleos*, quale ab iiſdem in controverſiam vocatur; aut denique cur πρῶτοι dicantur paſſim Metropolitani Primates in Collectionibus Canonum. Sed hoc obiter. Quam inſignis vero Nummus ejuſdem Aſiæ Proconſularis, ΜΑΓΝΗΤΩΝ ΕΒΔΟΜΗ ΤΗϹ ΑϹΙΑϹ, *Magnetum Septima Aſiæ*; quem nummum Cimeliarchii ante Patiniani jam Regii luculenta declaratione alibi illuſtramus; quum ea non liceat ita paucis ac aliud quaſi agendo, defungi. Qua occaſione inſuper ea, quæ ad *Primatum* ac ordinem ejuſmodi locorum ſpectant, ventilantur; & cur in aliis Nummis vel SIDON ASIÆ METROPOLIS; vel *Sardis Aſiæ, Lydiæ, ac Græciæ Prima Metropolis* dicatur in nummo inclytæ Reginæ, item Chriſtianiſſimi Regis, nempe ϹΑΡΔΙϹ ΑϹΙΑϹ, ΛΥΔΙΑϹ, ΕΛΛΑΔΟϹ, Α ΜΕΤΡΟΠΟΛΙϹ, quæ alioquin in Actis Synod. Conſtantinopolitanæ habitæ ſub Flaviano vocatur *Metropolis Provinciæ Lydiæ*, Σαρδιανῶν Μητροπόλεως τῆς ἐπαρχίας Λυδῶν. Quot etiam aliæ urbes *Metropoles* iiſdem nummis inſcriptæ, quod aliunde neſciremus, & quale nomen ſeu ἀξίωμα, non unam jam aut alteram, ut aliunde ſcimus factum, ſed plures etiam unius Provinciæ civitates ſibi vindicaſſe iidem arguunt. Quanta vero lux inde aut Ulpiano, eo loco quem minus adſecuti ſunt interpretes, ſicut alibi docebitur, ubi primam inter Metropoles *Epheſum* ab Aſiæ Proconſule adtingendam tradit; aut vero ſubſcriptioni, quam videas in Actis ſextæ Synodi OEcumenicæ, *Theodorus* *miſe-*

L.4. §.5. D. de off. Proc.

Act. XVIII.

miſericordia Dei Epiſcopus EPHESI METROPOLEOS, PRIMÆ ASIANÆ *Diocæſeos definiens ſubſcripſi.* Immo haud obſcura fax inde ad percipiendam originem Jurium aut πρεσβείων Eccleſiarum priſcæ communitatis Chriſtianorum, qui non extra ſolum, ſed & intra muros Iliacos, natas iis de rebus, eaſque acerrimas & exitiales tandem contentiones ſcimus. Jam locorum *Situm*

3. *Ad Situm locorum.* quam luculenter eum indicant & quaſi in conſpectu ponunt id genus Nummi? Meminiſti, procul dubio,

Strab. l. 1. quod de Homero obſervat Geographus, eum ſingulis propria ſua loca adſignare, aliam urbem ſaxoſam; aliam in extremo ſitam; aliam Columbis abundantem; aliam Mari vicinam vocare. Id vero videas vulgo præſtare hos Nummos, in quibus non *Fluvii* ſolum, aut *Maris*, aut *Montis* adpicta vulgi ſymbola; ſed ipſa etiam adſcripta nonnunquam nomina, quo plures nempe urbes ejuſdem appellationis opportune dignoſcerentur. Hujus generis in ſuperioribus commemorata Ciliciæ vel Iſauriæ *Seleucia ad Calycadnum* fluvium in tradito Philippi nummo, ac in aliis Elagabali & Treboniani Galli, CΕΛΕΥΚΕΩΝ ΚΑΛΥΚ. vel ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟϹ ΚΑΛΥΚΑΔΝΩ; quo nempe diſtingueretur aut à *Seleucia ad Tigrim*, aut à *Seleucia ad Orontem*, de qua agitur lege unica de Claſſicis Codicis Theodoſiani, & quæ alioquin *Seleucia Syriæ Pieriæ* ſeu ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΠΙΕΡΙΑΣ inſcribitur in variis nummis Trajani, Marci, Antonini Caracallæ. Sic ad *Mæandrum* fluvium *Tripolim*, *Antiochiam*, *Apameam* ſitas tradunt alii Nummi, ut ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ ΜΑΙΑΝΔΡ. apud Cl. Seguinum; ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΜΕΑΝΔΡΟϹ in Trajano Decio Farneſii Principis; & ΑΠΑΜΕΙΑΣ ΠΡΟϹ ΜΑΙΑΝΔΡΟΝ in Tiberio Reginæ Chriſtinæ. Plures nempe, ut notum, *Antiochiæ*, *Apameæ*,

pamea, *Tripoles*, quo modo apud Livium, *ad Antiochiam* L. XXXVIII.
ſuper Mæandrum amnem, aut apud Euſebium, ἐν Ἀπα- c. 13. Hiſt Eccl.
μεία τῇ πρὸς Μαιάνδρῳ; aut ad earum exemplum *Magne-* l. v. c. 16.
ſia in inſcriptione Epiſtolæ, quæ Ignatio tribuitur,
Μαγνησίᾳ τῇ πρὸς Μαιάνδρῳ, apud Livium, *Magneſia quæ* L. XXXVII.
ſuper Mæandrum eſt, (ſicut Plinio ut jam vidimus, *Seleu-* c. 45.
cia ſupra amnem Calycadnum) immo inde Phlegonti juxta
Stephanum dicta Μαιανδρόπολις. Quin Regio ipſa ad-
jacens huic fluvio ab eodem denominata, ut *Mæandri*
Campus, apud Arrianum; haud aliter ac *Hermi Campus*, Lib. v. περὶ
Cayſtri Campus, aut nota inter duos amnes Regio ſimi- ἀναβ.
liter Polybio in Excerptis, τῷ καλῳ̃ πεδίῳ καλεμβ́ρῳ μέσον Pag. 28.
Εὐφράτες κὴ Τίγριδ☉. Alioquin præter *Mæandrum* aut
Calycadnum, cum idem *Euphrates* ac *Iſter*, tum *Neſtus*,
Hypius, *Rhyndacus*, *Marſyas*, *Sagaris*, *Glaucus*, Thra-
ciæ, Bithyniæ, Mœſiæ, Phrygiæ, Achaiæ fluvii cum
adjacentibus locis commemorati: ut ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ
ΠΡΟC ΕΥΦΡΑΤΗΝ in nummo Severi apud Triſta- Tom. II.
num; ΝΙΚΟΠΟΛΕΩC ΠΡΟC ΙCΤΡΟΝ aut ΠΡΟC P. 91.
ΙCΤΡΩ in Macrino, Elagabalo, Gordiano, Cimeliar-
chii Inclytæ Reginæ, Medicei, & Lomeniani; rurſus
ΟΥΛΠ. ΝΙΚΟΠΟΛΕΟC ΠΡΟC ΝΕCΤΟ, ad *Ne-*
ſtum fluvium ſcilicet à Trajano conditæ ac *Ulpiæ* ab eo
denominatæ; ΠΡΟΥCΙΕΩΝ ΠΡΟC ΥΠΙΩ in L.
Vero Gazæ Mediceæ, aut Maximo & Gallieno Regiæ
Gallorum Gazæ; ſicut occurrit etiam in Latinis Actis
primi Concilii Nicæni, *Heſychius Pruſenſis juxta Hypium*
fluvium, non *Hippium*, ut ibi hodie legitur, errore et-
iam, quod alibi jam monuimus, apud varios auctores
obvio. Sic ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΑΝ ΡΥΝΔΑΚΟC & Α-
ΠΟΛΛΩΝΙΑΤΑΝ ΠΡΟC ΡΥΝΔΑΚΩ in Marco &
L. Vero Auguſtæ Reginæ, apud Strabonem vero Α- Lib. XII.
πολλωνία ἐπὶ Ῥυνδάκῳ; aut denique in nummo Apamen-

ſium alibi jam à te deſcripto, ΑΠΑΜΕΩΝ ΜΑΡCΥΑC ΚΙΒΟΤΟC, quod ad fluminis Marſyæ oſtia eſſet ſita hæc *Apamea* eadem cum ſuperiori ad Mæandrum, ac ab eo ſitu *Cibotus* etiam dicta, juxta Strabonem, Plinium aliosque. In Tabula Peutingeri ſimiliter *Apamea Ciboton*. Sic ejuſdem Phrygiæ, vel juxta alios, Lydiæ fluvius *Sagaris* in nummo Juliæ Piæ, quem poſt Goltzium & Ortelium Occo deſcripſit, ΝΙΚΕΩΝ CΑΓΑΡΙC. *Glauci* quoque Achaiæ juxta Pauſaniam Fluvii nomen ac typus, & ſimul *Eumeniæ* Urbis ad eum ſitæ mentio in antiquo nummo quem nuper in Sicilia tractabam, ΕΥΜΕΝΕΩΝ ΓΛΑΥΚΟC. *Xanthi* itidem memoria ac typus in nummo Lomeniani Muſei, ΚΥΜΑΙΩΝ ΞΑΝΘΟΣ. Quum autem eo nomine fluvius alius in Troade, alius in Epiro, alius in Lycia à Geographis collocetur; haud facile liquere videtur, cur *Cumæis* tribuatur, quos notum vulgo vel in Æolide vel in Campania ſedes habuiſſe. Quærendas proinde alias *Cumas*, quo nomine urbs etiam in Pamphylia à Stephano ponitur, Κύμη πόλις Αἰολίδ☉ &c. καὶ Παμφυλίας. Eidem vero Pamphyliæ finitima Lycia, in qua fluvius *Xanthi* nomine Straboni, Ptolemæo, aliiſque commemoratus; & ad quem proinde ſitas eaſdem Lyciæ aut Pamphyliæ, *Cumas* ex inſigni illo Nummo, neque aliunde quod ſciam, diſcimus. Signatus vero idem *Xanthus* opportune ad diſcrimen *Cumarum* cum in Æolide tum in Italia; quarum urbium plures exſtant nummi in Gaza inclytæ Reginæ & Medicea, cum ſola inſcr. ΚΥΜΑΙΩΝ, ſi unum excipias Mediceum in Nerone; qui *Cæſarienſium* epitheton præfert, ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΚΥΜΑΙΩΝ, more per ea tempora haud infrequenti. Neque prætereundus *Smyrnæorum Meles*, non jam in nummis Amaſtrianorum ad indicandos Home-

ri natales, ſed cum Urbe quam præterfluebat, in Sabinæ nummo ejuſdem Muſei Lomeniani, ΜΕΛΗϹ ϹΜΥΡ. De quo *Melete* audiendus Himerius apud Photium, cui deſcribitur ortus in ſuburbiis Smyrnæis, productus à multis fontibus haud procul ſcaturientibus, ſtatim flumen profluens, cypreſſo & arundinibus vernans, quod mari poſtea miſcetur. Accedant eidem vicinam Pergamum partim intermeantes, partim præterfluentes juxta Plinium fluvii, *Selinus* & *Ceteius*; ac proinde uterque opportune expreſſus in inſigni Pergamenorum nummo, cui diſcuſſis quas ei offuderat nobilis antiquarius tenebris, aliquam in ſuperioribus lucem adtulimus, ϹΕΛΕΙΝΟϹ ΚΗΤΕΙΟϹ ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ. Ita in Hiſpania tradita jam ſupra DERTOSA HIBERA; & ſimiliter apud Ant. Auguſtinum HIBERA SENTIA; quod nempe ad fluvium *Hiberum* eſſent ſitæ, à quo ipſi Hiſpaniæ antiquum *Hiberiæ* nomen, ut præter Polybium auctor eſt [a] Charax apud Conſtantinum & [b] Ammianus; immo ſi [c] Philoſtorgium audias *Hiberiæ* rurſus ſua ætate pro Hiſpaniis dictæ, HIBERO *fluvio qui per eas fluit, priorem appellationem vincente*, τοῦ δι' αὐτῶν ῥέοντος ΙΒΗΡΟΥ ποταμοῦ τὴν προτέραν ἐπινικήσαντος ὀνομασίαν. Alioquin Ammiano præter hanc *Hiberiam*, *Adiabena* inſuper, *Ægyptus*, *India*, *Syria Euphratenſis*, & *Bætica* à fluviis itidem dictæ regiones commemorantur; ut nihil dicam de ſexcentis urbibus, quæ fluviis itidem ὁμώνυμοι, & unde *fluviatilem Agrigentum* vocat alicubi Pindarus, ποταμίᾳ τ' Ἀκράγαντι. Hinc Juliano etiam deſignata Conſtantinopolis per urbem ad Boſporum, ἐπὶ τῷ Βοσπόρῳ πόλις; ſicut apud Arrianum de Chalcide, τὸ ἐπὶ τῷ Εὐρίπῳ. Etenim loca ad *Mare* ſita innuunt quoque id genus Nummi, non ſolum adpoſitis *Neptuni*, *Tritonum* aut *Nereïdum*, *Tridentis*, *Trire-*

Bibl. Cod. CCXLIII.

Pag. 485.

[a] De Adm. Imp. l. III. c. 24.

[b] L. XXIII.

[c] Lib. IX. c. 17.

Od. VI. Pyth.

Orat. I. p. 14.

Lib. II. περ. ἀναβ.

mium, *Proræ*, *Acroſtolii*, *Delphinorum*, aliorumque maritimorum Piſcium ſymbolis, ſed aperta quoque mentione, ut ΠΡΟΥϹΙΕΩΝ ΠΡΟϹ ΘΑΛΑϹϹΑΝ, ad diſcrimen ſuperioris *Pruſiadis* ad fluvium *Hypium*; & præterea in Nummo, quem notavi in Regia Gaza Pariſienſi, ſub Conſtantino Magno percuſſum, BONONIA OCEAN. ſeu *Oceanenſis*, qui ſcilicet eandem ſecernit à Bononia Galliæ Togatæ, aut altera quæ ad Dravum fluvium apud Geographos. Ut vero *Fluvii* & *Mare*, ita *Montes* quoque eadem de cauſa nonnunquam adſcripti; puta *Argæus*, *Taurus*, *Libanus*, *Olympus*, *Rhodope*, *Sipylus*, *Paneas*. Prior mons Cappadociæ, ad quem Cæſarea ejus Metropolis, expreſſus in nummo inſigni L. Veri ejuſdem Regiæ Gazæ, ΑΡΓΑΙΩ. ΕΤ. Β. ſeu *Argæo Anno* II. qui alioquin, quamquam ſuppreſſo nomine, frequenter depingitur in nummis ejuſdem Cæſareæ *ſub* ARGÆI *montis pedibus ſitæ*, juxta
Lib. xx. Ammianum, ac præter Plinium aut Geographos, apud Sozomenum ἡ πρὸς τῷ ΑΡΓΑΙΩ Καισάρεια: ſicut
Lib. v. c. 4. alibi apud eundem locus *Macellum* dictus, ſimiliter πρὸς τῷ Ἀργαίῳ ὄρει, non ut ibi legitur Ἀργέῳ. Index nempe ſuperior Nummus eique ſimiles, illius cultus, quo hunc montem *Argæum* vulgo proſequebantur Cappadoces, cujus argumentum quoque ſuppeditabat Gemma illa antiqui operis, eundem montem referens, cujus fit mentio in vita incomparabilis Peireskii. Non
Lib. v. c. 2. audiendus vero Triſtanus, qui ſimiles Nummos hujus *Cæſareæ* cum eo Monte & inſcr. ΜΗΤΡΟ. ΚΑΙϹΑ. ΕΤ.
Tom. II. p. 223. ΗΠ. ad *Cæſaream Philippi* refert, & montem *Panium* de quo mox. Haud enim aliam, quam nobiliſſimam illam Cappadociæ Metropolim ſignant plures id genus Nummi cum Monte, Metropoleos, & ſimilis Æræ mentione. Geminus eidem error neque Triſtani ſolum,

lum, ſed qui erranti præivere Sozomeni & Caſſiodo- Lib.v.c.2.
ri; qui à Claudio pro Mazaca *Cæſaream* eandem dictam tradidere, & quod in poſtrema & luculenta Sozomeni editione aliquam viri doctiſſimi notationem merebatur. A Tiberio enim impoſitum id nomen, regno Archelai in Provinciam verſo diſerte tradit in Chronico Euſebius. Cauſſa illius erroris ex communi utrique Cæſari *Tiberii* nomine profecta mihi videtur, ut ſæpe alias factum, & quod alibi quoque monuimus. At idem Chronici illius interpres Hieronymus, duobus tamen In Eſa. c. LXVI.
locis Commentariorum, à Cæſare Auguſto ita deno- In Ezech. c. XXVII.
minatam tradit, cui præiviſſe videtur S. Rufus, Conſtantinus vero Porphyrogenneta etiam à J. Cæſare. Quum tamen de hac Cappadociæ Metropoli ſcriberet ipſe Cappadox Geographus, ut hoc recte obſervat Triſtanus, hoc eſt ſub initiis Tiberii, *Mazaca* tantum aut etiam Εὐσέβεια vocabatur. Neque etiam S. Rufus ſignanter ab Auguſto Cæſare, ſed *in honorem Auguſti Cæſaris* ita dictam hanc *Cæſaream* refert; quod alias à Tiberio factum ſcimus, & Auguſti exemplo, à quo plures urbes & Coloniæ nomine Deceſſoris *Juliæ* cognominatæ. Quamquam ne quid diſſimulem, Hieronymo, aut ſi vis etiam Rufo, ſuffragari videantur nummi ſub Auguſto cuſi, cum Monte & ΜΗΤΡΟΠ. ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ mentione, & cujuſmodi apud Triſtanum Tom. II.
videas cum Aquila in ſummitate Montis, & inſcr. p. 223.
ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ. Neque enim illos ad *Cæſaream Palæſtinæ* referas, aut cum eodem Triſtano ad *Cæſaream Paneada*, ob ea quæ mox indicabuntur. Neque etiam novum aut inſolitum, ut urbs illa Regni caput, à Rege Archelao reverentia Auguſti *Cæſarea* nuncuparetur. Adeo ut inter diſſidentes Auctorum relationes, unum obſtare videatur Strabonis ſilentium, quominus ad

Auguſti tempora eadem nomenclatio referatur. Cæterum præter *Argæum*, alios Montes paulo ante enumeratos tradunt ſimiliter Nummi, aut ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙ ΤΑΥΡΟΥ apud Goltzium; aut ΗΛΙΟΠΟΛΙϹ ΠΡΟϹ ΛΙΒΑΝΟΝ in Caracalla inclytæ Reginæ, ſicut apud Sozomenum legas τὴν πρὸς τῷ Λιβάνῳ Ἡλιούπολιν, ſeu verius juxta conſtantem nummorum ſcripturam, Ἡλιόπολιν, quomodo & ΗΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ ΕΝ ΛΙΒΑΝΩ Muſei Lomeniani; aut ΑΔΡΙΑΝΩΝ ΠΡΟϹ ΟΛΥΜΠΟΝ in Severo ejuſdem Reginæ; aut in Antonino Pio juxta præclarum Nummum Philippopolitarum Thracum Muſei Seguiniani, cui geminum quoque notaſſe memini in Gaza Barberina ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛ. ΡΟΔΟΠΗ, cum muliere ſcilicet illi Monti cognomini inſidente; aut ΜΑΓΝΗΤΩΝ; aut ΜΑΓΝΗΤΩΝ ϹΙΠΥΛΟΥ vel ΑΠΟ ϹΙΠΥΛΟΥ in nummis Juliæ Mamææ, Otaciliæ, Gordiani, Gallieni, aliiſque, ad diſcrimen nempe commemoratæ paullo ante *Magneſiæ ad Mæandrum*. Unde etiam adſeritur ſcriptura apud Livium, quam antiqui aliquot codices præferunt, *Magneſia ab Sipulo*, & quam non continuo improbandam cum viris doctiſſimis Livii ſoſpitatoribus, deſcriptus poſtremo loco Nummus luculenter arguit. Varie enim nonnunquam iſta efferebantur, περὶ Σίπυλον, πρὸς Σίπυλον, ὑπὸ Σιπύλῳ, ἀπὸ Σιπύλου; quorum priora habet Strabo in commemoratione hujus *Magneſiæ*, poſterius cum aliquot Nummi, quales videas etiam apud [a] Triſtanum, tum [b] Tacitus, *Magnetes à Sipulo*, [c] Livius vero frequenter *ad Sipylum*, & loco modo indicato *ab Sipylo*. Sic quod egregie inſuper poſtremum firmat aut illuſtrat, *Seleucia à Tigri* [d] Luciano, Διογένης ὁ Σελευκεὺς ἀπὸ ΤΙΓΡΙΟΣ. Quamquam diſtinguunt nonnunquam accurati auctores ſitum *in monte*,

Lib. v. c. 10.

Lib. xxxvii. c. 44.

Lib. xii. & xiii.

[a] Tom. ii. p. 429.

[b] Annal. iv. 47.

[c] L. xxxvii. c. ii. 37. 44.

[d] In Macrob.

te,

te, ad montem & ſub monte. Unde ut intra hujus *Sipyli* ambitum maneamus, Smyrna antiqua ἐν τῷ Σιπύλῳ dicta [a] Ariſtidi; altera vero ὑπὸ τῷ Σιπύλῳ, ſicut apud [b] Memnonem Πρὸς ὑπὸ τ Ὄλυμπον; tertia autem uno pede disjuncta: ex quo etiam adſequimur, cur Plinius Smyrnam vocet *Sipylum Tantalidem.* Ita Cæſarea Philippi in præclaro Marci Aurelii nummo Mediceo, ΚΑΙC. CΕΒ. ΙΕΡ. ΚΑΙ ΑCΥ. ΥΠ. ΠΑΝΕΙΩ. *Cæſarea Auguſta Sacra Et Inviolabilis Sub Paneo*, ad diſcrimen nempe ſuperioris *Cæſareæ ſub Argæo*, aut alterius vicinioris in Palæſtina. Hinc autem liquet cur eadem juxta alios nummos dicta ſit CÆSAREA PANIAS, vel *Paneas*; non ob cultum *Panis* ſimulacrum, ſicut tradentem videas Philoſtorgium; neque à vicino fonte *Paneade* juxta Plinium, & cui vulgo viri docti ac inter eos vir ſummus ad Solinum ſuffragantur, ſed à Monte ipſo ſub quo jacebat dicto *Panio* juxta [a] Joſephum, & Πανεὶς ὄρος diſerte apud [b] Euſebium, ſecundum ſuperioris Nummi ſcripturam, & quidem poſtquam hanc Cæſaream Philippi à Phœnicibus *Paneada* vocari indicaſſet. Ab illo Monte itaque *Paneo* vel *Panio* cum fontes Jordanis, qui ad ejus pedes, ut tradit idem Euſebius, tum Urbs ipſa *Paneadis* denominationem accepere. At inſignis hic rurſus Triſtani hallucinatio; qui nummum Auguſti paullo ante adlegatum cum Aquila in ſummitate Montis, & inſcr. ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ de hac ipſa *Paneade* interpretatur, & ei hoc *Cæſareæ* nomen inditum ſtatuit à magno Herode, quod tamen à filio Philippo Tetrarcha demum nacta, ut diſertiſſimis verbis neque uno loco tradit Joſephus, ΦΙΛΙΠΠΟΣ δὲ τὴν ΠΑΝΕΑΔΑ τὴν πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ Ἰορδάνου κατασκευάσας ὀνομάζει ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΝ, PHILIPPUS *vero* PANEADA *ſitam ad Jordanis fontes ædificiis inſtructam*, CÆSAREAM *vocat*;

[a] Monod. de Smyr.
[b] Phot. Bibl. C. CCCXXIV.
Lib. V. c. 39.
L. VII. c. 2.
[a] Bell. Jud. l. I. c. 16.
[b] Hiſt. Eccl. l. VII. c. 17.
Tom. II. p. 223.
Antiq. lib. XVIII. c. 3.

vocat; (ne ſolum ab eo additum *Philippi* nomen putes)
Bell. Jud. l. II. c. 8. & quidem ſub initiis Tiberii, ut innuit idem alio loco; aut vero juxta Euſebii Chronicum, anno Tiberii XII. In hunc errorem induxiſſe videtur nobilem antiquarium, id quod alibi idem Joſephus refert de Templo
Antiq. l. XV. c. 13. ſcilicet, quod Cæſari ad Panium extruxit Herodes; ut nihil dicam de Cæſarea Palæſtinæ, quam revera ab eo conditam ac eo nomine appellatam conſtat. Sicut vero altera illa Philippi *Cæſarea* ὑπὸ Πανείῳ *ſub Paneo*, juxta ſuperiorem Nummum, ita Ὑπαιπα urbs Lydiæ vel ex Ovidii *parvis Hypæpis* nota, dicta auctore Stephano, quod ſita eſſet ſub monte Æpo, ὑπὸ τὸ Αἶπος, & cujus oppidi nummos ΥΠΑΙΠΗΝΩΝ cum in Julia Severi & Elagabalo Gazæ Mediceæ, tum Gordiano Muſei Lomeniani videre contigit. Cæterum ut *Fluvii*, *Mare* aut *Montes*, ita adſcripta nonnunquam ipſa *Regionum* nomina, in quibus Urbes erant ſitæ; ſicut ſupra *Seleu-*
L. II. c. 39. *cia Pieriæ*; in aliis CΥΡΙΑC ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ, Socrati
Lib. I. de Antid. Λαοδικείας τῆς ἐν Συρίᾳ, *Magnæ* nempe *Syriæ*, ſicut Galeno alicubi vocatur *Cœle Syria*; quæ & nonnunquam exprimitur, ut in Hadriano Muſei Lomeniani, ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ ΚΟΙΛΗC CΥΡ. ad diſcrimen alterius
L. II. c. 40. Philadelphiæ in Aſia minori, Socrati Φιλαδελφείας τῆς ἐν Λυδίᾳ, ad quam ſcripſit Divus Joannes. Ita videas quoque Nummos aut *Syriæ Commagenæ*, ut in numiſmatibus *Samoſatenſium* & *Carrenorum* alibi jam deſcri-
Lib. XIV. ptis; aut denique *Syriæ Palæſtinæ*, Ammiano *Syriarum ultimæ*, ut in nummo Pii apud Triſtanum, & in aliis
In Cimel. Regin. Chriſt. & Medic. Tom. I. p. 594. vel Marci Succeſſoris, Fauſtinæ, aut Caracallæ ΦΑΝΕΑC ΠΟΛΕΟC CΥΡΙΑC ΠΑΛΑΙCΤΙΝΗC: quam urbem male de *Cæſarea Paneade* explicat Triſtanus, quæ in nummis eorundem temporum *Cæſarea ſub Paneo*, ut modo vidimus, inſcribitur; neque auguſtam illam appella-

pellationem omiſiſſet, aut vulgo magni præmii loco conceſſam, aut in pœnæ etiam locum ademptam; ſicuti poſtremum Cæſareæ Cappadociæ ſub Juliano contigiſſe obſervat Sozomenus. Adde quod in Actis Con- Lib. v. c. 4.
ciliorum, non Φανέας ſed Πανεάδος & *Paneadis* eadem Act. III.
conſtanter inſcribitur, & quidem ἐπαρχίας πρώτης τῆς Φοι- Conc. Calch.
νίκης, *Provinciæ primæ Phœnices*, non vero *Palæſtinæ*, cui ſuperiores nummi illam Φανέαν vulgo adjudicant. Regiones vero ſimiliter indicant, ad diſcrimen urbium ὁμωνύμων, Nummi, ſicut ſupra ΦΛΑΟΥΙ ΝΕΑΠΟΛΙ ΣΑΜΑΡΕΙΑΙ vel ΦΛΑΟΥΙΟΠΟΛΙΤΩΝ ΣΑΜΑΡΕΙΩΝ, ita aut ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ (vel juxta nummum Regii Cimeliarchii, ΗΡΑΚΛΗΑΣ ΕΝ ΠΟΝΤΩ, ne confunderetur cum tot *Heracleis*, quales vel XXIII enumerat Stephanus, & quomodo ſimiliter Ἡράκλεια ἐν Θράκῃ paſſim apud Scriptores Eccleſiaſticos vocatur altera illa Thraciæ, quæ olim Perinthus; aut ΜΕΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΙΩΝΙΑ apud Erizzum & Triſtanum, ut conſtaret ad quam *Metropolim* ſpectarent, cujus nominis decem oppida enumerat idem Stephanus; aut ΕΥΜΕΝΕΩΝ ΑΧΑΙΩΝ in Philippo illuſtris Sevii, ad diſcrimen aliarum ejuſdem nominis in Phrygia aut Caria, de quibus Geographi; aut ΙΕΡΟΚΑΙϹΑΡΕΩΝ ΚΟΜΑΝΩΝ in Severi nummo Seguiniano, unde alia forte *Hierocæſarea* inveſtiganda, quam illa Lydiæ, cujus apud Tacitum & Pauſaniam mentio, niſi, quod verius puto, duarum urbium communionem notet (cujuſmodi exempla ſupra vidimus) *Hierocæſarea* & *Comana* in Phrygia, utriuſque in minori Aſia; aut ΠΑΜΦΥΛΑΙΩΝ ϹΙΔΗΤΩΝ in Gallieno Regiæ Gallorum Gazæ, quum alias etiam *Sidas*, præter eam quæ erat in Pamphylia, referant Auctores; unde ſimiliter apud Galenum, ἐν τῇ Σίδῃ τῆς Παμφυλίας. L. I. de Antid. p. 434.

Quot Oppida jam aut loca in his Nummis ſignantur a-liunde parum nota, & quæ quod de ΠΟΛΥΑΙΓΙΩΝ Inſula teſtatur ad Melam vir dubium ingenio an eruditione major Iſ. Voſſius, habitata neſciremus, niſi docuiſſent Nummi? Τημένȣ θύρων unus forte ex antiquis Auctoribus, ac ut ignobilis oppidi qui obiter meminerit, occurrit Pauſanias. At nobile quondam & frequentatum idem Lydiæ oppidum luculenter arguunt Nummi aliquot inſignes & magnitudine præcipui, aut Valeriani, aut Gallieni, cum *Sacri Senatus* mentione ſeu ΙΕΡΑ CΥΝΚΛΗΤΟC, ac inſcr. ΤΗΜΕΝΟΘΥΡΕΥCΙΝ; quales in Gaza Chriſtianiſſimi Regis, & præterea apud Cl. Seguinum, tum alibi quoque notavimus. Quis *Aſiba* Ponti recordatur, exceptis forte Ptolemæo aut Stephano, & nummis Gordiani ΑCΙΒΑΙΩΝ? Quis *Gaba* in Palæſtina præter ſacros Scriptores aut Joſephum, ac Nummum inſuper Regiæ Gallorum Gazæ ΓΑΒΗΝΩΝ? Quis Phœniciæ aut ΣΑΜΦΑΙΩΝ, præter eundem Joſephum ac Stephanum; aut ΒΑΣΗΡΕΩΝ, præter eundem Ἐθνικογράφου, ac Nummos præterea utriuſque oppidi à Goltzio in Tito deſcriptos? Quis autem Arabiæ *Attam*, (de Græcis & Latinis loquor) aut Thraciæ *Thernam*, aut Hiſpaniæ *Biatiam* commemorat, præter unum forte aut Ptolemæum, aut Stephanum, ac Nummos eorundem locorum ΑΤΤΑΕΙΤΩΝ in Trajano inclytæ Reginæ ac Mediceo, & ΘΕΡΝΑΙΩΝ ac ΒΙΑΤΕΩΝ, juxta Nummos olim Peireskianos jam apud illuſtrem Harlæum? Immo ex antiquis Geographis vel Auctoribus qui ſuperſunt quos, equidem viderim, quis meminit ΖΕΙΝΙΩΝ, ΛΟΓΓΟCΤΑΛΗΤΩΝ, ΚΕΡ-ΑΙΑΟΥ, ΣΙΤΑΛΙΑΙΩΝ, quæ notavi in nummis ejuſdem Muſei? niſi poſtremi forte intelligendi veniant de *Satalis* Armeniæ minoris oppido, cujus mentio apud antiquos

3. *Ad Notitiam locorum Obſcurorum aut Ignotorum.*

tiquos auctores, & cujus nomen proinde è ſuperiori nummo emendari debeat. Similem quoque urbem in Macedonia ponit Socrates; Ἐλπίδιον Σατάλων τῆς Μακεδονίας, quo loco *Armeniæ* vocem noviſſime reponit doctiſſimus interpres, quod in Macedonia nulla hujus nominis civitas memorata inveniatur: quæ ratio, ut ingenue fatear, dubito an contra omnium Codicum conſenſum prævalere debeat, adde & crebra vel ex hac Nummorum pen... exempla diſſimulatorum locorum in antiquis, quæ edacitatem & injurias temporum effugere, monumentis. Ita ubi ΑΔΙΚΗΝΕΩΝ mentio, niſi in Nummo Commodi Mediceo; aut ΦΑΝΕΑϹ Palæſtinæ, præterquam in Nummis ſupra indicatis; aut ΑΚΡΑϹΙΩΤΩΝ, excepto Severi nummo non Triſtani ſolum ſed inſuper Muſei Lomeniani; niſi quis ad Νάκρασον urbem Lydiæ apud Ptolemæum ex eodem nummo refingendam confugiat; aut ΚΟΡΘΩΣΙΕΩΝ, ut ad alia properem, vel ΧΥΤΑΙΝΑΙΩΝ, præterquam in Nummis à Goltzio deſcriptis; niſi quod in priori ΟΡΤΩΣΙΕΩΝ legendum omnino videatur juxta Nummos Hadriani & Pii alibi indicatos, & quorum fide ſimiliter emendanda Acta Concilii Calchedonenſis, in quibus cujuſdam Ὀρθωσιαίων Epiſcopi mentionem fieri videas. Neque hic vero ex eodem Goltzio inſerendus nummus ΓΕΣΑΙΝΗΣΙΩΝ, unde tum Occoni, ut ſæpe factum, tum Ortelio impoſuit, qui fide ſcilicet hujus nummi, *Geſæneſios*, qui nulli ſunt, fingit. Nummi enim illius vera epigraphe ΡΗϹΑΙΝΗϹΙΩΝ, cujus generis adtulit Triſtanus, & qualis etiam vidi in illuſtribus Cimeliarchiis inclytæ Reginæ, Mediceo, & Lomeniano. Neque vero diſſimilem ejuſmodi Ortelii, Triſtani, ac aliorum errorem alibi notavimus, in comminiſcenda *Deſſa* quadam Æthiopica pro *Edeſſa*;

L. II. c. 42.

In Gaza Regin. Chriſt. & Medice.

Meſopotamiæ in Nummis, aut altera Macedoniæ apud Ariſtidem. Adde jam præter *Hiſtoriam*, *Situm*, aut *Notitiam* ejuſmodi locorum, veram quoque eorum

4. *Ad Orthographiam locorum.* *Orthographiam*; depravata vulgo apud Auctores, vel ſexcenta Urbium ac Gentilium nomina, quibus non aliunde certior lux aut emendatio, quam ex incorrupta priſci æris ſcriptura accedit. Nullibi certe graſſatam licentius librariorum imperitiam, quam in deſcribendis Geographorum ſcriptis, aut tradendis Chorographicis, quæ alibi occurrunt, nominibus; nullibi exſtare etiamnum frequentiores labes, fatentur & queruntur paſſim eruditi. Neque vero facile licet mendas illas eluere; aut inter varias vel interpolatas crebro, quas ſuppeditant antiqui libri, lectiones, genuinam ac ſinceram continuo arripere. Haud enim levibus difficultatibus tota hæc res jacet implicita; dum non una jam olim, ſed multiplex invaluit idem nomen proferendi ratio, quod vel è pluribus Stephani locis liquet; vel Latini in tradendis nominibus id genus ſæpe à Græcis deflectunt; vel qui ſuperſunt Geographi, Romano more Græca, aut Romana vel peregrina Græco ſono efferunt; vel pro varietate Dialectorum, temporum, diverſimode prolata, aut plane vero immutata Urbium ac locorum nomina; vel denique dum aut hic deficiunt Scriptores antiqui; aut diſcrepant à Græco textu Interpretes, quod Ptolemæo contigit; aut mutili ac fœde corrupti iidem Auctores ad nos pervenere. Adeo ut vix aliud hodie, nullum utique certius refugium ſit relictum, quam in veteribus Nummis, domeſticis & incorruptis teſtibus; nequidquam certe in reſtituenda aut illuſtranda Geographia antiqua laborent, ut à pleriſque hactenus factum, qui ad has publicas tabulas, ad hæc ſolemnia & authentica gentis te-

ſtimo-

ſtimonia non continuo provocant. Unde utique opportune in ſanando ac reſtituendo Stephano de Urbibus, aut verius ejus Epitomatore Hermolao, nuper in Urbe litteratæ Germaniæ decus Lucam Holſtenium, diligentem adhibuiſſe Nummorum veterum tractationem, & undique hæc ſubſidia ad hanc rem advocaſſe, nec ipſe ignoras, & publice etiam aliquando, quamquam nondum conſummati, ut audio, operis lectione conſtabit. Neque pauca ſunt certe aut levia, quæ primi in hoc genere notavimus; dum non eadem ſolum nobis quæ hic Holſtenio patuit, ſed & forte adhuc uberiori ac frequens etiam alibi contigit hujus penus Nummariæ contemplatio. Mitto inde adſertam ſubinde in hoc opere, aut obiter traditam veram & conſtantem ſcripturam in vocibus ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ; ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΩΝ; ΙΕΡΑΠΥΤΝΙΩΝ; ΛΑΠΠΑΙΩΝ; ΑΔΡΙΑΝΟΘΗΡΙΤΩΝ; ΤΕΡΜΗΣΣΕΩΝ; ΠΑΥΤΑΛΙΑΣ; ΣΕΡΔΙΚΗΣ; ΛΑΠΗΘΙΩΝ, unde etiam præter Polybium ſupra emendatum, corrigenda Acta Synodi Calchedonenſis, ubi Λαπίθε Epiſcopus legitur Didymus pro Λαπήθε. Sic ΕΔΕΣΣΗΣ, non Ἐδέσης, ut ſæpe apud auctores ac apud Socratem noviſſimæ etiam editionis, ἐν Μεσοποταμίᾳ Ἐδέσης, & ſimiliter apud Philoſtorgium alioſque; ΣΙΔΗΤΩΝ Pamphyliæ, unde emendandi Σιδῖται apud Arrianum; ΣΤΟΒΕΝΣΙΥΜ, pro quibus *Stovenſes* apud Paulum J C. aut Στρόβος corrupte apud Stephanum, in Actis vero Conciliorum, ut Nicæni & Calchedonenſis recte *Stoborum* & Στόβων, non ut aliquando Στοβέων *Stobeorum* pro Στόβων & *Stoborum*, vel Στοβέων h. e. *Stobenſium* de Gentili juxta Nummos: ULIÆ Romanæ in Hiſpania Coloniæ, quam male apud Hirtium, Melam, Ptolemæum, Dionem, in Οὐλίαν, Οὔιαν, aut

Act. | Lib. II. c. 9. | L. III. c. 22. | Act. II. p. 402. & Reg.

Ullam mutarunt viri etiam in his litteris principes: ΚΡΙΤΙΑΣ *Flaviopolis* in Bithynia, quæ Geographis hactenus ignota ſub voce Κρατείας apud Ptolemæum latebat: ac Fluviorum denique ΥΠΙΟΥ, ΚΑΛΥΚΑΔΝΟΥ, ΣΑΓΑΡΙΣ, ΗΙΒΕΡΙ, qui varie non ſemel in veterum libris traduntur. Ita (ut rem illam adhuc obiter illuſtremus) Πάτμον Ægæi Maris Inſulam & unius Joannis Theologi exilio ac divinatione nobilem, in Πάθμον mutandam, cum apud divinum Exulem, tum Strabonem, Euſebium, Epiphanium, ac ſimiliter apud Plinium *Pathmon*, juxta veteres libros, non *Patmon* legendum, arguit rariſſimus Severi nummus, in quo miles cum ſpiculo & inſcr. ΕΝ ΠΑΘΜΩ, qui nuper fuit Cimeliarchii Patiniani jam Regii. Πέλιννα Stephano Urbs Theſſaliæ in Phthiotide, Græcis Pindari interpretibus Πελινναῖον, neque aliter Straboni. At Πέλινα vel Πελιναῖον, apud Stephanum, Strabonem, alioſque legendum arguit non ſolum *Pelinus* loci conditor eidem Stephano commemoratus, ſed & antiqui Nummi cum Gentili, quod præteriit Stephanus, ΠΕΛΙΝΑΙΕΩΝ. *Odeſſus* Mileſiorum Colonia in Ponto, Ὀδησσὸς Diodoro, Straboni, Arriano, Ammiano *Odiſſos* & *Odyſſus*. Nummum illius viſum à Triſtano in penu Ducis Aurelianenſis cum inſcr. ΟΔΗΣΙΩΤΩΝ refert vir doctiſſimus ad Ammianum. At vero lectio illius Nummi ac ſimilium ΟΔΗΣΣΕΙΤΩΝ, qualis occurrit cum in Caracalla Muſei Lomeniani, tum in Gordiano Gazæ Mediceæ, & de qua urbe Ovidius,

Inde Meſembriacos portus & ODESSON, & arces.

Ἐλευθέρας meminit Dio in rebus Cretenſium & Πολυῤῥηνίων Strabo, pro quibus Nummi inclytæ Reginæ, ΕΛΕΥΘΕΡΝΑΙΩΝ & ΠΟΛΥΡΗΝΙΩΝ; unde auctores illi emendandi, ac juxta eos, quoad poſtremum nomen,

Apoc. I. 9. — L. IV. c. 12. — Ad Od. X. Pyth. — Lib. I. Triſt. El. 9. — Lib. LI. — Lib. X.

men, Polybius, & ſub Scylacis nomine vulgatus Periplus. ΑΔΡΑΜΝΩΝ præfert Nummus Lucillæ Muſei Lomeniani jam Regii, pro qua voce Ἄδραμα corrupte apud Stephanum de urbe Syriæ Cavæ. Ἄδραμνα itaque ibi legendum, & quidem numero plurium, ut arguit ſuperior nummus, ſicut alia ejuſdem aut vicini tractus loca, Ἱεροσόλυμα, Γάβαλα, Γάδαρα, Σίγγαρα, Σαμόσατα, Δῶρα Joſepho, Βόςρα Zonaræ; aut in Ionia Συννάδα. Ita etiam legendum poſtremum hoc nomen non Σωάδα recte doctiſſimus Valeſius è nummo Caracallæ à Triſtano vulgato ΣΥΝΝΑΔΕΩΝ obſervat, & firmat alius Domitiani nummus Muſei Lomeniani, & in Tabula Peutingeri *Synnada Arſamote* oppidum Armeniæ Euphrati proximum juxta [a] Plinium, [b] Tacito ac Ptolemæo, ut hodie præferunt eorum libri, *Arſamoſata*. At transpoſitas vel ſuperfluas in hac voce litteras docet inſignis nummus Mediceus M. Aurelii inſcriptus, ΑΡΜΟCΑΙΤΤΗΝΩΝ; cui ſuffragantur Polybii Excerpta Conſtantiniana, ubi Xerxis Reguli ejuſdem *Armoſata* mentio, ac eadem deſcribitur Meſopotamiæ adjacens Ἀρμόσατα ἠκεῖται πρὸς τῷ καλῷ πεδίῳ, &c. nisi quod pro Ἀρμόσατα fide præclari hujus nummi Ἀρμόσαιτα legendum ibi videatur. Neque vero infrequens Plinio aliiſque ejuſmodi tranſpoſitiones *Arſamotes* pro *Armoſates*; quomodo inter Cypri urbes apud eundem *Cinyria*, quæ Ptolemæo Κερύνια, & Scylaci vel qui nomen ejus circumfert Κερώνεια; quam & veram loci illius appellationem adſerit ibi vir doctiſſimus. Sic *Cabyle* Euſebio in Chronico, ac Ptolemæo præterea, Eutropio, Ammiano; quæ Καλύβη Straboni & Stephano; & Ἀνάβαρζα Zonaræ, quæ aliis Ἀνάζαρβα aut rectius Ἀνάζαρβος, in nummis etiam Regiis & Mediceis ΑΝΑΖΑΡΒΟΥ, Ciliciæ nempe ſecundæ Metro-

Lib. IV.

[a] L. VI. c. 9.
[b] Annal. XV. 10.
Pag. 28.

Metropolis. Sic in Tabula Peutingeri *Diocenopolis* pro *Dionyſopolis*, ut vel è Nummis liquet, ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, de quibus ſupra. Ac talium magna ſeges. Ita *Sagalaſſus* Piſidiæ non ſolùm juxta probatos & antiquos auctores, ſed & fidè nummorum ΣΑΓΑΛΑΣΣΕΩΝ, cujus generis haud unum in Alexandro Severo & Claudio Gotthico videre licuit; unde tranſpoſitas in eadem voce litteras Σαλαγάσσε apud Arrianum emendandas liquet, ſicut alioquin apud Lucianum Σαγαλαστέως pro Σαγαλασσέως reponendum. Quam varia autem & corrupta vulgo nomenclatio Urbis in Gallia Narbonenſi hodieque haud incelebris, quæ Βιλτέρα vel Βλιτέρα, Βαιτέρα, Βαιτίρρα, *Blitera*, aut *Biltera*, ac *Butera*, denique apud Strabonem, Ptolemæum, Stephanum, Plinium, ac Sulpitium Severum legitur? At quam melior ſcriptura veterum librorum, quam inde ad Melam reduxit vir doctiſſimus, *Baterra*, vel ut ad Sulpitium legebat Sigonius, *Biterra*; ut liquet mihi invicto argumento præclari nummi, quem vidi apud illuſtrem Harlæum, in cujus anteriori parte caput muliebre, in averſa Leo cum inſcr. ΒΗΤΗΡΡΑΤΩΝ, ac unde apud Stephanum alioſque Βητήρρα tandem legendum conſtat. Eidem Stephano vocatur urbs quædam Ερμιόνη, pro qua Ερμιώνη levi errore reſtituendum monent nummi ΕΡΜΙΩΝΕΩΝ in Severo ac Julia Conjuge, quales etiam deſcripſere diligentes antiquarii, & notaſſe quoque memini in Muſeo Patiniano. At contra recte Stephano Νακόλια Phrygiæ, quemadmodum & Zozomeno Νακόλειαν τῆς Φρυγίας, male apud Philoſtorgium cum ω Νακώλεια; & ſimiliter in Actis Synodi Calchedon. Νακωλείας, ſicut liquet ex nummo Trajani Mediceo ΝΑΚΟΛΕΩΝ; ad quam nempe *Nacoliam* profligatum à Valente Procopium docet Ammianus.

In Cimel. Reg. Gall. Regin. Chriſt. & Medic.

Lib. I. περ. ἀναβ.

Quom. conſcr. Hiſt.

Lib. XI. c. 8.

Lib. XXVI.

nus. Ejuſdem Phrygiæ nummus in Caracalla ΜΙΔΑΕΩΝ, qualem videas in Gaza Medicea & Muſeo Romeniano; unde emendandum Gentile hujus loci apud Stephanum Μιδαιεὺς pro Μιδαεὺς, & quam urbem vocat idem Grammaticus Μιδάειον, unde formatum nempe illud Gentile, ſicut à Κοτιάειον ejuſdem Phrygiæ Κοτιαεὺς, ac proinde in Nummis ΚΟΤΙΑΕΩΝ; apud Philoſtorgium autem minus recte, ut videtur, Μίδαιον πόλιν τῆς Φρυγίας, aut in Actis Synodi Calched. Μιδαίου. In Tabula Peutingeri dicta eadem *Mideum*, & corrupte apud Ammianum *Mygdum*, ut ad eum obſervat doctiſſimus Valeſius. Sic rurſus urbs in Phrygia Pacatiana, cujus hactenus in ſolis Chriſtianorum ſcriptis mentio; eidem [a] Philoſtorgio, qui aliquoties ejus meminit ſub nomine Χαιρετάπων & Χαρετόπων, vel juxta [b] Socratem & Acta Concilii Epheſini Χαιρετάπων vel Χαιρετόπου. At corruptum hoc nomen in poſtrema etiam Socratis editione, quam viro doctiſſimo debemus, pro ΚΕΡΕΤΑΠΩΝ, docet invictum argumentum nummi Antonini Pii in Gaza inclytæ Reginæ, cum Bellonæ figura, & Gentili pro more expreſſo, ΚΕΡΕΤΑΠΕΩΝ; ad quam proinde ſcripturam propius accedunt ii Codices, in quibus idem nomen Κερετάπων ſcribebatur. ΜΥΛΑΣΕΩΝ Cariæ Urbis nummum in Auguſto recondit eadem Gaza, inſcriptum ΣΕΒΑΣΤΩ ΜΥΛΑΣΕΩΝ; unde liquet recte Stephano per unum σ ſcriptum Μύλασα, & Gentile ejus revera Μυλασεὺς, quod dubitanter adferebat; emendandos autem præter Strabonem ac Ptolemæum, cum Arrianum, apud quem Μύλασσα ſcribitur, tum Polybium in Excerptis Valeſianis, Μυλασσεῖς καὶ Ἀλαβανδεῖς, pro Μυλασεῖς. Sic præter Stephanum, aut antiquiores Geographos, quoties alibi etiam occurrit

Lib. IV. c. 8.

Lib. XXVI.

[a] L. VII. c. 6. & VIII. c. 2. IX. c. 18.

[b] L. II. c. 40.

Lib. I. περὶ ἀναβ.

Pag. 89.

Λαρίσσης ſeu *Lariſſæ* in Theſſalia nomen? quum tamen ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ per unum σ conſtanter præferant antiqui Nummi apud Goltzium, Palatini item, Medicei, aliique. At contra non *Coſura*, ut hodie apud Melam, ſed COSSURA cum gemino *Sigma* legenda, juxta nummos illius Inſulæ apud Parutam. ΔΙΟCΕΡΙΤΩΝ oppidi Ioniæ circa Epheſum meminit nummus Getæ in Regia Gallorum Gaza; unde minus recte apud Stephanum è Phlegonte Διοσιερίτων, aut apud Plinium *Dioshieritæ*. Ita *Delmatæ*, non ut vulgo *Dalmatæ*, juxta Nummum ſupra traditum METAL. DELM. & cui continuo ſuffragatur vetus lapis, in quo DELMATIA; & in Sicilia *Henna*, non *Enna*, fide non ſolum antiquorum Codicum, ſed Nummorum potiſſimum, qui eam adſtruunt, MUN. HENNÆ; ut jam ad Claudianum monuit primum hodie Muſarum Latinarum decus, & magnum patris an patriæ incrementum, Nicolaus Heinſius. Neque vero *Orthographiam* ſolum ſeu veram ac genuinam Urbium nomenclaturam, ſed *Formationem* quoque τῶν Ἐθνικῶν inde deductorum, copioſe ſuppeditat eadem penus, quæ ut plurimum iis inſcripta legitur. Norunt autem in Geographia veteri haud plane hoſpites, quam æſtuet hic frequenter ὁ Ἐθνικογράφος; quam diverſa ſubinde tradat, & quædam ex ingenio formet (ut vere certe ad Melam obſervat vir undecunque doctiſſimus) & modo nullum in ea formatione canonem agnoſcat; modo ſolemne ſuum *Analogiæ* ac *typi* diſcrimen obtrudat. Si haberemus vel ipſa Stephani, quæ operi præmiſerat, ut ipſe alicubi refert, τὰ τῶν Ἐθνικῶν προτεχνολογήματα, aut alia veterum ea de re τεχνικὰ, hæc res hodie minus forte haberet difficultatis. Etenim ut illam, quæ inter Nummos veteres ac eundem Stephanum frequenter occurrit,

Lib. v. c. 29.

5. *Ad Formationem Gentilium.*

rit, diverſitatem obiter videas, Nummi ΓΥΘΑΙΩΝ, Steph. ΓΥΘΕΑΤΩΝ; Nummi [a] ΓΑΔΑΡΕΩΝ, Steph. ΓΑΔΑΡΗΝΩΝ; Nummi [b] ΑΚΜΟΝΕΩΝ, Steph. ΑΚΜΟΝΙΕΩΝ & ΑΚΜΟΝΙΩΝ; Nummi [c] ΑΡΙCΒΕΩΝ, Steph. ΑΡΙCΒΑΙΕΩΝ; Nummi [d] ΓΟΡΔΗΝΩΝ, Steph. ΓΟΡΔΙΕΩΝ; Nummi [e] ΦΑΛΕΙΩΝ, Steph. ΦΑΛΙΣΚΩΝ; Nummi [f] ΛΑΔΕΩΝ, Steph. ΛΑΔΑΙΩΝ; Nummi paſſim ΝΕΟΠΟΛΙΤΩΝ & ΣΥΡΑΚΟΣΙΩΝ, Steph. ΝΕΑΠΟΛΙΤΩΝ, ΣΥΡΑΚΟΥΣΙΩΝ; Nummi [g] ΦΟΙΝΙΚΟΝΤΩΝ, Steph. ΦΟΙΝΙΚΟΥΝΤΙΩΝ; Nummi [h] ΑΒΔΗΡΕΙΤΕΩΝ vel ΑΒΔΗΡΙΤΕΩΝ, Steph. ΑΒΔΗΡΙΤΩΝ, & quæ plura id genus, ac paullo ante nummi ΜΙΔΑΕΩΝ, Steph. ΜΙΔΑΙΕΩΝ. Quum vero frequens, ut jam ante innuebam, occurrat hic in Nummis varietas in tradendis nempe, ſeu *locis*, ſeu eorum *Gentilibus*, unde novæ continuo ſuboriuntur difficultates, proinde hos ſequentes Canones, cum ad *Ortographiam* tum ad *Gentilium* rationem ex iiſdem Nummis petendam opportunos tyronibus trademus, quo rem hanc habeant magis explicatam; nec ad eoſdem cum viris etiam doctiſſimis ſcopulos in poſterum adlidant. Primus, multas litteras, quod jam alibi diximus, ob ſoni vicinitatem, aut ex veteri conſuetudine, vel loci dialecto promiſcue uſurpatas; unde duplex nonnunquam ſcriptura in Nummis eorundem locorum cernitur. Sic Ι & ΕΙ, ut ΤΟΠΙΡΟΥ & ΤΟΠΕΙΡΟΥ; ΑΔΡΙΑΝΟΘΗΡΙΤΩΝ & ΑΔΡΙΑΝΟΘΗΡΕΙΤΩΝ; ΝΕΙΚΟΜΗΔΕΩΝ & ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ ac ſexcenta talia; aut Ζ & Σ, ut ſupra ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ & ΖΜΥΡΝΑΙΩΝ; ΑΜΑΣΙΑΣ, & juxta Nummos ab illuſtri Busbequio indicatos ac repertos in loco, ΑΜΑΖΕΙΑΣ; ΑΙΖΑΝΙΤΩΝ & ΑΙΣΑΝΙΤΩΝ, quorum prius in Claudii nummo, poſterius

Goltzius.
[a] Regin. Chriſt. & Illuſ. Colb.
[b] Regin. Chriſt. Lomen. & Seg.
[c] Regin. Chriſt.
[d] Regin. Chr. & Pat.
[e] Goltz. &c.
[f] Harl.
[g] Ligor. MS.
[h] Regin. Chriſt.

Sex Canones circa Nomina Urbium Gentilium in Nummis. Primus Canon.

In Cimel. Regin. Chriſt. & Medic.

rius in Agrippina & Caio legitur: aut Ε & Η ΑΘΕΝΑΙΩΝ & ΑΘΗΝΑΙΩΝ; ΜΕΤΡΟΠΟΛΙΣ & ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ; aut Ι & Υ ΒΙΖΥΗΝΩΝ & ΒΥΖΥΗΝΩΝ, de quo loco mox; aut Ο & Ω ΟΡΘΟΣΙΕΩΝ & ΟΡΘΩΣΙΕΩΝ, ſicut in aliis vocibus ΦΙΛΟΡΟΜΑΙΟΥ & ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΥ ΝΕΟΚΟΡΩΝ & ΝΕΩΚΟΡΩΝ ac ſimilibus; aut denique Ο & Α, pro dialectorum ratione, ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΑΝ & ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΩΝ; ΑΣΚΑΛΩΝΙΤΑΝ & frequenter in Siculis urbibus, Dorici utpote ſermonis, ΘΕΡΜΙΤΑΝ, ΠΑΝΟΡΜΙΤΑΝ, ΤΑΥΡΟΜΕΝΙΤΑΝ, ΤΙΝΔΑΡΙΤΑΝ. In quibus proinde nulla ſtatuenda eſt inter Nummos ac Auctores, Stephanum puta alioſque varietas; ut à quibuſdam interdum fieri video, neque hi ex illis emendandi veniunt. Secundus Canon, Διγλο-

Secundus Canon.

γραφία plurimarum urbium, aliis ex fontibus profecta, juxta quam eadem loca varie jam olim efferri conſuevere, ut ſæpe monet Stephanus, ac pridem Strabo notaverat, & docet ille imprimis exemplo urbis Ἀδραμύττιον, cujus quatuor aut quinque diverſas ſcribendi rationes tradit. Sic Νάσιβις, Νέσιβις, & Νίσιβις in veterum monumentis, ac poſtrema vulgo frequentius tradita. Cujus diverſitatis rationem, ut alias jam mittam, petere licet ex Arriano, ubi docet exemplo oppidi Ἀψάρυ priſcis dicti Ἀψύρτυ, ab adjacentibus barbaris corrupta ſæpe locorum nomina, ἔπειτα διεφθαρῆναι τὸ ὄνομα ὑπὸ τῶν περιοίκων βαρβάρων καθάπερ καὶ ἄλλα πολλὰ διέφθαρται. In hac autem varietate Auctorum ea ſcriptura continuo præferenda, quæ domeſtica Nummorum auctoritate nititur, ut ΑΔΡΑΜΥΤΗΝΩΝ in nummo Caracallæ Mediceo, & ΝΕCΙΒΙ in traditis ſupra Nummis; & quam poſtremam proinde haud immerito, quamquam alia de cauſſa præferebat do-

Peripl. Pont. Eux.

ctiſſimus

ctiſſimus Bochartus; quod nempe ad traditam illius vocis à Stephano originem propius accederet. Neque aliter certe Orientales ut Syri, Recutitorum Magiſtri ac Benjaminus in Itinerario נסיבין *Neſibin*; & ſimiliter Arabes نصيبين ut ſæpe Abul Pharagius. At nonnunquam ſervata in ipſis Nummis ſimilis varietas, cujus illuſtre exemplum præbet eadem urbs Thraciæ paullo ante commemorata, quæ in Hadriani Nummis Regiis ac Mediceis ΒΙΖΥΗΝΩΝ, in aliis autem Philippi Nummis ΒΙΣΣΗΝΩΝ & ΒΥΖΥΗΝΩΝ inſcribitur: unde nata illa auctorum diverſitas, quibus vel *Byzia*, ut Solino, aliis *Biſa*, Stephano Βιζύη & Βιζυηνός, in Actis vero Conciliorum Βύζης & *Byzia* traditur. Sic BRETTANIA, BRITTANICUS, & BRITANNIA occurrunt in antiquis Romanorum Nummis; priores in Commodo & Caracalla inclytæ Reginæ, poſterior in Pio aliiſque: quæ ſcripturæ in hoc nomine diverſitas inde nata haud immerito videtur, quod longinqua eſſet neque adhuc ſatis nota Romanis Inſula, quamquam eorum armis pridem penetrata. Tertius Canon, Urbium nomina ſæpe olim dandi caſu vel auferendi ac ut indeclinabilia prolata, cujus rei exempla ſuppeditant Codices antiqui, ſicut obſervavit quoque vir ſummus ad Hiſtoriam Auguſtam in voce *Lepti* pro *Leptis*, & apud Frontonem *Durocortoro*; ac liquet inſuper ex Coſmographis & Itinerariis vetuſtis ac Tabula Peutingerorum; ut non debuerint proinde Surita aliique Viri docti, eadem nomina caſibus id genus ſubinde prolata temere & ad lubitum refingere. Ejus vero rei clariſſima etiam exempla ſuppeditant deſcriptæ jam ante ex antiquis Nummis Urbes & Coloniæ, NECIBI, ΝΕΑΠΟΛΙ, GERMENO, SERFYRO, TYRO; nec quærendum in iiſdem ullum litterarum defe- *Tertius Canon.*

Quartus Canon. ctum. Quartus Canon, non unum ſed plura quoque Gentilia ejuſdem loci occurrere in iiſdem Nummorum monumentis, ſicut in Nummis Auguſti, Commodi, Severi, ΕΔΕΣΣΑΙΩΝ; in aliis Alexandri Severi, Mediceis aut Gordiani in Regia Gallorum Gaza & apud Cl. Seguinum ΕΔΕΣΣΗΝΩΝ; ac rurſus in Antonini Caracallæ nummo Mediceo, ac in Philippo Muſei Seguiniani, ΕΔΕΣΣΕΩΝ. Solet quidem Stephanus diſtinguere inter Gentilia formata pro *typo loci*, quæ vocat κατὰ τύπον, modo κατὰ τὸ ἐπιχώριον, aut τῷ συνήθει τῆς χώρας, & κατὰ συνήθειαν; alia vero ex *Analogia*, aut κατὰ τέχνην; ac proinde de hac *Edeſſa* in ſpecie notat, apud indigenas quidem Ἐδεσσηνοὺς, apud veteres pleroſque Ἐδεσσαίους dictos. At non conſtare ſemper hunc ejus Canonem, arguunt hujus ipſius *Edeſſæ* Nummi modo adlegati cum utroque Gentili, ac uno etiam, quod præteriit ὁ Ἐθνικογράφος, ab ipſis indigenis promiſcue percuſſi. Neque male tamen quod Ἐδεσσαίων antiquiorem appellationem ſtatuat, quam vulgo præferunt etiam vetuſtiores illius urbis Nummi. *Philadelphiæ* cum illius quæ in Lydia, tum Syriæ urbis Gentile eidem Stephano Φιλαδελφεύς; ex Analogia ſcilicet, loci autem ſeu τὸ ἐπιχώριον, ut idem è Joſepho tradit, Φιλαδελφηνός. At primum illud vere ac proprie τὸ ἐπιχώριον exſtitiſſe luculenter arguunt Nummi, neque unius ætatis, neque aliter inſcripti (quos hactenus quidem viderim) quam ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ, qualis aut Hadriani paullo ante adlatus, aut præterea L. Veri Mediceus cum capite turrito, conſueto in Syriæ urbium nummis ſymbolo, ac inſcr. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ; & alius inſuper ejuſdem Gazæ alibi quoque deſcriptus cum *Flavia* cognomento. Ad Lydiæ vero Philadelphiam referendi præclari nummi itidem inſcripti ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ ΕΡΜΙΠΠΟΣ ΑΡ-

ΧΙΕΡΕΥϹ apud illuſt. Harlæum, aut in Antonino, quem deſcriptum hic vidi ab eruditis antiquariis, ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ ΕΠΙ Μ. ΑΥΡ. ϹΙΤΟΝΟϹ ΑΡΧ. Ut mirum proinde videri poſſet ex illorum Nummorum conſenſu, aut Syriacæ Gentile tradi apud Joſephum φιλαδηλφηνὸς, ut vere obſervat Stephanus, aut alterius quæ in Lydia, Tacito ac Plinio *Philadelphenos* itidem dici, non *Philadelphenſes*. An quod corrupti ibi Joſephi codices, & quidem jam Stephani ætate, prout vetuſtiſſimis mendis eos abundare, vel ex Ruffino Interprete colligas; an potius quod promiſcuus eſſet ejuſmodi Gentilium uſus, aut (quod Tacitum ac Plinium reſpicit) in iiſdem Latine efferendis à Græco ſubinde receſſerint Romani; unde *Alexandrini*, *Antiocheni*, *Apameni*, ſimiliter iis dicti, qui *Alexandrenſes*, *Antiochenſes*, & *Apamenſes*, dici tantum debuiſſent. Sic *Sami*, Ionicæ ſatis notæ Gentilia, eidem Stephano Σαμαῖος, Σάμιος, & Σαμιακός. At Nummi, quales occurrunt magno numero cum Cæſarianorum temporum, tum iis vetuſtiores, conſtanter ΣΑΜΙΩΝ inſcripti, ac unus apud Goltzium, quod eodem redit, ΣΑΜΕΙΩΝ. Niſi ſtatuamus hos omnes ſpectare ad illam Ionicam Icarii maris Inſulam; ad alteram autem *Samum* Cephallenicam Gentile Σαμαῖος nempe ex Σάμη formatum, ut innuit etiam Strabo; ac proinde non Stephano, ſed abbreviatori ejus Hermolao, confuſæ & truncatæ notationis culpam adſcribendam. Samæos certe eoſdem vocat Livius, *Inſperata pax Cephalleniæ adfulſerat; quum repente una civitas, incertum quam ob cauſſam, Samæi deſciverunt.* A Phrygiæ oppido Δοκίμιον dicto, Gentile eidem Stephano ex Analogia quidem Δοκιμεύς, at ex conſuetudine Δοκιμηνός, quod diſcrimen abunde videtur refellere nummus Neronis

Bell. Jud. l. xx. c. 1.

Lib. x.

L. xxxviii. c. 28.

Medi-

Mediceus cum Dea Phrygia & inſcr. ΔΟΚΙΜΕΩΝ. Eidem Stephano à *Κάῤῥαι* ſeu *Carris* Meſopotamiæ Gentile cum Καῤῥαῖος tum Καῤῥηνός. Prius etiam apud Dionem legas, *Καῤῥαῖοι Μακεδόνων ἄποικοι*; at poſterius in Nummis ΚΑΡΡΗΝΩΝ, ut iſtud *τὸ ἐπιχώριον* nefas ſit dubitare. Alioquin cum utroque Gentili, quod à *Νίκαια* deductum refert Stephanus, ſignati etiam Nummi, nempe ΝΙΚΑΕΩΝ, quamquam rarius, frequentiſſime autem ΝΙΚΑΙΕΩΝ. Sic Gentile Urbis Phœniciæ legas cum ΓΑΒΑΛΕΩΝ, ut in M. Aurelii nummo Lomeniano, & in Julia Aquilia inclytæ Reginæ; tum apud Occonem & Triſtanum ΓΑΒΑΛΙΤΩΝ in Elagabalo; quorum utrumque tradidit etiam Stephanus. Sic ΠΤΟΛΕΜΑΙΕΩΝ & ΠΤΟΛΕΜΑΙΤΩΝ habent Nummi à Goltzio deſcripti, quæ ambo Gentilia ille quoque Gentilium Scriptor recte agnovit; niſi forte prius de *Phœnicia*; poſterius de *Ægyptiaca Ptolemaide*, juxta *τὸ ἐπιχώριον* hujus regionis in *ίτης* Stephano alibi ſæpe indicatum, explicari debeat; & quem proinde mutilum rurſus in hac voce *Ptolemaidis* exhibeat Hermolaus. Cui conjecturæ noſtræ favere videtur Joſephus, apud quem *Πτολεμαεῖς* perpetuo vocantur *Phœniciæ Ptolemaidis* incolæ; & ut alios mittam, apud Marcellinum Comitem, *Antiochus Ptolemenſis*. At ΣΙΚΥΩΝΙΤΩΝ habent aliqui Nummi antiqui, alii autem ut Tiberii apud Goltzium, aut Plautillæ in Cimeliarchio inclytæ Reginæ ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ, quod poſtremum Gentile ſolum tradit Stephanus. Quintus Canon, vulgo in antiquis Nummis non Urbis ſed Gentis nomen exprimi, nonnunquam promiſcue utrumque; ut ΗΛΙΟΠΟΛΙΣ & ΗΛΙΟΠΟΛΙΤΩΝ; ΔΑΜΑΣΚΟΥ & ΔΑΜΑΣΚΗΝΩΝ; ΤΑΡΣΟΥ & ΤΑΡΣΕΩΝ; ΣΙΔΩΝΟΣ ac ΣΙΔΩΝΙΩΝ, &c. A Coloniis quidem

Lib. xxxvi.

In Chronico.

Quintus Canon.

dem retentum frequenter videas ipſum Urbis nomen, ut KOA. EAECCA, KOA. NECIBI, COL. TYRO, & plures id genus. Quamquam in quibuſdam etiam Nummis ſolum Urbis nomen, omiſſo Gentili, occurrat, & vulgo, ut obſervo, in Nummis Urbium Ponti *Amaſiæ*, *Heracleæ*, *Tomi*, *Amiſi*. Sic in aliis ΑΡΓΙΛΟϹ urbs Thraciæ; ΒΟϹΤΡΑ & ΠΕΤΡΑ Arabiæ; ΡΑΦΙΑ Syriæ; ΦΑΝΕΑϹ Palæſtinæ, & ſimilibus, quibus adde traditam ſupra epigraphen ΕΝ ΠΑΘΜΩ. Neque vero id fruſtra in nonnullis factum liquere poteſt ex eodem Stephano, qui alicubi obſervat, non quærendum eſſe in omnibus *Gentile*, ſed aut nonnunquam adverbio utendum, ut in locis deductis ἀπὸ τῶ δήμων, & ſic à Βάτη Βατῆθεν; aut Genitivo cum præpoſitione; aut Analogia; aut τῷ συνήθει τῆς χώρας. Ubi notandum præterea, Gentile paſſim in iiſdem Nummis per Syllepſin numeri haud inſuetam efferri, ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ, aut ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ, aut ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ, &c. Scilicet promiſcue quoque ſumpto apud Romanos auctores *Gentili* pro *Urbis* nomine, ut in adlato paulo ante de Samæis exemplo apud Livium, alibi, *Lanuvini etiam, quæ fideliſſima urbs fuerat*, & quæ occurrunt id genus haud pauca; ac viciſſim *Urbis* nomine pro *Gentili*, *Sutrium ſocios populi Romani*, item *Romani Veiique*, pro *Veientes*. Sextus & poſtremus Canon, Bilingues eorundem locorum Inſcriptiones ſubinde occurrere Græcas & Latinas, quod fieri videas in Nummis Coloniarum, ſicut alibi jam indicavimus, quæ cum vernaculam antiquam retinebant, tum linguam Latinam ſeu τὴν κρατοῦσαν, ut illam vocat alicubi Themiſtius, una cum novis Colonis admittebant. Unde Coloniis Romanis adſcribendas continuo eas Urbes liquet

In Βάτη.
L. VI. c. 21.
L. VI. c. 3.
L. V. c. 1.
Sextus Canon.
Orat. XVI. p. 391.

quet, quæ nonnunquam ſine addita Coloniæ mentione Latine in Nummis efferuntur, quamquam in Græco ſolo aut vulgo Græci idiomatis; ut ABDERA in nummo Tiberii Regiæ Gallorum Gazæ, LAUDICEON ſeu LAODICEON in nummis Elagabali Mediceis; in aliis ANTIOCHIA; CÆSAREA PANIAS; SIDON, &c. Notum autem diverſimode nonnunquam deductas Romanas Colonias; nempe modo ut integræ cederent novis Colonis; modo ut permiſcerentur illi cum indigenis; modo ut in partem urbis & agri reciperentur, ſicut poſtremum de Sinope & Pontica itidem Heraclea ſuo tempore deductis obſervat Strabo. Hinc illa varietas idiomatum ejuſdem urbis quandoque, ut de Emporiis Hiſpaniæ oppido tradit idem Geographus, illud cum ab Hiſpanis indigenis, tum à Græcis ſeu Maſſilienſibus Colonis, diviſis laribus ac lingua proinde, habitatum aliquamdiu. Immo inde factum, ut ſola Romanorum dialectus in quibuſdam id genus Coloniis invaluerit, omiſſa aut deſueta loci vernacula; ſicut de Turditanis ad Bœtim notat ille in eodem libro, eos evaſiſſe Romanos ſermone, moribus, propriæ linguæ oblitos. Quod potiſſimum in iis Coloniis locum habuit, ubi indigenis exſtinctis, ſoli admiſſi aut relicti lapſu temporis Cives Romani, quemadmodum de Corintho ſua ætate tradit Pauſanias, nullos eam habuiſſe indigenas, omnes colonos Romanorum; unde non mirum quoque Latine paſſim efferri nummos *Corinthi* ſub Cæſaribus à tempore deductæ Coloniæ percuſſos.

Lib. XII.

Lib. III.

In Corinthiacis.

CONCLUSIO OPERIS.

Verum hæc alibi merentur expendi accuratius, & ſimul quæ ad Religionem Gentilium, Conſecrationem, & Supellectilem veterum ſpectare videbuntur. Dum enim ſuſcepto ſemel argumento lubenter hic inſervio, lon-

longius me paullatim provectum video, quam ab initio inſtituti tecum ſermonis conſtitueram, unde pedem etiam referre haud erit jam inconſultum. Neque difficulter miſſionem mihi largieris, OCTAVI jucundiſſime, qui voluntati tuæ obſequutus, minus jam illibenter conſpectu Urbis ac Italiæ veſtræ brevi mihi carendum intelligo. Habebit enim hæc opera levem quidem, ſed dulcem tamen & manſuram etiam apud poſteros neceſſitudinis tecum contractæ recordationem, quam Florentiæ bonis auſpiciis cœptam, magna ſtudiorum animorumque conſenſione hic voluiſti coaleſcere. Ea quippe lubentius adficior hoc loco, quam vel Generis vel Ingenii alias tui, quamquam florentis utriuſque cumulatiſſima laude, quam non in Urbe ſolum, ſed apud exteros late jam diffudiſti. Meminiſſe enim potes, me primam illius notitiam acceptam ferre fama nominis ac meritorum clariſſimis & amiciſſimis viris Cappellano Heinſioque, qui de tua ſingulari virtute ac eruditione profectionem in Urbem ſuſcipientem litteris ſuis certiorem continuo fecere. Verum illam ſingularem ingenii tui præſtantiam; illud exaggeratum optimis artibus ac diſciplinis pectus; illud ſubtile & elegans in litteris judicium, arguit abunde arguetque adhuc luculentius non jam ROMA ANTIQUA tuo beneficio reſurgens, ſed eidem Urbi decus ac lumen propriis doctrinæ tuæ monumentis quæſitum ac partum. Multa equidem, ut noſti, decora veterem me quodammodo nec plane incurioſum Urbis hoſpitem detinuerunt, Reginæ quondam Terrarum adſpectus; Pater Tiberis; Colles ſeptem Domini; Loci Genius; Cœli clementia; Incolarum comitas; Bibliothecarum copia; Veſtigia denique clarorum hominum, ac memoria locorum nullibi gentium magis conſpicua. Haud

ullæ tamen hic mihi, aut in aliis Italiæ oris potiores illecebræ; haud acrius aliud diſceſſum parantis deſiderium, quam uſus & conſuetudinis cum decoris ejuſdem Cœli ingeniis, BONIS, MAXIMIS, OLIVIS ALLATIIS, GRATIANIS, FERRARIIS, GOTTIFREDIS, POLLINIS, SEPTALIS, DATIS, MAGALOTTIIS, FAVORITIS, REDIIS, GRADIIS, CHIMENTELLIS, MELLINIS, RICCIIS; & dulcibus mihi ante alios Parthenopes ac Floræ amoribus, A TURRE DUCE ac LUDOVICO STROZZA, minus clariſſimæ proſapiæ, quam incredibili quadam ingenii elegantia, humanitate, virtute, rerum uſu ac peritia florentibus. Quibus adnumerandus etiam venit, quamquam natus in alio ſolo, PETRUS VALERUS DIAZIUS, vir & ampliſſima dignitate, quam antea Valeriæ Provinciæ ac Bruttiis regendis præpoſitus, jam inter ſupremos Regni Neapolitani curatores adlectus fungitur, ita autem omnibus harum artium ſtudiis liberaliſſimis doctrinisque verſatus, ut ſe non adeo Ant. Auguſtini conterraneum, quam æmulum probet. Quid JOANNEM MOROSINUM taceam, dulce decus non meum ſolum, ſed Patriæ invictæ, ſed generis quod Reges Principeſque ac tot claros Toga & Sago Heroas complectitur, ſed artium omnium, quas vitæ elegantia ac ſplendore muneris longe lateque illuſtrat ac diffundit. *Alios mitto* in altiori adhuc faſtigio poſitos, ne vel oſtri, quod illos ambit, fulgor; vel ſummi Imperii in florentiſſimis Italiæ oris majeſtas, non autem grata beneficiorum recordatio mentis oculos in ſe convertiſſe videatur. Unum tamen ampliſſimi Ordinis præterire hic non poſſum SFORZAM PALLAVICINUM, qui cavet, ne hodie deſint Italiæ Phœnices ingeniorum;

aut

aut ne in erudita ejus conſuetudine, quæ litteratæ Romæ compendium præbet, novus ego Tiberis accola veterem vel Tullii facundiam, vel Varronis ſcientiam deſiderarim; ſed aut eorum meritis, aut tuis in me beneficiis enarrandis non immoror hiculterius. Unum illud te rogo, mi OCTAVI, per conjunctionis noſtræ neceſſitudinem, ut ſi amori in me tuo pluſculum quam mereor indulſiſti hactenus, aut largieris in poſterum, non magis tamen, quam fides in te mea poſtulat, conceſſiſſe cenſeas. Ita nullo gratiori viatico procul à *tuo* & *Urbis* conſpectu diſcedentem proſequeris.

FINIS.

Addenda aut emendanda.

PAg. 56. v. 27. *dele* ex priori, *uſque ad verba* En vero ejus Coloniæ.

Pag. 75. v. 20. *poſt* aliis reperta, *adde*. Neque tamen ita omnes Ad Tacit. Annal. IV. lapides & nummi, ut exiſtimaſſe videtur Lipſius; quum certe major longe occurrat Nummorum copia, in quibus vox eadem per *ſigma* effertur. Cæteroquin ejuſdem ſcripturæ exempla, &c.

Pag. 77. v. 24. *poſt* Coſſartio obſervatum, *adde*. Quam *Boryzam* Lib. IX. c. 9. Philoſtorgio *Boriſſum* vocatam videas, prout in editis hodie à Cl. Jacobo Gottifredo legitur, ἐν Βορισσῷ κώμῃ τῆς δευτέρας Καππαδοκίας.

Pag. 78. v. ult. *poſt* Seſtiæ S E X T I U S, *adde*. Niſi potius referendus ſit non ad gentem *Seſtiam* patritiam ſed ad *Sextiam* plebeiam, cujus mentionem itidem videas in nummo Muſei Seguiniani, C. S E X. ſeu *Caius Sextius*: ut liqueat etiam vere inter utramque gentem *Sextiam* ac *Seſtiam* diſcrimen à diligentiſſimo Sigonio contra Robortellum alicubi adſertum.

Lib. V. Pag. 85. v. 25. *poſt* Raſcipolis præerat, *adde*. item Lucanum & *gelidæ dominum Rheſcyporin oræ*, pro quo *Rhaſipolim* habent hodie vulgares editiones, magnus autem Scaliger propius ad veri fidem *Raſciporin* in margine libri, quem beneficio Iſaaci Voſſi ἐγὼ πάνυ poſſideo, legendum notaverat.

Pag. 274. v. 23. *poſt* medicinis idoneum, *adde*. Quare non continuo accedas illuſtri Scaligero, cui inprimis ſeu noviſſimis Scalige- Pag. 25. rianis, Balauſtium juxta Plinium flos omnis Punici mali ſtatuitur, vapulat autem Dioſcorides, qui illud florem demum ſylveſtris adſeruerit.

Pag. 323. v. 19. *poſt* Dactylorum de iiſdem appellatio, *adde*. Quamquam alias voce adfini δακτυλίου, non jam fructus ſed annu- Hiſt. Eccl. l. VII. c. 23. li è palmæ ramo recenti mentionem alicubi videas apud Socratem, φόρεμα δακτυλίου ἐκ Φοίνικος γεγονὸς φλοιοῦ θαλλοῦ.

Pag. 325. v. 28. *poſt* facile adſequamur, *adde*. Hinc Hiericho *Urbs Palmeti* non ſemel in ſacro Fœdere; immo hinc Palma vulgo, &c.

Ibid. v. 30. *poſt* Romanorum nummis, *adde*. aliiſque in ipſa Judæa jam olim cuſis, cujuſmodi plures in illuſtribus Cimeliarchiis vidiſſe memini. Quo ſpectat etiam Palma in Nummis Sepphoris Gali-

Galileæ Metropolis, cujuſmodi brevi ſuppeditabit tibi Muſeum Patinianum cum inſcr. CΕΠΦΩΡΗΝΩΝ.

Pag. 358. ibi. *poſt* Κέρασι πίνειν, *adde.* Quem morem etiam κεραπίνων ποτηρίων apud Arabas frequentem obſervat alicubi Xenophon, ἀναϐ. lib. vi. alibi ut Thracibus familiarem: de quibus ait κέρατα οἴνου προύπινον. Ibid. l. vii.

Pag. 362. v. 9. *poſt* Euphrati ſacrificaſſe, *adde.* Juxta ritum nempe, quem tangit alicubi Tullius, *noſtri-quidem duces mare ingredientes, immolare hoſtiam fluctibus conſueverunt.* L. iii. de Nat. Deor.

Pag. 429. v. 5. *poſt* ante egimus, *adde.* Mitra nempe ſolemne Arabum tegmen, unde *Mitrati Arabes* Plinio, Claudiano autem

Hinc mitra redimitus Arabs.

Ut non mirum ſit proinde eo ornamenti genere conſpicuum ſpectare in prædictis nummis Arabum, ſicut Tacito paullo ante vocari diximus, Regem Abgarum; quod ad Ammianum erudite etiam animadvertit doctiſſimus Valeſius.

Pag. 439. v. 10. *poſt* aliorum Græcorum, *adde.* Haud aliter rurſus ac. Μισοπέρσιω εἶναι, ut præclarum in Græcis commendat alicubi De Ageſilao. Xenophon.

Pag. 446. v. 24. *poſt* etiam figura gibba, *adde.* Quam noſtram ſingularis hujus nummi explicationem eo firmiorem ſtatuo, quod in vernaculo & eleganti opere Caroli Bouterovii Senatoris Pariſienſis inciderit poſtea idem Nummus, cujus priorem partem de Σκηνοπηγία itidem interpretantem adducit decus harum litterarum Samuelem Bochartum; cui cæteroquin miror pro ſolita & peculiari quadam ἀγχινοίᾳ, nihil ſuboleviſſe de geminis Azymorum aut Pentecoſtes feſtis per ſpicarum manipulum in altera nummi parte ſimiliter adumbratis.

Pag. 450. v. 12. *poſt* καὶ μισοχριστότατος, *adde.* Immo inde paſſim Imperatores Φιλόχριστοι dicti in Actis Conciliorum, & Φιλόχριστος βασίλεια eorum imperium, quin & Φιλόχριστος etiam eorum ſedes Byzantium, ut in Actis Concilii Calchedonenſis, Φιλοχρίστῳ καὶ βασιλευούσῃ Κωνσταντίνου πόλει. Act. i.

Pag. 516. v. 31. *poſt* in gente Statia, *adde.* ac in alio inſuper Muſei Seguiniani. Ejuſdem *Murci* Syriacis legionibus præpoſiti, præter auctores Fulvio citatos, mentio in litteris Bruti ad Ciceronem; ex earum nempe numero, quæ in Germania repertæ primum ac editæ, *Caſſius noſter Syriam, legiones Syriacas habet ultro quidem à Murco & Marcio & ab exercitu ipſo accerſitas.*

Pag.

Pag. 537. v. 30. *poſt* illis ſuum reddere, *adde.* Unde Clodium ſu-
Pro dom. ad Pont. gillat alibi idem Tullius, *Litteras in concione recitaſti, quas tibi à* C. *Cæ-ſare miſſas diceres, Cæſar* P. *Clodio, cum etiam es argumentatus amoris eſſe hoc ſignum, cum nominibus tantum uteretur, neque proconſuli aut tribuno pleb:*

Pag. 548. v. 16. *dele* ſeu Megalenſium aliorumque id genus.

Lib. II. Ep. I. Pag. 638. v. ult. *poſt* Maximam, *adde.* ſeu juxta vulgus antiquariorum à parente Maximiano MAXIMIANAM.

Pag. 639. v. 3. Sic alteram Conſtantii Chlori uxorem THEO-

Inſtit. Cyr. l. I. Pag. 667. v. 13. *poſt* ſeu principe) & ſignanter alibi ad Atti-
DORAM Maximiani Herculii filiam ceu privignam FLAVIAM MAXIMAM aut MAXIMIANAM dictam.

cum, *Nunc vero cum equitatus ille, quem ego in clivo Capitolino ac* SI-
Reſp. Athen. GNIFERO *ac* PRINCIPE *collocaram.* Quod &c.

Pag. 795. v. 28. *poſt* fieri conſuevit, *adde.* Ita apud Xenophontem legas, conventum inter Chaldæos & Armenios, vicinas nempe gentes, ut connubia, cultus agrorum aliaque id genus utriſque communia eſſent.

Pag. 799. v. 29. *poſt* Thucydides, *adde.* aut centeſimam in Pyræo, cujus meminit Xenophon.

INDEX AUCTORUM,

Qui in his Diſſertationibus illuſtrantur, explicantur, aut emendantur.

ABen Eſdras. 369
Abul Pharagius. 347. 771, 773, ter. 775, 812, 853, 909
Achilles Tatius illuſtr. 129, 132, 245, 276, 316, 779, 780, emend. 86
Achmad ben Magad Aſtronomicum. 347
Acta Apoſtolorum ill. 57, 404, 424, 694, 785, 886
Acta Cæciliani. 692, 878
Acta Conciliorum. 615, 643, 786, 845, 878, 909, & in Adden.
Acta Concilii Antiocheni. 773
Acta Concilii Calchedonenſis ill. 769, 872, 877, 897, & in Adden. em. 656, 899, 901, 904, 905
Acta Concilii Conſtantinopolitani. 887
Acta Concilii Epheſini em. 905
Acta Concilii Nicæni. 454, em. 889
Acta Paſſionis S. Cæciliæ ill. 243
Acta Timothei Martyris. 125
Ælianus ill. 74, 125, 137, 138, 146, 157, 168, 189, 224, 249, 267, 276, 359, 397, 438, 471, 491, 657
Æſchines. 448, 453
Æſchylus. 228
Aëtius 360
Africani belli Scriptor. 552, 841, 842, 845
Agatharchides ill. 127, 168, 210, 213, 248
Agathias ill. 432, 439, 442, 684, 689, 748, 749, 751, 752, 774, 833, em. 91
Alciphron em. & ill. 273
Alcoranus. 347
Ammianus Marcellinus ill. 21, 86, 109, 114, 133, 186, 187, 189, 190, 212, 267, 279, 281, 290, 306, 362, 380, 429, 431, 432, 435, 517, 533, 554, 655, 661, 677, 679, 688, 698, 706, 707 bis, 723, 741, 748, 769, 774, 787, 816, 817, 822, 832, 834, 836, 840, 841, 846, 891, 892, 896, 903, 904, em. 91, 290, 463, 902
Anaſtaſius. 627, 688, 706, 905
Anna Comnena. 722, 733
Anonymi liber Synodicus. 776
Anonymi Vita Pythagoræ. 677
Anonymus de Præfectis Urbis. 706
Anonymus MS. in Ciceronis Orationes. 706
Anthologia Epigr. Græc. ill. 160, 199, 200, 235, 236, 246, 396, 729
Antonini Itinerarium. 766, 845
Apocalypſis D. Johannis ill. 368, 415, 454, 831, em. 902
Apollodorus.
Apollonius Rhodius. 114, 228, 482, 638, 839
Appianus ill. 364, 375, 387, 393, 400, 416, 433, 437, 453, 460, 462, 468, 474, 493, 505, 515. 516, 530, 531, 539, 569, 583, 584, 632, 677, 713, 714, 783, 784, 785, 818, 842, em. 84, 86
Apuleius. 35, 84, 96, 263, 266, 403, 736, 879
Arabica verſio Bibliorum. 369
Ariſtænetus. 383
Ariſtides ill. 44, 239, 281, 377, 413, 424, 438, 482, 483, 493, 656, 686, 797, 792, 796, 816, 877, 885, 886, 895, em. 86, 89, 478
Ariſtophanes. 724, 763, 799
Ariſtoteles. 104, 107, 108, 114, 129, 131, 135, ill. 146, 149, 159, 164, 171, 201, 202, 203, 204, 205, 208, 213, 254, 285, 795 bis.
Arnobius. 107, 178, 182, 275, ill. 277, 349, 351, 355, 402

Arrianus in Epictetum. 449, *ill.* 476, 569, 582; 664, 799 *bis.*
Arriani Expeditio Alex. M. 88, 149, 189, 190, 220, 257, 289, 375, 380, 421, 457, 512, 817, 891, *ill.* 902, *em.* 465, 478, 901. 904, 905
Arriani Periplus. 830, 833. 863, 908
Arriani Parthica. 830
Artemidorus ill. 20, 118, 266, 301, 373, 512, 838, *em.* 323
Aruch. 333
Aſconius Pædianus. 516
Aſtrampſychus. 129
Athanaſius. 741
Athenæus. 6, 17, 73, 127, 181, *ill.* 125, 128, 202, 203, 204, 205, 206, 208, 219, 220, 221, 254, 262, 270, 280, 285, 286, 291, 292, 295. 296, 298, 317, 323, 330, 331, 347, 355, 358, 369, 388, 397, 401. 404, 440, 451, 454, 657
Auguſtinus. 182
Avienus. 236
Aurelius Victor. 622, 592, 827, 848, 884
Aurelius Victor Schotti. 416, 592, 593, 779, *em.* 422, *not.* 661, 801, 822
Auſonius. 212, 235, 356, 359, 506, 536, 561, 816, 818, 838, *em.* 812
R. Azarias. 334
Balſamon. 389
Baſilius. 878
Benjamini Itinerarium. 234, 770, 909
Boëthius. 227, 547
Calliſtratus. 18
Calpurnius. 130, 148. 153, 418
Canones Eccleſiæ Univerſalis. 76, 885
Canones Concilii Africani. 887
Capitolinus ill. 108, 115, 117, 121, 132, 138, 153, 236, 369, 562, 568, 610, 614. 623, 633, 658, 665, 666, 673, 674, 715, 719, 729, 740, 805, 816, 822, 827, 833, 836, 841, 858, *notat.* 91, 517, *em.* 832
Caſſiodorus. 13. 16, 19, 414, 514, 392, 614, 686, 696, 723, 727, 752, 815, 817, 821, 829, 845, *not.* 893
Catullus ill. 123, 151, 227, 253, 364, 408
Cedrenus. 591, 837, *not.* 881
Chaldæus Paraphraſtes. 369, 445
Chronicorum Sacrorum liber. 150
Chryſoſtomus. 37, 179, 290, 332, 423, 431, 513, 532, 580, 614, *ter.* 678, 679, 681, 683
Cicero. 2, 6, 7, 8, *&c. ill.* 37, 38, 42. 44, 103, 108, 121, 159, 168, 384, 387, 400, 410, 413, 437, 441, 454, 488, 520, 523, 537, 539, 541, 542, 545, 546, 552, 569, 664, 667, 671, 712, 715, 721, 737, 738, 739, 784, 789, 799, 805, 822, 857, *in Adden. em.* 84, 478, 504
Claudianus ill. 20, 109, 111, 112, 156, 173, 181, 191, 227, 243, 244, 358, 359, 387, 295, 414, 415, 544, 609, 611, 643, 667, 680, 686, 704, 706, 707, 751, 762, 831, 840, 941, *in Adden.*
Clemens Alexandrinus. 98, 179, 191, 212, 217, 218, 268, 276, 283, 297, 346, 397, 398, 652, 657, 764, *ill.* 149, 284, 779, 844, *em.* 400
Clemens Romanus. 243
Codex Juſtinianeus. 190, 604, 684, 708, 717, 740, 798, 813, 827, 879, 880 *bis*, *em.* 90
Codex Theodoſianus. 112, 115, 116, 190, 435, 448, 546, 556, 581 *bis*, 582, 604, 643, 668 *bis*, 672, 692, 697, 707, 718, 723, 731, 778 *bis*, 798, 802, 803 *ter*, 804, 806 *ter*, 807, 809, 810, 813, 815 *quater*, 816, 820, 821, 822, 827, 880, 886, 887
Codinus.
Columella. 809
Concilium Illiberitanum. 697
Conſtantinus Porphyrogenneta. 90, 344, 462, 891, 893
Conſtitutiones Apoſtolorum. 389
Cornelius Nepos. 289, 511
Cteſias. 146, 234, 282
Curtius. 111, 135, 242, 351, 387, *ill.* 456, 457, 458, 586, 667

Cypria-

Cyprianus. 149
Cyrillus. 243
Damaſius. 232, 626
Daniel Propheta ill. 362, 368
Demoſthenes. 384, 436, 448, 572
Deuteronomiorum liber. 445
Dexippus. 462
Diaconus. 842
Digeſta Juris Civilis. 11, 32, 386, 424, 517, 546, *ill.* 602, 603, 604 *bis*, 606, 633, 692, 713 *bis*, 732, 740, 754 *quater*, 755 *quater*, 784, 812, 813, 877, 886, 887, *em.* 78, 627, 767, 901
Dio Caſſius. 6, 16, *&c. ill.* 20, 97, 98, 126, 212, 312, 411, 441, 455, 526, 531, 536, 538, 560, 566, 569, 571, 573, 580, 584, 585, 603, 612, 616, 617, 622, 626, 629, 630, 634, 652, 656, 661, 664, 665, *expl.* 670, 672, *ill.* 675, 677, 679, 685, 690, 691, 698, 700, 701, 702, 704, 705, 709, 712, 713, 715, 716, 719, 720, 722, 732 *bis*. 733, 736, 738, 739, 749, 760, 766, 774 *bis*, 776, 781, 784, 790, 799, 805, 814, 818, 829, 843, 844, 846, 849, 852, *em.* 87, 216, 412, 512, 528, 690, 901, 902 *bis*.
Dio Chryſoſtomus. 11, 16, 53, 124, 145, 180, 194, 197, 237, 246, 341, 343, 374, 383, 387, 390, 400, 401, 403. 418, 421, 450, 565, 785, 791 *bis*, 792, 817, 885, 886
Diodorus Siculus. 52, 69, 129, 136, 157. 210, 217, 227, 229, *ill.* 262, 278, 309, 383, 438, 440, 448, 451, 452, 456, 457, 458, 462, 464, 469 *bis*, 471, 472, 474, 526, 657, 677, 686, 694, 697, 698, 779, 784, 902, *em.* 84
Dionyſius Halicarnaſſenſis. 52, 228, 398, 452, 470, 503, 506, 507, 339, 540, 611, 653, 655, 738, 783, 794
Dionyſius Periegetes. 289, 290, 306, 350
Dioſcorides. 254, 257, 274, 310, 317, 328, 331, 337
Edictum Juſtiniani. 809
Epigrammata Græca inedita. 195, 316, 532, 764, 779, 878
Epigrammata Antiqua Romana. 764
Epiphanius. 770, *em.* 902
Epiſtola ad Corinthios. 369
Epiſtola D. Petri. 388
Epitome Livii. 497, 518
Etymologicum Magnum. 400
Etymologicum ineditum. 358, 369
Euagrius. 666
Eugeſippus. 878
Eunapius. 231, 387, 388, 886,
Euſebii Hiſtoria Eccleſiaſtica. 16, 20, 148, 381, 423, 604, 638, 677, 681, 684, 687. 688, 692, 710, 779, 798, 810, 853, 875, 889, 895, *em.* 902
Euſebii Chronicon. 389, 635, 768 *bis*, 812, 815, 828, 844, 845, 866, 867, 868, 871, 885, 893, *not.* 399, 864
Euſebii Præpar. Euang. 188, 244, 245
Euſtathius in Dionyſ. Perieget. 305
Euſtathius in Homerum. 202, 205, 206, 223, 230, 238, 278, 279, 358 *bis*, 360, 362, 392, 480, *not.* 281, 466
Eutropius. 594, 639, 646, 784, 903
Excerpta Conſtantini. 434
Excerpta Græca Chronici Euſebiani. 399, 401, 410, 421, 777, 868. 870, 871, *not.* 864
Exodi liber. 369, 445
Ezechiel Propheta. 770, 796
Faſti Siculi. 816, 818
Firmicus. 730
Florus. 435, 687
Fronto. 909
Fulgentius. 224, 838
Galenus. 31, 32, 34, 189, 191, 214, 219, 240, 253, 265, 274, 279, 280, 310, 317, 323, 325, 659, 844, 856, 896, 897, *em.* 310
Gellius. 6, 300, 498, 519, 671
Geographus incertus. 317
Georgius Syncellus. 868
Germanicus, 849

Gieubari Gloſſarium Arabicum, 347
Gloſſarium vetus defenſ. 88, 89
Gregorius Nazianzenus. 232, 243, 250, 251, 423, 434, 438, 450, 458, 493, 582, 688, 808, 834, *em.* 478
Heliodorus. 86, 132, 134, 259, 261, 382, 411
Heraclides. 278
Hero. 165
Herodianus. 366, 402, 421, 429, 435, 457, 663, 686, 687, 791, 793, 856
Herodotus. 51, 53, 129, 157, 163, 174, 229, 243, 245, 257, 270, 289, 303, 354, 365, 367, 368, 382, 388, 429, 438, 439, 458, 459, 465, 466, 512, 611, 657, 698, 717, 780, 795, 817
Heſiodus. 360
Heſychius. 128, 219, 249, 255, 270, 274, 278, 283, 309, 319, 432, *expl. & ill.* 149, 224, 230, 236, 254, 269, 300, 330, 355, 358, 360, *em.* 206, 283, 318, 321, 375
Heſychius Mileſius. 194
Hierocles. 248, 435
Hieronymus. 61, 240, 297, 332, 346, 355, 372, 500, 553, 706, 707, 732, 751, 770, 771, 822, 834, 837, 869, 874, 878, 893, *em.* 313, *not.* 369, 415
Hilarius. 874
Himerius Sophiſta. 218, 223, 249, *ill.* 362, 479, 481, 728, 891
Hippolytus de Antichriſto. 401
Hirtius. 134, *em.* 901
Horatius. 115, 301, 357, 416, 434, 435, 506, 517, 529, 831, 838, 880
Horus. 245
Hyginus. 236, 345, 354, 408, 826
Jamblichus. 93, *ill.* 258, 299, 370, *em.* 86
Idatius, 836
Jeremias Propheta ill. 336
Ignatii Epiſtolæ. 889
Inſcriptiones veteres. 75, 78, 79, 80, 95, 237, 308, 381, 384, 390, 407, 415, 431, 448, 509, 510, 552, 562, 566, 569, 592, 608, 609, 620, 628, 632, 633, 635, 645, 654 *bis*, 657, 666, 667, *ter.* 668, 669, 671, 674, 681, 691, 692, 694, 695, 697, 700, 704, 709, 710, 715, 717, 719, 724, 725, 726, 727 *bis*, 736, 742 *bis*, 745, 753, 754, 756, 772, 779, 785, 798, 806, 835, 840, 844, 879, *em.* 627, 704, 813, 814
Inſcriptiones ineditæ. 75, 83, 478, 521 *bis*, 611, 687, 696, 698
Iobus expl. & ill. 371
Johannes Antiochenus. 724
Jornandes. 592
Joſephus. 6, 43, 129, 174, 191, 309, 325, 327, 341, 381, 391, 399, 404, 406, 421, 438, 526, 444, *ill.* 320, 382, 437, 445, 447, 449, 451, 452, 454, 457, 472, 503, 512, 539, 609, 910, 911, *expl.* 618, 619, *ill.* 693, 698, 770, 771, 779, 782, 787, 820, 865, 867, 869, 870, 871, 895, 896 *bis*, 898, *em.* 84, 85, 86, 516, 570, 649, 687
Iſidorus not. 829
Iſidorus Peluſiota. 346
Iſocrates. 384, 421, 438
Itinerarium Burdegalenſe. 777
Julianus Apoſtata. 33, 231, 382, 384, 424, 491, 532, 539, 638, 652, 655, 657, 672, 685, 700, 708, 720, 731, 751, 816, 824, 891
Julius Cæſar. 154, 452, 454, 535, 643, 785, 795, 842, 844, *em.* 85
Juſtinus Martyr. 100, 414, 769
Juſtinus Trogi. 6, 392, 410, 420, 451, 455, 456, 457, 462, 470, 471, 811, 817, 849, 850, 854, *not.* 473
Juſtus Tiberienſis. 447, 865
Juvenalis. 106, 160, 327, 368, 414, 471, 665
Lactantius. 712, 718
Lampridius. 37, 132, 138, 402, 424, 448, 449, 602, 614, 626, 632, 658, 665, 669, 675, 699, 716, 720, 725, 731, 741, 745, 753, 775, 858, *em.* 422
Latinus Pacatus. 741

Liba-

Libanius. 25, 168, 229, 231, 365, 367 *bis*, 677, 981, 684, 700, 708 *bis*, 807, 808, 809, 839, *not.* 374, 752
Livius. 12, 14, 60, 70, 119, *ill.* 181, 312, 342, 343, 388, 406, 413, 436, 440, 441, 442, 451, 470, 472, 476, 499, 509, 512, 518, 522, 526, 534, 535, 539, 543, 546 *bis*, 552, 554, 558, 573, 576, 586, 610, 613, 635, 664, 671, 672 *ter*, 673 *bis*, 674, 704, 734, 737, 742, 782, 784, 786, 789, 795, 799, 801, 810, 848 *bis*, 850, 889, 911, 913, *em.* 84, 478, 514, 515, 894
Lucanus. 126, 203, 392, 408, 437, 457, 557, 719. *em. in Add.*
Lucianus. 38, 47, 48, *ill.* 75, 173, 174, 175, 176, 177, 180, 190, 191, 197, 199, 223, 225, 281, 309, 311, 381, 382, 383, 386, 392, 394, 397, 398, 399, 418, 456, 457, 458, 461, 468, 469, 520, 529, 569, 657, 725, 780, 894, *em.* 86, 176, 469, 904,
Lucretius. 100, 101, 226, 240, 345
Lutatius. 364
Lycophron. 128, 239, 242
Machabaeorum Scriptor ill. 134, 388, 451, 471, 782, 865
Macrobius. 175, 257, 392, 401, 435, 509, 523, 542, 563, 733, 788
R. Maimonides. 240, 251, 328, 331, 446
Manilius. 117, 126, 385, *ill.* 210, 241, 281, 414, *expl. & ill.* 642, 643, 657
Marcellinus Comes. 602, 632, 687, 824, 845, 912
Marius Victorinus. 73
Marmora Arundelliana. 53, 77, 221, 308, 398, 409, 593, 668
Martialis. 136, 137, 395, 420, 621, 664, 717, 733, 746, *expl.* 762, 763
Martianus Capella. 218, 299, 748
Matthaei Euangelium ill. 782
Maximi Scholia ad Dionyſ. vulgo Areop. 700
Mela. 156, 299, 462, 782, *em.* 901, 906
Menandri Excerpta. 401, 431
Memnon. 77, 246, 409, 433, 464, 490, 895, *em.* 410
Monumentum Adulitanum. 381, 405
Moſchopulus, 325
Moſchus Sidonius. 64
Nazarii Panegyricus. 826
Nicander. 173, 189
Nicephorus. 668
Nicephorus Bryennius. 77, 436, 447, 605, 680, 684, 685, 732
Nicetas. 373, 605
Nicolaus Damaſcenus. 31, 434, 472, 526, 750
Nonni Dionyſiaca. 241, 351
Notitia Imperii, 778, 798
Novella Juſtiniani. 435, 604, 605, 677, 704, 728, 813, 815, 817, 880, 885, 886
Olympiodorus. 668
Oppianus. 160, 164, 166, 202, 423
Optatianus. 727
Oribazius. 274
Origenes. 175, 198, 230, 243, 299, 354, 655, 657
Oroſius. 639, 686, 810, 818
Orpheus. 269, 297
Ovidius. 19, *ill.* 43, 96, 118, 181, 182, 187, 193, 213, 346, 390, 395, 459, 529, 607, 608, 610, 638, 717, 718, 726, 763, 838, 849, 896, 902, *defenſ.* 278, *em.* 84
Palaephatus. 212, 240
Panegyrici veteres. 390, 391, 747, 814
Pauſanias. 6, 8, 10, 12, 14, 44, 68, 85, 154, 171, 172, 183, 194, 197, 366, 392, 408, 409, 532, *ill.* 200, 236, 237, 250, 271, 300, 351, 355, 647, 653 *bis*, 654, 674, 716, 743, 784, 890, 914, *em.* 478
Perſius. 179
Petronius. 15
Petrus Chryſologus. 362
Philo. 240 *bis*, 384, 390, 402, 416, *ill.* 442 *bis*, 453, 519, 678, 716, 729, 732, 821

Philo Biblienſis. 188
Philoſtorgius. 195, 210, 601, 640, 668 *ter*, 680, 682, 832, 837, 891, *not.* 895, *em.* 901, 904, 905 *bis*, & *in Adden.*
Phlegon Trallianus. 217, 239, 411
Photius. 286, 309, 346, 698, 783
Pindarus. 386, 435, 466, 643, 744, 790, 891
Plato. 73, 100, 112, 179, 221, 232, 345, 439, 512, 513, 721
Plautus. 155, 452, 531, 849
Plinius. 10, 14, 31, 33, 34, 35, 36, 46, 60, *ill.* 131, 132, 135, 137, 138, 146, 148, 154, 157, 158, 161, 162, 168, 171, 173, 180, 181, 192, 193, 195, 201, 203, 211, 214, 216, 227, 243, 245, 246, 253, 272, 273, 279, 282, 283, 285, 291, 292, 301, 302, 303, 310, 312, 319, 320, 325, 328, 329, 331, 335 *bis*, 339, 395, 480, 485, 486, 535, 665, 728, 767, 777, 784, 889, 890, 895, *not.* 130, 157, 193, 315, 331, 768, 895, 911, *not. in Adden. em.* 205, 321, 487, 769, 902, 903, 904, 906
Plinius Jun. 33, 34, 37, 97, 196, *ill.* 99, 288, 426, 462, 463, 490, 541, 570, 606, 622, 623, 671, 672, 699, 722, 726, 732, 736, 739, 742, 767, 783, 799, 804
Plutarchus. 6, 31, 34, 52, 87, 122, 127, *ill.* 175, 183, 184, 189, 195, 213, 217, 239, 259, 260, 261, 287, 289, 300, 301, 304, 317, 329, 330, 338, 343, 348, 349, 354, 355, 362, 366, 379, 381, 384, 390, 395, 396, 397, 400, 401, 404, 427, 431, 433, 434, 438, 442, 448, 456, 459, 469, 472, 473, 474 *bis*, 504, 509, 510, 515, 520, 524, 526, 530, 531, 536, 538, 540, 550, 656, 737 *bis*, 806, *not.* 58, *em.* 84, 515
Polybius. 99, 304, 381, 386, 409, 413, 438, 440, 469, 572, 705, 782, *ill.* 312, 342, 348, 382, 388, 529, 539, 586, 598, 734, 762, 783, 784, 787, 788, 795, 889, *em.* 85 *bis*, 313, 478, 817, 903, 905
Pollux. 128, 239,
Polyænus em. 466
Pomponius Feſtus. 357
Porphyrius. 123, 151, 213, 224, 250, 299, 349, 381, 386, 399, 401, 593, 652, 790
Priſcus Rhetor. 423
Proclus. 213, 286
Procopius ill. 6, 10, 229, 423, 427, 452, 460, 583, 603, 627, 630, 672, 676, 677, 679, 684, 688, 700, 717, 718, 731 *bis.* 733, 751, 770, 771, 772, 774, 775, 778 *ter*, 802 *bis*, 810, 816, 831, 833 *bis*, 838, 858, 886 *bis*, *expl.* 21, *em.* 87, 91
Propertius. 184, 285, 351
Proſper. 415
Proverbiorum Sacrorum liber. 450
Prudentius. 25, 607, 656, 820
Pſalmi Davidis. 179, 243
Ptolemæus. 571, 767, 786, 845, 890, 898, *em.* 313, 901, 902, 903, 904, 905
Ptolemæus Hephæſtio. 236, 242, 290, 296, 365
Pulvis Aromaticus. 450
Quintilianus. 76, 78, 79, *ill.* 82, 93, 99, 115, 341, 518, 533, 563, 797
Remigius. 103
S. Rufus. 880, 893
Rutilius. 416
Salluſtius. 38, 441, 453, 499, 845
Samariticum Pentateuchum. 369
Sanchoniaton. 64
Scholiaſtes Apollonii Rhodii. 223, 346, 383, 465, 482, 638
Scholiaſtes Arati. 220
Scholiaſtes Ariſtophanis. 254, 458,
Scholiaſtes Euripidis. 179, 218, 360, 382
Scholiaſtes Heſiodi. 219
Scholiaſtes Homeri em. 358
Scholiaſtes Horatii. 357
Scholiaſtes Juvenalis. 157
Scholiaſtes Pindari. 278, 280, 492, 745, 902
Scholiaſtes Theocriti. 317, 406, 407
Scylax. 313, 780, *em.* 903,
Seneca Philoſophus. 20, 426, 53[illegible], 673, 714, 794, 812, 849

Seneca Tragicus. 111, 118, 434, 471, 617, 618, *ill.* 651, 826, 840

Septuaginta Interpretes. 369, 445, 776

Servius. 60, 119, 126, 144, 183, 187, 188, 192, 196, 223, 354, 394, 397, 401, 416, 509, 583, 655, 671, 695, 718, 788, *not.* 296, 368, 543, 563, 732

Sidonius Apollinaris. 184, 434, 435, 437, 601, 731, 736, 765

Silius Italicus. 84, 236, 304, 437, 532, 535, 650

Socrates Hiſt. Eccl. 561, 627, 657, 700, 731, 741, 686, 809, 837, 896 *bis*, 899, *ill. in Adden. em.* 901, 905

Solinus. 245, 311, 323. 909, *not.* 135

Sozomenus. 638, 837, 892, 894, 897, 904, *not.* 893

Spartianus. 144, 213, 551, 645, 699, 701, 702, 715, 743, 749, 754, 749, 754, 804 *bis*, 805, 812, 822, 824, 825, 827, 844, 849, *em.* 656, 663

Statius. 273, *ill.* 317, 488, 544, 578, 650, 686, 717, 729

Stephanus Byzantius. 77, 89, 194, 202, 225, 238, 270, 272, 279, 285, 286, 313, 408, 467, 889, 896, 897, 898, *ill.* 61, 217, 230, 236, 269, 279, 312, 465, 466, 480, 529, 744, 785, 890, 908, 910, 911, 913, *not.* 383, 770, 844, 910, 911, 912, *em.* 74, 149, 176, 269, 357, 465, 478, 615, 786, 855, 901, 902, 903, 904 *bis*, 995, 996 *bis*, 907

Strabo. 6, 22, 61, 62, 71, 87, 136, 149, 151, 345, 359, 368, 381, 382, 438, 526, 532, 561, *ill.* 127, 156, 162, 173, 189, 201, 202, 206, 212, 214, 217, 230, 237, 246, 253, 264, 268, 282, 314, 325, 327, 341, 375, 442, 443, 451, 460, 463, 464, 468, 478, 482, 488, 490, 528, 566, 611, 697, 766, 767, 780, 781, 782, 783, 784, 789, 790, 791 *ter*, 792, 793, 797, 823, 829, 871, 878, 879, 880, 883, 884, 887, 889, 890, 894, 903, *expl.* 479, 480, 908, 911, 914, *em.* 150, 207, 305, 351, 902 *bis*, 904, 905

Suetonius. 10, 20, 36, 97, 116, 126, 216, 396, 471, 508, 513, 517, 526, 533, 534, 577, 579, 608, *ill.* 126, 208, 426, 525, 609, 611, 612, 613, 620, 635, 650, 661, 671, 671, 672, 673, 678, 699, 701, 705, 715, 720, 722, 733, 738, 739, 761, 784, 798, 803, 811, 813, 841, 844, 855, 857, *not.* 778

Suidas. 56, 144, 171, 175, 176, 225, 254, 257, 334, 350, 878, *em.* 351

Sulpitius Severus. 638, 688, *not.* 683, *em.* 904

Symmachus. 11, 100, *ill.* 121 *bis*, 148, 420, 544, 550, 553, 578, 674, 714, 723, 726, 731, 732, 741, 798, 849, 853

Syneſius. 258, 344, 423, 685

Syriaca Verſio Bibl. 369, 776

Tabula Peutingeri. 890, 905, 909, *em.* 903, 904

Tabula Paſchalis Bibl. Vaticanæ. 686

Tacitus. 17, 95, 97, 99, 102, 111, 118, 398, 416, 429, 497, 498, 510, 518, 519, 534, 538, 550, 610, 911, *ill.* 119, 120, 213, 230, 412, 422, 437, 449, 453, 515, 517, 526, 530, 559, 563, 564, 565 *bis*, 570, 577, 579, 604, 606, 610, 613, 629, 630, 645, 650, 661, 666, 668, 669, 671, 673, 674, 676, 686, 690, 691, 695, 699 *bis*, 701, 703 *bis*, 705, 709, 711, 713, 719, 723, 727, 733, 734, 738 *bis*, 739, 761, 781, 782, 783, 798, 804, 815, 816, 822, 833, 840, 841, 842, 143 *ter*, 844, 846, 847, 849, 851, 852, 854, 855, 857, 867, 878, 881, 894, *expl.* 805. *not.* 797, *em.* 168, 704, 795, 843, 903

Talmud. 136, 271, 301 *bis*, 324, 325, 327, 328, 329, 330, 331, 773

Terentianus. 290

Terentius ill. 531

Tertullianus. 10, 13, 16, 67, 243, 282, 283, 349, 402, 435, 458, 517, 556, 603, 610 *bis*, 614, 624, 643, 657, 686, 697,

697, 727, 731, 732, 740, 772, 796, 838, 844, 848, *em.* 283
Themiſtius. 133, *ill.* 442, 488, 680, 707, 717, 720, 748, 875, 913
Theocritus. 407
Theophraſtus. 254, 257, 260 *bis*, 279, 301, 302, *bis.* 303, 304, 305, 308, 310, 311 *bis*, 320, *ill.* 275, 276, 280, 283, 291, 292, 296, 299, 312 *bis*, 319 *bis*, 333, 335, 337, 315, 316, *em.* 311, 321
Theophylactus Simocatta. 212, 213, 379, 383, 390, 411, 423, 432, 842
Thucydides. 96, 172, 217, 452, 512 *bis*, 790, 799, 814
Tibullus. 850
Trebellius Pollio. 595, 636, 737, 739, 807, 845, *not.* 596
Tzetzes. 254
Valerius Flaccus. 163
Valerius Maximus. 95, 96, 98, 181, 390, *ill.* 440, 498, 507, 509, 514, 521, 523, 536, 574, 734, 738, 742
Varro. 848
Vegetius. 672
Velleius Paterculus. 498, 504, 607, 609, 610, 643, 670, 673, 674, 699, 713, 782, 828, 849
Veterinae rei Scriptores. 809
Victor Tununenſis. 687, 845
Virgilius. 60, 118, 187, 228, 229, 285, 291, 292, 304, 359, 395, 398, 414, 437, *ill.* 338, 423, 476, 556, 610, 643, 654, 695, 732, 795, 840, 841, 859, 884
Vitruvius. 280, 282, 283, 772
Vopiſcus. 148, 342, 597, 614, 699, 703, 741, 749, 751, 816, 818, 819, 836, 844, 849
Vulcatius. 113, 572
Xenophon. 285, *ill.* 312, 330, 333, 427, 456, 486, 493, 691, 795
Xiphilinus. 469, *em.* 86, *in Adden.*
Zozimus. 526, 591, 595, 680, 706, 838, 852, *em.* 92
Zonaras. 591, 632, 668, 685, 708, 712, 837, *em.* 86, 903

INDEX CIMELIARCHIORUM,

E quibus Nummi antiqui inediti in his Diſſertationibus citantur, explicantur aut illuſtrantur.

Achillis Harlæi. 287, 317, 378, 408, 408, 447, 563 bis, 898 ſexies, 904, 907, 911

Barberini Cardinalis. 83, 177, 342, 364, [illegible]85, 594, 599, 664, 819, 836, 855, 894

Braceſii Abbatis Romani. 181, 582, 592, 612, 712, 797, 827

Buonçompagni Cardinalis. 181, 395, 601, 631, 747, 836

Camilli Maximi Cardinalis. 287, 405, 461, 527, [illegible]5, 600, 619, [illegible]21, 644, 722, 766, 797, 843, 850, 857

Caroli Patini. 90, 178, 186, 196, 201, 250, 376, 417, 467, 540, 590, 615, 620, 636, 746, 771 *bis*, 772, 777, 887, 889, 890, 891, 894, 896 bis, 899 bis, 902 bis, 903 bis, 904, 905, 907, 910, 912, & in Adden.

Chigii Farneſii Principis. 356, 425, 888

Chriſtinæ Reginæ. 43, 53, 54, 59, 61, 79, 81, 85, 107, 166, 167, 175, 176, 186, 199, 210, 222, 2[illegible], 238, 241, 246 bis, 249, 286, 295, 300, 312, 338, 339, 349, 366, 385, 393, 395, 414, 417, 444, 450, 464, 474, 476, 479, 483, 484, 491 ter, 512, 529, 561, 568, 591, 592, 597, 598, 599 bis, 601 bis, 61[illegible], 616, 619, 623, 624 bis, 625, 626, 629, 634, 636, 637, 639, 642, 649, [illegible]4, 656, 658, 664, 667, 693, 705, 743, 745, 747 bis, 753, 766, 767, 768 bis, 769, 772, 776, 778, 779, 787, 788 bis, 789, 790, 793, 794, 796, 820, 825, 126, 829, 830, 835, 836, 840 bis, 844 bis, 845, 848, 849, 854 bis, 857, 870, 879, 883 ter, 885, 887, 888, 889 ter, 890, 894 bis, 896, 898, 899 bis, 902 bis, 904, 905 bis, 907 quinquies, 909 bis, 912 bis.

Collegii Claromontani Pariſienſis. 69, 187, 247, 416, 475, 483, 617

Durlacenſis Marchionis. 181, 868, 875

Fabritii Peireski, *vid.* Achillis Harlæi.

Feliciæ Rondanini. 42, 584, 612

Franciſci Gottifredi Equitis Romani. 242, *vid.* Chriſtinæ Auguſtæ.

Gaddi Florentini Patritii. 425

Galliarum Regis. 69, 75, 183, 185, 186, 188, 221, 229, 262, 312, 338, 376, 383, 385, 412, 417, 491, 555, 570, bis 593, 601, 607, 615, 616, 618, 619, 620, 629, 640, 652, 653, 687, 693, 718, 724, 728, 746, 747, 750, 753, 766, bis 767, 768, 775, 779, bis 782, 785, 794, 819, 830, 844, 850, bis 864, quater. 874. 884, 885 ter, 887, 889 bis, 892 bis, 897 bis, 898 bis, 903, 904

Joachimi Cameratii. 56, 127, 244, 377, 786

Joh. Baptiſtæ Colberti. 80, 396, 418, 602, 618, 634, 646, 750, bis 837, 853, 870, 917

Leonardi Agoſtini. 185, 199, 591, 638, 837, 859

Leopoldi Cæſaris. 591 bis, 636, 640, 654, 705, 744

Leopoldi Medicei Cardinalis. 460, 551, 600, 612, 646, 649, 651, 700, 711, 721, 750, 756, 788, 830, 838, 849

Lomeniani, *vid.* Caroli Patini.

Medicei, ſeu Magni Ducis Etruriæi. 56, 57, 59, 75, 83, 85, 90, 120, 125, 127, 132, 145, 161, 167, 173, 175, 183, 185, 186, 188, 191, 196, 200 bis, 210, 213, 220, 224, 226, 229, 238 bis, 241, 245, 250, 261, 262, 267, 269, 270, 295, 300, 308, 309, 335, 336, 339, 364, 366, 376, 379, 395, 401, 402, 403, 407, 414, 425, 447, 454, 455, 467, 468, 473, 475, 477, 480, 486, 512, 561, 568, 572, 573, 591, 598, 599, 601, 607, 621, 622 bis, 623, 635, 641, 642, 644 bis, 646, 653, 658, 662, 692 bis, 69[illegible] ter, 695, 721, 727, 743, 746, 771, 773, 778, 783, 784, 789, 791 bis, 792, 793 ter, 794 bis, 811, 818, 822, 826 bis, 858, 864, 865, 867 bis, 870, 872, 576, 883, 885 bis, 889 bis, 890, 295, 896 bis, 898, 899 ter, 902, 903 bis, 904 bis, 905, 906, 908, 909, 910 bis, 912, 914

Mutinæ Ducis ſeu Eſtenſis. 646, 656

Palatini Electoris. 59, 72, 127, 144, 175, 219, 220, 222, 277, 308, 366, 382, 407, 409, 443, 477 bis, 600, 820, 641, 681, 711 bis, 730, 793, 866, 867 bis, 873, 906

Parmæ Ducis ſeu Farneſiani. 242, 401, 590, 601, 612, 623, 635, 844

Petri Seguini. 52, 53, 54, 55, 81, 82, 120, 124, 143, 144, 185, 198, 239, 241, 350, 355, 386, 402, 405, 425, 426, 462, 467, 492, 554, 562, 563, 592, 599, 600, 601, 609, 611, 615, 625, 635, 637 bis, 640, 641, 659, 684, 724, 743, 744, 766, 768, 769, 773, 774, 775, 786, 788, 789, 819, 828, 832, 883 bis, 886, 888, 897, 898

P. Sevii. 61, 75, 418, 634, 767, 772, 775, 818, 869, 871, 877, 883, 885, 897, 907, 910, & in Adden. bis.

Pyrrhi Ligorii. 190, 230, 286, 634, 727, 728, 766, 768, 769, 907

Thomæ Chiffletii. 488, 702

Not. Cimeliarchii Lomeniani ſeu Caroli Patini, item P. Seguini deſcriptos Nummos jam exſtare in Gazâ Chriſtianiſſimi Galliarum Regis. Præter eos, qui aliunde ſeu ex libris Antiquariorum Phil. Parutæ, F. Urſini, Jo. Triſtani Sanctamantii &c. adducuntur paſſim aut enarrantur.

INDEX.

Regum & Illuſtrium Græcorum & Barbarorum, quorum Nummi citantur aut illuſtrantur.

** Indicat quorum Icones in hoc opere exhibentur.*

Abderas. Pag. 41
Abgarus. 86, 421, 422, 829
Agathocles. 396, 469
Ageſilaus. 40
* Agrippa Junior. 444, 864
Alaricus. 41
Alcæus. 42
Alexander Epirota. 396
* Alexander Magnus. 143, 144, 344, 346
* Amaſtris. 464
Amilcar. 41
Amyntas. 344
Anacreon. 402
Antigonus Gonates. 402
* Antigonus Tutor. 366, 394
Antiochus Deus. 403
Antiochus Deus Nicephorus. 376, 403
Antiochus Dionyſus. 397, 399, 401
Antiochus Deus Epiphanes. 387
Antiochus Epiphanes Magnus. 420
Antipater. 40, 367
Aratus. 528
Archelaus. 40
Archimedes. 42
Archytas. 42
* Aretas. 336, 583
Ariarathes. 442, 863
* Ariobarzanes Philoromæus. 439, 863
* Arſaces Euergetes Philellen. 425
* Arſaces Epiphanes Philellen. 425
Arſinoe. 404
Arſinoe Philadelphi. 409
Aſander. 461, 462
Athalaricus. 40
Attalus Bianoris.
Attila. 41
Battus. 184
Berenice. 404
Bocchus. 574
Byzas. 41, 884
* Caſſander. 85. 473
Charondas. 24, 370
* Chryſippus. 528
Cicero. 42
Cleopatra Antiochi Grypi mater. 409
Cleopatra M. Antonii. 385, 409, 433
Cotys. 467
Cuma. 41
Cyzicus. 41
Demetrius Deus Nicator. 85, 376, 378, 403
Demetrius Deus Philadelphus. 378, 403
Demetrius Deus Philopator. 378, 403
* Demetrius Philometor Callinicus. 377
* Demetrius Poliorcetes. 365, 379
* Demetrius Soter. 379
Dionyſius. 376, 477
Docimus. 41, 884
Euclides. 42
Eurypylus. 479, 658
Gelon. 470
Hector. 41
Herodes Ethnarcha. 447
Herodes Philoclaudius. 443
Hidrieus. 40, 474
Hiero. 490
Hieronymus. 396
Hildericus. 40
Hippocrates. 42
* Homerus. 487, 491
Jotape. 41
Juba. 40, 641
Jugurtha. 474
Lycurgus. 42
Lyſimachus. 348, 364, 467
Mannus. 442, 829
Mauſolus. 40
Menander. 40
Mithridates Euergetes. 460
Mithridates Eupator. 460
Nemauſus. 42
Nicomedes Epiphanes. 391
* Ovidius Naſo. 43
Pergamus. 41, 883
Perſeus. 40
Pexodarus. 40
Pharnaces. 40, 460
Phædra. 41
Philippus Euergetes Philadelphus. 378
Philippus Pater Alexandri. 344
Philippus penult. Maced. Rex. 344
Philetærus. 468
Philiſtis. 41
Phthia. 41
Pittacus. 42
Polemo. 829
Pollio. 43
Polydorus. 40
Pruſias. 40

Ptole-

Ptolemæus Auletes. 392
Ptolemæus Ceraunus. 392
Ptolemæus Hierax. 392
* Ptolemæus Philadelphus. 404
Ptolemæus Phyſcon. 392
* Ptolemæus Soter. 404
* Ptolemæus Cyrenarum Rex. 564
Pyrrhus. 396
Pythagoras. 491
Rheſcyporis. 85, 467
Rhodope. 85
Rhœmetalces. 86, 467, 829
Sappho. 41
Sauromates. 462, 463, 829
Seleucus Callinicus. 477
Seleucus Epiphanes Nicator. 375
Seleucus Soter. 365, 392
Seuthys. 467
* *Smyrna.* 41, 492
Solymus. 41, 478
Soſander. 41
Taras. 41
* Tigranes. 391, 454
Tmolus. 41
Tomus. 41, 883
* Tryphon. 349, 450
Vologeſes. 40, 86, 391, 425
Zaleucus. 42

Gentium ſeu Familiarum Romanarum.

* ACilia. 174, 535
Accoleia. 502, 525
Æbutia. 551
* Æmilia. 80, 336, 498, 505, 519, 520, 559, 574, 578, 582, 583
Afrania. 71
Alliena. 523
Antia. 535
Antiſtia. 504
Antonia. 505, 511, 522, 535, 540, 558, 559, 583
Apronia. 555
Aquillia. 524
Arria. 91, 522
Atia. 526
Atilia.
Axſia. 79
Betiliena. 91, 523
Bœbia. 80, 91
* Cæcilia. 237, 498, 507, 510, 519, 521, 556, 560, 574
Cæcina. 523
Cæſennia. 570
* Calpurnia. 503, 519, 522, 536, 546
* Caninia. 578
* Cariſia. 167, 217, 522, 553, 559
* Caſſia. 498, 521, 538, 577, 579, 583
Ceſtia. 574
* Claudia. 498, 503, 505, 515, 734, 558, 582
* Ceſtia. 567, 568, 574
Cocceia. 578
* Cœlia. 80, 541, 579
* Cominia. 563
* Conſidia. 521, 577
Coponia. 522, 535
* Cornelia. 79, 91, 498, 505, 520, 526, 530, 541, 553, 558, 574
Cornuficia. 535
Coſſutia. 223
Crepuſia. 502
Curiatia. 522
Didia. 522, 588, 578
Domitia. 514, 517
Durmia. 502, 577
Egnatia. 79. 526
Egnatuleia. 502
Eppia. 574
* Fabia. 498. 514, 526
Fabrinia. 502
* Fannia. 548
Farſuleia. 502
Flaminia. 552
Fonteia. 160, 558
Furia. 498, 524
Gallia. 538
Gargilia. 573
Gellia. 503
Hoſtilia. 536
* Julia. 78, 498, 505, 535, 575, 584
* Junia. 498, 524, 528, 544, 551, 583
Labiena. 523, 526
* Licinia. 80, 345, 550, 575, 576
* Livineia. 535, 545
* Lollia. 545, 575, 578, 584
Lucia. 519
Lucretia. 524, 538
Mæcilia. 519
Mævia. 502
Manilia. 536
* Manlia. 498, 525, 529, 543
Marcia. 46, 53, 80, 525, 536, 582
* Maria. 554
* Memmia. 536, 543, 575
Meſcinia. 91
Mettia. 535
Mincia. 502
Minucia. 558
Mucia. 577
Munatia. 550
Muſſidia. 502, 578
Nævia. 521

Naſidia. 80
Norbana. 366, 523, 574
Numonia. 525, 558
Ogulnia. 55
* Papia. 354, 535, 578, 579
Papiria. 498, 567
Petillia. 529, 577
* Petronia. 222, 224, 534, 556, 557
Pinaria. 524
* Plancia. 548, 565
Plotia & Plautia. 80. 212, 538
Poblicia. 524, 560
* Pompeia. 228, 337, 527
Pomponia. 525, 536
* Porcia. 498, 579, 580
Procilia. 354, 535
Quinctia. 598
Renia. 502
Roſcia. 354. 535
Scribonia. 578
Sempronia. 80, 505, 578
Sepulia. 502
Servilia. 80, 46, 507, 547, 575
Sexſtia. 549
Sextia. 78. 502, 549
Soſia. 502
Statia. 516
Statilia. 556
* Sulpitia. 498, 503, 511, 515, 516, 578
* Tarquitia. 538, 564
Titnria. 534
Trebania. 502
Tullia. 502
* Valeria. 91, 126, 498, 542, 545, 557, 558
Ventidia. 502
Vettia. 534
Vibia. 535
Vinicia. 581
Vipſania. 519
Voconia. 525
Incerta. 337

Auguſtarum, Tyrannorum, aut cæteroquin ad Hiſtoriam Auguſtam ſpectantium, præter Imperatores.

Achilleus. Pag. 599
Ælia Flaccilla. 640
Æliani. 599
Ælia Verina. 640
* M. Agrippa. 642
* Agrippina Germanici. 604, 612, 613
Agrippina Claudii. 510, 612, 615
Alexander Tyrannus. 380, 600
Alectus. 599
Alexander M. Antonii & Cleop. Fil. 641
Amandus. 599
Annia Fauſtina. 629
* Antinous. 652, 653. 654, 656
Antonia Avia Caii. 510, 604, 609
* Antonia Claudii Fil. 647
M. Antonius. 583
M. Antonius M. Anton. & Fulviæ Fil. 641
Britannicus. 647, 648, 649
Cænis Veſpaſiani Concubina. 620
* Cæſario juxta quoſdam. 642
Cæſar Domitiani Fil. 650, 664
Caius & Lucius Auguſti Nepotes. 640, 644, 663, 669
Caii tres Sorores. 612
P. Carvitius Marinus. 591, 592
Carauſius. 599, 600
Claudii Liberi. 646
Cleopatra. 385
Clodius Macer. 590
Conſtantina. 92, 604, 640
Cornelia Paula. 629
Cornelia Supera. 636
Criſpina. 610, 626
* Criſpus. 681, 682
Delmatius. 91, 600, 601
Didia Clara. 604, 626
Domitia Longina. 510, 620
* Fl. Domitilla. 51, 619, 620
* Domitius Domitianus Tyran. 599
Druſus privignus Auguſti. 644
Druſus Tiberii. 641, 646
Druſi gemelli. 646
Druſilla. 612
Eudoxia. 46
Euphemia. 640
* Fauſtina Mater. 510, 623, 624
* Fauſtina Filia. 510, 623, 625
Firmius. 599
Firmus. 599
* Flavia Fauſta Maxima. 638, 639
Galerius Antoninus. 658
Galeria Valeria. 638
Galla Placidia. 640
Germanicus. 644
Glycerius. 602
Hadriani Parentes. 651
Hannibalianus. 601
Helena Conſtantini mater. 46, 604, 638
Herennia Etruſcilla. 635
Herennianus. 597
* Herennius Etruſcus. 522, 593
Honoria. 640
Hoſtilianus. 592
Julia Auguſta ſeu Livia. 416, 510, 606
Julia Auguſti F. 607
Julia Agrippina. 612

Juila

Julia Aquilia. 629
Julia Domna. 626
Julia Donata. 636
Julia Mœſa. 604
Julia Mamæa. 604
Julia Paulla. 629
Julia Procla. 637
Julia Soæmias. 92, 604, 629
Julia Titi. 604, 621
Juliani Tyranni. 599
C. Julius Valens Tyrannus. 600
Leontia. 640
Liberi Aug. de Commodi liberis. 659
Livia *vid.* Julia Auguſta.
* Lucilla 625
Magnia Urbica. 638
Manlia Scantilla. 626
* Manellus. 641
Mania Otacilia. 92, 510, 635, 721
Mania Amazonia Commodi. 626
Marcius Tyrannus. 591
Mariniana. 636
M. Martinianus. 600
Matidia. 92, 604, 622
* Meſſalina. 510, 616
Nepotianus. 601
* Nero & Druſus Germanici liberi. 645, 646
Octavia ſoror Auguſti. 611, 612
* Octavia Neronis uxor. 617, 619
Odenathus. 91
Paulina. 632, 633
* Peſcennius Niger. 590, 591
Plautilla. 629
Plotina. 510, 622
Sabina Hadriani. 510, 623
* Sabina Poppæa. 616, 617
Sabinia Tranquillina. 92, 510, 634
Salluſtia Barbia Orbiana. 631
Salluſtia Herennia Barbia Orbiana. 635
Saloninus Valerianus. 596, 659
Sebaſtianus Tyrannus. 601
Severina. 698
Severus Hoſtilianus. 591
Statilia Meſſalina. 619
Theodebertus. 602
* Fl. Theodora. 639, 721
Theodora Quotiniani. 641
Tiberius è xxx Tyrannis. 601
Timolaus. 597
Titiana Pertinacis. 626
* Trajanus Pater. 651
Valerianus Cæſar. 596
Valeriani Juniores. 659
Valens Hoſtilianus. 593
Verus Cæſar M. Aurelii F. 658
Veſpaſia Polla Veſpaſiani Mater. 620
Veſpaſiani Liberi. 650
Vetranio. 91, 601
Vhaballathus. 597, 598
Victoria. 636, 719
L. Vitellius Pater. 650, 736
* Vitellii Liberi. 649
* Zenobia. 636, 637

I N D E X

Vocum Orientalium Hebr. Talmud. Syr. Chald. Arab. quæ in his Diſſertationibus obiter illuſtrantur ac explicantur.

العرقة cibus è butyro & dactylis. p.330

אצטרובלין Strobilus. 271

اشا Palma humilis. 302

בהמות Hippopotamus, Bocharto Elephas. 132

بلوسطى Balauſtium. 274

גמלא פיתא Camelus volans. 136

גריפו Gryphes. 234

غزال Gazella, dama Africana. 156

דקלא & דקל Palma. 324

دقل idem, *item* pars Arabiæ. 316, 324

ذو القرنين Bicorniger Alexander. 347

הפוך gemma, ſtibium, nigredo oculorum. 371, 37

وقل Palma humilis. 302

חמרא & חמר vinum. 331

חמר turbare, incaleſcere. *ibid.*

חג feſtum. 446

חצב Hedera, Palma. 327

חער עמרא Meſſis manipulorum. 445

טטר אמולין Tetramulis, quadrigæ mularum. 320

ירוד draco. 278

כר ovinum genus, כרים Aries bellicus. 354

كحل ſtibium, nigredo. 372

جلنار flos agreſtis punicæ. 274

مقل palma pumila. 305

موخف cibus è butyro & dactylis. 330

נכל & نخل ſelegit. 330

נקלם *Nicolai* de palmulis ſeu placentis. 329

סוח natare, rigare. 320

סוס ארם ἱππάνθρωπος ſeu Centaurus. 240

סכה antrum, ſpelunca. 150

ספירת העומר numerus manipuli. 445

פטן & פיטין dives pecorum. 306

צנין palma humilis. 302

קריטא Caryota, nucalis palmula. 329

קריטי vinum. 331

קציר meſſis triticea. 445

קרן cornu, corona, ſplendor. 368, &c.

قرون circus demiſſus ſeu tortus. 368

קשב palma præſtantiſſima. 333

ראם monoceros, Capra. 146, 147

רגלא & רגל feſtum majus. 446

رعل & راعل palma mas, dactyli viles. 303, 316

שבעית ſeptimana, Pentecoſte. 445

שוחא foſſa. 319

שחה & שוח deprimere. *ibid.*

שיר canticum. 224

שכר ſicera, vinum. 331

سكر ebrius fuit, inebriavit. 331

سقر rigare, *item* palmas colendas dare. 320

سقر nubes, palma. 320

שרר principatum tenere. 301

תכלא Tacla. 325

تمر dactyli ſicci, tragema. 325

INDEX GEOGRAPHICUS

Regionum, Urbium, Montium, Fluminum, quæ præferunt Nummi antiqui in hoc Opere adducti aut illuſtrati.

Αβδηριτῶν *Abdera.* 907
* Αβωνοτειχειτῶν *Abonoteichus.* 166, 176, 177
Αγκυρανοις & Αγκύρας *Ancyra.* 77, 386, 652
Αγυριναίων *Agyrina.* 357
Αγχιαλέων *Anchialus.* 185, 777
Adiabene. 834
Αδικηνέων. 898
Αδράμνων *Adramna.* 903
Αδραμυτηνῶν *Adramytus.* 908
* Αδριανοθηρειτῶν Hadrianothiras. 654, 656, 917
Αδριανοπολιτῶν Hadrianopolis. 186
Αδριανῶν πρὸς Ὄλυμπον *Hadrianum ad Olympum.* 894
Ægyptos. 215
Αθηναίων & Αθηναίων *Athenæ.* 72, 272, 384, 793, 908
Αἰζανειτῶν *Æzana.* 54
Αἰζανιτῶν & Αἰσανιτῶν. 907
Ακαρνανῶν *Acarnanenſes.* 359
* Ακμονέων *Acmone.* 615, 907
Ακράγας *Agrigentum.* 84
Ακρασιωτῶν *Acraſus.* 898
Ακτίων *Actium.* 123
Αλαβανδέων *Alabanda.* 644, 647
Αλαίων Κιλίκων *Alæ Cilicum.* 230
Alemannia. 750
Αλεξάνδρεια & Αλεξανδρέων *Alexandria.* 58, 793. *Alexandrea.* 79, 825
Αλικαρνασσέων *Halicarnaſſus.* 789
Αλινδέων *Alinda.*
Αλισαρνέων *Aliſarna.* 196
Αμάσια *Amaſia.* 201, 776, 885
Αμασίας & Αμαζείας. 907, 913
* Αμαστρις. 491. Αμαστριανῶν. 175, 466, 487, 621
Αμισου *Amiſus.* 81, 652, 783, 871, 913
Αμφιπολειτῶν *Amphipolis.* 174, 416, 621
Αναζάρβου *Anazarbus.* 903
* Ανδρίων *Andrus.* 170
Αγκυρανῶν *Ancyra Phrygiæ.* 570, 571
Αντιοχέων *Antiochia ad Orontem.* 567, 590, 789, 793, 866, 867, 913
Αντιοχέων πρὸς Εὐφράτην *Antiochia ad Euphratem.* 889
Αντιοχέων Μέανδρος *Antiochia ad Mæandrum.* 888
Αντιοχέων ἐπὶ Ταύρου *Antiochia ad Taurum.* 894
Απαμέας, Απαμέων *Apamea Syriæ.* 385, 446, 476, 693, 778
Απαμέων Μάρσυας Κιβωτὸς *Apamea Phrygiæ.* 890
Απαμείας πρὸς Μαίανδρον *Apamea ad Mæandrum.* Eadem. 306, 888
Απολλωνιάταν. 908
Απολλωνιάταν πρὸς Ρυνδάκῳ *Apollonia ad Rhyndacum.* 889
Απτεραίων *Aptera.* 226
Arabia. 135, 335, 777, 827, 835
Αργαίω *Argæus mons.* 892
Αργιλος *Argilus.* 913
Αρισβέων *Arisba.* 907
Αρκαδι *Arcades.* 653
* *Armenia.* 830, 831, 834, 835
Αρμοσατηνῶν *Armoſatta.* 903
Ασίας *Aſia.* 188, 825, 827, 828, 887
Ασιβαίων *Aſiba.* 898
Ασκαλονιτῶν *Aſcalon.* 868, 908
Aſſyria. 834

Ατλα-

Ατταειτων *Atta.* 898
Αὐγουστῆς Τραιανῆς *Auguſta Traiana.* 771, 772
Africa. 825,827
Αχαιῶν *Achaia.* 411,652,827
Babylonia. 834
Βασηρέων. 898
Βειθυνιέων *Bithynium.* 652,653
Βειθυνίας *Bithynia.* 825,827,885
Βηρυτὸς *Berytus.* 444
Βητηῤῥάτων *Biterra.* 904
Βιατέων. 898
Βιζυηνῶν, Βυζυηνῶν & Βιστωνῶν *Bizye.* 561,909
Bononia Oceanenſis. 892
Βορυζηνῶν *Boryza.* 77
Βόστρα *Boſtra.* 777,913
Brettania, Britannicus & Britannia. 843, 909
Brunduſium. 196
Βρυττίων *Bruttium.* 395
Βυβλίων *Byblus.* 76,306
Βυζαντίων *Byzantium.* 201,556,652,794
Γαβαλέων, Γαβαλίτων *Gabala.* 306,779, 912
Γαβηνῶν *Gaba.* 898
Γαδαρέων *Gadara.* 306,870,907
Γαδειρίτων *Gadara.*
Γάζα, Γαζαίων, Αζέων *Gaza.* 61,869,870
Gallia. 827,846,847
Γέλας *Gelas.* 55,68
Germania. 272,835
Γερμηνῶν *Germe.* 909
Γλαῦκος *Glaucus fl.* 890
Gothi. 831
Γορδηνῶν *Gordium.* 907
Γορτυνίων *Gortyni.* 484
Γυθαίων. 907
Dacia. 727,834
Δαλδιανῶν *Daldiani.* 693
* Δαμάσκου & Δαμασκηνῶν *Damaſcus.* 306,318,779,912
Danuvius fl. 78,834,858
Dafne Conſtantiniana. 777
Delmata. 906
Δελφῶν *Delphi.* 197
* Διονυσοπολείτων *Dionyſopolis.* 186,904
Διοπολίτων *Diopolis.*
Διοσπερίτων. 906
Δοκιμέων *Docimus.* 912
Δουμαθηνῶν *Doumatha.* 190
Δυῤῥαχίων *Dyrrhachium.* 512
Δῶρα *Dora.* 779
Δώρων *Dorienſes.* 883
Εδεσσαίων, Εδεσσέων, Εδεσσηνῶν *Edeſſa.* 58, 87,90,910
Ελευθερναίων *Eleuthena.* 902
Ελλάδος *Gracia.* 887
Εμισηνῶν *Emeſa.* 58
Εμπορίτων *Emporium.*
Εννα *Henna.* 156,238
Εντελλίνων *Entella.* 272
Επιδαυρίων *Epidaurus.* 183,477
Επειρωτων *Epirus.* 407
Ερμιονέων *Hermione.* 904
Ερυκείνων *Eryce.* 124
Εὐβοιῶν *Eubœa.* 144,172
Εὐμενέων *Eumenia.* 771,890
Euphrates. 834,858
* Εφεσίων *Epheſus.* 69,[illegible],575,618,621, 724,743,745,746,781,789,792,793, 794,886
Ζεινίων. 278,898
Ζευγματέων *Zeugma.* 210
Ζεφυρίων. 210
Ζμυρναίων *Smyrna.* 75
Hibernia Sentia. 891
Hiberus fl. 891,902
Ησμηνίων *Hiſinene.* 74
Hiſpania. 151,825,827
Ηλείων *Elei.* 75
Ηλιοπολείτων ἐν Λιβάνῳ *Heliopolis ad Libanum.* 58,794
Ηλιόπολις, Ηλιοπολίτων. 912
Ηρακλήας ἐν Πόντῳ *Heraclea Pontica.* 229
Ηρακλήτων *Heraclea.* 779
Ηυψας vid. Υψας.
Θασίων *Thaſus.* 239,272,288,383
Θέβη *Theba.* 73
Θυατειρηνῶν *Thyatira.* 793

Θερ-

Θερμίτων Thermæ. 908
Θερναίων Therna. 898
Ιεραπολιτῶν Hierapolis. 307,745,793
Ιεραπυτνίων Hierapytna. 305,307,901
Ιεροκαισαρέων Hierocæſarea. 897
Ιλιέων Ilium. 145,417
Ιμεραίων Himera. 68,73,74,158
Ιουλιέων Julienſes. 570,571,652
Iſcanius. 845
Ιστρον Iſter fl. 889
Italia. 800,804,812,825,829
Judæa. 326,749,825,835
Ιώνων, Ιωνία Ionia. 883,897
Καδοηνῶν Cadoëni. 621
Καισαρείας Cæſarea Palæſtinæ. 56,306
Καισαρείας Υπ. Πανείῳ Cæſarea Panias. 781,895
Καισαρείας Cæſarea Cappadociæ. 892,893
* Καισαρείας Γερμανικῆς Cæſarea Germanicia ad Euphratem. 590
* Καλύκαδνος Calycadnus fl. 786,886,902
Καλχηδονίων Calchedon. 76,652,901
* Καμάρας Camara. 307
Καμαριναίων Camarina. 68,73
* Cappadocia. 428
Carpi. 836
Καρρηνῶν Carræ. 56,58,307,727,777,912
Καρχηδονίων Carthaginenſium. 82,575. Karthago. 81,380,727. Carth. 804
Καταναίων Catina. 166,271,370
Καυλωνιατῶν Caulonia. 68,336
Κερλίλου. 898
Κερεταπέων Cerotapi. 905
Κήτειος Ceteius fl. 485.891
Κιάνων Ciani. 693
Κιλίκων Cilice. 230. Cilicia. 825,826,827
Κλαυδιοπολειτῶν Claudiopolis.
Κνιδίων Cnidus. 629
Κνωσίων Cnoſſus. 475
Κοίλη Συρία Cœle Syria. 896
Κομανῶν Comani. 897
Κομμαγηνῶν Commagene. 339,420
Κοπτήτων Coptus. 261
Κορκυραίων Corcyra. 238
Coſſura. 906
Κοτιαέων Cotya. 905
Κρηταίων. 188
Κρίτια Κριτιέων Critia. 771,902
Κροτωνιατῶν Crotone. 75
Quadi. 832,836
Κυδωνίων Cydonia.
Κυζικηνῶν Cyzicum. 73,385.693,793
Κυμαίων Ξάνθος Cumæ Pamphyliæ ad Xanthum. 890
Κυμαίων Cumæ Italicæ. 890
Κυπρίων Cyprus. 563
Κυρήνη Κυρηναίων Cyrena. 254,771,789
Κυρρηστῶν Cyrrhus.
Κυτωρίων Cytorus. 123
Κῴων Coos. 182
Λαδίων. 907
Λακεδαιμονίων Lacedæmon. 793
Λαμψακηνῶν Lampſacus.
Λαοδικέων Laodicea. 200,562,692,743,755,779,793.868,896
* Λαπηθίων Lapethus. 313,901
* Λαπίθων Lapithæ. 382
Λαππαίων Lappa. 312,901
Λαρισσαίων Lariſſa.
Λεβεδίων Lebedus. 239
Λεοντίνων Leontium. 73
Λέσβου Lesbos. 886
* Λημνίων Lemnus.
Λιβάνῳ Libanus Mons. 794
Λιλυβαιτῶν Lilybæum. 175
Λιπαραίων Lipara. 68,73
Λογγοσταλητῶν. 898
* Λοπαδουσσῶν Lopadouſſa. 204
Λυδίας Lydia. 887
Lugdunum. 847
Μαγνήτων Magneſia Theſſaliæ. 242,307
Μαγνήτων Magneſia ad Mæandrum. 621,887
Μαγνήτων Σιπύλου Magneſia ad Sipylum. 894
Μαίανδρος, Μήανδρος Mæander fl. 888
Μαιόνων Mæonia. 222
Μακεδόνων. 58,367. Macedonia. 825,827

Μαμερτίνων *Mamertum.* 268
Μαρκιανοπολείτων *Marcianopolis.* 156,772
Μάρσυας *Marſyas fl.* 890
Μαρωνίτων *Maronea.* 73,356.383
Μασσαλιωτῶν *Maſſilia.* 85
Mauretania. 825,827
* Μεγάρας Ὕβλας *Megara.* 356
* Μέλης *Meles fl.* 487,490,891
Μεσσανίων *Meſſina.*
Μητροπολείτων *Metropolis.* 72,636,897
Μητρόπολις. 908
Μιδαέων *Midæum.* 905,907
Μοτιαίον *Motiæum.* 73
Μυλασέων *Mylaſa.* 905
Μυνδίων *Myndium.*
Μυριναίων *Myrina.*
Μυτιληναίων *Mytilene.* 350,637,794,885, 901. *Ulpia Mytilene.* 185
Νακολέων *Nacolia.* 904
Νεάπολι, Νεαπολίτων *Neapolis.* 909
Νεάπολι Σαμαρείας *Neapolis Samariæ.* 769, 897
* Νεικαιέων, Νικαιέων. 145,241,246,247, 248,383,565,567,600,728,794,796, 883,884
Νεικομηδέων, Νικομηδέων. 167,175,199, 300,564,567,647,652,778,885. *Nicomedia.* 827
Νέσιβι. 773,908,909,913
Νέστος *Neſtus fl.* 889
Νικαιῶν. 912
Νικατορείτων *Nicatoris.* 376
Νικοπόλεως πρὸς Ἴστρον *Nicopolis ad Iſtrum.* 75,185,883,889
Νικοπόλεως πρὸς Νέστον *Nicopolis ad Neſtum.* 772,889
Nilus. 132
Νυσαέων *Nyſa.* 82,143
Noricum. 844
Numidia. 828
Ξάγαρις *Xagaris fl.* 53,890,902
Ξάνθος *Xanthus fl.* 890
Οδησσείτων *Odeſſus.* 902
Ὄλυμπος *Olympus mons.* 894
Oricos. 58
Ορθωσιέων. 75,899,908
Oſca. 71
Πάθμος *Pathmus.* 902,913
Παλαιστίνη *Palæſtina.* 834,896
Παμφυλίων *Pamphylia.* 897
Πανείῳ *Paneos mons.* 895
Πανορμίτων *Panormus.* 68,161,235,288, 302,358,429,908
Παραιτωνίων *Paratonus.* 779
Parthia, Parthi. 830,839
Πατρέων *Patræ.* 56,58,564
Παυταλίας *Pautalia.* 145,184,772,981
Παφίων *Paphus.* 336
Πελιναιέων *Pelina.* 902
Πεπαρηθίων *Peparethus.*
Περγαίων *Perga.* 782,793
* Περγαμηνῶν *Pergamus.* 295,479,485, 593,792,793,794,883,884
Περινθίων *Perinthus.* 229,793,796,816, 883
Πέτρα *Petra.* 913
Πιερίας *Pieria.* 888
Πισαυρέων *Piſauri.* 196,229
Πλωτεινοπολίτων *Plotinopolis.* 572,772
Πολυρηνίων *Polyrene.* 902
* Πομπειοπολίτων *Pompeiopolis.* 527,529
Πόντος *Pontus.* 229
Ποσειδωνιάτων *Poſidonia.* 276
Πρασίων *Praſa.* 308
Προυσαέων *Pruſa.* 78
Προυσιέων πρὸς Θάλασσαν *Pruſienſes ad Mare.* 77
Προυσιέων πρὸς Ὑπίῳ *Pruſienſes ad Hypium fl.* 77,889
Πτολεμαιέων & Πτολεμαίτων *Ptolemais.* 912
* Πυλίων *Pilei.* 353
Ravenna. 727
Ῥάφια *Raphia.* 913
* *Rhenus fl.* 360
Rheticus. 843
Ῥησαινησίων *Rheſaina.* 773,899
* Ῥοδίων *Rhodus.* 227,784,790,791
Ῥοδόπη *Rhodope mons.* 894
Roma. 380,414,417,727,729,851
Ῥύνδακος *Rhyndacus fl.* 889

Σαγα-

Σαγαλασσέων *Sagalaſſus.* 904
Σάγαρις vide Ζάγαρις.
Σαλωνιτῶν *Salonitæ.* 571
Σαμάρεια *Samaria.* 769,770,897
Σαμίων *Samus.* 491
Σαμοσατέων *Samoſata.* 306,779
Σαμφαίων. 898
Σαρδιανῶν *Sardes.* 76,483,793,887
Sarmatia. 828,836
Σεγεσταίων *Segeſta.* 68
Σέλινος *Selinus fl.* 485,891
Σελευκέων. 913
Σελευκέων Πιερίας *Seleucia Pieria.* 306, 393,787,789
Σελευκέων πρὸς Καλ. *Seleucia Iſauria.* 786, 888
Σελινουντίων *Selinus.* 68,73,272,304
Σεπφωρηνῶν *Sepſyrus.* 58,775. *in Adden.*
Σερδικῆς *Serdica.* 185,772,901
Σεριφίων *Seriphus.* 229
Σιδήτων *Side.* 793,879,897
* Σίδων, Σιδωνίων *Sidon.* 65,306,379, 779,793,912
Sicilia. 827
Σικυωνίων, Σικυωνίων *Sicyon.* 781,912,913
Σίγγαρα *Singara.* 773
Σινωπέων *Sinope.* 58,70
Σίπυλος *Sipylus mons.* 894
Σικελιαίων. 898
* Σμυρναίων *Smyrna.* 412,487,492,568, 570,652,693 bis, 787,792,793,884
Στάσιος *Staſis.* 286
Στυμφαλίων *Stymphalus.* 227,383
Συνναδέων *Synnada.* 883,903
* Συρακοσίων *Syracuſa.* 73,238,268,385, 788,907
Συρίας *Syria.* 794. Πιερίας.
Ταναγραίων *Tanagra.* 591
Ταραντίνων *Tarentum.* 195,196
Ταρσοῦ, Ταρσέων *Tarſus.* 209,229,295, 575,629,652,725,776
Ταυρομενιτῶν *Tauromenium.* 908
Ταῦρος *mons.* 894
Τερμησσέων *Termeſſus.* 477,478,901
Τημενοθυρέων *Temenothuras.* 898
Τημνειτῶν *Temnus.* 598
Τηνίων *Tenus.* 194
Τιανῶν. 591,652,653
Tiberis. 852
Tigris fl. 834,858
Τινδαρειτῶν. 908
Τόμεως *Tomi.* 186,883,885,913
Τοπείρου *Topirus.* 75,185,772,907
Τραλλιανῶν *Tralles.* 229
Τριπολειτῶν *Tripolis Phœnicia.* 69,789
Τριπολειτῶν Μαίανδρος *Tripolis ad Mæandrum.* 888
Τρωαδέων *Troadenſes.* 794
Τροιζηνίων *Trœzen.* 76
Τυρανων *Tyras.* 191
Τύρου, Τυρίων. 65,306,379,778,793, 865,872,878
Vaccenſis. 845
Ὑπαιπηνῶν *Hypapa.* 896
Ὕπιος *Hypius fl.* 77,889,902
Ὕψας *Hypſas fl.* 74
Φαλερίων *Faliſci.* 59,68,907
Φανέας *Phaneas.* 896,898,913
Φαιστίων *Phaſtus.* 62
Φιλαδελφέων *Philadelphia Lydia.* 896
Φιλαδελφέων *Philadelphia Syriæ.* 771,896, 910
Φιλιπποπολειτῶν *Philippopolis.* 75,572
Φλαβιοπολιτῶν *Flaviopolis.* 70,771
Φοινικόντων.
* *Francia.* 750
Φρυγίον *Phrygia.* 787,827
Φωκαιέων *Phocæenſes.*
Χαλκιδέων *Chalcis.* 771
Χῖος *Chius.* 210,221,272,291
Χυλιναίων *Chylæna.* 899
Ὠρθωσιέων vide Ὀρθωσιέων.

Municipiorum & Coloniarum Romani Orbis.

A*Bdera.* 914
Ælia Capitolina. 58,306,772
Alexandria Troas. 58,767,776
Amandus. 769

 Amano-

INDEX GEOGRAPICUS.

Amanobrica. 766,769
Antiochea, Antiochenſis. 58,914
Auguſta Vindelicorum. 268
Berytus. 58,376,727
Boſtra. 58,776
Cæſarea Palæſtina. 69,768,784
Cæſarea Paneas. 914
Calpe. 766
Caracca. 766
Carra. 56,307,877
Cartein. 766
Caſſandria, Caſſandrenſes. 56,58,767
Cibaris.
Claudiopolis. 58
Cœliobriga. 772
Corinthus. 58,196,237,555,767,914
Damaſcus. 59,775,877
Dertoſa. 766,891
Deultum. 58,768,769
Dienſis. 767
Doberos. 768
Edeſſa. 58,90,775
Emerita. 395
Emeſa. 58
Faneſtris. 772
Germeno. 767,909
Heliopolis. 58,775
Henna. 156,906
Hibera Illergavonia, vide *Dertoſa.*
Iadera. 727,768
Italica. 555
Julia traducta. 768
Laodiceon & Laudiceon. 78
Leptis. 58
Neapolis. 767
* *Nemauſus.* 148
Neſibis. 58,773,774
Octaviola. 727
Oricus. 58
Papia. 58
Patræ. 58,647
Pella. 58,376,767
* *Philippi, Philippenſes.* 57,766
Ptolemais. 58,777
Rheſaina. 58,773
Romulenſis ſeu Hiſpalis. 766
Salona. 769
Scodra. 768
Sepphyrus. 58,775,909
Sidon. 776,877,887,914
Singara. 773
Sinope. 58,767,769
Stobenſium. 58,767,901
Tarraco. 417
Tarſus. 785
Theſſalonica. 58,877
Trajanopolis. 772
Tyrus. 58,907,913. *Septimia.* 300, 773,877. *Eraclia.* 300,877
Valentia. 766
Viminiacum. 777,876
Ulia. 766,901
Utica. 768

INDEX

INDEX
Rerum & Verborum memorabilium.

A.

A Argivorum nota in nummis. Pag. 477
X/A Achæorum nota in nummis. ibid.
A longum geminatum in nummis Romanis. 79
Abgari Regis nummi & vera ſcriptura, 86. cur *Magnus* in iiſdem dictus, 421, 422. ad Chriſtum reſponſum in portis Edeſſæ pro munimento. 775
Abies Germaniæ inſigne in nummis. 272
Abolitio Reliquorum ſeu Vectigalium, 815, 16. item criminum. 816
Aboni Murus vel Caſtrum, & renatus ibi Æſculapius. 176
Aceſius cum Æſculapio cultus Epidauri. 248
Achaia quando Populi quando Cæſaris Provincia. 563, 564
Acheloi fluvii effigies cum cornu Taurino. 359
Acta Cæſarum in nummis, 760. mutila in Hiſtoria Auguſta, 761. ad ſuos annos revocanda. 860, 861
Actis & Legibus nomina ſimul imperantium vulgo præſcripta. 685
Adfinitatum aut adfectus tituli in nummis & quales. 753, 756
Adimmayn Capræ Africanæ quales. 159
Adlocutiones Auguſtorum, Militum, Cohortum in nummis, 840. earum ratio & ritus de ſuggeſtu, 841. Auguſtorum prærogativa aut ſummorum Ducum, 841, 842. quando fieri ſolitæ, 842. non impune omiſſæ, *ibid.* ab equitantibus quandoque factæ. 842, 843
Admirandis præpoſiti qui olim. 10
Adoptati cognomen antiquum retinebant, 507. nomina adoptantium præmittebant. 594
Adventus Principum, 115. per figuras Equeſtres in nummis, 248. Adventus Mauretaniæ in nummo Hadriani, 815. item Africæ, Alexandriæ &c. *ibid.*
Adventui Aug. Ciliciæ, 826. typi ejuſmodi Adventus & ſacra peracta, *ibid.* Adventui Aug. Feliciſſimo, *ibid.* felicitas inde Provinciarum. 827
Ædes Veſtæ, 577. Veneris Erycinæ, Jovis Capitolini, Honoris, Clementiæ, *ibid.* Jovis Cap. ſub Veſpaſiano refecta. 881
Ædiles Curules curatores Urbis, annonæ, ludorum, quibus ſymbolis in nummis deſignari, 545, 546, 548. frumentum populo in modios dividentes. 547
Ædiles Plebis in nummis, 548. Ædiles Cereales de iiſdem. *ibid.*
Ægyptiis familiaris terminatio in *ις*, ut Σοῦχις, 150. idioma adfine Hebraico, *ibid.* Gentilia apud eos vulgo deſinentia in *ιτης*. 912
Ægypti inſigne in nummis Hippopotamus, Crocodilus, 151. Sphinx, 215. Palmis eadem ferax. 314
Ægyptiorum mos Deos per animalia effingendi, 354. in Templis & Columnis hiſtoria rerum geſtarum. 343
Æneas Anchiſem ferens in nummis. 338
Æneadæ dicti Romani in genere, tum gentiles Julii. 536
Æoles Bœotii. 63
Æra Alexandrina Arab. *Dalkarnaiim*, 347. è nummis illuſtrata, 865. celebris apud Arabas & Chriſtianos, *ibid.* Antiochenæ Æræ nobilitas & veſtigia in nummis, 866, 867. Laodicenſium, 868. Aſcalonitarum, 868. Gazæorum & unde, 869. Gadarorum & unde, 870, 871. Amiſenorum, eaque à victoria Actiaca, *ibid.* an duplex Æra eorundem, aut eadem cum Philadelphenſibus. 871
Æra Tyriorum unde, eademque contra Scalig. è nummis adſertæ, 872. in Actis Concilii Calched. & unde. 877. *& ſeq.*
Æræ in nummis adſcriptæ quam utiles & notandæ, 865. Æræ ab anno deductæ Coloniæ, & exempla è nummis, 876. Æra à Novo Templo Jovis Capitolini. 865
Ærarii cura penes Quæſtores, 552. dein penes Comites Sacrarum Largitionum. 824
Æſculapius Epidaurius in nummo, 183. cum Inſula Tiberina in alio, 181. Salutares ejus Epiphaniæ, 182. Σωτὴρ in nummis Coorum, *ibid.* Nicæenſium. 248, 383
Æſculapius imberbis cum fructu ſativæ Pinus, 271. curans equos ſimul & homines, 248. ſub Glauconis nomine & effigie Draconis, 177, 180. cum Draconis aut Serpentis notis alibi 183
Æſculapii fana Romæ extra urbem, apud Græcos in ſublimibus locis, 183. Pergami conditor, ac inde ibi cultus. 483, 485
Æterna Memoria in nummis. 116
Æthiopia monſtris ferax. 234
Africæ ſymbolum in nummis Cornu Taurinum, 366. item Leones, Elephantes, Pegaſi, 228, 239, 574. Terra Spicarum dicta, 366. Africæ & Siciliæ commercia, coloniæ, 558. Auguſtorum in Africam indulgentia. 804
Africanus Major unde dictus. 529
Agatharchides non Cretenſis ſed Cnidius. 309

Agathoclis nummi plerique ſine diademate, 469. cum diademate recentiores, 469, 470. corona myrteâ uſus & quare. 471
Ἀγαθὸς Δαίμων in nummo Ægyptio, 188. de bono ſeu propitio Genio, 654. Ἀγαθὸς Ἥρως Antinous in nummo & quare. 655
Ἀγγεῖα vaſa cum Creticis plantis. 310
Agnomina & Cognomina an diverſa. 522
Agrippæ cognomen vice gentilis, 523. unde dictum. 525
Agrippa gener Auguſti in nummis cum quibus ſymbolis. 642
Agrippæ Judæorum Regis ultimi nummi cum annis regni, 863. iidem inde adſerti. *ibid.*
AI pro Æ Diphthongo in antiquis nummis. 80
Alces in ludis Sæcularibus & nummis Philippi, 152. in ludis Cari, 154. dividiæ auctorum de figura earundem, 152, 153. recentioribus vulgo *Elend, ibid.* fera Hercyniæ ſylvæ, 154. Capris conſimiles ſed majores, *ibid.* feminæ ſine cornibus, *ibid.* figura è nummis adſerta. 153, 154
Alemannici cognomen quando receptum, 749. à Germanico diſtinctum, 750. Alemannia qualis, 749. in nummo, 750. Alemanni truces olim. 752
Alexander M. ſtudioſus antiquitatis, 10. nummi ejus cum variis ſymbolis indicibus locorum, ubi iidem cuſi, 143. cum leonis exuviis tanquam ab Hercule, 344. corniger in nummis & quare, 346. inde *Dulkernajim* ſeu Bicorniger Arabibus dictus, 347, 348. non ob Orientis & Occidentis cornua juxta eoſdem, *ibid.* Succeſſores ejus *Bicornigeri* in Oriente adhuc dicti. 348
Alexandria frugibus ferax, 190. frumentum Alex. & Alexandr. ſtatus in Codice, *ibid.* Symbolum in nummis, mulier cum cornucop. & ſpicis, *ibid.* commeatus inde Conſtantinopolim delatus. *ibid.*
Alexandria Troas ubi Lucas Euangelium annuntiavit. 776
Alimenta Italiæ in nummo Trajani, 822. Alimentorum curatores. *ibid.*
Amaſia dicta in nummis *Hadriana*, *Severiana*, *Alexandrina*. 301
Amaſtris Ponti Regina Darii neptis non ſoror eadem in nummo, 464, 465. Cratero dein Lyſimacho deſponſata, *ibid.* variæ ejus declinationes Αμάστριως, Αμάστριδος & Αμάστριος, 466. poſtrema adſerta, *ibid.* filius ejus & Lyſimachi Alexander. *ibid.*
Amaſtris urbs Pontica ab eadem condita, 466. ex quibus oppidis, 490. ſapientiæ & litterarum ſtudiis clara, *ibid.* cur in ejus nummis Homerus & Meles fluvius, *ibid.* an colonia Smyrnæorum inde ſtatuenda. *ibid.*
Amici Regum & Cæſarum qui, 448. iidem Adſeſſores & Conſiliarii, *ibid.* conjuncti cum Comitibus Auguſtorum, *ibid.* Amici Cæſarum Reges, 449. Amicorum id genus variæ claſſes, *ibid.* amicus Dei quis. 450
Amiſus quando libera, 783. ejus Æra à parta libertate. *ibid.*
Ammonis Libyci vera effigies è nummo, 349, 351. Græcorum Ammon qualis, 350. ſimulacrum apud Arcadas. 352
Ammonia Juno apud Elæos culta, 353. in nummo Pyliorum. *ibid.*
Amphidromia feſtum natalitium. 203
Amphitheatrum à Gordiano reſtauratum ex ejus nummo, 858. cum parte domus aureæ. *ibid.*
Ampliator Civium in nummis. 106
Ἀναγώγια feſtum Veneris abeuntis apud Erycinos. 125
Ἄναξ proprie σωτήρ. 382
Anaſtaſis ſepulcrum ſervatoris ſeu ædicula eidem ſuperimpoſita. 859
Anchuſa inter pigmenta muliebria. 284
Ancyra alia Phrygiæ alia Galatiæ. 571
Angariæ & Parangariæ à Veredis diſtinctæ. 803
Animalia quibus Diis ſacra è nummis, 123. variorum figuræ in iiſdem, 129. item fabuloſa, 208. item monſtroſa. 245, 246
Animalia humana & belluina forma apud Ægyptios, Æthiopes, 213. Hieroglyphica in nummis Ægyptiis, 245, 246. in nummo Nicæenſium ſingulare. 246
Animalia peregrina in ludis, 147. Symbola in nummis locorum & victoriarum. 228
Animal cum cornu Arietino & capreoli pelle. 165
Annonæ curandæ munus olim magnum, poſtea vile, 547. procuratio quibus credita, *ibid.* Annonæ Civicæ quales, 820. diſtributio menſtrua Romæ. 821
Anni imperii primum in nummis Juſtini & Juſtiniani, 861. antea anni Conſulatuum & Tribunitiæ Poteſtatis, *ibid.* ab his anni Cæſarum computati. 873, 874
Anni & ſeries Regum exterorum è nummis, 862. Ariarathis, Ariobarzanis, Agrippæ junioris. 863, 864
Anni in Syriâ Præſidum Romanorum nominibus ſignati. Exempla è nummis. 868
Anſer Iſidi ſacer. 266
Antia gens Romana unde. 535
Antinous cum Pegaſo in nummo, 239. Gryphi alis in cœlum vectus, *ibid.* loto coronatus in nummo, 262. quæ vulgo ejus ſymbola in nummis, 652. Ἥρως item Ἀγαθὸς Ἥρως quare in iis dictus, 652, 654, 655. item Θεός, 656.

cur

cur inſtar Mercurii depictus, 653. à quibus nummi ejus percuſſi, 662. cur apud Arcadas cultus, 653. Templa ejus & Sacerdotes, 654. Confeſſor Deorum quo ſenſu dictus. 657

Antiochia à quo deducta contra Scaligerum, 755. princeps urbium in Oriente & Epidaphne dicta, 777. Antiochenſium ſymbolum in nummis Aries cum ſtella. 567

Antiquæ ſupellectilis pretium apud veteres. 5, 6, &c.

Antiquarii hodierni quomodo olim dicti, 8. quinam Auguſto faſtiditi. 10

Antonia gens ab Hercule, 535. M. Antonius cur Ἀρχιερεὺς in nummo, 540. M. Antonii & Cleopatræ nummi Anagniæ percuſſi. 583

Antonini quot & quales Cæſares dicti, 753. Divus Antoninus quis in libris Juris. 754, 755

Apamea Cibotus unde dicta. 890

Aper marinus, 204. item in Acheloo amne, *ibid.* Plinio male *Caper*, *ibid.* apud Argivos frequens unde proverb. 205. an idem cum Phagro, *ibid.* Aper & fluviatilis Porcus diſtincti. 208

Apes ſapientiæ & dignitatis ſymbola, 128.

Apium in nummis Selinontiorum, unde loco nomen. 272, 338

Apis Ægyptius quomodo & quare pictus in nummo Antinoi. 655

Apollinares ludi in nummis quomodo deſignati. 574

Apollo idem cum Æſculapio, 175. ἐπῳδοὶ ſeu vaticinando poeticam inſpirans, 180. Monetalis. 19

Aquæductus inter opera Principum, 581. Aqua Marcia in nummo, 582. Claudia in alio, *ibid.*

Aquila Jovi ſacra, 123. Symbolum providentiæ, divinitatis, imperii in nummis, 128. duæ Aquilæ ſymbola Orientis & Occidentis, *ibid.* bibens è cyatho in nummo, 145. Draconem unguibus tenens inſigne Spartanorum, 191. cum fulmine. 298

Aquila frequens in nummis Cretenſium, 415. cum Serpente in nummis Nicomediæ, 191. ſignum Legionis quomodo in nummis. 558

Ara ad quam Romæ jurabant Judices. 578

Arabiæ ſymbolum in nummis Camelus. 151, 335

Arabia capta, Adquiſita item Auguſto Provincia in nummis. 835

Arbores ferentes flores ſine fructu, 275. eædem alibi frugiferæ alibi ſteriles, 276, 316. pro ſoli ratione variant. 293

Arcades Bithynii origine, 653. hinc Mercurius in eorum nummis. *ibid.*

Arcus Scythici ſeu Parthici figura, 54, 290. arcus Herculis Scythicus, *ibid.* arcus & jaculum Perſarum & Parthorum arma. 289

Arcus ſeu fornices in nummis Auguſti, &c. 856. Trajani, 857. ejus rudera in Arcu Conſtantini, *ibid.* Romanis olim *fornix*, 857. Arcus Caracallæ, 857. *Portugallia* vulgo & quis olim. 859

Argæus mons à Cappadocibus cultus, 892. ſub eo ſita Cæſaria Metropolis. *ibid.*

Aries ſylveſtris apud Afros, 163. figura è nummis, *ibid.* cum capitis ornamento in nummo Ægyptio, 267. Antiochenſium ſymbolum. 567

Arion Delphino inſidens Corinthiorum inſigne. 197

Armenia & Meſopotamia in Poteſtatem P. R. redactæ, in nummo, 834. Armenia Capta, Devicta, Recepta in aliis, 835. Armeniæ Captæ typus in iiſdem, *ibid.* Armeniorum pharetræ. *ibid.*

Armeniæ Satrapæ inſignia ab Impp. Romanis mutuantes, 831. Armeniis Reges Dati à Romanis in nummis. 830, 831, 832

Aroë dictæ Patræ. 647

Arſaces an dicti omnes Parthorum Reges. 430

Arſinoë urbs Crocodilorum. 197

Ἀρχιερεὺς de Pontif. Max. Romanor. 539. item Sacerdos Communis Aſiæ in nummis, *ibid.* Sacerdos Provinciarum, 692, 693. διὰ βίου ſeu perpetuus, 696. Ἀρχιερεῖς Chriſtiani Antiſtites, 700. Ἀρχιερέως & Ἱεραρχέως diſcrimen, *ibid.* Ἀρχιέρεια de Veſtalium Maxima. *ibid.*

Ἄρχοντος nomen commune Rectoribus Provinciarum Auguſti & Populi. 571

Aſandri nomen familiare Boſporânis Regibus. 462

Aſcetarum indumenta ex arborum foliis aut exuviis animalium. 346

Ἀσέβεια de crimine Majeſtatis. 722

Aſiæ Proconſules in nummis, 570. Sacerdotium, 692. Commune XIII. urbium è nummis. *ibid.*

Aſiagenes Scipio non Aſiagetes. 526

Aſiarchæ & Ἀρχιερεῖς iidem in priſcis monumentis, 692. Aſiarchæ varii in nummis Smyrnæorum, 692, 693. eorum munus, numerus, ſedes, &c. 694. dignitas non perpetua. 695

Aſinorum uſus in re vehicularia. 802, 810

Aſpis in nummo cum Papavere & Spica, 189. varia ejus magnitudo, *ibid.* culta apud Ægyptios, *ibid.* cum ornamento capitis in nummo. 263

Ἀσπίδα in nummis Chiorum. 221, 791

Aſſiduus pro perpetuo ſeu διὰ βίου. 704

Aſſyria & Palæſtina in Poteſtatem P. R. Redactæ in nummo Trajani. 834

Aſy-

Aſylum in nummo Lappæ Creticæ urbis, 312. item variarum urbium Aſiæ, Græciæ ante & ſub Cæſaribus, 778, 779. origo à Templorum ſanctitate, 781, 782. Aſyla modo Templa, modo pars urbis, modo urbs integra, modo agri vicini, 781. Sacellum Romuli, 781, in quo poſitum jus Aſyli, 783. publico ære ſignatum. *ibid.*
Athenienſibus & Rhodiis jus civitatis commune. 795
Attici uſi paſſim antiquo Alphabeto. 73
Atys cum pileo Phrygio in nummo. 625
Aves Tiaræ inſculptæ. 458
Auguris ſymbolum Lituus in nummis, 540. titulus in nummis Cæſarum ſervatus, 541. dignitas, prærogativæ. *ibid.*
Auguſtarum quæ virtutes juxta nummos, 94, 95 honores quales & unde, 602, 603. privilegia, 604. quæ ita dictæ nec uxores ſolum ſed Matres, Aviæ, Filiæ, Neptes Auguſtorum, 604, *&c.* neque omnes tamen uxores eorundem, 605, 606. an Meſſalina in nummis, 616. Auguſtæ nomina mutantes. 630
Auguſtus ſtudioſus veterum nummorum, 11. circa imagines illuſtrium, 36. de ejus horoſcopo & natali diſſidia, 209. Rheticis vinis delectatus, 220. cum fulmine in nummis, 395. Deus in iiſdem. 416, 417
Auguſti appellatio unde Cæſaribus tributa, 677. cur ſola in variis nummis Cæſarianis, *ibid.* & 678, prima inter titulos ab Impp. adſumptos. 679
Αὔγουστοι quando in Græcis nummis, 684. Αὐγούστου & Σεβαστοῦ diſcrimen, *ibid.* Auguſti plures in nummis A A vel A A A & quare inſcripti. 685
Αὐτοκεφαλοειδεῖς dictæ urbes metropoles. 687
Autonomia ſignata in variis nummis urbium Græciæ, Aſiæ, & unde, 789. inde petitæ Epochæ, *ibid.* item prærogativæ urbium, 790. inde pretio redempta, *ibid.* in quo eadem poſita. 791

B.

B Pro Π Macedonum dialecto, 77. apud Græcos ſæpe confuſa. *ibid.*
B & V apud Romanos permutant. 90
Babyloniæ palmæ Regiæ omnium optimæ. 333
Bacchus cultus apud Thracas, 144, 145, 185. Nicæenſes, quorum πρoπάτωρ, 145, 247. cum Pantheriſco, in quem ſcyphum effundit, 165. *& ſeq.* Pantheræ ſuperincubans in nummo, 247. cur Taurina Cornua ei tributa, 357. hinc Ταῦρος & *Tauriformis* dictus, ac *Cyrici* cultus, 355. effigies è nummo, 356. cum uno cornu in alio, 357. Σωτὴρ in aliis nummis, 383. idem cum Sole, 401. Bacchi nomen & habitum qui Reges olim mutuati, 400, 401. item privati, 403. Libertatis Deus & pater. 788
Βάλανος palmæ fructus. 312, 319
Balauſtium flos mali Punici agreſtis, 273. contra Scaligerum, *in Add.* uſus apud Rhodios ad tingendas lanas, unde βαλαυστιοβαφεῖς dicti, 277. Roſam referens, 275, 284. an in nummis Rhodiorum. 273. *& ſeq.*
Baſilica Æmilia in nummo, 578. Statio dicta *Regia.* *ibid.*
Βασιλεῖς & Βασίλεια Græcis de Imperatoribus Romanis, 686. tam Auguſtis quam adhuc Cæſaribus. 687, 688
Baſiliſcus cum tribus eminentiis in capite. 265
Batti Silphium prov. 256. Battus in nummis Cyrenenſium. *ibid. &* 884
Berytus Metropolis Phœnices ſecundæ, 878. *Felix* in nummis. 727
Biſon Taurus jubatus ac *ſetoſus*, 170. Hercyniæ Sylvæ item Thraciæ, 170, 171. Biſontis caput Delphos miſſum, *ibid.* idem in nummo, 173. non item in nummis Andriorum juxta Chifletium. 172. *& ſeq.*
Βίστωξ *Rex* apud Perſas. 432
Bithynia Pop. Rom. Provincia, 168. è nummis adſertum, 564, 565. ſub Hadriano Provincia Cæſaris facta. 566
Bœotii uſi lingua Æolica. 63
Bona Juno, Bono Deo, &c. in monumentis antiquis, & quare. 654, 655
Bonaſus bos ferus cum jubâ equinâ. 171
Bos fertilitatis ſymbolum, 129. item pacis, 267. miſeriæ. 129
Boſtra Arab. à Trajano ornata è nummis, 776, 777. à Boſara Jobi matre juxta LXX. Interp. dicta. 776
Botrus in nummis Chiorum, Entellanorum, Thaſiorum, &c. 272
M. Brutus Cæſaris interfector an ab antiquo Junio Bruto, 536. Cœpio per adoptionem dictus. 523, 524
Byſſinæ veſtes purpureæ, 283. byſſus pro purpura in veteri Fœdere. *ibid.*
Byzantiorum inſigne Luna falcata cum ſtella in nummis, 556, 557. Byzantium Βασιλὶς *Regia*, *Auguſta* apud auctores, 687. conditor ejus Byzas. 884

C.

C Pro Γάμμα apud antiquos Græcos, 55. pro G apud Romanos itidem. *ibid. &* 74
Cæſarea Cappadociæ Metropolis olim Mazaca & Εὐσέ-

Ευσέβεια, 893. à quo dicta Cæſarea, ejus ſitus, æræ, ac typi in nummis, 892, 893. idem nomen ei in pœnam ademptum & quando. 897
Cæſarea Panias vel Paneas vel ſub Paneo à monte Paneo, 895. à Philippo Tetrarcha Cæſarea dicta contra Triſtanum, & quando. 895, 896
Cæſariſſæ quales & quando dictæ. 605
Cæſar prænomen in nummis Auguſtorum, cognomen in nummis candidatorum imperii, 661. quando his primo tributum, *ibid. & ſeq.* ab eo abſtinuit Vitellius, 676. Cæſares vocati Perſis Romani Impp. 676. inter Impp. titulos præcipuus. 677
Cæſares laurea redimiti. 681
Cæſennius Pætus Proconſul Aſiæ in nummo. 570
Calamus odoratus Arabum in nummo. 335, 336
Calumnia Fiſci Judaici ſublata in nummo Nervæ, 810. calumniæ litium. 811
Καμάρα vox parum Attica Photio. 309
Cameli in nummis tum ſaginarii tum dromades, 135. *Arabici* cum uno gibbo, *ibid.* eorum cum Bactrianis diſcrimen, *ibid.* Arabiæ inſigne in nummis, 561. Camelorum uſus in re Vehicularia, 810. Camelaſia & Camelarii in Digeſtis. *ibid.*
Cammarus Græcis κάμμορος aconiti ſpecies. 310
Campus Mæandri, Hermi, Cayſtri medius inter Euphratem & Tigrim, de regionibus fluviis adjacentibus. 889
Canis Dianæ ſacer. 123
Capellæ poſt Camelos prov. Arabum. 160
Capra Jovi ſacra in nummis, 123. Caper Baccho, *ibid.* Caprarum varietas, 155. Capræ ſeſſorem ferentes in Oriente & Africa, quales in nummis, 159. dictæ Mambrinæ & Adimmayn, *ibid.* Caprarum vectura in tyrociniis Romanæ juventutis, 160. pernicitas, 169. Unicornes, Oryges, Rupicapræ, Arab. *Reem*, *Carcand*, *Charſan*. 155, 160
Capreæ, Ibices, Damæ, 155. Capræ ad Ovium figuram accedentes, 162. communia utriſque nomina apud Orientales, 163. Caprigenum genus de Capreis. 155
Capricornus abundantiæ & felicitatis ſymbolum, 128, 209. effigies in nummis Auguſti & unde, 209. cum Gubernaculo, Orbe, Cornucop. *ibid.* in variis nummis Græciæ & Orientis, 210. cum Ægipane communio.
Capripes Satyrus Paulo Eremitæ viſus juxta Hieronymum. 355
Κάπρος *Aper* non *Caper*, 204. Caper piſcis Græcis τράγος. 208
Caracalla Deus aut Hercules cur dici noluit, 98. Caracalla Commodus in nummo. 755
Carpenta in nummis Auguſtarum, 613. in pompa Circenſi traducta in earum memoriam, *ibid.* honos & prærogativæ vehiculi carpentarii, & quibus conceſſum. 613, 614
Carpi Scythici belli auctores, 836. à quibus Impp. repulſi & ſubacti, *ibid.* Carpici cognomen ab Aureliano rejectum. *ibid.*
Carthago *Proconſularis* dicta & quare, 880. *Felix* item & quare. 727
Carus Deus & Dominus dictus adhuc vivus in nummis contra Scaligerum, 418. poſt mortem Divus, 419. Cari & filiorum tempora confuſa apud auctores. 861
Caſſander cum & ſine nomine *Regis* in nummis, & unde. 472, 473
Καταγώγια feſtum Veneris redeuntis apud Erycinos, 125. Καταγώγιον aliud feſtum apud Epheſios. *ibid.*
Καταρράκτης & Catarracta tam de fluviis, quam de obicibus in iiſdem contra Salmaſium, 88. fluvii eo nomine, *ibid.* Catarractæ in fluvio Tigri. *ibid.*
Catina in Sicilia Baccho & Cereri ſacra, 271. nummi ejus cum iiſdem. *ibid.*
Cebi, κῆβοι è Simiarum genere, 213. non una ſpecies, 214. κῆβος & κῆπος Græcis. *ibid.*
Cenſoris officium quid exigat, 106. an in nummis Conſularibus expreſſum, 550. Cenſor Perpetuus in nummis Domitiani. *ibid. &* 736
Cenſores qui Cæſares dicti in monumentis antiquis, 735, 736. item L. Vitellius Cenſor II in nummo, 737. Cenſores alias nulli privati ſub Cæſaribus, 741. Cenſores municipales. 742
Cenſura Cæſarum qualis & vis ejus, 7[illegible], 741. ab Auguſto geſta, *ibid.* Cenſoria Poteſtas ſub eo reperta, 734. Cenſura Cæſarum obſcura in monumentis antiquis & unde, 734. Actio Cenſoria in nummo, 737. Cenſuræ dignitas, prærogativæ, 737, 738. Cenſoriæ domus nobilitas, 738. Cenſorii commentarii, *ibid.* Cenſorium tribunal quale, 738. in Cenſura Cæſarum quæ mutata, 739. à Cæſaribus intermiſſa, 741. ſub Theodoſio fruſtra revocata, *ibid.* eadem vulgo non iterata. 742
Centauri fabuloſi, 240. an à monſtruoſis hominum & belluarum congreſſibus, *ibid.* ἱππάνθρωποι, Hebræis ſimiliter *ſur Adam*, *ibid.* eorum natales ex Pindaro, *ibid.* mater & femina

in nummis, 241. Baccho militantes, *ibid.* eidem & Apollini in nummis adſcripti, *ibid.* ſagittarii in nummis, *ibid.* ante Bigas, Quadrigas & cum Victoria in nummis, 242. Herculem fugientes Sirenum cantu interempti. *ibid.*

Centurio militem vite cædens in denario gentis Didiæ. 558

Ceraſa à Ceraſunte unde Romam adlata. 297

Ceraunus Ptolemæus unde. 392

Cerberus Plutoni ſacer è nummo, 125. cum Hercule domitore in nummis Piſauri, Perinthi, Heracleæ Ponticæ, 229. cum Plutone in nummo Trallianorum. *ibid.*

Ceres Hennæ culta, 156. eadem in nummo Hennæ. *ibid.*

Ceruſſa planta à fuco diverſa. 248, 371

Cerva cornuta in nummis, 163. quandoque reperta. 164

Cervus Soli & Dianæ ſacer, 123. cum corona hederacea in nummo Mithridatis. 267

Ceſtius Syriæ Præſes in nummis. 866

Ceteius fluvius Pergamum præterfluens, 480. inde Ceteii de Pergamenis apud Homerum. *ibid.*

X ſeu Ch pro K in nummis. 76

Charondas an in nummo Catinenſium. 370

Chimæra cum Bellerophonte in nummis Corinthiorum & Seriphiorum, 229. calcans Crocodilum in gemma. 230

Chiorum potentia maritima, virtus, induſtria, 217. allegorica ſapientia & unde, 218. Homeri natalibus inclyti, *ibid.* nummus cum Homeri effigie, *ibid.* eorum vina præſtantia, 219. 220. Chios cur στρατηγφόρος in nummis. 224

Χρυσὸς ἄπυρος male Petavio de auro obryzo. 680

Chydæi palmulæ viles. 328

Cidaris eadem cum Tiara, 456. Diademate revincta, *ibid.* an per diadema intelligatur, *ibid.* & 457. utrumque ab Alexandro à Perſis deſumptum, 457. eadem inſigne Sacerdotum Gentilium, 457. item Chriſtianorum Antiſtitum. 458

Circus cum Obeliſcis, Quadrigis, Euripo, Meta ſudante in nummis. 858

Citria mala an eadem cum Medicis, 293. citria monſtroſa. 294

Civitatibus Aſiæ Reſtitutis in nummo Tiberii, 828. Civitatis jus commune variis urbibus. 795

Clariſſimæ quæ mulieres dictæ. 605, 606

Clavus ſeu gubernaculum in nummis. 101

Clypei in Templis Gentilium ad memoriam rei geſtæ. 344

Clementia in nummis, 122. cauſa J. Cæſaris conſecrati. 113

Cnæi prænomen familiare Domitiis, 514, 517. damnatum in Piſonibus. 519

Codices qui antiquiſſimi hodie. 50

Cognominum apud Romanos origo in Tarquinio ſuperbo, 506. iis diſtinctæ plures Familiæ ejuſdem gentis, 520. eorum varietas in eadem Gente, *ibid.* ſub iis occultata vulgo Nomina Gentilitia. *ibid.* & 523

Cognomina Familiarum ignota in nummis, 521. pluribus Gentibus communia, 521, 522. multiplicata & quando aut quare, 523, 533. è quibus fontibus petita, 524. origo in nummis indicata. *ibid.* & 525

Cognomina virilia cum feminina terminatione *Pietas, Muræna, Muſa,* &c. 532, 533. cognomina Familiæ à mulieribus quandoque retenta. 509

Cognomen nomini Gentili prælatum quandoque, 503, 504. ut proprium adſcriptum ſæpe in denariis. 506

Collectores antiqui Familiarum Romanarum, 499. recentiores. 501

Coloniæ & Metropoles vulgo eædem juxta nummos & quare, 57, 880. Coloniæ linguam matricem inferebant, *ibid.* & 156, 913. vernacula loci quando retenta, quando exſtincta, 914. quando bilingues, 913. aut ſola Romana uſæ, 914. Coloniis Romanis adſcribendæ quæ Latine inſcribuntur, quæ alias in Græco aut peregrino ſolo. 913, 914

Coloniæ inſignia antiquæ patriæ retinentes, exempla è nummis, 172, 229, 238, 305, 356, 768, 883. nominibus ejuſdem appellatæ, 437. item ſacris ejuſdem uſæ. 653

Coloniarum duces olim pro Heroibus, 556. ſymbolum Colonus cum Tauro & Vacca, 777. Coloniæ Romanæ diverſimode deductæ, & quomodo, 914. deducendarum mos quando defecit, 777. Coloniæ Romanæ ultra Euphratem, 773. Corinthi & Carthaginis deductores, 556. Coloniæ *Beatæ* & *Felices* dictæ, 727, 765. item *Splendidiſſimæ.* 878

Coloniæ ſub Auguſtis deductæ in nummis quot & quanta inde lux, 765. & *ſeq.* Juliæ & Auguſtæ quales, 766. Claudiæ, 768, 769. Flaviæ, 768, 769, 770, 771. Trajanæ, Ulpiæ, Ulpianæ, 771, 772. Æliæ, Hadrianæ, 772. Septimiæ, Severianæ, Antoninianæ, 772, 773, 774, 775, 776. Aureliæ, Alexandrinæ, 776, 777. Conſtantiniana. 777

Columba Veneri ſacra in nummis. 124

Coma in nummis Parthorum Regum, 426. origo à Medis. 427

Comi-

Comitium inſtar navis in nummo. 578
Commagene herba in nummo. 339
Commercia inter urbes cauſa concordiæ. 795
Commodiana Colonia de Roma, Senatus Commodianus, Commodiana Herculea de claſſe. 746
Comparationes de frumentaria coëmptione. 546
Concha purpuræ Tyriæ in nummis. 273
Concordia variarum urbium inter ſe in nummis earundem ſignata, 792. *& ſeq.* tam ejuſdem gentis, quam diſſitarum, 793, 794. prior ſancita in publicis conventibus, 794. quid notet eadem concordia. 794, 795
Conditorum & Reſtitutorum nomina pro iiſdem, 109. illorum effigies & nomina in nummis, 883. iidem pro Diis habiti, 883, 884. unde origo apotheoſeos ſeu heroïci cultus. 884
Congiarium Primum, Secundum, &c. Datum P. R. in nummis Cæſarianis, 818, 819. ratio eorumdem inde eruta, 820. locus è ſuggeſtu foro vicino, 820. quando aut qua occaſione eadem data, 821. pro quovis munere & donativo militum, 822. uſus & nomen etiam ſub Theodoſio. 824
Connubia inter ſe aut vicinos modo conceſſa modo vetita. 795. *& Adden.*
Conregnare ſeu συμβασιλεύειν. 688
Conſecrationis decernendæ honos penes Senatum. 633
Conſenſus Exercituum in nummo Vitellii & quare. 847
Conſtantius cum Conſtantino confuſus apud auctores, 639. Conſtantii victoria de Magnentio in ſigulari nummo. 837
Conſulatus in nummis Familiarum Romanarum, 543. per Lictores, Faſces, Sellam Curulem, &c. 544
Conſulatus Cæſarum unde, 703. quæ ejus prærogativæ, 705. non continuus, 703. perpetuus Vitellii in nummis & lapidibus, 704. idem dictus, *aſſiduus, jugis, indeſinens, ibid.* Cæſares decorans, 707, 708. Conſulum ordinariorum & ſuffectorum origo. 704
Conſularis Poteſtas qualis, 569. Cæſarum perpetua, 705. Conſulares Matronæ quales apud Romanos, 603. Uxores Conſularium non Matres. 604, 605
Conſularis Proceſſus è nummis & auctoribus, 705, 706. Conſulares pueri aut infantes quando & quales, 707. privati quando à Conſulatu ſubmoti. *ibid.*
Conſulares de Legatis Auguſti in provinciis, 568. Conſulares Provinciæ quales, & quare ita dictæ, *ibid.* Conſularis Tyrus unde in Concilio Calched. contra Scaligerum, 879, 880. Conſularis Phœnices. 880
Cooptari de pluribus in eodem collegio, 666. de Sacerdotibus omnium collegiorum. 671
Coptus Urbs, à qua lingua Coptica de Ægyptia, 261. nomen ejus unde. *ibid.*
Corinthus Veneri ſacra, 237. hinc Κορινθιάζεμαι idem quod ἑταιρεῖν, &c. 238. ejus Coloniæ Corcyra, Syracuſæ, *ibid.* & 883. à Romanis deducta & quibus, 237. ævo Pauſaniæ è meris colonis Romanis conſtans, 914. hinc nummi ejus Cæſariani vulgo cum Romana epigraphe. *ibid.*
Cornix ſacra Apollini in nummis, 123. concordiæ ſymbolum, 129. cum Corvo confuſa. 198
Cornua Orientis & Occidentis, 547. Arietina, Hircina & Taurina Deorum, Heroum, Fluviorum in nummis, 349. Arietina Jovis Ammonis, 349. Junonis Ammoniæ, 353. Alexandri, Lyſimachi & quare. 348, 352
Cornua Hircina Panis, Satyrorum in Marmoribus, 354. in nummo Tryphonis, 366. Taurina Iſidi, Baccho, Neptuno, Fluviis tributa, 355. cur Baccho, 357, 358. cur Fluviis aut Neptuno, 359, 360, 361. Neptunus ταυροκέρως in antiquo marmore. 361
Cornua veteribus pro poculis, 358. *& in Adden.* de capillis & cincinnis, 368. Cornu Regium inſigne, 368. pro Regno & Regibus in Sacro Fœdere, *ibid.* inter auguria imperii. 369
Cornu Amaltheæ frequens in nummis. 371
Cornua Moſis, *vid.* Moſes.
Cornua unde aut quando in ludibrium maritorum. 373
Cornu Byzantinum per Cornu Cervinum deſignatum.
Coronarum varia genera in nummis. 267
Corvus ſacer Apollini. 123, 198
Cretica urbium nomina è Phœnicum lingua, 306. Creteniſium dialectus Dorica, 307. voces ἰδιόγλωσσοι apud Heſychium. *ibid.*
Creta ἰδιόφυτος & ferax peculiaribus plantis, 310. Botanici in ea ali ſoliti ab Impp. Romanis, *ibid.* vaſa plena Creticis plantis Romam quotannis miſſa, *ibid.* Creticæ plantæ celebriores. 310, 311
Crocodilorum celebritas in ludis Romanis, 148, 150. iidem expreſſi ſæpe in nummis, *ibid.* ſymbolum Ægypti, *ibid. &* 151. fluviatiles & terreſtres, *ibid.* apud Dioſpolitas in arvis educati, *ibid.* non communis ſed topicus Deus quorundam Ægypti locorum. *ibid.*
Crocodilus δενδρίτης ſeu Palmæ adligatus in nummo, 149. Crocodili parvi educati prope Calchedonium mare. 150
Crucis ſignum in Vexillis militum, Diadematibus

tibus, 837. in nummo Heraclii & quare. *ibid.*
Cupido Hino inſidens in nummo, 160. item Delphino cum flagello, 199, 200. Tigridi. 200
Curatores ad frumentum emendum in nummo, 546. denariorum flandorum in aliis. 553
Curopalatiſſæ quales. 605
Curſus Publicus, *vide* Vehiculatio. 803
Curulis Sella, curule ebur, curulis vita de Conſulatu. 544
Cybeles ſymbolum in nummis caput turritum & muliebre, 305. Leone vecta, 624 ejus habitu Auguſtæ frequenter depictæ. 624, 625
Cyclus, κύκλος, & circulus de annuo ſolis circuitu. 874, 875
Cydonia ſeu Cotonea mala à Cydone urbe Cretæ, 297. diverſa à Malis Heſperidum contra virum doctum. *Ibid.*
Cygnus ſacer Apollini. 123
Cymbia in pompa Iſidis prælata. 263
Cynocephalus in nummo. 249
Cyprus Provincia Populi juxta nummos, 563. cur Provincia *Prætoria* Straboni. 568
Cyrene δωδεκαμήχανος & unde. 763

D.

D Pro Z. ut Ladi pro Lazis, &c. 832
Dacia Aug. Provincia, 834. Dacia Capta in nummis, *ibid.* Dacia Felix in aliis, 727. Dacici cognomen Trajano proprium. 7[illegible]
Dactyli de Palmæ fructu recentioribus Græcis, 322. non antiquis, 323. à voce Orientis *Dakkel*, non à digiti figura, 324. hinc etiam Gallorum *Datte.* 325
Dafnenſe Palatium quale, 777. Dafnenſis Aquæductus, *ibid.* Dafnenſes milites. *ibid.*
Damæ Africanæ. 162
Damaſcus Metropolis in nummis, 317, 877. *Phœnices Mediterraneæ*, 878. Palmis ferax, 324. Sacra & Inviolabilis in iiſdem. 779
Debellatori Gentt. Barbararum in nummis. 753
Dedicationes Templorum olim unius Conſulis aut Imperatoris, 576. eædem in nummis illuſtrium Rom. 576, 777
Delphini an bene cum repando corpore vulgo in nummis & marmoribus, 192. figura qualis in iiſdem, 195. frequentes in nummis Inſularium, 192. depicti in iis tum ſalientes tum quieti, 193. curvi Ovidio. *ibid.*
Delphino inſidens Neptunus in nummis, 195. puer frequenter, 195, 196. jacens ſub arbore cum recubante puero, 196. amores Delphini & Hipponenſis pueri, *Ibid.* cum ſeſſore Citharœdo, aliis. 156
Delphinus Neptuno ſacer, 123. Apollini, *ibid.* & 197. ſupra cortinam Apollinis & quare, 197. eidem inequitantes Nereides, 123. Delphini ad naves ſalientes, 200. Maritimarum urbium ſymbola in nummis. 151
Demoſthenis imago. 41
Denotare Tertulliano pro notare de Cenſoribus. 741
Deorum appellationes ab hominibus petitæ, 397, 398. ad Reges tranſlatæ, 397. à Diis denominati, à quibus honorem adepti, *ibid.* Deus è vivis ſolus Darius apud Ægyptios. 408
Deus Deorum quo ſenſu dictus, 435. Deus & Dominus Natus Aurelianus in nummo, 729. Deus & Dominus Carus in aliis, 730. Deus Adjuta Romanis in nummo Heraclii, 837. vide *Dii* mox.
Δέσποινα Auguſta, 733. Δεσποινικαὶ & δεσποτικαὶ Regiæ Domus Byzantii. 730
Δεσπότου ſeu *Domini* appellatio in nummo Alexii Comneni. 730
Dextræ junctæ Fidei & Concordiæ ſymbolum in nummis, 118, 119. item Amoris, Pietatis, Caritatis mutuæ, 120. Fidei à Phyſicis conſecratæ, 119. teſſera militaris hoſpitii, *ibid.* dextræ in ſignis militaribus. *ibid.*
Diadema cum Tiara inſigne Perſarum & Armeniorum Regum, 456, 457. ab Alexandro utrumque adſumptum, 457. duplex Diadema quandoque, 460. Diadema à Perſarum Satrapis uſurpatum, 460. à Perſis ad Macedonas tranſlatum, hinc modo *Perſicum* modo *Pellæum* & *Macedonicum*, dictum, *ibid.* à multis omiſſum ob faſtum & novitatem. 472
Diademate abſtinuiſſe Reges Romanorum, 470. Unde tamen in nummis Numæ, &c. 470. 471, 472. diu à Cæſaribus omiſſum, 472. inſolitum adhuc ſub Nerva, 622. inſigne Deæ non Auguſtæ in nummo Nervæ, *ibid.* proprium tandem Auguſti faſtigii, 679, 680, 683. idem aureum & gemmatum, 680, 681. à Conſtantino primum admiſſum ritu ordinario, 682, 683. Græca ejus nomina, 683. exteris Regibus donatum ab Impp. 684. Juſtinianeum diadema. *ibid.*
Διάδημα de Auguſto faſtigio, 680. Diadema Cæſarum ſeu ſecundi faſtigii peculiare, 680, 681. Diadema vulgo in orbem ſinuatum, 470. Diademate revincta Dearum capita in ſtatuis & nummis. 471
Diana Epheſina alibi culta quam Epheſi ex nummus, 484. cur *Magna* in Actis Apoſt. 424
Dictamnus in nummis Cretenſium. 272
Digamma Æolicum in nummis oſtenſum, 59, 62. in

62. in Γάμμα ſæpe converſum. 61
Dii dicti varii Alexandri ſucceſſores è nummis, 402, 403. qui Reges exteri ac Reginæ, 410, 411. Dea Roma, Deus Senatus in aliis & quare, 411, 412. Diis indita virorum & mulierum cognomina. 398
Dii Cuſtodes Auguſt. in nummis, 100. Auſpices 103, 165. Patrii, Soſpitatores, 103. Genitales, 117. Epiphanes ſeu Præſentes & Præſentiſſimi in monumentis antiquis & quare. 320
Dii Cœleſtes gaudentes odoribus, Terreſtres cibis. 299
Dikla Arabiæ tractus à voce cognomine quæ Palmam notat. 324
Διοικηταὶ de Procuratoribus Cæſaris in Provinciis & unde. 572
Dionyſopolis urbs Scythiæ in Bacchi tutela. 186, 187
Dioſcuri per geminos Pileos & ſtellas deſignati. 476
Diphthongi in veteri ſcriptura Rom. ſæpe omiſſæ. 73
Diſſidia urbium & unde. 791, 792
Divi parentes Cæſarum etiam privati, 651. Divis Parentibus in nummo Hadriani, 651. cur *Divus* Domitius Neronis parens apud Senecam. *ibid.*
Dominæ an mulieres Romanis per ſe 627. conjuges & amaſiæ, 732. hinc *domina* pro conjuge, *ibid.* Domina Roma, Colles ſeptem domini. 733
Domini quando Cæſares dicti in nummis, 729. proprium epitheton à Diocletiani ævo, 730, 731. à quibus Cæſaribus rejectum, 731. à Juſtiniano & Theodora ambitum, *ibid.* Domini dicti olim Cæſares à ſalutantibus, 732. etiam Auguſtus. *ibid.*
Domitiani Cenſura qualis. 106
Domitor Gentium Barbararum in nummis. 114, 753
Domni & Domnæ frequens appellatio in Oriente, 626. Domnus de Eccleſiarum Antiſtitibus. 627
Donativum de Congiario. 883
Dorica dialectus eadem cum antiqua Æolica. 62
Dracones alati ſacri Cereri, 123. ectypa è nummis, 174. alati & coronati in aliis, 173, 188. etiam barbati, *ibid.* volucres quandoque, non item alati, *ibid.* an fabuloſi omnes alati, 174. manſueti lac infantum ſugentes, 178. unus alterius caput lambens in nummo & quare. 176. *& ſeq.*
Dracones ſymbolum Felicitatis, Victoriæ, Salutis apud Ægyptios, 125. cum humano capite in nummis, 174. pro oraculis & Geniis locorum in iiſdem, *ibid. &* 187. Auguria Arabum ex iis, 175. Apollini & Æſculapio ſacri, 175, 183. Vaticiniorum & ſalutis ſymbola. 175
Dracones Heroïbus ſacri, 175. item Minervæ, 184. divinitas iis tributa ab Ægyptiis, 188. cum caduceo, ſiſtro, ſpica, &c. in nummis Ægyptiis, *ibid.* Ἀγαθοὶ δαίμονες iiſdem è nummis, *ibid.* Heroglyphica & mixturæ in aliis. 251
Draconum figura è nummis petenda, 187. notæ peculiares, 183. cum multis ſpicis in variis nummis, 184, 186. in Æthiopia cum herba ſuperne, 264. dracones ἱπποκέφαλοι. 232
Dracones in ſummitate vexillorum apud Romanos, 193. ſignum multitudinis apud Parthos. *ibid.*
Draco myſticus proſtratus in nummis Chriſtianorum Cæſarum. 192
Dromades Cameli graciliores in nummis, 135. eorum pernicitas, 136. temperantia, *ibid.* Camelus volans Talmudicis dictus. *ibid.*
Ducenteſima Remiſſa in nummo Caii. 798
Duumviri Quinquennales in numinis, 551. Duumviri Coloniis deducendis, & eorum dignitas. 555, 556

E.

EPidauriorum nota in nummis. 477
E pro Diphton. Æ. 74, 80
E longum geminatum in Romanis nummis. 79
E pro H Græcorum in nummis. 72, 73, 908
Edeſſa quando Romana Colonia, 775, Romani juris. 422
Ei pro I in nummis Græcis, 75, 907. Romanis, 80
Eidus Martiæ in nummis Bruti, Caſſii, &c. 583
Ειρήνη ſeu *Pax* in nummis. 850
Elagabali vera ſcriptura adſerta. 92
Ελαφος femin. de Cervo. 164
Electrei nummi. 31
Elephas ſymbolum Æternitatis in nummis, 126. lychnum proboſcide geſtans in iiſdem, *ibid. &* 127. induſtria illius animalis, 126. eo uſi ſucceſſores Alexandri, 127. Ἐλεφαντάρχης Seleucus, *ibid.* Elephantum venatio, *ibid.* Elephantes bijuges & quadrijuges in triumphis, 133. phalerati & loricati. *ibid.*
Elephas pro Rhinocerote obtruſus, 137. Elephantis caput in nummis ſignum Africæ. 574
ΕΛΛ'Θ. Ῥοδίων in nummis. 784
Eleutherocilices quales. 785
Elis ab Ætolis condita juxta Inſcriptiones. 883

Epaphroditus ſeu *Venuſtus* cognomen Sullæ, 530, 531. è nummis illuſtratum. *ibid.*
Epheſiorum nummi cum loci prærogativis, 781. unde eorum cum Alexandrinis Concordia, 793, 794, 795. ſymbolum eorum in nummis Cervus, 618. Epheſus Metropolis Prima Aſianæ Diœceſeos. 888
Epiphanes Dii in myſteriis Gentilium, 386. inde Epiphanes Antiochus, alii, 387. item Bithyniæ, Parthorum, Armeniorum Reges è nummis ſelectis. 391
Ἐπιφάνεια pro *efficacia*, 388. ἐπιφάνιος ἡμέρα de Baptiſmo ſervatoris. 388
Ἐπιφανέστατοι Romanis *Nobiliſſimi*, 668. Ἐπιφανεστάτου ἀξία *Nobiliſſimatus.* *ibid.*
Ἐπῳδαὶ auribus inſinuatæ, 172. ἐπῳδοὶ Chriſtus Clementi, aliis. 179
Equus Neptuno ſacer, 123. Theſſaliæ inſigne in nummis, 179. Equi celeres dicti *Pegaſi*, *Volucres*, *Aquilæ*, 136. item *Phœnices*, *Coraces*, *Ventoſi.* 236
Equus monſtri inſtar cum pede & brachio humano in nummo Nicæenſium. 246. Equi Marini in nummis, 132. Equorum cura penes Æſculapium. 248
Ethnarcha Herodes M. in nummis & quare, 447. qui Ethnarchæ in ejus progenie, *ibid.* ſub Impp. Conſtantinopol. Ethnarchæ. *ibid.*
Europa Tauro vecta in nummis Sidoniorum & quare. 780
Eurypylus Heros Homeri & in nummis, 479. Telephi filius, 482. cur ſignatus in nummo Pergamenorum, *ibid.* plures Eurypyli. 481, 482
Εὐσέβεια & Θεοσέβεια eadem, 731. Εὐσέβεια ludi Puteolani in honorem Pii. 724
Euſebes Catinenſes fratres, 534. Syriæ Reges. 721
Eutyches cognomen. 530
Exactores, Executores, Compulſores, Opinatores ad exigenda fiſcalia debita. 813
Ἐξουσία ὑπάτων Conſularis Poteſtas in nummis. 568, 569
Expeditiones Cæſarum in nummis. 834
Extraordinarii *milites* & qui. 672
Exuperator Omnium Gentium in nummo. 753

F.

F Pro Ph. in nummis Romanis. 81
Falcones Tiaræ inſculpti. 458
Faliſcorum conditor Haleſus, 56. peculiaris ſermo, 61. dicti in nummis Φάλεισοι, 61. cur digammate uſi. 62
Faliſci & Falerii. 60
Familiæ Romanæ in nummmis, 497, 498. &c earum peculiares olim Commentarii, 498, 499. Familia pro tota Gente, 498. ab ea diſtincta, 499. Familiæ Rom. obſcuræ aut ignotæ alias, in nummis, 502. aliæ Patritiæ, aliæ Plebeiæ in eadem Gente, 518. origo in nummis indicata. 528
Familiæ Rom. ſine Cognominibus, 522. an ſemper in *ius* deſinentes, 523. earum inſignia in nummis, 524, 525. origo, 534, 535. unde eadem deſumpta. 536
Familiæ antiquæ cum recentioribus confuſæ, 500. veterum Famil. traduces labente imperio. *ibid.*
Faſtorum libri in exilio ab Ovidio recenſiti. 608
Faſtis Victricibus in nummo Diocletiani, 838. Tria Fata de Parcis, *ibid.* à Parcis diſtinctæ quandoque, 838, 839. Templum eorum Romæ, 838, 839. quare Victricia, 839. Bona Fata, item Victa, Superata, Impia, &c. 839, 840
Fauſta nomina & cognomina, 530. Fauſtus Sullæ cognomen è nummis ill. 530. Fauſtina, Fauſtilla, cognomina muliebria. *ibid.*
Fecunditas in nummis Auguſtarum, 203. per Piſces deſignata in nummo Neronis, 203. Templum ejus Romæ. *Ibid.*
Felicis Reip. effigies in nummis, 118. Felicitas per Triremim, Capricornum, &c. in iiſdem, 210. ſæculi, Temporum, 727. Orbis in iiſdem. 725
Felix Sullæ cognomen, 530. *Felicitas*, *Feliciſſima*, *Felicula* cognomina muliebria, *ibid.* Felicis titulus in nummis Cæſarianis, 725. à Commodo primum receptus, *Ibid.* *Felicitates* quæ urbes dictæ, 728. Felices Coloniæ, &c. in nummis, 727, Corinthus cur Felix. 728
Feminina vocabula apud Græcos & Romanos de animalibus utriuſque ſexus. 164
Feroniæ Deæ ſimulacrum cur in denariis gentis Petroniæ. 535
Feſtum Tabernaculorum & Pentecoſtes in nummo Agrippæ, 444, 445. quomodo eadem Hebræis dicta. *ibid.*
Ficus Ruminalis cum paſtore Fauſtulo in nummo, 337. male cum Ilice confuſa à Triſtano. 538
Fidei Exercitus Gall. Lugd. in nummo. 847
Figuræ obſcœnæ in nummis, 761. &c. Botryos, Philænidis, Veneris ἀφροδίσια σχήματα, 762, 763. in libris Elephantidis quot, 761, 763. adſervatæ religioſe. 764
Filius Caſtrorum, Exercituum, Senatus. 719
Fiſcus Judaicus, 804. Calumnia ejus ſublata, 810. Fiſcalis curſus qualis, 806, 807. Fiſcales Rhedæ, 809. Calumniæ. 811
Flacci cognomen à Caio damnatum. 519
Flamen Martialis in nummis, 541, 542. Quirinalis in aliis, 542. Flamines, Flaminæ, Flamini-

minicæ Claudiales, Flaviales, &c. 610, 611.
Flamines Perpetui in monumentis antiquis, 697. ludorum ſeu munerum editores. *ibid.*
Flandæ Monetæ munus penes quos. 552, 553
Flaviæ dictæ uxores Conſtantini. 638
Fluviis cognomina loca maxime apud Siculos, 480, 891. Fluviatilis Agrigentum, 891. Fluviorum ſitus & nomina in nummis expreſſa. 885. *& ſeq.*
Formoſi utriuſque ſexus quinam Diis adſcripti. 657, 658
Fortuna Redux, Manens, Obſequens in nummis, 102. Pop. Rom. in nummo, 575. Epheſiorum, Tarſi, Carthaginis in aliis, *ibid.* Auguſti. *ibid.*
Francia in nummo Conſtantini, 75. item apud alios auctores, 751. quis ejus ſitus olim, 751, 752. *Francici* cognomentum quando cœptum, 749, 751. Franci unde dicti contra Libanium, 752. civiles præ Alemannis. *ibid.*
Francorum Regibus conceſſum à Juſtiniano nummos aureos cudere. 21
Frumentaria coëmptio qualis. 546
Fucus muliebris ex quibus, 371, 372. Fucus, Anchuſa, Ceruſſa, diverſæ plantæ, 284. Fucus Cretenſis, è quo optimæ tincturæ. 283
Fulmen Seleuciæ conſecratum in nummis, 393. Providentiæ ſymbolum, 394. Imperii, 396. quibus præter Jovem tributum, 394. Palladi, *ibid.* Herculi, *ibid. &* 593. Cæſaribus in nummis. 395, 396
Fulminator Juppiter, 392. Fulgerator. 394
Fundator Pacis & Quietis in nummis. 114

G.

Γ Pro *Κάππα* Græcis. 77
Γ & N apud Græcos confuſa, & unde. Exempla è nummis. 77
Galatia Provincia Cæſaris. 571
Galeæ militares cum cornubus. 367
Galerus muliebris in nummo. 624
Gallus cognomen Mindiorum. 649
Gallieni & Valerianorum tempora confuſa. 596
Gaza urbs alias Aza, 60. Æra ejus unde petita. 869
Gazellæ Arabum, 156. in Africa frequentes. 158
Gemma Auguſti in Cimeliarchio Regis Galliæ, 216. Tiberiana in eodem. 239
Genius Tutelaris Auguſti in nummo, 574. Genii locorum, *vid.* dracones.
Gentis & Familiæ diſcrimen, 499. gentium Romanarum nomina, origo, *vid.* Familia.
Gentilia locorum nomina aliter ab incolis aliter ab exteris prolata, 60, 61. alia typi, alia analogiæ juxta Stephanum, 906. diſcrimen illud expenſum è nummis, 910. formatio eorum inde illuſtrata, 906. gentilia plura ejuſdem loci, 910. exempla è nummis, *ibid.* promiſcuus eorum uſus. 911
Gentile non in omnibus quærendum, 913. omiſſum quandoque, exempla è nummis, 913. per ſyllepſin numeri prolatum, exempla ex iiſdem, 913. Gentile pro Urbis nomine promiſcue, & viciſſim. *ibid.*
Gentilicia una ex aliis formata, *Hiſpanus, Hiſpanienſis, &c.* 844, 845
Geographica nomina varie prolata jam olim, 900. vulgo paſſim corrupta, 92. 900. cauſæ ejus rei, 900. è nummis emendanda, *ibid.* duplex eorum ſcriptura in nummis & unde, 907, 908. corrupta à barbaris, 908. varietas eorum in nummis, 909. à Græcis deflectunt ſæpe Romani in iiſdem tradendis. 911
Germania Capta, Devicta, Subacta in nummis. 835
Geſta illuſtrium Romanorum in nummis vulgo Conſularibus. 573
Glaucon de ficto Æſculapio, ejus nommi, 176. *& ſeq.*
Gloria Exercitus Gall. in nummo, 846. Novi ſæculi in alio. 853
Gothicæ litteræ in nummis, 70. 71. in Hiſpania unde. 72
Græcorum ſtudium circa antiquas memorias, 7. Græci dicti Græcorum in Aſia, Europa, &c. coloni. 437
Græca Orientalium nomina paullo immutata. 87
Granata urbs Hiſpaniæ, an à Malo punico vulgo granato. 285
Gryphi ſacri Apollini, 123, 235. fabuloſi, 234. veri juxta Cteſiam, *ibid.* magnæ Aquilæ Hebræis, *ibid.* frequentes in nummis Syracuſanorum, 235. Panormitanorum, *ibid.* marini in nummis. 234

H.

H Græcorum adſpiratis vocalibus præpoſitum in nummis & quare. 59, 74
H adſpirans ſublata in antiqua Romanorum ſcriptura, ut *Graccus, Pilippus* è nummis. 80
H pro E in nummis Græcis. 75
H pro F in veteri Romanorum ſcriptura. 60
H in ſignis militaribus pro *haſtatis*, ex nummis. 558
Hadrianus Olympius, Soter in nummis. 384
Hadriani acta Trajano male & unde adſcripta. 812

Hale-

Haleſus Faliſcorum conditor. 60
Harpocrates Loto inſidens in nummo. 258
Hebræorum ſcriptura antiqua qualis, 66, 67. voces è Græca & Latina lingua formatæ. 330
Hedera Apollini tributa, 194. variis Regibus in nummis. 402
Helena mater Conſtantini dicta *Flavia Julia* item *Auguſta* in nummis. 638
Helenium herba apud Rhodios frequens. 280
Hercules Deuſonienſis in nummis, 84. cum Scypho in aliis, 145. cum Cerbero, 229. cum cuſtode Heſperidum dracone, 294. hydram perimens, 233. item in nummo Maximiani, 838. Soter in aliis nummis, 383, 746. cum fulmine. 395, 593
Hercules Gaditanus, 745. Hadrianus, *ibid.* Romanus, Commodus, 745, 746. Hercules Romanorum Commodus in nummo Græco, 746. Herculi Rom. Conditori, Herculi Commodiano, *ibid.* Herculeus menſis de Septembri, *ibid.* Herculi Debellatori, Defenſori, Victori in nummis, 746, 747. Hercules Maximianus, item Herculius, 747. Herculea & Jovia cohors. 747
Herculis ſucceſſio in nummis ſignata. 345
Hercules & Bacchus in nummis. 166, 852
Heroës urbium aut imperiorum conditores, 381, 884. Ηρως, Ηρωΐνα, Romanis *Divus*, *Diva*, 652. Ηρωΐδες. Ηρωΐνα, & Ηρῶαι, Græcis, *Heroinæ* & *Heroides* Romanis, 638. Ηρωες Προνώπιοι quales. 655
Heroës alii patrii alii communes, 652. Herois & Dei nomina ſæpe confuſa, 656. Ηρωες in nummis dicti Eurypylus, Antinous, & quare, 652, 597, 658. item Homerus à Juliano. 491
Heſperidum Mala aurea in nummis, 295. tria juxta poëtas, *ibid.* eorum cuſtos draco Κηπουρὸς, *ibid.* unde orta illa fabula, 296. fructus aurei coloris in Africa & ad Atlantem, 296, 297. an cum Citriis vel Aurantiis eadem, 296. an cum Cydoneis, 297. in myſteriis Bacchi & quare adhibita, 297, 298. odorifera ſed non edulia, 298. apud Lacedæmonios talia. *ibid.*
Ηγεμόνες Straboni de Legatis Cæſaris in Provinciis, 572. etiam de Proconſulibus juxta nummos. 573
Hidrieus Caribus præfectus Regis nomine abſtinens. 474
Hierapytnæ in Creta nomen è voce Græca & Phœnicia derivatum. 306
Hierichuntis palmetum celebre, 325, 327. Hiericho *urbs Palmeti* in Sacro Fœdere. *in Adden.*
Hippelaphus figurâ Equi & Cervi. 157
Hippopotamus cur aliis Equus, aliis Porcus maximus, 129. Diviſæ ejus ungulæ non biſidæ, *ibid.* & 130. quæ cum Equo communia, *ibid.* cur Bobus adſcriptus, 131. Nili ſymbolum in nummis, 132. Niloticus Elephas, *ibid.* idem cum Hebr. *Behemoth* juxta Bochartum, *ibid.* in ſpectaculis Rom. diu ante & poſt Philippum viſus, 132, 133. non Ammiani ætate. 133
Hircocervus, *vide* Tragelaphus.
Hiſpaniæ antiquum & recentius nomen Hiberia ab Hibero fluvio, 891. inſigne in nummis cuniculi, 151. inde ejus nomen juxta Boch *ibid.* *cuniculoſa* Catullo, *ibid.* Hiſpania Luſitanica & Terraconenſis à Legatis Auguſti, Bætica à Populi Magiſtatu adminiſtrata. 561
Hiſpanicæ litteræ antiquæ in nummis, 70. Hiſpanienſis militia, legio & unde. 844
Hiſtoriæ Auguſtæ defectus ac unde ſupplendus. 760, 761
Hiſtorici antiqui mutili plerique, 341. inter ſe diſſidentes, *ibid.* incerta aut falſa tradentes, 342. omiſſa ab iis ſupplenda è lapidibus & nummis, 342. obſcure aut obiter dicta inde elucidanda. 342
Hoc Signo Victor Eris in nummo Conſtantii. 837
Homerus in nummis Chiorum, Smyrnæorum & Amaſtrianorum, 487, 488. item Ægienſium, 491. *Homericum* monetæ genus apud Smyrnæos in nummo, 488. Homeri Templum, Porticus, &c. *ibid.* Apotheoſis in antiquo Marmore, 489. illius antiquitas, *ibid.* ut Deus & Heros olim cultus. 491
Honores Auguſtorum aut Cæſarum maxime extraordinarii à Senatu collati, 673, 675. quando per intervalla, quando ſimul collati. 675, 676
Hoſpitii jus inter urbes diſſitas. 794
Hyæna in nummis Philippi, 147. ignota Europæ juxta Jul. Scaligerum, *ibid.* communio ejus cum porco, unde nomen, 151. vis in magicis, *ibid.* calliditas. *ibid.*
Hybridæ voces in Oriente. 320
Hydra monſtrum ſepticeps in nummis, 230. cum novem capitibus apud auctores, 232. Signum debellatorum Chriſtianorum in nummo Maximiani, 231. origo fabulæ de Hydra ab Hercule debellata. 232
Hypogloſſus & laurus Alexandrina, an eadem, 336. an in nummo juxta Triſtanum, 337. qualis ejus fructus. *ibid.*

I.

I Pro EI dipht. in nummis. 73, 907
I geminatum in nummis Romanis. 79
I Pro Y in nummis Græcis. 73
Ιερα ϗ Ἄσυλος in nummis variarum urbium, 778, 779. maxime Palæſtinæ, Phœnices, Syriæ.

riæ. 306, 780
Ἱεροὺς διὰ γένους, 698. διὰ βίου ſeu perpetuus. 697
Ilex cum fœta Sue Lanuvina in nummo. 338
Illyriciana Militia, Synodus; Illyriciani Epiſcopi, Exercitus. 845
Imago optimi Principis in nummis. 117
Imagines Illuſtrium in nummis, 35. Majorum quam ſtudioſe ſervatæ, *ibid.* item Magiſtrorum &c. *ibid.* vis ad excitandos poſteros. 38, 759
Imaginum jus quorum proprium apud Romanos, 37. Imaginum gentium Romanarum falſi tituli quandoque. 573
Imperator Juppiter in nummis, 100, 396. Imperatores duplici ratione dicti Cæſares, 685. aliud nomen iis vice prænominis, aliud cognominis, *ibid.* tam Auguſti quam Cæſares, 687, 688. item Francorum Reges auctoritate Cæſarum, 688. à quibus Cæſaribus titulus ille *neglectus*, 688, 689. omiſſus à Conſtantinopolitanis Cæſaribus, 689. pro Cognomine quando in nummis, 689. unde partum & quoties, 690, 691. ſemel de uno bello, 691. Auguſtus quoties Imperator eo ſenſu dictus, 690. item Claudius. 691
Imperatores Rom. Pacis & Belli Domini, 649. Græcis Βασιλεῖς & *Reges* Poëtis dicti, 686, 687. compellati vocibus *Numinis*, *Æternitatis*, *Oraculi* & ſimil. 420
Imperatorum ambitio urbes ſuis nominibus appellandi. 778
Imperii & Sacerdotii Concordia in nummis. 104
Impietas in Principem. 722
Incantationes Zamolxidis ad animæ curationem. 179
Indictionum origo & exempla ante Conſtantinum. 814
Indulgentia Auguſti Moneta Impetrata in nummo. 554
Indulgentia de editione ludorum, 121. remiſſione tributorum reliquorum, 815, 817. criminum. 816
Indulgentia in Italiam in nummis, 804. Indulgentia Auguſtor. in Carthaginenſes, in alios. *ibid.*
Inſcriptiones bilingues in nummis, 58, 913. cum litteris à dextra ad ſiniſtram, 68. Græcorum nummorum corruptæ vulgo in libris antiquariorum. 481
Inſcriptionum veterum lapidum præſtantia & utilitas qualis, 757, 758. cum nummis comparata, *ibid.* quæ antiquiſſima in Theſauro Gruteriano. 758
Inſula Tiberina cum Æſculapio adveniente in nummo, 182. carcer reorum capitalium ſub *Chriſtianis* Impp. 184
Invenuſtus pro infortunato. 531
Invicti in nummis de filiis Cæſarum, 379. Invicta Roma in aliis. 380
Joſephus in Neronem propenſior & unde, 618, 619. codices ejus jam ævo Ruffini corrupti. 911
Jovi Juveni Triumphatori in nummo. 81
Jovius Diocletianus in monumentis antiquis, 747. Jovii qui Cæſares dicti, 747, 748. Jovianus, Jovialis ſententia. 748
Iphigeniæ gladius in duobus locis oſtenſus. 6
Iſiacus ſacrorum miniſter. 265
Iſis cum Oro infante in nummo, 259. Iſidis caput Hydriæ impoſitum in alio, *ibid.* per ſerpentem expreſſa, 265. Cornigera in nummis & Hieroglyphis. 355
Iſis Faria in nummo. 81
Judææ ſymbolum in nummis Palma, 326. & *in Adden.* Judæa Capta, Devicta, in nummis, 749, 835. Judaici cognomen cur à Veſpaſiano omiſſum, 749. Judæi didrachmum pendentes, ut obtinerent Autonomiam. 790
Jugurtha vinctus in nummo Sullæ. 574
Juliæ cognomen quæ & quot Auguſtæ uſurparunt, 630, 632, 638. Juliæ leges, & ſuppreſſum illud attributum. 980
Juno Monetalis, 19. Ammonia in nummo, 353. Junoni Siſpitæ in alio, 83. eadem τραγοκέρως, 354. cur depicta in aliquot nummis gentium Romanarum. 535
Juno de Livia apud auctores & in nummis, 607. an de Sabina Poppæa. 617
Juppiter non Jupiter, 84. Bœotiis Καρεαιὸς & unde, 353, 354. Ammon Libycus, κριοκέρως, &c. *vid.* Ammon, & Cornua.
Juppiter Κρηταγενὴς in nummo, 475. Imperator, 100. Θεῶν ὕπατος, 798. Olympius, 744. Jovis Caſii ſimulacrum cum Malo Punico. 276
Ius ſimulacrum cum bovinis cornibus. 790
Juſtinus Martyr Neapoli in Samaria oriundus. 769

K.

K Pro C in veteri ſcriptura Romanorum, 74. promiſcue in nummis. 81
K littera in nummo Græco quid notet. 477
KH pro littera Xῖ in antiquo Marmore indicium vetuſtatis. 489
Κάππα geminum Dorica dialecto mutatum in Κτ. 325
K in X ab Ionibus converſa. 76
Callinici qui è ſucceſſoribus Alexandri in nummis, 377. ab Hercule Callinico. *ibid.*
Καρυωτὸς Palmæ fructus in nummis, 326. *Nucalis* Iſidoro, 327. rariores Caryotæ apud Judæos, *ibid.* vetitæ gentibus vendi apud eoſdem, *ibid.* Caryotæ è ſucco commendatæ, 331. ex iis optima vina, *ibid.* Καρυωτὸς unde contra Plinium, *ib.* aliud καρωτικὸς aliud καρυωτός. 332
Caryotæ unde vinum vetitæ gentibus vendi apud

Hebræos, 312. Caryotis ferax Judæa, Thebaïs, Babylonia, Canaria. 333
Catarractæ & καταῤῥάκτης tam de fluviis quam de obicibus in iiſdem contra Salmaſium. 88, 89
Κέρας pro poculis & unde, 358, *& in Adden.* pro coma & cincinnis, 368. pro gloria & ſplendore. 369, 372
Keren Happuc unde dicta una è filiabus Jobi, 371, 372
Κεραυνὸς & Κεραύνιος Juppiter, unde Ceraunus Ptolemæus. 393
Κρωβύλοι, κυρβασίαι, Tiaræ in arctum deſinentes. 459
Κύραι ſeu Auguſtæ ſequiori ævo. 327
Κῶνος de Nuce Pinea. 270

L.

LAbaro Imperatorum nomina adſcripta. 846
Labienus unde Parthicus dictus. 526
Labyrinthus in nummis Cnoſſiorum. 475
Lampſacus πιτύεια à Pinuum copia. 272
Lanæ manipulus in nummo Hierapolitarum. 274
Lances ad deſignandos Prætores in nummis. 545
Lapidum, in quibus elogia veterum, duratio cum nummis comparata. 17
Lapithæ à Lapitho Apollinis filio è nummo. 383
Largitio in nummo Conſtantii, 107, 825. largitiones & largitates de liberalitatibus Cæſarum, & quando ita dictæ, 825. largitio pro Ærario, & Comes Sacrarum Largitionum. 824
Larices in nummo gentis Accoleiæ. 272
Laſciva numiſmata quo ſenſu Martiali. 762, 763
Lazorum Regi miſſa inſignia à Juſtiniano, 833. Lazis Rex datus ab Hadriano, *ibid.* frequens eorum mentio ætate Juſtiniani. *ibid.*
Legati Proprætore quales contra Ant. Auguſtinum, 559, 560, 561. dicti iidem Legati Auguſti, exempla è nummis, 561. item conjunctim Legati Auguſti Proprætore in iiſdem, 561. an iidem dicti Proconſules. *ibid.*
Legiones ſignatæ in denariis gentis Antoniæ. 558. quot numero, 583. Antiqua, Claſſica, Libyca, Quinta in iiſdem, *ibid.* Legio Italica in Rhetia. 843
Legum tituli in nummis, 579. Tabellariæ, Perduellionis, de ſuffragiis, Provocationis, Papiæ. *ibid. &* 580
Leges latæ inter acta maxime illuſtria, 580, 581. nominibus legumlatorum appellatæ, *ibid.* male ab Hiſtoricis vulgo omiſſæ. 581
Legumlatores divinis honoribus culti. 370
Λείψανα reliqua tributaria contra Caſaubonum. 813, 816.
Leonis exuviæ cum Pharetra & Clava indices ſucceſſionis ab Hercule in nummis Regum Macedoniæ. 344
Leo Sacer Soli & Cybele, 123. radiatus in nummis tanquam Solis ſymbolum, 267. Fulmen ore geſtans. 396
M. Lepidi adoleſcentis factum in nummo expreſſum. 574
Liberalium in honorem Bacchi ſymbola in nummis Panthera, Thyrſus, Larva. 16[illegible]
Liberalitates Auguſtorum quoties repetitæ in nummis Cæſarum, 818, 819. aliunde ignotæ *ibid.* varii earum typi, 822. qua occaſione datæ, 821. Curatoribus Tribuum & Centurionibus plebis quandoque diſtributæ. 824
Liberator Juppiter ſive Ζεὺς Ἐλευθέριος in nummis. 788
Liberæ urbes quales in nummis inſcriptæ. 783, *&c.*
Libertas Publica, Reſtituta, Recepta, Liberati Civibus, in nummis, 788. *Liberitas* pro libertas in nummo, *ibid.* Libertas cum pugionibus in nummis Bruti, Caſſii, &c. 583
Linguarum confuſio unde ſæpius nata, 57. lingua Græca Syro-Macedonibus uſitata, 323, exempla è nummis. *ibid.*
Litterarum Græcarum forma non ſemper eadem contra Salmaſium, 51, 52. vetuſtæ quæ, 52. Romanæ cum Græcis permixtæ in lapidibus & nummis. 55
Litteræ Phœniciæ antiquæ, 54. Phœniciarum & Punicarum diſcrimen, *ibid.* Samaritanarum & Hebraicarum quæ vetuſtiores. 56
Litteræ in nummis ſerio expendendæ, 69. a[illegible]ſæ in iiſdem, 68. earum compendia in nummis. 81
Litteræ confuſæ olim & permixtæ, & quibus ex fontibus, 72, 73. ex ſcripturæ veteris veſtigiis, 72. ex recentioris additamentis, 75. ex pronuntiatione litterarum ſimilium aut adſinium, 76. Exempla ſingulorum e nummis. *ibid.*
Litteræ geminatæ in Romanorum ſcriptura olim ſimplices, unde *Siſena*, *Sula* in nummis pro *Siſenna*, *Sulla*. 79
Lituus & Simpulum in nummis ſigna Sacerdotiorum. 669
Livia Auguſta dicta etiam poſt mortem Auguſti, 608, 609. eadem aliis *Julia* vivente adhuc Auguſto. 609
Locorum etymologiæ ineptæ apud Grammaticos, 278. loca à Floribus, Plantis, Fructibus dicta, 279. loca obſcura aut ignota aliunde, in nummis. 898
Locupletator Orbis Terrarum in nummo Hadriani. 815
Lotus Ægyptia lilio ſimilis, 257. an eadem cum Nym-

Nymphæa alba, *ibid.* & 258. cum flore expanſo, *ibid.* cum Harpocrate inſidente in nummo, 258. Loti caulis cum Oro in alio, 259. è Loto capitis inſigne apud Ægyptios, 261. Regum & Reginarum, 262. item præconum, 261. fructus loti inſtar papaveris, 260. corona è loto Oſiridi familiaris. 261

Ludorum primi inſtauratores in nummis & apud auctores celebrati, 576. Ludi Diis ſacri, 585. Ludorum Apollinarium, Liberalium, Cerealium, Floralium ſymbola in nummis. 575

Ludi ſæculares, & eorum ſacra ac typi in nummis, 852, 853. ſub Honorio etiam celebrati ſacris omiſſis. 853, 854

Ludorum Romanorum celebritas ex peregrinis animalibus, 141, 148. Ludorum varia nomina in nummis, Actia, Pythia, Chryſantina, &c. 299

Lugduni Præſidum prærogativa monetam auream & argenteam cudendi. 22

Luni Dei effigies in nummis, 143. cultus ejus apud Syros, Ægyptios, Græcos. 144

Lupa cum gemellis inſigne aliquot Coloniarum & quare. 767, 883

Lychnuchi pro facibus, 127. lychnuchus ligneolus Ciceronis qualis. 128

Lynces Baccho ſacræ. 164

M.

M Finalis ſublata in antiqua Romanorum ſcriptura, è nummis. 80

M finale pro N apud Græcos, 77. pro N in antiquis libris corrupte. 514

Macedonum Reges Herculis traduces è nummis. 344

Macellum Neronis in nummo. 858

Magiſtratus diſtincti in Græcorum nummis, 476. Romani in eorum nummis indicati, 537. additi vulgo gentilibus aut cognominibus. *ibid.* & *in Adden.*

Magiſtratus extraordinarii miſſi ad regendas provincias aut urbes ſocias, & quales. 567

Magneſia eadem ad Sipylum, ſub Sipylo, à Sipylo, 894. poſtrema adſerta & illuſtrata. *ibid.*

Magnetum Septima Aſiæ in nummo Græco. 887

Magni appellatio tributa Antiocho, 420. Perſarum & Parthorum Regibus, 421. Abgaro in nummis & quare, *ibid.* Dynaſtis Perſarum, 423. Cæſaribus, 423, 424. Diis & Deabus, *ibid.* Cæſarum Palatinis. 424

Μάγνος, Μέγας, *Magnus* de Pompeio, 526, 529 inde cognomen gentis. *ibid.*

Malleus in nummis Lemniorum, 557. an in denariis gentis Valeriæ. *ibid.*

Malum Punicum in nummis, 276. myſticus fructus apud veteres, *ibid.* ab ejus eſu vetitæ mulieres in ſacris Cereris & quare, *ibid.* Mali Punici granum Proſerpinæ datum à Plutone, 276. Pretioſum opus tuum inſtar Mali Punici, proverb. Rabbin. 275. Mala Punica apud Perſas in armis. 276

Malus Medica inter eximias arbores, 291. in ſola Perſide & Media proveniens, *ibid.* nobilitas ejuſdem & celebritas, *ibid.* uſus Mali Medici contra graveolentiam, 292. fructus Mali Medicæ figura, *ibid.* an idem cum Citro, *ibid.* & 293. ſero in Græciam delatus, 292. odore excellens & edulis, 290. idem in nummo Parthico ſeu Perſico. 272, 289

Mambrinæ Capræ cum longis & demiſſis auribus, effigies è nummis prolata. 159

Mamers Oſcorum lingua Mars, 268. hinc in nummis Mamertinorum caput Martis. *ibid.*

Manii prænomen familiare Aquilliis, 514. item Aciliis, 515. quomodo expreſſum olim. *ibid.*

Manlii alii patritii, alii plebeii. 518

Manna cum Urna in nummis Hebræorum, 61, 333

Marci prænomen familiare Antoniis, 512. damnatum in iiſdem, 519. item in Manliis patritiis. 518

Marcianopolis à Marciana Trajani ſorore. 186

Maritimus locorum ſitus quomodo in nummis ſignatus. 891, 892

Marnas Juppiter Gazæ cultus, 61, 869, 870. in nummis Gazæorum. *ibid.*

Marſyæ ſtatua in foro libertatis indicium. 788

Matres pro Patria paſſim apud Græcos & Romanos, 643. Matres Patriæ, Senatus, Caſtrorum in monumentis antiquis & quales. 719

Matronis apud Romanos Senatoria & Conſularia ornamenta, 603. maritalia earum decoramenta, 603. Matronæ ſequiori ævo pro conjugibus. 732

Mauris regia inſignia à Rom. Impp. data. 833

Maximianus cum Maximino ſæpe confuſus apud auctores. 639

Maximus cognomen gentis Fabiæ, 529. Maximi Cæſares dicti in nummis. 424

Medicei primi Numiſmatum antiquorum collectores. 31

Meletii Antiocheni imagines pictæ aut cælatæ in annulis, poculis, parietibus, &c. 37

Meles Smyrnæorum fluvius qualis, 891. cur in nummis Amaſtrianorum expreſſus. 490

Memoria Æterna in nummis, 116. eadem merces bonorum Principum, *ibid.* memoria abolita pœna malorum. *ibid.*

Menandri Parrhaſii ſtudium circa imagines illuſtrium. 42

Mercurius cur in nummis Bithynienſium cum Antinoo. 653

Meſſis manipulorum Hebræis de tempore à ſecundo Azymorum ad feſtum Pentecoſtes.

ſtes. 445
Metallum Parthicum, 288, 844. gleba ejus ad Trajanum miſſa, 288. Metallum Noricum item Delmaticum in nummis, 844. Metallis præpoſiti Procuratores Cæſaris è Galeno. *ibid.*
Metropoles ſedes Præſidum ſeu Conſularium in Provinciis. 880
Metropolis & *Prima* diſtinctæ prærogativæ in nummis, 885, 886, 887. *Metropoles Primæ* in iiſdem, *ibid.* Metropolis Prima Bithyniæ, Ponti, &c. 885. *Metropoles gentium* Modeſtino J. C. 886. Aſiæ, Lydiæ, Græciæ, quales in nummis, 887. Metropoles plures quandoque in eadem provincia, *ibid. Metropoles Coloniæ* paſſim in nummis, 57, 877. Phœnices variæ Metropoles. 878
Miles pro *Officiali*, 643. *Miles Agrippa* quo ſenſu Manilio. 642, 643
Miletus Colonia Athenienſium, 270. Πιτυῶσα à Pinuum copia. *ibid.*
Mindius Achaiæ Proconſul ſub Claudio è nummo. 648
Minerva per Noctuam depicta apud Ægyptios, 124. Taurobolus ab Andriis culta & quare. 171
Minotaurus in nummis, 239, 883. & quare, *ibid.* an fabuloſus. 340
Μισόχειρος Julianus, 450. Μισέλλην Annibal, 439. Μισοπέρσης. *in Adden.*
Mithridatis Romana ſcriptura non improbanda, 85. Μιθραδάτης Græcis è nummis. *ibid.*
Mithræ ſimulacrum. 364
Mitra in nummis Abgari, 429. Arabum tegmen, *mitrati Arabes* Plinio. *in Adden.*
Mneves Ægyptiorum idem cum Moſe. 369
Modius frumenti in nummis ſymbolum Ædilitatis Curulis. 545, 546
Monarchia de Cæſarum imperio. 686
Moneta in nummis, 552. ſignandæ cura penes quos, *ibid.* quibus ſymbolis deſignata in nummis, 553. ſignandæ facultas permiſſu Cæſarum conceſſa certis urbibus, 554, 555. eadem in nummis expreſſa. *ibid.*
Moneta Salutaris in nummis, 117. ſacra, divina, 18. eadem ejus effigies quæ Æquitatis. 19
Monoceros cum cantharo in nummo juxta Aldrovandum, 138. an nulla ejus mentio apud Ariſtotelem, 146. eædem deſcriptiones cum Aſino Indico apud auctores, *ibid.* mugitus ejus Aſininus juxta Ariſtot. *ibid.* mentio apud LXX. Interpretes, *ibid.* Joſuæ ſymbolum, *ibid.* cum Rhinocerote confuſus, 147. bicorne animal & pro Capra in S. Scriptura, juxta Bochartum *ibid* an veteribus ignotus. 146, 147
Montium ſitus & nomina in nummis. 894, 895
Moſes cur cum cornibus vulgo depictus, 369. quo ſenſu cornuta ejus facies Interpretibus. *ibid.*
Mulieres honore maritorum coruſcantes. 604
Mulorum carpentum in luxu muliebri. 614
Muli albi præ cæteris ex Chryſoſt. *ibid.*
Muli Gallici apud Tertullianum. 615
Muli in Vehiculario curſu, 809. paſcentes in nummo Nervæ & quare, 800, 809. Mulares Rhedæ, 809. muli angariales. *ibid.*
Mulomedici, muliones quales in Cod. Theod. 809
Munificentia in nummis pro editione ludorum, 121. per Elephantem expreſſa. *ibid.*
Munificentia Cæſarum in Vectigalibus, Tributis, &c. remittendis, in nummis. 796, 797
Munire & munitio viarum in monumentis antiquis, 581, 582. inter opera Principum, *ibid.*
Murorum inſtructio inter opera Principum, 556, 581. pro ſingulari laude. 555
Muſmones Arietes in Sardinia cum pilo caprino loco lanæ. 162
Myſtagogi qui apud Tullium. 8
Mytilene Prima Lesbi in nummo Græco. 810, 886

N.

N pro Γάμμα exempla è nummis. 77
Natalibus Cæſarum feræ inſolitæ ad ſpectacula. 148
Ναυαρχὶς Sidon & Dora in nummis. 779, 780
Neapolis Samariæ eadem cum veteri Sichem, 770. an *Flavia Cæſarea* dicta. 77[illegible]
Neapoles urbes plures.
Neptunus cum cornibus Taurinis & quare, 360, 361. *vid.* Ταῦρος, &c.
Nereidos figura in nummis, 225
Nero cognomen Claudiorum unde. 534
Neſibis quando Colonia Romanorum, 774. à Nimrod condita juxta Arabas, & antiqua ejus nomina, 775. *Antiochia Mygdoniæ* Græcis dicta, 775. Perſis à Joviano prodita. 774
Nicææ in Bithynia conditores Hercules, Bacchus, Nicæa &c. 247. cum Nicomedia contentiones de Primatu, 791, 884. *Primi Provinciæ* in nummis. 864
Nicolai palmæ fructus unde, 317. patria, *ibid.* iidem cum Caryotis, 329. item placentæ ex iiſdem, 330. mentio in Talmude, 329. ab Iſidoro *Nicolai* & *nucales* male ut diverſæ palmulæ. *ibid.*
Nicomedia præſtantior ſtudiis, Nicæa ſpectaculis, 167. Aquila & Serpens in ejus nummis, 191. Triremis in aliis, 648. *Metropolis* vulgo in iiſdem, 648, 885, 887. item *Metropolis Prima*, aut *Metropolis & Prima.* 885, 887
Nigredo inter formæ munera, 372. oculorum ſtibio

ſtibio procurata. ibid.
Νικητὴς Perſarum Satrapa. 379
Nilus in nummis cum Hippopotamo, 132. cum pueris circumſtantibus, *ibid.* dicti iidem γόνοι Νείλȣ, *ibid.* incrementa ejus per Sphingen ex Leone & Virgine, 212. animalia ejus cum humana & belluina forma, *ibid.* idem cum ornamento capitis è Loto. 261
Nimbi de nummis theatralibus. 762
Nobiles apud Romanos, penes quos jus imaginum. 37
Noctua Minervæ ſacra, 123. ſapientiæ ſymbolum in nummis, 124. in nummis Megaræ urbis Siculæ, & quare. 356
Nomina Urbium, Conditorum, & Gentilia quandoque eadem. 467
Nominum Romanorum commixtio deficiente imperio, 449. tranſpoſitæ ſæpe ſedes apud ſcriptores Græcos & Romanos, 503. Nomina tria geſtare ſoliti nobiliores, neque omnes tamen. 506
Nomen Proprium apud Romanos quale, 504. quando Gentile, quando Cognomen, quando Prænomen, 505, 506. non ſemper Prænomen ſub Republ. 507. quando Cognomen, quando Prænomen, 507, 508. neque ſemper Cognomen, 508. quando Gentile. 506
Nomina Mulierum cum Mariti Cognomine apud Romanos, 508. duo nomina frequentia, 510. Auguſtarum vulgo ſine Prænominibus. ibid.
Nomina Patrum in Filiis rara apud Græcos, 5[illegible] exempla in auctoribus & nummis, *ibid.* Filiorum paullo aliter inflexa, *ibid.* ab Avis petita apud Athenienſes, exempla è Platone, 513. mos improbatus Chryſoſtomo, *ibid.* Chriſtianorum è Sacro Fœdere, aut nominibus Martyrum. ibid.
Nomina Romana Græcis retenta, ubi in propria tranſierant, ſicut Πεῖος, Μάγνος &c. 725.
Nomen in eadem Gente modo Prænomen modo Cognomen. 519
Nominum mutationes ex teſtamento fieri ſolitæ, 606. ominoſorum mutationes, & quando, 630. nomina fauſta. ibid.
Nomina Impp. defunctorum ſæpe poſtpoſita ſuperſtitibus, in Reſcriptis Juriſconſ. Exempla. 754, 755
Nomina urbium compoſita à Græcis vulgo reſoluta, ut Νέα πόλις, Ἀβώνȣτεῖχος &c. 769
Norica juventus, 844. Norici inter cuſtodes corporis Cæſarianos, *ibid.* Noricum ferrum, æs, metallum, *ibid.* Noricum male à Stephano de urbe. 770, 844
Numa in denariis gentis Calpurniæ & Pompeiæ, 536. cur cum diademate in iiſdem, 470.
Numerarii tractantes rationes publicas civitatum, 798. ad exigenda reliqua tributaria, 812
Numerii prænomen peculiare Fabiis. 513
Nummi, varia de iis judicia, 3. antiquitas, 4, 11. duratio, 12, 13. comparatio cum aliis monumentis, *ibid.* nobilitas, veneratio & unde, 18, 19. aurei ſoli cuſi ab Impp. Rom. & dein Francorum Regibus, 22. dignitas, 22, *& ſeq.* voluptas, 30. qui præ cæteris elegantes, 35. è Romanis Impp. ab Auguſto ad Severum. *ibid.*
Nummi vulgo Crotoniati, 44. alii falſi & adulterini. 44, 45
Nummorum varia argumenta, 47. utilitas multiplex, 49. autographa, 50, 900. vetuſtas ex veſtigiis antiquæ ſcripturæ, 74. totidem ſymbola ad vitæ uſum, 93. regnandi artes & Principum officia in iis. 94, *& ſeq.*
Nummorum utilitas ad notationem & origines locorum. 239, 882, *& ſeq.*
Nummi, quam multa in iis ænigmatica & ignota, 247. difficultas in iis tractandis & explicandis. 587, 588
Nummus Parthicus aut Perſicus. 287
Nummorum ſtudium olim celebratum, poſtea neglectum, 495. eorum reſtituendorum mos antiquus ac unde, 644. Nummi ſignati in inaugurationibus Cæſarum. 662, 663
Nummorum præſtantia & utilitas cum inſcriptionibus lapidum comparata, 757. antiquitate potior, item varietate, facilitate tranſportandi, elegantia, 758, 759. inde cognitio ſtatuarum, locorum, Siciliæ in ſpecie, 759. in Hiſtoria Auguſta potior. 760
Nummorum utilitas ad Militiam veterum, 847. item navalem, *ibid.* Succeſſorum Alexandri apud Indos nomina è nummis eruta juxta Arrianum. 863
Nummorum Europæ, Aſiæ, Africæ tum antè tum ſub Impp. Romanis cuſorum quanta adhuc copia, 882. quot locorum index ab auctore confectus. cum Cæſarianis nummis. *ibid.*
Nummorum utilitas in ſanando aut illuſtrando Stephano de Urbibus, aut reſtituendis Urbium ac Gentilium nominibus, 900, 901. varietas in iiſdem tradendis, & ex quibus fontibus. 907, *& ſeq.*
Nummi Græcarum & Aſiaticarum urbium cum Romanis inſcriptionibus & quare. 914
Nux Pinea in nummis, 268. inſigne Auguſtæ Vindelicorum, *ibid.* in nummis Mamertinorum, Syracuſanorum, *ibid.* Myrinæ Æolidis, 269. Catinæ, & quare, 271. frequens in Bacchi myſteriis, 269. Thyrſorum faſtigio impoſita, *ibid.* Græcis κῶνος, ςρόβιλος, 269, 270. Cereris ſimulacro appoſita & quare, 269. vetita gentibus vendi juxta

xta Talmudem. 271
Nymphæa alba in nummis. 338
Nyſæ urbes plures. 142

O.

O & A promiſcue in nummis Dorici ſermonis. 908
O littera pro Dipht. Ου in nummis Græcis, 73. apud Ionas frequens. 76
O & Αυ promiſcue in nummis, ut Foſtulus pro *Fauſtulus*. 80,81
O pro *Ae* Dipht. in iiſdem. 80
O pro V in iiſdem. *ibid.*
Ο pro Ω in nummis Græcis. 706,908
Ὀβολὸς in nummis Chiorum. 221,791
Occonis errores frequentes in citandis nummis Græcis. 90,598
Oceanus Ταυρόκρανος dictus & quare. 360
O*i* pro *Oe* Dipht. in nummis Romanis. 80
Olea in nummis Athenienſium. 272
Olympius Hadrianus in nummis & quare, 743. Hercules, Caius, Juppiter in iiſdem, 744. Commodus. 745
Olympia ludi Hadrianales unde contra Scaligerum. 744,745
Olympium locus in Delo & unde. 744
Opera ſubtilia & exigua commendata. 33
Orus in Iſidis gremio in nummo. 259
ȣ compend. pro *ου* in nummis. 82
Ophiuſa ſeu Ὀφιοῦσσα Rhodus, Cyprus, aliæ urbes & Inſulæ contra Bochartum. 278, 279
Origini Aug. in nummo. 768
Origines urbium per inſignia nummorum indicatæ. 881
Orthographia è nummis & lapidibus petenda, 82, *& ſeq.* in Græcis nominibus ex nummis adſerta, 84, *& ſeq.* in Romanis. 91,92
Orthographia locorum è nummis adſerta. 900, *& ſeq.*

P.

P pro B in nummis Romanis. 79
P in ſigno militari h. e. *Principum.* 558
Π. Π. h. e. Πατὴρ Πατρίδος in nummis, non Πεῖος Παρθικὸς juxta Triſtanum. 725
Palma in nummis Tyri, Damaſci, Judææ, Alexandriæ, Siciliæ, Africæ, Coloniarum Phœniciarum in Hiſpania, 272. in nummis Carthaginenſium & quare. 304,883
Palmæ Siculæ, Africanæ, &c. humiles, majores, ſteriles, frugiferæ, &c. è nummis illuſtratæ, 301, *& ſeq.* humiles quomodo Arabibus dictæ. 302
Palmæ ſteriles in nummis Siculis, 301. Babyloniæ, è quibus lecti & vaſa, *ibid.* aliæ ex iis dictæ Regiæ, 302. Siculæ immaturæ, 302, 303. item in Hiſpania, 303. Palmæ feminæ ſolæ dactylos ferentes flore maſculæ fecundatæ. 303
Palmarum gradiles trunci ad ſcandendum, 311. modus ſcandendi apud Arabas & Ægyptios. *ibid.*
Palmæ diverſæ fructu, magnitudine, figura, 311. genera apud Plinium undequinquaginta, 311. apud Arabas plura ceu LXX. 311, 316. quædam in quinos truncos diviſæ. *ibid.*
Palmæ irriguis aquis gaudentes, 320. inde Phœnicibus Σικαι & Σικοβάλανοι, Joſepho *irrigua*, 318,320. pluvia juxta & aqua ſcaturiente gaudentes contra Theophraſtum. 320
Palmæ in nummis Panormitanorum, 302. Selinontiorum, 304. Hierapytnæ Creticæ, 305. trifida in nummo Camaræ, 307. Cypriæ in nummo Lapethi & quare, 312, 883. Ægyptiæ, 313. Alexandrinæ, 314. Ægyptiæ non omnino ſteriles, optime Thebaïcæ. 314, 315
Palmæ Phœniciæ, 316. in nummis Tyri, Aradi, &c. *ibid.* Syriacæ in nummis Damaſci, 317. Judaicæ, Judææ ſymbolum in nummis, 326, 327. *in adden.* in nummis Sephori in Galilæa, *in adden.* in Convallibus Judææ optimæ, 325. Palmariæ Syriæ & Judææ Convalles. 319
Palmarum fructus Græcis βάλανοι, φοινικοβάλανοι, 31[illegible] Syris & Phœnicibus Tragemata, Σικαι &c. [illegible]8. item Nicolai, *Caryota*, vid. *ſupra.* in Perſide præſtantiſſimæ & quomodo dictæ. [illegible]33
Palma duplex Caryota & Commu[illegible]5. Palmæ in ſacris gentilium, 328,329. [illegible]inc à Judæis vetitæ gentibus vendi, 327. quæ viles & plebeiæ palmulæ, 315. quomodo eædem Arabibus dictæ, 316. quæ ſervari ſolitæ. 315
Palmarum rami prœmia victorum unde vaſis inſerti in nummis, 299. iidem Laconibus Σαΐρ & quare, 300. Principum liberi per Palmæ ramos deſignati. 301
Panormus Colonia & Regia Carthaginenſium in Sicilia, 304. vetus inſigne Aquila. 235
Panum Gradilium diſtributio ubi & qualis, 820, 821. iidem ſeu Panes Civiles quotidie diſtribui ſoliti. 821
Panthera Baccho ſacra, in nummis, 123. geminæ currum cum Baccho & Ariadne trahentes, 242. Bacchi ſymbolum Philoſtrato, 123. ideo quod vino dedita, *ibid.* ebria capi ſolita juxta Oppianum & Arabas, 165. ob maculas Heb. *namer*, Rom. *varia*, 168. familiares in Caria & Lycia, *ibid.* celebritas ejus in ludis Romanorum. *ibid.*
Pantheræ, Tigres, Leopardi confuſi vulgo in monumentis antiquis. 169

Pantheriſcus Bacchi ſimulacris adpoſitus, 165. exempla è nummis. *ibid.*

Parcæ in Theologia gentilium modo eædem cum Fatis, modo Fati dominæ, 838, 839. earum ſacra in ludis ſæcularibus, 839. item apud Phæacenſes, *ibid.* earum typus qualis. 838

Πάρδαλις eadem cum Panthera. 169

Πάρεδρος ſeu *Adſeſſor* Deorum à *Conſeſſore* diverſus. 651

Parere de urbibus tanquam matribus. 643

Παρρησία pro efficacia numinis. 388

Parthenope Siren in nummo, 224. alia quam vulgo traditur. 225

Parthicus unde dictus Labienus. 526

Parthorum mos ſagittandi genu flexo, 228, *ἀγκυλότοξοι*, *ibid.* Parthorum vulgus pileatum. 429

Pater Senatus in nummis Commodi, 106. Patris Patriæ titulus à Tiberio recuſatus. 97

Patres Patriæ unde & quando Cæſares dicti, 714, quando J. Cæſar, Auguſtus &c. 715. quando dilata appellatio. 715

Pater Hominum Cyrus unde dictus, 716. Jovis exemplo. 717

Patres Urbis, Coloniæ, Auſonii, Latii, Orbis, in monumentis antiquis, 717. item Caſtrorum, Exercituum, Legionum, Senatus, 718, 719. eadem Auguſti faſtigii vocabula, 719.

Patres Senatus unde & [illegible]lares dicti. *ibid.*

Patres dicti in nummis conſecrati Cæſares, ut *Divus Trajanus* aut *Divus Pertinax Pater*, item *Pater*, & unde, 718. item ab eorum ſucceſſoribus etiam alienis in Cod. Theod. *ibid.* item Sacrorum Antiſtites Gentiles & Chriſtiani.

Patientia in nummo Hadriani. 120

Patritiatus Procopio *τιμὴ ἀνώτατος.* 677

Pautatiæ urbis Thracum varia inſignia in nummis. 185

Pax Auguſti in nummis, & quare, 848, 849. item Orbis Terrarum, 849. Pace Fundata, Fundator Pacis, Ubique Pax, *ibid.* Pacator Orbis, Pax Fundata cum Perſis, 850. Pax Æterna, Perpetua, *ibid.* Item, Equitum, Publica, Pacis Eventum, *ibid.* Pacis typus, 851.

Pax Germanici ſeu Vitellii in nummo. 851

Pecuniæ ſignatæ origo an infra Palamedem. 12

Pegaſi fabuloſi, 234. in Æthiopia quales juxta Plinium, *ibid.* ita dicti veloces equi apud Romanos, 225. iidem Africæ ſymbolum & quare, 239. frequentes in nummis Corinthiorum cum Bellerophonte & Chimæra, 236, 237. item Corcyræorum, Syracuſanorum, & quare. *ibid.* & 238, 883.

Pegaſus in Corinthiorum moneta *πῶλος* dicta, 238. Antinoi, Comæ, Berenices, Auroræ, Heſperi victor, juxta nummos & poëtas. 239

Πεῖος Græcis pro *Pio.* 724, 725

Pelamides in nummis Byzantinorum, 201. piſcatio ibi copioſa, *ibid.* ſoboles Euxini maris. 202

Pelles olim Heroum indumenta, item Philoſophorum &c. 345, 346. Aſcetarum inter Chriſtianos. 346

Pentecoſte per Spicarum Manipulum in nummo, 445. dicta feſtum Septimanarum, item Meſſis, *ibid.* Judæis tempus illud dictum *Numerus Manipuli.* *ibid.*

Pergamenorum Reges, 468. Pergameni per Ceteios deſignati apud Homerum, & quare. 480, 482

Pergami conditores Telephus, Æſculapius, 482. poſtremus in ea cultus, 485. Fluvii eam præfluentes aut intermeantes. 485, 891

Periodi Decennales in nummis, 874, 875. *περίοδος* de annuo circuitu, item decaeteride. 874, 875. inde novæ Epochæ, feſtivitates. 875

Permiſſu Imperatoris aut Procoſ. ſignata moneta, juxta inſcr. nummorum. 555

Perſarum Reges uſi capite arietino pro Diademate, 362. Fratres Solis & Lunæ item Dei dicti, 411. & Reges ſimpliciter, 430. non ævo Chryſoſtomi, 431. item *Saanſaan* ſeu Reges Regum. 432

Perſea Ægyptia Iſidi conſecrata, 260. cum vulgari *Perſica* confuſa, *ibid.* fructus oblongus & Amygdalæ inſtar, *ibid.* & 265. inſtar Dactyli, unde Arabum vox quædam.

Perſea arbor in Ægypto frugifera, apud Rhodios ſterilis. 276

Πεύκη Theophraſti de Pinu. 270

Phaëton cum Quadrigis annulo inſculptus. 34

Phagrus Niloticus, 206. ab Apro diverſus. *ibid.*

Phidiæ ſimulacra ſubtilia. 33

Philadelpheus flos in Parthia familiaris. 291

Philænis Leucadia & Samia diverſæ, 764. poſterioris epitaphium. *ibid.*

Philæterus an cum Regis titulo in nummis, 468. an cum diademate. *ibid.*

Φιλαλέξανδροι quales. 448

Philellenes dicti Arſacidæ in nummis & unde, 436. item qui alii Reges exteri. 438

Philippus Imp. an Chriſtianus? Contrarium è nummis. 875

Philoclaudius Herodes in nummo & qualis. 444

Philoromæi qui Reges dicti in nummis, 439. quanta in eo nomine dignitas, 441. qui eo titulo appellati. 442

Φιλόχριστοι qui, 450. Impp. in Actis Conciliorum, *&* *Adden.* *Φιλόχριστος* de eorum imperio, item ſede Byzantio, *ibid.* Cæſares *Φιλοχριστότατοι.* 450

Phœ-

Phœniciæ litteræ an eædem cum Punicis, 64, 65. an cum Samaritanicis, *ibid.* an Hebraicis ſeu Chaldaicis magis adfines. *ibid.*
Phœnix an fabuloſus, 243. figura ejus in nummis, 241 origo fabulæ an ex Palma in Syagris renaſcente, *ibid.* ſymbolum Reſurrectionis apud Chriſtianos, 243. inde in Cœnotaphiis Martyrum depictus, *ibid.* ſymbolum Æternitatis in nummis Cæſarum, 244. hinc *æterna avis* Claudiano, *ibid.* Solis imago, & Soli ſacer, unde eum corona radiata in nummis. 245
Phrygia pars Aſiæ Proconſularis. 571
Pictorum, cælatorum, aut ſculptorum licentia, 233, 240. mos ad ſua tempora reſpiciendi in exprimendis antiquioribus Heroibus. 470
Picturarum duratio, 14. fragmenta veterum picturarum, 15. prima rudimenta quam inconcinna. 249
Pietas cognomen L. Antonii in nummo, 532. Provinciæ, 533. in nummis Auguſtarum qualis, 721. Pietas Romana in nummis, 723. Pietati Senatus in aliis, 722, 723. Pietas Mutua, 723. Pietas inter epitheta Impp. Conſtantin. 723. de Pontica Diocœſi. 723
Pinus ramus infra lectum Cereris & quare, 267. in nummo Catinæ. 270. Pinus ſtatis diebus in Cybeles ſanctuarium intromiſſa, 272. Pinus celebritas. *ibid.*
Piſces Polypus, Sepia, Cammarus, Pompilus in nummo & quare. 202
Pius unde dictus Antoninus, 724. Pii in nummis Metellus, Scipio, Catinenſes fratres, 532, 533, 721. Pii cognomen quando & à quibus Cæſaribus uſurpatum, 720. à Syriæ Regibus, 721. duplex ejus ratio in nummis Cæſarianis. 721, 722
Placentæ è Dactylis & Caryotis in Oriente frequentes, 330. *Nicolai* eædem dictæ, *vid.* Nicol.
Plancia & Plautia gentes diverſæ apud Romanos. 168
Plancius Varus Bithyniæ Proconſul in nummis. 167
Plantæ à natali ſolo denominatæ, 339. inſignia locorum in nummis Græcorum & Barbarorum. 272, 291
Plebei Urbanæ Frumento Conſtituto, in nummo Nervæ. 821
Plinii Junioris imperium in Ponto quale, 566, 567. Pollio Proconſul Aſiæ ſub Hadriano & Antoninis. 43, 483
Pompeiopolis duplex, 527. alterius in Cilicia nummi cum Pompeio, item cum Arato & Chryſippo, *ibid.* Gentile Luciano Πομπηΐυ πολίτης. 529
Pons à Lepido refectus in nummo, 582. Pontium inſtructio inter opera Principum, 581. Pons Trajani Danuvius in nummo, 858. alii pontes. *ibid.*
Ponti Metropolis Prima Amaſia in nummis & quare. 885
Pontifices Maximi Rom. quomodo Græcis dicti, 538, 539, 540. quandoque Romanis *Pontifices* ſimpliciter, 539. Pontifices Max. quamdiu dicti Impp. Rom. 691. dignitas ea perpetua, 696. item velut hæreditaria, 698. appellatio penes ſeniorem Auguſtum, 699. munia ejus quæ, & à quibus Impp. geſta, 679, 700. retenta appellatio in nummis aliquot Conſtantini, 700, 711. quid eadem dignitas exigat ab Impp. 104
Pontifices in nummis candidati imperii. 692
Poppæa Neronis cur *pia* Joſepho dicta. 618
Porciæ gentis commentarii. 498
Porcus Cereri ſacer. 123
Præconum capita Niloa loto redimita. 259
Præfecti extra ordinem *miſſi ad ordinandas liberas civitates* Aſiæ, Achaiæ, 569, 570. quomodo iidem Græcis dicti. 569
Præfecti Fabrum an in denariis Romanis deſignati juxta Urſinum, 557. Præfecti Claſſis & Oræ Maritimæ in nummis. 558
Præfecti Urbis quomodo in nummis deſignati, 549, 550. an jus ſellæ Curulis habuerint. *ib.*
Prænomina propria nomina ſingulorum cujuſque Familiæ, 505. Prænomen commune & appellativum quandoque. 506
Prænominum uſus parcior olim, primo unius tantum, 511. multiplicatus ſub Cæſaribus, *ibid.* duplex etiam in denariis ante Cæſarum tempora contra Reineſium. *ibid.*
Prænomina quædam uni genti peculiaria, 513, 514. Appii & Servii Claudiis & Sulpiciis, 515. quædam prohibita quandoque ut infauſta. 518, 519
Prænominibus ſolis deſignati ſæpe à Græcis Romani, 516. quandoque etiam à Romanis, 517. delicatioribus gratum, *ibid.* Prænomina Parentum in filiis & Nepotibus frequentata. 511, 512
Prænomina Mulierum olim *uſitata,* 509. poſt deſueta, tandem *repetita.* 509, 510
Præſens Juppiter, 390. Præſentes & Præſentiſſimi Dii in Inſcriptionibus ſeu Ἐπιφανέστατοι. 390, 391
Præſides de Legatis Auguſti & à Proconſulibus diſtincti, 572. etiam ab utriſque diverſi. *ib.*
Præſides Conſulari Poteſtate in nummis & lapidibus, 568, 569. Præſides quandoque non Provinciæ, ſed Metropoleos, inſcripti, ut *Præſes Antiochiæ.* 880
Prætorium in nummo. 578
Primus pro cognomine, 522. Primi Flamines. 55
Primi Aſiæ qui in nummis, 584. Primi Provinciæ Nicæenſes in aliis, *ibid.* Πρῶτοι ſeu

Prima, Romanis Metropoles, 885. Prima ſeu πρώτη quatenus à Metropoli diverſa, 886. quatenus eadem, *ibid.* Primæ ſedis & Metropoleos diſcrimen, 885, 887. Primæ plures urbes in eadem provincia dictæ. 886
Primi Decennales in nummis. 875
Principis artes & officia in nummis expreſſa, 94. 98. *& ſeq.* vocatio à Diis & ad quid, 99, 100. Providentia, *ibid.* Tutela orbis, 102. Religio, 103. Pietas & cura ſacrorum, 104. item Juſtitiæ, Annonæ Indulgentiæ, Lætitiæ publicæ, 105. Conſenſus & Concordiæ ſtudium cum aliis ordinibus, 105, 106. Morum regimen, 106. Liberalitas, 107. Profectiones ad ſublevandas Provincias, 108. Liberorum cura, 109, 110. Belli artes, 110. Pacis, 111. Munificentia, Reges dati, 111, 112. Tranquillitas, Conſtantia, Libertas ſub eodem, 112, 113. finis principalis Salus & Felicitas publica, 114, 115. merces ejuſdem, Æterna Memoria, fides divinitatis, cultus poſterorum. 116, 117
Principum Juventutis officia, 110. quomodo iidem in nummis deſignati, 551. ita appellati candidati imperii in nummis, & quales, 664. iidem principes Equitum dicti & quare, 665. deſignati per figuras Equeſtres, *ibid.* iidem ſeviri Turmis Equitum, 666. item ſigniferi, 667. quando primum Principes Juventutis, poſt Cæſares renuntiati. *ibid.*
Privati omnes extra Imperatorem etiam Conſules. 739
Privilegia & Prærogativæ locorum in nummis, ut Primates & Metropoleos, &c. 884, 885.
Proconſulum Proprætorum & Procuratorum nomina confuſa ſæpe apud Interpretes. 571
Proconſulum mentio in nummis, 562. de Populi Magiſtratu in iiſdem. 562, 563
Proconſulatus Cæſarum in nummis quare vulgo omiſſus, 709. quando titulus à Cæſaribus adſumptus, *ibid.* à Nerva ſeu Trajano obvius in monumentis antiquis, 710. unde ad Cæſares tranſlatus, *ibid.* in quibus nummis occurrat, 711. tributus vulgò candidatis imperii, 712. vis ejuſdem dignitatis, *ibid. &* 713. eadem quæ *majus imperium* in Digeſtis, 712, 713. prærogativa illius dignitatis. 713
Proculeius cognomen Cominiæ gentis. 563
Procuratores Cæſaris ἐπίτροποι διοικηταί. 572
Profectio Aug. in nummis. 825
Proprætorum appellatio unde orta, 559. ad militarium provinciarum Rectores tranſlata. 560
Proquæſtores in nummis & marmoribus. 552
Protonobiliſſimi, protoſebaſti, protopatritii, protocancellarii in aulâ Byzantinâ. 668
Protriumviri Monetales. 554
Providentia Deorum in nummis, 99. inde adſerta, *ibid.* quæ ejus ſymbola, *ibid.* Providentiæ Principis ſymbolum in iiſdem gubernaculum & quare. 100
Providentia Deorum Quies Augg. in nummis. 849
Provinciarum præfecturis variæ temporibus geſtæ conjunctæ ſæpe in monumentis antiquis, 562. Provinciæ aliæ Conſulares, aliæ Proconſulares, 568. Provinciarum Cæſaris & Populi crebra permutatio. *ibid.*
Provinciarum Romanarum varia conditio, 804. quare Populi ſeu Proconſularium gravior, quam quæ erant Auguſti. 805
Pruna Damaſcena in nummo, 318. Græcis κοκκόμηλα. *ibid.*
Pruſenſes alii Maritimi, alii ad fluvium Hypium ex nummis, 77. Pruſa ad montem Olympum. 78
Prytanes in nummo Smyrnæorum, 492. alibi in Græciæ & Aſiæ urbibus quàm Athenis, 493. Rhodiorum ſummus Magiſtratus ex Appiano, *ibid.* inde πρυτανεύειν moderari. *ibid.*
Ptolemæus Dionyſus quis aut qualis, 400. Gallus idem dictus. *ibid.*
Pudicitia in nummis Auguſtarum, 94. ſacerdotes ejus in monumentis antiquis, 95. Patritia, Plebeia, Auguſta. 96
Puellæ Fauſtinianæ quales in nummo, 623. pueri alimentarii. *ibid.*
Punicæ litteræ interpolatæ, 65. ab antiquis Phœniciis diverſæ. 64, 65
Purpura tum è conchâ, tum è Florum aut Herbarum ſucco, 282, 283. Rhodiaca, 282. purpureus color eximiè rubens, *ibid.* Cythæra πορφυρῦσα dicta à purpurarum copia, 285.
Puteal Libonis Ara non Tribunal. 578
Pygargi animalis nomen unde, 157. è Caprearum & Damarum genere, *ibid.* in Africa iidem obvii. *ibid.*
Pyrrhus Ligorius judicium de ejus Collectionibus antiquariis ineditis, 139. argumenta earundem. 140
Πῶλος Corinthiorum moneta cum Pegaſo, 238. item meretrix. *ibid.*

Q.

Quadi frequentes in rebus Marci Imp. & ante, 833. Reges eorum confirmati ab Impp. *ibid.* Rex à Pio iis datus in nummo. 832.
Quadrageſima Remiſſa in nummo Galbæ, 797. an de ſumma litium, an de portorio, 797, 798. Quadrageſimæ vectigal publicum in A-Tabularium, 798. Quadrageſima Athenienſium. 799
Quæſtores in denariis, 551. Quæſtores ab ærario, aut ad ærarium. 552
Quatuorviri monetales in nummis. 552, 553
Quindecemviratus ſacerdotium in nummis

per Sibyllam & Tripodem cum corvo deſignatum, 543. Apollini ſacrum. *ibid.*
Quinquennales, & Quinquennales Iterum & quales in monumentis antiquis, 645. Duumviri Quinquennales, Quinquennales Perpetui, *ibid.* Quinquennales de ludis in nummo Poſtumi. 646
Quirini nomen in denario & quare, 542. effigies in alio. 543

R.

REctor Orbis in nummis, ejus officium. 100, 101
Redemptores de publicanis. 799
Reges dati exteris gentibus à Rom. Impp. 111. 829. Rex Parthis Datus in nummis, 830. Armeniis, 831. Quadis, 82. Ponto Euxino, 830. mos ſervatus in dandis Regibus. 831
Reges, Reginæ, Regna, de Impp. Rom. utriuſque ſexus, & eorum dominatione. 686
Reges Ægypti de utroque conjuge. 406
Reginarum Ægypti nomina cum Maritis in publicis actis. 406
Regionum nomina in nummis urbium adſcripta. 896
Relaxare de præteritis tributis remiſſis. 815
Relevatio de futuris tributis remiſſis. 815
Religio in nummis. 103
Reliqua Vetera Abolita in nummo Hadriani, 811. Reliqua de fiſcalibus debitis, ſeu Reliqua tributaria, publica, Reliquationes, 812. Græcis λείψανα, λοιπάδες, λοιπογραφίαι, 813. à quibus exacta, *ibid.* dicta Vetera & præterita, 813, 814. per Indictiones remiſſa, 814. à quibus Impp. 816. immo à ſingulis juxta Procopium, 817. item à Regibus Perſarum & Lacedæmoniorum, aliis, 817. mos in iis abolendis. 817, 818
Reliquiarum apud Gentiles ſtudium & exempla, 5. 6. multiplicatæ interdum apud eoſdem. *ibid.*
Requies Optimorum Meritorum in nummis. 116
Reſtitutor Achaiæ, Africæ, &c. in nummis Hadriani, 827. item Nicomediæ in ſingulari nummo, *ibid.* Numidiæ in alio, 828. Generis Humani, Urbis, Orbis, Reipubl. Monetæ, in nummis. 828, 829.
Rex de Perſarum Rege, 430. non ævo Chryſoſtomi. 431
Rex Regum Perſis *Saanſaan*, 432. in nummis Arſacidarum, 425. à Perſis profectus titulus, 430. qui ita olim dicti, 433. etiam Impp. Romani, 434. titulus quid notet. *ibid.*
Rhenus bicornis in nummis Poſtumi & quare. 360
Rheticæ copiæ, alæ, cohortes. 843
Rhinoceros viſus Romæ ludis ſæcularibus Domitiani, 136. cum uno cornu non duobus, *ibid.* & 137. ſæpe Romæ in ſpectaculis, 138. cum Elephante in nummo, *ibid.* male cum Hebr. *Reem* confuſus. 147
Rhodus an à Roſa, 278. unde nata illa derivatio, 280. aliæ etymologiæ, 278. Ὀφιοῦσσα dicta à ſerpentum copia, *ibid.* quæ Rhodi eximia naſcebantur, 280. Rhodia radix, uvæ paſſæ, caricæ, &c. *ibid.*
Rhodii Ελευθ. ſeu *liberi* in nummo, 784. libertates eorum variæ periodi, *ibid.* Rhodiorum δίδραχμον, 790. Rhodii ſacrificantes Phorbantis adventui. 826
Roma ſacra, ſacratiſſima, item Dea in nummis, 414. inde nomen blaſphemiæ in Apocal. 415. Urbs Æterna quando dici cœpta, *ibid.* item βασιλὶς, βασιλεύουσα, Regia, Regnans Auguſtiſſima juxta Conſtantinopolim. 687, 880
Romanenſis Eccleſia, Piſtor in monumentis antiquis, 844. Ρωμανησία ἀγορὰ de foro. 845
Romanorum ſtudiorum circa res antiquas, 61. conſilium in cudendis nummis Cæſarianis. 94
Romulus in denariis gentis Mummiæ, 536. Romulus Auguſtus, Pius & Commodus in nummis dicti. 746
Roſa an in nummis Rhodiorum expreſſa, 273. celebriores Roſæ Præneſtinæ, Campanæ, &c. 280. Punic[illegible] 285
Roſtra Vetera & Nov[illegible] nummis. 578

S.

S Vice R in antiqua Romanorum ſcriptura, exempla. 60
S & X à librariis confuſa, 79. S poſt X in nummis. 79
S finalis ſublata in variis nummis Romanis. 80
Σίγμα quæ antiqua forma apud Græcos, 54. Σ non C, *ibid.* pro Ζῆτα in antiquis nummis, 75. Σδ pro Z Dorum ſeu Æolum proprium, exemplum è nummo. 76
Saa *Rex, Dominus*, Perſis, 432. hinc *Saanſaan* Rex Regum. *ibid.*
Sacerdos Divi Auguſti Livia & Antonia in monumentis antiquis, 609, 610. Sacerdotia Viduarum aut Virginum apud gentiles, 610. Sacerdotia Divorum à propinquis adſumpta, *ibid.* Sacerdotia apud Romanos, Ægyptios nulla olim mulierum, at apud Græcos. 610, 611
Sacerdotes renunciati candidati imperii & quare, 669. dicti *capi, creari, nominari, cooptari*, & quomodo, 671. Sacerdos Cooptatus In Omnia Conlegia Supra Numerum in nummo Neronis, 671. Sacerdotes ſupra numerum quales. *ibid.*
Sacerdotiis pluribus unus ornatus apud Romanos. 672, 673.

Sacer-

Sacerdotii ſigna in nummis, 673, 674. raro quondam collatum in adoleſcente, 673. Sacerdotes pueri apud Græcos, 674. Sacerdotia nobilium propria apud Romanos. *ibid.*
Sacerdotia peregrina quandoque ab Impp. adſumpta. 540
Sacerdotii & principatus jura conjuncta, 691, 695. cujuſmodi Impp. Romanorum, 695. Sacerdotes Duumvirales, 692. Sacerdotum nomina nummis aliiſque monumentis publicis præſcripta, 642, 643. anni iiſdem ſignati, 694. primi Sacerdotes ſeu Ἀρχιερεῖς in monumentis antiquis, 694, 695. per *præſidatus* & *præfecturas* deſignati ab Ulpiano, 695. Sacerdotales præſides. 697
Sacerdotes perpetui ſeu διὰ βίου, 697. hæreditarii ſeu διὰ γένους. 698
Sacrorum communio inter urbes diſſitas, 794. eadem nummis expreſſa. 793, 794.
Sæcularia ſacra in nummis, 852. item ſæculum Novum de milliari. 853
Sagittarius de nummo Perſico aut Parthico. 287
Salutis ſymbolum in nummis mulier eſcam ſerpenti porrigens. 174
Samacles ſeu ſatanas ſerpenti inequitans juxta Hebræos. 251
Samaria dicta *Sebaſte* à temporibus Herodis. 771
Samaritanorum nummi, 67. litteræ an primigeniæ Hebraicæ. *ibid.*
Sanctum ſolum circa Hieroſolymas, 782. ſanctitas pro Aſylo apud Tacitum, 782. ejus origo, *ibid.* ſanctitas pro pudicitia. 96
Σανδαλιῶτις Sardinia à figura ſandalii, 236.
Sapientia Principis Providentiſſimi in nummo Conſtantini. 224
Sardium purpura eximia, 283. Sardis Aſiæ, Lydiæ ac Græciæ prima Metropolis in nummo. 887
Satyrus è ſimiarum genere, 214. Satyrus & panthera currum trahentes. 242
Sauromates, familiare nomen Boſporanis aut vicinis Regibus. 464
Scorpiones Libyci, volucres non alati. 173
Scriptura nummorum aut lapidum non temere ſolicitanda. 62
Scylla in nummis, 228, 219. à copia σκυλάκων ſeu canum piſcium. *ibid.*
Sebaſtiani Erizzi frequentes errores in explicandis Græcis nummis. 307. 743, 845, 881
Σεβασμὸς Græcis pro conſecratione, 677. pro Auguſti faſtigio, 678. Σεβαστικοὶ religioſæ cotemplationi addicti. *ibid.*
Sebaſti titulus inter honores Aulæ Byzantinæ. 684
Σεβάζεσθαι Auguſtum vel Auguſtam renuntiari. 685
Seleucia ad Calycadnum cur *Aſpera* & *Trachiotis*, 786, 787. Libera & Metropolis in nummis. *ibid.*
Seleucia à Tigri. 894
Seleucus cum Taurinis cornibus & quare. 364, 365
Sella Curulis in nummis inſigne Conſulum, 544. Prætorum, Ædilium, Præfectorum Urbis, 544, 545. cum Corona una aut pluribus & quare, 584, 585. Diis, ac dein Regibus, Cæſaribus abſentibus aut mortuis poſita. *ibid.*
Sella Curulis quare in nummo Ariobarzanis, 440. vulgo inter dona ad Reges amicos miſſa. *ibid.*
Sellæ Ephoreæ apud Lacedæm. 545
Sellenus fluvius ſeu Σελλήεις præterfluens Templum Dianæ Epheſinæ, 486. lapſus Triſtani inde. *ibid.*
Senatus Romanus *ſacer* vel *ſanctus* dictus, item *Deus* in nummis, 411, 412. item *Auguſtus*, 413. effigies ejus, 412. veneratio apud gentes & unde, 413. ſacer ordo. 414
Septa cum Cancellis, Diribitorio, Ponte, Ciſta in nummo. 578
Septemvir Epulonum in nummis, 541. dignitas illius ſacerdotii. *ibid.*
Serapidis varia ſymbola conjuncta in nummis, 194. imago in gemma Scipionis & quare. 535
Sergius Jacobita patria Rheſainenſis. 773
Seriphii ab Athenienſibus deducti, an & à Corinthiis, 231. Seriphi conditores, *ibid.* Perſei in eam adventus. *ibid.*
Serpentes ſacri Æſculapio, 123. ſymbolum Felicitatis, victoriæ, ſalutis, 125. pro bonis Geniis, *ibid.* Iſidem & Oſiridem adumbrantes. 265
Serpentes duo, *vid.* dracones. incantationibus obnoxii, 179. Serpens loto coronatus in nummo, 263. cum cymbio aut caruncula, 263, 264. cum capite imberbi in nummo Nicomedenſium, 181. Tridenti implicatus, 194. Equi dorſo impoſitus in nummo Domitillæ. 250
Seſtiæ & Sextiæ gentes Roman. diverſæ in nummis, 549. *& in Adden.*
Severus dictus *Pertinax* in nummis, 754. item *Marci Fil.* 755
Seviri turmis Equitum quales apud Romanos, 666. ſeniores & juniores. 667
Sibylla in nummis Gergithiorum, item gentis Cariſiæ, 217. Phrygia & Erythræa, *ibid.* ſymbolum Quindecimviratus in nummis. 543
Sicera de potione è palmulis inebriante apud Orientales. 331, 332.
Siciliæ ſymbolum tria crura. 144
Sicli Judæorum cum Manna & Virga Aaronis. 334

Siculorum nummorum antiquitas. 12, copia & præſtantia. 73
Sida herba Nilotica à ſimilitudine cum malo punico, 275. *Sida* & Σίδαι loca dicta ab eodem. 285
Sidon Aſiæ Metropolis, 887. ſitus ejus & potentia maritima, Triremes, 779, 780. cum Tyro contentiones, 792, 793. Colonia in nummis & quando. 776, 793
Signa militaria haſtatorum & principum quomodo expreſſa in denariis Romanis. 558
Signiferi juventutis ſeu principes. 667. *& in Adden.*
Σίκιμα & *Sichem* de eodem oppido. 770
Silenus cornutus in nummis, 370. de Charonda male explicatus. *ibid.*
Silphii Cyrenaici figura ſolum in nummis obvia, 258. illius nobilitas, pretium, 253, 256. Galeni ævo adhuc Romæ ſervatum, *ibid.* quando defecit, *ibid.* Batto à Cyrenenſibus oblatum in nummis, 255. ſollicitudo circa ejus cuſtodiam. 257
Sinopenſis Colonia à quibus deducta. 767
Sipylus Tantalis de Smyrna & quare. 895
Siren non in piſcem ut vulgo, ſed in avem deſinens, 223, 226. an fabuloſa, *ibid.* cum gallinaceis pedibus, 224. à voce Hebr. *Sir* ſeu Cantico, vel à Σείρη Græc. de avicula, *ibid.* cantus communis cum Muſis, *ibid.* certamen cum iiſdem, 225. ſedes ubi. 226
Sirenes cur dictæ Centauricidæ. 242
Siſpita Juno pro Soſpita. 84
Situs locorum in nummis paſſim indicatus & quomodo, 888. *& ſeq.* Situs in monte, ad montem, & ſub monte. 895
Smyrna inter liberas civitates Aſiæ Proconſ. 569. libera in nummo, 787. ejuſdem princeps juxta Epheſum, *ibid.* Smyrnæi ſocii Romanorum, *ibid.* Concordia cum Epheſiis & Pergamenis in nummis, 792. quando inducta, 793. cum Athenienſibus, *ibid.* *Primi Aſiæ* in nummis & quare, 884, 886. Homeri apud eos natales, Templum, porticus, moneta, 488. cum fluvio Melete, 891. Smyrna *in Sipylo* & ſub *Sipylo* monte. 895
Solis imago in nummis Rhodiorum & quare, 281. Sol ἀρχηγέτης Rhodiorum. *ibid.*
Solymus Thermeſſenſium Heros in monumentis antiquis. 478
Sorores dictæ variæ urbes ob concordiam aut eandem originem. 796
Soteris ſeu *Servatoris* cognomen in variis nummis, 380. cur Ptolemæi Lagi, *ibid.* Æſculapii & ſalutis, 381. Juppiter Soter, *ibid.* item Neptunus, Apollo, Æſculapius, Bacchus, Hercules, Caſtores, 332. item Reges conſecrati, *ibid.* Medici, 383. Athenienſes, 384. Auguſti & Præſides Romani. *ibid.*
Σοῦκαι & Σουκοβάλανοι de palmis irriguis, 318, 319. quare & unde 319, 320. Joſepho ſimiliter Φοίνικες ἐπαρδόμεναι. 320
Σοῦχις Crocodilorum ſpecies, 150. unde dicta. *ibid.*
Σώτηρ in caſu recto & femin. item Σώτειρα non Σώτειρα contra Triſtanum, 385. quæ Reginæ ita dictæ, 385. item Deæ Ceres Apameæ, Diana Syracuſis, Proſerpina Cyzici. 385, 386
Σωτήρεια de ludis, in nummis. *ibid.*
Specioſus Dignus Eugenius Achilleus Sidereus in nummo Honorii. 854
Spectacula ludorum uſitata in Metropolibus. 169
Spes in nummis per Mium. 118
Sphinx non omnis fabuloſa, 211, 212. è Simiarum genere, *ibid.* unde fabula de Sphinge Oedipi, *ibid.* Ægyptiorum Sphinges ſine alis, 212. è Leone & Virgine ad denotanda Nili incrementa, *ibid.* Sphinges Ægyptiæ ad muliebrem formam accedentes, Cebi ad virilem. 215
Sphinx Thebana de vate aut Sibylla, 218. unde dicta, 219. cur in Chiorum nummis expreſſa contra Triſtanum, 216, 217, 218. in ſignaculis Auguſti. 216
Spicarum Manipulus ſymbolum Pentecoſtes in nummo, 445. item Azymorum, *ibid.* alias Fertilitatis aut Concordiæ, 446. Spicæ inſigne Italiæ, Siciliæ, Ægypti, Africæ, in nummis. 272
Spintriæ Tiberiani an in nummis expreſſi, 761, 762. quales iidem, *ibid.* & 763. quot numero occurrant in Cimeliarchiis. 763
Splendidiſſimæ dictæ vulgo Coloniæ & Metropoles in monumentis antiquis. 878, 879
Statuæ inſignes, 15. earum copia, 16. duratio, *ibid.* Statuæ Jovis Olympii præſtantia, 32. è Nummis dignoſcendæ. 759
Στεφανηφόρος Χῖος unde in nummis. 221, 222
Stibium fucus muliebris ad nigredinem oculorum, 371, 372. inde nomen uni è filiabus Jobi. *ibid.*
Strobilus, *vide* Nux Pinea.
Stymphalis Arcadiæ volucris galeata & ſpiculis armata in nummo, 226. ab Hercule fugata, 227. pro Sirene male accepta, 226. aut pro Harpyia, 228. cur in denario gentis Valeriæ. *ibid.*
Sub armis apud Manilium quid notet. 643
Succeſſorum Alexandri in titulis vanitas, 374. in Alexandro referendo ſtudium. 348
Succeſſio ab Hercule, Calidone &c. Leonis aut Apri exuviis expreſſa. 345
Sula pro *Sulla* in nummis. 79
Sultanes Turcis Rex Regum. 336
Σύνθρονος, Σύνναοι, Σύνεδρος, Conſeſſor Deo-

Deorum, quo ſenſu. 657
Supra numerum ſeu ſupernumerarii ſacerdotes, Legati, Milites &c. 671. 672
Surdini cognomen in gente Navia, Ræſia. 521
Sus fœta Lanuvina in nummis, 337. cum variis ſymbolis Æneæ Anchiſem ferentis, aut ardentis Ilii, 338. Sus in porta Æliæ urbis, & quare. 568
Symbolis cur uſi Græci & Ægyptii, 93. cur Romani in nummis Cæſarianis. 94, 97. *& ſeq.*
Syngraphæ debitorum ſæpe combuſtæ, 817, 818. exempla in nummo Hadriani. 811
Syria Provincia Cæſaris, 567. ejus Præſides in nummis Ceſtius, Quadratus, Silanus, & quando. *ibid. &* 861, 867
Syria Cœle, Commagene, Pieria, Palæſtina in nummis. 896
Syromacedonum publica monumenta Græca lingua expreſſa. 323

T.

T In Θ ab Ionibus converſum. 76
T Orientalium in K Græcorum. 325
Tabularii iidem & Numerarii quales, 778. Tabularii fiſci & civitatum. 813
Taciti Imp. profectio è nummis eruta. 826
Tamar apud Arabas & Ægyptios de ſiccatis palmulis. 195
Taras Delphino inſidens in nummis Tarantinorum. 195
Tarſus *Hadriana*, *Severiana*, *Alexandrina*, *Antonina* à totidem Auguſtis in nummis, 201. dicta à fracto Pegaſi, aliis Bellerophontis calcaneo. 236
Tarſenſium nummus cum pede aut crepida, *ibid.* Tarſus *Colonia Libera* in nummo. 785
Tatius Sabinorum Rex cur in gente Vettia. 535
Tauri caput ſymbolum Eubœæ in nummis, 143. Tauri Mari & Fluviis olim immolati & quare, 362. Ταῦρος Ταύρειος Neptunus, Ταύρεια feſtum eidem, 360. Ταῦροι pincernæ in Neptuni ſacris apud Epheſios. 358. Ταῦρος & Ταυροκέρως de Baccho, 355. Ταυροχόλια feſtum Bacchi, *ibid.* Taurina tympana Bacchantium. *ibid.*
Τεῖχος pro Caſtro. 176
Telephus Eurypyli pater, 482. ſedes ejus. *ibid.* Pergami primus conditor. *ibid.*
Templum à Smyrnæis Tiberio ac Senatui dicatum, 412. Senatui ac Romæ, 215. Romæ & Auguſto. *ibid.*
Templa pro Aſylis, 781, 782. Dianæ Epheſinæ, 381. item Dianæ Pergææ. 782, 855
Templa Deorum & Dearum in nummis, 854. Jovis Capitolini, *ibid.* quando refectum, 855. Divi Julii, Auguſti Reſtitut. à Pio & Fauſtina. 855. Gentis Flaviæ, Fauſtinæ, Pacis, 856. quando iſtud combuſtum, *ibid.* Æſculapii, Urbis. *ibid.*
Templum Veneris Paphiæ in nummis. 481
Temporum Felicitas in nummis & quare, 726. beatitudo, 727. infamia. *ibid.*
Theatra non diuturna. 14
Θεολόγε appellatio de Glucone, item Seleuco. 593
Θεὸς Αὐτοκράτωρ in nummo Caii, 453. Θεῶν Ἀδελφῶν in nummo Philadelphi & Arſinoës, 404. Θεὰν Σωτῆρα in nummo Cleopatræ. 385
Θεοφάνεια & Θεοφάνια de Magorum adparitione, Chriſti Baptiſmo. 389
Thermæ in nummis. 858
Thracia Cæſaris provincia, 561. Thracum numina Cybele, Bacchus, 185. Thraciæ Reges aliquot in nummis. 467
Thus arbor ignota Romanis, 335. Ramus Thuris in duobus nummis, 335, 336. inſigne Arabiæ in iiſdem. 272
Thyrſus ſymbolum Liberalium in nummis. 545
Tiara val Cidaris promiſcua, 429, 455. inſigne Perſarum Regum, 427. Parthorum, 428. in nummo Tigranis cum Stella & Diademate, *ibid.* Tiara cum Diademate inſigne regium Perſarum & Armeniorum, 457. Tiara etiam propinquorum Regis, 460. Sacerdotis Metropolitani, 458. Tiara cum falconibus, *ibid.* Perſica Tiara cum alis Pavonis, *ibid.* cum Stella, 458, 459. Tiaræ diverſæ, 459. aliæ acutæ, aliæ rectæ, aliæ Regum, aliæ Procerum, *ibid.* etiam promiſcuum Perſarum geſtamen. *ibid.*
Tiberis in nummo. 852
Tigris Baccho ſacra. 123, 164
Tituli devictarum gentium in nummis Cæſarianis quales, 748. apud Perſas à victoris filio demum adſumpti, *ibid.* ambitio Auguſtorum in iis adoptandis. 748
Tomi Metropolis Ponti in nummo. 885
Tragelaphus non ſolum apud Phaſim amnem, ſed & in Syria & Arabia, 157. an fabuloſus, 158. deſcriptio ejus à Bellonio tradita. 161
Trajani opera in nummis Circus, Portus, Forum, Baſilica, Via, Aqua, Bibliotheca, Pontes. 858
Trajectus per Triremin in nummis. 101
Tranquillitas in nummis. 112
Tranſpoſitiones inſcriptionum frequentes in Theſauro Gruteriano. 725, 726, 735
Tribunitia poteſtas cur in aliquot denariis gentium Romanarum cum effigie Auguſti, 537, 558. in nummis Cæſarum & unde, 701, 702. anni imperii per eam ſignati, *ibid.* & 873. hinc plures anni Tribunitiæ Poteſtatis, quam principatus in iiſdem. 701, 874

Tribunitiæ Poteſtatis & Tribunorum Plebis diſcrimen, 538, 702. vis illius Poteſtatis & prærogativâ, 703. Tribuni plebis qui Impp. ſed adhuc privati. 702, 703
Tribuni Militum in Fonteia. 558
Tributum capitis & ſoli Flaviæ Cæſareæ remiſſum, 784. Tributa remiſſa in certos annos. 814
Tricipitina ſeu Triumviri Reip. Conſtituendæ in nummis. 557
Tridens Apollini tributus apud Tarſenſes, 294. Jovi. *ibid.*
Tripodes Dracone vel ſerpente involuti in nummis. 125
Triremis Sidoniorum inventum, 779. hinc in nummis eorundem, *ibid.* Triremis Sidoniæ prærogativa. 780
Triſtanus Sanctamantius, ludicrus ejus error circa nummum Flaviæ Cæſareæ, 69. item Edeſſenorum, 87. Chiorum, 219. Coloniæ Neſibi, Col. Germeno, 767. Col. Viminenſis, 876. Cæſareæ Cappadociæ, 895. paſſim alibi notatus, ut 125. 166, 198, *&c.* idem laudatus, ut 28, 163, 589, *&c.* Judicium de ejus Commentariis, 774. audax in refingendis ad lubitum numiſmatum Græcorum inſcriptionibus. 221, 773, 774
Triumphi in nummis Conſularibus, 575. in Cæſarianis, 834, 838. Triunfu Quadorum in nummo, 81, 836. de Chriſtianis in nummo Maximiani, 838. Triumfator Gentt. Barbar. in nummo. 81, 753
Triumviri Monetales in nummis, ſeu Auro, Argento, Ære Flando, Feriundo. 552
Tropæa olim è ligno, 14. cur in nummis Sullæ, 531. Tropæa de Perſeo, Jugurtha, &c. in nummis Conſularibus, 574. Τροπαιοῦχοι inter titulos Auguſtorum ex Chryſoſt. 532
Troſſuli pro equitibus & unde. 665
Tryphonis nomen commune in Oriente, 454. de Tryphonis Syriæ Tyranni morte diſſenſiones auctorum. 453
Tutela Orbis in nummis Cæſarum, 103. finis illius. 113
Tyrus *Eraclia* in nummo, 300. 877. Palmæ patria in vetere Epigram. 316. Colonia ſub Severo deducta contra Scaligerum, 773, 877. hinc *Colon. Septimia* in nummis, *ibid.* eadem *Metropolis* in iis, 793, 877, 878. à temporibus Trajani juxta Suidam, 878. immo pridem è nummis, &c. *ibid.* inde Μήτηρ Φοινίκων Meleagro, 878. item *Splendidiſſima* & *Conſularis* in Actis Concil. Calched. & quare contra Scalig. 877, 878. ſedes Conſularis Phœnices, & leges in eâ datæ. 880
Tyrus *Sacra* ſeu Ἱερὰ καὶ Ἄσυλος in nummis & lapidibus, 778, 779. Τύρου Ἱερᾶς μητροπόλεως in aliis, 878. Deorum ſedes, 779. item Αὐτόνομος in lapide antiquo, 879. eadem *Autonomia* pretio à Tyriis redempta, & quando, 790, 872. inde petita eorum Æra, ejuſque exempla. *ibid.*
Tyriorum contentiones cum Berytiis, 791, 878. cum Sidoniis, & cum iiſdem concordia, 793. concha purpuræ Tyriæ in nummis, 273. alii cum clavâ Herculis Tyrii. 875

V.

V Pro B, ut *Danuvius* in nummis Romanis. 78
V pro O in iiſdem. *ibid.*
V Roman. in nummis Græcis pro Υψιλόν. 55
Υψιλὸν à Palamede repertum. 75
Vacantes Tribuni Exercitus quales, 845, 846. an in nummo Poſtumi. *ibid.*
Vacca cum lactente vitulo ſymbolum Apolloniæ & Dyrrachii in nummis, 172. item Corcyræ earum Metropolis. *ibid.*
Vaccæus aut Vaccenſis Exercitus unde. 845
Valeria gens apud Romanos unde, 228. Valerii olim *Valeſii.* 60
Vallum Romanum in nummo Licinii, 848. Vallaris corona. *ibid.*
Vari cognomen quibus gentibus Rom. familiare. 168
Vaſa cum Palmæ ramis Menſæ impoſita & quare, in nummis Tyri, Nicomediæ, &c. 300.
Ubique, Undique Victores in nummis, 836.
Vectigalium locatio & conſtitutio omnis penes Cæſares, 740. eorum pars tertia ad publicas neceſſitates civitatibus conceſſa, 82[illegible] abolitio ut Viceſimæ, Quadrageſimæ, &c. 797, 798, 799
Vehiculatio Italiæ Remiſſa in nummo Nervæ, 800. ejus ſymbolum Muli paſcentes, *ibid.* Vehicularis curſus varia vocabula, *ibid.* prima origo, 801. inſtitutio Auguſti, *ibid.* mutatio circa eandem, *ibid.* commoda ejus, & Juſtiniani innovatio, 802. è quibus conſtabat idem curſus, *ibid.* ad Veredarios redactus ſub Juſtin. *ibid.* Vehicularis Curſus an diverſus à Curſu publico, 803. Italiæ, an & aliis Provinciis remiſſus, 804. Vehicula Principis, 805. Vehiculorum Præfecti in Inſcr. antiquis, 806. alii Præpoſiti. *ibid.*
Vehiculatio illa quomodo & à quibus Impp. ſublevata, 807. ad Fiſcum & quando tranſlata, *ibid.* onera ejuſdem varia & incommoda, 808. cautelæ Impp. circa eandem, *ibid.* Mulorum, aliorumque animalium in eandem uſus, 809. uſus ad rem militarem apud alias gentes. 810
Venus maſcula & barbata ſeu Ἀφρόδιτος apud Cyprios, 144, 563. cum Delphino, 200. Capro impoſita, *ibid.* Paphia, & quæ ejus forma in nummis, 481. eadem alibi culta,

quam

quam in Cypro, 483. apud Sardinios, Pergamenos, è nummis. *ibid.*
Venus Cnidia in nummo, 629. Erycina ejuſque Ædes in nummo à Tiberio aut Claudio reſtaurata, *ibid.* Θεὸς πανάγαθος in inſcr. 654. Cloacina & in nummo. 578
Venus de Julia Auguſti filia in nummo, 607. de Poppæa Neronis, 617. Venus τεχνιτοφόρος, 532. Veneri nummus datus in myſteriis ex Clemente. 764
Venus pro fortuna, 531. hinc imago Veneris & Cupidinis in nummo Felicis Sullæ, *ibid.* Venuſtus inde pro felice ſeu epaphrodito. *ibid.*
Veredi & Veredarii, 802, 808. à Vehiculis & Angariis diſtincti. 803
Veſtæ ſimulacrum *in* Pritaneis Græcorum, 492. in nummo Smyrnæorum, *ibid.* ſacra eidem à Cyro ante alios Deos facta, 493. Veſtæ Ædes in nummo. 578
Ὗς & Ταυίδης an idem piſcis, 208. an idem cum Apro. *ibid.*
Vetera de Reliquis Tributariis in nummo & alibi. 813
Viæ Munitæ inter opera Cæſarum, 581. in nummis ſignatæ, *ibid.* Auguſti, 856. Trajani. 858
Viceſimæ quales Romæ & in Provinciis, & à quibus inductæ, 799. Viceſimæ redemptores εἰκοστῶναι Arriano. *ibid.*
Victor Conſtantini & Conſtantii prænomen in nummis. 380
Victor Gentt. Barbarr. in aliis, 753. Victor Omnium Gentium in nummo Conſtantii. 837
Victoria muliebre nomen in Epitaphiis. 380
Victoriæ Cæſarum in nummis, 834. Victoria Germanica, 835. Carpica, 836. Sarmatica, Gothica, 836. Victoria alata in cœlum vehens. 859
Villa Publica in nummo. 578
Vina è dactylis & quidem vilibus, 318. optima Caryotis, unde Talmudica vox, 331. vina palmea capiti noxia, 331. inde Orientalium *ſacar* ſeu *ſicera* de vino dactylorum & potu inebriante, *ibid.* uſus illius communis in Oriente, 333. inde eædem Arabum voces de *Palma* aut *Vinea* cuſtodia & cultura. *ibid.*
Virga Aaronis in Siclis Hebræorum. 334
Virtutum ſymbola in nummis. 94, *& ſeq.*
Virtus Exercitus Romani, item Gallicani in nummis, 846. Virtus Illyrici in aliis, *ibid.* Virtus Auguſti Tigris in nummo Trajani. 858
Vitellius an & cur ἄπαις Joſepho, 694, 650. Auguſti appellatio ſero ab eo admiſſa, 676, 852. hinc rariores ejus nummi cum nomine Auguſti, *ibid.* *Germanicus* dictus in nummis, 850. ſingularis cum eo nomine. 851
Ulpiæ quæ urbes dictæ in nummis ab Ulpio Trajano. 185, 772
Ulyſſes pileatus cum cane cur in denariis gentis Manilia. 536
Unicornes Capræ, 160. Unicornu animal in Æthiopia cum hircina barba & cornu in fronte. 160
Vologeſis Parthorum Regis vera ſcriptura è ſingulari ejus nummo. 86
Voloſenna Proconſul Aſiæ ſub Nerone in nummo. 570
Voluptas ex imaginibus Illuſtrium in nummis. 30, 36, 497
Vota pro ſalute Principum, 115. Auguſti in nummis, 584. Vota Decennalia ſuſcepta, item ſoluta, in iis. 876
Upupa ſymbolum Pietatis. 129
Urbes cognomines Reginis, ut *Amaſtris* &c. 467. Urbium & Conditorum nomina quandoque eadem, *ibid.* Urbium nomina cum tranſpoſitis litteris apud auctores, ut *Arſamoſata* pro *Armoſatta*, alia exempla è nummis & auctoribus, 903. Urbium Palæſtinæ, Syriæ &c. varia nomina neutro plurium numero, ut Ιεροσόλυμα, Γάβαλα, &c. 903
Urbium Prærogativæ in nummis ſacræ, Aſyli, Libertatis, Primatus, Metropoleos &c. 491, 492, 884, *& ſeq.* Inſignia, Origo, Conditores, 883, 884. ſitus in iiſdem expreſſus ad Fluvios, 888, *& ſeq.* Mare, 891. Montes, 892. in quibus Regionibus, 896. Urbes ignotæ in nummis, 898, 899. Urbium δυσγραφία unde, ac è nummis illuſtrata, 907, *& ſeq.* Urbium nomina à barbaris corrupta, 908. Urbis nomen pro Gentili. 913
Urbs ad Boſporum de Conſtantinopoli. 891
Vulcanus Aſino alato in cœlum à Baccho reductus. 239
Vulpium caudis faces adligatæ, 128. Vulpes λαμπουρὶς Lycophroni. *ibid.*
Uxorum J. Cæſaris, Tiberii, Caii, Galliæ &c. nulla mentio in nummis & quare. 606

X.

X pro S in nummis. 78

Z.

Ζῆτα & Ξῖ litteræ confuſæ. 54
Z pro Σ in Græcis nummis ut Ζμυρναίων &c. 75, 907, & in *Adden.*
Zamolxis & Samolxis in antiquis Codicibus. 75
Zenobia *Auguſta* juxta ejus nummos. 637
Zeuxidis picturæ ſuperſtites ævo Petronii. 15
Zmyrnæi in Romanis lapidibus. 75

Errata Typographica emendanda.

PAg. 8. verſ. 19. Vaſis. p. 26. v. 7. *Laſtanoſa.* p. 27. v. 11. *Marquardum.* p. 33. v. *pen.* quum. p. 34. v. 10. videas. *Ibid.* v. 12. inſculptus. p. 40. v. 21. *Aſandri, Polemones,* &c. p. 42. v. 10. *dele,* Laodicenſium Dracus. p. 44. v. 2. *dele,* & Euſebius. p. 46. v. 2. Mamææ. p. 55. v. 8. CEΛΑΣ. p. 57. v. 20. quadam. *Ibid.* v. 23. illa. p. 58. v. 13. Alexandria Troas. *Ibid.* v. 14. Deultum. *Ibid.* v. 16. Sepphyrus. p. 59. v. 16. præbet. p. 63. v. 3. continuo. p. 64. *adde.* diſcriminis inter. p. 66. v. 14. *adde.* incr. inſtructus. p. 70. v. 5. *Deulto.* p. 72. v. 13. inter Cimelia. p. 74. v. 15. HIMEPA. *Ibid.* v. 16. IMEPA. *Ibid.* v. 27. luculentam. p. 75. v. 15. ZMΥPNAIΩN. p. 77. v. 28. ΘΑΛΑΣΣΑΝ. p. 78. v. 5. *pro* conſtanter, *lege* frequenter. p. 82. v. 13. ΤΟΥΔΕ. p. 89. v. 23. delabi. p. 91. v. 3. *dele* eundem. p. 105. v. 27. ABUNDANTIÆ. p. 108. v. 11. derivationes. p. 111. v. 17. Belli. p. 113. v. 10. quem. p. 114. v. 9. inverecunde profitebatur. p. 125. v. 2. Ælianus. *Ibid.* v. 4. *Αναγώγια.* *Ibid.* v. 7. *Καταγώγια.* p. 129. v. 13. Otaciliæ. p. 143. v. 30. *adde* (ut vulgo ſtatuitur) Roſæ. p. 147. v. 31. Tigridum. p. 155. v. 12. *adde,* inſigni var. pell. p. 156. v. 1. & ſeq. Henna. *item* Hennea. p. 165. v. 8. Hero. p. 171. v. 10. eidem Bonaſo. *Ibid.* v. 21. *Αθλώα.* p. 175. v. 18. Lilybæi. p. 179. v. 14. *ἐπωδὴς.* p. 185. v. 14. Mytilene. p. 186. v. 9. ΚΥΝΤΙΛΙΑΝΟΥ. *Ibid.* v. 25. Tomis. *Ibid.* v. *ult.* Tomos. p. 187. v. 5. Tomorum. p. 195. v. 2. Taras. p. 201. v. 18. *πάνδημον.* p. 206. v. 17. Heſychii. p. 210. v. 18. *dele* digna. p. 214. v. 14. *dele* ignotum alias feræ genus. p. 219. v. 29. Aſiatica. p. 221. v. 8. ΤΡΙΑ. p. 229. v. 17. Ponticæ. p. 233. v. 7. tenent. p. 236. v. 12. Severi. p. 239. v. 7. origines eruendas. *Ibid.* v. 13. Antinoi. p. 255. v. 29. ipſarum Cyrenarum. p. 261. v. 4. Oſiridi. p. 229. v. 23. Vaſis. p. 306. v. 23. Gabalorum. p. 310. v. 1. Cimeliarchæ. p. 315. v. 25. vel aliæ Syriæ Convalles palmariæ. p. 319. v. 15. & 320. v. 1. hybrida. p. 321. v. 15, & 27. *Juba.* p. 333. v. 23. Aruch. p. 336. v. 22. ad vulg. laurum. p. 337. v. 18. Hadriani. p. 355. v. 8. *adde,* NEPTUNO, FLU. p. 374. v. 17. occurrant. p. 382. v. 7. *σώζων.* p. 439. v. 11. ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΙ. p. 442. v. 30. *Φιλαρχομῶτες.* p. 447. v. 27. Ethnarcha. p. 467. v. 14. RHESCYPORIM. p. 477. v. 10. X/A. p. 492. *dele* Fraternitates. p. 507. v. 3. additum. p. 514. v. 30. & 31. M'. p. 515. v. 7. & 8. M'. p. 519. v. 18. *Mæciliæ* & Vipſ. p. 527. v. 20. ad alteram. p. 535. v. 19. Cereris ac Liberæ. *Ibid.* v. *penult.* Æneæ Anchiſem ferentis. p. 537. v. 2. Quiritum. p. 549. v. 6. & à Seſtia. p. 554. v. 1. Hinc mortuo. *Ibid.* v. 21. INDULGENTIA. p. 555. v. 18. pugnant id genus. p. 567. v. 10. *dele* Syriam, &c. p. 573. v. 7. Hinc de Dione Caſſio. p. 576. v. 7. Neque enim mirum quæſ. p. 578. v. 2. quæ Statio. p. 581. v. 7. videre liceat. p. 582. v. 11. Aqua Dirces. p. 583. v. 16. mari ac terra. p. 584. v. 11. & addita ejus rei. *Ibid.* v. 15. cum addita Corona. p. 588. *in tit.* SEPTIMA. p. 592. v. 26. nempe HERENNIUM. p. 596. *in tit.* SEPTIMA. p. 597. v. 6. CALPURNIUS. *Ibid.* v. 24. *Balbathi.* p. 598. v. 5. ſignari. p. 600. *in tit.* SEPTIMA. p. 601. v. 6. VETRA. p. 609. v. 25. *Θιασῶται.* p. 615. v. 22. Acmonem. p. 627. v. 9. Thuanus. p. 631. v. 20. MAMÆAM. p. 635. v. 2. videas. p. 656. v. 6, &c. *Αδϱιανῦ.* item *Αδϱιανῦ Θῆρας* p. 658. *in tit.* SEPTIMA. p. 675. v. 4. poſtremam. p. 695. v. 2. ΚΗΒΗΣΣΙΚΩΝ. p. 762. v. 2. vulgus. p. 766. v. 25. *Uliam.* *Ibid.* v. 27. *Carteiam.* p. 773. v. 21. Chalriforum. *Ibid.* v. 24. *Julia Septimia Col.* p. 780. v. 21. Scylacis. p. 802. v. 27. omiſſas. p. 814. v. 5. certe. p. 836. v. 1. CARPICÆ. *Ibid.* v. 2. Balbino. p. 838. v. 21. diſtinguat. p. 843. v. 21. Rhœticus. p. 851. v. 4. typis. p. 857. v. 12. Marlianus. p. 858. v. 9. antea. *Ibid.* v. 31. Balbino & Pupieno. p. 862. v. 20. latercula. p. 863. v. 3. Barygazæos. *Ibid.* v. 14. *Ariarathis.* p. 865. v. 16. ZMP. p. 880. v. 7. earum. 883. v. 18. Inſcriptionibus. p. 885. v. 30. Tomis. *Ibid.* v. 32. *Πϱῶτα.* p. 888. v. 15. vulgo. p. 901. v. 12. uberior. p. 904. v. 1. *Dioſunopolis.* p. 913. v. 22. Livius, *aut* apud Livium.

Omiſſa ſequentia verba typothetarum incuria. pag. 180. v. 28. *poſt* non abnuet, *adde.* Illud vero vel ex Goltzii nummo cum adſcripto Glauconis nomine indubie colligas, à pinguibus Paphlagonibus ex parte id conſequutum præſtigiatorem illum Alexandrum, quod à Cæſ. &c.

00087490

Digitized with financial assistance from
Hermès India
a project facilitated by the Rotary Club of Bombay

on 10 August, 2018